καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.

Καλὸν τὸ καιροῦ παντὸς εἰδέναι μέτρον.

IOANNIS CAMERTIS MINORITANI, ARTIVM, ET SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS, IN C. IVLII SOLINI πολυΐστωρα ENARRATIONES.

Additus eiusdem Camertis Index, tum literarum ordine, tum rerum notabiliũ copia, percõmodus Studiosis.

Cum Gratia, & Priuilegio Imperiali.

MAXIMILIANVS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantię, &c. Comes Palatinus &c. Honesto fideli nobis dilecto LVCAE ALANTSAE ciui nostro, & Bibliopolæ Viennen̄. gratiam nostram cæsaream & omne bonum. Vidimus tabulas geographicas, VADIANIS commentarijs in Pomponium Melam adiunctas nobis tuo nomine oblatas. Quæ ut nobis mirum in modum placuerunt, ita uehementer cupimus, ut ea forma ad omnium bonarum literarum studiosorum usum publicentur. Quod & si te haud grauare nostri gratia etiam impensis magnis facturum sciamus. Ne tamē priuata res tua incommodetur, quandoquidem indignum censemus laborem, impensas, & officia tua pari aliorum opera secundariæ editionis defraudari, maxime ubi iussus uotumq; nostrum intercedit præsenti nostro cęsareo edicto, omnibus, & singulis, cuiuscunq; conditiōis existant, Chalcographis, & librorum impressoribus ubilibet locorum in sacro Romano imperio, etiam in terris nostris hæreditarijs constitutis, sub pœna infrascripta districtius inhibemus, ne præfatas Tabulas, & insigne etiam PLYNII opus quod tuis accepimus impensis, à Thoma Anshelmo diligenti admodum Calcographo, in Municipio nostro cæsareo Hagenogien̄. ad Hermolai Barbari castigationem, una cum CAMERTIS nostri, ut laboriosissima, ita maxime utili Tabula in primis, nec non alia opera, quæ iuxta priuilegium & gratiam nuper tibi factam post præsentium datam sub nomine, & signis tuis edes, per Sexennium à data editionis cuiuslibet talium Tabularum, operum, seu librorum imprimere, aut alibi impressa intra Imperij & ditionum nostrarum limites, & in eorundem locis uenundare præsumat, audeat seu attentet. Non obstantibus quibuscunq; in contrarium emanatis aut concessis. Mandantes omnibus & singulis nostris & sacri Imperij fidelibus dilectis, cuiuscunq; status, conditionis, & dignitatis etiam si Archiepiscopalis, Pontificalis, Archiducalis, Ducalis, Marchionalis. Baronalis, Nobilitaris, & alterius cuiuscunq; præeminentiæ Magistratus seu officij, siue ecclesiastici, siue secularis extiterint, sub pœna indignationis nostræ & sacri Imperij grauissime, atq; decem Marcharum auri puri, pro una Fisco nostro imperiali, & pro altera medietatibus tibi LVCAE totiens quotiens huic inhibitioni, uoluntati, & gratiæ nostræ contrafactum fuerit, applicandarum ut in præmissis tibi opportuno fauore adsistant, ac omnes & singulos contra hanc gratiam, & in-

Dette collegio del Angel [illegible] calar [illegible]
dela libreria [illegible] ano 1648

hibitionem nostram quicquam facere præsumentes huiusmodi indignationis nostrę & pœnæ sententiã nostro nomine incurrisse protinus declarẽt, & cohibeant, sub artificio impressorum non utendi, amissionis quoque talium librorum sic (ut præmittitur) contra hanc nostram concessionem, gratiam & priuilegium impressorum & adductorum. Teq; ubi eos per te uel tuos requisiueris, tenore præsentium, aut harum transumpto autentico, cui eam fidem adhiberi uolumus. Quæ his nostris pręsentibus adhiberi solet & debet, pręfata nostra Gratia & Priuilegio frui & gaudere sinant, & ab alijs pariter obseruari faciant, in quantum & ipsi prædictas pœnas euitare maluerint. Harum testimonio literarum Sigilli nostri impressione munitarum. Datũ in ciuitate nostra Imperiali Augusta, die uicesima Mensis Iulij. Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo. Regnorꝝ nostrorꝝ Ro. XXXIII. Hungariæ uero. XXIX.

Per regem p.

Ad mandatum Cæsareæ
Maiestatis proprium.

Iacobus Spiegel.

IOANNES CAMERS

ORDINIS MINORVM ARTIVM, ET SACRAE Theologię Doctor, p̄stantissimo, ac doctissīo uiro domino magistro STEPHANO Verbeucio Pannonio, inclyti Hungariæ regni Maiestatis locum tenenti, perpetuam felicitatem deprecatur, & optat.

MIRABERIS forsitan Stephane humanissime Solinianos nuper à me æditos Commentarios primo aspectu contuens, qđ Camers tuus sacris ab ineunte ætate literis, ac religione institutus, in senectam iam uergēs/hosce labores ꝓfessione ipsa mea multo inferiores/hoc præsertim tempore susceperim, susceptosq́ꝫ, & absolutos, in manus tandem hominū tuo auspicio emitti sustinuerim. At sunt, ni fallor, plures/qui propositū hoc nostrū nedum mirent̄, sed idipsum culpent potius, carpant, damnentq́ꝫ passim acriter. Hi maxime, quibus mos est, in partē cuncta deteriorē accipere, & hoꝝ pręsertim turba, quę/ ut prouerbio dici solet, Corrumpit sine Talione cęlebs. Erant, inquiēt, alię studiȷ̄ tui honestiores uigilię. ESsemus & nos eiusdē cū ȷ̄s omnino sentētię, si ob eas, has honestiores uigilias diuti⁹ à nobis exulare pateremur. Verū huius genus exercitia nō nisi feriati, uel quopiā affecti tędio, in manus sumimus. Solet enim ingeniū curis maioribus distractū / remissioribus interdū studȷ̄s plurimū recreari. Sunt hęc nimirū aptissima studiosis otia. Alia/idest/corporis/uulgares affectant, Nimirum,

Otia corpus alunt, animus quoq́ꝫ pascitur illis,
  Immodicus contra carpit utrunq́ꝫ labor.
Occidet ad Circi siquis certamine semper
  Non intermissis cursibus ibit equus.
Firma sit ipsa licet, soluetur in ęquore nauis,
  Quæ nunq̄ liquidis sicca carebit aquis.

Inter philosophoꝝ placita enumeratur & hoc. Nequaq̄ satis in re una cōsumere curā. Platonem/ quē ob cœlestium/diuinarumq́ꝫ rerum eruditionem/nostri quoq́ꝫ diuinū uocitant, Tragœdȷ̄s faciēdis locasse interdū operā/memoriæ ꝓditū est. Eius inter cęteros/ȷ̄ duo lepidissimi, uenustissimiq́ꝫ uersiculi celebrantur.

τὴν ψυχὴν ἀγάθωνα φιλῶν ἐπιχείλεσιν ἔσχον
  ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡς διαβησομένη.

Quorū est hæc ferme sententia.

Sauia dans Agathoni animam ipsa in labra tenebam,
  Aegra enim properans tanq̄ abitura fuit.

Aristoteles philosophoꝝ

princeps, & Theophrastus homo in eloquentia tantus, ut nomen diuinū inde inuenerit/sese ad mitiora studia applicātes/scripserunt libros pluscu- los de Poetica, Rethorica, Musica, De Amore. Insuper Tragœdias, Elegi- as, diuersaq; carminum genera. Præter hęc librum, cui titulū Amatorium indiderunt/scripsisse produntur. Extant eiusdem Aristotelis in Homerū etiam commentaria. Quod ijs studijs animus altiorum cura fessus refici- tur, oblectaturq; plurimum. Marcum Tullium Romanæ, ut ait Lactanti- us Philosophiæ principem, & amplissimo quondam præditum sacerdo- tio, sæpe in principum consessu iocis, quos Dicteria maiores proprio no- mine appellari uoluerunt/usum fuisse constat. Is enim cum apud Dama- sippum cęnaret, & ille mediocri uino posito/diceret. Bibite Falernum hoc, annorum quadraginta est. Bene, inquit Cicero, ætatem fert. Is idem cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem longo gladio accin- ctum uidisset. Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Huius eiusdem Quintus frater paruę staturæ homo in prouincia, quam rexerat, clypeatam imaginem ingentibus lineamentis usq; ad pectus ex more de- pictam/sibi poni curauerat. Hanc intuens Marcus Tullius. Frater meus, inquit, dimidius maior est, q̄ totus. Istis non illepidiora Catonibus, alijsq; summæ sapientiæ uiris, qui eorum res gestas referunt/frequenter ascribūt. Nostros quoque, idest, Theologos, qui uere eruditi habiti sunt, & fue- runt, non abhorruisse ab ijs studijs fatebuntur, qui Septimij Tertiliniani, Cypriani martyris, Arnobij, Lactantij, Hilarij, Iuuenci, Sedulij, Prudentij, Diui Hieronymi, Ambrosij præsulis, Aurelij Augustini, Damasi pontifi- cis Maximi/uolumina reuoluerint terq;, quaterque. Hi enim, & ex Latinis sexcenti alij tam assiduæ lectionis fuisse traduntur, ut nullum obscurum licet authorem/præterierint, quem non relegerint diligenter, excerpse- rint accurate, inque suum usum illic lectu digna/oportune certe transtule- rint. & accommode. Memores nullum esse librum tam malum, qui non a- liqua sui parte prodesse possit. Mitto præterea Græcos innumeros, qui CHRISTI dogma seruauerunt, adiuuerunt, auxeruntque plurimum. Cle- mentem Alexandrinæ ecclesiæ præspiterum, Iustinum, Quadratum Apo stolorum discipulum, Aristidem, Methodium, Aegesippum, Apollina- rem, Origenem, Tacianū, Militonem Sardensem præsulem, Hyrenæum, Eusebium, Damascenum, Chrysostomum, fidei nostræ acerrimos secta- tores/simili studio addictos fuisse nemini uel mediocriter erudito/in du- bium uerti potest. Non pauci nostris quoque temporibus uiri etiamnum Ecclesiastici, & apprime in sacris literis eruditi, politiora studia nedum am- plexi sunt, sed & illustrarum quidem. Bessarion Cardinalis, Campanus, Sipontinus, Ioannes Pannonius Quinq; ecclesiensis conterraneus tuus/ Præsules, Barbarus Hermolaus Plynij instaurator unicus, & Patriarcha, qui Solini sæpe utitur testimonio, Marcus Musurus Episcopus Hierape-

trēsis, ac Archiepiscopus Monēbasiensis nouissime uita functus, cum quo (mentiar utinam) uerendum est / ne literæ Græcę, quæ cum eo repululabāt / Chaos iterum repetant consuetum. Huius (horresco repetens) extāt plures ad me epistolæ Græco ingenio dignę / amicitię / & charitatis plenissimę. Nō multum ante eius infaustum obitum, literis, quas ad me ultimas dederat, Græcum Distichum, quo se meum esse testabatur hoc addidit.

Εἰκαίσοι τηλουρὸν ἀεὶ χθόνα, ναιετάοντι.

βαιὸν ἐπιστέλλω γράμμα, σὸς εἰμὶ ὅμως.

Quot sunt Præsules, & deo dicati in humanis hodie, qui ījsdem studījs sese applicant, & his operam dantibus fauent maxime. NON possum nō meminisse saltem paucis Reuerēdissimi Domini Ioannis Turzonis Vratislauiensis pręsulis, ac principis illustrissimi, qui licet diuinis literis noctesq;, diesq; incūbat, succisiuis tamen horis Ciceronem, Salustium, Liuium, Senecam, Plynium, Aulum Gellium, Columellam, Virgilium, Lucanum, Papiniū, Horatium, Iuuenalem, Claudianum, hunc ipsum Solinum nostrum, ac huius genus authores alios / tractat, & relegit accurate. Eius peculiaris audita tantum uirtus, humanitas passim nota, uulgata circa meritos beneficentia, in studiosos multis expertus fauor / me ad tantum, talemq; principem diligendum merito compulerunt.

Inclyta (quis nescit?) iungit distantia uirtus.

Exposuit hęc nobis tum fama uolans, tum Caspar Vrsinus Doctor, & Poeta, ac in utraq; lingua plurimum eruditus, singulari præditus comitate, quo cū mihi gratissima conuersatio. Non absimilis in ījsce studījs germano suo Reuerendissimus Dominus Stanislaus Episcopus Olomutzensis, qui moram omnem perījsse existimat, quæ non sit bonis literis destinata. Non patitur epistolaris breuitas hac parte exponere, quanto affectu hæc eadem studia cōplectatur, & excolat Reuerendissimus dominus Theodoricus Kaner sacræ Theologiæ Doctor, Zaracouiensis, ac Nouæciuitatis Episcopus / mihi ob professionem consimilem, & eius paternam in me charitatem obseruandissimus. Is enim ut hos Solini Commentarios in lucem ęderem / præcipienti similis hortatus est q̄sępissime. SImilibus te quoq; lectionibus oblectatum / fidem faciunt inter cætera tot ad me uarījs temporibus scriptę literæ, quibus animi tui integritas, ingenīj solertia, sermonis comitas, rerum multifariam experientia, dicendi concinna facilitas, a quouis politioribus studījs bene instituto, uel primo aspectu deprehenditur. Pannonicæ insuper institutiones a te nuper docte, & elegāter æditæ legisse te diligenter nobiles authores / id est / Iurisperitos primarios, ac optimos historiarum scriptores / efficax perhibent testimonium. Quam bene studiosis consultum foret, si id tempus, quod curis ad regnum maxime pertinentibus, assidue à te impenditur, in reuoluendis bonis authoribus, ac scribendis libris contribuere licuisset. At non omnia possumus omnes. Horum igitur

nos/ si Aptari magnis inferiora licet/exemplum sequuti, relegatis ad tempus seuerioribus studijs, & legere, & scribere parua solemus interdū. Hac quoq; ratione factum est, ut cum Iuliū Solinū diebus superioribus sumeremus in manus, amicorꝫ rogatu pauca in eundem, libuit annotare, rem gratam facturos ijs maxime existimantes, qui ad floridam, & multifariā Plynij lectionem, quo uno uix in bonis literis Latini Græcis tribuunt principatū, faciliores aditus expetunt, & affectant. Cum enim Solinus immitandum sibi Plynium proposuisset, ita eius uniuersam imaginem, paruo corpusculo retulit, ut in ea/quem effinxerat/authoris faciem / liceat cōtemplari. Dulcis est, tersus, & elegans. In eo siquidem authore, quę plerumq; Plynio defuit, elocutionis claritatem pasim reperies. SED dicet fortasis aliquis, ea ferme omnia, quę hic paucis refert, illum copiosius, & exactius retulisse. Scripserunt post Platonem plures Academici, post Aristotelem Peripatetici multi, post Zenonem, Chrysippumq; Stoici alij. Post Epicurū ingens uoluptuosorꝫ turba. Nec defuerunt qui post Mœonium Homerum, Mantuanūq; Maronē/Ilian scripserint, & Aeneida. Post Herodotū/Liuiū/Thucididem, Salustium, q̄ plures, tū Grecam, tū Latinam/literis historiam mādauerunt. De diuinis, humanisq; rebus post Varronem / sunt plurimi commentati. Post hunc, Catonemq; Censorium/a multis res rustica exposita simul, & plurimū illustrata. Multorum post Demosthenē, Ciceronēq; actiones, orationesq; conscriptas legimus. Sint ergo prisci illi primum laudum nacti locū, non tamen qui post eos similia scripserunt, omni apud posteros memoria caruerunt.

Non, si priores Mœonius tenet
 Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cæęq;, & Alcęi minaces,
 Stesichoriq; graues Camęnę.
Nec, siquid olim lusit Anacreon
 Deleuit ętas. spirat adhuc amor,
Viuuntq; commisi calores
 Aeoliæ fidibus puellę.

Nec id uerendū quidem. Etenim q̄uis/

Non posis oculo tantum contendere Linceus,
Non tamen iccirco contemnas lippus inungi,
Et quia desperes inuicti membra Gryconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Huc accedit, qđ plurima scitu dignisima Plynio Solinus addidit frequentisime. De nomine, origine, & temporibus urbis Romæ. De annorum diuisione, diebusq; Intercalaribus. De Italicarum urbium origine, nominibus, cultoribus, quoue tempore eæ urbes fuerint ab his conditæ. De Sardiniæ incolis, ac miris eius aquis. De Siciliæ miraculis. In Græciæ, Thesaliæ, Macedoniæ, Thracię, Cretę/aliarumq; insularū. Insuper Britanię descriptione

addidisse Plynio Solinũ plurima/nemo utrumq; relegens inficias ibit. Sũt hic certe de serpentibus, de gemmis, de animalibus, deq; exoticis arboribus, de dissono ritu hominum, de Corycio specu, ac multis alijs, quæ non sunt a Plynio ante relata. Quam copiose, quanta elegantia, quoue ordine Indiç miracula refert? Tot paruo hoc corpusculo orbis miracula complexus est, ut non immerito opus ipse suum Rerum memorabilium Collectanea/inscribere constituerit aliquando. Si quis rursus culpæ Solino dederit, quod hæc quoq; ab alijs ipse fuerit mutuatus, Terentiana seipsum sententia tutari poterit. Deniq; (inquit) nullum est iam dictum, quod non sit dictũ prius. Quid præterea de ijs scriptoribus censendũ, qui a se dicta prius/ sæpius repetunt. Menander fecit Andriã, & Perinthiam, qui utramuis recte norit, ambas nouerit. Sed tamen dissimili oratione sunt, ac stylo. Idipsum obseruasse Solinũ fatebitur quisquis hunc, & quos sequitur toto opere æqua lance pensitabit. Hac ratione nos moti, tũ Plynij, tum aliorum, ut iacent uerba/ frequẽter subscripsimus locis suis. Non ambigimus, quin unius sępe sentẽtia, fiat uerbis alterius nota magis. Hac quoq; ratione ab alterutro siquod mendum admissum est, a mediocriter eruditis etiã tolli potest. Nõ defuit, ut uerum fatear, uoluntas interdũ nobis curiosis etiam morem gerere. Non libuit præterea uel in orationis contextu, uel in uerborum expositione multũ temporis contriuisse, præsertim cum tam ordo, q̃ authoris uerba plana satis fuerant, & aperta. Non laudo eos interpretes, qui in ijs duobus maxime occupati, ea omittunt sæpius, quæ uel ad historiã, uel ad ueterem morem aliquẽ, uel tandem ad occultam, & sublatentẽ doctrinã maxime faciunt/ silentio soleant pręterire. Cum enim quid tale intercidit, summi plena iam margine libri, etiamnũ Chrysippi aceruos accumulant. Et qđ minus ferendum est, ea suis commentarijs assuunt, quæ non magis authori exponendo conueniunt, q̃ cæteris quibuscunq;. Sunt fateor ea plerumq; pulchra, sed nunc (inquit ille) non erat ijs locus. Sed nec culpa carẽt, qui suis scriptis nobilium authorũ nedum sensus, sed ut iacent uerba/ nulla eorum habita mentione pro suis frequenter interserunt, cum sit pulchrũ, decens, & debitum fateri, per quos profeceris. Sicubi nec nos a multiloquio abstinuimus, id maxime factum prudens lector intelliget, cum primę classis authorũ uerba, uel sententias retulimus. Rati pulchrũ fore plures, & quidem nobiles scriptores idem audire loquentes. Laudabunt, reor, propositum nostrũ, quibus Solini nota fuerit ęmulatio. Vtile enim nobis uisum est authoris, quem æmulať ipse/ uerba subnectere, quibus iuxta se positis, ferat prudens lector mox de utroq; sententiã. Sed relegare Lectorem (inquit) satis erat. Cõmoda, & oportuna mensa est, quæ cunctis necessarijs instructa sit. Ingratũ demũ cõuiuis opipare refectis licet, post cibũ aliunde potum quærere. Frequenter etiam relegamus ad authores lectorem, qui de dubijs, cũ opus fuerit rogentur omnibus. Terruerunt nimirum sæpe nos Soliniana

quotquot uidimus exemplaria, qđ ea omnia tam mutila, tamq́ deprauata comperimus, ut multis in locis authoris sensa a Delio etiã quouis natatore nullo modo/uel uix dinosci possent. Non defuerunt exemplaria uetustissima plura nobis. Verum tanto ea mendosiora reperimus, quanto fuerant ipsa uetusta magis. Hanc fuisse causam crediderim, cur Hermolaus Plynij Pomponij, Senecæ, Quintiliani castigationibus, Solinianas etiam non addiderit. Fateor huius quoq́ authoris Hermolaũ loca aliquot primũ restituisse, sed ab eo uix ex centũ/locum unum legimus restitutũ. Nemo emunctę naris lector Solinũ quondam a Beroaldo/suo nitori restitutũ fatebitur, qui nostras castigationes cum illis diligenter contulerit. Nec tantum in hoc puluere curæ nobis tribuimus, quin supersint loca adhuc aliqua, quæ diligentiori lima egeant, & indagine. Ea siqua sint/ueluti fugitiua mancipia/in posterum pęnas dabunt. HAS ergo paucarum noctium uigilias libuit sub tuo tantum nomine publicare, quibus affectum erga te meum, tu ipse in primis, demũ lecturi eas alij agnoscerent passim omnes. Rati exiguum hoc munus nostrum tuæ excellentię futurum non omnino ingratũ, quod probe intelligas/donum quodlibet/uel ex largientis animo, uel ex suscipientis conditione/trahere qualitatẽ. Ecastor, inquit Plautus, cõdignum donum, qualis est, qui donum dedit. Immo sic condignum donum, qualis est, quoi dono datum est. VALE felix semper ad uota. Viennæ Pannoniæ. VI. Calendas Februarij, anno post CHRISTI natalem. M.D.XX.

τέλοσ

THEODORICVS KANER SAcrę Theologię Doctor, Zaracouiensis episcopus, ac Nouæ ciuitatis elect⁹ Antistes.

Plynius excoluit naturam pluribus omnem/
Informem uultu tempus adusq́ suum.
Naturæ parui SOLINVS cultor agelli
Floribus e multis legit ubiq́ rosas.
Quod nitidus florescit ager/dat cura Camertis,
Is segnem quoniam substulit inde situm,
Ergo cum primis debes studiose Camerti,
Quo duce purgatas isq́, redisq́ uias.

M. THOMAS RESCH VIENnensis ecclesię Canonicus, sacrę Theologię Licenciatus, Poeta Laureatus.

Qui cupis immensi miracula plurima mundi
Noscere, doctiloqui uolue Camertis opus.
Explicat/illustrat, penitissima sensa uirorum,
Sentibus abstrusis/pandit ubiq; uias.

CASPAR VRSINVS Doctor, & Poeta.

Nudus oberrauit prius hic/& languit ęger
Solinus uarię conditor historię.
Multa sorde grauis uix membra labantia traxit,
Iamq; impendebat certa ruina libro.
Qui nunc conspicuo prodit decoratus amictu,
Et uigor in solido corpore priscus adest.
Sęcula debuerint Solino multa: Camerti
Munera Solinus debet ob ista meo.

ALIVD EIVSDEM.

Ingentem meruit numerosa in sæcula famam
Maximus in terris Amphitrioniades.
Durat adhuc illi purgatæ gloria Lernæ,
Viuit & Augeï fama laboris anus.
Si non est maior, par est tua gloria summis
Alcidæ factis officiose Camers.
Nam mendis uarĳ purgasse uolumina Plynĳ,
Solinoq; suum restituisse iubar
Herculeæ uirtutis opus. Sed sola nec omnis
Illius inuictam Græcia sensit opem.
Tu uero indomitis totum sudoribus orbem
Acer, & ista omnes sedulitate iuuas.

PHILIPPVS GVNDELIVS
Patauienſis Lectori.

Quiſquis diuitias amœniorum
Quæris lector amice litterarum,
Solinum lege, quo nihil Latinæ
Maius, candidiusq́ habent Camenæ.
Seu ſpectes uariam eruditionem,
Seu malis Charitas ſtili nitenteis,
Seu res præcipuas, reconditasq́
Formis, ingenio, ſitu, ſtupendas,
Quas Natura ſinu fouens capaci
Largitur ſolido benigna mundo.
Hoc dante Alipedis modo leuatus
Totum deſpicies ſublimis orbem,
Securusq́ grauis uolans ruinæ
Subiectas animo uidebis alto
Terras, æquora, cardinesq́ rerum,
Aduerſo gelidos Noto Triones,
Quaq́ abdit radios, leuatq́ Titan.
Quicquid deniq́ continet profundo
Nympharum pater ambeunte Nereus.
Obſcurum uarijs ſed hunc tenebris,
Et nuper lacerum frequente monſtro
Mendarum ueterum / Camers repurgans,
Ac clarum modo priſtino nitore/
Comunem tibi fecit / utilemq́,
Quiſquis diuitias amœniorum
Quæris Lector amice litterarum.

ALEXANDRI BRASSICANI
Cantſtatini Philoſophi, Poetę, & Oratoris Laureati, in Enarrationes. D. Camertis in Solinũ. Epigramma.

Sol Iouis Aetherei eſt oculus, uidet omnia mundi
Mulciberis pandens rętia ſparſa dolis.
Cimmerias tenebras. tuncq́ antra Illunis abyſsi.
Mopſopia primus pulſat ab arce Camers.

Naturam hic reparat, fuerat quæ rustica Baucis,
Ex Hecale informi reddidit ille Helenen.
Ille oculus mundi, radianti lampade, captum
Humanum excedit, Dÿ bona fila sinant.

HVLDRICHI FABRI RHETI CARmina, pro noua Solini editione.

Extulit in lucem media Solinus apertam
Parte caput lacer, & squallidus ora nimis.
Haud secus ac Stygÿ cursu lustrasset anhelo
Fluminis/ardentes seu Phlegetontis aquas.
Tempore sic longo circum tot nobilis autor
Oppida delituit spretus ubiq; loci.
Nemo manus porrexit ei, nec uulnera passim
Tergo inflicta suo tersit in huncce diem.
Quod nisi perdocti sollers modo cura Camertis
Accessisset, adhuc dulce iaceret opus.
Ecce Camers illum proprio iam marte disertus
Scriptorem peperit, restituitq; sibi.
Nunc igitur quocunq; uolet Solinus abibit
Prænitidus/uolucer, nempe Camertis honos.

FRANCISCVS LADO SICVLVS Transsyluanus ad Lectorem.

Perlege narrantem uasti miracula mundi
Solinum Lector, perlege sed reducem.
Reddidit Hippolitum uitæ Titanius heros,
Quem dedit indignę dira nouerca neci.
Dicitur & gelidos animasse Caducifer artus,
Et recidiua bonus uulnera Phillyrides.
Tempus edax pariter lento Polyhistora morsu,
Ad prope tartareas pręsserat usq; domos.
Hunc sed enim uindex tandem miserata Camertis
Cura uel ad superos extulit usq; deos.
Quinetiam docti spaciosa uolumina Plynÿ
Facta Camertino pollice clara nitent.
Hinc uarias rerum, Lector studiose latentum
Naturas facili scire labore potes.
Eia age nunc, illi, meritorum parua suorum
Præmia/sed grates dicito perpetuas.

LVCAS ALANTSE BIBLIOPOLA Ciuis Viennensis, Studiosis Salutem.

CVM semper alias pro uirili mea annixus sum studiosi/uti optimos quosq; authores cura/impensisque meis uobis publicarem, tum præcipue hoc spero à me præstitum, nunc Iulio Solino cum IOANNIS CAMERTIS commentarijs, nuper uero Pomponio Mela cum minime contemnendis Ioachimi Vadiani Scholijs/meo auspicio impręssione uulgatis, utinam tanta uestra cum gratia, quanta uel indubia omnium fruge, uel meis certe impensis atq; laboribus. Quorum spero rē ipsam apud uos atq; adeo omneis perhibituram testimonium. Solinum certe tantopere hactenus uotis omnium expetitū, plurimum abest ut parum uobis gratum fore uerear, uel quod ipse tanta pręstans per se tum eruditione, tum gratia, talia prorsus uno in opere absoluerit, ὅι ὄυπω τίμ ἀπόνομεν ὄυδε παλαιῶν. Vel quod ita demum & illustratus, & prorsus recreatus progreditur, ut nec mendæ obstaculum, nec obscuritas fastidium paritura sit legentibus. Quod (nequis mearū me præconem mercium arbitretur) reipsa malo quemuis experiri. Id unum uobis persuasum uelim, me non tam priuati emolumenti, q̄ publici commodi gratia, & laborasse hactenus, & laboraturum, modo sciam hoc quicquid est meę operæ boni à uobis cōsultum iri.

VALETE, ET ME AMATE.

SOLINI VITA PER IOANNEM Camertem ædita.

QVA ætate Iulius Solinus floruerit, nil certi a peritioribus proditũ est. Id accidisse crediderim, qđ eoꝝ monumenta, qui post eum scripserunt, Barbaris cuncta uastãtibus, fere perierint uniuersa. Miror Chronicarũ supplemẽti obscurũ scriptorem alias/tradidisse, hunc Solinum Augusti Cæsaris floruisse temporibus, cui & πολυίσωρα dedicasse cõmemorat. Constat enim Solinum Vespasiani principis/ in hoc opere meminisse. Ex annoꝝ autem/inter utrunq; Cæsarẽ computatione, euidens est, non potuisse Solinũ opus suũ Augusto dicasse, & Vespasiani Cæsaris res gestas retulisse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, quẽ Plynius se uidisse testatur. Huc accedit, quod ex Plyniano fonte Solin⁹ hauserit ferme omnia. Cum tamẽ scribens hæc infantiæ suæ/in operis exordio/ueniam sibi dari postulet ab amico. Sed cũ necubi Plynij, per quem profecit habuerit mẽtionẽ, suspicor uiuẽte adhuc Plynio opusculũ hoc suum scripsisse Solinũ. Hinc factũ forsitan, ut uiuentis nõ meminerit authoris. Consimili ratione potuit euenire, ne unq̃ Plynius Dioscoridis nobilis, eiusdem cũ eo tẽporis/ scriptoris nomen recensuerit, cũ constet tamen innumera ex eo in opus suũ Plyniũ transtulisse. Eadẽ culpa poterit Dioscoridi imputari (Nam uter ab utro surripuerit, apud Ammonẽ inueniri posset) si is oppressa Plynij mentione/tanta ex eo fuerit subfuratus. Qui de Xenophontis, Platonisq; uita, & moribus, pluraq; de ijsdẽ alia exq̃sitissĩe scripsere, tradunt nec Platonẽ Xenophontis, nec cõtra Xenophontẽ Platonis, cũ esset uterq; Socratis discipul⁹, in tot utriusq; uoluminib⁹/inseruisse nomẽ. Hi sunt inuidiæ nimirum, credite, mores,

Vt sua q̃ rarus tempora lector amet. Vera Nasonis sententia.

Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit. Quid de Macrobio, qui integras sæpe paginas ex Gellio, de Placido, qui ex Seruio, Acrone, qui ex Porphyrione. Quid de sexcentis alijs, qui longas cõmentationes, suppressis unde sumpserint authoribus, ad uerbũ sibi omnia tribuerũt? Nemo ambigit Auium quoq; Gelliũ Latinę linguæ delitias/Liuiana lectiõe plurimũ profecisse, cum tamẽ. T. Liuiũ Latinoꝝ historicoꝝ longe principẽ / suarũ Noctiũ noluerit esse participẽ. NEC assentior quorundã opinioni, qui ea spe Solinũ nullã habuisse Plynij mentionẽ existimant, ut Plynij exemplaria deperirent penitus. Sicq; eius Collectanea extarent sola, nec procedente tẽpore ab ullo possent sua furta dinosci. Qua mente Florus, & Iustinus laborasse creduntur. Esset utinã tot bonorũ authoꝝ amissionis hæc sola causa. Extarent hodie Catonis (ut Græcos interim missos faciã) Varronis, Nigidij, Salustij, Hygini, Celsi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Neuij, Pacuuij, nobiliũ authorũ monumenta, quæ magna studiosoꝝ iactura/ perierunt. Vtcunq; factum sit/testatur Solinus ingenue, quicquid in Polyhistore compressus

est descriptoribus receptissimis emanasse. Suumq; nil propriũ esse dicit,
cum nihil(inquit) amiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc
usque æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testat̃,
quos in opere fuerit ipse sequutus, Nec dedecori Solino ascribendum, qđ
passim fuerit Plynium ęmulatus, sicut nec Maroni dandum crimini, quod
toties ueterum poetarum/Homeri pręsertim uersus in suum opus transtu-
lerit. Non enim parua uirtus authorem optimũ optime æmulari. Fuisse So
linũ Romanũ tum ex scribendi stylo conijcitur, tũ qđ frequenter quom de
Romanis mentio intercidit, eos is locis multis nostros soleat appellare. So-
lini authoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perotus, Do-
mitius Calderinus, Angelus Policianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Par-
rhasius, ijsque alij plures similes, quos non iniuria inter ueteres quis annu-
merarit. Sed Seruius secundo Georg. & Priscianus in. vi. insignes Grãma-
tici nominatim etiã usi sunt. Dionysij quoq; interpretẽ/siue is Priscian⁹ fu-
erit, siue Rhẽnius, ĩtegras Solini clausulas suis carminib⁹ frequẽter ĩseruit.
Solini, ni fallor, sunt omnia, quę de annoꝝ diuisione, & diebus intercalari-
bus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, Diuus Hiero-
nymus, Ambrosius, Augustinus, item Doctiores alij, ijsdẽ fere uerbis So-
lini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plynianam Simiam So-
linum nuncupent, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoi-
corum, Iulius Capitulinus, Plynius Cæcilius, Sidonius Apollinaris Si
mias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertũt eos per con-
tumeliam Simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradi-
ta/eodem quoque ordine/referunt, uel non eos autho-
res, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum
Solinus sic Plynianam phrasim æmulatus est,
ut uenia dixerim aliorum, uix sit repertus
alter, qui Plynianæ maiestati propius
accesserit. INscripsit librum hũc,
ut in uetustis quibusdam ex-
emplaribus inuenitur,
Autio amico, cui
& opus tradi-
dit casti-
gan-
dum. Sunt
qui alia sui in-
genij monumenta
reliquisse tradant, quæ
uel tẽporis iniuria perierũt,
uel abstruso loco copiam blattis forsitan delitescunt.

a ℂ QVOniã quidã.) Conqueritᷣ hac epistola Solinus quosdã impatiẽtius potius, q̃ studiosius opusculũ/ nondũ absolutũ/ intercipere, pperasse, idq; etiã tũ impolitũ in mediũ dedisse priusq̃ inchoatæ rei summa manus imponeretᷣ. Et nunc (inquit) exẽplaribus corruptis, quæ damnata fuerant/ quasi pbata, circũferunt, pręteritis, q̃ ad incrementũ cognitionis longiore cura accesserunt. Hanc opusculi nondũ absoluti interceptionẽ reor fuisse causam cur Solini oĩa exẽplaria tã mutila, tamq; deprauata ad nos puenerint. Ex prima eni mutila, & deprauata ędítione, exẽplaria excripta, mutila, & deprauata esse necesse est. Fuisse præterea hanc eandẽ causam, quare Solinus operi suo Plynij nomen non inseruerit. Intersertūrus si licuisset erat. Casum consimilẽ, cum libros de sãcta Trinitate scriberet, accidisse sibi quadã epistola conqueritᷣ Augustinꝰ. De Trinitate, quę deus summus, & uerus est (inquit) libros iuuenis inchoaui, senex ędidi. O miserã quippe hoc opus postea q̃ comperi prereptos mihi esse, siue surreptos anteq̃ eos absoluerem, & retractatos, ut mea dispositio fuerat/ expolirẽ. Nõ enim singillatim, sed oẽs simul ędere eà ratione decreuerã, qua pcedentibus cõsequẽtes inqsitiõe proficiẽte/ necterentur. Cũ ergo per eos homines, priusq̃ uellẽ ad quosdã illoꝝ peruenire potuerũt, dispositio mea nequisset impleri, interruptã dictationem relinquerã, cogitans hoc ipsum in aliquibus meis scriptis conqueri, ut scirẽt qui possent non a me fuisse eosdem libros ęditos, sed ablatos, priusq̃ mihi ęditione mea digni uiderenᷣ &c. Nõ immerito reprehensiõe dignũ Solinus existimabat esse opus, qđ nõ Multa dies, & multa litura coercuit, atq; Perfectũ decies nõ castigauit ad unguẽ. b ℂ In mediũ.) Minus dispendiosum rebatᷣ Solinus/ si surreptũ/ nondũ tamen castigatũ opusculũ suũ apud surreptores delituisset, q̃ qđ sic interceptũ in multoꝝ tandẽ manus delatũ fuerit. Tanto enim magis fama inuritᷣ authoris, quanto eius inexpolitũ opus docti plures lectitarint. c ℂ Cura long.) Experitᷣ quilibet nõ ratione carens, longo studio, assiduaq; lectiõe, ac rerũ multarũ usu, doctrinã, & sapientiã plurimũ pfici, & intendi. Aiunt, q pcepta de acqrenda doctrina, & sapiẽtia tradiderũt, oportere eũ hominẽ, q peritus, & sapiẽs esse cupit/ uersari, exercerìq; in rebus cominus noscendis, periclitandisq;. Et ea oĩa acta, & euenta firmiter meminisse, & pinde sapere, ac consulere ex ijs, q̃ pericula ipsa rerũ docuerũt. Inter Salomonis Adagia nũeratᷣ & hoc. Audiens sapiẽs, sapiẽtior erit, & intelligẽs gubernacula possidebit. Quibus uerbis ostenditᷣ neminẽ tã sapientẽ esse in hac uita, q nõ possit sapiẽtior esse etiã dictis minorũ. Audiuit regina Saba Salomonẽ, minor maiorẽ, & sapiẽtior redijt. Audiuit Moses socerũ multo inferiorẽ, & sapiẽtior factus est. Similia in q̃plurimis facta esse experientia innotuit. Videndũ tñ esse ait primo Epist. Seneca, ne lectio multoꝝ authoꝝ, & omnis generis uoluminũ/ habeat aliqđ uagũ, & instabile &c. d ℂ Tenor.) Opusculi cõtinuatio, atq; ordo. In operis exordio ita de locis, rebusq; alijs se Solinus scripsisse ait, ut seruata orbis distinctiõe, suo quoq; ordine reddiderit uniuersa. e ℂ Scabrę.) Aspitatis, indigestionisq;. Sumptũ nomẽ a carnis cõtractione, q̃ rugosa dũ cõtrahitᷣ solet fieri. Intelligit aũt ea loca, q̃ in uulgatis Solini exẽplaribus deprauata feruntᷣ. f ℂ Polyhistor.) Multiscius. πολὺ multũ, ἱστορέω, inquiro, scio, narro. Vnde historia Græcis narratio dicitur. Fuerũt & alij plures, qui ob uariarũ rerũ peritiã Polyhistores dicti sunt, ut Appion Gręcus homo, Alexãder Milesius. Itẽ alij. g ℂ Collectanea.) Cũ Solini omnes codices hunc, uel similẽ titulũ præferant, apparet inemendata huius authoris exẽplaria ad manus posteroꝝ deuenisse. Siqui ergo errores fuerint in hoc opere/ uerius alijs/ q̃ Solino merito ascribenᷣ, cũ inemẽdatũ opusculũ qui interceperãt/ inuulgarint. h ℂ Eodẽ te locũ habitũ.) Alter est, cui librũ Solinꝰ inscripsit, ab eo, ad quẽ epistolã hanc cũ castigato opere destinauit, qđ nõ aduerterũt, qui utrãq; epistolã ad Autium scriptam existimarunt.

IVLIVS SOLINVS AVTIO SVO. S. p. d.

QVoniã quidã [a] impatientius potius/ q̃ studiosius opusculũ, qđ moliebar ĩtercipere, pperarũt, idq; etiã tũ impolitũ in mediũ [b] dederũt, priusq̃ inchoatę rei summa manus imponeretᷣ, & nũc exẽplaribus corruptis, q̃ damnata sunt q̃si pbata circũferunt, pteritis, q̃ ad incrementũ cognitionis accesserũt cura [c] lõgiore. Ne forte rudis, & ipfecta materia/ uelut spectatus a me liber, corpusculũ sentẽtia mea digestũ, ut nosceres misi. Primo, qđ referẽdus ad industriã tuã fuit tenor [d] dispositiõis. Deinde ut scabrę [e] adhuc ĩformitatis pditio, editiõe uera extingueretᷣ. Erit igitᷣ operi isti titulus POlyhistor. [f] Nã quẽ in exordio designauerã scilicet/ Collectanea rerũ [g] memorabiliũ/ cũ ijs, q̃ improbauimus/ placuit oblitterari. Collata igitᷣ hac epistola cũ ea, q̃ auspiciũ scriptionis facit, intelligis eodẽ te [h] loco habitũ, quo eum cui laboris nostri summam dedicauimus.

IOANNIS CAMERTIS ORDINIS MINORVM, BONARVM ARTIVM, AC SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS EXIMII, IN IVLIVM SOLINVM ENARRATIONES.

CVM & aurium.) Ex Horatij præcepto in arte Poetica dat amico suo bonarum artium studioso/opusculi sui supremũ examen. Si quid olim/

Scripseris (inquit ille) in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras.

Sui aũt propositi tres reddit Solinus rationes, uidelicet amici/cui librũ castigandũ tradit/clementiã. Bonarũ artium studiũ, Postremã eius amici erga se benignitatem. Monet his uerbis Solinus scripta non nisi elimata, tersa, atq; diligentissime castigata in uulgãda. Rursus amicorũ prudentiũ iuditiũ in rebus serijs/requirendũ. Itemq; ne nobis in rebus nostris nimis cõplaceamus. In hisce ꝓterea rebus doctiores consulendũ fore. Nota est in Pœnulo Plauti sententia. Viam, qui nescit (inquit) qua deueniat ad mare, eũ oportet amnẽ quærere comitẽ sibi. Nõ absimile huic in fine epistolarum Horatianũ preceptum.

Viuere si recte nescis, decede peritis.

Libri præterea examen, nõ nisi peritis committendũ insinuat. Quisq; enĩ (ut ĩ Ethicis differit Aristoteles) bene iudicat, quæ cognoscit, & horũ bonus est iudex. Tria sunt/authore primo Georgicorũ Hesiodo/hominũ genera. Eius u̇sus sunt, quos Aristo. quoq; recensuit in prĩo Ethicorũ uolumine.

Optimus hic/sese q nouit cũcta magistro,
Prospiciens rerũ fines/meliora secutus.
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus, ille tamen sibi qui non consulit, aut qui
Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.

IVLII SOLINI POLYHISTOR. PRAEFATIO.

Quæ sit operis, & authoris intẽtio. Caput. I.

a CVm[a] & aurium[b] clementia, & optimarũ artiũ studiis præstare te cæteris sentiam, idq; oppido expertus/de bñuolentia tua nihil temere perceperim/putaui examen opusculi huius tibi potissimũ dare/cuius[d] uel industria promptius b suffragiũ: uel benignitas ueniã spondebat faciliorẽ. Liber[e] est ad compendiũ præparatꝰ: q̃tumq; ratio passa est, ita moderate reꝑssus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec damnosa cõcinnitas. Cui si animũ propius intẽderis, velut[f] fermentũ cognic tionis magis ei inesse, q̃[g] bracteas eloquẽtiæ deprehendes. Exquisitis[h] enĩ aliq̃t uoluminibus studuisse me cõpendio fateor, ut & a notioribus referrem[i] pedem: & remotis largius immorarer.

b ℂ Clementia.) CLaritudine, ac lenitate mentis. Clemẽtia, quã Greci ἀνεξικακίαν uocant, est tẽperãtia animi in potestate ulciscendi, uel lenitas superioris aduersus inferiorẽ in cõstituendis pœnis. Vel est inclinatio animi ad lenitatẽ in pœna exigẽda. Est aũt hæc crudelitati oino cõtraria, cũ crudelitas nihil aliud sit, q̃ atrocitas animi in exigendis pœnis. Nullã ex oibus virtutibus magis homini cõuenire scimus, quã clementiã/cũ sit nulla humanior. Hæc in quãcunq; domũ ꝑuenerit, eã felicẽ, tranquillãq; prestabit. Sed in regia/quo rarior, eo mirabilior. Nihil est laudabilius, nihil magno & ꝑclaro uiro dignius/placabilitate atq; clemẽtia. Tanta, tãq; excellẽs hæc uirtus est/ut, cũ uincamur in omni

Munere, sola deos æquat clementia nobis.

Hæc ex M. Tul. primo Officiorũ. Seneca in lib. de clementia ad Neronẽ, Claudiano de quarto Honorij Consulatu. Extat apud Max. Valeriũ titulus, q de humanitate, & clemẽtia inscribiẽ, factorum & dictorum memorabiliũ libro quinto. c ℂ Oppido.) SAtis/superq;. d ℂ Cuius uel industria.) AD id refertur, quod dixerat. Et optimarũ artium. &c. e ℂ Liber est ad compendiũ preparatus.) ARgumentũ operis est/exponẽs quid scilicet opusculum in se cõtineat, & qualis in eo procedẽdi modus. f ℂ Fermentũ.) MIxturã, augumẽtũq;. g ℂ Bracteas.) FVcum, uerborũ supfluitatem/ac fastum. h ℂ Exquisitis aliquot.) PLyniana imitatio ꝓlogo primi naturalis historię. Exquisitis (inquit) authoribus centũ, & cętera. i ℂ Referrem pedem.)

Prouerbialis figura/ de ijs, qui nõ in obuium quodlibet pedem mouent. Vtitur eadem & infra cap. 57. Verũ (inquit) ut ab alijs referamus pedem. Et Ammianus Marcellinus lib. historiaꝝ. 26. a pricipio. Ouidius sexta. 2. de Ponto. Turpe referre pedem. Diuersa ab illa Horatij undecima. 3. Carminũ. I pedes, quo te rapiunt, uel auræ. Quadrat huic loco & diui Hieronymi de locis Hebraicis sententia. Vt enim (inquit) excelsa mihi nõ uendico, ita terræ inhærentia me supergredi posse credo.

Locoꝝ[a] cõmemoratio plurimũ tenet, in quã par a
tẽ ferme ĩclinatior est vniuersa materies.[b] Quo-
rum cõmeminisse ita uisum est/ vt inclytos terra
rum situs, & insignes tractus maris/ seruata orbis
distinctiõe, suo[c] quoq; ordine redderem9. Inser- b
uimus etiã pleraq; differenter cõgruentia/ vt[d] si
nihil aliud/ saltem uarietas ipsa legẽtium fastidio
mederet̃. Inter hæc[e] hominũ, & alioꝝ animaliũ
naturas expressimus. Addita sunt pauca de arbo c
ribus, & lapidibus[f] exoticis: de extimarũ[g] gentiũ
formis, de ritu dissono abditarũ nationũ. Non-
nulla etiã memoratu digna, quæ p̃termittere in-
curiosum uidebat̃,[h] quoꝝ authoritas (quod im- d
primis industrię tuę insinuatũ uelim) de scripto-
ribus manat receptissimis. Quid enim propriũ
nostrũ esse poterit, cum nihil omiserit[i] antiquita-

a ℭ Locorũ cõmemoratio.) SCripturus Solinus plurima orbis miracula, exponit loca, in quibus ea mira/ facta narrãtur. Ad historiã enĩ maxime ptinet nedũ rem ipsam exponere, sed a quo, quãdo, & ubi gesta fuerit, explicare. b ℭ Quorum.) LOcorum uidelicet. c ℭ Suo ordine.) DIuus Augustinus cap. 13. deciminoni Ciuitatis dei, ordinẽ definiẽs. Ordo est (inquit) pariũ, dispariũq; rerũ sua cuiq; loca tribuẽs distributio. Orbis pulchritudo/ inquit 12. Metaphy. Aristoteles in ordine, & dispositiõe cõsistit. NOtatu dignũ est/ in rebus oĩbus Horatianũ in arte Poetica p̃ceptum, quo ait, Singula quæq; locum teneãt sortiter decenter. d ℭ Vt si nihil aliud/ uarietas saltẽ.) HI authores p̃sertim ad se lectores alliciũt, in quib9 uel suauis fuerit elegãtia, uel ipsa saltẽ materia recreat studiosos. e ℭ Hominũ.) CApite quarto, & tribus sequẽtibus, hominũ natura exprimit̃ copiose. De alijs anĩalibus/ arboribus, ac exoticis lapidibus, locis plurimis. f ℭ Exoticis.) PEregrinis. g ℭ Gentiũ formis, deq; ritu dissono.) PRæcipue cap. 43. ubi de Aethiopia sermo est. Multa rursus ca. 65. q̊ loco Indię miracula plura refert. h ℭ Quoꝝ authoritas.) Quantũ magnoꝝ uiroꝝ authoritas in rebus ualeat. Euripidis v̓sibus in Hecuba demonstrat̃. Sunt aũt Euripidis v̓sus hij.

τὸ δὲ ἀξίωμα καὶ ἂν κακῶς λέγῃ τὸ σὸν.
πείσει λόγος γὰρ ἔκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν.
κ' ἀκ τῶν δοκούντων, αὐτὸς οὐ ταυτὸν σθένει. Verba sunt Hecubæ ad Vlyssem.

Authoritas uero (inquit) & si male dicat, tua
Persuadebit. Nam ab inextimatis proficiscens oratio,
Et ab existimatis/ eadem haud quaq̃ tantundem uacat.

Hos Euripidis uersus in Latinum Ennius sic conuertit.

Hæc tu, & si peruerse dices, facile Achiuos flexeris.
Nam cum opulenti locuntur pariter/ atq; ignobiles,
Eadem dicta, eademq; oratio ęqua/ non ęque ualet. Hęc ex noctibus Gellianis lib. undecimo.

Pythagorici tantũ authoritatis pręceptori Pythagorę tribuebãt/ ut si quid affirmarẽt in disputando cũ ex eis quæreret̃, quare ita esset, respõdere solitos esse, αὐτὸς ἔφα. i. ipse dixit. Ipse aũt erat Pythagoras. Tantũ opinio p̃iudicata poterat, ut etiã sine rõne ualeret authoritas. Id aũt Marco Tullio primo de natura Deoꝝ nequaq̃ ꝓbatur. Nõ enĩ (inquit) tam authores in disputãdo, q̃ rationis incremẽta quæreda sunt. Quin etiã obest plerũq; ijs, qui discere uolunt authoritas eoꝝ, qui se docere ꝓfitentur. Desinũt enim suum iudiciũ adhibere, id habẽt ratum, quod ab eo, quem probãt iudicatum uidẽt. i ℭ Antiquitatis diligẽtia.) PLinij uerba sunt ex cap. primo. 25. naturalis historię. In admirationem curæ priscoꝝ, diligẽtiæq; animũ agit, quod nihil intentatũ, inexpertũq; illis fuit. Nihil deinde occultatum, quod nõ ꝓdesse posteris uellẽt. Et cap. sexto. 23. Non est satis mirari curã/ diligentiãq; priscoꝝ, qui oĩa scrutati, nihil intentatũ reliquere. Idem cap. primo. 27. Crescit apud me certe (inquit) tractatu ipso admiratio antiquitatis, quãtoq; maior copia herbaꝝ dicẽda restat, tãto magis adorare priscoꝝ in inueniẽdo curã, in tradẽdo benignitatẽ/ subit. Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiã reꝝ naturæ ipsius magnificẽtia, si humani corporis esset inuẽtio. Nunc uero deoꝝ fuisse eam apparet, aut

certe diuinā,etiā cum homo inuenerit.De rerū inuētoribus diuersaꝝ/extat caput,56.septimi eiusdem authoris libri.Rursus apud Max.Valeriū li.octauo/ Titulus est de Antiquoꝝ studio,ac idustria.Huic loco quadrat Horatianū Adagium, satyra decima primi Sermonum.

In syluam non ligna feras insanius, ac si Magnas Græcorum malis implere cateruas.

a ℭ Vestigia mo.ue.persecuti.)OB ueterū patrū reuerentiā/plerūq; seruatū est, ut iisdē formis nu-

a tis diligētia, quod intactū ad hoc usq; æui permaneret: Quapropter quæso te, ne de præsenti tēpore æditionis istius fidem libres. Quādoquidē uestigia [a] monetæ ueteris psecuti/opiniones vniuersas eligere maluimus potius, ꝙ innouare. Itaq; siqua ex istis/secus,ꝙ opto in animū tuū venerint, des velim infantiæ meę ueniā. Nam constātia veritatis penes [b] eos est, quos secuti sumus. Sicut ergo hi, qui [c] corporū formas æmulant̃, postpositis quæ reliqua sunt, ante omnia effigiāt modum capitis, nec in mēbra alia prius lineas destinant, ꝙ ab ipsa (vt ita dixerim) figuraꝝ [d] arce/auspicium faciant inchoandi ita nos quoq; a [e] capite orbis, id est ab vrbe Roma/principium capesse-

mi signarent a posteris, quib9 ipsi ueteres a principio signauerunt.Sicq; dicit se opiniones priscoꝝ obseruasse/ nō nouas addidisse illis alias. b ℭ Penes eos est.) PLyniana & hęc euidens immitatio cap. prio. 7. Nec tñ (inquit) ego in plerisq; eoꝝ astringā fidem meā, potiusq; ad authores relegabo, qui de dubijs rogent̃ oībus.ADuertendū philosophi esse,nō historici/errata/ratiōibus redarguere. c ℭ Qui corporū formas æmu.) CAeteræ corporis partes/ut philosophi aiūt/ habere dicunt̃ ad caput ipsum, tanꝙ ad principale animantis membrū/seriē, & habitudinē. A capite igit̃ nō immerito,qui corpoꝝ formas ęmulāt̃ , postpositis,quæ reliqua sunt, ante oīa effigiāt modū capitis.Hinc factū est,ut ,puerbio/caput/pro origine,& principio rei/ sumi cōsueuerit. Terētius in Andria.Nam si hic(iquit)mali est quicꝙ,hem/illic est huic rei caput. Et in Adelphis Non potuit(inquit)melius idem sensit,quod ego/te esse huic rei caput.Virgilius in undecimo.

O latio caput,horum & causa malorum. Idem in duodecimo.

Se causam clamat,crimenq;,caputq; malorum. Vnde & rem quampiā, ꝙ principio care at/ἀκεφαλὴν nūcupamus. d ℭ Figurarū arce.) SCribit diuus Ambrosius cap.9. sexti Hexame. humani corporis fabricā instar esse mūdi.Siquidē/ut cœlū eminet aeri:terris maria , ꝙ uelut quædā membra sunt mūdi,ita etiā caput supra reliquos artus nostri corporis/cernimus eminere: prestātissimūq; esse omniū,tanꝙ inter elemēta cœlum:tanꝙ arce inter reliqua urbis mœnia. In arce aūt hac/ regalē quandā habitare sapientiā.Vnde a Salomone dictū est,Quia oculi(inquit) sapientis in capite eius.Hāc esse cæteris tutiorem,& ex illa oibus mēbris uigorem,prudentiāq; deferri.Quid enim robur & ualiditas lacertoꝝ ,pficiat,quid uelocitas pedū/nisi capitis/uelut principis sui , imperialis quædā adminiculet̃ potestas:Ex hoc eñ aut destituunt̃ uniuersa:aut oīa fulciunt̃.In summa constructionis corporis(inquit ca.5.de Dei opificio Firmianus)caput Deus ipse collocauit,in quo esset regnū totius animātis.Datūq; illi hoc nomē est/ut quidē Varro ad Ciceronē scribit,quod hinc capiāt initium sensus/ac nerui. e ℭ A capite orbis.)CVr Roma caput orbis fuerit nūcupata/hanc historici causam ,pdiderunt.Quom eñ Tarquinius Supbus Capitoliū extrueret/caput humanū integra facie aperientibus fundamēta tēpli, dicit̃ apparuisse:quę uisa species haud per ambages/arcē eam imperij: caputq; rerū fore portendebat.Idq; ita cecinere uates/quiq; in urbe erāt:quosq; ad eam rem consultandam ex Ethruria acciuerāt.Author Liuius primo ab urb.con.lib.Addit Diony.Halicar.Antiquitatū Romanaꝝ lib.4.id ipsum caput fuisse nuper occisi hominis:habuisseq; faciē uiuis similē: & a capite manantem sanguinē:ipsumq; caput calidū adhuc,atq; recens. Fuisseq; tandē ab Ethrusco uate Romanis legatis,qui hanc ob causam ex ciuibus ,pbatissimis ad eum missi fuerāt/responsum. Viri Romani(inquit)dicite uestris ciuibus/fato dari caput Italiæ fore oīs/hūc locū , in quo caput est repertū. Exq; illo Capitolinus uocat̃ is locus ab inuentione ibidē capitis. κεφαλάς eni Romani uocant capita. Tradunt poetæ diu quæsitū,qua tandē poneret arce Terraꝝ fortuna caput.Visumq; tandem superis nihil posse huic rei/Roma aptius reperiri.Hinc duodecimo Epigrammatū a Martiale dictū est.

Terrarum dea,gentiumq; Roma,
Cui par est nihil,& nihil secundum. De ea Claudianus in Panegiricis sic elegāter cecinit.
Proxime dijs consul,tantæ qui prospicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:

Cuius nec ſpatium uiſus: nec corda decorē:
Nec laudem uox ulla capit: quę luce metalli
Aemula uicinis faſtigia cōſerit aſtris/
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitatē olympi/
Armorꝝ, legūq; parens, q̄ fundit in oēs
Imperiū: primiq; dedit cunabula iuris.
Hæc eſt in gremiū, uictos quæ ſola recepit:
Humanumq; genus communi nomine fouit,
Matris/non dominę ritu: ciueſq; uocauit/
Quos domuit: nexum q; pio longinqua reuinxit.
Hęc eadē (ut alibi idē canit) domuit terras, hoīeſq;
Legibus: ad Solē uictrix utrūq; cucurrit. (reuixit

mus, q̄uis nihil [a] ſup ea / doctiſsimi authores re- a
liquerint, quod ī nouū prçconiū poſsit ſuſcitari,
ac ſuperuacaneū pene ſit relegere tramitē decur-
ſum tot annalibus. Ne tn̄ prorſus diſsimulata ſit/
originē eius/ quāta ualemus, pſequemur fide. b

DE ORIGINE VRBIS ROMAE, ET temporibus eius, deq; ſeptem Romanis regibus. CAP. II.

SVnt [b] qui uideri uelint Romæ uocabulū c
ab [c] Euandro primū datū, cum oppidum
ibi offendiſſet, quod extructū antea [d] Valentiam
dixerat iuuentus Latina, ſeruataq; ſignificatione
impoſiti prius nominis, ῥώμην Græce Valentiam d
nominatā, quam Arcades quoniam in excelſa parte
mōtis habitaſsēt, deriuatū deinceps, ut tutiſsima
urbiū, [e] Arces uocarent. [f] Heraclidi placet Troia
capta quoſdā ex Achiuis in ea loca, ubi nūc Ro- e
ma eſt, deueniſſe per Tyberim, deinde ſuadente
Rome nobiliſsima captiuarꝝ, quę his comes erat,

Horatius quarto Carminum/ principem urbium eam nominat. Hæc (ut canit Maro) tantum alias inter caput extulit urbes,
Quantū lenta ſolent inter Viburna Cupreſſi.
De Roma plura cōgeſsimus locis alijs. a ℭ Nihil ſup ea re.) VIx unus inter nobiles authores repertus eſt, qui Romę memoriā pręterierit. Theophraſtꝰ (ut author eſt Plynius) primus externorꝝ aliqua de Romanis diligētius ſcripſit. Nam Theopompus/ ante quē nemo mentionem habuit, urbē dūtaxat a Gallis captā dixit. Clitarchus ab eo proximus / legationē tm̄ ad Alexandrū miſſam. b SVnt qui uideri uelint.) DE nomine urbis Romę prius q̄ de urbe ipſa Solinus diſſerit, quod quęſtio quid nomīs, q̄ſtione q̄d rei inueſtigatione prior ſit. Aliquorꝝ (inquit primo Poſteriorꝝ Analetycorꝝ Themiſtius) quid nomē ſignificet oportet præſcire. Nā q̄rentibus, quā ob rem a Magnete ferrū trahatur, pnoſcendū eſt ferrū a Magnete trahi, & mores pati ſolere. c ℭ Ab Euandro primū datū.) EVandri Arcadis hiſtoriā abunde refert Seruius. 8. Aeneiđos ſuper illud. Arcades ijs oris. Id ipſum quoq; primo Faſtorum Naſo cecinit. Nec mora. &c. Rurſus ibi. Orta prior luna. Dionyſius Halicar. lib. primo tradit / Euandrū ex Pallātio urbe Arcadica, annis ſexaginta ante res Troianas/ in hæc Italiæ loca nauigaſſe. d ℭ Valentiā.) FAbius Pictor inſignis ſcriptor, de origine urbis Romæ ſic inquit. Suſcepto Italus Italiæ imperio, tū filiā ſuam Romā noīe/ Siculis, & Aboriginibus in Latio pręfecit, quæ relicta Capena/ mediū Palatinū tenuit, & in uertice/ ubi hæret Exquilino Romā oppidulū cōdidit, quod Valentiā ſonat. Poſt eius obitū ob paludes neglectū oppidum fuit uſq; ad aduentū Euandri, qui cum oppido ſimul reſtituit nomē. Subſidēs ſeptē collibus campus/ Argęus dictus eſt ab Argo Euandri hoſpite: e comitibus Argiui [illegible] er culis, qui ad Euandrū uenerūt, & in Saturnia ſubſiderūt. Hinc extrema Argileta dicunē. Diuus Hieronymus in fine eius operis, quod aduerſus Iouinianū ſcripſit ait ῥώμην / aut fortitudinis nomē eſſe apud Gręcos, aut ſublimitatis iuxta Hebræos. Alij (ut Feſtus refert) exiſtimāt a uiribus regētis Valentiam nuncupatā, quod nomē aduētu Euandri, Aeneæq; in Italiā, cū magna Græce loquentiū copia, interpretatū: diciq; cœptū Romā. A Dionyſio Halicar. Antiquitatū Romanarꝝ lib. primo/ copioſius hæc oīa ſunt relata. e ℭ Arces.) Ab Arcadibus Arces duxiſſe nomē Solinus exiſtimat, Alij ab arcēdis hoſtibus dictas uolūt. f ℭ Heraclidi.) SEx. Pom. de uerborꝝ ueterꝝ ſignificatiōe uolumine ſextodecimo his quidē uerbis hāc ipſam refert hiſtoriā. Qui cognomīto (inquit) Lembus Heraclides appellabaē/ exiſtimat reuertētibus ab Ilio Achiuis/ quoſdā tēpeſtate deiectos in Italiā regiones ſecutos Tyberis decurſum/ peruenīſſe ubi nūc ſit Roma: ibiq; ppter tediū nauigationis impulſos, captiuas authoritate ueteris cuiuſdā tēpeſtiuę noīe Romes / incendiſſe claſſem: atq; ab ea neceſsitate ibi manēdi/ urbem conditam ab ijs potiſsimū eius nomine appellatā, a cuius conſilio eas ſedes ſibi firmauiſſet.

Roma aut nomē fortitudinis aut ſublimitatis,

a incēsis nauibus/posuisse sedes, struxisse mœnia:
& oppidū ab ea Romen uocauisse. [a] Agathocles
scribit Romen nō captiuā fuisse, ut sup̄ dictū est,
sed Ascanio natā, Aeneæ neptem, appellationis
b istius causam fuisse. Traditur [b] etiā propriū Ro-
mæ nomen, uerūtamen uetitum publicari, quā-
doquidem quo minus īclaresceret, cerimoniarū
arcana sanxerūt, ut hoc pacto notitiam eius abo-
c leret fides placitæ taciturnitatis. Valeriū [c] deniq;
Soranū: q̄ contra interdictū eloqui id ausus fo-
ret, ob meritū profanæ uocis/neci datū. Inter an/
tiquissimas sane religiones sacellū [d] colitur An-
d geronę, cui sacrificat̄ ante diem. xij. calendarū Ia-
nuariarū: quę diua p̄sul silētij ipsius prænexo, [e] ob
signatoq; ore simulachrū habet. DE [f] tēporibus
urbis conditæ ambiguitatū quæstiōes excitauit,

Idem abunde refert Plutar. in Romulo, & in principio eius lib. quē de uirtutibus mulierū scriptū reliquit. Plurima apud Dionysium scripta reperies. Scribit Laertius in fine quinti, fuisse quatuordecim Heraclides. a ℂ Agathocles) VErba Sex. Pom. eodē lib. hæc sunt. Agathocles Cisycenarū rerū scriptor/ait uaticinio Heleni impulsum Aeneā/Italiā petiuisse/portantē secum suam neptē, Ascanijq; filiam nomine Romā, eamq;/ut Itali a Phryges sunt potiti/ex ijs regiōibus maxime, quæ nūc sunt uicinę urbi, primā omniū cōsecrasse in Palatio Fidei templū, in q̊ monte postea quom condereť urbs/uisam esse iustā uocabuli Romæ nomē causā: eāq; priore, unde ea locū dedicauisset Fidei. Gergithius, q de aduētu Aeneæ in Italiā scripsit/asserit Romā fuisse appellatā Cephalon ab hoīe quodā comite Aeneę. Eum em̄ occupato mōte, q nūc Palatinus dicit̄/urbē condidisse, atq; eam Romā nominasse. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea, & Lauinia natas Mayllem: Millū: Romūq;, atq; ab Romo, urbi tractū nomen. Alcinius ait Tyrrenia Aeneæ natū filiū Romulū fuisse: atq; eo ortā Albā Aeneę neptē: cui9 filius nomine Romus cōdiderit urbē Romā. Antigonus Italicæ historicę scriptor ait/Romū quendā noīe/Ioue conceptum, urbē cōdidisse in Palatio Romę: eiq; dedisse nomē. Has diuersitates cōcordat Diony. lib. primo tradens Romæ nō unicā, sed triplicem uarijs tēporibus/cōstructionē. b ℂ Tradit̄ etiā propriū nomē Romæ.) IN carmine, quo res aliqua deuouebat̄/ꝓprium rei nomē/exprimi opus erat. Aliter em̄ preces credebant̄ inanes. Ea ex causa Romę Latinū nomē extare noluerūt, ne posset aliqñ deuoueri ab hostibus. Proprij p̄terea nomē Dei, in cuius tutela Roma erat, ignotū etiā esse uoluerūt. Huius rei causam multiplicē Plutar. in q̄stionibus refert. Item Plynius cap. secūdo. z8. naturalis historiæ. Caius Sempronius cap. 6. eius lib. qui de diuisione Italiæ, & origine urbis Romæ inscriptus est. Macrobius tertio Saturna. lib. Ouidius q̄rto Fastorum. Ipse locum uati. &c. Carmē Deuotionis/quale fuerit/docet Liuius lib. octauo ab urb. con. Plynius cap. secūdo. z8. naturalis historiæ. Macrobius tertio Saturna. c ℂ Valeriū deniq; Soranū.) DE Valerio Sorano Plutar. Quęstionū problemate. 60. Plynius cap. 5. lib. tertij. Seruius aūt grāmaticus in fine primi Georgicorū/dicit hūc Val. Soranū fuisse Tribunū plebis, obq; linguę temeritatē leuatū in crucē. d ℂ Sacellū colitur Angeronæ.) Festa hæc ab ea dea/Angeronalia dicebant̄. Fiebāt aūt hæc sacra in Aculeia curia. Eo quoq; tēpore publicæ erant feriæ. Author. M. Varro q̄nto de lingua Latina lib. Sunt aūt/authore Pom. a Romanis instituta/quom Angina om̄e genus animaliū cōsumeret. Sumpsit aūt hęc Solinus ex cap. q̄nto. 3. Ply. C. Sempronio cap. 6. Macrobio. 3. Saturna. Verrius Flaccus dicit Angeronā eandē esse, & Volupiā: dictamq; Angeronā, quod Angores, ac animorū solicitudines ꝓpiciata/depellat. e ℂ Prænexo ore.) HVius cōsuetudinis meminerūt Plynius, & Sempronius locis eisdem. Macrobius primo, & tertio Saturna. huius rei triplicē refert causam. Ad id alludit Iuuenalis Saty. prīa cum (inquit) Digito cōpesce labellum. Inter cęteros Deos/Aegyptij Harpocratē silentij Deum religiosissime uenerabant̄. Eius Dei simulacrū admoto labijs digito figurabat̄: qua effigie silētium indicabat. Harpocratis huius meminerūt Catul. semel & iterum. Ouidius. 9. Meta. Ausonius ad Paulinū.

Aut tu a Sigalion Aegyptius oscula signet.

Item Tertul. cap. sexto Apologetici. Hinc natū Adagiū. Factū me esse puta Harpocratē. In taciturnos. & nimium silentium pręseruantes. Plura de Harpocrate Politianus cap. 83. primę Cēturiæ. Seruandum in omni re Nasonis monitum, secūdo de Arte amādi.

Eximia est uirtus præstare silentia rebus:
At contra grauis est culpa/tacenda loqui.

f ℂ De temporibus urbis conditę ambiguitatū.) VAriè hic locus in exēplaribus reperit̄. Nos aūt ita eum restituendum putamus. De tēporibus urbis conditę ambiguitatū quæstiōes excitauit, quod quędā ibi multo ante Romulū condita sint. Quippe

ante/Arã Hercules &c. Est autẽ ordo. Quod quędam ibi multo ante Romulum cõdita sint, excitauit quęstiones ambiguitatũ, De tẽporbus urbis cõditę. Quippe ante Romulum scilicet/Hercules punito Caco/patri inuentori/dicauit aram, quã uouerat/si reperisset amissas boues. Vetusti codices plerũq; habẽt, culta, nõ cõdita. a ℂ Aram.) De hac Ara Liuius lib. primo. Fenestella tit. secũdo. Virgilius. 8. Aenei. ibi. Ex illo. Ouidius primo Fastoꝝ/ibi. Cõstituitq; sibi. Propertius. 11. qrti. Hercules cum se flumine recentẽ ob cędem abluisset/aram ei loco ꝓximã erexit Iouis inuẽtoris, quæ est Romæ iuxta portã Trigeminã: immo lauitq; deo iuuencum, gratum munus inuentionis boum. &c. Ex Diony. lib. prĩo. Strabo autẽ lib. quĩto, hęc oĩa fabulosa existimat. Hãc Herculis arã/sicut nec eius ędes alias/nulla fœmina ingrediebat̃. Cuius hãc fuisse causam fabulant̃/qđ Hercules post peremptũ Cacum/bibendi cupidus/ædem Bonæ deæ, ab ipsa tẽpli sacerdote exclusus fuerit. Proptius lib. qrto

Maxima/quæ gregibus deuota est Ara repertis,
Ara per has/iquit/maxima facta manus.
Hæc nullis unq̃ pateat ueneranda puellis,
Herculis eximij/ne sit inulta sitis.

Plura Macrobius primo Satur. Fuit aũt hæc Ara/in undecima urbis Romæ regione/ut etiã a. P. Victore notatũ est. Diodo. Siculus in fine quarti scribit tres fuisse Hercules. Superiorẽ Herculẽ in Aegypto natum, qui magna armis subacta orbis parte, in Libya columnã posuit. Secundũ Cretẽsem fuisse refert Olympici certaminis institutorẽ. Vltimum paulo ante Troianũ bellum/ex Alcmena & Ioue genitũ: multisq; functũ certaminibus. Huic defuncto ob nois, & rerum gestaꝝ similitudinẽ, alioꝝ gesta ascripta sunt, tanq̃ unicus Hercules extitisset. Seruius. 8. Aene. sup illud. Nascenti cui tres anias. Legi ait Herculẽ Tirynthiũ, Argiuũ, Thebanũ, Libym. Quo loco refert/Varronẽ q̃drągitaquatuor Hercules enumerare. b ℂ Qui Cacus.) Caci huius historiã, siue malis fabulã, scribũt Liuius, & Diony. lib. primo. Strabo lib. quinto. Virg. 8. Aenei. Hic spelũca fuit. &c. Proptius. 11. quarti. Ouidius primo Fastoꝝ. Ecce boues illuc. In boum numero discrepat a Marone Ouidius. De numero tauros (inquit Ouidius) sensit abesse duos. Virgilius aũt quatuor tauros, totidemq; iuuẽcas abductas canit. Quatuor a stabulis. &c. Hunc Cacum Dio. Siculus lib. quinto, Lacinũ furem appellat. Columella malũ cum uicinũ nominat. Tradunt fabulæ Cacum fuisse Vulcani filiũ/ore ignẽ/fumũq; uomẽtem. Hic uicinoꝝ omnia populabat̃. Veritas tamẽ secundũ philosophos, & historicos hoc habet/hunc fuisse Euandri nequissimũ seruum: ac furem. Nouimus aũt malum a Græcis κοκόν dici, quẽ ita Arcades illo appellabãt tempore. Postea translato accẽtu/Cacus dictus/ut ἑλένη Helena. Ignem autẽ dictus est uomere, quod agros igne populabatur. Hunc soror sua eiusdem nominis/ꝓdidit. Vnde etiã Sacellũ meruit, in quo ei per uirgines Vestę sacrificabat̃. Hęc ex Seruio. 8. Aenei. super illud. Iam primũ saxis. c ℂ Cui Salinæ nomẽ est.) Frontinus de Aquæductibus scribit Salinas ad Tergeminã portam fuisse locũ. P. Victor in undecima regione urbis Romæ Salinas ponit. Ancus Martius rex/salis modia sex milia in Congiario dedit populis: & Salinas primus instituit/author Plynius ca. septimo. 31. naturalis historię. d ℂ Tarchone.) Tarchones, siue Tarchontes/plures fuerunt/qui quondam apud Hetruscos regnauerunt, Lege Manethonem. Syllius libro octauo/Tarchontis domus. &c. Et Virgilius decimo Aeneidos. Admonet, immiscetq; preces. &c. DE Marsya rege/Cato in Originibus. e ℂ Suo quoq; numini idem.) Plura de hac ara Macrobius tertio Saturnalium, & Ouidius primo Fastorum. ADuertendum hanc aram fuisse aliam a superiore. Nam illa Ioui, hæc autem Herculi dicata fuit. Ara hæc præterea foro Boario proxima fuit/ueneratiõeq; apud incolas/inter cæteras præcipua. Nam & peierationes fiunt per eam, & conuentiones uolentibus aliquid firmi conficere, & Decumationes rerum plures fiunt ex uotis, ornatu tñ multo inferior est, quã opinio est. Ex Dionysio & hęc libro primo Antiquitatũ Romanaꝝ.

quod quædã ibi multo ante Romulũ/cõdita sũt, a
Quippe[a] aram Hercules, quã uouerat si amissas
boues reperisset, punito Caco/patri inuẽtori/di-
cauit. Qui[b] Cacus habitauit locũ, cui[c] Salinæ no-
men est: ubi Trigemina nũc porta. Hic (ut Cæli- b
us tradit) cum a[d] Tarchone tyrrheno, ad quẽ le-
gatus uenerat Marsyę regis, socio Megale Phry-
ge, custodiæ foret datus, frustratus uincula, vn-
de venerat redijt, pręsidijs amplioribus occupa- c
to circa Vulturnũ, & Campaniã regno, Dum at-
trectare etiã ea auderet, quæ cõcesserant in Ar-
cadum iura, duce Hercule, qui tũc forte aderat/
oppressus est. Megalẽ Sabini receperũt, discipli- d
nam augurãdi ab eo edocti. Suo[e] quoq; numini
idem Hercules instituit arã, quæ Maxima apud

a (Nicostrate.) Perempto Caco/Hercules Iouis, & Alcmenæ filius/Euandrũ eius loci regem/adijt. At Euander ipse habitũ: formãq; uiri aliquantũ ampliorẽ: augustiorẽq; humana intuẽs: rogitat/ qui uir esset. Vbi nomẽ: patremq;, ac patriã accepit. Ioue nate Hercules salue(inquit). Te mihi mater ueridica interpres Deum/ auctorũ cœlestiũ numerũ cecinit, tibiq; aram hic dicatũ iri: quã opulẽtissima olim in terris gens/maximã uocet, tuoq; ritu colat. Dextra Hercules data accipere se omen: impleturumq; fata. Ara cõdita, atq; dicata/ait. Ibi tũ primũ boue eximia capta de grege/ sacrũ adhibitis ad ministeriũ, dapemq; potitijs: ac Pinarijs, quæ tũ familiæ maxime inclytæ ea loca incolebant. Author lib. primo Titus Liuius. Plura Diony. lib. primo. Dio. Siculus lib. quĩto, Fenestella titulo secũdo. Virgilius. 8. Aeneid. Vix ea dicta. &c. Ouidius primo Fastorum.

Ipsa mone, quę nomen habes a carmine dictum. &c.

ESt autẽ cõseptum munitus locus quispiã, ubi Potitij Herculi sacrificare cõsueuerant. Lege. L. Fenestel. eo tit. quẽ modo citauimus. b (Boario foro) Propertius Elegiarũ lib. 4. sensit Boariũ forũ a bubus Herculis fuisse cognominatũ. Inqt em.

Aruaq; mugitu sancite Boaria longo,

Nobile erit Romę pascua uestra forum.

Varro, & eum secuti/scribit ideo sic dictũ, quod in eo boues uendi consueuerint. In eo p̃terea tauri Aeneum simulacrũ fuisse refert Tacitus: ab eoq; Romulũ designãdi oppidi sulcũ cœpisse ducere. Constans opinio est id forum a boue fuisse sortitum nomen. Ouidius primo Fastorum.

Constituitq; sibi, quæ maxima dicitur, aram,

Hic ubi pars urbis de boue nomen habet.

c (Muscarũ deũ.) Vetusti quidã codices habẽt nõ muscarũ: sed Myagrũ deum. Plynius ca. 28. lib. decimi/Muscarũ deum Achorẽ noiat. Inuocãt (inqt) Cyrenaici Achorẽ deum muscarũ/multitudine pestilentiã afferẽte/. quæ ꝓtinus intereunt, q̃ litatũ est illi deo. Idem Plynius ca. 29. decimi/Romæ(inquit) ædem Herculis in foro Boario neq; muscæ: neq; canes intrant. Nec ulla auis in Põto in ĩsula/in qua sepultus est Achilles/infestat sacrã ei ædem. Idem de hac Achillis æde scribit Solinus cap. 29. infra. Causam huius referemus cap. 40. infra, ubi de Basilisco agitur. d (Aedẽ etiã quæ Saturni ærariũ fert̃.) In tẽplis deorũ pecunias seruari cõsueuisse, author est Plautus in Aulularia Tertul. c. 11. Apolog. dicit id factũ fuisse qm̃ ab ipso primũ tabula, & imaginę signatus est numus. Aerariũ sane(inquit Festus) populus Romanus in æde Saturni habuit. Meminit Iustinus lib. 43. Plura de hac æde scribit Macrobius lõge post principiũ primi Saturnaliũ/ quẽ adeas si uis, qm̃ nos in nostris Annotatiõibus breuitati studere plerũq; solemus. Quã aũt ob rem Saturni ædem, pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerũt, multiplicẽ causam assignat Plutarch. proble. quadragesimo primo. Romanũ ærarium in Saturni æde describit Lucanus tertio Pharsaliæ.

Pugnaxq; Metellus.

Vt uidet ingenti Saturnia templa reuelli

Mole: rapit gressus. &c.

Scribit Ply. ca. tertio. 33. Caium Cęsarẽ primo introitu urbis in ciuili bello suo/ex ærario Romano ꝓtulisse laterũ aureorũ. xxvi. milia numero, pondo. ccc. Nec fuit(inquit) alijs tꝑibus respub. locupletior. e (Idem & montẽ Cap. Saturniũ noiauerunt.) Scribit Dionysius Halicar. primo Antiquitatũ Romanarũ lib. paucis annis post Arcades/aliam classem Gręcã in Italiã aduenisse ducente eã Hercule/qui Hispaniã usq; ad occasum totã subegerat. Ex his eni(inquit) quidã missionẽ ꝑcantes ab Hercule/circũ hæc loca/ꝑmanserũt. Inuentoq; colle cõmodo, in eo ædificant/distante stadijs ferme tribus a palatio/qui nũc quidem Capitolinus dicit̃/ea uero tẽpestate Saturnius. Gręce aũt κρόνιος. Ex his aũt relictis plures erãt Pelopõneses: Pheneatæ, Epij: qui ex Elide, q̃bus nullũ

a Pontifices habet̃, cum se ex[a] Nicostrate Euandri matre, quæ a uaticinio Carmentis dicta est, immortalẽ cõperisset. Conseptũ etiam, intra quod ritus sacrorũ factis Bouicidijs, docuit Potitios. b Sacellũ Herculis in foro[b] Boario est, in quo argumenta cõuiuii lœtę maiestatis ipsius remanẽt. Nam diuinitus illo neq; canibus, neq; muscis ingressus est. Etenim cũ uisceratione sacricolis da- c ret, Myagrum[c] deum dicit̃ imprecatus. Clauam uero in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerent canes, id usq; nunc durat. Aedem[d] etiã, quæ Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt d in honorẽ Saturni, quem cultorẽ regionis illius cognouerãt extitisse. Item[e] & montẽ Capitolinũ Saturniũ nominarũt. Castelli quoq; quod excitauerant, portam Saturniã appellauerũt, quę po-

stea Pandana uocata est. Pars[a] autem infima Ca- a
pitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi
Carmentis, nunc fanũ est, a qua Carmentali por-
tæ nomen datum est. Palatium[b] uero nemo du-
bitauerit, quin Arcades habeat authores: a quib⁹ b
primũ Pallanteum oppidũ conditum: quod ali-
quãdiu Aborigines[c] habitarunt, sed propter in-

erat amplius desyderiũ reditus ad ꝓprios lares, euersa eis patria in bello aduersus Herculem. Eusenus aũt uetus poeta, & alij quidã fabularꝝ Italicarꝝ scriptores/ a Pysatis ipsis putant esse impositum huic loco nomẽ/ ob similitudinẽ Saturni sui: atq; arã Saturno Epios simul cũ Hercule collocasse, quæ nũc etiã manet iuxta radicẽ collis secundũ uiam/ qua ex foro in Capitoliũ ascendit̃. DIOny. aũt ipse existimat etiã ante aduentum Herculis in Italiam/ hunc locũ fuisse Saturno sacrũ. Dictumq; Saturniũ ab regionis incolis. Oĩsq; ait ora/ q̃ nũc Italia dicit̃, dicata erat huic deo, atq; Saturnia ab incolẽtibus uocabat̃/ sicut inueniri potest & ex Sibyllinis uerbis qbusdam: & ex alijs deorꝝ oraculis. Templa aũt multis in locis eius regionis/ constructa sunt huic deo: atq; urbes eodẽ noie, quo tota regio appellatę. Locaq; multa sub cuiusdã dei cognomine, & maxime scopuli/ & excelsa. Varro lib. quarto de lingua Latina/ de mõtibus urbis Romæ loquens. E quibus (inquit) Capitoliũ dictum/ ꝙ hic quom fundamenta foderent̃ ædis Iouis/ caput hominis inuentũ dicit̃. Hic mons ante Tarpeius dictus a Virgine Vestali Tarpeia/ quæ ibi a Sabinis necata armis/ & sepulta. Eius nominis monumentũ relictũ/ qđ etiã nunc eius rupes Tarpeiũ appellat̃ saxũ. Hunc antea montẽ Saturniũ appellatũ prodiderũt. Et ab eo late Saturniã terrã/ ut etiã Ennius appellat/ antiquũ oppidũ ĩ hac fuisse Saturnia scribit. Eius uestigia etiã nũc manent tria/ ꝙ Saturni fanum in faucibus, ꝙ Saturnia porta/ quã Iunius scribit ibi/ quã nunc uocãt Pandanã, ꝙ post ædẽ Saturni in ædificiorꝝ legibus parietes postici muri sunt scripti, hæc ille. Festus Põpeius Pandana (inquit) porta dicta est Romæ/ ꝙ semper pateret. a ℭ Pars aũt infima Capitolini montis.) Annis sexaginta ante res Troianas classis Græca/ ad ea loca Italiæ ubi nũc Roma est/ appulisse dicit̃, ex Pallantio urbe Arcadiæ exurgẽs: duceq; ꝓfectionis Euandro, Mercurij filio credito, & Nymphæ cuiusdã Arcadiæ incolæ/ quã Gręci Themin esse dicũt: deiq; patientẽ, siue fatidicã demonstrãt. Qui uero Romanas cõscripserunt origines/ lingua eã patria Carmentẽ nominãt. Esse aũt Nymphæ ipsi nomẽ sermone Gręco Thispiados. ὠδάς em̃ Romani dicũt carmina. Hãc aũt fœminã dicunt diuino spiritu detentam/ quæ uentura essent, populo solitam esse carmine prędicere. Author Dionysius in primo. Plura de hac re scribit Naso primo Fastorum/ ibi.

Proxima prospiciet Tithono Aurora relicto.

Carmẽtalis porta fuit ex tribus una/ quas Romulus in urbis Romæ cõstructionę/ statuisse dicit̃, a Carmẽta primum denominata, postea aũt Scelerata dicta est, quod per eam sex & trecẽti Fabij cum clientiũ milibus quinq;, egressi aduersus Hetruscos ad amnẽ Cremerã oẽs sunt interfecti, author Festus. Scribit Diony. in primo/ Carmentę exędificatã aram sub Capitolio iuxta portam Carmentalẽ. Hãc aram Solinus fanum nominat. b ℭ Palatium autẽ nemo dubitat quin Arcades habeat authores.) Hanc historiã sic explicat Diony. z. Antiquitatum lib. Arcades (inquit) ex urbe Palãtio exeuntes duce ꝓfectionis Euandro/ Mercurij/ & Nymphę Themidis filio/ in uno ex septem collibus/ sedes ponunt, qui in medio ferme est Romæ. Palantiũ uocãtes eum locum a patria sua in Arcadia. Nõ multum post aũt Hercule in Italiam delato cum exercitũ ex Erythia domũ deportaret/ pars quędã relicta uirium eius Gręca/ ꝓxime Palatina ędificat ad collẽ alterũ/ qui nunc Romæ habitat̃/ tũc Saturniũ ab incolis/ nunc a Romanis Capitolinũ appellatũ. Horꝝ autẽ pars maior Epij erant ex urbe Elide ꝓfugi euersa eis ab Hercule patria. Idem Diony. lib. primo. Eo tẽpore (inquit) quo Arcades duce Euandro in Italiã nauigarũt. Aboriginũ rex Faunus erat ꝓnepos (ut aiũt) Martis. Hic inquã Faunus multa cum charitate suscipiẽs Arcades/ qui pauci erant/ dat eis agri ꝓprij tantã/ quantã cupiũt portionẽ. Arcades uero sicut Carmẽta eis aperuit/ collem eligũt/ haud multum distantẽ a Tyberi/ qui nunc ferme in medio est urbis Romæ. Ibiq; uicum extruũt paruũ/ turmæ erratili duarꝝ nauium, quibus auecti erant a Græcia satis futurũ. Castello nomẽ imponũt Palantiũ a Metropoli eorꝝ in Arcadia. Nunc autẽ Palatium a Romanis dicit̃ confundente tẽpore certitudinẽ. c ℭ Aborigines habitarũt.) Aborigines appellati sunt/ ꝙ errãtes cõuenerint in agrum/ qui nunc est populi Romani. Fuit em̃ gens antiquissima Italiæ. Athenis quosdã ꝓfectos Sycionẽ, Thespiasq;/ ex quibus porro ciuitatibus ob inopiã domiciliorꝝ cõpluris ꝓfectos in extremas regiões delatos in Italiam, eosq; multo errore nominatos Aborigenes, Author Festus Pomp. Fuit aũt horꝝ rex primus Saturnus: post quẽ tertio loco regnauit Faunus/ sub quo Euander ab Arcadię urbe Palantęo/ in Italiã cum mediocri turba populariũ uenit. Author Iustinus lib. 43. Obtinẽtibus autẽ regionẽ Aboriginibus/ primi eius cohabitatores fiunt Pelasgi: errabundi: ꝓfugiq; ex ea/ quę tũc Aemonia dicebat̃/ nunc Thessalia/

in qua

in qua tempus quoddã habitarũt. Post Pelasgos aut Arcades, ex urbe Pallantio exeũtes, duce pfectionis Euandro. Hæc ex Diony. in principio. z. Diodorus Siculus in. 5. dicit eo tempore, quo Hercules ad eũ locũ uenit, ubi nũc Roma est, Aborigines tenuisse, quod nũc Palatiũ appellãt, urbẽ penitus paruulam incolẽtes. Existimat Diony. lib. 1. Aborigines dictos ἀπὸ τοῦ ὄρεος, i. a monte, qđ montes ipsi incoluerint. ADdit Ply. ca. 5. tertij. Colonis in ea regiõe sæpe mutatis, tenuere (inquit) alij alijs tẽporib9 Aborigĩes: Pelasgi: Arcades &c.

a cõmodũ uicinæ [a] paludis, quã præterfluẽs Tyberis fecerat, pfecti Reate [b] postmodũ reliquerũt. Sunt [c] qui uelint a Balatibus ouiũ mutata litera, uel a Pale pastorali Dea, aut (ut Silenus probat)
b a [d] Palanto Hyperborei filia, quã Hercules ibi cõpresisse uisus est, nomẽ mõti adoptatũ. SEd q̃q̃ ista sic cõgruant, palã est prospero [e] illi augurio deberi gloriã Romani nominis, maxĩe cũ annorũ ratio faciat cardinẽ ueritati. Nam ut affirmat
c Varro author diligẽtissimus, Romam condidit Romulus Marte genitus, & Rhea Syluia, uel ut nõnulli, [f] Marte, & Ilia. Dictaq; est primũ [g] Roma Quadrata, q ad Aequilibriũ foret posita. Ea

a ¶ Vicinæ paludis.) Videt̃ itelligere paludẽ Capreæ, de q̃ parũ infra. FAbius Pictor li. 1. de origine urbis Romæ. Paludes plures (iquit) eo passim Tyberina inundatio efficiebat, q̃ hãc areã nõ satis idoneã habitationi reddebãt ante, q̃ factis Vertũno sacrificijs, in alueum suum, Tyberis uerteretur. b ¶ Reate profecti.) Lege historiam apud. M. Varro. 4. de ligua Latina libro. c ¶ Sũt qui uelint a balatibus ouiũ.) Palatiũ id est, mons Romæ appellatus est, q ibi pecus pascens balare cõsueuerit. Vel q palare, id est, errare ibi pecudes solerent. Author Festus, Varro. 4. de lingua Latina libro. Eundẽ hunc locũ (inquit) a pecore dictũ putãt quidã. Itaq; Næuius Balantiũ appellat. Hãc opinionẽ reprobat Seruius 8. Aeneid. super illud. Arcades his oris. d ¶ A Palanto Hyper.) Hoc idẽ recenset Festus Pom. Alij (inquit) Palatiũ dictũ putãt, q Hyperborei filia Palanto habitauerit, q̃ ex Hercule Latinũ peperit. Alij eundẽ, q Palas ibi sepultus sit, æstimãt appellari. Hæc Festus. Varro, & Seruius dicũt nomẽ accepisse a filia Euandri Palantia, ab Hercule uiciata, & postea illic sepulta. Vel certe a Palante eius filio illic sepulto. Virgilius autẽ nomẽ accepisse scribit, a Palante auo Euandri. Arcades his oris &c. CAusam diuersitatis huius, assignat Seruius circa finẽ. 7. Aenei. super illud. Nec Prænestinæ. Seruius sexto Aenei. sup illud. Hi tibi Nomentũ. Dicit possibile esse Romã ante Romulũ fuisse constructam, sed ab eo tandem auctã, quod de multis alijs urbibus factũ dicit. e ¶ Prospero illi augurio.) Quinq; genera signoꝝ obseruãt Augures, ex cœlo, ex auibus, ex tripudijs, ex quadrupedibus, ex diris, Author Festus Pom. lib. 15. IN constituẽda urbe Roma, inter Romulũ, & Remũ fratres (ut. 4. Fasto. scribit Naso.

Conuenit, ambiguũ est nomina ponat uter,
Nil opus est (dixit) certamine Romulus ullo,
Magna fides auium est, experiamur aues.
Res placet, alter init nemorosi saxa Palati,
Alter Auentini mane cacumen adit.
Sex Remus hic uolucres, bis sex uidet ordine frater,
Statur, & arbitrium Romulus urbis habet.

Huius Prosperi augurij, extãt apud. M. Tul. z. de Diuinatiõe, Ennij uersus plures, quos castigatius reperies apud Crinitũ ca. 9. decimi, de Honesta disciplina. Plura scribũt Liuius, & Dionysius in primo. Plutar. in uita Romuli. Aliqua de hac ipsa re ascripsimus in principio Annotationum Lucij Flori.

f ¶ Vel ut nõnulli Marte, & Ilia.) Rhea Vestalis a Syluio rege, Syluia: ab Ilo Troiano, uel Ilio urbe unde originẽ duxit, Ilia dicta est. Nõ est igitur alia Syluia, & Ilia, sed eiusdẽ denoĩatio alia. Lege Oden z. primi Horatij, & Diony. Romanarũ antiquitatũ lib. primo. g ¶ Roma quadrata.) Locus (ut inquit Plutar. in Romulo) ubi primũ Roma fuit condita, Quadrata dicebat̃. Caius Sempronius cap. 6. de urbis Romæ origine, Romulus (inquit) solũ ex oppido Roma, in Palatino colle, quadratã, & regiã reddidit; cuius quatuor portiones erãt. Idẽ asserit Diony. in fine primi. Fuit in decima regione urbis locus, qui Roma Quadrata dicebatur, Author. P. Victor. Cato etiã in Originib9 huius meminit, Romulus (inquit) cũ Palatio in quo Quadratã Romã condidit, etiã Exquilinũ tenuit &c. Solin9 autẽ assignat causam, cur Quadrata Roma dicta fuerit, qđ ad æquilibriũ (inquit) foret posita. Id aũt significat Romã ipsam ad æqualẽ regulã, in quadratã speciẽ, fuisse constructam, idq; postulare uidet̃ (ut ait Verrius) loci, ac mœniũ ratio. Plutar. præterea ῥώμην τετράγωνον uocatam dicit. IN ædificijs rursus

incipit a sylua, quæ est in area Appollinis, & ad a
supercilium scalarum Caci, habet terminum, ubi tuguriũ fuit Faustuli, ibi [a] Romulus mansitauit, qui auspicato fundamenta murorũ iecit, [b] duode b
uigiti natus annos. [c] xi. Calend. Maias, hora post secundam ante tertiã, sicut Lucius [d] Tarutius prodidit, mathematicorũ nobilissimus, Ioue in piscibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in scorpione, Sole in tauro, Luna in libra cõstitutis. Et obseruatum deinceps, ne [e] qua hostia Parilibus c
cæderetur, ut dies iste a sanguine purus esset. Cuius significationem de partu Iliæ tractam uolũt. IDEM Romulus [f] regnauit annos. vij. & xxx.

ceteris id ad Aequilibriũ factum dicunt, qđ æqua ratione, perfectum, absolutũq; est. De Roma Quadrata, is Ennianus uersiculus circumfertur. Et quis tum curat/Romæ regnare Quadratæ? Plutarchus in Romulo tradit Romæ ab initio haud mille domos plures fuisse. Cornelius Nepos, & Plynius capite.xi.uoluminis sextidecimi, scribunt Scandulis contectã fuisse Romam usq; ad bellum Pyrrhi, annis quadringentis septuaginta. a ℂ Ibi Romulus mansitauit.) Romuli casa extabat Diony. Halicar. tempore, ut ipse asserit lib.1. Fuit autẽ hæc in.x. urbis regione, ut Pub. Victor etiã annotauit. b ℂ Duodeuiginti natus annos.) Idẽ scribit Dionysius lib.1. PRo gestis Romuli, lege eos authores, qui in principio annotationũ Flori citati sunt. c ℂ Vndecimo calendas Maias.) Hæc omnia sumpta sunt ex fine Caij Sempronij de origine urbis Romæ. d ℂ Lutius Tarutius prodidit.) Qua ratione.L.Tarutius reperit Vrbis Romę natalẽ diẽ, pluribus uerbis ostendit Plutarchus in Romulo. Quã imaginationẽ deridet.M.Tullius.2. de Diuinatione libro. Fuit hic Tarutius, uel ut eũ uocat Plutarchus, Taruntius, familiaris Varronis, ac.M.Tullij. ERror ingens.C.Sempronio ascribiť, & Solino, tãq̃ crediderint ipsi, Sole ĩ Tauro, Luna in libra, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione, fuisse Romã conditã. Verũ nec Sempronius, nec Solinus id asserũt, sed fuisse hanc.L.Tarutij opinionẽ ꝓdũt. Huc accedit, qđ uterq; eorũ refert nõ cõuenire inter authores, qua Olymdiade a Romulo fuerit Roma condita. Multo ergo minus de anno, mẽse, die, uel hora cõueniet inter eosdẽ. Inter cætera, quæ de hac Tarutij sentẽtia Plutar. refert hæc subdit. Verũ hæc (inqt) atq; alia hmõdi supflua magis, & aliena poterũt fortasse uideri, q̃ qđ fabulę cõmento lectoribꝰ molestę sint. Refert ergo plurimũ dicere in eũ errorẽ hos incidisse, & hũc ipsum errorẽ, a.L. Tarutio assertũ/referre. PLures sunt/inter quos est Plutar. ipse/qui dicũt Romã cõditã.12.calendas Maias, non.xi. quam diuersitatem lege quarto Fastorũ Ouidij. Nox abijt, oriturq;. &c. Vbi de Palilibus festis multa reperies. Item apud.M.Varronẽ, & Festum Pompeiũ habetur, qualia festa, & unde dicta Palilia fuerint. Solinus aũt existimat Palilia a partu Iliæ dicta esse, q̃si partus Ilię. e ℂ Ne qua hostia cederetur.) Idẽ scribunt Plutar. in Romulo. Euseb. lib. temp. Censorinus ca.1. de die natali, recenset Varronis uerba. Id moris (inquit) instituti q; maiores nostri tenuerunt, ut cũ die natali munus annale, Genio soluerent, manũ a cęde, ac sanguine abstinerẽt, ne die, qua ipsi lucẽ accepissent, alijs demerent: Deniq; Delij, ad Apollinis genitoris arã (ut Timęus author est) nemo hostiã cędit. Inter Indos sunt, qui uictimã nõ iugulãt, sed pręcluso spiritu necãt, ne quid mancũ deo offerať, sed integrum. Author Strabo li.15. Plura scribit Naso circa finẽ quarti Fast. Porphyrius in eo libro/quem aduersus edẽtes carnes conscripsit/refert ueteres, nõ sanguinem, aut nidorem dijs obtulisse, sed fruges terræ, quas etiam ipsas, quasi deos adorabant. Multo autẽ postea iniquitate hominũ fœdissimus sanguis, atq; hostiarũ mos introductus est crudelitatis plenus occisis animalibus, & eorũ sanguine aris deorũ imbutis. Apud Ouid.15. Meta. prima putatur

Hostia sus meruisse mori, quia semina pando
Eruerit rostro, spemq; interceperit anni &c.

Et primo Fastorum.

Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ.
Vlta suas merita cæde nocentis opes. &c.

Scribit Plynius ca.56. septimi naturalis historiæ, Hyperbiũ Martis filiũ primũ animal occidisse. Prometheũ bouẽ. f ℂ Idẽ Romulus.) Gesta Romuli, & quot annos regnauerit, habenť late ex his autho. quos in principio Florianarũ annotationũ citauimus. Quo loco etiã de Feretrio Ioue meminimus. EX diuersis euentibus factũ est ut uaria cognomina Iupiter sortitus fuerit. Dictus enim est, prædator, stator, pugnax, feretrius, ultor, pistor, inuictus/optimus, Maximus/Tonans. &c. DE opimis spolijs, lege præter alios/eos authores, quos capite quarto secundi Lucij Flori alias citauimus. DE ritu triumphandi, ac triumphi forma, plurima in nostris Collectaneis in poetas ex uarijs congessimus authoribus.

a De Ceninensibus egit primum triumphũ, & Acroni regi eorꝫ detraxit spolia, quę Ioui Feretrio primus suspẽdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus postre-
b mo. Apud Capreæ [a] paludẽ apparere desijt Quirilibus nonis. Cęteri reges, quibus locis habitauerint/dicemus. Tatius [b] in arce, ubi nunc [c] ędes est Iunonis monetę, qui anno quinto, ꝗ ingressus
c urbem fuerat, a [d] Laurentibus interemptus [e] vij. & uicesima Olympiade hominẽ exuit. Numa [f] in

a ¶ Capreæ paludẽ.) Huius historiæ authores sunt, Liuius, Dionysius, Plutar. cęteri. Ouid. 2. fastõ. Est locus antiqui capreæ dixere paludem,

Forte tuis illic Romule iura dabas. &c̃.

DE morte Romuli discrepant plurimum authores. Cicero primo Tuscula. q. Hora. ode tertia tertij. Lampridius in uita Cõmodi. Apud Florum authores huius alios recitauimus. b ¶ In arce.) Id sic explicat Dionysius in secundo, Romulus (inquit) & Tatius urbẽ statim maiorem effecerũt, duos ei colles alios adijcientes, Quirinum & Cœlium, separantesq́ꝫ habitationẽ alter ab altero in ꝓprijs locis utrıq́ꝫ uitam agebant. Romulus quidẽ Palatiũ occupãs, & montẽ Cęliũ propinquum. Tatius uero Capitoliũ, quod ab initio cęperat. c ¶ Aedes Iunonis monetæ.) Nõ multum post exactos reges/ ingentẽ terręmotũ Romæ accidisse dicũt, quo tempore, uocẽ in arce, ex æde Iunonis auditã ferunt, qua uoce Iunonẽ Romanos monuisse/ ut ei plena fieret ꝓcuratio. Hinc a monẽdo Iuno Moneta appellata est, author Marcus Cicero de Diuinatione lib. 1. Ouid. sexto Fasto. dicit Iunoni Monetæ ædem in arce a Camillo factam Calendis Iunijs.

Arce quoq́ꝫ in summa Iunoni templa monetæ
Ex uoto/ memorant/ facta Camille tuo.
Ante domus Manli.

Et idem primo eiusdem operis libro inquit.

Candida te niueo posuit lux proxima templo,
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
Fuluius antiqui populi. &c.

Alterã ab hac Iunonis Monetę ædem in Auẽtino monte fuisse cõstat, in qua eius deæ simulachrũ ex Veijs dirutis Romã allatum/ locatũ est/ authores Liuius li. quinto. Valerius tit. ultimo lib. primi. Lactãtius cap. 8. lib. secũdi. Fuit hæc ędes in 13. urbis Romæ regione/ ut P. Victor etiã annotauit. d ¶ Laurẽtibus interemptus.) Ob Sabinarũ raptũ a Romulo/ bellum atrox inter Romanos, & Sabinos exortũ est, Post tamẽ utriusq́ꝫ populi cędem plurimã, Sabinis, ob quas in bellũ itum est, interuenientibus, fœdus inter utrosq́ꝫ initum est. Et (ut ait in primo Liuius) nec pacem modo, sed ciuitatẽ unã ex duabus faciunt. Regnũ consociant, Imperiũ omne conferũt Romã. Ita geminata urbe, ut Sabinis tñ aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati sunt. Id eleganter canit Ouid. sexto Fastorum libro.

Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq́ꝫ Quirinum
Binaq́ꝫ cum populis regna coisse suis.
Et Lare cõmuni soceros, generosq́ꝫ receptos,
His nomen iunctis Iunius (inquit) habet.

Tatij a Laurentibus interitum, paucis idem Liuius sic explicat. Post aliquot (inquit annos, ꝓpinqui regis Tatij, legatos Laurentiũ/ pulsant. Cumq́ꝫ Laurentes iure gentiũ agerent, apud Tatiũ, gratia suorꝫ, & preces plus poterant. Igitur illorum pœnã in se uertit. Nam Lauinij/ cũ ad solenne sacrificium eo uenisset/ concursu facto/ interficitur. Eam rem minus ægre, ꝗ dignũ erat, tulisse Romulũ ferunt, seu ob inuidam societatem regni, seu quia haud iniuria cæsum credebat &c̃. Idem Dionysius in secundo. e ¶ Septima & uicesima Olympiade hominem exuit.) Videtur legendũ tertiadecima Olympiade. nõ. vij. & uicesima. Bellum enim Sabinorꝫ cum Romanis duce Tatio ex computatione Eusebij, circa annnum uicesimũprimum regni cœptum est Romuli. Durauit autem, authore Dionysio, annis tribus. Cum Romulo uero Tatius annos quinq́ꝫ tenuit principatum. Fiunt igitur anni octo & uiginti, id est, Olympiades septem, quibus si addideris sex Olympiades, quæ urbem conditam præcesserunt, erunt Olympiades tantum tredecim. Præterea anno tertio sextedecimę Olympiadis Numa Pompilius a Romanis in regnum uocatus est, ut in secũdo annotat Dionysius. Rursus annus, quo Tullus Hostilius imperium suscepit secundus erat septimæ & uicesimæ Olympiadis, author in principio tertij Dionysius. f ¶ Numa in monte primum Quirinali, deinde propter ædem Vestæ. &c̃.) In annotationibus nostris in Lucium Florum, compendio retulimus, quæ ad Numæ regis gesta facere uisa sunt. INter cæteras Numæ laudes sic maxime sibi grauitas ascribitur, & constantia, ut in prouerbium abierit uulgatissimum,

Numa grauior. DE loco ubi regiam habuerit, scribit Ouid. 6. Fastorum.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Et prima tertij Tristium.

Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Idem scribit secunda primi Carminum. Flaccus Horatius.

colle primū Quirinali, deinde ꝓpter ædem Vestæ in regia, quæ adhuc ita appellatur, qui regnauit annis tribus & quadraginta, sepultus sub Ianiculo. Tullus [a] Hostilius in Velia, ubi postea Deum Penatum ædes facta est, qui regnauit annos duos & triginta, obijt Olympiade quinta & trigesima. [b] Ancus Martius in summa [c] sacra uia, ubi [d] ædes Larium est, qui regnauit annos quatuor & uiginti. Obijt Olympiade prima & .xl. a b c

QVod sepultus fuerit sub Ianiculo, in fine secundi asserit Diony. Moriente (inqt) Numa, luctus fuit in urbe maximus, funusq; ei duxit ciuitas nobilissimū. Iacet aūt in Ianiculo, trans Tyberim. Fuit autem sepulchrū Numæ in quartadecia regiōe urbis Romæ, ut scribit P. Victor. a Tullus Hostilius.) Tullus Hostilius tertius Romanoꝝ rex, patrem habuit Tullū Hostiliū insignē Medulliæ urbis ciuem. Vir hic generosus, ac opibus potens, cū cæteris, post fœdus cū Sabinis, Romā petens, uxorē ex Sabinoꝝ genere, Seruilij cuiusdā filiā duxit uxorē. Hāc eā fuisse scribunt, quæ Sabinis a Romulo raptis suasisse credit̄, ut ꝓ uiris ad patres omnino legatio mitteretur. Sicq; ducum reconsiliationis precipua fuisse causa, uisa est. Ex his igitur parentibus Tullus Hostilius natus, cum esset promptus, & alacer, rex a Romanis, post Numæ regis obitū/ creatus est, eo anno, quo Eurubates Olympico certamine/ uictor fuit, qui secundus septimæ & uicesimæ Olympiadis annus erat. Ab hoc rege (authore Liuio) Cœlius additur urbi mons, & quo frequētius habitaretur, eandē sedem regiam ipse capit, ibiq; habitauit. Principes Albanorum patres, ut ea quoq; pars reipublicæ cresceret, legit Iulios, Seruilios, Quintios, Geganios, Curiatios, Chlœlios. Templumq; ordini aucto, curiam fecit, quæ Hostilia usq; ad patrum ætatem/ appellata est. Fuit hæc (ut Publius Victor annotat) in secunda urbis Romæ regione, quæ Cœlimontiū dicta est. LVcius Piso/ primo annaliū author est, Tullū Hostilium regem, ex Numæ libris eodem quo illum sacrificio/ Iouem cœlo deuocare conatum, quoniā parū rite quædā fecisse/ fulmine ictum. Ex Plynio hęc postrema, secundo, & .28. uoluminibus sumpta sunt. Solinus asserit Tullū Hostilium in Velia habitasse. Fortassis duabus tm̄ literis immutatis/ pro Velia/ Celio scriptū erat. Vel intelligas Tullū Hostiliū in Velia habitasse prius, q̄ Cœlij montis regiā ipse cœperit, ibiq; habitauerit. Ascribam huic loco. M. Varronis uerba ex quarto de lingua Latina libro. Germalū (inquit) & Velias coniunxerūt, quod in hac regione Sacriportus est, & in ea sic scriptū. Germalense Quinticepsos apud ædem Romuli, & Velienses Sexticepsos in Velia apud ædem deum Penatium. Germalū a Germanis Romulo, & Remo, quod ad ficum Ruminalem/ & hi ibi inuenti, quo aqua hyberna Tyberis eos detulerat in alueolo expositos. Veliæ unde essent, plures accepi causas, in quis/ qd̄ ibi pastores Palatini, ex quibus ante tonsuram inuentam, uellere lanam sint soliti, ex quo uellera dicunt̄. Hęc ibi. Fuit aūt Velia (ut Pub. Victor ait) in decima urbis regione. b ℭ Ancus Martius.) Ancus Martius Numæ Pompilij, ex filia nepos, Post Tulli Hostilij regis interitū, cuius causam fuisse nō nulli suspicati sunt, rex a populo Romano creatus est. Hic inter cætera gesta egregie/ Auētinū montē, atq; Ianiculū/ urbi addidit, & supra mare sextodecimo ab urbe miliario Hostiam condidit ciuitatem. Latinoꝝ, qui ruptis fœderibus rebellarāt / urbē cępit. Politoriū incēdit. Tellenē illustrē Latinoꝝ urbē Romanis subiecit. Medulliā quā Latini occupauerāt, magnis ꝑlijs recuperauit. Fidenas diruit, Sabinos atq; Veientes, qui a Romanis defecerāt/ superauit. Hic ꝓterea pontem ligneū sine ęre & ferro, sed lignis ipsis cōpactū/ Tyberi īposuit. Hūc ip̄m pontē (ut ait Diony.) hucusq; custodiūt, sacrū esse existimātes. c ℭ Sacra uia.) Scribit Diony. Halicar. secūdo antiq. Ro. li. idcirco sacrā uiā appellatā, qd̄ in ea inter Romulū, & Tatiū, sacrū fœdus ictū fuerit. Alias causas denoīationis huius apud Festū Pō. 17. sui opis uolumine repies. d ℭ Aedes Lariū.) Tradit Macrob. prio lib. Satur. xi. kl̄. ferias laribus dedicatas, quibus ędē bello Antiochię Aemilius Regilius pretor in campo Martio curandā uouit, de qua re sic Ouid. v. Fast.

Præstitibus Maiæ Laribus uidere Calendæ,
Aram constitui, paruaq; signa deum.

Idem sexto eiusdē operis libro.

Lucifero subeunte Lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.

APud maiores, ut sexto Aeneidos scribit Seruius, omnes homines in suis domibus sepeliebantur. Vnde ortum est (inquit) ut Lares colerentur in domibus. Hinc etiam umbras Lares uocamus. IN quartadecima urbis Romæ

regione(ut P. Victor tradit)uicus fuit,qui Larũ Ruraliũ,dictus eſt. Ancus, authore Seruio, dictus eſt ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος.hoc eſt,a cubito,quẽ incuruũ habuit. a ℭ Tarquinius Priſcus.)Tarquinius Priſcus,qui Lucumo antea dicebaẽ,patrẽ habuit Demaratũ Corinthiũ ex Brachiadũ familia oriundũ. Hic cũ diu mercaturã exercuiſset,ingentes opes breui q̊dã tp̃e adeptus eſt. Cũ autem Cypſelus patriã Corinthũ tyrãnide occupaſset,ratus nõ tutũ fore,multa p̃ſerti hoiez poſsidentẽ ſub tyrãnide uitã agere,relicto ſolo patrio,ſumptiſꝗ ſecũ,quę ferri poterãt bonis, in Ethruriã q̃ ocyſsime nauigauit. Ibi illuſtrem genere uxorẽ ducit,duos ex ea filios procreat,Aruntem eos,& Lucumonẽ nominans.Arunte fratre mortuo,paternoꝝ Lucumo bonorũ omniũ ſolus hæreditatẽ cõſeq̃ẽ.Romã nõ multũ poſt ꝓficiſcitur.Anci regis familiaritatẽ cõſequiẽ.Ab eoꝗ filioꝝ tutor relinquiẽ.Et tandẽ anno fere ſecũdo,prię & q̃dragesimę Olymp.oblitus filioꝝ Anci regis,Romanoꝝ regno p̃ter ęquũ,& fas potitus eſt. Liuius,Dionyſius, Florus, Plynius iunior,cæteri explicãt,q̃ cõmodus reipub.qualiſꝗ tandẽ fuerit eius exitus. b ℭ Mugoniã portã.) Mugoniã urbis Romę portã a mugitu dictã uolũt,qđ per eã uenale pecus ingredereẽ.Hæc eadẽ & Trigonia,hoc eſt triangularis,dicta eſt.Exiſtimo eã eſſe,quã Feſtus Pom. Mugioniã nominat. Mugionia (inquit)porta Romæ dicta eſt a Mugio quodã,qui eidẽ tuẽdæ præfuit.Quid ſi apud Solinũ Mugioniã etiã portã legi oporteat, nõ Mugoniã? DE portis urbis Romanæ quot fuerint, uide Ply.ca.5.lib.3. Plura Blondus in principio primi eius operis,quod Romã illuſtratã iſcripſit. c ℭ Nouã uiã.) P.Victor enumerãs nouẽ & uiginti urbis Romæ uias,nõ meminit huius,ſupra quã habitaſse Tarquiniũ Priſcum Solinus affirmat.Sed nec mirum,quom nomina,ſicut & res ipſę Romanæ ferme perierint. d ℭ Seruius Tul.)Tullius Seruiꝰ,Tullij regij quondã generis,& Ocriſiæ ex Corniculo latinoꝝ urbe natus eſt.Hic dũ a Romanis Corniculũ opugnaẽ pugnans ĩterfectus eſt.Ocriſia uxor p̃gnãs capiẽ. Tanaq̃li reginę ſerua daẽ.Nec dũ facta libera puerũ parit.Pueri (mirũ) arſiſse caput pro cõperto eſt. Hinc a regina dilectꝰ unice.Tarqnius eũ iſtar filij educat.Filiã adulto uxorẽ ſpõdet.Perẽpto rege Priſco,reginę aſtu,q̃rto Olympiadis quĩq̃geſimę anno,Romanũ regnũ adipiſciẽ.Regnãs Veientes,Ethruſcoſꝗ hoſtes fortiſsime uicit.Primꝰ Rõanoꝝ Cẽſum inſtituit.Luſtrũ cõdidit.Claſses,atꝗ Cẽturias ordinauit.Dilatat urbis Pomẽriũ,Quirinalẽ,Viminalẽ,Exq̃liũ,colles urbi iũgit. Dianę i Auẽtino tẽplũ extruit.Filiã Tuliã Tarquinio Sup̃bo copulat matrimonio, a quo & p̃emptus eſt. Eius (proh nefas) cadauer a Tullia filia carpẽto conteriẽ.Ply.ca.ult.triceſimiſexti naturalis hiſtorię, huius Tullij Seruij ortũ multo mirabiliorẽ fuiſse narrat.Nõ p̃teribo(inq̃t)& unũ foci exẽplũ Romanis literis clarũ.Tarquinio Priſco regnãte,tradũt rep̃ete in foco cõparuiſse genitale maſculini ſexus.Eãꝗ,quę ſederat ibi, Tanaq̃lis reginę ancillã Ocriſiã captiuã cõſurrexiſse grauidã.Ita Seruiũ Tulliũ natũ,qui regno ſucceſſit.Inde & in regia cubãti puero caput arſiſse uiſum,creditũꝗ Laris familiaris filiũ.Ob id Cõpitalia, & ludos Laribus primũ iſtituiſse.Tulliꝰ dictus cognomẽ ſumẽs a patre.Seruiꝰ aũt a fortũa ꝓpria,qđ eũ mater ſeruiẽs peperiſset.Author Diony.li.4. e ℭ Exquilijs.)Hũc regẽ Exquilias habitaſse, Varro, & Titus Liuiꝰ,tradiderũt.Idẽ Varro.4.de ligua latina libro,exponit unde Exq̃liarũ nomẽ ortũ habeat. Alij has (inquit)ſcripſerũt ab excubijs regis dictas.Alij ab eo qđ excultę a rege Tullio eſsent. Huic origini magis luci uicini &c̃.Cato in Originibꝰ uult ab excubijs Exquilinũ dici.Romulus(inquit)Exquilinũ tenuit ab excubijs dictũ, quas illi Lucumo dedit more Thuſco duodecim lictoꝝ.i. trecẽtis ad Cuſtodiã corporis ſimul & dignitatis,quia Tacius nõ ſine ſuſpiciõe infidę ſocietatis erat, Fuerũt aũt Exq̃liæ,authore Publio Victore, in quinta urbis Romę regione. f ℭ Olbiũ.)Olbiũ & Pullũ,fuerũt, (ut quidã uolũt)duo Exquilini mõtis uertices.Sũt qui Vrbicũ nõ Olbiũ legãt.Itẽ Pulliũ,nõ Pullũ g ℭ Duos & q̃dragita.)Liuiꝰ,Diony.& Sex.Rufus,q̃tuor &.40.annos regnaſse ſcribũt. h ℭ Tarqniꝰ Sup̃bus.)Tarqnius,qui Sup̃bus ob corruptos mores cognoiatus eſt, cũ Tulliũ regẽ ſocerũ ſuũ peremiſset,anno quarto,primę & ſexageſimę Olympiadis,p̃ter ius om̃e, Romano potiẽ impio, p̃emptũ a ſe regẽ ſepultura ꝓhibuit.Primores p̃res perimi iuſsit.Tyrãnidis ſuę cõſcios armatos,tutelę ſui corporis milites adhibuit.Sabinos bello domuit, Ethruſcis urbes q̃ſdã ui eripuit. Gabios miro aſtu parere ſibi compulit.Latinas Romanis ferias indixit.Romanũ Capitoliũ extruxit. Et tandem cũ annos multos Romanis imperaſset,ob Lucretiæ a filio illatũ ſtuprũ,ac tyrannicas in ſubditos plurimas inſolentias,e regno,quod tyrannice occupauerat,eiectus eſt. i ℭ Faguntalẽ lacũ.) Videtur legendũ Fagutalẽ lucũ.Etẽm fagutal locus fagis cõſitus diciẽ, Vnde & a fago dictũ uolũt,in q̊ (ut Varro, & Feſtꝰ Põpeius ſcribũt)ſacellum Iouis fuit. Vnde etiam Iouis Fagutalis,quod fagus ipſa arbor Ioui ſit con-

a Tarquinius [a] Priſcus ad Mugoniã [b] portam ſupra ſummã nouam [c] uiam, qui regnauit annos vij.&.xxx. Seruius [d] Tullius Aexquilijs [e] ſupra cliuum Olbium, [f] qui regnauit annos duos [g] &
b quadraginta. Tarqnius [h] Superbus & ipſe Aexquilijs ſupra Cliuum Pullum ad [i] Fagutalem

secrata, Liuius, & Diony. asserunt Tarquiniũ Superbũ pulsum regno anno. 25. sui regni. Alij ut Eusebius, Eutropius, Sex. Rufus dicũt anno. 35. DOcet diuus Aug. ca. 15. tertij ciui. dei. Romanos omnes reges, duobus exceptis, Numa, & Anco Martio, graues uitę exitꝰ habuisse. Iuue. ꝗ uera est sentẽtia sa. 10.

Ad generum Cereris sine cęde, & uulnere pauci   Descendũt reges, & sicca morte tyranni.

lacum, qui regnauit annos. xxv. Cincio [a] Romam duodecima Olympiade placet conditã. Pi- a
ctori octaua, Nepoti, & Luctatio opiniones Eratosthenis, & Apollodori cõprobantibus, Olympiadis. vij. anno secundo. Pomponio Attico, & b
M. Tullio, Olympiadis sextæ, anno tertio. COllatis igitur nostris, & Græcorum temporibus, inuenimus incipiẽte Olympiade septima Romã conditã, [b] anno post Ilium captum. cccc. xxxiij. c
Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorem ataui materni Pelopis ediderat, in-

a ℭ Cincio Romã duodecima olym. pla. con.) De prima urbis Romæ cõditione, nõ una est authorũ sententia. Quidã sacrarum tabularum uetustis titulis, asserunt Romã a Romulo, & Romo Aneæ filijs fuisse conditã. Aiunt enim post Aneæ Ascanium maiorem natum, regionem omnem, quã Aeneas reliquerat, cũ fratribus diuisisse. ipsumq; Ascaniũ Albam Longam, Romum Capuam, Romulũ uero Romã condidisse. Hãc quom sequẽte tẽpore defecisset, ab Albanis iterũ restitutam. Sicq; duplicem fuisse Romã autumant. Vnã nõ multũ post captam Troiam. Alteram quindecim ætatibus fere post primã, extructam uolunt. Antiochus Syracusanus historiarũ scriptor tradit fuisse in Italia & Romã tertiã, multo his duabus uetustiorẽ. Obmissis extremis, de secũda/ qñ cõstructa fuerit, plurimũ uariant authores. Timæus Siculus scribit eodẽ tẽpore & Romã, & Carthaginẽ fuisse conditas, octauo scilicet & tricesimo anno ante primã olympiaden. Lucius autẽ Cincius uir senatorij ordinis, anno. 1. octauę olympiadis. Eratosthenes uult olympiadis septimæ, anno primo. Polybius Megalopolitanus sub secundũ annũ septiæ olympi. Hæc ex Dionysij sentẽtia, antiqui. Romana. lib. 1. quo loco habenť abunde ea omnia, ꝗ̃ de hac re, hoc loco a Solino tradunť. In hoc tñ a Solino differt, qd Diony. hanc olympiadũ cõputationẽ ex eo anno deducit. quo Roma a Gallis capta perhibeť, ad eũ annũ, quo primi Romæ consules imperarũt, cuius paucis recolligens, hęc sentẽtia est. Ex Censuarijs monumentis constat (inqt) anno ante urbem a Gallis captã, lustrũ a populo Ro. factũ esse L. Valerio, & Tito Manlio Capitolino cõsulibus, post exactos reges anno. 119. Vrbs igiť anno. 120. Post exactos reges a Gallis capta fuit. Hi aũt centũ & uiginti anni, olympiades triginta cõstãter efficiũt. Rursus primi Romanorꝫ consules, Iunius Brutus, & Tarquiniꝰ Collatinus, eo anno creati sunt, quo Athenis Isagus imperabat. Is aũt octauæ & sexagesimę olympiadis primus annus fuit. Ex annis, ꝗbus septẽ reges Romæ regnarũt, colliguntť anni. 244. id est, una & sexaginta olympiades. A primis aũt consulibus, ad captionẽ urbis, sunt anni. 120. id est, triginta dumtaxat olympiades, ꝗ̃ proximis iunctis, Olympiades unã & nonaginta faciunt. A prima autem olympiade, ad primos Romanorꝫ consules, sunt octo & sexaginta olympiades, & annus unus. Ab eo autem anno ad annum captæ urbis, triginta (ut iam est habitum) olympiades computanť. Hęc aũt si simul cõiunganť octo & nonaginta olympiades & annũ unũ efficiũt manifeste. A ꝗbus si nonagita & una olympiades subtrahanť, restabũt septẽ olympiades, & annus unus, quo tẽpore cõstat urbẽ Romam sumpsisse principiũ. b ℭ Anno post Iliũ captũ. ccccxxxiij.) Quidã, iter quos est Aristoteles, scribũt Iliũ nunꝗ̃ fuisse a Græcis captũ. Eusebius quoq; lib. temp. affirmat a primę olympiadis tempore, Grę cã tantum historiam creditã. Cũ (inquit) ante hoc, ut cuiq; uisum est, diuersas sententias ꝓtulerunt. DE Hercule ꝑterea scripta omnia fabulosa fere sunt. Idẽ Eusebius tradit, a captiuitate Troiæ, usq; ad primã Olymp. numerari annos. 405. alias. 406. Aeschyli Atheniẽsiũ ducis anno. 2. primã olymp. actam fuisse. Erat aũt (inquit) Olympias Agon Gymnicus. In ea prima olympiade Chorębus Heliẽsis uictor extitit. Helij siquidẽ agunt quinquẽnale certamẽ, quatuor annis in medio expretis. in quibus principes annui constituunť quatuor. Ait rursus primã olympiadẽ, Iphitũ Praxonidis, uel Hemonis filium primũ constituisse. Idẽ scribit Strabo octauo Cosmographiæ lib. Firmior itaq; Dionysij, ꝗ̃ Solini, hęc urbis conditę annorꝫ numeratio esse uideť. Illam in historijs, & actis publicis, hãc uero iscriptis dubijs & fabellis potius esse fundatã. Diod. Siculus dicit lib. quinto, Olympicũ certamẽ utiq; primũ ab Herculε institutũ, ipsum tamẽ nõ Pelopi, sed Ioui patri dedicasse. Pro Solini sententia facit, quod scribit Statius sexto Thebai. in principio, de olympici certaminis institutione loquens.

Hunc pius Alcydes Pelopi certauit honorem.
Puluereumq; fera crinem detersit oliua.   Quem locum exponẽs Lactantius. Primus (inquit)

Hercules hunc honorem, manibus Pelopis exhibuit, qui erat Herculi per Alcmenã genere cõiunctus, hoc uidelicet ordine. Pelops ex Hippodamia Lysidicen genuit. Lysidice, cũ Electrione Alcmenã. Hæc ex Iouis trinoctio cõcubitu, Herculẽ procreauit. Idẽ. x. Theb. super illud. Mœstus & intentus. Ex Lactãtij uerbis. Pelops auus Herculis fuisset, nõ atauus. Docte plura de Olympicorum institutione, & successu, scribit Cœlius Rhodiginus ca. 38. septimi Antiq. lect. libro. DE quatuor certaminũ primis generib9

a termissum Iphiclus [a] filius eius instaurauit post
excidiũ Troiæ anno quadringentesimo octauo.
Ergo ab Iphiclo numeratur Olympias prima. Ita
sex medijs Olympiadibus ĩteriectis, quib9 singu
b lis anni quaterni imputãtur, cũ septima cœptan-
te Roma condita sit, inter exortũ urbis, & Troiã
captã, iure esse quadringentos annos, & .xxxiij.
constat. Huic argumẽto id accedit, quod cũ [b] Caius
c Pompeius Gallus, & Quintus Verãnius urbis
conditæ anno octingentesimo primo fuerunt cõ
sules. Cõsulatui eorum olympias. vij. & ducentesi-
ma actis publicis annotata est. Quater ergo mul
d tiplicatis. vi. & ducẽtis Olympiadibus / erũt anni
octingẽti. xxiiij. quibus septimæ Olympiadis an-
nectendus est primus annus, ut in solidum colli-
gantur anni octingenti. xxv. Ex qua summa de-
e tractis uiginti annis, & . iiij. Olympiadũ retro sex
manifeste octingẽti & unus annus reliqui fient.
Quapropter cũ octingentesimo primo anno ur
bis conditæ, ducentesima Olympias cõputetur,
f par est Romã vij. Olympiadis anno primo credi
conditã. In qua [c] regnatum est annis ducẽtis. xli.
DEcẽuiri [d] creati ãno. ccc. secũdo. [e] Primũ puni-

quæ & qualia fuerĩt tradit Lactantius Placidus in principio sexti Theb. apud Statiũ. Extat de his quatuor certaminũ generibus, elegans Archiæ poetæ Tetrastichon. Hos uersus Pius Bononiẽsis sic latinos fecit.

Quattuor insignis certamina (conficit Hellas,
Sunt duo quippe hominũ, (sunt superũque duo.
Archemori, Iouis, & Phœbi, atque Palæmonis, ipsa
Pinus, oliuaster premia, poma, apium.

a ℭ Iphiclus.) Euse. ut iã dictum est, Iphitũ nominat, Plaxonidis, uel Hemonis filium. b ℭ C. Pom. & Q. Veranni us.) Horum consulum meminit Cor. Tacitus li. 12. a principio. Scribit etiã sub Syllano p̃tore/ lecto senatu, fuisse lustrũ conditum. Euseb. lib temporum. Descriptione (inquit) Romæ facta sub Claudio, inuenta sunt ciuium Romanorum. 69. centena & 144. milia. Facit ueterum annalium, Chronicarumque carẽtia, ne hic annorum numerus omnino certus sit. Satis constat, Augustũ anno. 709. ab urbe cõdita Romanum imperiũ inijsse. Augusti aũt imperij anno. 42. Christus dominus ex uirgine natus est. Lustrũ uero sub Claudio circa annũ quinquagesimũ post CHRISTI natalẽ/ authore Eusebio/ conditum est. Simul igitur sumptis annis. 709. 42. 50. is numerus redditur, quẽ Solini reddidit cõputatio. i. ab urbe condita ad hoc usque lustrũ, anni unus & octingenti simul fiunt. c ℭ In qua regnatũ est annis. cc. xxxxi.) Ex annorum collectiõe, quos septẽ Romanis regib9 Solinus ipse attribuit, anni nõ. 241. sed 243. potius colliguntur. Diony. Sex. Rufus, & plures alij affirmãt Romæ regnatũ annis. 244. Diuersitatis huius causam in Florianis annotationibus explicauimus. d ℭ Decẽuiri.) Ex hominũ inconstantia euenit, ut plerũque prioribus fastiditis, gaudeãt nouitate. Hinc factum est, ut postquam consules per annos octo & quinquaginta tenuissent imperiũ, aliũ Romani exposcerent magistratũ. Exactis regib9 (inquit Pomponius de origine iuris, lege, Necessariũ) lege tribunitia omnes leges exoleuerũt. Iterũque cœpit populus Ro. incerto magis iure, & consuetudine aliqua uti, quam per latã legẽ, idque prope uigĩti annis passus est. Postea ne diutius hoc fieret, placuit publica authoritate, decẽ constitui uiros, per quos peterentur leges a Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundaretur legibus, quas in tabulis eburneis scriptas pro Rostris cõposuerũt, ut possent leges apertius percipi. Datũque est eis ius in eo anno in ciuitate summũ/ uti leges corrigerent, & si opus esset, interpretarentur. Neque prouocatio ab eis, sicut a reliquis magistratibus fieret. Qui & ipsi animaduerterunt aliquid deesse istis primis legibus. Ideoque sequẽti anno, alias duas eisdem tabulas adiecerunt. Et ita ex accidenti appellatæ sunt leges duodecim tabularum. Quarum ferendarũ authorem fuisse ex Decemuiris Hermodorum quendã Ephesi exulantem in Italia. Hæc Pomponius. Vide si libet, quæ capite ultimo primi apud L. Florum, alias annotauimus. e ℭ Primũ Puni-

cum bellū anno. cccc octogesimonono. Secun- a
dū/anno quingētesimo tricesimoquinto. Tertiū
sexcentesimoquarto. Sociale sexcentesimo sexa-
gesimosecundo. Ad [a] Hirciū, & Caium Pansam
consules, anni septingēti &.x. Quorꝝ consulatu b
Cæsar [b] Augustus cōsul creatus est, octauūdeci-
mū annū agēs, qui [c] principatū ita ingressus est,
ut uigilantia illius nō modo securū, uerū etiā tu-
tum imperiū esset. Quod tempus ferme solū re- c
pertū est, quo [d] plurimum & arma cessauerūt, &
ingenia [e] floruerūt, scilicet ne inerti [f] iusticio lan-
guerent uirtutis opera bellis quiescentibus.

cum bellū anno. ccclxxxviiij.) Sic fere legitur in omnibus tā scriptis, q̄ impressis exēplaribus, & quidē manifesto errore. Reor hunc errorē accidisse omissione unius tantū. c. Cū a Solino scriptū fuerit. cccclxxxviiij. Legendū igitur nō ccclxxxviiij. sed cccclxxxviiij. Similē errorē reperies apud Plyniū ca. 3. tricesimitertij. Argentū (inquit) signatū est anno urbis. 588. Q. Fabio cōsule, quinq; annis ante primū bellum punicū, cū legi oporteat. Anno urbis. 485. Diony. lib. 1. bellū primū Punicū cœptū esse dicit anno tertio, centesimæ & uicesimæ octauę Olympiadis. Gellius ait c. ultio. 17. noctiū Atticarꝝ, post Romā cōditā anno. cccc. ferme & lxxxx. De initio secūdi, & tertij belli Punici, parū discrepāt, qui de ijs historiā cōscripserūt. De bellis trib9 punicis, nō pauca annotauimus apud Florū capitibus. 26. & 15. secūdi Epitomes libri. De bello quoq; Sociali scripsimus apud eūdem Florū ca. 18. lib. tertij. quo loco huius belli plurimos citauim9 authores. a ℭ Ad Hircium, & Pansam.) Cōstat apud nobiles historicos, Octauianū/ qui postea Augustus dictus est, septingentesimo nono fere urbis conditæ anno, ætatis uero suæ xviij. principatum inijsse. Quo anno M. Antonius/ & Pub. Dolobella erāt cōsules, ut Florus ait. Anno deinde secūdo, hoc est, ut Suetonius ait. xx. ætatis suæ anno, consulatū iuasit. Scribit idē Suetonius in Augusto, quosdā existimasse Hirciū, & Pansam cōsules, Augusti opera fuisse occisos. Bello Mutinēsi (inquit) cū Hircius in acie, Pansaq; post ex uulnere perijssent, rumor increbuit, ambos Augusti opera occisos, ut Antonio fugato/ repub. cōsulibus orbata/ solus uictores exercitus &c̄. Tibullus. 5. tertij, fatetur natū se eo anno, quo Hircius, & Pansa interierunt.

Natalem primo nostrum uidere parentes,
Cum cecidit fato consul uterq; pari.

b ℭ Cæsar Augustus cōsul creatus est.) Videt̄ superfluere consul. Nā octauū decimū annū agēs/ principatū/ nō consulatū inijt, ut mox ante docuimus. c ℭ Qui principatū ita ingressus est, ut uigilātia.) L. Florus ca. 3. lib. quarti, in eandē sententiā. Cōgratulandū (inquit) in tanta perturbatione est, qđ potissimū ad Octauiū Cæsarem Augustum summa rerū rediit. qui sapiētia sua, atq; solertia, ꝑcussum undiq;, & ꝑturbatū, ordinauit imperii corp9, qđ ita haud dubie nunq̄ coire & cōsentire potuisset, nisi unius ꝓsidis nutu, q̄si anīa & mēte regeret̄. Nō aliena ab his sunt, quæ lib. primo scribit Tacitus. Lepidi (inquiens) atq; Antonii arma, in Augustū cessere. Qui cuncta discordiis ciuilibus fessa, nomine principis sub imperiū accepit. Augustus hic terdecies iniit consulatū, qđ ante eum nulli legit̄ contigisse. Statius Sylua q̄dā li. quarti.

Ter Latio deciesq; tulit labentibus annis
Augustus fasces, sed cœpit sero mereri.

d ℭ Quo plurimū arma cessarunt.) Eleganter hanc Augusti armorꝝ cessationē cecinit Manilius in primo.

Sed satis hoc fatis fuerit, iam bella quiescunt,
Atq; Adamantæis discordia uincta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clausa.
Sit pater inuictus patriæ, sit Roma sub illo,
Cumq; deum cœlum dederit/ non quærat in orbe.

Vnde factum est/ ut Augusto imperante/ Iani portæ clausæ fuerint. Horatius quintadecima quarti Carminum,

Ianum Quirini clausit, & ordinem
Rectum, & uaganti frena licentiæ
Iniecit, amouitq; culpas,
Et ueteres reuocauit artes &c.

In hac/ in toto orbe/ armorꝝ cessatiōe, rex pacific9 CHRISTVS de9 & homo, ex uirgine nasci dignatus est. e ℭ Ingenia floruerūt.) Si unq̄ Romę bonæ artes, & īgenia floruerūt, id maxime sub Augusto cōtigisse cōperiet studiosus lector. Eo siquidē tp̄e Augustus ipse ingenio, & doctrina nulli cedēs. M. Varro. M. Cicero bonarꝝ artiū parens unicus. Cor. Nepos, Salustius, Titus Liuius lacteus, ut ait Hierony. æloquētiæ, Asinius Pollio, Virg. Catul. Horati. Ouidi. Manilius,

Tibullus, Propertius, & sexcenti alii immortalitatẽ nominis cõsecuti. Poetas eius temporis recenset Naso nona quarti Tristium. f ¶ Inerti iusticia.) Existimo nõ nisi ab inerti homine inertẽ iusticiam nuncupari. Legi in uetustis quibusdã exemplaribus, nõ iusticia, sed iusticio. id est publico luctu, & calamitate, qui ex armis bellicis plerunq; accidit. Lucanus in secundo.

Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi
Constatura fides superũ, ferale per urbem
Iusticium, latuit plæbeio tect⁹ (amictu
Omnis honos.
Et idẽ lib. v.
Mœrentia tecta
Cæsar habet, uacuasq; domos, (legesq; silentes,
Clausaq; iusticio tristi fora.

Est autem sens⁹, & ordo, ne scilicet opera uirtutis, bellis quiescẽtib⁹, lãguerẽt inerti iusticio.

DE DIVISIONE ANNI, ET diebus Intercalarib⁹.

CA. III.

a TVnc [a] ergo primũ cursus anni perspecta ratio, quæ a rerũ origine profunda caligine tegebatur. Nam [b] ante Augustum Cæsarem incerto modo annũ cõputabant, quia
b apud [c] Aegyptios quatuor mensibus terminabãt,

TVNC ERGO PRIMum.) Quoniã sine certa annorũ noticia, res aliæ, quæ pſertim ad historiã pertinent, sciri non possunt, iccirco cap. hoc tertio docet Solinus quãta fuerit apud ueteres annorũ inconstantia, atq; diuersitas, quoue authore ad certã rationẽ, & regulã, sit redactus annus. Annus (ut quidã scribunt) ex Græco uerbo dictus est. Nam ἔνος Grece, latine annus dicitur. Seruius autẽ primo & quinto Aeneid. deducit nomẽ ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι i. ab innouãdo, qđ uidelicet assidue innouetur, & alter fiat. Vel ut idẽ ait/ annus quasi annulns/ quod in se redeat. Menses eñ in se currẽtes/ annũ faciũt. Alij inquit Atteius Capito apud Macrobiũ primo Saturna. ex an. i. circũ/ & nare/ fluere, quasi tẽporis circũfluxus quidã. Nã (authore Macrobio) sicut lunaris annus mẽsis est, quia luna paulominus, q̃ mẽsem in zodiaci circuitiõe cõsumit, ita solis annus hoc dierũ numero colligẽdus est, quẽ peragit dũ ad id signũ se denuo uertit/ ex quo digressus est. Vnde & annus uertẽs iu e uocatur. Idem Seruius primo Aeneidos super illud.

Triginta magnos uoluendis mensibus orbes,

Scribit tria esse annorũ genera, Lunarem dierũ triginta. Solstitialẽ duodecim mensiũ. Magnũ, qui (inquit) secundũ Tulliũ, tenet duodecim milia quingentos annos &c. Apud Maronẽ Solaris annus sæpe etiã magnus uocatur, quod intelligendũ est comparatione lunaris anni, cũ lunæ annus breuis putetur. Plutar. secundo de placitis philosophorũ libro, scribit cuiuslibet Planetę esse annũ suũ. Saturni quidẽ annorũ ambitus uertentiũ triginta. Iouis duodeci Martis duorũ. Solis duodeni menses, totidẽ Mercurij, & Veneris. Pariles eñ eorũ cursus. Lunæ dies xxx. Hic enim perfectus mensis ab luna/ ad intermenstruã. Cęterũ quidã annũ octenniũ esse existimarũt: Nõnulli annos undeuicenos, Sunt qui undesexagenos. Heraclitus ex duodeuicenis annorũ milibus cõstare putat. Diogenes ex tricenis quinquagenisqnis supra Heraclitũ, Alij ex septenis milibus tricenis septuagenis septenis. Hęc Plutar. Multa Macro. secũdo de somnio Scipionis. Annus/ qui a M. Cicerõe Magnus uocatur, ab Aristotele Maximus potius, q̃ Magnus appellatur, quẽ solis & lunę uagãtium quinq; stellarũ orbes conficiũt, cũ ad idẽ signũ, ubi quondã simul fuerũt una referuntur, Cui⁹ anni hyems/ summa est Cataclysmos, quã nostri Diluionẽ uocant, Aestas autem Ecpyrosis, quod est mundi incendiũ. Nam his alternis temporibus mũdus tũ exignescere, tũ exaquescere uideretur. Hũc Aristarchus putauit esse annorũ uertentiũ duũ miliũ. ccccLxxxiiij. Aretes Dyrrachinus quinq; miliũ. 552. Herodotus/ & Linus x. miliũ dccc. diẽ xiij dccccLxxxiiij. Orpheus centũ xx. Cassandrus tricies sexies centũ milliũ. Alij uero infinitũ esse, nec in se unq̃ reuerti existimauerunt. Physici aiunt, ut secundo de somnio. Macrobius refert, hũc magnũ annũ. 15. mil. annorũ omnino cõpleri. Huius autem anni / qui etiã Mundanus dicitur, finis est, quom stellę omnes, omniaq; sydera, quæ ἀπλανής habet, a certo loco ad eundẽ locum ita remeauerint, ut ne una quidẽ cœli stella in alio loco sit, q̃ in q̃ fuit, cũ oẽs alię ex eo loco morę sunt/ ad quẽ reuersę anno suo finẽ dedere. Ita ut lumina quoq; cũ erraticis quinq; in ijsdẽ locis/ & partibus sint, in quib⁹ incipiẽte mũdano anno fuerũt. Ascripsi hęc ex Macrobio, & Censorino/ ad Q. Cerchũ, ut intelligãt oẽs, anni illius magni, nullã haberi etiã a doctioribus certitudinẽ. b ¶ Ante Augustũ.) Suetonius/ Plutarchus/ Macrobius/ Cẽsorinus. Itẽ cæteri scribũt primũ apđ Rõanos Cęsarẽ Dictatorẽ, annũ ad cursum solis accõmodasse, ut trecentorũ dierũ/ & intercalario mẽse sublato un⁹ dies/ q̃rto q̃q; anno intercalaretur. Vnde Luca. in decimo.

Nec meus Eudoxi uincetur fastibus annus.

August⁹ igitur nõ prim⁹ anni ordinẽ apud Romanos instituit, sed annũ a diuo Iulio ordinatũ, postea uero neglig̃etia cõturbatũ/ atq; cõfusũ/ rursus ad pristinã rationẽ redegit. In cui⁹ ordinatiõe Sextilẽ mẽsem e suo cognoie nũcupauit magis/ q̃ septẽbrem/ quo erat natus/ quia hoc sibi & primus consulat⁹/ & insignes uictorię obtigissent. Sueto. tit. 31. secundi. c ¶ Apud Aegyptios.) Imitatur Solinus hoc lo-

apud Arcades trib⁹, apud Acarnanas ſex, in Ita- a
lia apud Lauinios. xiij. quoꝝ annus. ccclxxiiij. di
ebus ferebatur. Romani [a] in initio annũ. x. men-
ſibus computabãt, a Martio auſpicantes adeo, ut
eius die prima de aris Veſtalibus ignẽ accende- b
rent, mutarent ueteribus uirides laureas, ſenat⁹,
& populus Comitia agerent, matronę ſeruis ſu-
is cœnas ponerẽt, ſicut Saturnalibus domini, Illę
ut honore promptius obſequiũ prouocarent, hi c
quaſi gratiã repenſarent perfecti laboris, maxĩe
quia hunc menſem principẽ teſtãtur fuiſse, & q
ab hoc quintus erat, Quintilis dictus eſt: deinde
numero decurrente Decẽber ſolennẽ circum fi- d
niebat intra [b] diem trecẽteſimũ quartum. Tunc
enim iſte numerus explebat annũ, ita ut ſex men
ſes tricenum dierũ eſsent, quatuor reliqui trice-
nis & ſingulis explicarẽtur. Sed quoniã ratio illa e
ante Numã a lunæ curſu diſcrepabat, lunari cõ-
putatione annũ peræqrũt quinquaginta & uno
die adiectis. Vt ergo perficerent. xij. menſes, de
ſex menſibus ſuperioribus/detraxerunt dies ſin f
gulos, eosq; quinquagita iſtis & uni annexerũt,
factiq; lvij. diuiſi ſunt in duos menſes, quoꝝ al-

to. C. Plyniũ ca. 48. libri ſeptimi. Annum enim (inquit) alij æſtate unũ determinabant, & alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades, quoꝝ anni trimeſtres fuere. Quidã lunę ſenio, ut Aegyptij. Itaq; apud eos aliqui & ſingula milia annoꝝ uixiſse produntur. Xenophon de æquocis. Annus em̃ (inquit) diuerſus eſt. Etenim ipſi Aegyptij utunt̃ anno quãdoq; menſtruo, ſæpe bimenſtri, nõ raro trimeſtri. Sæpe quadrimeſtri, nõnunq̃ ſolari. &c. Ex hac annoꝝ diuerſitate ſaluat Varro homines potuiſse ad annos mille uiuere. Sed hoc reprobat Lactan. ca. 13. ſecundi. Plura Auguſtin⁹ capitibus. 12. 13. & 14. quintidecimi de Ciui. Dei. Itẽ Macrobi. primo Saturnali. Et ut contentus ſim referendo paucarũ morem regionũ. Arcades annum ſuũ tribus menſibus explicabant. Acarnanes ſex. &c̃. Et ne ſim æquo longior de diuerſitate annoꝝ apud diuerſos, lege Lactantiũ ubi ſupra. Auguſti. ca. 10. 12. & ca. 12. quindecimi ciuitatis. Gelli. ca. 2. tertij. Nullus tamẽ annoꝝ diuerſitatem apd̃ uarios Cenſorino tradidit copioſius ca. 14. eius libri/quẽ de die natali ad Cereliũ ſcripſit.

a ℂ Romani in initio annũ decẽ menſibus.) Hanc rem Macrob. ſic explicat. Non mirum (inquit) in hac uarietate Romanos quoq; oli/ authore Romulo/annũ ſuũ decẽ habuiſse mẽſibus ordinatũ, quia annus a Martio incipiebat, & conficiebat̃ diebus ccciiij. ut ſex quidem menſes. i. Aprilis, Iunius, Sextilis, Septẽber, Nouember, December, tricenũ eſsent dierum. Quatuor uero, Martius, Maius/Quintilis/October tricenis & ſingulis expedirentur. IDem refert & Cenſorinus ca. 15. addens tunc etiã Albanis, unde Romani orti ſunt/annũ decem fuiſse menſium. Subdit inſuper decẽ menſiũ quatuor maiores. i. q xxx. & uno diebus conſtãt/plenos. Cęteros ſex cauos uocari. Subdit tandẽ Macrob. qđ maxime ad hunc locũ pertinet. Hęc fuit (inquit) Romuli ordinatio, qui primũ anni menſem genitori ſuo Marti dicauit, quẽ menſem anni primũ fuiſse uel ex hoc maxime probatur, qđ ab ipſo, Quintilis quintus eſt, & deinceps pro numero/nominabãt̃. Huius etiã die prima, ignẽ nouũ Veſtę aris accendebãt/ut incipiente anno/cura denuo ſeruandi nouati ignis/inciperet. Eodẽ quoq; ingrediẽte menſe, tã in regia, curijsq;, atq; flaminũ domibus, laureę ueteres, nouis laureis mutabantur. Eodẽ quoq; menſe & publice, & priuatim ad Annã perennã ſacrificatũ itur, ut annare, perannareq; cõmodo liceat. Hoc menſe mercedẽ exoluebant magiſtris, quas cõpletus annus deberi fecit. Comitia auſpicabãtur. Vectigalia locabant. Et ſeruis cœnas apponebãt matronę, ut domini Saturnalibus, Illę ut pricipio ãni ad ꝓmptı⁹ obſeqũ honore ſeruos inuitarent. Hi qa gratiã perfecti operis exoluerẽt. De Romanis annis extat caput nobile apud Cenſorinũ. Naſo ſtatim ab initio primi Faſt. docet, cur Romulus annũ decẽ tantũ menſium inſtituerit.

Tempora digereret cũ cõditor urbis in anno,
Conſtituit menſes quinq; bis eſse ſuo,
Scilicet arma magis, q̃ ſydera Romule noras,
Curaq; finitimos uincere/maior erat.
Eſt tamen & ratio Cęſar quę mouerit illum &c̃.

Nõ defuerunt, ut etiã Cenſorinus tradit, q dicerent, annũ uertentẽ. i. ſolarem, fuiſse Romę ſtatim ab initio uiginti duoꝝ menſium, ut fuerunt Licinius Macer, & poſt eũ Feneſtella. b ℂ Intra diẽ trecenteſimũ quartum.) Vel Solinus a Macrobio,

a ter.xxix.alter.xxviij.cõtinebat. Sic annus habe-
re.v.atq;.l.trecentos dies cœpit. Postmodũ cũ
pespicerẽt temere annũ diuisum intra dies, quos
supra diximus, quãdoquidẽ appareret solis[a] me
b atum non ante trecentesimũ sexagesimũquintũ
diem abundante insuper quadrantis particula
Zodiacum[b] conficere decursum, quadrantẽ il-
lum, & decem dies addiderũt, ut ad liquidũ an-
c nus diebus trecentis.lxv. constaret & quadran-
te, hortãte obseruatiõe imparis nũeri,[c] quẽ Py-

uel Macrobius a Solino hæc omnia mutuatus est, cuius uerba subscripsimus ex primo Saturn. librõ.
Sed secutus (inquit) Numa, quantũ sub cœlo rudi, & sæculo adhuc impolito, solo ingenio magistro/
cõp̃hendere potuit: Vel quia Grecorũ obseruatiõe forsan instructus est, quinquaginta dies addidit,
ne in trecentos liiij.dies, quibus duodecim lunę cursus cõfici credidit/annus extenderẽ. Atq; his quin
quaginta a se additis/adiecit alios sex retractos illis mensibus sex, qui triginta habebãt dies.i.de singu
lis singulos, factosq; quinqua-
gita & sex dies, in duos nouos
menses pari ratione diuisit. Ac
de duobus, priorẽ Ianuariũ nũ
cupauit, primũq; anni esse uo-
luit, quãq̃ bicipitis dei mẽsem
respicientẽ transacti anni finẽ,
futuriq; principia. Ad idẽ Cen-
sorini ca.15.uerba sunt. Postea
(inqt) siue a Numa, ut ait Ful-
uius, siue ut Iunius a Tarqui-
nio.xij.facti sunt menses, & di-
es ccclxv. quãuis luna duodeci
suis mẽsibus.cccliiij.dies uide-
batur explere. Sed ut dies unus
abundaret, aut per impruden
tiam accidit, aut quod magis
credo/ea superstitiõe, qua impar numerus plenus, & magis faustus habebatur. Certe ad annũ priorẽ
unus & quinquaginta dies accesserunt. Qui quia menses duos nõ implerent, sex his cauis mensibus,
sunt singuli detracti, & ad eos additi, factiq; dies.lvij. & ex his duo menses Ianuarius undetriginta die-
rũ. Februarius duodetriginta. Atq; omnes mẽses pleni & impari dierũ numero esse cœperunt, excepto
Februario, qui solus cauus, & ob hoc cæteris infaustior est habitus. a ℭ Solis meatũ nõ ante ccclxv.
diẽ, abundante insuper quadrante.) Ingens apud primę classis Astrologos, ab initio extitit dubitatio:
quantonã temporis spatio, sol.xij.zodiaci signa percurrẽs, unde profectus est, rediret: Inter Astrolo-
gos nõ conuenit, quãto uel sol plus, q̃ ccclxv.dies in anno cõficiat, uel luna minus, q̃ xxx.in mense. Phi
lolaus annũ naturalẽ dies habere prodidit ccclxiiij. & dimidiatũ. Aphrodius ccclxv. & dierũ duorũ &
uiginti, partẽ undesexagesimã. Harpalus aũt ccclxv. & horas æquinoctiales.xiij. At Ennius ccclxvi. Plę-
riq; præterea incõprehensibilẽ quidẽ, & inenumerabilẽ esse existimarũt, Sed pro uero, quod ꝓximũ
putabãt, amplexi sunt, dies scilicet ccclxv. Lege quæ eleganter scribit Ammianus lib. historiarũ uicesi-
mosexto. Ex hoc anno ita a Iulio Cæsare ordinato (ut Censorinus author est) cæteri ad nostrã memo-
riã iuliani appellanẽ, eiq; consurgunt, ex quarto Cæsaris Cons. Qui etiã si nõ optimi, soli tñ ad annũ
naturę aptati sunt. ANnis proximis tractari cœptũ, ut Romanũ Calendariũ, quod a uero solis cursu,
diebus haud paucis aberrarit/reformareẽ in melius. Varia sunt super ea re a Theologis/& Astrologis/
disputata. Et nos itidẽ de hac ipsa re tractatulũ simili studio confecimus, quẽ summo pontifici Leoni
X.destinauimus. ADnotandũ aũt annũ.ccclxv.dierũ cũ quadrante/primũ ab Aegyptiis fuisse reptũ,
& ab his Platonẽ, & Eudoxũ, qui cũ Aegyptiorũ sacerdotibus annos.xiii.sunt uersati, edoctos, ad Grę
cos hunc ipsum annũ transtulisse, author lib.ult. Strabo est. Herodotus in Euterpe constare ait, oĩum
hominũ primos Aegyptios, annũ cõperisse, distinguẽtes eũ in duodecim temporũ mẽses. Idq; cõperis-
se ex astris, eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes, q̃ Gręci: quod Gręci quidẽ tertio quoq; anno in-
tercalarẽ mẽsem introducũt tẽporis gratia. Aegyptii uero tricenis diebus, quibus.xii. menses taxant,
adiiciunt huic numero quotannis/quinos dies. Macrob. de C. Cæsare sic Saturnali. primo refert. Post
hoc Cæsar imitatus Aegyptios, solos diuinarũ rerũ omniũ cõscios/ad nũmerũ solis, q diebus.ccclxv.
& quadrãte cursum conficit, annũ dirigere contendit. b ℭ Zodiacũ.) Author Sphęræ, & secũ plu-
res existimat Zodiacũ dici uel ἀπὸ τῆς ζωῆς.i.a uita, qđ uidelicet scđm motũ planetarum, sub illo sit
oĩs uita in rebus inferioribus. Vel ἀπὸ τοῦ ζωδίου.i.ab aĩali, qđ ipse quom in.xii.partes diuidaẽ ęq-
les, q̃libet pars appelleẽ signũ/& nomẽ habet speciale a nomine alicuius aĩalis, ꝓpter ꝓprietatẽ aliquã
cõuenientẽ tã ipsi, q̃ animali. Vel ꝓpter dispositionẽ stellarũ in illis partibus ad modũ huiusmodi ani
malis. Ipse potius Macrobio crediderim, q primo de Sõno Scipi. Duodecim (inqt) zodiaci partes si-
gna appellari maluerũt, certaq; singulis uocabula, gratia significationis adiecta sunt. Et qa signa Grę
co nomine ζώδια nuncupantur. Idcirco ipsum zodiacũ, quasi signiferũ uocauerunt. QVO ingenio,
quibusue instrumentis/fuerit ab Aegyptiis repertus zodiacus, multis uerbis recenset idẽ Macrobius
ubi supra. c ℭ Quẽ Pythagoras.) Paulopost. Numa (inquit Macrob.) in honorẽ imparis numeri,
secretum hoc & ante Pythagorã parturiẽte natura, unũ adiecit diẽ, quẽ Ianuario dedit, ut tã in anno,

thagoras monuit præponi in omnibus oporte- a
re. Vnde propter dies impares/dijs superis Ianu
arius dicat̃,propter pares Februarius quasi abo-
minosus/dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc
definitio toto orbe placuisset, custodiendi qua- b
drantis gratia a diuersis gentibus uarie interca-
labatur,nec unq̃ tamẽ ad liquidũ fiebat tempo-
rum adæquatio. [a] Græci ergo singulis annis.xi.
dies & quadrantẽ detrahebãt, eosq; octies mul- c
tiplicatos ,in annũ nouũ reseruabãt,ut contract⁹
nonagenarius numerus in menses tres per trice-
nos dies scinderet,qui anno nono restituti effici
ebant dies [b] quadringentos. xliiij. quos ἐμβολισ- d
μοὺς uel ὑπερβάλοντας nomiabant. Qđ cũ in initio
Romani probassent, cõtẽplatiõe numeri pari-
lis offensi neglectũ breui perdiderũt, trãslata in
sacerdotes intercalandi potestatẽ, qui plerumq; e
gratificantes rationibus Publicanorꝫ, pro libidi
ne sua subtrahebant tẽpora, uel augebant. Cum
hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi
interdũ fieret imminutior, interdũ auctior, uel f
omnino dissimulatus præteriret, nõnnũq̃ acci-

q̃ in mensibus præter unũ Februariũ,impar numerus seruaret̃.Quia duodecim mẽses si singuli aut pari,aut impari numero putarentur,cõsumationẽ parem facerent,unus pari numero institutus uni⁹ amputationẽ imparem fecit &c̃.AD quæ Pythagoras impari numero uteret̃,docet Plynius ca.4.uicesimioctaui naturalis historiæ. Aristoteles Philosophus idipsum aperit ab exordio eius operis, quod de cœlo,& mũdo iscriptũ est. Quẽadmodũ em̃(inq̃t)aiũt Pythagorici. Totũ & oia,trib⁹ determiata sũt. Cõsumatio em̃ & mediũ,& pricipiũ numerũ habẽt eũ, q̃ ois. Hic autem eum/qui trinitatis. Propter quod a natura accipientes,tanq̃ leges illius,& ad sacrificationes deorꝫ utimur numero hoc. ADnotat Seruius.5. Aeneid. Parem numerũ diuisibilem esse, per quẽ mortalitas significatur. Impar namq; (inquit)diuidi nõ potest, per quẽ immortalitas ostenditur. Plura ad hoc idẽ Serui⁹ Egloga.5. apud Vergiliũ. Vnde & a nobili poeta dictum est. Nũero de⁹ impari gaudet. a ℭ Græci uero.)Macrobius (non grauabor enim in hac re sæpe huius recensere sententiã) primo Saturnaliũ. Hanc Græcorꝫ ab annis singulis undecim dierũ detractionem pluribus explicat. Græci(inquit)quom animaduerterent temere se.cccliiij.diebus ordinasse annũ, q̃m apparerent de solis cursu,qui.ccclxv. diebus,& quadrante zodiacũ conficit. Deesse anno suo.xi.dies,& quadrãtem/ intercalares/ statuta ratione cõmenti sunt. Ita ut octauo quoq; ãno lxxxx dies/ex quibus tres menses tricenũ dierũ/cõposuerũt/ intercalarent. Id Græci fecerunt,q̃m erat oposum,atq; difficile omnibus annis.xi.dies,& quadrantẽ intercalare. Itaq; maluerunt hunc numerũ octies multiplicare,& nonaginta dies,qui nascunt̃,si quadrans cũ diebus.xi.octies cõponatur/ inserere,in tres mẽses (ut diximus) distribuendos. Hos dies ὑπερβάλοντας .i.additicios. Menses uero ἐμβολισμοὺς.i.intersertos/appellabãt. Hũc ergo ordinẽ Romanis quoq; imitari placuit, sed frustra. Quippe fugit eos diẽ unũ(sicut supra admonuimus)additũ a se ad Græcũ numerũ,in honorẽ imparis numeri. Ea re per octenniũ cõuenire numerus, atq; ordo nõ poterat. Sed nondũ hoc errore cõperto, per octo annos nonaginta quasi superfundendos Græcorꝫ exemplo/cõputabant dies, Alternisq; annis binos uicenos, alternis ternos uicenosq; intercalares expensabãt intercalationibus.iiij. Sed octauo quoq; anno intercalatores octo affluebant dies ex singulis quibus uertentis anni numerũ apud Romanos super Græcũ abundasse iã diximus. Hoc quoq; errore iam cognito,hæc species emendationis inducta est. Tertio quoq; octennio ita inter calandos dispensabãt dies,ut nõ nonaginta, sed sexaginta sex intercalarent,compensatis.xxiiij.diebus pro illis, qui per totidẽ annos supra Græcorꝫ numerũ creuerant. Omni aũt intercalationi mẽsis Februarius deputatus est, q̃m is ultimus anni erat. Qđ etiã ipm de Græcorꝫ imitatiõe faciebãt. Nã & illi ultimo anni sui mensi,superfluos inserebãt dies,ut refert Glaucippus,qui de sacris Atheniensiũ scripsit. Verũ una re a Græcis differebãt. Nã illi cõfecto ultimo mẽse,Romani nõ confecto Februario,sed post.xx.&.iij.diẽ intercalabãt, Terminalibus scilicet iã pactis. Deinde reliquos Februarij mensis dies, qui erãt quinq;, post intercalationẽ subiungebãt (credo) ueteres religionis suę more,ut Februariũ omnino Martius sequeret̃. SCribit Eusebius anno. x.imperij Augusti,Iunę secundũ Romanos cursum fuisse inuentum. b ℭ Dies quadringentos. xliiij.) Macrobij

exemplaria

a debat, ut mēſes, q̇ fuerāt trāſacti hyeme, mō ĩ Ae-
ſtiuū, mō in Autūnale tēpus inciderēt. Itaq; [a] Cai-
us Cæſar uniuerſam hanc inconſtantiā inciſa tem-
porum turbatione cōpoſuit, & ut certū ſtatū p̄-
b teritus acciperet error, dies.xxi. & quadrantē ſi-
mul intercalauit, quo pacto regradati menſes de
cętero ſtatuta ordinis ſui tempora detinerent. Il-
le ergo annus ſolus treccentos.xliiij. dies habuit.
c Alij deinceps trecentos ſexagenos quinos & q̄-
drantem. Et [b] tum quoq; uitiū admiſſum eſt per
Sacerdotes. Nam cū præceptū eſſet anno q̄rto,
ut intercalarent unū diem, & oporteret cōfecto
d anno quarto id obſeruari, anteq̄ quintus auſpica
retur, illi incipiente quarto, intercalarunt nō de-
ſinente. Sic per annos ſex & xxx. cū nouem dies
tātummodo ſufficere debuiſſent. xij. ſunt inter-
e calati, Quod deprehenſum Auguſtus reforma-
uit, iuſſitq; annos duodecim ſine intercalatio-
ne decurrere, ut tres illi dies, qui ultra nouena-
rios temere fuerant intercalati, hoc modo poſ-
f ſent repenſari, ex qua [c] diſciplina omnium po
ſtea temporum fundata ratio eſt. VERVM
cum [d] et hoc, & multa alia Auguſti temporibus

exemplaria paſſim habent quadringentos.xliij. cuius uerba mox aſcribā. Sunt qui non ὑπεβάλοντας, ſed ὑπεβολικάς. i. exceſsiuos, legendū putent. ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς. i. exceſſu, deductū nomen. a ℭ Itaq; Caius Cæſar.) Quo clarior fiat hic Solini locus, aſcribam macrobij ex primo Saturnalium uerba. Caius Cæſar (inquit) omnem hanc inconſtantiam temporis uagā adhuc, & incertam, in ordinē ſtatutę definitionis coegit, adnitente ſibi. M. Flauio ſcriba, qui ſcriptos dies ſingulos ita ad Dictatorem retulit, ut & ordo eorum inueniri facillime poſſet, & inuento certus ſtatos perſeueraret. Ergo. C. Cæſar exordium nouę ordinationis initurus, dies omnes, qui cōfuſionē adhuc poterant facere / conſumpſit. Eaq; re, factum eſt, ut annus cōfuſionis ultimus in quadringentos quadragintatres dies p̄tenderet. Poſt hoc imitatus Aegyptios ſolos diuinarū rerum omniū conſcios, ad numerum Solis, qui diebus.ccclxv. & quadrante curſum conficit, annū dirigere contendit. &c. Et infra, Sic annū ciuilem Cæſar habitis ad lunā dimenſionibus conſtitutū, edicto palā poſito / publicauit. b ℭ Et tū quoq; uitium admiſſum eſt per ſacerdotes.) Hiſdem fere uerbis idipſum & Macrob. Saturnaliū primo refert. Hucuſq; (inquit) error ſtare potuiſſet, ni ſacerdotes ſibi errorem nouū ex ipſa emendatiōe / feciſſēt. Nā quom oporteret diē, qui ex quadrantibus confit, quarto quoq; anno confecto, antequā quintus inciperet / intercalare, illi q̄rto, nō peracto, ſed incipiente, intercalabāt. Hic error.vi.&.xxx. annis permanſit, quibus annis intercalati ſunt dies.xij. quom debuerint intercalari.ix. Sed hunc quoq; errorē ſero deprehenſum, correxit Auguſtus, q annos.xij. ſine intercalari die tranſigi iuſsit, ut illi tres dies, qui per annos.xxxvi. uitio Sacerdotalis feſtinatiōis excreuerant, ſequentibus annis.xij. nullo die intercalato / deuorarent. Poſt hoc unū diem, ſecundū ordinationē Cęſaris, quinto quoq; incipiente anno, intercalari iuſsit, & omnē hunc ordinē ærẹę tabulæ ad æternā cuſtodiā inciſione mādauit. c ℭ Ex q̄ diſciplina.) Multis rationibus dep̄henſum eſt, Auguſti Cæſaris diſciplinā in anni reformatiōe omniū poſtea tēpoꝝ nō fuiſſe fundatā rationē, cū ab eo ad noſtra uſq; tēpora, non paucoꝝ dierū (ut in dicto tractatu noſtro mōſtrauimus) interceſſerit immutatio. d ℭ Verū cū hoc. &c. Hūc locū totū ex. C. Plynio, in ſuū opus Solinus trāſtulit. Plynij uerba ex ca.45. ſeptimi nat. hiſt. hæc ſunt. In diuo quoq; Auguſto, quē uniuerſa mortalitas in hac cēſura nūcupat, ſi diligēter extimenť cūcta, magna ſortis hūanæ reperienť uolumina. Repulſa in magiſterio eq̄tū apđ auūculū, & cōtra uoluntatē eius p̄latus Lepidus. Proſcriptiōis inuidia in collegā. Collegiū in triumuiratu peſsimoꝝ ciuiū, nec æqua ſaltē portiōe, ſed p̄grāui Antonio. Philippēſi p̄lio. Morbo. Fuga, & triduo in palude latebra ægroti. Et ut fatenť Agrippa, & Męcenas, aq̄ ſubter cutē fuſa, turgida latera. Naufragia Sicula. Et alia ibi q̄q; in ſpelūca occultatio. Iā in nauali fuga urgente hoſtiū manu, p̄ces Proculeio mortis admotę, Cura Peruſinę cōtentiōis. Sollicitudo Martis Attiaci. Pānoniciq; belli. Ruinę pōtis. Tot ſeditiōes militū, Tot ancipites morbi corporis, Suſpecta Marcelli uota. Pudēda Agrippę ablegatio, toties petita inſidijs uita, incuſatę liberoꝝ mortes, luctuſq; nō tm̄ orbitate triſtes. Adulterium filiæ. Et cōſilia parricidę palā facta. Cōtumelioſus priuigni Neronis ſeceſſus. Aliud neptis adulterium. Iuncta deinde tot mala. Inopia ſtipendij. Rebellio Illyrici. Seruitiorum delectus. Iuuentutis

SEPTENTRIO

MERIDIES

penuria. Pestilentia urbis, fames, sitis ꝑ Italiæ. Destinatio expirandi, & quadridui inedia maior pars
mortis in corpus recepta. Iuxta hęc Variana clades, & maiestatis eius fœda sugillatio. Abdicatio Post-
humi Agrippæ post adoptionē. Desyderiū post relegationē. Inde suspitio in Fabiū, archanorūq; pro-
ditionē. Hinc uxoris, & Tyberij cogitationes suprema eius cura. In summa deus ille, cœlūq; nescio ade-
ptus magis, an meritus hærede hostis sui filio excessit. Hæc ille. Nec sit alicui mirū, quod totū hoc Ply-
nij caput subscripserim. Ratus enim sum ex his Plynij uerbis, hanc Solini partem, & notiorē fieri, & si qua in eo menda fuerit, facile posse tolli. Simul ne sępius hunc Plynij locū i hac expositiōe, citare cogeremur. a ℭ Vt non sit facile.) Quod de Augusto exemplis ostendit, de omni homine uerū esse in prologo libri septimi docet Plynius. Hominis causa (inquit) uidetur cuncta genuisse natura, magna, & sęua mercede contra tanta sua munera, ut non sit satis extimare, parens melior homini, an tristior nouerca fuerit. Ante omnia unū animantium cunctorum aliena, alienis uelat opibus. Cæteris uarie tegumēta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, uillos, setas, pilos, &c. Quo loco depingit Plynius hominū in hac uita erūnas, atq; miserias. Subdit in eo etiānum Plynius, Itaq; (inquit) multi extitere, qui nō nasci optimū censerent, aut q̄ ocyssime aboleri. Hanc sententiā eleganter carmine Ausonius complexus est. Ergo Optima Graiorū sentētia, quippe homini aiūt

Non nasci esse bonū, natum aut cito morte potiri.

Idem refert Cicero in finē primi Tusculan. quęst. libri. Pro his Augusti aduersis sic ca. 15. de consolatione ad Martiā scribit Seneca. Diuus Augustus amissis liberis, nepotibus, exhausta Cæsaris turba, adoptione desertam domū, luxit. Tulit tamen fortiter, tanq̄ eius iam res agebatur, cuiusq; maxime intererat de dijs neminē queri &c.

debeantur, qui pene sine exemplo rerū potitus a
est, tanta, & tot in uita eius inueniunt̄ aduersa, ut
non [a] sit facile discernere calamitosior, an beatior
fuerit. Primū qđ apud auunculū in petitione ma
gisterij equitum ꝑlatus [b] est ei Lepidus tribun⁹, b
cum quadā auspicantiū cœptorū nota. Mox [c] tri-
umuiratus collegiū pręgraui potestate Antonij.
Philippēsis [d] pręlio. Inde proscriptionis inuidia.
Abdicatio Posthumi Agrippæ post adoptionē. c
Deinde desyderio eius insignis pœnitētia. Nau-
fragia [e] Sicula. Turpis ibi in spelunca occultatio.
Seditiones [f] militum plurimæ. Perusina [g] cura.
Detectū filiæ [h] adulteriū, & uoluntas parricidia- d
lis. Nec minore dedecore neptis [i] infamia incu-
satæ de morte filiorum, & amissis liberis non so
lū orbitatis dolor. Vrbis [k] pestilētia. Fames Italię.

b ℭ Præla⁹ est ei lepidus.) Facit ad hanc historiā, quod scribit Suetonius. 8z. tit. primi libri. c ℭ Mox triumuiratus.) Apud Suetoniū tit. 27. secundi libri, & L. Florum ca. 5. quarti / hæc affatim habetur historia. d ℭ Philippensis ꝑlio.) Totum hoc leges apud Suetoniū. tit. 13. secundi libri, & Florū sexto ca. lib. quarti. e ℭ Naufragiū Siculū.) Adeas eos historię authores, quos capite. 8. quarti citauimus apud Florū. f ℭ Seditiones militum.) Suetoniū consule tit. 19. secundi, si hanc expressam concupis historiam. g ℭ Perusina fames.) Authores huius historiæ ca. 7. quarti citauimus apud Florū. Tam miserandā in hoc bello Perusino famem passi sunt, ut in prouerbiū abierit. Perusina fames, sicut Saguntina fames, author Ausonius, ut in prouerbijs nostris ascripsimus. h ℭ Filię adulteriū.) Hanc candē historiam Suetonius tit. 65. secundi, eleganter exponit. Scribit Eusebius lib. temporū Augustū, Iuliā filiā suā in adulterio deprehensam / damnasse exilio. Macrobius secūdo Saturnaliū lib. huius Iuliæ plena facile Dicteria. i. perelegantes iocos / refert plurima. i ℭ Neptis infamia.) Scribit Suetonius tit. 64. lib. secūdi / Augustum neptes duas habuisse, Iuliā, & Agrippinā. Et sequenti titulo eius libri ait, Augustum, Iulias filiā, & neptem, omnibus probris contaminatas / relegasse. k ℭ Vrbis pestilentia, fames Italię.) Horatius Odę uigesimaprima primi Carminum De Augusto loquens uti umq; horum eleganter canit.

Hic bellum lachrimosum, hic miseram famem,
Pestem ꝑ a populo, & principe Cæsare
Vestra motus aget prece.

SCribit rursus Eusebius / Circa annum quadragesimumnonum imperij Augusti ita ingentem famē fuisse Romæ, ut quinq; modij uenderentur denarijs uigintiseptem semis. Idem refert Suetonius titulo sextodecimo secundi. Appianus bellorum ciuilium libro quinto, huius famis rationem, & causam refert. Interea (inquit) fames urbem perurgebat. Nihil enim e mari ob Pompeium, aut

a bello [a] Illyrico. Angustia rei militaris. [b] Corpus morbidũ. Contumeliosa dissensio priuigni Neronis. Vxoris, & Tyberij cogitationes parũ fidæ, atq; in hunc modũ plura. Huiusmodi tamen
b suprema quasi lugeret sæculũ, penuria insecuta est frugum omniũ. At ne fortuitũ, quod acciderat, uideret, imminentia [c] mala nõ dubijs signis apparuerũt. Nam [d] fausta quædã ex plæbe partu
c uno edidit quatuor geminos, mares duos, & fœminas totidẽ monstrosa fœcunditate portendẽs indicium futuræ calamitatis. Quãuis Trogus author affirmet in Aegypto septenos uno utero si-
d mul gigni. Quod ibi minus mirũ, cũ fœtifero potu Nilus nõ tantũ terrarũ, sed etiã hominũ fœcũdet arua. Legimus Cneũ Pompeiũ Eutychiden fœminã Asia exhibitã, quã constabat tricies eni-
e xam, cum .xx. eius liberis in Theatro suo publicasse. Vnde cõpetẽs hoc loco duco super hominis generatione tractare.

ex Italia bellorũ causa distributis ad culturã agris ferebat. Quicquid aũt ex his fieret, ab exercitibus cõsumebatur, hucusq; Appianus. Hæc fames Augusti prudẽtia sublata est. Horatius ultima quarti carminũ. Tua Cæsar ætas Fruges/& agris retulit uberes. a ℭ Bello Illyrico.) De Illyrico bello scripsi ca. ultimo quarti Flori. b ℭ Corpus morbidũ.) Plures Cæsaris Augusti morbos, infirmitatesq;, refert Sueto. titu. 81. lib. secũdi. c ℭ Imminẽtia mala.) Creditũ est, nec ab re quidẽ, ob hominũ crimina immitti a deo tũ bella, tũ pestem, tũ demũ famẽ, ac mala cætera. Et quod ad hominũ miser iam maxime pertinet, ea fere oĩa anteq̃ accidãt, signis quibusdam præmõstrari solent. Hinc canit Luca. secundo Pharsaliæ libro.

Iam q; iræ patuere deum, manifestaq; belli
Signa dedit mũdus, legesq; & fœdera rerum
Præscia monstrifero uertit natura tumultu,
Indixitq; nefas.

Fingũt poetæ (quod nec ab hoc proposito est alienũ) Prometheũ cum homines, inanimes quidẽ primũ procreasset, Mineruæ auxilio cœlũ conscendisse, eumq; ad solis facem facula adhibita ignem surripuisse, ipsumq; hominibus indicasse. Ob quã rẽ deos iratos plurimum, febres, morbosq;, ac mala alia/hominibus immisisse.

Audax Iapeti genus (inquit tertia primi Carminũ Flaccus Horatius,) Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem æthérea domo. Semotiq; prius tarda necessitas
Læti corripuit gradum.

Multis carminibus idipsum refert Hesiodus lib. 1. eius operis, quod opera, & dies inscriptũ est. d ℭ Nã fausta quædã.) Sumpsit hæc oĩa Solinus ex capite tertio septimi Caij Plynij. Proxime supremis diui Augusti annis (inquit) fausta quædã e plæbe Hostiæ duos mares, totidẽq; fœminas enixa, famem, quæ secuta est portendit haud dubie. Reperitur & in Peloponeso binos, quater enixa, maiorẽq; partẽ ex omni eius uixisse partu. Et in Aegypto septenos utero simul gingi, author est Trogus. ARistoteles, cui ob singularẽ doctrinã magis credendũ est, ait in terra Aegypti mulieres parere sæpe tres, interdũ quatuor, sed quinq; cũ plurimũ nascunt. Iam enim hoc pluribus euenisse conspectũ est, lege eũ ca. 4. septimi de natura animaliũ. Aristotelis, Plynij, & Solini sententiam eleganter (ut cætera) recenset Gellius ca. 2. decimi Noctiũ Atticarũ. Asserit idem Aristo. decima problematũ sectione homini partus geminationẽ contra naturam esse. MIrum est quod ca. 5. noni de animalibus narrat Albertus, se a medico quodã audisse, nobilẽ mulierẽ ad cuius curã is fuerat aduocatus, centum & quinquaginta fœtuũ simul fecisse aborsum. Sed cũ mulier se uermes e matrice emisisse crederet, apertis telis, pueri (inquit) figurati inuenti sunt quantitatis auricularis digiti hominis. SEd prudentũ regulam omnino transgredit, qui narranti mira nimiũ assensum prestat. Quomodo autẽ plures simul gigni possunt, uaria philosophi tradiderunt. Empedoclis & aliorũ philosophorũ sententiam ca. 10. quinti de placitis Philosophorũ Plutar. refert. Empedocles geminos, trigeminosq; gigni exuperãte, scissiliue semine. Asclepiades propter seminũ pręstantiã, haud secus atq; ordeaceas spicas binis, trinisq; granorũ uersibus constantes, huiuscemodi eñ semina prolificẽtissima esse. Erasistratus propter superfœtationes, quomodo & in brutis animantibus. Vulua enim quę probe expurgata est, ea demũ superfœtationẽ capit. Stoici ꝑpter uuluę loculamẽta, cũ in primũ, secundũq; incidit semẽ, hinc eñ superfœtari, & geminos, trigeminosq; interdũ gigni. Quęstio est apud Alexãdrũ Aphrodisicũ. Cur aĩantiũ alia parere plura, alia pauciora consueuerint? Censendũ (inquit) sic statuisse naturã, ut q̃ breui tẽpore uiuerent, hæc partu esse nũerosiori uidelicet ea de causa, ut uitę breuitas, partus copia cõpensaret. Genera eiusmodi sũt, sues, canes, aues plures, pisces oẽs. Quę aũt diu uiuerẽt, hęc pauca ꝓcrearẽt.

Quippe cū tẽporis amplitudo posset rei, quā natura spectaret/satisfacere. Sūt hoc in genere Elephanti, serpentes, cornices, cerui. Quæ etiā mediocriter uiuerent, hæc etiā partu essent mediocri &c. Vide ad idē Arist. pble. 16. deciæ sectiōis. In puerbioꝝ Collectaneis apud Tarrēā reperit̃ & hoc, ὥσπερ χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Velut Chalcidica peperit nobis uxor. DE muliere plurimū fœcūda dici cōsuetū. Citat authores Polyzolū, & Aristū Samiū asserẽtes Comben heroinā q̄ndā filios cẽtū peperisse marito.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS. De ꝓdigiosę fortitudinis uiris. De lapide Alectorio. CA. IIII.

ETenim [a] cū de animalibus, quæ digna dictu uidebunt̃, [b] prout patria cuiusq; admonebit / simus notaturi, iure ab eo potissimū ordiemur, quod rerū natura sensus, iudicio, & rationis capacitate præposuit omnibus. Itaq; ut [c] Democritus Phisicus ostendit, [d] mulier solū animal mẽstruale est, cuius profluuia non paruis spectata documentis [e] inter monstrifica merito numerant̃. Contactæ his fruges nō germinabunt. Acescent musta. Morientur herbæ. Amittẽt arbores fętus. Ferrū rubigo corripiet.

ETENIM CVM.) Scripturus Solinus de his animalibus, quę cæteris uel nobiliora sunt, uel admiranda magis, ab homine in scribendo sumit exordiū, q̃ ꝑ is cūctis aiantibus sit perfectior. Animal hoc (inquit primo legū. M. Cicero) prouidū, sagax, multiplex, acutum, memor, plenū rationis, & consilij, quē uocamus hominẽ præclara quadā conditione generatum esse. A summo enim deo solus est, ex tot animantiū generibus, atq; naturis, particeps rationis, & cogitationis, cū cætera sint omnia expertia. Quid est autẽ, nō dicā in hoie sed in omni cœlo, atq; terra/ratione diuinius? Quæ cū adoleuit, atq; perfecta est, nominat̃ rite sapientia. Est igit̃, q̄m nihil est ratione melius, eaq; & i hoie, & i deo pria hoi cū deo rōnis est societas. Inter q̄s aūt ratio, inter eosdẽ etiā recta ratio, & cōis est. Quæ cum sit lex, lege quoq; consiliati homines cū dijs putandi sumus, &c. Eadẽ repetit & Lactantius tertio Diuinarū institutionū aduersus gentes. Hoc loco iure ea quæstio tractari posset. Extiterint ne homines ab initio, an fuerit tẽpus aliquod, cū hominū omnino nullus foret? Quid Theologi de hac quæstione ex fide sentiāt, in dubiū nequā̄q uerti potest. At q̄d gentiliū philosophi fuerint opinati, ne lōgus sim, recenset eleganter & docte Censorinus ca. 3. eius lib. quẽ de die natali scriptū reliquit. Multa Lactanti⁹ lib. 7. Diuinarū institutionū. Docte disputat Ioannes Scotus dist. 3. secundi sententiarū suarū. Vtrum possibile sit deū producere aliquid aliud a se sine principio? Quo loco pluriū opiniōes refert, asserẽs tandẽ utramq; quæstionis partẽ esse probabilẽ, licet fide tenendū sit, rem omnẽ aliā a deo ex tẽpore factam esse. b ¶ Prout patria cuiusq; admonebit.) In præfatione enim dixerat. Seruata orbis distinctione, suo quoq; ordine redderemus. c ¶ Democritus Phisicus.) In eo lib. qui Gręce inscribit̃ περὶ ἀντιπαθῶν. d ¶ Mulier solū animal menstruale est.) De homine tractaturus, ab eo sumit initium, quod est humanę generationis principiū, & origo. Id autem mulierū menstruū esse fatent̃ omnes, qui de generatione hominum tractauerunt. Est autem menstruū cibi superfluitas, hoc est quarta digestione completi, sese in mulierū corporibus ꝓportiōe habẽs, quẽadmodū in uiroꝝ corporib⁹ sperma ipsum. Si plura de his expetis, adeas Arist. ca. 2. septimi de nat. aialiū, & ca. 19. primi de animalū ḡnatiōe. ADuertendū sane, sanguinẽ menstruū in muliere p̄gnante in tres diuidi partes. In eā primo partẽ, q̄ in nutrimentū cōuertit̃ mulieris. In partẽ rursus alterā, q̄ eleuat̃ ad mām̄as. Postremo in eā partẽ/q̄ superfluitas nūcupat̃, tẽpus expectans, quo tandẽ depellat̃ exterius. Hęc ex Auicẽna ca. 2. Fen, uicesimęprimæ tertij Canonis. Mẽstrui aūt causa in muliere ipsa/est caloris defectus digestū humidū absumere nō ualentis. Vnde fit, ut cū mẽbris aialis assimilari nō possit, suo tandẽ pōdere exitū expetat. Aristo. ca. 2. septimi naturę aialiū existimat fœminis oim̄ animaliū menstruū accidere licet lenius, q̄ mulieribus id cōtingat, ꝓpter. s. maiorẽ sui corporis mollitudinẽ. Problema ẽ apd̄ Alexandrū Aphrod. Cur mulierū mẽstrua colligant̃? Q̄m (inq̄t) ꝓ uitā, quā ociosiorẽ degūt, ampli⁹ materia supuacua redūdāt. At sanguis largior i hoie, q̄ cętera materiarū ḡna est. Ergo merito is cū ampli⁹ uacet, egeri leuādi corporis ḡra solitus ẽ. CVr aūt decrescẽte mẽse partius fiāt, docet Arist. c. 2. q̄rti de ḡnatione aialiū. Sūpsit hęc oia de ꝓfluuijs, & mẽstruis Solin⁹ ipẽ ex c. 15. septimi, & c. septio. 28. historię nat. Caij Plynij. Pro toto hoc capite & sequẽti, plurimū faciūt, q̄ lōgo sermone scribit Auicẽna tota ea Fen, q̄ pauloañ a nobis citata est. REmedia hui⁹ pestis, multis carminib⁹ elegāter. Q. Senen⁹ exponit, in eo libro, quẽ de medicia ędidit.

Si modicus pleno manat de corpore sanguis. &c. Remedia plurima alibi retulimus mẽstruorū.

e ¶ Inter mōstrifica.) Magna maloꝝ humoꝝ pars in mulieribus statuto tẽpore in mẽstrua abeūt.

Quare consequẽs est inesse ijs, uim quandã male affectam, qua contactæ fruges nõ germinẽt. Acescãt musta. Moriantur herbæ, & cætera. a ℭ Canes in rabiẽ.) Quæstio.74. primi ꝓblematũ est apud Alexandrũ. Cur soli animantiũ canes rabiant per æstatẽ: Causam expetens cũ adeas cũ libuerit. Curationem aduersus rabiosi canis morsum, lege apud Celsum ca.27. lib. quinti. Plura Auicenna ca.5.&.9. tractã. quartu. Sextæ Fen/tertij Canonis. b ℭ Lymphaticos.) Furore concitos. Curã morbi huius, docet Cor. Celsus cap.27. lib. quinti. Transfertur etiãnum & ad inanimata uocabulũ/ ut est apd' Plautũ in Pœnulo. Sunt mihi intus nescio / quot numi aurei lymphatici. c ℭ Asphaltites lacus.) Ex Ply.ca.15. lib. septimi. De hoc lacu infra Solinus cap.48. Quo loco plura dictabim9 d ℭ Id solũ salutare.) Alia menstruorũ salutaria ponit Ply.ca.7.28. naturalis historiæ. Iam primũ (inquit) abigi grãdines, turbinesq;, contra fulgura ipsa in mense connudata sic auerti uiolentiam cæli.&c. Et infra. Multi uero (inquit) inesse etiã remedia tãto malo aiunt. Podagras illini, strumas, & parotidas/panos, sacros ignes, furunculos, epiphoras tractatu earũ mlierũ liniri. Lais, & Salpa canũ rabiosorũ morsus & tertianas quartanasq; febres menstruo in lana arietis nigri argẽto brachiali incluso. Diothymus Thebanus uestis oĩno ita infectę partiuncula actu, uel

a Nigrescent æra. Siquid canes inde ederint, in ra-
biem [a] efferabunt nocituri morsibus, qbus [b] lym-
phaticos faciũt. Parua hæc sunt. Bitumen, quod
in Iudæa [c] Asphaltites gignit lacus, adeo lentũ est
b mollicie glutinosa, ut a se nequeat separari. Eni-
uero si abrũpere partẽ uelis, uniuersitas sequet',
scindiq; nõ potest, quoniã in quantũ ducatur ex-
tẽditur. Sed ubi admota fuerint cruore illo pol-
c luta fila, spõte discerpitur, & applicita tabe didu-
citur pauloante corpus unum: fitq; de tenacitate
cõnexa cõtagione partitio repẽtina. Habet plane
id [d] solũ salutare, quod auertit sydus [e] Helenę per-
d niciosum nauigãtibus. Cæterũ fœminæ, quib9 ni
mis [f] est necessitas huiusmodi, q̃diu sũt i sua lege,
nõ innocẽtibus oculis cõtuent'. Aspectu [g] specula
uitiãt, ita ut hebetet' uisu fulgor offensus, & solitã
ęmulationẽ uult9, extĩct9 splẽdor amittat, facies-
q; obtusi nitoris quadã caligine nubilet'. Mulierũ

pelliceo brachiali inserta. Sotira obstetrix tertianis, quartanisq; efficacissimũ, dixit. Plantas ægri sublini, Multoq; efficatius ab ipsa muliere etiam ignoranti. Sic & comitiales excitari, morbosq; sanari. Icethidas medicus quartanas coitu finiri incipiẽtibus dũtaxat menstruis spopõdit. Inter oẽs uero cõuenit, si aqua potusq; formidet' a morsu canis supposita tãtũ calici lacinia mẽstruo tincta tali statim metũ eum discuti uidelicet pręualente sympathia illa Græcorũ, cũ rabiẽ canũ eius sanguinis gustatu incipere dixerim9. Cinere eo iumẽtorũ omniũ ulcera sanari certũ est. Addita caminorũ farina, & cęra. Maculas aũt e ueste eas nõ nisi eiusdem farina ablui. Cinerẽ per se rosaceo mixtũ fœminarũ pręcipue capitis sedare dolores illitũ fronti & cætera. Alij (inquit lib. primo Palladius) mulierem menstruantẽ/ nusq̃ cinctã, solutis capillis, nudis pedibus, cõtra Erucas, & cętera hortorum / faciũt circũdare. Lege Columellã in fine undecimi. d ℭ Sydus Helenę.) Ex ca.37.2. naturalis hist. Caij Plinij euidẽs est loc9 iste. Nautę cũ stellã Helenę uiderint/q̃ Vrania dr̃, cui9 tãta est uis incẽdij, ut malũ/& nauis ima ꝓtundat, ut etiã si æs sit/hoc calore soluat'. Ergo si hęc stella in naui insederit/sciũt se nautę sine dubio perituros. Cõtra Castoris sydera sunt nauigãtibus salutaria. Lactan. in fine.7. Thebaidos. f ℭ Quibus nimis est necessi.) Menstruũ, qd' Græci καταμήνιων uocãt, dictũ uolũt qd' mulieribus/mẽsibus singulis/plerũq; accidere soleat. Hoc tale, tantũq; oĩbus tricenis diebus malum in muliere existit & trimestri spatio largi9. Quibusdã ꝟo sępi9 mẽse, sicut aliqbus nũq̃, sed tales nõ gignũt, ex Ply.c.15. li.7. Scribit Paulus iurepitus li.21. digest. tit.1. lege.15. Mulierẽ, q̃ bis in mẽse purgat', sanã nõ esse. Itẽq; nõ eẽ eã sanã, q̃ nõ purgat', nisi (inqt) ꝓ ætatẽ accidit. Scribit idẽ Ply.c.14. li.7. ꝓfluuiũ genitale magna ex pte.40. ãno plerũq; in mulierib9 sistere. Vñ & is annus finis generatõis esse solet, q̃uis &.50. q̊q; ãno iterdũ gñerent. g ℭ Specl'a ui.) Nõ paruũ miraculũ affert hoĩ, cũ qs seipm intuet' i specl'o. Causa ãt ẽ, qm̃ oculorũ radij ꝓfecti in corpa, q̃ nobis splẽdida obducta sũt/refrãgant'/ac suã repetãt sedẽ. Speciẽ.n. nr̃am iã sibi habet obductã/postq̃ refracti sũt. Itaq; illã cõspiciũt. Aphrodiseus i ꝓblematis. Quid de hac re sentiãt Empedocles/Democritus/Epicur9/Pythagorici, refert Plutar.4. de placitis phõrũ lib. Ars ẽ/quã Græci ὀπτικὴν .i. perspectiuã/uocãt. Hęc (ut Gellianis ꝟbis utar) mĩra demirãda facit, ut uidelicet in speculo uno, imagines uni9 rei/plures appareãt. Itẽ ut speculũ in loco certo positũ/nihil imaginet, aliorsũ trãslatũ faciat imagies. Itẽ si recti9 speculũ spectes/imago fiat tua eiusmodi ut caput deorsũ, pedes sursũ.

EX hoc quod a mulieris menſtruæ aſpectu ſpecula uitiantᷣ, probat Themiſtius lib. de Inſomnijs ca.10. uiſum nõ modo pati, & affici ab oculo, ſed agere quoq;, & efficere aliquid in potentia. Speculoꝶ (inquit) fulgor aſpectu mulieris pſtringitᷣ tpe menſiũ. Statim em̃ ſuperficiẽ illã/ quędã ueluti nebula ſanguinis/ obducit, adeo ut ſi nouitiũ ſpeculũ ſit, haud temere maculã eluas, ſi peruetus/ facile abſtergas. Cauſa ea quã dixi/ qđ nõ ſolũ ab aere uiſus mouetᷣ, ſed aliqñ ẽ, ut etiã mouere poſsit. Nã ſplẽdida mouendi uim habent. De gñe aũt ſplendidoꝶ oculi ſunt. Hoc igitur tẽpore, q̊ menſes patimur, nã & uiri ſua mẽſtrua patiũtᷣ, eodẽ modo quo lumina, quo cæterũ corpus/ afficimur. Oĩa em̃ mẽbra aſpergine menſtruorũ rigantᷣ, pręcipueq; oculi, q̃ maxĩe foraminoſi, uenulentiq; ſunt. Quãobrẽ tẽpore genitalis profluuij, quod cõmotione, & inflammatione ſanguinea ſolet contingere, obſcurũ quidẽ diſcrimen in maſculis eſt, eoq; ſi tum ſpeculũ inuiſant, nihil id polluitᷣ, quod euidens ſit. Et quo ordine idipſum contingat, plane (inquit) primũ inficitᷣ, & mouetᷣ aer, a ſanguine, geniturave, q̃ ſuffuſa oculis ſunt. Aer infectus/ aliũ aerẽ inficit, qui ſpeculo proximus ſit. Ab hoc poſtremũ ſpeculo inquinamentũ illud allinitur, quod nitorẽ eius hebetat. &c.

aliæ [a] in æternũ ſteriles ſunt, aliæ [b] mutatis coniugijs exuunt ſterilitatem, nõnullæ tantum ſemel pariunt, quędã [c] aut fœminas, aut mares ſemper. Poſt annum quinquageſimũ fœcunditas omniũ conquieſcit. Nã [d] in annũ octogeſimum uiri generant, ſicuti Maſiniſsa rex Metimathnũ filiũ lxxx & ſextum annũ agens genuit. Cato octogeſimo exacto ex filia Salonij clientis ſui auũ Vticenſis Catonis procreauit. Compertum & illud eſt, ꝙ

a ℭ Aliç in æternũ ſteriles.) Ex Ply. ca.13. ſeptimi hunc locum Solinus mutuatus eſt. Sterilitatis cauſas, uarie a philoſophis tradi, refert Plutarchus, de Placitis philoſophoꝶ li.v. his quidẽ uerbis. Medici (inquit) ſteriles fieri propter uuluã, aut denſiorem, aut rariorẽ, aut duriorẽ, aut ſi calla quędã obduxerit, aut carnoſior ſit. Deniq; ſi mulier lãguido animo ſit, aut tabido corpore, aut mala habitudine. Poſtremo propter contortam uuluę configurationẽ/ cõfulſionẽue. Diocles uiros ſterileſcere/ aut quoniã geniturã nullã omnino emittãt, aut q̊niam minus, q̃ quanto opus eſt, aut quia minime fœtificant, aut ſi laſseſcant genitalia, aut penis obliquitatem. Si modo geniturã recto tenore egerere nequeat. Deniq; ſi pro portione penis, uulua immodice reducta ſit. Stoici cauſantᷣ potentias, q̃litateſq; in utroq; coeuntiũ inter ſe abhorrẽtes, quas ſi diſſociari contigerit/ ſuiq; generis alijs coniungi, tũ deniq; mixturã e natura temperari, ſicq; infantẽ abſolui. Auicenna Fen.21. tertij. Canonis, has ponit ſterilitatis cauſas, aut in ſeminibus maris, & fœminę: aut in genitalibus, & mẽbris ſeminis utriuſq;, aut propter cauſam (inquit) quę eſt in principijs, ueluti ſunt triſticia, timor/ tremor, capitis dolores, digeſtionis debilitas, uſq; ad nauſeã ſatietas, his additᷣ & accidẽs error. Hæc omnia multis uerbis explicat author ibi. Albertus fere eadẽ/ ſuppreſso authoris nomine lib. de Animalibus. decimo in ſuũ opus transfert. Cũ pulchrũ ſit (inquit ille) fateri, per quẽ profeceris. b ℭ Mutatis cõiugijs.) Sunt hæc manifeſta ex Ariſtot. ca.6. ſeptimi naturæ animaliũ. & ca.2. quarti de genera. animaliũ, & Ply. ca.13. lib. ſeptimi. Auicenna capite.8. ubi ſupra. Quid Stoici cauſentur, iãiã retulimus ex Plutarcho. c ℭ Quędã aut fœminas, aut mares ſemp.) Habes hæc latius ca.13. ſeptimi Ply. & ca.6. ſeptimi naturæ animaliũ, & ca.1. & .2. quarti de generatiõe aĩaliũ Ariſtotelis. Extat nobile ꝓblema decimę lectionis apud eundẽ Ariſtotelẽ. Cur in animãtiũ genere alia maris, ac fœminę coitu creantᷣ? Eũ locũ adeas, ſi libuerit. Idẽ Plutar. in eo opere, qđ de placitis philoſophoꝶ inſcripſit ca.7. li. quinti. ueterũ philoſophoꝶ pluriũ ſententias, in hac q̃ſtione refert. Vide Cenſorinũ ca.5. de die natali. Lactan. ꝑterea Firmianus hanc rẽ (ut cætera) explicat eleganter ca.12. de dei opificio. Si plura cupis ad id facientia Auicennã conſule/ principẽ medicoꝶ ca.12. Fen, ſępius iã citatę. Nõ indignũ ſcitu eſt quod de Hercule ca.6. ſeptimi, Naturę animaliũ refert Ariſto. Sunt (inqt) & uiri, q nõ niſi fœminã ꝓcreent, & mulieres q̃ nõ niſi marẽ, & cõtra, ut de Hercule fabulantᷣ, qui inter duos & ſeptuaginta liberos, fœminã unã tãtummõ genuit. Ad idẽ alia annotabimus ca.45. infra, ubi de Pandea gente Solinꝰ diſserit. d ℭ In annũ octogeſimum.) Ex Ply. ſumpta ſunt ca.14. li. ſeptimi. Nõ imitantᷣ hoc loco Plynius, & Solinꝰ/ Ariſtotelẽ, qui nõ octuageſimũ, ſed ſeptuageſimũ ſcribit. Verba eius ex ca.6. li. ſeptimi naturę aĩaliũ hęc ſunt. Mares plurimi (inqt) ad ſexageſimũ gñant, quẽ ſi exceſserit/ ad ſeptuageſimũ uſq; pcedũt. Etiã quidẽ annos ſeptuaginta nati/ genuerũt. DE Maſiniſsę ſenio ꝑter Ply. ca.14. ſeptimi ſcribit Val. Max. tit.14. octaui libri. De nomine aũt filij, quẽ poſt ſextũ & octuageſimũ annũ genuiſse dicitur, nõ uti q; exemplaria idẽ retinẽt. Alıubi (ut etiã in ſecũda ędıtione Plyniana tetigit Hermolaꝰ) Methymatnũ/ in quibuſdã Mechymnũ. Aldus Manutius exiſtimat Methymatũ legi oportere. In uetuſtioribus codicibus Mathumannũ, uel Mathymanũ ſcriptũ reperi. Sed bonarũ literarum parua hęc

omnino iactura. QVOD de Catone hic dicit̃, præter ea, quę ca. 14. ſeptimi ſcribit Plynius. Lege ad hoc propoſitū, Aulū Gelliū. ca. 18. tredecimi Noc. Attica. a ℭ Inter duos cōceptus.) Solinus hæc a Plynio cap. 11. ſeptimi. Plynius aūt ab Ariſtotele ca. 4. ſeptimi Naturę animaliū/ mutuatus eſt. Quibus locis uterq; uidet̃ mulieris ſuperfetationē aſserere. Baptiſta Pius Bononiēſis de bonis literis optime meritus, acerbe nimis taxat diuū Auguſtinū, q ca. 6. quinti Ciuitatis ſuperfetationē negare uidet̃. Tanta

a inter [a] duos conceptus cū interceſserit paululū
tēporis, uterq; reſidet, ſicut [b] in Hercule, & Iphiclo apparuit fratre eius, qui geſtati eodē onere, interuallis tamē, quibus concepti fuerant, nati ui-
b dentur. Et de Proconeſia ancilla, quæ e duplici adulterio geminos edidit/ utrūq; patri ſimilem. Hic [c] Iphiclus Iolaū creat, qui Sardiniā ingreſs⁹,

(inquit Aug.) naturę uis eſt, ut cū cōceperit fœmina, deinde alterū concipere omnino nō poſsit. QVid ſi Aſtrologi, quos eo loco reprobare nititur, ipſam quoq; ſuperfetationē negauerint? inſuper dicā Auguſtinū locutū de his, quæ ut in pluribus ſic eueniūt. Euenit autem in pluribus, ut gemini, unico coitu procreent̃. Et ne ita eſse negandū putes, ſubſcripſi Auicēnæ uerba, cui in his maxīe credendū putāt. Is capite de geminoꝝ cauſis, & ſuperfetationis. 21. Fen, tertij canonis. Cauſa geminoꝝ (inquit) eſt multitudo ſpermatis, & diuiſio ipſius in duos uentres. Et incolumitas quidē duoꝝ filioꝝ etiā geminoꝝ nō eſt plurima, & parū ſunt iter geminos dies plurimi. Ipſi em̄ ſecūdū plurimū ſiūt ex coitu uno &c. Fabula pterea eſt (ut etiā Ariſto. confitetur, ſic genitos Herculē, & Iphiclū. Nec argumentū eius fœminę, quę gemino partu, alterū marito ſimilē alterū adultero genuit, euidens eſt. Potuit em̄ hoc accidere propter fortem matris imaginationē, cū (ut ait Ply.) Similitudo quidē in mente reputatio eſt. DE ea quę unū iuſto partu, quinq; menſiū alterū edidit. Diceret quiſpiā hoc euenisse, tū propter defectum uirtutis in matre, tū ex eo quod duoꝝ fœtuū uis unius fuerit alterius fœtus uirtute efficacior, ut uidelicet alterius ſubſtantiā ad ſe contraxerit. Geminoꝝ cauſam lege apud Cenſorinū ca. v. de die natali. Et Plutarchū ca. 10. quinti de placitis philoſophoꝝ, cuius uerba capite tertio aſcripſimus circa finē. b ℭ Sicut in Hercule, & Iphiclo.) Ex Plynio ca. xi. ſeptimi, & Ariſtotele ca. 4. ſeptimi naturæ animaliū. Plura ad præſens propoſitum Diod. Siculus in principio quinti, & Plautus in Amphitrione. De altero Iphiclo cuius boues Melampus rapuiſse memorant̃, habes apud Propertiū ſecūdo libro.

Turpia perpeſsus uates eſt uincla Melampus,
Cognitus Iphicli ſurripuiſse boues.

Hiſtoriā habes apud Homerū. xi. & xv. Odiſsee. Fuit item Iphiclus alter Philaci, & Clymenes filius, tantę agilitatis, ut ſuper f; ugis ariſtas ſine offenſa curreret. Quidā & immunē ſuper maris aquā inceſsiſse produnt. Longus de eo ſermo apud Higiniū ca. 35. ſecundi Aſtronomicon, quo loco Phyclo pro Iphiclo paſsim legitur. Hoc ante Cælius adnotauerat lib. 5. De Proconeſia ancilla, quod hic dicit̃, ſumptū eſt ex capite. 11. ſeptimi Plynij, & ca. 4. ſeptimi, naturæ animaliū Ariſtotelis. c ℭ Hic Iphiclus Iolaū creat.) Ferunt Herculem ex quinq̄ginta Theſpis Athenienſis filiabus, nocte una, quinquaginta filios procreaſse, Hos omnes, nouē exceptis, duce Iolao nepote, in Sardiniā miſiſse. Hunc Iolaū in ea inſula urbibus inſignibus conſtructis, totaq; ea inſula in poteſtatē redacta, ex ſuo nomine campeſtrē partem inſulæ, quā incoluit, Iolęam, incolas uero Iolaos, uel (ut Solino placet) Iolenſes dixiſse. In ea rurſus inſula Dędalo ex Sicilia accerſito, deoꝝ templa, plurimaue, quę ad hominū felicitatē pertinēt/ conſtruxiſse. Oraculo inſuper reſponſum, Coloniā ab eo inſtitutā, ppetuā libertatē retenturā. INceſsitur hoc loco, Solinus, quod alibi hūc ipſum Iolaum nō Iphiclo, ſed Ariſtęo creatū dicat. QVid ſi creat infra ca. 10. exponas. i. regni ſucceſsorē relinquit, inſtituit ꝑ: In qua ſignificatione ſæpe apud Liuiū, & primæ claſsis authores/ ſcriptū reperies. Quod ſi hæc expoſitio nō arriſerit/ addā/ quod ad expoſitionē decimi infra capitis maxime faciat. Id autē eſt huiuſmodi. Aiunt Ariſtęū uetuſtiſsimū Thebanoꝝ regē fuiſse, Apollinis, & Cyrenes Nymphæ filiū, ac Actæonis patrē, Eum poſt cædē filij, oraculo monitū, in Chiū inſulā nauigaſse, ibiq; facto ſacrificio, uniuerſam Greciā peſte laborantē/ liberaſse. Nec diu poſt, relictis in Chio nepotibus/ ad matrē Cyrenen in Libyā redijſse. Inde matre Cyrene monente, in Sardiniā nauigaſse. Eiusq; inſulę amœnitate captū, inſulā cultiorē reddidiſse. Ex ea tandē inſula, relicto (ut creditur) Iolao ſucceſsore, ad alias q̄q; inſulas, & tandē in Siciliā deueniſse. Hinc eleganter a Syllio belloꝝ Punicoꝝ duodecimo ſcriptū eſt.

Fama eſt cum laceris Actęon flebile membris/
Supplicium lueret ſpectatæ in fonte Dianæ.
Attonitum nouitate mali fugiſse parentem
Per freta Ariſtęum, & Sardoos iſse receſsus,
Cyrenen monſtraſse ferunt noua littora matrem.

Ex hac enim hiſtoria, nec incurioſe mul-

tum/ut uideť/Solinus fortaſſis Iolaũ Ariſtęo creatũ dixit/more ueterũ,qui priores oẽs/patres,poſteros uero filios ſint ſoliti nominare.Fratres p̃terea eos etiã nũcupamus,qui uel ex eadẽ gente ſunt,uel (ut Hieronymi uerbis utar)de una ſunt familia/ideſt patria,quas Latini (inquit)paternitates interp̃taně.Iphiclus aũt,& Ariſtęus Thebani/cũ ex Cadmo ſint oriũdi,nõ abſurde fratres,& eoꝝ poſteri filij nuncupanť.Reliqua capite infra/decimo memorabimus. a ℂ Palãtes incolarũ animos.) Vagãtes/oberrãteſq; pecudũ more abſq; ratiõis uſu. b ℂ Virtutem patrui.) Herculis fratris Iphicli.De gradibus affinitatis eſt titulus.xi.triceſimioctaui li. Digeſtoꝝ,& titul⁹ ſextus tertij Inſtitutionum. DE Olbia ſæpe Strabo meminit.Stephanus enumerat huius nois urbes nouẽ. c ℂ Sobolẽ cogitãtibus.) Similia reperies apud Ply.ca.6. ſeptimi.Oſcitatio quidẽ(inqt) in enixu lœtalis eſt,ſicut ſternutaſſe a coitu/abortiuũ.Inter q̃ſtiones/quæ ad res naturales p̱tinent/Ariſtoteles & hãc etiãnũ diſſoluit.Cur in animantiũ genere homo ſternutare maxime ſolet? Viceſima queſtio Sectionis decimæ. Eſt et apud Alexãdrum problema.139.lib.primi. Cur hõ amplius,& crebrius,& uehemẽtius,q̃ cætera aialia ſoleat ſternutare.Qm̃ cibo & potione largius,magiſq; uarie utitur,& ſæpenumero ultra ſatietatẽ repleť. Hinc em̃ cũ cibos ſatis concoq̃re nequeat,multũ ſpũs ob humoris copiã mouet.Spiritus uero prę ſua tenuitate efferẽs ſe ad cerebrũ,cogit id crebro ad ſe expellendũ incitari,ſtrepitus itaq; moueť.Qm̃ per nares meatus deniq; arctiores ſpiritus extrudať uniuerſus,quẽadmodũ etiã ad partes inferiores ſpũs idem euolutus murmur per inteſtina excitat,& per ſedẽ inſigni cũ ſono excedit,atq; etiã ad ſuperiora enixus ructũ per ſtomachũ agit,& uocẽ p̱ guttur,& ſonitũ,ac tinnitũ per aures. d ℂ Qđ ſi naturalis materia hæſerit)Sũpſit hæc Solinus ex Ply.ca.6.7.Itẽ ex ca.3.&.4.7.naturę aialiũ Ariſtotelis. Extat apud Auicennã ca.xi.21.Fen.3.Canonis,q̃ loco abũde explicat,quæ ſint cõceptionis ſigna.Rurſus cap.aliud de Embrionis generatiõe,quo ordine,& ſpatio formeť fœtus in utero.Elegãter hũc locũ reperies apud Cenſorinũ cap.8.de die Natali. Et apud Gelliũ ca.10.tertij. e ℂ Cõuenit inter oẽs corda primũ.) Sumpſit hoc Solinus ex capitib⁹.53.decimi & c.37.11.naturalis hiſt.Caij Plynij.Itẽ ab Ariſtotele cap.4.tertij de partib⁹ aialiũ.MIror dixiſſe Solinũ inter oẽs cõuenire/corda primũ ex uniuerſa carne formari/cũ plures philoſophi id ip̃m negẽt,qđ ut euidẽs fiat,aſcripſi Plutar.uerba de phõꝝ placitis.Stoici(inquit)in pleriſq; mẽbra ſimul oia abſolui putãt.Ariſtoteles lũbos primũ abſolui carinę nauis inſtar.Alcmeon caput,ut in q̊ principatus eſt.Medici cor,ut in quo uenaꝝ,arteriarũq; principiũ.Sũt q maximũ digitũ pedis.Nõ deſunt qui umbilicũ dicãt.Cẽſorinus ca.5.ei⁹.li.quẽ ſæpe citauim⁹/hãc ip̃am phõꝝ diuerſitatẽ explicãs,Empedocles(inqt) quẽ in hoc Ariſtoteles ſecutus eſt/ an̄ oia/cor iudicauit increſcere/qđ hois uitã maxime cõtineat.Hippon uero caput,in q̊ eſt pricipale cerebrũ.Democrit⁹ aluũ cũ capite,quẽ plurimi habẽt ex inani.Anaxagoras cerebrũ,unde oẽs ſunt ſenſus.Diogenes Apolloniates ex hũore primũ carnẽ fieri exiſtimauit,tũ ex carne neruos/& oſſa/& cęteras p̱tes enaſci.At Stoici una totũ infantẽ figurari dixerũt/ut una naſcať/alaťq;.Ex uerbis Plutar.& Cẽſo.apparet nõ uno tm̃ mõ de hac re Ariſtot.opinatũ. Dicendũ itaq; Ply.& Soli.de prima cordis formatiõe alterã Ariſtot.ſententiã itẽ Medicoꝝ oim placita ſecutos eſſe. f ℂ Ea p̱pter capitale eſt.)Nõ ab re factũ eſt,ut capitale ſit apud quoſdã/eas corpis p̱tes lędere,in quib⁹ uita cõſiſtat hũana.Scribũt medicoꝝ quidã/Cor lęſum illico mortẽ trahere.Auicẽna primo Canonis ſcribit Cor ip̃m primã uirtutũ oim eſſe radicẽ,ac mẽbris cũctis alijs/ſuas elargiri uirtutes/quib⁹ mẽbra ipſa nutriunť,& uiuũt,q̱buſue cõp̃hendũt & moueť.Lege q̃ de corde ſcribit Ariſt.ca.17.1.naturæ aialiũ,& c.4.3.de aialiũ p̱tibus,Cõp̱endio ea oia refert Ply.ca.37.11,naturał hiſt. g ℂ Si corpuſculũ

palantes[a] incolarũ animos ad concordiã eblãditus. a
Olbiã,atq; alia Græca oppida extruxit. Iolẽſes ab eo dicti,ſepulchro eius templũ addiderũt,
qđ imitatus uirtutẽ[b] patrui,malis plurimis Sardiniam liberaſſet. Ante omnia Sobolẽ[c] cogitãtibus ſternutatio cauenda eſt poſt coitus,ne prius b
ſemen excutiat impulſus repentinus,q̃ penetralibus ſe matris ĩſinuet humor patern⁹. Quod[d] ſi
naturalis materia hæſerit,decimus a cõceptu dies dolore grauidas admonebit. c
Iam inde incipiet & capitis ĩquietudo,& caligine uiſus hebetabiť.
Ciborũ quoq; faſtidijs ſtomachi claudetur cupido. COnuenit[e] inter omnes corda primũ ex uniuerſa carne formari,eaq; in diem quintũ & ſexageſimũ creſcere,deinde minui. d
At ex oſſibus ſpinas. Ea[f] propter capitale eſt,ſi pars alterutra noceatur. Plane[g] ſi corpuſculũ in marem figuratur,
melior eſt color grauidis,& pronior paritudo

in marē figureť.)Melior color marē ferēti,& facilior partus,ait cap.6.ſeptimi noſter Ply.Magna ex ꝑte (inquit cap.4.ſeptimi naturę animaliū Ariſtoteles)quę marē ferūt/facilius exigūt/minuſq; pallēt.&c. a ℭ A quadrageſimo die.)Ex Plynio mutuatus hæc ca.6.lib.7.Ariſtotelis uerba ſunt ex ca.3.ſeptimi naturæ animaliū.Mares fœtus(inquit)magna ex parte circa quadrageſimū diē, dextro potius latere moueńť,fœminæ ſiniſtro circiter nonageſimū.Nihil tamē in his affirmari licet.&c.

a uteri.Deniq; a [a] quadrageſimo die motus, Alter
ſexus nonageſimo primū die palpitat:& cōcepta
fœmina geſtantis uultū pallore inficit, crura q̄q;
præpedit languida tarditate. In utroq; ſexu cum
b capilli germinant, incommodū maius eſt, fitq;
plenilunijs auctior ægritudo, quod tēpus etiam
editis ſemper nocet. Cū [b] ſalſiores eſcas edit gra-
uida, unguiculis caret partus. At cū prope ad ute
c rum liberandum venerint momēta maturitatis,
enitētis ſpiritū retinere plurimū cōgruit, quādo-
quidem letali mora oſcitatio ſuſpēdit puerperia.
Contra [c] naturā eſt in pedes ꝓcedere naſcentes.
d Quapropter uelut [d] ęgre parti appellanť Agrip-
pæ. Ita editi minus proſpere uiuūt, & de uita bre
ui æuo decedūt. Deniq; in uno Marco Agrippa
felicitatis exemplū eſt. Nec tamē uſq; eo inoffen-
e ſæ, ut nō plura aduerſa pertulerit, q̄ ſecūda. Nāq;
& miſera pedum ualetudine, & aperto [e] coniu-
gis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retro-
uerſi ortus omen luit. Fœminis ꝑinde eſt infau-
f ſta natiuitas, ſi concretū uirginale fuerit, quo pa-
cto [f] genitalia fuere Corneliæ, quæ editis Grac-
chis oſtentum hoc piauit ſiniſtro exitu liberoꝝ.

b. ℭ Cū ſalſiores eſcas.) A Plynio Solinus ca.6.ſeptimi, Plynius ab Ariſtotele cap.4.ſeptimi naturę animaliū hāc particulā huic loco inſeruit Aeſculentoꝝ etiā(inquit Ariſtoteles(quæ mater comederit/ ſæpe gerulus uenit in lucē. Et ſi ſale immodice uſus eſt, ipē ſine unguibus naſciť. c ℭ Cōtra naturā eſt in pedes ꝓcedere.) Nihil eſt, quod ad huius loci expoſitionē pertineat, quod nō eleganter explicet Ply.ca.8.li.7. Aſcribā tñ Ariſtotelis ex.8.cap.lib.7.naturæ animaliū uerba/ quę ad hūc locū maxime congruūt. Situs in utero quadrupedum omniū(inquit)extēſus eſt, expedū aūt obliquus/ ut piſcium. Bipedum uero inflexus, cōtractuſq;, ut auiū. Homo etiam in ſemet cōglobatus ſic geſtatur/ut naſum inter genua: oculos ſup genua: aures extra genua/habeat. Oībus æque animātibus caput primū ſuperius eſt, ſed cū creuerint, & iam exitū appetāt, deorſum deducitur. Ita fit ut omnibus part⁹ ſcd'm naturā in caput, contra naturam in pedes, aut in flexo, circumactoq; corpore agatur. Auicenna ſecūda Fen tertij Canonis, Accidere ait partui in pedes naſci, propter debilitatem ei⁹, q naſciť. Ritu naturæ(inqt)capite hominē gigni mos eſt, pedibus ferri. d ℭ Aegre partus.)Auli Gellij uerba ex cap.16.ſextidecimi Noctiū Atticarū, ex.M.Varronis ſententia huic loco ſubſcripſi, qđ docta ſimul, & elegantia ſint. Quoꝝ (inquit) in naſcendo nō caput, ſed pedes primi extiterāt, q part⁹ difficillimus, ægerrimuſq; habetur. Agrippę appellati uocabulo ab ægritudine, & pedibus. Confixos eſſe aūt pueros in utero Varro dicit capite in fine nixos, ſurſum pedibus elatis, nō ut hominis natura eſt, ſed ut arboris. Nam pedes, cruraq;/arboris appellat ramos. Caput ſtirpem, atq; caudicē. Quando igitur(inquit)contra naturā forte conuerſi in pedes, brachijs plęrūq; diductis retineri ſolent, ægriuſq; tunc mulieres enituńť. Huius periculi deprecādi gratia aræ ſtatutæ ſunt Romę duabus Carmētibus, quarum altera Poſtuerta nominata eſt; Proſa altera, a recti, peruerſiq; partus, & poteſtate, & nomine. e ℭ Aperto coniugis adulterio.)Iuliā Auguſti filiā intelligit. Hanc enim.M. Agrippa uxorē duxit, exq; ea quiq; liberos ſuſtulit. Mares tres, Caiū, Luciū, Agrippā. Filias rurſus duas, Iuliā, & Agrippinā. Lege Suetoniū tit.63.65.in uita Cæſaris Auguſti. DE Iulia filia, & altera Auguſti nepte, proximo capite pauca annotauimus. Ex Agrippina/Nero Imperator omniū bipedū ſęuiſsimus, & toto principatu ſuo(ut inquit Plynius)hoſtis generis humani. Hunc Neronē etiā in pedes natū, mater eius Agrippina prodidit. DE.M.Agrippa paſsim omnes. Liuius, Seneca, Plutar. Ply. Sueto. Virg.8.Aeney. Hora.1.Carminū. Item reliqui. f ℭ Genitalia fuere Corneliæ.)Quaſdā(inquit ca.16.ſeptimi Caius Plynius) cōcreto genitali gigni infauſto omine, Cornelia Gracchorum mater inditio eſt. De hac Cornelia ob eius moꝝ preſtantiā plena ſunt hiſtoricoꝝ uolumina. Annotatu digna Senecæ uerba ſūt, De conſolatione

Rursus [a] necatis matribus, ortus eſt auſpicatior, a
ſicut Scipio African⁹ prior: qui defuncta matre,
qđ exciſus utero in diem uenerat, primus Ro-
manoꝝ Cęſar dictus eſt. E geminis ſi [b] remanē-
te altero, alter abortiuo fluxu exciderit, alter qui b
legitime natus eſt, Vopiſcus nominatur. [c] Qui-
dam etiã cũ dentibus naſcunť, ut Cneus Papyri⁹
Carbo, &. M. Curius Dentatus ob id cognomi-
natus. Quidam uice dentiũ cõtinui oſsis arman- c
tur ſoliditate, qualē filiũ Bityniorum rex [d] Pru-
ſias habuit. Ipſum dentiũ numerũ diſcernit qua-
litas ſexus, cũ in uiris plures ſint, in fœminis pau
ciores. Quos [e] κυνόδοντας uocant. Et quibus gemi- d
ni prodeunt a dextra parte, fortunæ blandimen-
ta promittũt. Quibus a læua, uerſa uice. [f] Naſcen
tium uox prima uagitus eſt. Lętitiæ enim ſenſus
differtur in quadrageſimũ diem. Itaq; unũ noui- e
mus eadem hora riſiſse, qua erat natus, ſcilicet

ad Martiã ſic ſcribentis. Ex una tibi duas Cornelias dabo, Scipionis filiã, Gracchoꝝ matrē. Duodeci illa partus, totidē funeribus recognouit. T. Gracchũ, &. G. quos etiã quidã bonos uiros negauerit, magno fatebitur, & occiſos uidit, & inſepultos. Conſolantibus tamē, miſeramq; dicentibus. Nunq̃ (inqt) nõ felicē me dicã, quæ Gracchos peperi. DE Gracchis huius Cornelię filijs, multa annotauimus capitibus. 13. 14. 15. libri tertij apud Florum. a ℭ Rurſus necatis matribus.) Verba Plynij apponã ex ca. 9. ſeptimi naturalis hiſtoriæ, ut notũ ſit fuerit ne Solin⁹ in hac quoq; parte, ſententiã eius, quē in locis ferme omnibus imitari conatur, aſsecut⁹, nec ne. Auſpicatius enecta parente gignũtur. Sicut Scipio Africanus prior natus. Primusq; Cæſar, a cæſo matris utero dictus, qua de cauſa Cęſones appellati. &cet. Hermolaus annotat, ſi uerba/ primusq;/ ad Africanũ referas. Contradicũt hiſtoriæ (inquit) propterea ꝙ ante bellũ Samnitum. Claudius quidam, Cæſar appellabať. &c. Alij contendũt uerba Plynij ſic legi oportere. Sicut Scipio Africanus prior, nat⁹. ſ. eſt enecta parēte. Prim⁹ q; Cęſar a cęſo matris utero dictus, Ita ut particula, primusq; &c. non ad Scipionem, ſed ad Claudiũ illũ, qui ante bellũ Sãnitũ floruit/ ſit referēda. Hinc affirmãt/ Solinũ perperam/ in hoc loco, Plynij uerba/ accepiſſe. QVid ſi Solini uerba ſic ordines? Scipio Affricanus, primus Romanoꝝ, ideſt, qui inter Romanos duces obtinuit excellentiæ principatũ, Cæſar dictus eſt. Poſſes & ſic accipere, ut Scipio prior, primus Romanoꝝ ſit dictus Cæſar a cęſo matris utero, Claudius autem ille, ante eum, Cæſar utiq; fuerit appellatus, nõ quidē a cęſo matris utero, ſed a Cæſarie, quod ſ. cum Cæſarie natus fuerit. Nam & hac quoq; nomenclatura, authore Feſto, Cæſares nominanť. Hæc monendi tantũ cauſa dicta uolumus. Nõ laudo eos, qui uerba nobiliũ authorũ, in partem ſoleãt peiorem accipere. ADnotandũ ſane Iuliũ Cæſarem nequaq̃ natũ matris cęſo utero, cũ is Gallicũ bellum gerens, matrem Aureliã amiſerit, pater præterea Cæſaris dictatoris. C. Plynio ca. 53. ſeptimi id aſſerente, etiã Cæſar cognominatus eſt. ORtũ prioris Scipionis cęſo Pomponię matris utero canit Syllius. 13. Punicoꝝ belloꝝ libro.

Excipit his mater, nullos o nate labores. &c̄. b ℭ E geminis ſi remanente.) Ex Plynio ca. 10. ſeptimi ſumptũ totũ. Vopiſcus (inquit Nonius) qui ex duobus conceptis, uno ab ortu excluſo, ad partum legitimũ deducitur. c ℭ Quidã etiã cũ dentibus naſcunť.) Omnia ex capite ſedecimo ſeptimi Plynij tranſtulit hæc Solinus. Si plura de dentiũ origine, natura, numero, neceſsitate &c. expetis, adeas Philoſophoꝝ principē Ariſtotelē ca. 3. ſęcundi naturæ animaliũ, ca. ultimo quinti de generatiõe animaliũ. Multa in ꝓblematibus, decima, &. 34. ſectionibus. Extat caput copioſum, & doctũ, prima Fen, primi Canonis Auicennæ, cuius titulus de Anotomia dentiũ aſcriptus eſt. Albertus hos imitatus ultimo capite decimonono de animalibus uolumine. DE Cneo Papyrio Ply. ca. 16. lib. ſeptimi. Val. Max. tit. ſecundo, lib. ſeptimi. DE Curio Dentato, Liuius quartodecimo ab urbe condita. Valer. Maxi. tit. 3. li. quarti. Geſta huius recenſet cõpendio more ſuo Plynius Cecilius de uiris illuſtribus ca. 33. Itē. L. Florus ca. 15. lib. primi. d ℭ Rex Pruſias.) Ex Plynio ca. 16. lib. ſeptimi. Pruſiæ regis Bithyniæ filius (inquit Max. Valerius libro. 1.) eodē nomine, quo pater, pro ſuperiori ordine dentiũ unũ os æqualiter extentũ habuit, nec ad ſpeciē deforme, nec ad uſum ulla ex parte incommodũ. e ℭ κυνόδοντας.) id eſt caninos dentes. κύνων enim græce, latine canis, ὀδούς dens, a uerbo ἔδω, qnod cõmedo ſignificat. f ℭ Naſcentiũ uox prima uagitus eſt.) Ex prologo ſeptimi Plynij ſumptum hoc. Veteres Romani inter cæteros, deũ quēpiam coluerunt, Vaticanũ nomine, penes quē eſsent uocis humanæ initia, quoniam

pueri ſimulatq; parti ſunt, eam primã uocẽ edunt, quæ prima in Vaticano ſyllaba eſt. Idcircoq; uagire dicitur, exprimente uerbo ſonũ uocis recentis. Gellius ex Varronis ſentẽtia ca. 17. decimiſexti Noct. Atticarũ. SED cur pueri ſtatim, ut ex utero parentis in lucem uenerũt, plorare incipiant? Quoniã (inquit Alexander in quæſtionibus) ſenſum iam, & naturã alienã ſibi experiunt̃. Quippe qui ex corpore calido, & molli, quo continebantur, ad aerem frigidum prodeant. Fortaſſe uel luce ipſa perculſi, contriſtari, uociferariq; incipiunt. Haud enĩ illi audiẽdi ſũt, qui animũ dicunt, quod amiſſo cœleſti domicilio, corpus inhabitare terrenũ occepit, idcirco infantẽ cogere dolere, atq; plorare. Epycurei (ut Lactã. Fir. retulit.) q̃runt̃ hoies nimis imbecillum, & fragilẽ naſci, q̃ cætera animalia naſcunt̃, quę/ut ſunt edita ex utero protinus in pedes ſuos erigi, & geſtire diſcurſibus, ſtatimq; aeri tollerando idonea eſſe, q̃ in lucem naturalibus inſtrumentis munita proceſſerint. Hominem, contra, nudum, & inermem tanquã ex naufragio in huius uitæ miſerias proijci, & expelli. Qui neq; mouere ſe loco ubi effuſus eſt/poſſit, nec alimentũ lactis appetere, nec iniuriam temporis ferre. Itaq; naturã nõ matrem eſſe humani generis, ſed nouercã, quę cum mutis ſe tam liberaliter geſſerit, hominẽ uero ſic effuderit, ut inops, & infirmus, & omni auxilio indigens, nihil aliud poſſit, q̃ fragilitatis ſuę conditionẽ ploratu, ac fletibus ominari, ſcilicet (ut canit Lucretius.)

a Zoroaſtrem [a] mox optimarum artium peritiſſimũ. At [b] Craſſus auus eius, quẽ rapuerant bella Parthica, quia nunq̃ [c] riſerit Agelaſtos cognominabatur. Inter [d] alia Socratis magna, præclarum
b illud eſt, ꝙ in eodem uultus tenore etiã aduerſis interpellantibus pſtitit. Heraclitus, & Diogenes Cynicus nihil unq̃ de rigore animi remiſerunt, calcatisq; turbinibus fortuitorũ aduerſ⁹ omnẽ dolorem, uel miſeriã uniformi durauere [illegible]

Cui tantum in uita reſtet tranſire malorum.

a ℭ Zoroaſtrem.) Hunc Zoroaſtrem Beroſus ait in tertio fuiſſe Noe filiũ, eum ſcilicet, quẽ ſcriptura Cham nominat. Ex Ply. ca. 16. ſeptimi, & capite primo triceſimi, ſumpta ſunt hæc omnia. Ad hunc locũ maxime faciunt Diui Auguſtini uerba ex. 14. ca. uiceſimiprimi de ſancta ciuitate libri. Quis (inquit) non exhorreat, & mori eligat, ſi ei proponatur aut mors perpetienda, aut rurſus infantia? Quæ quidẽ non a riſu, ſed a fletu ordit̃ hanc lucem, quo quid malorũ ingreſſa ſit neſciens, ꝓphetat quodammodo. Solum quando natus eſt, ferunt riſiſſe Zoroaſtrem, nec ei boni aliquid monſtruoſus riſus ille protendit. Nam magicarũ artium fuiſſe perhibetur inuentor. Quę quidẽ illi, nec ad p̃ſentis uitæ uanã felicitatem cõtra ſuos inimicos/prodeſſe potuerunt. A Nino quippe rege Aſſyriorũ, cũ eſſet ipſe Bactrianorũ rex, bello ſuperatus eſt. Lege quæ ſcribunt Iuſtinus in principio, & Diod. Siculus lib. 3. Infantes (inquit Ariſto. ca. 10. ſeptimi naturę animaliũ) primis quadraginta diebus neq; rident cum uigilant, neq; lachrimant̃, ſed noctu, & per quietem utrumq; interdũ faciũt &c̃. SCribit Auicenna uiceſimaprima Fen tertij Canonis, qđ cũ naſcit̃ infans nondum cõprehenſi ſunt in eo ſomnus, & expergefactio. Cum aũt hæc ei adueniũt, poſt q̃draginta dies tandem ridet. b ℭ Craſſus auus eius.) Ferunt Craſſũ, auũ Craſſi in Parthis interempti, nunq̃ riſiſſe. Ob id ἀγέλαστον uocatum, ſicuti nec fleuiſſe multos. Socratẽ clarũ ſapientia eodẽ ſemp uiſum uultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorẽ quendã, toruitatẽq; naturę, durã & inflexibilẽ, affectusq; humanos adimit, quales ἀπαθέες Gręci uocant. Multos eius generis expertis, quodq; mirum ſit authores maximæ ſapiẽtiæ, Diogenẽ Cynicũ, Pyrrhonẽ, Heraclitũ, Timonẽ. Hũc quidẽ etiã in totius odiũ generis hũani euectũ. Sed hæc parua naturæ inſignia in multis uaria cognoſcunt̃, ut in Antonia Druſi, nũq̃ expuiſſe. In Pomponio conſulari poeta nunq̃ ructaſſe, ex Plynio ca. 19. lib. ſeptimi. c ℭ Nunq̃ riſerit.) Quod ſemel tantũ, aut rariſſime contingit, perinde habet̃, tanq̃ ſi nũq̃ cõtigiſſet. M. Cice. tertio Tuſcu. quęſt. ex Lucilij poetę ſententia, ſcribit hunc. M. Craſſum ſemel in omni uita riſiſſe. Nec uero (inq̃t) eadẽ Socratis frõs, quę. M. Craſſi illius ueteris, quẽ ſemel, ait in omi uita riſiſſe Lucilius, ſed tranquilla, & ſerena. Eiuſdẽ Ciceronis uerba ſunt ex fine quinti lib. de finibus Bo. & Ma. An hæc (inquit) in toto. M. Craſſo, quẽ ſemel ait in uita riſiſſe Lucilius nõ cõtingit, ut ea re minus Agelaſtus, ut ait idẽ, uocaret̃. Hæc Cicero. Contigit aliq̃n, ut Craſſus hic aſinũ carduũ cõſpexerit comedentẽ, eã ob rẽ dixiſſe fert̃. Similẽ habẽt labra lactucã, qđ poſteris in ꝓuerbiũ abijt, Eo faceto, ac feſtiuo ſermone (qđ nunq̃ antea exptus fuerat) in riſum tandẽ dicit̃ reſolut⁹. Quia igit̃, nunq̃, uel ſemel tm̃ riſerit ἀγέλαστος, id eſt, męſtus, ſine riſu, uel ſi uerbũ uerbo reddas, irriſibilis. Eadẽ reperies apud Macrobiũ ſecũdo Saturnaliũ libro. Si qs (ut refert Ply.) lienẽ amiſerit, uel p uulnus exemerit, tradũt adimi riſũ ſimul homini. Prodũt qdã ioci intẽperantiã, lienis cõſtare magnitudine. IN Bactris, & circa Boryſthenẽ amnẽ, herbã Gelothophyllida (q̃ſi riſifoliũ dicas) aiunt ꝓuenire. Ea ſi bibatur cũ myrrha, & uino, ridendi finẽ nõ fieri, ni potis nucleis pineę nucis, cũ pipere, & melle in uino palmeo, author. 24. uolumine Caius Plynius. d ℭ Inter alia Socratis.) Neminẽ fere, nobiliũ

scriptorū reperies, qui nō summis laudibus Socratis constantiā celebrauerit. Hinc. M. Cice. tertio Tuscula. quęst. libro. Hic est em̄ (inquit) uultus semper idē, quē dicit̄ Xantippe p̄dicare solita in uiro suo fuisse Socrate, eodē uultu semper se uidisse exeuntem illū domo, & reuertentē. Et primo Offitiorū. Nā (inquit) ut aduersas res, sic secundas immoderate ferre, leuitatis est. Præclara itaq; est æq̄bilitas in om̄i uita, & idē semper uultus, eademq; frons, ut de Socrate, idē de. C. quoq; Lælio accepimus. Illam (inq̄t Epistola. 104. Seneca) mirabilē laudē, & singularē usq; ad extremū, nec hilariorē quisquā, nec tristiorē Socratem uidit. Aequalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. Quantę sit consuetudo efficacię ex Socrate ipso licet perpendere. Hūc enim pertinaci statu, stare solitum a summo lucis ortu, ad solem alterum orientem, incōniuentē, immobilem, ijsdem in uestigijs ex ore, atq; oculis eundē in locū directis cogitabundū, tanquā quodā secessu mentis, atq; animi facto a corpore. De eo Phauorinū philosophū solitū dicere accepimus. ἐξ ἡλίου ἐς ἥλιον ἑστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμμων. i. ex sole ad solem stetit erectior arboribus. Erat Socrati philosopho Xantippe uxor morosa nimiū, & (ut fieri solet) uiro suo molesta plurimū. Huius Xantippes in maritū intemperiē olim Alcibiades demiratus, Socratē rogat, quęnā foret ratio, ut mulierem tam acerbā domo nō extruderet. Quin (inquit Socrates) cum illam domi talem perpetior, insuesco, & exerceor, ut cæterorum quoq; foris petulantiam, & iniuriā facilius feram. Hęc ex Gellianis noctibus excerpsimus. De reliquis, Diogenes, Valerius, Lactantius, item reliqui. Inferam huic loco, quod ad laudes Socratis maxime pertinet, Cicero. ex quarto Tusc. quęst. libro uerba. Qui natura (inquit) dicūtur iracūdi, aut misericordes, aut inuidi, aut tale quid, hi sunt eiusmodi constituti quasi mala ualitudine animi sanabiles tamē, ut socrates dicit̄, cum multa in conuentu uitia collegisset in eū Zopyrus, qui se naturā cuiusq; ex forma p̄spicere p̄fitebat̄, derisus est a cæteris, qui illa in Socrate uitia non agnoscerent. Ab ipso aūt Socrate subleuatus est, cum illa sibi signa inesse, sed ratione a se deiecta diceret.

propositio. Pomponiū Poetam consularē uirū a
nunq̄ ructasse habetur inter exempla. Antoniā
Drusi nunq̄ spuisse percelebre est. NOnnullos
nasci accepimus concretis ossibus, eosq; [a] neq;
sudare consuescere, neq; sitire, qualis Syracusa- b
nus [b] fert̄ Lygdamus, qui tertia & tricesima O-
lympiade primus ex Olympico certamine Pan-
cratij coronā reportauit, eiusq; ossa deprehen-
sa sunt medullas nō habere. Maximā uiriū sub- c
stantiā neruos facere certissimū est, quātoq; fue-
rint densiores, tanto propensius augescere firmi
tatem. Varro in relatione prodigiosæ fortitudi-
nis annotauit Tritanū [c] gladiatorem natura San d
nitem fuisse, qui & rectis, & transuersis neruis
non modo crate pectoris, sed & manibus can-
cellatis, & brachijs omnes aduersarios leui tactu,
ac pene securis congressionibus uicerit. Eius fi- e
lium militem Cnei Pompeij pari modo natum
ita spreuisse hostem prouocantem, ut inermi eū

a ℭ Neq; sudare, neq; sitire.) Ex Ply. ca. 18. septimi nat. hist. Demophon Alexādri p̄fect⁹ ad umbram calefiebat, sole uero rigebat. Rursus Andron Argiuus, ut ait Aristo. per arida Lybiæ loca absq; potu iter agebat. Extat sectio secunda p̄blematum Aristotelis, de his quæ ad sudorē pertinēt. b ℭ Syracusanus Lygdamus.) Plures fuerunt Lygdami Tybullus secūda tertij. Propertius sexta tertij, & octaua quarti. Luca. in. 3. Strabo li. 1. De quo aūt Solinus loquat̄, nihil ad pręsens certū habeo, forte is est, quē Val. Max. tit. 12. li. noni Polydamū uocat, quē Athletā fuisse ait. Is tēpestate in speluncā subire coactus nimio, & subito incursu aquæ labefactata ea, ac ruēte, cęteris comitibus fuga periculū egressis, solus restitit, tanq̄ humeris suis totius ruinæ molem sustētaturus potentiore, sed pōdere omni corpore hūano p̄ssus hymbribus, petitā latebrā demētis fati, sepulchrū habuit. PAncratiū genus certaminis, cōpactū nomē ἀπὸ τοῦ παντός, & κράτεος. i. om̄i robore, qđ in gn̄e certandi robur omne aduocaret̄. Fit de eo mentio ti. 2. noni digest. lege septima. Inde sumptū adagiū apud Plautū in Bacchilibus. Pancratice, atq; Athletice, de eo qui fortiter, & ualenter quippiā aggredit̄. Arist. cā. 6. secūdi de partibus animaliū, & Plynius ca. 37. undecimi, docēt, in quib⁹ medulla nulla, aut perexigua sit. DE neruis in quibus maxie consistūt uires, Plynius ca. 37. undecimi, & Aristo. ca. 5. tertij naturę animaliū. In prouerbiū abijt. Totis neruis incūbere, cū scilicet conatū summū significare uolum⁹. Ouid. pria tertij de Pōto. Pectore te toto, cūctisq; incūbere neruis. c ℭ Tritanum.)

a dextra ſuperaret, & captum digito uno in caſtra
imperatoris ſui reportaret. Milonē [a] quoq; Cro
tonienſem ferunt egiſse omnia ſupra q̃ homo ua
let. De quo etiã hoc proditur, qđ ictu nudæ ma-
b nus, taurũ fecit uictimã, eumq; ſolidũ, qua macta
uerat die/abſumpſit ſolus non grauatus. Super
hoc nihil dubiũ. Nã factũ Elogiũ [b] extat. Victor
ille omniũ certaminũ obijt. SAne [c] Alectorius
c traditur lapis, qui Cryſtallina ſpecie in modum
fabæ, gallinaceorũ uentriculis inuenitur, aptus
(ut dicunt) prælianribus. Milo porro [b] Tarquinij
Superbi temporibus enituit.

DE SIMILITVDINE FORMAE. Deq; corporũ quorundã proceritate. De menſura hominis. Nec non defunctorum pudore.

CAP. V.

d IAM [e] uero qui deflexũ animũ referat ad ſiſitudinũ cauſas, q̃ntũ ſit artificis naturæ

num.) Ex Ply. ca. zo. ſeptimi. Tritanũ (inquit) in gladiatorio ludo Sannitiũ armatura celebrẽ/filiũq; ei⁹ militẽ Magni Pompeij, & rectos, & traſuerſos cãcellatim toto corpore habuiſse neruos, in brachijs etiã manibusq;, author eſt Varro, prodigioſa uiriũ elatione. Atq; etiã hoſtẽ ab prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito ſuperatũ, & poſtremo correptũ in caſtra trãſlatũ. De eo citat authores Hermolaus ca. eodẽ Plynianarũ caſtiga. a ℭ Milo Crotoniates.) Milo Crotoniates Diotimi (ut aut Pauſanias) filius tantę fortitudinis fuiſse narraẽ, ut ictu unico nudæ manus taurũ perimeret, p̃emptum die uno ſolus abſumeret. Punicũ inſuper malum manu apprehenſum, tã arcte tenebat, ut nemo extorquere illi idipſum poſset. Is cũ ſemel conſtituſset, nemo eũ eueſtigio educebat. Olympicoꝝ ſexies. Pythioꝝ certaminũ ſepties uictor fuit. Poſt hęc, plurimaq; alia ab eo fortiter geſta, cum ob ſeniũ an ſolitas uires amiſiſset omnes, experiri uellet, querneũ immiſsis in rimã digitis diducere conatus eſt, feciſsetq; forſitan, niſi ante perfectũ conatus ſui opus, manus laſsaſset. Sicq; cũ truncus in naturæ ſuę uim rediſset, Milo (heu humana imbecillitas) affixus manibus, ſe feris dilaniandũ p̃buit. Tanta fuit hui⁹ fortitudinis fama, ut apud Darium Perſarũ regem celebre Milonis luctatoris nomen eſset, author Herodotus in Thalia. b ℭ Elogium extat.) Virtutis ſuę teſtificatio. In Olympijs. Milonis huius æneam ſtatuã/in fortitudinis eius ſignũ ueteres poſuerũt. Erat aũt huiuſmodi. Milo ſup diſcũ poſitus, ſimul uinctis pedibus inniti uideẽ. Siniſtra aũt malũ Punicũ tenet, dextræ autem manus digiti recti, & rigentibus ſimiles apparent. Quid aũt hæc ſignificarẽt, expoſuit Apollonius Tyanæus cũ in Olympijs eſset, author Philoſtratus lib. 4. uitæ Apollonij. In ea ſtatua Elogium ſcriptũ fuiſse creditur. VICTOR ILLE OMNIVM CERTAMINVM OBIIT. Ab hoc Milone ferũt natũ adagiũ hoc. ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς. Alius hic Hercules. Cũ em̃ experimẽto p̃cepiſset Titormũ quendã ſe longe fortiorẽ, ob hoc plurimũ demiratus, ad cœlũ manus erigens, hæc dixiſse ferẽ. ὦ ζεῦ ἔφη μὴ τοῦτον ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας, O Iuppiter, inquit, nũ alterũ Herculẽ nobis ſeminaſti? Hiſtoriã refert Cælius. 11. Antiq. lect. libro, ca. 69. c ℭ Alectoria uſum.) Ex Ply. hæc ca. 10. triceſimiſeptimi Naturalis hiſtorię. Sũptũ nomẽ a gallo Gallinaceo, in cuius uentriculis inueniẽ hic lapis, ἀλέκτορα enim Græci gallũ dicũt. d ℭ Tarqnij Superbi tẽporibus enituit.) Manifeſtus error in Gellianis noctibus ca. 16. 15. quo loco recenſet eſse ſcriptũ in Cronicis Olympiade prima, Milonẽ hũc coronatũ fuiſse, cũ conſtet Tarquiniũ Sup̃bũ anno. 4. Olympiadis primæ & ſexageſimæ principatũ inijſse. Dionyſius. 4. antiq. Romanarũ libro. Præterea floruit ſub Dario quarto Perſaꝝ rege, ut ex citato Herodoti loco cõſtat. Darius aũt is ex Euſebio, & reliquis, tẽpore Tarquinij Superbi, Perſarũ tenuit principatũ. Aſserit rurſus Strabo lib. 16. Milonẽ fuiſse Pythagorę diſcipulũ. Pythagoras aũt eiuſdẽ Tarquinij floruit temporibus, ut etiã ex ca. 21. infra patet. SVnt aliquot uetuſta Solini exẽplaria, quæ eũ Priſci Tarquinij enituiſse/habeant. Forte legendũ, Priſci Tarquinij, & Superbi tẽporibus, p̃pter quædã exemplaria, in quibus ſcriptũ eſt, Priſci Tarquinij Superbi temporibus.

IAM uero.) Ariſto. ſimilia ea eſse dicit, quoꝝ ſit q̃litas una, qđ de unitate cõmuni, & imp̃fecta intelligendũ eſt. Ex quo infert doctor Subtilis nõ eſse niſi imperfectã extra deũ ſimilitudinẽ, qđ eius p̃ximũ fundamentũ imperfectũ ſit, & non unitate numerali unũ. Qui de natura animaliũ ſcripſerunt, non paucas conati ſunt reddere ratiões, cur ſint filij parentibus, in toto, uel parte ſimiles, uel diſsimiles. Plynius capite duodecimo ſeptimi, unde hæc Solinus mutuat⁹ eſt, has refert cauſas. Similitudinũ

ingenium, deprehendet. Interdũ[a] enim ad gen⁹ spectant, & per sobolem in familias transitus faciunt. Sicut plerumq; paruuli modo neuos, modo cicatrices, modo qualescumq; originis suæ notas ferunt. Vt in Lepidis, quorum tres, interuulsa tamen serie ex eadem domo obducto membrana oculo / similes geniti reperiuntur. a b

(inquit) in mente reputatio est, & in qua credanť multa fortuita pollere, uisus, auditus, memoriaq;, haustæ imagines ab ipso concepit. Cogitatio etiã utriuslibet animo subito transuolans affingere similitudinẽ, aut miscere existimať. Ideoq; plures in homine, q̃ in cæteris omnibus animalibus differentię, q̃m uelocitas cogitationũ, animi celeritas, & ingenij uarietas, multiformes notas imprimit, cũ cęteris animantibus immobiles sint animi, & similes omibus, singulisq; in suo cuiq; genere. Nõ diuersa multũ reperies apud Val. Maximũ titu. 15. libri noni, in principio. Quid philosophi sint, de hac materia opinati refert Plutar. 5. de placitis philosophorum libro. Empedocles (inquit (similitudines fieri corporũ semine inualescente, dissimilitudines uero seminali calore in uaporem euanido. Parmenides cũ a dextra uuluæ parte fœtus editur, patrẽ referre, cũ uero ab læua matrẽ. Stoici toto corpore, atq; ab anima semina ꝓdire. Vnde & similaritates affingere figuras, formasq; ijsdem ex generibus, haud secus, atq; pictorem ijsdẽ ex pigmentis effigiẽ facientem eius, quẽ imitari studet. Cęterũ emittere mulierem etiãnũ semina. Quod si euicerit mulieris semen, partũ mulierẽ referre, sin uiri, uirum. Medicorũ pleriq; fortuitu, & temere, prout refrixerit, tũ uiri, tũ mulieris semen, parentibus nasci dissimiles pueros. Empedocles uiso sub conceptũ oblato informari infantem. Etenim mulieres simulachra sępiuscule, statuasq; in delicijs habuisse, similesq; ijs partus enixas. Stoici concordia mẽtis, & radioꝝ, atq; imaginũ sub defluuioꝝ insinuationes, fieri parentũ, prolisq; similitudines. Eleganter explicat hæc Censorinus ca. 5. libri quẽ de die natali inscripsit. Multa Auicenna uicesimaprima Fen tertij Canonis. Et Lactan. ca. 12. de opificio dei. Multis carminibus canit hoc Lucretius lib. quarto de rerũ natura, cuius uersus mox ascribemus. QVæstio scitu dignissima, cur. s. proles cæteroꝝ animantiũ magis q̃ hominis, suis parentibus similẽ gerit naturã? An q᷑ homo uago, uarioq; plurimũ animo in coitu est? Pro ut autem pater materq; in conceptu affecti fuerunt, ita part⁹ euariant. Cætera uero animantia omnia, aut certe plurima rei tantũ ipsi intendũt, totaq; sese Veneri dedunt. Adde quod ob eã auiditatẽ minime repleri, magna ex parte patiuntur. Ex Aristo. decima ꝓblematum sectione. Quæstio rursus alia. Cur pleriq; stulti (nã hæc quoq; ad animũ transferunť) liberos prudentissimos procreauerunt? Quod homines stultiores (inquit primo problematũ Alexander) cũ concumbũt, totos libidini sese dedũt, Itaq; animo penitus in corporis concreationẽ demerso, astrictoq; rei tantũ Venereæ semen uires optimas, tũ rationales, tũ naturales ademptũ perfluit, creatq; perinde hominẽ prudentiorẽ. At homines prudentes, & docti, semper aliquid uel honesti, uel utilis animo complectunť, ne in ipso quidẽ Venereo coitu omnino a rerũ studio desistũt. Itaq; animo remissiori ꝓfluẽs semen expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio potest, cur homines stulti, atq; indocti, filios robustos maxime procreant. Prudentes, & docti imbecillos. Extat de hac ipsa re Titulus quintus libri tertij, apud Maximũ Valerium. a ¶ Interdũ enim ad genus.) Aristot. ca. 6. septimi Naturæ animaliũ sic ait. Similes etiã aliqui parentibus, aut auis, suisq; maioribus generantur. Aliqui similitudinis nihil referunt. Redditur etiã uel post plures eiusdem prosapię, ut in Sicilia eius, quę adulteriũ cũ Aethiope cõmiserat, filia nõ colorẽ patris Aethiopis retulit, sed qui natus ex hac est, is auũ Aethiopẽ regenerauit. Fœminę magna ex parte matri, mares patri ꝓueniũt similes. &c. Eadẽ repies. c. 12. septimi, apud Ply. Hæc elegãter a Lucretio lib. quarto referunť, cum inquit.

Quare etiã atq; etiã (ut dico) est cõmunis uoluptas,
Et cõmiscendo cũ semen forte uirili
Fœmineum mulsit subita ui, corripuitq;
Diuersi cupide summis ex uiribus tendũt.
Tum similes matrum materno semine fiunt,
Vt patribus patrio, sed quos utriusq; figuræ
Esse uides mistim misceteis multa parentum
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt,
Semina cum Veneris stimulis excita per artus
Obuia conflixit conspirans mutuus ardor,
Et neq; utrum superauit eorum, nec superatumst,
Fit quoq; ut interdum similes existere auorum
Possint, & referant proauorum sepe figuras,
Propterea, quia multimodis primordia multis
Mixta suo cælant in corpore sæpe parentes,

Quæ patribus patres tradunt a ſtirpe profecta.
Maiorumq; refert uoltus, uocesq;, comasq;,
Fiunt, q̃ facies, & corpora, membraq; nobis
Maternoq; mares exiſtunt corpore Creti. &c̃.

Inde Venus uaria producit forte figuras
Quandoquidē nihilo magis hæc a ſemine certo
Et muliebre oritur patrio de ſemine ſæclum,

a ¶ Vel ut in Byzantio nobilis poeta.) In q̃ibus Solini uetuſtis exemplaribus, quæ uidere potuimus, ſcriptum eſt. In Bizantino nobili pugile. Ply. autem ait, indubitatū exēplū eſt, Nicei nobilis poetę Byzantij geniti. Ariſto. (ut mox retulimus) in Sicilia id ipſum factū ſcribit. b ¶ Regem Antiochū Artemō ex plebe Syriaca.) Vetuſta ferme oīa Solini exemplaria, Artemō habet. Plyniana, Arteon. Antiocho regi Syriæ (inqt) e plebe nomine Arteon in tantū ſimilis fuit, ut Laodice coniunx regia, necato iā Antiocho munus per eū cōmēdatiōis, regniq; ſucceſsionis peregerit. Apud Val. Max. tit. 15. li. noni, nō Artemon, ſed Artenio legitur. Itē nō ex plebe Syriaca, ſed unus (inquit) ex æqualibus & ipſe regiæ ſtirpis nomine Artenio, regi Antiocho pq̃ſimilis fuiſse traditur. Lectori & hæc penſitāda reliquim⁹. DE morte regis Antiochi nō uſq; quaq; cōueniūt authores. Ply. minor dicit eū ultra Taurū montē a L. Scipione relegatū, a ſodalibus, quos in cōuiuio temulēt⁹ pulſauerat, fuiſse perēptū. Iuſtinus aūt lib. 32. aſserit incolarū concurſu interfectum Antiochum, cū templū Dodonęi Iouis ſpoliare uellet. Vide q̃ ſcripſimus ca. 8. ſecūdi apud Florum. c ¶ Populari iſto.) Vili/ & plebeo homine. Plautus, Pręſtat diuitem eſse, ac popularem, q̃ nobilē, & mendicū. d ¶ Inter Cn. Pom. &. C. Vibiū.) In ueteribus Val. Max. exēplaribus, Iuniū/ nō Vibiū reperies, Quod & Hermolaus Barbarus annotauit. e ¶ L. Plancū.) Exemplū hoc a Ply. nō aūt a Valerio relatū eſt. f ¶ Armentarius Mirmillo.) Hūc locū exponit Hermolaus in dictione Armentarius, poſt Plynianas Caſtigationes. Exemplū hoc referr a Plynio. Duo ſtatim ſequentia a Plynio, & Maximo Valerio. g ¶ Marcus Meſsala.) Plynius ca. 12. libri ſeptimi. Rurſus (inquit) Curioni patri Burbuleius. Itemq; Meſsalæ Cenſorio, Menogenes perinde Hyſtriones. h ¶ Piſcator ex Sicilia.) Plynius eodem loco. Suræ quidem procōſulis etiā rictum in loquendo, cōtractionē linguę, & ſermonis tumultū nō imaginē modo, piſcator quidā in Sicilia/ reddidit. Valerius Maximus addit Proconſulis huius in piſcatorē Siculum iocū, & contra piſcatoris in Proconſulem/ petulantiam. Ille uero (inquit) quem in Sicilia prætoris admodum ſimilem fuiſse conſtat, petulantis animi. Proconſule enim dicente, mirari ſe quapropter ſui tam ſimilis eſset, cū pater ſuus in eā prouinciā nunq̃ acceſsiſset. At me⁹ (inqt) Romā frequenter acceſsit. Ioco namq; laceſsitā matris ſuę pudicitiā inuicē ſuſpitione in matrē eius reiecta, audacius, q̃ uirgis, & ſecuribus ſubiecto conueniebat, ultus eſt.

a Vel ut [a] in Byzantino nobili poeta, qui cum matrem haberet adulterio ex Aethiopæ conceptā, quæ cum nihil patri cōparandū reddidiſset, ipſe in Aethiopem auū regenerauit. Sed hoc minus
b mirū, ſi reſpiciamus ad ea, quę ſpectata ſunt inter externos. Regem [b] Antiochū Arthemon quidā ex plebe Syriaca, ſic facie æmula mentiebatur, ut poſtmodū Laodice uxor regia, obiecto popu-
c pulari [c] iſto, tam diu diſsimulauerit defunctū maritū, quoad ex arbitratu eius, regni ſucceſsor ordinaretur. Inter Cn. [d] Pompeiū, &. C. Vibiū humili loco natū, tantus error extitit de paribus li-
d niamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomine, Pompeiū Vibij uocabulo cognominarent. Oratorem Lucium [e] Planeū, Rubrius Hiſtrio ſic impleuit, ut & ipſe Plancus a populo uocaretur.
e Armentarius [f] Mirmillo, & Caſsius Seuerus orator, ita ſe mutuo reddiderūt, ut ſiquando pariter uiderent, dignoſci non poſsent, niſi diſcrepantiā habitus indicaret. Marcus [g] Meſsala Cen-
f ſorius, & Menogenes, ex fece uulgari/ hoc fuerunt uterq;, qđ ſinguli, nec aliū Meſsalā, q̃ Menogenē, nec aliū Menogenē, q̃ Meſsalā putauerunt. Piſcator [h] ex Sicilia, Proconſuli Suræ p̃ter
g alia rictu oris cōparabatur, ita in eodē uocis impedimēto, & tarditate ſono linguæ naturalibus offendiculis congruebant. Interdum uero non mō in externos, ſed etiā inter cōductos ex diuer-

sissima parte orbis miracula, indiscreti uultus fu- a
ere. Deniq; cũ Antonio[a] iam triũuiro, Thorani-
us quidã eximios forma pueros uelut geminos
trecentis[b] Sextertijs uendidisset, quorũ alterum
de Transalpina Gallia, alterũ ex Asia cõparaue- b
rat, adeoq; una res uiderentur, nisi solus sermo
fidem panderet. Atq; ideo cũ irrisum se Anto-
nius grauaret, nõ infacete Thoranius id uel prę-
cipue, quod emptor criminabatur, pciosum cõ- c
probauit. Neq; eñ mirũ si forent pares gemini,
illud nullis posset taxationibus æstimari, qđ tã-
tis spacijs diuersitas separatos, plus q̃ geminos
contulisset. Quo responso adeo Antonius mi- d
tigatus est, ut deinceps nihil se habere carius in
sua substantia iactitaret. NVNC si de ipsis hoĩm
formis requiramus, liqdo manifestabit̃, nihil de
se antiquitatẽ mendaciter pdicasse, sed[c] corruptã
degeneri successiõe sobolẽ nostri tpis p nascentiũ

a ℂ Cum Antonio.) Refertur pariter a Plynio ubi supra. Toranius (inquit). M. Antonio iam triumuiro eximios forma pueros alterũ in Asia genitũ, alterũ trans Alpes, ut geminos uendidit, tanta unitas erat. Postq̃ deinde sermone puerum detecta fraude a furente increpitus Antonio est inter alia magnitudinẽ pcij requirente (nã ducentis erat mercatus sestertijs) respondit uersutus ingenij mango, ob id ipsum se tanti uendidisse, quoniã non esset mira similitudo in ullis eodẽ utero editis. Diuersarũ quidẽ gentiũ natales tã cõcordi figura reperiri, super omnẽ taxationẽ. Adeoq; tempestiuã admirationẽ intulit, ut ille, pscriptor animus, mero & cõtumelia furens, non aliud incensu magis, & in fortũa sua duceret. IN Edicto Aedilitio, qua parte de mancipijs uendundis cautũ est, scriptum sic fuit. Titulus seruorũ singulorũ, ut scriptus sit curato, ita uti intelligi recte, quid morbi, uitijq; sit. Quis fugitiuus, erroue sit, noxaue solutus non sit &c. Libro 21. digestorũ tit. 1. Lege, Labeo scribit. Et eodẽ titulo. l. quis sit fugitiuus. Idẽ Vlpianus, Si qs (inquit) affirmauerit aliquid adesse seruo, nec adsit, uel abesse & adsit, utputa si dixerit, furẽ non esse & fur sit, si dixerit artificem esse & non sit. Hi eñ quia quod asseuerãt, nõ pstãt: aduersus dictũ, promissumue facere uidentur. Et lege mox sequẽti uerba Gaij iurepiti sũt. Si qđ (iqt) uẽditor de mãcipio affirmauerit, idq; nõ ita eẽ emptor q̃rat̃, aut redhibitorio, aut ęstiatorio. i. quãto mioris iudicio agere põt. Verbi gratia, Si cõstãtẽ & laboriosũ, aut curacẽ, aut uigilacẽ eẽ, aut ex frugalitate sua peculiũ acqrentẽ affirmauerit, & is ediuerso leuis, proteruus, desidiosus, somniculosus, piger & tardus, cõmessor inueniat̃. Hęc omnia uident̃ eo ptinere, ne id quod affirmauit uẽditor amare ab eo exigat̃, sed cũ quodã tẽperamẽto, ut si forte constantẽ esse affirmauerit, nõ exacta grauitas, & cõstantia quasi a philosopho desiderer̃. Et si laboriosum, & uigilacẽ affirmauit esse, nõ cõtinuus labor per dies, noctesq; ab eo exigatur, sed hęc omnia ex bono, & ęquo modice desiderent̃, &c. Subdit idem Vlpianus, Sciendũ tñ est (inquit) quędã, & si dixerit pstare cũ nõ debere. s. ea quę ad nudã laudẽ serui pertinẽt: ueluti si dixerit frugi, probũ, dicto audientẽ. Vt eñ Pedius scribit multũ interst cõmendandi serui causa quid dixerit, an uero præstaturũ se promiserit, quod dixerit. Plane si dixerit Aleatorẽ nõ esse, furem nõ esse, ad statuã nunq̃ cõfugisse, oportet eũ id pstare. Similia his scribunt̃ titulo quinq̃gesimooctauo quarti lib. Codicis. Mercatoris cois mos est, qđ secũdo epistolarũ ad Iuliũ Florũ scribit Hora. ut pleniꝰ ęquo.

Laudet uenales, quas uult extrudere merces.

Aul. Gel. c. 2 quarti. Noc. Atti. Edictũ hoc de seruis uendendis, & emẽdis, q̃ue uicia a uenditore exprimi debeãt, multis uerbis exequit̃. Vlpianus tit. prio 21. libri Digest. le. prima, & le. 17. Verba sunt Pauli iurepriti tit. secũdo. 19. libri Digest. le. 25. Quẽadmodũ (inquit) in emẽdo & uendẽdo naturaliter concessũ est, qđ pluris, minoris emere, quod minoris sit, pluris uẽdere, & ita inuicẽ se circũscribere. b ℂ Trecẽtis sestertijs.) Ducẽtis scribit̃ in codicibꝰ Plynianis. c. 12. li. septimi. In Plynio an Solino mẽdum sit, obseruatores uiderint. e ℂ Corruptam degeneri successiõe.) Ex historijs, & magistra rerũ expiẽtia cõstat, posteros lõgo uiuẽdi ęuo, corporũ uiribꝰ, habitu, & uultꝰ forma, & omino corporis magnitudine, plurimũ a ueteribꝰ degñasse. Harũ diuersitatum Theologi has pserti causas reddiderũt. Complexõis pristinę, supra nouã, bonitatẽ: uiuendi tũc hominũ moderationẽ. Nutrimẽti puriorẽ naturã. Veterũ illorũ maiorem rerũ scientiã, qua poterãt conueniẽtia psequi, ac euitare cõtraria. Aderãt tũc quoq; syderũ aspectꝰ meliores. Et tandẽ id totũ referũt in dei parentis nostri dispositionem, uti ex paucis hominibus, genus ampliaret̃ humanũ. Qui harum causarum tractatum expetunt longiorem, adeant Nicolaum Lyrensem in Commentarijs quinti capitis super Genesim, Recensuit hæc Cælius Rhodiginꝰ capite. 37. libri Antiquarũ lectionũ undecimi.

a detrimēta/decus ueteris pulchritudinis ꝑdidisse. Licet ergo plerinq; definiant nullū posse excedere longitudinē [a] pedum septem, qđ intra [b] mēsuram istā Hercules fuerit, deꝑhensum tamē est

b Romanis tēporibus sub diuo Augusto/ [c] Pusionē, & Secundillā, denos pedes & amplius habuisse ꝓceritatis, quoꝝ reliquiæ adhuc in cōditorio Salustianoꝝ uident̄. Postmodū Diuo Clau-

c dio principe, Gabbarā noīe ex Arabia aduectū, nouē pedum, & totidē unciarū. Sed ante Augustum ferme ānis mille nō apparuit forma huiusmodi, sicut nec post Claudiū uisa est. Quis enim

d æuo isto nō [d] minor parentibus suis nascit̄? Priscorum aūt molem testant̄ etiā Orestis [e] suꝑma, cuius ossa Olympiade quinquagesima & octaua Tegeæ inuenta, a Spartanis oraculo monitis didicimus implesse longitudinē cubitoꝝ septē.

a ℭ Longitudinē pedum septem.) Quibus fabulas consectari mos fuit, mira, & credulitatem excedentia de Gigantibus tradiderunt. Atlantem uertice cœlum sustinentem. Antei tibiā cubitoꝝ sexagita. Bryarçum Centimanū. Polyphæmū maria pedibus transmeantē. Orionē, Etionēq; sex & quadraginta cubitos adæquasse. NEC negant Theologi, fuisse Gigantes aliquādo impiū genus hominū, sed nō tam uastæ magnitudinis omnino fuisse, sed qui cōmunē, & consuetā alioꝝ ꝓceritatē plurimū excesscrint. Gigantes (inquit Macrobius) nihil aliud fuisse credendū est, q̄ hominū quandā impiā gentē, deos negantem, & ideo existimatam deos pellere de cœlesti sede uoluisse. Horū pedes in Draconum uolumina desinebāt. Quod significat, nihil eos rectum, nihil superū cogitasse, totius uitæ eorū gressu atq; processu in inferna mergente &c̄. SED cur homines uaria statura ꝓueniūt? Aristotelē adeas decima sectiōe ꝓblematum idipsum ꝑdoctissime dissoluentem. Rursus. Cur mares corpore maiori ex toto pene sunt, q̄ fœminę? Idē Aristo. hāc eodem loco disserit q̄stionē. Homines ꝑgrandi corpore plerūq; sunt ingenio ebeti, atq; stolido. Vnde authore Iulio Capitolino/factū est/ut cū de longis, & ineptis hōibus loq uolum⁹, eos Maximini caligā noīemus, qđ impator is magno corpore existens, ratiōe fuerit parū ualida. SEd cur homines, q breui sunt corpore prudētiores magna ex parte sunt, q̄ qui longo? Q̄m (inqt primo ꝓblematū Alexander) animus toto in corpore coactius, & cōptius manet, si breue est. Si longū passus, ꝑ longitudinē exoluit̄/& hebetascit. Vnde Homerus Vlyssem breuē, ac prudentissimū refert, Aiacem longū, & stultissimū ꝓdidit. b ℭ Intra mensurā istā Hercules fuerit.) Extat caput primum apud Gelliū primi noct. Atticarū lib. quanā ratione Pythagoras, Herculis magnitudinē deꝑhenderit. c ℭ Pusionē, & Secundillā.) Hoꝝ duoꝝ. Rursus Gabbarę, a Plynio ca. 20. septimi refertur historia. d ℭ Nō minor parentibus suis nascit̄.) Homerus poeta cōquerit̄ mortaliū corpora minora in dies fieri. Ply. ca. 16. lib. septimi. Iam uero (inqt) ante annos ꝓpe mille, uates ille Homerus, nō cessauit minora corpora mortaliū, q̄ prisca cōqueri. Idē refert Aulus Gel c. 10. tertij. Noct. Atti. e ℭ Horestis suꝑma.) Post Lycurgi obitū, Lacedęmonij bellū Arcadibus inferre statuerūt. sed oraculo territi aduersus Tegeates arma parāt, oraculo huiusmodi moniti. Saltandā Tegeam planta plaudēte daturus. Cū aūt a Tegeatibus sępe uicti fuissēt, rursus ad oraculū sciscitaturi mittūt, quanā ratiōe possēt Tegeates ꝑlio superare, Responsum a Pythia id futurū, si Orestis Agamēnonis filij ossa in patriā deportarent. Sed cū ea ossa inueniri nō possent, tertio, Delphicū oraculū adierūt petituri quonā ea ossa reperire quirent. Quibus ab oraculo ita responsum est. Est pars Arcadię/Tegeæ in regione patenti.

Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenet̄,
Quo tu sublato Tegeę sperabere uictor.

Ea tandē ossa Lyches Lacedęmoni⁹ reperit, atq; Spartā sūmo honore deportata. Nec diu post iuxta oraculi sentētiā, hostes Tegeates fortiter suparūt, historiā abūde scribit Herod. li. 1. SEptipedalē Orestis magnitudinē Gel. c. 10. tertij No. Atti. existiat fabulosam. Sed ex Varrōis sentētia affirmat, modū summū adolescendi hūani corporis, septē pedes esse, qđ esse magis uerū (inqt) arbitramur, q̄ qđ Herodot⁹ homo fabulator in prīo historiarū inuentū esse sub terra scripsit, Orestis corp⁹ cubita lōgitudīs hn̄s septē, q̄ faciūt (inqt) pedes. 12. & q̄drantē. Sed ex his, q̄ ca. 16. septimi refert Ply. Herodoti opinio q̄ Varro. & Gel. uerior esse uidet̄. Hui⁹ etiā magnitudīs & Achillis corp⁹ fuisse narrāt. Vn̄ Lycophrō ἑπταπάγυιμ, uel ἑπταπυγόσιον Achillē a. 7. cubitis appellauit.

Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersũt a
in fidem ueri, quibus receptũ est, q^d bello[a] Creti
co cum elata flumĩa impetu plus q̃ ui amnica in-
uecta terras rupissent, post discessum fluminum
inter plura humi dissidia humanũ corpus reper- b
tum cubitum trium atq; triginta, cuius spectan-
di cupidine. L. Flaccum legatũ, Metellũ etiã ipm
impẽdio admodũ captos miraculo, quod audi-
tu refutauerant/oculis potitos. Non omiserim c
Salaminę[b] Euthymenis filiũ creuisse in triennio
tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu
hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimq;
obsessum morbis plurimis, immoderatis ægri- d
tudinũ supplicijs compensasse præcipitem incre
menti celeritatem. MEnsuræ[c] ratio bifariam cõ
uenit. Nam quantus manibus expansis inter di-
gitos longissimos modus est, tantũ constat esse e
inter calces, & uerticem. Ideoq; physici hominẽ
minorem mundũ esse iudicarunt. Parti[d] dextrę
habilior ascribitur motus, lęuæ/ firmitas maior.
Vnde altera gesticulationibus promptior est, al f
tera oneri ferendo accõmodatior. PVdoris[e] di-
sciplinã etiam inter defuncta corpora natura di-
screuit, ut siquando cadauera necatorũ fluctibus
euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœ- g
minarum.

DE VELOCITATE, VISV, DEq; Romanorum quorũdã fortitudine. Ac Cæsaris Dictatoris excellentia. CAP. VI.

VErum[f] ut ad pernicitatis titulum tran- h
seamus, primam palmam uelocitatis

a ℭ Bello Cretico.) Historiam recenset Plynius ca. 16. lib. septimi. b ℭ Salaminę.) In quibusdam Solini exemplaribus, Salamina reperies, ut sit nomẽ uiri, siue pueri eius, de quo hic agitur. Res leiuuscula, sed quã Hermolaus Barbarus etiã adnotauit. c ℭ Mensuræ ratio bifariã conuenit.) Verba Plynij sunt ex ca. 17. lib. septimi. Quod sit hominũ spatiũ a uestigio (inquit) ad uerticẽ, id esse spansis manibus inter longissimos digitos/obseruatũ est. SCribit Aristo. secũdo uolumine eorũ librorũ, quos de Anima inscripsit. Natura cõstantiũ omniũ, terminũ positũ esse, & ratiõem magnitudinis, & augumẽti. Simile scribit Diuus Augustinus cap. primo super Genesim. d ℭ Parti dextræ.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Constat sane dextrũ, & sinistrum ex similibus fere partibus, atq; eisdẽ, uerũ sinistra oĩa sunt imbecilliora ca. 15. primi, naturę animaliũ Aristotiles. Idẽ ca. 1. secundi eiusdẽ operis. Solus (inquit) animaliũ homo ambidexter, hoc est dexter manu utraq;/nascitr. SED cur sint dextera sinistris agiliora, habilioraq;. An quod iecur ob sanguinis copiam, calidũ omnino natura est. Iecur aũt in dextero latere sitũ esse constat. Sinistri autem quidã fiunt ob plurimũ cordis calorẽ, sinistrã partẽ in homine possidentis. Ambidexter ex eo quis efficitur, q tam iecur, q̃ cor ipsum, calorẽ dextræ debitum, in sinistrã diffũdant. SEd cur sinistra parte facilius pondera ferre possimus, cũ hęc infirmior sit, q̃ dextera? Quoniã (inquit in quæstionibus Alexander) dextera, ut ualidior, lęuæ subuenit, leuatq; aliquantulũ onus. Quod quidem officium lęua præstare dextræ suã ob imbecillitatem, nõ potest. Vel ut alibi tradit, quoniã materia partis lęuæ oppressa plus edurare, patiq;, q̃ dextera potest, Quippe cũ altera difficilius, altera facilius moueatr. Disserit idem author in fine secundi problematũ. Cur pars dextera sanabilior sit, q̃ lęua. Quoniam (inquit) per exercitationẽ ampliorẽ materiæ compescuntr, redduntur q; sanitati oportuniores. e ℭ Pudoris disciplinã.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Mira naturæ uis, quæ prouida quadã ratione sicut dũ uiuimus, ea, quæ pudoris plena sunt, eo loco constituta sint, ubi operta uestibus, elucere non possint, ita & post mortem quoq; in fœminis pſertim eadẽ seruanda mõstrauit. Nã cũ uirorũ cadauera supia fluitent, fœminarũ tamẽ prona uelut pudori defunctarum parcẽte natura. Sũt q hũc locũ puertãt/sic legentes. Virorũ pna, supia fluitãt fœminarũ.

VERVM ut ad pernicitatis.) Relaturus aliqua de fortitudine Solinus/præmittit quorundã miram pedũ pernicitatem. Est eñ & hęc quędã fortitudinis species. Est aũt fortitudinis duplex ge-

nus, Vnū quod ad corpus pertinet, alterū aūt quod ad animū transferunt. Primū tm̄ Solinus exequitur hac parte. Id aūt definiūt, ut sit robur quoddā, ex corporis optima dispositione ꝓueniēs, de quo exempla plurima refert Max. Valerius lib. tertio. Solinus uero more suo, Plyniū in septimo ca. 20. imitatur. Alterum fortitudinis genus ad animū pertinet, & uirtutē. Eam, M. Cicero prio Officioꝝ libro definiens. Ita (inquit) probe definitur a Stoicis fortitudo, cūm eam uirtutē esse dicūt pugnantē pro æquitate. Quo circa nemo, q fortitudinis gloriā cōsecutus est, insidijs, & malicia, laudem est adeptus. Nihil enim esse honestum potest, quod iusticia uacat. Et tertio libro eiusdem præclari operis. Fortitudo (iquit) est dolorū/ laborumq; contemptio, cuius propriū esse dicit, nihil extimescere, omnia humana despicere, nihil qd᷑ homini accidere potest/ intollerandū putare. Et Seneca epist. 113. Fortitudo (inquit) est munimentū humanę imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circūdedit sibi securus in hac uitæ obsidione perdurat. Vtitur enim suis uiribus, suis telis. Et circa finem secūdi de beneficijs. Fortitudo est pericula iusta contēnens, aut scientia periculoꝝ repellendoꝝ, excipiendoꝝ, prouocandoꝝ. Et episto. 88. Fortitudo contemtrix timendoꝝ est, terribilia, & sub iugum libertatē nostrā mittentia despicit, prouocat, frangit. Aristo. secūdo, & tertio Ethicoꝝ dicit fortitudē esse, inter timores, & audacias quādam mediocritatem. Quęrit Aristo. in Problematis. Cur fortitudinē maxime honore prosequunt᷑ respublicæ quæ tamē uirtutū præcipua nō est. An quia semper uel ipsę bellū alijs inferunt, uel ab alijs sibi illatum patiuntur. Hæc autem uirtus perutilis utranq; in partem est. Honorant uero nō quę optima sūt, sed quę optima sibi existiment. QVærit in eodē præclaro opere, Cur homines fortes magna ex parte uinosi sunt. An (inquit) quia fortes calidi sunt, Calor autē in pectore conditus est. Ibidē enim mœtum quoq; refrigeratione quadā effici nouimus, ut cor fortibus caloribus copia fultū persistat, timidis refrigeratum insiliat. Ergo qui sanguinolentū habēt pulmonē, calidū hunc modo uinolentoꝝ gerūt, ita ut rei aduersæ suspitione refrigerari non queant. At qui ita se habent bibendi auidi esse consueuerūt. Nā & bibendi cupiditas, membri eius calore oritur, ut alias dictum est, & cupiditas ipsa non nisi rei uim sedandi habentis desyderatio est. Vinū autem etsi natura calidū est, sitim tamē amplius, q̄ aqua extinguere potest, maximeq; id hominū, quā ob causam dictum alias est, ex quo & qui spirandi difficultate laborant, aut insania uexant᷑, uinū admodū cupiunt, q̄q̄ alteris ex instrictione, alteris ex perturbatione pulmo efferueat. Cū igitur magna ex parte homines eosdē sitibundos, ac fortes esse obueniat, uini autem auidi qui sitibundi, talesq; gestiūt naturas, uicissim inter se cōsectari necesse est. Vnde fit etiā, ut uinolēti, q̄ sobrij fortiores sint.

a Ladas [a] quidā adeptus est, qui ita supra cauū puluerem cursitauit, ut arenis pendētibus nulla indicia relinqueret uestigioꝝ. Polymestor Milesius puer, cū a matre locatus esset ad caprarios
b pastus, ludicro leporem consecutus est, & ob id statim productus a gregis domino Olympiade sexta, & quadragesima (ut Bocchus author est) uictor in stadio meruit coronam. [b] Philippides biduo mille ducēta quadraginta stadia ab Athenis Lacedæmonē cucurrit. Anistius [c] Lacon, &

a ℭ Ladas.) Iuue. Saty. 13. ex ꝑsona auari de Lada hoc.

Et Phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim uelocis gloria plantæ
Præstat, & exuriens Pisææ ramus oliuæ?

Meminerunt Catullus ad Cameriū. Martialis epigrammate. 85. secundi, & centesimo decimi. Item. M. Tullius in Rhetoricis. Ex Ladę pernicitate nō inelegans sumet᷑ adagiū. Lada ꝑnitior. Hesiod. canit Iphiclū, Philaci, & Climenes filiū fuisse tātę ꝑnicitatis, ut excurreret ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων, hoc est super triticeas aristas, eas non oblędens. Huius Iphicli Higinius meminit libro secundo, quo loco de Orione disserit. Sed dictione Iphicli deprauata. Quemadmodū (inquit) Phyclo datum dicitur &ce. pro Iphiclo. Hoc Cœlio Rhodigino lector debes, capite quinto tertij Antiq. lectionū libri. Polymestoris meminit Hesichius, si tm̄ iste sit. Compositū nomē (ut uidetur) ex πολὺ, multum, & μήςωρ ualens, uel bellicosus. Sunt qui Polymnestor legant.

b ℭ Philippides mille ducenta. xl. stadia.) Vetusta exemplaria habent fere omnia. Philippides biduo mille ducenta. xl. stadia. Plynius/ cuurrisse (inquit) mille centum. xl. stadia. Legendum uidetur, mille ducenta quadraginta, expuncto biduo. Nam ex Ptolemæo (ut etiam Hermolaus Barbarus annotauit) mensura hæc ab Athenis/ Lacedęmonē ueritati propior esse uidetur. c ℭ Anistius.) Apud Plynium capite uicesimo libri septimi, Canistius legitur, In Solini uetustis codicibus/ Anistis.

Philonides Alexandri Magni cursores, a Syciō a
ne Elin usq; milleducenta [a] stadia uno die tran-
sierunt. Fonteio, Vipsanoq; consulibus in Italia
octo [b] annos puer natus, quinq; & quadraginta
milia passuū a meridie transiuit ad [d] uesperū. Vi- b
su [c] deinde plurimū potuit Strabo nomine, quē
superspexisse per centū xxxv. milia passuū Var-
ro significat, solitūq; exeuntē a Carthagine clas-
sem Punica, numerumq; nauiū manifestissime e c
Lilybitana specula denotare. Cicero tradit [e] Iliada
Homeri omnē ita subtiliter in mēbranis descri-
ptā, ut testa nucis clauderetur. Callicrates [f] formi
cas ex ebore sic sculpsit, ut portio earū a cæteris

a ℭ Mille ducenta stadia.) Ply.ca.20.septimi, habet.cccij.stadia. Sed lib.secūdo.ca.73. sicut Solinus, mille ducenta. b ℭ Octo annos puer natus.) Plynius non octo, sed nouem annos dicit. Itē nō.xl.milia pas.sed.lxx.milia pas.habet Domitius in cōmentarijs Martialis Epigrāmate.19.lib.quarti, existimat hunc puerū eum esse, quē Martialis Atham nominat, sed omnino incertū, cū nullū asserti, afferat authorē. DE Vipsano, & Fonteio consulibus, præter Ply. Tacitus lib.xi.&.xv. Itē Iuue.saty.13. c ℭ Visu deinde.) Sumpta omnia ex ca.21.septimi Plynij. Scribunt Philosophi tria reqri ad operationē quamcunq; sensualis potentiæ. Vim ipsam sensitiuam, hoc est, ut Scotus ait, quiddā mixtum ex parte corporis cōuenienti ratione compacta, & portione quadā animę, quam eius sectatores formalitatē uocant. Requiri secundo loco obiectum ipsum.i.rem, quæ sensum mouere, & terminare nata est. Postremo decens mediū, ac intercapedinis spatiū inter utrumq;. Aliter certe res maior q̄ minor. Aliter distans, q̄ ꝓximum. Lucidū q̄ obscurū. In aere, uel aqua existens/ conspicitᷣ a potentia. Aiunt igitur quanto uisus fuerit affectus melius, tanto eum rem ipsam clarius, & in distantia longiori rem eandē percipere. Tradūt qui de sensuū natura scripserunt, trifariā nos uidere per lineas. Aut eñ (inquiūt) per rectas, aut flexas, aut reflexas deniq;. Per rectas lineas, quę in aere cernimus. Per flexas ueluti, quę in aqua sunt/ uisus deprehendit. Quo fit ut remus incuruus appareat. Tertio tandē modo, obiecta speculis, quadā specierū/ imaginūq; reflectione conspici constat. SEd quanā ratione fiat uisio/ a philosophis plurima sunt tradita luculēter. Democritus, & Epicurus (ut etiā Plutar. recensuit) uisus per imaginū insertus uisualē arbitrantur potentiā accidere, radiosq; quosdā ab oculis exertos simul atq; subiectæ rei institerint, rursus in eodem redire, insertariq;. Empedocles imaginibus radios immiscuit, idq; coniunctim imaginis radios uocauit. Hipparchus existimat ab utroq; oculo ad corpoꝝ lineamēta exporrectos. Plato per corradiantiā autumat uisum fieri, lumine ab oculis quidē exerto, ad aliquantulū interualli ꝑ cognatū sibi aerē effluente. Lege similia apud Gelliū ca.16.lib.quinti. Nō grauabor (quod ad huius loci expositionē maxime pertineat) Macrobij ex primo de somnio Scipionis uerba subscribere. Quoniā (inquit) ad Orizontem/ quodā circo cœli terminū consignatū, nō pōt humana acies ꝑuenire, idcirco quantū quisq; oculos circūferendo conspexit, ꝓpriū sibi cœli, quod super terrā est, terminū facit. Hic orizon/ qui sibi uniuscuiusq; circūscribit aspectus, ultra trecentos & sexaginta stadios longitudinē intra se cōtinere nō poterit. Centū enim & octuaginta stadios, nō excedit acies cōtra uidētis. Sed uisus cū ad hoc spatium uenerit, accessu deficiens, in rotunditatē recurrendo/ curuatᷣ. Atq; ita fit, ut hic nūerus ex utraq; parte geminatus trecentoꝝ sexaginta stadioꝝ spatiū, quod ultra orizontē suū continetᷣ/ efficiat, semperq; quantū ex huius spatij parte postea ꝓcedendo demiseris, tantū tibi de interiore sumetᷣ, & idem orizon semper quantacunq; locoꝝ transgressione mutatᷣ. Hunc aūt quē diximus admittit respectū, aut in terris ęqua planicies, aut pelagi tranquilla libertas, quæ nullā oculis obijcit offensam. Nec te moueat, ꝙ in longissimo positum montē uidemus, aut ꝙ ipsa cœli superna suspicimus. Aliud est enim, cum se oculis ingerit altitudo, aliud cū per planū se porrigat, & extendit intuitus, in quo solo Orizontis circus efficitᷣ. d ℭ Strabo.) Idipsum Max. Valerius tit. ultimo primi, inter miracula retulit, sed eum Lynceū, nō Strabonē nominat, nisi sic eum uocet, ꝓpter mirā uidendi uim, quasi Lynceos oculos habentē. Vnde natū Adagiū apud Horatiū. Lynceo oculis contēnere. e ℭ Iliada Homeri.) Ex Ply. capite.21.septimi. Martialis secundo Distichorum.

Ilias, & Priami regnis inimicus Vlysses
Multiplici pariter condita pelle latent.

f ℭ Callicrates.) Ply.ca.21.septimi. De eodē libro 36.cap.quinto. Sunt (inquit) in paruis marmoreis famam consecuti Myrmecides, quom quadrigam cū agitatore cooperuit alis musca, & Callicrates, cuius formicarum pedes, atq; alia membra peruidere non est. Sicq; a formica nomen sortitus esse uidetur. Græcis enim μύρμηξ formica dicitur.

secerni nequiuerit. Apollonides perhibet in Scythia fœminas nasci, quæ Bithyæ [a] uocant̃; hasqꝫ in oculis pupillas geminas habere, & perimere uisu, si quē forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in Sardinia. Præualuisse [b] fortitudine apud Romanos. L. Siciniū [c] Dentatū titulorꝝ numerus ostendit. Tribunus hic plæbis fuit non multū post exactos reges, Spurio Tarpeio. A. Thermo conss. Idē ex prouocatione octies uictor quadraginta & quinqꝫ aduersas habuit cicatrices, in tergo nullam notā, Spolia ex hoste tricies & quater cepit. In Phaleris, hastis [d] puris, armillis, coronis, trecē ta duodecim dona meruit. Nouē imperatores, q̃ opera eius uicerant, triūphantes prosecutus est. Post hunc Marcus [e] Sergius duobus stipendijs, primo aduerso corpore ter & uicies uulneratus. Secundo stipendio in prœlio dextram perdidit. Qua de causa ferreā sibi manū fecit, & cū neutra pene idonea ad præliandū ualeret, una die quater pugnauit, & uicit sinistra, duobꝰ equis eo insidente cōfossis. Ab Hannibale bis captus refugit, cū .xx. mensibus, quibus captiuitatis sortem ꝑferebat, nullo momēto sine cōpedibus fuerit, & cathenis. Omnibus asprimis p̃lijs, quę tempestate illa Romani ex̃pti sunt, insignitꝰ donis militaribꝰ. A Thrasymeno, Trebia, Ticinoqꝫ coronas ciuicas retulit. Cānensi quoqꝫ p̃lio, de q̊ refugisse eximiū opus uirtutis fuit, solꝰ accepit coronā. Btūs ꝓfecto tot suffragijs gloriarū, ni hęres ī posteritatis eiꝰ successiōe Catilina tātas Adoreas odio dānati noīs obūbrasset. Quātū īter milites Siciniꝰ, aut Sergiꝰ, tm̃ īter duces, īmo/ ut uerius dicam/inter omnes homines Cæsar [f] Dictator e-

a ℭ Bithyę. (Plynius cap. z. septimi, licet ibi antea Vitię legeret̃. Huius gentis meminit Stephanus de Vrbibus, dictiqꝫ uideri possūt a Bithy, Martis, & Setę Rhesi sororis filio. Stephanꝰ eas in Thracia eē dicit. b ℭ Præualuisse fortitudine.) Sumpsit hęc omnia Solinus ex ca. z8. septimi Naturalis historiæ Caij Plynij. DE fortitudine in huius sexti capitis principio, aliqua tetigimus. Scribit Aristo. c. 16. & . 17. tertij Ethicoꝝ. Fortitudinē quinqꝫ modis posse accipi, adeas eū si libuerit. Nec in nō timendo solū fortitudo consistit. Si quis enī nō timet tonitrua, aut coruscationes, aut aliud quid supra hominē terribiliū, is nō fortis, sed insanus potius existimandus est. Magnoꝝ Moraliū li. primo. c ℭ Luciū Siciniū Dentatum.) Præter ea quę de hoc Licinio scribit c. z8. septimi Caiꝰ Plynius. Lege eundē Ply. ca. 5. li. uicesimisecūdi. Itē apud Maxi. Valeriū tit. z. lib. tertij. Is Siciniꝰ (ut secūdo Noctiū Atti. scribit Gellius) ob ingentē fortitudinē Romanus Achilles appellatus est. Adeas caput. xi. eius lib. qui iāiam citatus est. d ℭ Hastis puris.) Scribit Donatus hastā puram eā esse, q̃ sit sine ferro.

Pura triumphatis hasta sequatur equos,

Tertia lib. quarti inquit Propertius. DE coronis militaribus, extat caput sextū, quīti Noctiū Atticarum apud Gelliū. Itē apud Ply. ca. 5. sextidecimi, & ca. 3. uicesimisecundi Naturalis historię. e ℭ Marcꝰ Sergius.) Hęc & plura eodē capite reperies apud Plyniū. Miror Valeriū hoc exemplū p̃terijsse, cū de fortitudine scriberet li. tertio. f ℭ Cęsar Dictator enituit.) Si qs Cæsaris Dictatoris in unum

Gestarū speret cumulos aduoluere rerum,
Promptius imponet glaciali Pellion ossæ.
Si partē tacuisse uelit, quodcunqꝫ relinquet.
Maius erit.

Pro his tamē, quæ Solinus hac parte recenset. Lege Ply. ca. z5. libri septimi. Plura annotauimus ex Liuio, Sueto. Plutar. Luca. cæteris apud Floꝝ. INter Cæsaris sapienter dicta, hęc quoqꝫ enumerant̃. Cū em̃ is Pompeiā uxorē, qđ esset de Clodio infamata/repudiasset, eamqꝫ ob rem Clodio in iudiciū acto, testis adductꝰ, nihil neq̃ de Cęsaris uxore locutꝰ est. Accusatore autē interrogante, quid igit̃ uxorem eiecisti? Quoniā (inquit ille) decet uxorē Cæsaris calumnia etiā uacare. Rursus cum apud Dyrrhachiū cū Pōpeij exercitu pugnasset, Pōpeiusqꝫ uictor nō fuisset usus uictoria, sed in castra redijsset. Erat (inquit Cæsar) apud hostes uictoria, sed uincendi

gnarum nõ habent. Cũ a quibuſdã pterea hortaret̃, ut Antoniũ, atq; Dolobellam, de quibus male opinabant̃, ſibi caueret, reſpondit nõ hos ſibi rubicundos, & pingues timori eſſe, ſed graciles illos, ac pallidos/Bruto, Caſsioq; oſtenſis. Quondã cum inter cœnandũ ortus eſset de morte ſermo, quænã foret optima. Inopinata reſpondit. Fuiſse Cæſarem regnandi cupidũ, extant ſigna plurima. Cũ enim in Alpibus ſterile, inopsq; oppidulũ pteriret, amicis quærentibus, an etiã hic ſeditiones aliquæ, contentionesq; de principatu eſsent, ſubdubius, cogitabũdusq;. Malim (inqt) hic primus eẽ, q̃ Romæ ſecundus. Hæc ex Plutar. in Apophthegmatis. Extat & illud, quo dicere ſolitus fuerit, dominandi gratia etiã cõtra patriã agendũ aliquando. Inſuper pgrauant eũ cætera facta, dictaq; eius, ut & abuſus dominationẽ, & iure cęſus æſtimet̃. Non enim honores modo nimios recepit, ut cõtinuũ conſulatũ, ppetuã dictaturã, pfecturamq; morũ. Inſuper prænomẽ imperatoris, cognomẽ patris patriç, ſtatuã inter reges, ſuggeſtũ in Orcheſtra, ſed & ampliora etiã humano faſtigio decerni ſibi paſsus eſt, ſedẽ aureã in curia, & pro tribunali Thenſam, & ferculũ Circenſi pompa, templa, aras, ſimulachra iuxta deos, puluinar, flaminẽ, Lupercos, appellationẽ menſis e ſuo nomine, ac nõnullos honores ad libidinẽ cepit, & dedit. Ex Sueto. lib. primo. Ob hæc & ſimilia cõplurima in Cæſarẽ quoq; mordacitas Ciceronis dentes ſuos ſtrinxit. Nã primũ poſt uictoriã Cæſaris, interrogatus, cur in electione partis erraſset, reſpondit. Præcinctura me decepit. Iocatus in Cæſarem, qui ita toga pcingebat̃, ut trahendo Laciniã, uelut mollis incederet, adeo, ut Sylla tanq̃ prouidus dixerit Pompeio. Caue tibi illũ puerũ male pręcinctũ.

nituit. Huius [a] ductib⁹ undecies centũ, & nonaginta duo milia cæſa ſunt hoſtiũ. Nam quantum bellis ciuilib⁹ fuderit/noluit annotari. Signis collatis quinquagies & bis dimicauit. M. Marcellũ ſolus ſupergreſsus, qui nouies, & tricies pari mõ fuerat prœliatus. Ad hęc nullus [b] celerius ſcripſit. Nemo uelocius legit. Quaternas [c] etiã epiſtolas ſimul dictaſse perhibet̃. Benignitate adeo prędi-tus, ut quos armis ſubegerat, clementia magis uicerit.

a ❡ Huius ductibus undecies centena, & duo milia cęſa.) Improbe/& inhumane faciũt, qui ob multorũ hominũ cędem cuipiã laudẽ tribuũt perimẽti. Immaniũ hominũ ſententia, ille/qui infinita hominũ milia trucidauerit, cruore campos inundauerit, flumina infecerit, nõ modo in templũ, ſed etiã in cœlũ admittit̃. Apud Enniũ ſic loquit̃ Africanus.

Si fas cędendo cœleſtia ſcandere cuiquam eſt,
Mi ſoli cœli maxima porta patet.

Scilicet quia magnã partem generis humani extinxit, ac perdidit. O quantis in tenebris Africane uerſatus es. &c. Lactantius ca. 18. libri primi. Si hũc Lactantij locũ aduertiſsent Senecę ſtudioſi, eũ ipſum aliquando a turpi ulcere uindicaſsent. In eius authoris epiſtola. 108. ſic paſsim corrupte legitur. Eſse em̃ apud Ciceronẽ in his ipſis de R.P. hoc epigramma.

Eſt niſi faciendo plagas cœleſtium aſcendere cuiq̃ eſt,
Mihi ſoli cœli maxima plaga patet.

Hæc ibi. Vides in hoc Diſticho, Lactantio recenſente, & ſyllabarũ quantitatẽ, & authoris Ennij ſenſum integrũ. Maiorẽ ergo gloriã, & apud probos, laudem Cæſar adeptus eſt, ob eius uirtutẽ, conſtantiã, ſublimitatemq; omniũ capacẽ, quæ cœlo cõtinet̃, q̃ qđ a ſe, uel ductu ſuo tot hominũ milia perempta fuerint. Fuit (ut ait Ply.) Cæſari propriũ, & peculiare, præter iam ſupradicta, clementiæ inſigne. DE M. Marcello, nõ pauca annotauim⁹ apđ Florum.

b ❡ Nullus celerius ſcripſit.) Cæſar (ut Sueto. author eſt) reliquit rerũ ſuarũ cõmentarios Gallici, ciuiliſq; belli Pompeiani. Nã Alexandrini, Africiq;, & Hiſpanienſis incertus author eſt. Reliquit & de Analogia duos libros, & Anticatones totidẽ. Ac pterea poema, quod inſcribit̃/Iter. Feruntur & a puero, & ab adoleſcentulo quædã ſcripta, ut Laudes Herculis. Tragœdia Oedipi. Itẽ dicta Collectanea, quos omnes libellos Auguſtus in epiſtola quadã, ad Pompeiũ Marcum, uetuit publicari.

c ❡ Quaternas etiã epiſtolas.) Non alienũ ab hoc loco eſt, qđ. 17. Noct. Atti. libro refert. Gell. Libri ſunt (inquit) epiſtolarũ. C. Cęſaris, ad. C. Oppiũ, & Balbũ Corneliũ, q res eius abſentis curabãt. In his epiſtolis quibuſdã in locis inueniunt̃ literę ſingularię, ſine coagmentis ſyllabarũ, quas tu putes eſse poſitas incõdite. Nã uerba ex ijs literis confici nulla poſsunt. Erat autẽ conuentũ inter eos cladeſtinũ, de cõmutando ſitu literarũ, ut inſcriptio quidẽ alia, aliæ locũ, & nomẽ teneret. Sed in legendo locus cuiq; ſuus & ptãs reſtitueret̃. Quęnã uero litera, p qua ſcriberet̃, ante ijs, ſicut dixi, cõplacebat, qui hãc ſcribendi latebrã parabant. Harũ quoq; epiſtolarũ in Cæſare dictatore, ſic Suetonius meminit. Extant (inquit) & ad Ciceronẽ. Item ad familiares domeſticis de rebus, in quibus, ſi qua occultius perferenda erant, per notas ſcripſit, i. ſic ſtructo literarũ ordine, ut nullũ uerbũ effici poſset, quæ ſi quis inueſtigare, & pſequi uel-

let, quartā elementoꝝ literā, id est.d.pro.a. & perinde reliquas/cōmutet.Est aūtē(ut idē Gellius annotauit)Probi Grāmatici Cōmentarius satis curiose factus, de occulta literarū significatione epistolarū Caij Cæsaris scriptarum.

QVI MEMORIA CLARVERVNT. CVI casus uocem ademerit, cuiue dederit. De morū laude. Qui eloquentia floruerunt. De pietate. De pudicitia. Et quis beatus fuerit iudicatus. CAP. VII.

a CYrus [a] memorię bono claruit, qui in exercitu, cui numerosissimo præfuit, nominatim singulos alloquebat̃. Fecit hoc idem in populo Ro. L. [b] Scipio. Sed & Cyrum, b & Scipionē consuetudine credamus profecisse. Cyneas [c] Pyrrhi legatus postero die, q̃ ingressus Romā fuerat, & equestrē ordinē, & senatum proprijs nominibus salutauit. Rex [d] Ponticus

CYRVS memoriæ bono claruit.) Memoria eo est magis admiranda, quod in hæc usq; tēpora, q in ea claruerint, pauci reperti sunt. Est autē memoria, ut in pricipio Nouę Rhetoricę ait Cicero, Firma animi rerū, & uerborū dispositionis pceptio. Idē Cice. ex Platonis sentētia primo Tuscula. quęst. dicit memoriā esse recordationē quandā uitæ superioris. Alij eā definiūt rerum, & eloquentię thesaurū, in qua disciplinę oēs cōtinenē. Hinc prudenter ab Afranio dictū ē, Sapientiā usus, & memorię esse filiā. Vide Gelliū ca.8.tredecimi Noc.Att. Aug. ait eā esse uētrē animi Cōfessionū li.10. Plures eā uocāt repositoriū qddā præteritoꝝ. Seruat em(inquit) memoria per extimationē, eas intentiones, quæ a rerū figuris eliciunē. Omnis enim disciplina(inquit Quintil.lib.xi.) memoria constat. Frustraq; docemur, si quicquid audimus pterfluat.&c. Themistius ca.10.lib.primi de memoria, & reminiscētia, existimat memoriā nullo mō esse intellectus affectionē, sed partis sensitiuæ dūtaxat. Auicēna sexto naturaliū lib. eā ponit in posteriori cerebri concauitate, aitq; ea retinere memoriā, quæ extimatiua uirtus de nō sensatis intentionibus, rerum sensibiliū apprehenderit. Scotus præter sensitiuā memoriā, quæ nobis & brutis cōmunis est, ponit aliam rationalē memoriā, quæ in deo quoq;, & intelligentijs reperiatur omnino. Hanc aūt nō esse aliud tradit, q̄ intellectum, & rem ipsam actu intelligibilē ab eodē. Eā fuisse Augustini sententiā, pluribus persuadere conat̃. Marcus Cicero Rhetoricorū nouoꝝ lib.3. Sunt (inquit) duæ memoriæ. Vna naturalis, Altera artificiosa. Naturalis est ea, quæ nostris animis insita est, & sine multa cogitatione nata. Artificiosa est ea, quā cōfirmat inductio quędā, & ratio pceptionis. Sed quia rebus in cæteris ingenij bonitas immitat̃ sæpe doctrinā, ars porro naturæ cōmoda confirmat, & auget. Tam excellens dei donū a quibusdā memoria existimata est, ut eam deā quandā esse crediderint. Eam Græci μνημοσύνην nomināt, cui aurem sacrā esse dixerunt. Scribit Heraclides ponticus quosdā existimasse Pythagoram Aethalides, & Mercurij fuisse filiū. Mercuriumq; quondā eū monuisse, ut peteret præter immortalitatē, quod uellet. Ipsum petisse, ut uiuens, & uita functus, omniū, quæ cōtingerent memoriā haberet. Itaq; in uita meminisse omniū. Refert Philostratus in tertio. Iarcham Indoꝝ philosophoꝝ principem, Apollonio dixisse se, & Indoꝝ sapientes memoriā maxime post deos colere. QVæ de memoria hoc loco scribit Solinus, sumpta sunt ex ca.24.septimi naturalis historię Caij Plynij. Plura Tullius primo Tuscu.q.& Fabius Quintilianus lib.xi.de oratoria institutione ca.secundo. a ¶ Cyrus.) Cyrus Cambysis Persarum regis, & Mandones filius fuit, hic aui sui Astyagis iussu expositus, quod p somniū(ut Iustinus ait)ex naturalibus filię, quā unicā habebat, uitem enatā uidisset, cuius palmite oīs Asia obumbraret̃. Hic dum exponit̃(mirū) a cane fœmina aliquandiu lactatus est. Tandē a regio pastore educatus, fatis uolentibus in Persarum regem assumptus est. Quibus cū diu imperasset, a Tomiri Scytharū regina, cū ducentis milibus Persarū cæsus est. Dictus autem Cyrus(ut Strabo ait)a Cyro flumine. Huius Cyri historiā scripserunt Xenophon philosophus octo uoluminibus, Herodotus, & Iustinus libro primo, Item cæteri. De eius mirāda memoria præter Ply.& Solinū, meminit Val.Max. tit.7.lib.octaui. Quintilianus ca.2.lib.undecimi. Cyrus(inquit) quē omniū militum tenuisse nomina, quin semel auditos quālibet multos uersus, protinus reddidisse. b ¶ Lucius Scipio.) Hic fuit Pub. Scipionis frater, qui consul in Asiam missus, Antiochū Syrioꝝ regē apud Sipylū montem, uicit, ac parte regni priuauit, Vñ & Asiaticus dictus est. c ¶ Cyneas Pyrrhi legat⁹.) Præter ea, q̃ de Cynę legati memoria, referūt Cice.1.Tus.q.Ply.ca.24.septimi. Plutar.i Pyrrho, sic scribit Seneca in plogo primi Declamationū. Intra exiguū paucissimoꝝ dierū tēpus(inqt)poterit qlibet facere id, qđ Cyneas fecit, qui missus a Pyrrho legatus ad Romanos, postero die nouus homo, & senatū, & omnē urbanā circumfusam Senatui plebem, nominibus suis persalutauit. d ¶ Rex Ponticus Mithridates.) Appia-

nus Alexandrinus librũ edidit, quẽ/quia Mithridaticũ bellũ cõtinet, Mithridaticũ inſcripſit, in eo nil fere, quod ad Mithridatẽ ꝑtineat/prætermiſit. Plura Iuſtin⁹ libris. 37. & 38. Cæteros authores citauim⁹ cap. 5. tertij. L. Flori. De eius regis ingenti memoria Ply. ca. 24. lib. ſeptimi, & ca. 2. uiceſimiquinti Naturalis hiſt. Alter Ply. ca. penul. de uiris illuſtribus. Fabius Quintilianus in. xi. Aulus Gel. ca. 17. decimiſeptimi Noctiũ Atti. Val. Maxi. titulo. 7. lib. octaui. Cyrus omniũ militũ ſuorꝫ nomina. Mithridates duarũ & uiginti gentiũ, quæ ſub regno eius erant, linguas diſcẽdo. Ille ut ſine monitore, exercitũ ſalutaret. Hic ut eos, quibus imperabat ſine interprete allo qui poſset. Senecæ fuiſse aliqñ floridã memoriã, teſtatur ipſe de ſe, i eo quẽ modo citauim⁹ loco. Memoriã aliquando (inquit) in me floruiſse, ut & non tantũ ad uſum ſufficeret, ſed in miraculum uſq; procederet. Nã duo milia nominũ recitata, quo ordine erant dicta, referebam. Et ab his, qui ad audiẽdũ præceptorẽ noſtrũ cõuenerant, ſingulos uerſus, cũ plures q̃ ducenti efficerent, ab ultimo incipiens uſq; ad primũ/ recitabã.

Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat, ſine interprete iura dixit. Memoriam [a] ex arte fieri palã factum eſt, ſicut Metrodorus [b] philoſophus, qui tẽporibus Cynici Diogenis fuit, in tantũ ſe meditatiõe aſsidua prouexit, ut a multis ſimul [c] dicta/ nõ modo ſenſuum, ſed etiã uerborꝫ ordinibus detineret. Nihil [d] tamen in homine aut metu, aut caſu, aut morbo facili⁹ intercipi, ſæpe perſpectum eſt. Qui [e] lapide ictus fuerat, accepimus oblitũ literarũ. Meſsalã certe

a ¶ Memoriã ex arte fieri.) Qui de memoriæ arte ſcripſerũt, nõ unũ omnes ordinẽ tenuerunt. Metrodorus Sceptius inter alia, quibus ad artẽ memorandi uſus eſt, in duodecim ſignis, ꝑ quæ ſol meat, tricenos & ſexagenos inuenit locos, de qua re in. xi. plurimũ Quintilianus miratur. Vanitas nimirũ (inquit) fuit, atq; iactatio circa memoriam ſuã potius arte, q̃ natura gloriantis. Marcus Cicero circa finẽ ſecundi de Oratore, ex Simonidis ſententia tradit ordinẽ eſse maxime, qui memoriæ lucẽ afferat. Itaq; ijs, qui hanc partem ingenij exercent locos eſse capiendos, & ea quæ maxime memoria tenere uelint, effigienda animo, atq; in ijs locis collocanda ſic fore, ut ordinẽ rerum, locorꝫ ordo ſeruaret, res autẽ ipſas, rerum effigies notaret. Atq; ut locis pro cæra, ſimulacris pro literis, uteremur. Hãc memorãdi artẽ abũde tradũt Cicero Rhetoricorꝫ nouorꝫ lib. 3. & Fab. Quintilianus ca. de memoria Oratoriarũ inſtitutionũ lib. xi. Nõ deſunt, qui noſtro quoq; tẽpore hanc publice profiteanť. Sed qui in ea multũ profecerit, uidi neminem.

b ¶ Metrodorus philoſophus, qui tẽporibus Cynici Diog. fuit.) Si quis bene tẽpora cõputet, inueniet proculdubio, inter Diogenẽ Cynicũ, & hũc Metrodorũ, fuiſse annos medios centum, & quinq̃ginta, nõ pauciores. Conſtat em̃ Cynicũ Diogenẽ Olympiade. 114. mortem obijſse, hoc eſt circa annũ 432. urbis conditę. Nã eadẽ die (ut Demetrius in Aequiuocis ait) Alexandrũ Babylonię, Diogenẽ Cynicũ Corinthi, uita functos. Lege Laertiũ lib. 6. Metrodorus autẽ hic (ut. 13. Geographiæ lib. ſcribit Stra.) Mithridatis floruit tẽporibus. Hunc inſuper Metrodorꝫ uidit. M. Cicero, ut ab eodẽ ſecundo de Oratore lib. ſcriptũ eſt. Vidi ego (inquit) ſummos homines, & diuina prope memoria. Athenis Carneadẽ. In Aſia, quẽ uiuere hodie aiunt, Sceptiũ Metrodorꝫ, quorꝫ uterq; tanq̃ literis in cęra ſe agebat imaginibus in his locis, quos haberet, quę meminiſse uellet, ꝑſcribere. Hęc ibi. Cicero aũt ipſe (ut tradit Euſebius, & cęteri) obijt Olympiade. 168. hoc eſt circiter annũ. 648. urbis conditæ. Exiſtimo Solinũ deceptũ, qđ pro Diogene Stoico, Cynicũ Diogenẽ acceperit. Fuit autẽ Diogenes hic Stoicus, qui cũ Carneade, quẽ Cicero ſe uidiſse ait. Et Critolao Peripatethico, ab Athenieñſibus ad Senatũ populi Romani, negotij publici gratia legati miſsi ſunt, author Aul. Gell. in fine ſeptimi Noctiũ Atticarũ. QVid ſi Solinus eorũ ſententiã ſit in hac parte ſecut⁹, qui hũc Metrodorꝫ Democriti auditorẽ, & Anaxarchi magiſtrũ, fuiſse tradunt. Anaxarchũ aũt Olympiade. 110. floruiſse ab ijs, qui eius uitã ſcribũt, proditũ eſt. Potuit fortaſsis ſic a Solino ſcriptũ fuiſse. Metrodorus philoſophus, qui tẽporibus Stoici Diogenis fuit. Fieri etiamnũ potuit, ut a ſcriptore quopiã Cynici adiectã fuerit. Nõ ſoleo tam facile primę claſsis authoribus, in paruis ꝑſertim, & obuijs paſsim rebus/aſcribere ignorantiã, etſi uetuſti omnes codices, Cynici Diogenis retineant.

c ¶ A multis ſimul dicta.) Sunt codices, qui ſic habeant. Vt a multis ſimul dictorꝫ, non modo ſenſum, ſed etiã uerborum ordinẽ detineret.

d ¶ ¶ Nihil tamen in hominũ.) Oĩa hæc ex ca. 24. ſeptimi Ply. Seneca in principio primi Declamationũ. Memoria (inquit) eſt res ex omnibus partibus animi maxime delicata, & fragilis, in quã primũ ſenectus incurrit.

e ¶ Qui lapide ictus.) Val. Maximus libro primo, inter miracula idipſum ponit. Quidã (inquit) Athenis uir eruditiſsimus, cũ ictum lapidis, capite exceſsiſse, cætera omnia tenaciſsima memoria retinẽs, literarũ tantũmodo quibus ꝑcipue inſeruierat, oblitus eſt &c. Mõſtro ſimile eſt, cũ quiſpiã proprij nominis obliuiſcitur.

a Coruinũ poſt ægritudinẽ, quã pertulerat, percuſſum proprij nominis obliuione, q̃libet alias ei ſenſus uigeret. Memoriã met⁹ perimit. INuicem metus uocis eſt incitamentum, quam non b ſolum acuit, ſed etiam ſi nunq̃ fuerit/ extorquet. Deniq; cum Olympiade octaua & quinquageſima uictor [a] Cyrus intraſſet Aſiæ oppidũ Sardis, ubi tũc Crœſus latebat, Athis fili⁹ regis mutus ad id uſq; tẽporis in uocẽ erupit ui timoris. c Exclamaſſe enim dicitur. Parce patri meo Cyre, & te hominẽ eſſe uel caſib⁹ diſce noſtris. [b] TRactare de moribus supereſt, quorũ excellẽtia maxime in duobus enituit. d Cato [c] princeps Portiæ gentis ſenator optimus, orator optimus, optim⁹ imperator. Cauſam tamẽ quadragies [d] & quater dixit, diuerſis odiorum ſimultatibus appetitus, ſemp abſolutus. Verũ [e] Scipionis Aemiliani laus propẽſior, qui p̃ter bona, q̃bus Cato clarus fuit,

ſcitur. Vnde factum, ut cũ de re, quã maxime memoria tenere quis creditur, prouerbio dici ſoleant. Non aliter proprium ualeat cognoſcere nomen. a ℂ Victor Cyrus.) Capto a Cyro Aſtiage Medorũ rege, urbes q̃plurimæ, quæ Medorũ tributariæ erant, a Cyro Perſarũ rege/ deficiunt. Quibus a Cyro uictis, Babylonios quoq; potenti exercitu aggreditur. Sed Crœſus Lydorũ rex ea tempeſtate diuitijs, & armis potentiſſimus, Babylonijs auxilio fuit. A Cyro Crœſus uincit̃. Victus in patriã remeat. At Cyrus uictis Babylonijs, Lydiã contra Crẹſum ingreditur. Crœſum iterato ſuperat, capit, captumq; abducit. Fuerant Crœſo regi duo liberi. Primus, quẽ Athin Valerius nominat, maximis dotib⁹ prẹſtãs, & ſi fata ſinerẽt, Crœſo ſucceſſor in regno, ab apro dum uenatur/ occiditur. Alter eius filius natura mut⁹, hic captis a Cyro Sardibus, cũ unus ex Perſarum numero ignarus uiri in cẹdem Crœſi concitato impetu ferret̃, ne is Crœſum patrẽ perimeret, ſic Grẹce proclamaſſe dicitur, ὦ ἄνθρωπε μὺ κτεῖνε κροῖσον. i. Heus homo ne Crœſum perimas. Hiſtoriã ſcribũt Herodotus in. 1. Val. Maxi. lib. 5. Aulus Gellius ca. 9. quinti. Iuſtinus li. primo, & Xenophon Pædiæ Cyri lib. ſeptimo. b ℂ Tractare de moribus ſupereſt.) Scripturus de moribus Iulius Solinus, ut more ſuo ſtudeat breuitati, trium tm̃ Romanorũ illuſtriũ, ponit exempla. Eorũ ſcilicet, qui uel ſapientũ hominũ ſententia, uel diuino oraculo, ſunt optimi iudicati. Sunt aũt hi, Portius Cato, Scipio Aemilianus, & Scipio, cui Naſica cognomẽtũ fuit. c ℂ Cato princeps Portiæ gentis.) Portius Cato genere Tuſculanus, Marco nõ admodũ illuſtri (ut ait Valerius) patre genitus, ob eius ſingulare ingeniũ, ac mores integros, a Valerio Flacco Romã duct⁹, nec diu poſt Romana ciuitate donatus eſt, omni in ea (ut. M. C. de Senectute eſt author) dignitatis honore functus eſt. Principio (ut Plutar. author eſt) tertio nomine nõ Cato, ſed Priſcus uocabat̃. Conſequenti tempore Cato ei uirtutis cognomentũ extitit. Romani enim, eũ in quo multarũ rerũ uſus, ac experiẽtia ſit, Catonem nominãt. Hic Cenſor, Luciũ Flaminiũ. T. Flaminij fratrẽ, & ante conſulẽ, qđ ad arbitriũ muliereulæ, cuius amore tenebatur, quendã in prouincia/ cui prẹerat/ ſecuri percuſſerat, e Senatu ſuſtulit. author de ſenectute. M. C. Ob eam rem ſenatus ſibi, populusq; Romanus, conſularẽ ſtatuã, in templo poſuit, cũ hac inſcriptione. M. Cato morum reſtitutor. Hinc & Cenſorinus nominari cẹptus. Propter duorũ Catonũ Cenſorij, & Vticenſis ſeueritatẽ, Saty. 2. a Iuuenale prouerbiali Ironia dictum eſt. Terti⁹ e cœlo cecidit Catho. In nimiũ ſuperciliosos, ac uitæ alienæ cenſores homines. TRia huic Catoni ueteres Romani tribuerũt, quorũ quodlibet uel diuiſim, abunde quẽlibet decorare queat. Quæ in rep. geſſit, optimũ Senatorẽ, quæ poſteris ſcripta reliquit, optimũ oratorẽ. Poſtemo quẹ foris, & bello egit, optimũ imperatorẽ ſuiſſe probant. Refert. M. Ci. ſecũdo Academicarũ. q. & lib. de Senectute. M. Catonẽ in ſenectute Græcas literas didiciſſe, id quod ſine ſummo uiri ingenio fieri non potuit. Quẹ de Catonis Portij familia ca. 19. tredecimi ſcribit Gel. per te adeas. Ruſus pro his omnibus, lege Ply. ca. 27. ſeptimi Natu. hiſtoriæ. Huius hæ ſententiæ potiſſime celebrantur. Difficile eſt ad carentẽ auribus uerba facere. Laborioſum eſt eam rempu. ſaluã fore, in qua piſciculus pluris, q̃ bos uenit. Et urbis Romæ mores carpens. Omnes homines uxoribus imperant, nos omnibus hominibus, at nobis certe uxores. Lege Plutarchi Apophthegmata. d ℂ Quadragies q̃ter.) Ex Ply. c. 27. ſeptimi nat. hiſtoriẹ. Itẽ alter Ply. c. 47. de Viris illuſtribus. Lege q̃ ſcribit Cẹlius c. 36. ſexti Ant. lectio. e ℂ Verũ Scipionis Aemiliani.) Hẹc quoq; ex ca. 27. ſeptimi. C. Plynij ſumpta omnia. Ex his quæ Scipio Aemilianus in Cẽſura, & alijs magiſtratibus geſſit, eum optimũ Senatorem fuiſſe conſtat. Cum enim in Cenſura ſibi Mummius homo ſegnis, & reipublicæ parum utilis Collega datus foret, ſic de eo Collega in Senatu dixiſſe fertur.

Vtinā mihi (inquit) Collegam aut dedissetis, aut nō dedissetis. Ferē hic Scipio sic sese cōmodo reipub. tribuisse, ut annis quatuor & quinquaginta, quibus uixit, nihil emerit, uel uendiderit, uel ædificauerit, nec aliā ob causam peremptus creditur, nisi qđ contra Agrariam legē, discordiarū fomentū, senatus ipsius, & pacis defensor optimus, fortiter repugnabat. Orationes rursus, quæ ab eo scriptæ feruntur, quarū Gellius, Appianus, Macrobius, cæteri meminerunt, fuisse eum oratorē optimū satis ostendunt. Scribit Gell. ca. 20. secūdi Noctiū Atticarū. Scipionem omniū ętatis suę purissime fuisse locutū. Ea ꝑterea, quę in militia gessit, imperatorē eū optimū fuisse demōstrant. Is enim inter cætera Consul contra Numantiā missus, eodē temporis momento (ut libro. 2. Max. Val. annotauit) q̃ castra intrauit, edixit, ut omnia ex his, quæ uoluptatis causa cōparata erant, aufferentur, summouereturq́;

etiam publico [a] amore præcessit. Vir [b] optimus a
Nasica Scipio iudicatus est, non priuato tantum
testimonio, sed totius senatus sacramēto. Quippe qđ iuuentus dignior non fuit, cui præcipue
religionis crederetur ministerium, cum [c] oraculum moneret accersi sacra matris deū Pessinunticę. [d] PLurimi īter Romāos eloquētia floruerūt. b

Nā cōstat (inquit) tū maximū inde Institoꝝ, & Lixarū numerū cū duobus milibꝰ scortoꝝ abiisse. Hac turpi. &c. Hic (ut Plutar. refert) cū iuuenis adhuc esset, tantam & fortitudinis, & prudētiæ expectationē de se ꝓstitit, ut Cato, de quo dictū est, de his interrogatus, qui ad Carthaginē militarent, inter quos etiam erat Scipio, diceret. Solus is quidē sapit, ac uiget, ad hunc autē umbræ concedunt. Itē cū Romā uenisset ab exercitu, eum inuitabāt, nō quo illi gratificarentur, sed ꝙ per illū propediē, ac facile Carthaginē capturi essent, &c. Lege Plutar. in Apophthegmatis. a ℭ Publico amore præcessit.) Bonoꝝ dilectione. Qui Agrariā legē ferri affectabāt, hūc Scipionē eius legis hostē maximū, ingenti odio prosequebantur, quoꝝ etiā opera creditur interfectus. Metellus ꝑterea Macedonicus, cū Scipione Africano dissenserat, eorūq́; ab æmulatione uirtutis profecta contentio. Is cū interemptū Scipionē conclamari audisset, in publicū se proripuit, mestoq́; uultu, & uoce confusa. Concurrite cōcurrite (inquit) o ciues, mœnia nostræ urbis euersa sunt. Scipioni enim Africano intra sua mœnia quiescenti uis illata est. &c. Val. Max. tit. 1. lib. quarti. Appianus itē lib. 1. belloꝝ ciuiliū. b ℭ Vir optimus Nasica.) Sumpta ex ca. 34. septimi Plynij, Vide Plyniū Nepotē ca. 44. de uiris illust. Hanc Nasicæ Scipionis historiā scribit Val. Max. octauo libro tit. 16. Lege Fenestellā tit. 12. de magistratibus Romanoꝝ, & quos apud eū consignauimus authores. c ℭ Cū oraculū moneret.) Hęrebat Hannibal in Romanoꝝ uisceribus, nec a tam infesto hoste liberari poterāt. Ob id igitur Sibyllinos lib. conspici placuit, in quibus hoc oraculū repertum dicunt.

Mater abest, matrem iubeo Romane requiras,
Cum ueniet, casta est accipienda manu.

Plura Ouid. quarto Fastoꝝ. Syllius multis carminibus recenset historiā lib. ultimo belloꝝ Punicorum.

Hostis, ut Ausonijs discederet aduena terris,
Fatidicæ fuerant oracula prisca Sibyllæ.
Cœlicolum Phrygia genitricem sede petitam,
Laomedonteæ sacrandam mœnibus urbis,
Aduectum exciperet numen, qui lectus ab omni
Consilio patrum, præsentis legeret æui
Optimus heu nomen melius, maiusq́; triumphis.
Iamq́; petita aderat. &c.

Lege Liuiū lib. 9. tertię Decadis, & Diuū Augustinū ca. 29. primi Ciuita. d ℭ Pessinunticæ.) Cybele Minois, & Dindymenes filia parentū iussu exposita, quadā diuina forte, a feris lacte nutrita est. Postmodū a fœmina pascente greges ouiū exportata, & educata est. Hæc post adultam ætatē, mira pulchritudine, & prudētia fuisse narratē. Fistulā, Cymbalū, Tympanūq́; prima reperit. Hæc insuper curandi pueros artē tradidit, eosq́; summo, ac materno amore ꝓsecuta est. Vnde factum est, ut ex facto, matris nomē consecuta sit. Hanc ob Atydis pueri a se dilecti interitum, in furorem uersam dicunt. Nec diu post cū Phryges morbo, & fructuum penuria laborent, ab oraculo responsum accipiunt, malorum remedia adepturos, si Atydis corpus sepelirent, & Cybelen uenerarentur ut deam. Sed cum Atydis corpus reperire nequirent, quod reliquum erat, Cybelen religiosissime coluerunt. Aram erexerunt, sacrificia persoluerunt. Postmodum in Pessinunte urbe Phrygiæ insigne templum construxerunt, honores illi, & annua sumptuose persoluētes. Inde eius simulachrum monente Sibylla, per Scipionem Nasicam Romanū aduectum est. Hæc ex Diodori sententia libro quarto. Hanc Troes prope Idam habitantes, Rheam, deorum matrem uocant. Item Vestam, & deam

a Sed hoc bonũ hæreditariũ nunq̃ fuit, nisi in fami
lia [a] Curionũ, in qua tres, serie cõtinua, oratores
fuerunt. Magnũ hoc habitum est sane eo sęculo,
quo pręcipue facundiã & humana, & diuina mi-
b rata sunt. Quippe tũc percussores [b] Archilochi
poetæ, Apollo prodidit, & latronũ facinus deo
arguente/ detectũ est. Cumq; Lysander [c] Lace-
dæmonius Athenas obsideret, ubi [d] Sophoclis
c Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem
Liber [e] pater ducem admonuit per quietẽ, ut se-
peliri delicias suas sineret. Nec pri⁹ destitit, q̃ Ly
sander cognito quis obisset diẽ, & quid a numi-
d ne posceret, inducias bello daret, usq; dũ cõgrue
supremis talibus exequiæ ducerent. [f] Pindarũ
lyricũ e cõuiuĳ loco, cui imminebat ruina, ne cũ
cæteris interiret, forinsecus eum Castor, & Pol-
e lux uocarunt inspectantibus uniuersis. Quo ef-
fectum est, ut solus impendens periculũ euade-
ret. Numerandus post Deos. Cn. Pompeius Ma
gnus intraturus [g] domum Posidonĳ clarissimi
f tunc sapientię professoris, percuti ex more a Li-
ctore uetuit fores, sũmissisq; fascib⁹, q̃libet cõfe-
cto Mithridatico bello, & oriẽtis uictor, sentẽtia

Phrygiã magnã. A locis Idæam, Dindymenã, & Phyllenã, & Pessimuntiã, & Cybelen, author Strabo lib. 10. Plura de eius nomine refert Marcellinus lib. 22. & Fenestella tit. 12. a ℭ In familia Curionũ.) Ex Ply. ca. 41. lib. septimi. Meminit Cice. primo epistolarũ. Liuius lib. 109. & 110. Plura Appia. lib. secundo bellorũ ciui. Itẽ Luca. 1. Pharsaliæ. Audax uenali. &c. b ℭ Percussores Archilochi poetæ.) Ex Ply. c. 29. septimi sumptũ & hoc. Euse. c. 12. quinti Præparatiõis, Archiã uocatũ dicit, q Archilochũ poetã p-emerit. Plures scribũt a Calõda eũ perẽptũ fuisse. Hic Archilochus sane p̃cellẽs uates, sed obscenus multum, ac uirulentus. Hinc factum est, ut dicta amarulenta plurimũ, & mordacia, p̃uerbiali figura, Archilochia nominentur. c ℭ Lysander Lacedæmonius.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 29. septimi Plynĳ. DE hoc Lysandro lege apd̕ Iustinũ lib. 5. & 6. d ℭ Sophoclis corpus.) De Sophoclis poetæ interitu discordãt a Gręcis latini plures. Val. Max. ti. 12. lib. noni. & C. Ply. cap. 53. lib. septimi, asserunt eũ gaudio perĳsse, accepto Tragicę uictorię nũcio. Sed Gręci ferme omnes dicunt hunc Sophoclẽ uuæ acino suffocatũ. Multis uerbis latinorũ a Græcis discordiam p̃sequitur Crinitus ca. 6. secũdi. de Hon. disciplina. e ℭ Liber pater.) Plutar. in Quęstionibus multas causas affert, cur Dionysius. i. Bachus, Liber pater fuerit appellatus. Vel (inquit) qd̕ bibentibus libertatis causa sit, Fiunt enim homines ebrietate petulãtiores, hĩc & cornua eidẽ ascripserunt. Vel qd̕ libationẽ præbuit. Vel qd̕ pro Bœotię libertate pugnauit. f Pindarũ lyricũ e cõuiuĳ loco.) Vix adduci possum, ut credã Solinũ in hac tã celebri apud nobilissimos authores historia, ita turpiter lapsũ fuisse, ut ea. s. quæ Simonidi cõtigerũt, Pindaro ipse lyrico tribuerit. Opinor itaq; nõ a Solino, sed scriptore quopiã, erratũ potius, cũ cõsimili ratione, in hoc p̃sertim authore, loca plurima fuerint deprauata. Potuit & id memorię uicio, nõ authoris inscicia accidisse. Experiunt̃ nimirũ homines, ut dictionẽ unã p altera sępe scribãt. Vtcũq; error acciderit, Simonidi id, nõ Pindaro accidisse constat. Authores sũt. M. Cicero. 2. de Oratore circa finẽ. Fab. Quintil. ca. de memoria Oratoriarũ institutionũ lib. 11. Val. Max. li. 1. tit. de miraculis. Licet Quintil. uulgatã fabellã, poti⁹ q̃ historiã eã esse credat. g ℭ Intraturus domũ Posidonĳ.) Sumptũ ex ca. 30. septimi. C. Plynĳ. Fuit aũt Posidoni⁹ hic Ciceronis magister, ut in lib. de Fato asserit ipse Cicero. Eũ enim audiendi gratia Rhodũ adĳt, author in uita Ciceronis Plutarchus. Hic Posidonius sphærã effecit, cuius singulę cõuersiones idẽ efficiũt in sole, & in luna, & in quinq; stellis errãtibus, quod efficit̃ in cœlo singulis diebus, & noctibus. Fuit p̃terea hic ipse Posidonius Fataliũ syderũ assertor, qua in re a Cicerone discipulo lib. de Fato, & Diuo Augustino ca. 2. quinti. Ciui. efficacissime redargutus est. Cũ Põpeius ad Piraticũ bellũ exiret, & mox cõtra Mithridatem esset exiturus, fertur Rhodũ uenisse, atq; disputanti Posidonio affuisse, cui in discessu interrogãti, nũqd iuberet, respõdisse Posidoniũ ferũt, ut se gereret clare, atq; alios excelleret omẽs. Author Stra. xi. Geographię, li. Fuit alter Posidoni⁹ Apamiẽsis Stoic⁹, Strabõis tẽporibus eruditissim⁹, ut li. 16. idẽ Strabo refert. Apud Romanos morem fuisse cõstat, ut cum magistratus domum cuiuspiam esset intraturus, Lictor fores uirga percuteret. Authores moris huius sunt, Titus Liuius libro primo. Florus in fine primi. Plynius capite. 30. libri septimi. Martialis libro octauo. Papinius primo Syluarum libro.

de Stellæ Poetæ cõsulatu. Dum feriunt agmine postes, Atriaq;, & multa pulsantur limina uirga. CVR autẽ Lictor dictus sit, docet Plutar. problemate. 66. Sed quã ob rem prętorũ uirgæ securibus alligatæ pferantur, aperit idẽ Plutar. proble. 81. a ℭ Quinti Ennij.) Plyniana imitatio ca. 30. li. septimi. Ennius poeta (inquit in temporibus Eusebius) septuagenario maior articulari morbo perijt, sepultusq; in Scipionis monumẽto, ui a Appia intra primũ ab urbe miliariũ. Quidã ossa eius Rhudiã ex Ianiculo translata affirmãt. Ex uerbis Plynij, Solini, & Eusebij, Ouidiani uersiculi, tertio de Arte amandi libro, restituendi sunt, qui sic corrupte legunt, in omnibus exemplaribus.

Ennius emeruit Calabris in (montibus ortos/
Cõtiguos pene Scipio ma (gne tuis.

Sed tu sic legas.

Ennius emeruit Calabris in (montibus ortus/
Contiguus poni Scipio (magne tibi.

Hoc Iani Parrhasij ingenio lector debes. De Ennij prosapia, patria, laudibus, lege Sylliũ lib. 12.

Ennius antiqua Messapi ab (origine regis. &c.

Lucretius libro primo.

Ennius æternis exponit uersibus edens. &c.

Sed magis ad huius loci expositionẽ faciunt uersus Claudiani in Præfatione tertiæ Panegyris in laudes Stiliconis.

Maior Scipiades Italis, qui solus ab oris. &c.

Si Ouidio credimus.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

propria cessit ianuæ literarum. Africanus prior a
Quinti [a] Ennij statuã imponi sepulchro suo iussit. Vticensis [b] Cato unũ [c] ex tribunatu militum philosophũ, alterum ex [d] Cypria legatione Romam aduexit, professus plurimũ se eo facto se- b
natui, & populo Ro. contulisse, quãuis proauus eius sæpissime censuisset, Græcos [e] urbe pellendos. Dionysius [f] tyrannus uittatã nauem Platoni obuiam misit. Ipse cum albis quadrigis egre- c
dientem in littore occurrẽs honoratus est. Perfectam prudentiã soli [g] Socrati oraculũ Delphicum adiudicauit. Pietatis documentũ nobilius quidẽ in Metellorũ domo [h] effulsit. Sed eminẽtis-

b ℭ Vticensis Cato.) Et hæc ex ca. 30. septimi. Plynij mutuatus est Solinus. De hoc Catone scribunt. M. Cicero, Seneca. T. Liuius, Plutar. Lucanus, itẽ cæteri. c ℭ Vnũ philosophũ.) Intelligit Athenodorũ cognomine Cordilionẽ Stoicæ disciplinæ hominẽ prętantissimũ, hũc ex Pergamo Romã aduexit, author Plutar. in Catone Vticensi. d ℭ Ex Cypria legatione.) De legatione Vticensis Catonis in Cyprũ, scripsimus cap. 9. tertij libri, apud L. Florũ. e ℭ Græcos urbe pellendos.) Scribit Plutar. Catonis Censorini tẽporibus, Carneadẽ Romã uenisse, eũq; quasi quodã diuino afflatu, Romanã iuuentutẽ ad Gręcarũ literarũ amorẽ pellexisse, idq; cæteris Romanis iucundũ fuisse spectaculũ, unũ hunc Catonẽ ijs studijs uniuersam ciuitatẽ abundare grauiter tulisse. Vniuersos pterea philosophos quadã honestatis specie Roma demitti curasse. Nec Græcos philosophos solũ Romæ, uerum Medicos odio & suspitione prosecutus est. f ℭ Dionysius tyrannus.) Diogenes Laerti⁹ de uitis philosophorũ lib. tertio author est. Platonẽ philosophũ ter in Siciliã nauigasse. Primo ut eam insulã, cr ateresq; uideret, sed cũ de tyrãnide cõtra tyrannũ Dionysiũ acerrime disseruisset, Dionysiũ ob id concitũ, Platonẽ necare uoluisse, sed a Dione, & Aristomene exoratũ, ab incepto destitisse, eũ tñ Polydi Lacedęmonio uendendũ tradidisse. Secũdo profectũ in Siciliã Platonẽ dicit, ad iuniorẽ Dionysiũ, a quo & terrã, & homines postulasse, qui iuxta constitutã ab eo rempu. uiuerent. Venisse autem in tyranni suspitionẽ, uelle eũ, Siciliã tyrannide liberare. Sed Architæ Tarentini epistola omni eũ suspitione purgatũ, & tandẽ iterũ in patriã remeasse. Postremo illuc accessisse, ut Dionẽ amicũ/ Dionysio, cuius odiũ incurrerat reconciliaturũ, quod cũ obtinere neqset/ infecto negotio tandẽ in patriã redijsse. Eadẽ fere & Plutar. in Platonis uita refert. g ℭ Soli Socrati.) Sũptũ ex Caio Plynio ca. 31. lib. 7. & ca. 6. tricesimiquarti. De qua re. Tertul. ca. 46. Apolo. Ouid. 13. quinti Tristium. Ille senex dictus sapiens ab Apolline. Val. Max. tit. 4. lib. tertij. Eusebius ca. 4. quartidecimi Prępárationis. Diogenes li. 2. dicit Chærephonti miraculũ editũ, quod in omniũ (inquit) ore est, quo scilicet mortaliũ omniũ Socrates sapientissimus pdicaretur, ex quo magna in illũ inuidia conflata est. Cato Censorin⁹ (ut Plutar. refert) Socratẽ loquacẽ, & uiolentũ hominẽ appellabat. Huic loco seruiunt, quæ ca. 4. antea ex Cicerõe adducta sunt. Quã ridicula fuerit Delphici oraculi origo, exponit Diod. Siculus lib. 16. in gestis Philippi Macedonis. Multa Cœlius ca. 16. qnti. Antiq. lect. h ℭ In Metellorũ domo.) De pietate scripturus Solinus duo tm̃ exẽpla pietatis refert. Est ẽm pietas, quã Græci θεοσέβειαν uocant, teste Cicerone. Virtus, per quam dijs immortalibus, sanguine coniunctis, & patriæ beniuolis, officium & diligens tribuitur cultus. Lactantius autem capite. 9. tertij, nihil aliud esse pietatem, q̃ iusticiã definit. Quintodecimo uero capite libri quinti, Pietas (inquit idem author) nihil aliud est, quam

dei notio, ac religiosus cultus, sicut Trismegistus uerissime definiuit. Euseb. ca. z. octaui Præparatiōis, ex Iosephi sententia, scribit pietatē nō esse uirtutis partē, sed uirtutes omnes alias, pietatis esse partes. in ca. autē. z. septimi eiusdē operis declarat solū Hæbreoꝝ genus, uerā pietatē sequutū. Tāta fuit apud ueteres pietatis excellentia, ut eam numē quoddā esse crediderint, ei tēpla construxerint, persoluerint eius numini sacrificia. Nihil habuit Mantuanus Homerus, uirtutū omniū p̄clari⁹, qđ suo Aeneæ tribueret, q̄ qđ toties eū insignē pietate uirū nominarit. Theodosius nobilis Romanoꝝ imperator, quom uellet Honoriū filiū ad uirtutū amorē incēdere, inter plurima præcepta saluberrima, & hoc pietatis subdidit documentum.

a simum in plebeia [a] puerpera reperitur. Humilis hæc, atq; ideo famæ obscurioris, cū ad patrem, q supplicij causa claustris pœnalibus continebat̄, ęgre obtinuisset ingressū, exquisita sępius a iani-
b toribus, ne forte parenti cibum subministraret, alere eum uberibus suis deprehensa est. Quę res & factū, & locū cōsecrauit. Nā q morti destinabat̄, donat⁹ filię in memoriā tāti p̄conij reseruat⁹ est. Loc⁹ dicat⁹ suo numini Pietatis Sacellū fuit.

Sis pius in primis, nā quom (uincamur in omni
Munere, sola Deos æquat cle (mentia nobis

Huic loco consonant, quæ scribit Seneca in fine tertij eius lib. quē de Benficijs scriptū reliqt. METelloꝝ familiæ inter cæteras uirtutes, pietatē in deos peculiarē fuisse constat. Metellus enim Pontifex max. Posthumiū consulē, eundēq; flaminem Martialē, ad bellū gerendū, Africā petentē, ne a sacris discederet, mulcta indicta inconsulto deo urbem egredi passus non est. Val. Max. de seruata religione lib. primo. Fuit & hoc in eodē Metello pietatis in deo signū patens. Cū enim Vestę templū, in quo Romanoꝝ fatale pignus Palladiū seruabatur, corripuisset ignis, &

Attonitæ flerent demisso crine ministræ
  Abstulerat uires corporis ipse timor,
Prouolat in medium, & magna succurrite uoce,
  Non est officium flere Metellus ait,
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis,
  Non ea sunt uoto, sed rapienda manu,
Me miserum dubitatis ait, dubitare uidebat,
  Et pauidas posito procubuisse genu.
Haurit aquas, tollensq; manus/ ignoscite dixit,
  Sacra uir, intrabo non adeunda uiro,
Si scelus est, in me commissi pœna redundet,
  Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit, & irrupit, factum dea rapta probauit,
  Pontificisq; sui munere tuta fuit.

Idem fecisse prius Ilum, cū in Ilio Mineruæ templū arderet, Scribit Plutar. cap. 30. & 31. Parale. Imitatur Solinus in Metelloꝝ exemplo. Ply. capi. 36. lib. septimi.

a ℭ In plebea puerpera.) Discrepat & hoc loco Solinus a Plynio, quom Ply. dicat hāc pietatē matri ostensam, Solinus autē ad patrē referat. Verū ut locus hic fieret dilucidior, ascripsi uerba Plynij ex ca. 36. lib. septimi. Pietatis (inquit) exempla, infinita quidē toto orbe extitere, sed Romæ unū, cui cōparari cuncta nō possint. Humilis in plebe, & ideo ignobilis puerpera supplicij causa carcere inclusā matrem, cū impetrasset aditū a ianitore semper excussa, nequid inferret cibi, deprehensa est uberibus suis alens eā. Quo miraculo matri salus donata filiæ pietate est, ambæq; perpetuis alimentis. Et locus ille eidem consecratus est Deæ. Hæc Plynius. Astipulatur & Plynio Vale. Maximus tit. de pietate erga parentes lib. 5. Sanguinis ingenui mulierē (inquit) prætor apud tribunal suū capitali crimine damnatā, in carcere necandā tradidit, quā receptā is, qui custodiæ præerat, misericordia motus, non protinus strangulauit, aditū quoq; ad eā filiæ, sed diligenter excussæ, ne qd cibi inferret, dedit, existimās futurū ut inedia consumeret̄. Quom autem iā dies plures intercidérent, secū ipse quęrens, quidnam esset, qđ tamdiu sustentaretur, curiosius obseruata filia, animaduertit illam exerto ubere, famē matris lactis sui subsidio lenientem, & cetera. Nisi de ea Solinus intelligat, quæ patrem Cimona pari custodia traditum, iam ultimæ senectutis uelut infantem, pectori suo admotum aluit, Author Maximus Valerius loco eodem. Verum hanc non plebeam, sed nobilem Atheniensem fœminam fuisse constat. Item nō inter Romana, sed externa exempla id factum cōnumerat. BOni expositoris offitium crederem, ut apud Solinum pro patre, mater reponeretur, nisi toties esset a Solino ipso patris nomen expressum,

Quid si apud Plyniũ, & Valeriũ, pro patre matrẽ corrupte quis ascripserit? Sed id iudicio relinquimus aliorꝝ. a ℭ Nauis a Phrygia.) Ex C. Plynio cap. 35. libri septimi. Val. Max. tit. 1. octaui. Tito Liuio lib. 29. ab urb. condita. Altero Plynio ca. 46. de uiris illustribus. Syllio lib. ultimo a principio. Ouid. quarto Fastorꝝ multis carminibus historiã hanc cecinit eleganter.

Hostia contigerat, qua se Tyberinus in altum. Diuidit &c̃.

Nauis [a] a Phrygia gerula sacrorꝝ, dum sequitur a
uittas castitatis, contulit Claudiæ principatũ pudiciciæ. Et Sulpitij Paterculi filia. M. Fuluij Flacci uxor censura omniũ matronarũ e centũ probatissimis haud temere electa est, q̃ simulacrum b
Veneris (ut Sibyllini libri monebant) dedicaret. QVI [c] attingat ad titulũ felicitatis, necdum repertus est, & qui felix censeri iure debuerit. Namq; Cornelius Sylla [d] dictus potius est, q̃ fuerit felix. c
Solum certe beatum Cortina [e] Aglaum iudicauit, q in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis soli domin⁹, nunq̃ egressus paterni cespitis terminos inuenitur. De homine satis dictũ habeo.

Claudia hæc (inquit secundo diuinarum institutionũ Lactant.) ꝓponitur in exemplo miraculi, Nã cum ex libris Sibyllinis Idæa mater esset accita, & in uado Tyberini fluminis nauis, in qua uehebaẽ, hæsisset: nec ulla ui cõmoueret. Claudiã ferunt, quæ semper impudica esset habita, ob nimios corporis cult⁹, deam submissis genibus orasse, ut si se castam iudicaret suũ cingulũ sequereẽ. Ita nauim q̃ ab omni iuuentute non ualuit cõmoueri, ab una muliere esse cõmotam. Hoc autẽ mirũ, & sexcenta similia dæmonũ potestate fieri ca. 16. decimi Ciuitatis asserit Augu. ut qđ nauim, quia (inquit) simulachrũ matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominũ boumq; conatib⁹ immobilẽ redditã, una muliercula zona alligatam, ad suę pudiciciæ testimoniũ mouit & traxit. ADuertendũ tamẽ nõ posse facere mirabilia, id est maxima ratione constantia, nisi qui habet mentẽ, prouidentiã, potestatem. Ita fiet, ut deus fecerit omnia, nec quicquã esse posit omnino, quod nõ originem a deo traxerit. b ℭ Sulpitia paterculi.) Ex Caio Plynio ca. 35. septimi. Abunde Val. Maxi. tit. 16. 8. lib. Merito cõmemoratiõi uirorꝝ Sulpitia Seruilij Paterculi filia. Q. Fuluij Flacci uxor. &c. Sibyllinorum librũ monitũ refert Ouid. quarto Fastorꝝ lib. his quidẽ uerbis.

Roma pudicitia proauorum tempore lapsa est,
Cumæam ueteres consuluistis anum
Templa iubet fieri Veneri, quibus ordine factis,
Vnde Venus uerso numine corda tenet. &c̃.

c ℭ Quod attinet ad tit.) Ex Plyniano fonte, ut cętera capite. 43. & 46. lib. septimi. Felix ait Augustinus. 13. de sancta trinitate libro, est, qui habet qcquid uult, & nihil male uult. Exponit Scotus, id est, habitio omniũ beneuolitorꝝ. Boetius autẽ tertio de consolatione libro, ait beatitudinẽ siue felicitatem, esse statũ bonorũ omniũ aggregatiõe ꝑfectum, quo quis adepto nihil ulterius desyderare queat. Hæc autẽ nulli potest cõuenire mortaliũ. Huic quadrat Horatiana illa sententia.

Nihil est ab omni parte beatum.
Vsq; adeo nulla est syncera uoluptas,
Sollicitumq; aliquid lętis interuenit.

Ouidius Metamor. lib. 7. Crœsum Lydorꝝ regẽ, quom se felicẽ esse iactaret, his uerbis a Solone sugillatũ ferunt.

Scilicet ultima semper.
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Ad rem ipsam lege Val. Max. in principio lib. septimi, ubi de Aglao etiãnum recenset historiã. Vnde prouerbiũ factũ οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα domi manere oportet pulchre fortunatum. Claudianus Epigrãmate, Felix q patrijs &c̃. Cũ quispiã lampin Aegenitã beatũ diceret, qđ ditissimus esse uidebaẽ (Erat eñ multarũ nauiũ gubernator) ad hũc Lacon quidã. Nõ attendo (inquit) felicitatẽ, quæ pẽdeat ex funibus, author Plutar. in Apophthegmatis. d ℭ Sylla felix.) Cornelius Sylla in fortuna felix dictus, cũ paruulus a nutrice ferreẽ, mulier obuia, salue (inquit) puer tibi, & reipu. tuæ felix. Et statim quæsita, quæ hæc dixisset, nõ potuit inueniri, author Ply. de uiris illustribus. Lege de eo Plyniũ ca. 43. septimi naturalis historiæ. Val. titu. secũdo noni. Aug. ca. 28. tertij ciuitatis. Plura Plutar. in uita eius. Lucius Florus ca. 21. libri tertij. e ℭ Cortina.) Cõtinens ꝓ cõtento. i. Apollinis sacerdos. Est eñ Cortina mẽsa Delphici oraculi, unde certa dabantur responsa. Lege Strabonẽ lib. nono. Iusti. lib. 24. Lucanũ in quinto. Dicta aũt Cortina, aut

qđ cor teneat, aut qđ Tripos septus erat serpētis corio, aut certe secundū Græcā Etymologiā ὅτι τὴν κόρην τείνει.i.quod extendat puellā, ut maiorq; uideri. Ex Seruio.3.&.6. Aeneidos.

DE ITALIA, ET EIVS LAVDIbus, deq; peculiaribus multis, quæ in ea reperiunt.

CAP. VIII.

a NVNC,[a] ut ad destinatū[b] reuertamur, ad locorum commemoratione stilus dirigendus est, atq; ideo principaliter in Italiā, cui⁹

NVNC ut ad destinatum.) Scripturus de orbis terræ regionibus Solinus, merito ab Italia ueluti a reliquis prestantiore, sumit initium. Hæc enim (ut Plynianis uerbis utar) in toto orbe, & in q̄cunq; cęli cōuexitas uergit, pulcherrima est omniū rebus, uiris, fœminis, ducibus, militibus, seruis, artium p̄stantia, ingenioꝝ claritatibus. Iā situ ac salubritate cęli, atq; temperie, accessu cunctarum gentiū facili, littorib⁹ portuosis, benigno uētoꝝ afflatu. Et enim contingit recurrentis positio in partē utilissimam, & inter ortus, occasusq; mediā. Aquarum copia, nemoꝝ salubritate, montiū articulis, feroꝝ animaliū innocentia. Soli fertilitate, pabuli ubertate. Quicq̄d/quo carere uita nō debeat, nusq̄ est præstantius, fruges, uinum, olea, uellera, lina, uestes, iuuenci, ne equoꝝ q̄dē in trigarijs preferri ullis uernaculis animaduerto, metallis auri, argenti, æris, ferri q̄diu libuit exercere, nullis cessit. Et ijs nunc in se grauida, pro omi dote uarios succos, & frugū pomorūq; sapores fundit. Hæc ex tertio, &.37. uoluminibus Caij Plynij, natura. historiæ. SCribūt qui de Italia tractauerūt, eā sitam esse, mediam inter Meridiē, & Septētrionem, id quod ex Sphæræ ratione deprehendit. Quæ duo, qđ extrema sint, uel ob nimiū solis ardorem, uel immodicā frigoris asperitatē, habitationi hūanæ minus accōmoda esse constat. Eam ob rem Italię situm mirūinmodū & fertilē, & plurimū accolis salubrē esse aiunt. Agrius Socraticus apud Varronē arbitrat, nullā esse regionē, quæ tam tota sit culta. Nā quid in Italia (inquit) utensile nō modo nascit, sed etiā egregiū sit? Quod far cōferā Cāpano? Quod triticū Apulo? Quod uinū Falerno? Quod oleū Venafro? nō arboribus consita Italia est, ut tota Pomariū uideat? &c. Hinc a Marone primo Aeneid. dictum est. Terra antiqua, potens armis, atq; ubere glebæ. Vnde fit, ut si quis singula singulis conferat, uix terrā alterā Italiæ præferre iure possit. Nō ab re igitur (quod ad hūc Solini locū maxime attinet) a Marone uerifico uate secūdo Georgicoꝝ lib. scriptū est.

Sed neq; Medorum syluæ ditissima terra,
Nec pulcher Ganges, atq; auro turbidus Hermus,
Laudibus Italiæ certent, non Bactra, neq; Indi,
Totaq; thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Hic grauidæ fruges, & Bacchi Massicus humor
Impleuere, tenent oleæq; armentaq; læta.
Hic uer assiduū, atq; alienis mensibus æstas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis utilis arbos,
Adde tot egregias urbes, operumq; laborem,
Tot congesta manu præruptis oppida saxis,
Fluminaq; antiquos subter labentia muros.
An mare quod supra memorem? quodq; alluit infra?
An ne lacus tot? &c.

Multis Italia a ueteribus fuit appellata hominibus. Ouidi⁹.1.Fastorum.

Vnde diu genti mansit Saturnia nomen,
Dicta fuit Latium, terra latente deo.

Oenotria autem dicta est, uel a uino idest, οἴνου, qđ optimū in Italia nascitur. Vel (ut Varro dicit) ab Oenotro rege Sabinoꝝ, author Seruius primo Aene. super illud Oenotrij coluere uiri. Dicta insuper Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, qui a Germano pulsus/Italiā tenuit, ei q; nomen pristinæ regionis imposuit. Sunt autē Hesperiæ duæ, Lege Seruiū. primo Aeneid. super illud. Est locus Hesperiā. &c. Ausoniā Italiā appellauit Auson Vlyssis, & Calipsus filius, ut Pōpeius refert. Postremo ea regio Italia dicta est, uel q; magnos Italos, hoc est boues, habeat. Vituli enim Itali sūnt dicti, authores. M. Varro. ca.1. secundi de Agricultura, & Columella in Prologo septimi. Vel ut Pōpeius scribit, ab Italo rege. Sunt qui eā ab Italo Siciliæ rege Italiā appellatam tradant. Lege Seruiū primo Aeneid. super illud.

Italiam dixisse ducis de nomine gentem.

Idē scribit tertio Aene. De Italiæ diuersis nominib⁹ habetur duodecimū caput Originū Catonis, si tñ id quod extat sit originū illarū fragmentum. Italiæ terminos paucis describit Appianus in principio operis sui. Italia (inquit) omniū gentiū domina, ab

decus iam in urbe [a] contigimus. Sed Italia tanta a
cura ab omnibus dicta est, pręcipue a. M. [b] Cato-
ne, ut iam inueniri nō sit, quod nō ueterū autho-
rum præsumpserit diligentia, largiter in laudem
excellentis terræ materia suppetente, dum scri- b
ptores pręstantissimi reputant locorꝫ [c] salubrita-
tem, cęli temperiem, ubertatem soli, aprica colli-
um, opaca nemorꝫ, innoxios saltus, uitium, ole-
arumq; prouentus, ouilia, [d] pecuaria, tot amnes, c
lacus tantos, bifera [e] uiolaria. Inter hæc [f] Veseuū
flagrantis animæ spiritu uaporantem, tepentib⁹
fontibus [g] Baias, colonias [h] tam frequētes, tam as-
siduam nouarū urbiū gratiā, tam clarum decus d
ueterū oppidorꝫ, quę primū Aborigenes, Arūci,
Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græ-
ciæ aduenæ, & in summa uictores Romani con-
diderunt. Ad hæc littorꝫ [i] portuosa, orasq; patē- e
tib⁹ gremijs cōmertio orbis accōmodatas. Ve-
rum ne prorsus intacta uideatur, in [k] ea quæ mi-
nus trita sunt, animū intendere haud absurdum
uidetur, & parcius [l] depasta leuibns uestigijs in-
uiare. Nā quis ignorat, uel dictam, [m] uel conditā

Ionio circūdata, plurimū a Tyrrheno mari usq; ad Celthas, quos ipsi Galathas uocant, extenditur. QVI externi populi Italiā incoluerint, scrit Ouid. quarto Fastorꝫ libro.

Venerat Euander plena cum classe suorꝫ. &c. Plura Diony. Halicarnasseus lib. primo antiquitatū Romanarū. Lege Myrsilū in principio. Hi autem incolę, quoniā maiori ex parte Græci fuerunt, Italia maior Gręcia nuncupata est. Italiæ situm, & terminos describit Ptolemęus cap. 1. libri tertij Cosmographiæ, sexta Europæ tabula. Copiose de Italia Strabo lib. 5. & sexto, Ply. lib. 3. Virg. septimo & 10. Aeneidos Syllius Italicus lib. 8. Cęsar primo Cōmentariorꝫ. Martianus Capella lib. 6. Sparsim nemo tā Gręcorꝫ, q̄ Latinorꝫ Italiā intactā reliquit. Lege Stephanū de Vrbibus. b ℭ Ad destinatum.) Dixerat in præfatione. Locorū cōmemoratio plurimū tenet, in quā partem ferme inclinatior est uniuersa materies. a ℭ In urbe contigimus. Capite secūdo supra. Plyniana imitatio capi. 5. lib. tertij. Martianus. Italia longe ante alias omnes laudibus ueterum in urbis Ro. gratia prædicanda. b ℭ A M. Catone.) In eo opere, quod de Originibus scripsit, quarū fere omnes meminerunt. c ℭ Locorꝫ salubritatē.) Ex cap. tertio, Plynij, & secundo Geor. Vir. ut iam diximus. Locorum enim nobilitas ex duobus attendit, noxiorū. s. absentia, & tandem affluentia salutariū, q̄ duo Virg. prudentissime obseruauit. d ℭ Ouilia, pecuaria.) Veteres codices habēt Nobilia pecuaria, Plynius. Tam nobilia pecori uellera. e ℭ Bifera uiolaria.) Quidā putant nō uiolaria, sed rosaria, legendū, propter illud Virgilij. 4. Georgicorꝫ. Biferiq; rosaria pesti. De Pestanis rosis Oui. 15. Meta. Tepidiq; rosaria pesti. Claudia. de nuptijs Hono.

Ceu geminæ Pestana rosæ per iugera regnant. Martialis in quarto.

Pestanis rubeant æmula labra rosis. Item Propertius quinta quarti. Verū in Lucania non solū rosæ, sed & alij flores multi/bis anno proueniūt. f ℭ Vesuuius flagrantis. Mons hic in Campania iuxta Neapolim. Dicit etiā Veseuus, & Vesbius. Lege quæ scribit Domitius Sylua sexta secūdi. Statij super illud. Ructassent dites Vesuuina incendia. Et Sylua qnta tertij. Nō adeo Vesuuinus apex. g ℭ Tepentes Baias.) Describit eas eleganter Val. Marc. Epigrāmate. 81. lib. undecimi.

Littus beatę Veneris aureum Baias &c. Dictæ aūt Baiæ, a Baio Vlysis socio. Syl. in. 8. Ore giganteo &c. & lib. 12. Docet ille tepentes unde ferant nomē Baiæ. &c. h ℭ Colonias tā frequentes.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Diony. li. primo. Myrsilo Lesbio in principio. Quid Colonia sit, & quo a Municipio differat, docet Gel. ca. 13. decimisexti Noct. Atti. Lege quæ scribit Vlpianus tit. 15. li. ultimi Digesto. l. 1. i ℭ Littorꝫ portuosa.) Id est totis littoribus portubus frequens. Id ipsum Ply. ca. 5. tertij sic explicat. Tot maria, portusq;, gremiumq; terrarū cōmertio patens undiq;, & tanq; ad iuuandos mortales ipsa auida in mare procurrens. k ℭ In ea quæ minus trita sunt, animū intendere.) Promiserat in proemio se pedē a notioribus relaturū. l ℭ Parcius depasta.) Metaphora sumpta ab eo, q in locis auijs, necdum tritis antea, se sequentibus iter uestigijs terit. Lucretius lib. primo.

Auia Pieridum peragro loca nullius ante
Trita solo. Inuiare aūt significat uiam facere. m ℭ Dicta, uel condita.) Legendū uidet,

dictum,uel conditũ, quod & uetusta exemplaria retinent. Nisi dicta, uel condita multitudinis nũeri esse intelligamus.DE Ianiculo,& Saturnia ad mentẽ Solini,habetur.8.Aeneid.Virgilij. Hęc duo pterea &c. Itẽ ab Oui.in principio sexti Fastorum. A patre dicta meo quondã Saturnia Roma est. &c. a ℭ A Danae Ardeam.)Danaen Acrisij Argiuorꝝ regis filiã,cũ a Ioue in hymbrem aureũ uerso uitiatam pater cognouisset,in arca inclusam pcipitauit in mare, quæ delata in Italiã, & a piscatoribus

a a Iano Ianiculũ, a Saturno Latiũ, atq; Saturniã, a Danae [a] Ardeam.a comitibus Herculis Polyden, [b] ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompã boũ duxerat. In Liguria [c] quoq; lapidarios campos, qđ a Ioue eo dimicante credunt pluisse saxa. Regionẽ [d] Ionicã ab Ione Naulochi filia, quã procaciter insidentẽ uias Hercules interemit,ut ferunt. [e] Alchippen a Marsya rege Lydorꝝ, qđ hiatu terræ haustum dissolutũ est in lacũ Fucinũ. [f] A Iasone templum Iunonis Argiuæ. A [g] Pelopidis pisas, a Cleolao Minois filio Daunios,& Iapigas a Iapige Dędali filio,Tyrrhenos [h] a Tyrrheno rege Lydię,Coram a Dardano, Agillã [i] a Pelasgis, qui primi in

b

c

inuenta cũ Perseo, quẽ illic pepererat,regi eius loci oblata ẽ. Cumq; rex eam uxorẽ duxisset,Ardeę auis augurio monitus,cũ Danae cõiuge Ardeam urbem condidisse dicitur, author Lactan.2.&.6. Thebaidos. Meminit Virg.7.Aene.Acrisioneis Danae &c.Loca hęc nudis nominibus recenset Mela Pomponius,in secundo. Ply.omnia cap.5.lib.tertij.DE cõditoribus harũ urbiũ, Marcianus ca.14. lib.sexti. b ℭ Polyden.) Polyde quæ nam sit urbs nondũ legi.Suidas dicit πολείδιεν esse nomẽ urbis, sed cuius regionis nõ explicat. DE Pompeijs Martian.in sexto,ab Hercule Herculaniũ ad radicẽ Vesuuij,a q haud pcul Põpeios cũ boũ põpã duceret Iberorꝝ.Vide Serui.6.Aen.sup illud. Dicitur,& tenebrosa palus Acheronte refuso. c ℭ In Liguria quoq; lapidarios cãpos.)Ply.ca.4.tertij,& Mela Pom.in secundo,hos campos in Narbonensi esse dicũt.Cato in Originibus.C.Sempronius.Martianus lib.6.& Solinus ipse in Liguria.Hãc differentiã accidisse crediderim,ppter Liguriæ,& Narbonensis uicinitatẽ.Vel qđ ij Liguriæ lapidarij campi, alij sint ab his quos in Narbonẽsi esse fabulanť.Fabulã hãc ex Aeschylo in Prometheo soluto,abunde refert Diony. Halicar.circa mediũ primi Antiq.Roma.libri.Strabo quoq; eiusdẽ poetæ de hac ipsa re uersus refert. d ℭ Regionẽ Ionicã ab Ione Naulochi filia.)Martianus lib.6.Idẽ etiã(inquit)Ioniæ nomẽ dedit.Nã Ionẽ Naulochi filiã obsidentẽ uias latrocinaliter/interemit. e ℭ Alchippen.)Sic hũc locũ ex Plynio castigauimus,cũ antea legereť,tum Archippenã,tum Archippen,in alijs codicibus Achippen. Verba Plynij,quæ Solinus hoc loco secutus est,ex ca.12.tertij sunt hæc.Gelianus author est lacu Fucino haustum Marsorꝝ oppidũ Alchippe conditũ a Marsya duce Lydorꝝ.DE Marsya Lydorum duce meminit etiã in Origi.M.Cato f ℭ A Iasone templũ Iunonis Argiuæ.)Sumpsit hęc Solinus ex ca.5.tertij Ply. Domitius in Cõmentarijs Syluę primæ tertij Papinij,existimat nõ Argiuę,sed Acreæ legendũ esse, de qua re plura disserit Hermo.ca.5.tertij Castigationũ Plynianarũ.Fabulantur Græcorꝝ quidã,Apollinem,Neptunũ,& Iunonẽ, quondã de Ioue ex imperio eijciendo cogitasse.Quod cũ Iuppiter resciuisset,diuersis ab eo pœnis eos affectos aiunt.Apollinẽ,& Neptunnũ Laomedonti in cõstruendis Troianis mœnibus,seruire coactos,Iunonẽ ipsam coniectam in uincula, ac post cœlo eiectã.Hæc in terris uitam agens,cũ ad Enipheũ amnẽ pter solitũ inundantẽ peruenisset,& se anũ simulasset,a Iasone per flumẽ transuecta est.Eã ob rẽ fauisse ea plurimũ Iasoni deinceps credita est.Meminit Lactã.5. Thebaidos apud Statiũ. Et Val.Flaccus primo Argonauticon.

Omnipotẽs regina(inquit)quam turbidus atro
Aethere cæruleum quateret cum Iuppiter imbrẽ,
Ipse ego præcipiti tumidum per Eniphea nimbo
In campos,& tuta tuli,nec credere quiui
Ante deam,q te tonitru, nutuq; reposci
Coniugis,& subita raptã formidine uidi.

Nõ mirũ igiť si Iunoni Argiuę a Iasone in Italia tẽplũ constructũ fuerit. g ℭ A Pelopidis Pisas.) Vetusti codices habent a Pelope,Eodẽ modo Ply.c.5.tertij.De Pisis Etruriæ sic Stra.in.5.Pisę ab ijs cõditę sunt Pisanis,qui e Pelopõneso cũ Nestore aduersus Iliũ militarũt.Renauigantes aũt errore disiecti. Hi qdẽ Metapontũ. Alij uero Pysanũ tenuerũt agrũ.Cuncti Pylij uocati &c. Meminit Virg.10. Aene. Alphcæ ab origine Pisę &c.DE Daunijs populis,Ply.ca.xi.tertij,& Stra.li.5.Porphyrio,scribit.1.Carmi.Hora. ode.22.Dauniã dictã esse a Dauno rege Diomedis socero.DE Iapygia Ply.c.10.tertij, & Stra.lib.5. &.6. h ℭ Tyrrhenos a Tyr.)Extat libellus Myrsili Lesbij, q de Tyrrhenorꝝ origine inscribiť. Lege Serui.8. Aene.sup illud. Vrbis Agellinę.Itẽ Sylliũ in principio quinti.Seruius.7.Aene.dicit Coram dictã a Co-a Catylli,& Tyburti fratre.Ply.ca.5.tertij,ut Solinus. i ℭ Agillã a Pelasgis.) Hæc urbs, ut Cato, &

latium literas intulerũt. Ab Haleso [a] Argiuo Faliscam, a Falerio Argiuo Falerios, Fescẽniũ [b] quoq; ab Argiuis, portum Partheniũ a Phocẽsibus. Tybur, [c] sicut Cato facit testimoniũ, a Catillo Arcade præfecto classis Euandri, sicut Sextius, ab Argiua iuuentute, Catillus enim Amphiarai filius, post prodigialem [d] patris apud Thebas interitũ Oeclei aui iussu cũ omni fœtu uel sacro missus tres liberos in Italia procreauit. Tiburtũ, Coram, Catillum, qui depulsis ex oppido Siciliæ ueteribus Sicanis a nomine Tiburti fratris natu maximi urbem uocauerunt. Mox in [e] Brutijs ab Vlysse [f] extructũ, templũ Mineruæ. Insula [g] Ligia appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita no-

alij scribunt, alio nomine Cære dicta est, cuius causam refert Seruius.8.Aenei. Agilla (inquit) ciuitas est Tusciæ a conditore appellata, cui ex inscitia Romana, aliud est insitũ nomen. Nã cũ Romani euntes per Thusciam, interrogarẽt Agellinos, quæ diceret ciuitas, & illi (utpote Græci) quid audirent ignorãtes, & optimũ ducentes si prius eos salutarent. Dixerunt χαῖρε, quã salutationẽ Romani ciuitatis nomen esse arbitrati sunt, & detracta aspiratione, eam Cære nominauerũt. Citat Iginũ authorem in urbibus Italicis. Fuit hęc urbs q̃ndam Lydiæ gentis sedes.

Hãc (ut canit Maro) multos (florentẽ annos rex deinde (superbo
Imperio, & sæuis tenuit Męzentius annis.

a ℭ Haleso.) Faliscos (inq̃t idem Seruius.8.Aenei.) Hilisus condidit, immutata.h.in.f. Ouidius de eo Fastoꝝ.4. sic ait.

Venerat Atrides fatis agitatus Halesus,
A quo se dictam terra Faliscã putat.

Existimãt nonnulli eum locum esse, quẽ inuerso uocabulo, Montẽflasconẽ uocant, ob uini nobilitatem Romipetis nomiatissimũ. DE Falerijs meminit Strabo, Ptolemęus, Ply. Falerienses nominat, cap.13.lib.tertij. b ℭ Fesceninũ ab Argiuis.) Discrepat a Solino Seruius.7.Aene. scribens Fesceninũ oppidũ Campaniæ, ubi nuptialia inuenta sunt, hi (inquit) populi ducunt originẽ ab Atheniensibus. DE. Parthenio portu Ply.ca.5.lib.tertij. Græci παρθενῶνα locũ dicũt, in quo uirgines habitent. c ℭ Tybur a Catyllo.) De Græcia (inquit.7.Aene. Seruius grãmaticus) tres fratres uenerũt, ad Italiã, Catyllus, Coras, Tyburnus, Hi simul omnes unã fecere ciuitatẽ, & eam de fratris maioris nomine, Tybur appellauerũt, licet & alias fecerint singuli. Virgilius septimo Aeneidos.

Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linqunt,
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem,
Catillusq;, acerq; Coras, Argiua iuuentus.

d ℭ Post prodigialẽ patris interitũ.) Amphiaraus augur Oeclei, uel ut uolunt alij, Lyncei, & Hypermestræ filius, p̃uiderat se periturũ omnino, si instanti Thebano bello/afforet. Eam ob causam alijs p̃ter uxorẽ Eriphylen omnibus inscijs/ latitabat. Hunc Eriphyle aureo torque dono a Polynice accepto, contempto cõiugali uinculo, maritũ Amphiaraum Adrasto fratri indicat. Is inuitus in bellũ pergit. Sed cũ contra hostes fortiter pugnat, hiatu terræ cum curru, & equis absorptus est. Quo in loco ab urbe Oropo duodecim ferme stadijs, sacellũ cõstruxerũt, eiq; diuinos honores instituerunt. Quã religionẽ reliqua Græcia secuta est. Authores Pausanias in Attica. Dio. Siculus in quinto. Ply.cap.45. sextidecimi. Papinius septimo Theb. e ℭ Brutijs.) Brutij populi post Sannites, in Siculũ usq; fretũ protendẽtes. f ℭ Ab Vlysse extructũ tem. Mineruæ.) De hoc Mineruæ templo ab Vlysse extructo in Brutijs, nil me legisse memini. Scribit Strabo lib.6. prope Temessã sacellũ esse oleastris circũseptũ Polytæ Vlyssis socio dicatũ, Quẽ Barbaroꝝ fraude trucidatum, graues excitasse iras tradunt, ad eosq; extare prouerbiũ. Heroem Temessæ ingruere dicat nemo. Idem Strabo, Brutios Lucanoꝝ lingua dici rebelles, & fugitiuos dicit. Antea enim (inquit) Brutij Lucanoꝝ pastores erant, a quibus transfugerũt. Dehinc remissi, in libertate, uitã exegerũt. Multa de Brutioꝝ origine, & nomine Diod. Siculus lib.16. Iusti.lib.23. a Brutia quadã fœmina nomen accepisse refert. Stephanus de Vrbibus dicit, τὴν βρουττίαν μοῖραν σικελίας. i. Brutiã partem esse Siciliæ. In his locis Pomp. Mela, &.C. Plynius ponũt Mineruæ promontoriũ, in quo hoc templũ ædificatũ dicunt. Fuit & apud Luceriam Mineruæ fanũ, priscis donis refertum, ut idem Strabo eodẽ libro author est. g ℭ Insula Ligia.) Cũ hæc scriberemus, nihil relatu dignius, de Ligia insula occurrebat ijs, quę in Aristo. monimentis scripta memoria tenebamus. Subscripsimus ergo eius uerba, ex ca.91. eius operis cui de Admirandis in natura inscriptionẽ indidit. Sirenussas insulas (inquit) positas esse intra Italiæ ambitum ferũt, circa maxime illud interfluens mare, quod promontoriũ illidit, in cuius sinu, Cuma ipsa sita est, & ea ciuitas, quã Possidoniã uocant. Sunt enim tres, quarũ unã quidẽ Parthenopen appellant, alterã uero Leucosiam, tertiã Ligiã, ubi unaquæq; suũ possidet templũ, quod summa cũ oim

a minatæ. Parthenope[a] a Parthenopes Sirenis sepulchro, quã Augustꝰ[b] postea Neapolin esse maluit. Præneste, ut Zenodotus refert, a Præneste Vlyssis nepote/ Latini filio, Aut, ut Prænestini b sonant libri, a[c] Cæculo, quẽ iuxta ignes fortuitos inuenerunt (ut fama est) Digitiorũ sorores. Notum est a Philoctete Petiliã constitutam. Arpos,[d] & Beneuentũ[c] a Diomede. Patauium ab

circum habitantiũ ueneratione, exquisitisq; sacris excolitur. Triũ Sirenussarũ insularũ meminerunt etiã Ply.ca.10.lib.tertij. Strabo lib.primo. Stephanus de urbibus. Strabonis uerba sunt. Ad Possidoniatem sinũ paruæ tres adiacent insulæ, desertæ, petrosæ, quas Sirenussas uocant. Eustathius Homerũ duas tm̃ Sirenussas posuisse scribit, nec eas qdẽ ꝓprijs nominibus nũcupasse. Stephanꝰ, & cæteri ferme omnes, Sirenũ nomina hęc esse tradunt. παρθενώπην, λευκωσίαν, καὶ λίγειαν. Referunt Palephatus, & Seruius Sirenes meretrices fuisse, sumptis nominibus ex meretricũ cõsuetudine. παρθενώπην enim uirginem, λευκωσίαν, albam, λιγύα canoram Gręci dicunt. Candore enim & cantu ad se amatores alliciunt, præsertim cũ se uirgines mentiunẽ. Hinc ꝓuerbiali figura primo epistolarũ ab Horatio dictum est. Sirenũ uoces, in eos, qui cõpositis blanditijs quẽpiam conanẽ excipere. Lycophronis ĩterpres Sirenes tres uocari tradit, Pisinoen, Aglaopen, Thesiepian. Scribit Lycophron insulã esse Tirinã nomine, in qua Ligia Siren colebatur. Plura de Sirenibus Seruius in fine.5.Aene. super illud. Iamq; adeo scopulos &c. Quæ omnia sumpta sunt ex.12.Odysseæ Homeri, cuius uersus Cicero in Latinũ uertit, li. quinto, de Finibus bonorũ & malorũ. Eos parũ infra hoc ipso capite recensebo. a ℭ Parthenope.) Sumpta ex cap.5.tertij Ply. Similia scribit Syllius in principio.12.bellorũ Punicorũ.

Prima instaurantem sensit certamina mitis Parthenope &c. Et parum infra.
Sirenum dedit una suum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias, ęquore cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per undas
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Plura de hac urbe Procopius lib. primo de bello Gothorũ. Hęc urbs ob multa insignis, sed Maronis uatis sepulchro celeberrima. Cuius uatis ossa, ut Aelius Donatus tradit, iussu Augusti, Neapolim translata sunt, sepultaq; uia Puteolana intra lapidẽ secundũ, suoq; sepulchro id Distichon, quod ipse fecerat, inscriptũ est.

Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope, cecini pascua, rura, duces.

b ℭ Augustus postea Neapolin esse maluit.) Strabo lib.5. scribit Neapolin iccirco dictã, quoniã eam uariæ gentes incoluerint. Post Dicearchiã (inquit) Neapolis est Cumanorũ. Postea uero & Chalcidenses incoluerũt, & ex Pithecusis, Athenisq; uenientes. Vnde & noua ciuitas.i. νεάπολις appellata fuit, ubi Parthenopes unius e Sirenibus sepulchrũ ostenditur. &c. Vide Stephanũ. c ℭ Præneste.) Hæc urbs quondã, (authore Strabone in.5.) Polistephanos, idest multarũ coronarũ, appellata est. Seruius septimo Aenei. Præneste dici existimat ἀπὸ τῶν πρίνων.i. ab Ilicibus, quæ illic abũdant. Stephanus de eo, a quo dicta est, sic ait πραίνεσος πόλις ἰταλίας ἀπὸ πραινέσου τοῦ λατίνου τοῦ ὀδυσσέως καὶ κίρκης υἱοῦ, hoc est. Præneste ciuitas Italiæ a Prænesto latino Vlyssis, & Circes filio. Vide Plutar.ca.ultimo Paralellorũ. d ℭ A Cæculo.) Virgiliana imitatio septimo Aeneidos.

Nec Prænestinæ fundator defuit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem,
Inuentumq; focis, omnis quem credidit ætas
Cæculus.

Super quo loco (quod maxime ad hanc Solini historiã pertinet) sic scribit Seruiꝰ Honoratus. Pręneste (inquit) erant Pontifices, & dij Indigetes, sicut etiã Romę. Erant etiã illic duo fratres, qui diui appellabanẽ. Horũ soror dũ ad focũ sederet resiliens scintilla eius uterũ percussit, unde dicitẽ concepisse. Postea enixa puerũ iuxta templũ Iouis abiecit, quẽ uirgines aquatũ euntes, iuxta ignẽ inuentum/ sustulerunt, qui a fonte haud longe erat, unde Vulcani dictus est filius. Ex uerbis his Seruij uidetur legendũ apud Solinũ nõ digitiorũ, sed diuorũ. Vel apud Seruiũ nõ Diui, sed Digitij. Vel ut alterũ cognomẽ sit. Pro his, quæ de Philoctete hic dicunẽ. Lege Aristo.cap.94. de Admirandis in natura. e ℭ Arpos.) Ex Ply.ca.xi.li.tertij. Eam urbem Plynius, & Strabo lib.6. dictam aiunt Hargos Hippium, mox Argirippã Diomede condente. f ℭ Beneuentum.) Beneuentũ (inquit c.xi.tertij.C.Plynius) auspicatius mutato nomine, quæ quondã appellata Maleuentũ. Nõ grauabor ascribere uerba Procopij ex primo de bello Gothorũ libro, cur Maleuentũ antea dictum fuerit. Inter cætera oppida (inqt) & Beneuentũ ad Romanos defecit, quod Maleuentũ quondã prisci dixere. Id namq; oppidũ Dalma-

tiæ ex aduerso oppositū est, incontinentiq; sitū, in quod spiritus uiolētior quidā, & acerbissimus ingruere consueuit. Qui utiq; ubi flare occeperit, nullo sit pacto, qui ea iter faciat inuenturus, sed domi se continent omnes. Nam uenti huius ea est uiolentia, ut uel equitē cum equo simul arreptū sublimē deferat. Diuq; per aerē circumactū, & quocunq; tulerit casus proiectum interimat. Vnde & Malcuentum contra Dalmatiā (ut diximus) & in edito positū, eo ex uento tolleratu difficili, sortitū est nomen. Vrbem hanc cū Diomedes &c.

Antenore [a] Metapontū [b] a Pylijs. Scyllacium ab
Atheniēsibus. Sybarim a Trœzenijs, & a Sagari a
Aiacis Locri filio. Sallentinos a Lycijs. [c] Anconā
a Siculis. Gabios a Galatio, & Bio Siculis fratri-
bus. Ab [d] Heraclidis Tarentū. Insulam Tensam
ab Ionibus. Pæstum a Dorensibus. A [e] Miscello b
Achæo Crotona. Rhegium a Chalcidensibus.
Caulonam & Terinā a Crotoniensibus. A Na-

a ℂ Patauiū ab Antenore.) Hanc urbem a primæuo eius exordio, in hæc usq; tempora fuisse clarissimā norūt uel mediocriter eruditi. De ea cū alijs tū Strabo quinto Geographiæ libro mira tradūt. Patauiū (inquit Strabo) cunctas eius regionis urbes excellit. Nuper quidem in ea censi sunt, quingenti equestris ordinis uiri. Antiqs autē annis centū, &. xx. militū milia misisse cōstat. Quā uero ciuitas ipsa & uirorū ꝓbitate, & artiū bonitate floruerit, magnitudo cū aliarū rerū maximo apparatu Romā missarum, tū uero pannorū, & uestimentorū omnifariā mercatura declarat. &c. Aduentum Antenoris in Italiā, & Patauinæ urbis exędificatio, canit Maro. 1. Aene. Antenor potuit &c. Et infra.

Hic tamen ille urbem Pataui, sedesq; locauit
Teucrorū, & genti nomen dedit, armaq; fixit
Troia, nunc placido compostus pace quiescit.

Dictum aūt Patauiū, uel a Padi fluminis uicinitate quasi Padauiū. Vel ἀπὸ τοῦ πέτεσθαι. i. a uolando, qđ captato augurio dicit̄ conditū. Vel qđ auem telo petisse dicitur, & eo loco condidisse ciuitatem. Author Seruius primo Aenei. Extat hodie in eadē urbe Antenoris sepulchrū uetustissimū cū huiusmodi inscriptione, quæ ob nimiā uetustatem uix legi potest.

Inclytus Antenor patriā uox nisa quietem,
  Transtulit huc Henetos, Dardanidumq; fugas.
Expulit Euganeos, Patauinam condidit urbem,
  Quem tenet hic humili marmore cęsa domus.

Faciunt, quæ habentur infra cap. 56. b ℂ Metapontū.) De his urbibus scribunt Strabo lib. 6. C. Plynius lib. 3. maxime ca. xi. Ptolemæus ca. 1. tertij, Item Pomponius, & Stephanus. DE Scyllatio Strabo lib. 6. Post hanc (inquit) est Scylletiū Atheniensiū colonia, qui Mnestei comites fuere. Hoc tempore σκυλλάκιον uocatur. c ℂ Anconā.) De hac Piceni urbe, lege Ply. c. 13. lib. tertij. & Strabonē lib. 5. Iuuenalis Saty. 4. Doricam eam uocat, quoniā Syracusani, a quibus fuit condita, Dorenses habent authores. In ea urbe Venus quondā Religiosissime colebatur. Catullo ad Annales Volusij, & Iuuenale authoribus.

Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon.

Sortita nomē Plynio, & Mela authoribus, a forma, & situ. ἀγκὼν enim Græce, tum cubitus, tum eminens locus, tū flexus dicitur. Inter alia eius urbis insignia, nobili portu memoranda. d ℂ Ab Heraclidis Tarentū.) Tarentū nobilis Calabriæ ciuitas, a Tara Neptuni filio primū conditū, sed Lacedæmonij Partheniatæ, i. ex Lacedęmonijs uirginibus orti, duce Phalanto illuc nauigantes, ab eisq; auctum oppidū incoluerunt. Hinc ab Ouidio. 15. Metamor. Lacedæmoniū Tarentū nuncupat̄. Historiā copiose recenset Seruius. 4. Georg. Virg. super illud. Namq; sub Oebalij. Et tertio Aene. super eo uersu. Hinc sinus Herculei &c. Quod aūt Solinus dicit Tarentū ab Heraclidis conditū, non est dictis contrariū, quoniā Phalantus is ab Hercule octauus ducit originē. HAud ab hoc loco alienū est, quod scribit Aristo. in eo lib. cui de Admirandis in natura nomen est, cap. 93, Postq̄ (inquit) Tarentinos Hercules cępit, ferunt eam regionē Heracleā fuisse appellatam, cū antea ab Ionicis possessa Pleion diceretur, atq; deinde ipsis a Troianis deuictis Sigion uocitata. Ex hac historia existimat Ianus Parrhasius a Virgilio. 3. Aeneid. dictum, Herculeum Tarentum. e ℂ A Myscello Achęo Crotona.) Sunt, qui legant, a Miscello, & Archia, ex Strabone fortassis moti, qui ait Miscellū Archiæ auxilio, Crotonē condidisse, sed a Myscello Achæo. i. Græco, legendū potius etsi Archia Syracusarū conditor auxiliū tulerit. Hercules perempto Geryone per Italiā boues ductitās, a Crotone uiro quodā nobili hospitio susceptus est. Hunc Hercules per ignorantiā perimens, cōstructu sepulchro, honorifice sepeliuit. Lociq; eius incolis futurū prædixit, ut eo loco insignis urbs defuncti nomine conderet̄. Nec diu post, Mycilum, Alcmonis Argolici filium in somnis idem Hercules alloquitur additis, ni pareat minis plurimis.

Lapidosas (inquit) Aeseris undas

I pete diuersi

I pete diuersi patrias age desere sedes. Rursus nō parenti Mycilo idem Hercules minitans uisus est, qui tandem relictis patrijs sedibus nauigans.

Inuenit Aeserei fatalia fluminis ora.
Nec ꝓcul hinc tumulū, sub q̊ sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus, iussaq; ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbē.

Hāc historiā plurimis carminibus refert Naso Transformationū uolumine quintodecimo. Multo aliter

a ricijs Locros. Heretū [a] a Grecis in honorē Herę.
Sic enim Græci Iunonē uocāt. Ariciam ab Ar-
chiloco Siculo. Vnde & nomen (ut Cassio He-
minæ placet) tractum. Hoc in loco Orestes [b] ora-
b culo monitus simulacrū Scythicæ Dianæ, quod
de Taurica extulerat, prius q̄ Argos peteret cō-
secrauit. A [c] Zanclensibus Metaurū locatum. A
Locrensibus Metapontū, quod nunc Vibo dici
c tur. Bocchus absoluit, Gallorū [d] ueterū propagi-
nem Vmbros esse. Marcus Antonius asseuerat
hos eosdem, q̄ tempore aquosæ cladis imbri-
bus superfuerint, Vmbros esse nominatos. Li-
d ciniano placet a [e] Messapo Græco, Massapiæ
datam originem, uersam postmodum in no-
men Calabriæ, quam in exordio Oenotri [f] fra-
ter Peucetius, Peucetiam nominauerat. Par sen-
tentia est inter authores, a gubernatore Aeneæ
Palinurum [g] appellatum. A tubicine Misenum.

oraculū de condenda hac urbe recenset Strabo lib.6. Conditorem nō Mycilū, sed Myscellum nominans. Alij scribūt Myscello ex Adytis huiusmodi oraculū fuisse redditū, ibi scilicet ab eo ciuitatem condendam, ubi ipsum in serenitate pluuia excepisset. Euenit tandē, ut cū is in Italiā nauigasset, obq; oraculi incertitudinē plurimū fluctuaret, cūq; ei pellex mesta, ubertimq; flens sereno tēpore assedisset, ratus impletū oraculū, Crotoniensem condidit ciuitatem. Stephanus tres urbes hui⁹ nominis esse dicit. DE Crotone plura Liuius lib.24. ab urbe condita. Et Strabo eodē lib.6. a ℂ Heretum.) quasi Iunonium dicas. Græci enim ἥραν Iunonē dicunt. b ℂ Orestes oraculo monitus.) Quæ hic de Oreste, & Scythicæ Dianæ simulacro scribit Solinus, habes copiose apud Seruiū.2. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos. Item ab Horatio ode.7. primi Carminū. Rursus ab Ouidio quarta quarti Tristiū. De alijs urbibus, quas hic Solinus recenset, Plynius, Strabo, Ptolemęus, Stephanus, Mela. c ℂ A Zanclensibus.) Zanclen oppidū tū Achaiæ, tum Siciliæ esse scribit Ply.ca.8. tertij, & cap.5. quarti naturalis historiæ. Zancle Siculæ inditū nomē aiunt qđ falcis formā plurimū sit assimilis. Siculi em̄ (ut etiā Thucidides meminit lib.6.) ζάνκλην falcē dicunt. Syl. aūt li.14. bellorū Punicorū nomē accepisse ait, qđ Saturni falx ibi reperta fuerit. Nec Zanclęa gerunt &c. Id autē iccirco a poetis fictū tradunt, qđ solū Siculū fertilissimū habeat. d ℂ Gallorū ueterū propaginē Vmbros.) Cato in Originibus. Galliā Togatā (inquit) primi coluere Liburni, & Siculi, quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis, & amplius eorū ualidissimis oppidis iusti more belli expugnatis. Eos tandē uicere Galli. Idē scribit Ply.ca.14. lib. tertij. Vmbrorū gens (inquit) antiquissima Italiæ existimatur, ut quos Vmbros a Græcis putent dictos, qđ inundatione terrarū imbribus superfuissent. Trecenta eorū oppida Tusci debellasse reperiuut, ὀμβρέω pluo. ὄμβρημα, & ὄμβρος, imber. ὄμβριος pluuialis. De Vmbris lege Sylliū lib.8. Sed non ruricolæ firmarunt. &c. e ℂ A Messapo Græco.) Sciendū, authore Seruio.8. Aene. Apuliā uno dictā uocabulo, sed huius partē, quā Diomedes tenuit, Messapiā, & Peucetiā a duobus fratribus denominatā, qui illic imperarunt. Alij (inqt) aliter sentiunt de Messapiæ nomine. In Antedonis enim ora, qui Bœotiæ est mons, stat Messapius, a duce Messapo nominatus, qui aduentās in Iapygiā ab se Messapiā regionē appellauit. Itē Dauniam a Dauno rege Apuliæ. Vide Ply.c.xi. tertij. Hunc Messapū fingit Virg. in.7. Aene. fuisse Neptunni filium.

At Messapus equum domitor Neptunnia proles,
Quem nec fas igni cuiquā, nec sternere ferro. &c.

Ab hoc Messapo Ennius dicit se originē ducere. Seruius.7. Aene. Itē. Ennius antiqua Messapi ab origine regis/. Syllius bellorū Punicorū duodecīo. f ℂ Oenotri frater Peucetius.) Ex ca.xi. tertij Plynij. g ℂ Palinurū appellatū.) Virgiliū imitaē in.6.

Nam tua finitimi longe, lateq; per urbes
Prodigijs acti cœlestibus ossa piabunt,
Et statuent tumulum, & tumulo solennia mittent,
Aeternumq; locus Palinuri nomen habebit.

SAne aduertendum iuxta Palinurum

promontoriũ, urbem esse Heliam, uel, ut alij, Veliã nominatã, ubi Palinurus Aeneæ classis gubernator submersus/sepultus est. Ex hac historia tollit̃ mendũ ex Papiniano codice. Sylua enim. 3. li. quinti, de patre loquens sic in omnibus exẽplaribus scriptũ est.
Graia refert Selle, Graius qua puppe magister Excidit, & medijs miser uigilauit in undis. Quibus uersibus Palinuri tãgit historiã. Ergo legendũ est nõ Selle Graius, sed Velie Phrygius, sic uidelicet.

A [a] consobrina Leucosiam insulã. Inter omnes a
perspicue cõuenit, a [b] nutrice Caieta, Caietã. Ab
uxore Lauinia, Lauiniũ esse nuncupatum, quod
post Troię excidium (sicut Cosconius perhibet)
quarto anno extructũ est. Nec [c] omissum sit Aeneam b
æstate ab Ilio capto secunda Italicis littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius sexcentis in agro Laurenti posuisse castra.
Vbi dum simulacrum, quod secũ ex Sicilia ad- c
uexerat/dedicat Veneri matri, q̃ [d] Ἀφροδίτη dicit̃,

Graia refert Velie, Phrygius q̃ (puppe magister
Excidit. Domitius de bonis literis optime meritus, nescio quã de Selle, nullo authore cõfingat historiã. DE Miseno habetur ex eodẽ sexto Aeneidos.
Monte sub aerio, qui nũc Mi(senus ab illo
Dicitur, æternumq; tenet per sæcula nomen. Syllius quoq; libro duodecimo.
Nec non Misenum seruantem (Idea sepulchro
Nomina. a ℭA consobrina Leucosiam.) Duæ sunt ueterum sententiæ de Leucosiæ insulæ nuncupatione. Ply. ca. septimo lib. tertij tradit eã nomenclaturã a Leucosia, una trium Sirenum fuisse sortitã. Cõtra Pęstanũ sinũ (inquit) Leucosia est, a Sirene ibi sepulta/appellata. Idẽ scribit Stra. in principio li. sexti. Alioꝝ opinio est, ei insulæ a Leucosia Aeneæ consobrina nomẽ datũ. Sed quo res fiat dilucidior, & Dionysij locus emacalet̃, ascribam eius authoris ex primo Antiquitatũ Romanarũ lib. uerba. Qui uero (inquit) cũ Aenea nauigarũt ex Sicilia per Tyrrhenũ mare, primã in Italiã stationem habuerunt in portu Palinuro, qui quidẽ eam appellationẽ habuisse dicit̃, ex uno gubernatorũ Aeneæ ibi mortuo. Postea insulæ adhæserunt, cui nomẽ posuere Leucosia a consobrina quadã Aenęę circa eum locũ mortua. Inde transeuntes in portũ profundũ, & bonũ in Opicis, morientẽ ibi Miseno uiro quodã illustri, ab eo quoq; portũ nominauerũt. Insulæq; Prochytæ, & ꝑmõtorio Epytichæ classe cũ appulissent, cognomina pariter illis locis dederunt morientiũ fœminarũ, uolentes loca ipsa monumenta facere. Harum uero altera Aeneæ cognata fuisse dicit̃: nutrix altera. Hucusq; Diony. Quo loco nõ Laucasia, sed Leucosia legendũ est. Errorẽ consimilẽ reperies apud Festũ, ubi pro Leucosia, Lectosia passim legit̃. Leucosia (inquit) insula dicta a consobrina Aeneæ ibidẽ sepulta. De Leucosia insula, ubi de Ligia sermonẽ habuimus, hoc ipso capite ex Aristo. fecimus mentionẽ. b ℭA nutrice Caieta.) Sumptũ ex principio septimi Aeneidos Virgilij.
Tu quoq; littoribus nostris Aeneia nutrix
Aeternam moriens famam Caieta dedisti. &c. Sunt qui hanc urbẽ a Laconibus fuisse conditã autumẽt. Vnde a curuitate nomẽ indidere. Caieta enim curua omnia, ut Stra. author est, Lacones appellant. Virgilij opinioni astipulatur Halicarnasseus in primo. c ℭNec omissum sit, Aeneã æstate ab Ilio capto secũda.) Virg. in fine primi Aenei. multo aliter asserẽs ęstate, id est, anno. 7. post captũ Iliũ, Aeneã in Africã nauigasse, quod & Dido (ut ait Seruius) cognouit ex Teucro.
Nam te (inquit Maro) iam septima portat
Omnibus errantem terris, & fluctibus æstas. Et libro quinto.
Septima post Troiæ excidium iam uertitur æstas. Verba sunt Didonis apud Ouid. in epistolis.
Per mare, per terras septima iactat hyems. De aduentu Aeneæ in Italiã discrepant plurimũ authores. Menecrates scribit, Aeneã ꝓpter simultatẽ cũ Paride, Græcis Iliũ tradidisse, ipsumq; Aeneã in Thraciam nauigasse, ac ibidẽ mortẽ obijsse. Quã sentẽtiam & Egesippus sequit̃. Alij dicũt Aeneam in Arcadiã deuenisse. Multi in Epirũ. Homerus autẽ uidet̃ asserere eũ in Troia remansisse inquiens.
Iam Priami genus est miseratus Iuppiter, at nunc
Imperium Troiæ Aeneas uiolentus habebit,
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis. Quamuis Strabo, & Eustachius aliter ab alijs scriptũ referant.
At genus Aeneæ cunctis dominabitur oris. Virg. autẽ, & Latini fere omnes tradũt Aeneam ex Troia fugientẽ in Italiã nauigasse. Eã fugã lege apud Seruiũ in principio tertij Aene. Apud Nasonẽ. 14. Meta. Apud. T. Liuiũ in prĩcipio primi ab urbe cõdita. Quo aũt tẽpore hoc factũ fuerit, docet Aug. c. 19. decimooctaui Ciui. dei. Et copiosiꝰ Diony. Halicarnasseꝰ li. 1. d ℭἈφροδίτη.) Vnũ ex Veneris cognomibꝰ,

Sumptū nomen ex Spuma, quæ Grȩce ἀφρὸς dicit̄, qđ ex testiū Saturni, uel; ut alijs placet, Cȩli, spuma nata fingit̄. Fabulā lege apud Seruiū circa finē quinti Aenei. super illud. Vnde genus ducis. Quo loco Phisicā quoq; rationē ascribit. a ℂ A Diomede Palladiū.) Hanc historiā Seruius Grāmaticus copiose ex Varronis sententia recenset. z. Aene. Virgilij super illud. Palladiū cæsis. &c. Plura nos in poetarum Collectaneis. b ℂ Tribus mox annis.) Cū Aeneas primū in Laurētum agrū comites e naui exposuisset, latinus Aborigi num rex nouo℞ aduenarū cōmotus aduētu, bellum Troianis inferre decreuit. Sed ꝑ somniū a loci Genio cōmonitus ē, ut eos aduenas ī patria regione suscipiat. Ediuerso dij patrij Aeneā monēt, ut amice a Latino se in ea regione suscipi postulet. Longo ultro, citroq; sermone habito, inter Aborigines atq; Troianos, huiusmodi sub iureiurando icta sunt fœdera, ut Aborigines Troianis darēt regionē quantā postulabant, ad quadraginta ferme stadia a colle ipso quoquo uersus eūtibus Troiā. Id enim inceptæ a Troianis urbis nomē erat. Contra, ut Troiani Aboriginibus bellū præsens una susciperent, & quocunq; alio aduocassent, simul militarent. Cōmuniter aūt utriq;, quȩ utilia inuicem essent alteris eo℞ agerent ex sententia/& manu. Hæc autē omnia per obsides filios fide firmata sunt. Ex primo Antiquitatū Romanarū Dionysij Halicarnassȩi, paucis hæc omnia excerpsimus. c ℂ Apud Numicum apparere desijt.) Diony. lib. primo asserit Aeneā post Latini obitum tres regnasse annos, qđ & Iuppiter apud Virgiliū primo Aeneidos libro, futurū prædixit.

Tertia dum Latio regnantem uiderit æstas.

a a Diomede[a] Palladiū suscipit, tribusq;[b] mox an-
nis cū Latino regnauit socia potestate, quingen-
tis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto sum-
mam biennio adeptus, apud Numicū[c] apparere
b desijt, Anno. VII. patris indigetis[d] ei nomen da-
tum. Deinde constituta ab Ascanio Alba longa,
Fidenæ, Aricia, Nola a Tyrijs. Ab Euboensibus
Cumæ.[e] Ibidem Sibyllæ[f] sacellum[g] est, sed eius
c quæ rebus Romanis quinquagesima Olympia-
de interfuit, cuiusq; librū ad Corneliū usq; Syllā
Pontifices nostri consulebant. Tunc enim una
cū[h] Capitolio igni absumpt⁹ est. Nā[i] priores du-
os Tarquinio Superbo parcius preciū offerēte,

DE Aeneæ morte uariæ sunt scripto℞ sentētiæ. Rutili em̄ Mezentio Hetrusco℞ rege belli socio Aeneȩ, qui Latino in regno successit, bellū inferūt. Nec ꝓcul a Lauinio atrox ꝑliū cōmittit̄, & cęsis utrinq; plurimis, nox superueniēs pugna dirimit̄, sed Aeneȩ corpus nusquā cōparuit. Alij in deos translatum. Alij in fluuio, iuxta quem ꝑliū fuit, esse submersum putant. Eiq; Latini templū construxerūt, inscriptiōe huiusmodi. Præditū patris diui terrestris, q fluuij Numici undas gubernat. Ex Diony. li. prīo sententia. Lege Serui. primo Aene. exponentē illud. Cui nūc cognomē Iulo Addit̄. Et super illud. 4. Aen. Sed cadat ante diē. Et Liuiū in principio primi. Augustinū c. 19. decimioctaui Ciui. d ℂ Patris indigetis.) Indigetes deos (ut. 12. Aene. docet Serui⁹) duplici ratione dicunt̄. Vel secundū Lucretiū, quod nullius rei egeāt, qui ait. Nil indiga curæ. Vel certe Indigetes, quasi in dijs agentes. e ℂ Cumæ.) Euboenses cū uellent urbē condere in eo loco, mulier grauida reperta est. Vnde & eā urbē Cumas uocarunt, siue ab ἐγκύου. i. prægnante, siue ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. ab undis, Latini Cumas dicūt. u. n. u. conuesa. f ℂ Sibyllæ sacellū.) Sibyllæ quæ, quot, & quo tēpore floruerint, docet copiose Lactan. ex Varronis, & alio℞ sententia, cap. 6. primi Diuina. Instit. Augustin⁹ ca. 23. decimioctaui Ciui. dei. Sibylla (ut tertio Aene. scribit Ser.) dicit̄ omnis puella, cuius pectus numē recipit. Nā Aeoli σιοὺς dicūt deos, βουλὴ sententiā. Ergo σιβυλλὰς, quasi σιβουλὰς dixerunt. Vnde est, Magnā, cui mentē, animūq; Delius inspirat uates. S Ane sciendū, codē authore, omnia responsa Sibyllæ, plus, minus ue centū non cōtineri sermonibus. Cumana autē Sibylla proprio nomine Phemonoe dicta est, Seruio. 3. Aene. super illud. Quȩcunq; in folijs. &c. Alijs Amalthea, Demophile, uel Herophile dicit̄. g ℂ Ibidem Sibyllæ sacellū.) Sacellum hoc describit Syllius lib. 12.

Aeque hic perlustrans aditus fulgentia cernit
Arcis templa iugo. &c.

Itē Virg. sexti Aenei. quem Syllius longo interuallo imitatur. Specū apud Cumas elegāter describit Aristo. ca. 82. de Admirandis in natura. h ℂ Cum Capitolio.) Constat apud nobiles authores, sæpe Romanū Capitolium fuisse incensum, Olympiade. 174. 212. 242. Hinc Lucretius in fine secundi, &. M. Cicero in lib. cōsulatus sui conquerunt̄.

Quod pater altitonans stellanti nixus Olympo
Ipse suas arces, atq; inclyta templa petiuit,
Et Capitolinis iniecit sedibus ignes.

Lege Lactantium ca. 17. lib. tertij. i ℂ Priores duos Tarquinio Superbo.) Historia hoc habet, Cumanā Sibyllā/ nouē libros attulisse ad regē Tarqniū Priscum, ac ꝑ eis trecētos Philippeos postulasse, regemq; asper-

q̃ poſtulabatur, ipſa exuſserat. Huius ſepulchrũ a
in Sicilia adhuc manet. Delphicam [a] autẽ Sibyl-
lam ante Troiana bella uaticinatã [b] Bocchus au-
tumat, cuius uerſus plurimos operi ſuo Home-
rum inſeruiſse manifeſtat. Hanc Heriphile Eri- b
ctrea annis aliquot intercedentibus inſecuta eſt,
Sibyllaq; appellata eſt de ſcientiæ parilitate, quæ
inter alia magnifica Lesbios [c] amiſsuros maris
imperiũ multo ante præmonuit, q̃ id accideret. c
Ita Cumanã fuiſse tertio poſt has loco ipſa ſui ſe-
ries probat. Ergo Italia, in qua [d] Latium antiquũ
antea a Tyberis oſtijs aduſq; Lirim amnẽ perti-
nebat, uniuerſa conſurgit a iugis [e] Alpiũ porre- d
cta ad Rheginũ uerticẽ, & littora Brutiorũ, q̃ in
mare meridiẽ uerſ⁹ protẽdit. Inde ꝓcedẽs paula-
tim ſe Apennini mõtis [f] dorſo attollit, extẽſa ĩter
Thuſcũ, & Adriaticũ, id eſt ĩter Superũ mare, &
Inferũ, ſimilis querno [g] folio. ſ. ꝓceritate amplior,

natũ precij magnitudinẽ, & mulieris inſaniã. Illam in conſpectu regis tres combuſiſse, ac pro reliquis idem precium poſtulaſse. Tarquiniũ multomagis mulierẽ inſanire putaſse. Quæ denuo tribus alijs exuſtis, cũ in eodẽ precio perſeueraret, motum eſse regem, ac reſiduos, trecentis aureis emiſse. Authores, Lacta. ca. 6. primi. Et Seruius ſexti Aene. ſuper illud. Hic ego namq; tuas ſortes. &c. Elegãter, ut cetera, Aulus Gel. ca. 19. primi Noctiũ Atticarum. Aſcribit tamen hoc nõ Tarquinio Priſco, ſed Tarquinio Superbo, ſicut & Solinus hoc ipſo loco. Sed Lactãtij ſententia temporibus cõformior, cũ Tarquinius Sup̃bus anno 4. ſexageſimeprię Olym. Romanũ arripuerit principatum. Hi autem libri, cuius Sibyllæ fuerint incertũ eſt, q̃q̃ Cumanæ Virgili⁹ dicat, Varro Erythreę. a ℭ Delphicã.) Hoc uel a natali ſolo ſortita nomen, uel qđ apud Delphicũ oraculũ reſpõſa dare fuerit conſueta. Delphicam Sibyllã Varro tertio loco ponit. Vide Lactan. ca. 6. primi. b ℭ Bochus.) Sunt, qui nõ Bochus, ſed Boethus legẽdum exiſtimẽt. Boethi Stoici philoſophi meminit Diogenes in uita Zenonis, lib. ſeptimo. c ℭ Lesbios amiſsuros imp. maris.) Euſeb. lib. temporũ ſcribit, poſt Cares Lesbios aliquandiu maris obtinuiſse imperiũ. d ℭ Latium antiquum.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Vide Plynianum Indicẽ, in dictione Latiũ. Seruius aliter in principio primi Aene. ſuper illud. Inferretq; deos Latio. Seruij ſententiã Beroaldus reprobat. Sed fieri potuit, ut de Latio Seruius alios ſit authores ſecutus, quã quos pro ſe aduocat Beroaldus, cũ de locis etiamnũ aliis, ſæpiſsime Geographi diſsentiãt inter ſe. Non aduertit Beroaldus eſse Seruiana exemplaria paſsim mutila, & reliquias ſcriptorũ eius plurimũ deprauatas e ℭ A iugis Alpiũ.) Hac parte Solinus. C. Semproniũ imitari uidetur. Vniuerſa (inquit) Italia a iugis Alpiũ oritur, & in Leucopetrã, fretumq; Siculũ terminaẽ. Cingitur Supero, & Infero mari, & ſecatur Apœnino, qui a iugis Alpiũ ortus, ꝑ mediã Italiã, a Liguribus ad Anconã porrectus. Inde paulatim uſq; Venuſiam flexus ibi ex trãſuerſo diuidit Italiã. &c. SED quo locus iſte totus fiat dilucidior, aſcribam Ptolemæi ſententiã ex primo tertij. Geographiæ. Italia (inquit) limites habet, ab Occidente Alpiũ iuga iuxta lineã, quæ extenditur a mõte Adula, uſq; ad Varij fluminis oſtiũ. Præterea littus Tyrrheni pelagi, a Neapoli ſcilicet uſq; Leucopetram. A Septẽtrione terminaẽ Alpiũ iugis, quæ Rhetiæ imminẽt. Præterea, Pœnis, Ocra, Caruſadio monte, qui ſub Norico eſt. Rurſus littore Adriatici ſinus, a Tilauento flumine uſq; Garganũ montẽ, & Hydruntũ. A Meridie Adriatici pelagi littore, a Tilauẽto flumine uſq; Illyricã metam. Præterea Liguſtico littore, atq; Tyrrheno a Varij fluminis oſtio, uſq; Neapolin, ac a Leucopetra, uſq; Hydruntũ. Si picturis, & tabulis delecteris, uide eius authoris tabulam ſextam Europæ. Exiſtimat Nonius Mar. nomen Alpiũ ſumptũ ex candore niuium. Græci enim ἄλφον album dicunt. Sabini tamen Alpum dixerunt. Plures in noſtris Collectaneis citauimus authores. f ℭ Apennini montis.)

Hic mons eſt Siculum porrectus aduſq; Pelorum
Finibus a Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminam latus ſtringentia longe,
Vtraq; perpetuo diſcriminat æquora tractu.

Sunt qui Apœninum ab Hannibalis Pœni tranſitu dictum uelint. Apenninũ montẽ eleganter deſcribit Lucanus libro ſecundo.

Longior educto, qua ſurgit in aera dorſo,
Gallica rura uidet. &c.

g ℭ Similis querno folio.) Plynius cap. 5. libri tertij, idipſum ſic explicat. Eſt (inquit) Italia folio maxime querno aſsimilata, multo proceriore

amplior, q̃ latitudine in lęuo se flectens cacumine, & Amazonicæ figura desinēs Parmæ, ubi a medio excursu Cirthos uocatur, per sinus lunatos duo cornua emittēs, Leucopetrã dextra, Laciniũ sinistra. a ℭ Scyllæ matre.) A Plynio hoc quoq; loco dissentit Solinus, Nã Plynius scribit Cratidem fluuiũ Scyllæ patrem, nõ matrē fuisse. Id autē iccirco fictum est, quoniã id uel acciderit secus flumina. Vel ab his factum, qui ex se flumina nominarunt. Reor aũt a Solino, Scyllę patre, nõ matre fuisse scriptum,

a q̃ latitudine. Vbi longius processit, in cornua
duo scindit, quorũ alterũ Ioniũ spectat æquor,
alterũ Siculũ. Inter quas prominentias non uno
margine accessum insinuati freti recipit, sed lin-
b guis proiectis sæpius, ac procurrentibus, distin-
ctum promõtorijs pelagus admittit. Ibi (ut ob-
uia passim notemus) arces Tarentinæ, Scyllacęa
regio, cum Scyllęo oppido, & Crathide flumine
c Scyllæ [a] matre, ut uetustas fabulata est. Rhegini
saltus. Pæstanę ualles. Sirenũ [b] saxa. [c] Amœnissi-
mi Cãpaniæ tractus. Phlegræi [d] cãpi, Circes do-
mus. [e] Tarracina [f] insula ante circumflua immen-
so mari, nunc æuo nectente addita continenti,

m.in.p. scriptoris uitio, mutato. Sæpe enim leguntur flumina quorundã fuisse patres, matres aũt nunq̃. b ℭ Sirenũ saxa.) Dino Clitarchi, celebrati authoris pater, ĩ India Sirenas esse affirmat, mulceriq; earũ cantu, quos grauatos somno/ lacerant/ licet, ut ait Plinius, apud alios nec impetrauerit fidem. Secundũ autē fabulam mõstrosę uirgines fuerũt, Acheloi fluminis, & Calliopes musæ filiæ. His cantus suauitatem ascribunt. Has ferũt primo iuxta Pelorų promontoriũ, deinde in Capreis insulis habitasse. Quos autē suo cantu illexisse, in naufragia deducebãt. Id aũt fictum est, quoniã reuera meretrices fuerunt, quæ transeũtes ad egestatē ducebant, ita ut naufragia fecisse uiderent̃. Homerus. 12. Odisseæ lib. multis carminibus fabulam prosequit̃. Homeri uersus de hac re Cicero sic in latinũ uertit.

O decus Argolicum quin puppim flectis Vlysses,
Auribus ut nostros possis agnoscere cantus.
Nam nemo hæc unq̃ est transuectus cærula cursu,
Quin prius astiterit uocum dulcedine captus,
Post uarijs auido satiatus pectore Musis
Doctior ad patrias lapsus peruenerit oras. &c.

Interpretatur autem fabellã Cicero de his hominibus, qui ingenijs, studijsq;, atq; artibus delectantur. Hi enim (inquit) cognitione rerũ, scientia capti, nec ualetudinis, nec rei familiaris/ rationē ullã habent. c ℭ Amœnissimi Cãpaniæ tractus.) Omniũ (inquit Florus lib. primo) nõ modo Italia, sed toto orbe terrarũ/ pulcherrima Campanię plaga est. Nihil mollius cœlo. Deniq; bis floribus uernat. Nihil uberius solo, ideo Liberi, Cererisq; certamē dicitur. Nihil hospitalius mari. Hic illi nobiles portus., Caieta, Misenus, & repentibus fontibus Baiæ, Lucrinus, & Auernus, quædã maris ocia. Hic amicti uitibus montes. Gaurus. Falernus. Massicus, & pulcherrimus omniũ Vesuui⁹ Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis. &c. Alia ad idem in eo Flori loco alias annotauimus. d Phlegræi campi.) In Campania iuxta Acherusiam paludē, cãpus est Phlegręus nomine, in quo Herculē Gigantes superasse fabulant̃, illicq; sepulti quoties anhelant, terrã quatiunt. Syllius lib. 12.

Tradunt Herculea prostratos mole Gigantes
Tellurem iniectam quatere, & spiramine anhelo
Torreri late campos, qnotiesq; minantur
Rumpere compagem impositam expallescere cœlum.

Id autem ideo fictum est, quoniã ea regio tota fere sulfure plurimo scatet. Hinc fit, ut uentorų impulsu, excitet̃ passim ignis. Qui cũ exitum e cauernis natura expetat, dũ luctatur assidue, terrã tandē quatit, & cõmouet, exuritq; frequēter. Vnde & nomē sortit⁹. φλέγειν em̃ Gręce, exurere, ardereq; significat. Fabulã explicat Diodorus. in. 5. e ℭ Circes domus.) In cuius limine tecti

Mille lupi, mixtiq; lupis, ursiq;, leęq;
Occursu fecere metum, sed nulla timenda,
Nullaq; erat nostro factura in corpore uulnus,
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
Nostraq; adulantes comitant uestigia.

De Circes domo, ubinã fuerit, uaria ab Homeri interp̃tib⁹ lib. Odisseæ. 10. memorant̃. Ea, q legere uoluerint, adeãt Domitiũ in cõmentarijs tertię syluę. 1. Syluarũ Statij. Multa Maro. 7. Aene. Oui. 14. Met. Dio. Siculus li. 5. f ℭ Tarracina.) Hęc (ut c. 5. 3. ait Ply.) Lingua Volscorų Anxur dicit̃. Eadem & Trachinia dicta est ab asperitate, ut Strabo author est. τραχύς enim

diuersamq́; [a] fortunā a Rheginis experta, quos a
fretum mediū a Siculis ui abscidit. Formiæ [b] etiā
Læstrygonibus [c] habitatę, Multa p̄terea pollen-
tissimis ingenijs edisserta, quæ p̄terire, q̄ inferi⁹
exequi tutius duximus. Verum Italiæ [d] longitu- b
do, quæ ab Augusta Prętoria per urbem, Capu-
amq́; porrigitur, usq́; ad oppidū Rhegium, de-
cies centena & uiginti milia passuū colligit. La-
titudo ubi plurimū quadringentadecē. Vbi mi- c
nimū centū.xxxv.milia. Artissima est ad portū,
quem [e] Hannibalis castra dicunt. Neq́;. [f] n. exce-
dit quadraginta milia. Vmbilicū (ut Varro tra-
dit) in agro Reatino habet. At in solidum spaciū d
circuitus uniuersi uicies quadragies nouies cen-
tena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensium
frōte ortus a Gadibus finit Europę sinus prim⁹.
Nam secundus a Lacinio auspicatus/in Acroce-
raunijs metas habet. Ad [g] hęc Italia Pado clara ē,

asper significat, τραχίον saxosum. Fuit enim hæc olim Volscorū Metropolis, ut lib. Originum scribit Cato. a ℭ Diuersam fortunā a Rheginis.) Idest quēadmodū maris abscessu Terracina, addita cōtinenti, sic Rhegiū maris accessu, a continenti seiunctū est. Hinc & nomē urbi datū. ῥαγεῖς enim Græce ruptū significat. Ceterū (inquit Strabo lib.6.) casu quodā Rhegio nomē inditū est, qui huic obuenit regioni Aeschylo teste. Namq́; Siciliā ab continente ui terręmotuū auulsam fuisse, & ille, & alij memorię prodiderūt. Ex quo Rhagene. i. a frangendo nomē assequutum. b ℭ Formię.) Ante (ut septimo Aenei. scribit Seruius) Hormiæ dicebātur. ἀπὸ τῆς ὁρμῆς, hoc est, ab impetu. Posteritas enim in multis nominibus. f. pro. h. posuit. c ℭ Læstrigonib⁹ habitatæ.) Lęstrygones homines immanissimi fuerūt, qui corporibus humanis uescebantur, de quib⁹ plura Homer⁹ circa principiū decimi Odisseæ. Thucidides in principio sexti, scribit se ignorare Læstrygonum genus, neq́; unde uenerint, neq́; quo abierint dicere habere. Sufficiat (inquit) & a poetis memoratum esse, & apud se quisq́; de illis agnoscit. Poetæ fabulant̄ fuisse eos Neptuni filios ferocissimos & immanes ab omni humanitate penitus alienos, tanq̄ e mari genitos. Hinc non inelegāter prouerbio dici cōuenit, Lęstrigonibus immanior, In feralē, & truculentū quēuis hominē. Dicti autem, ut nō nulli existimant, ἀπὸ τῆς ληστρείας. i. a latrocinio. Id quod Orthographia nō patitur, qđ λαιστρυγόνες dicantur a Græcis. d ℭ Italiæ longitudo.) Id ipsum Ply. ca.5. tertij sic refert. Patet (inquit) longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Augustæ per urbem, Capuāq́; æque cursu meāte, Rhegiū oppidū in humero eius sitū, a quo ueluti ceruicis incipit flexus, decies cētena, & uiginti milia passuum, multoq́; amplior mensura fieret Laciniū usq́;, ni talis obliquitas in latus digredi uideret̄. Latitudo eius uaria est. ccccx. miliū inter duo maria, Inferū, & Superū, amnesq́; Varum, atq́; Arsiam, mediæ atq́; ferme circa urbem Romā, ab ostio Aterni amnis in Adriaticū mare influentis ad Tyberina ostia. cxxxvi. & paulo minus a Castro nouo Adriatici maris Alsium ad Thuscū æquor. Haud ullo in loco. cc. in latitudinē excedens. Vniuersæ autem ambitus a Varo ad Arsiam. xxx. milia passuū. lviij. efficit. Abest a circumdatis terris Istria, ac Lyburnia quibusdam locis. c. milia passuū. Ab Epiro, & Illyrico. 50. Ab Africa min⁹. cc. Ab Sardinia. c. xx. milia. A Sicilia. M.D.p. Corsica min⁹. lxx. Ab Issa. L. Incedit per maria cœli regione ad meridiē quidē. Sed si quis diligenti subtilitate id exigat, inter sextā horam, primāq́; brumalem. Hanc Italiæ mensurā clare aperit Martianus. ca.13. lib. sexti. Quo loco de Italiæ latitudine loquens numerus corrigendus est. Sic enim passim retinēt exēplaria. Nusquā uero (inquit) ccc. latitudo eius excedit. Cū legendū sit. ccccx. Plynio, & Solino, quos passim sequitur id asserētibus. e ℭ Quē Hannibalis castra dicunt.) De portu quē Hannibalis castra dicunt, Ply. ca. 10. tertij. In ea (inquit) portus, qui uocatur castra Hannibalis, nusquā angustiore Italia. xx. milia passuū latitudo est. Itaq́; Diony. maior intercisam in eo loco adijcere Siciliæ uoluit. Cū Plynio concordat Martian⁹ ubi supra. Angustior plurimū (inquit) est ad portum, quē Hannibalis castra dicunt. Nā uix. xx. milia passuū lata est. f ℭ Neq́; excedit. xxxx. milia.) Ex Plynio, & Martiano iāiam citatis, patet legendum esse nō. xxxx. milia, sed. xx. milia, licet passim primū numerū retineant exemplaria. DE Italiæ Vmbilico in Reatino agro Ply. ca.12. lib. tertij. In agro (inquit) Reatino Cutyliæ lacū, in quo fluctuet insula, Italiæ Vmbilicū esse. M. Varro tradit. Vt autem in Reatino agro Italiæ umbilicus ponitur, ita orbis totius in Delphis est. Huius authores in Collectaneis nostris q̄plures aduocauim⁹. DE q̄tuor Europæ finib⁹ infra ca.12. g ℭ Italia Pado clara est.) De Pado flumine nihil est, quod nō eleganter ca.16. tertij retu-

a quẽ mõs Vesulus superãtissimus inter iuga Al-
pium gremio suo fundit Visendo fonte in Ligu-
rum finibus,unde se primũ Padus proruit,sum-
mersusq; cuniculo rursus in agro Vibonẽsi ex-
b tollitur,nulli amniũ inferior claritate, a Græcis
dictus ἠρίδανος.Intumescit exortu canis tabefactis
niuibus,& liquẽtibus Brumæ pruinis, auctusq;
aquarum accessione.xxx. flumina in Adriaticũ
c defert mare,Est e memorabilibus inclytũ,& in-
signiter per omniũ ora uulgatũ,quod[a] perpaucę
familiæ sunt in agro Phaliscoꝝ,quos Hirpos uo-
cant.Hi sacrificium annuũ ad Soractem montẽ
d Apollini faciunt. Idq; operantes gesticulationi-
bus religiosis impune exultant,ardẽtibus ligno-
rum struibus,in honorẽ diuinę rei flammis par-
centibus. Cuius deuotionis ministeriũ munifi-
e centia senatus honoratum,Hirpis perpetuo om-
nium munerũ uacationem dedit. Gentẽ[b] Mar-
sorum serpẽtibus illæsam esse nihil mirũ.A Cir-
ces filio ij genus ducunt,& de auita potentia de-

lerit Caius Plynius.Refert in Originibus Cato Portius,Ethruscos,Botigon.Lygures uero Botigũ hũc ipsum amnẽ,a profunditate nominasse.Ply.nõ Botigon,nec Botigum,sed Bodincũ.i.fundo carentẽ/ uocari dicit,quo loco argumentũ affert,cur sic uocet̃.Gallos autem a Pado.i.Picea arbore,qđ in eius ripis hæc arbor plurima proueniat.Herodotus in Thalia nõ assentit̃ ijs,qui flumẽ Eridanũ esse prodiderunt.Neq;.n.assentior(inquit)fluuiũ quendã esse,Eridanũ a Barbaris uocitatũ,qui subijt mare ad Septẽtrionẽ spectans,unde Electrũ uenire narratur.Nec Cassiteridas quidẽ noui insulas,hoc est, Stãnarias,unde ad nos uenit stãnũ.Eridan⁹ em̃ nomẽ Grçcũ ẽ,nõ Barbarũ,ab aliq̃ poetarũ fictũ,sed hoc etsi studiose q̃siui,a nemine,qui ipse uiderit, accipere potui. Quomodo se habeat mare ad illam Europæ partẽ,lege Ply.ca.4.lib.12. Virg. primo Georgicoꝝ libro,uocat Eridanũ fluuiorũ regem. Qđ ad Padi magnitudinem respexisse uidetur.Nam,ut Lucan⁹ cecinit in secundo.

Non minor hic Nilo,si non p̃ plana iacentis
Aegypti Libycas Nilus stagnaret arenas.
Nec minor est Istro,nisi qđ dũ permeat orbem
Ister casuros in quælibet ęquora fontes
Accipit, & Scythicas exit non solus in undas.

Appianus lib.1.Belloꝝ ciuiliũ,scribit Eridanũ,& Rhodanũ flumina paruo inter se spacio caput exerere.Ex his(inquit) alter per Celtas,q supra Alpes incolũt, in Tyrrhenũ mare diffundit̃.Alter uero intra Alpes supra Ioniũ sinũ elapsus, pro Eridano Padi nomẽ assumit.In uetustis omnibus exemplaribus apud Ouidium primo Metamorphosis sic legitur. Eridanusq; senex,lenisq; Amphrysus,& Aeas. Quo loco Raphael Rhegi⁹ pro Eridano reposuit Apidanusq; senex,nõ aduertens de eo Eridano poetã loquutũ,qui Atticæ regionis fluuius est, in Illissum influens,author in Attica Pausanias.Fluuij(inquit)Athenis labuntur Illisus, & qui in eũ immittit Eridanus Gallico Eridano cognominis.Ianus Parrhasius,& Cęlius Rhodiginus id ipsum antea retulerunt. a ¶ Perpaucæ familiæ.)Sumpsit hæc Solinus ex cap.2.septimi Ply.Haud procul(inquit) urbe Roma in Faliscoꝝ agro familiæ sunt paucæ,quæ uocant̃ Hirpiæ, quæ sacrificio annuo, qđ fit ad montẽ Soractem Apollini super ambustã ligni struẽ ambulantes non adurunt̃.Et ob id perpetuo Senatuscõsulto militiæ,omniũq; alioꝝ munerũ uacationẽ habẽt.Rem hãc cecinit Virg.xi. Aeneid.

Summe deum sancte custos Soractis Apollo,
Quem primi colimus,cui Pineus ardor aceruo
Pascitur,& medium freti pietate per ignem
Cultores multa p̃mimus uestigia pruna.

Sup q̃ loco plura Seruius ad huius rei noticiã docte tradidit.Sylli⁹ li.5.de hac eadẽ re sic cecinit.

Tum Soracte satum,præstantẽ corpore,& armis
Aequanũ noscens,patrio cui ritus in aruo
Cum pius arcitenens accensis gaudet aceruis,
Exta ter innocuos lætum portare per ignes,
Sic in Apollinea semper uestigia pruna
Inuiolata teras,uictorq; uaporis ad aras
Dona serenato referas solennia Phœbo.

Strabo aũt li.5.scribit ea sacra nõ Phœbo,sed Feroniæ deæ celebrari solita.Feroniã(inqt)finitimi magno dignantur honore. Quo in loco ipsius tẽplũ est, mirificũ habens sacrũ.Nã q eius numine afflantur,nudis pedibus prunas ,& copiosum inambulant sub hac dæmone nulla lęsione cinerẽ. Varro id nõ ascribit miraculo,sed ait Hirpinos ambulaturos per ignes,medicamẽto quodam plantas tingere. Hirpi Sabinoꝝ lingua lupi uocantur.Lege Seruiũ ubi supra. b ¶ Gentem Marsoꝝ.)Ply.ca.2.libri

septimi.In Africa gens Psyllorum fuit(ut Agatharchides scribit)a Psyllo rege dicta. Horum corpori ingenitũ fuit uirus exitiale serpentibus,ex cuius odore sopirent eas.Et infra. Simile & in Italia Marsorũ gente durat,quos a Circes filio ortos ferunt.Et ideo inesse his uim naturalem eam. Idem eleganter, ut cætera,scribit AulusGel.ca.xi.lib.16.Noct.Atti.Syllius Italicus libro octauo,de Marsis loquens.

Hæ bellare acies norant, ac Marsica pubes,
Et bellare manu, & Chelydris cantare soporem,
Vipereũq; herbis hebetare, & carmine dentem,
Aeetæ prolem angnitiã mala gramina primam
Monstrauisse ferũt, tactuq; domare uenena,
Et lunam excussisse polo, stridoribus amnes
Frenantem, ac syluis montem undasse uocatis.

Scribit idem Syllius Marsos denominatos a Marsia, qui quodã ab Appolline uictus, in hæc loca profugerit.

Sed populis nomẽ posuit metuentior hospes,
Cum fugeret Phrygios trans æquora Marsia Crenos
Mygdoniã Phœbi superatus pectine loton.

Alij a Marsia Lydorum duce appellatos tradunt.

beri sibi sciunt seruitium uenenorum, ideo uenena contemnunt. Caius Cœlius Oetæ tres [a] filias, Angitiam, Medeam, & Circen fuisse dicit. Circem Circæos insedisse montes carminũ maleficijs uarias imaginũ facies mentientẽ. Angitiã uicina Fucino occupauisse, ibiq; salubri scientia aduersus morbos resistentem cum desisset intus hominẽ uiuere, deam habitam. Medeam a Iasone Buthroti sepultã, filiũq; Marsis impasse. Sed q̃uis Italia habeat hoc presidiũ familiare, a serpẽtibus non penitus libera est. [b] Deniq; habitatores ab Amyclis, quas antea Amyclei Græci condiderant, fugauere serpẽtes. Illic [c] frequẽs uipera

a ℭ Tres filias.)Diod.Siculus lib.quinto tradit Oetam ex Hecate, Maga tres liberos procreasse Circen,Medeã,Egialeum.Seruius septimo Aene.scribit Angitiã, uel ut alijs placet, Anguitiam,a Marrubijs populis,Medeam nominatam,ex eo,quod eius carminibus serpentes angeret. Medea(inquit)quando relictis Colchis Iasonẽ secuta est,dicitur ad Italiã peruenisse, & populos quosdã circa Fucinũ ingentẽ lacũ habitantes,qui Marrubij appellabant̃,quasi circa mare habitantes, propter paludis magnitudinẽ,docuit remedia contra serpentes. Hi ergo populi Medeã Angitiã nominauerunt,ab eo quod eius carminibus,serpentes angeret. Angitiæ meminit Virg. lib.septimo.

Te nemus Angitiæ,uitrea te Fucinus unda.

Vim etiã hanc cõtra serpentũ uenena,tribuit Marrubijs populis.

Quin & Marrubia uenit,de gente sacerdos. &c.

b ℭ Deniq; Amyclas.)Sumptũ ex cap.5.tertij Plynij.Tarracina(inquit)oppidũ lingua Volscorum Anxur dictum.Ibi fuere Amyclæ a serpentibus deletæ.Idẽ scribit ca.29.octaui.Quo loco docet quas ciuitates,gentesq; minuta animalia deleuerint. Inter Caietã,& Tarracinã oppidũ constitutũ est a Laconibus,qui comites Castoris,& Pollucis fuerũt, & ab Amyclis prouinciæ Laconicę ciuitate est ei nomen inditũ.Lacones isti cũ secundũ Pythagorę sectam a cæde oium animaliũ abstinerent,& ex uicinis paludibus natas serpentes,occidere nephas putarẽt,ab ijsdem interempti sunt.Vnde Amyclas tacitas dixit Maro in.10.Et tacitis regnauit Amyclis. Solinus infra ca.12.hanc taciturnitatẽ,Amyclis Laconicæ regionis urbi uidetur tribuere.Amyclæ(inquit)silentio suo quondã pessundatę.Quod ideo fortassis dixit,quoniã ab eis Amyclæ Italię originẽ duxerint. Hinc ab Ausonio Paulino scribente dictum est.

Tu uelut Oebalijs habites taciturnus Amyclis.

Reliq̃ ca.12.infra.

c ℭ Frequens uipera.)Vipera,quę Græce ἔχις dicit̃,dicta est,qđ ui pariat. Corrosis enim matris lateribus,exeunt pulli cum matris interitu.Scribunt primę classis authores, Viperę marem caput inserere in os fœminę,qđ illa arrodit uoluptatis dulcedine.Herod.in Thalia.Nunc(inquit)cũ libidine agitantur,& per paria coeunt,fœmina collũ maris in emittenda genitura comprẽhendit, sorbensq; nõ prius dimittit,q̃ deuorauerit,& mas quidẽ hoc modo perit. Fœmina uero talẽ luit masculo pœnam,qđ filij dũ adhuc intra uterũ sunt,patrẽ ulciscentes ambedunt,eiusq; aluo ambesa,ita partum faciunt.Eandẽ sententiã tradit Aristo.ca.16.eius libri, quẽ de Admirandis in natura scripsit. Id ipsum eleganter canit in Theriacis Nicander poeta inquiens.

Vipera sæua caput lætali dente mariti
Mordicus abscindit,sed nata ex semine proles
Viscera dilaniat matris, stratamq; relinquit,
Sic patris interitum sub primo ulciscitur ortu.

Ex his apparet Albertũ lib.25. de Animalibus,

a morſu [a] inſanabili. Breuior hæc cæteris, q̃ in alĳs
aduertimus orbis partibus, ac propterea dũ de-
ſpectui eſt, facilius nocet. Calabria [b] Cherſidris
frequentiſsima, Et Boam [c] gignit, quem anguem
b in immenſam ferunt molem coaleſcere. Captat
primo greges bubulos, & quæ plurimo lacte ri-
gua bos eſt, eius ſe uberibus innectit, ſuctuq; cõ-
tinuo ſaginata, longo in ſæculo, ita [d] fellebri ſati-
c etate ultimo extuberatur, ut obſiſtere eius ma-
gnitudini nulla uis queat. Poſtremo depopula-
tis animalibus, regiones, quas obſederit, cogat
ad uaſtitatẽ. Diuo deniq; Claudio principe, ubi
[illegible]

nec Plynĳ uerba, nec uiperæ concipiendi, aut pariendi modũ intellexiſse. Citat neſcio quem Sirach ſcribentem de Vipera, qđ fœmina inſaniens libidine (utar enim authoris eius qualibuſcunq; uerbis) caput ſpuens maris, caput in os apprehendit, & amputat, & ex ſputo illo concipit partum, qui ſe uiſceribus matris emordet, & ſic uiſceribus matris laceratis, mater moritur in partu. Et parum infra. Adhuc autem (inquit) quod dicit Plynius, uolens magis aptare mendaciũ, quod quidẽ, ut dictũ eſt, concipiat decapitatione maſculi. Sed quia multos concipiat, & propter ſtricturã corporis, non niſi unũ poſt eniti poſſit, cum multi ſint, amplius uidelicet, q̃ uiginti, ultimos tedium inuadit, ꝙ nõ prodeũt ad lucẽ, & illi uiſcera matris corrodunt, eſt ſimiliter mendaciũ & impoſsibile. Natura em̃ nũq̃ dedit actum, cuius non daret naturalẽ potentiã, & facultatẽ, quia aliter deficeret in neceſsarĳs. Hucuſq; Albertus. Pro Plynio, & contra Albertũ eſt Ariſtoteles in eo libro, quẽ iãiam citauimus. Eius uerba libuit ſubſcribere. Echidna (inquit) piſcis eſt maritimus, cum qua ferũt Echin uiperam ſerpentẽ quendam nigris intinctum maculis coire plerumq; conſueuiſse. Atq; illam dum in ipſo demulcentur complexu aduerſam ſerpenti, morſibus illius caput abſcindere. Tum qui ex ea naſcuntur (quaſi uindicaturi eſsent patris interitum, & accepturi de matre pœnas) abſciſso uentre, per media illius uiſcera erumpere, atq; ſuper mortua matre, qđ ultionẽ patris abunde patraſsent, inter ſe mutuo efferri, congratulariq;. Apollonius Tyanæus, ut in ſecundo eius uitæ, refert Philoſtratus, nõ aſsentitur huius ſententiæ authoribus. Vipera (inquit) uiſa eſt ſerpentes, quos peperit lingua lambere, & quaſi expolire. Non enim aſsentior (inquit) imprudenti eoꝝ ſermoni, qui dicunt Viperarũ filios abſq; matre naſci. Neq; enim hoc natura patitur, neq; comprobat experientia. LOcus montanus eſt iuxta Aliacmon flumen Macedoniæ. Is, ut lib. 3. ſcribit Dioſcorides, Viperis ſcatet. Ob hoc fortaſsis euenit, ut rutã ibidem naſcentẽ qui ediderint negent euadere. In Phœnicia tam præſentis ueneni uiperæ ſunt, ut halitu ſolo animalia necent, qđ radicibus uenenatis illic naſcentibus ueſci credant̃. Viperæ Balſami, tũ ſuccum, quo alunt̃, tũ umbra ſub qua deliteſcunt plurimũ affectant. Qua ex re ſiquẽ illic uiperæ momorderint, uulnus quidẽ inferunt, ſed carũ morſus ueneno omnino carent. Id autem accidere credit̃ qđ ex cibis odoratis paſcantur. a ℂ Morſu inſanabili.) Extat apud Dioſcoridẽ lib. 8. caput, quod ad uiperas curatio inſcribitur. Rurſus apud Auicennã longus ſermo eſt, de uiparũ morſus curatione capitibus. 33. 34. 35. 36. tertĳ tractatus ſecũdę Fen, quarti Canonis. Idipſum multis carminibus Quintus Serenus cecinit.

Cuſpide non quiſquã, longæ neq; cæde Lariſsæ,
Fulmine non gladĳ, uolucris nec felle ſagittæ. &c.

Sunt qui Ply. in uiperæ deſcriptione plurimũ arguant, quod perperã ſententiã Ariſtotelis ca. ult. quinti naturæ animaliũ fuerit imitatus. Cuius defenſionẽ lege apud Cœliũ ca. 30. tertĳ Antiq. lectionũ. De Vipera plura notatu digna ſcribit Ambro. ca. 7. quinti Hexameron. b ℂ Calabria Cherſydris.) Cherſydri dicti, qđ in aquis, & in terris morentur. Na̅ χέρσον dicimus terrã, ὕδωρ autẽ aquã. Imitat̃ hoc loco Solinus tertio Geor. Virgilium.

Diſce & odoratam ſtabulis accendere Cedrũ,
Galbaneoq; agitare graues nidore Chelydros
Sæpe ſub immotis præſepibus, aut mala tactu
Vipera delituit. &c.

Et infra.

Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis
Squammea conuoluens ſublato pectore terga,
Atq; notis longam maculoſus grandibus aluũ. &c.

Sũt q nõ Cherſydris, ſed Chelydris legãt. c ℂ Et Boas.) Ex Ply. c. 14. lib. octaui, faciũt ĳs (inqt) fidẽ in Italia appellatæ Boæ in tantã magnitudinẽ exeuntes, ut Diuo Claudio principe occiſæ in Vaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit infans. Alunt̃ primo Bubuli lactis ſucco, unde nomẽ traxere. Albertus li. 25. de Animalibus falſo exiſtimat Boã fuiſse eũ inuſitatę im̃anitatis ſerpentẽ, aduerſus quẽ primo Punico bello. M. Attilius Regulus conſul in Africa caſtris apud Bragadã flumẽ poſitis, p̄lium grande, atq; acre feciſse narrat̃, cuius interfecti longũ coriũ pedes centũ & uiginti Romã miſit. Id coriũ, maxilleq; (ut Ply. author eſt) uſq; ad bellũ Numantinum durauere Romæ in templo. d ℂ Fellebri ſatietate.)

Vaticanus ager eſt, in aluo occiſę Boæ ſpectatus eſt ſolidus infans. Italia[a] lupos habet, qui cũ cęteris ſimiles nõ ſint, homo, quẽ prius uiderint, cõticeſcit, & anticipatus[b] obtutu nocenti, licet clamandi uotũ habeat, nõ habet uocis miniſteriũ. Sciens[c] de lupis multa prætereo. Spectatiſsimũ illud eſt, qđ caudæ[d] animalis huius uillus amatorius ineſt perexiguus, quẽ ſpontaneo damno abijcit, cum capi metuit. Nec habet potentiã, niſi uiuenti detrahatᷣ. Coeunt lupi toto anno nõ amplius dies .xij. Veſcuntᷣ in fame terra. At[e] hi, q̃s Ceruarios dicimus, q̃uis poſt longa ieiunia repertas ægre carnes mandere cœperint, ubi quid caſu reſpiciunt, obliuiſcuntᷣ, & immemores pręſentis copiæ, eunt quæſitũ, quã reliquerunt ſatietatem. In hoc animaliũ genere numerantᷣ[f] & Lynces, quarum urinas coire in duriciẽ precioſi cal-

Copioſo lactis ſuctu, a uerbo fellò, quod lac ſugere ſignificat. Sunt qui legant celebri, aũt funebri ſatietate. DE Vaticano lege quæ ſcribit. A. Gellius ca. 17. ſextidecimi Noc. Atti. a ℭ Italia lupos habet.) Lupus ex Gręco ſumptũ nomẽ. Is enim Græce λύκος dicitur. Animal hoc noxiũ, nec in Olympo Macedoniæ monte, nec in Creta inſula reperitur. Quod hic de Lupis Solinus refert, ex cap. zz. octaui Plynij ſumptum eſt totũ. Sed in Italia quoq; (inquit) ut creditur luporꝝ uiſus eſt noctius, uocemq; homis, quẽ priores contemplenᷣ adimere ad præſens. Diuus Amb. ca. 4. ſexti Hexam. Lup⁹ (inq̃t) ſi prior hominẽ uiderit, uocem excipit, & deſpicit eũ, tanq̃ uictor uocis ablatæ. Idẽ ſi ſe præuiſum ſenſerit, deponit ferociam, & nõ poteſt currere. Ex hac lupi proprietate, ſumptũ Adagiũ apud Terẽtiũ in Adelphis. Lupus eſt in fabula. Cũ quempiã, ob eius pręſentiã, in quem loquimur, ſilendũ eſſe ſignificamus. Plaut⁹ in Sticho. Quin tu uocaſti hominẽ ad cœnam? Reſpondet Epignomus adoleſcens. Nequid adueniens p̃derem. Atq; eccũ tibi lupũ in ſermone. Exuriens adeſt. Prouerbiũ interpretatur Seruius Ecloga nona Virgilij ſup̃ illud. Lupi Mœrin uidere priores. Multa ex his, quæ de lupis Albert⁹ ſcribit de animalibus lib. zz. fabuloſa eſſe nemo ambigat. b ℭ Obtutu nocenti.) Sunt ueuſti codices, qui ſic habeant. Et anticipatus obtutu aſpectus nocentis. Idẽ tñ cũ priori ſenſus. Inter aĩalia uix lupo alterũ magis hoĩbus noxiũ reperitur. Vnde apud Atticos cautũ lege fuerat, ut ei, qui lupi catulũ peremiſſet, talentum daretur. Ei uero qui adultum lupũ necaſſet, talenta duo fuerant inſtituta. Hunc etiã morem plurimæ hac tempeſtate urbes ſeruant, ut qui luporꝝ capita urbiũ rectoribus deferant, pręmiũ quodpiam inde recipiant deferentes. c ℭ Sciens de lupis multa prætereo.) Quæ hic ſciens Solinus p̃terit, lege apud Ariſtot. ca. 35. ſexti. & ca. 5. octaui naturę animaliũ. Itẽ apud Ply. ca. & lib. iamiã citatis. Solinus etiam aliqua de lupis refert ca. z5. infra. d ℭ Caudæ animalis huius uillus.) Sumptũ hoc, & quod ſequitur ab eodẽ Plynio ubi ſupra. e ℭ At ij, quos Ceruarios dicimus.) Sunt in eo genere, qui Ceruarij uocanᷣ, qualẽ e Gallia in Pom. Magni arena ſpectatũ diximus. Huic q̃uis in fame mandenti ſi reſpexit, obliuionẽ cibi ſurrepere aiunt, digreſſumq; quęrere aliud. Ex Ply. ca. zz. octaui. Ex hac animalis huius natura, nõ incongrue, in hominẽ, uel proprij cõmodi obliuioſum, prouerbiali figura quis utetur. Ceruario obliuioſior. Tria ſunt luporꝝ genera, Cõmunes, Canarij, Ceruarij genus tertiũ. Ariſtot. ca. 35. ſexti naturę animaliũ. Lupos itẽ Canarios (inquit) cęcos parit luporꝝ ritu, numero cũ plurimũ, quatuor. Quin etiã lupus Ceruarius coitu, ut canes amplectiᷣ, & cęcos generat, nũero duos, aut tres, aut quatuor. Corpore longior, & cauda porrectior eſt, ſed proceritate breuior, celeritate ęque pręſtat, q̃uis crura habeat breuiora. Mollis enim & agilis eſt, proſilireq; longius ob eam rem poteſt. f ℭ Numerantur & Lynces.) Græca omnino dictio eſt λύγξ. Sumpta hæc omnia ex ca. 58. octaui naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Lyncũ humor ita (inquit) redditus, ubi gignuntur glaciatᷣ, areſcitq; in gẽmas Carbunculis ſimiles, & igneo colore fulgentes. Lyncuriũ uocatas, atq; ob id Succino a plerisq; ita generari prodito. Nouere hoc, ſciunt Lynces, & inuidentes, urinã terra operiunt, eoq; celerius ſolidatᷣ. Plura idem Ply. de Lyncurio ca. 3. li. ultimi. Et Dioſcorides. c. 30z. Vrina Lyncũ, quã λυγκούριον uocãt, ſimul egeſta eſt, ſolidari crediᷣ in lapidẽ. Proinde ſuperfluo medicinas ex eo cõmiſcuntur, quandoquidem non ſit alia res a Succino, qđ quidã Electrũ appellauere cognomento πτερύγοφόρον. Potũ hoc in aqua ſtomachi uicijs, & alui fluctiõibus medeᷣ. Ariſtot. in libro de Admirãdis in natura. 66. ca. Et Lynces quoq; emingunt, obtegere arenis ferunt, cum uideantur intelligere id ab hominibus quæri ad priuatã utilitatẽ, & potiſſimũ ad informandas imagines, decorandosq; ſculpturis anulos. Ouidius item quinto decimo Meta. ſic de hac re inquit.

a culi fatentur; qui naturas lapidũ exquiſitius ſunt
perſecuti. Iſtud etiam ipſas lynces perſentiſcere,
hoc documento probatur, qđ egeſtum liquorẽ
ilico arenarũ cumulis, quantũ ualent, contegũt,
b inuidia ſcilicet, ne talis egeries tranſeat in noſtrũ
uſum, ut Theophraſtus ꝑhibet [a]. Lapidi iſti ſuc-
cini color eſt, pariter ſpiritu attrahit propinquã-
tia. Dolores renũ ſedat. Medetur regio morbo.
c λυγκούριον Græce dicitur. Cicadę [b] apud Rheginos
mutæ, nec [c] uſquã alibi. Quod ſilentiũ miraculo
eſt, nec immerito, cũ uicinæ, quæ ſunt Locrenſi-
um ultra cæteras ſonitent. Cauſas [d] Granius tra-
d dit. Cũ obmurmurarent illic Hercule quieſcen-
te, deum iuſsiſſe ne ſtreperent. Itaq; ex eo cœptũ
ſilentiũ permanere. Liguſticum [e] mare frutices
procreat, qui quantiſper fuerint in aquarũ pro-
fundis, fluxi ſunt, tactu ꝓpe carnulento. Deinde

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho,
E quibus (ut memorant) ꝗcquid ueſica remiſit
Vertitur in lapides, & congelat aere tacto. a ❡ Theophraſtus perhibet.) Theophraſtus, ut lib. 5. refert Diogenes, edidit libros duos, de ijs quæ durantur in lapides. Ex Lyncũ ferarũ natura, Adagium ſumi poſſe uidetur. Lynce inuidioſior. In auaros, qui ne inutile quidẽ ſibi, alijs indigẽtibus elargiunť. b ❡ Cicadæ apud Rheginos.) Sumptũ ex ca. 27. undecimi Ply. Cicadæ (inquit) nõ naſcunť in raritate arborꝝ &c. Et parũ poſt. At in Rhegino agro ſilent omnes, ultra flumen in Locris canunt. Scribũt Græcoꝝ quidam Cicadas omnes quæ maſculæ ſint/ canere, & Achetas dici. Quę uero fœminæ ſunt/ mutas eſſe, & Tettigonas nũcupari. Tradũt philoſophi, & Ply. retulit ca. 51. undecimi naturalis hiſtoriæ, nõ ineſſe uocẽ ijs animalibus, quæ pulmone, & arterijs carẽt. Proclus ſcribit cicadã canere, cũ ſeipſam ſub alis atterit, atq; ita ſonũ emittere. Strabo li. 6. docet cur Cicadæ in altera fluminis ripa ſint canorę, in alia uero ſilentes/ & mutæ. Cũ fluuius (inquit) Alex Rheginum a Locrenſi diſterminet agro, qui per uallẽ profundã curſum habet. Peculiare quiddã cicadis obuenit. Quæ enim in Locroꝝ ripa uerſanť/ ſonantius ſtridẽt. Alijs uox nulla contingit. Eius rei cauſam ſuſpicatur eſſe. Nã cũ ijs omnino umbroſa regio ſit, unde roſidas alarũ pelliculas minime pandãt. Illis ſole feruida eſt, quę aridas, & uti corneas habeat. Vnde apte ſtridor emittiť. Aliã cauſam refert Ariſtoteles ca. 30. quinti de Animaliũ natura, & in lib. eo, qui de morte & uita ſcriptus eſt. Scribit idẽ Ariſtoteles ca. 57. de admirãdis in natura, Cicadis quẽadmodũ & Apibus futuroꝝ notionẽ ineſſe, contrarijs tamẽ actibus. Illæ (inquit) taciturnitate quadã & quiete, hæ uero motu, ac uocis crepitatione, cũ non antea concinẽt, q̃ ſol retorqueat eius curſum, q̃ maxime tempore homines ad laborẽ prouocanť. c ❡ Nec uſq; alibi.) Tarręas in Prouerbioꝝ Collectaneis, tradit in Acantho, qni eſt Aetoliæ urbs, τέττιγας οὐκ ᾄδειν. i. Cicadas nõ canere. Vnde prouerbio locũ datũ, ἀκάνθιος τέττιξ, Acanthia Cicada, in mutos, & inſcios homines dici ſolitum. d ❡ Cauſas Granius tradit.) Has fabuloſas cauſas ijs uerbis refert Diodorus in quinto. Cũ Hercules ad fines Rheginoꝝ, ac Locrenſiũ perueniſſet, obq; iter feſſus quieſceret, cicadarũ ſtrepitu pertæſus, deos oraſſe fertur, ut eas inde amouerẽt. Exaudita prece, nõ ſolũ tunc, ſed poſtmodũ cicadæ nunq̃ ſunt in ijs repertæ locis. Ex Cicadarũ natura huiuſmodi prouerbia nata ſunt. Cicada canorior. Cicada aridior, Cicadę nec æſtate ſilent/ ex Theocrito, Martiale, Ouidio. Hoꝝ & ſex miliũ alioꝝ uſus, in libro Adagioꝝ noſtroꝝ explicuimus. e ❡ Liguſticũ mare frutices procreat.) Coraliũ Græca omnino dictio, κωράλιον eis dictũ, de quo lege Plyniũ, quẽ more ſuo Solinus imitatus eſt, ca. 2. lib. 32. & ca. 19. li. triceſimiſexti. Coraliũ, ut lib. 5. ſcribit Dioſcorides, alij Lithodendron uocant. Forma eſt ei fruticis marini. Duraturq; illico exemptũ, atq; in lucẽ uniuerſam prolatũ, ut uideri poſsit ſpiſſatũ a ſpiritu, qui nos ambeſt &c. Theophraſtus κουράλλιον appellat, ἀπὸ τῆς κουρᾶς. i. a tonſura, ſiue a radẽdo. Aiunt eñi tactu protinus lapideſcere ſi uiuat. Itaq; occupari, euelliq; retibus, aut acri ferramento præcidi. De eo ſic Ouidius libro quintodecimo Metamorpho.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, dureſcit, mollis fuit herba ſub undis.

Auicenna c. 124. ſecundi tractatus, lib. ſecundi, ponit eius ſpecies. Albũ, rubrũ, nigrumq;. Aſſerit autem frigidũ eſſe in primo, ſiccũ in ſecundo. Ponit tandẽ eodẽ capi. plures eius operationes, & proprietates. Ouid in fine. 4. Meta. fabuloſe narrat uirgas ſanguine Meduſæ contactas, in hunc lapidẽ fuiſſe conuerſas.

Anguiferumq; caput, dura ne lędat arena, &c.

Claudia. de Nuptijs Honorij contra Orthogra-

ubi in supera tolluntur, natalibus [a] derogatis, la- a
pides fiunt. Nec solum qualitas illis, sed & color
uertitur. Nam puniceo protinus rubescunt. Ra-
muli sunt, quales arborū uisimus, ad semipedem
frequentius longi. Rarum est pedaneos depræ- b
hendi. Excudunt̃ ex illis multa gestamina. Habet
enim (ut [b] Zoroastres ait) materies hæc quandã
potestatẽ, ac propterea, quicquid inde fit, habet
inter salutaria. Coralium alias dicũt. Nã Metro- c
dorus [c] γοργίαν nominat. Idẽ, qđ resistat Typho-
nibus, & fulminibus, affirmat. Eruitur [d] gemma
in parte Lucaniæ facie adeo iucunda, ut languẽ-
tes intrinsecus stellas, & sub nubilo renitẽtes cro d
ceo colore perfundat. Ea quoniã in littore Syrti-
um inuẽta primũ est, Syrtites uocat̃. Est [e] & Vei-
entana gemma a loco dicta, cui supficies nigra,
quã ad gratiam uarietatis limites intersecant albi e
notis candẽtibus. INsula [f] quæ Apuliæ oram ui-
det tumulo, ac delubro Diomedis insignis est.
& Diomedeas [g] aues sola nutrit. Nã hoc genus
alitis pter q̃ ibi nusq̃ gentiũ est, idq; solũ poterat
mẽorabile iudicari, nisi accederẽt nõ omittenda.

phiæ rationem corripuit primam.

Mergit se subito, uellitq; Coralia Clotho.
Vimen erat dum stagna subit, processerat undis
Gemma fuit.

Nisi/q;/coniunctionẽ addititiã putemus. DE Ligustico mari infra ca.36. a ¶ Natalibus derogatis.) Detractis, mutatis, cõuersisq;, qđ.s. natiuã molliciẽ, propriũq; colorẽ statim uertant. Sunt uetusti quidã codices, in quibus tũ naturalibus, tum natiuis scriptũ sit, idẽ tamẽ sensus omnibus. b ¶ Vt Zoroastres ait.) Marbodęus in libello de lapidib⁹ preciosis, de Coralio loquens sic ait.

Ex quo finguntur gestamina cõmoda multis.
Quippe salutaris gestantibus esse probatur
Illius, ut dixit Zoroastres, mira potestas.
Et sicut scribit Metrodorus maximus author,
Fulmina, Typhonas, tẽpestatesq; repellit. &c.

Stulte omnino faceret, qui sup pomiferas arbores, uel fabaceas herbas, Coralia in pulueres redacta cũ aqua, asperserit, pomorum, aut fabarum sperans copiã. Eam lucri speciẽ siquis affectarit, Alberto grates referat, qui id secretũ posteris scriptũ reliquit. c ¶ γοργίαν nominat.) Lego γοργονίαν, ex similitudine sic appellatã, quoniam Coraliũ exemptũ aquis, ex uimine durescit in gemmã, sicut ostenso Gorgonis capite, in lapides uertebãtur astantia. Ply. ca.10. tricesimiseptimi natura. hist. Gorgonia (inqt) nihil aliud est, q̃ Coraliũ, nominis causa, qđ in duriciem lapidis mutatur. &c. d ¶ Eruit̃ gemma in parte Lucaniæ.) Plynius ca.10. tricesimiseptimi. Syrtitæ (inquit) in littore Syrtium. Iam quidẽ in Lucania inueniunt̃, melleo colore croco refulgentes, intus autẽ stellas continẽt languidas. e ¶ Est & Veientana.) Ex Ply. ca.10. tricesimiseptimi. Veientana Italica gemma est (inquit) Veijs reperta, nigrã materiã distinguẽte limite albo. f ¶ Insula, quæ Apulię orã uidet.) Ptolemęus ca.1. tertij, tabula Europę sexta, scribit sex esse Diomedeas insulas. Plyni⁹ in fine tertij. Contra Apulũ littus (inquit) Diomedea conspicua monumẽto Diomedis. Et altera eodẽ nomine, a quibusdã Teuthria appellata. Duas etiã Strabo lib.6. eas esse dicit. In propinquo mari (inquit) iacent duæ insulæ, quas Diomedeas appellãt. Ex quibus habitatores habet altera. Reliquã desertam esse dicunt, in qua Diomedẽ disparuisse quidã fabulant̃, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mãsuescere, & humanã quodãmodo uitam agere, & uiuẽdi ordine, & erga benignos mansuetudine. A malignis autem, & sceleratis, fuga & euitatione. Meminit Stephanus de Vrbibus. SVmpsit hæc omnia Solinus, ex Ply. ca.44. lib. decimi. Ab Alberto barbare Dyomeditæ uocant̃, quas (inquit) ad Auguriũ uocauit rex Dyomedes. g ¶ Diomedeę aues.) Ouid.14. Meta. Diomedis sociorũ in aues conuersionẽ, enumerat inter fabulas. A Venere enim, quã Pleuronius Agmon Diomedis soci⁹ maledictis instimularat, in has alites eos narrat fuisse conuersos. Locũ fabulæ (ut inquit Ply.) fecit, qđ hæ aues cotidie Diomedis ædem pleno gutture, madentibus pennis perluũt. Virgilij uersus de hac ipa re, ex .xi. Aeneidos libro hi sunt.

Nunc etiam horribili uisu portenta secuntur,
Et socij amissi petierunt æthera pennis,
Fluminibusq; uagantur aues, heu dira meorum
Supplicia.

a Forma [a] illis pene, quæ Fulicis, color candidus,
ignei oculi, ora dentata. Congregatæ uolitant,
nec sine ratione pergendi, duces [b] duæ sunt, quæ
regunt cursum, altera agmen anteit, altera inse-
b quitur, illa, ut ductu certum iter dirigat, hæc, ut
instantia urgeat tarditatẽ. Hæc in meantibus di-
sciplina est. Cum [c] fœtificũ adest tempus, rostro
scrobes excauant, deinde surculis inuersum su-
c perpositis texta cratium imitantur, & sic conte-
gunt subtercauata. Et ne operimẽta desint, si for-
te lignorũ casas uenti auferant, hanc struem com
primunt terra, quã egesserant, cum puteos exca-
d uarent. Sic nidos moliuntur bifori accessu, nec
fortuito, adeo, ut ad plagas cœli metentur exitus,
uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus, in
ortum destinatur, qui excipit reuertentes, occa-
e sum uersus est, ut lux, & morantes excitet, & re-
ceptui non denegetur. Leuaturæ aluum ad-
uersis flatibus subuolant, quibus proluuies lon-
gius auferatur. Iudicant [d] inter aduenas. Si Græ-
f cus est, propius accedunt, & quantum intelligi
datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit
gentis alterius, inuolant, & impugnant. Aedem
sacram omni die celebrant studio huiusmo-
di. Aquis imbuunt plumas, alisq; impendio

Supplicia, & scopulos lachrymosis uocibus implent. Quo loco plura scribuntur a Seruio. Sociorũ Diomedis in aues conuersorum, nomina sunt. Agmon, Lycus, Idas, Rhetenor, Nycteus, & Abas. Aristoteles in eo libro, quẽ de Admirandis in natura scripsit ca. 68. ijs quidẽ uerbis rem totã explicat. Erat in Diomedea insula, quæ in Adriatico freto posita adiacet Italiæ peruetustum quoddã sacellum Diomedi olim principi dicatum, admirabile quidẽ, & multa ueneratione tũ, ꝓpter uetustatẽ ipsam, tum etiam ob eam, quã dicam rei nouitatem dignissimũ. Ferunt enĩ circa illud uersari nõnullas aues miræ magnitudinis, ac rostri durissimi, illasq; si quis eo accesserit cuiuscunq; fuerit nationis, præterq̃ Græci in eum statim irrumpere acerrimo uolatu, rapereq; illũ sublimem, ac totum unguibus dilaniare. Tum uero demum cõfossa rostro ceruice, atq; undiq; discerpta necatũ abijcere. Idq; potissimũ eos facere, inquunt, aduersus uicinas gẽtes, cũ dicant illas socios olim fuisse Diomedis, q cõfractis circa eã insulam nauibus submersi, in huiusmodi aues sunt cõmutati, atq; illud odij aduersus uicinos ꝑpetuo conseruasse, cum Diomedes eorũ dux ab Aenea fuisset dolo interceptus, qui tũ ea possidebat loca, quãdoq̃dẽ Græcis, qui eo proficiscuntur sese benignas admodum, & familiares præstent. Lege Augus. c. 16. decimioctaui de Ciui. dei.

a ℂ Forma illis.) Ex Plynio ubi supra. Has (ĩquit) Iuba Cataractas uocat, & eis esse dẽtes, oculosq; igneo colore, cætero candidas tradens.

Si uolucrũ (inquit Naso) quæ sit dubiarum forma requiris,
Vt non Cygnorũ, sic albis proxima Cygnis.

Suidas existimat has aues uel Ciconias esse, uel Cyconijs similes. Augustinus Fulicas, Theodorus Gaza Ardeolas transferũt. Has aues Græci Erodios uocant, cuius generis auem auspiciũ dixit Homerus, Diomedi, & Vlyssi speculatoribus apparuisse. Versus Homeri est.

τοῖσι δὲ δέξιον ἧκεν ἐρώδιον ἐγγὺς ὁδοῶ παλλὰς ἀθηναίη.

b ℂ Duces duæ sunt.) Plynius masculino gẽere protulit. Duos semper his duces (inquit) alterũ ducere agmen, alterũ cogere.

c ℂ Cũ fœtificum.) Scrobes (inqnit Plynius) excauare rostro, inde crate consternere, & operire terra, quæ ante fuerit egesta. In ijs fœtificare.

d ℂ Iudicant inter aduenas.) Aduenas Barbaros (inquit Plynius) clangore infestant. Græcis tantum adulantur miro discrimine, uelut generi Diomedis hoc tribuentes &c. Mira naturę uis. Iam quædã animalia authore Plynio, innoxia indigenis, aduenas interimunt sicut serpentes. Parcunt in Myrinthe, quos terra nasci proditur. Item in Syria angues circa Euphratis maxime ripas, dormientes Syros non attingunt. Aut etiam si calcati momordere, non sentiunt maleficia, alios cuiusq; gentis infesti auide, & cum cruciatu exanimantes. Quamobrem & Syri non necant eos. Contra in Aletenio Cariæ monte Aristoteles Philosophus scriptum reliquit, tradit a Scorpionibus hospites non lædi, indigenas interimi. QVid de sociorũ Diomedis Aetoli ducis in has

madefactis confluūt rorulentæ, ita ædem excus- a
so humore purificant, tunc pennulis superplau-
dunt, inde discedunt quasi peracta religiōe. Ob
hoc ferūt Diomedis socios aues factos. Sane an-
te aduentum Aetoli ducis nomen Diomedeç nō b
habebant. Inde sic dictæ. ITalicus [a] excursus per
Liburnos, quæ gens Asiatica [b] est. Procedit in
Dalmatiæ pedem. Dalmatia [c] in limitem Illyri-
cum. In quo sinu Dardani sedes habent, homi- c
nes ex Troiana prosapia in mores Barbaros effe
rati. At [d] ex altera parte per Ligurum oram in
Narbonensium prouinciam pergit, in qua Pho-
censes quondam fugati Persarum [e] aduen-

aues conuersione, ac reliquis, re uera tenendū sit, tradit Diuus Augustinus ca.18. decimioctaui Ciui. dei, ijs quidē uerbis. Socij Diomedis, quia nusq̄ subito comparuerunt, & postea nullo loco apparuerūt, perdentibus eos ultoribus angelis malis, & pro eis aues occulte ex alijs locis, ubi est hoc genus auium, ad ea loca perductæ sunt, ac repente suppositę, ideo credunť esse cōuersi. Qđ aūt Diomedis in tēplū aquā rostris afferūt, & aspergūt, & qđ blandiunť Gręcigenis, atq; alienigenas ꝓsequunť, mirandū nō est, fieri dęmonū instinctu, quorꝝ interest. i. ad quos ꝑsuadere pertinet, deū factum esse Diomedē ad decipiendos homines, ut falsos deos, cū ueri dei iniuria, multos colāt, & hominibus mortuis, qui nec cū uiuerent uere uixerūt, templis, altaribus, sacrificijs, sacerdotibus, q̄ omnia cū recta sunt, nō nisi uni deo uiuo, & uero debenť, inseruiant. a ℭ Italicus excursus ꝑ Liburnos.) Liburnia (ut ca.5. tertij refert Plynius) q. busdā locis abest ab Italia cētū .M. passuū. Vnde dicti sint, tradit Stephanus. Illyrij seu Liburni (inquit ca.5. secūdi Luci⁹ Florus) sub extremis Alpium radicibus agunt inter Arsiā, & Titium flumen longissime per totum Adriatici maris littus effusi. Lege Plyniū ca.22. lib. tertij, & Appia. in Illyrio. b ℭ Asiatica est.) Seruius primo Aene. existimat Rhetos, Vindelicosq; Liburnos esse. Hi autē (inquit) ab Amazonibus originem ducūt. Citat Horatiū ode quarta q̄rti Carminū. Videre Rheti bella sub Alpib⁹ Drusum gerentem. Vindelici, quibus mos inde deductus per omne tempus Amazonia securi. c ℭ Dalmatia in limitē Illyricū.) Florus lib. quarto. Dalmatæ (inquit) plerunq; sub syluis agunt, inde ad latrocinia prōptissimi. Et de Illyrijs. Illyrij quoq; sub Alpibus agunt, imasq; ualles earum, & quædā quasi claustra custodiunt, abruptis torrentibus implicati. Lege de utrisq; populis præter Plyniū, Strabonē, Ptolemęum, apud Appianū in eo lib. quē Illyriū inscripsit. Ptole. ca.9. tertij Tab.9. Europæ, ponit Dardanos in superiore Mysia. d ℭ At ex altera parte.) Describit eum Italiæ limitē, quo Italia, Galliā, & Hispaniā e regione prospicit. Qua in parte Massilia urbs a Phocensibus olim condita/sita est. Massilia (ut in cōmentarijs Dionysij refert Eustathius) ex euentu quodā sortita est nomē. Cū enim Phocensiū gubernator illuc primū appulisset, conspicato in littore τοῦ ἁλιέως. i. piscatore/mox ex sumpto omine, nautas ligare rudentē iussit. Aeoles enim ligare μάσσειν dicunt. Qua ex re Massiliā dictam refert. Constructa autē est a Perano Phocensiū duce Senani Segoregiorꝝ regis genero. Eam uero condidit ꝓpe amnis Rhodani ostia, in remoto quodā sinu, ueluti (ut Iustinus author est) in maris angulo. Hermola⁹ ca.30. quinti Plyniarū castiga. Asiaticos Phocenses cū dyphthongo, Græcos autē ex Phocide Phocenses sine dyphthongo scribendū existimat. Ab utroq; tamen Phocaicus deduci refert. e ℭ Persarū aduentū.) Marcellinus lib.15. circa finē. A Phocide (inquit) Asiaticus populus, Harpali inclementiā uitans Cyri regis præfecti, Italiā nauigio petit. Cuius pars in Lucania Veliā, & altera condidit in Viennensi Massiliam. Meminit & Herodotus in primo. Hanc Phocensium fugam describit Hora. ode.16. Epodon. Vide Porphyrionē ibidem. Non cōueniunt authores, a quibus Phocensibus urbs Massilia condita fuerit. In hoc fere concordāt omnes, ut cā Gręci ꝓfugi cōdiderint. Ply. c.4. tertij. Iusti. li.43. Luca. in.4. Sylli⁹ li.15.

Iamq; agiles Tyrrhena sonāt, qua cærula puppes
Ausoniū euasere latus, Ligurumq; citatis
Littora transmittunt proris, hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrumpentem in sydera cernūt
Aerias Alpes occurrunt mœnia Graio
Condita Massiliæ &c.

MAssiliensiū instituta plura recenset Max. Valerius, de institutis antiquis lib.2. Plautus in Casina circa finē. Vbi tu es (inquit) qui colere mores Massilienses postules? Taxat Massilienses tanq̄ molles, & effœminatos, qđ & Athenęus dicit. Phocęa urbs Asiatica insignis est Pylade alumno, cuius cū Oreste ueteribus amicitia celebrať. Apud Statium Sylua sexta lib. secundi sic in omnibus exemplaribus falso legitur.

Dignus & Hęmonium Pyladen pręcedere forma.

Quasi Pyladen Hęmoniū dicat, cū constet eū Phocęū fuisse. Ouid. 2. Elegiarū.

Quod fuit Argolico iuuenis Phoceus Oresti.

Et. 2. de Ponto.

Affuit insano iuuenis Phocęus Oresti.

Vnde quibusdam apud Statium sic legendum uideť,

Dignus & Hæmonium iuuenem præcedere forma, Vt ad solū Achillem referas. Ego uero sic legēdum censeo. Dignus & Hæmonium, & Pyladen præcedere forma, Vt & Achillē, & Pyladen simul Papinius complectatur. a ℭ Olympiade quadragesima quinta.) Idem tradit Eusebius libro Tempor℞. b ℭ Caij Marij.) De his fossis Plynius c.4.tertij. Sunt(inquit) authores, & Heracleam oppidum in ostio Rhodani fuisse ultra fossam ex Rhodano centū passibus, Marij opere, & nomine insigne stagnum. Mercatores nostri temporis, qui in Galliam merces deuehūt, has ipsas fossas (credo ob aquarū immobilitatem) aquā mortuā/ appellant. c ℭ Qui amnis.) Rhoda oppidū Rhodior℞ in Narbonensi prouincia, unde (inqt cap.4.tertij Caius Plynius) dictus multo Galliarū fertilissimus Rhodanus fluuius, ex Alpibus se rapiens, per Lemannū lacum, segnemq; deferens Ararim, nec minus se ipso torrētes Isaram, & Druentiam. Libyca appellantur duo eius ora modica, ex his alterum Hispaniēse, alterū Metapinū, tetiū idēq; amplissimū, Massalioticum. Polybius increpat Timęū, qui Rhodanū quinq; ostia habere tradidit. Artemidor⁹ tria Rhodanū habere ostia opinatus ē. Lege Strabonē in quarto. Plutarchus in uita Hannibalis ait Rhodanum nō longe ab Istri, Rheniq; fontib⁹ surgere. Octingentis prope emensis stadijs in lacum Lemannum se condere. Inde egressum, in occidentē se uertentē Gallias aliquādiu dirimentem, Araris, & alior℞ fluminū accessione non mediocriter auctum. Tandem inter Volcas, & Cauares, pluribus capitibus in mare influere. De ortu Rhodani supra, ubi de Pado scripsimus, sententiam retulimus Appiani. Eleganter Rhodanū describit Syllius tertio bellor℞ Punicorum libro.

Valcarum populatur iter, tumideq; minaces
Accedit Rhodani festino milite ripas,
Ac gregibus caput Alpinis, & rupe niuali
Prosilit in Celtas, ingentemq; extrahit amnē
Spumāti Rhodanus ꝓscindens gurgite cāpos &c.

d ℭ Inter tres Europæ maxios fluuios.) Varro cū de parte orbis, quæ Europa dicitur, dissereret, in tribus primis eius terræ fluminibus Rhodanum esse ponit. Per quod uidetur eum facere Istro æmulum. Istrus enim quoq; in Europa fluit. Aulus Gellius c. septimo libri decimi. e ℭ Aquæ quoq; Sextiæ.) De ijs aquis Plynius ca.4.tertij, & ca. secundo tricesimiprimi. Plutarchus in uita C. Marij, Sextiles uocat. Caius Sextius proconsul uicta Saliyorum gente, Coloniā aquas Sextias condidit, ob aquarum copiā, & calidis, & frigidis fontibus, atq; a nomine suo ita appellatas, Author Liuius libro.61.ab urbe condita. Et Strabo in quarto. Sextius(inquit) potissimum redactis in potestatem Saliys, nō longe a Massilia, sui nominis ędificauit oppidum, suæq; appellationis aquas dixit calidas, quar℞ partem in frigidas permutatas esse ferunt, ibi Romanorum ꝓsidium collocans. f ℭ Hyberna consulis.) Intelligit uel Caium Sextium, uel qđ magis placet, C. Marium, qui, ut lib.68. scribit Liuius, summa ui oppugnata a Teutonis, & Ambronibus castra, defendit. Duobus deinde pręlijs circa aquas Sextias eos hostes deleuit. In quibus cæsa traduntur hostium ducēta milia, capta nonaginta milia. Plutarchus dicit captos uiuos, atq; trucidatos ex Barbaris ultra decē Myriadas. g ℭ Acran Iapygian.) Sumptum ex capite undecimo tertij Plynij. Promontorium (inquit) quod Acran Iapygian uocant, quo longissime in maria excurrit Italia. h ℭ Achaiā.) In Achaiam. Ars quidem, authore Seruio, hoc exigit, ut nominibus prouinciarum præpositionem addam⁹, ciuitatum nunq;, tamen plerumq; peruerso ordine lectum est. Achaiæ nomen prouinciæ, ut docet Plynius, ab Isthmo incipit. Antea Aegialos uocabatur, propter urbes in littore per ordinem dispositas.

tu Massiliam urbem Olympiade[a] quadragesimaquinta condiderunt. C.[b] Marius bello Cymbrico factis manu fossis inuitauit mare, perniciosamq; feruentis Rhodani nauigationē temperauit. Qui[c] amnis præcipitatus Alpibus primo per Heluetios ruit, occursantium aquarum agmina secum trahens, auctusq; magno, ipso, quod inuadit, freto turbulentior, nisi cum fretum uētis excitatur. Rhodanus sæuit & cum serenū est, atq; ideo inter[d] tres Europæ maximos fluuios, & hūc computant. Aquæ[e] quoq; sextiæ eo loco claruerunt quōdā hyberna[f] consulis, postea excultæ mœnibus. Quarum calor olim acrior exhalatus per tempora euaporauit, nec iā par est famæ priori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere littus Tarentinum. Vnde a promōtorio, quod Acran[g] Iapygian uocant, Achaiam[h] cursum destinantibus, citissima nauigatio est.

DE QVIBVSDAM IGNOBILIBVS Tyrrheni maris insulis, quæ Italię adiacent. De Corsica, & Catochite lapide. CAP. IX.

FLectendus [a] hinc stylus est, terrarũ uocant alia, & longum est, ut moratim in- a
sularũ omniũ oras legamus quascũq; promon-
toria Italica prospectant. Quãuis sparsæ recessi-
bus amœnissimis, & quodã naturę quasi specta- b
culo expositæ non erant omittẽdæ. Sed quantũ
residendũ est, si dilatis, quę pręcipua sunt, ꝑ quã-
dam desidiam, aut [b] Pandatariã, aut [c] Prochytam
dicamus, aut ferri feracem [d] Iluã, aut [e] Caprariam, c
quã Gręci Αἰγίλον dicũt, aut Planasia de facie supi
na freti, uel Vlyxis [f] errorib⁹ sic uocatã, uel Colũ-

FLECTENDVS hinc stylus est.) Post Italię descriptionẽ, flectit stylum ad eas insulas describẽdas, quæ Italiæ adiacent, primũ Corsicam describens, quæ minus .lxx. stadiis ab Italia distat. A forma autem Corsicam dictam uolunt, idest a capitis tempoꝝ similitudine. Græci enim κόρσας, ut lib. 2. tradit Pollux, tempora .i. partem capitis nominant. Stephanus uero dictam dicit ἀπὸ κόρσις δούλης βουκόλου, hoc est, a Corsi ancilla boum custode. Cingitur autem, ut ca. 2. tertij Ptolemęus ait. Ab occasu quidẽ, & septemtrione, mari Ligustico. Ab ortu aũt Tyrrheno mari. A meridie pelago, qđ inter ipsam, & Sardiniam interiacet. Scribit Strabo Corsicam maligne coli, asperam, & plurimis in partib⁹ inaccessibilem, adeo, ut qui eius montes habitant, ex latrociniis uitã degant, immanitateq; beluas ipsas superent. Hinc factum esse dicit, ut cum Romani imperatores in eos irruant, ipsorũq; castella irrumpãt, magnũ seruorũ gregem captũ aduehant. Romæ (inqt) cernere est simul & mirari, q̃ agrestis uideatur effigies, q̃q̃ bestiarum appareat diritas, faciesq; truculentæ. Eos seruos tã uiles esse asserit, ut quãuis domini pro eis parũ exponant, præcij tamen pœnitentia torqueantur. Discordat aliquãtisper a Plynio Strabo in huius insulæ mensura. Eius enim longitudinẽ miliaria. cc. &.xl. Latitudinẽ uero .lxx. Plynius aliter, ut mox dicetur. Diodori Siculi ex lib. 6. uerba sunt. Celebres in Corsica ciuitates habentur duæ, Calaris, & Nicea. Calaris a Phocensibus, qui a Tyrrhenis postmodum insula pulsi sunt. Nicea a Tyrrhenis maritimis, qui reliquas etiã Tyrrheni maris/suæ ditionis fecerunt. DE ea scribunt late Strabo lib. 5. Mela Pomponius lib. 2. Diod. Siculus lib. 6. Corsicæ formã, si picturis delecteris, appingit Ptolemęus. 6. Europæ tabula. Athenęus tradit Corsicæ incolas iccirco longæuos esse, qđ mellis cibo, quo plurimũ abundant, utantur assidue. Quod alicui mirum uideri potest, cum eius insulæ mel, ob taxi copiam, uenenatũ sit. Ouidius Elegiarum primo.

Melle sub infami Corsica misit apis.

b ℭ Aut Pandatariã.) Sic enim eã Plynius, & Pomponi⁹ nominatã dicũt, Ptolemęus Pandatoriã nũcupat. QVoniã has insulas præter Corsicam, nudis tantũ nominibus Solinus refert. Pluresq; alias in iis locis sitas præterit, libuit de iis insulis Plynij ex cap. 6. tertij uerba subnectere. In Ligustico (inquit) mari est Corsica, quã Græci κύρνον appellauere, sed Thusco propior a septẽtrione in meridiẽ proiecta, longa passuũ centum quiquaginta. M. Lata maiore ex parte. L. Circuitu. cccxxij. M. Abest a Vadis Volaterranis. LXII. M. p. Ciuitates habet. xxxiij. & colonias. Marianã a Mario deductam, Aleriam a Dictatore Sylla. Citra est Oglasa. Intra uero .lx. M. passibus, a Corsica Planaria specie dicta æqualis freto, ideoq; nauigiis fallax. Amplior Vrgo, & Capraria, quã Gręci Αἰγιλόν dixere. Item Igiliũ, & Dianiũ, quã Artemisiam, ambæ contra Cosanũ littus, & contra littus Vapone, Meneria, Colubraria, Venaria, Ilua, cum ferri Metallis circuitu. c. pass. A Populonia. x. M. a Græcis Aetalia dicta. Ab ea Planasia. xxxviij. M. Ab iis ultra Tyberina ostia in Antiano, Astura, mox Palmaria, Sinonia. Aduersum Formias, Pontiæ. In Puteolano aũt sinu Pandataria, Prochyta, non ab Aeneæ nutrice, sed quia profusa ab Aenaria erat. Aenaria ipsa a statione nauiũ Aeneæ, Homero Inarimę dicta, Græcis Pithecusa, nõ a simiarũ multitudine (ut aliq existimauere) sed a figulinis doliarioꝝ πίθος dolium. De iis insulis Strabo, Diod. Siculus, Mela, Ptole. ubi supra.

c ℭ Prochytã.) Præter alios, de Prochyta, lege quæ scribit Seruius nono Aen. sup illud. Tum sonitu Prochyta. Diony. Halicar. li. primo (ut ca. 8. retulimus) Prochytã insulã, ab Aeneę nutrice dictã tradit, qđ Ply. omino reprobat

d ℭ Iluã.) Sũt qui falso, Vilbam legant, cũ Plynius, Mela Pomp. Ptole. Iluam nuncupent.

e ℭ Capraria, quã Græci αἴγιλον dicunt.) A caprarũ similitudine, uel copia. Græci enim αἶγα capram dicunt. αἴγεος caprin⁹.

f ℭ Vlysis errorib⁹ uocatã.) πλανάομαι apđ Gręcos erro significat, πλάνη errorẽ.

a bariam auium huius nominis matrem, uel [a] Itha-
cesiam, quæ Vlyxis proditur specula, uel Aena-
riam Inarimen [b] Homero nomiatam [c], aliasq; nõ
secus lætas [d], inter quas Corsicã plurimi in dicẽ-
b do latius circumuecti plenissima narrandi absol
uerunt diligentia, nihilq; omissum, quod retra-
ctari non sit superuacuũ. Vt exordium [e] incolis
Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut
c colonias [f] ibi deduxerint Marius, & Sylla, ut ipsa
Ligustici sinus æquore alluatur. Sed hæc [g] faces-
sant. VErum ager Corsicanus, quod in eo agro
unicum est, solus edit, quem Catochiten [h] uocant
d lapidem fatu dignissimũ. Maior est cæteris, qui
ad ornatũ destinanẽ. Nec tam gemma, q̃ cautes.
Idem impositas manus detinet, ita seiunctis cor-
poribus annectens, ut cum ipsis hęreat, a quibus
e tangiẽ. Sed ei inest uelut de glutino lentiore ne-
scio quid par, atq; gummi. Accepimus Demo-
critum [i] Abderiten ostentatione scrupuli huius
frequenter usum ad probandã occultam naturę
potentiam in certaminibus, quæ contra Magos
habuit.

a ¶ Ithacesiam.) Ab Ithaca insula, Vlyssis quondã regno. Vel si Seruio credimus, ab Ithaco Dulychij insulæ monte, ubi Vlysses habitasse ferẽ. b ¶ Inarime.) Dicta Inarime ab Arimis populis, aut beluis. Sic enim lingua Hetrusca Simiæ nominanẽ, quas Græci πίθηκους uocitant. c ¶ Homero nominatã.) Carmen Homeri est. εἰναριμοῖς ὀθίφασι τύφωεος ἔμμεναι ἔυναε. d ¶ Lætas.) Pingues, fertilesq;, Virgilius. Quid faciat lætas segetes Georgicoꝝ primo. e ¶ Vt exordiũ incolis Ligures dederint.) In ueterũ monumẽtis scriptũ reperimus, Ligurũ incolas, Corsicæ insulæ nomen indidisse. Id autem hac ratione contigisse tradunt. Cum enim Corsa quędã nomine, patria Ligur iuxta littus æquoris boues pasceret, & ex eo armento taurus unus mare transnare sæpius consueuisset. Postq; dies aliquot cũ ad reliquũ boum gregem aucto iam corpore rediisset. Cupida Corsa noscendi, quo taurus pergeret, simulq; incognita sibi pabula, quib⁹ is usus fuerit scire cupiens, nauicula eum ipsum taurum a cęteris digredientem, ꝓsecuta est. Insulã, quæ, qualisq; foret, Liguribus redięs aperit, Qui conscensis nauibus, in eã insulã nauigarũt. Cuiusq; fertilitatem cum didicissent, transmissis cultoribus, insulã coluerunt, exq; eam Corsæ authoris, ducisq; nomine/Corsicam nominarunt. Stephanus historiam tangit potius, q̃ explicet. Græci κύρνον eam nuncupant, a Cyrno Herculis Libys filio, qđ is quondã insulam incoluerit. f ¶ Colonias deduxerint.) Marianã, & Aleriam, authores Plynius, & Mela Pomponius. g ¶ Hæc facessant.) Harũ insularum descriptiones curatum abeant. h ¶ Catochiten uocant lapidem.) Hic lapis a proprietate nomen habet. Nam, ut Ply. & hic Solinus affirmãt, impositas manus ueluti gummi retinet. Græci enim τὴν κατοχήν, detentionẽ dicũt, & τὸν κατοχόν, detentiuũ. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi de hac ui lapidis huius dubitare uidetur. Catochites (inquit) lapis est cæteris maior, mirabilis si uera tradunẽ, impositã manum ueluti gummi detinens. De eo Rhennius de Corsica loquens sic ait.

Hanc solam, perhibent, Catochiten gignere terram,
Corporibus lapis hic ceu glutine tectus adhæret.

i ¶ Democritum.) Democritus, ut primo de Diuinatiõe scribit Cicero, futuroꝝ ꝑdictionẽ esse dicebat. Rursus fuisse eum Magũ, docet. 24. & .30. uoluminibus Caius Plynius. Democritus is, ut Antisthenes author est, inter cætera, uarie fantasias ꝓbare curabat, sæpe solitari⁹ uiuens, atq; etiã sepulchra incolens defunctorum. Is idem præterea solitus est futura prædicere. Quod ubi sequens rerum euentus fidem fecerat, diuinis iam honoribus dignus, a plerisq; iudicatus est. Scribit Plynius Democritum, & Pythagoram primos magicas in nostro orbe celebrasse. In iis igitur artibus (si artes eas appellare fas est) Catochite lapide Democritum fuisse usum opinantur plures, e quorum numero & Solinus esse uidetur. Hic Democritus ita suo ingenio cõfisus est, ut inter cætera traderet artẽ nominando aues, quarũ cõfuso sanguine serpens generatur, quẽ quisquis ediderit, intellectur⁹ sit alitũ colloquia. Celebraẽ & illud maxime, qđ puellã Hippocratis comitẽ primo die ita salutauerit καίρε παρθένη. i. salue uirgo. Postridie uero καίρε γυνή. hoc est, salue mulier. Fuerat eñ puella nocte illa uitiata. Docuit quare q̃terni Cyathi, sextariiue nõ essẽt bibẽdi. Opinatus ẽ inter cętera, Atomos rerũ oĩm esse principia. Itẽ esse infinitos mũdos gñatõi, & corruptiõi subiectos.

SARDINIA quoq;.)Eam dictam fuiſse a Sardo, ſcribunt Martianus ca.16.lib.ſexti, & Syllius li.12. Bellorꝫ Punicorum. Mox Libyci Sardus generoſo ſanguine fidens Herculis ex ſeſe mutauit nomina terræ. Fuit autē Hercules is, nō Thebanus ille poetis cantatiſsimꝰ, ſed Aegyptius Nilo flumine procreatus, de quo Cicero tertio de natura Deorum. Diodorꝰ in primo. Philoſtratus.2.&.5.uoluminibus uitæ Appollonij. Sardiniā inſulā Ptolemęus ca.3. tertij ſic deſcribit.

SARDINIA INSVLA. DE SOLIFVGA. Sardonia herba; deq; eius inſulæ miris aquis. CAP. X.

SArdinia[a] quoq;, quā apud Timæū Sandalioten legimꝰ, Ichnuſan apud Criſpū, in quo mari ſita ſit, quos incolarꝫ authores habeat, ſatis celebre eſt. Nihil ergo attinet dicere, ut Sardus[c] ab Hercule, & [d] Norax a Mercurio ꝓcreati, cū alter a Libya, alter abuſq; Tarteſo Hiſpaniæ in hoſce fines permeauiſsēt. A Sardo terræ. A Norace Norę oppido nomē datum. Mox Ariſtæum[e] regnando his proxime in urbe Carali, quā condiderat, ipſe cōiuncto populo utriuſq; ſanguinis ſeiuges uſq; ad ſe gētes ad unum morem coniugaſse/imperium ex inſolentia nihil aſpernatas. Sed & hic Ariſtæus Iolaum creat, qui ad id locorꝫ agros ibi inſedit. Prętere a & [f] Ili-

a b c

Sardiniā(inquit) inſulā amplectitur ab Oriente Tyrrhenum pelagus, A Meridiæ Africum. Ab Occaſu Sardoū. A Septemtrione mare, qđ inter ipſam, & Cyrnū circumfundit̃. De ea lege Ply. ca.7. lib. tertij. Diodorū Siculū lib.6. Strabonē li.3. Pōponiū Melam in fine ſecundi. b ℂ σανδαλιώτην.) Gel. c.28. tertij decimi, citat Saluſtiū ex hiſtoria ſecūda. Sardinia (iq̄t) in Africo mari, facie ueſtigij humani in orientē, q̄ ocidentē latior prominet. Martianus Capella ca.16.lib.ſexti. Cæterū (inquit) Sardinia, a Sardo filio Herculis appellata, habet formam humanę plantæ. Deniq; Sandaliotes eſt nuncupata, & Ichnuſa, qđ utriq; ueſtigij formam ſignat. Sic enim apud eū legendū eſt. Syllius eodē libro.

Inſula fluctiſono circumuallata profundo
Caſtigatur aquis, compreſsaq; gurgite terras
Enormes, cohibet nudæ ſub imagine plantæ.
Inde Ichnuſa prius Grais memorata colonis.

Claudianus in Gildonem.

Humanæ ſpeciem plantæ ſi magna figurat
Inſula, Sardiniam ueteres dixere coloni
Diues ager frugum. &c.

Magna, inqnit Claudianus, quoniā teſte Diodoro, Sardinia par eſt Siciliæ magnitudine. Ab oriente enim, teſte Capella, centū octuagintaocto milibus patet, ab Occidēte cētū ſeptuagintaquinq;, a Meridie ſeptuagintaſeptē, a Septemtrione centū uigintiquinq; milia habet, Lege Ply. Græci σανδάλιον, muliebre calciamentū dicunt, ἴχνος ueſtigium apud eoſdem c ℂ Vt Sardus Hercule.) A ueteribus notatū eſt, Sardum Herculis filiū nō parua hominū multitudine, in Sardiniā e Libya nauigaſse, eamq; occupaſse, exq; ſuo ipſam nomine Sardiniā nuncupaſse. d ℂ Norax Mercurio.) Fuit hic, ſi Theodontio credimus, quinti Mercurij, & Oſchyræ nymphæ filius. e ℂ Mox Ariſtęum regnādo.) Pro hoc, & quod ſequit̃ de Iolao Iphicli filio, libuit aſcribere Ariſtotelis uerba, ex cap.87. eius libri, quē de Admirandis in natura inſcripſit. In Sardinia (inquit) inſula multa extare adhuc, inquiunt uetuſtiſsima quidē monimenta ſuperioris ætatis. Græcoq; illo perantiquo more laborata. Ac inter alia nōnullos etiā fornices, & inarcuata domicilia, conſpici poſse modulatis quibuſdā, ſed diſparibus confecta numeris, quæ ferunt olim ab Iolao Iphiclis filio fuiſse cōſtructa, eo potiſsimū tempore, quo ille Theſpiades, quos ab Hercule cōmiſsos acceperat, illuc deduxerat tanq̄, qui ſibi affines eſsent, ob eam, qua cū Hercule cōiunctus erat propinquitatē. Tū etiā ob id qđ Hercules tūc uniuerſas ad occidentē regiones ſubegerat. Ipſa p̄terea inſula, ea ætate haudquaq̄ Sardinia dicebat̃, ſed Ichnuſa, ꝓpterea quia conformis eſset cuidā quaſi humano ueſtigio. Fertiliſsima quidē ſuperiori illa ætate, atq; omniū rerū copioſiſsima. Ideoq; illā q̊ndā ab Ariſtæo ſubactā fabulant̃. Magnis quibuſdā in eam inuectis auiū copijs, quæ illā diriperent, quē quidē ferunt p̄ſtantiſsimū omniū agricolā extitiſse &c. Ex his Ariſtotelis uerbis fortaſsis legendū eſt fugat, nō creat. Nā ex Ariſtotele, Diodoro, Syllio, & ipſo quoq; Solino ſupra ca.4. Iolaus Iphicli fuit filius. Niſi hunc Iphiclū fuiſse binomiū quis exiſtimet. Hermolaus c.7. tertij. Caſtig. Plynianarū dicit Solinū hoc in loco, quaſi oblitum ſui. Ad hunc locum faciunt, quæ cap.4. ſupra a nobis relata ſunt. f ℂ Ilienſes.) Pauſanias, & Titus Liuius, Ilienſes

in Sardinia fuiſſe memorant, illuc profectos ex Ilio. Mela quoq; lib.2. In Sardinia (inquit) antiquiſſimi populorꝫ ſunt Ilienſes. Syllius lib.12. Affluxere etiam & ſedes poſuere coactas Diſperſi pelago poſt eruta Pergama Teucri. Diodorus Siculus lib.6. ab Iolao Iphicli filio, Iolaos, uel Iolenſes nuncupat incolas huius inſulæ. Idem Strabo in quinto. a ℂ Abſq; ſerpentibus.) Sylli⁹ li.12. Serpentum tellus pura, ac uiduata uenenis, Sed triſtis cœlo, & multa uitiata palude. Cū mel

a enſes, & Locrenſes trāſeamus. Sardinia eſt qui-
dem abſq; [a] ſerpentibus. Sed quod alijs locis ſer-
pens eſt, hoc Solifuga [b] Sardois agris. Animal p-
exiguū, ſimileq; araneis forma. Solifuga dicta, q
b diem fugiat. In metællis argentarijs plurima eſt.
Nam ſolū illud argenti diues eſt. Occultim re-
ptat, & per imprudentiā ſuperſedētibus, peſtem
facit. HVic īcommodo accedit, & herba Sardo-
c nia, [c] quæ in defluuijs fontaneis prouenit largius
iuſto. Ea ſi edulio fuerit, ueſcentibus neruos cō-
trahit, rictu ora diducit, ut qui mortē oppetunt,
uelut ridentiū facie intereant. COntra quicquid
d aquarum eſt, uarie cōmodis ſeruit. Stagna piſcu-
lentiſſima. Hybernæ pluuiæ in æſtiuā penuriam
reſeruantur. Nam homo Sardus opem plurimā
de imbrido [d] cœlo habet. Hoc collectaneum de-
paſcitur, ut ſufficiat uſui, ubi defecerint ſcaturigi

in Sardinia progenitum, uirus habeat, mirū eſt, cur nullū tñ animal homini peſtiferū in ea inſula naſci perhibeat̃, præter Solifugam. Scribit Dioſcorides lib.2. ideſt, cap.304. in Sardinia mel naſci aſperū guſtu. Qđ pabulo (inquit) euenit abſynthij. b ℂ Solifuga Sardis agris.) De nomine beſtiolę hui⁹ plura diſputat Hermolaus ca.29. octaui Plynij. Quidā enim Solpygam, alij Solifugam, nō nulli Solpugam, Plures Salpigam media producta, nomināt. Citat uerſus Lucani ex nono Pharſaliæ.

Quis calcare tuas timeat Salpiga tenebras?
Et tibi dant Stygiæ ius in ſua fila ſorores.

Citat inſuper locū Plynij, ex ca.4. uiceſimi noni naturalis hiſtoriæ circa finē. Eſt (inquit) & formicarū genus uenenatum. Non eas nouere in Italia. Solfugas Cicero appellat, Salfugas Bætica. Hæc Plynius. Feſtus Pompeius Solipungam appellat. Solipunga (inquit) genus beſtiolæ maleficæ, qđ ſit acrius, contractiusq; feruore ſolis. Vnde etiā nomē traxit. Scribit rurſus Ply.ca.29. octaui. Citra Cynamulgos Aethiopas late deſertam regionē eſſe, qui propter paruitatem nō uidetur, & tamē (inqt) uim nocendi habet maximā. c ℂ Herba Sardonia.) Scribit Pauſanias in Phocaicis, Sardiniā ſerpentes, herbasq; habere innocuas, præter herbā quandā, eam ſimilē, τῷ σέλινῳ. i. Apio eſſe dicit, quā (inquit) edentes ridendo pereunt. Græci eam herbam βατράχιον, Latini Rannunculū, & Strumeam, uocant, lege Plyniū in fine.25. naturalis hiſtoriæ. Apiaſtrū, quod Higinus Melliſophilon appellat, in cōfeſſa datione eſt, eſſe in Sardinia uenenatū. Author lib.xx. Caius Ply. Hanc herbā Saluſtius Sardoam uocat. In Sardinia (inquit) quædā herba naſcitur, quę Sardoa dicit̃, Apiaſtri ſimilis. Hæc ora hominū & rictus contrahit, & quaſi ridentes perimit. Strabo ex hac ipſa herba ſcribit Hiſpanos uenenū conficere, qđ urgente ui maiore hauſtū citra dolorē/perimat. Herbam hanc, & contra eius uenenū remedia Dioſcorides exprimit cap.20. libri ſexti. Vnde etiā prouerbiū ſumptū autumat. σαρδώνιος γέλως. Sardonius riſus. In eos, quorꝫ omnino ſalus omnis abſit. Adagiū uerbis plurimis Tarręas explicat in prouerbiorꝫ collectaneis. Quę riſum inducāt, adimātq;, diximus ſupra cap.4. eo loco, ubi de M. Craſſo mentio facta eſt. d ℂ Imbrido cœlo.) Aqua quæ ex imbrib⁹ colligit̃, ſalubriores habet uirtutes, eo qđ eligitur ex omnibus fontibus leuiſſimis, ſalubribusq; tenuitatibus. Deinde per aeris exercitationem percolata tempeſtatibus liqueſcendo puenit ad terrā. Etiamq; nō crebriter in campis cōfluunt imbres, ſed in montibus &c. Lege Vitruuiū ca.2. lib. octaui. Columella capite tertio li. primi, eam aquā maxime probatā haberi dicit, ſine qua nemo noſtrū, uel proſperæ, uel aduerſæ ualetudinis uitā proroget. Et ca.5. eiuſdem uoluminis. Si deerit (inquit) fluens unda, putealis quæratur in uicino, quæ non ſit hauſtus profundi, nō amari ſaporis, aut ſalſi. Hęc quoq; ſi deficiet, & ſpes artior aquę manātis coegerit, uaſtæ ciſternæ hominibus piſcinęq; pecori ſtruant̃, quæ tamē pluuialis aqua ſalubritati corporis eſt accommodatiſſima. Sed ea ſic habetur eximia, ſi fictilibus tubis incontentā ciſternā deducitur. Huic proxima fluens aqua e montibus oriunda per ſaxa præceps deuoluit̃, ut eſt in Guarceno Campaniæ. Tertia putealis collina, uel quæ non infima ualle reperitur. Deterrima paluſtris, quæ pigro lapſu repit. Peſtilens quæ in palude ſemper conſiſtit. Hic idem tamē humor, q̄uis nocentis naturæ tem-

nes, quæ ad uictum usurpari solent. Fontes[a] sane a
calidi, & salubres aliquot locis efferuescunt, qui
medelas afferũt. Aut solidãt ossa fracta, aut abo-
lent a Solifugis insertum uenenum, aut etiã ocu-
larias dissipant ægritudines. Sed qui oculis me- b
dentur, & coarguendis[b] ualent furibus. Nã qs-
quis sacramẽto raptũ negat, lumina aquis attre-
ctat. Vbi periurium non est, cernit clarius. Si ꝑ-
fidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus c
oculis, admissum tenebris fatetur.

DE SICILIA, DEq; peculiari soli, ac aquarum natura. De Aetna monte, ac reliquis eius insulæ miris plurimis. De Vulcanijs semptem insulis. CAP. XI. d

SI respiciamus ad ordinem temporũ, uel e
locorꝫ, post Sardiniã res uocant Siculæ.

poribus tñ hyemis edomitus imbribus mitescit, ex quo cœlestis aqua maxime salubris intelligitur, ꝙ etiã uenenati liquoris eluit perniciem, sed hanc potui probatissimã dixi. Cor. Celsus .2. medicinę libro docet aquã leuissimã pluuialẽ esse, deinde fontanã, tum ex flumine, tum ex puteo. Post hanc ex niue, aut glacie. Grauiorẽ ijs ex lacu, grauissimã ex palude. Tradit insuper quanã ratione aquarũ natura dignosci queat. Palladius Rutilius primo rei rusticæ libro. Aquę (inquit) salubritas sic agnoscitur. Primum ne a lacunis, aut palude ducatur, ne de metallis originẽ sumat, sed sit ꝑspicui coloris, neq; ullo aut sapore aut odore uitietur, nullus ibi limus insidat, frigus, tẽpore suo mulceat, æstatis incendia modereť. Sed quia &c. Vitruuius Pollio tradit nullam aquam esse natura calidã, sed frigida aqua (inqt) cum incidit ꝑcurrens in ardentem locũ, efferuescit, & percalefacta, egreditur per uenas extra terrã, ideo nõ potest calida diutius permanere, sed breui spacio refrigescit. Si enim naturaliter esset calida, nõ refrigeraretur calor eius. a ℭ Fontes calidi, & salubres.) Rhennius in Dionysij Periegesi, sic inqt.

Sardiniæ post quã pelago circumflua tellus
Fontibus e liquidis prębet miracula mundo,
Quod sanant ægros, pandunt, damnantq; nefando
Periuros furto, quos tacto lumine cæcant.

Amnis Olachas in Bithinia Brietiũ alluit (hoc est & templo, & deo nomẽ) cuius gurgite periuri notanť pati, uelut flammã urentẽ, Ply. ca. 2. tricesimi primi naturalis historiæ. In Sicilia quoq; Stephanus esse fontẽ tradit Palycenũ uocatũ, quod iuxta Palicos fratres sit. In eum (inquit) tabella mittitur a iuratis, quæ si uerũ dixere, fluitat, sin falsum mergiť, ipsiq; continuo flammanť. Fontem ipsum decem fistulis aquã reijcere in altitudinẽ cubitorum senum. Putes inundatũ iri loca circum omnia, sed protinus coire denuo in seipsam. Hęc antea retulit Hermolaus. Libuit hoc loco Philostrati uerba ascribere, ex secundo uolumine uitæ Apollonij. Est (inquit) iuxta Tyanã, aqua, Ioui (ut perhibent) sacrata, quã indigenæ extinguibilem uocant. Fons eius frigidus sane scatet, ebullit autem nõ secus atq; igne calefactus Lebes. Hanc puris, & iuramento fidẽ seruantibus uiris aspectu placidã, & gustu dulcem esse perhibent. Periuris uero, & infidis, palã aduersatur. Epota namq; oculos, pedesq;, ac manus peierantis inuadit, pustulis, ac uomicis totũ corpus inquinãs. Neq; illinc discedendi facultas dať, sed ibidẽ permanentes coram aqua ipsa, suã deplorant calamitatem, palam ꝙ peierarũt, profitentes. Similem fontem in Aethiopia esse scribit Diodo. in tertio. b ℭ Coarguendis furibus.) Irrigarent huius generis fontes hac tempestate utinã terram omnẽ, ut terrore saltem pœnæ, a tot mendacijs, ac periurijs homines abstinerent. Nam, ut uulgo iactatur, eo in loco, ubi uerũ diciť, herbã nunq, uel rarissime prouenire. Quã uera hodie Terentiana sententia. VERITAS ODIVM PARIT. Et Iuuenalis altera. Fronti nulla fides. Et idẽ alibi. Casus hic multis cognitus, & iam
Tritus, & e medio fortunæ ductus aceruo.
EX Sardois ijs aquis, non inelegans sumeť Adagiũ, Fur hic Sardois maxime dignus aquis. In furacẽ hominẽ, qui furtũ etiã peierãdo cõstanter negat. SI RESPICIAMVS ad ordinẽ.) In describendo Siciliã, & alias Italiæ adiacentes insulas, seriem Solinus prosequitur Plynianã. Plynius enim post expositam Italiã, mox ad Corsicã stilum uertit. Deinde Sardiniã, & quasdã ignobiliores insulas ei proximantes, exponit. Et tandẽ octauo capite libri tertij, Siciliã, & Aeolidas insulas describit abunde. Solinus aliã refert ordinis rationem, quod scilicet utraq; in Romanã potestatem redacta, ijsdem temporibus prouincia facta fuerit. Sicilia (ut scribit Diodorus Siculus lib. 6.) olim Trinacria ab eius forma primũ appellata. Deinceps Sicania ab incolis di-

cta est. Postremo ab Italis, qui Siculi dicebant, in eam uulgo profectis, Siciliã dixere. Seruius autem. 8. Aene. super illud. Tum manus Ausoniæ, & gentes uenere Sicanæ. Aliam Philisti, & aliorũ sententiã refert. Sicani (inquit) secundũ nõnullos, populi sunt Hispaniæ, a Sicori fluuio dicti. Luca. in. 4. Hesperios inter, Sicoris non ultimus amnes. Hi duce Siculo uenerunt ad Italiã, & eam tenuerunt exclusis Aboriginibus. Mox illi pulsi ab illis, quos ante pepulerant, insulã uicinam Italiæ occupauerunt, & eam Sicaniam a gentis nomine. Siciliã uero a ducis nomine dixerunt. Quanq̃ Thucydides de Sicilia Italum dixit uenisse, & ab eo Italiã esse appellatam, Hucusq; Seruius. Berosus lib. 5. scribit Sicanum regnasse apud Celtiberos, eo tempore, quo Sferus Assyriis imperabat. Fieri autem potuit, ut duce hoc Sicano, hi ex Hispania populi in Trinacriã uenerint, & eam de ducis nomine, Sicaniã nuncuparint. Syllius libro quartodecimo.

Post dirum Antiphatę sceptrũ, & Cyclopeia regna
Vomere uerterunt primum noua rura Sicano
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio, terræ imposuere uacanti.
Mox Ligurum pubes Siculo ductore nouauit,
Possessis bello mutata uocabula regnis &c.

a Primo qđ utraq; [a] insula in Romanã potestatẽ
redacta iisdem temporibus prouincia facta est,
cũ eodem anno Sardiniã M. [b] Valerius, alteram
C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde qđ fre-
b to Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo
Sicilia, qđ cum primis assignandum est, diffusis
promontoriis Triquetra [c] specie figuratur. Pa-
chynus [d] aspectus in Peloponnesum, & meridi-
c anam plagam dirigit. Pelorus [e] aduersam uespe-
ro Italiam uidet. Lilybæus in Africam extendit.

Plura Dionysius primo Antiquitatum Roman. libro. Et Iustinus lib. quarto. Diod. Siculus in sexto. Ptolemęus cap. 4. tertii, eius insulæ sitũ paucis explicat. Sicilia (inquit) ambit, ab occasu, & septẽtrione mari Tyrrheno. A meridie Afro. Ab oriente Adriatico pelago. a ℭ Vtraq; insula in Ro. potestatem.) M. Cicero in principio quartę in Verrem actionis asserit primam omniũ Siciliã prouinciã appellatã. Quo loco plura Tullius de huius insulæ nobilitate, eleganter narrat. Pomponius iureperitus tit. 2. primi Digestorum, lege secunda. Capta (inquit) deinde Sardinia, mox Sicilia. Item Hispania, deinde Narbonensis prouintia, totidẽ prætores, quot prouinciæ in ditionẽ uenerant, creati sunt. Partim, qui urbanis rebus, partim, qui prouincialibus pessent &c. Sex. Rufus in eo libro, quem de tribus Romanorum imperandi generibus scripsit. Prima prouinciarum (inquit) facta est Sicilia. Eam uicto Hierone Siculorum rege, Marcellus consul obtinuit. Deinde a prætoribus recta est, postea cõmissa præsidibus. Nunc a consulibus administrat. Sardiniã, & Corsicam Metellus uicit, qui & triumphauit de Sardis &c. b ℭ Marcus Valerius.) Hic Marcus Valerius primus ex Sicilia Solariũ, Romã aduexit, & ad Rostra in colũna posuit. Lege Plyniũ ca. ultimo septimi, & Censorinũ cap. 18. de dienatali. c ℭ Triquetra.) Mela Pompo. in fine secundi. Sicilia (inquit) ingens, & tribus promõtoriis in diuersa procurrens. Græcæ literæ imaginem, quæ. Δ. Delta dicit efficit. Idem & alii similiter asseuerant. d ℭ Pachynus.) Pachynus Siciliæ promontoriũ in Austrum spectans, ab aeris crassitudine nomen sumpsit. παχὺς enim Græce, pinguis & crassus uocat. ADuertendum nominis huius mediã interdũ corripi. Auienus.

In matutinos Pachynus producitur ortus.

Quod & Dionysius facit. Virg. 3. Aene. pduxit.

Hic altas cautes, proiectaq; saxa Pachyni.

e ℭ Pelorus.) Volunt quidam Pelorum dictum a Peloro nauis Hannibalis gubernatore. Vel (quod placet magis) ab eius altitudine fuisse nomẽ inditũ. πέλωρος enim, & πελώριος, excelsus, ingensq; Græce dicit. Lege quę scribit Mela circa finẽ secũdi. Seruius tertio Aeneidos super illud.

Ventus & angusti rarescent claustra Pelori.

Græci Pelorini dicunt. Item Lilyben fęminino genere Dionysius. Ἄκρα δὲ παχυνὸς τε πελωρίς τε λιλύβητε Id est.

Eminet ad Zephyrum Lilybe, Pachynusq; sub ortum.

De iis tribus Siciliæ promõtoriis Sylli⁹ libro quartodecimo.

Hic uersi penitus Pelopeia ad regna Pachyni
Pulsata Ionio respondent saxa profundo.
Hic contra, Libycam situm, Chaurosq; furentes
Cernit deuexas Lilybeon nobile chelas.
At qua diuersi lateris frons tertia terris

Inter quæ Pelorias[a] præstat, temperie soli præ- a
dicata, qđ neq; humido in lutum diluatur, neq;
fatiscat in puluerem siccitate. Ea ubi introrsum
recedit, & in latitudinẽ panditur, tres lacus obti-
net. Quorũ unus, qđ piscium copiosus est, non b
equidẽ ad miraculũ duxerim, sed qđ ei[b] proxi-
mans condensis arbustis inter uirgultorũ opaca
feras nutriat, & admissis uenãtibus per terrenos
tramites, quibus pedestres accessus excipit, du- c
plicem piscandi, uenandiq; præbeat uoluptatẽ,
inter memorabilia numeratur. Tertiũ ara sacrũ
approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit a ꝓ-
fundis. Qua ad eam pergitur, aqua crurũ tenus d
peruenit. Quod ultra est, nec explorari licet, nec
attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur,
quantamq; sui partem ingurgitauerit, tantam it
peditum. Ferunt quendã in hæc alta quã longis- e
simã poterat, iecisse lineam. Eam ut recuperaret
dũ demerso brachio nisum adiuuat, cadauer ma
num factam. Peloritana ora habitatur colonia
Taurominia,[c] quam prisci Naxũ uocabant. Op- f
pidum Messana Rhegio Italiæ oppositum est,
qđ Rhegium a hiscendi[d] argumento ῥήγιον Græ-
ci dictitabant. Pachynum, Thynnis, & omnibus
mari nantibus pisculentissimũ, ac propterea sem
per captura larga. Lilybitano Lilybæũ oppidũ

Vergit in Italiam prolato ad littora dorso, Celsus arenosa tollit se mole Pelorus.

a ¶ Pelorias.) Inter miracula, quibus Sicilia scatet, non paruũ est, quod de Peloriade terra Solinꝰ refert. Etenim contra terræ naturam esse uidetur, quod humido nõ diluatur in lutum, quodq; nõ fatiscat in puluerem siccitate. Nomen a Peloro promõtorio sortita uidetur. b ¶ Ei proximans.) Non dissimilia sunt, quę scribit Aristo. ca. 61. sexagesimisecũdi, &. 63. de Admirandis in natura. In Heraclia, quæ est in ponto (inquit) & in Rhegio nasci iter foueas pisces, qui partim in fluminibus, partim etiam inter scatẽtis fontes, & palustrem terram nutriunt̃. At si forte eueniret, ut ea loca, in quibus uersantur, aut solis ardore, aut frigoris rigiditate, ut plerũq; contigit, desiccarentur, tunc ad irrigua eo cõfugere. Sæpenumeroq; itidẽ facere, quoad extremũ peruenerint, ut nulla post hæc spes reliqua sit refugij. Tum uero ibi persistere, nec amoueri inde prius, q̃ aquæ denuo redierint. Similia ex Theophrasti sententia refert Plynius ca. 57. noni libri, & Sene. tertij naturaliũ. q. Ex quo Plynij, & Senecæ loco mihi aliquãdo uisum est, eũ libellum, uerius Theophrasto, q̃ Aristoteli ascribendũ esse. Nisi uterq; eadem scripserit, uel Plynij sit deprauata citatio. Capitibus ꝑterea. 51. 52. &. 99. eiusdẽ libri, mira de aquis Siculis recitant̃. Sed loca demõstrasse satis fuerit. Cũ hæc scriberem, non succurrebat locus, unde hæc de his lacubus Iulius Solinus trãstulerit. c ¶ Taurominia.) Iuxta hãc urbem, nobiles Mulli pisces reperiebant̃. Vnde Iuuenalis Satyra. 5. gulam taxãs inquit.

Mullus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quoniam omne peractũ est,
Etiam defecit nostrum mare, dum gula sæuit &c.

De Messana oppido, quæ antea Zancle dicebatur. Lege ꝑter cæteros Thucydidẽ lib. sexto. d ¶ Ab hiscendi argumẽto ῥήγιον dictitabant.) ῥήγιον hoc oppidum nominatur a Græcis, quasi abruptum dicas. Strabo lib. 6. Cæterũ (inquit) casu q̃dam Rhegio nomẽ inditum est, qui huic obuenit regioni, Aeschylo teste. Namq; Siciliã ab continẽte, ui terræmotuum auulsam fuisse, & ille, & alij memoriæ prodiderunt. Ex quo ἀπὸ τοῦ ῥήγνυαι. i. a frangendo, nomẽ assecutum. Siciliam enim ab Italia, ea parte abruptã dicunt,

Qua mare tellurem, subitis aut obruit undis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras
Vis illic ingens pelagi, semperq; laborant
Aequora, ne rupti repetant confinia montes.

Eustathius Dionysij interpres tradit, Neptunum Tridentis ictu Siciliã ab Italia iccirco diremisse, ut Acastus Aeoli filius ab insidijs esset tutior. Est enĩ Rhegium, & montis, & urbis nomen, a Chalcidensibus (ut supradixit) conditæ. De hoc maris impetu mira scribit Aristoteles ca. 102. ubi supra. Item Dio. Siculus in fine quinti. DE Thynnis dicã infra ca. 22.

a decus est Sibyllæ [a] sepulchro. Sicaniæ diu ante
Troiana [b] bella / Sicanius rex nomen dedit ad-
uectus cum amplissima lberorũ manu. Post Si-
culus Neptuni filius. In hanc plurimi [c] Corinthi-
b orum, Argiuorũ, Iliensium, Doriensium, Cretẽ-
sium, confluxerunt, inter quos & Dædalus [d] fa-
bræ artis magister. Principem [e] urbium Syracu-
sas habet. In qua etiam cũ hyberno condunt se-
c rena, nullo [f] non die sol est. Adde qđ [g] Arethu-
sa fons in hac urbe est. Eminet montibus Aetna,

a ℭ Sibyllę sepulchro.) Vetusti quidã codices sic habent. Lilybitano Lilybęũ oppidũ decus est, huic Sibyllæ sepulchrũ. Capite. 8. supra, de Sibyllis nõ pauca sunt a nobis relata. Quę aũt earũ fuerit apđ Lilybęum sepulta, nondũ legi. b ℭ Ante Troiana bella.) Siculi Ligurũ gens ex Italia a Pelasgis, Aboriginibusq́ pulsi, duce eorũ Siculo, cum filijs, uxoribus, ac bonis reliquis, in insulã Trinacriã trãsmigrarunt, eã, incolasq́ eius insulæ ex sui ducis nomine nuncupantes. Tempus aũt eius transmigratiõis annis octoginta ante Troianũ bellũ fuisse Philistus author ẽ. Ellanicus uero Lesbius id accidisse tradit tribus ętatibus ante res Troianas, Alcyone sacerdote in Argo uicesimũ sextum annũ iam agente. Pluribus hęc lib. primo explicat Dionysius. Thucydides lib. 6. tradit Siculum, a quo Sicilia dicta est, fuisse Arcadiæ regem. c ℭ Plurimi.) Hæc ex Thucydide Solinus transtulit lib. 6. Cæterũ (inquit) capto Ilio, quidã Troianorũ dum fugerent Achęos, nauibus in Siciliã applicuernnt, & collocatis sedibus in finibus Sicanorũ, uniuersi sunt Elymi appellati. His accolis accesserunt nõnulli Phocenses, eorũ qui e Troia tũc in Libyam tempestate delati sunt primũ. Deinde ex Libya in Siciliam transmisere. At postq̃ permulti Grecorũ illuc cũ nauibus traiecerunt, omissa nauigatione, Motyam, Soloentem, & Panormum finitima Elymis oppida, sedibus ibi positis, incoluerũt. Tot igitur numero Barbari, atq́ in hunc modum habitauere Siciliã. Græcorũ autem primi Chalcidenses ex Euboia transeuntes cũ Theocle illius deductore coloniæ, Naxum incoluerũt. d ℭ Dædalus fabræ artis magister.) Dædalus Atheniẽsis quom uaccam summo artificio fabricasset, & in ea Pasiphae Minois uxor, cũ tauro cõcubuisset, Minois regis ob hoc, iram fugiens, ad Cocalũ Siculorũ tyrannũ, accepta a Pasiphae naui, in Siciliã cursu uelocissimo nauigauit. In ea insula quom diutius permansisset, mira suæ artis opera fecisse narraẽ. Historiam copiose scribit Diod. Siculus lib. 5. Fabulam refert. 8. Metamor. &. secundo de Arte Ouidi⁹ Naso. Meminit Syllius lib. quartodecimo bellorũ Punicorum. Nec res dedecori fuit &c. e ℭ Principẽ urbium Syracusas habet.) Syracusę urbs uetustissima, Sicularumq́ urbium longe principem, circa annum duodecimum, post urbis Romæ initiũ, ab Archia e Corintho nauigante conditę sũt. Hinc Sylli⁹ bellorum Punicorum quartodecimo.

Sed decus Aenneis haud ullum pulchrius oris,
Quam Sisyphio fundauit nomen ab Isthmo,
Et multum ante alias Ephyreis fulget alumnis.

Syracusæ (ut libro sexto Strabo refert) tum agri felicitate, tum nauali portuũ cõmoditate, tum deniq́ incolarũ ingenio, ad tantum diuitiarum cumulum euaserunt, ut cum ad locupletes, sumptuososq́ homines loquimur, Prouerbio dicit cęptũ fuerit. Vobis ne decima quidem Syracusanorũ.

His tectis, opibusq́ potitus
Marcellus ductor, postq̃ sublimis ab alto
Aggere despexit trepidam clangoribus urbem,
Inq́ suo positum nutu stent męnia regum,
An nullos oriens uideat lux crastina muros,
Ingemuit, nimiumq́ uiris, tantumq́ licere
Horruit, & propere reuocata militis ira
Iussit stare domos, indulgens templa uetustis
Incolere, atq́ habitare deis, sic parcere uictis
Pro præda fuit.

De Syracusis plura Liuius lib. 25. ab urbe condita. Plutarchus in Marcello. Strabo libro sexto. Cicero in Verrinis. Val. lib. quinto. Stephanus de urbibus. Item cæteri. f ℭ Nullo nõ die sol est.) Plynius ca. 64. secũdi naturalis historiæ. Rhodi (inquit) & Syracusis nunq̃ tanta nubila obduci, ut non aliqua hora sol cernatur. Non minus mirum est, qđ montis Cassij excelsa altitudo, quarta uigilia, orientem per tenebras solem aspicit, breui circumactu corporis, diẽ, noctemq́ pariter ostẽdens. Idem Ply. li. quinto author est. g ℭ Arethusa fons.) In nostris collectaneis in poetas de Arethusa fonte, nominatim loca plurima nobiliũ authorũ / citauimus. Ascribam tamen hoc loco Diod. Siculi ex sexto libro uerba. In Sicilia (inquit) Nymphæ in Dianæ gratiã, maximũ produxere fontem, qui

Arethusa dicitur. Hic non tantum priscis, sed nostris quoq; tẽporibus magna fert pisces copia, sacros quippe, ab hominibus intactos. Sæpius qui eos bellorum tempore edere ausi sunt, deorũ ira magnas calamitates subierunt. Vide si libuerit Aristotelẽ ca.23. de Admirandis in natura. Itẽ Seruium in principio Eclogæ decimæ apud Virgiliũ. Causam ponit Sene. tertio Naturaliũ.q. Alphæi, & Arethusæ fabulam scribunt Ouid.5. Meta. & Seruius in fine tertij Aenei. DE Eryce monte, & Erycinæ Veneris templo, ac festo ei⁹ in urbe Roma, lege quæ scribunt Anto. & Paulus.4. Fastorũ Ouidij super illud. Numina uulgares &c. a ℂ Vulcano Aetna sacer ẽ.) Bryarço Cyclopi (ut Demetri⁹ Calletianus author est) duo fuerũt filij, Sicanus, & Aetna. A Sicano insulæ, ab Aetna monti nomen datum est. Alcinus scribit Aetnam fuisse Cœli, & Terræ filiam. Hanc cum cõpresisset Iupiter, Pulicos deos peperisse dicunt. Fabulam referunt Seruius.9. Aen. sup illud. Flumina,

& Eryce. Vulcano Aetna[a] sacer est, Eryx Vene- a
ri. In Aetnæ uertice hiatus[b] duo sunt crateres no-
minati, per quos eructatus erumpit uapor, præ-
misso[c] prius fremitu, qui per æstuantes cauerna-
rum latebras longo mugitu intra terræ uiscera b
diu uoluitur, nec ante se flammarũ globi attol-
lunt, q̃ interni strepitus antecedant. Mirum hoc
est, nec illud minus, quod in illa feruentis na-
turæ peruicatia, mixtas[d] ignibus niues profert,

pinguis ubi. Et Lactã.12. Theb. super illud. Odrysijq; famem. Aetnã nymphã, eodem Seruio authore, alij Thaliam uocant. Aulus Gellius ca.10. decimiseptimi Noc. Atticarum, ex Phauorini sentẽtia, refert Pindari uersus, quibus Aetnæ montis naturã, atq; flagrantiam eleganter exposuit. Eũ Pindari locum nõ fuisse Maronẽ assecutum Aene.lib.3. pluribus conaẽ ostendere. Ex Gellio eadem retulit Macrobius. 5. Saturnaliũ, nulla Gellij, a quo acceperat/habita mentione. Sed locũ assignasse satis fuerit. INcendij Aetnæ montis poetæ has causas esse fabulantur. Vel qđ illic dicatur,

Sedes esse dei, tumidisq; e faucibus ignem
Vulcani ruere, & clausis resonare cauernis
Festinantis opus. Alij/
Illis Cyclopas memorant fornacibus usos.
Cum super incudem numerosa in uerbera fortes,
Horrendum magno quaterent sub pondere fulmen.

Sunt qui dicant post uictos a se Gigantes,

Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna
Obluit Enceladum, uasti quoq; pondere montis
Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes.

Causam philosophicã, & naturalẽ, lege apud Aristotelẽ. cap.10. libelli sui, quẽ de elementorũ proprietatibus inscripsit. Subobscure Aristotelis sententiã retulit Albertus ca.3. secundi, tracta. secundi eiusdem inscriptionis lib. Lege Seruiũ.3. Aenei. sup illud. Ipse sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis. Et Diuum Augustinũ ca.4. uicesimiprimi Ciui. Dei. Quo loco ex natura Aetnę montis, probat non omne quod ardet absumi. Veritatem ipsam duobus uersibus explicat Claudianus primo de Raptu Proserpinæ libro.

Seu mare sulphurei ductum per uiscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.

Lege Lucretium lib.6. de Rerum natura. Nunc ratio quæ sit per fauceis montis ut Aetnæ &c. CVR hic, ac cæteri montes ardeant, causas tũ poeticas, tum philosophicas refert Philostratus lib.5. uitæ Appollonij. Adeas rursus Senecam Epistola septuagesimanona. Pulchram descriptionẽ montis Aetnæ habes apud Syllium lib.14. Ast Aetna eructat &c. Extat liber Virgilij, uel ut alij credunt, Cornelij Sæueri, qui Aetna inscribitur. b ℂ Hiatus duo.) Crater Aetnæ montis patet ambitu stadia uiginti. Ply. ca.8. tertij. Eadem scribit Strabo, nisi qđ non craterem, sed πεδίον.i. campum eum nominat, eumq; multis uerbis describit relatu quorundã, qui eo ascenderant. c ℂ Præmisso prius fremitu.) Syllius libro quartodecimo.

Inclusi gemitus, pelagiq; imitata furorem
Murmura per cæcos tonat irrequieta fragores
Nocte, dieq; simul &c.

Qui montes semper ardent, docet Plynius ca.109. secundi natu. historiæ. d ℂ Mixtas ignibus niues profert.) Ply. ca.109. secũdi. Verum (inquit) in montium miraculis ardet Aetna noctibus semper, tantoq; æuo igniũ materia sufficit. Niualis hybernis temporibus, egestumq; cinerẽ pruinis operiens. Nec in illo tãtum naturæ sęuit exustionẽ terris denuncians. QVærit Seneca.xi. Epistolarum libro, quantũ ab ipso Aetnæ montis orę niues absint, quas (inquit) ne æstas quidẽ soluit, adeo tutæ sunt ab igne uicino. Strabo quoq; lib.6. Aetnæ montis loca superiora (inquit) tũ nuda, tum cinerosa sunt, & per hyemẽ niuibus referta. Syllius idipsum li.14. cecinit eleganter.

Sed q̃q̃

Sed q̄q̄ largo flammarum exæstuat intus
Turbine,& assidue subnascens profluit ignis,
Summo cauo iugo,cohibetm(irabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, æternoq; rigore
Ardentes horrent scopuli,stat uertice celsi
Collis hyems,calidaq; niuem tegit atra fauilla.

Idem & Claudianus primo Raptus Proserpinę.Scit niuibus seruare fidē &c. a ℭ Et licet uastis &c.) Ordo est,& licet Aetna exundet uastis incendijs,perpetua tamē canicie uerticis detinet brumalē faciē.

a &licet [a] uastis exundet incendijs, apicis caniciæ
perpetua brumalem detinet faciē.Itaq; inuicta in
utroq; uiolētia,nec calor frigore mitigatur, nec
frigus calore dissoluit. Sunt & alij montes duo
b Nebrodes,& Neptuni⁹.E Neptunio specula est
in pelagus Thuscū, & Adriaticū. Nebrodi da-
marum [b] copia nomen dedit. Nebrodē Damæ,
&hinnuli gregatim peruagant.Inde Nebrodes.
c Quicquid Sicilia [c] gignit, siue soli, siue hominis
ingenio proximū est his, quæ optima iudicant,
nisi qd' fœtus terræ Centuripino croco uincit.
Hic primum [d] inuenta Comœdia. Hic & cauil-
d latio Comica in Scęna stetit.Hic [e] domus Archi-
medis,q iuxta syderū disciplinā machinarius cō-
mentator fuit.Hic Lais [f] illa quæ eligere terram

In hoc loco plurimū uariāt exēplaria. b ℭ Damarū copia nomen dedit.) Græci νεβρόν hinnulū dicunt νεβρίδας ceruinas pelles. Montis huius meminit Syllius ubi supra. c ℭ Quicquid Sicilia gignit.) Syllius de Sicilia eodē libro.

Multa solo uirt⁹,iam reddere semen aratris,
Iam montes umbrare olea,dare nomine Baccho,
Cornipedēq; citum, lituis generasse ferendis,
Nectare Cecropias Hyblęo accendere cęras &c.

Diod. in principio sexti.Insularū (inquit)primū se offert Sicilia, q̄ optima insularū omniū rerū antiquitate cæteras antecellit. Plura Cicero in pricipio Actionis q̄rtę, & sextę cōtra Verrē. d ℭ Hic primū inuenta Comędia.) Idē scribit Sylli⁹ li.14.

Littora Thermarum prisca dotata Camœna.

Non scribunt authores quando, & a quo fuerit inuenta Comœdia, quāuis post Tragœdiā,eā constet esse repertā. Horatius in arte poetica.

Ignotum Tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur,& plaustris uexisse poemata Thespis,
Quæ canerent,agerentq; peruncti fœcibus ora.
Post hunc persone,pallæq; repertor honestæ

Aeschylus. Et mox post.

Successit uetus his Comœdia, non sine multa
Laude,sed in uitium libertas excidit &c.

Quidā existimāt,Epicharmū Siculū poetā fuisse Comœdiæ repertorem.Sunt autē Acronis testimonio,sex Comœdiarū genera. Stataria, Motoria,Prætextata, Tabernaria,Togata,Palliata.Inter ueteres autē Græcos Comicos omniū obtinēt principatū Eupolis,Cratinus,& Aristophanes,author Hora.Satyra.4.primi Sermonū.Scripserūt autē ij ἀχαίας .i.antiquas,&priscas Comœdias.Ordinē,& excellētiā latinoꝝ Comicoꝝ,ex Vulcatij Sedigiti sentētia, docet Gellius ca.24. quintidecimi Noctiū Atti.Sunt autē plurimū apti ad Comœdias scribendas, ut tradit Manilius Astronomicon libro quinto. Qui regione means Cepheus humentis Aquarij.

At siquis studio scribendi mitior ibit
Comica cōponet lætis spectacula ludis.
Ardentis iuuenis,raptasq; in amore puellas,
Elusosq; senes,agilesq; per omnia seruos &c.

e ℭ Domus Archimedis.)De hoc Val.Maxi.tit.7.octaui.Ply.c.37.septimi.Lactā.c.5.secūdi.Sylli.li.q̄rtodecio. Vir fuit Isthmiacis dec⁹ imortale colonis &c. Ouid.6.Fastoꝝ.Arre Syracusia &c.Extat nobile Epigrāma apud Claudianū.Iuppiter in paruo cū cerneret &c.Huius Archimedis sepulchrū,quom a Syracusanis ubinā esset ignoraret, a Cicerone Quæstore in Sicilia,summa industria repertum est,lege eum ipsum.5.Tusc.q.libro. f ℭ Lais.) Hiccaron Siciliæ urbs quom ab Atheniēsibus,duce Nicia caperet,Lais quoq; eius urbis ciuis, omniū illius tēporis puellarū formosissima,capta est,Corinthumq; ducta,ac ibidē uendita.Ad cuius (quom meretricium exerceret) iacuit Græcia tota fores.Hæc autē fiducia (credo)formæ,ab eo,cui corporis sui copiam faceret, μυριὰς δραγμὰς ἢ τάλεντόν.i.decē dragmarū milia, uel talentū, exposcebat. Hinc, ut ex Phocione,ca.8.primi refert Gellius,ortū Adagium οὐ παντὸς ανδρὸς ἐς κόρινθον ἔσθ᾽ ὁ πλοῦς.i.non uiri cuiusq; est Corinthū petere.Quod frustra iret Corinthum ad Laidem,qui non quiret dare quod posceretur.Meminit Adagij Horatius epistola decimaseptima primi.

Non cuiuis homini contigit adire Corinthum.
Lais hęc(q̄nta est cōsuetudīs uis)quom serta refudit
Canicies,iam turba procax,noctisq; recedit
Ambitus,& raro pulsatur ianua tactu,
Secq; reformidat speculo damnante senectus,
Stat tamē,atq; alias succingit lena ministras,
Dilectumq; diu,quāuis longæua,lupanar
Circuit,& retinet mores,quos perdidit ætas.

Huius sepulchrum unum apud Corinthū,in nemore,quod Croniū uocant, fuit. Alterū in Thessalia.Nam illuc Hipocratis amore capta,accessisse dicitur. Hęc ex Plutarcho in Nicia, Gelio li. primo.Pausania in Corinthiacis,Stephano de urbibus. Propertio in secundo.Claud.in Eutropiū lib. primo. a ℭ Gentem Cyclopū.)Cyclopes erant unoculi homines. Dicti ἀπὸ τοῦ κύχλου,καὶ ὢπὸς.i.a circulari fronte, uel oculo, q̄d in fronte rotundo oculo essent p̄diti.Hi, ut scribunt Homerus ix.Odysseæ.Virgilius tertio Aeneidos.Ply.li.7.Item cæteri, humana carne uescebant̄. Thucydides in principio sexti, dicit se nō habere genus hoꝝ,neq; unde uenerint, neq; quo abierint omnino. Cyclopas, Lęstrigonasq; Neptuni filios fabulant̄. Fuisseq; eos,ut cæteros eius numinis natos ferocissimos,& immanes,ab omniq; humanitate penitus alienos,tanq̄ e mari genitos,prodiderūt.E diuerso autem Iouis filios p̄stantissimos uirtute, prudentia uiribus,ut Aeacum,Minoa, Sarpedona,item reliquos. Ex quintodecimo Gellianarū Noctium.Propter Cyclopum deformitatē,eorūq; corporis ad lusum omnē ineptitudinē, ,puerbiali schemate dici cœptum.Cyclopa saltare,pro eo,quod est inepte quippiā agere,& incōposite.Adagiū sumptū uidetur ex Polyphemo Cyclope, qui in Galatheæ amicæ gratia,saltare consueuerit. Vtit̄ eo Flaccus Horatius Satyra quinta primi Sermonū,& Epistola secunda li.secūdi. DE Lestrigonibus supra ca.8.dictum iam est. b ℭ Ceres inde.)Ceres,ut canit Claudianus.

Aethera deseruit,Siculasq; relegat in oras, Ingenio confisa loci.

Hinc Aetnea Ceres a scriptoribus dicta est.Eius insignem domū in Sicilia describit idem poeta primo Raptus Proserpinæ ibi. Deuenere locū,Cereris qua tecta nitebant &c. c ℭ Sationis frumentariæ.)Lege Ouidiū Meta.lib.5. Prima dedit fruges,alimentaq; mitia terris.&c. Ply.ca.56.septimi. d ℭ Cāpus Aetnēsis in florib⁹.) Hūc campū,& specū mire describit Aristo.eius lib.qui de Admirādis in natura scriptus est,cap.71.Eū adeas si libuerit.Pulchre locū exprimit Diodo.Siculus in principio sexti. Syllius li. quartodecimo. Hic specus ingentem laxans telluris hiatum &c. Ouid.4.Fastoꝝ. Valle sub umbrosa locus est &c. Quidā tradūt Proserpinā raptam a Plutone apud Olestrum,nō longe a Cephiso fluuio. Vide Pausaniā in Atticis.Proserpina,ut in tēporibus ex Philocoro Eusebius refert,reuera ab Orcho Molossorum rege,qui alio nomine Adoneus dictus est,rapta fuit,eo scilicet tēpore, quo Erichtheus Atheniensium regnū tenebat,hoc est,circa annū octingentesimū supra tria milia ab urbe condita. Qui fabulosa ad Physicā rationē conant̄ reducere,aiunt Bonā deā,quā & Persephonē uocant,uirtutē seminū esse, Plutonē uero Solē,q tēpore hyemis remotiorē mūdi partē plustrat.Iccirco raptā ab eo Proserpinā dicūt, quā Ceres,sub terra latentē quæritat.Idē Eusebius ca.3.tertij Preparationis. Et Fulgentius Mythologycarū ad Carū lib.primo. e ℭ Illustriū fratrū memoria.)Qui de filioꝝ erga parētes suos pietate scripserunt,mire celebrant hoꝝ Siculoꝝ fratrū in parentes charitatē. Id ipsum factum Aristoteles philosophus,inter Admiranda in natura enumerat,eius lib.cap.tertio. Verba eius,nequis diutius requirat, apposui.Mirū est(inquit)illud quod traditur in Aetna Siciliæ insulæ cōtigisse. Nam cum semel erupisset ignis ille,qui uidetur continuo quodam inurere illius uiscera, atq; confractis iam claustris, adeo longe,lateq; diffunderetur, ut omnes circumstantes agri, & uillulæ succēderentur. Aiunt uiros

maluit,q̄ fateri. Gētem [a] Cyclopum uasti testant̄ specus. Læstrigonum sedes adhuc sic uocantur. Ceres [b] inde magistra sationis [c] frumētariæ. Hic ibidem campus Aetnensis [d] in floribus semper,& omni uernus die. Quem propter est demersum foramē,q̄ Ditē patrē ad rapt⁹ Proserpinæ libere exeuntē fama est in lucē ausum. Inter Catinam,& Syracusas certamen est de illustriū [e] fratrum memoria,quoꝝ nomīa diuersæ sibi partes adoptāt. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Amphinomus. Si quod malunt Syracusæ, Emanthiā putabimus,& Critonē. Catinensis tamen regio causam dedit facto,in quā se cum incendia Aetnæ protulissent, iuuenes duo sublatos parentes euexerunt inter flammas illesi ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulcri locus nominaretur campus Piorum.

quosdam ex eis locis fuisse, qui cū iam confecti senio essent, & ab eorꝫ liberis sublati humeris exportarentur, quo flammæ illius impetus effugerent, neue interciperentur antequā perficerent naturæ cursum tanta tū pietate uisum incendiū illud cōmoueri, ut cū primū ad eos appropinquasset, bifariam statim sese diuiserit, locumꝙ illū in medio positū, ubi erant cū parentibus adolescentes, intactū prorsus reliquerit, uiamꝙ præstiterit adolescentibus, ut una cum parentibus incolumes euaderent, hæc ille. Idem scribit Max. Val. titu. quarto lib. quinti. Item Seneca circa finē tertij, & sexti ei⁹ operis, quod de beneficijs inscripsit. Strabo li. sexto. Virgilius in fine ei⁹ libri, qui de Aetna scriptus est. Ausonius item poeta.

Quis Catinam sileat, quis q̄ (druplices Syracusas?
Hanc ambustorꝫ fratrum pie (tate celebrem.

Extat de hac ipsa pietate elegās Claudiani Elegia, quæ de pijs fratribus inscripta est. a ℭ Fluminū miracula.) De fluminum, fontiumꝙ miraculis, abunde Ply. ca. 106. secūdi nat. historiæ. Item c. z. tricesimiprimi eiusdē operis. Seneca lib. quē iamiam citauimus. b ℭ Dianā qui ad Came.) Rhennius in Dionysij Periegesi sic inquit.

Dianæ fons est Camerina gig (nitur unda,
Quem siquis manibus nō ca (stis hauserit unq̄
Lætifico tristis non miscet po (cula Baccho.

a De Arethusa, & Alphæo uerū est hactenus qd
conueniūt fons, & amnis. Fluminū[a] abunde mi-
racula uaria. Dianam,[b] qui ad Camerinā fluit, si
habitus impudicæ hauserit non coibunt in cor-
b pus unum latex uineus, & latex aquę.[c] Apud Se-
gestanos Herbesus in medio flumīe subita exæ-
stuatione feruescit. Acin quamuis dimissum
Aetna, nullus frigore añuertit. Himereū[d] cœle-
c stes mutant plagæ. Amarus[e] deniꝙ est, dum in
Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flecti-
tur. Quanta in aquis, tanta est nouitas in Salinis.
Salem Agrigentinū[f] si igni iunxeris, soluit̃ usti-
d one, cui si liquor aquæ propinquauerit, crepitat
ueluti torreatur. Purpureū Aetna mittit, in Pach
yno translucidus inuenitur. Cætera Salinarum
metalla, q̄ sunt, aut Agrigentino, aut Centuripis
proximantia, fungunt̃ cautiū ministerio. Nā il-
linc excidunt signa ad facies hominū, uel deorū.

c ℭ Apud Segestinos.) Græci plerunꝙ authores, Thucidides, Strabo, Diodorus, Lycophron, Dionysius. Itē uetus Plynij lectio, nō Segestanos, sed Aegestanos habent, ab Aegesto Troe, qui cum Philoctete illuc appulerat. Apud tamē Ciceronē, Polybiū, Ptolemæū, & fere omnia Solini uetera exēplaria, Segestinos legitur. In hac authorum diuersitate lectorem antea cōmonuit Hermolaus tertio Plynianarum Castig. libro. d ℭ Hymereū.) Plynius, & cæteri fere omnes, Himeram legunt. Est aūt apud Plyniū ipsum, & flumīs, & urbis nomen. Vitruuius ca. 3. octaui. In Sicilia flumen Himeras, qd a fonte cum est progressum diuiditur in duas partes, quæ pars profluit contra Aetnā, qd per terræ dulcē succū pcurrit, est infinita dulcedine. Altera pars, quæ per eam terrā currit, unde subfoditur, salsum habet saporē. e ℭ Amarus deniꝙ.) Quęrit elegāter Seneca Naturaliū. Q. lib. tertio. Quare sit aquis sapor uarius? Propter quatuor causas, inquit. Ex solo prima est, per qd ferunt̃. Secūda ex eadē similitudine eius nascit̃. Tertia ex spiritu, qui in aqua transfiguratus est. Quarta ex uitio, qd sępe cōcipiūt corrupte p iniuriā. Hæ causæ saporē dāt aquis uariū. Hę medicatā potentiā. Hę grauē spiritū, odorēꝙ pestiferū. Hæ lenitatē, grauitatem, aut calorē, aut nimiū rigorē. Interest utrū Sulphure, an uitro, an bitumine plena transeant. Hac ratione corrupte cū uitę piculo bibunt̃ &c. Hęc, & sequētia Senecę uerba corrupte penitus refert Albertus ca. 18. tertij tractatus secūdi Meteororꝫ lib. Capite aūt mox sequentę examinat dicta Senecę, in quibus uerū dixerit, aut falsum, Alberti sectatores uiderint. ADuertendū sane, raro flumina recto cursu in mare pfluere. Iccirco ea/Probo/& Seruio authoribus, cū cornib⁹ pingi solēt. Fluminū ergo cursus nō semp ea parte, qua mare ingrediunt̃ attendi debet. Hoc dictū sit, ne de Hymeræ fluxu Mela, Solinus, & Syllius, contraria sentire uideant̃. f ℭ Salē Agrigentinū.) Sūpsit hoc Solin⁹ ex ca. 7. tricesimiprimi. C. Plynij. Meminit Aug. ca. 7. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Rhennius ubi sup.

At salis hic Agragas miracula possidet unus,
Naturas in quo proprias mutare uidetur
Ignis, & unda. salem namꝙ illū soluere flamma. Vnda solet crepitus illi cōiuncta mouere.

Lege similia ex. c. 105. & 126. de Admirādis in natura, apd Arist. Scribit idē Arist. li. de Sensu, & Sensato, Salē esse speciē quandā terrę. Home. 6. Odysseæ salem esse puri maris tenuissimā partē, ac diuinū quippiā.

Alij ſalem dicunt χάριτα, hoc eſt, gratiã quandã, qđ is eſculentis additus, ea guſtui ſapida, reddat, & grata. Scribit idem Homerus. 23. Odyſseæ, eſse homines, qui neq; cibo ſalem admiſceãt. In ſacris Chriſtianorũ literis, ob eius miram naturam ſæpe pro ſapientia ſolet accipi. Hinc ab Apoſtolo Paulo ad Coloſsenſes quarto ca. dictum eſt. Sermo (inquit) ueſter in gratia ſit ſale conditus. Iudæis quoq; in ſacrificijs, ſalis uſus fuit. Quod & Gentiles factitaſse apud Horatiũ, & Tibullũ reperies. Aegyptijs præterea (ut in Euterpe ſcribit Herod.) mos fuit ſale condere defunctorũ cadauera. Non diſplicent, q̃ de ſale ca. 2. decimiſexti Iſidor⁹ congeſsit, etſi ſcriptorem hũc quidã magis eloquentiæ, q̃ ueritatis ipſius ſtudioſi, a peritorum claſse relegãdum cenſent. a ℭ In omnem ſonũ Tibiarũ.) Qui de Muſica ſcribũt, eã eſse triplicem tradiderunt. Armonicã aliã, quam ex uocum cãtibus conſtare dicũt. Alterã Organicam nuncupant, quæ ex flatu conſtet omnino. Tertiã Rhythmicam appellant. Hanc numeros, digitorũ repercuſsu dicunt recipere. Conſtat enim ſonũ, aut uoce ædi, uti per fauces fieri uidemus. Aut ſpiritu, ut per tubam fit, aut tibiã. Vel tandem ſonoræ cuiuſpiam rei impulſu, ut per Cytharæ cordas fieri cõperimus. Tibiæ, de quib⁹ hac parte ſcribit author ad Organicã Muſicã tantũmõ pertinẽt. Lege quæ ſcribit Cenſorinus ca. 22. de die natali. Tibiarũ materia multiformis eſt. Fiunt enim, ut lib. 4. docet Pollux, uel ex Calamis, uel Aere, uel loto, uel buxo, uel cornu, uel oſse, uel lauro. Scytharum gentes ex Aquilarũ, Vulturũ, Anſerũ, gruumq; oſsibus, tibias conficiunt. Vnde & ab harum alitũ tibijs nomẽ inditũ, quãuis ex materijs alijs fieri cęptum ſit. Lege Ply. ca. 37. decimiſexti naturalis hiſtorię. Diuerſarũ Tibiarũ reptores tradit idẽ Ply. ca 56. lib. ſeptimi, & Euſebius ca. 2. decimi pręparationis. Veteres tres babebant Tibiarũ modos. Ionicũ, Lydium, & Phrygiũ. Lydijs tibijs læta cãtabantur, Phrygijs triſtia. Lege Horatij interp̃tes, in fine q̃rti Carminũ. Plura Cenſorinus ca. 23. ubi ſupra. Et Martianus lib. 9. Multa præterea de hac materia, docte, ut ſui moris eſt, ſcribit Cœlius Rhodiginus ca 22. & ſequentibus, Antiq. lect. li. quinti. b ℭ Ad puluinaria.) De puluinaribus lege Val. Max. tit. primo lib. ſecũdi. c ℭ Vaſcas.) Sipontinus legit Vaſtas fortaſsis a magnitudine, uel foraminũ multitudine, ſic nũcupans. ADuertendũ Tibias iuterdũ denominari ab uſu, ut præcentorias, aliquando a ſono, quẽ edunt, ut puellarias, nonnunq̃ a forma, ut Vaſtas, ſæpe a materia, ex qua fiunt, ut Gingrias, atq; miluinas, aliquando a patria, ut Lydias, frequẽter ob officio, ut Thurarias. d ℭ Gingrias.) Gingrire Anſerũ uocis propriũ eſt, ut inquit Feſtus Pompeius. Vnde genus quoddã Tibiarũ exiguarũ, Gingrinæ dicunť. e ℭ In Haleſina regione.) De hoc fonte ſic canit Rhennius.

Hic & Haleſinus fons eſt mitiſsimus undis
Tibia quem extollit, cantu ſaltare putatur,
Muſicus & ripis lætans excurrere plenis.

Nõ diſsimilia ſunt huic, quæ ſcribit Ariſtoteles ca. 51. & ca. 52. de admirandis in natura. f ℭ Geloniũ.) Ply. c. 2. 31. nat. hiſt. ſcribit Gelonẽ fontẽ eſse nõ ꝑcul a Celenarũ oppido Phrygiæ. Plura ſunt q̃ ſterilitatẽ uel inducũt, uel depellũt ſi infuerit. Ea cõſignauimus in Indice Plyniano. g ℭ Homibus ſalutare.) Cõſtat plura eſse, q̃ cũ ſint qbuſdã animãtib⁹ ſalutaria, homini tamẽ omnino noxia. Vnde Veratro Coturnices, Cicuta Sturni ueſcunť. Hæc autem toxica eſse hominibus manifeſtum eſt. Id autẽ accidere exiſtimant ex hominũ, & cęterarum animantium complexione diuerſa. Lege Aphrodiſeum in prologo ſuorum problematum. h ℭ Oleum ſupernatat) Fontes perpingues terræ uenas profluentes, oleum

Thermitanis locis inſula eſt arundinũ ferax, quę accõmodatiſsimæ ſunt in omnẽ[a] ſonum tibiarũ, ſiue Pręcentorias facias, quarũ locus eſt ad [b]Pulſuinaria præcinendi, ſiue Vaſcas,[c] quæ foraminũ numeris Præcentorias antecedunt, ſeu Puellatorias, quibus a ſono clariore uocamen datur, ſiue Gyngrinas,[d] quæ breuiores licet, ſubtilioribus tamen modis inſonant, aut Miluinas, quæ in accentus exeunt acutiſsimos, aut Lydias, quas & Turarias dicunt, uel Corinthias, uel Aegyptias, aliaſue muſicis per diuerſa officia, & nomina ſæparatas. In [e]Haleſina regione fons alias quietus, & tranquillus, cũ ſiletur, ſi inſonent tibiæ, exultabundus ad cantum eleuatur, & quaſi mireť dulcedinẽ uocis, ultra margines intumeſcit.[f] Gelonium ſtagnum tetro odore abigit proximantes. Ibi & fontes duo. Alterum ſi ſterilis ſumpſerit, fœcunda fiet, alterũ ſi fœcunda hauſerit, uertiť in ſterilitatẽ. Stagnum Petrenſium ſerpẽtibus noxiũ eſt,[g] homĩ ſalutare. In lacu Agrigẽtino[h] oleũ

ſupernatans habent, uti Solis, qđ oppidũ eſt Ciliciæ flumen nomine Liparis, In quo natantes, aut lauantes, ab ipſa aqua unguntur. Similiter Aethiopiæ lacus eſt, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui ſereno cœlo emittit olei magnam multitudinẽ. Item Carthagine fons eſt, in q̃ natat inſuper oleum odore uti Scobe citreo, quo oleo etiã pecora ſolent ungi. Ex Vitruuio hęc ca. 3. octaui. a ℭ Nec ignis apponitur.) Simile q̃ddã canit Hora. Saty. 5. primi Sermonũ, eſſe apud Egnatiam urbem, locũ in quo aiunt abſq; igne in ſacrificio Thura liqueſcere. Dehinc (inquit) Egnatia lymphis Iratis, extructa dedit riſusq;, iocosq; Dum flãma ſine thura liqueſcere limine ſacro Perſuadere cupit. Idẽ refert Ply. ca. 110. ſecũdi natura. hiſtoriæ. Sæpiſsime huiuſmodi miranda, aſtu hominũ fieri ſolent. Sed hæc alibi ex hiſtorijs abunde retulimus. IN relatiõe plurium Siculoꝝ miraculoꝝ, exiſtimo Solinũ ſequutũ, uel Varronẽ, uel alium quempiã ſcriptorem, cuius libri/tẽporis iniuria, nobis omnino perierũt. b ℭ Proſicias.) Sũt q legãt Porricias a uerbo porricio, qđ ſacrificãtib⁹ ſolẽne erat. Sed Proſicia legendũ uideť. Sũt ẽm ꝓſicia q̃cũq; ꝓſecta proijciuntur. c ℭ Achatem lapidem.) De hoc ipſo lapide ſic Plyni⁹ ca. 10. triceſimiſeptimi. Achates (inquit) in magna fuit authoritate, nũc in nulla. Reperta primũ in Sicilia iuxta flumen eiuſdẽ nominis, poſtea plurimis locis excedens amplitudine numeroſa, uarietatibus diuerſis mutantibus cognomina eius. Vocatur enim Phaſpachates, Cerachates, Sardachates, Hęmachates, Leuchates, Deudrachates uelut arbuſcula ĩſignis. Meminit Syllius in 14. bellorum Punicoꝝ libro. Et perlucentem ſplendẽti gurgite Achaten. Itẽ Rhennius Dionyſij interpres.

Cernitur egregius lapis hic, cui nomen Achates,
Hoc dederat fluuius, cuius generatur ad undas.
Hanc ſimulacra uides uenis oſtendere gemmam.

Hũc Solini locũ tranſtulit Marbodę⁹ Gallus tit. 3. eius libelli, quẽ de lapidibus pręcioſis inſcripſit. Achates lapis unus fuit ex duodecim p̃cioſis lapidibus, quibus rationale ſummi ſacerdotis in Exodo ornari a domino præcipiť. Magi ſuffitu Achatis, ſi crediť, tẽpeſtates auertũt, flumina ſiſtũt. Ab Alberto corrupte, ut cætera, Agathes diciť. d ℭ Annul⁹ Pyrrhi regis.) Hiſtoriã hãc lege ex c. 1. triceſimiſeptimi nat. hi. C. Plynij. Marbodę⁹ Solinũ imitat⁹ ſic ait.

Rex Pyrrhus digito geſsiſse refertur Achatem,
Cuius plena nouem ſignabat pagina muſas,
Et ſtans in medio Cytharam tangebat Apollo,
Naturæ, nõ artis opus mirabile dictu.

e ℭ Qui aduerſus Ro. bella geſsit.) Certe ſatis conſtat ante Pyrrhum Epyrotarum regem, cum Romanis bella geſsiſse/Græcoꝝ neminem. Id multis uerbis in Attica Pauſanias conatur oſtendere. De bello Pyrrhi contra Romanos ſcripſimus capi. 18. primi Flori. f ℭ Nouem Muſæ cum inſignibus ſuis.) Nomina, officia, inſignia, nouem Muſarum, ſcribit Heſiodus in principio Theogoniæ.

a ſupernatat. Hoc pingue hæret arundinũ comis
de aſsiduo uolutabro, e quarũ capillamentis le-
gitur unguentum medicum contra armentarios
morbos. Nec lõge inde collis Vulcanius, in quo
b qui diuinæ rei operantur, ligna uitea ſuper aras
ſtruunt, nec [a] ignis apponitur. In hanc congeri-
em cum [b] Proſicias intulerint, ſi adeſt deus (ſic ſa-
crum probatur) ſarmẽta licet uiridia ignem ſpõ-
c te concipiunt, & nullo inflagrante a litato numi-
ne fit accendiũ. Ibi epulantibus alludit flamma, q̃
flexuoſis exceſsibus uagabunda, quẽ contigerit
non adurit. Nec aliud eſt, q̃ imago nuncia perfe-
d cti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat li-
moſas ſcaturigines. Et ut uenæ fontiũ ſufficiunt
riuis ſubminiſtrandis, ita in hac Siciliæ parte ſo-
lo nunq̃ deficiente æterna reiectione terram ter-
e ra euomit. Achatem [c] lapidem Sicilia primũ de-
dit in Achatis fluminis ripis repertũ, non uilem,
cum ibi tantum reperiret. Quippe inter ſcriben-
tes eum uenæ naturalibus ſic notant formis, ut
f cum optimus eſt, uarias præferat rerum imagi-
nes. Vnde annulus [d] Pyrrhi regis, qui [e] aduerſus
Romanos bella geſsit, non ignobilis famæ fuit,
cuius gemma Achates erat, in quo nouem [f] Mu-
g ſæ cum inſignibus ſuis ſingulę, & Apollo tenens
citharam uidebãtur nõ impreſsis figuris, ſed in-
genitis; nũc diuerſis locis apparet. Dat Creta, quẽ

Coralochatem [a] dicunt coralio ſimilem, ſed illi- a
tum guttis auro micantibus, & ſcorpionũ ictibꝰ
reſiſtẽtem. Dat India reddentem nunc nemorꝝ,
nunc animaliũ facies, quem uidiſse oculis fauet,
quiq; intra os receptus ſedat ſitim. Sunt & qui b
uſti redolent Myrrhæ odorem. Achates ſangui
neis maculis irrubeſcit. Sed qui maxime ꝓbant̃,
uitream habent perſpicuitatem, ut Cyprius. Nã
qui ſunt facie cærea abundantes triuialiter negli c
guntur. Omnis [b] ambitus huius inſulæ claudit̃
ſtadiorum tribus milibus. [c] IN FRETO Siculo
ἡφαιστίαι inſulæ. xxv. [d] milibus paſsuũ ab Italia ab-
ſunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipſæ [e] natu- d
ra ſoli ignea per occulta cõmertia aut mutuant̃
Aetnæ incendia, aut ſumminiſtrãt. Hic dicta ſe-
des Deo igniũ. Numero [f] ſeptẽ ſunt. Liparę [g] no-

Et Virgilius in Opuſculis. Latius Diod. Siculus circa principiũ libri quinti. a ℭ Coralochatem.) Ex Plynio cap. 10. triceſimiſeptimi. Coralochates (inquit) guttis aureis, Sapphiri modo diſtincta, qualis copioſiſsima in Creta ſacra appellata. Putant eam contra Araneorũ, & Scorpionũ ictus ꝓdeſse. Et infra. Coralochates corallo aureis guttis diſtinctę. Corallis Minio, gignitq; in India, & Syene. Vide eundem Marbodeũ tit. 3. eiuſdẽ de lapidibus libelli. b ℭ Omnis ambitus huius inſulæ.) Diodorus Siculus lib. 6. dicit Siciliæ ambitum, eſse ſtadiorꝝ quatuor milium trecentorꝝ ſexaginta. Ply. ca. 8. tertij. Inter ſe (inquit) tria Siciliæ promontoria late diſtãt ijs ſpacijs. Terreno itinere a Peloro Pachinum. clxvi. mil. paſs. Inde Lilybæum. cc. mil. Inde Pelorũ. clxx. mil. Circuitu patẽs, ut author ẽ Agrippa. DCxviij. M. paſsibus. Cũ Plynio cõcordat fere Capella li. ſexto. Vel igitur in Dio. uel in Solino mendum admiſsum eſt, niſi de alio ſtadio loquatur hic, & ille. Sũt enim ſtadia (ut author eſt Cenſorinus) alia, & alia longitudine diſcrepantia. Nam ſtadium, quod Italicum uocant, eſt pedum. DCxxv. Olympicum, pedum. DC. Pythicum pedũ mille. c ℭ In freto Siculo.) SCRIBIT DE CAETERIS ignobilioribus inſulis, quæ Siciliæ, & Italiæ adiacent. Hæ autẽ inſulæ uarijs nominibus nuncupantur. Ply. ca. 8. tertij. Citra uero (inquit) Siciliã ex aduerſo Metauri amnis xxij. ferme mil. paſs. Ab Italia ſeptẽ Aeoliæ appellatæ. Et Lipareorꝝ, & Hephęſtiades a Græcis, a noſtris, Vulcani. Aeolie, qđ Aeolus Iliacis temporibus ibi regnabat. Hephęſtiades dictæ ſunt, qđ Vulcanus a Græcis ἥφαιστος nuncupet̃, ἡφαίστιος Vulcanius. Faciunt quę ca. 21. infra annotabimus. De ijs inſulis plura ſcribit Diod. in ſexto. Strabo, & Martianus in ſexto, Ptolemęus c. 4. tertij. d ℭ XXV. mil. paſs.) Plynius, ut modo recitauimus, nõ. xxv. ſed uiginti duo ferme mil. paſs. dicit. Diodo. Siculus tradit has ſeptem inſulas ſitas eſse inter Italiã, & Siciliam recto curſu. Diſtare autem a Sicilia centum quinquaginta ferme ſtadijs, eſseq; pares inuicẽ magnitudine. Earũ maximã circuitu complecti ſtadia centũ quinquaginta. e ℭ Natura ſoli ignea.) Diod. Siculus lib. 6. Ignem (inquit) hactenus euomebant omnes, quarũ meatus, oraq; ignis etiam nunc uiſunt̃. Aſserunt nonnulli meatus eſse ſubterraneos ab Aetna ad has inſulas, & his omnibus eãdẽ, ignẽ ſpirandi cauſam eſse. f ℭ Numero ſeptem ſunt.) Seruij omnes fere codices ſuper illud primi Aen. Virgilij. Aeoliam uenit. Scriptorꝝ potius culpa, quã Seruij, ſic habent. Nouem inſulæ, quæ ſunt poſt fretum Siciliæ, appellantur Aeoliæ ab Aeolo rege Hippotę filio, licet & habeant propria nomina. Quo in loco quidã, qui Seruij uix umbrã referunt, durius, quã par eſt, lęſe quaſi maieſtatis, eum accuſant. Miror plurimũ eos non aduertiſse alibi a Seruio ſcriptum eſse has inſulas non nouem, ſed ſeptem eſse. Eius uerba, quo magis ij a laceſsendo abſtineant, aſcripſi ex octauo Aeneidos libro ſuper illud.

Inſula Sicanium iuxta latus, Aeoliamq;.

Phyſiologia eſt (inquit) cur Vulcanus in his locis officinam habere fingat̃ inter Liparen, & Aetnam, ſcilicet propter ignem, & uentos, quæ apta ſunt fabris. Aeoliam aũt ideo Liparen, quia una eſt de illis ſeptem inſulis, quibus Aeolus imperauit. Hęc ad uerbum Seruius. Iſidorus præterea ca. 6. decimiquarti Ethimo. nouẽ etiam eſse dicit, & ut magis id ipſum credas, earum omniũ nouẽ refert nomina. Ita ut p̃ter has ſeptẽ enumerantur aliæ duę Ericodes, & Phoecicodes. Vel ut apud Ptolemæũ legitur, Ercodes, & Phœcodes. Quod autem alij ſeptem eſse dicunt, poteſt exponi, cæteris principaliores. Aliæ duę fortaſsis incultæ penitus. Hæc propter κριτικούς, Liuidulosq; cenſores. g ℭ Liparus qui eam ante Aeolum.) Euſtatius ſcribit Liparũ fuiſse Auſonis regis filium. Liparia autem Gnidiorũ fuit colonia. Has ſeptem inſulas tradunt olim deſertas fuiſse, ſed Liparum quendã Auſonis regis filium a fratribus diſsidentem, ex Italia cũ longis nauibus, aduecta ſecũ militum copia, ad inſulam appuliſse, quæ ab eo Lipara ſit appellata, inq; ea ſui nominis urbe condi-

ea, reliquarum quoq; insularum agros excoluit. Eo senescente Aeolus Hippotæ filius cū socijs quibusdam in Liparam cū uenisset, sumpta uxore Lipari filia, ijs postmodū insulis imperauit. Hæc, & plura ad hunc locum spectantia, ex Diod. Siculo lib. 6. DE Aeolo plura notatu digna primo de Raptu Proserpinæ Parrhasius annotauit. De harum insularum nominibus Mela Pōponius aliquantisper a Plynio discrepat, & Solino. a ℂ Hieram uocant.) Græci ἱεράν sacram dicunt. Nomē iccirco inditum, qđ ea pręcipue Vulcano sacra sit. b ℂ Strongyle.) Quod rapæ figurā habeat. i. in rotundū, acutumq; tendentem, ei nomen datum, quoniam Græci στρογγύλην rapā uocant. Strabo Onostrongylam. i. rotundā nominat. Reliqua de ea, ut Solinus. c ℂ Aeolus rex uentorum.) Varro scribit Aeolū fuisse harum insularū regem, ex quarū nebulis, & fumo futura flabra uentorū prædixisse. Hinc imperitis uisus est uentorū habere potestatem. Lege Ply. cap. 56. lib. septimi, & Seruiū. 3. Aen. Ptolemæus ca. 4. tertij enumerat quindecim insulas, quę iuxta Siciliam sitæ sunt. d ℂ Didymen.) Strabo gemellā, ea uoce significari ait, qđ Græci δίδυμον geminum dicant. E cæteris Ericusam, & Phœnicusam ab arbustis uocauere. Mela Pomponius nō enumerat inter has septē insulas Euonymō, nisi loco ei⁹ ponat Osteoden. Sed Diod. Siculus in his locis nat⁹, aliam ab Euonymo Osteoden esse dicit. Nomen autem huic insulę, ab re quadam impositum est, qđ. s. plurimorū militum seditiosorū fame peremptorū ossa in ea condita fuerint. ὀστέα enim Græci ossa nuncupant. Historiā abunde refert idem Diodorus in sexto.

a men dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolū rexit. Alteram Hieram [a] uocauerunt. Ea præcipue Vulcano sacrata est, & plurimū colle eminentissimo nocte ardet. Strongyle [b] tertia Aeoli dom⁹
b uergit ad solis exortum minime angulosa, quæ flammis liquidioribus differt a cæteris. Hęc causa efficit, qđ ex eius fumo potissimū incolæ persentiscunt, quinā flat⁹ in triduo sint futuri. Quo
c factum, ut Aeolus [c] rex uentorum crederetur. Cæteras Didymen, [d] Ericusam, Phœnicusam, Euonymon, quoniā similes sunt, dictas habem⁹.

DE TERTIO EVROPAE SINV, De Grȩciæ regiōibus, ac locis, deq; memorandis in eis plurimis. De Perdicū natura. CAP. XII.

d TERTIVS [e] Europæ sinus incipit a [f] Cerauniis montibus, desinit in Hellespontum. In eo apud [g] Molossos, ubi Dodo-

TERTIVS EVROPAE sinus.) Plynius scribit esse quatuor Europæ sinus. De primo, & secundo habes ab eo cap. primo, & .10. lib. tertij. De tertio, & quarto in prolo. & ca. 12. lib. quarti. De his q̃tuor sinibus lege Martianum capitibus. 19. 20. 21. & .25. lib. sexti. Habet autem hic Europæ sinus tertius prouincias plures. Sunt autem harum nomina. Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia, Doris, Phthiotis, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, Græcia omnis. De ijs prouincijs abunde Plynius in primis undecim capitibus li. quarti. Strabo libris septimo, octauo, nono. Ptolemæus a capite. xi. usq; ad finē tertij. Itē cæteri. f ℂ Cerauniis.) Hos montes Plynius, Ptolemæus, Martianus. Solinus ca. octauo supra. Et plures alij Acroceraunia nuncupant. Græci enim ἄκρον altum dicūt, κεραυνὸν fulmen, qđ sui altitudine crebris fulminib⁹ infestentur. Hora. tertia primi Carminū infames nominat. Val. Flaccus tertio Argonauticon.

Iuppiter urgentem ceu summa Ceraunia nubem
Quom pepulit, mouitq; iugis, fulsere repente
Et nemora, & scopuli nitidus reducitur æther.

Sunt qui etiam apud Solinū nō a Ceraunijs, sed ab Acroceraunijs legendū putent. Sed uetusta omnia exemplaria a Ceraunijs habent. A Virgilio etiā Lucano, Ouidio, Claudiano. Auieno, Mela, Cerania uocitantur ijdem montes. g ℂ Apud Molossos.) Pyrrhus Achillis filius ex Andromache Hectoris quondā coniuge, Molossum filium suscepit, a q̃ Molossia, & Molossi nomen habent. Eam regionē Helenus a fratre Chaone, quem in uenatu per ignorantiā perimerat, Chaoniā nominauit, author Seruius tertio Aene. super illud.

Et patrio Andromachen iterum cessisse marito.

Molossi canęs a Marone, & alijs mire celebrant.

quos mortuos deflent, ac funus ducunt, qđ a Papinio sylua quadã memoratum est. De his locis Ply. in prologo lib. quarti. a ¶ Dodonæi Iouis templũ.) In Chaonia Epiri regiõe Dodona urbs uetustissima, iuxta quã insigne nemus, ubi Dodonęi Iouis templũ fuisse narrat̃, in quo oraculũ omniũ, quæ apud Græcos sunt oraculoꝝ uetustissimũ, toti orbi numinis reuerentia abunde notũ. In eo (qđ mirũ fuit) duę columbæ consulentibus dabant responsa. Harum unã in Delphos, alterã in Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Historiam Herod. in secundo explicat copiose. De hac ipsa re plura, & quidem docte cõgessit Ianus Parrhasius primo Raptus Proserpinæ super illud. Cesserit inuentis Dodonia. b ¶ Tomarus.) Hunc montem Strabo Tomaron, & Tmarum nominat libro septimo. c ¶ In Epiro sacer fons.) De fonte isto sic Ply. ca. 106. secundi naturalis historiæ. In Dodone Iouis fons, quom sit gelidus, & immersas faces extiguat, si extinctę admoueantur, accendit. Idem meridie semꝑ deficit, qua de causa Anapauomenon uocãt. Mox increscens ad medium noctis exuberat. Ab eo rursus sensim deficit. De eodem Rhennius sic inquit.

næi[a] Iouis templũ est, Tomarus[b] mons est, cir- a
ca radices nobilis centum fontibus, ut Theopõ-
po placet. In [c]Epiro sacer fons frigidus ultra om
nes aquas, & spectatę diuersitatis. Nam in eum si
ardentem immergas facem, extinguit, si procul, b
ac sine igni admoueas, suopte ingenio inflam-
mat. Dodone[d] (ut Maro dicit) Ioui sacra est. Del
phi Cephiso [e]flumine, Castalio [f]fonte, & Par-
nasi[g] iugis celebres. Acarnania Aracyntho emi-

Hæc regio fontem mirandæ concipit undæ,
Quem merito ueteres dixerunt nomine sacrum.
Nam gelidus superat cunctarum frigus aquarum,
Accensasq; faces si quis prope duxerit undam
Extinguit flammas, recipit sed rursus easdem
Admoueat dextra cum extinctam lampada fonti.

Lucretius hunc fontem describens in sexto, causam cur id accidat, conatur ostendere. Eius uersus, quod elegantes sint, ascripsimus.

Frigidus est etiam fons, supra quem sita sæpe
Stupa iacit flammam, concepto protinus igni,
Tædaq; consimili ratione accensa per undas
Collucet, quocunq; natans impellitur auris
Nimirum, quia sunt in aqua permulta uaporis
Semina, de terraq; necessest funditus ipsa
Ignis corpora per totum consurgere fontem,
Et simul expirare foras, exireq; in auras
Non tam uiua tamen, calidus queat ut fieri fons.

d ¶ Dodone (ut Maro dicit) Ioui sacra est.) Plurimũ hoc in loco uariant exemplaria. Nõ placet eoꝝ sententia, qui sic legunt. Dodone Tomaro celsa est, quoniã mox ante de Tomaro Solinus fecerit mentionẽ. Nec rursus assentior ita legentibus. Dodone Ismaro celsa est, cũ nihil cũ Dodone Ismaro, qđ eum Thraciæ regionis montẽ faciãt. Sequuti ergo cõmuniorem lectionẽ, uti ascripsimus, legendum censuimus. Virgilianus uersiculus in obscęno carmine, si id Virgilio ascribendum putamus, hic est

Dodone tibi Iuppiter sacrata est.

Et primo Georgicoꝝ.

Cum iam glandes, atq; arbuta sacræ
Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

e ¶ Cephisus.) De his locis late Ply. ca. 3. li. quarti. f ¶ Castalio fonte.) Fons hic in Bœotiæ Musis sacer, quẽ circa magnę sunt arbores. Iuxta eũ Python serpens ab Apolline peremptus dicitur. Papinius primo Thebaid. Postq̃ cerulei &c. g ¶ Parnasi iugis.) Hic Phocidis mons in tantam assurgit altitudinem, ut quom terra tota diluuij aqua cooperiretur, ad eius alterum uerticem, non peruenerit. Quodq; non minus admiratione dignum est, superat (ut canit Naso) cacumine nubes. Eius uertices duo sunt, Citheron, & Helicon, uti Seruius. 7. Aenei. & Lactantius primo Thebaid. Statij opinant̃. Herodotus aũt lib. 8. ex Parnasi uerticibus unũ Titheã iuxta Neonẽ urbem. Alterum, sub quo Castalius fons est, Hyampiũ appellat. Parnasus insuꝑ Græcis μεσόμφαλος. i. orbis umbilicus dicit̃, cuius hanc afferunt rationem, Nam,

Iuppiter (ut perhibent) spacium quom discere uellet
Naturæ regni nescius ipse sui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Misit ab Eois, Occiduisq; plagis.

Parnasſus geminos, fertur, iunxiſse uolatus,
Contulit alternas Pythius axis aues.

Alij ſcribunt, qđ quēadmodū oriens, & occidens non ſunt niſi in cōparatione ad eos, qui terrā incolunt, ita & de orbe ipſo medio exiſtimandū cenſent. a ℭ Pindus.) In Pindo Theſſaliæ mōte, Menades Bacchanalia celebrare ſolitæ ſunt. Lucanus in primo.

Qualis uertice Pindi.
Aedonis Ogygio decurrit plena Lyeo.

Dictæ autem Mænades ἀπὸ μαίνομαι, quod inſanio ſignificat.

a net. Hanc ab Aetolia Pindus [a] diuidit, qui Acheloum [b] parit cū primis Græciæ amnibus prēditū ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant [c] Galactites inueniatur,
b qui ſcrupulus ipſe ater, ſi teratur, reddit ſuccum album ad lactis ſaporem. Fœminis nutrientibus illigatus/ fœcundat ubera. Subnexus pauulis largiuſculos hauſtus ſaliuarum facit. Intra os rece-
c ptus liqueſcit. Cum ſoluit, tamen memoriæ bonum perimit. Quem poſt Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter [d] oppidum Patras Sciœſsa locus nouē collium opacitate umbroſus, &
d radijs ſolis ferme inuiſus, nec aliā ob cauſam memorabilis. In Laconia ſpiraculū eſt [e] Tēnaron. Et Tēnarō eſt ꝓmōtoriū aduerſū Africē, in q̊ fanū Methymnæi Arionis, quē [f] Delphine eo adue-
e ctum imago teſtis eſt ærea ad effigiem caſus, & ueri operis expreſsa. Prætērea tempus ſignatum Olympiade undetriceſima, qua, in certamine Siculo idem Arion uictor ſcribitur, idipſum geſtū probatur. Eſt & oppidum Tænaron nobili uetuſtate. Prēterea aliquot urbes, intra q̄s [g] Leuctrē

DE Acharnania Ply. cap. 1. & 2. li. quarti. b ℭ Acheloum parit.) Amnis Achelous (inquit Ply. ca. 1. quarti) e Pindo fluens, atq; Acharnaniā Aetolia dirimens, & Artemitā inſulam aſsiduo terrē inuectu cōtinenti annectens. Lege quē ſcribit idē Ply. c. 87. ſecundi nat. hiſtoriæ. Efficit enim hic fluuius Echinades inſulas, quē & Acheloides dicuntur, de quibus Lucanus in ſexto. Ouidi⁹ 8. Meta. Vide Lactā. in fine ſecūdi Thebaidos Statij. c ℭ Galactites.) Plynius capi. 10. lib. ultimi Galactites (iquit) ex uno colore lactis eſt. Eandē dicunt Leucogageam, & Leucographiā appellāt, & Synephitē n lactis ſucco, ac ſapore notabilem. In educatione nutricibus lactis fēcūditatem. Infantiū quoq; alligata collo, ſaliuā facere dicitur, in ore autem liqueſcere. Eandem memoriā adimere dicunt. Mittit eam & Achelous amnis. Sūt qui Smaragdū albis uenis circumligatū Galactiten uocent. Sumpſit autem nomen ἀπὸ τοῦ γάλακτος. i. a lacte, qđ lacti aſsimiletur plurimū. d ℭ Propter oppidū Patras Sciœſsa.) Vetuſti codices plerūq; habent Clœſsa. Hermolaus autē ca. 5. quarti Caſtigationū Ply. cenſet legendū Sciœſsa quo (inquit) illa ſignificatur opacitas. Strabo meminit Celoſsæ montis. Homerus uero Donuſsæ, uel Donœſsē oppidi. Fuit apud hanc urbem Patras, Cereris cum fonte templū. Vbi & oraculū mirum fuiſse narrat, id μανθεῖον ἀψευδὲς dicebatur, hoc eſt maxime uerax, in ijs dumtaxat, quæ ad ægritudines ptinerent. Mos fuit ſpeculum tenui funiculo in fontem mittere ſic libratum, ut ambitu ipſo aquam attingeret, Deinceps fuſis deæ precibus, ſpeculū contuebantur ægroti. In eo non diu poſt ſpeculo oſtentabatur imago, unde noſceretur eſsent morituri ægroti, an ſuperuicturi omnino. Retulit id ante Cœlius. 8. Antiq. Lectionū libro. ca. 34. e ℭ Tænaron.) Malea promontoriū eſt Laconiæ, in cuius radicibus locū quendam profundū Tænarū uocāt, in quo ad inferos eſse aditū fabulantur. Ex Placido primo Thebaidos. Hūc ſpecum eleganter deſcribit Virgilius circa finē quarti Georgicorum.

Tænarias etiam fauces alta hoſtia Ditis &c.

De eo rurſus Ouid. 10. Meta. Seneca in Hercule furente. Valerius Flaccus primo Argonauticon. f ℭ Quem Delphine eo aduectum.) Ne in re paſsim trita tēpus conteram, de Arionis hac hiſtoria authorū nomina ſignaſse ſufficiat. Eam igiē ſcribūt Herodotus lib. primo. Cice. 2. Tuſc. q. Plynius ca. 8. noni hiſtoriæ natu. Hyginus. 2. Aſtronomicon. Auguſtinus ca. 14. primi Ciuitatis Dei. Multis carminibus idipſum canit ſecundo Faſtorū Ouidius.

Quod mare non nouit, quē neſcit Ariona tellus? &c.

Scribunt Ouidius, & Higinus eſse quorundam opinionē, Delphina, qui Arionē Cytharedū ex Siculo mari in Tænarū trāſuexit, eſse ob hoc meritū, inter ſydera tranſlatū. Strabo exiſtimat id fabuloſum eſse. Id autē accidit (ſi Eutropio credim⁹) Tarquinio Priſco apud Romanos regnum tenente. g ℭ Leuctræ.) Vix reperies apud alios huius

urbis nomen genere fœminino,& numero multitudinis,quod & Hermolaus Barbarus cap.5.quarti Plynij antea annotauit.Est enī Leuctra,uel,ut Solinus usurpat,Leuctræ Bœotiæ urbs,nō pcul ab Helicone monte iuxta Lebadiā,apud quam urbē,Epaminundas Thebanoꝝ dux Lacedæmonios ingēti superans prælio eoꝝ calamitatis,& cladis initium reperit.Ex eo enim tēpore Græcię principatū,ultra recuperare nequiuerunt,quem prius adepti tenebāt.Præsertim posteaq̄ secūdo apud Mantineā congressi rem infeliciter gesserunt.

non obscure iampridem Lacedæmoniorū fœdo exitu. Amyclæ [a] silentio suo quondā pessundatæ. Sparta insignis cū Pollucis, & Castoris tēplo. Tum etiam Othryadis [b] illustris uiri titulis. Theramne, unde [c] primū cult⁹ Dianę. [d] Pitane, quam Archesilaus Stoicus inde ortus prudentię suæ merito in lucem extulit. [e] Antia, & Cardamyle, ubi quondā fuere Thyre, nunc locus dicitur, in quo anno septimodecimo regni Romuli inter Laconas, & Argiuos memorabile fuit bel-

Hæc ex Strabone lib.nono.Lege Iustinū in sexto,& Val.Max. tit.de fortitudine li. tertio. Hāc Lacedæmonioꝝ cladē,fœdum exitū Solinus nuncupat. a ℂ Amyclæ silentio suo quondam pessundatę.) Quod Amyclis Italiæ tribuūt alij, Solinus Laconicæ Amyclis uidetur ascribere. Quod ea ratiōe(ut etiam ca.8.supra retulimus)excusari potest,quoniā Italiæ Amyclæ,ab Amyclis Laconicæ ducunt originē. Nostrorū enī clades,nostras existimare solem⁹. Potuit q̄q; fieri ut alioꝝ sit Solinus opinionē secutus.Quid si utriq; urbi is idem casus acciderit aliquando?Præterea Solinus nō explicat,quæ Amyclæ silentio perierint cū(inquit)Amyclæ silentio suo quondā pessundatæ. Nisi ex eo uelis de Laconicis Amyclis eū intellexisse,qđ cū de Laconicis locis loq̄ref,idipsū referat. Huc accedit, qđ ca.8.sup̄ scribit Amyclarū Italię cultores fuisse a serpētibus q̄ndā fugatos. Legi p̄terea in uetustissimo Solini codice sic hūc locū.Amyclæ,a q̄bus Amyclæ,silentio suo q̄ndā pessūdatę. Hęc non nisi monendi causa.De hoc silentio lege quæ lib.10.Aen.recensentur a Seruio, illud Virgilianum exponente.

Qui fuit Ausonidum,& tacitis regnauit Amyclis.

Ca.8.supra historiā retulimus hanc eandem, Factum hoc ipsum,tandē in prouerbiū abijt.Amyclæ silentio perierunt. Quod a Lucilio usurpatum refert Seruius.In eos qui silendo,rei suæ dispendiū interdū faciunt.Amyclæ aūt Laconicæ dictæ sunt ab Amycla Lacedæmonis,& Spartę filio.Fuit autē Sparta Eurotæ regis filia, & Lacedæmonis uxor, a quibus & Sparta,& Lacedæmon nomen habent. b ℂ Othryadis titulis.) Quo hæc historia fiat notior ascribam Plutar.uerba ex eo libro,quē Paralelia inscripsit.Argiuis, ac Lacedæmonijs (inquit) de Tyreate agro disceptantibus,Amphyctiones,ut utriq; pugnam cōmitterent/iudicarūt,& uictori ager adiudicaref.Itaq; Lacedæmonij Othryadē,Argiui autem Thessādrū imperatores creant.His deinde pugnantibus,duo ex Argiuis Alcenor,uel ut alijs placet,Agenor,& Cromius superstites uictoriā in urbē renunciant.Per summā postea quietē Othryades,qui superuixerat,semifractis innitēs hastis, ex cæsis scuta corripiens,Trophęum erexit,ex proprio inscribens cruore,Ioui,in cuius potestate sunt Trophęa.Dehinc orta utrinq; discordia,Amphyctiones,cū rei spectatores aduentassent, palmā Lacedæmonijs,adiudicant.Citat Plutar. Chrysermū huius historiæ authorem. Historiā aliquantisper diuersius narrat Hero.lib.primo.Ad id Val.Max.tit.de Fortitudine lib.tertio. Ouidius secūdo Fasto.

Si tu signasses olim Thyreatida terrā &c.

Lege Lactantium Placidum quarto Thebaid. Statij.

Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.

Hanc historiam signat magis, q̄ explicet. Pomp. Mela in secundo.In ijs(inquit)cæsorum est Laconū trophęa. c ℂ Vnde primū cultus Dianæ.)Marcus Cicero tertio de natura Deoꝝ,scribit tres fuisse Dianas.Dubiū quęnā earū primū Theramnis culta fuerit.Cū hæc scriberē,nō succurrebat scriptor alter,qui traderet e Theramnis fuisse primū Dianæ cultū.Sūt qui scribant(ut Stephanus refert)Theramnas,& Spartā,eandē urbē esse.Fuisse autem Dianam apud Spartā cultā,notius est,q̄ ut hoc loco exponi debeat,Constat morē fuisse Dianæ humano sanguine sacrificari solitum.Id crudele sacrificij genus cū Romanis displicuisset,ad Laconas est Diana translata,ubi sacrificij cōsuetudo adolescentuloꝝ uerberibus seruabatur. Hi autem adolescentes βωμονίκαι dicebantur,qđ aris superpositi contendebāt,qui plura possent uerbera sustinere. Ex ijs castigandus locus Placidi Grāmatici.8.Theb.Statij super illud.

Taygeta,& pugnæ,laudataq; prælia matri.

Quo loco passim legitur suo Minicæ, cū legendū sit βωμονίκαι,nō suo Minicę.Quāuis Diana multis locis coleref,apud Persas tamē mira obseruatione coli consueuit,cui a Barbaris sunt instituta misteria,quæ quod a Persis fierent,Persica dicebanf. Author Diod.Siculus lib.sexto. d ℂ Pitane quā Archesilaus Stoicus.)Duas huius nominis urbes Geographi referunt. Hanc ipsam scilicet, & alteram Aeolidis regiōis, Hūc Archelaū ex Pitane Aeolidis

esse asserunt.Nō ex Pitane,quæ in hac Græciæ parte sita est. Rursus Archelaum fuisse Academicum, non Stoicum dicunt,authores sunt,Apollodorus in tertio Chronicorum. M. Cicero in Academicis Quęstiōibus .Pom.Mela,Stra.li.13.Lactan.c.4.li.tertij. Mirantur igitur unde Solinus in hac historia tā aperte,tamq; turpiter cōniueat. Quid si hic,de quo Solinus scribit(fuerunt enim Archesilai quatuor)alter sit ab illo,de quo alij? Astipulatur huic,qđ Academicus ille Pitaneus a Marco Cicerone, Mela Pomp. Lactan.nō Archesilaus,sed Archesilas nomiāt. Archesilai philosophi dictum in diuitem quendā nimis delicatū,refert ex Plutar.A.Gel.ca.6.tertij Noctium Atticarū. Nihil interest(inquit)quibus mēbris Cinędi sitis posterioribus, an prioribus. Obijt autem, ut Hermippus ait,cum merū immodice hausisset,ac p̄ id offendisset,septuagesimo & quinto ætatis suę anno.Floruit autem maxime circa centesimā & uigesimam Olympiadem. e ℭ Antia.) Legendum uidetur ex Stephano Antane,uel ut Carax nomiat, Anthene, aut hoc loco Solinus, Antiam pro Anthea posuit.Hermo.idipsū annotat quarto Plynij.BEllum inter Laconas, & Argiuos apud Thyre parum ante ex Plutar.retulimus.Est autem Thyre (ut Stephanus annotauit) pluralis numeri, neutro genere per Synerefim θυρέα καὶ θύρη.Refert Eusebius lib.tempoꝝ circa annū octauū regni Romuli,Lacedęmones contra Messenios uicemnale bellū habuisse,sed de hoc apud eundē mentio nulla.

a lum.Nam Taygeta mōs,& flumē Eurotas [a] notiora sunt,quā ut stylo egeant. Inachus [b] Achaiæ amnis Argolicum secat tractum, quem rex Inachus a se nominauit,qui exordiū Argiuę nobili-
b tati primus dedit.Epidauro [c] decus est Aesculapij sacellum,cui incubātes ægritudinū remedia capessunt de monitis somnioꝝ. Pallanteū [d] Arcadiæ oppidum,quod Palatio nostro per Euan-
c drum Arcada appellationē dederit, sat est admonere.In qua/montes [e] Cyllene, & Lycæus, Menalus etiam dijs [f] alumnis inclaruerunt. Inter q̄s nec Erymāthus in obscuro est.Flumen Eryman-
d thus Erymantho monte demissus est. Et Ladon ille,Herculis pugnæ hic plane claræ sunt. Varro

a ℭ Eurotas.)Eurotas uetus Lacedæmonū rex,cū per regionē stagnarent aquæ,eas tactis fossis,deduxit in mare.Hinc Eurotas fluuius originē sumpsit,& nomen. Hic fluuius (ut Callimachus author est)ex Menalio monte fontē agit.Alphęo confunditur,rursusq; discedit. Ripæ eius Tauro monte obumbrantur.In flumine Oloꝝ copiam esse scribunt,qđ Iuppiter in Cygni forma cum Læda cōcubuit.Statius quarto Thebaidos.

Taygetiq; Phalanx,& oloriferi Eurotæ. Sic enim legendū,nō Oliuiferi.Ob id Papinius Sylua secunda primi.Amyclæos olores dixit. b ℭ Inachus.)Est enim hic fluuius in Græcia maximus, cuiꝰ Io filia a Ioue compressa in uaccā mutata fingitur.Fabulā refert Ouidius primo Meta.Inachus unus abest. c ℭ Epidauri decus est Aesculapij sacellū.)Epidaurus(ut lib.8.refert Strabo)antea Epitaurus uocabatur.Fuit enim hæc insignis ciuitas præsertim Aesculapij claritate,nobilitata. Quē uaria morboꝝ genera curasse somniantibus similes opinati sunt homines.Erat uero templū ægrotantium, multitudine usquæquaq; refertū.Pendentibusq; tabellis,in quibus sanati langores erant inscripti, quēadmodū in Coa fiebat insula,pariter & Trica &c.Mos enim fuit ueteribus,ut ægroti in Aesculapij templo residerent,quoad sanitatem recuperarent.Meminit Aristophanes in Pluto,& Plautꝰ in Curculiōe.

Migrare certumst iamnunc e fano foras,
Quando Aesculapij ita sentio sententiam
Vt qui me nihil faciat,nec saluom uelit &c.

d ℭ Pallanteum.)De hoc supra ca.2. habitum est. De ijs rursus locis lege Ply.ca.6.quarti.Strabonē lib.8.Plura Papinius.4.Thebai. Tu quoq; Parrhasias &c.Homerus.2.Iliados.Itē cæteri. e ℭ Cyllene.)Nomē habet(ut Stephanꝰ ait)a Cyllene Naide Nympha.In hoc monte Maia Mercuriū peperit. Virgilius octauo Aeneidos.

Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllene gelido conceptum in uertice fudit.

Vnde & ipse Mercurius Cyllenius dictus est. Seruiꝰ.4. Aeneid.uult dictum Cylleniū ab auia.DE Lycęo monte nō indigna relatu refert Cœlius ca.3.noni Antiquarum lectionū. f ℭ Dijs alumnis.)Intelligit Mercuriū,Pana,siue Inuū,uel ἐπιάλτην,siue Faunum,aut fatuū,aut fatuellū.Sunt enim hæc omnia Panos nominat inquit.6. Aenei. Seruius Honoratus super illud.Pometios,castrumq; Inui.In Lycęo etiā Iuppiter Lycęus summa ueneratione colebaē.

g ℭ Herculis pugnę hic clarescunt.)Qui gesta Herculis conscripserūt,enumerant inter eius certamina Erimanthęum aprum,auesq; Stymphalides,lege Diod.Siculū lib.quinto. Vnde a Papinio quarto

perhibet fontem [a] in Arcadia esse, cuius interimat haustus. In hac terrarū parte de auibus hoc solum non indignum relatu cōperimus, qđ cū alijs locis merula fulua sit, circa [b] Cyllenem cādidissima est. Nec lapidem spreuerimus, quē Arcadia mittit. Asbesto [c] nomē est, ferri colore. Hic accensus semel extingui non potest. In Megarensium sinū Isthmos exit [d] ludis quinquennalibus, & delubro Neptuni inclytus. Quos ludos ea ꝓpter institutos ferunt, q̄ sinibus quinq; Pelopōnesi ora abluuntur. A septētrione, Ionio, ab occidente Siculo, a brumali occidēte, Aegęo, a solstitiali oriente Myrtoo, a Meridie Cretico. Hoc

Thebaid. dictum est, cū de Arcadiæ locis scriberet. Herculeo uulgatos robore montes/ Monstriferumq; Erymāthon, & Aerisonū Stymphalon. In cuius loci expositione Placidus Grāmaticus. Virtute (inquit) Herculis cognitos Erymanthon, & Stymphalon, in altero aues, quæ Stymphalides appellantur/ occidit. Erymanthon quidā uolūt (inquit) locū esse, qui iuxta Parthenios agros est, ubi Hercules de Apro, & de auibus triumphauit &c. Inter Virgiliana opuscula enumerat̃ & illud, cui titulus Monostica de Erumnis Herculis. Idipsum & inter Ausonij poetæ scripta etiā reperit̃, sub hoc titulo. Ausonij de duodecim laboribus Herculis. Dubiū ergo Virgilio, an Ausonio uersus illos ascribi oporteat. In eorų uersiculo septimo legit̃ interdū Argeis, aliq̃n Augei, sed legendū est, uel Augeis, uel Augeę. Historiā abunde explicat Diod. Siculus lib. 5. in septimo labore Herculis, & Seruius. 8. Aeneid. super illud. Lernęus turba capitū. Vnde de reimmensi laboris prouerbio dici solitum. Augei stabuli labor. Meminit Lucian⁹ in Pseudomante. a ℭ Fontē in Arcadia esse.) Sumpsit hæc Solinus ex tertio Naturaliū. Q. Annei Senecæ. Lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 2. tricesimi primi. Multa Vitruuius ca. 3. octaui Architecturę. Aristoteles in lib. de Admirandis in natura ca. 116. hūc, uel simile fontē in Thracia esse dicit. Apud Cyclopes Thraciæ (inquit) fons quidā esse traditur, cuius aqua primo quidē aspectu perlucida est. Nec secus cuiq; uidetur inspicienti. At ubi ex ea aliquid imbiberit animal, ferunt eam statim infici, perturbariq; etiam præter omniū opinionē, hæc ibi. In quo uidetur legendū nō Cycropes, sed Cycones uerius. Causa huius effectus potest assignari ex ijs, quæ ca. xi. ex Senecę sententia dicta sunt. b ℭ Circa Cyllenen candidissima est.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 30. decimi C. Plynij. Ascribam uerba Aristotelis ex nono de Animaliū natura. Merularū (inquit) duo sunt genera, alterū nigrū, & uulgare, alterum candidū, magnitudine quidē compari, & uoce simili, sed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec usq; alibi nascens &c. Rhennius.

Hic merulas perhibent albas mirabile dictu. Quid Albertus de hac re scribat, alibi retulimus improbando. c ℭ Asbesto nomē est.) In cōmentariolo Dionysij de situ orbis, hunc locū abunde a nobis expositum inuenies. In eo quoq; & authores citauimus, & loca Rhennij in ueram redegimus lectionē. Nomen uero lapidis ab effectu sumptū, quod Græcis ἄσβεστος inextinguibilis dicit̃. Est & linum huius naturæ, quod nec igne quidē absumi potest. Meminit eius Plynius c. 1. deciminoni Naturalis historiæ. d ℭ Ludis quinquennalibus.) Strabo lib. 8. A Cenchreis (inquit) Schœn⁹ est, ad quē ipsius traiectus locus angustissimus est. Subinde ager Corinthius. Hunc angustissimū locum, Græci ἰσθμόν uocant, idest inter duo maria angustam terram. In ijs angustijs, ut Ply. ca. 5. quarti. Strabo li. 8. Pausa. in Corinthiacis, itē cæteri tradunt, Neptuni templū fuit, quē a loco ἴσθμιον uocabāt. Et ludos, quos quinto quoq; anno in eius honorē decertabāt, ἴσθμια. Et quoniā dū ij ludi celebrabant̃ ob ingentem hominū conuentū, uarijs incolę morbis infestabantur, factum est, ut ἰσθμιάζειν, insalubriter uiuere significetur. Suidas in Collectaneis author est. ἴσθμια hæc a Theseo instituta in eius uita Plutarch⁹, & Pausanias in Corinthiacis/ referunt. Id autem fecisse Thesecum aiunt, Herculis imitatione, qđ sicut ille Ioui Olympia, ita ipse Isthmia Neptuno instituerit. Sunt qui in Scyronis honorē Isthmia instituta dicant a Theseo, ut se a Scyronis cęde, quem peremerat/ expiaret. Alij hanc Isthmiorų institutionē ad Scynin potius referendam putent. Eodē loco & in Melicertę memoriā, noctu quoq; certamen celebrari institutū est, quod in eum Melicerta puer fuerit a Delphine deuectus, cuius fuisse in Isthmo arā, Pausanias author est. In his præterea locis fuisse Teneati Apollinis templum Strabo refert, quod & Pausanias sentire uidetur. Gnidios (inquit) Isthmū intercidere aggressos, Apollinis oraculum deterruit. Vsq; eo rebus diuinit⁹ constitutis manum inijcere nō licet. In huius Apollinis oraculi uolentes incidim⁹ mentionem, quo Statij locum, a multis animaduersum, a nullo tamen hactenus restitutum castigaremus. Is enim in Sylua tertia q̃rti Syluarum. De Domitiani uia sic inquit.

His paruus

His paruus nisi deuiæ uetassent,
Inous freta miscuisset Isthmos.

Locum ambiguū efficiuerbum deuię. Domitius syllaba licet repugnante, legendū censet Lechię. Hermolaus Cenchreæ. Aldus Manutius ex quadā Luciani historia, dū melius inueniatur, reponit, res nouę. Ego autem ex unius tm̄ literæ immutatione, legendū censeo pro Deuię, Deliæ. i. Delij sacerdotes, hoc est, Phœbades, a quibus oraculū redditum, ne in Isthmū fodiendū usq; eo rebus diuinitus constitutis, manū iniicerent. Quod sicui uerbū Deliæ, nō arrideat, is hunc in modū carmē legat.

His paruus nisi Deli⁹ uetasset.

Cœlius Rhodiginus ueterem lectionē defendit ca. 52. undecimi Antiq. lectio. Quo etiā loco elegantis Adagij, Isthmū fodis, rationē refert. a ℂ Per Cypselum tyrannū.) Cypseli tyranni inter alios Eusebius meminit ca. 14. quinti præparatiōis. Historiam multis uerbis Herodotus refert in Tersichore. Hic in Corintho septē tantum Olympiadibus tyrannidē exercuit. b ℂ Cęterū Peloponneson.) De Pelopōneso hęc, & plura Plynius ca. 4. quarti naturalis historiæ. Pelopōnesus (inquit) Apie ante appellata, & Pelasgia peninsula haud ulli terræ nobilitate postferenda, inter duo maria Aegeū, & Ioniū Platani folio similis propter angulosos incessus. Circuitu quingentorꝫ sexagintatriū miliū passuū colligit, authore Isidoro. Si milia tradit Euseb. in Temporibus. Habet autē (ut ca. 16. tertij Ptolemæus ait) a septētrione Corinthiacum sinum, Isthmū. Deinde Creticū pelagus. Ab occasu, atq; meridie Adriaticū pelagus. Ab ortu solis Creticū mare. Si picturis teneris, uide tab. decimā Europæ apud eundē. Esse eā Platani folio similem secundo libro etiam scribit Strabo, Siciliā triangulo, Hispaniā corio, Peloponnesum Platani folio assimilandas tradens. c ℂ Nomen inditio est.) Pelops, ut lib. 5. Diod. ait, sumpta uxore Hippodamia Oenomai regis filia, Pisæ regnū tenuit. Qui rebus, ac prudentia insignis cū plurimos in Pelopōnesum accolas deduxisset, eam patriā Peloponnesum ab se denominauit. Quasi Pelopis insulā dixeris. νῆσος enim Græcis insula dicitur. Anaxagoras (ut libro secundo refert Laertius) dicebat solem candēs ferrū esse penitus ignitum, & Pelopōneso maiorem. Eam hac tēpestate Moreā nominant, totā fere Christianorꝫ incuria, in Turcharū potestatē redactam. d ℂ Hinc Hellas.) Ab Isthmi angustijs Hellas incipit, a nostris Gręcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus Acte uocata. Dicta autē Hellas ab Helle rege, In ea genitus rex nomine Græcus, a quo Græcia. Helladis populos Homerus tribus nominibus appellauit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos, author Ply. cap. 7. lib. quarti. Idem Homerus in Catalogo. Hellada speciosis fœminis esse dicit. Refert Strabo lib. 8. quorundā fuisse opinionē Phthiam eandem, quā Helladem, siue Græciā, & Achaiam esse. De Helle rege cap. 13. Solinus meminit. e ℂ Athenæ.) Athenarum urbē fuisse uetustissimā ex eo maxime cōstat, qđ a Cecrope primo Athenarū rege usq; ad primā Olympiadem reges decem & septē numerant̄. Eos autē annis ferme quadringentis octuagita regnasse compertū est. Scribit Pausanias in Attica Atheniēses, & Argiuos de uetustate inter Gręcos contendere, sicut Phryges, & Aegyptios, inter barbaros. Tradit Iustinus nō aduenas, neq; passim collectam populi colluuiē, originē ei urbi dedisse, sed in eodē natos solo, quod incolunt, & quæ illis sedes, eadē (inquit) origo est. Qui fabulas consectant̄, tradunt Athenas ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς. i. a Minerua dictas esse. Trogus Pomp. scribit ab Atthide Cranai regis filia nomen datū. Quantū posteritas tota huic urbi debeat, sciunt omnes, qui non sunt omnino literarū expertes. Athenienses em̄ primi lanificij, & olei & uini usum docuerunt. Arare quoq;, & serere frumenta glande uescentibus/monstrauerunt. Literæ certe, ac facundia, & ciuilis ipse ordo disciplinæ ueluti templū, Athenas habent. Caius Plynius ca. 7. li. quarti, quom de Athenis loq̄ret̄, paucis eius uerbis gloriā cōplexus est. Libera est (inquit) hæc ciuitas, nec indigua ullius præconij. Amplius claritas superfluit. M. Cicero, pro Lucio Flacco. Adsunt (inquit) Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras distributæ esse putant̄. Athenarum laudes sic sexto de rerum natura libro Lucretius eleganter cecinit.

Primæ frugiferos fœtus mortalibus ægris
Dididerūt quondam p̄claro nomine Athenę,
Et recreauerunt uitam, legesq; rogarunt
Et primæ dederunt solatia dulcia uitæ.

Sūt authores ex Græcis, q Athenas ἑλλάδος μουσεῖον. i. Gręcię Museū appellarit. Pindar⁹ ἔρισμα, hoc est fūmitatē q̄ndā, & firmamentū. Thucydides Athenas nūcupat ἑλλάδος ἑλλάδα. i. Græcię Greciā. Pythius

a spectaculū per [a] Cypselum tyrannum intermissum Corinthij Olympiade quadragesimanona solēnitati pristinæ reddiderunt. Cæterum [b] Peloponneson a Pelope regnatā [c] nomen indicio
b est. Ea ut Platani foliū recessibus, & p̄minētijs figurata, diuortiū facit īter Ioniū, & Aegęū mare, q̄tuor nō ampli⁹ milib⁹ dispescēs utrūq; littus excursu tenui, quē Isthmō dicūt, ob angustias. [d] Hīc
c Hellas īcipit, quā p̄prie uerā uolūt esse Gręciā, q̄ nūc Attica. Atte prius dicta, Ibi Athenę, cui [e] urbi

πρυτάνειον, quasi gubernaculũ dixeris. a ℭ Saxa Scyronia.) Scyron Thesei consobrinus, Canethi, & Enioches filius in agro Megarensiũ quę Scyronidas petras uocant/ habitasse dicitur. Quo in loco illac iter agentes, spoliabat, eosq; ex his petris in mare pręcipitabat. Solitusq; per cõtumeliã, hospitib⁹, quos diu ieiunare coegisset, panẽ pedibus porrigere, quos tandem apprehensos, præcipites in æquor calcibus protrudebat, hunc quom Athenas proficisceretur Persius interemit, quo perempto/

Tutus ad Alcathoen, Lelegeia (mœnia limes
Cõposito Scyrone patet, spar- (sisq; latronis
Terra negat sedem, sedem ne- (gat ossibus unda,
Quæ iactata diu fertur duras- (se uetustas
In scopulos, scopulis nomẽ Scy (ronis inhæret.

saxa [a] Scyronia propinqua sunt porrecta sex milibus passuũ ob honorem ultoris Thesei, & memoriam nobilis pœnæ sic nominata. Ex his rupibus Ino [b] se cũ Palæmone filio in profunda p̃cipitem iaculata auxit [c] maris numina. Nec Atticos [d] montes in partem tacebimus. Est Icarius, est Brilessus, est Lycabettus, & Aegial⁹. Sed Hymeto meritissime tribuitur principatus, qd' apprime florulentus eximio mellis [e] sapore, & externos omẽs, & suos uincit. Callirhoen [f] stupẽt fontẽ, nec ideo Cruneson fontẽ alterũ nulli rei nũe-

a b c

Saxa hęc, ob id Scyrõis factũ, infames petras scriptores uocitant. Hæc ex Plynio, Strabone, Pausania, Plutar. Oui. Statio, Diodoro, Lactãtio, cæteris. b ℭ Ino se cũ Palęmone.) Leucothoe, quæ & Ino dicta est, Cadmi, & Hermiones filia, Athamantis uxor, & Liberi patris nutrix fuit. Hui⁹ marito Athamanti talẽ Iuno furorẽ immisit, ut filios suos uellet occidere. Sic enim sperabat Iuno & Bacchum ipsum periturũ fore. Athamas igitur furens Learcum filiũ sagittis extinxit. Cum autem Melicertam alterũ filiũ suũ, cũ Ino uxore sua persequeretur, & sese illi in Ioniũ mare de Scyronibus petris præcipitassent, numinũ miseratione, in maris Deos conuersi narrant̃. Melicerta in Portunũ, qui Gręce Palęmon dicitur. Ino autẽ Matuta, quę Græce Leucothea nuncupat̃. Lactan. ca. 21. primi, scribit consueuisse ueteres gentiles mortuis consecratis nomina immutare. Credo (inquit) nequis putet eos homines fuisse. Nã & Romul⁹ post mortẽ Quirinus dict⁹ est, & Lęda Nemesis, & Circe Marica, & Ino postq̃ se pręcipitauit Leucothea, materq; Matuta, & Melicerta filius eius Palęmon, atq; Portunus. Cętera ex Placido primo, quarto, & septimo Theba. Et Seruio quinti Aeneidos super illud. Et pater ipse manu magna Portunus euntem. Gręci enim λιμὴν portũ dicunt. Fabulã refert Naso. 4. Meta. uerbis pluribus, quo loco scopulũ eum, ex quo se Ino cũ Palæmone deiecit in mare, eleganter describit. Imminet æquoribus scopulus &c. c ℭ Auxit maris numina.) Quoniã, ut iamiã dictum est, Ino, & Palęmon in maris deos uersi sunt. Sunt autẽ maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopęa, Protheus, Thetis, Triton, & ij, de quibus hic Palęmon, Inoq;, Nereides, quarũ nomina referunt Home. 18. Iliados, & Hesiodus in Theogonia. d ℭ Atticos montes.) In Attica (inquit c. 7. quarti Caius Ply.) montes sunt Brilessus, Aegial⁹, Icarius, Hymetus, Lycabettus. e ℭ Mellis sapore.) Quibus locis mel optimũ proueniat, docet Plyn. ca. 13. undecimi nat. historiæ. Tria sunt loca, in quibus mel optimũ prouenit. Attica, Sicilia, Callimne insula. In Attica pręcipue Hymeto monte. In Sicilia apud Hyblã. Dubitat Ply. quid sit liquor ille, unde apes mel colligant. Siue ille (inquit) est cœli sudor, siue quędã syderum saliua, siue purgãtis se aeris succus, siue aquæ est, & purus, ac liquidus, & suæ naturę qualis defluit primo, ca. 12. libri eius. Qui naturam mellis persecuti sunt, tradunt idipsum plurimũ uitæ hominũ accommodatũ. Eosq; Macrobios effici, qui mellis cibo uescantur assidue. Democritus interrogatus, quanã ratione quis a morbis liber fieret. Si melle (inquit) interna, extima uero oleo, irrigaueris. Is idem Democrit⁹ assidue melle usus, in annum supra centesimũ uitam protulit, Pythagoræ præterea sectatoribus, panis, & mel plerumq; cibus erat. f ℭ Callirhoen.) In Attica regione hos enumerat fontes Plynius. Cephisiã, Larinen, Callirhoen, Enneacrunon. Callirhoe fons nouem fuit capitibus, ex quo Zetus, & Calais oriunt̃, ab quorũ numero ἐννεακρουνὸς dictus est. i. cuius sint aquęductus, uel scaturigines nouẽ. Statius. 12. Theb. id eleganter exprimens cecinit. Et quos Callirhoe nouies errantibus undis Implicat.

Thucidides secundo historiarũ libro, eundẽ fontem esse dicit Callirhoen, & Enneacrunon. Ex his Hermolaus Plynij locũ ca. 7. quarti primus restituit. Existimat insuper Solinum in hoc loco corrupte legi Cruneson, pro Enneacrunon, eumq; fontem aliũ a Callirhoen contra aliorũ sententiam posuisse. Sed quom Pausania authore, tota Athenarum urbe, putei scaturiant, fieri potest (quod & uetusta Plynij uerba de Callirhoe, & Enneacruno p̃seferre uidentur) ut alter ab Enneacruno, uel Callirhoe fons Crunesus fuerit. Callirhoen pulchre fluentẽ interp̃tant̃. κάλλος eni Gręce, pulchritudo latine, ῥώο μαι fluo.

a ℭ Ariopagus.) Ariopagus (ut Pausanias in Attica refert) inde nomen accepit, qđ ἄρης. i. Mars primus causam cędis dixerit. b ℭ Marathon.) De Marathonio campo, & inter Græcos, & Persas pręlio cruentissimo in eo cõmisso, præter ea quæ scribunt Herodo. in Erato. & ex Trogo. Iustinus lib. secũdo. Lege quæ scribit Plutar. ca. 1. Paraleliorũ. Id aũt accidisse ducentesimo sexagesimo anno post Romam conditam, aut non longe amplius, author est Gellius cap. ultimo. decimiseptimi Noc. Atti. c

a rant. Atheniẽsibus iudicij locus est [a] Ariopagus, Marathon [b] campus factus memorabilis opinione prælij cruentissimi. Multæ [c] quidẽ insulę obiacent Atticæ continenti, sed suburbanæ ferme
b sunt. Salamis, Suniũ, Cωσ [d] Ceωσ, quę, ut Varro testis est, subtilioris uestis amicula, [e] arte lanificæ scientię prima in ornatũ fęminarũ dedit. Bœotia Thebis enitet. [f] Thebas cõdidit Amphiõ, nõ [g] qđ
c lyra saxa duxerit (necq. n. par est id ita gestũ uideri) sed qđ affat⁹ suauitate hoĩes rupiũ incolas, & ĩcultis morib⁹ rudes ad obsequij ciuilis pellexerit

ℭ Multæ insulæ.) De his insulis Ply. ca. 12. quarti. Mela lib. 2. Ptole. ca. 15. & 16. lib. tertij. Si picturis delecteris uide eius decimam Europæ tabulam. d ℭ Ceωs, quę, ut Varro testis ẽ.) Hanc insulam latini Ceam nominant. Ex ea, ut li. 4. refert Ply. profectam delectatiõi uestem, author est Varro. Idẽ Ply. ca. 22. undecimi naturalis historiæ libro. Bombices (inqt) telas araneorũ modo texunt ad uestes, luxusq; fœminarũ, quæ Bombicina appellaт. Prima eas retorqueri, rursusq; texere inuenit in Ceo mulier Pãphyle Platis filia, nõ fraudãda gloria excogitatæ rationis, ut denudet fœminã uestis Bombicina. Ante Varronẽ, Plyniũ, & Solinũ, scripsit hæc Aristoteles ca. 19. quinti de Natura animaliũ libri, de Bombicibus loquens. Ex hoc animalis genere (inquit) Bombicina illa mulieres nõnullæ retorquendo (utor enim interpretis Theodori uerbis) in filũ reducunt, deinde texunt. Prima texisse in Co insula Pamphila Latoi filia dicit. In nomine patris Pamphylæ Plynius, & Aristo. non conueniunt, monens suã Cynthiã Propertius ne nimis delicato cultu sese excolat, inquit,

Quid iuuat ornato procedere uita capillo?
Et tenuas Coa ueste mouere sinus?

Et Ouid. secundo de arte Amandi libro.

Siue erit in Tyrijs, Tyrios laudabis amictus,
Siue erit in Cois, Coa decere puta.

Coam uestem pro preciosa ueteres acceperunt. Raphael Volaterranus libro Vrbanorũ Cõmentariorũ nono, apud Propertiũ nõ Coa, sed Cea legendũ cẽset. Quo loco de huius insulæ nominibus, & qui ex ea insignes uiri originẽ duxerint, nõ pauca refert. Sunt Solini quędam exẽplaria, in quibus Ceωσ ponitur ante Cωσ. Huius iccirco meminimus, ut intelligatur ad quã istarum Varronis uerba referenda sint. e ℭ Amicula.) Amictus, ornatusq;. f ℭ Bœotia Thebis eminet.) Ply. cap. 7. quarti. Nec cedentes (inquit) Athenis claritate, quæ cognominant Bœotiæ Thebæ, duorũ numinũ Liberi, atq; Herculis (ut uolũt) patria. Et Musis natale in nemore Helicone assignant. Datur & his Thebis saltus Citheron, amnis Ismenus. Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psammate, Dirce, Epigranca, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie. Scribit Pausanias in Corinthiacis, urbem hanc, nomẽ habuisse a Thebe puella Asopi fluminis filia. Sæpe apud Papiniũ hæc urbs singulariter declinatur, ut illud quinti Thebaidos.

Ille refert. Equidem non uos ad mœnia Thebes.

Est autẽ hęc urbs uetustissĩa, & ante κατακλυσμόν. i. diluuiũ, condita, quod Varro tertio de Agricultura lib. etiã annotauit. Condita autẽ fuit a Cadmo Antenoris filio, qui a patre pulsus, peracto exilio, Thebas condidit. Eas diu post Amphion muris cinxit. Thebanis ob crassum aerẽ, rude a scriptoribus tribuit ingeniũ. Lege Cice. libello suo de Fato. Hinc prouerbiũ ortũ habuit. Bęotũ in aere natus, epistola prima secũdi Horatij, & apud Tarrẽã βοιώτιος νοῦς, Bęoticus animus, in hominẽ stolidũ, & cui nihil hominis p̃ter figurã, insit. g ℭ Nõ qđ lyra saxa.) Scribit Lactantius ca. xi. & 19. primi Diui. institu. Poetarũ mendaciũ, nõ in facto esse, sed nomine tm̃. Poetæ enim rebus gestis quendã colorẽ (inquit) addiderũt. Ad huius Solini loci expositionẽ, ascripsi ex Arte poetica Flacci Horatij uersus.

Syluestres homines, sacer, interpresq; Deorũ
Cædibus, & uictu fędo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire Tigres, rapidosq; leones.
Dictus & Amphion Thebanę conditor urbis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo uellet.

Scribit Africanus (ut. 10. p̃para. refert Euseb.) iccirco fictum esse Prometheũ finxisse homines, atq; formasse, quoniã sapientia, eloquentiaq; sua, a bestiarũ uita, in ciuilẽ trãsformauerit. Quãta sit Musicę, & cãtus uis, alibi abunde demonstrauimus. Plura cõgessit Cęlius li. 5. Ant. lec.

disciplinam. Vrbs iſta numinibus [a] apud ſe ortis a
gloriatur, ut perhibẽt, qui ſacris carminibus Her
culem, & Liberũ celebrant. Apud Thebas Heli-
con [b] lucus eſt, Citheron ſaltus, amnis Iſmenius,
fontes Arethuſa, Oedipodia, Pſammate, Dirce. b
Sed ante alios Aganippe, & Hippocrene. Quos
Cadmus [c] literarũ repertor primus, quoniam e-
queſtri exploratione primus depræhendiſſet,
dum rimatur, quænam adiſſet loca, incenſa eſt li c
centia poetarum, ut pariter utrunqꝫ uulgarent,
ſcilicet qđ eoꝝ alter alitis equi [d] ungula ſolicita-
tus foret, alter potus facundia animas irrigaret.
Et quod aperta foret alitis equi ungula, & quod d
poti inſpirationem facerent literariam. [e] Eubœa
inſula laterum obiectu efficit Aulidis portum, ſę
culis traditũ Grecę [f] cõiuratiõis memoria. Bœo-
tij [g] idẽ ſunt, q Leleges fuerũt, ꝑ q̊s defluẽs Cephi e
ſus amnis ſe ĩ maria cõdit. In hac cõtinẽtia Opun
tius ſin⁹, Lariſſa oppidũ, [h] Delphi, [i] Rhamnus q̊qꝫ

a ¶ Numinibus apud ſe ortis gloriatur.) Intelligit (ut parũ ante ex Plynio retulimus) Liberũ patrẽ, & Herculẽ. Seneca Tragœdus in Hercule furẽte. Feracẽ deoꝝ terram, Thebas uocat. Iuſtinus lib. 6. ſcribit Thebanos neqꝫ ante Epaminundã ducem, ullũ memorabile bellum geſsiſſe, nec poſtea uirtutibus, ſed cladibus inſignes fuiſſe, ut manifeſtũ ſit (inquit) patriæ gloriam enatam, & extinctam cũ eo fuiſſe. Quæ mala ea urbs fuerit ab initio paſſa, eleganter canit Statius tertio Thebaidos inquiens. Sæpe q̃dẽ infelix uarioqꝫ exercita ludo Fatoꝝ gens noſtra ruit &c. b ¶ Helicon &c.) Hæc parũ ante ex Plynio relata ſunt oĩa. c ¶ Cadmus primus repertor.) De prima literarũ inuentione, ſcripſi in Cõmentariolo Dionyſij de ſitu orbis, ſiue is a Priſciano, ſiue a Rhennio fuerit in latinũ conuerſus, ſuper illud. Et primi ſtellis numerus &c. d ¶ Alitis equi ungula.) Pegaſus equus alat⁹ Neptuni, & Meduſæ Gorgonis fili⁹, cũ in montẽ Heliconẽ deuolaſſet, terrã ungula, ex more percuſſit. Ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dict⁹ eſt. Apollini, & Muſis tandẽ ſacer. Ex eo fonte (ut poetę fabulanť) ſi quis bibiſſet, optimus poeta efficiebatur. Fabulam recenſet Oui. 5. Met. libro. Quo loco de Aganippe fonte etiamnũ ſcriptũ reperies e ¶ Eubœa inſula.) Hæc omnia ex cap. 7. q̃rti Plynij. De Eubœa inſula ca. 19. infra. f ¶ Græcæ cõiuratiõis memoria.) Aulis ut (.4. Aen. ſcribit Seruius) inſula eſt, uel portus, in q̃ cõiurauerũt Græci ſe nõ ante reuerſuros, quã Troia caperetur. Aulis, ut ſeptimo Theb. ſcribit Placidus ſuper illud. Aulida qui Græamqꝫ ſerunt, Abalis dicta eſt, eo ꝙ omnes illic Græcię reges in excidiũ Troię cõiuraturi cõuenerant. Hinc Virg. 4. Aene.

Non ego cum Danais Troianã excindere gentem   Iuraui.

Lege eundẽ Seruiũ. 2. Aenei. ſuper illud. Sanguine placaſtis uentos &c. Ouidiũ. 12. & 13. Meta. Statius primo Achilleidos ſic canit.

Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis   Euboicum ſcandens Aulis mare littora multũ
Rupibus expoſitis, longiqꝫ crepidine dorſi   Montiuagæ dilecta deæ, iuxtaqꝫ Caphareus
Latratum pelago tollens caput.

Ab Homero ſecũdo Iliad. libro. ἑκατηβόλος nuncupatur, quaſi longe extenta. Eadẽ ratione Hecateia a Papinio dicta eſt. Hanc Græcoꝝ in Troianos coniurationem in Aulide multis carminibus deſcribt Home. 2. Iliad. Et Stra. li. 9. Sũt qui nõ ſęculis, ſed Siculis nullo ſenſu legant. g ¶ Bœotij ijdem qui Leleges.) Hęc omnia ex cap. 7. quarti Plynij ſumpta ſunt. Megarẽſes aſſerunt duodecim poſt Cara Phoronei filiũ, ſæculis, Lelega ex Aegypto profectum regnũ obtinuiſſe, eoqꝫ regnante Lelegas uocitatos fuiſſe. Hæc, & plura lege apud Pauſaniam in Attica. h ¶ Delphi.) Scribit Lycophronis interpres, Neptunũ in Delphina conuerſum, Melantho Deucalionis filiã cõpreſsiſſe, ex eaqꝫ natum filiũ, ob hoc Delphum nũcupaſſe. Ab eo & Delphis nomen fuiſſe impoſitum. Hanc Neptuni in Delphina conuerſionẽ tetigit Ouid. Transformationũ libro ſexto.

Et te flaua comas frugum mitiſsima mater   Senſit equum, te ſenſit equum crin ta colubris
Mater equi uolucris, ſenſit Delphina Melantho.

Strabo li. 9. aliter. Deinde (inquit) Deliũ Apollinis templũ, quod a Delo profecti cõdiderũt. De Delphis urbe paſſim omnes, ſed de eius tẽplo, ac inſigni oraculo, plura Iuſtinus libro uiceſimoquarto. Strabo libro nono. Lucanus lib. quinto. Huius oraculi, & ſi fuerit initium contemnendũ, proceſſu tamen temporis ad tantam famã euectum eſt, ut illuc ex orbe toto acceſſus fieret. Eam ipſam originẽ ex Diodo. Siculo lib. 16. & Plutar. ex eo libro, quem de Oraculoꝝ defectu conſcripſit, explicat Rhodiginus cap. 16. quinti Antiq. lec. libri. i ¶ Rhamn⁹ q̊qꝫ in q̃ Amp.) Põponij Melæ lib. 2. uerba ſunt. Rhãnus (inquit) parua, illuſtris tamen, qđ in ea fanum eſſe

a in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ ſignum
Dianæ. Varro opinatur duo [a] in Bœotia eſse flu-
mina, natura licet ſepari, miraculo tamẽ non di-
ſcrepante. Quorꝫ alterum ſi ouillum pecus debi
b bat, pullũ fieri coloris, quem induerit. Alterius
hauſtu quæcunq; uellerum fuſca ſunt, in candi-
dum uerti. Addit etiam uideri ibi puteũ peſtilen
tem, cuius liquor mors eſt hauriẽtibus. [b] PErdi-
c ces ſane cum ubiq; liberæ ſint, ut aues uniuerſæ,
in Bœotia [c] non ſunt. Nec cũ uolãt, ſui ſunt iuris.
Sed in ipſo aere, quas tranſire non audeant, me-
tas habẽt. Inde ultra notatos iam terminos nunq̃
d exeunt, nec in Atticum ſolum tranſmeant. Hoc
Bœotijs ꝓpriũ. Nã q̃ cõmunia ſunt oĩbꝰ generatĩ
perſequemur. Concinnantur a Perdicibus nidi
munitione [d] ſolerti. Spineis enim fruticibus, ac
e ſurculis receptus ſuos ueſtiunt, ut animalia, quæ
infeſtant, arceantur a ſpinis ſurculorum. Ouis
ſtragulum puluis eſt. Atq; clanculo reuertunt,
ne indicium loci conuerſatio frequens [e] faciat.

Amphiarai, & Phidiaca Nemeſis. Strabo lib. 9. Rhamnus (inquit) Nemeſeos ſtatuã, quod Diod. opus pleriq; dicunt. Aliqui uero Agoracriti, Parij, quæ magnitudine, & pulchritudine ꝑfecta magis ac magis, & cũ Phidiæ operibus æmulatione contendit. Tradit Ply. ca. 5. triceſimiſexti Alcamenẽ Athenienſem, & Agoracritũ Parium, Phidię fuiſse diſcipulos, eosq; inter ſe certaſse in Venere facienda. Viciſse autem Alcamenen, nõ opere, ſed ciuitatis ſuffragijs contra peregrinũ ſuo fauentis. Hinc Agoracritum ea lege ſignũ ſuũ uendidiſse, ne Athenis eſset, & appellaſse Nemeſim. Id poſitũ eſt (inqt) Rhãnunte Pago Atticæ, qđ M. Varro omnibus ſignis prętulit. Nõ cõuenit igitur inter authores, a quo artifice ſit hoc Nemeſis ſignum factũ. A Strabone, & Plynio mentio nulla Phidię, Mela, Pauſanias, & in hoc loco Solinus, Phidię aſcribunt. Sed Solinus præter aliorꝫ ſententiam, non Nemeſis, ſed (niſi in litera mendũ ſit) Dianæ eſse ſimulacrum dicit. Hinc Solinũ (ut ſolet plerumq;) hallucinatum dicũt. Quid ſi utriusq; deę ſignũ Rhamnunte fuerit, a Phidia unũ, alterũ uero a Diodoro, uel Agoracrito ſculptore cõfictũ? Quid rurſus ſi eadẽ fuerit Nemeſis, & Diana? nõ enim perſpicuũ omnino eſt, quæ nã fuerit hæc dea Nemeſis. Authore enim Auſonio.

Hæc dea nam Latię Nemeſis
(non cognita linguæ.

Quod & Plynius. xi. & 28. uoluminibus antea retulit. Hanc Nemeſidos ambiguitatem ca. 41. ſexti Antiq. lec. Docte ſimul & eleganter Cœlius Rhodiginus cõplexus eſt. DE Nemeſi multa Ammianus Marcellinus in fine uoluminis quartidecimi. De hac Nemeſi inter Gręca Epigrãmata extat & hoc. καὶ μελίθορ πέρσαι &cet. Quod ſic eleganter Auſonius latinum fecit.

Me lapidem quondam Perſæ aduexere Trophęum,
Vt fierem bello, nunc ego ſum Nemeſis,
At ſicut Græcis uictoribus aſto tropheis
Punio ſic Perſas uaniloquos Nemeſis.

a ℭ Duo in Bœotia flumina.) Habentur hæc abunde ex ca. 106. ſecundi, & ca. 2. triceſimi primi. C. Plynij. Seneca tertio Naturaliũ. q. Quibuſdã (inquit) fluminibus uis ineſt mira. Alia enim ſunt, quæ pota inficiunt greges ouium, intraq; certum tempus, quę fuere nigræ albam ferunt lanã, quæ albæ uenerant, nigræ abeunt. Hoc etiam in Bœotia amnes duo efficiunt, quorꝫ alteri ab effectu Melas nomen eſt. Vterq; ex eodem lacu exeunt diuerſa facturi &c. Similia ſcribit Ariſto. ca. 20. & 21. eius lib. qui de Admirandis in natura inſcribitur. Strabo eos fluuios nominat Cereum, & Neleũ lib. 10. Cereus (inquit) & Neleus, quorꝫ altero ſi quod pecus potauerit, album efficitur. Ab altero uero uellus atrum cõtrahit. Ac hoc idem & ad Crathin fluuiũ accidere fertur. μέλας Grecæ latine niger dicitur. b ℭ Perdices ſane.) Sunt authores, qui aſserant Perdicẽ a perdendo dictam eſse, qđ nidum ipſum ſuũ ſæpe oblitus perdat. Albertus. 23. de Animalibus libro, ſic inquit. Eſt aũt dicta Perdix a ſono uocis, & perditione, quã patitur. Sed melius ex Græco ſumptũ nomẽ. Gręci enim eam auem τὸν πέρδικα nominãt. Latini q̊q; maſculino genere proferunt. Si a ſono nomen ſumendum putes. Cacabidas, & Cacabos (Nam & hæc, alitis huius ſunt nomina) rectius nuncupabis. Hermolaus ex Theophraſto annotat, non omnes eum ſonum reddere, ſed τιτυβίζειν aliquas. Perdicũ porro multa gñа, ſed ꝑſtantiſsimũ, cui roſtrũ purpureũ. Italici (inqt Athenęus) ꝑparui ſunt, nec roſtrum rubẽs habent. c ℭ In Bœotia non ſunt.) Plynius capite 29. decimi naturalis hiſtoriæ. Perdices (inquit) non tranſuolant Bœotiæ fines in Attica. d ℭ Munitione ſolerti.) Idem Plynius capite triceſimotertio eiuſdem libri. Perdices ſpina, & frutice ſic muniunt receptaculum, ut contra feras

Plerumq; fœminę trãsuehunt partus,[a] ut mares a
fallant, qui eos impatientius affligunt, sæpiſsime
adulantes. Dimicatur [b] circa connubiũ, uictosq;
credunt fœminarum uice Venerem ſuſtinere.
Ipſas [c] libido ſic agitat, ut ſi uentus a maſculis fla- b
uerit, fiant prægnantes odore. Tunc [d] ſi quis ho-
minũ ubi incubant, propinquabit, egreſsæ ma-
tres uenientibus ſeſe ſponte offerunt, & ſimula-
ta debilitate uel pedum, uel alarum quaſi ſtatim c
capi poſsint greſſus fingunt tardiores. Hoc men
dacio ſollicitant obuios, & eludunt, quoad pro-
fecti longius a nidis auocẽtur. Nec in pullis ſtu-
dium ſegnius ad cauendũ. Cum enim uiſos ſe pꝫ- d
ſentiſcunt, reſupinati glebulas pedibus attollũt,
quarum obtectu tam callide proteguntur, ut la-
teant etiam deprehenſi.

abunde uallentur. Ouis ſtragulũ molle puluere contumulant. Nec in quo loco peperere incubãt. Neue cui frequentior conuerſatio ſit ſuſpecta/transferunt alio. Illæ quidẽ & maritos ſuos fallunt, quoniam intẽperantia libidinis frangunt earũ oua, ne cubando detineanť. Ad idem Ariſtoteles de natura animaliũ lib. 9. Aues (inquit) grauiores nidos ſibi non faciunt, ut Coturnices, ut Perdices, & reliquæ generis eiuſdem. Quibus etiam uolandi facultas deeſt, ijs nidus non prodeſt, ſed facta aprico area (alibi eñ nuſquã pariunt) atq; materia, ut uepribus quibuſdam congeſtis, quo ad Accipitrũ, & Aquilarum iniuriã deuitare poſsit, oua edunt, & incubant &c. Capite aũt octauo libri ſexti. Perdices (inquit) bina ouorꝫ receptacula faciunt. In altero fœmina ĩcubat, in altero mas, excluditq; ſua uterq;, & educat. a ℭ Partus.) Oua, quoniã, ut inquit Plynius. Fœminæ maritos ſuos fallunt, qđ ij intemperantia libidinis frangunt earũ oua. Solinus autẽ ait, mares fęminarum partus ſæpiſsime affligere intẽperãtius adulãtes. i. earũ oua ebibentes, depredantes, diripientesq;. In qua ſignificatione Adulo utitur. M. C. ſecundo Tuſcu. Q. lib. de Aquila Prometheũ dilaniãte ſic inquiens. Iouis ſatelles paſtu dilaniat fero, tum iecore opimo fracta, & ſatiata affatim clangorem fundit uaſtum, & ſublime adulans pinnata cauda noſtrũ adulat ſanguinẽ. i. bibẽdo abſumit, ac deuorat. Si impatiẽtius adulantes/ad fęminas referas, ſenſus eſt, mares fęminis adulari, & blandiri, uoceq;, ac geſtu ab ijs fauorem captantes libidinis explendi cauſa. Sunt codices in quibus ſcriptũ eſt, non adulantes, ſed ambientes. A uerbo ambio, quod tum blandior, tũ circũuenio ſignificat. b ℭ Dimicatur circa cõnubium.) Ply. lib. & cap. eiſdem. Tunc inter ſe (inquit) dimicãt mares deſyderio fęminarũ. Victum aiunt Venerem pati. Id quidẽ & Coturnices. Trogus (inquit) & Gallinaceos aliqñ. Ariſtoteles cap. 8. noni Naturæ animaliũ. Sed cum diffugerit fęmina (inquit) ut incumbet, mares tumultuant, clamitãt, pugnamq; inter ſe conſerunt, quos Cœlibes uocãt. Qui autẽ uictus in pugna fuerit, ſequitur uictoris Venerem patiens. Nec ab alio niſi a ſuo uictore ſubigitur. Sed ſi a comite principis, aut a quouis uulgari uincatur, clam a principe, ac furto ſubigitur. Verum hoc non ita fieri ſemꝑ, ſed certo tempore anni planũ eſt. Hoc idem a Coturnicibus quoq; agi animaduertimus. Gallinacei etiam idem interdũ faciũt &c. Addit idem cap. 8. ſexti, tantã eſse Perdicis libidinẽ, ut pulli etiam ipſi ſubiganť a mare ſtatim cũ procedunt. Quo cibo Perdices fiant pugnatiores, docet Ply. ca. z. uiceſimiſecundi lib. c ℭ Ipſa libido ſic agitata.) Ply. ubi prius. Si contra mares (inquit) ſteterũt fęminæ, aura ab ijs flante, pręgnantes fiunt. M. Varro ca. xi. tertij de Agricultura. Perdices (inquit) ut Archelaus ſcribit, uoce maris audita/concipiunt. Qui rectius de natura ſcribunt, idipſum negant, aſserentes uentũ plurimum generationi conferre, nõ tamen eſse efficiens generationis principiũ. d ℭ Tũc ſi quis hominũ.) Ply. ca. 33. libri decimi. Si ad nidum (inquit) quis cæperit accedere, procurrit ad pedes eius fęta pręgrauem, aut delumbem ſeſe ſimulans, ſubitoq; in procurſu, aut breui aliquo uolatu cadit fracta, aut ala, aut pedibus. Aut procurrit iterũ iamiam præhenſurum effugiẽs ſpe fruſtrans, donec in diuerſum abducata nidis. Eadẽ iam pauore libera, ac materna uocãte cura, in ſulco reſupina gleba ſe terra pedibus apprehenſa/operit. Ariſto. ca. 8. noni naturæ animaliũ. Cum ad nidũ (inquit) quis uenando acceſserit/prouoluit ſeſe Perdix ante pedes uenantis, quaſi iam poſsit capi, atq; ita allicit ad ſe capiẽdam hominẽ, eouſq; dum pulli effugiant. Tum ipſa aduolat, & reuocat prolẽ. Ob id in ſacris literis ꝑ Diabolo Perdix ſolet accipi, ut illud Hieremiæ ca. 17. Clamauit Perdix, congregauit, quæ non peperit. Id eleganter ſeptimo Epiſtolarum exponit Ambroſius ad Irenęum ſcribens.

Ad hunc Perdicis aſtum Adagia referenda uidentur. περδίκειος κάρα, καὶ περδίκειος πούς. hoc eſt Perdiceum caput, Perdiceus pes, in plurimũ aſtutos, & fraudulentos homines. Refertur a Suida in

Collectaneis.Porum Indoꝝ regem,qui ſexcentis regibus imperabat,inter cætera munera per legatos Auguſto miſsa,Perdicē quoq; miſiſse uulture maiorem,lib.15.refert Strabo. Interq; miracula,nec ab re quidem hoc quoq; enumerāt,qđ omnibus in Paphlagonia Perdicibus bina ſint corda,authores Theophraſtus,Plynius ca.37.uoluminis undecimi.Aulus Gel.ca.15.decimiſexti Noctiū Atticarū. Scribūt (ut Laertius refert)Ariſtippū philoſophū,quē Diogenes regium appellabat canē, iuſsiſse aliquando Perdicem quinquaginta dragmis emi.Tantū luxuriæ grauiter ferenti cuidam reſpondiſse. Tu iſtam obulo nō emeres.Et cum annuiſset ille. Mihi uero (inquit) quinquaginta dragmæ tantū ualēt.Papinius Sylua quarta ſecundi Syluarum, enumerat Perdicem inter eas aues,quæ ſermonē humanum exprimūt,quod multis omnino uidetur abſurdū.Eum nodum explicuit primus Cœlius Rhodigin9,de bonis literis optime meritus cap.25.ſextidecimi eius operis,qđ Antiquaꝝ lectionū inſcripſit.Sunt qui in eo Papinij loco,nō Perdicem,ſed Cornicem legendum putent.

DE THESSALIA, ET IN EA OPPIDIS.De Peneo flumine. De Tempe amœnitate.De Olympi montis mira altitudine. A quoue Philippi regis erutus oculus.

CAP. XIII.

a THEſsalia [a] eadem eſt,& Aemonia,quam Homerus ἄργος πελασγικόν cognominat. Vbi genitus Hellen,a quo reges Hellenes nominati. Huius a tergo Pieria [b] ad Macedoniam protenditur, quæ [c] deuicta ſub Mace-

a THESSALIA eadem eſt.) Theſsaliā uarijs nominibus nūcupatā fuiſse tradūt fere omnes, qui de ea aliquid memoriæ mandauerūt.A Pandora enim Deucalionis matre,Pandora dicta eſt.Rurſus ab eiuſdem Deucalionis uxore,Pyrrha,Pyrrhea.Ab Aemone rege Aemonia.Ab Emathione,Emathia.Dictam etiamnū reperio Neſonidē a Neſone Theſsali filio.Homerus eam Argopelaſgicon appellat.Alij πελασγίαν.Conueniūt pene omnes Theſsaliam dictam a Theſsalo ,ſed quis nam is fuerit,nō ſatis compertum eſt.Strabo in nono ſcribit eam a Theſsalo Aemonis filio ſortitā nomen.Diod. Siculus lib.5.a Theſsalo Iaſonis,& Medeæ filio.Vide ad hoc Stephanū in dictione αἱμωνία. Alij (ut etiam Strabo ſcribit)Antiphum,& Philippū pronepotes Theſsali Hercule geniti, ab Ephyra Theſprotidis uenientes,a Theſsalo eoꝝ progenitore,regionē eam Theſsaliā nominatā. Meminit hoꝝ Homerus in Catalogo,licet eos Theſsali filios,& Herculis nepotes dicat.Non deſunt,qui dicant hác nomenclaturam inditam a Theſsalia Atraciæ Magicæ repertoris filia. Hinc Theſsalos magica plurimū ualuiſse. Hellas præterea Theſsalia dicta eſt ab Hellene Deucalionis filio,Apollodorus ſcribit(ut Strabo refert) ſolos Theſsaliæ incolas,uocari Hellenes.i.Græcos.Nam Myrmidones(inquit)Græciq;.i.Hellenes nuncupantur.THeſsaliæ ſitum, paucis deſcribit Herodotus lib.ſeptimo.Natura(inquit)Theſsalia quondam lacus fuit,utpote concluſa undiq; præaltis montibus.Nam qđ Theſsaliç ad auroram ſpectat,id Pelion,& Oſsa iunctis inter ſe radicibus præcludunt.Quod ad uentū Aquilonē, id Olympus. Quod ad Heſperū,id Pindus.Quod ad meridiē,& uentū Auſtrū,id Othrys.Quod inter hos montes mediū, id Theſsalia eſt,ita deuexa,ut cū alij frequentes amnes in eam defluant,tū ij quinq; præcipue, Pene9, Apidanus,Onochonus,Enipeus, Pamiſus. Qui e montibus Theſsaliā cingentibus in eam planiciem confluentes per unū amfractū,& eū arctum,in mare euadunt,in unā aquā omnes redacti,qui ſimulac confluentem fecerūt.Peneus retento ſuo nomine,cæteros innominatos reddit. Plura mox ſubiungit Herodotus,quibus euidenter oſtendit quondā Theſsaliā lacū.Et tandem a Neptuno, cultui aptā redditam.Loca ad id alia multa,in noſtris Collectaneis/conſignauimus. Theſsaliæ deſcriptionē lege apud Plyniū ca.8.quarti.Item apud Ptolemçū ca.13.lib.tertij.Plato Theſsalos inter Grçcos tum equitatu,tum diuitijs illuſtres ſcribit.Polybius inſuper Theſsaloꝝ equites, conſerto prçlio inſuperabiles eſse dicit.Ob Theſsalorum irritam,& incōſtantem fidem,prouerbio dici ueteribus cçptum eſt. Theſſala fides,in fidefragos,& promiſsis,re minime reſpondentes. b ℭ Pieria.)Pieria Theſsaliç regiuncula,in qua & Pierius mons in Macedoniā (ut ait Plynius) protendens. In eo ex Ioue, & Mnemoſine, Muſæ natç,atq; educatç ſunt.Non a filiabus Pierij,quas uicerunt ut quidā falſo exiſtimant. Sex. Pōpeius.Pierides Muſæ(inquit)propter amçnitatē,ac ſolitudinē Pyerij montis dictæ uidentur, quod eæ ſecretis locis propter ſtudia liberalia delectanť.Harum nomina, numerus, parentes, officia tradunt. Cicero tertio de natura Deoꝝ,& Diod.Siculus lib.quinto.Sunt & loca alia, quæ Pieria dicta ſunt.Lege Hermo.ca.12.quinti,& ca.29.ſexti Caſtigationū Plynianarū. c ℭ Qua deuicta.)Intelligit Theſſaliam,quā Philippus Macedonū rex nō prædç cupiditate,ſed qđ exercitui ſuo robur Theſsalorum equitum adiungere geſtiebat, nihil minus, quā bellum metuentem improuiſus expugnat, unumq;

donum uenit iugum. Multa[a] ibi oppida. Flumina multa. De oppidis egregia sunt Phthia, Larissa, Thessalia, & Thebæ. De amnibus Peneus,[b] qui propter ossam, Olympumq; decurrens collib9 dextra, leuaq; molliter curuis, nemorosis cõuallibus Thessalica[c] facit Tempe, undisq; apertior Macedoniã, ac Magnesiam interluens, in Thermæum[d] sinum conditur. Thessaliæ sunt Pharsalici campi, in quibus ciuiliũ[e] bellorum detonuerunt procellæ. Ac[f] ne in mõtes notos eamus, Pindum,[g] & Othryn agitent, qui Lapitarũ[h] originem[i] prosequuntur. Ossam,[k] quos[l] Centaurorum fabulis immorari iuuat. Pelion autem[m] nuptiale a b c

corpus equitum, pedestriumq; copiarum inuicti exercitus fecit. Author Iustinus lib septimo. a ℭ Multa ibi oppida.) Horũ oppidorum, fluminũq; magna ex parte enumerat Ply. ca. 8. lib. quarti. Strabo libro nono. Lucanus libro sexto ibi. Thessaliam qua parte diem &c. Ptole. capi. 13. libri tertij. b ℭ Peneus.) De Peneo flumine, aliqua in capitis huius principio, ex Herodoto recitata sunt. Homerus autem secundo Iliad. in hanc fere sententiã de Peneo refert. Quiq; accolunt (inquit) amœnũ Titaresiũ, qui in liquidũ, ac ueluti argenteũ Penei amnem influit. Illius tñ aquis nequaq̃ cõfundit̃, sed instar olei innatans excurrit. Manat enĩ ab ipsa inferna Styge. Hanc Homeri sententiã mutuat9 Statius. 4. The. sic cecinit. Et Peneus nigro Styga mittere (credita Diti. Super quem locum Placidus. Cõstat (inquit) inter prudentes, Peneũ undas Stygias submittere, & subministrare. Hunc eundẽ Homeri locũ repetit Caius Plyni9 ubi supra. Quamuis nõ Titaresius, sed Orcon nominet. c ℭ Thessalica Tempe.) Nõ ab re Thessalica addidit, quoniã & alia alibi Tempe sunt, ut Teumesia Tẽpe. In agro quoq; Eretrico urbs erat Tẽpe cognominata, & Apollini sacra ubi Apollinem Admeti boues pauisse fabulantur. Hunc de Tempe locum more suo ex capi. 8. quarti Ply. Solinus in suũ transtulit. Ante cunctos claritate (inquit) Peneus ortus iuxta Gomphos, interq; Ossam, & Olympũ nemorosa conualle defluens quingentis stadijs dimidio ei9 spacio nauigabilis. In eo cursu Tempe uocant̃ quinq; miliũ passuũ longitudine, & ferme sex latitudine, ultra uisum hominis attollentibus se dextra, leuaq; leniter connexis iugis. Intus sua luce uiriditatẽ allabitur Peneus uiridis calculo. Amœnus circa ripas gramine. Canorus auiũ concentu. Accipit amnem Orcon, nec recipit, sed olei modo supernatantem, ut dictum est ab Homero, breui spacio portatũ abdicat. Pœnales aquas, Ditisq; genitas argentei sui, misceri recusat, Eadem elegãter canit Oui. 1. Meta.

Est nemus Aemoniæ, prærupta quod undiq; claudit
Sylua, uocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis, uoluitur undis,
Deiectuq; graui, tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisq; aspergine syluis
Influit, & sonitu plus q̃ uicina fatigat.

d ℭ In Thermeũ sinũ.) Mela nõ Thermeũ, sed Mecybernæum a Mecyberna urbe, de qua Ply. ca. 10. quarti, hunc sinũ nominat. Cũ Solino conueniũt Ply. Ptol. cæteri. e ℭ Ciuiliũ bellorum.) Præliũ quod in Philippicis campis inter Cæsarẽ, & Pompeiũ gestũ est, ob eius diritatẽ notius est, q̃ ut de eo aliquid in præsentia referatur. Authores belli huius alias citauimus apud Florum. f ℭ Ac ne in montes.) Dicit se non uelle ea recensere, quæ in Thessalia fabulose narrantur. g ℭ Pindũ, & Othryn.) Pindus, & Othrys Thessaliæ montes ad occasum uergentes, Lapitharũ quondã sedes, inquit ca. 8. quarti Caius Plynius. h ℭ Qui Lapitharũ.) Pirithous Lapitharum rex, quom uxorẽ duceret, uicinos populos. Centauros quoq; sibi cognatos, & deos omnes, excepto Marte, ad conuiuiũ cõuocauit. Inde iratũ numen immisit furorem, quo Centauri, & Lapithæ in bella uenerunt. Hæc ex Seruio septimi Aene. Late hoc bellum describũt Diodo. lib. quinto, & Ouid. 12. Meta. Vnde sit sumpta fabula docet Palephatus in principio. i ℭ Lapitharũ originẽ.) Ixion, Iunonis amore captus, eam de stupro cõpellare ausus est. Iuno Iouis iussu ex nube, persimilẽ sibi effigiem confinxisse dicitur, eamq; Ixioni obiecit. Is Iunonẽ illã ratus, cũ ea concubuit, exq; ea nube Centauros procreauit. Vnde & Nubiginæ dicti sunt. k ℭ Ossam.) Subintelligendum, agitent. l ℭ Centaurorum fabulis.) Sunt uetusta quædã exemplaria, quæ non fabulis, sed stabulis habeant, ut allusio sit ad Virgilianũ illud lib. 6. Centauri in foribus stabulant. Centauri autem dicti, ut docet Seruius, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, hoc est a pungendis tauris. Ad quod fabellã ascribit Seruius tertio Georgi. sup illud. Frena Peletronij. Quo loco docet, unde de Centauris sit sumpta fabula. Lege Palephatũ, & Dio. Siculum lib. quinto. m ℭ Nuptiale conuiuiũ.) Protheus uates quondã Thetidi prædixerat.

a cõuiuiũ Thetidis, atq; Pelei in tantũ notitiæ ob-
tulit, ut taceri de eo magis mirũ sit. Nam [a] Olym
pum ab [b] Homero non per audaciam celebratũ
docent quæ in eo uisitantur. Primũ excellẽti uer
b tice tantus attollitur, ut summa eius cœlũ accolæ
uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius al-
taribus siqua de extis inferuntur, nec difflantur
uentosis spiritibus, nec pluuijs diluũtur, sed uol-
c uente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, ei-
usmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus
a corruptelis aurarũ uindicatur quicquid ibi se-
mel est deo consecratum. Literæ in cinere scri-
d ptæ, usq; ad alteram anni Cęrimoniã permanẽt.
In [c] regione Magnesia Methone [d] oppidum est,
quod cum obsideret Philipus Alexandri Mace-
donis Magni pater, damnatus [e] est oculo iactu sa
e gittæ, quam iecerat Aster oppidanus inscriptam
suo nomine, loco uulneris nomine, quem pete-
bat, Populum [f] istum callere arte sagittaria cre-

Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis Acta patris uincet, maiorq; uocabitur illo. Eã ob rem Iuppiter a Thetidis cõiugio abstinuit. Eamq; nepoti Peleo matrimonio iunxit. Ad horũ nuptias deos omnes conuocatos aiunt. Fabulam referunt Catullus in Epithalamio Pelei, & Thetidis, Ouid. xi. Meta. Claud. in Nuptias Honorij, & Mariæ.

Surgeret in thalamum ducto cum Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos
Quom socer æquoreus, numerosaq; turba sororum
Certarent epulis continuare (dies &c.

a ℂ Nã Olympũ.) Hanc Olympi miram altitudinẽ describunt Augustin⁹ cap. 15. primi de Genesi contra Manichęos, & ca. 27. quindecimi Ciuitatis, quo loco ostendit illuc quoq; diluuij uniuersalis ascendisse aquas. Claud. in Cõsolatu Manlij Theodori.

Vt altus Olympi
Vertex, qui spacio uẽtos, hym- (bresq; relinquit,
Perpetuũ nulla temeratus nu/ (be serenum,
Celsior exurgit pluuijs, auditq; (ruentes
Sub pedibus nymbos, & rau- (ca tonitrua calcat.

De Olympi altitudine Lucanus in secundo. Nubes excedit Olympus. Et libro septimo.

Vnde procul nubes, quo nulla (tonitrua durant.

Et li. sexto de Magicę artis portentis loquens ait nubes supra Olympi montis cacumina transcendisse. Nubes (inquit) suspexit Olympus. Hinc factũ est, ut cũ de re quapiã uel impossibili, uel facto difficillima, loqui libuit, prouerbiali schemate dici consueuerit. Nubes suspexit Olympus. Sunt & sexcenta alia huius genus Adagia. Plutarchus in Paulo Aemilio scribit Olympi montis altitudinem, supra decem stadia attolli, idq; signari Epigrammate in hunc modum. Olympi uertex, ex q̃ parte est Apollinis Pythij templũ, altitudinẽ habet ad subiectum ex amusim mensuram decem integra stadia & unum Plethio minus quadrupedali, Xenagoras Eumeli Celeuti filius mensuram posuit. Tu uale Apollo, & da nobis bona. Atqui dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi. Xenagoras autem nõ temere, sed certa ratione, & organis uidetur mensurã posuisse. Dicitur autem Olympus, authore Seruio. 4. Aene. quasi ὁλολάμπος. i. totus splendens. Sunt autem huius nominis montes plures, ut ex Plynio, & cæteris alibi annotauimus. b ℂ Ab Homero celebratum.) Propter Olympi montis altitudinẽ, ac pluriũ peculiarium excellentiam, canit Homerus. xi. Iliados libro, Deos singulos in eo monte domos habere mirificas. c ℂ In regione Magnesia.) De Magnesia lege Ply. cap. 9. quarti. Dicta autem Magnesia, ut ait Stephanus ἀπὸ μάγνητος. Magnetas uarijs infortunijs affectos sæpius, ex Archilochi dicto satis cõstat. κλαίω (inquit) θαλασσῶν, ὄυτα μαγνήτων κακὰ, hoc est, Fleo mariũ, nõ magnetum mala. d ℂ Methona.) Magnesiæ oppidum de quo Ply. cæteri. e ℂ Damnatus est oculo.) Historiã scribit Iusti. in fine septimi. Quom Philippus (inquit) Methonã urbem oppugnaret in prætereuntẽ de muris sagitta iacta, dextrũ oculũ regis effodit. Quo uulnere nec segnior in bellum, nec iracundior aduersus factus est. Adeo ut interiectis diebus pacẽ deprecantibus dederit. Nec moderatus tantum, uerũ etiã mitis aduersus uictos fuerit. Diod. Siculus lib. 16. ait Philippũ urbem Methonẽ diruisse, agros eorũ inter Macedonas diuisisse, nec incolis p̃ter uestimentũ, unicũ secũ exportare p̃misisse. Hãc historiã elegãter in Paralelijs explicat Plutar. cuius uerba subscripsimus. Philippus (inquit) quom Methonem, & Olynthum diripere cuperet, summis uiribus Sandanũ fluuiũ traijcere conabat̃. Qua in re Aster Olynthius telum Philippo immisit in oculum ijs uerbis inscriptum. Aster Philippo mortiferum mittit telum. Philippus amisso oculo salu⁹

dere possumus, uel de [a] Philoctete, quoniā Me- a
libœa in hoc pede computatur. Sed ne transea-
mus præsidiū poetarum, fons [b] Libethrus, & ip-
se Magnesiæ est.

DE MACEDONIA, EIVSQVE REgum successione, & Pęantide lapide. CAP. XIIII.

QVI [c] Edonij [d] olim populi, queq; My- b
gdonia [e] erat terra, aut [f] Pieriū solum,
uel Emathium, nunc omne uniformi
uocabulo Macedonica res est, & partitiones, q̃
specialiter ante seiungebātur Macedonū nomi- c
ni contributæ, factæ sunt corpus unū. Igitur Ma
cedoniam [g] præcingit Thracius limes. Meridia-
na Thessaliæ, Epirotæ tenent. A uesperali plaga
Dardani [h] sunt, & Illyrij. Qua septētrione tundi- d
tur, Pœonia, ac Pelagonia ꝑtegitur. A Tribal-
lis, mōtanis excessibus Aquilonio frigori obie-
cta. Inter ipsam, & Traciam [i] Strymon amnis fa-

ad suos rediens enatat. Citat Plutarchus authorē Calisthenē tertio rerum Macedonicarū lib. Plynius cap. 37. septimi naturalis historiæ scribit, magna Critobulo fama tributa extracta Philippi regis oculo sagitta, & citra deformitatem oris, curata orbitate luminis. f ℭ Populū istū.) Magnesiū, nō Methonensem. d ℭ De Philoctete.) Philoctetes Melibœnsis Herculis comes, quoniā iussu Herculis rogū incendit, sagittarū eius hęres relictus est. Luca. in sexto. Precioq; nefandæ Lāpados, Herculeis fortis Meliboea sagittis. Hūc Philocteten Homerus in Catalogo sagittarꝶ peritissimū nominat. Extat de hac ipsa re Tragędia apud Senecam, quæ Hercules Oetheus inscribit̃. b ℭ Fōs Libethrus.) Libethrus Magnesiæ fons Musis sacer. Hinc a poetis Libethrides Musæ nūcupātur. Lege Seruiū in Commentarijs septimę Aeclogę Virgilij. Meminit Plynius cap. 9. quarti. Strabo autem nono Geographiæ libro. Libethrū dicit esse Nympharum antrū, & speluncam quandā. Inter Tarręę Adagia, & hoc ascriptum est. ἀμουσότεϱος λειβηθϱίων. Infacundior Libethrijs, in homines a bonis studijs penitus alienos. Vel quod placet magis, in eos, qui pręsentiū bonorum copia frui nesciant. Veluti si quispiā, optimis præceptoribus abundet, nihilo tamē in bonis disciplinis proficiat. c QVI EDONII.) Describit Macedoniā, qđ in ea plura memoratu digna reperiant̃. Hæc postea (ut ait Plynius) centū quinquaginta populoꝶ, duobus inclyta regib⁹, quondā terrarū imperio Emathia ante dicta. In ea authore Mela eę sunt regiones, prima Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, sed omniū Attis clarissima. d ℭ Edonij.) Edon Thraciæ mons, a quo Edonij populi dicti sunt. Meminit Ply. ca. xi. lib. quarti. e ℭ Mygdonia.) Alia Mygdonia in finibus Asiæ, de qua ca. 54. infra Solinus scribit. f ℭ Pieriū solū) Præter Pieriā regionē, de qua nunc Solinus intelligit, reperitur tū mons, tum ciuitas nomenclaturæ eiusdem. g ℭ Macedoniā præcingit.) Macedonia, ut ait ca. 13. tertij Ptolemeus, Limites habet a septētrione latera exposita Dalmatiæ, Mæsiæ superioris, & Thracię. Ab occasu Ioniū pelagus, quod a Dyrrachio usq; ad Celydnū pertinet fluuiū. Ply. ca. 10. quarti, eadē fere refert de Macedoniæ ciuitatibus, quę a Solino scribuntur. h ℭ Dardani, & Illyrij.) De Dardanis, & Illyrijs populis, præter ea quæ scribit Plynius, lege Strabonē lib. 7. Appianus in Illyrio scribit Illyrios ab Illyrio Polyphemo ortū, & cognomen habuisse. Huius Illyrij filius Dardan⁹, nomen quoq;, & originem eodem authore Dardanis tribuit. Stephanus aūt ait Illyrios dictos ἀπὸ ἰλλυϱίου τοῦ κάδμου παιδὸς. i. ab Illyrio Cadmi filio. Idem cū Stephano scribit Eustathius addens Illyriū fuisse Hermionis mulieris filium. i ℭ Strymon amnis.) Ex Ply. ca. 10. lib. quarti. Exoritur aūt (ut Ptolemeus ait) in montibus Thraciā, & Macedoniā diuidentibus. Ply. & Solinus asserunt dilabi ex uertice Hęmi montis. Circū hunc amnem Mars obequitare solitus (ut in Syluis canit Papinius.) In hoc amne propter loci amœnitatē, & pisciū abundantiā, æstiuis mensibus (nā hyeme appropinquāte Nilū petunt) ingens est gruū copia. Hinc a Virgilio. 10. Aene. dictum est. Sub nubibus atris Strymonię dant signa grues. Et a Lucano quinto Pharsaliæ.

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt.
Poturæ te Nile grues. Claudianus de bello Gildonis
Pendula ceu paruis moturę bella colonis

Ingenti clamore grues, æstiua relinquunt
Thracia, quũ tepido ꝑmutãt Strymona Nilo,
Ordinibus uarĳs per nubila texitur alis
Litera, pennarũ quę notis inſcribit̃ aer.

De Gruibus plura capite ſequenti. Fuit autem hic fluui⁹ Rhodopes pater, ut Theocriti interpres refert, a qua, & monti inditũ fuiſse nomen ait. Ouid. 6. Meta. refert fabulã Rhodopes, & Hæmi. Hi enim dũ ſibi diuinitatem aſcribũt, ira numinũ in montes ſui nominis ſunt conuerſi.

a cit terminũ, qui ab Hæmi iugis irrigat. Verum,
ut ſileam, aut Rhodopen Mygdoniũ montem,
aut Athon [a] claſsibus Perſicis nauigatum, conti-
nentiq; abſciſsum mille quingentorũ paſsuũ lon
b gitudine. Simul de auri uenis, [b] & argenti, quæ
optimæ in agris Macedonũ, & plurimæ eruun-
tur Oreſtiden [c] dicã. Populi ſunt, qui, ut Oreſtidę
dicerẽtur, inde cœptũ. Mycenis profugus [d] ma-
c tricida, cum abſceſsus longius deſtinaſset, natũ
ſibi [e] in Emathia paruulũ de Hermione, quam in
omnes caſus ſociam aſciuerat, hic mandauerat
occulendum. Adoleuit puer in ſpiritu regĳ ſan-
d guinis nomen patris ſui referẽs, occupatoq; qc-
quid eſset, quod procedit in Macedonicũ ſinũ,
& Adriaticum ſalum, terram, cui imperitauerat
Oreſtiden dixit. Admonet [f] Phlegra, ubi ante q̃
oppidũ fieret, rumor eſt militia [g] mundi dimica-

Threiciã Rhodopen habet angulus unus, & Hęmũ
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Numina ſummorũ, ſibi qui tribuere Deorũ.

Alĳ nomen datum referunt a Rhodope regina ibi ſepulta. a ℂ Athon.) Scribit Theocriti interpres, ex Neptuno, & Rhodope Athon gigantem fuiſse genitũ, a quo ſit monti huic nomẽ inditum. De hoc mõte Ply. ca. 10. libri quarti. Fretum (inquit) q̊ montem Athon, quem Xerxes rex Perſarũ continenti abſcidit in longitudine paſsuũ mille quingentorũ. Mons ipſe a planicie excurrit in mare ſeptuagitaquinq; milia paſsuũ. Ambitus radicis centum quinquaginta milia colligit. De eo infra Solinus cap. 21. Fuiſse eũ claſsibus Perſicis nauigatũ &c. ſcribunt Herod. li. 7. M. C. ſecundo de finibus bonorũ, & malorũ. Mela lib. ſecundo. Virg. de Culice. Iuue. Saty. 10. b ℂ Auri uenis.) Aſcribã uerba Ariſtotelis ex ca. 39. Admirandorũ in natura. Extant (inquit) in Philippicis Macedoniæ campis Aurifodinę q̃plures, ex quibus ſcrobes erutas auri, augeri paulatim inquiunt, ac denuo aurũ parere, idq; eſse manifeſtiſsimũ traditur. Meminit de ĳs aurifodinis lib. 16. Diod. Siculus. c ℂ Oreſtidem dicam.) Hanc hiſtoriã libro ſeptimo. Strabo ĳs uerbis refert. Memoriæ traditum eſt, Oreſtidẽ oram ab Oreſte quandoq; occupatã fuiſse, quom cæſa matre exul profugeret, & ſui regioni nomẽ reliquiſset. Quomq; oppidũ cõdidiſset, Argos Oreſticum de ſuo uocaſse nomine. d ℂ Matricida.) Oreſtes. Sciunt omnes Oreſtem, in ultionẽ patris Agamennonis, Clytemneſtrã matrẽ peremiſse. De qua re extant Tragœdiæ apud Sophoclem, & Euripidem, quarũ nomina Electra, & Oreſtes. Lege quæ ſcribit Seruius ſecundo Aene. ſuper illud. Sanguine placaſtis uẽtos. e ℂ Natum ſibi paruulũ de Hermione.) Menelaus ex Helena, Hermionẽ filiã genuit. Hanc cum adoleuiſset, Tyndarus maternus auus, Oreſti Agamẽnonis, & Clytẽneſtræ filio abſente Menelao, uxorem deſpondit. Eandem inſcius factorũ pater in caſtris agens, Pyrrho Achillis filio, in matrimoniũ collocat. Cumq; Spartã redĳſset, Hermionen filiã, Pyrrho tradidit. Is eam in patriam ducit. Nec diu poſt, quom Delphos, qđ patris cædem uindicaſset gratificaturus perrexiſset, Oreſtis inſidĳs peremptus eſt, Hermionenq; ſponſam mox ad ſe recipiens, ex ea tres filios procreauit. Theſsamem, Corinthũ, ac iuniorem Oreſtẽ, a quo, quã incoluit, terra cognominata eſt. f ℂ Admonet Phlegra.) De Gigantũ origine, diuerſę ſunt ueterũ opiniones. Quidã eñ illos Titani, & terrę filios fuiſse ſcribunt. Alĳ ex Titanorũ ſanguine a Ioue peremptorũ, & terra genitos fuiſse affirmãt. Ioſephus ca. 5. primi Antiquitatũ. Dęmonũ cũ mulieribus cõcubitu procreatos fuiſse docet, qđ & Geneſis. 6. ca. ſcriptura cõprobat. Hanc uerã ſententiã multis proſequitur Aug. ca. 23. quindecimi Ciuitatis dei. Aſcribã Beroſi uetuſtiſsimi hiſtorici ex libro primo uerba, quibus rem ipſam totã intelligamus. Scribunt (inquit) illis temporibus circa Lybanũ fuiſse. Enos urbẽ maximã Gigantũ, qui uniuerſo orbi dominabant̃, ab occaſu ſolis, ad ortũ. Hi uaſtitate corporis, ac robore confiſi, inuentis armis, omnes opprimebãt, libidiniq; inſeruientes, papiliones, & inſtrumenta Muſica, & omnes delicias inuenerunt, manducabãt homines, procurabãt aborſus, in ędiliũq; ꝑparabãt. Cõmiſcebant̃ matrib⁹, filiabus, ſororibus, maſculis, & brutis. Et nihil erat ſceleris, qđ nõ admitterẽt. Cõtemptores religionis, atq; Deorũ &c. g ℂ Milicia mundi.) Legit̃ mili-

tum[a] cum Gigantibus, ut penitus persequamur quantis probationibus ibidē imperij indicia diuinæ expeditionis in hoc sæculo perseuerarint. Illic siquando, ut accidit, nymbis torrentes excitantur, & aucta aquarū pondera ruptis obicibus ualentius se in campos ruūt, eluuione ossa etiam nunc feruntˀ detegi, quæ[b] ad instar corporis sunt humani, sed modo grandiori, quę ob enormem magnitudinē monstruosi exercitus iactitant extitisse, idq; adiuuatur argumento saxorum immanium, quibus oppugnatū cœlū crediderūt. Pergam ad residua, quæ in Thessaliā, & Aemoniam porriguntur. Sunt enim[c] arrectiora, q̄ usq̄ proceritas mōtana attolli ualeat. Nec est in terris omnibus, qđ merito ad istas eminētias comparetur. Quippe quas solas diluuialis[d] irruptio cū uniuersa obduceret humido situ inaccessas reliq̄t. Durant uestigia non languidæ fidei, quibus apparet hos locos superstites undosę tempestati fuisse. Nam in latebrosis rupiū cauaminibus, q̄ flu-

ciam mundi dimicatā cum Gigantibus, sed uetera exemplaria/ primam lectionē retinent. a ¶ Dimicatū cū Gigantibus.) Pallene regiūcula in littore Macedoniæ, uel ut alijs placet, insula in Aegeo mari, in qua anteq̄ Phlegra urbs esset condita, inter Gigantes, & superos de orbis impio acerrime pugnatum est. Hi enim, ut primo Georgicorum canit Maro.

Conati ter sunt imponere Pelio Ossan,
Scilicet atq; ossę frondosum inuoluere Olympum.
Ter pater extructos disiecit ful(mine montes.

Igitur uicti a superis Gigantes ob eam temeritatē uarijs pœnarum generib⁹ affecti sunt. Quidam ad inferos detrusi, alij in scopulos, & montes uersi, in uastos trūcos plurimi. Sicula p̄ss⁹ tellure Typhoeus. Theagenes, & Eudoxus ad historicā fidem pugnam hanc ipsam conanť reducere. Pallenen (inquiunt) q̄ ueteri nomine Phlegra uocabatur, homines tenuerūt, quibus immanitas, & superbia morū, Gigantum cognomen peperit. In hos ineunte prelīū Hercule, fulmina de celo missa sunt, donec ij fugere coacti sunt, sicq; ingenti uictoria superati. Ex hac re rumor in uulg⁹ ortus, ut Gigantes mouerint bellū dijs. Astipulantur Macrobij ex primo Saturnaliū uerba. Gigantes (inquit) quid aliud fuisse credendum est, q̄ hominū quandam impiā gentem, deos negantes? & ideo existimatam deos pellere de cœlesti sede uoluisse &c. Similia scribit Cicero in Catone maiore. Hinc ab Ouidio primo Transformationum libro.

Illa propago
Conteptrix superum, sæuęq; auidissima cædis,
Et uiolenta fuit.

Recenset Philostratus libro quinto Appollonij Tyanęi uerba. Ego (inquit) Gigātes fuisse dico, multisq; locis diruptis tumulis eiusmodi corpora ostendi. Non tamen (ut fertur) cum dijs pugnasse credo, sed forsan deorum ædes, ac templa uiolasse. Quod autem cœlū aggresi fuerint, nec illic deos consistere permiserint dicere, insania quædā est, insanius etiā credere. Hac Gigantum fabula (authore tertio Carminū Porphyrione) ostenditur, uires sine prudentia non tantū uanas esse, uerum etiam sibi aduersarias. Hinc sumptū Adagium q̄uerissimū θεομαχεῖν, cū deo pugnare. De eo, q̄ stulte deo repugnare ac contraire audeat. b ¶ Ad instar corporis.) Seruius in principio secundi, & in fine duodecimi Aenei. tradit instar per se plenū esse, nec pręposit ionē recipere, licet Serenus Lyricus ad instar dixerit, quod in idoneis (inquit) non reperitur authoribus. Diuus Hieronymus frequenter eam dictionē cū præpositione usurpat, ad instar puncti, & ad instar montis dicēs. Probus Grāmaticus inflexit instar instaris, sicut nectar nectaris, quod & Seruius etiam annotauit. c ¶ Sunt erectiora.) Plynius cap. 8. quarti, dicit in Thessalia esse quatuor atq; triginta montes, quorum quosdam altissimos esse constat. Hos ipsos montes ob eorum altitudinē Gigantes quom cœlum oppugnare decreuissent, inuicem cōposuisse fabulantur. Martianus lib. 6. de Macedonia loquens. Hæc sola (inquit) diluuio mundi asseritur non operta, qđ utiq; præstitit montiū celsitudo. d ¶ Diluuialis irruptio.) Xenophon in libello suo de Aequiuocis, plura fuisse diluuia tradit. Inundationes (inquit) plures fuere. Prima nouimestris inundatio terrarum sub prisco Ogyge. Secunda Niliaca menstrua sub Aegyptijs, Hercule, ac Prometheo. Bimestris autem sub Ogyge Attico in Achaia. Trimestris Thessalica sub Deucalione. Par Pharonica sub Protheo Aegyptio in Raptu Helenę. Ab inundatione terrarum ad ortū Deucalionis secundo anno Spheri, septingēti supputanť anni &c. Fuerunt certarū regionū diluuia, nō orbis toti⁹.

Fuit

a ctuū confligijs tunc adeſa ſunt reduuiæ Conchy
lioꝝ[a] reſiderunt, & alia multa, quæ affatim mari
incito expuunt. Ita ut ſint licet facie mediterra-
nea, apparent tamen ſpecie littorali. NVNC de
b incolis reddã. Aemathius[b], ꝗ prim⁹ in Aemathia
accepit principatū, ſeu quia indago originis eius
æuo diſperijt, ſeu quia alta res eſt, genuin⁹[c] ter-
ræ habetur. Poſt hunc in Macedonijs exortum
c Aemathiæ nomen perſtitit. Sed Macedo[d] Deu-
calionis maternus nepos, qui ſolus cū ſuæ dom⁹
familia morti publicæ ſuperfuerat, uertit uoca-

Fuit & ante hæc aliud uniuerſale Diluuiū, quo, demptis paucis, genus omne hominū deletū creditur. Ioſephus ca.5. primi Antiquitatū Iudęoꝝ dicit fuiſſe hoc Diluuiū poſt primi hominis creationē, annis duobus milibus ſexcentis quinquagintaſex. Ariſtoteles, & Auerrois in lib. Meteoroꝝ ſcribūt, uniuerſale diluuiū in terris fieri per naturã nō poſſe. Seneca in fine tertij Naturaliū. q. exiſtimat nō factum aliquando, ſed futurū uniuerſale diluuiū, quo humani generis peragat exitiū, quoue & fere pariter extinguantur. Subdens autem quænam ſit eius diluuij cauſa, inquit, utrum oceani uiribus fiat, & externū in nos pelagus exurgat? An crebri ſine intermiſſione hymbres, & eliſa ęſtate, hyems pertinax immenſam uim aquarū ruptis nubib⁹ diruatur? An flumina terris largius fundat, apiatq; fontes nouos? Aut nō ſit una ratio malo cauſa, ſed omnis ratio conſentiãt, & ſimul hymbres cadant, flumina increſcant. Maria ſedibus ſuis excita percurrant, & omnia nouo agmine ad excitium hominū generis incubant? Tandem curſu iſta ſyderum fieri autumat, cū ſcilicet eadē ſyderū turba in Capricorniū conuenerit. SAcræ literæ teſtantur Diluuij aquas quindecim cubitis altiſſimos etiã montes fuiſſe omnino ſupergreſſas. Fatent tamen Theologi, eas Diluuij aquas ad terreſtrē paradiſum nequaꝗ perueniſſe. De qua perdocte Scotus diſt. 17. ſecūdi ſuarū ſententiarū. Lege quæ ſcribūt Euſeb. ca.4. noni ꝑparationis, & Hieronymus in principio de nominibus Hebraicoꝝ locoꝝ. a ℂ Conchilioꝝ reſederant.) Mari e terra recedente eiuſmodi ſigna relinquuntur in terra. Hinc Naſo ultimo Transformationum libro, Pythagoræ ſententiam referens.

Vidit factas ex æquore terras, Et uetus inuenta eſt in montibus anchora ſummis,
Et procul a pelago conchæ iacuere marinæ. Et Dionyſij interpres.

Tellus Macedum cum mœnibus altis,
Sub cuius ſcopulos tangente uertice cœlum,
Speluncæ ueteris ſeruant inſignia cladis.
Finibus in medijs terrarum namq; uidentur
Oſtrea muricibus ſiccata latentibus eſſe,
Diluuium latebras dederat, qđ piſcibus illas.

Non aliena ſunt, quę ſcribit. C. Ply. ca.87. ſecundi natu. hiſt. Similia reperta in Numidia refert lib.1. Mela Pōponius. Interius (inquit) & longe ſatis a littore (ſi fides res capit) mirū admodū ſpinę piſciū, Muricū, Oſtreorumq; fragmenta, ſaxa attrita (ut ſolent) fluctibus, & nō differentia, marinis infixæ cautibus anchoræ. Aliaq; huiuſmodi ſigna, atq; ueſtigia effuſi olim uſq; ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus eſſe, inueniriq; narrant. Eadē de Aegypto ſcribit Herodotus in principio ſecundi. b ℂ Aemathius.) Beroſus ſcriptor uetuſtiſſimus lib.4. &.5. docet Aemathiū Cameſis fuiſſe filiū, eumq; Aemathiã tenuiſſe, deq; ſuo eã nomine nūcupaſſe. De qua re (quod ad hunc locū maxime facit) ſic etiã li.7. Iuſtinus diſſerit. Macedonia ante (inquit) a nomine Aemathionis regis, cuius prima uirtutis experimēta in illis locis extant, Aemathia cognominata ē. Huius ſicuti incremēta, ita termini perangusti fuere. Populus Pelaſgi, & regio Bœotia dicebatur. Sed poſtea uirtute regū, & gentis induſtria, ſubactis primo finitimis, mox populis, nationibuſq;, imperiū uſq; extremos orientis terminos prolatū eſt. c ℂ Genuinus terræ habeť.) Scribit Tertulian⁹ c.xi. Apologetici eū uocari ſolitū cœli, & terrę filiū, cuius parentes ignoti ſunt. Quis (inquit) nō cœlū, & terram patrem, & matrē uenerationis, & honoris gratia appellet? Vnde & prouerbio dici cęptū, τῆς γῆς ὑιος, Terrę filius, in eū qui uel ignoto, uel obſcuro ſit patre genitus. d ℂ Macedon Deucalionis maternus nepos.) Apud Aemathios (inquit Beroſus li.5.) cępit regnare Macedon filius Oſiridis, a quo nunc nomen retinet prouincia, atq; circa hoc regnū Oſiris depreſſit Gigantes, qui iam tyrannidē cęperant. Similia ſcribunt Dio. Siculus in primo, & Euſeb. ca. primo ſecūdi ꝑpara. Porphyrius in Commentarijs Iliados Homeri, ſcribit hūc Macedonē Iouis, & Ethrę fuiſſe filiū, eumq; cū totã Thraciã bello obtinuiſſet, Macedoniã Thraciæ contermināa ſe denominaſſe. Hunc, authore in Ibin Ouidio, cū cōiuge flammis perijt, licet fęminæ nomē Naſonis uerbis potius uideať. Vt, Macedon icta eſt rapidis cū cōiuge flammis. Stephanus. μακεδονία ἡ χώρα, ἀπὸ μακεδονίας τοῦ διός, καὶ θύας τῆς δευκαλίωνος. Sunt ꝗ partē Macedonię Bryſida nominēt, a Bryſo Aemathij filio. Hui⁹ terminos lege apđ Ptol. c.13. li. tertij.

bulũ, Macedoniamq; a se dixit. Macedonẽ Caranus [a] insequitur dux Peloponesiacæ multitudinis, qui iuxta responsum datum a Deo, ubi caprariũ pecus resedisse aduerterat, urbem condidit, quã dixit Αἴγας, in qua sepeliri [b] reges mos erat, nec alter excellentiũ uiroꝝ Bustis apud Macedonas priscos dabatur locus. Succedit [c] Carano Perdicca. ij. &. xx. Olympiade primus in Macedonia rex nominatus. Cui Alexander Amynthæ filius diues habitus est. Nec immerito. Ita.n. affluẽter successus eius ampliandis opibus proficiebant, ut ante omnes Apollini [d] Delphos, Ioui Heliden [e] statuas aureas dono miserit. Voluptati auriũ indulgentissime deditus, sic ut plurimos, [f] q fidibus sciebant, dũ uixit, in usum oblectamenti donis tenuerit liberalibus. Inter quos & Pindarum [g] Lyricum. Ab hoc Archelaus regnũ excepit, prudẽs rei bellicæ, naualiũ etiã commentor præliorum. Is Archelaus in tantum literarũ amator fuit, ut Euripidi [h] Tragico consiliorũ suorum summam crederet. Cuius suprema nõ contentus prosequi sumptu funeris, crinem

a ℭ Caranus insequitur dux.) Hanc historiã Iustinus lib. 7. sic explicat. Caranus (inquit) cũ magna multitudine Græcoꝝ sedes in Macedonia responso oraculi, iussus quærere, cũ in Aemathiã uenisset, urbem Edyssam, non sentientibus oppidanis, propter hymbriũ, & nebulæ magnitudinẽ, gregem caprarum hymbrem fugientẽ secutus occupauit. Reuocatusq; in memoriã oraculi, quo iussus erat, ducibus capris imperiũ quęrere, regni sedem statuit, religioseq; postea obseruauit, quocunq; agmen moueret, ante signa easdẽ capras habere, cæptoꝝ duces habiturus, quos regni habuerat authores. Vrbẽ Edyssam ob memoriã muneris, Aegęam, populos Aegeadas uocauit, hucusq; Iustinus. Græci enĩ αἰγά capram dicunt. Quod Solinus ait. Vrbem condidit, potest, ne sit sententiæ Iustini contrarius, de instauratione, uel ampliatione intelligi. b ℭ Sepeliri reges mos erat.) Idem scribit Ply. ca. 10. lib. quarti. Iustinus lib. 7. De Perdicca Macedoniæ rege loquens. Siqdẽ senex moriens, Aegęo (inquit) filio, mõstrauit locum, quo condi uellet. Ibiq; non sua tantum, sed succedentiũ sibi in regnũ, ossa poni iussit. Præfatus quoad ibi conditę posterioꝝ reliquiæ forent, regnum in familia mansurũ. Creduntq; hac superstitione extinctam in Alexandro stirpem, qa locũ sepulturę mutauerit. c ℭ Succedit Carano Perdicca.) Aduertendũ, Solinum hoc loco eos potissime Macedoniæ recensere reges, qui insigni aliq rerum gestarum memoria claruerunt. Equidẽ ante Alexandrum Philippi filiũ uigintitres Macedoniæ reges in libro temporũ recenset Eusebius. Inter quos fuisse constat Perdiccas tres, Amyntas quatuor, Philippos duos, Archelaos rursus duos, Alexandros tres. d ℭ Apollini Delphos.) Scribit Cicero primo Diuinationis libro. Delphicum oraculũ maximis donis omniũ populoꝝ, atq; regũ fuisse refertũ. Illuc siquidẽ dona attulerunt Gyges Lydoꝝ rex, Midas rex Phrygiæ, Sylla Romanus. De Delphici oraculi diuitijs Strabo li. nono. Hac tempestate (inquit) neglectui datur nõ nihil oraculũ superioribus annis excellentissimo in honore habitum. Documento sunt thesauri, quos consecratas conferebant pecunias. Nec minꝰ artificum prestantissimoꝝ opera. Lege Diodo. Siculũ lib. 16. & Iustinũ lib. 24. Extat apud Herodotum libro primo hoc Pythiæ carmen. Ad mea uenisti præpinguia tẽpla Lycurge. e ℭ Ioui Helidẽ statuas.) Hælis Peloponesi regio, ubi delubrũ est Olympi Iouis, certamine Gymnico, & singulari sanctitate insigne, author Põpo. in secũdo. De Olympici Iouis ingentibus donis. Stra. li. 8. Magno illi ornamento (inquit) fuerũt tot oblata ex uniuersa Gręcia munera. Pręcipuũ extitit solidũ ex auro Iouis simulacrũ a Cypselo Corinthioꝝ tyranno donatũ. Ingentior ijs omnibus Iouis statua fuit, quã Phidias Carmini Atheniensis filius fabrefecit ex ebore, opus magnitudine tanta &c. Huius ex ebore simulacri a Phidia fabrefacti frequenter facit Plynius mentionẽ, in nullo a Strabone dissentiẽs. f ℭ Plurimos, q phidibus sciebãt. Alexãdro decimo Macedoniæ rege regnũ gubernante, claruerũt apđ Græcos, Simonides, & Pindarus Lyrici. Sophocles, Aeschylus, & Euripides Tragędiarũ scriptores. Hos omnes credendum est, hunc Alexandrũ regem in usum oblectamẽti donis tenuisse liberalibus. g ℭ Pindarũ Lyricũ.) Secũda q̃rti Carm. miris laudibus Pindarũ Lyricũ celebrat Flaccꝰ Hora. Pindarus qsqs studet æmulari

Iule, celatis ope Dædalia Nomina Ponto.

Nitĩ pẽnis, uitreo daturꝰ Mõte decurrẽs uelut aninis imbres &c. h ℭ Euripidi Tragico.) Val. Max.

Factorũ, ac Dictorũ memorabiliũ lib.3. enumerat Euripidem inter eos, qui humili loco nati, emerserũt. De Euripidis poetæ genere, uita, moribus, deq; eiusdem fine uitæ, extat caput uigesimũ quindecimi Noc. Atti. apud Gelliũ. Quã pulchrũ est in principe, qui peritorũ, ac prudentium uirorũ consuetudine utitur, eorũq; quoties de rebus arduis agendũ est, consiliũ expetũt,. Id fecisse Alex. Macedonẽ, Pyrrhũ regem, P. Scipionẽ, Magnũ Pompeiũ, pluresq; alios, historiæ prodiderunt. a ℭ Crinem tonsus est.) Veterum fuit consuetudo, ut in amicorũ funere, crines deponerent. Propertius in decimaseptima libri primi.

Illa meo charos donasset funere crines.
Et Oui. in epis.
Non mihi te licuit lachrymis perfundere iustis,
In tua non tonsas ferre sepulchra comas.

Idipsum in Patrocli funere fecisse Achillem. 23. Iliados libro scribit Homerus. b ℭ In Amynthæ regno stetit.) Huic Amynthę duę fuerũt uxores, Eurydice, & Cygæa. Ex prima tres sustulit filios, Alexandrũ Perdiccam, Philippũ Alexandri Magni Macedonis patrem. Ex altera autem Archelaum, Archidæũ, Menelaum. Horũ duos Philippus ueluti regni participes, fraternæ charitatis oblitus, immaniter trucidauit. c ℭ Supra diximus.) Capite immediate præcedente. d ℭ Nuptias ageret.) Rex Philipp⁹ post res multas feliciter gestas Olympiada Neptolemi Molossorũ regis filiam, duxit uxorem. Sed ea tandẽ propter stupri suspitionẽ a se pulsa, Cleopatrã Alexandri, quẽ Epiri regem fecerat filiã, sibi matrimonio copulauit. e ℭ Carmen Cyclopeũ.) Cyclopes fuisse immanes in Sicilia homines, qnibus in frontis medio unus tantũ, & quidẽ circularis oculus inerat, unde & nomen eis inditũ, sciunt etiã mediocriter eruditi. Carmẽ igit̃ Cyclopeũ intelligit, quo Cyclopes unoculi esse narrantur. Vel id carmen, quod Homerus de Cyclopibus nono Odysseę lib. cõposuit, narrãs quo nam pacto Polyphemus Cyclops ab Vlysse fuerit excęcatus. Hinc sumptũ Adagiũ. Excęcatus Pelops. De eo, qui sine omni animi sapientia, corporis tantum uiribus præditus sit. Rursus Cyclopei ludi, pro rudibus, & incompositis. f ℭ Quamlibet.) Quãuis. Dictio Solino peculiarissima. g ℭ Nobiliorem ei patrẽ acq. affectauerit.) Qui Magni Alexandri uitã scribunt, tradunt Olympiadẽ eius matrem Philippo marito fuisse confessam, se non ex eo Alexandrũ concepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodã. Eamq; ob causam Philippũ circa uitæ suæ finẽ Olympiadẽ uxorẽ tanq̃ stupri reã repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrũ non esse a se genitũ. Vnde cũ Alexander, Rhodum, Aegyptũ, Ciliciãq; recepisset, ad Iouẽ Ammonẽ perrexit, consulturus tũ de futurorũ euentu, tũ de origine ipsa sua. Meminerũt Diod. Siculus lib. 17. Iustinus lib. xi. Plutar. in Alexandro, Arrianus, & Curti⁹ in quarto. Similis conceptus tribuitur. P. Scipioni, de quo Aulus Gellius ca. 1. septimi Noc. Atti. Sylli⁹ lib. 13. bellorũ Punicorũ. Sola die caperẽ media &c. h ℭ Consatã.) Sunt codices, in quibus grauidam scriptũ sit. Consatã aũt a uerbo cõsero. i. cõsemino deductũ nomẽ. i ℭ Ita tm̃.) In Antiquis codicibus legit̃. Ita sane ipse &c. k ℭ Aristotele usus.) Extat Philippi Macedonis epistola, qua hortat̃ Aristotelẽ philosophũ, ut Alexãdri iãiã nati curã suscipiat. Lege eã epistolã si libet, apud Gelliũ c. 3. noni. Alexãdri erga Aristotelẽ præceptorẽ gratitudinẽ, lege apud Max. Val. tit. 6. li. 5. Iustinum li. 12. Exacta (inquit) pueritia per quinquenniũ sub Aristotele doctore inclyto omnium philosophorũ creuit. DE Calisthene, quo etiam Alexander usus præceptore est, scribunt Plutar. ibidẽ, Curtius lib. 7. Arrianus lib. 4. Hic dũ Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem obiugat, & Macedonicos mores inuitum reuocare beniuole perseuerat, truncatis crudeliter membris, abscisisq; auribus, ac naso, labijsq; deforme, ac miserandum spectaculum reddidisset, a Lysimacho in remediũ calamitatũ ueneno extinctus

a tonsus [a] est, & mœrorem, quem animo cõceperat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias, & Olympicas palmas quadrigis adept⁹, Græco potius animo, q̃ regali gloriã illam prætulit. Post
b Archelaum Macedonica res dissensione iactata in Amynthę [b] regno stetit. Cui tres liberi, sed Alexander patri succedit. Quo exẽpto, Perdiccæ primo data copia amplissiæ potestatis, qui obiẽs
c hæreditariũ regnũ fratri Philippo reliquit. Quẽ captum oculo dextro apud Methonen supra [c] diximus, cuiusq; debilitatis omen p̃cesserat. Nam cũ [d] nuptias ageret, acciti Tibicines carmen [e] Cy-
d clopeum quasi de colludio concinuisse tradunt̃. Hic Philippus Magnũ procreat Alexandrũ, q̃libet [f] Olympias Alexandri mater [g] nobiliorem ei patrẽ acquirere affectauerit, cum se coitu dra-
e conis consatam [h] affirmaret. Ita [i] tantum ipse egit, ut deo genitus crederetur. Peragrauit orbem rectoribus Aristotele, [k] & Calisthene usus.

Subegit[a] Aſiam, Armeniã, Iberiam, Albaniam, a
Cappadociã, Syriam, Aegyptũ, Taurum, Cauca
ſumq́ transgreſsus eſt. Bactros domuit, Medis,
& Perſis imperauit. Cepit Indiã, emẽſus omnia,
ad quæ Liber, & Hercules acceſserant.[b] Forma b
ſupra hominẽ auguſtiore, ceruice celſa, lętis ocu
lis, & illuſtribus malis ad gratiam rubeſcentib⁹,
reliqs corporis liniamentis nõ ſine maieſtate q̃-
dam decorus. Victor omnium, uino,[c] & ira ui- c
ctus, morbo[d] uinolentiæ apud Babylonẽ humi-
liore, q̃ uixerat, fortuna exemptus eſt. Poſt[e] quẽ
qui fuerunt magis ad[f] ſegetem Romanę gloriæ,
q̃ ad hęreditatem tanti nominis ortos inuenim⁹. d
MAcedonia lapidem gignit, quẽ[g] Pęantiden uo
cant. Hunc eundẽ & cõcipere, & parere, & par-
turiẽtibus opitulari fama prodiga eſt. Circa Ti-
reſiæ[h] ſepulcrum plurimus inuenitur.

eſt. Vide Vale. Max. tit. 2. ſeptimi, & Iuſtinum lib. 15. a ℭ Subegit Aſiam.) Præter ea, quæ de ſubactis ab Alexandro gentibus ſcribunt Plutar. in eius uita, Diod. Siculus lib. 17. Curtius, Iuſtinus, Itẽ cæteri, Lege Ply. ca. 10. quarti, ex quo loco hęc Solinus mutuatus eſt. Arrianus lib. quinto recenſet gentes nominatim, quas Alexander Magnus uicerit. Libro uero ſexto ſic inquit. Vniuerſæ Indicæ regionis a ſe uictæ gentiũ quidẽ omnino ſeptem. Vrbiũ autẽ ſupra bis decies mille. Apollodorus ſcribit Alexadrũ Magnum ſubegiſse gentes eas omnes, q̃ inter Hydaſpẽ ſunt, atq; Hypanin, numerũ urbiũ quinq; milia, ac nouẽ, & tandẽ omnem hanc regionẽ Poro regi tradidiſse. Ad Alexandri gloriam plurimũ pertinet, quod eius mortem gentes omnes, q̃s uicerat, luxiſse narrantur. b ℭ Forma ſupra hominẽ auguſtior.) Alexandri ſtaturã corporis (inquit Plutar.) egregie a Lyſippo factæ declarãt imagines, a quo ſolo dignũ duxit effingi. Eũ multi cum amici, tũ ſucceſsores poſteri⁹ ſunt ſequuti. Ceruix quidẽ ad lęuã paulum acclinatior, humectantes etiã oculos mirificus ille artifex diligenter cõſeruauit. Apelles aũt cũ eum fulmen geſtantem pingeret, haud colorẽ immitatus ẽ. Siquidẽ fuſcum, & facie ſordidũ fecit, quẽ colore candido fuiſse perhibent, mixtus candori rubor uultum ipſius, ac pectus illuſtrabat. In Ariſtoxeni cõmentarijs legimus eius membra, atq; os tam ſuauiſsimũ odorẽ exhalaſse, ut & interiores tunicæ mirabili flagrantia complerent. Cuius rei cauſa fortaſse fuit quædã corporis temperies innato calore feruentis. c ℭ Vino, & ira uictus.) Plutarchus Alexandrũ ob ipſum calorẽ corporis bibacẽ, iracundũq; fuiſse exiſtimat. Ad hũc locũ maxime faciunt, q̃ ca. 5. quartidecimi refert Plynius. Androcydes (inquit) ſapientia clarus ad Alexandrũ Magnũ ſcripſit, intẽperantiã eius cohibens. Vinum potaturus rex, memẽto te bibere ſanguinẽ terræ. Cicuta homini uenenũ eſt, cicuta uinũ. Quibus pręceptis ſi ille obtẽperauiſset, profecto amicos, in temulentia nõ interemiſset. Seneca epiſtola. 83. affirmat nihil aliud eſse ebrietatẽ, q̃ uoluntariã inſaniã. Refer (inquit) Alexandri Macedonis exemplũ qui Clitũ chariſsimũ ſibi, ac fideliſsimũ, inter epulas trãsfodit, & intellecto facinore mori uoluit. d ℭ Morbo uinolentiæ.) De Alexandri morte diſsentiũt authores. Quidã tradunt Alexandrũ contra Magi cuiuſdã monita Babyloniã reuerſum, olim intermiſsum cõuiuiũ ſolenniter inſtituiſse, in quo totũ in lætitiã fuſum, diei noctem peruigilẽ cõiunxiſse, acceptoq; poculo media potione repẽte ueluti telo confixũ ingemuiſse, clatũq; e cõuiuio ſemianimẽ, tãto dolore cruciatũ fuiſse, ut ferrũ in remedia poſceret. Amicos, cauſam morbi, intemperiẽ ebrietatis diſſeminaſse. Re autẽ uera inſidias fuiſſe, quarũ Antipatrũ authorẽ fuiſse, qđ chariſsimos eius Alexander ebrietatis furore concitus/ pemiſſe. Diod. Siculus li. 17. refert Alexandrũ in geniali Medi cuiuſdã Theſsalis cõuiuio, multo ſe uino oneraſse. Poſtremoq; repletũ Herculis ingens ebibiſse poculũ. Vnde & mortis cauſam contraxiſse. Qui eũ ueneno peremptũ dicunt, aiunt idipſum Stygis aquæ fuiſse uenenũ. Nec aliã ullã materiã, p̃ter mulæ ungulas id continere potuiſse. Magna (ut inquit Plynius) Ariſtotelis infamia excogitatũ. e ℭ Poſt quem.) Qui Alexandro Magno in regnũ ſucceſserint, p̃ter alios, docet Iuſtinus lib. 13. & alijs mox ſequentibus. Poſt longã Macedoniæ regũ ſeriẽ, id tandẽ regnũ ad Philippũ, Perſeũ, & Pſeudo Philippũ deuenit. Philippũ Flaminius, Perſeũ Paulus, Pſeudo Philippũ Metellus oppreſsit. Quorũ triũphis (ut Rufus ait) Macedonia populo Ro. adiuncta eſt. f ℭ Ad ſegetẽ Ro. gloriæ.) Claudianus

Subiecit Perſen Macedo, ceſsurus & ipſe Romanis.

g ℭ Pęantidẽ uocãt.) De huius lapidis nominibus, atq; poteſtate, ſcribit Ply. c. 10. li. ulti. Pęantides (inqt) quas qdã Gemonias uocãt p̃gnãtes fieri, & parere dicunt, mederiq; parturiẽtib⁹. Nã tales in Macedonia iuxta monumẽtũ Tireſię inueniunt, ſpecies p̃ eſt eis aquę glaciatę. De ea Rhenni⁹ Dionyſ. interp̃s. Cõcipit & parit &c. h ℭ Tireſię ſepulc.) In Thilphoſio mõte (inqt in. 9. Stra.) fons eſt Thilphoſa, & Tireſię monumẽtũ, ubi pfugus diẽ ſuũ obijt.

Et Diod. Siculus lib. quinto. Ex Thebanis (inquit) qui in Thilphosiū confugerant, Tiresias defunct9
est, quem sui ciues magna cum pompa sepeliuere, Deoꝝ sibi honores tribuentes. De Tiresia plura Ho
merus. xi. Odysseæ. Tiresiæ excœcatio in prouerbiū abijt apud doctos. τιρεσίου τυφλότερος, Tiresia
cœcior. De eo, qui imprudenter agens, suę interdū cœcitatis, aut mali cuiuspiā alterius, causa extitit.
Hinc a Iuuenale Saty. 13. dictum est. Nec surdū, nec Tiresiā quemq̃ esse deoꝝ. Cur autē fuerit a Iunone excœcatus, canit Ouidi9 in tertio Transformationū libro.

DE THRACVM MORIBVS, INSTITVTISQ;. De Thraciæ locis, ac populis. De Gruibus, Hirundinibusq;. De Hellespōto, deq; Claro insula, & Aegeo mari. CA. XV.

a NVnc [a] in Thraciā locus est pgere, & [b] ad ualidissias Europę gētes uela obuertere. Quas q sedulo expiri uelit, nō difficulter deprehendet, Thracibus Barbaris inesse cōtem-
b ptum uitæ, ex quadam naturalis sapientiæ disciplina. Concordant omnes ad [c] interitum uoluntarium, dum nonnulli eorum putant obeuntium animas reuerti, alij [d] non extingui, sed beatas

NVNC IN THRACIam locus pergere.) Thracia Stephano de Vrbibus authore, a Thrace Nympha Titanide nomen sumpsit. Hæc ut ca. xi. tertij Ptolemeus docet, circū scribitur a septētrione inferiori Mœsia. Ab occasu Mœsia superiori, & parte Macedonię. A meridie altera Macedoniæ parte, & deinde littore Aegæi pelagi, & Melani sinus parte. De Thraciæ terminis Solinus ipse in fine ca. huius. Eam Ply. ca. xi. sui quarti Diuidit in Strategeas quinquaginta. Herodotus in principio quinti. Gens Thracū
(inquit) secundum Indos omnium maxima est. Quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sen-
tirent, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omniū gentiū multo ualidissima. Thraciæ gentes e-
leganter describit Ammianus Marcellinus. zz. historiarū libro, & Strabo li. 7. Ply. Ptole. Herodotus ubi
supra. Melā Pomponiū libro secundo in Thracū moꝝ enarratione, imitatur Solinus hoc capite. b
℄ Ad ualidissimas Europæ gentes.) Ex Ply. ca. xi. lib. quarti. Aristoteles philosophus in Probleumatis
quærit. Cur timidi sint, qui loca feruida incolunt, fortes, qui gelida? Id dissoluit Sectiōis quartædeci-
mæ problemate octauo. An (inquit) qd natura contra, q̄ loca, & tēpora se habet. Quoniā si se similem
ageret, cito periret. Sunt aūt fortes, qui calida sunt natura, timidi, qui exangues, refrigeratiq; sunt. Fit
igitur, ut qui loca inhabitant calida, refrigerentur, qui frigida, concalescant, utriq; tamē corpore ma-
gno adolescunt, eo qd qui frigida colunt, insito calore abundāt, q calida, calore loci refouētur. Quip-
pe cū in calidis, & a calore incrementū sequatur. Frigus autē uim astringendi, constipandiq; habeat.
Cū igitur alteri principiū interse uehemens augendi obtineant, alteri nullo extremo frigore impedian
tur, merito utriq; augeri possunt plenius. Homines nostrę regionis augeri ideo minus possunt, qd &
principiū illud in se imbecillius continent, & frigore aliquantisper constipant. Idē fere habet proble-
mate. 16. Sectionis eiusdē. Ob Thracū ualitudinē tradunt, qui fabulas consectant apud eos Martem
natū, educatūq;, ac apud eosdē insignē habuisse domū. Maro Aene. lib. tertio.
Gradiuumq; patrem, Geticis qui præsidet aruis. Geticis. i. Thracijs (inqt Seruius. Manilius q̄rto
Astronomicō Thrace Martē sortita colonū. Domū Martis ī Thracia elegāter describit Stati9. 7. Theb.
Hic steriles delubra notat Mauortia syluas &c. Ab Horatio secūdo Carmi. bello furiosa Thrace
nuncupata est. c ℄ Ad interitū uoluntariū.) Melā sequit hoc loco Solinus. Quidā feri sunt (inqt il-
le) & ad mortē paratissimi. Getę utiq; id uaria opinio pficit. Alij redituras putāt animas obeuntium.
Alij etsi nō redeant, nō extingui tamē, sed id melius esse q̄ uiuere. Democritus philosophus (ut cap. 55.
septimi naturalis historiæ refert Ply.) posuit futuram hominū resurrectionē, qd Christianoꝝ uerissi-
mū dogma est. Chrysipp9 itē Stoicoꝝ princeps idē asserit in his libris, quos de prouidentia scripsit.
Cū eñ de innouatiōe mūdi loqueret, inter alia hęc intulit. Quod cū ita sit (inquit) apparet nō esse im-
possibile, & nos cū uitā finierimus rursus uertiginibus certis tēporis reuolutis, in hunc statū, in quo
nūc sumus restitutū iri. Chrysippi Græca uerba sunt hæc. τούτου δὲ, inquit, οὕτως ἔχοντος δῆλον ὡς
οὐδὲν ἀδύνατον, καὶ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλυμένων χρόνου εἰς ὃ
νῦν ἐσμὲν καταστήσεσθαι σχῆμα. Meminit Lactā. li. 7. Idipsum & Sibyllę carminib9 cecinerūt. Extat
Athenagoræ philosophi liber de hominū futura resurrectione. DE hac ipsa materia Theologi moder-
niores Distin. 43. quarti Sententiarū lib. plura disserunt. d ℄ Alij non extingui animas.) Hominis
animas esse immortales philosophi asserunt fere omnes. M. Cicero primo Tuscu. q. lib. & Lactā. c. 8. li.
septimi tradūt Pherecydē primū de ęternitate animarū disputasse. Post eū aūt Plato in eo lib. quē Phe
donē īscripsit. M. C. & alij ferme oēs idē ostēdere conati sūt. Lege Plutar. c. 7. li. q̄rti de Pla. philosophoꝝ

magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt [a] puerperia. Deniq; recentem natum fletu parens excipit. Contrauersum læta sunt funera, adeo ut exemptos gaudio prosequātur. Vxorum [b] numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugiū. Quæ fœminæ tenaces sunt pudiciciæ, defunctorum insiliunt [c] cōiugū rogos, &, qd' maxime insigne ducunt castitatis, præcipites in flammas eunt. Nupturæ nō parentū arbitratu [d] transeunt ad maritos, sed quæ præ cæteris specie ualent, subhastari [e] uolunt, & licētia taxationis admissa, nō moribus nubunt, sed præmijs. Quas formæ præmit dedecus, dotibus emunt, quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt herbarū, q̄s habent [f] semi-

Quid Aristoteles de hac ipsa re senserit, Scotus distinctione quadragesima tertia quarti sententiarum disserit copiose. a ℂ Luctuosa sunt puerperia.) Valerij Max. uerba sunt titulo de Institutis antiquis. Thraciæ uero illa natio (inquit) merito sibi sapientiæ laudes uendicauerit, quæ natales hominū flebiliter, exequias cū hylaritate celebrat, siue illis doctorum præceptis, uerū conditionis nostræ habitū prouidit &c. Euripides in Cresphonte (inqt primo Tus. q. M. Cice.) Nos docebat cœtus celebrantes domū lugere, ubi esset aliquis in lucē editus humanæ uaria uitæ reputantes mala. At qui labores mortem finisset graues, hunc omnes amicos laude, & lætitia exequi &c. Hunc ipsum Thracū morem etiā Herodotus explicat libro quinto. Et Mela Pōponius in secundo. Eam ipsam cōsuetudinē elegāti hexasticho Archias poeta explicat, inqens.

Θρήϊκας αἰνείτω τὶς ὅτι στονα-
(χεῦσι μὲν υἷας
Μητέρος ἐκ κόλπων πρὸς
(φάος ἐρχομένους.
Ἔμπαλιν δ᾽ ὀλβίζουσιν ὅσους
(αἰῶνα λιπόντας
Ἀπροϊδὴς κηρῶν λάτρις
(ἔμαρψε μόρος.
Οἱ μὲν γὰρ ζώοντες, ἀεὶ παν-
(τοῖα περῶσιν
Ἐς κακὰ, τοὶ δὲ κακῶν εὗ-
(ρον ἄκος φθίμενοι

Id nos ex tempore in Latinum sic conuertimus.

Thracas quis laudat, soleant qd' plangere natos
In lucem quotiens edidit alma parens.
Contra felices uocitant, quos flore iuuentæ
Ancillans Parcis mors inopina rapit.
Illi dum uiuunt properant ad pessima semper.
Ast ijs mors finem contulit ipsa mali.

Brachamanæ philosophi mortem uitam putandam esse aiunt, quasi quendā uiuidū hominū conceptum, mortem uero natiuitatē ad uerā illam, & felicem uitam ijs, qui recte philosophati sunt. Iccirco eos multa exercitatione uti ad mortis præparationē. Nihilq; eorum, quæ hominibus accidere dicuntur, bonū esse, uel malū. Hæc, & plura Strabo. 15. Geographiæ libro. b ℂ Vxorum numero se uiri iactitant.) Idem scribunt Herod. lib. 5. & Mela lib. secundo. Barbarorum fuit (inquit primo Aene. Seruius Honoratus) nō singulas coniuges habere, sed plures. Apud Romanos eū, qui duas habuit simul uxores, sine dubitatione comitabaẽ infamia, ti. 9. noni Codicis, lege decimaoctaua. Et Insti. de Nuptijs. §. Quia duas. Iuliani iurepériti uerba sunt tit. 2. tertij Digestorum, lege prima. Qui prima sponsalia, binasue nuptias in eodē tempore constitutas habuerit, notatur infamia. Theologi dicunt non esse matrimoniū siquis uiuente prima, cum alia contrahat distin. 33. & 38. quarti sententiarū. c ℂ Insiliunt rogos.) Herodotus hunc morem describens. Singuli (inquit) plures uxores habent, quorum ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hāc rem studio, quænā dilecta fuerit a marito pcipue. Quę talis iudicata est, & hūc honorē adepta, ea a uiris, ac mulierib⁹ exornata ad tumulū a suo ꝓpinquissimo mactatur, unaq; cū uiro humatur, cæteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducētibus. Idem refert Mela Pomponius in secundo. Indorum uxores idem factitant pro maritis, ut Solinus ca. 65. infra tradit. Nunc tam tepidus uxorum erga maritos amor, ut si permutatio detur

Morte uiri, cupiant animam seruare catellæ. d ℂ Non parentum arbitratu). Eadem referunt Hero. & Mela Pomp. locis eisdem. Difficile omnino est matrimoniū quom uel alter coniugum non sponte sed coacte nupserit, uel uterq;. Rursus seruile coniugiū est, si magnæ dotis gratia, idipsum fiat. Verissima Plautina ex Asinaria sententia. Argentū accepi (inquit) dote, imperium uendidi. e ℂ Subhastari.) idest, sub hasta mitti, uendiq; per auctionē uolunt. Sunt exemplaria, quæ subarrari habeant. f ℂ Semine igni superiecto.) Herod. in Clio scribit apud Massagetas inueniri arbores talē fructū feren-

res,qui iactus in ignem ab iis qui ad se calefaciendos conuenerunt foco circumsedentes incenso igne sic ebrios reddit odore suo,ut uinũ Græcos.Et eo uehementius,quo plus eius fructus fuerit iniectum, quoad cõsurgatur ad tripudiandũ,ac perueniatur ad cantũ.Qui de rerũ natura commentant̃,multa esse dicunt,quæ hylaritatẽ quandã utentibus tribuant.Veluti sunt Heleniũ herba,Boglossos, Euphrasinũ,Oenothera,quæ & Omiris dicitur.Rursus,ut inquit Celsus secundo de medicina libro,sensus excitant,Nepeta,Thimũ, Satureia,præcipueqꝫ Pulerũ,ruta,& cepa.Nasturtiũ prætcrea uim habet torporem excitandi.Vnde & natum prouerbiũ. ἔδιε κάρδαμον,Ede Nasturtium.In hominẽ segnẽ,ac omnino stupidũ.Meminit Ply.ca.8. deciminoni naturalis historiæ. SCRibit Porphyrio Thraces ebrietate fortiores reddi,ac per uinolentiã illicitos etiam concubitus audere.

a ne ignibus superiecto.Cuiꝰ nidore perculsi,pro lætitia habent imitari ebrietatem sensibus sauciatis.DE ritu ista sunt. De locis,[a] & populis quæ sequuntur. Strymonem accolunt dextro latere
b Denselatæ. [b]Bessorum [c]quocꝫ multa nomina adusqꝫ Nestum [d]amnẽ,qui radices Pangæi circumfluit.Hebrum [e]Odrysarum solum fundit,q̄ fluuiꝰ excurrit inter Priantas,[f] Doloncas,[g]Thy-
c nos,Corpyllos,aliosqꝫ Barbaros,tangit & Cyconas.[h]Deinde Aemus [i]sex milibus passuũ arduus, cuius auersa Mœsi, Getæ, Sarmatę, Scythæ,& plurimę ĩsidũt natiões.Ponticũ littꝰ[k]Scythonia gens obtinet,quæ nato ibi Orpheo uate decꝰ addidit nomini.Quem siue sacrorum,siue

a ℭ De locis.)De locis,quoꝝ facit Solinus in hoc capite mentionẽ,copiose Plynius ca.xi.lib.quarti. De Strymonio flumine ca.p̄cedenti abunde diximus.Nec mirum eum tam in Macedonia,quã in Thracia poni.Cũ authore Ptolemæo ĩ mõtibꝰ Thraciã,& Macedoniã diuidẽtibus,ortum habeat. b ℭ Denselatæ.)Hi populi a Plynio interdũ Denselatæ,aliquando Denselethæ dicuntur.Ptole.Denthesetas nominat.Diuersitatis huius meminit etiam Hermolaus. c ℭ Bessorum.) Herodotus in septimo. Itẽ Stephanus Bissos uocant.Sed hoc arbitrariũ extimat Hermolaus. d ℭ Nestum amnẽ.) Annotat Hermolaus esse authores qui nõ Nestum,sed Nessum hunc amnem nominẽt.Esse præterea Neston urbẽ, & Nestiada regioné ab hoc amnẽ cognominatã.Scribit Aristot.ca.31.sexti naturæ animaliũ,& Plyniꝰ repetit ca.16.octaui libri.In Europa inter Acheloũ tantũ,& Nestum amnes leones procreari. e ℭ Hebrum Odrysarũ.)Ex Ply.ca.xi.quarti.Scribit Seruius in fine quarti Geor.Hebrum amnem ex fontibus Rhodopæ montis dilabi.Dictum autem ait ab Hebro Boreę fratre.Recipit aũt in se amnes Tearũ, Contadestũ,Agrianẽ,Bargum,Suemũ,authores Herod.& Ply.uterqꝫ li.quarto.Plynius ca.4. tricesimi tertij,enumerat Hebrũ inter ea flumina,quæ aurum deuehunt. f ℭ Priantas.)Hos Herod.lib.7. Briantas uocat,a quibus regio Briantica,quæ olim Gallaica dicta est. g ℭ Dolongos.)Hermolaus existimat legendum,Doloncas,uel Doloncos,a Dolonco Bithyni fratre, Tracũqꝫ rege. DE Thynis, & Corpillis,Ply.ca.xi.lib.quarti. h ℭ Cyconas.)Cycones Thraciæ populi,a quoꝝ matribus Orpheus uates,q̃d earum connubium sperneret,discerptus est,Liberi patris sacra simulantibus.Fabulam referunt Virg.in fine quarti Georg.& Ouid.xi.Metamor.Alij dicunt eum fulmine peremptũ in Dio Macedoniæ,ibiqꝫ sepultũ a Musis,quod uerum esse epigrammate ibi scripto euidens est.

Orphea candenti transfixum fulmine Thracem,
Cum curua Aonides hic posuere lyra.

Orpheum poetam docet Aristoteles nunq̃ fuisse,& hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse cerdonis.Cicero primo de natura Deoꝝ. i ℭ Aemus.) Aemi excelsitas(inquit ca.xi.quarti Caius Plynius)sex.M.passuũ subitur.Auersa eius,& in Istrum deuexa,Mœsi,Getę &c.Hic mons cæteros Thraciæ montes spacij magnitudine,ac sublimitate superat,mediamqꝫ Thraciam diuidit.Existimat Polybius ex eius uertice utrumqꝫ mare cerni Aegęum.s.& Adriaticum,quod Strabo libro septimo,ob ingens interuallũ, falsum probat. Sententiam Polybij Mela sequitur.Dictus autem est ἀπὸ τοῦ αἵμου βορέου, καὶ ὀρυθυίας υἱοῦ.Hoc est,ab Aemo Boreæ,& Orythiæ filio,author Stephanꝰ de Vrbibus.Seruius secundo Georg.montem Thessaliæ esse dicit,super illud Taygeta o qui me &c.Sed hoc ideo quoniã is Thessaliam a Thracia diuidit. k ℭ Sithonia gens.)Ply.ca.xi.libri quarti.Circa Ponti littora(inquit)Morisenæ,Sithonijqꝫ Orphei uatis genitores optinent.Hunc locũ sic Martianus lib.6.refert.Dein(inquit)pontum Sithonia gens habet, q̄ gloriã Orphei progeniti uatis profectione sortita est.Nam in Spartio promontorio ille uitam,aut sacris,ut aiunt,impendit aut fidibus.

cantuũ secreta in Sperchio [a] promontorio agi- a
tasse tradunt. Deinde stagnũ Bistoniũ. Nec lon-
ge regio Maronea, in qua Tyrida [b] oppidũ fuit
equorũ Diomedis stabulum. Sed cessit æuo, so-
lumq; turris uestigium adhuc durat. Inde nõ ꝓ- b
cul urbs Abdera, quã Diomedis [c] soror & condi-
dit, & a se sic uocauit. Mox Democriti [d] domus
Physici, ac si uerum rimere, ideo nobilior. Hanc
Abderam Olympiade prima, & tricesima senio

a ℭ In Sperchio promontorio.) Vetusti omnes codices, quos legerim, habent Sperchio promonto. Martianus (ut iam iã adductus est) habet Sparthio promont. Sed nõ lego aliqd huius nominis Thraciç promontoriũ. Põponius autẽ cũ de Thracia scribit. Videtur eũ locũ, ubi Orpheus habitauit, Orbelon nominare. Montes (inquit) interior attollit Aemon, & Rhodopen, & Orbelon sacris Liberi patris, & cœtu Mœnadũ Orpheo primũ initiante celebrato. Quid si Serrio legas? Pomponius eodẽ loco. Deinde (inquit) promontorium Serrium, ex quo cantantẽ Orphea secuta narrant nemora, ꝗuis ante Hermolaũ Seriphiũ legeretur. Ptolemęus in descriptione Macedoniæ, q̃ est Thraciæ contigua, enumerat Sperchiam urbem. DE Bistonio lacu, genteq; Bistonia. Itẽ de Maronea regione Ply. capi. xi. libri quarti. b ℭ Thyrida oppidũ.) Existimat Hermola⁹ ca. xi. quarti Castigationũ Plynianarũ hic, & apud Plyniũ legendũ Tinda ex Stephano, Martiano, cæteris. Verba Plynij sunt. Abdera libera ciuitas. Stagnũ Bistoniũ & gens. Oppidũ fuit Tinda, Diomedis equorũ stabulis dirũ. Item capi. 8. uicesimiquinti uoluminis. Circa Abderam (inquit) & limitem, qui Diomedis uocatur, equi pasti inflãmãtur rabie. Marcellinus li. zz. Abdera (inquit) Protagorę domiciliũ, & Democriti, cruentæq; Diomedis sedes. Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorũ præsepia ærea erãt, cathenis ferreis uicti, alebantur carnibus hospitum illuc diuertentiũ. Hunc tyrannũ Hercules peremit, equis suis uorandũ apposuit, eosq; mansuetiores factos secum abduxit, ac Euristheo detulit. Is eos Iunoni sacrauit, quorũ genus usq; ad Macedonẽ Alexandrũ permansit. Ex Diod. Siculo lib. 5. & Seruio primo Aeneidos super illud. Nunc quales Diomedis equi &c. Ex hac historia non inconcinniter sumetur Adagium. Diomedis equi. In quempiã nil ꝑter exteriorẽ effigiem humanitatis habentẽ. Rursus & hoc, Abderitanę pectora plebis habes, in hominẽ, cui uerius amentia, ꝗ prudentia possit ascribi. Historiã aũt unde sit sumptũ Adagiũ refert Cœlius ca. 31. decimisexti Antiq. lecti. Rursus cũ significamus non desse nobis locũ alterum, quom cõmode uiuere in patria fuerit denegatũ, ἄβδηρα καλὴ τηίων ἀποικία. Abdera pulchra Teiorũ colonia. Refertur a Strabone lib. Geographiæ. 14. c ℭ Diomedis soror, & cõ. & a se sic nominauit.) Hellanicus author est, Herculẽ tanto discrimine aduersus Diomedẽ pugnasse, ut in ea pugna Abderitũ puerũ delicias suas amiserit, ab equis illis feris dilaniatũ, in cuius tandem humati pueri nomine, Abderã urbem condidisse, denominasseq;. d ℭ Democriti domus physici.) Sunt qui Democritũ nõ Abderitem, sed Milesiũ fuisse scribunt. Hic discendi gratia, Aegyptum, Persidem, Rubrũ mare, Aethiopiãq; adijt. Gymnosophistisq; in India congressus est. Is præter cæteros, Naturalia, Moralia, Mathematica, liberaliũ disciplinarũ rationes, artiumq; aliarũ peritiã exacte calluit. Vnde philosophus quinq; certaminũ dictus est. Floruit circa. lxxx. Olympiadẽ. Sunt eius & hæc inter cætera. Sermo operis umbra. Nõ ex loco gloriam aucupandã, sed loco gloriam imponendã potius. Animũ beatũ fore, dũ nullo mœtu, nulla superstitione, aut alia quauis perturbatione concutit.

Prudenter hic ob stulta uota hominũ,
Ridebat quoties a limite mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter.

De risu Democriti, & Heracleti lachrymis extat incerti poetę nobile apud Græcos Epigrãma. Id latinum fecit CASPAR VRSINVS Velius, Doctor, & Poeta, de utraq; lingua optime meritus. Mihi ob eius candidissimos mores, ac non uulgarem in bonis literis eruditionẽ, amiciciæ uinculo coniunctissimus. Epigramma ipsum tũ Græcũ, tum Latinũ libuit subnectere.

τὸν βίον ἡράκλειτε πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ᾽ ἔζης
Δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἔσ᾽ ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τὸ πλέον ἤπρίν.
Νῦν ὁ βίος πάντων ἐσὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτός ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

VRSINVS.

Nunc magis atq; olim uitæ Heraclete labores
Plora, nam uita hæc est miseranda magis.
Ac tu nunc magis atq; olim Democrite ride
Hæc etenim uita est ridiculosa magis.
Ipse autem intererea cernens uos differor anceps
Te risu, lachrymis quomodo teq; iuuem.

Constat eum seipsum excęcasse, uel ut liberius rerum naturas contemplaret. Vel ut ait Laberius, Ma-

lis bene esse ne uideret ciuibus. Tertulianus cap. ultimo. Apologetici id fecisse ait, qd' mulieres sine cõcupiscentia nõ posset aspicere, & doleret si eis potitus nõ fuerit. Lege. M. Tul. circa finẽ quinti Tuscu. q. Et. A. Gelliũ ca. 17. lib. decimi. Obijt autem, ut Hipparchus ait, centesimo, & nono ætatis suæ anno. Lucretius lib. 3. sic eius obitum refert. Deniq; Democritum postq̃ matura uetustas
Admonuit memores motus languescere mentis, Sponte sua læto caput obuius obtulit ipse.

a collapsam Clazomenij[a] ex Asia ad maiorem faciem restitutam, obliteratis, quæ præcesserant, nomini suo uindicarunt. Locũ[b] Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, qd' ibi recoluit
b militis sui numerum. Polydori[c] tumulum ostendit Aemus in parte, quã Aroteres[d] Scythæ celebrant. Quondã urbem Geraniã,[e] Cattuzam uocant Barbari, unde a gruibus[f] Pygmæos ferunt
c pulsos. MAnifestum sane est in septẽtrionalem plagam hyeme grues frequentissimas conuolare. Nec piguerit meminisse, quatenus[g] expediti-

a ¶ Clazomenij ex Asia.) Ex Strabone lib. 14. uidetur legendũ Teij, non Clazomenij. Teij (inquit) relicta urbe, Abdera Thracũ urbem migrauerunt cũ Persarũ cõtumeliã ferre nõ possent. Vnde illud dictum est, Abdera optima Teiorum colonia. Sunt enim Teij, & Clazomenij inter se proximi. Quare fieri potuit, ut ex utraq; genti illuc migrauerint. b ¶ Locũ Doriscum.) Est enim, ut in Polyhymnia scribit Herod. Thraciæ littus, pariter campus ingens, quẽ grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus ẽ is murus, qui Doriscus appellatur, cui impositũ est Persarum præsidiũ a Dario iam inde cũ Scythis inferebat bellũ. Cũ igitur loc9 digerendis, recensendisq; copijs idoneus sibi uideret, Xerxes ita sibi faciendũ putauit &c. Mela Põpo. libro secundo circa Hebrũ (inquit) Cicones, trans eundẽ Doriscos, ubi Xerxes copias suas, quia nũero nõ poterat, spacio mensum ferunt. Meminit & cap. xi. quarti. C. Plynius. Ammianus lib. 18. historiarũ, hanc Xerxis recensionẽ fabulosam credit. Stephanus. δορίσκος πόλις Θράκης, καὶ πεδίον, hoc est Doriscus urbs Thraciæ, & campus, seu planies. c ¶ Polydori tumulũ.) Hunc Polydori tumulũ describit Maro tertio Aeneidos.
Forte fuit iuxta tumulus, quo cornea summo &c. Historiã refert Naso. 13. Meta. Est ubi Troia fuit &c. Rei seriem refert Polydori umbra apud Euripidẽ ea Tragœdia, quæ Hecuba inscribĩ in principio. d ¶ Aroteres.) Sic enim legendũ est ex Plynio ca. xi. lib. quarti, etsi exẽplaria omnia, quæ uiderim, Aratores habeant. e ¶ Geraniã Gatizon.) Stephanus eam urbem Cattuzam nomĩat, eos aũt Cattuzos. Plynij codices plerũq; Gatizos retinent. Vide Hermolaũ ca. xi. quarti Plynij. f ¶ A Gruibus pygmęos ferunt pulsos.) Sumptũ ex Plynio ca. xi. lib. quarti. Existimant plures fabulosum esse, qd' tũ de paruitate, tũ de pugna Pygmęorũ cũ gruibus narratur a multis. Sumptũ eñ est ex principio tertij Iliados Homeri, quo loco gruum mentionẽ faciens sic inquit.
Postq̃ hyemem fugitant, nimij quoq; frigoris hymbrem,
Oceani aduolitant refluos clangoribus æstus
Cædem Pygmęis populis, clademq; ferentes. Deimachus, & Megasthenes innouarunt Pygmęorũ aduersus grues decantata pridem ab Homero prælia. Triũ etiã palmorũ homines, aiunt Strabo lib. 15. Albertus lib. 21. de animalibus friuolis argumentis, nõ esse eos homines contra peritiorũ sententiã scriptũ reliquit. Præstat igitur Aristotelis magis adhærere sententiæ. Is enim ca. 12. octaui Naturæ animaliũ. Grues (inquit) ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus perfluit/ ueniunt, quo in loco pugnare cũ Pygmęis dicunĩ. Nõ enim id (inquit) fabula est, sed certe genus tũ hominum, tũ etiã equorũ pusillũ (ut dicĩ) est, deguntq; in cauernis, unde nomẽ Troglodytæ a subeũdis cauernis accepere. Philostratus ex sententia Apollonij sic de Pygmęis in tertio. Pygmęos sub terra degentes (inquit) supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prędicat uiuere, non uanũ est. Quæ de Pygmęis scribit Ply. alibi annotauimus. Ouid. 6. Meta. scribit Pygmęã fuisse in gruem conuersam.
Hanc Iuno iussit certamine uictam
Esse gruem, populisq; suis indicere bellum. Extat apud Grecos ex Pygmęis sumptũ Adagium. Acrothinia Pygmæorũ colosso aptas, in eum qui diuersa penitus inter se cõponere satagit. Et in Obscęno carmine (quisquis eius fuerit author) Pygmæis breuior. Hyperbole in monstruosam hominis paruitatem. Docet Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ, incipere abire grues Septembri mense. g ¶ Expeditiones suas dirigant.) Quoniã non pauca admiratione digna in gruibus reperiunĩ, iccirco de eis hac parte Solinus prosequitur. Sumpsit autem hæc ex Plynio fere omnia, uel ex cap. xi. lib. q̃rti, uel ex ca. 23. libri decimi. Gręci eas γέρανους nuncupãt, Latinis ex sono, & uoce earũ nomẽ sumptũ est.

ones ſuas dirigant. Sub quodam militiæ eunt ſi- a
gno, & ne pergẽtibus ad deſtinata uis [a] flatuũ re-
nitatur, arenas deuorant, ſublatiſq; lapillulis ad
moderatam grauitatem ſaburrant.[b] Tunc ſe tol
lunt in altiſsima, ut de excelſiori ſpecula metent, b
quas petant terras. Fidens [c] meatu præit cateruas.
Volatus deſidiã caſtigat, uoceq; cogit agmẽ. Ea
ubi obraucata eſt, ſuccedit alia. Pontũ tranſiturę
anguſtias captant. Et quidẽ eas promptũ eſt ocu c
lis dephendere, quæ inter Tauricam ſunt, & Pa-
phlagoniã, id eſt inter Carambim, & [d] κριοῦ μέτω-
πον. Cum [e] trans mediũ alueum aduentaſse ſe ſci-
unt, ſcrupulorũ ſarcina pedes liberant. Ita nautæ d
prodiderunt, compluti ſæpe ex illo caſu imbre
ſaxatili. Arenas non prius euomunt, q̃ ſecurę ſe-
dis ſuæ fuerint. Concors [f] cura omniũ pro fati-

Mirum eſt, qđ naturales referunt, Nõ laſseſcere in ullo labore, qui neruos ex alis, & cruribus gruis habeant. De Gruũ prudentia Ariſtotelis uerba ſunt ca. 10. noni de natura animaliũ. Grues etiam (inquit) multa prudenter faciunt, loca enim longinqua petunt, ſui cõmodi gratia, & uolant alte, ut procul ꝓſpicere poſsint, & ſi nubes tẽpeſtatis uiderint, conferunt ſe in terram, & humi quieſcunt. Ducem etiam habent, & eos, qui clament, diſpoſiti in extremo agmine, ut uox percipi poſsit. Cum conſiſtũt, cæteræ dormiũt, capite ſubter alam cõdito, alternis pedibus inſiſtentes, dux detecto capite proſpicit, & qđ ſenſerit, uoce ſignificat. Aſcribam huic loco, quæ docte, & eleganter de Gruibus ſcribit Ambroſius ca. 15. quinti Hexameron. Quã iniuſsi (inquit) & uoluntario uſu grues ĩ nocte ſollicitã exercent cuſtodiam, diſpoſitos uigiles cernas, & cæteris conſortibus, aliæ circumeunt, & explorant, ne qua ex parte inſidiæ temperentur, atq; omnẽ deferunt, impigro ſui uigore tutelã. Poſt ubi uigiliarũ fuerit tẽpus impletũ, ꝑfuncta munere in ſomno ſe ꝓmiſso clangore cõponit, ut excitet dormientem, cui uicẽ muneris traditura eſt. At illa uolẽs ſuſcipit ſortem, nec uſu noſtro in uita, & pigrior ſomno renũciat, ſed impigre ſuis excutitur ſtratis, uicem exequit̃, & quã accepit gratiã, pari cura, neq; officio repræſentat. Ideo nulla deſertio, quia deuotio naturalis, ideo tuta cuſtodia, quia uoluntas libera. Hunc etiam uolentes ordinẽ ſeruant, & hac moderatione omnẽ laborẽ alleuant, ut per uices fungant̃ ductus ſui munere. Præcedit enim una, & præcurrit cæteris ꝓſtituto ſibi tempore, & quaſi ante ſigna ꝓcurrit, deinde conuertitur, & ſequenti ſortem ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius, & laborẽ omnibus, & honorẽ eſse cõmunẽ, nec paucis arrogare potentiã, ſed q̃dam in omnes uoluntaria ſorte tranſcribi? Antiquę hoc reipub. munus, & inſtar liberę ciuitatis eſt. Hæc ille. a ℭ Vis Flatuum.) Ariſtoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ libri. Auium grues (inquit) ex ultimis in ultima abeunt. Volant flatu ſecundo. Quod de lapide memorant falſum eſt. Lapidẽ enim eas tenere fulmento, quem ubi deciderit, accipi, utilẽ ad auri probationẽ aiunt. In prouerbiorũ Collectaneis extat & hoc γέρανοι λίθους καταπεπωκυῖαι, i. Grues lapides deĳciẽtes. De his qui prouidi qppiam faciunt. Grues enim (inquit Tarręas) quoniã alte uolant, & in latũ, facto impetu, quæ infra ſunt inſpicere nequeunt, lapidem portant, ut ex uolatu laborantes, deĳciant, & ſentiant, utrũ ſuper terram an mare ferantur. Et ſi quidẽ ſuper mare lapis deuenerit, iter perficiunt. Si uero ſuper terrã, quieſcunt. Hoc ait Ariſtophanes Grues lapides demittentes. Hæc fere ad literam in eius prouerbĳ expoſitione. b ℭ Saburrantur.) Onerantur, graueſq; fiunt, ne ui flatuũ a recto itinere propellantur, a Saburra. i. Sabulo, quo naues leues nimis onerari ſolent. c ℭ Fidens meatu pręit cateruas.) Grues dum alte uolant, caſu potius, q̃ arte, plerumq; literam. y. efficiunt. d ℭ κριοῦ μέτωπον.) Ideſt, Arietis frons, ob quandã cum huius animalis frontis ſimilitudinẽ. Sunt autem plura (ut alias annotauimus) huius nominis ꝓmõtoria ſcopuliue. e ℭ Cũ citra mediũ.) Cur id faciant, in uerbis iamiã aſcriptis, Tarręas explicat. f ℭ Concors cura omniũ pro fatigatis.) Si hanc gruum cõſuetudinẽ homines ipſi perpẽderent, eſset in ſubueniendo, ſuccurrendoq; lapſis indubie promptiores. Sanctum omnino monitum Ouidianũ illud, ſed innata quadam ſæuitia a paucis obſeruatũ.

Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis.

Quin potius quom uiderint quempiã malis ingentibus obrutum, addere malis mala ſatagunt. Humanius certe multo pientiſsimi Samaritani immitari parabolam. Is enim ſpoliatũ, uulneratumq; uidens hominẽ, miſericordia motus eſt, & appropians ſemiuiuo homini, alligauit uulnera eius, infundens oleum, & uinum. Et tandem ægroti hominis, ut par erat, exactiſsimã curam egit. Iuſtiſsima nimirum Iuuenalis de hominum immanitate querela.

Sed iam ſerpentum maior concordia, parcit

Cognatis maculis similis fera &c. a ℭ Nigrescunt senectute.) Cætera fere omnia albescunt senescentia, qđ ob caloris intrinseci defectū accidere philosophi perhibent. b ℭ χρυσόκερας.) Idest auricornu, χρυσός enim aurū, κέρας cornu. De eo Strabo lib. 7. & Ply. ca. xi. li. quarti. c ℭ Byzantio oppido.) Hæc urbs (authore Eusebio lib. tempoꝶ) cōdita est circa Olympiadē tricesimā, quom apud Romanos Tullius Hostilius imperio potiret̃. Eam condidit Byzas. Claudianus in Eutropium.

a gati, adeo ut si quæ defecerint, cōgruant uniuer-
sæ, lassatasq; substollant usq; dum uires ocio re-
cuperentur. Nec in terra cura segnior. Excubias
nocte diuidunt, ut exsomnis sit decima quæq;.
b Vigiles ponduscula digitis amplectuntur, quæ
si forte exciderint, somnū coarguant. Quod ca-
uendū erit, clāgore indicāt. Aetatem in illis pro-
dit color. Nigrescunt [a] enim senectute. Venia-
c mus ad promōtoriū χρυσόκερας [b] Byzantio [c] oppi-
do nobile, antea Lygos dictum, quod a Dyrra-
chio [d] abest septingentis undecim milibus passu-
um. Tantum enim patet inter Adriaticū mare,
d & Propōtidem. In Cœniensi quoq; regione nō
longe a Flauiopoli colonia Byziæ oppidū quon
dam [e] Arx Terei regis, nunc inuisum, & inacces-
sum Hirūdinibus, & deinceps alitibus aliis, quā-
e q̄ [f] Thebas, qđ illa mœnia sæpius capta sint, as-
pernentur subire. Nam inter cætera habere illas
quiddam [g] præsciū, inde noscitur, qđ lapsura nō
petunt culmina, & aspernant̃ peritura quoquo
f modo tecta. Minime certe a diris [h] auibus impe-
tuntur, nec unq̄ præda sunt ut sacræ. Cibos non
sumunt residentes, sed in aere [i] capiunt escas, &
hauriunt. ALter [k] Isthmos in Thracia est simili-
g bus angustiis, & pari latitudine arcti maris. Cui⁹
littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Pro-
pontidis oram insignit Pactyæ, Melanem sinum
Cardia, qđ [l] in cordis faciem sita sit, dicta Cardia
h est. Omnis aūt magnus Hellespontus stringitur
in stadia septē, qbus ab Europa Asiaticam plagā
uindicat. Hic quoq; urbes duę Abydos Asię est,

Conditor hoc Byzas, Constan
(tinusq; uidebūt:

Diodorus, & Polybius tradūt a Byzantio, qui urbi imperauit ita appellatam. Iustinus lib. 9. scribit a Pausania Spartanoꝶ rege conditā, ac per annos septē ab eo possessam. Deinde, uariante uictoria, nūc Lacedæmonioꝶ, nunc Atheniensiū uiris habitatā. Ammianus lib. zz. asserit Byzantiū fuisse Atticorū coloniā. Ausonius in urbium Catalogo facit Byzātiū Romę, Carthaginiq; omnino par. Et Claudianus in Eutropiū Eunuchum.

Vrbs etiam magnæ, quæ dicit̃
(æmula Romæ.

Eius situm unico tm̃ Disticho Ouid. explicat primo Tristium.

Quaq; tenent ponti Byzantia
(littora fauces,
Hic locus est gemini ianua
(uasta maris.

De ei⁹ conditoribus, nominibus, qđq; ante Constantinū principē ab Antonio Seueri filio, Antonina dicta sit, & quo anno in Turcarum potestatem uenerit ex Eustachii sententia Raphael Volaterranus explicat li. 7. Plura Strabo lib. septimo. Stephanus de Vrbibus. Herodo. lib. 3. d ℭ A Dyrrachio.) Eadem Ply. ca. xi. quarti, & Capella li. 6. e ℭ Quondā arx Terei regis.) Rursus ex Plynio capi. xi. quarti. Fabulā hanc eleganter pluribus carminib⁹ refert Naso. 6. Meta. libro. Veram autem historiā leges apud Pausaniā circa finem Atticæ. Et Seruiū Ecloga sexta Virgilii super illud. Aut ut mutatos &c. f ℭ Quamq̄ & Thebas, qđ illa.) Sumptū ex ca. z4. decimi Ply. g ℭ Quiddā p̄sciunt.) Ex Plyn. loco eodem. Ad idem facit quod scribit ca. 35. decimioctaui. Tempestate imminēte hirundo tā iuxta aquā uolitat, ut penna sępe percutiat. Virg. primo Georgicoꝶ Aut arguta lacus circumuolauit hirundo. h ℭ A diris auibus.) Sumptū ex ca. z4. decimi Caii Ply. i ℭ In aere cibos capiunt.) Sumptum itē ex eodē libro, & capite Caii Ply. DE hirundinibus plura notatu digna refert Diuus Ambro. 5. Hexameron ca. 17. k ℭ Alter Isthmos.) Alterum dicit cōparatione eius Isthmi, quo Peloponnesus exili ceruice nectitur cōtinēti, de quo capite superiori dictū est. l ℭ Cardia qđ in cordis faciē sita sit.) Græci καρδίαν, cor nūcupāt.

& Sestos Europæ. Deinde [a] contraria inter se ꝓmontoria Mastusia Cheronnesi, ubi finitur Europæ sinus tertius. Sigæū Asiæ, in quo tumulus est κυνόσσημα dictus, Hecubæ sepulcrum, & turris Protesilai [b] delubro data. Finibus Thraciæ a septemtrione Ister obtenditur, ab oriente Pontus, ac Propōtis. A meridie Aegęū mare. INter [c] Tenedum, & Chium est Claros insula, qua Aegeus sinus panditur. Ab dextra Antandrū nauigantibus saxum est. Hoc enim uerius, q̄ insula meruit cognominari. Id quoniā uisentib⁹ procul capræ simile creditur, quā Græci ἀιγά [d] nuncupant, Aegęus ab eo sinus dictus est. A [e] Phalario Corcyrę promontorio, ad nauis effigiem scopulus eminet, in quem transfiguratam Vlyxis nauem crediderūt. Cythera, quæ a Malea abest, quinq; milibus passuum, Porphyris [f] antea nomen fuit.

Stephanus aliter nominis huius originē interpretatur, quod uidelicet Hermochare diuina faciēte, cor uictime raptū a coruo, in Thraciæ partē illam delatū fuerit. Abydos, & Sestos urbes, inqt Mela, Leandri, & herus amore pernobiles. Extat de hoc ipso amore apud Musæum libellus. Itē apud Nasonē perelegans epistola. a ℭ Deinde contraria.) Ply. id ipsum sic explicat. Dein promontoriū Cheronnesi Mastusia aduersum Sigęo, cuius in fronte obliqua Cynossema. Ita appellat̃ Hecubę tumulus, statio Achęorū. Turris, & delubrum Protesilai &c. κυνόσσημα, canis sepulchrum significat. Fingūt Hecubam Priami cōiugē post tot aduersa, in canē fuisse conuersam. κυνῶν Canis, σῆμα sepulchrū. Fabulā refert Naso. 13. Meta. libro. De qua inter cætera.

Rictuq; ad uerba parato
Latrauit conata loqui. Locus extat & ex re.
Nomen habet.

Ex Ply. ca. xi. quarti, & Strabone libris. 13. & 14. Pomponio Mela lib. secūdo sumpsit hæc Solinus. b ℭ Protesilai delubro.) Scribit Homerus secundo Iliados, Protesilaum cū quadraginta nauibus pro Gręcis ad Troiam nauigasse, quē ex cunctis Graecis primū ex naui in littus incidentem, uir Dardanus interemit. Cui⁹ mors magnū uxori, magnum desolatę domui, magnum etiam bellacibus socijs desyderiū reliquit. Lege Domitium Sylua tertia quinti Syluarum Statij. Eadem cū Solino scribit Mela in. 2. DE Thracię limitib⁹ in principio huius capitis dictū est. c ℭ Inter Tenedum, & Chium.) Verba Plynij, quem hoc loco æmulatur Solinus hæc sunt. Aegęo mari (inquit) nomen dedit scopulus inter Tenum, & Chium uerius, q̄ insula ex nomine a specie capræ, quæ ita a Græcis appellatur, repente in medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirū, ac pestiferum. Quid de hac denominatione scribant Strabo. M. Varro, Pacuuius, Martianus, refert Hermolaus in fine capitis. xi. quarti Plynij. d ℭ Ἀιγά.) A nominatiuo αἴξ ἀιγός. i. Capra. Alij Aegeum dictum uolunt, ab Aegęo Neptuni filio, & Thesei patre, qui, ut canit Catullus, in id mare, pręcipitem sese scopulorum e uertice iecit,

Amissum credens immiti Thesea fato.

Festus Pompeius Aegeum mare appellatur (inquit) qđ ita crebrę in eo sunt insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum uideantur. Siue qđ in eo Aegea Amazonum regina, perierit. Siue qđ in eum Aegæus pater Thesei se præcipitauerit. e ℭ A Phalario.) Eadem scribunt Ply. ca. 12. libri quarti, & Martianus libro sexto. Plynius autē uocat promontoriū hoc Phalacrium. Strabo, Ptolemæus, & Stephanus φάλακρον, Martianus uti Solinus Phalariū. FAbulam de Vlyssis nauis in scopulum conuersione, refert Naso Transformationū libro q̄rtodecimo.

Neritiæq; ratis uiderunt fragmina &c.

DE Cytheris Plynius ibidem. Dicta autem (ut Stephanus author est) ἀπὸ κυθήρου τοῦ φοίνικος. i. a Cythero Phœnicis filio. f ℭ Porphyris.) Nomen sumptū a purpurarum captura ingenti. Gręci enim πορφύραν purpuram dicunt, & πορφυρίδα, uestem purpuream. Hæc quoq; insula, ut Stephanus author est, κυθηραία λέγεται.

PRONIVS.)Insularum,quæ in nostro mari sitæ sunt,quædā singulariter magnæ,quædā minores a Græcis dici solent.Sunt aūt magnæ Cyprus,Creta,Rhodus,Eubœa,Lesbos,Sicilia, Sardinia,Cyrnos.Reliquę ab ijs cōparatione quadā,minores nuncupanť.Hæc in operis sui exordio retulit Appianus.In Creta insula,siue uera,siue fabulosa expetas,mira plurima facta narranť. De miris ijs igitur scripturus Solinus in Cretā insulā hoc capite,stilum uertit.Imitatur aūt more suo Ca.Plynium

DE CRETA INSVLA, DEQVE aliis plurimis ad eā pertinentibus. CAP.XVI.

a PRonius [a] est Cretam dicere,q̄ absoluere in quo mari iaceat.Ita enim circūflui illi⁹ nomina Græci permiscuerunt, ut dum alijs alia inferunt, pene obduxerint [b] uniuersa.
b Quanta possumus tamen fide in designanda, operam locabimus, nequid hæreat [c] sub ancipiti. Inter ortum porrigitur, & occasum tractu longissimo,hinc Græcia,inde Cyrenis obiacentib⁹.
c A septētrione Aegæis,& suis, idest Creticis æstibus uerberatur. Ab Austro Libycis undis perfunditur,& Aegyptijs. Constipata centum [d] urbibus, sicuti perhibēt, qui prodige [e] lingua largiti sunt,sed magnis,& ambitiosis oppidis,quorum

cap.12.libri quarti. Ipsa Creta (inquit)latere ad Austrum,altero ad Septemtrionē,inter ortum,& occasum porrigiť, centum urbiū clara fama &c.Eius situm, ac terminos, lege apud Ptolemęū ca.17.lib.tertij.Eudoxus(ut Strabo refert lib.10.)ipsam in Aegęo sitam esse pelago tradit,cuius sententiæ nō assentiť Strabo,sed ipsam inter Cyrenem,& Græciā esse dicit,eū ipsum Stratonē adeas,q̄ null⁹ Cretā exequitur copiosius. Aristotelis uerba sunt ex ca.8.secūdi Politicoꝝ. Videtur (inquit) hæc insula ad principatū Gręciæ nata,ac pręclare sita. Cuncto namq; imminet mari,cum fere Græci omnes circum mare sint positi. Abest enim,hinc modicū a Peloponeso,illinc uero ab Asia,a loco qui circa Triopium, & Rhodū. Quare imperiū maris obtinuit Minos, ac isularum,alias subegit,alias uero dudū incultas habitari fecit &c.Quamuis Cretensiū respublica optimis legibus fuerit instituta, plura tamē ab eius legislatore contra morum honestatem sancita sunt,ut de uxoꝝ diuorcijs,ne filioꝝ multitudine patres grauarentur.Rursus uitandæ prolis gratia cū masculis concubitū exercere.Id Aristo.retulit in Politicis. Timęus refert Thalonē Cretensem masculā Venerē naturæ crimē omnino contrariū,primū perpetrasse. Hinc fortassis natum illud τρία κάππα κάκιστα.Tria.k k k.pessima, Quod ad Cretenses, Cappadocas, Cilicesq; referunt.Quāuis diuus Augustinus ca.3.de Grāmatica de tribus Cornelijs dictum putet.Fuerunt autē ij Cornelius Sylla,Cor.Cinna,Cor.Lentulus.Sunt, qui huius nefasti sceleris initiū in Orpheū uatē.Plures, qui in Thamyrā quendā retorquendū censeāt.Inter alia uitia,mēdaciū Cretensibus peculiare fuisse ex uersiculo,quē in epistola ad Titū refert Paulus,euidēs est. κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοί.Cretenses semper mēdaces,malæ bestiæ, uentres pigri. Augustinus scribit eū uersiculū in libris Epimenidis inueniri.Hinc factū est ,ut a Græcis κρητίζειν pro mentiri prouerbiali figura dici ceptum sit.Ouid.1.de Arte amandi.Non hoc,quæ centū sustinet urbes Quāuis sit mendax Creta negare potest.Sunt & alia de Cretēsibus usurpata prouerbia.Vt κρῆς κρῆτα.Et κρῆς πρὸς αἰγινίτην.In eos, qui fraudibus mutuis sese circūuenire conanť.Vtriusq; enim insulę gentē ob impro bos mores male audire solitā esse historiæ tradunt. b ℭ Obduxerint.)Legitur & oblimauerint, idē tamen utriq; sensus.i.texerint,& uelut limo cooperuerint,ut uix dignosci queant. c ℭ Nequid hęreat sub ancipiti.)Nequid sub dubio relinquať,prouerbialis figura sumpta a locis transitus difficillimi, quæ cū attigerimus, qua transeundū sit,subdubitare,ac hęsitare solemus. Vtitur ea Plautus in Amphitrione,in Mercatore,& in Pseudolo.Terentius in Eunucho.Persius satyra secūda.A Marco Tullio dictum est.Res hęret in salebra. d ℭ Constipata centū urbibus.)Qui scribūt Cretā constipatam centum urbibus,ut Virgilius,Horatius, Lucanus, Ouidius, Papinius, sequuntur Homerū secundo Iliados.Vnde eā Hecatompolin nominat,quasi centurbiā dicas.Decimo autem nono Odysseæ dicit eius insulæ esse nonaginta urbes,quam diuersitatem Strabo diluit libro decimo. Centum Cretę urbium nomina magna ex parte enumerant Homerus secundo Iliados,Strabo in decimo, Plynius cap. duodecimo quarti,Ptolemæus capite.17.libri tertij,Stephanus de Vrbibus. e ℭ Qui prodige lingua largiti sunt.)Sunt qui legant, qui prodige linguam largiti sunt. Sunt rursus exēplaria in quibus

principat⁹ est penes Gortynam, Cydona, Gnosson, Therapnen, Cyteum[a], Lisson. Dosiades eā a Crete[b] nympha Hesperidos filia, Anaximander a Crete rege Curetum, Crates Aeriam prius dictam, mox Curetim. Nonnulli etiā a temperie coeli[c] μακαρόνησον appellatam prodiderūt.[d] Prima mari potuit nauib⁹, & sagittis.[e] Prima literis[f] iura iunxit. Pyrrhicen docuit Pyrrho[g] repertore. Eqstres turmas prima docuit lasciuas uertigines implicare. Ex qua disciplīa bellicæ rei usus dat⁹.

scriptum est, qui prodige lingua locuti sunt. Hæc ultima lectio cęteris placet magis. Si prodige lingua largiti sunt, legendum sit, subintelligendū erit, centum urbes Cretæ prodige lingua largiti sunt. Intelligit autem Græcos, M. Cato, & Caius Sempronius asserunt Græcos impudenti iactantia frequēter effundi. Eisdem præterea tum leuitatē, tū loquacitatē plerūq; tribuūt. Hinc a Iuuenali dictum est. Et quicquid Græcia mendax Audet in historia. Ply. quoq; ca. quinto lib. tertij Græcorꝝ genus in suam gloriā effusissimū esse dicit. Eusebi. in lib. Prępparatiōis docet Græcos scriptores aliorꝝ scripta sibi tribuisse, id quod Syllius lib. 14. Siculis tribuit. a ℂ Cyteum Lisson.) Tam uaria sunt i hac parte exēplaria, ut quæ sit uera lectio dignosci nequeat. Interdū enim Scylion scriptum est, sępe Cylion, aliquādo Schylioson, nonnunq; Cylisson. Sūt qui reponāt Scylletion. Sed neq; Homerus, neq; Strabo, neq; Stephanus, neq; Pomponius, neq; Plynius ipse, quē Solinus ubiq; sequit. Sed neq; alter qspiam ex ĳs, quos legerim, aliquam in Creta urbē huius nomenclaturæ posuit, etsi Stephanus dicat σκυλλήτιον esse κρήτης ὄρος. Vnde forsitan moti sunt, qui Scylletion legendū putarūt. Ego si diuinare liceat, ex uariarū lectionū similitudine, reposui, Cyteum Lisson, de quibus Plynius, & Ptol. in Creta. Sunt qui Gythisson, aut Lycaston, uel Lycton, siue Olysson, de quibus omnes, reponendū putāt. Sed hæc aliorꝝ iudicio relinquēda. b ℂ A Crete nympha.) Eadē scribunt Plynius, & Capella. Stephanus dicit dictā a Crete Iouis, & Ideæ nymphæ, filio. Diod. Siculus lib. 4. nomē accepisse dicit a Creta Iouis coniuge. Libro aūt sexto ait Cretem fuisse insulæ illius regem uetustissimū. Vnde & nomē insulæ. Euseb. lib. tēporꝝ asscrit Cretā dictā a Crete indigena, quem aiunt (inquit) unū Curetarū fuisse, a quibus Iuppiter absconditus est, & nutritus. Hi Gnosson ciuitatē in Creta condiderūt, & Cybeli matri templum. Capite aūt tertio decimi Præparationis, dicit Cretū quondā fuisse primū, qui Crete regnū tenuit, a quo Creta nomē accepisse uidetur. c ℂ μακαρόνησον.) Idest felicē insulā. Plynius μακάρων eam dici ait. i. beatam. Alia μακαρόνησος est septem dierū itinere supra Thebas Aegypti, Herodotus lib. 3. Fructuū bonitas declarat Cretę insulæ coeli temperiem. Veteribus persuasum est, quicquid in Creta nascitur, infinito præstare cęteris eiusdem generis, author Plynius ca. 8. uicesimi quinti naturalis historiæ. Ea insula hac tempestate uina omniū excellentissima procreat. Vnde in Obscęno carmine. Vuæq; qualis flaua nō legit Crete. d ℂ Prima potuit nauibus.) Seneca Tragedus in Hippolito. O magna uasti Creta domiatrix freti, Cuius per omne littus innumerę rates Tenuere pontū, quicquid Assyria tenus Tellure Nereus ꝑuium rostris secat. Hucusq; Seneca.. Cretenses in prioribus annis (authore Strabone lib. 10) nauigandi principatū tenuerunt. Vnde in ueteris prouerbĳ sermonē uulgatū est. Siquis, quæ nouit se ignorare dissimulet. Cretes nescit pelagus. Meminit Tarręas in prouerbiorꝝ Collectaneis, ὁ κρὴς τὴν τάλατταν. hodie quoq; Cretensibus inter nauigandi peritos, nō infimus locus datur. e ℂ Sagittis.) Fuisse eam sagitandi peritā, ostendit Strabo pueros arcubus (inquit) inter arma Cretenses saltibus exercent, quos principio Curetē illis ostendisse ferunt. Scribit Diod. in sexto Apollinē arcus, sagittandiq; fuisse repertorem. Qua ex causa (inquit) Cretenses precipue arcu delectati sunt, quē Scythicū nominarūt. Hinc a Virgilio. 3. Georg. dictū est. Crassamq; pharetrā. Scribit in Attica Pausanias, Græcorꝝ nemini præterq Cretensibus, sagittis uti institutū patriū fuisse. f ℂ Prima literis iura iunxit.) Cōuenit inter omnes Cererem primā in Creta leges reperisse. Diod. in. 6. Tradit (inquit) a nō nullis illā (de Cerere loquens) leges quoq; dedisse, quibus homines iuste uiuere asuescerent. Idē scribit Ply. ca. 56. libri septimi. Ouid. 5. Meta. Prima dedit leges. Causam ponendi leges explicat Hora. Saty. 3. primi Sermonū inquiens. Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter. Lucretius libro quinto. Inde magistratū partim docuere creare, Iuraq; construere, ut uellent legibus uti. Posset & hoc ad Minois leges referri, sed non sunt primū ab eo institutæ leges. Veritas aūt habet, primū Mosen a Deo edoctū, homibus leges tradidisse. g ℂ Pyrrhicen docuit Pyrrho reptore.) Sic ēm ex Plynio legēdū cēsuim⁹. Saltationē (iqt) armatā Curetes docuere. Pyrrhicen Pyrrh⁹, utrāq; in Creta c. 56. li. septimi. Dio. Sicul⁹ li. 6. ait Curetes reperisse cū armis saltādi modū. Itē primos omniū greges coegisse, aliaq; māsuefecisse pecora. Scribit Martian⁹ in. 9. Cretes ad Cytherā solitos dimicare. Græcarū insup urbes multas ad lyrā, leges, decretaq; publica

recitasse. Taletem præterea Cretensem cytharæ suauitate cōpertū est, morbos, ac pestilentiā fugauisse. Scribit Strabo lib. 10. Curetem instituisse, ut saltationem, quā Pyrrhicam appellauerit, saltarent. a ℂ Studiū musicū.) Apollinē (inquit Diod. in sexto) Citharæ, eiusq́ musicę reptorē ferūt. Eusebius ca. 2. secundi Præparationis tradit Theatrū, Musicā, Harmoniāq́, a Dionysio fuisse repertam. Idem Eusebius ca. 3. decimi eiusdē operis. Itē Caius Plynius ca. 56. li. septimi, Amphionē scribunt Musicę fuisse

a Studium [a] musicū inde cęptum, cū [b] Idæi Dactyli modulos crepitu, ac tinnitu æris deprehensos in uersificum ordinē transtulissent. Albet [c] iugis montium Dyctinei, & Cadischi, qui ita excande-
b scunt, ut eminus nauigantes magis putent nubila. Præter cæteros Ida est, qui ante solis [d] ort⁹ solem uidet. Varro in opere, qđ de littoralib⁹ est, etiā suis tēporibus affirmat sepulcrū [e] Iouis ibi uisitatum. Cretes Dianā religiosissime uenerant,

repertorē. Macrob. in principio secundi de Somnio Scipionis, modulos crepitu, tinnituq́ ęris deprehensos Pythagoræ philosopho tribuit. Sed credendum eū perfecisse, qđ ab Idæis Dactylis repertum fuerat a principio. b ℂ Idæi Dactyli.) Stra. lib. 10. & Diod. Siculus li. sexto scribunt Idæos Dactylos a mōte Ida, & denario digitorꝝ numero fuisse nūcupatos. Fuerūt aūt qnq́ fratres, mares, totidēq́ sorores. Alij dicunt eos duos alij tres, plures centum, alij aliter. Inter authores conuenit eos ignis usum, æris, ferriq́ naturā, quoue modo fabricarentur, in loco, quē Berecynthiū dicunt / inuenisse. Ob idq́, ac alia plura repta, stultā gentilitatē diuinos eis honores tribuisse. c ℂ Albet iugis montiū.) Montes sunt in Creta, quos Albos uocant. Ply. ca. 34. sextidecimi. Eosdē Cretæ montes ca. 12. li. q̄rti enumerat idē Plynius. Vocat aūt eorꝝ unū Cadiscū. d ℂ Ida ante solis ortum, solem uidet.) Strabo lib. 10. In medio (inquit) ubi latissima panditur Creta insula mons Idæus surgit, Cretensiū cunctorū celsissimus, quaq́ uersum circuitū habens stadiorꝝ sexcentorꝝ. Idipsum qđ Solinus de Ida monte scribit, reperies apud Plyniū ca. xi. secundi naturalis historię. Diod. autem Siculus lib. 17. id Idæ Phrygiæ, nō Cretę monti tribuit. Mons Ida (inquit) ut quidā fabulantur, ab Ida Melissei sortitus nomen est. Est aūt omniū mons hic, qui circa Hellespontum sunt montes eminentissimus. In eius medio extructum antrū est dijs accipiendis accōmodū. In eo Alexander de tribus Deabus iudiciū habuisse dicit̄. In Ida mōte rarissimū quiddā, ac supra hominū opinionē reperitur. Nā circa canis exortū in summo mōtis uertice penitus tranquillus aer ex omni parte efficit, ne is locus aliquē uentorꝝ flatū sentiat. Illic nocte durante, sol radios suos emittere conspicitur, non quidē ut illius forma circularis appareat, sed magis ut eius fulgor in partes multas late conspiciatur, ueluti si ignis multū terrę horizontē corripuerit. Nec multum post splendor ille totus in magnitudinē quandā unā coarctatur, donec dimidij stadij spaciū efficiat. Die autem adueniente, integra solis magnitudo, lucem inducit. Interpres Dionysij.

Ante ortus solis phibent q̄ fulgere sole. Idipsum Lucre. 5. de Rerū natura libro, ijs uersib⁹ explicauit.

Quod genus Idæis famast e montibus altis
Dispersos igneis orienti lumine cerni.
Inde coire globum quasi in unū conficere orbem.
Nec tamen illud in ijs rebus mirabile debet
Esse, qđ hæc ignis tam certo tempore possint
Semina confluere, & solis reparare nitorem &c.

Hoc uidetur significasse Maro in fine 2. Aene.

Iamq́ iugis summę surgebat Lucifer Idæ.

Quod de Ida monte dictū est, idipsum etiānū Cassio monti accidere ostenditur infra ca. 49. e ℂ Sepulchrū Iouis.) Quāuis constans authorꝝ fuerit opinio fuisse in Creta Iouē sepultū, de loco tamē ubi natus, & educatus fuerit inter Arcades, & Cretes certamen assiduū. Arcades enī apud se tam natū, q̄ educatū Iouē cōstanter affirmāt, eo potissimo argumēto, qđ in Arcadia locus sit, qui κρητέα uocat̄ παῤῥασίου cognomēto. Arcadū, & Cretensiū de hac ipsa re certamen Callimachus in hymno Iouis ijs ferme uerbis cecinit.

Iuppiter aereis cum te sibi uendicet Ide
Montibus, Arcadieq́ utri mendacia iactant?

Hinc existimat Parrhasius quarto Thebaidos a Papinio dictum esse.

Venit & Idæis ululatibus ęmulus Azan,
Parrhasijq́ duces.

Nympharū, a quibus Iuppiter nutritus est, nomina, sunt θεισῶα, νέδι, ἀγνώ. Marcus Cicero tertio de Natura Deorꝝ libro, tres Ioues fuisse tradit. Vltimum Cretensem, Saturni, & Rheę filium. Hic cū adoleuisset, & totum fere orbem subegisset, a Cecrope rege uetustissimo primum deus appellatus, eiq́ ara, & sacrificia instituta. Tandem ætate (ut ait Ennius) pessumata, in Creta uita commutauit, & ut rudis gentilitas credidit, ad Deos abijt. Eum Curetes filij sui curauerunt, deco-

βριθόμαρτην [a] gentiliter nominantes, quod sermone nostro sonat uirginē dulcem. Aedem numinis præterq̄ nudus uestigia nullus licito ingreditur. Ea ædes ostentat manus Dædali. Gortinā amnis Lethæus [b] præterfluit, quo Europā Tauri dorso Gortinij ferūt uectitatam. Hidem Gortinij, & Cadmū [c] colunt Europæ fratrem, Ita enim memorant. Videtur hic, & occurrit, sed die iam uesperato augustiore se facie uisendum offerens. Gnosij Mineruam [d] ciuem deam numerant, primūq; apud se fruges [e] satas affirmant, audacter cū Atticis cōtendētes. Ager Creticus [f] syluestriū caprarū copiosus ē. Ceruo [g] eget. Lupos, uulpes,

rauerūtq; eū, & sepulchrū in Creta, ac in Gnoso oppido sepulchrum construxerūt, in quo antiquis Græcis literis inscriptū fuerat. ὁ ξευὲς τοῦ κρόνου, idest. Iuppiter Saturni filius. Sepulchri Iouis in Creta meminerunt Ennius in sacra historia. M. Varro in eo opere, qđ de littoralibus inscribiē. M.C. tertio de Natura Deoꝝ. Diod. Siculus lib. quarto. Mela lib. 2. Eusebius ca. 3. tertij Præparationis. Lactā. ca. xi. lib. primi. Itē Cyprianus in libro de origine, & generibus Idoloꝝ. Adeas etiamnū si libuerit Politianū iure inter ueteres numerandū c. 35. primæ Centuriæ, quo loco in hanc sententiā permulta disserit copiose. Iuppiter qđ in Creta a Capra nutritus est. αἰγίοχος cognomiatus est, ab ὀχῆς & αἰγός. i. a cibo, & capra. Vel, ut placet alijs ab ἔχειν, qđ tenere significat, & αἰγίδος qđ Aegide utatur, quasi Scudigerum dicas.

Arctois populis mos est quoq; (lacte ferino
Infantes nutrire suos.

Id quod ex Phauorini sententia ca. 1. duodecimi suarū Noctium damnat Gellius, qđ infantes ipsi ferarum mores trahant, quarū lacte fuerint educati. a ¶ βριθόμαρτην.) Britomartem, quā etiam Dictynnā dicunt, in Creta genitā fuisse tradūt ex Ioue, ac Acamarchide Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandū inuenit, ex quo & Dictynna est cognominata. Consuetudine Dianæ utebaē, qđ causam præbuit, ut qdā Dictynnā, Dianāq; eandē esse existimarēt. Quā deam sacris, tēplisq; Cretenses coluere, author Diod. in sexto. Historiā refert Virg. in Cyri. Stra. li. 10. Lyctus (inquit) ante Emporiū habet, qđ Cherōnesus appellatur, ubi Britomartis ædes sacra est. Cretensibus cultā Dianā ostendit Ouidius tertio Fastoꝝ.

Pallada Cecropidę, Minoia Creta Dianā &c.

Scribit. M. Varro fuisse q̄dā sacra, ac sacella, in quibus nefas erat Scorteū aliquod. i. e pellibus factū, siue morticinū adhiberi. Id (ut Naso Fastoꝝ primo canit) in sacris Carmentis maxime seruabaē. Hinc obseruatū uideri potest, ne ædē Britomartis quispiam, prēterq̄ nudus uestigia licito ingredereē. b ¶ Amnis Lethęus.) Sunt codices, in quibus Lineus, alij, in quibus Lennius scriptū est. Sed quom nullū in Creta huius nominis amnē reperiā, existimo legendū, Lethęus. Strabo lib. 10. Eā Gortynā uidelicet, perlabiē totā Lethęus amnis. Hic uero (inqt) ortū traxit ex Lebena. Ptolemęus p̄terea hanc urbem, & Lethęū amnē, sub eisdē gradibus collocauit. Existimant nō nulli Lethęum dictū, qđ penes eū Hermione Cadmi mariti oblita fuerit. Ply. ca. 1. duodecimi Natur. hist. (qđ ab hoc loco haud alienū est) Gortyne (inquit) in insula Creta iuxta fontē Platanus una insignis utriusq; linguę monumētis, nunq̄ folia dimittēs. Statimq; ei Græciæ fabulositas supfluit. Iouem sub ea cū Europa concubuisse. c ¶ Cadmū colunt Europæ fratrē.) Nō ignoro esse uetustos codices, in quibus nō Cadmū, sed Adymnū scriptū sit, sed quom nullus Adymnus inter Agenoris filios reperiaē, placet ut Cadmū legas, quod & impressi Solini quidā codices retinēt. De Cadmo, et Europę fratribus notiora sunt omnia, q̄ ut hoc loco ascribi debeāt. d ¶ Gnosij Mineruā ciuē numerāt.) Diodori Siculi uerba sunt ex sexto Bibliothecę. Tradūt (inquit) Palladē in Creta, ex Ioue apud fontes Tritonis fluminis ortā, ex quo Tritonia dicta, & nūc quoq; apud eos fontes, ubi nata est, huic deæ sacrarūt. Palladē aūt, & Mineruam eandē esse, sciunt omnes. e ¶ Fruges satas.) Concordāt omnes a Cerere primum repertas fruges, & quidē, ut Diodorus ait, anteq̄ Proserpinā genuisset. Nā post filiæ a Plutone raptū, frumenta omnia, tū in Iouis odiū, tū propter dolorē amissæ filiæ, incendisse ferunt. In Attica autē non nisi post raptū filię fruges monstrasse constat. Fruges aūt reperit, quæ forte inter alias herbas nascebantur ignotę cæteris. Contendunt igiē Cretes in Creta insula, in qua nata est, Cererē primū seruisse fruges. Iosephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudeoꝝ, scribit Cain primū terrā arasse. Lege Probum, & Seruiū primo Georgicoꝝ super illud. Vnciq; puer monstrator aratri. Item Plyniū cap. 56. septimi. f ¶ Syluestriū caprarū.) Aristo. ca. 12. de Admirādis in natura. In Creta insula (inquit) q̄ Iouē educauit, caprę syluestres, quibus ea regio, q̄maxime abundat, ubi se primū a uenatoribus uulneratas aliquo telo senserint & cętera. g ¶ Ceruo eget, lupos.) Aristoteles capite septuagesimosecundo, eiusdem operis. In Creta (inquit) nullos esse lupos inquiunt, neq; etiam ursos, neq; serpentes, neq; quamuis aliam huiusmodi, ut rapacē, aut uenenatā ferā. Hac maxime, ut opinantur, ratione, quod olim

a aliaq́ꝫ quadrupedum noxia nuſq̃ educat. Serpẽs
nulla. Larga uitis. Mira ſoli indulgentia. Arbo-
rarij prouentus abundantes. Nam in huius tan-
tum inſulæ parte repullulãt [a] cęſæ cupreſsi. Her-
b ba ibi eſt, quæ [b] ἄλιμος dicitur. Ea ad morſa diur-
nam famem prohibet. Proinde, & hæc Cretica
eſt. Phalangium [c] aranei genus eſt. Si niſum quę-
ras, nulla uis corporis, ſi poteſtatem, ictum ho-
c minem ueneno interficit. Lapis quoq́ꝫ Idęus [d] Da-
ctylus dicitur inſulæ iſtius alumnus, coloris fer-
rei, humano pollici ſimilis. Auem [e] Noctuã Cre-
ta nõ habet, & ſi ibi inuehatur, emoritur.

natus ſit ibi, atq́ꝫ educatus Iuppiter. Ply. cap. 58. octaui naturalis hiſtoriæ. In Olympo (inquit) Macedoniæ monte non ſunt lupi. Nec in Creta inſula, ibi quidẽ non uulpes, urſiue, aut omnino ullum maleficum animal, præter Phalangium. Aranei id genus. Mirabilius in eadẽ inſula ceruos, præterq̃ in Cydonearum regionem non eſse. Item apros, & Attagenas, Herinaceos &ce. Diodorus Siculus id Herculis beneficio tribuit. Antea (inquit) Herculi Cretẽſes cumulatiſsimos honores impenderant, quib⁹ ductus in horum gratiã omnẽ feris beluis inſulam ita purgauit, ut nullũ agreſtius animal in ea deinceps neq́ꝫ urſus, neq́ꝫ lupus, neq́ꝫ ſerpens, neq́ꝫ aliud quid ſimile ſit/ repertum. Hæc ideo merita in inſulam contulit, qđ Iuppiter ibi nat⁹, alituſq́ꝫ fuerit. a ℂ Repullulant cęſę Cupreſsi.) Sumptum ex Plynio capi. 34. decimiſexti. b ℂ ἄλιμος.) Sunt qui dictionẽ ἄλιμον aſpirationis nota ſcribendam tradãt, alij autem nudam, & ſine afflatu. De ea multa Dioſcorides ca. 128. & Caius Ply. cap. 22. uiceſimiſecundi naturalis hiſtoriæ, interpres Dionyſij ſic de ea inquit.

Gingitur hic Alimos, quam ſi quis momordeat herbam,
Compeſcit diramq́ꝫ famem, rabiemq́ꝫ diurnam.

Addit Plynius, huius herbæ ſemine linguę ſubdito, non ſentiri ſitim. Hunc effectum, cuius Solinus meminit, Alimo alij non tribuunt. Plutarchus in Sympoſio ſeptem ſapientũ inter Pharmaca nuncupat ἄλιμα καὶ ἄδιψα, quem tum famem, tum ſitim obrepere cohibeant. Mira ſunt quæ ca. 3. tertij tractatus ſeptimi de Animalibus ſcribit Albertus, ſe. ſ. uidiſse Coloniæ mulierem, quæ ſæpe cibo per dies uiginti, interdũ uero per dies etiamnum triginta manſerit. Subdit maius, ſe uidiſse uirum melancholicum, qui ſine cibo per ſeptem ſeptimanas uixerit, ſumpto interdum tamẽ frigidæ aquæ hauſtu. Plynius in fine undecimi naturalis hiſtoriæ libri, non eſse homini ante diem ſeptimum lætalem inediam. Duraſse & ultra undecimum pleroſq́ꝫ. Dum hæc ſcriberemus rumor increbuit apud omnes, eſse Auguſtæ Vindelicorꝫ mulierem quandam, quæ per annos ferme duodeuiginti nunq́ꝫ comederit. Sed cum foret a quibuſdam diligentius obſeruata, inuentam fuiſse aiunt canum tandem more cibos quoſdam delicatiores, quos miro aſtu parare fuerit ſibi ſolita, conuorantẽ. Vnde & ea urbe nõ ſine uitæ ſuæ periculo relegatam. Fiunt frequenter hæc, uel lucri, uel conſequendæ apud homines famæ cauſa. c ℂ Phalangium.) Ex Plynio ca. 58. octaui naturalis hiſtoriæ, ut parum ante retulimus. Lege quæ ſcribit idem, cap. 24. undecimi de Phalangiorum natura. Remedia plurima Phalangiorum a Plynio, & Dioſcoride relata ſunt. d ℂ Idæus Dactylus.) Ex Plynio capite decimo triceſimiſeptimi Solinus hæc mutuatus eſt. Nomen habet ab Idæo monte, & δάκτυλος ideſt, digito, quod ſit digito ſimilis. e ℂ Auem Noctuam.) Noctua, quæ Græcis γλαύξ, & νυκτιμένη dicitur, ex eo nomẽ habet, qđ noctẽ amet, ac nocte pro die utatꝰ. Hæc enim glaucos oculos habens, ſolẽ uidere non poteſt. Nã, ut Ariſtoteles cap. 34. noni de natura animaliũ ſcribit, Noctuę interdiu cernere nequeunt. Noctu uenando cibũ ſibi acquirũt. Verum non tota nocte, ſed ueſpertino, & matutino. Venantur aũt mures, lacertas, uerticillos, & ciuſmodi alias quaſdã beſtiolas. Ex Noctuarũ natura ſumptũ Adagium. Noctuas Aquilis ſimiles facis. Quod Aquilarum uiſus ſit acutiſsimus, belluarũq́ꝫ nobiliũ ueſcantꝰ carnibus, contra Noctuarum uiſus ſit debiliſsimus, earũq́ꝫ uenatio abiectiſsima. Sunt qui Noctuã a Nocticorace non ſeparent, & de Noctuis Ariſtotelem intellexiſse aiunt, cũ inquit ſecũdo Metaph. Sicut Nocticoracũ oculi ad lucẽ diei ſeſe habent, ſic & animæ noſtrę intellectus ad ea quæ ſunt omnium naturę manifeſtiſsima. Noctuarum genus in Creta inſula non eſt. Etiam ſi qua inuecta fuerit emoritur. De Noctua aue lege Ambroſium capite uiceſimoquarto quinti Hexameron. Mirum eſt, quod de ouis Noctuæ libro tertio uitæ Apollonij tradit Philoſtratus. Obſeruare (inquit) oportet, ubi Noctua nidũ faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti cõmedenda præbere. Si enim illa commederit, uinum oderit, & modeſti⁹ deget, quia temperatior fiet naturalis calor. EX Philoſtrati uerbis Adagiũ ortũ uolũt. Noctuino ouo ĩdiget. In bibacẽ hominẽ, & uini appetentiſsimũ. Nigidius tradit Noctuas ſexagenis diebus hyemis cubare, ac eas uoces habere nouẽ.)

DE CARYSTO, ET IN EA AQVIS calẽtibus, deq́ʒ Caryſtĳs auibus. De Chalcide, Cycladibus, Io, deq́ʒ Delo, inſulis. CA. XVII.

CAryſtos [a] aquas calentes habet, quas ἐλ- a
λοπίας uocant. [b] Et Caryſtias [c] aues, quæ
flammas impune inuolant. Carbaſa etiã
quæ inter [d] ignes ualent. Chalcis [e] eadem habita
eſt apud priſcos, ut Callidemus author eſt, ære b
ibi [f] primũ reperto. Titanas [g] in ea antiquiſsime
regnaſse oſtendunt ritus religionũ. Briareo enĩ
rem diuinã Caryſtĳ faciũt, ſicut Aegæoni Chal-
cidẽſes. Nam omnis ferme Eubœa Titanum fu- c
it regnum. Cycladas [h] autumant inde dictas, quia

CARYSTOS.) Hæc inſula, ut cap. 12. quarti refert Plynius, dicta eſt, Chalcodotis, Macris, Macra, Chalcis, Ambatias, Aſopis. Dicta autem Chalcis ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. i. ab ære, quod æs ibi primũ repertũ fuerit. Dicta autẽ a Caryſto Chironis filio, ut refert Steph. b ℭ Ἐλλοπίας uocãt.) Harũ aquarum meminit Ply. cap. 12. quarti. Rurſus lib. 31. Tibullus li. 4. Cretæis ardens, aut unda Caryſtia cãpis. c ℭ Caryſtiæ aues.) Albertus lib. 23. de Animalibus citat nominatim hunc Solini locũ, cuius uerba qualiacunq́ʒ aſcripſi Caryſte ſunt aues, ut dicit Solinus, & Iorach, quæ innocue flammis inuolãt, ita qđ nec pennis, nec corpore adurantur. Sed illi philoſophi multum mentiuntur. Et puto qđ hoc ſit unũ de mendacĳs eoꝝ, Hæc ille. Putat hoc falſum Albertus, ſed illi aliter. Quid ſi ſimilis naturę uis ĳs auibus tribuatur, quã idem Albertus cũ alĳs Salamandris, & Pyrali aſcribunt. Albertum p̃terea arguũt, quę uerisſie ſcribit Auguſtinus ca. 2. uiceſimiprimi Ciuitatis dei. Nec dicit Solinus has aues, nec pennis, nec corpore aduri, ſed quod flammas impune inuolẽt. Nõ minus admiratione dignum eſt, qđ de auibus quibuſdam refert Ariſtoteles cap. 57. eius libri, qui de Admirandis in natura ſcriptꝰ eſt, uidelicet eẽ aues quaſdam, quæ nihil omnino ſentiant. Sed ſatis ſit conſignaſse locum. d ℭ Carbaſa, quæ inter ignes ualent.) Strabo lib. 10. Ad Caryſtũ (inquit) lapis naſcitur, quẽ pectunt, nent, texunt. Inde mantilia conficiuntur egregie contexta. Ea ubi ſordeſcunt, in flamam proiecta, non ſecus emundatur, q̃ ſi macula elueris. Multa eſse, quæ igne abſumi nequeant, ſciunt, qui rerum naturaliũ cõmentaria ſtudioſe legunt. Tradit Ply. ca. 1. deciminoni naturalis hiſtoriæ eſse lini genus, ex quo facta mantilia, ignem nõ ſentiant. e ℭ Chalcis eodẽ habita eſt.) Hæc inſula (ut ante diximus) multis nominibus nomĩata eſt apud priſcos. f ℭ Aere ibi primũ reperto.) Scribit Ply. ca. 56. ſeptimi, Cinyrã Agriopę filiũ, æris metalla in Cypro inſula reperiſse, & ca. 2. triceſimiquarti ait, ęs fieri ex lapide, quẽ Calciten uocant in Cypro, ubi (inquit) prima fuit æris inuentio. Capite autẽ duodecimo quarti, in Caryſto inſula aſserit æs repertum primũ. Nec eſt in dictis Plynĳ repugnantia, quoniã utiq́ʒ prima æris repertio Cypro tribuitur, ſed mox (inquit Plynius) uilitas, reperto in alĳs terris præſtantiore. g ℭ Titanas in ea.) Cælus inter cæteras Titeam duxit uxorem, ex qua decem, & ſeptẽ filios procreauit, Eos pater ex matris appellatione, cõmuni nomine Titanas nuncupauit. Hos primũ contra Saturnũ, demũ contra iouem acerrimũ geſsiſse bellũ, tradunt. Sed quom Iouis impetũ (ut canit Heſiodus) ferre non poſsent.

Fit fuga, ſubq́ʒ ſolum Titania turba repente
Truditur, & ualidis ibi cogitur eſse cathenis,
Sub Styge Titanes, cęco clauduntur, & Orco,

Seruius ſexto Aenei. exiſtimat Titanas dictos ἀπὸ τῆς τίσεως. i. ab ultione, qđ terra irata eos contra Deos genuerit. DE Bryareo, & Aegęone Gigantibus paſsim omnes. h ℭ Cyclades.) Plynius harum inſularũ nomina referens, tres, & quinquaginta eas eſse dicit. Extra Caryſtum (inquit) in Myrtoo multæ, ſed maxime illuſtres, Claucõneſos, & Begilia, & a promontorio Geraſto, circa Delum in orbem ſitæ. Vnde & nomen traxere Cyclades. De Cycladum nomenclatura, omnes idem fere ſentiunt, Mela, Martianus, Strabo. Græci enim κύκλον circulum, uel orbem dicunt. Seruius autem ſuper tertio Aeneidos exponens illud,

Olearon, niueamq́ʒ Paron, ſparſasq́ʒ per æquor

Cycladas, a circumeundo dictas uult. Cyclades (inquit) nõ ideo dicuntur, quia in rotunditate ſunt, ſed qđ longo ordine ea circumire neceſse eſt, uel propter promontoria, uel quia naturale eſt, ut concitatiora ſint maria uicinitate terrarum, quas conſtat anhelitum quendam ex ſe emittere. Hæc ille. Sed eſse poteſt, ut idem diuerſam Etymologiam ſortiatur. De ſitu Cycladum uide Ptol. decima Europæ tabula. i ℭ Ios Homeri tumulo.) Quom Homerus tam patriam, quã parentes ignoraret, Apollinis oraculũ conſuluiſse dicit̃, quibus ſcilicet paren-

tibus, & qua patria ortus esset, sic ab Oraculo responsum est.

Insula Ios matrem, nato factura sepulchrum
Progenuit, iuuenũ tu uero ænigma caueto.

Aliud quoq; oraculi responsum referunt Plutarchus, & Stephanus. Hoc scilicet.

Felix, atq; miser, sortemq; ad utramq; create
Nosse cupis patriæ nomen Homere tuæ,
Insula non longe Creta Minois ab ampla
Dat matrem, sed non est pater inde tibi.

a licet spacijs longioribus a Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbẽ κύκλον Grai loquũtur. IOS Homeri tumulo cęteras antecedit. Meminisse hoc loco par est post [a] primũ b diluuium Ogygij temporibus notatũ, cũ nouẽ & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatã, sortitamq; ex eo nomẽ, [b] qđ prima c reddita foret uisibus. Inter Ogygiũ [c] sane, & Deucalionem mediũ æuum sexcentis annis datur.

DE ORTYGIA INSVLA. Deq; Coturnicibus. CA. XVIII.

d EAdem est & Ortygia, [d] quæ clarissima est, in Cycladũ numero multifarie traditur. Nunc Asteria [e] a cultura Apollinis, nũc a uenatibus [f] Lagia, uel Cynethus. Pyrpile etiam, quoniam & Ignitabula ibi, [g] & ignis in-

Ab ijs singulis (inquit Strabo libro decimo) Ius parua isula abest, in qua poetam Homerũ sepultum esse aiunt. In antiquis Plynianis exemplaribus, Scyros legebat̃ fuisse Homeri patria. In Martiano, Naxos. In Solio Chios. Plura de Homeri sepulchro Barbarus Hermolaus capi. 12. quarti Plynij. De Homeri patria extat nobile Distichõ apđ Gellium ca. xi. lib. tertij.

ἑπτὰ πόλεες διερίζουσι περὶ ῥίζαν ὁμήρου
σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴος, ἄργος, ἀθῆναι.

HOC EST.

Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenę.

a ℂ Præter primũ diluuiũ.) De Pluribus diluuijs ca. 14. supra disseruimus copiose. b ℂ Sortitũq; ex eo nomen.) Delos autem dicta est, quia diu latuit, & post apparuit. Nam, ut tertio Aen. scribit Seruius, Gręci δῆλον manifestũ dicunt. Vel quod uerius est (inquit) quia quom ubiq; Apollinis responsa obscura sint, manifesta illic dantur oracula. Plura ibidẽ Seruius super illud. Sacra mari colitur medio. Ply. aũt ca. 12. lib. quarti, authoritate Aristotelis ita appellatã prodidit, quoniã repente apparuerit enata. Ad idẽ sequenti capite aliqua annotabimus. Scribit Thucidides lib. quarto, in Delo nec parere, nec sepelire, nec canem alere fas fuisse. Delon insulam maxime insignẽ reddũt Apollo, & soror eius Diana gentilitatis Dij ibidem orti. Lege abunde Strabonẽ lib. 10. c ℂ Inter Ogygium.) Secundũ computationẽ Eusebij lib. tempoꝝ, multo pauciores inter Ogygiũ, & Deucalionẽ annos reperies, q̃ hic a Solino enumerent̃. Scribit eñi Ogygem fuisse anno mundi. 3400. Deucalionẽ uero anno. 3670. hoc est inter hos, medium ducentis septuaginta annis datur æuum. d

EADEM EST & Ortygia.) Delon fuisse uarijs nominibus nuncupatã, docet ca. 12. li. quarti Caiꝰ Plynius. Ipsa (inquit) longe clarissima Cycladũ media a templo Apollinis, & mercatu celebrata Delos. Aeglosthenes Cynthiam appellatã dicit. Alij Ortygiã, Asteriã, Lagiã, Cerham, Mydiã, Cynethũ, Pyrpilen, igne ibi primũ reperto. Ortygia aũt dicta est ἀπὸ τῆς ὄρτυκος, idest, a Coturnice. Græci eñi ὄρτυκα coturnicẽ dicunt. Quidã asserunt sic dictã ab Ortygia Aetolię oppido, cuiꝰ incolæ olim in Delon nauigarunt, & eam insulã tenuerũt. e ℂ Asteria.) Seruius tertio Aene. sup illud. Sacra mari colitur. Scribit Delon Asteriam dictã, ab Asteria Latonæ sorore, Apollinisq; matertera, quę, ne a Ioue uiciaret̃, in Coturnicẽ primũ, deinde in lapidẽ uersa sub fluctibus latuit. Postea supplicanti Ioui Latona superferri aquis cępit. Et prima uisibus reddita est. Vnde & nomen sortita est, ut Delos diceretur. Homerus eam quarto Odysseæ, Asteridem nominat inquiens.

Saxea nunc medio supereminet insula ponto
Asteris haud ingens portus dans puppibus aptos,
Quos subeant hinc, atq; hinc.

Strabonis autem ætate, nec ad anchoræ quidẽ iactũ prorsus idonea. f ℂ A uenatibus Lagia.) Quasi leporariã dicas, λαγώς enim Gręcis, lepus dicit̃. Stephanus nõ Lagiam, sed Pelasgiam nominat. g ℂ Ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt.) Sunt enim Ignitabula,

uenta sunt. In hac primū uisæ Coturnices [a] aues, a
quas ὄρτυγας Græci uocant. Has easdem in Latonæ [b] tutela existimant cōstitutas. Nec semper apparent. Adueniendi habent tempora [c] æstate depulsa. [d] Cum maria tranāt impetus differunt, & b
metu spacij longioris, uires suas nutriunt [e] tarditate. Vbi terram persentiscunt, coeunt [f] cateruatim, deinde globatæ uehemētius ꝑperant. Quæ festinatio plerumq; exitiū portat nauigantibus. c
Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præponderatis sinibus alueos inuertant. Austro nūq̄ exeunt. [g] Nam metuūt uim flatus tumidioris. Plurimum se Aquilonibus credunt, ut corpora d
pinguiuscula, atq; eo tarda facilius prouehat siccior, & uehementior spiritus. ὀρτυγομήτρα [h] dicit, quæ gregem ductitat. Eandem terræ proximantem accipiter speculatus rapit. Ac propterea o- e
pera est uniuersis, ut sollicitent ducē generis externi, per quē frustrentur prima discrimina. Cibos gratissimos habent semina [i] uenenorū. Quā

ut Festus ait, ignis receptacula. Miror quosdam pro ignitabula, tabula reposuisse. Ignem e silice (authore Plynio lib. septimo) Pyrodes Cilicis filius, reperit. Vnde a Græcis ignis πῦρ dict⁹ est, & insula Pyrpile, uel, ut placet alijs, Pyrpole, siue Pyrpolos. Eundem (ut idem ait) asseruare in facula Prometheus. Aegypti sacerdotes (ut refert Diod. in primo) affirmant, Vulcanū primū in Aegypto regnasse, ignēq; reperisse, eoq; beneficio, ducem ab Aegyptijs constitutum. Cū enim arbor ictu fulminis in mōtibus cōflagasset, ligna propinqua hiberno tempore a flamma sunt compræhensa. Qua ex re, Vulcanum calore lætatū, deficiente igne, addidisse illi nouā materiam, & eo modo continuato igne, alios homines conuocasse ad eius aspectum, tanq̄ a se reperti. Idem fere, & Lucretius libro quinto scribit, inquiens.

Fulmen detulit in terram mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditur ardor &c.

Taautus in libris de mūdi origine ait Constrictione lignorū fuisse ignem repertum. Sunt, q ignis inuentionē, ac eius usum Idæis Dactylis ascribant. Lege Diodo. Siculum libro sexto, & Eusebium ca. 7. primi præparationis. a ℂ Coturnices aues.) Ex Ply. cap. 23. libri decimi, hæc omnia mutuatus Solinus. Mirum est quod quarto de Animalibus tradit Albert⁹. Coturnices. s. esse musicas in garritu, quom earum uox sit omnino obstrepera, ac turbida nullam musicam sonoritatem auribus referēs. Dioscorides ca. 750. scribit Coturnices fieri pugnatiores si in cibos earū addatur Adiantū, hoc est Cincinalis herba. Inter Cæsaris Augusti Apophthegmata sic Plutarchus. Augustus (inquit) quom accepisset Erota, qui Aegyptiacas res gereret, emisse Coturnicē, quę cęteras oēs pugna superaret, essetq; ipsa inuicta, & eā assam deglutisse, eo accersito, atq; agitata quæstione, nauis malo hominē, ubi rē cōfessus est, iussit affigi. Medici scribunt esse duo Coturnicū genera. Nā q̄dā sunt magnæ colūbis similes, quas Attagines uocari dicunt. Aliæ paruę esse scilicet, q̄s Qualeas uulgo uocāt. Nō parua inter peritiores orit̄ dubitatio. Sintne Coturnices eę aues, quas Itali uernacula lingua Qualeas uocāt. Eā rem uerbis plurimis exequit̄ Pius Bononiensis in. 4. in Lucretiū Cōmentario. b ℂ In Latonę tutela.) Quod, ut ante dictū est, Ortygia, Latonæ soror in Coturnicē auē uersa credit̄. c ℂ Adueniedi habēt tēpora.) Idipsum plerūq; studiose seruāt, tū aues cæterę, tū reliqua animantia, q̄ loca mutant. Natura eni duce noscunt ratiōis expertia, quæ sint eis tēpora magis apta. d ℂ Aestate depulsa.) Aues, quæ sunt corpore graui, atq; pręp ingui, æstiuo tēpore longius uolitare formidant. e ℂ Vires suas nutriūt tarditatē.) Prudētis est, actionis cuiusq; prospicere terminū, & ex eius cōparatione ea ipsa moderanda actio. Vulgo iactari solitū est. Asini succussatio. In eos, q fortiter quippiā aggrediunt̄, idipsum tamē uel termināt ignauissime, uel qđ turpius multo est, inceptū deserūt ante finē. Ediscendum memoria Horatianum præceptum.

Rem tentare pudor, quā uires ferre recusent. f ℂ Coeūt cateruatim.) Imbecilliora, & timidiora quęq; animalia, inq̄t Lactā. cōgregant̄, ut quoniā uiribus tueri se nequeunt, multitudine tueant̄. Fortiora uero solitudines appetūt, qm̄ robore, uiribusq; cōfidūt. g ℂ Austro nūq̄ exeūt.) Auster uētus plerūq; corporibus insalubris. Is enī (ut Celsus ait) aures hebetat, sensus tardat, capitis dolores mouet, aluū soluit, totū corp⁹ efficit hebes, humidū, languidū. Salubriores septētrionales, q̄ Subsolani, uel Austri sūt. Docte de ijs uentis Auicenna primo Canonū Fen secūda ca. 10. doctrinę secūdę. h ℂ Ortygometra.) ὀρτυγομήτραν Græci Coturnicū regē nūcupant, ex ὄρτυξ, & μέτρον. Vide diuū Herony. ca. xi. secundi aduersus Iouinianū hereticum. i ℂ Semina uenenorū.) Facit animantis complexio, ut quę uni sunt

salubria, sint alteri perniciosa. Existimat Auicennã secundo Canonis, nutrimentũ Coturnicũ ab Elleboro, esse propter spissitudinẽ cõplexionis. Diuus Ambrosius ca.9. tertij Hexameron. Elleboꝝ (inquit) periti locunt̃, escam esse, & alimoniã Coturnicũ, eo qꝺ naturali quodã tẽperamẽto sui corporis, uim pabuli nocentis euitent. Et enim si ratione medicinę plerumq; ad salubritatẽ humani corporis temperatur, cui uidetur esse contrariũ, quãtomagis proprietati naturæ ad cibum proficit, qꝺ medica manu conuertit̃ ad salubritatẽ? Facit, quod scribit Alexander in prologo Problematum. Itẽ qꝺ scribit Galenus in libro περὶ κρασέων .i. de Complexionib9. Cicuta (inquit) Sturno, & Coturnicibus Elleborũ cibus est, homini autem uenena. Lucretius lib.4. inquit,

Pręterea nobis ueratrum est acre uenenum,
At capris adipes, & Coturnicibus auget,
Id quibus ut fiat rebus cognoscere posis.
Principio meminisse decet, q̃ diximus ante,
Semina multimodis in rebus mixta teneri.

Facit qꝺ scribit Aristoteles ca.5. primi Politicorum. Lege Seruium quarto Aen. super illud. Spargens humida mella, soporiferũq; papauer. Et Diogenes Laertius in uita Pyrrhonis lib.9.

a ob causam eas damnauere[a] prudentum mensæ. Solum hoc animal præter hominem, morbum patitur Comitialem.

DE EVBOEA INSVLA. CAP. XVIIII.

b EVbœa[b] tam modico æstu diuidua est a Bœotiæ continenti, ut dubitandum sit, an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant[c] Euripum, terræ ponte iungitur, & per fabricã breuissimæ machinæ aditur pede. Cenęo promontorio uadit in septemtrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorũ Geræstos spectat Atticã, Caphareos ꝓminet

c

℄ Venenorum.) Quibusdã ex sup̃ dictis, Veratrorũ uidetur esse legendũ, quod etiã Hermolaus Barb. adnotauit. a ℄ Damnauerunt prudentum mensæ.) Ply. ca.23. lib. decimi. Coturnicibus ueneni semen gratissimus cibus. Quã ob causam eas damnauere mensis. Simulq; Comitialẽ propter morbũ despui suetum, quẽ solę animaliũ sentiũt præter hominẽ. Auicenna secũdo Canonis. Ex comestione carnis Coturnicũ timet̃ Tetanus, & Spasmus, nõ quia cõmedant Elleborũ tantũ, immo quia in substantia earũ est hęc uirtus &c. DE Comitiali morbo lege Corneliũ Celsum ca.23. li. tertij. Plura reperies tũ apud Plyniũ, tũ apud Dioscoridẽ. b EVBOEA.) Hæc, ut Strabo, & Stephanus testantur. Eubœa heroicę indolis matrona cognomẽ tradidit. Alijs placet, eam sumpsisse nomẽ ab antro quodam, quod in littore situ est, in Aegęũ uergens pelagus; Bouis aula nuncupatũ, ubi Io Epaphum peperisse fertur. Eam ipsam insulã cap.12. libri quarti Ply. his uerbis exponit. Eubœa & ipsa (inquit) auulsa Bœotię, & a modico interfluente Euripo, ut ponte iungatur. Ad meridiẽ promontorijs duobus Geræsto ad Atticã uergente, & ad Hellespontũ Caphareo insignis. A Septẽtrione Ceneo. Nusq̃ latitudine ultra .xl. M. passuũ extendit̃, nusq̃ infra .xx. M. contrahit. Sed in longitudine uniuersæ Bœotiæ, ab Attica, Thessaliã usq; prętentã in .cl. mil. passuũ. Circuitu uero .ccclxv. Abest ab Hellesponto parte Capharei .ccxxv. Asserit idem Ply. c.90. secũdi, Maris impetu Eubœam a Bœotia aliquando auulsam. Nunc Eubœam insulã Nigrũ pontũ nuncupãt, uel a Ponti nigredine, uel a ponte potius, quo latere Euripi continenti iuncta est, sic cognominatã. Ea insula anno a CHRISTI natali quadringentesimo.70. supra Millesimũ in Turcarum potestatẽ redacta est, cũ eam quadringentarũ nauiũ, & ducentoꝝ triremiũ classe, equitũq;.100. Mil. inuasissent. Chalcide urbe.30. die expugnata, atq; subuersa. c ℄ Quem uocant Euripũ.) Compositũ nomen, ut uidetur, ex εὖ, bene, & ῥιπίζω, flo, excito, uentilo, qꝺ locus ille uentis quibusdã flantibus (ut ait Liuius) bene excitetur, uentiletur q;. Græci præterea εὔριπισον instabilẽ dicunt, & inconstantẽ. Sicq; is locus ab effectu sortitus nomen est. Plura de Euripi inconstantia cõgessit Erasmus ꝓuerbio.855. primæ Chiliados referens Plynij, Melæ Pomp. T. Liuij, Senecæ, ac Boetij uerba. Ioannes Maria Catanęus, notatu digna refert in cõmentarijs tertiæ epistolæ lib. primi Plynij Cęcilij. Strabo li. nono sic inquit. De ipso etenim Euripi refluxu, tantum solũmodo dicere satis est, qꝺ die quolibet, ac nocte septies cursum transmutat. Causa uero alibi scrutanda est. Titus Liuius lib.28. circa principiũ, ab urbe condita existimat quosdã uentos concitos illic flantes, huius uniformis reciprocationis causam esse. In eo loco discrepat Liuius a cęteris, asserẽs eum non septies die sicut fama fert tẽporibus statutis reciprocare, sed temere in modum uenti nunc huc, nunc illuc &c. Ascribam huic loco M. T. uerba ex tertio de Natura Deoꝝ lib. Sed non

omnia (inquit) Balbe, quæ cursus certos, & constantes habēt, uel seruant, ea deo potius, q̄ naturæ tribuenda sunt. Quid Chalcydico Euripo in motu identidē reciprocando putas fieri posse constantius? Quid freto Siciliensi? Quid Oceani feruore illis in locis,
Europam, Libyamq; rapax ubi diuidit unda? Quid æstus maritimi, uel Hispaniēses, uel Britannici, eorumq; certis temporibus, uel accessus, uel recessus sine deo fieri nonne possunt? Hæc ille. Eurip⁹ philosophus quom diu, multumq; ingenio laborasset, quanam ratione eę septenę Euripi reciprocationes fierēt. Id quoniam reperire nō potuit, sese in Euripi fluctus præcipitem dedit. Quandoquidē (inquiens) Euripus Euripum non habet, Euripus Euripum habeat. Sūt qui falso Aristoteli tribuāt, cū de re neutiquā futura loqui libet, Prouerbiali figura dici cęptū. Euripus prius stabit. Megara apud Senecā in Hercule furente sic loquiť. Priusq; multo uicibus alternis fugax Euripus uada stabit Euboica piger. a ℭ Argiuā classem.) Minerua propter Cassandræ eius sacerdotis stuprum, uel (ut placet alijs) qđ ei capto Ilio, Græci sacrificare noluerint, eis in patriā redeuntibus grauissima tempestate fatigatis, circa Caphareum Euboeę promontorium, naufragio causa extitit pereundi. Reuera autē constat, ut ait Seruius, Græcos tēpestate laborasse Aequinoctio uernali, quoniā manubiæ Mineruales. i. fulmina, tempestates grauissimas cōmouent. Res autē & historia sic habet. Nauplius Palamedis pater dolens filiū suū factione interemptū, quom uideret Græcos tēpestate laborare, montē Caphareū ascendit, eleuata facula, signū dedit uicini portus. Quare decepti Gręci, inter asperrimos scopulos, naufragiū pertulerūt. Lege Senecā Scęna sexta Tragœdiæ octauæ. Lex est apud Iureconsultos lib. 47. Digestorū tit. nono. L. ne piscatores nocte lumine ostenso, fallant nauigātes, quasi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculū naues, & qui in eis sunt, deducant, sibiq; execrandā prædam darent. Pręsidis prouinciæ religiosa constantia efficiat.

in Hellespontum. Vbi post Ilij excidiū Argiuā a
classem[a] uel Mineruæ ira, uel, qđ certior prodidit memoria, sydus Arcturi grauibus affecit casibus.

DE PARO INSVLA, AC Sarda lapide. CA. XX.

Marmore[b] Paros nobilis a Delo oppido frequētissima, prius tamē Minoia, b
q̄ Paros dicta. Nam subacta a[c] Minoe, quoad in Creticis mansit legibus Minoiā loquebanť. Pręter marmor dat, & Sardam[d] lapidem, qui mar- c
more quidē præstat, inter gemmas uero uilissimus dicitur. Naxon a Delo[e] duodeuiginti milia passuū separant, in qua Strongyle oppidū. Sed

b MARMOR PAROS.) Propter marmor, & Sardam lapidē quæ in Paro insula proueniunt, de hac insula Solinus hoc loco determinat. Est aūt Paros insula una ex Cycladibus, marmore nobilis, ut inquit Plynius ca. 12. libri quarti. Nomen autē habet a Paro Iasonis filio, uel nepote. Multis aūt eam nominibus fuisse nuncupatā, author est Nicanor ἐν ταῖς μετονομασίαις. Nā uocatam dicit Pactiā, Demetriada, Zacynthum, Hyrian, Hyleessan, Minoan, Cabarnin. Hæc & plura Stephanus de Vrbibus. Plynius eam Plateam dictā ait, quo loco fortassis Pactiam, non Plateā legendū est. Propter Parij marmoris nitorē, ac mirā pulchritudinē a Theocrito Ecloga sexta prouerbiali figura dictum est de Galatheæ pulchritudine. Marmore candidior Pario. Item ab Horatio Ode. 19. primi Carminū de Glycera amica. Vrit me Glycerę nitor splendētis Pario marmore purius. c ℭ Subacta a Minoe.) Quom Cyclades insulæ uacuæ essent cultoribus, Minos Iouis, & Europæ filius, Cretensium rex, cuius terra, mariq; imperiū potens erat, ac classe ualens plurimū. Is multas ex Creta colonias in Cycladas insulas misisse fertur. Et cū earum plurimas adeptus esset, populis diuisit. Asię quoq; partē maximā possedit. Eapropter & non nullæ insulæ, portusq; Asiæ a Cretensibus, Minoeq; nomē sumpsere. Lege Diod. Siculū li. 6. Ob cādorē marmoris huius īsulæ, niueā Paron uocauit Maro. 3. Aen. Seruius. 1. Aen. sup illud. Argentum. Pariusue lapis circumdatus auro. Dicit hunc lapidem esse candidissimū Lideum nomine. Ply. ca. 5. tricesimisexti. Omnes (inquit) tantū candido marmore usi sunt e Paro insula, quem lapidē, cępere Lychniten appellare, quoniā ad lucernas in cuniculis cęderet, ut author est Varro, multis postea candidioribus repertis. d ℭ Sardam lapidem.) Ply. ca. 7. tricesimiseptimi referens loca plurima, in quibus hic lapis proueniat, nullā facit de Paro insula mentionē. Sed fieri potuit, ut de Sarda lapide alterum quempiā Solinus fuerit imitatus. e ℭ Naxum a Delo.) Ply. ca. 12. quarti nat. historię.

a Naxos Dionysia priusq̃ Naxos dicta, uel q̃a hospita Libero [a] patri, uel q̃d fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades [b] plurimæ, sed in supradictis præcipuũ est, quod memoriæ debeatur.

DE ICARO INSVLA, ET PYTHAgora philosopho. De Melo, Carpatho, Rhodo, & Lemno insulis, ac Atho montis umbra. CAP. XXI.

b DE Sporadibus est [c] & Icaros [d] quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samũ, & Myconum procurrentibus saxis inhospita, ac nullis sinibus portuosa ob inhumana litc tora infamis est. Vult ergo [e] Varro Icarum Creten ibi naufragio interijsse, & de exitu hominis impositũ nomen loco. Nam in Samo [f] nihil nobilius, q̃ Pythagoras ciuis, qui mox offensus [g] fa-

Naxus (inquit) a Delo .xviij. mil. pas. cũ oppido, quã Strongylen. Dein Dian. Mox Dionysiada a ulnearum fertilitate. Alij Siciliã minorẽ, aut Calliopolin, appellarunt. Patet circuitu .lxxv. mil. pas. Dimidioq; maior est q̃ Paros. a ℭ Hospita Libero patri.) Dian insulã a Thracibus derelictã, Cares, duce Naxo, Polemonis filio, possederunt. Is insulã ab se pro Dia Naxon dixit. In ea insula Dionysius .i. Liber pater, relictam Ariadnen a Theseo, uxorẽ duxit, ac (ut ferunt fabulæ) in cœlũ transtulit. Naxij aiunt, Dionysiũ apud eos fuisse nutritum, quapropter fuisse sibi insulã acceptissimam, & ab ea Dionysiada postmodũ appellatam. Ouid. 3. Metamorpho.

Naxon ait liber cursus aduertite uestros,
Illa mihi domus est, uobis erit hospita tellus.

Dia autem dicta est ab Ephialte, & Otho fratribus, quoniã in ea, ut heroes, culti fuerint. Alijs placet a Ioue .i. ἀπὸ τοῦ διός, Diã cognominatã, q̃d is ex ea insula aduersus Titanas, impetum fecerit. Longã historiam refert Diod. Siculus lib. 6. Ob eã, quã retulimus historiã. Virg. 3. Aen.

Bacchatamq; iugis Naxon, uiridemq; Donysam, Non immerito nuncupauit. b ℭ Sũt Cyclades plurimæ.) Ante diximus a Plynio, tres & q̃nquaginta nominatim referri Cycladas. Cycladũ insularum situm, appingit Ptolemęus decima Europæ tabula. c

DE SPORADIBVS est.) Sporades Græci ex situ nuncupant. Nam σποράδην sparsim, & σποράδες sparsos, q̃d scilicet hę insulæ in mari sparsæ sint. Earum sitũ, numerũ, nomina, refert Ply. ca. 12. libri quarti. Virg. Aeneid. lib. 3. nõ uidet distinxisse inter Sporades, & Cyclades, quom (inquit) sparsasq; per æquor Cycladas. d ℭ Icaros, quæ Icario nomẽ dedit.) A Naxo (inquit Plynius ca. 12. quarti) decem, & septem mil. passuũ. Icaros, quę nomẽ mari dedit tantundẽ ipsa in longitudinẽ patens &c. Idem scribit Strabo in fine decimi. e ℭ Vult ergo Varro Icarũ Creten.) Icarus Dædali filius cũ patre fugiens, quom insulã quandã peteret, in mare decidẽs perijt, a quo & insula dicta est, & pelagus Icareũ uocatũ. Diod. Siculus lib. 5. Ouid. tertio Tristium.

Icarus immensas nomine fecit aquas.

Fabulam recenset idem Ouidius octauo Metamor. f ℭ In Samo.) Samos Icario in mari modica insula est, ex aduersum Miletos ad occidentẽ eius sita, nec ab ea multo pelagi dispicitur. Vtrũuis clementer nauigantem alter dies in portu sistit. Ager frumento piger, aratro irritus, fęcundior olíueto. Nec uinitori, nec oleri sculpitur. Ruratio omnis in Sarculo, & Surculo, quorũ prouentu magis fructuosa insula est, q̃ frugifera. Cæterũ & incolis frequens, & hospitibus celebrata &c. ex Apuleio secũdo Floridorũ, quo loco multa de Pythagora, huic sentẽtiæ quadrãtia reperies. Strabo lib. 10. & 14. hanc insulã fuisse uarijs nominibus appellatã tradit. Nã dicta est (inquit) Parthenia, Anthemus, Melamphylus, Ampelus, Cephalenia, Samothracia, Samos, ut idẽ tradit, dicta est, a situ, & asperitate, quod Græci σάμον summitatẽ, ac altitudinẽ dicunt. Qui fabulas consectantur, mire Samon celebrant, q̃d in ea Iuno nata, educata, & Ioui fratri nupta fuerit, author ex Varronis sententia Lactantius ca. 17. primi Diuinarũ institutionũ. g ℭ Offensus fastu tyrannico.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius armatis quindecim fretus, Sami insulæ tyrannidẽ occupauit, author Herodotus lib. 3. De qua re sic Strabo libro Geographiæ quartodecimo. Polycratis tẽpore (inquit) Pythagorã fuisse, in historijs tradiderunt. Qui cũ iam tyrannidẽ nasci uideret, urbem deseruit, & in Aegyptum, & Babylonẽ discendi studio abscessit. Cũ uero reuersus esset, & adhuc perdurare tyrannidem inuenisset, in Italiã nauigans, ibi uitã contriuit. Idem scribit Diogenes lib. 8. Pythagoras ex Aegypto rediens Samũ, offendẽsq; patriã a Tyrãno Polycrate incubari, Crotonẽ in Italiã perrexit,

stu Tyrannico relicta domo patria, Bruto[a] con- a
sule, qui reges urbe exegit, Italiam aduectus est.
Melos,[b] quam Callimachus Mimallida dixit,
omniũ insularum rotundissima est iuxta Aeoli-
am. Nam Carpathus[c] ipsa est, a qua Carpathiũ b
sinum dicimus. Nunq̃ ita[d] cœlum nubilũ est, ut
in sole Rhodos[e] non sit. Lemnij Vulcanum[f] co-
lunt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia.
Præterea oppidum Myrina, in cuius forũ mons c
Athos e Macedonia umbrã iacit. Quod nõ fru-
stra ĩter miracula notauerũt, cũ Athos a Lemno

ibiq; leges Italis dedit, atq; cum discipulis clarus habitus est. Ouidius quintodecimo Metamor. Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat una Et Samon, & dominos, odioq; tyrannidis exul Sponte erat &c. a ℂ Bruto consule.) Diogenes lib. octauo scribit Pythagorã floruisse Olympiade sexagesima. Obijsse autẽ Olympiade. 70. In Tẽporibus Eusebius author est, quom uixisse annos octuaginta, uel ut placet alijs, nonaginta. Numã autẽ Pompiliũ uicesima septima Olympiade mortẽ obijsse palam est. Errant igitur (inter quos qntodecimo Metamor. Ouid. computatur) Qui Numã Pompiliũ secundũ Romanorũ regem, fuisse Pythagoræ discipulũ, quom Numa annis ducentis nõ paucioribus Pythagorã præcesserit. Vnde creditum sit Numã fuisse Pythagoræ discipulũ, explicat. M. C. in principio quarti Tuscu. Q. Quin etiã arbitror (inquit) pꝑter Pythagoreorũ admirationem, Numã quoq; regem Pythagoreum a posterioribus existimatum. Nam quom Pythagoræ disciplinam, & instituta cognoscerent, regisq; eius æquitatem, & sapientiã a maioribus suis accepissent. Aetates autẽ, & tempora ignorarent propter uetustatem, eum, qui sapientia excelleret, Pythagoræ auditorẽ fuisse crediderunt. Liuius primo ab Vr. Con. Quia non extat alius (inquit) falso Samiũ Pythagorã edunt, quẽ Seruio Tullio regnante Romæ centũ post annos amplius in ultima Italiæ ora, circa Metapontũ, Heracleamq;, & Crotonã iuuenũ æmulantium studia cœtus habuisse constat &c. Lege quæ scribit Iustinus lib. 20. Epitomes in Trogũ Pompeiũ. b ℂ Melos.) Insula hæc (ut lib. 10. Strabo scribit) inter Cretam, & Peloponesum sita est. De qua Ply. ca. 12. lib. quarti, quo loco Mimallida a Callimacho nuncupatã refert, quãq; Solinus hoc loco, a poeta illo Melanida uocatã tradat, ut in alterutro (inquit Hermolaus) error sit. Vetera Solini exemplaria, q̊tquot uiderim, Memallida, uel Mimallida retinent. Iccirco tam apud Solinũ, q̃ apud Plyniũ Mimallida Callimachi authoritate legendũ est. Hãc eandẽ insulã Aristides Miblida, Aristoteles Zephyriã, Heraclides Siphnũ, & Acitiam appellant. c ℂ Nam Carpathus.) Insula contra Aegyptũ inter Rhodũ, & Cretã media, a qua uicinũ mare ad Aegyptũ uergens Carpathiũ dicitur. Acron Ode. 35. primi Carminũ Horatij. De hac insula lege Ply. ca. 31. lib. quinti. Stratonẽ lib. 10. Diod. Siculũ lib. sexto. Dicta aũt Carpathos, ut quidam uolunt, ob celerem fructuũ maturitatẽ. Græcis enim καρπάλιμος uelox, καρπαλίμως subito dicitur, κάρπιμος fructifer. d ℂ Nunq̃ cœlũ ita nubilũ.) Scribit Diodo. Siculus lib. 6. Neptunnũ iam uirũ, ex alia Thelchiniũ sorore ab se dilecta, genuisse liberos, mares sex, fœmellã unam Rhodon nomine, a qua & insulã nominatam esse. Pindarus etiam a Rhodo Nympha dictam scribit, sed eã Nympham dicit fuisse Apollinis, & Veneris filiã. Quibusdam placet sic dictam a rosæ capulo, in eius fundamentis reperto. Græci ῥόδον rosam dicunt. DE Rhodo insula lege Ply. ca. 31. quinti. Strabonẽ lib. 14. Plura Diod. Siculus libro sexto. Eius situm habes apud Ptolemæũ ca. 2. quinti Tabula prima Asiæ. e ℂ In Sole Rhodos non sit.) Ad Rhodi insulæ gloriã maxime pertinet, qđ in ea multi memoratu digni extiterunt & imperatores, & pugiles, e quibus sunt Panætij philosophi progenitores. Circa res ciuiles aũt, & philosophiã, & artes liberales Panætius ipse, & Stratocles, & Andronicus Peripatheticus, & Leonidas Stoicus. Ac prius etiã Praxiphanes, & Hieronymus, & Eudemus, Posidonius q̃q; Rhodi uixit, & Sophisticam exercuit, fuit tamẽ Apamiensis ex Syria, quemadmodũ Apollonius Malacus, & Molon. Nam hi Alabandenses fuere, & Meneclis oratoris discipuli. Sed prius Apollonius Rhodũ profectus est, tandem etiã Molon, ad quẽ ille inquit, tandẽ & Molon, idest profectus es. Itẽ Pisander, qui Heracliã scripsit poeta Rhodius, & Simias grãmaticus. Arostocles qui nũc est. Itẽ Dionysius Trax, & Apollonius, qui Argonautas cõposuit. Alexandrini quidẽ fuere, Rhodij tamẽ uocati sunt. Ex Strabone. 14. Geographiæ libro. Sumpsit hoc de sole Solinus ex ca. 64. secundi Plynij. Rhodi, & Syracusis (inquit) nunquã tanta nubila obduci, ut non aliqua hora, sol cernatur. Hinc existimo a Lucano dictũ. 8. Pharsaliæ. Gnidon inde fugit, clarãq; reliquit Sole Rhodon. Et ab Horatio Ode septia primi Carminũ. Laudabunt alij claram Rhodon. Claram (inquit) Porphyrio propterea dicit, qđ Soli ea apposita sit. Hãc insulã, sæpe maris obtinuisse imperiũ. Eusebi⁹ in Cronicis author est. Ob ingentes p̃terea Rhodi opes Auratos Rhodijs imbres, nascẽte Minerua Indulsisse Iouem perhibent. Versus Homeri

Homeri de hac re refert Strabo lib. Geographiæ. 14. Quoties Turcarum impetũ nostris etiã tẽporibus hæc insula sustinuerit, notius est, q̃ ut referri debeat. f ℂ Lemnij Vulcanũ colunt.) Vulcanus cũ deformis esset, & Iuno mater ei minime arrisisset, in insulã Lemnon ab Ioue pręcipitatus est, illic nutrit⁹ ab Sintijs. Alij dicunt in Lemnũ a Ioue præcipitatũ, qđ contra Iouẽ Iunoni matri opem tulerit. Seruius. 8. Aeneid. Vulcanus (inquit) ignis est, & dicitur Vulcanus, quasi uolicanus, qđ per aerem uolitet. Ignis enim e nubibus nascitur. Vnde & Homer⁹ dicit eum de aere pręcipitatũ in terras, quod omne fulmen de aere cadit. Qđ quia crebro in Lemnum insulam iacitur, ideo in eã dicitur cecidisse Vulcanus, ubi eũ Sintiæ nutriuerunt. Claudus autẽ dicitur, quia per naturã nunq̃ rect⁹ est ignis. a ℂ Athos sublimis adeo, ut altior.) Ab ea Lẽnos (inquit cap. 12. quarti Ply.) xxij. mil quę ab Atho. lxxxvij. mil. Circuitu habet. xxij. mil. d. pass. Oppida habet Hiphestiã, & Myrinã, in cuius forũ Solstitio, eiaculatur umbram. Græci ἥφαιστον Vulcanũ dicunt. Inde ἡφαιστίαν Vulcaniã. Et ἡφαιστεῖον Vulcani templũ. De cultu Vulcani in Lemno Val. Flacc⁹ secundo Argonauticon. Et Statius quinto Thebaidos.

Aegęo premitur circũflua Ne- (reo
Lemnos, ubi ignifera fessus re- (spirat ab Aetna
Mulciber ingenti tellure proxi (mus umbra
Vestit Athos, nemorũq; obscu (rat imagine pontum.

a sex & octoginta milibus passuũ separetur. Et sane Athos [a] sublimis adeo, ut altior æstimetur, q̃ unde imbres cadunt. Quę opinio eo fidem concepit, qđ in aris, quas cacumine sustinet, nunq̃ ci-
b neres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis perdunt, sed quo relicti fuerint cumulo, permanent. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, q̃ in alijs terris incolentiũ ætas propagabatur. Ideo inde homines μακρόβιος [b] Grę ci, nostri appellauere longæuos.

DE HELLESPONTO, PROPONTIde, Bosphoro Thracio. Deq; Delphinorum piscium mira natura. CAP. XXII.

c QVartus Europæ [c] sinus Hellesponto incipit, Mæotidis ostio terminat. Atq; oĩs hęc latitudo, q̃ Europã, Asiãq; diuidit, in septẽ stadiorũ angustias stringit. Hic est Hellespontus. Hac Xerxes [d] ponte naualibus

Ex Mela Pom. hæc Solinus mutuatus est libro. 2. Athos (inquit) mons est adeo elatus, ut credatur alti⁹, q̃ unde hymbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in uertice sustinet, nõ abluit cinis, sed quo relinquitur aggere manet. Et parũ infra. In summo fuit oppidũ Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, q̃ in alijs terris ætas habitantiũ erat. Græci enim ἄκρον extremũ, & altum dicũt. b ℂ Inde homines μακρόβιοσ Gręci.) Ply. ca. 10. lib. 4. de Atho monte loquens. Oppidũ (inquit) in cacumine fuit. Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominant. A Stephano Ἀκροθύνοι hæc urbs dicta est. Faciunt ad hunc locũ uerba eiusdẽ Plynij ca. 2. lib. septimi. Cirnios (inquit) Indorũ genus Isigonus tradit, annis tricenis quadragenis uiuere. Item Aethiopas Macrobios, & Seras existimat, & qui Athon montẽ incolunt. Causam tradit Aristoteles Problemate septimo. 14. sectionis. Cur (inquit) qui loca edita, apertaq; colunt, tardius senescunt, qui autem caua, & palustria ocyus? An senectus quędã putredo est, putret autẽ, quod quiescit. Nullo modo, aut minus ita afficitur, qđ mouetur, ut aqua profluens, & cõclusa. Igitur ut locis editis aer undiq; afflante spiritu agitatur, ita cauis manet immotus. Ad hæc, locis apertis purus, diuersus assidue propter agitationẽ aer habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit. DE spatijs uitæ hominis lege Ply. cap. 48. lib. septimi, & Val. Max. tit. 14. lib. octaui. Pluscula congessit Cœlius ca. 37. undecimi Antiquarum Lectionũ. DE Macrobijs alijs habetur cap. 43. infra.

QVARTVS Europæ sinus.) De quatuor Europæ sinibus cap. 12. dictum est. Quemadmodum Solinus a Plynio, ita Martianus a Solino hæc omnia mutuatus est. Verba Plynij ex ca. 12. q̃rti hæc sunt. Quartus e magnis Europæ sinus ab Hellesponto incipiens, Mœotis ostio finitur. Sed totius ponti forma breuiter amplectanda est, ut facilius partes noscantur. Vastũ mare prçiacens Asiæ, & ab Europa porrecto Cheronnesi littore expulsum angusto meatu irrumpit in terras, septẽ stadiorũ (ut dictum est) interuallo Europã auferens Asiæ, primas angustias Hellespontum uocant. d ℂ Hac Xerxes põte nauibus facto.) Ply. eisdẽ lib. & ca. Hac Xerxes Persarũ rex (inquit) cõstrato in nauibus ponte

facto permeauit. Tenuis deinde Euripus porri- a
gitur ad Asiæ urbem Priapū, quā Magnus Ale-
xander potiundi orbis amore transcendit, & po-
titus est. Inde diffusus æquore patentissimo rur-
sus stringitur in Propontidē. Mox in quingen- b
tos passus coarctatur, fitq; Bosphorus Thracius,
qua Darius copias trāsportauit. HAEC profun-
da Delphinas [a] plurimos habent, in quibus cau-
sæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil ue- c
locius [b] habent maria, sic ut plerumq; salientes

duxit exercitum. Porrigitur inde tenuis Euripus. lxxxvi. mil. pass. spatio ad urbē Priapū Asiæ, qua Magnus Alexander transcendit. Inde expatiatur æquor, rursusq; in Arctū coit laxitas, Propontis appellatur. Angustiæ Thracius Bosphorus, latitudine quingentoꝝ passuū, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit. Similia scribit & Martianus in sexto. Lege Pomp. Melā circa principiū lib. primi. Herod. lib. 7. Ex Abydo (inquit) in ulteriorē continentē septē est stadioꝝ traiectus, quē pontibus iunctū ingens adorta tempestas, ea oia dirupit, atq; dissoluit &c. Idem scribunt Iustinus in secūdo. Seneca sexto de beneficijs lib. Cicero in fine secundi de finibus bonoꝝ & maloꝝ. Luca. secundo Pharsaliæ.

Tales fama canit, tumidū sup æquora Xerxem
Construxisse uias, multum cū pontibus ausus,
Europamq; Asiæ, Sestonq; admouit Abydo,
Incessitq; fretum rapidi super Hellesponti,
Non Eurum, Zephyrumq; timens cū uela, ratesq;
In medium defferret Athon. Claudianus secundo in Rufinum.
Haud aliter Xerxem toto simul orbe sequutus
Narratur rapuisse uagos exercitus amnes
Et telis umbrasse diem, cum classibus iret
Per scopulos, tectumq; pedes contemneret æquor. Lucretius libro tertio.
Ille quoq; ipse, uiā qui quondā per mare magnum
Strauit, iterq; dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit superare lacunas,
Et contempsit equis insultans murmura ponti. Scribit Herod. in septimo. Terrestriū copiarum Xerxis numerū fuisse centū septuaginta. Myriades. i. decies septies centena milia. Naues quoq; (ut Iustinus ait) decies centū milia numero habuisse dicitur. De Euripo ca. 19. supra abunde diximus. a ℂ Delphinas plurimos habent) Græca dictio Δελφίν, qua longo usu pro latina utimur. De Delphinis sic Virgilius quinto Aeneidos.
Pręlia ludo
Delphinum similes, qui per maria humida nando
Carpathium, Libycumq; secant, luduntq; per undas. Delphinoꝝ formam sic eleganter explicat Naso tertio Metamorpho. libro. Falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidię sinuantur cornua lunę.
Vndiq; dant saltus, multaq; aspergine rorant,
Emerguntq; iterum, redeuntq; sub æquora rursus,
Inq; Chori ludunt speciem, lasciuaq; iactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant. Eoꝝ impetus in pisces reliquos, elegāter canit Statius nono Thebaidos.
Qualis cęruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus, arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina uident, fugit omnis in imos
Turba lacus, uiridesq; mœtu stipantur in algas,
Nec prius emersi, ꝙ summa per æquora flexus
Emicet, & uisis malit certare carinis. Ad idē Syllius lib. 15. bell. Punicoꝝ. Rapidi ceu bellua ponti
Per longum sterili ad pastus iactata profundo Aestuat, & lustrans natantem sub gurgite pdā
Cū procul in fluctu piscem male saucia uidit Absorbet late permixtū piscibus æquor. Ex Homero. 21. Iliados utraq; cōparatio sumpta est. Hinc contrario sensu, puerbiali figura in Diris suis a Marone dictum est. Ante lupi rapient hædi, uituli ante leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ ante columbas. Delphini trāquillo mari lasciuiētes flatū, ex qua ueniāt parte præsagiunt. Itē spargentes aquā. Itē turbātes tranqllitatē. Author in fine. 18. Caius Plynius. Quæ de Delphinis refert hoc loco Solinus, sumpta sunt omnia ex cap. 8. noni Nat. hist. C. Plynij. Itē ex ca. 12. sexti. ca. 2. octaui. ca. 48. noni Naturæ animaliū Aristotelis. b ℂ Nihil uelocius habent maria.)

a transuolent uela nauium. Quoquo eant coniuges euagantur. Catulos edunt. Decimus mensis [a] maturum facit partum. Lucinam æstiuus dies soluit. Vberibus fœtus alunt. Teneros in b faucibus receptant. Inualidos aliquãtisper prosequuntur. In tricesimum [b] annum uiuunt, quod exploratum est in experimentũ caudis amputatis. Ora non quo [c] cæteræ beluæ loco habent, sed c ferme in uentribus. Contra naturã aquatiliũ soli linguas [d] mouẽt. Aculeatæ sunt spinę dorsuales. Cũ ira subiacet, [e] ĩhorrescũt. Cũ animi cõqescũt, qbusdã receptaculis operiunť. Spirare eos [f] in aqs negãt, & uitales auras non nisi in aere supero

Plynius ca.8.noni. Velocissimũ omniũ animaliũ nõ solũ marinorũ Delphinus, sed ocyor uolucre, acrior telo, ac nisi multũ intra rostrũ os illi foret, medio pene in uentre, nullus piscium celeritatẽ eius euaderet. Sed affert morã prouidentia naturæ, quia nisi resupini, atq; conuersi, non corripiunt, quæ causa præcipue uelocitatẽ eorum ostendit. Nam cum fame concitati fugientẽ in uada ima persecuti piscẽ diutius spiritum continuere, ut arcu emissi, ad respirandũ emicant. Tanta ui exiliunt, ut plerũq; uela nauium transuolent. Aristoteles ca.48.noni Naturæ animaliũ. Quin etiã (inquit) de uelocitate huius animalis mira, & incredibilia quædam accepim⁹. Omniũ enim uelocissimũ esse creditur animaliũ tum aquatilium, tũ terrestriũ. Supersiliũt etiã malos nauigiorũ maiorũ, quod tũc potissimũ euenit, cũ aliquẽ insectantur piscem, quẽ deuorent. Tunc enim si quem impetũt longius fugit, ad ima gurgitum persecunť ꝑpter famis necessitatem, qꝺ redit⁹ lõgior sit, retinent sese quasi spacium cogitantes, conuersiq; feruntur, perinde ac sagitta pernices, ut celeritate oportuna lõgo transmisso itinere, ad locũ spirandi deueniãt. Quo impetu fit, ut se eiaculentur, in aerem, & supersiliãt malos nauigiorũ, quæ forte affuerint. Ex hac Delphini in nando agilitate, refert Tarręas adagium, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεισ, Delphinũ nare doces. Sensus est.

Id monstras aliĳ, quod sapit ipse prius.

Delphini celeritatẽ eleganter describit Manilius quinto Astronomicon.

Cœruleus ponto cum se Delphinus in astra
Erigit, & squammam stellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus, Pelagoq; creatur.
Nam uelut ipse scitis perlabitur æquora pennis,
Nunc summum scindens pelagus, nunc alta profundi.
Et senibus uires sumit, fluctumq; figurat,
Sic uenit ex illo quisquis uolitabit in undis &c.

a ℭ Decimus mensis.) Ply.cap.8.noni. Agunt (inquit) uere coniugia, pariunt catulos decimo mense, æstiuo tempore. Interdũ & binos, nutriũt uberibus sicut Balæna. Eadem scribit Aristoteles ca.12.sexti Naturæ animaliũ. Gestant utero (inquit) decẽ mensibus. Partus Delphini æstate, nec ullo tempore alio &c. b ℭ In tricesimũ annũ uiuunt.) Constat (inquit ca.12.sexti Naturæ animaliũ Aristo.) nõ nullos uixisse annos uigintiquinq;, alios etiã triginta quod cognitũ est præcisa a piscatoribus cauda, ut quos ita reddidissent mari captos itẽ agnoscerent, & temporis spatium scirent. His similia & Ply. omnino refert. Miror Albertum in tam cõformi nobilium authorũ sententia scribere, quarto & uicesimo de Animalibus libro. Delphinũ esse magnæ ætatis, ita ut compertũ sit aliquẽ, cui (inquit) amputata fuit cauda, centũ annis, & ampli⁹ uixisse. Sed parui faciendũ Albertum, Aristotele, Plynio, Solino, cæterisq; primæ classis authoribus cõtraria sentientibus. Quadrabit in eum illud Ionis Adagium. Δελφῖνοσ ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos dictum, qui dĳudicant, quod ignorant, & ea, in quibus minus ualent, summo conatu aggrediunť. c ℭ Ora non quo cęteræ beluæ.) Aristo.ca.2.octaui Naturæ animaliũ. Delphini (inquit) & omnes cetacei generis resupinati corripiunt. Habent enim os subter. Vnde fit, ut periculũ/minores facilius possint euadere. Alioquin pauci admodũ seruarentur &c. Eadẽ omnino scribit Plynius ubi supra. d ℭ Soli linguas mouent.) Ply. Lingua est ĳs contra naturã aquatiliũ mobilis, breuis, atq; lata, haud differens suillæ. De animaliũ linguarũ diuersitate, Aristoteles ca. ultimo secundi de Parti. animaliũ. e ℭ Subiacet.) Videtur legendũ, subierit.i.ingressa fuerit, subintrauerit, succreuerit. Virg. primo Georgicorum. Ne subeant herbæ. Quid si subiacent legas, ut spinæ, uel pennæ subintelligant? f ℭ Spirare eos in aquis.) Aristoteles capite secundo octaui Naturę animalium, probat Delphinos spirare omnino, quod hĳ retibus apprehensi, breui tempore strangulentur, ut qui spirandi facultatem emiserint &c. Idem ubi prius refert Plynius.

recuperare.[a] Pro uoce gemitus[b] est similis hu- a
mano. Certum habent uocabulū, quo accepto
uocantes sequunť. Nam proprie Simones[c] uo-
cantur. Voces hominū Aquilonis flatu celerius
audiunt. Contra Austro spirante auditus obstru- b
untur. Mulcentur a musica. Gaudent cantibus
tibiarum. Vbicumq; symphonia est,[d] gregibus
aduentant. Diuo[e] Augusto principe in Campa-
nia Delphinum puer fragmentis panis primo il- c
lexit, & in tantum consuetudo ualuit, ut alendū
se etiam manibus ipsius crederet. Mox cum plu
sisset puerilis audacia, intra spacia eum Lucrini
lacus uectitauit. Vnde effectum, ut a Baiano lit- d
tore equitantē puerum Puteolos usq; ueheret.
Hoc per annos plurimos tam diu gestū, donec
assiduo spectaculo desineret miraculū esse, qđ
gerebatur. Sed ubi obijt puer, sub oculis publi- e
cis desyderij mœrore Delphin interijt. Pigeret
hoc asseuerare, ni Mecœnatis, & Fabiani, multo
rumq; præterea esset literis comprehensum. In
Africano[g] mox littore apud Hipponē Diarrhy- f
ton Delphin ab Hipponēsibus pastus tractandū
se prębuit, impositos quoq; frequenter gestauit.
Nec populi tantū manib⁹ acta res. Nam & pro-
consul Africæ Flauianus ipse eū cōtigit, unguē- g
tis etiam delibuit, qui odoris nouitate[h] obsopi-
tus aliquantisper pro exanimi iactatus est, mul-
tisq; mensibus desciuit a solita conuersatione.

a ¶ Recuperare.) Sic habent uetusta omnia, quæ uiderim exemplaria. Alij recipere legendū putant. b ¶ Pro uoce gemitus est similis humano.) Verba Plynij in sua, hac parte Solinus transtulit. c ¶ Simones uocanť.) Plynius Qua de causa (inquit) nomen Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntq; ita appellari. d ¶ Symphonia.) Græci Symphoniā. i. συμφωνίαν, concentum Musicum, & uocum consonantiā dicunt. Quā mira Musicę uis sit, ascribemus ca. 31. infra. e ¶ Diuo Augusto.) Exemplū hoc, & sequentia ex Plynio sumpta sunt. Appianus. 5. Aegyptiaco℞ libro, hæc omnia se, multosq; secū alios uidisse dicit. Eius uerba Græca subscripsimus. καὶ αὐτὸς δ᾽ οὖν εἶδεν περὶ δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς, καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημένον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχώμενος ὁ ἰχθὺς, ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων. καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων ἵνα μὴ τὸν ποθούμενον χρῶτα ἀμύξειε. καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σταδίων. ἐξεχεῖτο δ᾽ ἄρα ἡ ῥώμη. καὶ πᾶσα ἡ ἰταλία θεάσασθαι ἰχθὺν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Hoc est. Et quidē nos uidim⁹ apud Puteolos Delphinum amantē mire puerū, inclamatū a puero acciri. Quī etiā adnatans dorso puerū admittebat, ita ut pinnæ aculeos, uelut uagina conderet, ne dilectum sibi corpus laceraret, receptūq; equitis modo insidentem per magnum æquor ꝑ ducenta stadia deferret. Roma igitur, omnisq; Italia confluebat, ut piscem amoris causa uectorem pueri spectaret. AScribam item uerba Aristotelis ex ca. 48. noni Naturæ animaliū. In marino (iquit) genere plurima de Delphinis narranť indicia morū placido℞ initium. Amores quoq; in pueros, & affectus libidinis. Cū circa Tarentum, & Cariam, ut etiā locis alijs referuntur. Fertur etiā Delphino apud Cariam capto, atq; saucio, ingentē reliquo℞ multitudinē cōuenisse ad portum, immoratāq;, donec piscator dimiserit eū, quē cęperat. Tū omnes simul recepto captiuo redijsse. f ¶ Ni Mecœnatis, & Fabiani.) Apud Plyniū sic legitur. Pigeret referre (inquit) ni res Mecęnatis, & Flauiani, & Flauij Alfij, multorūq; esset literis mandata. g ¶ In Africano mox littore.) Et hoc quoq; exemplū ubi supra refertur a Plynio. Alius (inquit) inter hos annos in Africo littore Hipponis Diarrhyti simili modo ex hominū manibus uescens, ferensq; se tractandū, & alludens natantibus, impositosq; portans, unguēto perunctus a Flauiano Proconsule Africæ, & sopitus (ut apparuit) odoris nouitate, fluctuatusq; similis exanimi, caruit hominū conuersatione, ut iniuria fugatus per aliquot menses, mox reuersus in eodē miraculo fuit. Iniuriæ potestatum in hospitales ad uisendū uenientium Hipponenses in necem eius cōpulerūt. h ¶ Odoris nouitate obsopitus.) Qui unguentis, & odoribus delectantur, molliciei fœmineæ efficaci plurimum argumento, uel hoc unico Delphini exemplo suæ turpidinis commoueri possent. Caronde, siue, ut quidam uolūt, Phędoni interroganti, quis nam esset unguentis delibutus; Ego Aristippus (inquit) infelix, & me infelicior Persarum rex.

a Apud Iaſsum [a] urbem Babyloniȩ puerū Delphi
nus adamauit. Quē dū poſt aſsueta colludia re-
cedentē impatientius ſequit̃, arenis inuectus hæ-
ſit. Alexāder Magnus amorē illum numinis fu-
b iſse interpretatus, p̃fecit puerū Neptuni [b] ſacer-
dotio. Iuxta eandē urbem (ut Egeſsidemus au-
thor eſt) alium puerū Hermiā nomine per ma-
ria ſimiliter inſidentem cū undoſior fluctus ne-
c cauiſset, Delphinus ad terrā reuexit, & uelut fa-
teretur reatum pœnitentiā ſuam morte mulcta-
uit, nec reuerti uoluit ampliꝰ in profunda. Sup-
petūt & alia exēpla, ut Arionē [c] tranſeamus, cuiꝰ
d exitum annalium fides comprobauit. Ad hęc ſi-
quando laſciuiūt noui fœtus a maioribus [d] datur
adultior gregi cuſtos. Quo magiſtro ludere im-
petus incurſantium belluarum addiſcāt, quam-
e quā ibi præter Phocas rara bellua eſt. Plurimus
Thynnꝰ in [e] Ponto, nec alibi pene fœtificāt. Nuſ-
quam enim citius [f] adoleſcunt, ſcilicet ob aquas
dulciores. Illabuntur Veris tempore, intrant

a ℭ Apud Iaſsum urbē Babyloniæ.) Ex Plynio, Strabone, Stephano, reliquis conſtat Iaſsum, ubi hoc accidit, non Babyloniæ, ſed Cariæ urbem eſse. Ergo dicendū eſt, uerbū Babyloniæ additiciū eſse, cum apud Plyniū, quē Solinus hoc loco ſequitur, nulla Babyloniæ fiat mentio, uel Solinū, qđ Hermolaus exiſtimat, falſo credidiſse Iaſsum Babiloniȩ urbem eſse. Quid ſi Solinus aliquoꝝ opinionē ſecutꝰ ſit, qui Iaſsum urbē Babylonicæ regionis eſse dixerunt? Sunt qui non Iaſsum, ſed Aſsum falſo legendū exiſtiment. Citat Hermolaus, Oppianū, Aelianū, & Athenęū huius hiſtoriæ authores. b ℭ Neptuni ſacerdotio.) Id feciſse creditur, quoniā creditū ē Delphinos Neptuni eſse eq̄s, eosq; ad iugum religatos, eius currū trahere. Papinius primo Achilleidos.

Tyrrheniq; greges circumq; (infraq; rotantur
Rege ſalutato, placidus ipſe ar (duus undis
Eminet, & triplici telo iubet ire (iugales.

Illi ſpumifero &c. c ℭ Arionem tranſeamus.) Huius hiſtoriæ authores ca. 12. ſupra adnotauimus. Non leue gratitudinis argmentū, quod de Arione Cytharȩdo ex Siculo mari a Delphino in Tenarū tranſuecto poetæ fabulanẽ. Hic enim Arion cū cæteros muſico artificio præſtaret, & circū inſulas quæſtus cauſa uagaretur, ſeruuli eius arbitrati, plus in p̄ſidioſa libertate commodi, q̄ in placida ſeruitute eſse, cogitare cęperunt ut domino in pelagꝰ p̄iecto, bona eius inter ſe partirentur, qui cū cogitationē coꝝ ſenſiſset, petijt nō ut dominus a ſeruis, ſed ut innocens ab improbis, ut parens a filijs, ut ſe liceret ornatū, qua ſæpe fuerat ueſte, quoniā nemo eſset alius ut ipſe qui ſuū q̄ſtum proſequeretẽ euentū. Quod cū impetraſset, cythara ſumpta, ſuā cępit deflere mortem, quo ſonitu ducti Delphines, e toto mari prænatant ad Arionis cantū. Itaq; deoꝝ immortalium poteſtate inuocata, ſuper eos ſe deiecit, quoꝝ unus Ariona exceptū ꝑtulit ad Thenariū littus. In cuius memoriæ cauſa, q̄ ibi ſtatua eſt Arionis in ea Delphina ſimulacrū affixum uidetur. Pro qua re inter ſydera ab antiquis Aſtrologis eſt figuratum. Serui autē qui per ſe putarāt ſeruitute elapſos tempeſtate, Thenariū perducti a domino cōprehenſi nō mediocri ſupplicio ſunt affecti. d ℭ A maioribus datur.) Ariſto. ca. 48. noni Naturȩ animaliū. Paruos item Delphinos (inquit) magnus aliquis ſemper comitaẽ cuſtodię cauſa. Ply. ait etiā adultos diu comitari magna erga partū charitate. Quo exemplo cōmonemur quanta ſit pueris adhibenda cuſtodia. Rurſus qualis erga filios parentū charitas eſse debeat. Quærit eodē loco nō ab re Ariſtoteles, quare Delphines in terrā erumpanẽ. Hoc enim (inquit) interdū eos facere incerta de cauſa dicitur. Addit Plynius ſtatim eos mori tacta tellure. Hinc apud Dionē ſumptū Adagium. δελφῖνοσ ἐν χέρσῳ δία, Delphini in terra uis. In eos qui ignotū penitus tentare p̄ſumunt.

Vt
Aggrederis cœcus propria cum clade periclum.

Aliud rurſus hinc ſumptum Adagium. Delphinū ſyluis appingit, in eum qui rebus tribuit, quæ ſuapte natura contraria ſunt. Vtitur eo in Arte Poetica Flaccus Horatius. e ℭ Plurimus Thynnus in Ponto.) Plynius capite quintodecimo noni. Thynni (inquit) intrant magno mari Pontum Verno tempore gregatim, nec alibi fœtificāt. f ℭ Nuſquā citius adoleſcunt.) Plynius ex Ariſtotele idipſum aſserit de omni piſciū genere. Piſcium (inquit) genus omne pręcipua celeritate adoleſcit maxime in Ponto. Cauſa multitudo amniū dulces inferentium aquas. Ariſtoteles ca. 17. ſexti Naturæ animaliū. Profecto (inquit) omne piſciū genus celeriter adoleſcit, & pręcipue in Ponto. Quippe cum ibi incrementum ſingulis diebus plane intelligatur.

dextero [a] littore, læuo exeunt. Hoc inde accidere credunt, qđ dextris oculis acutius cernunt, quã sinistris. a

DE ISTRO FLVMINE. DE FIBRO animali. Deq; gemmis Ponticis. CAP. XXIII. b

ISter Germanicis [b] iugis orit̃, effusus [c] mõte, qui Tauricos [d] Galliæ aspectat. Sexaginta [e] amnes in se recipit, omnes ferme nauigabiles. Septem [f] ostijs Pontũ influit. Quorũ c

Et ca. 13. octaui eiusdẽ operis. Petunt (inquit) pontũ pastus gratia, qui uberior, & cõmodior ibi propter aquarum dulciũ admixtionẽ suppeditat̃. a ℂ Intrant dextro littore, lęuo exeunt.) Aristoteles ca. 13. octaui Naturæ animaliũ. Thurni (inquit) dextrorsum terrã contingentes subeunt, sed remeant contra. Lęuum enim in latus se admouent, qđ propterea facere dicunt̃, quia dextro oculo clarius uident sua natura, lęuo hebetius. Idem ca. 15. noni refert Plynius. Piget referre, quibus uerbis hæc ca. 7. septimi de animalibus a magno referantur Alberto. Tradit Aristoteles ca. 17. sexti Naturæ animaliũ libro. Thurnos p̃ nimia pinguedine dehiscere, nec plus q̃ biennio posse uiuere, cuius rei eodem loco, argumentum affert. b ISTER GERMANICIS IVgis oritur.) Cato in Originibus, Danubio, Danas gẽtes ei⁹ accolas, nomen impressisse refert. Hodie quoq; Germani, dictione aliquãtisper deluxata, sermone patrio, Dunaw uocant. Danubiũ ipsum glacie cõcretũ, tum pedibus, tum curru insidens sępius non sine horrore traieci. Videre frequenter licet, disruptis glaciebus, equos, currus, ac insidentes homines in fluminis profundũ demergi. De Istro, qui & Danubius dicit̃, Ply. capi. 12. quarti. Vnde hæc Solinus mutuatus est. Danubius (inquit) ortus Germaniæ iugis montis Arnobę ex aduerso Taurici Galliæ oppidi, multis ultra Alpes milibus, ac p̃ innumeras lapsus gentes Danubij nominis immenso aquarũ auctu, & unde primũ Illyricũ alluit, Ister appellatur, sexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eorũ nauigabili. In pontũ uastis sex fluminibus euoluitur. Hunc secundũ post Nilũ facit Ausonius inquiens.

Illyricus regnator aquis, tibi Nile secundus
Danubius lętum profero fonte caput.

Et Ouidius decima quarti de Põto, de Scythiæ fluminib⁹,

Innumeriq; alij, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Nile negat.

Dionysius poeta Istrum sacrũ uocat. ῥήνωτῷ δ' ἑξείης ἐπιτέλλεται ἱερὸς ἴστρος. i. hunc post, deinceps exurgit sacer Ister. Sacer ideo fortassis dicit̃, qđ authore Acrone, omnis fons in origine sua sacer est. c ℂ Effusus monte.) Hũc montẽ, unde Ister effundit̃, Plynius Arnobã, Ptol. Abnobã, Cor. Tacitus Arbonã nominat. Verba Taciti sunt. Danubius molli, & clementer edito montis Arbonę iugo effusus plures populos adit, donec in Ponticũ mare sex meatib⁹ erumpit. Septimũ enim os paludibus haurit̃. Idem Ausonius

Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis.

Claudianus dicit Danubiũ in Rhetia mõte nasci.

Prominet Hercinę confinis Rhetia syluæ,
Quæ se Danubij iactat, Rheniq; parentem.
Primo fonte breues &c.

Non miror Herodotũ lib. 2. & 4. de Istri fluminis ortu plurimũ oberrasse, utpote, qđ sua tempestate, Germania nondũ cognita exteris fuerit. Nuper, inquit Tacitus de Germania loquens, cognitis quibusdã gentibus, ac regibus, quos bellũ aperuit. Herodoti de Istri ortu uerba sunt ex lib. 4. Omnẽ Europã (inquit) Ister emetit̃, sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasum extremi sunt. Post Cinetas, totamq; permensus Europã ex transuerso ingredit̃ Scythiam, ijs quæ diximus fluminibus, & alijs multis aquas ferentibus, Ister fit omniũ maximus. Secũdo quoq; lib. idem asserit. Tradit idẽ Herod. lib. 4. Istrum sibi semper parẽ fluere, tam æstate, q̃ hyeme, cuius rei causam q̃ uerissimã affert. Hunc amnẽ Syllius, & Papinius Binomiũ peculiari epitheto nuncupant. Primo enim Danubius appellat̃, sed cũ Istriã Thraciæ regionẽ attingit, Ister dicitur, a prouincia sumpto nomine, quã perlabitur. d ℂ Tauricos.) Solini omnia, quæ uiderim exẽplaria, Rauracos habẽt. Ply. & Ptolemęus Tauricos uocãt. Ammianus lib. 22. sicut uetera Solini exẽplaria, Rauracos. Amnis uero Danubius (inq̃t) oriẽs p̃pe Rauracos mõtes limitibus Rheticis per latiorẽ orbẽ p̃tentus, ac sexaginta nauigabiles pene recipiens fluuios, septem ostijs per hoc Scythicũ lętus erũpit in mare. Quorũ primũ &c. e ℂ Sexaginta amnes.) Flumina Danubiũ ingredientia sunt. Porata, seu Pyretos, Tiarãtus, Ararus, Napares, Ordessus, Maris, Atlas, Auras, Tibissis, Athrys, Noeas, Artanes, Sci⁹, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darus, Drynus, Tibiscus, Moschi⁹, Rhabosus, Ciabrus, Lauta, Ierassus, Sauus, Drauus &c. f ℂ Septem ostijs pontũ influit.) Plynius, & Tacitus sex tantũ ostia

Istro tribuũt. Herodotus, Ephorus, Claudianus, Arrianus, Auienus, Rhennius/quinq;. Ammianus li. zz. Val. Flaccus. 8. Argonauticon. Ouid. secundo de Tristibus. Statius. 5. Syluarũ. Mela Pomponius septem. Danubius (inquit Mela) eorũ fluminũ, qui in nostrũ mare decidũt tantũ Nilo minor, totidẽ q̃t ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Hęc diuersitas euenit ex eo, qđ quintum, & sextũ ostiorũ Danubij lãguidiora sunt cæteris. Septimũ uero (ut inqt Soli.) pigrũ, ac palustri specie nõ habet quod amni cõparet. Nomina ostiorũ Danubij referunt Plynius, Strabo in septio, Marcellinus li. zz. Clarius Ptolemęus ca. 10. tertij Tabula nona Europæ. a ¶ Non misceantur ęquori.) Id accidit ferme fluminibus omnib⁹, quę cursu concito ęquora ingrediunt. Bibi ego nauigans interdũ dulcem aquam fluminũ non minus decẽ milib⁹ passuũ ab eorũ fluminũ ostijs in mari distans. Inter admiranda in natura enumerat Aristoteles, qđ hyeme Danubius adeo plerumq; cõgeletur frigore, ut etiam equitantibus desuper tutissimũ p̃stet iter. Eodẽ loco ex sententia scribit idẽ, Istrũ esse Germanię fluuiũ ad Boream maxime discurrentem, at lambentẽ Peonas. In primo autẽ Meteororũ libro, ubi ostendit maximos fluuios ex maximis profluere mõtibus, ex Herodoto, & aliorum sententia locutus. Istrũ fluuiũ ex Pyrenęo monte, quẽ ad occidentẽ æquinoctialẽ montẽ esse in Celtica regione oriri scribit. Sæpe eni nobiles authores repies alibi ex ꝓpria, alibi ex aliorũ sentẽtia fuisse locutos. Idipsum Seruius Grãma. 7. Aen. multis uerbis demonstrare conat, super illud. Nec Pręnestinę &c. Albertus quoq; nõ nihil ad Aristotelis excusationẽ suffragatur ca. 3. secundi tractatus secundi Meteororũ. Id multo honestius, q̃ Aristotelẽ in hijsce rebus ignorantiæ redarguere. b ¶ Per uniuersum Pontũ Fiber plurimus.) Fiber, ut quarto de Lingua latina Varroni placet, dictus est ab extrema ora, qđ is dextra, & sinistra fluminis maxime uideri soleat. Antiq̃ eñ Fibrũ extremũ dicebant. Idem refert Festus dę uerborũ ueterũ significatione libro sexto. Seruius primo Georgicorũ dicit Fibros esse Canes Ponticos. De Fibro sic Ply. ca. 30. lib. 8. Easdẽ partes sibijpsi Pontici amputant Fibri periculo urgente, ob hoc se petignari. Castoreũ id uocant medici. Alias animal horrendi morsus. Arbores iuxta flumina, ut ferro cędit. Hominis parte cõprehensa, nõ ante, q̃ fracta cõcrepuerint ossa morsu resoluit. Cauda piscium ijs, cætera species Lutræ. Qui genio studiosius indulgent, Fibrorũ pedibus, ac cauda pro piscibus uescunt, & his potissime diebus, quibus Christicolis usus carnium interdictus est. Hac inducti forsitan ratione, qđ squamosæ instar pisciũ eę partes omnino sint, pręsertim cauda. Et re uera tã optimi saporis sunt, ut τοῖς γαστέρεσι possent abunde etiã satisfacere. Cũ hæc scriberemus, amicus quidã optimus ad me Fibri caudã opipare præparatã, dono misit. Credo eam ob rem, ut quæ de his Fibrorũ partibus, uerbis cõmentabamur, facto quoq; ipso cõprobaremus. c ¶ Lutræ similis.) M. Varro. 4. de lingua latina libro, Nõ Lutrã a luendo, sed Lytrã dictã tradit, quoniã succidat, soluatq; in ripis arborũ radices. Græci eam Enhyndrin appellant. d ¶ Ipse geminos suos deuorat.) Idem scribit Ammianus. 17. historiarũ libro. Iuue. Sat. 12. Imitatus Castora, q̃ se

Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguem.

Cicero in Scauriana. Redimunt se (inquit) ea parte corporis, propter quã maxime expetuntur. Ouidius.

Sic ubi detracta est a te mihi causa pericli,
Quod superest tutum Pontice Castor habes.

Ply. tamen id cõstãter negat ca. 3. tricesimi secũdi Natura. histo. Fibri (inquit) quos Castores uocãt, & Castorea testes eorũ. Amputari hos ab ipsis, quom capiunt, negat Sestius diligentissimus medicinæ. Quinimo paruos esse, substrictosq;, & adhærentes spinæ, nec adimi sine uita animalis posse &c. DE Castoreo plura Diosco. cap. 26. secundi, & Auicenna

a primũ Peuce, secundũ Naracustoma, tertiũ Ca-
lostoma, quartũ Pseudostoma. Nã quintũ Bore-
ostoma, ac deinde sextũ Spireostoma languidi-
ora sunt cæteris. Septimũ uero pigrum, ac palu-
b stri specie, non habet, quod amni comparet. Pri-
ora quatuor ita magna sunt, ut per longitudinẽ
xl. miliũ passuũ non misceantur [a] ęquori, dulcẽq;
haustum incorrupto detineant sapore. Per uni-
c uersum Pontũ [b] Fiber plurimus, quem alio uo-
cabulo dicunt Castorem, Lutræ [c] similis est, ani-
mal morsu potentissimũ, adeo, ut cũ hominẽ in-
uaserit, conuentũ dentium non prius laxet, q̃ cõ-
d crepuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius
appetuntur in usu medelarum, iccirco cũ urgeri
se intelligit, ne captus prosit, ipse geminos [d] suos
deuorat. MIttit Pont⁹ & gemmas, quas a patria

ca.125.secundi tractatus secundi Canonis.Huius,& Isidori sunt,quæ.22.de Animalibus Albertus refert.De Castorij utilitatibus iustum uolumen,ut Hermolaus refert,scripsit Archigenes. a ℭ A patria Ponticas dicimus.)Ponticarum plura sunt genera(inquit ca.10.tricesimiseptimi Caius Plynius) Est stellata,nunc sanguineis,nunc atris guttis,quæ inter sacras habetur.Alia pro stellis eiusdem coloris lineas habet.Alia montiũ,conualliumq; effigies.Hinc extimo a Seneca Tragędia ultima Istrũ gemmiferum uocari.

Nec tamen omnis plaga gem(miferi sufficit Istri.

Ponticas[a] dicimus genere diuerso.Quippe aliæ aureas,aliæ sanguineas stellas habent,& eæ quidem inter sacras habentur. Namq; ostentationi potius,q̃ usui deleguntur.Nõ guttis asperę sunt, sed longis colorũ ductibus liniantur. a

DE AMNE HYPANE, ET EXampeo fonte. CA. XXIIII.

HYpanis amnis[b] oritur inter Auchetas, Scythicorũ amniũ princeps, purus, & haustu saluberrim⁹ usq;dum Callipodum[c] terris inferatur. Vbi fons Exampeus[d] infamis est amara scaturigine.Qui Exampeus liquido admixtus fluori amnẽ uitio suo uertit, adeo, ut dissimilis sibi in maria cõdatur. Ita inter gentium opiniones fama de Hypane discordat, qui in principijs eum norunt, prædicant, qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur. b c

HYPANIS AMNIS orit inter Auchetas.) Eadem refert Ply. ca.12.lib. quarti. De Hypani flumine, nullus copiosius retulit,q̃ Herodotus lib.4. Tertium (inquit de Scythię fluminibus loquẽs)flumen est Hypanis ex Scythia ueniẽs, & ex magna palude profluens, circum quam pascũtur equi syluestres,candidi. Recteq; uocat hęc palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit ferè quinq; dierum nauigatiõe angustus,& adhuc dulcis, sed mox quatuor a mari dierum nauigatione sane q̃amarus,pter amarũ,qui in eum influit fontem.Adeo inq; amarum,ut quom sit exigua magnitudie, tamen inficiat Hypanin flumẽ in paucis magnũ &c.Ex Herodoto mutuat⁹ est Mela in principio secundi,quæ de hac ipsa re scripta reliquit.Plynius eodẽ loco eos arguit, qui Hypanin in Asię parte prodidere,quom is Asię flumen nõ Hypanis,sed Hypasis,unius tantũ literæ discrimine,nuncupet.De Hypasi Ply.c.17. & uicesimo libri sexti.Philostratus.2.&.3.uoluminibus.Diodo.Siculus in gestis Alexandri.i.decimoseptimo historiarum libro.Q.Curtius lib.8.Erratum simile reperies apud hunc ipsum Solinũ ca.65 .infra,quo loco nõ Hypanis,sed Hypasis ascribendus est.Ex Herodoti uerbis,de equis syluestribus,intellexisse uidetur Valerius Flaccus lib.6.Argonauticon,quom inquit. Nec clarior ullis.

Arctos equis,abeunt Hypanin,fragilemq; per undam
Tigridis,aut sæuæ profugi cum prole leęnę.

c ℭ Callipodũ.)Sunt uetusta quædã exemplaria, quę Callipides habeant,quo nomine Pom.etiã Mela nominari dicit.Callipodes,uel Callipides Græce, pulchripedes nuncupantur latine,καλόσ pulcher, ποῦσ pes. d ℭ Fons Exampeus.) Scythæ, sacrã uiã, Exampeon dicunt.Inter Borysthenem,& Hypanin flumina(inquit Herodotus) locus est nomine Exampeus,ex quo hic amarus fons,ortum habet,& nomen.Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum Aratorũ,& Alizonũ,eodem nomine,quo locus,unde emanat. VNde diuersa qualitas aquis insit,supra authoritate Senecæ cõmonstrauimus.Vitruuius.8.Architecturæ libro. Sunt(inquit)ex amaro succo terræ fontes exeuntes uehementer amari.Quo loco & Hypanis huius meminit Ouidi⁹.15. Transformationũ libro,quom uellet ex Pythagoræ sententia

Monstrare esse nihil,toto quod perstet in orbe,

Attulit & hanc Hypanis ex Exampeo in amariorem uersionem.

Quid?non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis,salibus uiciatur amaris?

Propter immensum itineris interuallũ inter Scythicum Hypanin,& Venetum Eridanũ amnes,prouerbiali figura a Propertio lib.1.dictum uidetur.

Quantum Hypanis Veneto dissidet Eridano.

Cum res plurimũ inter se distantes notare quis uoluerit.Potest & ad aquarum qualitatem horũ fluminũ.i.dulce,& amarum,Adagium id referri.Hic fluuius Hypanis,circa Solstitiũ defert acinorũ effigie tenues membranas,quibus erũpit uolucris,qua

drupes pyralis modo,nec diem ultra uiuit. Vnde Hemerobion uocatur, quasi Vnidium dicas. Ply. ca.36.undecimi natu.historiæ.Aristo.ca.5.primi,& ca.19.quinti Naturæ animaliū. ἐφήμερον.i.Diarium appellat.Sententiā Aristotelis de hac ipsa uolucre, refert.M. Cicero primo Tusculanarū Quæsti. Albertus Hemerobion piscem ,utputa cui nulla cura nominis, & utinā nō frequenter rei, diem nūcupat.Eius uerba qualiacunq; ex lib.24.de Animalibus libuit subscribere.Dies (inquit) est piscis, qui eodem die oritur, & cōpletur, & moritur. Et habet duos pedes,& duas alas pinales.Quidā tamen dicūt, qđ diutius uiuit ab ortu,sed dicunt,qđ post cōplementū non uiuit,nisi die una.Hucusq; Albertus.Aristoteles,& Plynius uolucrem q̄drupedem esse dicunt,Albertus piscem bipedem.Sed tutius illis fidem adhibere, q̄ huic.

DE BORYSTHENE FLVMINE, AC eius accolis. De natura canū. De Scytharū moribus. De gēmis,Smaragdo, Cyaneo, Crystallo.

CAP. XXV.

a APud Neuros[a] nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregij saporis[b], & quibus ossa nulla sunt, nec aliud, q̄ Carthagines tenerrimę. Verū Neuri(ut accepimus)
b æstatis[c] tēporibus in lupos transfigurantur. Deinde exacto spacio, quod huic sorti attributum est,in pristinā faciem reuertuntur. Populis istis

APVD NEVROS.)Quo loc⁹ hic fiat dilucidior, ascribam Herodoti in Melpomene uerba.Quartus (inquit) Scythiæ fluui⁹ Borysthenes secundum Istrum omniū maximus,& nostra sententia nō modo Scythicoꝝ fluuiorū lōge uberrim⁹, sed etiā cęteris uberior p̄ter Aegyptiū Nilū,cū q̄ nō licet aliud cōparare. Cæteroꝝ uberrim⁹ est Borysthenes, pascua p̄bēs amęnissima, & accōmodatissima pecoribus,nec nō optimoꝝ,ac singulariū affatim pisciū. Idem ad potandū suauissimus,liquidus inter turbidos fluens.Iuxta semētis optima fit,& herba nō satiua etiā aptissima.In cuius quoq; ostiū ingens uis salis sua sponte concrescit.Præbet idem ingētia Cete ad salsuram,spinis carētia, quę Antaceos appellāt.Ex Herodoto sunt omnia, quæ de Borysthene flumine in principio secundi Mela refert.Hidem authores scribunt Borysthenis, quēadmodū & Nili originē ignorari. b ℭ Pisces egregij saporis.)Ply.ca.15.noni.In Borysthene(inquit)memoratur piscis p̄cipua magnitudo,nullis ossibus,spinisue interstitis,carne prædulci.Is piscis esse uidetur,qui apud Plynium eodem capite Esos nuncupatur.Eadē de his piscibus Mela scribit.Hos pisces & Danubius abunde p̄creat,nō multū ab Atilis differentes,nisi qđ ijs maiores multo sunt.Atalū piscem intelligūt, quē Storionē Itali uernacule nuncupant,in Pado(inquit Ply.)inertia pinguescentē ad mille aliquando libras cathenato captū hamo.Horum Viennā,Autumno presertim tempore e Pannonia, ingens affert copia. c ℭ Neuri æstatis temporibus in lupos transfigurant.) Sunt qui legant, Statis tēporibus.Ply. ca.22.octaui nat.historiæ,falsum esse confidenter existimat.Homines(inquit)in lupos uerti, rursumq; restitui sibi,falsum esse confidenter existimare debemus,aut credere omnia quæ fabulosa, tot sæculis comperimus &c.Herodotus etiā non adhibet istis fidem.NEdum ueteribus, sed etiānum nostri temporis hominibus creditum est,posse quadā magica arte,homines in lupos omnino conuerti.Hinc a Marone in Pharmaceutria dictum est.

His ego sæpe lupum fieri,& se condere syluis. Et a Propertio in quarto.

Et sua nocturno fallere terga lupo. Ouidius.7.Metamorphosis libro.

Inq; uirum soliti uultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi. Et Plautus in Amphitryone.Nam uerumst (inquit) qđ olim est auditū fabulariter,mutatos Atticos in Arcadia homines,& ęquas beluas mansitasse,nec unq̄ domo parentibus cognitas.Ex hac hominū opinione ortū Adagiū.Versipellē se facit,quando lubet.In hominē uafrum ,& astutum,cui ob perfidiā,& inconstantiā minime credendū sit.Vtitur ea figura Plautus prima,& nona Comędijs.Et Ply.ca.22.lib.octaui.SED an natura patiatur, homines in lupos, uel in rem quampiā speciei alterius,cōmutari,nō parua apud peritiores concertatio est.Herodotus, & secū plures,fabulosum existimat,id quod naturali sit consonū rationi.Specierum enim differentia,ut Aristoteli placuit,a forma rerum ultima esse sumit.Non posset ergo homo lupus fieri, nisi anima ipsa hominis,in lupi animā uerteretur omnino.Id autem fieri natura non patitur.Forma enim perfectissima non nisi subiectum perficit sibi simile.Opinatur Ioannes Scotus,tantā esse huius singularis animæ ad propriū corpus,proportionē,ut ipsa non possit corpus aliud informare,q̄ suū.Ergo nec multo min⁹ lupi corpus quoquo modo rationalis anima potest perficere.Pythagorici animarū hominū in bruta

deus Mars est. Pro simulacris[a] enses colunt. Ho- a
mines uictimas habēt; ossibus adolent ignes fo-
corum. Geloni ad[b] hos proximant. De[c] hostiū
cutibus, & sibi indumenta faciunt, & equis suis
tegmina. Gelonis Agathyrsi collimitantur cæru- b
leo picti colore, fucatis in cærulū crinibus. Nec
hoc sine differentia. Nā quanto quis altero præ-
stat, tanto propensiore nota tingitur, ut sit indi-
ciū humilitatis minus pingi. Post Antropopha- c
gi,[d] quibus execrandi sunt cibi humana uiscera.
Quem morem[e] impiæ gentis, adiacentiū terra-
rum prodit tristissima solitudo, quas ob nefariū
ritum finitimæ nationes metu profugæ relique- d
runt, & ea causa est, ut usq; ad mare, quod Tabin
uocant,[f] per longitudinē eius oræ, quæ æstiuo
orienti adiacet, sine homine terra sit, & immensa
deserta, quoad perueniatur ad Seres.[g] Chalybes, e
& Dahæ in parte Asiaticæ Scythiæ crudelitate
ab immanissimis nihil discrepant. At Albani in
ora[h] gentes, qui posteros se Iasonis credi uolūt,

transmigrationē ponentes, nōn negarent posse forsitan hominē, lupū fieri, ut de Minoe, uel Rhadamā- to dicitur.

Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincla pati, truculentos ingerit ursis,
Predonesq; lupis, fallaces uulpibus addit.
Hunc suis immundę pingues detrudit in artus.
Atqui desidia semper, uinoq; grauatus,
Indulgens Veneri uoluit torpescere luxu,

Nicolaus Lyrensis insignis Theologus, in commentarijs Hexodi, quęrit, An uirtute dæmonū, qua incantatores utūtur, & magi, potuerit fieri, ut uirgæ in dracones uerterentur? Duo is de ea quęstione dicta ꝓbat. Vnū qđ re uera uirgę non fuerint in dracones cōuersæ. Alterū; qđ id factū fuerit quadā apparentia, & uera sensuū illusiōe. Franciscus Maron super cap. 7. tertij de Trinitate diui Augustini, quatuor de artibus ipsis Magicis affert documenta. Extat de hac ipsa re notabilis apud Augustinū 79. quęstio eius libri qui octuaginta triū quęstionū inscribit̄. Multa apud eundē reperies ca. 18. uoluminis decimioctaui Ciuitatis dei. Quid si ijs hominibus eueniat, quod Nabuchodonosori accidisse ca. 4. Danielis scriptura testatur? Quo loco plura idem Nicolaus docte refert. Scribit Pausanias Lycaonē Arcadem, quom ad Iouis Lycęi aram puerū immolasset, ac humanū sparsisset cruorē, mox in lupum fuisse conuersum, idq; quadā Deoꝝ indignatione, uerum esse existimat. Idipsum ca. zz. octaui retulit Caius Plynius. a ℂ Pro simulacris enses colūt.) Mela dicit Neuros Marti pro simulacris enses, & tentoria dedicare. Herod. lib. quarto. Marti (inquit) templū ex Sarmentorū fascibns extruūt. Sub hoc aggestu ferreus Acynacis, qui singulis uetustus est, statuit̄, idq; est Martis simulacrū, cui annuas hostias offerunt cū alioꝝ pecoꝝ, tum equoꝝ, & plus huic Acynaci, ꝙ dijs cæteris. Quod homines hostias immolent, & ossibus adoleant ignes focoꝝ, scribūt ibidem Herodo. & Pōponius. b ℂ Geloni.) Hercules in Hylęa regione cū quadā uirgine, quæ superne fæmoꝝ tenus fœmina, inferius autē uipera erat, concubuit. Ex ea (ut quarto libro scribit Herodotus) genuit Gelonū, Agathyrsum, & Scytham filios, a quibus Geloni, Agathyrsi, & Scythæ populi dicti sunt. Agathyrsos cærulo pictos. 4. Aene. scribit Maro. Quo loco plura Seruius super illud.

Cretesq;, Dryopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi.

Apud hos (ut Marcellinus. zz. libro author est) Adamantis est copia lapidis. c ℂ De hostiū cutibus.) Sumptū ex ca. z. septimi Plynij, & Herodoto lib. 4. Geloni (inquit Mela) hostiū cutibus equos, seq; uelant. Illos reliqui corporis, se capitū. d ℂ Antropophagi.) Ab effectu sumptū nomē, quasi homouori, qđ homines, instar ferarum uorare cōsueuerint. ἀπό τοῦ ἀνθρώπου, καὶ φαγου. i. ab homine, & uorace. Sunt & alibi huiusmodi immanes homines. In nostris Collectaneis in poetas, recensuimus gentes plurimas, quæ humanis carnibus uescuntur, quæ homines habent uictimas. Ad hos referri potest illud in Asinaria Plautinū Adagiū. Lupus est homo homini. e ℂ Quē morē.) Omnia Ply. ca. 17. sexti. f ℂ Tabin uocant.) Idē scribit infra ca. 63. & Ply. ca. 17. sexti. Item Mela lib. 3. Sed uocant Tabin iugū mari imminēs, uel incumbens. Vnde legendū uidetur, usq; ad iugum mari imminēs qđ Tabin &c. g ℂ Chalybes.) His regionibus Dahæ confines sunt acerrimi omniū bellatores, & Chalybes, per quos erutū, & domitū est primitus ferrū Marcellin⁹ zz. historiarū libro. Lege Seruiū primo Georgicorum super illud. At Chalybes nudi ferrum. h ℂ Albani in ora gentes.) Ex eo dicti quod albo crine nascantur. Vel ab Albano flumine, quod per Al-

baniam decurrit.Lege Ply.ca.13.lib.sexti.Iustinus lib.42.dicit eos ab Albano Italiæ monte retinere nomen,qđ inde Herculem quom extincto Geryone armenta eius per Italiã duceret, sequuti fuerint. Albanis mos est cum mortuis pecunias defodere.Idcirco pauperes uiuunt,cũ patrimoniũ nullũ habeãt. In eos ꝑterea dici solitum,qđ Cyclopũ uitam agant,quasi efferã, segnem, atq; barbarã, quoniã neq; sint agroꝝ culturæ studiosi,sed ad cultum omnẽ humanioris uitæ inertes, atq; omnino rudes. Stra. lib.xi.

a albo crine nascuntur. Caniciem habent auspiciũ
capilloꝝ. Ergo capilloꝝ color genti nomen dedit. Glauca oculis inest [a] pupilla, ideo nocte plus
q̃ die cernunt. APVD hos populos nati [b] canes
b feris omnibus anteponuntur. Frangunt [c] tauros,
Leones perimũt, detinent quicquid obiectum
est. Quibus ex causis meruerunt etiã annalibus

Scribunt medici peritiores,capillos natiuã nigredinem retinere, quousq; sanguis pinguis, spissus, calidꝰ, uiscosusq; in homine permãserit. Quom uero ijdem in aquositatẽ(utor enim Auicennæ uerbo)tendere incipiunt,consequens est, ut in caniciem continuo dilabatur. Docet idẽ Auicenna Fen.7. q̃rti Canonis,quibus ipsa canicies retardetur, quibusue iuuamentis ne accidat,ꝓhiberi possit.Si plura de hac ipsa re scire cupis, adeas Aristotelẽ ca.4.quinti de generatione animalium lib. Hunc sequutus Albertus Germanus homo in Physicis literis magis,q̃ linguis eruditus.Plura scribit ca.7.decimínoni de Animalibus libro. QVærit Aristoteles decima Problematũ sectione. Cur unus omnium animantiũ homo canescit? An (inquit)qđ pars animantiũ maxima, pilũ quotannis deciduũ gerit,ut equus,ut bos non nulla deciduũ nõ geriũt. Tempus autẽ uiuunt breue,ut oues,& quædã alia, quoꝝ pilus utpote non senescens,canescere non potest. At homo nec deciduũ gerit pilũ,& longã degit ætatẽ. Itaq; tempore consenescit,atq; inueteratur. SED quom pueri humecti sunt, & plurimũ excremẽtosi, cur non canescunt tamẽ? Aphrodisieus has causas retulit. Quia humidi(inquit)& calidi sunt. Pituita autem unde canicies humida, & frigida est. Adde,qđ pueroꝝ caluaria, mollis,laxaq; est instar cutis. Ita q; uacans materia, & inutilis difflari potest,atq; euaporari. Senioꝝ prædura est. Tẽpore namq; obdurescit,ac densa,solida,ossea redditur,unde rimas in ea natura perduxit,quibus uapores excremẽtitij efflari, atq; euanescere possent. Ply.caniciẽ eqs etiã tribuit in undecimo. Docta plurima de caniciei ratione refert Cœlius ca.48.septimi Anti.lectionũ libri. a ℭ Glauca pupilla.) Ex Plynio sumptũ est ca.z.libri septimi,qui Isigonũ Nicensem aduocat authorẽ. b ℭ Nati canes.) Totũ, quod de canibus hoc loco Solinus refert,ex ca.40.octaui Plynij sumptũ est. Canis q̃uis Latinũ sit nomen, Græcã tamen Etymologiã habere uidetur. Græcis enim κύνος dicitur. Alijs placet a canore latratus dici potius,qđ plurimũ latrando insonet. Lucius Columella.8.Agriculturæ libro tria docet esse canũ genera. Vnum aduersus hominũ,& ferarum insidias parandũ,tuendumq;,& id(inquit)uillam,quæq; iuxta sunt uillæ,custodit. Alterũ propellendis iniurijs hominũ,ac ferarum,& id obseruat domi stabulũ, foris pecora pascentia. Tertium uenandi gratia comparatur,idq; nõ solũ nihil agricolã iuuat, sed & auocat,desidem ab opere suo reddit. De multiplici canũ genere Ply.ca.63.lib.decimi,& Aristoteles ca.20.sexti Naturę animaliũ. Quali autẽ canes forma esse debeant,appositis uerbis secũdo Agriculturæ libro explicat M.Varro. Facie(inquit)debẽt esse formosi, magnitudine ampla,oculis nigrãtibus,aut rauis, naribus congruentibus,labris subnigris,aut rubicundis,neq; resimis superioribus,neq; pẽdulis subtus mento suppresso,& ex eo enatis dentibus duobus dextra,& sinistra paulo eminꝰ superioribus directis potius,q̃ Brochis,acutos quos habeant labro tectos,capitibus, & auriculis magnis, ac flaccis, crassis ceruicibus,ac collo internodijs articuloꝝ longis,cruribus rectis,ac potius uarijs,q̃ uacijs, pedibus magnis,altis, qui ingredienti ei displodantur,digitis discretis,unguibus duris, ac curuis,talo,nec ut corneo,nec nimũ duro,sed ut fermentato, ac molli a fęminibus summis corpore suppresso. Spina neq; eminula,neq; curua,cauda crassa,latratu graui,hiatu magno,colore potissimũ albo,qđ in tenebris,specie leonina. Præterea fęminas uolũt esse mãmosas æqualibus papillis. Subdit uidendũ esse,ut boni seminis sint. Itaq; a regionibus appellantur. Lacones,Epirotici,Salamantini. Plura ad formã canũ pertinentia tradit Columella,sed non nisi de Villatico cane scribit. Non assentitur idẽ Columella ijs, qui canes inter mutos custodes annumerandos censent. Nam quis(inquit)hominũ clarius aut tanta uociferatione bestiã,uel furẽ prædicat,q̃ iste latratu? Quis famulus amantior domini? Quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inueniri potest uigilantior? Quis deniq; ultor, aut uindex constantior? c ℭ Frangunt tauros,leones perimũt.) Scribũt Diod.Siculus.17.historiarũ lib. &.Q.Curtiꝰ li.8.in Sophitis regiõe nobiles esse ad uenandũ canes,qui latratu abstinere dicuntur,quom uidere feram. Leonibus maxime infesti,quos & perimunt. Nec minus Tigrides dilaniare Diod.refert. Apud Bactrianos uulgo usurpant. Canem timidũ uehementius latrare,q̃ mordere. Idem Curtius li.6.

Italis elegãs Adagiũ frequens est. Latrantẽ canem nunq̃ prædam capere. a ¶ Petente Indiã Alexandro.) Idem exemplũ Plynius quoq; refert. Omnia fere præter canes, dominũ, & amicũ aspernant̃ pauperem. Non habet unde suũ paupertas pascat amorẽ. Quam uera Horatiana sententia. Et genus, & uirtus nisi cum re uilior alga est. Ciceronis secũdo de natura Deorũ uerba sunt. Canum (inquit) tam fida custodia, tanq; amans dominorũ adulatio, tantumq; odiũ in externos, & tam incredibilis ad inuestigandũ sagacitas nariũ, tã alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominũ commoditates esse generatos? Aegyptij propter canum utilitates plurimas, eos loco numinis coluerunt. Gentes sunt ꝑterea (ut sexto naturalis historiæ refert Plynius) quæ canẽ pro rege habent. b ¶ In Epiro.) Inter generosos canes Molossos. i. Epiroticos celebrant. Veloces Spartę catulos, acremq; Molossũ Pasce sero pingui, inquit Maro. Exẽplũ hoc ex Ply. mutuatus Solin⁹. DE Lysimacho idẽ refert Ply. De eo multa Strabo lib. 13. & Iustinus libro quintodecimo, & sequẽtibus duobus. c ¶ Garamantes.) Ex Plynio & hęc sumpta sunt. Quis is rex fuerit, nondũ legi. Simile canit Val. Flacc⁹ sexto Argonauticõ.

Caspiadę, quis turba canũ nõ segnius acres
Exilit ad lituos, pugnasq; capescit heriles.

Colophon Ionicæ urbs, Clarij Apollinis luco illustris, sed Homero alũno, ut Colophonij tradũt, multo illustrior. d ¶ Appio Iunio, Publio Silio.) Vetusti omnes Solini codices, habent Appio Iunio, Publio Sicinio. Dubium hic, an apud Plyniũ mendũ sit, qđ ca. 40. octaui Publium Silium habeat. e ¶ Damnatũ dominũ.) Ex Ply. & hoc ipsum sumptũ est. f ¶ Canes soli nomia sua recognoscunt.) Soli (inquit Plynius) dominũ nouere. Et ignotũ q̃q; si repente ueniat, intelligũt. Soli nomina sua, soli uocem domesticam agnoscunt. Itinera quãuis longa meminere, nec ulli præter hominũ memoria. Hæc Ply. Id autem ob id euenire creditur, qđ plus sensus ijs insit, q̃ animantibus insit reliquis. Sunt aũt canes nominibus nõ longissimis appellandi, quo celerius quisq; uocatus, exaudiat. Nec in breuioribus, q̃ quæ duabus syllabis enunciantur, sicuti Græcũ est σκύλαξ, latinũ ferox. Græcũ λάκων latinũ celer. Vel fœmina, ut sunt Græca σπουδή, ἄλκη ῥώμη, Latina, lupa, cerua, tigris. Ex Lucio Columella ca. 12. libri septimi. ADuertendũ inueniri interdũ equos, boues, oues, capras, feles, sues, quæ nomina sua recognoscunt, sed hoc multo rarius, q̃ in canibus deprehenditur. g ¶ Indi coitus tempore.) Idem refert Plynius ca. 40. octaui libri. In Cyrenensi agro lupi cum canibus coeunt. Et Laconici canes ex uulpe, & cane generantur. Indicos etiã canes ex

tradi. Legimus petenti [a] Indiã Alexandro a rege a
Albaniæ dono duos missos, quorũ alter sues si-
bi, & ursos oblatos usq; adeo spreuit, ut offen-
sus degeneri præda, ignauo similis diu accuba-
ret, quẽ per ignorantiã uelut inertem, Alexãder b
extingui imperauit. Alter uero monitu eorũ, q
donũ ꝓsecuti erant, leonẽ missum necauit. Mox
uiso Elephante notabiliter exultãs belluã primo
astu fatigauit, deinde cũ summo spectantiũ hor- c
rore terræ affixit. Hoc genus canũ crescit ad for-
mã amplissimã, terrificis latratibus utra rugitus
insonantes. Hæc sunt de canibus Albanis, reliq
cõmunia uniuersis. Dominos æq̃liter canes om- d
nes diligunt, sicut exẽplis palã factum est. In Epi-
ro deniq; domini percussorem in cœtu agnitũ
latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto
canis ipsius aspernatus cibum inedia obijt. Lysi- e
machi regis canis, flammis se iniecit, accenso do-
mini rogo, & pariter igni absumptus est. Gara-
mantũ regẽ [c] ducenti canes ab exilio reduxerunt
prælianti aduersus resistentes. Colofonij, & Ca- f
stabalenses canibus in bella productis primas a-
cies instruebant. Appio Iunio, [d] Publio Silio cõ-
sulibus damnatũ dominũ [e] canis cum abigi non
posset, comitat⁹ in carcerẽ mox ꝑcussum, ulula- g
tu ꝓsecutus est. Cũq; ex miseratione populi Ro-
mani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam
tulit. Vltimo abiectũ in Tyberim cadauer adna-
tans sustentare conatus est. Canes soli [f] nomina
recognoscũt, itinerũ meminerũt. Indi [g] coitus tẽ-

nes ex Tigride,& canes gigni confirmant,uerum non statim, sed tertio coitu. Primo enim beluinos adhuc catulos procreari aiunt. Alligantur canes locis desertis,& nisi belua incensa libidine sit,sępe lacerantur. Aristo.ca.28.octaui Nat. animaliũ. a ℂ Aegyptij canes e Nilo.) Macrobius secũdo Saturnaliũ inter pluriũ dicteria ascripsit & hoc.Post Mutinensem(inquit) fugã quærentibus quid ageret Antonius.Respondisse familiaris eius ferebatur.Qđ canis in Aegypto, bibit, & fugit. Quoniã in illis regionibus constat canes captu Crocodilorꝝ exterritos currere,& bibere. Quærit eleganter Aphrodisieus. Cur canes suas uibrare caudas soleant,quom notos sibi agnoscant? Causas lege apud eũ Proble.144.lib.primi.Albertus inter alia fidẽ excedentia,narrat,qđ si quis dentes canum super se habet suspẽsos, nõ illatrabitur a canibus. Rursus,qđ siquis cor canis super se habuerit,non inuadetur morsu canũ.Insuper qđ si dẽs canis nigri in palma teneatur, nõ latrabũt canes contra tenentem eum. Et ideo (inquit) talẽ dentem ferunt latrones noctiũ. Vsus sum uerbis ei9 qualibuscunq; ex lib.22.de Animalibus. b ℂ Essedonũ mos est.)Essedones(inquit Herod.in Melpomene)talibus moribus uti ferunt. Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt,concideruntq;, concidũt & mortuũ patrem illius,a quo conuiuio accipiuntur. Commixtisq; omnibus carnibus cõuiuiũ exhibent. Caput tamen defuncti denudatũ,purgatumq; inaurant,eoq; pro simulachro utuntur agentes illi quotannis maiores hostias,cerimoniasq;.Hæc filius patri facit,quemadmodũ Græci natalicia. Non diuersa ab his tradit Mela Pomp.in principio secundi Geographiæ libri,& Strabo lib.xi. c ℂ Scythotauri.) Hos Herod.lib.4.& Pomp.lib.2.Tauros nominant,Iphigeniæ,& Orestis aduentũ maxime memoratos,immanẽq; famã habere dicunt,qđ soleant pro uictimis aduenas cędere.Lege quæ scribit Seruius.2.Aen. Virgilij super illud.Sanguine placastis uentos &c.Dicti autem Scythotauri,quasi Scythæ Tauri mõtis accolæ.Ply.ca.12.quarti.Iugum ipsum(inquit)Scythotauri tenent. d ℂ Nomades.) Ex re sumptũ nomen νομάσ νομάδες,Græcis pastor dicitur,& νομένω pasco.Itẽ νομόσ pascua.Scythæ eñ (ut lib.8.Arrianus scribit)neq; agriculturæ student,neq; urbes incolũt,neq; templa dijs extruũt,sed plaustris errabundi in alia,atq; alia loca pro tẽpore cõmeant.Lege Iustinũ lib.2.Sunt & in Aethiopia Nomades ca.43.infra. DE Georgis,& Axiacis,Mela lib.2. γεωργοῦσ eni Græci,agricolas nominãt.Ply.ca. 13.lib.sexti. e ℂ Neq; mirant̃ aliena.)Iusti.li.2.de Scythis loquẽs.Nullũ scelus(inquit)apud eos furto grauius.Quippe sine tecto,munimentoq; pecora, & armenta &c.Quã felices erãt homines, quom furem nemo timeret Caulibus,aut Porris,& aperto uiueret horto.In ea ætate,quã aureã dicũt, erant expertes furandi homines,hac imbuit arte Mercurius Maia genitus,nunc magnus habetur Ille deus; cuius dedit experientia fures.Quot sunt cõtrarię gentes Axiacis,quę nisi de rapto uiuere turpe putãt. f ℂ Vsu auri, argentiq; damnato.)Sciũt nimirũ Satarchæ, Qđ soleant auro multa subesse mala. Esset utinã hominũ mos iste hodie,quãdo auri,& argenti dira cupidine imus in uiscera terræ,& in sede Maniũ,q̃rimus opes.Hinc(ut canit Naso)ortum

Omne nefas,fugere pudor, uerumq;, fidesq;,
In quorum subiere locum fraudesq;, doliq;,
Insidiæq;,& uis,& amor sceleratus habendi.

g ℂ De inimicorũ capitibus.).Herodotus lib.4. Quẽ primũ uirum in bello cępit uir Scytha,eius sanguinẽ potat. Quoscunq; in prælio interemerit,

a porc in saltibus canes fœminas religant, ut cum
his Tigrides coeant,quarum ex primis concep-
tibus ob nimiã feritatem inutiles partus iudicãt,
itidem secundos,tertios educant. Aegyptij [a] ca-
b nes e Nilo nunq̃ nisi currentes lambitant,dum a
Crocodilis insidias cauẽt. INter Antropopha-
gos in Asiatica parte numerant̃ Essedones, q &
ipsi nefandis funestantur inter se cibis.Essedonũ
c mos [b] est parentũ funera cãtibus prosequi,& ꝓ-
ximorꝝ conrogatis cœtibus, cadauera ipsa den-
tibus laniare,pecudumq; carnibus mixta dapes
facere.Capitũ etiã ossa,auro incincta in poculo-
d rũ tradere ministerium.Scythotauri [c] pro hosti-
is cędunt aduenas. Nomades [d] pabula sequunt̃.
Georgi in Europa siti agros exercent. Axiatę p-
inde in Europa siti, neq; mirantur [e] aliena, neq;
e sua diligunt.Satarchæ usu [f] auri, argentiq; dam-
nato in æternum se a publica auaritia abdicarũt.
Scytharũ interi9 habitantiũ aspior ritus est.Spe-
cus incolũt.Pocula nõ ut Essedones,sed de [g] ini-

eorum capita regi offert. Caput hoc modo pręcidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeq; sumpto excutit. Et infra. Non tamen de omnibus (inquit) sed de inimicissimorꝝ capitibus hoc faciũt, ut illud quisq; infra supercilia recisum prorsus excuteret &c. Sex. Rufus hunc nefandũ morẽ Thracibus attribuit. Sed ijs, & illis esse cõmunis potest. a ℭNumero cędium ho.cre.) Et id quoq; ex Herodoto libro eodẽ sumptũ est. b ℭHaustus mutui sanguinis.) Fœdera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt. Infuso ĩ grandem calicem fictilẽ, uino, cõmiscent eorꝝ sanguinẽ, qui feriunt fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulũ corporis. Deinde in calice tingunt, Acinacem, sagittas, securim, iaculũ. Hæc ubi fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea uinũ epotant, non modo ij, qui fœdus fecerũt, sed etiã comites ij, qui sunt maxiæ dignitatis. Et hęc quoq; ex Herodoto sumpta sunt. Similia leges apud Tertuli. ca. 9. Apolog. Sic quoq; Catilinæ contra patriam cõiurationẽ fuisse firmatã, scribũt Salustius, Appian9, Lucius Florus. c ℭ Inter Alyathem Lydũ, & Astyagẽ.) Huius belli meminit Euseb. lib. tẽporum. Nec in tempore a Solino discrepat. De Alyathe quoq; Lydorꝝ rege, meminit Herodo. lib. primo. Fit & a Laertio mentio in uitis Pittaci, & Biantis li. primo. Tam scripta, q̃ impressa Solini exemplaria, habẽt tũ Aduatem, tũ Alyritem. Nos ex Eusebio Alyathem reposuim9. d ℭ Amphitus, & Telchius.) Omnia ex Ply. ca. 5. sexti. Castoris, & Pollucis aurigas/ Strabo circa principiũ undecimi, Rhecã, & Amphistratũ nominatos dicit, ut in alterutro mẽdũ sit. Sed fieri potest, ut horꝝ fratrũ plures fuerint aurigę. Eo Stra. loco historiã hãc totã reperies. Cum Plynio, & Solino concordat Ammia. zz. historiarũ lib. Pulchra de Castoris, & Pollucis matre recenset Cœlius ca. 41. sexti Ant. Lectio. e ℭ Mithridati latebrã.) Mithridates timens ne inimici, qđ ueneno non potuerant, ferro peragerent, uenãdi studiũ finxit. Quapropter quatuor annos, neq; urbis, neq; ruris tecto usus est, sed per syluas uagatus est, & diuersis montiũ regionibus ꝑnoctabat, ignaris omnibus, quibus esset locis. Assuetus feras cursu aut fugere, aut proseq, cũ quibusdã etiã uiribus congredi. Quibus rebus & insidias uitauit, & corpus ad omnẽ uirtutis patientiã durauit. Ex Iustino lib. 37. Mithridatis latebræ meminit etiã Plynius ca. 5. sexti Nat. histo. Mithridatis regionẽ Ptol. ca. 9. quinti, inter Rha fluuiũ, & Hippicos montes sub Syracenis ultra Tanaim amnẽ esse dicit. Eius sitũ appingit secunda Asię tabula. f ℭ Originẽ Medis dederunt.) Ply. ca. 7. lib. sexti. Tanaim amnẽ (inq̃t) gemino ore influentẽ, incolunt Iaxamatæ, Medorꝝ (ut ferũt) soboles, & ipsi in multa genera diuisi, primo Sauromatę &c. g ℭ Sed Araxes.) Oritur Araxes, authore Strabone lib. xi. ex Armenia ad orientẽ illatus usq; in Tropatiã, ad occasum, septẽtrionemq; deflectit, & primo Azara pręterlabitur. Deinde Arxata Armeniæ urbem. Postea per Araxinũ campũ in mare Caspiũ emittit. Fluuius hic (ut in Parthico Appianus tradit) & profunditate, & celeritate, difficilis admodũ ad transeundũ. Et ut Curtij sentẽtiam referamus, Araxe gignendę herbę nõ alius aptior, quicquid alluit floribus uestiens. Platani q̊q;, & populi contegunt ripas, ita ut procul uisentibus continua uideantur montibus nemora riparum. Quippe obumbratus amnis presso in solum dilabitur alueo. Imminẽtq; colles, ipsi q̊q; frondibus lęti radices eorum humore subeunte. Regio nõ alia tota Asia salubrior habetur &c. Vide Herod. libro primo. Et Ptol. cap. 13. libri quinti, Tabula tertia Asiæ. Hunc pontẽ indignatũ. 8. Aene. scribit Maro. h ℭ Arimaspi.) Ex habitu, & forma corporis nomẽ habent. Nã, ut lib. 4. tradit Herodo. Scythica lingua

micorꝝ capitibus moliuntur. Amant prælia, in- a
teremptorꝝ cruorem e uulneribus ipsis bibunt.
Numero cædiũ [a] honor crescit, quarũ expertem
esse apud eos probrum est. Haustu [b] mutui sang
uinis fœdus sanciunt, non suo tantum more, sed b
Medorꝝ quoq; usurpata disciplina. Bello deniq;
quod gestũ Olympiade nona, & quadragesima,
anno post Ilium captũ sexcẽtesimoquarto, inter
Alyathem Lydũ, [c] & Astyagem Mediæ regem c
hoc pacto firmata sunt iura pacis. Colchorũ ur-
bem Dioscoriaden Amphitus, [d] & Telchius au-
rigæ Castoris, & Pollucis condiderunt, a quib9
Heniochorꝝ gens exorta est. Vltra Sauromatas d
in Asia sitos, qui Mithridati [e] latebrã, & qui ori-
ginẽ Medis [f] dederunt, confines sunt Thalij his
nationibus, quas ab oriente cõtingũt Caspij ma-
ris fauces, quę fauces mirũ in modũ maciant im- e
bribus, crescũt æstibus. Heniochorꝝ mõtes Ara-
xem, Moschorum Phasiden fundunt. Sed Ara-
xes [g] breuibus interuallis ab Euphratis ortu ca-
put tollit, ac deinde in Caspiũ fertur mare. [h] Ari-

a masʃpi circa Geſglitron poſiti unocula gens eſt. Vltra hos, & Rhiphæum iugũ regio eſt aſsiduis obſeſſa niuibus, πτεροφόρον[b] dicunt. Quippe caſus b continuarum pruinarũ quiddã ibi exprimit pinnarum ſimile. Damnata pars mundi, & a rerum natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſiſq; prorſus Aquilonis conceptaculis rigentiſsima. Sola terrarum[c] nõ nouit uices temporũ, nec de c cœlo aliud accipit, q̃ hyemem ſempiternã. In Aſiatica Scythia terræ ſunt[d] locupletes, inhabitabiles tamen. Nã cum auro, & gemmis affluant, Griphes tenent[e] uniuerſa. Alites ferociſsimæ, & ul- d tra omnem rabiem ſæuientes, quarum immanitate obſiſtente aduenis acceſsus difficilis, ac rarus eſt. Quippe uiſos diſcerpunt, uelut geniti ad plectendam auariciæ temeritatem. Arimaſpi cum his dimicant, ut intercipiant lapides, quorum non aſpernabimur proſequi qualitatem.

Arima unus, Spu autẽ oculus dicitur. Verum Herod. fieri non poſſe exiſtimat, ut uiri naſcantur unoculi, cæterã naturã habentes alijs hominibus omnino parem. Sumpſit hęc Solinus ex ca. ſecundo ſeptimi Naturalis hiſt. Caij Plynij. Sed & iuxta eos (inqt) qui ſunt ad ſeptẽtrionẽ uerſi, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu, ſpecuq; eius dicto, quem locũ Geſglitron appellant, ꝓduntur Arimaſpi, q̊s diximus uno oculo in fronte media inſignes, quibus aſsidue bellum eſſe circa metalla cũ Gryphis ferarũ uolucri genere, quale uulgo traditur, eruente ex cuniculis aurum mira cupiditate, & feris cuſtodiẽtibus, & Arimaſpis rapientibus multi, ſed maxime Herodotus, & Ariſteas Proconneſius ſcribunt. Arimaſpoꝝ meminerũt Lucanus in tertio. Val. Flaccus in ſexto. Diodorus aũt Sicu. in geſtis Alexandri Magni, hoc eſt. 17. hiſtoriarum libro, docet Cur Arimaſpi Euergetæ. i. benefici dicanť. Docta plura refert Cęlius Rhodiginus ca. zz. noni Antiq. lecti. libro. a ℭ Riphęũ iugum.) Seruius nono Aeneid. diſcretionẽ licet tenuem eſſe dicit inter Ripęos atq; Riphęos mõtes. Nã Ripęi (inquit) Arcadiæ, Riphęi uero Scythiæ montes ſunt. Dictos autẽ tertio Georgicoꝝ libro docet, a perpetuo uentoꝝ flatu, quod ῥιφὴ Gręce impetꝰ & ὁρμή dicit̃, ἀπὸ τοῦ ῥίπτειν ideſt proijcere. Sumpſit aũt Solinus hæc omnia ex cap. 1z. q̃rti Plynij. b ℭ πτεροφόρον dicunt.) Quaſi penniferũ, uel aliferũ dicas τό πτερόν alam, & pennã ſignificat, φέρω fero. Nõ deſunt, q nomen πτεροφόρον deriuent, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, & φοροῦ. i. a penna, & uento, qđ penna ea aſsidue agitetur a uento. φόρος prẹterea apud Grẹcos tributũ ſignificat. Qđ ea ipſa regio pennas inſtar tributi largiatur, & ſoluat. Verba Plynij ex ca. 1z. quarti hæc ſunt. Vltimi (inqt) a tergo eoꝝ Arimaſpi. Mox Riphęi montes, & aſsiduę niuis caſu pinnarum ſimilitudine Pterophoros appellata regio, pars mundi damnata a natura rerũ, & denſa merſa caligine, neq; in alio, q̃ rigoris opere gelidis Aquilonis conceptaculis &c. Martianus lib. 6. Tunc (inquit) Riphęi montes, & regio caligantibus tenebris inumbrata. Cur autem penniferã regionẽ eã uocent, hinc creditũ Herodotus lib. 4. exiſtimat. De pennis aũt (inquit) quibus aiunt Scythæ oppletũ eſſe aerem, & iccirco non poſſe proſpici longius continentẽ, nec ulterius tranſiri, hęc eſt mea ſententia (inquit) qđ ultra eã regionẽ aſsidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate, q̃ hyeme. Nã prout cuilibet, eminus intuenti, cadentẽ niuẽ copioſam liquet, quod dico, nix pennis aſsimilis eſt. Et propter hanc talẽ hyemẽ inhabitabilia ſunt eius continẽtis loca ad Aqlonẽ ſpectantia, eoq; opinor pennas niuẽ eſſe interp̃tantes Scythas, ac circumiectas gentes ita loqui. Verũ hæc, q̃ reperiunť, longiſsime dicta ſunt, hæc Herodo. c ℭ Sola terrarũ nõ nouit uices tẽporũ.) Ideſt, Ver, Aeſtatẽ, Autumnũ. Hę enim ſunt tẽporis partes alijs in locis ſibi inuicẽ ſuccedentes. At ea regio de cęlo nihil aliud accipit (inquit Solinus) q̃ hyemẽ ſempiternã. d ℭ Terrę ſunt locupletes.) Similia Mela Pomponius in principio ſecundi refert. e ℭ Gryphes tenent uniuerſa.) Has alites ueteres Latini, ut ait Nonius, Picos appellabãt. Plau. in Aulu. Pici diuitijs, qui aureos montes colunt, eos ſolus ſupo. Quales aũt, & ubi Gryphes ſint, multis uerbis aperit Philoſtra. lib. 3. Hoc genus ferarũ (inqt Seruius) omni parte leones ſunt, alis, & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ, Apollini conſecratæ. Vide in Attica Pauſaniã. Ob hanc cum equis inimicitiã, prouerbiali figura Ecloga octaua, a Virgilio dictum eſt. Iungentur iã Gryphes equis. De his, quæ plurimũ natura diſsident. Plynij ſunt, quæ Solinus de Arimaſporũ, & Gryphiũ pugna, refert ca. z. libri ſeptimi. Arrianus libro quinto geſtorum Alexandri, non adhibet iſtis fidem, eſſeq; ad uoluptatem magis, quam ad ueritatem omnino inuenta. Albertus uiceſimotertio de Animalibus libro, Eſſe Gryphes aues magis, ait, tradunt hiſtoriæ, quam experta philoſophorum, uel rationes Phyſicæ.

SMAragdis hic [a] locus patria est, quibus tertiã
inter lapides dignitatẽ Theophrastus dedit. Nã a
licet sint & Aegyptij, [b] & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamẽ est honor Scythicis. Nihil his iucũdius, nihil utilius uidẽt ocu- b
li. In primis uirẽt ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas. Deĩde obtut⁹ fatigatos coloris reficiũt lenitate. Nã uisus, quos alterius gẽmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant, & exacuunt. c
Nec aliã ob causam placuit, ut nõ sculperent, ne offensum decus imaginũ lacunis corrũperetur, quãq̃ qui uerus est, difficulter uulneret. Probant hoc pacto, si aspectus transmittãt, si cum globosi d
sunt, ꝓxima sibi inficiãt aere repcusso, aut cũ cõcaui sunt, inspectantiũ facies ęmulent, si neq; umbra, neq; lucernis, neq; sole mutent. Optimos tñ sortiunt situs, qbus planicies resupina est, & ex- e
tensa. Inueniunt Etesijs flantibus. Tũc enĩ detecto solo facillime internitent. Nã Etesiæ [c] plurimũ arenas mouẽt. Alij minus nobiles in cõmissuris saxoꝝ, uel in metallis ærarijs apparent, q̃s f
Chalcosmaragdos [d] nũcupãt. Vitiosi eoꝝ intrisecus q̃sdã sordes habẽt, uel plũbo, uel capillamẽtis, uel etiã sali similes. Lauant austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuan- g
tur. Et Cyaneus [e] lapis e Scythia est optimus, si cærulo coruscabit, cuius gnari in marem, & fœminam genus diuidunt. Fœminis nitor purus est. Mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluiscul⁹ uariat. Istic & [f] Crystallus

a ℭ Smaragdis hic loc⁹ patria est.) Scribit Serapio Smaragdũ esse naturæ frigidę, ac siccę. Existimãt philosophi hũc ipsum lapidẽ in aureis Mineris ꝓuenire, eiusq; uiriditatẽ a uirtute Minerę fieri autumãt. Medici tradũt Smaragdũ in potu sumptũ uenenis, ac uenenosoꝝ morsib⁹ opitulari. Mira sũt, q̃ Smaragdo, Marbodęus tribuit. Commodus iste lapis, scrutãtibus abdita fertur Cũ ꝑscire uolunt, aut diuinare futura. Auget opes idẽ sese reuerenter habentes. Oibus in causis dãs ꝑsuasoria uerba, Tanq̃ facundi uis sit sermonis (in illo &c. Hui⁹ sunt oia, quæ de Smaragdo secũdo Mineralium Albertus refert. De Smaragdis hæc, & plura Plynius cap. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. b ℭ Licet sint Aegyptij, & Chalcedonij.) Plynius dicit Smaragdorũ genera duodecim, nobilissimos autẽ dicit Scythicos ab ea gente in q̃ reperiuntur appellatos. Nullis (inquit) maior austeritas, nec minus uitij. Et quantũ Smaragdi a gẽmis distant, tantũ Scythici a cæteris Smaragdis. c ℭ Etesiæ,) ἐτησίαι a grecis, dicuntur uẽti, qui statuto, & certo anni spatio flare soleãt, hoc est q̃draginta diebus post Caniculæ exortũ. Græci enim ἐτήσιου annuũ dicũt. d ℭ Chalcosmaragdos.) A loco, ubi proueniunt, nomẽ habẽt, χαλκὸσ enim Græce æs Latine dicitur. Ergo Chalcosmaragdi, qđ in metallis æreis appareant dicti sunt. e ℭ Et Cyaneus est.) Lapis hic a colore nomen habet. Græci enim κυάνεον cęruleum dicunt, uel eũ colorẽ, qui medium inter nigrũ, & uiridẽ locũ tenet. Optima (inquit Ply. ca. 9. tricesimiseptimi) Scythica, dein Cypria, postremo Aegyptia. Adulterat maxie tinctura &c. f ℭ Crystallus.) Græci κρύοσ frigus, uel gelu dicunt, στέλλω contraho, sicq; Crystallus non nisi concretũ gelu esse dicitur. Est enim Crystallus aqua e niue solidius, latiusq; cõcreta. Eã κρύσταλλον Grȩci appellãt. Author. A. Gelli⁹. ca. 5. deciminoni Noc. Atti. Qualiter e niue Crystallus fiat, uno uersiculo primo Syluarum Papinius explicat. Raraq; lõgęuis niuibus Crystalla gelari. Scribit Ply. c. 2. tricesimiseptimi, unde hęc sumpta sunt oia, Crystalla nõ nisi, ubi maxie hibernę niues rigent, glaciesq;, reperiri: cui sentẽtię hoc loco refragat Solinus. Nã si ita foret (inqt) nec Alabanda Asię, nec Cyprus insula, hãc materiã ꝓcrearet, qbus admodũ calor iugis est. Hęc uerbalis tñ differẽtia, ex uerbis Dio. Siculi circa finẽ tertij dissoluit euidẽter. Crystall⁹ (inqt) lapis, ex aq̃ orit pura, cõgelata, nõ q̃dẽ a frigore, sed diuina caloris ui, q̃ duriciẽ seruet, uariosq; colores suscipiat. Claudi. Possedit glacies naturę signa prioris, Quę fit parte gelu, frigora parte negat. Sic em̃ eluxatũ carmẽ reintegrandũ putam⁹. Extat altera eiusdẽ poetę Elegia, cuius principium Lymphę, q̃ tegitis cognato corpore Lymphas &c. g ℭ Nã fert calorẽ.) Sũt q legãt. Nõ fert calorẽ. Sed ferme oẽs Solini codices, primã lectionẽ retinẽt. Eã seq̃t Marbodęus tit. 60. inq̃ẽs. Frig⁹ tenet, atq; calorẽ.

a quem licet pars maior Europæ, & particula Asię subministrent, præciosissimū tamen Scythia edit. Multus ad pocula destinatur. Nā fert calorē præcipue q̄libet nihil aliud, q̄ frigidū pati possit.
b Sexangulus inuenitur. Qui eligunt purissimum captant, ne quid rufum, neue nubilū, uel spumis obsitum, arceat perspicuitatē. Tūc ne duricia iusto propensior obnoxiū fragilitati magis faciat.
c Putant glaciem coire, & in Crystallū corporari, sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiā procrearet, quibus regiōibus incitatissimus calor est. Liuia Augusti ad magnitudinē. cl. librarū inter Capitolina donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS POPVLIS. CAP. XXVI.

d FAbula [a] erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usq; fluxerūt, temere forent credita. Sed cum probissimi [b] authores, & satis idonei sententias pares
e faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis itaq; loquemur. Incolunt pene πτεροφόρον, quem ultra Aquilonem accepimus iacere,

FABVLAE erant Hyperborei.) Hyperborei ex eo dicti sunt, qđ super, uel ultra eos spiret Boreas. ὑπὲρ enim Græce, super, uel ultra significat. Boreas Arctous uentus. Diod. Siculus lib. 3. ex eo dictos tradit, qđ sint admodū Boreę subditi. Macrobius secūdo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quasi originē Boreę introrsum recedendo transisset. Adeo (inquit) æterna pene præmūtur pruina, ut non facile explicetur, quāta sit illic frigidæ nimietatis iniuria. Festus Pomp. aliunde existimat sumptū nomē. Hyperborei supra Aquilonis (inqt) flatum habitantes. Dicti quod humanæ uitē modū excedunt uiuēdo ultra centesimū annū, quasi ὑπερβαίνοντες ὅρον, hoc est, transcendentes cōmunem uitæ terminū. Strabo lib. quintodecimo scribit quosdā uelle, Hypboreos mille annos uiuere. Idē Strabo lib. 1. refert q̊rundā sententiā, Hyperboreos eos esse existimantiū, qui sint Boreę coniunctissimi. Terminus autem Boreal. ū polus est, Australium uero Aequinoctialis. Herodotus in Melpomene scribit esse etiā Hypernotios, si Hyperboreos esse qs fuerit opinatus. Scribit idē Strabo libro Geographię undecimo, de ijsq sunt ultra mare Caspiū, ueluti sunt Hyperborei, Sauromatæ, & Arimaspi, nihil exquisitæ a ueteribus scriptum esse, nec ab ijs quidē, qui aut Cyri bellum aduersum Massagetas gestū, aut Persarū, aut Medorꝝ, Syrorumq; res gestas conscripserūt. Quod accidisse ait ꝓpter scriptorꝝ simplicitatē, ac fabularū studiū. Qua ex re haud multū fidei assequuti sunt. Hi enim scriptores, quom eos uiderent magnopere probari, qui aperte fabulas conscriberent, arbitrati sunt scripta sua, futura iucundiora, si in historiæ formā ea dicerent, quæ nec ipsi unq̄ uidissent, nec a scientibus audiuissent. Eā ob causam, ait Tragędiarum poetis, Hesiodo, atq; Homero, de Heroibus prędicandi facilius adhiberi fidē, q̄ Ethesiæ, & Herodoto, atq; Helliano, ac cæteris eius generis scriptoribus. At Romanorꝝ, Parthorūq; imperiū, plura retegisse, q̄ ea, quæ tradita ante fuerant. DE Hypboreis (ut Ply. ca. 17. lib. sexti refert) Ecatheus uolumē condidit.
b ¶ Sed quom ꝓbissimi authores.) Intelligit ex Gręcis Hecatęū, Antimachū, Dio. Siculū. Melā Pom. apud nostros. Eratosthenes aūt, Herodotusq; (ut etiā in primo refert Stra.) nullos esse Hypboreos tradiderūt. VADIANVS in Scholijs, q̄ docte, ac elegāter in Melā Pōp. cōposuit, repr̄hēdit Plyniū, & eū sequutū Iuliū Solinū, qđ uterq; crediderit apud Hypboreos esse cardines mūdi, extremosq; syderū ambitus, semestriq; luce, & una die solis auersi ab æquinoctio uerno in Autumnū, semel in anno Solstitio ijs oriri soles, brumaq; semel occidūt. Vellē Vadianū ascripsisse Plynij uerba pauca p̄cedētia, qbus aniaduertere potuisset, Plyniū pleraq; fabulosa existimasse, quę plures tū Gręcorꝝ, tū Latinorū de Hyperboreis tradiderunt. Pone Riphęos montes, ultraq; Aqlonem (inquit) gens felix (si credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoso degit ęuo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Non frustra addit Plynius, si credimus, & fabulosis celebrata miraculis. Rursus, ut ostenderet fuisse eam aliorum sententiam, non suam continuo subdit. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Plynij mos est, in rebus credulitatem excedentibus, nequaq̄ obstringere fidem suā

gens beatissima. [a] Eam Asię quidã magis, q̃ Euro a
pæ dederunt. Alij statuunt mediã inter utrumq;
solem Antipodũ occidentẽ, & nostrũ renascen-
tem, quod aspernatur ratio tam uasto mari duos
orbes interfluente. Sunt igitur in Europa, [b] apud b
quos mundi cardines esse credunt, & extimos sy-
derum ambitus, semenstrem lucem auersum tm̃
una die solem, quãq̃ existant, qui putãt nõ quoti-
die ibi solẽ, ut nobis, sed uernali æquinoctio ex- c
oriri, autumnali occidere. Ita sex mensibus infi-
nitum diem, sex alijs continuã esse noctem. De
cælo magnã [c] clementiã auræ spirant salubriter.
Nihil noxij flatus habent. Domus sunt nemora, d
uel luci. In diem uictus arbores sumministrãt. Di
scordiã nesciunt. Aegritudine non inquietanť.
Ad innocentiã omnibus æquale uotũ. [d] Mortem
accersunt, & uolũtario interitu castigãt obeundi
tarditatem. Quos satietas uitæ tenet, epulati, de-

qui potius lectorem ad authores relegare, qui de dubijs rogentur omnibus. Solini uero errores (inqt) ęmulatio excusat. Quod simiarũ sit omnia etiã suo periculo imitari uelle. Sed quanã ratione Albert⁹ nullius simia, sed suo Marte (ut dici solet) cuncta audens, totiens tamen delirans, excusari poterit, ijs q̃ cum tanti faciũt, locus esto. a ℭ Gens beatissima.) Eadẽ fere tradit Mela Pomp. Terra (inquit) angusta, aprica, per se fertilis. Cultores iustissimi, & diutius q̃ ulli mortaliũ, & beatius uiuunt. Quippe festo semper ocio lęti, nõ bella nouere, non iurgia. Sacris operati maxime Apollinis, quorum primitias Delon misisse initio per uirgines suas. Deinde per populos subinde tradentes ulterioribus, moremq; eũ diu, & donec uitio gentiũ temeratus est, seruasse referuntur. Habitãt lucos, syluasq; &c. Similia refert ca. 12. lib. 4. C. Plynius. b ℭ Sũt ergo i Europa.) Hæc oĩa ex Plynio ca. 12. lib. quarti. Põponius Mela lib. tertio in Asiatico littore Hypboreos primos ponit. Diodo. Siculus etiã lib. 3. ex Hecathęi, & quorundã aliorum, qui ueteres, & fabulis similes historias scripserunt, authoritate, tradit oppositã Celtis, iuxta Oceanũ esse insulam, haud multo Sicilia minorem, pone Arctos, habitariq; ab his qui Hyperborei, eo q̃d uento Boreæ sint admodum subditi appellãtur. Insulã uero fertilẽ, & fructuosam, ut in quo fructus annui bis nascanť. Fabulantur Latonã &c. SED an sub mundi polis possit esse aliqualis uiuentiũ habitatio, nondũ experiẽtia deprehensum reor. Constat ex Philosophoꝝ Placitis, uitã in calido, & humido consistere animantiũ. Poli aũt mundi algore imenso, & frigoribus occupati defectionis causas pruinis mergentibus prębuere. Plynius & Solinus cum Pomponio uidenť asserere, sub polo ipso Arctico animantiũ habitationẽ esse possibilẽ. Cõmunior tamen sententia, partem huic contrariã conať asserere. Quid aũt in hac ambiguitate sit sentiendũ Conciliator septima & sexagesima differẽtia, disserit copiose, peritoꝝ fere omniũ referens sententias. Placet multis, non totã zonã Arcticã inhabitabilẽ esse, sed eam tantũ partem, q̃ polo ipsi Arctico directe subiaceat. Qui autem sub polo Arctico habitari posse arbitrantur, partem ei polo propinquã fortassis accipiunt. Quid si regionis illius hominibus ęstiuo tẽpore, quo sol illic uidetur assidue, sit illuc securus accessus, hyeme uero illinc longius abeant. c ℭ De cœlo magnã clementiã.) Mirum omnino & rationi dissonũ, in ea regione esse tantã cœli clementiã, q̃ sex mensiũ continuatã noctem habeat. Nisi ad sex mensiũ diẽ idipsum referas. Vel q̃d eo quoq; tẽpore, quo sex mẽsibus continuata nox est, sol nõ multũ ab ea regione distans fiat. Sunt qui dicant, eis hæc munere concessa diuũ, ob uidelicet illoꝝ hominũ innocentiã. d ℭ Mortem accersant.) Nõ dissimilia de hac re Mela refert lib. tertio. Vbi eos (inquit) uiuendi facietas, magisq; tediũ cępit, hylares redimiti sertis, semetipsos in pelagus ex certa rupe, pręcipites dant. Id eis funus eximiũ est, ac (ut inquit Plynius) genus sepulturę beatissimũ. Scribit Diod. Siculus tertio Bibliothecæ libro, in Oceano uersus meridiem esse quãdã insulã, cuius incolis mos sit adcertam usq; ætatẽ uiuere, qua pfecta, uariã sibi mortem sponte constituunt. Esse alibi rursus homines, qui adeo mortẽ contemnunt, ut pugnent nudi. Hispaniæ q̃q; populis fuisse mortis contemptũ, primo belloꝝ Punicoꝝ canit Syllius.

Prodiga gens animę, & properare facillima mortem.
Namq; ubi trascendit florentes uiribus annos
Impatiens æui spernit nouisse senectam,
Et fati modus in dextra est. Et Lucanus in primo.
Certe populi, quos despicit Arctos

Felices errore suo, quos ille timorum
Maximus haud urget Leti metus, inde ruendi
In ferrum mens prona uiris, animęq; capaces
Mortis, & ignauū est rediturę parcere uitę.

Partalis Indiæ regio est, inqua, qui sapientiores habentur accensos a se rogos conscendētes, uoluntaria morte uitam finiunt, Lucanus in tertio

Quiq; suas struxere pyras, uiuiq; calentes
Conscendere rogos, proh quanta est gloria genti
Iniecisse manū fatis uitaq; re(pletos
Quod superest donasse deis.

a libutiq;. De rupe nota præcipitē casum in mare ꝓfundū destināt. Hoc sepulturæ genus optimū arbitrātur. Aiunt etiam[a] solitos per uirgines ꝓbatissimas primitias frugū Apollini Delio missi-
b tare. Verum hæ quoniā perfidia hospitū nō illibatæ, reuenissent, deuotionis, quā peregre proseq̄bant, pōtificiū mox ītra fines suos receperūt.

DE ARIMPHAEIS. DE MARI Caspio. De Tigribus. De Pantheris, & Pardis. CAP. XXVII.

c ALtera in[b] Asia gēs est ad initiū Orientis æstiui, ubi deficiunt Rhiphęoꝝ mōtiū iuga Hyperboreis similes, quos dicūt Arimphęos, & ipsi arbustoꝝ frōdibus gaudent.
d Baccas edūt. Iuxta uiros, ac fœminas tędet crinium. Ita uterq; sexus[c] comas tōdet. Amant qetem nō amāt lædere. Sacri habentur, attrectariq; eos etiā a ferocissimis nationib⁹ nefas ducitur. Quicūq; periculū a suis metuit, si ad Arīphæos trās-

a ❡ Aiūt solitos per uirgines.) Herodo. lib. 4. describit iter, per quod ex Hyperboreis Delta uenisse ad Scythas, a Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad occasum usq;, atq; illinc meridiem uersus ea sacra dimissa a primis Gręcoꝝ Dodonęis esse accepta, & ab ijs descendisse ad Meliensem sinū, peruasisseq; in Euboiā, & oppidatim usq; ad Carystum, & illinc reliquisse Andrum. Caristios enim esse, qui in Tenū portarint. Tenios uero in Delu. Atq; ita hæc sacra in Delū aiunt peruenisse. Primas aūt ex Hyperboreis uirgines missas fuisse dicunt Hyperocham, & Laodicen, & cū ijs tutelæ gratia quinq; ex suis popularibus, qui eas deduxerint, qui Perpherees uocati sūt. Fuisse autem ea sacra ferunt in triticea alligata stipula. Solinus autem ex Plynio primitias fuisse frugum. Eas insuper uirgines in Delo dicunt fuisse defunctas, in Deloq; Hyperboreos eis parentare solitos fuisse. Earum monumentū, ut Herodo. etiamnū annotauit, intra Artemisiū ad sinistrā intrantibus fuisse memoratur olea illic super enata. Delij tradunt, ante Hyperocham, & Laodicen, uenisse ex Hyperboreis in Delum, Argen, & Opin uirgines, ut Lucinę tributū redderent, quod pro partu maturato/instituerant. Sed hæc ab Hesiodo, & Homero in Ephigonis excogitata esse uidēr.

ALTERA in Asia gens.) Quæ hac parte Solinus de Arimphęis refert, ex ca. 13. quarti Plynij omnia mutuatus est. Vltra Aquilonis (inquit) initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus in Europa dictos. Primū inde noscitur promontoriū Celticæ Lytarmis. Fluuius Carambucis ubi lassata cū syderū ui Riphęoꝝ montiū deficiūt iuga, ibiq; Arimphęos quosdā accepimus haud dissimilē Hyperboreis gentē. Sedes illi nemora. Alimenta Baccę. Capillus iuxta feminis, uirisq; in probo existimar̄. Ritus clementis. I[...]q; sacros habere narrant, inuiolatosq;. Esse etiā feris accolarū populis. Nec ipsos modo, sed illos etiā, qui ad eos perfugerint. Mela Pom. in fine primi. Tū continuis (inquit) rupibus late aspera, & deserta regio ad Arimphęos usq; permittir̄. His iustissimi mores. Pro domibus nemora. Alimēta baccę, & maribus, & fœminis nuda sunt capita. Sacri haben̄r, adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugientibus, pro Asylo sit. Vltra surgit mons Riphęus. Dicti ab ἀ priuatiua litera, & ῥιπίζω, qđ flare significat, quasi sine uentoꝝ flatu. Herod. hos populos Argyppęos nominat in Melpomene. Quibus (inquit) nemo mortaliū iniuriā infert. Sacri enim dicun̄t esse, nihilq; Martioꝝ armoꝝ possident. Iidem finitimoꝝ controuersias dirimūt. Ad quos quisquis confugit, is a nemine lęditur. Nomen eis est Argyppęi. Hęc Herod. Ex iam dictis patet eos errare, qui pro Arymphęis Riphęos in Solino reposuerūt, quom de Riphęis antea dixerit. Nō absimiles sunt Arimphęi populi, Essenis ipsis, de quibus cap. 48. Solinus infra. ADuertendū tamē Possidoniū, & Protarchū scripsisse Riphęos, & Alpes eosdem montes esse, id libro octauo Cœlius in antiquis lectionibus, antea annotauit.

fugerit, tutus est uelut Asylo [a] tegatur. Vltra hos Cimmerij, [b] & gens Amazonum [c] porrecta ad Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ terga plagæ Scythicum [d] irrumpit oceanum. Sed magnis deinde spacijs intercedẽtibus ostia [e] Oxi fluminis Hyrcani habent. Gens [f] syluis [g] aspera, copiosa, immanibus feris, fœta Tigribus. Quod

Hinc existimat a Virgilio quarto Aeneidos dictum esse.

Ac uelut annosam ualido cum robore quercum Alpini Boreę nunc hinc, nunc flantibus illinc Eruere inter se certant. c ℭ Comas tondet.) Miconij (ut lib. xi. scribit Plynius) carentes capillo gignũtur. Et quędã animaliũ (inquit) naturaliter caluent. Apud Aegyptios consuetudo inoleuit, ut peregrinantes, quoad domũ reuertunt̃, comas nutriant. Ab Osiride consuetudo hæc sumpta est, qui in tota peregrinatione sua, nõ ante comã deposuerit, q̃ in patriã ipse redierit. Veteribus mos fuit in aduersis comas tondere. Vnde Argiui quom apud agrũ Tyreum a Lacedęmonijs uicti fuissent, ex eo tempore tonsis capitibus, quom ante criniti essent de nutriendis comis legem condiderũt. Herod. in Clio author est. Sybari præterea a Crotoniatis direpta, uniuersi Milesij, q̃ puberes erant, capita deraserunt. Idem author in Eratho. Machlyes Africę populi occiput crinitũ gestant. Auses uero anteriorem capitis partem. Maxies p̃terea dextrã capitis partẽ comatã gestant, sinistrã radunt. a ℭ Velut Asylo tegatur.) Græci Asylũ sacrũ, & intemeratũ templũ dicunt, ab α sine, & συλάω prędor, rapio, spolio, uiolo. Nã e loco sacro aliquid rapere nefas est. Seruius secundo Aeneid. Virg. super illud.

Et iam porticibus uacuis Iunonis Asylo. Dictum Asylum tradit, a uerbo σύρω traho, καὶ συλῶ, sacra detraho de sacris locis. Id autẽ non est (inquit) in omnibus templis, nisi quibus cõsecrationis lege concessum est. Fuerunt autem potissima Asyla tria, Athenis, Troiæ, & in urbe Roma, lege eundem Seruium octauo Aeneidos super illud.

Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asylum. b ℭ Cimmerij.) Ex Plynio hęc ca. 13. lib. sexti. Cimmerioꝝ loca ob nimiã solis distantiã, plurimũ tenebrosa esse dicũt. Quam rem multis carminibus canit Valerius Flaccus Argonauticon libro tertio.

Est procul ad Stygiæ deuexa silentia noctis
Cimmerium domus, & superis incognita tellus
Cæruleo tenebrosa situ, quo flammea nunq̃
Sol iuga, sydereos nec mittit Iuppiter annos.
Stant tacitæ frondes, immotaq; sylua comanti,
Horret uerna iugo &c. Et Ouid. xi. Metamorphoseos de Cimmerijs Scythiæ loquens.
Quo nunq̃ radijs oriens, mediusue cadensue,
Phœbus adire potest, nebulę caligine mixtæ
Exhalantur humo, dubięq; crepuscula noctis.

Homerus. xi. Odysseæ a principio plura refert, a quo posteri omnes de Cimmerijs transtulerunt. Plura Strabo lib. primo. Sunt etiã in Italia Cimmerij inter Baias, Cumasq; siti. Ex natura huius loci, Lactan. ca. 3. quinti Diuinarũ institutionũ elegans ꝓuerbiũ protulit, Cimmerijs tenebris atriorẽ. In hominẽ, cuius mens tota uersetur in tenebris, & q̃ omnis omnino sapientiæ expers sit. Papinius tertio Syluarum in hunc modũ effert. Cimmeriũ Chaos, de loco tenebris obsito, & quo neutiq̃ accessus patrat. Non inconcinne etiã ad animũ transferri poterit de homine scilicet, qui mente hebete, & obtusa omnino sit. c ℭ Gẽs Amazonũ.) Seruius primo Aeneid. super illud Virgilij. Ducit Amazonidũ. Amazones dictas tradit, uel qđ simul uiuant sine uiris, quasi ἁμαζῶσαι. Vel quod unã mammã exustam habeant, quasi ἄνευ μαζοῦ. Hinc eas Titianus unimãmas uocat, ut in. xi. Aenei. idem refert. Plautus etiã in Curculione earũ regionẽ unimãmiã nominat. Dio. Siculus lib. quarto scribit Amazonas duplices esse, quarũ quasdã priscis tẽporibus in Libia extitisse. Vnde eos non recte sentire ait, qui extimauerunt solas fuisse Amazonas, quæ circa flumen Thermodoonta in ponto regnarunt. Quæ autem in Libya sunt, multis antea sęculis (inquit) Scythicas pręcesserunt. Post Amazonũ partum nati infantes dantur uiris, quos lacte nutriant. Fęminis mãmillas, ne crescant, urunt, asserentes eas impedimẽto esse ad bellandũ. Vnde a Gręcis eo qđ mãmis careant, Amazones appellant̃. Herod. in Melpomene tradit Amazonas a Scythis Acorpatas uocari, quod nomen transferri potest (inquit) Viricidæ. Aeor eni uirũ uocant, pata autẽ occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit priusq̃ aliquẽ hostiũ interemerit. Ideoq; non nullæ earũ decidũt iam uetulæ antequã nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. Eas extinctas scribit idẽ Seruius partim ab Hercule, partim ab Achille. Propter earũ fortitudinẽ, & summã artis bellicæ experientiã, Martis filiæ creditę sunt. Authores Val. Flaccus lib. 4. Seruius. xi. Aeneid. Lactan. 5. Thebaidos. Auienus ex Di-

onysio. Thraicio(inquit)de Marte satę &c.In Cōmētariolo Diony, alia annotauimus sup̄ illud. Sanguis Amazonidū.Quæ de Amazonibus a ueteribus tradita sunt,fabulosa omnino Strabo lib.xi.existimat.Quis enim credat(inquit)ut uel exercitus,uel ciuitas,uel gens unq̄ ex solis constiterit mulieribus:Et non solū constiterit,uerum etiā inuaserit aliena.Et non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut usq; in Ioniā processerit,sed etiam exercitū trans Pontū miserit usq; in Atticā.Hoc perinde est, ac si

a bestiarum [a] genus insigne maculis notę, & pernicitas memorabile reddiderūt.Fuluo nitent.Hoc fuluū nigrantibus segmentibus interundatū,uarietate apprime decet.Pedū motū [b] nescio uelo-
b citas,an peruicacia [c] magis adiuuet.Nihil tam lōgū est,qđ nō breui penetrēt. Nihil adeo antecedit,ut non illico assequant. Ac maxīe earū potētia probatur/cū maternis curis incitant,cū [d] ca-

quis dicat uiros tunc mulieres fuisse,& mulieres uiros &c. d ℭ Scythicū irrūpit Oceanū.) Mela lib.3.Strabo lib.xi.Ply.ca.13.sexti.Diony.Afer.Macrob.2. de Somno Scipi.Martianus li. 6.Itē plures alīj tradunt Caspiū mare ex Scythico Oceano procreari.Herod.autē (ut in commentario Dionysīj annotauimus,oppositæ sententiæ est,existimans mare Caspiū per se esse, nec ex mari alio originem ducere. Cui astipulatur Ptole. ca.5.lib.septimi.Hyrcanū(inquit)mare, qđ & Caspiū dicitur,ab omni parte ambitur a terra, insulæ similitudinē ex opposito ducens.Id quod ex septima Asiæ tabula perspici potest.Hāc scriptoꝝ discordiā diluimus in eodē Cōmentario super illud.Sed mare non ualeat.Et super illud. Miscetur Thetyos undę.Solinus hic Plyniū ca.13.sexti imitatur ex toto.SVNT (ut Strabo refert) qui in unū coegerint Męotim lacum,qui Tanaim recipit,& Caspiū mare,quod etiā lacū uocant,quom (ut inquit Polycletus)serpentes generet,& dulce sit.In Caspiū mare,per Ochū amnē multas ex India merces deuehi,Aristobolus author est. e ℭ Ostia Oxi fluminis.)De Oxo flumine,præter ea quę scribūt Ply.Stra.Curtius,Marcellinus.Lege Arrianū tertio,quarto,& septimo gestoꝝ Alexandri libris. Itē apud Ptole.ca.7.10.11.12.14.lib.sexti.Aristoteles inter Admiranda in natura enumerat Oxū fluuiū, qđ Bactrianorum regionē,quā irrigat,multo fœcundantē auro arenam pariat.De Oxo flumine infra ca.62. f ℭ Gēs syluis aspera.)Hircanię sitū,flumina,gentes,urbesq;,describit Ptolemęus ca.7.li.sexti.5.tabularū Asię. Strabo lib.xi.Hyrcania(inquit)ualde opulenta,& multa,& magna ex parte planicies, p̄claris urbib⁹ adornata.Opulentiæ signū dicūt, qđ uitis uini metretam affert, ficus modios.LX. frumentū ex fructu nascitur, qui cadit ex culmo.In arboribus mellificātur &c.Lege quæ scribūt Ply. Mela, Stephan⁹, Ammianus lib.23.Arrianus lib.3.Itē cæteri.Hyrcanis mos est,defunctoꝝ regū membra canibus exhibere.Eos canes ipsi,sepulchrales nuncupant. Vt,

Regia cum lucem posuerunt membra,probatum
Hyrcanis adhibere canes,

Syllius lib.13.belloꝝ Punicoꝝ. Alioꝝ uero cadauera rapaci generi auium proīciunt.Eusebius ca.3.primi pręparationis. g ℭ Syluis aspera.)Lucanus in tertio. Vastis Hyrcania syluis. a ℭ Quod bestiarum genus.)Quę de Tigribus hoc loco scribit Solinus,ex ca.18. octaui Naturalis historiæ Caīj Plinīj sumpta sunt omnia. b ℭ Pedū motū nescio uelocitas.) Propter mirā huius animalis pernicitatem creditū est,Zephirū uentū habere maritū. Ex hac opinione a Claudiano poeta tertio raptus Proserpinæ scriptū est. Fremit illa marito Mobilior Zephyro &c. Oppianus in libro de Venatione ad Antoninū Cæsarem,scribit ex alioꝝ sentētia, Tigrides Zephyro, non sui generis marito concipere.Hoc idē de Hispaniæ equabus inualuit credulitas, ut uento concipiant aliquando, qđ in ea regione,equi pernicissimi generentur,author Iustinus libro historiarū ultimo. A uelocitate p̄terea,ferę huic inditū nomen est.Medi enim (ut cap.27.libri sexti tradit Ply.) Tigrim sagittam dicunt.Chrysei,Parasangę,Asangi populi, Tigri fera scatent.Idē Ply.ca.20.sexti. c ℭ Peruicacia.)Obstinatio.Sunt enim peruicaces,ut in Cōmentarījs Epodon Porphyrio tradit, qui in contentione usq; ad peruincendū perseuerāt. d ℭ Cum catuloꝝ insistunt raptoribus.)Libuit huic loco ascribere diui Ambrosīj uerba ex ca.4.sexti Hexameron,ubi de Naturę admiranda ui loquens, sic inquit.Hęc Tigridis interpellat uelocitatē,& imminentē eam prędę reflectit.Namq; ubi uacuū raptę sobolis cubile reperit,illico uestigījs raptoris insistit.At ille q̄uis equo uectus fugaci,uidens tamen uelocitatem ferę se posse pręuerti,nec euadendi ullū suppetere sibi posse subsidiū, Technam huiusmodi fraude molitur.Vbi se contiguū uiderit,sphęrā de uitro proīcit.At illa imagine sui luditur, & sobolē putat.Reuocat impetum,colligere fętum desiderans.Rursus inani specie retenta,totis se ad comprehendum equitem uiribus fundit,& iracundiæ stimulo uelocior fugienti imminet.At ille iterū sphęræ obiectu sequentem retardat,nec tamē sedulitatē matris memoriæ fraudis excludit, cassā uersat imaginem,& quasi lactatura fętus residet.Sic pietatis suę studio decepta,& uindictā amittit, & prolem,

hæc ille. Ex ijs Ambrosij uerbis, Claudiani sensus euidens fit. Vitreę tardatur imagine formæ. Nõ enim per uitreã imaginẽ planiciẽ nitescentis Caspij intellexit Claudianus, sed uitreã sphęrã, q̃ ab insequẽdo equitẽ sępius Tigrides retardanť. Hæc Tigridis feritas in prouerbiũ abijt. Tigride orba peior. Iuue. satyra sexta. Tigride mobilior fęta. Claud. in Ruffinũ. Tigride formidolosius. Martialis in. 3. Tigris acerrimus est, & occiditur, Iulius Capitulinus in uita Maximini imperatoris. In hominẽ præterea omni humanitate carentem, prouerbiali figura a Marone quarto Aeneid. dictum est. Hyrcanęq; admorunt ubera Tigres. Verba sunt Didonis immanitatẽ Aeneę improperantis. OB Tigrium p̃terea ferociã, prudenter a poetis fictum est, eas Bacchi currũ trahere. Quid enim homine ebrio ferocius? & carẽti ratione similius? Quamuerum Horatianum illud.

Ebrietas in p̃lia trudit inermẽ.

Et primo Carminum.

Nequis modici transiliat munera liberi
Centaurea monet cum Lapithis rixa sup mero
Debellata monet Sithonijs nõ leuis Euchius
Cum fas, atq; nefas exiguo fine libidinum
Discernunt auidi.

a ¶ Pantheræ quoq;.) Ab effectu sumptũ nomẽ, πᾶν enim totũ, θὴρ feram Græci dicũt, qd̓ scilicet hæc belua tota fera sit. Quæ de Pantheris hoc loco Solinus refert, omnia ex ca. 17. octaui Plynij mutuatus est. d ¶ Tradunt odore earũ.) Pręter Plynium hæc omnia referentẽ, sic hunc Pantherarum astũ refert Aristot. ca. 6. sexti Naturæ animaliũ. Pantheram (inquit) sese abscondentẽ uenari ferũt, propterea qd̓ suo odore beluas delectari intelligat. Propius enim ita accedunt, quas corripiat. Albertus existimat falsum esse, Pantherarũ odore beluas delectari. Alberti uerba ex. 22. de Animalibus libro ad uerbum hæc sunt. Panthera intra antrũ se colligẽs, diu dormit, & cum euigilat boni odoris fumus ab ipsa egredirur, quẽ odorem, ut dicit Plynius, animalia cætera gregatim insecunť. Sed hoc falsum eẽ per hoc scimus, qd̓ sicut in scientia de sensu, & sensato ostendimus, cætera animalia p̃ter hominẽ, odoribus nec gaudent, nec tristantur, Hæc ille. Alberti addicti iurare in uerba magistri, dicerent fortassis, Alberto credendũ potius, q̃ cunctis alijs, Sed credendi actus libertatis est. Quã falsum uero sit, cætera animalia, nec delectari, nec tristari odoribus experientia deprehendiť, ex ijs saltem animalibus, quæ nobiscum degunt. Theophrastus cap. 26. sexti de causis plantarum, docet, cur animal nullũ odoratum sit. Et Aristo. Proble. quarto. 13. Sectionis, quo ex loco Alberti sententia falsa esse deprehenditur. Ex huius ferę astu non inelegans Adagiũ sumi posse reor. Pantherarũ abditio. In Hypocritam maxime, & hominẽ, q aliud ostendit exterius, q̃ mente concipiat. Ad id Plautinum illud referendũ uidetur. Caprigenũ hominũ non placet mihi, neq; Pantherinum genus. Hi sunt, de quibus a Persio dictum est.

Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello. Sed bene actum,
Quod uidet hos omnis domus, & uicinia tota
Introrsum turpes, speciosos pelle decora.

c ¶ Aconito carnes illinunt.) Ex Plynio sumptum ca. 2. uicesimiseptimi naturalis historiæ. Tangunt (inquit) carnes Aconito, necantq; gustatu earũ Pantheras, nisi hoc fieret repletutas illos situs. Ob id quidã Pardalianches appellauere. At illas statim libe-

tulorum insistunt raptoribus, succedant sibi eq- a
tes licet, & astu quãtolibet amoliri prædam ue-
lint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est au-
sum omne. Notantur frequentissime siquando
latrones suis asportatis catulis renauigantes ui- b
dent, in littore irrita rabie se dare præcipites ue-
lut propriã tarditatem uoluntaria castigantes ru
ina, q̃q̃ de fœtu uniuerso uix unus queat subtra-
hi. Pantheræ [a] quoq; numerosæ sunt in Hirca- c
nia, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis
ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distingua-
tur tergi suppellex. Tradunt odore [b] earũ, & cõ
templatione armenta mire affici, atq; ubi eas p̃- d
sentiscant, properato conuenire, nec terreri nisi
sola oris toruitate. Quã ob causam Pãtheræ ab-
sconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt,
spectanda præbent, ut pecuarios greges stupi- e
dos in obtutu populẽtur secura uastatione. Sed
Hyrcani, ut hominibus intentatũ est nihil, fre-
quẽtius eas ueneno, q̃ ferro necãt. Aconito [c] car-

a nes illinunt, atq; ita per compita spargunt semi-
tarum. Quæ ubi esæ sunt, fauces earũ angina ob
sidentur. Ideo gramen παρδαλιαγχέσ [a] appellaue-
runt. Sed Pantheræ aduersus hoc uirus, excre-
b menta humana deuorant, & suopte ingenio pe-
sti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectis
interaneis, mortem diu differant. In his syluestri
bus & Pardi [b] sunt, secundũ a Pantheris genus,
c noti satis, nec latius exequendi. Quorũ adulteri-
nis [c] coitibus degenerãtur partus Leænarum, &
leones quidem procreantur, sed ignobiles.

rari morte excrementorũ hominis gustu demonstratũ. Et cap. 27. octaui eiusdẽ operis libri Pantheras p carnes fricatas Aconito, uenantur Barbari. Occupat illico fauces earũ angor. Quare Pardalianches id uenenum appellauere quidam. At fera contra hæc excrementis hominis sibi medetur. Et alias tam auida eorũ, ut a pastoribus ex industria in aliquo uase suspensa altius, q̃ ut queat saltu contingere iaculando ea, petendoq; defatigata postremo expiret, alioquin uiuacitatis adeo lentę, ut eiectis interaneis, diu pugnet. Sumpsit hæc Plynius ex ca. 6. noni Naturæ animalium Aristotelis. Panthera (inquit) cum uenenũ Pardalianches, dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intereunt, stercus hominis quęrit. Eo enim ipso iuuatur. Quo circa uenatores, stercum ibi propinquũ suspendunt ex arbore aliqua, ne procul belua abeat petens suũ medicamentum. Itaq; insiliens ibidem, & spe capiendi perseuerans, in se efferenda/ moritur. Medici Aconitum ab effectu Strangulatorem nominant. Auicenna ca. octauo tractat⁹ tertij sextę Fen quarti Canonis. Græci ἀκόνιτον a Cote in qua nascitur, nuncupant, ἀκόνη, uel ἀκονήλιθος Græce Cos dicitur. Ouidius septimo Metamorphoseos.

Quæ quia nascuntur dura uiuacia caute
Agrestes Aconita uocant.

Alij scribunt nomen sumptum ab cautibus, quas Aconas uocant. Poetæ fingunt Aconitum ex Cerberi canis spuma primum prouenisse, quom cum Hercules extraxisset ab inferis. Quod ea ratione fictum est, quoniã inter uenena sit Aconitum pręsentissimũ. Fabulam recenset septimo Transformationum Ouidius. Iamq; aderat Theseus &c. De eo plura Plynius ca. 2. & tertio uicesimiseptimi naturalis historiæ. a ℭ παρδαλιαγχέσ.) Aristoteles, ut iamiã adductus est, ab Angore dictum prodijt. Græci enim ἄγχειν suffocare dicunt. Inde παρδαλιαγχέσ. i. pardalis suffocator. Scribit Philostratus secundo Vitæ Apollonij, Pantheras mirumimmodũ aromatib⁹ delectari, ita ut ex longinquo odorem sequentes/ trahantur, & ex Armenia per montes proficiscentes, ad Storacis lachrymas, ferantur quoties uenti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus, odorẽ proferunt. Et hoc quoq; Alberti sententiæ refragatur. b ℭ Et Pardi sunt.) Ex Plynio & hæc ca. 17. octaui libri. Nunc (inquit) uarias & Pardos, qui mares sunt appellant, in eo omni genere creberrimo in Africa, Syriaq;. Quidam ab ijs Pantheras solo candore discernunt, nec adhuc aliã differentiã inueni. c ℭ Quorũ adulterinis coitibus.) De Lęnis (inquit Philostratus in secundo) huiusmodi sermo narratur, ipsas in amorem sui Pardos trahere, eosq; in leonũ cubilibus suscipere. Vbi uero se eorũ concubitu grauidas sentiunt, in montes confugiũt, Pardorũ consuetudinẽ sequẽtes. Pariunt autem maculosos catulos propterea in densissimis syluis occultatos nutriunt, simulantes uenationis causa a marib⁹ abesse. Leones enim si forte catulos uiderint eos lacerant, matremq; tanq̃ adulterã abigunt. Meminit & Plynius ca. 16. lib. octaui. Hos adulterinos coitus Lęnarũ cum Pardis eleganti carmine Claudia. in consulatu Manlij Theodori complexus est.

Obuia fulminei properent ad uulnera Pardi
Semine permixto geniti, cum forte Lęnæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter,
Hi maculis patres referunt, & robore matres.

Leonum in adulteras Lęnas consuetudinẽ utinam animaduerterent ij, qui nolunt tetigisse, nisi illas,

Quarum subsuta talos tegat instita ueste.

Quã turpis res adulteriũ sit, ex animaliũ pluriũ consuetudine dęphendit̃. Colũbis, ut uno hoc exẽplo contẽti simus, pudicitia prima, & neutri coniugũ nota adulteria. Hi cõiugij fidẽ nõ uiolant, cõmuneq; seruãt domũ. Nisi cœlebs, aut uidua domũ non relinquit. Et imperiosos mares subinde etiã iniquos ferunt. Quippe suspitio est adulterij q̃uis natura non sit. Tũc plenũ q̃rela guttur, sęuiq; rostro ictus. Infames merito a prudẽtioribus gẽtes habent̃, qb⁹, ut inquit ille, cõnubia mille. Porphyrio in Horatianis Cõmentarijs scribit morẽ fuisse fœminas adulterij admissi conuictas cogi toga indutas in publicum procedere. Hinc exit illud secũdi Martialis.

Coccina famosæ donas, & Ianthina mœchæ
Vis dare quæ meruit munera; mitte togam.

VNDE MEDITERRANEA MARIA oriantur. CAP. XXVIII.

QVoniam in Ponticis [a] rebus sumus, non erit omittendũ, unde Mediterranea maria caput tollant. Estimant enim quidam sinus istos a Gaditano freto [b] nasci, nec aliam esse originẽ, q̃ inundationem irrumpentis Oceani. Cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea littora, sicut in Italiæ [c] parte fieri accessus, uel recessus. Qui contrarium [d] sentiunt, omnem illum fluorem aiunt a Ponticis faucibus inundare, idq; fulciunt argumento non inani, qđ æstus e Ponto ꝓfluus nunquam [e] reciprocetur.

QVONIAM in Ponticis rebus sumus.) Existimant, quibus fabulas consectari mos est, ante Herculem, siue Aegyptius is fuerit, siue Thebanus alter, nullũ præter Oceanũ tellurẽ ambientem, fuisse mare aliud. Effossis autem Calpes, & Abylę montium ab Hercule radicibus Oceanũ primum terras irrupisse. Sicq; mediterraneum mare cępisse ferunt. Sunt qui uelint eam Oceani irruptionem, non a Gaditano freto, sed a Scythico Oceano, sumpsisse principiũ: quod Aristoteles etiam Philosophus secundo Meteoroꝝ libro sensisse uidetur, asserens fluxũ omnem maris ab Aquilone fieri in meridiem. Eius autem rei tres affert rationes, uerum potissimã hanc esse dicit, quoniã Aquilonis locus multo sit cæteris erectior. Ex altiori autem loco, in depressum, ac procliuẽ aqueũ liquorem fluere fatenť, qui rerum naturã penitus non ignorant. Sententiã Aristotelis etiamnũ Senecæ testimonio, ꝓsequitur Albertus c.6. tertij tractatus secundi Meteoroꝝ libri. Eius uerba (quoniam aspera, & prolixa nimis) nõ libuit huic loco ascribere. Sed Plynij uerba, qđ e diuerso clara sint, & concinna, & quę Solinus in hunc locum transtulit, ex ca.13. lib.4. hæc sunt. Non est omittẽda (inquit) multoꝝ opinio priusquã digrediamur a Ponto, qui maria omnia interiora, illo capite nasci, nõ Gaditano freto existimauere. Haud improbabili argumento, quoniã æstus semper e Ponto profluens, nunq̃ reciprocetur ad eundem. b ℭ A Gaditano freto.) Gaditano a proximis Gadibus nomen inditum. Hunc ipsum locum prologo tertij Caius Plyni⁹ sic explicat. Origo ab occasu solis, & Gaditano freto, qua irrumpens oceanus Atlãticus, in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, lęua Europa, inter has Asia est. Mela Põp. in principio primi, loquens de eo mari, quod ex occidenti oceano terra recipit. Hoc (inquit) primũ angustũ, nec amplius decem mil. passuũ patet, terram aperit, atq; intrat. Et ĩfra parũ. Id omne qua uenit, quaq; dispergitur, uno uocabulo, nostrũ mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos Fretum. Græci τὸν πορθμόν appellant. Eadẽ omnino circa finẽ ca.5. libri tertij refert Plynius. Sicut enim inter duas terras angustũ mare πορθμόν, ita angustam inter duo maria terrã ἰσθμὸν Grȩci nuncupant. Lege Capellam lib.6. eo loco ubi de terræ diuisione disserit. c ℭ In Italiæ parte.) Huius loci expositio habeť ex his, quæ scribit Ply. c.100. secundi, & c.8. tertij. d ℭ Qui contrarium sentiunt.) Parum ante horũ retulimus sententiã. e ℭ Nunq̃ reciprocetur.) De hac Ponti nõ reciprocatione sic Ply. ca.100. secundi. Et Pontus (inquit) semper extra meat in Propontidem, introrsus in Pontũ nunq̃ refluo mari, hęc Plyni⁹. Id autem accidit propter loci illius præ alijs altitudinem, ut ex Aristotele retulimus hoc ipso capite. Quo euidentior fiat eoꝝ sententia, qui a Gaditano freto mediterranea maria caput tollere autumãt, ascribam Macrobij uerba ex.7. Saturn. suoꝝ libro. Meatus (inquit) qui solus de Oceano receptas aq̃s in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniã, Africãq; interiacet. Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense, & Gallicanũ littora, in Tyrrhenũ prodit, inde Adriaticũ mare facit, ex q̃ dextra in Parthenium, lęua in Ioniũ, & directim in Aegeũ ꝑgit, atq; ita ingreditur in Pontũ. Quæ igitur ratio facit, ut riuatim aquæ de põto fluant, quom foris influẽtes aq̃s põtus accipiat? Sed cõstat utraq; ratio. Nã sup̃ficies põti ꝓpter nimias aq̃s, q̃ de terra dulces influũt, foras effluit, deorsum uero intro pergit influxio. Vnde ꝓbatũ est, natantia q̃ (ut supra dixi) iaciunť, in põtũ foras pelli. Si uero columna deciderit introrsum mari. Et hoc sępe usu ꝓbatũ est, ut grauiora quęq; in fundo Propontidis ad ponti interiora, pellantur. ANnotandũ sane ex Senecæ sententia, aquarum cursus ad unũ, uel aliũ locum, nullã esse causam, præter locoꝝ conuexitatẽ, procliuitatemq;. Fluunt enim aquæ tũ ab oriẽte in occidentẽ, uel e diuerso. Interdũ ab Aq̃lone in Austrũ, aut cõtra. Mot⁹ aũt fluxus, & refluxus mariũ orbis lunę sequiť rationẽ. Insup, aq̃s fluere ad altiorẽ locũ, q̃ is locus sit, unde originẽ primã ducunt, suapte natura fieri nõ potest. Patet ergo profluũ maris, æstum, e ponto reciprocari non posse, si (ut dictum est) Aquilonis locus sit alijs omnino altior.

Insula

DE INSVLIS QVIBVSDAM SCYTHICIS. CAP. XXIX.

a INsula Apollonitarū [a]. LXXX. milibus passuū, abest a Bosphoro Thracio citra Istrū sita, ex qua Marcus Lucullus Apollinem Capitolinū nobis extulit. Ante Borysthe-
b nem Achillis [b] insula est cum ęde sacra, quā [c] ædē nulla ingreditur ales, & quæ forte aduolauerit, raptim fugam properat.

c DE OCEANO SEPTEMTRIONALI. De mari Caspio. Deq; Baltia insula. CAP. XXX.

d OCeanū Septemtrionalem [d] ex ea parte, qua a Paropaniso [e] amne Scythia abluitur, Hecatæus Amalchium appellat, qđ gentis illius lingua significat [f] cōgelatū mare.

INSVLA Appollonitarū.) Ply.ca.13.lib.quarti. Citra Istrū (inquit) Apollonitarum una.LXXX..M.a Bosphoro Thracio, ex qua .M.Lucullus Capitolinū Apollinē aduexit. Et ca.7.tricesimiquarti eiusdem operis lib. Talis est in Capitolio Apollo trāslatus a.M.Lucullo ex Apollonia ponti urbe.xxx. cubitorꝝ, centū quinquaginta talentis factus. Fuit hic Apollo in octaua urbis regione.P.Victoris authoritate. Appianus in fine libri, qui Illyrius inscribitᷣ. Romā ex Gallia.M.Lucullus magnū illū Apollinē, qui in Palatio situs est, adduxit. Hæc ille. Forte Apollonia pro Gallia reponenda. Vel ex Callatide legēdū. Est enim Callatis non longe ab Apollonia hac distans urbs. De hoc Apollinis Colosso, sic scribit Strab. lib.7. Post (inquit) Apollonia, stadi.M. &.ccc. Milesiorꝝ colonia, cuius maior muri portio quadā in exili cōdita īsula est, ubi Apollinis sacellū existit, q̃ ex loco.M.Lucullus Colossum extulit, & in Capitolio collocauit. Fuit autē (inquit) Apollinis statua Calamidis opus. b ¶ Achillis insula.) Leucæ (inqt lib.2.Mela Pomp.) Borysthenis ostio obiecta parua admodū, & qđ ibi Achilles situs est, Achillea cognomine. Eadem scribit Ply.ca.13.lib.quarti. Ante Borysthenē (inquit) Achillea est supradicta, eadē Leuce, & Macaron appellata. c ¶ Quā ędē.) Ply.c.29.li.decimi. Nec ulla auis in ponti insula, in qua sepult⁹ Achilles, īfestat sacrā ei ędē. Lucretius lib.6. refert loca q̃dam, quæ sunt auibus cōtraria cunctis. Ea ab effectu Gręci ἄορνα, Latini Auerna nuncupant.i. sine auibus, uel quæ adire aues nequeant. Carmē Lucretij ne diu quęras, sic incipit. Nūc age Auerna tibi &c. Quo loco, & rei huius, rationē conatur afferre. Similia sunt ijs, q̃ de Muscis, & canibus ca.2.supra retulim⁹. Sunt qui causam ad dęmones, uel magica p̃stigia referant. Fieri etiānum potuit, ut in ea ęde quippiā fuerit auiū naturæ omnino contrariū. Constat enim eū locū, in quo Basilisci reliquię suspēsę fuerint, nec araneas māsitare, nec aliquas inuolare alites. Hanc ob causam Pergameni, ut alibi Solinus refert, Basilisci reliqas amplo sestertio cōpararūt, ut ædē Apollinis manu insignē ab ijs immunē redderēt. d

OCEANVM Septētrionalē.) Septētrionalis Oceanus ante Augusti tēpora nō bene notus erat, uerū eius principis auspicijs maiore ex parte nauigatus est. Germaniā classe circūuecta ad Cimbrorū ꝑmontoriū, & inde immenso mari prospecto, aut fama cognito ad Scythicā plagā, & humore nimio rigentia. Propter quod minime uerisimile est, illic maria deficere, ubi uis humoris superet. Hęc ex ca.69.secundi Plynij, & Martiano Capella lib.6.ubi de terræ rotūditate uerba facit. e ¶ A Paropaniso amne.) Quo Plynianā in hac quoq; parte imitationē aspicias, ascripsi eius authoris ex cap. 13.li.4.uerba. Septētrionalis (inquit) Oceanus Amalchiū eū Hecatęus appellat, a Paropaniso amne, q̃ Scythiā alluit, qđ nomē eius gētis lingua significat cōgelatū. Philemon Morimarusam a Cymbris uocari, hoc est, mortuū mare. Inde usq; ad ꝑmontoriū Rubeas. Vltra deinde Croniū. Xenophon Lampsacenus a littore Scytharū tridui nauigatione, insulā esse imensę magnitudinis Baltiā tradit. Eandem Pythias Basiliā nominat. f ¶ Cōgelatū mare.) Disarius apđ Macro.7.Satur. cōtendit marinā aquā nūq̃ gelu contrahi. Quāuis Herod. historiarū scriptor mare Bosphoricū, qđ & Cimmeriū appellat, earūq; partiū mare omne,, qđ Scythicū diciť, gelu cōstringi, & cōsistere tradiderit. Sed aliter est (inqt Disarius) Nā nō marina aqua cōtrahiť, sed qa plurimū in illis regiōib⁹ fluuiorꝝ est, & paludū in ipsa maria influētiū, supficies maris cui dulces aquę innatāt cōgelascit, & incolumi aqua marina uideť in mari gelu, sed de aduenis undis coactū. Hoc & in Ponto fieri uidemus, in q̃ frusta q̃dā, & ut ita dixeri, proficies gelidæ feruntᷣ contractę de fluuialiū, uel palustriū undarū multitudine, in quas licet frigore concretæ, tamen sunt natantes quasi leuatiores marina. Plurimum autem aquarum talium influere

ponto, & totam superficiem eius infectam esse dulci liquore, propter quod ait Salustius, mare ponti cū dulcius q̃ cætera, est hoc quoq; testimonio, q̈ si in pontū, uel paleas, uel ligna, seu quæcūq; alia natantia proieceris, feras extra pontū ferunt in propontidē, atq; ita in mare quod alluit Asiæ orā, quā constet in pontū influere maris aquam, nō effluere de ponto. a ¶ Croniū.) Græci κρόνον Saturnū dicunt, κρόνιον Saturniū. Est autem Saturni sydus gelidę, ac rigentis naturę authore Ply. cap. 8. secūdi, & ca. 25. decimioctaui Nat. hist. Lucanus in primo.

Summo si frigida cœlo
Stella nocēs nigros Saturni accenderet ignes.

Hinc dicunt Astronomi Martē, & Saturnū intercidere uitæ rationē, si radijs suis ortum genituræ pulsauerint. Horatius

Te Iouis imperio tutela Saturno refulgens
Eripuit, uolucresq; fati tardauit alas.

Ex Ser. 4. Aene. super illud. Et diræ ultrices. Qm̄ igitur Saturni sydus ei mari dominatur, nō ab re Saturniū dictum est. Auienus ex Diony. de hac Oceani parte.

Nomine Saturni late iacet æquoris unda.

Itemq; Rhennius eiusdē Dionysij interpres.

Dicitur ille piger, nec non Saturnius idem.

Et rursus.

Suscipit intrantem uastis Aquilonis ab undis
Nomine Saturni, qđ Thetis possidet æquor.

Plynij exemplaria passim habent Chronium, quod tēporale significat, sed apud eum Croniū potius legendū uidetur.

Philemon a Cimbris ad promontoriū Rubeas a
Morimorusam dicit uocari, hoc est, mortuū ma-
re. Vltra Rubeas quicquid est, Cronium [a] nomi-
nant. Mare autem Caspiū ex altero ponti latere
ultra Massagetas, & Appellæos Scythas esse in b
Asiatica plaga dulce [b] haustu Alexandro Magno
probatum est. Mox Pompeio Magno, qui bel-
lo Mithridatico, sicut cōmilito eius Varro tra-
dit, ipsis haustibus periclitari [c] fidem uoluit. Id e- c
uenire produnt e numero fluminū, quorū tanta
copia ibi influit, ut naturā maris uertat. Nō omi-
serim, quod per idem tēpus eidem Magno licu-
it ex India [d] diebus octo a Bactris usq; Icarū flu- d
men, quod influit in Oxum amnem, peruenire.
Deinde ad mare Caspium, inde per Caspium ad
Cyri amnis penetrare fluentū, qui Iberiæ, & Ar-
meniæ fines interluit. Itaq; a Cyro diebus nō am e
plius quinq; itinere terreno subuectis nauibus,
ad alueum Phasidis pertendit, per cuius ex-

b ¶ Dulce haustu.) Plynius ca. 17. libri sexti. Haustum (inquit) ipsius maris, dulcē esse, & Alexāder Magnus prodidit, & M. Varro talem perlatum Pompeio iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentiū animū uicto sale. Cur mare salsum sit, uariæ a Philosophis sunt redditæ rationes. Anaximāder (inquit Plutar.) existimat mare primariæ humiditatis reliquias esse, cuius ignē plusculā assiccasse partem, reliquam aūt feruoris ui in alienū degenerasse saporem. Anaxagoras principio, inquit, humore stagnante solis circūflexu obusto, sicq; pingui euaporato reliquū in salsuginem, amarulentiāq; subsedit. Empedocles perustæ terræ sudorem elutis per summa terræ amaruisse. Antiphon sudorem æstus ex quo residuus humor amarefactus efferuescendoq; in salsilaginē incoctus est, ut in omni sudore accidere solet. Metrodorus mare per terras excolatū terrenū lentorē resipuisse, perinde atq; solent, quæ per cincrē diffunduntur. Platonici quantū elementaris aquæ rigoris ui ex aere concretū est dulce euasisse, quantum uero a terra obustulata conflagranteq; suffitum est salsum. Aristo. 2. Meteororū libro in probatis præcedentiū philosophorū sententijs, hanc salsedinis maris autumat uerā causam. Ait enim saporem salsum prouenire ex alicuius sicci terrestris indigesti, adustiq; cū humido mixtione. Id ita esse signis q̈busdā euidentibus probare nitit̃. Eo enim supfluū alimenti amarū est qm̄ indigestū. Rursus urinam amarā esse ait, quoniā adusta sit. Id insuper ex sudore, & aqua p cineres excolata dephendi cōfirmat. Tradit pterea duplicē exalationē ex terra eleuari, quarū alterā calidā, & siccā esse ait, eandē inflāmari, cōuertiq; in terrestre adustū, cōmisceriq; cū maria, q̃ calida & humecta sit p naturā. Hāc ait in mare decidere, sicq; maris salsedinē causari. Ex ijs apparet dulcedinē maris huius, nō tantū enenire e nūero fluminū, quorū copia &c. c ¶ Periclitari fidē uo.) Idest experiri uoluit, esset ne fides adhibenda ijs, q̈ maris illius dulcē phibēt esse haustū. Cice. lib. de Oratore. Snbeundus usus omniū, & periclitādę uires ingenij. i. experiendę. d ¶ Ex India di. oc.) Ply. eodē loco septē diedus dicit. Adijcit (inquit) idē Pōpeij ductu exploratū in Bactros. vij. diebus ex India perueniri ad Icarū flumen, qđ in Oxū influat. Et ex eo per Caspiū in Cyrū subuectos. Et quinq; non amplius diebus terreno itinere ad Phasin in Pontū Indicas posse deuehi merces.

a cursus in Pontū uſq; uenientes India, liquido ꝓbatum eſt inuehi poſſe. Author eſt Xenophon Lampſacenus, a littore Scytharū in inſulā[a] Baltiam petentibus triduo nauigari. Eius magnitudi-
b nem īmenſam, & pene ſimilē continēti. Nec longe Oonas[b] ſeparari, quas qui habent, uiuūt ouis auiū marinarū, & auenis uulgo[c] naſcētibus. Perinde alias propter cōſtitutas æque inſulas, quarū
c Hippopodas[d] indigenæ humana uſq; ad ueſtigiū forma in eqnos pedes deſinūt. Eſſe inſulas, & Phaniſiorū[e] gentē, quorū aures adeo in effuſam magnitudinē dilatent, ut reliqua uiſcerum
d illis contegant, nec amiculū aliud ſit, q̄ ut membra membranis ueſtiant.

DE CERVIS, ET TRAGELAPHIS. CAP. XXXI.

e ANtequam[f] digrediamur ab Scythia, religio eſt[g] prꝑterire quæ nam feræ ſint peculiares Scythiæ. Cerui plurimi in hac terra. Igitur ceruos[h] proſequemur. Mares

a ℭ Inſulam Baltiam.) Plynij locus ex ca. 13. lib. quarti, cuius uerba iamiā a me relata ſunt. Diodo. Siculus lib. 6. inter Septētrionalis Oceani inſulas Baſileā enumerat, in quā (inquit) tempeſtas electrū plurimū eijcit, nulla alia in parte orbis repertum. Sed ea inſula, in qua Electrū prouenit, Scādinauia nūcupatur infra ca. 33. & ca. 13. quarti Plynij. b ℭ Oonas.) Ab ouis, quibus ueſcuntur nomē habent, hoc eſt ἀπὸ τῶν ὠῶν. i. ab ouis. Ply. ca. 13. lib. quarti. Feruntur (inquit) & Oonę, in quibus ouis auiū, & auenis incolæ uiuāt. Cæſar q̄rto belli Gallici Cōmentario de Rheno loquēs. Vbi (inquit) Oceano appropiquat, in plures defluit partes, multis, ingentibusq; inſulis effectis, quarum pars maxima feris, barbariſq; nationibus incolitur. Ex quibꝰ ſunt, qui piſcibus, ouiſq; auiū uiuere exiſtimantur. Hæc ille. Hiſdem aūt nominibus inſulę nominātur, & incolæ. Hunc Solini, & Pomponij Melæ lib. tertio locū Hermo. Barba. reſtituit. Eundem adeas in Pomponij Melæ Caſtigatiōibus. c ℭ Auenis uulgo naſ.) Auena a Gręcis αἰγίλωψ dicitur. d ℭ Hippopodas.) Eadem ſcribunt Ply. ca. 13. quarti, & Pomp. lib. 3. Ab habitu, & forma corporis nomen ſumptū, quaſi equipedes dicas. Gręcis eni ἵππος equus, ποδές pedes. Dionyſij interp̄s. Poſt Hippemolgi ſunt, Hippopodeſq; potētes. Sunt autem Hippemolgi, equarum mulſores, ut. 4. lib. interp̄tat̄ Herodo. e ℭ Phaneſiorū.) Ply. ca. 13. li. 4. per. f. nō. ph. nomē effert. Pōp. Mela hos populos, ne mōſtra dicā, Satmalos nuncupat, niſi fuerit eius litera deprauata. Eos Gręci q̄niā auribus, pro ſtrato q̄q; cū dormiūt, utant̄, cōteganturq; toti, ἐνωτόκοιτους uocant.

ANTEQVAM.) Extat apud Plyniū caput quintumdecimū octaui natu. hiſtoriæ, cuius inſcriptio eſt. De Scythicis, & Septētrionalibus animalibus. Leges, æternaq; fœdera certis Impoſuit natura locis (ut Maro canit) Ergo ſecundū locorū qualitatem euenit animaliū, ſicut & cæterarū rerū diuerſa omnino generatio. Sunt animalia, quæ non niſi locis calidioribus ꝓueniāt, ut Elephanti, Leones, Serpentes. Alia, quæ tantū locis frigidis procreentur, ut Biſontes, Vri, Alces, Tragelaphi. Multa, quæ locis omnibus generentur, ut boues, equi, ſues, cerui, quos Africa prope modū ſola nō gignit, ut Herod. & Ply. teſtantur. Pari modo de rebus alijs ex locorū diuerſitate loquendū. Nā, ut Maro inquit,

Hic ſegetes, illic ueniunt felicius uuæ.
Arborei fœtus alibi, atq; iniuſſa uireſcunt
Gramina, nonne uides croceos ut Tmolus odores,
India mittit Ebur, molles ſua thura Sabæi?
At Chalybes nudi ferrum, uiroſaq; pontus
Caſtorea, Eliadum palmas Epiros equarum.

g ℭ Religio eſt p̄terire.) Nefas, & indecens. Sunt, qui legant, nō præterire, quaſi fas, & decens ſit, de his loqui. Sed prima lectio caſtior, & uetuſti codices ſic ferme retinent. h ℭ De Ceruis proſequamur.) Legitur, & Ceruos perſequemur. Quæ de Ceruis hac parte ſcribit Solinus, ex Plynio ſumpta ſunt omnia capite. 32. octaui naturalis hiſtoriæ. Sed ſcripſit hęc ante hos Ariſtoteles capite quinto noni Naturæ animaliū. Ceruos dictos exiſtimant, ἀπὸ τῶν κεράτων, hoc eſt, a cornibus. Varro libro quarto de lingua Latina, & Sex. Pompeius libro. 3. dictos ſcribunt, qđ κέρατα ideſt cornua gerant, quaſi Gerui. G. in. C. mutata.

a ¶ Ante Arcturi sydus.(Scribit Ply.ca.49.secundi natura.histo.Arcturi sydus oriri undecim diebus ante Aequinoctiū Autumni.Est autẽ id Aequinoctiū,authore Columella ca.z.duodecimi, octauo kalendas Octobris,idest.24.Septẽbris die.Oritur Arcturi sydus.13.Septẽbris die.Est autẽ Arcturus stella quædã in cauda maioris Vrsæ.Lege Columellã ibidẽ.Ply.lib.18.Iginiū.z.&.3.uoluminibus. b ¶ Nec qualibet.)Parte supplenda,uel ratione.Causam lege apud Aristo.ca.5.noni Naturę Animaliū.

generis huiusce cum statutū tempus Venerem a
incitauit,sęuiūt rabie libidinis efferati. Fœminæ
licet prius conserãtur,nõ cõcipiunt ante Arcturi
sydus.[a] Nec qualibet[b] partus suos educãt. Tene-
ros[c] studiose occulūt,& absconditos inter pro- b
funda fruticū,uel herbarū pedum uerbere casti-
gãt ad latendū. Cū maturuerit ad fugã robur ex-
ercitio docẽt cursus,& assuescunt salire per ab-
rupta. Acceptis canum latratibus[d] secūdo uento c
uias dirigūt,ut odor cum ipsis recedat. Mirãtur
sibilum fistularum.[e] Rectis auribus[f] acutissime
audiūt,summissis uero nihil. Stupent oĩa, ꝓpte-
rea facilius obuios se præbẽt sagittantibus. Si ma d
ria tranant, non aspectu petunt littora, sed ol-
factu. Infirmos ponunt in ultimo,& lassorum ca
pita clunibus per uices[g] sustinent. E[h] cornibus
quod dextrum fuerit, efficaciꝰ est ad medelam. e
Si fugare angues gestias, utrum uelis uras. Quę
ustrina præterea nidore uitium aperit, ac de-
tegit, si cui inest morbus comicialis. Pro ætate

Subit admiratio in tanta huiꝰ animalis sagacitate, quorundam hominū, qui nedū alijs, sed proprię quidẽ saluti ratione prouident,quin iuxta Plautinum Adagium. Ipsi sępe sibi mortem creant. Dicãt hi uerissime Horatianū illud.

Nos populus sumus,& fruges (consumere nati.

Quid qđ ob rationẽ uni homini cūctorum animantiū tributam. Sibi (ut iquit Naso)quisq; ꝑfecto sit Deus. c ¶ Teneros studiose occulūt.)Exemplo hoc cõmonentur parentes qualem erga natos curam eos gerere oporteat. d ¶ Secūdo uento.) Sunt exemplaria,quæ habeãt, secundū uentos uias dirigunt. Ply.autem ca.32.octaui pro prima lectione est.Fugiūt (inquit) latratu canū audito,aura semper secunda. e ¶ Mirantur sibilum fistularū.)Aristot.ca.5. noni naturæ animaliū. Cerui (inquit)sibilo,& cantu uenantiū capiūtur.Mulcentur enim alliciūturq; ea uoluptate.Itaq; alter uenantiū cantat palã,aut sibilat,alter clam ferit a tergo, ubi socius tempus iã esse significarit,sed si ceruus erectas auriculas teneat, acerrime sentit,nec latere insidiæ possunt,sin dimissas,facile interimitur.Idẽ refert Ply.ubi supra.Mira uis omnino Musicę.Cerui enim fistulis capiuntur.Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinẽt.Cygnos Hyperboreos Cytharę cantus adducit.Elephantes Indicos organica permulsos detineri uoce cõpertū.Fistulis aues allici cõprobatū.Fides Delphinis amicitiã hominū persuasere.Insulæ sunt in Lydia,q̃ Nympharū nūcupant. Eas.M.Varro se uidisse testatur.Hę siquidẽ insulæ in mediū stagnū a continẽti ꝓcedentes cantu tybiarū primo in circulū motę,dehinc ad littora reuertunt.In Attico littore mare Cytharã sonat.Megaris saxū ad ictum pulsus cuiuscunq; fidicinat.Author Martianus in nono.Ad idẽ faciunt,q̃ cap.xi.supra de Halesinę regionis fonte retulimus. f ¶ Rectis auribus.) Stoici existimant auditionẽ fieri, quom is,qui medius inter loquentẽ,& audientẽ est aer,uerberabitur orbiculariter.Deinde agitatus auribꝰ influit.Quid de audiendi ratiõe senserint Empedo.Alcmęon,Diogenes,Plato, paucis explicat Plutar. ca.16.quarti de Placit.Philosophoꝝ.Id aũt accidere nõ potest,si fuerint aures ipsę summissæ.Inde Terentianū illud.Arrige aures Pãphile. g ¶ Per uices sustinent.)Ex Ply.& hæc mutuatus Solinus.Esset utinã hæc hominū inter se diligentia,ut quoties necessitas exigit,mutuo se ipsos iuuarent, fouerẽt, ac alternis suppetijs tutarentur,Quin(ut inquit ille)

Aspicimus populos,quorum nõ sufficit irę
Occidisse aliquem,sed pectora, brachia, uultum, Crediderint genus esse cibi.

h ¶ E cornibꝰ.) Ply.ca.9.uicesimioctaui natu.historię digerit medicinas plurimas,q̃ ex ceruis fieri solent. Pro cõperto omnino habet exitio esse serpẽtibus ceruos,ut siquę sunt extractæ cauernis,mandãt.Nec uero ipsis spirantes aduersant,sed mẽbratim q̃q; fugari,eos nidore cornus eoꝝ si urat.At e sūmo gutture ustis ossibus cõgregari dicunt.Extat notabilis tractatus apđ Auicẽ.Fen sexta.4.Canonis de anĩalibꝰ uenenosis fugandis.Scribūt Aristoteles,& Plynius Ceruos/cornua locis difficilibus amittere,& qua inueniri ne-

a ramos augent.[a] Id incrementū per sexennes per-
seuerat. Deniq; numerosiora fieri non possunt,
grossiora possunt, quæ quidem castratis nūquā
crescunt, nec tamen decidunt. Dentes[b] monstrāt
b senectutem, cū aut pauci inueniunt, aut nulli. Ser
pentē hauriunt, & spiritu narium extrahunt de
latebris cauernarū. Dictamū ipsi[c] prodiderunt,
dū eo pasti excutiunt accepta tela. Herbā quoq;
c quā Cynarem[d] uocant, cōtra noxia edūt grami-
na. Aduersus uenena mirificum est hinnuli coa-
gulum occisi in matris suæ utero. Patuit nunq̄
eos[e] febrescere. Quā ob causam confecta ex me-
d dullis ipsorum unguenta sedant calores hominū
languentiū. Legimus plurimos matutinis dieb⁹
ceruinā carnem degustare solitos, sine febribus
longęuos fuisse. Qđ demū proderit, si uno[f] uul-
e nere fuerint interempti. Ad dignoscendā uiua-
citatē[g] Alexander Magnus ceruis torques plu-
rimis innexuit,[h] qui post annū centesimū capti,
necdū seni indiciū prȩferebāt. EAdem pene spe-
cie sunt, quos Tragelaphos[i] dicūt, sed nō alibi, q̄
circa Phasidem[k] apparēt, tantumq; illi uillosos
habent armos, & menta ꝓmissis hirta barbis.

queant. Vnde illud prouerbium ortū. Qua Cerui amittunt cornua. De re omnino incerta, & quæ nullo pacto inueniri queat. a ℭ Ramos augent.) Omnia ex Aristotele, & Plynio locis eisdē. b ℭ Dentes monstrant senectutē.) Cōmune est fere omniū animaliū, ut senecta dentes decidant, sed ceruorꝫ, & ruminantiū fere omniū, peculiare. Idē Auicenna septima Fen tertij Canonis longo tractatu edocet, q̄ arte, & cura, ne lȩdantur dentes, uel cum lȩsi fuerint, curari queant. c ℭ Dictamū ipsi prodiderūt.) Ex Ply. cap. 27. octaui naturalis historiæ. Dictamū herbā (inqt) extrahendis sagittis, cerui mōstrauere percussi eo telo, pastuq; eius herbæ eiecto. Iidem percussi a Phalangio, qđ est Aranei genus, aut aliq̄ simili, cancros edendo, sibi medentur. De Dictamo herba plura Plynius ca. 8. uicesimi quinti lib. Medici corrupte Diptamū uocāt. Græca uox est δίκταμνον. Vide Dioscor. ca. 462. & sequentibus. Ascribam eiusdem authoris uerba, quȩ in fine eius operis habentur. Dictamnus (inquit) arefacta, si manibus in farinā teratur, mox stilla uini adiecta corpus tangatur, aduersus oēs serpentes, tutum hominē p̄stabit. Vlcera, & putres nomas purgabit, explebit. Proficiet & ad infixa corporibus tela. Leuabit enim ea protinus, q̄ lita fuerit. Lieni, & inflammationib⁹ partiū conditarū, polentȩ modo imponitur. Foditur uere calidissimis anni tēporib⁹, & autumno. Dictamū herbā eleganter describit Maro. 12. Aeneid.

Dictamū genitrix Cretȩa carpit ab Ida
Puberibus caulem folijs, & flore comantem
Purpureo, non illa feris incognita capris.

Hæc herba (inquit Seruius) licet ubiq; nascatur, melior in Creta est. d ℭ Cynarē uocant.) Ex Plynio eodē ca. 27. octaui nat. hist. Ceruus (inqt) herba Cynarȩ uenenatis pabulis resistit. Scribit idem Ply. 22. uicesimisecūdi libri. Ceruos uti herba alia, quā Elaphoboschon Græci uocant. e ℭ Nunq; eos febrescere.) Ply. ca. 32. octaui. Febriū morbos nō sentit hoc animal, quin & medeᵱ huic timori. Quasdā nos principes fœminas scimus omnibus diebus matutinis carnē eam degustare solitas, & longo ęuo caruisse febribus. Quod ita demū existimāt ratum, si uulnere uno interierit. f ℭ Vno uulnere.) Mera gentilitatis superstitio. g ℭ Viuacitatē.) Hesiodus poeta, qui primus de spatio, atq; longitudine uitæ hominū aliqua prodidit, multa de hominū æuo referens, cornici nouē nostras tribuit ætates, quadruplū eius ceruis, id triplicatū coruis. Virgilius eum immitatus, de Ceruis loquens.

Hos nouies superat uiuendo garrula Cornix,
Et quater egreditur cornicis sęcula ceruus.

Sed id Ply. ca. 48. septimi existimat fabulosum. Hinc sumptū Adagiū. Ceruina senectus. Iuue. saty. 14. h ℭ Torques innexuit.) Refert Philostratus in pricipio secundi Vitȩ Apollonij, fuisse in Pamphilia Pantherā captā aureū torquem circa collū habentē Armenijs literis huiusmodi inscriptū. Rex Arsaces Deo Nyseo. Regnabat autē temporibus illis in Armenia Arsaces. Is (ut opinor) ferā uidēs eximia p̄ cæteris magnitudine, eā Baccho sacrauit. i ℭ Quos Tragelaphos uocant. Grȩci τράγον hircū, ἔλαφον ceruū nuncupāt. Inde τραγέλαφον beluā hirco, & ceruo similē. Latinorꝫ qdā Hircoceruū uocāt. De eo Ply. ca. 33. li. 8. k ℭ Circa Phasidē.) Alber. 22. de Aialib⁹ li. ut aliqd e sua officina adderet. Tragelaph⁹ (inqt) in regiōe q̄ Fasida uocaᵱ, ḡnationē hn̄s &c.

DE GERMANIA, ET MIRIS IN EA auibus, Bisontibus, Vris, Alce feris animalibus. CAP. XXXII.

MOns Seuo [a] ipse ingens, [b] nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit. Hunc Ingęuones [c] tenent, a quibus primis post Scythas nomen [d] Germanicũ cõsurgit. Diues uirorũ terra, frequens populis numerosis, & immanibus. Extenditur inter Hercyniũ saltum, [e] & rupes Sarmatarũ. Vbi incipit [f] / Danubio, ubi desinit Rheno perfunditur. De internis eius partibus Albis, Gutallus, [g] Vistula amnes latissimi præcipitantur in Oceanũ. Saltus Hercynius aues gignit, quarum pennæ [h] per obscurum

MONS SEVO.) Ptolemęus ca. xi. secundi Germaniæ magnæ situm, ijs quidem uerbis explicat. Germaniæ (inquit) latus occidentale Rhenus terminat, septemtrionale Germanicus Oceanus. Meridianũ uero, a parte occidentali Danubius fluuius. Orientale uero latus terminat distantia, quæ fit a flexu Danubij ad Sarmatarũ montes. Eius formã appingit tabulis Europę tertia/quarta, quinta. Ply. ca. 14. libri quarti genera Germanorũ quinq; esse dicit. Hi autẽ sunt Vindelici, quorũ pars Burgundiones, Varrinę, Charini, Guttones. Alterũ genus Ingęuones, quorum pars Cimbri &c. Marcellinus lib. 15. diuidit Germaniam in primã, & secundam. Extat apud Corneliũ Tacitum nobilis liber, qui de situ, moribus, & populis Germaniæ inscriptus est. Caius Plynius Secundus. xx. libros bellorũ Germaniæ scripsit, quibus omnia quæ Romani cũ Germanis bella gesserũt studiose collegit. Sed ij nõ in modicã Germanorum pręcipue iacturam, amissi sũt. Credibile enim est, in ijs tot uoluminibus, nihil, quod ad frugem bonarũ literarũ pertineat, omissum penitus. Idẽ Tacitus Cor. quibusdã argumentis existimat, ipsos Germanos indigenas esse, minimeq; aliarum gentiũ aduentibus, & hospitijs mixtos. Mela Pomponius scribit lib. 3. multa in Germania esse, quorũ nomina (inquit) uix est eloqui ore Romano. Germaniæ mẽsura ponit Ply. ca. 13. quarti naturalis historiæ. De Germaniæ nomine, uaria tradunt. Sunt, qui a germinando uelint nomen inditũ, qđ in ea mira sit, & frequentissima hominũ generatio. Hinc a Solino dictum. Diues hominũ terra, frequens populis numerosis. Alijs placet Germaniã dictam, qđ eius regionis homines ueluti fratres, & Germanos mutua se diligant charitate. Nã patet omnibus ad eos accessus. Aduenietes omnes promiscue, porrecto poculo, suscipiunt. Blandis & amicis uerbis suscipiũt passim omnes. Verior multo Strabonis sententia lib. 7. existimantis Germanis a Gallis datum nomẽ, qđ eos habitu corporis, ac animi moribus paulisper immitarentur. b ℭ Seuo ipse ingens.) Ex Ply. hæc ca. 13. quarti. Inde (inquit) Germaniæ Seuo mons ibi immensus, nec Riphęis iugis minor, immanem ad Cymbrorũ usq; promontoriũ efficit sinũ, qui Codanus uocatur refertus insulis. c ℭ Ingęuones.) Sic enim legendũ ex Ply. ca. 13. & 14. libri quarti, quom passim apud Solinũ legatur, uel Ingenones, uel Ingyeones, aut Ingynones. d ℭ Post Scythas nomen Germanicũ.) Ply. ca. 15 octaui li. facit Germaniã Scythiæ conterminã. e ℭ Hercyniũ saltũ.) Dixi in Annotationibus quarti Fiori, me eorũ adhærere sententiæ, qui dicunt Hercinũ, ex Græco sumptum, hoc est ἀπὸ τοῦ ἑρκίου. i. a septo, circuitu, uel uallo, qđ hæc sylua Germaniã ipsam fere totam sepiat, & instar ualli sit. Vnde & apud Græcos ἑρκεῖος Iouis Epitheton, qđ scilicet intra uallũ coleretur. Sicq; per i nõ y scribendũ nomen. Hanc syluam præter Ply. Strabonẽ, Melam Pom. eleganter describit Cęsar sexto de bello Gallico cõmentario. Eam Mela sexaginta dierum iter occupare dicit. Cęsar quadraginta, Latitudinẽ nouem dierũ iter expedito patere. f ℭ Vbi incipit/Danubio.) Explicat id eleganter Cor. Tacitus in principio eius libri qui mox citatus est. g ℭ Albis, Gutallus.) Germaniæ amnes clari in Oceanũ defluunt (inquit c. 14. libri quarti Caius Plynius) Gutallus, Vistulus, siue Vistula, Albis, Visurgis, Amissius, Rhenus Mosa &c. Addit Mela Mœnim, & Lupiã. h ℭ Quarum pennæ.) Non aliã ob causam Solinus de Germania scribit, nisi, ut eius regionis mira quędã, & peculiaria, recenseat. Quorũ nec minimũ illud est, qđ de Hircynij saltus auibus, nobiles authores referunt. Sumpsit autẽ Solinus hæc ex cap. 47. decimi Plynij. In Hercynio (inquit) Germaniæ saltu in usitata genera alitum accepimus, quarũ plumæ igniũ modo colluceant noctibus. Dionysij interpres, de his auibus sic de Hircynia sylua inquit.

Hæc pascit uolucres (mirum) fulgentibus alis,
Quis ducibus noctu cernuntur flexa uiarum.

Albertus has aues Lucidias nuncupat, ab effectu sumptum nomen. Ex uaria rerũ cõpositione diuersi etiamnũ colores proueniunt. Ea enim, in quibus

prędominatur natura, lucida plerumq; esse constat. Id autē euenit tū in auibus, tū in Insectorū quorundā genere. Lucent (inquit .xi. uolumine Caius Ply.) igniū modo noctu laterū, & cluniū colore Lampyrides, nunc pennarū hiatu refulgentes, nūc uero cōpressæ obumbratę, non ante matura pabula, aut post defecta conspicuæ. Eas ca. 26. decimioctaui uoluminis dicit a rusticis Cicidelas nuncupari, a Græcis uero Lampyridas. Albertus. 26. de Animalibus libro corrupte, ut cætera, Cicendulas uocari

a emicant, & interlucent, quāuis obtenta nox den
set tenebras. Vnde homines loci illius [a] plerūq;
nocturnos excursus sic destinant, ut illis utant
ad præsidium itineris dirigendi, præiactisq; per
b opaca callium rationē uię moderent indicio plu
marū refulgentiū. In hoc tractu sane, & in omni
Septemtrionali plaga Bisontes [b] frequētissimi, q
boues feris similes, setosi colla iubis, horridi ul-
c tra tauros, pernicitate capti assuescere manu ne-
queūt. Sunt & [c] Vri, quos imperitū uulgus uo-
cat Bubalos, cum Bubali pene ad ceruinā faciem
in Africa procreentur. Istis porro, quos Vros di
d cimus, taurina cornua in tantum modū proten-
duntur, ut dempta ob insignē capacitatē inter re
gias mensas potū gerula fiant. Est & Alces [d] mu-
lis comparāda, adeo propenso labro supiore, ut
nisi recedens in posteriora uestigia, pasci neqat.

DE SCANDINAVIA INSVLA, DE Succino, Callaide, ac Ceraunijs gēmis. CAPVT. XXXIII.

e SCandinauia insula e regiōe Germaniæ mittit animal, quale Alces, [e] sed cui suffragines [f] ut Elephantis flecti nequeūt, propterea non cubat. Cū dormiendū est tamen, somnolentā arbor sustinet, quę prope casura secatur, ut fera dū asuetis fulcimentis innititur, fa-

dicit, atq; de die lucentem earum colorem extingui, & effici alium. Sed uero propinquius est, earū splendorē die maioris luminis præsentia præpediri. Eadem ferme ratio est, cur multi pisces, ac aridi, robustiq; caudices uetustate, putresq; in tenebris refulgeant. a ¶ Homines loci illius.) Hac tempestate in eis locis eas aues non reperiri, incolæ regionis eius constanter affirmāt. b ¶ Bisontes.) Ex Plynio ca. 15. octaui naturalis historiæ. Cæsar in sexto Cōmentario belli Gallici scribit in Hercynia sylua esse bouem cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu existit excelsiū, magisq; directū his, q̄ nobis nota sunt cornibus ab eius summa sicut palmę, ramisq; late diffunduntur, eadē fœminæ, marisq; natura, eadem forma, magnitudoq; cornuū. c ¶ Sunt & Vri.) Eadē scribunt Ply. ca. 15. octaui, & Cęsar sexto Cōmentario belli Gallici. Seruius secundo Georgicorū apud Virgili. dictos Vros ἀπὸ τῶν ὄρων .i. a montibus. Eos scribit in Pyrenęis nasci montib⁹. Sed possibile est etiam in Pyrenęis nasci. Macrobius. 6. Saturnalium scribit Vros Gallicam uocē esse, qua feri boues significantur. Albertus lib. zz. de Animalibus Vrtios uocari dicit. Nos (inqt) Germanice eos Visent uocamus. Gręci οὖρος urinam dicūt, unde fortasis huic beluę datum nomen. d ¶ Est & Alces.) Rursus ex Plynio ca. 15. lib. octaui. Cæsar eodē sexto Cōmentario. Sunt item (inquit) quæ appellantur Alces, harū est cōsimilis capris figura, & uarietas pelliū, sed magnitudine paulo antecedūt, mutileq; sunt cornibus, & crura sine nodis, articulisq; habent. Neq; q̄etis causa procūbunt, neq; si quo afflictæ casu conciderūt erigere sese, ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus. Ad eas se applicant, atq; ita paululū modo reclinatæ quietē capiūt, quarū ex uestigijs, cū est animaduersum a uenatorib⁹, quo se recipere cōsueuerint, omnes eo loco subruūt, aut incidunt ab radicibus arbores tantū, ut summa species earū stantiū relinquat. Huc cū se consuetudine recrinauerint, infirmas pondere affligūt, atq; una ipsę concidūt. Albertus hūc Solini locū perperā refert li. zz. de Animalibus. Apud Gręcos Alcę prima inflectiōe dicunt, apud Latinos, tā prima, q̄ tertia. Hermolaus c. 15. octaui Plynij refert Iulij Capitulini, & Pausaniæ, de Alcis uerba. e

QVALE Alces.) Ply. ca. 15. octaui nominat hanc ferā Machlin. Vide Hermo. ca. 15. octaui Plynij. Albertus. zz. de Animalibus libro dicit hoc animal a Plynio Aloy nominari. Vox hæc Barbara, & nullius significationis omnino. f ¶ Suffragines.) Partes, q̄ in anterioribus pedibus dicuntur

ciat ruinam, ita capitur, alioquin difficile est eam a
manu capi. Nam in illo rigore poplitũ incõpre-
hensibili fuga pollet. De Germanicis ĩsulis Scan-
dinauia[a] maxima est, sed nihil in ea magnum, p̃-
ter ipsam. Nam Glessaria[b] dat Crystallũ.[c] Dat & b
Succinum,[d] quod Germani gentiliter[e] uocant
Glessum. Qualitas materiç istius sumatim antea.
Germanico autem[f] Cæsare omnes Germaniæ
oras scrutante cõperta arbor est, pinei generis, c
cuius mediale[g] autumni tẽpore Succino lachry-
mat. Succum esse arboris de nominis[h] capessas
qualitate. Pinum uero, unde sit genitum, si usse-
ris, odor indicabit. Præcium operæ est ire[i] longi d
us, ne Padaneç siluæ credantur lapidem fleuisse.
Hanc speciem in Illyricũ Barbari intulerũt. Quæ
cum per Pannonica cõmercia usu ad Transpa-
danos homines foret delata, qđ ibi primũ nostri e
eã uiderant, ibi & natã putauerũt. Munere[k] Ne-
ronis principis apparatus omnis absq; Succino
inornatus est, nec difficulter cum per idẽ temp⁹
tredecim milia librarum rex Germaniæ ei dono
miserit. Rude primũ nascit̃, & corticosum. De-

genua, in posterioribus suffragines nuncupant̃. a ℭ Scandinauia.) Sic hanc uocat Ply. ca. 13. libri quarti. Solini exemplaria fere omnia, Gangauia habent. Sinus Codanus (inquit Ply.) refertus insulis, quarũ clarissima Scandinauia est incompertæ magnitudinis. Solinus ait, nihil in ea magnum præter ipsam. b ℭ Glessaria.) Plynius eodem loco. Glessaria (inquit) a Succino militiæ appellata, a Barbaris Austerania. Alibi hãc insulã Plyni⁹ Austrauiã nominatã dicit, ut in altero loco error sit. Dio. Sicul⁹ lib. sexto Basileam dici scribit. Scythiæ, quç supra Galatiam est opposita insula in Oceano iacet nomine Basilea, in quam tempestas Electrum plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertũ &c. Plynius, & Solinus in India etiam succinũ prouenire aiũt, licet in Germania optimũ, plurimũq;. Aristo. ca. 70. de Admirandis in natura has insulas Electridas appellat, q̃s in sinu Adriatico sitas esse dicit, utpote ueterũ secutus opinionem, quã falsam esse posteri deprehenderunt. c ℭ Crystallum.) De Crystallo ca. 25. abunde satis dictum est. d ℭ Dat & Succinũ.) Sũpsit hæc omnia Solin⁹ ex c. 2. & 3. tricesimiseptimi naturalis historiæ Caij Plynij. Certum est (ĩquit) gigni in Insulis Septẽtrionalis Oceani, & a Germanis appellari Glessum, Itaq; & a nostris unã insularũ ob id Glessariam appellatam, Germanico Cçsare ibi classibus rem gerẽte, Austrauiã a Barbaris dictam &c. e ℭ Gentiliter uocant Glessũ.) Hac tempestate Germani Gleser, uitrum uocant. Succinum aũt Augstain, gentiliter uocãt, hoc est ocularis lapis, qđ id oculis prosit plurimũ. f ℭ Germanico Cæsare.) Eadẽ Ply. eodẽ loco refert. g ℭ Cuius mediale.) Id est medulla. Ply. lib. & ca. eisdẽ. Nascitur autẽ (inquit) defluẽte medulla pinei generis arboribus, ut gũmi in Cerasis, resina pineis/erumpit humoris abundantia. Densatur rigore, uel tepore, aut mari. Cũ intumescens çstus rapuit ex insulis, certe in littora expellitur, ita uolubile, ut pendere uideat̃, atq; considere in uado. h ℭ De nominis qualitate.) Succinũ a succo dici certum est, additione in, in dictionis medio. Arboris succũ esse (inquit Ply.) etiã prisci nostri credidere, ob id succinũ appellantes. Pineæ autem arboris esse, indicio est Pineus in attritu odor, & qđ accensum tçdç modo, ac nidore flagret. i ℭ Ire longius, ne Padaneæ syluæ.) Nota est ex secundo Transformationũ Ouidij libro. Phaetontis, & Heliadũ sororũ eius fabula. Hæ enim fratris obitũ ingenti luctu deplorantes, quom iuxta Padũ, in populos arbores fuissent uersç, & Clymene earum

Mater dum truncis auellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit, & inde
Sanguineæ manant tanq̃ de uulnere guttæ.
Inde fluunt lachrymç, stillataq; sole rigescunt
De ramis Electra nouis, quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.

Abũde Ply. c. 2. 37. Græci succinũ ἤλεκτρον dicũt. Ser. sup̃ .8. Aene. Virg. dicit tria esse Electri genera. Vnũ ex arboribus, qđ Succinũ dicit̃. Aliud, quod naturaliter inuenitur. Tertiũ qđ fit de tribus partibus auri, & una argenti &c. Placiades lib. primo ad Allegoriã fabulam redigit, & historiam. Diod. Siculus, Plynius, & Solinus, produnt unde id ueteribus creditum fuerit. k ℭ Munere Neronis.) Ply. Vidit (inquit) eques Romanus missus ad id cõparãdũ a Iulio curante gladiatoriũ munus Neronis principis, Qui hæc cõmertia, & littora peragrauit, tanta co-

a inde incoctum adipe lactentis suis expolitur, ad
quem uidemus nitorem. Pro facie habet nomi-
na. Melleum dicitur,[a] & Falernum, utrumq; de
similitudine aut uini, aut utiq; mellis. In aperto
b est, quod rapiat[b] folia, quod trahat paleas, qđ
uero[c] medeatur multis uitalium incõmodis, me
dentium docuit disciplina. Et India habet[d] Succi-
num, sed plurimũ, optimumq; Germania. Quo-
c niam ad insulam Glessariam ueneramus, a Suc-
d cino cœptum. Nam in Germaniæ continentib9
Callais[e] reperitur, quam gemmã Arabicis ante-
ponunt. Vincit enim gratia. Arabes quidem di-
d cunt nõ alibi eam deprehendi, quã in nidis aui-
um, quas μελανκορύφουσ[f] uocãt, quod nullus reci-
pit, cum apud Germaniæ populos, quãuis rara,
in saxis tamen appareat. Honore, & præcio ad
e Smaragdos uiret pallidum. Nihil iucundius au-
rum decet. Cerauniarũ[g] porro genera diuersa
sunt. Germanica cãdida est, splendet tamẽ cęru-
leo, & si sub diuo habeas, fulgorẽ rapit syderum.

pia inuecta, ut retia coercendis feris podium protegentia succinis nudarentur. Arma uero, & libitina, totusq; unius diei apparatus esset e Succino. Maximũ pondus is glebę attulit .xiij. librarũ. a ℂ Melleum dicitur, & Falernum.) Plynius sic. Summa laus (inquit) Falernis a uini colore dictis molli fulgore perspicuis. Sũt & in quibus decocti mellis lenitas placeat. b ℂ Quod rapiat folia.) Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij ex capite quintodecimo tertij Hexameron libri uerba. Quid tibi referam (inquit) qđ Electrũ lachryma uirgulti sit, & in tantæ materiæ soliditatem lachryma durescat? Nec leuibus id asseritur testimonijs, quãdo folia, aut surculorum minutissimæ portiones, aut exigua quædã animãtium genera in Electro sępe reperiuntur, quæ uidentur cum adhuc gutta essẽt molliora accepisse, & solidata tenuisse. De Formica Electro inclusa extat elegans tetrastichon apud Martialem libro sexto.

Dum Phaetontęa formica uagatur in umbra,
Implicuit tenuem succina gutta ferã.
Sic modo quæ fuerat uita contempta manente,
Funeribus facta est nunc p̃ciosa suis.

c ℂ Quod uero medeatur.) Succinũ Tonsillis creditũ resistere, & fautium uitijs uario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac uicinas carnes. Infantibus alligari amuleti ratione prodest. Calistratus & cuicunq; ætati contra lymphationes prodesse tradit. Et urinæ difficultatibus potum, alligatumq;. Dioscorides ca. 119. & .302. Succinũ potũ in aqua stomachi uitijs, & alui fluctionibus mederi. Idem Dioscorides electrũ Pterygophoron cognominat, qđ stramẽta, floccos, atq; fimbrias in se trahat. Alij (ut Phy. & Diosco. referunt Chrysolectrũ, & Chrysophoron uocant, quasi coloris aurei, uel aurum gestans. d ℂ India habet Succinũ.) Diod. idipsum negat, ut mox dictum est. e ℂ Callais.) Vetusti codices habent Callaica, sed ex Plynio Callais legendũ potius. Comitatur eam similitudine proprior, q̃ authoritate Callais uiride pallens. Nascitũ post auersa Indiæ apud incolas Caucasi montis Phicaros, ac Asdathas amplitudine conspicua, sed fistulosa, ac sordium plena. Sincerior multo, præstantiorq; in Germania &c. Ex Ply. cap. 8. tricesimiseptimi naturalis historiæ. f ℂ μελανκορύφουσ.) Ex atro uerticis colore nomẽ habent. Gręci enim μέλαν nigrũ, κορυφὴν apicẽ, & cacumẽ. Sunt enim (ut quidusdã placet) de genere Ficedularum. Festus Põpeius lib. xi. Atricapillas Latine uocari dicit, eo qđ summa earũ capita nigra sint. g ℂ Cerauniarũ.) Cerauniorũ Solini exemplaria plerumq; habent. Plynius aũt Cerauniam fęminino genere protulit, ca. 9. tricesimiseptimi. Nomen habet a fulmine, qđ Græce κεραυνόσ dicitur.

Illis quippe locis, quos cõstat fulmine tactos,
Iste lapis tantum reperiri posse putatur.

Miras huius lapidis uires ex Euace, scribit Marbodęus.

Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur.
Nec domus, aut uillæ, quibus affuerit lapis ille.
Sed neq; nauigio per flumina, uel mare uectus
Turbine mergetur, nec fulmine percutietur.
Ad causas etiam, uincendaq; prelia prodest.
Et dulces somnos, & dulcia somnia præstat.

Lege similia etiam apud Plynium Sotaci sententiã referentem. Et Solinum capite tricesimosexto infra.

DE GALLIA. DE RHETICO, AC Norico agro. De Pannonia, & Mœsia, deq; Medico oleo. CAP. XXXIIII.

GAlliæ inter [a] Rhenum, & Pyrenæum, itē inter Oceanū, & montes Gebennam, ac Iuram [b] porriguntur felices, præpinguibus glebis, [c] ac commode prouentibus fructuarijs, Pleræq; consitæ [d] uitibus, & arbustis, omni ad usum animantiū fœtu beatissimæ. Riguæ aqs fluminū, & fontiū. Sed fontaneis interdū sacris, ac [e] uaporantibus. Infamantur ritu incolarum, q, ut aiunt, ueri enim periculū non ad me recipio, detestabili sacrorꝫ ritu, non ad honorē, sed po-

a

b

c

GALLIAE inter Rhenum.) Galliæ ab incolarū candore, ut pleriq; existimant, nomen inditū. Græci enim γάλα lac nomināt. Berosus historicus uetustissimus quinto historiarū libro, scribit anno. x. Saturni primi Babyloniorꝫ regis Comirū Gallū, posuisse colonias suas in regno, quod postea Italia dicta est, & regionē suā a suo nomine cognominasse, docuisseq; illos legem, & iustitiā. Appian⁹ in eo libro quē Illyriū inscripsit, tradit Polyphemo Cicropi ex Galatea tres fuisse filios, Celtum, Illyrium, & Gallum, eosq; ex Sicilia ꝓgressos, Celtis, Illyrijs, & Galatis. i. Gallis ab ipsis nomē assumentibus, imperasse. Nō placet eorꝫ sentētia, qui a gallo gallinaceo eos nomen sortitos asserūt, qđ instar alitis huius, in Venerem ꝓni sint. Porphyrio author est Gallos magna mercari adulteria, uel ꝓpter diuicias, uel qđ incensioris libidinis sint. Vnde prouerbio cęptū dici. Gallis hanc. In mulierem cupidam, & tergiuersationib⁹ utentem, quibus ingens præcium extorqueat, ab ijs, quibus copia sui corporis factura sit. Ptolemęus ca. 7. secundi eā, quā Celtogalliā appellam⁹, in prouincias quatuor partitur, & diuidit, in Aqtaniā, Lugdunensem, Belgicā, & Narbonensem. Sex. Rufus Galliæ cū Aquitania, & Britānijs decē & octo dicit esse prouincias. Antoninus in Itinerario sexdecim tradit prouincias eius esse. Multa de Gallia Cæsar in suis Cōment. Strabo, & Ply. lib. 4. Mela lib. 2. & 3. Plynij uerba sunt ex ca. 17. libri quarti quem locum Solinus in suū transtulit. Gallia omnis (inquit) Comata uno nomine appellata in tria populorꝫ genera diuiditur, amnibus maxime distincta. A scalde ad Sequanā, Belgica, ab eo ad Garumnā Celtica, eademq; Lugdunensis. Inde ad Pyrenęi montis excursum, Aqtania, Aremonica ante dicta. Agrippa uniuersarum Galliarum inter Rhenū, & Pyrenęum, atq; Oceanū, ac mōtes Gebennā, & Iurā, qb⁹ Narbonensem Galliā excludit, longitudinē. CCCC. M. pass. latitudinē. cccxij. cōparauit. Eadem scribunt Pomponius Mela lib. 3. & Ammianus Marcellinus lib. historiarū quintodecimo. Galli (inquit Cæsar. 6. Cōmen.) se omnes ab Dite patre ꝓgnatos prædicant. Idq; ab Druidibus proditū dicunt. Ob eam causam spatio omnis tēporis non numero dierum, sed noctiū finiunt. Dies natales, & mensium, & annorꝫ initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur. b ℭ Ac Iuram.) Reperitur & Iura numero multitudinis. Ply. ca. 4. lib. tertij. Montibus (inquit) Gebennā, & Iuribus. Strabo ἰοράμ, Ptolemę⁹ Iurassum nominant. Alij fere omnes Iuram numero singulari. c ℭ Præpinguibus glebis.) Gallia, utpote inter Septētrionē, & occidentem sita, decenter comperta est regio, accōmoda (inquit Solinus) prouentibus fructuarijs. Mela libro tertio de Gallia. Terra est (inquit) frumenti præcipue, & pabuli ferax, & amęna lucis immanibus. Britānia, & Gallia nouam rationē alendi terrā inuenere, ipsa, quod genus uocant Margam. Spissior ubertas in ea intelligitur. Est autē quidā terræ adeps, ac uelut Glandia in corporibus, ibi densante se pinguitudinis nucleo. Leucargyllion uocant candidā Argyllā, qua in Megarico agro utuntur, sed tantū in humida frigidaq; terra. Illas Gallias, Britaniasq; locupletātis cū cura dici conuenit. Duo genera fuerant &c. ex Ply. ca. 6. & 7. decimiseptimi natu. hist. Scribit diuus Hieronymus in quadā epistola. Galliā solā, monstra non habere, sed uiris semper fortibus, & eloquētissimis abundare. Idem Mela Pompo. lib. 3. Ausoni⁹ cū de Mosella Gallię fluuio loqrēr hęc cecinit.

Salue magne parens, frugumq;, uirūq; Mosella, Aemula te Latiæ decorat facundia linguæ
Te clari proceres, te bello exercita pubes, Quin etiā mores, & lętum fronte seuera Ingeniū natura tuis concessit alumnis &c.

Gallorꝫ figuræ, moresq; quales sint, elegāter describit Marcellinus in fine quintidecimi historiarū libri. Sit satis (inquit) de situ locorꝫ, nūc figuras, & mores designabo. Celsioris staturæ, & candidi pene Galli sunt omnes, & rutili, luminūq; toruitate terribiles. Auidi iurgiorꝫ, & sublatius insolescentes &c. d ℭ Pleræq;.) Maiori ex parte. Produnt Alpibus coercitas ex tam inexuperabili monimento Gallias, hanc primū habuisse causam superfundendi sese Italiæ, quod

Elico ex Heluetijs ciuis eorū, fabrilem ob artē Romę cōmoratus, ficū siccā, & uuā, oleiq;, ac uini pmissa, remeans secum tulisse. Quapropter hæc uel bello quæsisse uenia sit, ex Ply. ca. 1. duodecimi naturalis historiæ. e ℭ Sacris, ac uaporantibus.) Intelligit aquas Sextias, de quibus ca. 8. supra dictum est. Scribunt Porphyrio, & Acron primo Carminū Horatij omnē fontem in origine sua, sacrū esse. a ℭ Humanis litant hostijs.) Gallos immolare homines, scribunt Diod. Siculus lib. 5. Ply. ca. 2. septimi. Mela li. tertio. Lactan. ca. 21. primi. Cæsaris sexto Cōmentario belli Gallici uerba sunt. Natio est omniū Gallorū admodum dedita religionibus, atq; ob eā causam, qui sunt affecti grauioribus morbis, quiq; pliijs, periculisq; uersantur, aut pro uictimis homines immolant, aut se immolaturos uouent, administrisq; ad ea sacrificia Druidibus utuntur, qđ pro uita hominis, nisi uita hominis reddatur, nō posse deorū immortalium numen placari arbitrant̄, publiceq; eiusdem generis habent instituta sacrificia &c. Ab Apolline quondā huiusmodi Oraculum redditū est.

a tius ad iniuriam religionis, humanis [a] litant hostijs. EX isto sinu quoquo orbis uelis exeas in Hispanias, & in Italiam terra, mariq;, in Africā mari tantū. Si Thracia sit petenda, excipit ager Rhe-
b ticus [b] bonus frugibus, opimus, & ferax. Brigantino [c] lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & partius fructuosus, qua subducitur a iugis Alpium admodū lætus. Dehinc [d] Pannonia uiro [e] fortis,
c & solo plano, ubertoq;, Drauo, Sauoq; inclytis amnibus circūflua. Mox Mœsiæ, quas maiores

καὶ κέφαλας ἅδῃ, καὶ τῷ πατρὶ πέμπετε φῶτα Idest, Et capita Diti, & patri. i. Saturno mittite uirum. Hinc institutū, ut Saturno homo immolaretur. Decepti uocis φῶτα significatione, qđ nō solū uirum, sed & lumina significet, ut primo Satur. interpretatur Macrobius. Senatuscōsulto, quod habitum est anno .657. ab urbe condita, sancitum est, ne homo in Romano imperio, immolaret̄. Verba Plynij id continentia ex ca. primo tricesimi naturalis historię, alibi a nobis relata sunt. In nostris pterea Collectaneis in poetas, sexcenta loca signauimus, quarū nationū mos fuerit, homines immolandi, quæ res paulo a mandendo abest, inquit Plynius. b ℭ Ager Rheticus.) Ex Ptol. Stra. Cor. Tacito, Mela Pomponio, item cæteris, non exacte deprehenditur, quinam nostro tempore Rheti sint, & Norici. Quorundā sententia est, eos esse Noricos, qui hodie Bauari nuncupent̄. Ptole. ca. 14. secundi sic Norici situm refert. Noricum (inquit) terminus habet ab occasu Aenū fluuiū, a Septētrione Danubij partem, quæ est ab Aeno usq; ad Cetium montē. Ab ortu solis ipsum montē Cetiū. A meridie partē Pannoniæ, quæ sub dicto est monte &c. Rhetiæ autē occidentale latus terminatur monte Adula, & linea q̄ est inter capita amniū Rheni, atq; Danubij. Latus Septētrionale parte terminatur Danubij, quę a fontibus est usq; ad Aeni fluuij scissionē. Orientale latus ipso Aeno terminatur. Meridionale latus Alpiū montibus, hinc supra Italiā extensis &c. Lege Ply. ca. 19. & 20. lib. tertij. Dicti Rhetij a Rheto Thuscorū duce. Thusci enim (ut lib. 20. scribit Trogus) duce Rheto, auitis sedibus amissis, Alpes occupauerūt, & nomine ducis gentem Rhetiorū condiderunt. Idem scribit Ply. ca. 20. tertij. c ℭ Brigantino lacu.) Ply. ca. 17. libri noni hunc lacum Bigrantinū uocat, ut hic, uel apud Ply. facta sit literæ unius transpositio. Proxima est ijs (inquit) mensa generis dūtaxat Mustellarū, quas / mirū dictu / inter Alpes, lacusq; Rhetiæ Bigrantinus æmulas marinis generat. Lacus Brigantini meminit Antoninus in Itinerario suo. d ℭ Dehinc Pannonia.) Qui a Latinis Pannonij nuncupantur, eos Græci Pæones uocant. Scribit Appianus in Illyrio, Polyphemū Cyclopem ex Calatea genuisse Celtū, Illyriū, & Gallū, a quibus Celtæ, Illyrij, & Galli nomen habent. Illyrio hos deinde fuisse filios, Achyllē, Autariū, Dardanū, Medū, Taulantium, Perrebumq;. Filias autē Partham, Daortā, & Daserā, a quibus & gentes nominatæ sunt. Autarij filij fuerunt, Pannoniū, uel ut alij eum uocant, Pæonū, & Scordiscū. A Pannonio igitur, uel Pæono, Pannonij, uel Pæones dicti sunt. Qui hac tempestate Pannoniā incolunt, a Scythis se traxisse originem prædicant, & Hungaros, ab Hungaro eorum rege nomen habere. Qui plura cupiunt, legant epistolam. xxi. 34. epistolarū libri Francisci Philelfi uiri undecūq; doctissimi. e ℭ Viro fortis.) Quantū nostra quoq; tempestate Pannonij bello ualeant, inter plurima argumēta maximū illud est, qđ atrocem Turcarum impetū frequenter reprimūt. Essent utinā inter se eius regionis primates unanimes. Ea enim ratione nedū illatā ab ijs iniuriā repellerent, sed ultro non minorē uim hostibus inferre possent. Inter Pannonios non paucos reperies, qui bonis disciplinis omnē operam collocant. Mitto alios hui9 professionis cōplures, est inter Pannonicā nobilitatem Stephanus Verbeutius, uir, si humanitatem quæras, humanissimus. Si ingeniū expostules, ingeniosissimus. Si studiosorū amatorē exquiras, is huius genus hominū amantissimus. Si in rebus agendis consultorē expetas, Stephanus se offert consul-

tissimus. Id fatebuntur, ꝑfecto omnes, qui eius Pānonicas institutiones nuper ab eo editas introspexerint. Prætereo eius in deū, ac sanctos alios cultū solertissimū, pietatē in deo dicatos homines, in cūctos reliquos charitatē, eos presertim, quos preditos bonis moribus animaduerterit. Eius munificētia tāta est, ut non aliā ob causam diuitias expetendas existimet, nisi ut eas ad beneficentiā, liberalitatēq; cōferamus. Taceo in præsentia quantis, qualibusq; is me muneribus honestauerit. Non mirū igitur, si ob tantas, talesq; uirtutes, Pannonioꝝ regibus, optimisq; regni principibus semper fuerit acceptissimus. Sed condignas amici laudes locis oportunioribus reseruamus.

nostri iure Cereris [a] horreum nominabant. In quarum parte quæ Pontica est, apparet herba, q̄ inficitur oleum [b], quod uocant Medicum. Hoc ad incendiū excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio sopitur, q̄ iactu pulueris. a b

BRITANIA, AC RELIQVIS CIRcum eā insulis. De lapide Gagate. CAPVT. XXXV.

FInis erat [c] orbis ora Gallici littoris, nisi Britania insula nō qualibet [d] amplitudīe c

a ℂ Cereris horreum.) Macrobius quinto Saturnaliū docet multorū authoritate Mysiam esse frugū feracissimā. Gargara enim, q̄ sunt in Mysia Hellesponti prouincia, Virgilius uoluit esse fertilitatis exemplar. Quoniā apd Gargara, tanta erat frugū copia, ut qui maximum cuiusq; rei numerū uellet exprimere, ꝑ multitudine immensa prouerbiali figura Gargara nominaret. Virgilij uersus sunt ex primo Georgicorum.

Hiberno lætissima puluere farra,
Lętus ager, nullo tantum se Mysia cultu
Iactat, & ipsa suas mirantur Gargara messes.

Quo loco scribit Ser. Mysiā esse prouinciā. Mœsiā uero ciuitatē Phrygiæ non longe a Troia. Appianns etiā tradit in eo libro, qui Illyrius inscribit̄, Mysios ad Eusinū pontū usq; incolere. Ptol. ca. 9. & 10. lib. tertij Mysias duas esse dicit, Superiorē, & Inferiorem. Lege Ply. ca. ultimo lib. tertij. Sunt qui inter Mœsiam, & Mysiam ex marmoꝝ inscriptione discrimen faciant, qđ Mœsia Europæ, Mysia uero Asiæ prouincia sit. Græci autē utrāq; Mysiā nuncupant.

b ℂ Qua inficitur oleum.) Interpres Dionysij.

Et Mysi Thracum Boreis in finibus orti,
In quorum terris, quas ponti perfluit unda,
Ignipotens oleo commixto gignitur herba,
Medica cui nomen, cuius compescere flammas
Siquis aqua cupiat, plus ignis pascit in illa,
Pulueris hunc iactus potis est extinguere solus.

Consimilis naturæ sunt Maltha, & Napta, de q̄bus Plynius capite centesimo septimo, & centesimo octauo secundi Naturalis historiæ.

c FINIS ERAT orbis.) Olim (ut ca. 16. lib. quarti refert Ply.) omnes insulæ, quæ iuxta eā insulā, quā nunc Britaniā dicimus/sitæ sunt, Britaniæ uocabant̄. Ea uero quæ Britania dicit̄, antea Albion dicebatur, a quibusdā albis montibus, qui primū illuc nauigantibus, procul apparent. Eius insulæ ueteres incolæ Britones fuerūt, a quibus Britania dicta est, author Beda ca. primo lib. primi, eius operis quod historia gentis Anglorū scriptū est. Ea insula postea Anglia dicta est, ab Angla regina, qua duce Saxones, eam insulā subegisse dicuntur. Ante Iulium Cæsarem constat Britaniam fuisse Romanis omnino incognitam. Is autem primus Romanoꝝ aggressus est Britānos ignotos antea (inquit Sueto. lib. primo) superatisq; pecunias, & obsides imperauit. Diod. Siculus lib. sexto scribit Britaniā priscis temporibus nullius aduenæ imperiū expertā. Neq; enim (inquit) Dionysiū, neq; Herculē, neq; Heroa, aut ducem quempiā accepimus eos bello tentasse. Nunc. C. Cęsar, qui propter gestas res Deus est appellatus, primus omniū Britānis subactis, certum eos dare tributū coegit. Ob eam rem, ora Gallici littoris, orbis finis credita est. d ℂ Qualibet amplitudine.) Sunt codices, in quibus scriptū est, nō q̄libet, sed sensus notior, si sine negatione legatur. Hæc enim dictio exceptiua, nisi, negationē in se cōtinet, ualet enim, si non. Est autem ordo. Ora Gallici littoris erat finis orbis, nisi Britania insula, qualibet amplitudine mereretur nomen orbis pene alterius. Qualibet amplitudine, idest omniū triū eius laterum. Britania (inquit Cæsar quinto Commentario belli Gallici) natura trinacria. Latus enim, qđ meridiem spectat, continet circiter Milium passuum, quingenta. Quod ad occidentē uergit, passuum septingentoꝝ milium. Id uero, qđ contra septemtrionē protenditur, miliū passuū octingenta in longitudinē

longitudinem existimatur. Ita omnis insula est in circuitu uicies centum milibus passuũ. Diodo. lib. 6. Minimũ latus Europæ adiacens protendi (inquit) asserunt stadijs septem milibus. Lateris secundi longitudo a Catio usq; ad promontoriũ, stadia cõplectitur quindecim milia. Tertiũ latus stadiorꝫ milia uiginti. Ita uniuersæ insulæ ambitus stadiorꝫ est miliũ duorum & quadraginta. Martianus lib. 6. Britania (inquit) longa milibus octingentis, lata trecentis. Circuitus tricies octies uiginti quinq; milia tenet. Liuius, & Fabius Rusticus eam oblongę scutulæ, uel bipẽni assimilauere. Aliorꝫ sententias refert Ply. ca. 16. lib. quarti. a ¶ Orbis alterius.) Immitatio Virgiliana prima Ecloga.

Et penit⁹ toto diuisos orbe Britannos.

Et Claudi. Panegyri. Quę populi plausu.

Vincendos alios quęsiuit in orbe Britannos.

Etenim plurimũ distans, & incognitũ nobis, orbem alterũ nominare solemus.

a nomen pene orbis alterius [a] mereretur. Octin-
gentis enim, & amplius milibus passuum longa
porrigiẽ, ita ut eã in Calidonicũ usq; angulũ me-
tiamur. In q̊ recessu Vlyxẽ [b] Calidoniæ appulsũ
b mãifestat ara Gręcis literis ĩscripta uotũ. MVltis
ĩsulis nec ignobilib⁹ circũdatur, q̃rũ Hibernia [c] ei
proximat magnitudine [d]. Inhumana [e] incolarum

b ¶ Vlyssem Calidoniæ appulsum.) Quę de Vlyssis erroribus Homerus, & cęteri post eum, referunt omnia ferme fabulosa sunt. Is tamen necubi scribit Vlyssem in hanc insulam nauigasse. Ad mentẽ aũt Solini faciunt Claudiani uersus primo in Rufinum libro.

Est locus extremum, pandit qua Gallia littus
Oceani prætentus aquis, quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Sunt qui existiment hunc eũ locũ esse, quẽ specum diui Patritij, eius regionis incolæ nominant, de quo mira, & prope fabulosa narranẽ. Faciunt fortassis ad hoc, quæ scribit Tacitus in principio eius libri quẽ de situ, moribus, & populis Germaniæ inscripsit. Scribit Eusebius cap. 8. sexti pręparationis Euangelicæ, Britannorꝫ olim fuisse consuetudines, ut multi uiri unã haberent coniugem. Cæsar sexto cõmentario belli Gallici de Britannis. Vxores (inquit) habent deni, duodeniq; interse cõmunes, & maxime fratres cũ fratribus, & parentes cum liberis. Sed siqui sunt ex ijs nati, eorꝫ habentur liberi, a quibus primũ uirgo quæq; adducta est. Apud Parthos multæ fœminæ unũ maritũ ducunt. Nunc, ex quo fidem Christi domini susceperunt, ferales illos mores penitus reliquerunt. Scribit Beda ca. 4. libri primi Britannos Christi fidem recepisse anno a Christi incarnotione. 156. Antonino, & Cõmodo Ro. imperatoribus Lucio Britanniorꝫ rege id per epistolam ab Eleuterio summo pontifice postulante. Multa de Britania Cor. Tacitus in uita soceris sui Iulij Agricolæ. Quibus ea insula abundet, Beda inde oriundus ca. primo li. primi copiose refert. Plutar. cap. ultimo quinti de Placitis philosophorꝫ libri tradit Britannos ipsos diu uiuere. c ¶ Hibernia.) Hanc insulã non uno nomine, ueteres nuncuparunt, quã rem Hermolaus Barbarus ca. 16. quarti Plynianarum castigationũ lib. affatim refert. Nam tũ Hibernia, tũ Iuuerna, interdum Iuerna, aliquando Iierna, a Claudiano aliubi Iberna. Hac tempestate, ut dictum est, Anglia nuncupaẽ. De ea Beda cap. primo historiæ gentis Anglorꝫ. Est autẽ Hibernia (inquit) insula omniũ post Britaniã maxima, ad orientem q̃dẽ Britaniæ sita, sed sicut contra Aquilonẽ ea breuior, ita in meridiẽ se trans illius fines plurimũ protendens, usq; contra Hispaniæ septẽtrionalia, q̃uis magno ęquore interiacente p̃uenit. De Hibernia copiose Ptolemęus ca. 2. secundi. Huius, & Britaniæ figurã habes ab eodem tabula prima Europæ. d ¶ Ei proximat magnitudine.) Cæsar quinto Cõmentario belli Gallici. Hibernia (inquit) dimidio minor, ut æstimatur, q̃ Britania. Mela ait Iuuernam pene parẽ spatio, sed utrinq; æqualẽ tractu littorꝫ oblonga. e ¶ Inhumana incolarum ritu aspero.) Strabo lib. 4. Longe magis (inquit) q̃ Britanni syluestres illius sunt incolæ. Antropophagi. i. hominũ carne uescentes, manduconesq; magni. Defunctos etiã parentes esse in eximia honestatis parte ponunt. Nec minus alienis in p̃patulo uxoribus immisceri, matribus etiã, atq; sororibus. Similia fere refert Pomponius Mela lib. tertio, Acron tertio Carminũ exponens illud Horatianum.

Visam Britannos etiam hospitibus feros,

Ait, Britannos hospites immolare consueuisse. Hac tempestate quamuis Hiberniæ insulæ incolæ aspero cultu plerumq; sint, fidem tamẽ Cristianam studiosissime custodiunt. Plures in ea insula religiosi pręcipue literis uacant. Annis ab his proximis excelluit ex ea insula oriundus Mauritius a portu, diui Francisci ordinis professus, in Dialecticis utraq;, philosophia, Metaphisicis, ac sacra Theologia plurimum eruditus. Vix insuper dici potest, qua humanitate, quaue morum sanctimonia præditus fuerit. Is cum annis plurimis in Patauino

ritu aspo. Alias ita [a] pabulosa, ut pecuaria nisi interdum æstate a pastibus arceantur, in periculũ agat satias. Illic anguis [b] nullus. Auis [c] rara. Gens inhospita, & bellicosa. Sanguine interemptorũ hausto prius/uictores uultus suos oblinũt. Fas, atcꝫ nefas eodẽ animo ducunt. Puerpera siquãdo marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, incꝫ os paruuli summo mucrone auspiciũ alimentoꝝ leuiter infert, & gentilibus uotis optat, nõ aliter q̃ in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui student cultui, dentibus mari nantium belluarũ insigniunt ensiũ capulos. Candicant enĩ ad eburneã claritatẽ. Nã præcipua uiris gloria est in armoꝝ nitela. Apis [d] nusquã. Aduectum inde puluerẽ, seu lapillos siquis sparserit inter aluearia examina, fauos deserunt. Mare q̃d Iberniam, & Britaniã interluit, undosum, & inquietum toto in anno, nõ nisi æstiuis pauculis diebus est nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergoꝝ bubalorum. Quantocuncꝫ tẽpore cursus tenebit, nauigantes escis abstinent. Freti latitudinẽ [e] in centum .xx. milia passuũ diffundi, qui fidem ad uerũ ratiocinati sunt, æstimarunt. Silurum [f] quocꝫ

Gymnasio bonas artes cũ summa omniũ gratia, ob eius singularem eruditionẽ, ac candidissimos mores, a Iulio secundo Pontifice Maximo in Tuamensem Archiepiscopũ creatus est. Quo cũ relicto Italia bellis in ea sæuientibus proficisceretur, non multũ post, magna studiosoꝝ iactura, cũ nondum quinquagesimũ ætatis suæ attigisset annũ, mortẽ obijt. Erãt plurima suę doctrinę in manibus monumenta, sed ea ob immaturã eius mortẽ ędere nõ licuit. Quantũ fuerit inter eũ dũ uiueret, & me necessitudinis uinculũ, testantur sexcentæ epistolæ, quas plenas charitatis indicijs, uarijs tẽporibus ad me dedit. Eis (quanta uerę amicitię uis) post amici obitum, relegens, soleo assidue recreari. a ℂ Ita pabulosa.) Iuuerna (inquit Mela li. tertio) adeo luxuriosa herbis, non lætis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabula prohibeantur, diutius pasta dissiliant. b ℂ Anguis nullus.) Ibernia & latitudine sui status, & salubritate, ac serenitate aeris, multum Britaniæ præstat, ita ut raro ibi nix plusq̃ triduana ꝑmaneat. Nemo propter hyemẽ aut fena secet, aut stabula fabricet iumentis. Nullũ ibi reptile uideri soleat, nullus ibi serpens uiuere ualeat. Nã sæpe illo de Britania allati serpẽtes, mox ut proximantes terris nauigio, odore aeris illius attacti fuerint, intereunt. Quin potius omnia, quę de eadẽ insula sũt, contra uenenũ ualent. Denicꝫ uidimus quibusdam a serpente percussis, rasa folia codicũ, q de Ibernia uenerãt, & ipsã rasurã aquæ imissã, ac potui data, talibus protinus totam uim ueneni grassantis, totũ inflati corporis absumpsisse, ac sedasse tumorẽ. Diues lactis, ac mellis insula, nec uinearum expers, pisciũ, uolucrumcꝫ, sed & ceruorum caprarumcꝫ uenatu isignis. Hęc ex Beda ca. primo libri primi. c ℂ Auis rara.) Naturale est ut in cęlo plerũcꝫ caliginoso, ac turbido, auis rara sit, aut nulla, quod scilicet aer huiusmodi ad uolandũ sit ineptissimus, eiscꝫ insalubris, quæ idipsum elementũ incolunt. In his autẽ locis Tacitus Cor. & secũ plures cęlũ crebris imbribus, ac nebulis fœdum esse aiũt, etsi asperitas frigoꝝ absit. d ℂ Apis nusq̃.) In uetustis plerumcꝫ codicibus scriptũ est. Eadẽ terra apes non habet. Qui de apibus scripserunt, tradunt esse bestiolas quasdã quæ apibus maxime aduersentur, uti sunt Aranei, papiliones, teredines, & huius genus plurima. Sũt præterea herbæ, ac nonnullæ arbores, quibus apes nedũ fugantur, sed & intereant quidẽ. In his ergo regionibus, in quibus abunde hæc reperiuntur, apes paucæ, uel nullæ sunt. Sed uerius apum defectus, ad soli, & cœli qualitate ascribendus est. Quæ sint apibus proficua, uel aduersa, abunde docent. M. Varro ca. 16. tertij de Agricultura. Columella lib. decimo per totũ. Ply. lib. xi. Virgi. 4. Georgicorum. Item cæteri. Extat caput quinquagesimũoctauũ octaui Plynij, cuius inscriptio. Quæ animalia quibus locis non sint. e ℂ Freti latitudinẽ in centum uiginti.) Plynius capite. 16. libri quarti. Mare quod inter Iberniã, & Britaniã interluit, dicit esse uiginti milium passuum latitudine. Super eam (inquit) hęc sita abest breuissimo transitu a Silurum gente uiginti milia passuum. f ℂ Silurum quocꝫ insulas ab ora.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Interdum Scyllanas, aliquando Sileustras,

ſæpe Syllanas. Ipſe ex Plynianis iamiā aſcriptis uerbis lego Silurum inſulas. Silurum gentis meminit etiā in Agricola Corn. Tacitus, quoꝝ coloratos uultus, & tortos plerumq; crines eſse confirmat. Hæ inſulæ fortaſsis ſunt, de quibus ſic Ply. Reliquarum (inquit) nulla. cxxv. M. p. amplior circuitu/proditur. Ex Geographis non bene percipitur, quæ ſint hæ inſulæ, niſi Neſiadū inſulas intelligam⁹. De q́bus interpres Dionyſij. Neſiadum ſpatio nec diſtant littora longo,
In quibus uxores amnitū Bacchica ſacra
Concelebrant, hederæ folijs, tectæq; corymbis.

a inſulas ab ora, quā gens Britanna [a] nunc tenet,
turbidum fretum diſtinguit. Cuius homines etiam nunc cuſtodiunt morem uetuſtū. Numū refutant, dant res, & accipiunt. Mutationibus ne-
b ceſsaria potius, q̄ pretijs parant. Deos percolūt. Scientiā futuroꝝ pariter uiri, ac fœminæ oſtentant. Thanatos [b] inſula alluit freto Gallico, a Britaniæ continenti æſtuario tenui ſeparata, felix
c frumentarijs cāpis, & gleba uberi. Nec tantū ſibi ſoli, uerū & alijs ſalubris locis. Nā cū ipſa nullo ſerpatur angue, aſportata inde terra quoq́ gentium inuecta ſit, angues necat. Multæ aliæ circū
d Britaniā [c] inſulæ, e quibus Thule [d] ultima, in qua æſtiuo Solſtitio ſole de Cancri ſydere faciente tranſitum nox pene [e] nulla. Brumali Solſtitio

Stra. longe poſt mediū li. quarti Sānitarum mulieres nominat. Sānitarum (inqt) mulieres Bacchi numine afflatas. Ipſas qdē deum iſtum propitiantes, & feſtis ritibus, & alijs ſacroꝝ formis exorantes &c. Hæ fortaſsis ſunt, quas Mela lib. tertio Gallicenas nūcupat. Quid ſi intelligas eas inſulas, quas Ptol. ca. 5. ſecūdi, & Ply. ca. 22. quarti. Deorū inſulas nominant, nomen ſortitas forſitan ab incolarum religione, & Deoꝝ cultu. a ℂ Gens Britāna nūc tenet.) Beroaldus de bonis literis optime meritus, hunc Solini locum ſic legendū putauit. Scyllanas q̊q; inſulas ab ora, quam gens Britanna Dumnoni tenent turbidus ſinus &c. Motus fortaſsis, qđ in quibuſdā exēplaribus legatur, quā gens Britannidū nunc tenent. Rurſus, qđ Plynius ca. 16. lib. 4. in his locis Dumnā inſulam quorūdā teſtimonio eſse dicit. Antoninus Idunæ inſulæ meminit e numero earū inſularū, quæ in mari oceano, quod Gallias, & Britanias interluit. b ℂ Thanatos inſula.) Tot huius inſulæ nomina reperies, quot ſunt fere Soliniana exēplaria. Interdū enim ſcriptum eſt, Attamis, nōnunq̄ Adcamuſia, Attanatis, uel Athanatis aliquādo. Nullas tamen in ijs æquoribus, huius nominis inſulam, apud Geographos inuenio, niſi ea ſit, quā Antonin⁹ Ettam uocat. Vel ea, quā Ptol. ca. 10. ſecundi Agatham nominat, in Gallico freto/Narbonenſi obiacentē. Eam Stephanus ἀγαθὴν τύχην. i. bonam fortunā, ab effectu forſitan ſumptū nomē, qđ bona, & felix ſit frumentarijs campis, & gleba uberi. Ab Iſidoro ca. 6. quartidecimi Thanatos dicitur. Thanatos (inquit) inſula Oceani, freto Gallico a Britania tenui æſtuario ſeparata, frumētarijs campis, & gleba uberi. Dicta autem θάνατος, a morte ſerpentiū, quos dū ipſa neſciat, aſportata inde terra, q̊quo gentiū uecta ſit, angues illico perimit. Hęc ille. θανατόω uerbū inter ſignificata alia, interfitio, & perimo ſignificat apud Græcos. c ℂ Circū Britaniā inſulæ.) De his inſulis Solinus parum infra hoc ipſo capite. Lege Ply. ca. 16. libri quarti. Strabonem lib. 4. Ptole. ca. 2. & 3. lib. ſecundi. Melā lib. tertio. Apud Antoninum Auguſtū hę ſunt inſulæ in mari Oceano, quod Gallias, & Britānias interluit. Orcades, Glota, Hiuerione, Etta, Iduna, Arrua, Aeſarea, Barſa, Iſiandiū, Icdelis, Xantiſma, Indelis, Siaca, Ga. d ℂ E quibus Thule ultima.) Ob Thules maximā a noſtro orbe diſtantiā factum eſt, ut nemo fere ſcriptoꝝ ſit, qui non eius meminerit. Statius decenti epitheto nigrā eam dixit quarto Syluarum.

Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules.

Et libro quinto.

Tu diſce patrem, quantāq; nigrantem
Fluctibus occiduis, feſſoq; Hyperione Thulen.

Sic enim legendum uidetur, nō autem natantem. Id dictum eſt, quod ob nimiā a ſole diſtantiam, caliginoſa, & obſcura plerumq; ſit. Hinc uolunt aliqui ei nomen datum, quaſi Thole. Græcis enim θολός turbidus, & niger dicitur. De ea Pomponi⁹ Mela libro tertio. Strabo, & Plynius libro quarto. Virgilius in principio primi Georgicorum. Eam cū cæteris Orcadibus per Veſpaſianum imperatorem patrem in Romanorum poteſtatem primum redacta eſt. Sunt qui a τηλόθεν, uel τηλοῦ. i. longe dictam putent, propter eius a noſtro orbe diſtantiam. Iſidorus a ſole dictam uult, quod in ea æſtiuum Solſtitium ſol ipſe faciat, & nullus ultra eam dies ſit. e ℂ Nox pene nulla.) De acceſsu, defectuq; dierum, ac noctium, docte ac eleganter ſcribit Martianus circa finem libri octaui. Ptolemæus capite ſecundo libri octaui ſcribit Thulen inſulam

dies adeo conductus, ut ortus iūctus sint & occasus. Vltra Thulen pigrum esse, & concretum mare. Inde a Chalydoniæ promōtorio Thulen petentibus bidui nauigatio est. Excipiūt Hæbudes [a] insulæ quinq; numero, quarū incolæ nesciunt fruges. Piscibus tantum, & lacte uiuūt. Rex unus est [b] uniuersis. Nam quotquot sunt omnes angusta interluuie diuidunt. Rex nihil suū [c] habet, omnia uniuersorum. Ad æquitatē certis legib⁹ stringitur. Ac ne auaricia diuertat a uero, discit paupertate iusticiam, utpote cui nihil sit rei familiaris. Verum alitur e publico. Nulla ibi fœmina datur propria, sed per uicissitudines, in quācunq; cōmotus fuerit, usurariā sumit. Vnde ei nec uotū, nec spes conceditur liberorum. Secundā a continenti stationē euntibus Orcades præbent. Sed Orcades ab Hębudibus porro absunt septē dierum, totidemq; noctiū cursu. Numero [d] tres, uacant homine. Non habent syluas, tantū iunceis herbis inhorrescūt. Cætera earum nudæ arenæ, & rupes tenent. Ab Orcadibus Thulen usq; .v. dierū, & .v. noctiū nauigatio est. Sed Thule larga est, & diutina pomona copiosa. Qui illic habitant, prīcipio ueris inter pecudes pabulis uiuūt, deinde lacte, in hyemē conferūt [e] arborum fructus. Vtuntur fœminis [f] uulgo, certum matrimoniū nulli. Circuitus Britaniæ quadragiesocties septuagintaquinq; milia passuum sunt. In quo spatio magna, & multa flumina, fontes [g] calidi opiparo exculti apparatu ad usus mortalium.

maximam diem habere horarū æquinoctialiū uiginti, distareq; ab Alexandria uersus occasum horis æqnoctialibus duab⁹. Continēt aūt gradus .63. cū sub paralello .21. contineatur. Idē scribit Stephanus de Vrbibus. Ob eam igitur diei magnitudinem, ac noctis breuitatē, dictum est, in ea æstiuo solstitio, sole de Cancri faciente transitū, nox pene nulla. Brumali autem solstitio &c. cū reuera, propria nox, diem quemlibet subsequatur. Vnde a Iuuenali dictum est. Et modo captas Orcadas, & minima contentos nocte Britannos. Quando autē sol de Cancri sydere transitum faciat, docet Columella capi. z. lib. duodecimi. a ℂ Excipiūt Hębudes quinq;.) Harū insularum apud Melā, nulla mentio, nisi si uitiat⁹ codex est Hermo. ait. Ply. ca. 16. libri quarti triginta asserit esse Hębudes. Cū Solino, in nūero concordāt Martianus Græcus author, & Ptol. ca. secundo secūdi Geographię libri. Quo loco harū insularū refert nomina. b ℂ Rex un⁹ est uniuersis.) Hac tempestate hę omnes insulæ Scotię Christianissimo regi subesse dicuntur. c ℂ Nihil suū habet.) Si his conditionibus fierent reges hodie, nimirū pauci regiā exponerent potestatē, nec tot bellis, & uitę suæ periculis, regna quærerent. Regnandi, habendiq; dira cupido efficit, ut magna regna, magniq; principatus, pessimis, ac uilissimis hominib⁹ sępe contingāt. d ℂ Numero tres.) In Orcadū insularum nūero discrepant authores. Pom. Mela triginta eas esse dicit. Plyni⁹, & Martianus quadraginta. Ex uerbis Isidori ca. 6. quartidecimi Ethimo. suspicor eū legisse in Soliniano codice .33. Verba eius authoris nō omnino spernēdi ascripsimus. Orcades insulæ Oceani, ultra Britaniā positæ, numero .33. quarū uiginti desertæ sunt (inquit). 13. coluntur. Et hę quoq; Scotorum regi hodie parere dicuntur. e ℂ Conferunt.) Sic enim legendū putamus, idest, cōportant, parant, disponunt. Plautus in Curculione. Ita tuum conferto amare semper si sapis, ne id, qđ ames populus si sciat, tibi sit pbro. f ℂ Vtuntur fęmīs uulgo.) Scribit Euseb. ca. 8. sexti Pręparationis morē esse Britanorum, ut multi uiri unā uxorē habeāt. Is mos est etiā Garamātibus, & multis alijs, ut Aristo. 1. Politi. scribit. Ply. ca. 8. qnti, itē cęteri. g ℂ Fontes calidi.) Beda li. 1. in principio de Britaniæ fertilitate. Opima (inqt) frugibus, atq; arboribus insula, & alēdis apta pecoribus, ac iumētis. Et infra. Habet fontes salinarū, habet & fōtes calidos, & ex eis fluuios balnearum calidarum omi ętati, & sexui p distincta loca, iuxta suū cuiq; modū accōmodos. Aq eñ (ut diu⁹ Basili⁹ inqt) feruidā qlitatē recipit, cū p certa q̄dā metalla trāscurrit, & fit nō solū calida, sed feruēs. Et subdit. Quę insula etiā uenis metallorum, ęris, ferri, plūbi, & argēti fęcūda. Gignit & lapidē Gagatē plurimū optimūq;. Est aūt nigro gēme⁹, & ardēs. Igni admot⁹ incēsus serpētes fugat. Attritu calefact⁹ adplicita detinet æq

ut ſuccinum. Corn. Tacitus in uita Agricolæ, Fert (inquit) Britania aurũ, & argentũ, & alia metalla p̃tium uictoriç. Gignit & Oceanus margarita, ſed ſubfuſca, ac liuentia. a ℭ Gagates hic plurimus, optimusq́.) Ply. ca. 19. triceſimiſexti naturalis hiſtoriæ. Gagates lapis (inquit) nomen loci, & amnis Gagis Lyciæ. Aiunt & in Leucola expelli mari, atq́ infra duodecim ſtadia colligi. Niger eſt planus, pumicoſus, nõ multum a ligno differens, leuis, fragilis, odore ſi teratur grauis. Fictilia ex eo inſcripta nõ delentur. Cum uritur odorẽ ſulphureũ reddit, mirumq́ accenditur aqua, oleo reſtinguitur, fugat ſerpentes, recreatq́ uuluę ſtrangulatiões. Dephendit Sonticũ morbum, & uirginitatem ſuffitus. Item ex uino decoctus dentibus medetur. Strumisq́ cęrę permixtus. Hoc dicuntur uti Magi in ea, quam uocant Axinomantiã. Id peruri negãt, ſi euenturum ſit, quod aliquis optet. Similia ſcribit Dioſcori. li. 5. hoc eſt c. 98z. Quo loco plura refert Hermolaus. Albertus ſecũdo Mineraliũ nõ niſi Marbodęum ſequit̃. Multa de hoc lapide Auicenna tracta. z. ſecũdi Canonis ca. 324. Multorꝝ ſententias refert author Pandectæ in dictione lapis Gagates. Solinus ca. 65. Hebenũ huic lapidi maxime aſsimilari dicit. b ℭ Regionẽ partim tenẽt.) Qui Britaniã incoluerint, docẽt Cæſar, Cor. Tacitus, & Beda ijs eiſdem locis, qui citati ſunt. c ℭ Plurimũ fuci art⁹ bibãt.) Britannorꝝ omnium mos eſt, ut ſe ultro Glaſto inficiant, quod cęruleum efficit colorẽ, atq́ hoc horridiores ſunt pugna. Aſpectu, capilloq́ ſunt ,pmiſſo, atq́ omni parte corporis raſa, p̃ter caput, & labrũ ſuperius. Cęſar 5. cõment. belli Gallici. Hãc Britannorꝝ cõſuetudinem tangit Propertius Elegia. 19. ſecundi.

Nunc etiam infectos demens immitare Britannos, Ludis & externo tincta nitore caput. Et Martialis libro undecimo

Claudia cæruléis cum ſit Rufina Britannis
Edita, cur Latiæ pectora plebis habet. Et idem ſecundo Diſtichorũ.
Barbara de pictis &c.

Plura congeſsit Cœlius ca. 21. decimi. Antq. lect. Et Hermol. ca. 1. uiceſimiſecundi Ply. caſtigationũ. Claudia. Panegyri. z. de laudibus Stiliconis, ſcribit Britãnos ſe ferro pingere.

Inde Caledonio cęlata Britania monſtro
Fero picto genas.

Hunc morem ſeruant hodie Arabes, & Indorꝝ plurimi. d

REVERSVM ad continentem.) SCRIpturus de Hiſpania Solinus, eam in primis a rerum nobilium copia, quæ in ea proueniunt, mire laudat. Poſt Italiã (inquit in fine operis ſui Caius Plynius) exceptis Indiæ fabuloſis, proxime quidẽ duxerim Hiſpaniã quęcunq́ ambit̃ mari. Hinc a Statio. z. Syluarũ dictũ eſt. Felix heu nimis, & beata tellus, Quę ,pnis Hyperionis meatus Sũmis oceani uides in undis, Stridorẽq́ rotę cadẽtis audis. Quę Tritonide fertilis Athenas Vnctis Bętica ,puocas Trapetis: Clau. in ei⁹ laudẽ ſic cecinit. Quid dignũ memorare tuis Hiſpania terris Vox hũana ualet? primo lauat ęq̃re ſolẽ India, tu feſſos exacta luce iugales Proluis, inq́ tuo reſpirãt ſydera fluctu. Diues eqs fru

a Quibus fontibus præſul eſt mineruę numen, in
cuius æde perpetui ignes nunq̃ caneſcunt in fa-
uillas, ſed ubi cinis tabuit, uertitur in globos ſax-
eos. PRæterea, ut taceã metallorꝝ largã, uariãq́
b copiam, quibus Britaniç ſolũ undiq́ generũ pol
let uenis locupletibus, Gagates hic[a] plurimus, o-
ptimusq́ eſt lapis. Si decorẽ reqras, nigro gem-
meus. Si qualitatẽ, nullius fere ponderis. Si natu-
c rã, aqua ardet, oleo reſtinguit̃. Si poteſtatẽ, attri-
tu calfactus applicita detinet, ęque ut Succinum.
Regionẽ partim tenent[b] Barbari, quibus per ar-
tifices plagarũ figuras, iã inde a pueris uariç ani-
d maliũ effigies incorporant̃, inſcriptisq́ uiſceri-
bus hominis incremẽto pigmẽti notæ creſcunt.
Nec quicq̃ magis patientiæ loco nationes fere
ducunt, q̃ ut per memores cicatrices plurimum
fuci[c] artus bibant.

e DE HISPANIA, ET CIRCVM EAM INſulis. De Oceano, Mediterraneoq́ mari, deq́ uarijs eorꝝ nominibus, & quid de maris incremento, decrementoq́ philoſophi tradiderunt.

CAPVT. XXXVI.

f REuerſum[d] ad continentem res Hiſpanienſes uocãt. Terrarꝝ cõparãda optimis, nulli poſthabenda frugũ copia, ſiue ſoli

ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue a
arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcũq;
aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria. Ar-
gẽtum, uel aurũ si requiras, habet. Ferrarijs nũq̃
deficit. Non cedit uitibus. Vincit olea. Diuidua b
est[a] prouincijs tribus. Secundo Punico bello[b] no
stra facta. Nihil in ea otiosum, nihil sterile. Quic
quid cuiuscunq; modi negat messem, uiget pa-
bulis. Etiam quæ arida[c] sunt, ac sterilia, rudentũ c
materiã nauticis subministrant. Non coquunt
ibi[d] sales, sed effodiunt. Depurgant in[e] minium

gum facilis, preciosa metallis, Principibus fęcunda pijs &c. Hispania plurima nomina sortita est. Dicta Iberia ab Ibero nobili eius flumine, ut Ply. in tertio, Iustinus in ultimo, Martianus in sexto, Stephanus de Vrbibus, item cæteri. Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, quod lib. 4. asserit Diod. Vel (ut alij malunt) ab Hespero stella occidentali, quod occasui sit ipsa subiecta. Hispaniã dictam uolũt ab Hispalo rege, authores Berosus, & Trogus. Alij malunt ab Hispali eius urbe, quã Sibiliã nostrates uocãt. Hæc (ut Trogus ait) inter Africam, & Galliã posita, Oceani freto, & Pyrenęis mõtibus claudit. Sicut minor utraq; terra, ita utraq; fertilior. Nam neq; ut Africa uiolẽto sole torretur, neq; ut Gallia assiduis uentis fatigatur. Sed media inter utrãq; hinc temperato calore, inde felicibus, & tempestiuis imbrib[9] in omniũ frugũ genera fęcũda est, adeo, ut nõ ipsis tantũ incolis, uerum etiã Italiæ, urbiq; Romanæ/ cunctarũ rerũ abundãtiã sufficiat. Hinc enim nõ frumenti tantũ copia magna est, uerum etiã uini, mellis, oleiq;. Nec ferri solũ materia pcipua est, sed & equoRũ pernices greges. Hęc, & plura Iustinus in ultimo. Addit Ply. c. zo. lib. 4. Hispania (inqt) omnis a Pyrenęo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri, albiq;. Hic (inquit in primo Syllius) omne metallum,

Electri gremio pallent de semine uenæ,
Atq; atros calybis foetus humus horrida nutrit.
Sed scelerum causas operit deus, Astur auarus
Visceribus lacerę telluris mergitur imis,
Et redit infelix effosso concolor auro.

Qui de Hispania plura cupiunt, legant ex Græcis Strabonem in tertio. Diod. Siculũ lib. 6. Ptolemęũ ca. 4. 5. 6. lib. secundi. Stephanũ de Vrbibus. Philostratum li. quinto Vitæ Apollonij circa principiũ, Diony. poetam. Ex nostris Plyniũ capitibus primis tribus tertij, & ca. tribus ultimis lib. quarti. Pom. Melã. z. &. 3. uoluminibus. Martianũ in sexto. Sylliũ in primo. Altera complebãt &c. Et lib. 3. Nec non totus adest uesper &c. Martialẽ, itẽ cæteros. In uniuersam Hispaniã M. Varro peruenisse Iberas, & Persas, & Phoenicas, Celtasq;, & Poenos tradit, quod Ply. retulit lib. 3. Scribunt alij Hispanos oriundos a Græcis cũ Aetoli Diomedẽ post euersam Ttoiã, in Hispaniã sunt secuti. Syllius in primo.

Quiq; super Grauios lucentes uoluit arenas.

Et libro tertio.

Et quos nunc Grauios uiolato nomine Graium
Aeneæ misere domus, Aetolaq; Tyde.

Rursus lib. 16. idem Syllius.

Ipsum Aetola uago Diomedi condita Tyde &c.

Idem sentit Ply. ca. zo. quarti. a ℭ Diuidua est prouincijs tribus.) Ptol. ca. 4. lib. secundi, dicit Hispaniã in tres esse regiones diuisas. Sunt autem eę, Betica, Lusitania, Tarraconensis. Idem & Pomponius asserit in secundo. Idipsum scribit Ply. li. tertio. Posteriores Romani Hispanias in sex prouincias diuiserunt. Sex. Rufus, Per omnes Hispanias (inqt) sex sunt nunc prouinciæ, Tarraconensis, Carthaginẽsis, Lusitania &c. Idem scribit Isidorus ca. 4. uoluminis quartidecimi. b ℭ Secũdo Punico bello nostra facta.) Bello Punico secũdo, prima per Pyrenęũ iugũ signa Romana. P. &. Cn. Scipiones/ intulerũt, pręlijsq; ingentibus Hannonẽ, & Hasdrubalem fratrẽ Hãnibalis, ceciderũt. Raptaq; erat impetu Hispania, nisi fortissmi uiri, in ipsa sua uictoria oppressi Punica fraude, cecidissent, terra, mariq; uictores. Igitur quasi nouã, integramq; prouinciã ultor patris, & patrui Scipio ille mox Africanus/ inuasit. Isq; statim capta Carthagine, & alijs urbib[9] non cõtentos Poenos expulisse, stipendiariã nobis prouinciã fecit. Omniũ citra, ultraq; Iberum subiecit imperio. Primus Ro. ducũ uictor ad Gades, & Oceani orã peruenit, author Florus ca. 17. li. secundi. Lege T. Liuiũ lib. 8. tertiæ Decadis. Canit idẽ Syllius lib. 16. belloRũ PunicoRũ. c ℭ Etiã quę arida sũt.) Ply. ca. 4. tricesimi tertij nat. historiæ. Cęterũ (inquit) montes Hispanię aridi, sterilesq;, & in quibus nihil aliud gignatur, huic bono, coguntur fertiles esse. d ℭ Non coquunt ibi sales, sed effodiunt.) In Hispania citeriore Egelaste ceditur glebis pene translucentibus, cui iam pridẽ palma a plerisq; medicis inter omnia salis genera perhibetur, author Plynius ca. 7. tricesimi primi uoluminis naturalis historiæ.

Oromenus mons est Indiæ, in quo sal Lapidicinarũ modo cæditur renascẽs, maiusq; regum uectigal ex eo est, q̃ ex auro, atq; margaritis. Carrhis Arabiæ oppido, muros, domosq; massis salis faciũt aqua ferruminantes. Omnis locus, in quo reperit̃ sal sterilis est, nihilq; gignit. Mira de sale reperies apud Ply. in eo ca. quod mox citauimus. e ℭ Depurgant in miniũ nitellas pulueris.) Minij certe (inquit Iusti. de Hispania loquens) nulla feracior terra. Celeberrimũ ex Sisaponẽsi regione in Bætica miniario metallo uectigalibus populi Ro. nullius rei diligentiore custodia. De minio hęc, & plura c. 7. tricesimitertij scribit Plynius, quo loco inter alia docet quãdo, & a quo repertũ fuerit. Minio inter cætera, ad libros exornandos, ueteres utebãtur. Oui. prima primi Tristiũ. Nec titulꝰ minio, nec cedro charta, id qđ & Ply. etiã annotauit. a ℭ Nitelas.) Nitelæ sunt micæ pulueris auri inter arenas repertæ. b ℭ Fucãt cocci ueneno.) Colorant, tingunt. Virg. 2. Georgi. Alba nec Assyrio fucatur lana ueneno. c ℭ In Lusitania ꝓmontoriũ est Artabrum.) Inter cæteros Bacchi comites (ut Ply. ex M. Varronis sententia refert

a nitelas [a] pulueris. Fucant [b] uellera, ut ad ruborem
merum deputent cocci uenenũ. In Lusitania ꝓmontoriũ est, [c] quod Artabrũ alij, alij Vlysipponense dicunt. Hoc terras, cœlum, maria disting-
b uit. Terris Hispanię latus finit. Cœlum, & maria hoc modo diuidit, qđ a circuitu eius incipiunt oceanus Gallicus, & frons septemtrionalis, oceano Atlantico, & occasu terminatis. [d] Ibi oppidũ
c Vlysippo ab Vlysse conditum. Ibi Tagus flumẽ.
Tagum ob arenas auriferas cæteris amnibus ꝑtulerunt. In proximis Vlysipponis equæ lasciuiunt mira fœcunditate. Nam spirante [e] Fauonio

lib. tertio) Lusus, & Lusa fuisse memorantur. Hos ex suo nomine Lusitaniã nuncupasse. Idẽ refert & Martianus in sexto. De Lusitaniæ situ, terminis, urbibus, populis, abunde Ptol. ca. 5. li. Geographiæ secundi. Plura Strabo in secundo, & Ply. ca. primo tertij, & ca. 21. & .22. lib. quarti. Vult Ply. Lusitaniam a Durio flumine incipere, excurrere deinde in aliud uasto cornu, promontoriũ, qđ alij Artabrũ appellauere, alij Magnum, multi Vlysipponẽse, ab oppido, terras, maria, cœlũ disterminans. Illo finitur Hispaniæ latus. Ex circuitu eius incipit frõns septẽtrionis. Vlysippo oppidũ (inquit Martianus in sexto) ab Vlysse conditum, ex cuius nomine promontoriũ, quod maria, terrasq; distinguit. Nã ab eius ambitu inchoat mare Gallicũ, & facies septẽtrionalis oceani. Plynij Solinus, Martianus Solini sententiã refert. Dubitant peritiores, an Vlysses in Hispaniã, & extremũ oceanũ deuenerit. Nã Homerus cum in fine uicesimitertij Odyssęę enumerat gentes, quas Vlysses adierit, non dicit eum remotius nauigasse, q̃ ad eum locum,

Diues inaccessos ubi solis filia lucos
Assiduo resonat cantu. Lege Seruiũ sexto Aeneidos super illud,
Dicitur & tenebrosa palus Acheronte refuso. Domitius Sylua tertia primi Statij aperit, unde fuerit ortus error, ut illuc nauigasse credatur Vlysses. Non uideo in quo Ply. hac in re, a Mela, & Strabone dissideat, cum regio una, & quidẽ ex eadẽ parte, possit finibus alijs terminari. Stephanus scribit Lusitaniã Bęticę partem esse. Appianus bellorũ ciuiliũ libro primo, scribit Lusitanorũ opera Sertoriũ præcipue in bello usum fuisse. De Tago flumine ob arenas aureas cæteris prelato scribũt omnes, Statius, Iuue. Martial. Seneca in Tragędijs, Claudianus, Syllius in primo, & .16. Itẽ cæteri. Ply. ca. 4. tricesimi tertij naturalis historiæ. Aurũ (inquit) inuenitur in nostro orbe, ut omittamus Indicũ, atq; a Formicis aut Gryphibus apud Scythas erutum. Apud nos tribus modis, fluminũ ramentis, ut in Tago Hispaniæ, Pado Italiæ, Hebro Thraciæ, Pactolo Asiæ, Gange Indiæ. Nec ullũ absolutius aurum est, ut cursu ipso, tritũq; perpolitũ. Alio modo Puteorũ scrobibus effoditur, aut in ruina montiũ. Quo loco nil p̃terit, quod ad auri pertineat rationem. d ℭ Terminatis.) Videt̃ legendũ terminati, nõ terminatis, ut ordo, & sensus sit, Oceanus Gallicus, & frons septẽtrionalis terminati oceano Atlantico, & occasu. Plyniana lectione id ipsum multo clarius continet̃. De Lusitaniæ enĩ terminis sic inqt capitibus. 21. & .22. lib. 4. Excurrit deinde in aliud uasto cornu promontoriũ, quod alij Artabrũ appellauere, alij Magnũ, Multi Vlysipponense ab oppido, terras, maria, cęlũ disterminãs. Illo finit̃ Hispaniæ latus. Et a circuitu eius incipit frons septẽtrionis. Hinc oceanus, qui & Gallicus occasus, illinc Oceanus Atlanticus. Promontorij excursus. XL. M. prodidere. Alij. XC. M. pass. ad Pyrenæum. Inde non pauci duodequinquaginta milia, & ibi gentẽ Artabrũ, quæ nunq̃ fuit manifesto errore &c. Quid si terminantibus, legendũ fuerit. Hũc etiã sensũ Martianꝰ exprimit. Post enĩ eiꝰ iãiã ascripta uerba sic inqt. Atlãticꝰ uero, & occiduꝰ terminat oceanꝰ. Sunt, qui hoc totũ, oceano Atlantico, & occasu, addititiũ existiment, qđ eã particulã præterierint Plynius, & Capella. e ℭ Nam spirante Fauonio uento.) Qui asserunt equas in

Hispania uento concipere.M.Varronē habent authorē.Hic enim ca.primo secundi de re rustica.In sętura res incredibils(inquit)est in Hispania,sed est uera, quod in Lusitania ad Oceanū in ea regione, ubi est oppidū Olysippo,monte Targo,quędā e uento certo tēpore concipiūt equæ,ut hic Gallinę q̊q; solent,quarū oua Hippenemia appellant.Sed ex his equis qui nati pulli,nō plus trienniū uiuūt.Eadē scribunt Columella ca.z5.libri septimi,& Plynius ca.4z.lib.octaui. Syllius libro tertio.

uento concipiunt,& sitientes uiros aurarū spiritu maritantur.Iberus amnis [a] toti Hispaniæ nomen dedit.Bætis [b] ꝓuinciæ,uterq; nobilis. Carthaginem apud [c] Iberos,quæ mox colonia facta est,Pœni condiderūt. Tarraconem [d] Scipiones, ideo caput est prouincię Tarraconensis. Lusitanum littus pollet gemma Ceraunia [e] plurimum, a b

Hic adeo cum uer placidum,
(flatusq; tepescit
Concubitus seruans tacitos,
(grex pręstat equarum
Et ucnerem occultam &c. Idē scribit libro sextodecimo.
Nullus erat pater Zephyri no-
(ua flamina campis &c.
Virgilius tertio Georgicorum.
Illę ore omnes uersę in Zephy-
(rum stant rupibus altis
&c. Hi omnes Home.zo. Iliad. secuti sunt. Ex huiusmodi equ-rum partu, suadet Lactā.ca.1z.li.quarti sine ullo attactu uiri uirginalem Mariæ uterū intumuisse repente.Quod si animalia quædā (inquit)uento,& aura concipere solere omnibus notū est, cur quisq̄ mirum putet,cū spiritu dei,cui est facile quicquid uelit,grauatā esse uirginē dicimus?Iustin⁹ ex Trogi sententia putat hoc fabulosum omnino.In Lusitanis(inquit)iuxta fluuiū Tagū equas uento concipere multi authores ꝓdiderunt, quæ fabulæ ex equarū fęcunditate,& gregum multitudine natæ sunt,qui tanti in Gallecia,ac Lusitania,tam pernices uisuntur,ut non immerito ipso uento,concepti uideātur.Arist.ca.z.quarti de genera.ani.flatibus Aquilonījs magis q̄ austrinis mares gingi affirmat.

a ¶ Iberus amnis toti Hispaniæ nomē dedit.)Iberus amnis nauigabili cōmertio diues,ortus in Cantabris haud procul oppido Iuliobrica.cccel.M.pass.fluens,nauiū per.cclx.M.a Varia oppido capax, quē propter uniuersam Hispaniā Græci appellauere Iberiam. Ex Plynio ca.tertio tertij. Concordant omnes Hispaniā Iberiā dictam esse,ab Ibero eius regionis fluuio. Lucanus in quarto.

Cinga rapax,uetitus fluctus, & littora cursu
Oceani pepulisse suo,nam gurgite mixto
Qui præstat terris,aufert tibi nomen Iberus.

b ¶ Bætis prouinciæ.) Verba sunt Plynij ca.primo lib.tertij.Bætica a flumine eam mediā secante cognominata,cunctas prouinciarū diuiti cultu,& quod in fertili,ac peculiari nitore præcedit.Et infra.Bætis in Tarraconensi prouincia,nō ut aliqui dixere,Mentesa oppido,sed Tegensi exoriens saltu &c.Philosttus circa principiū lib.quinti.Nauigarūt (inquit)fluuiū Bætim,qui maxime oceani naturā erga fluxum, refluxūq;, declarat. Excrescente enī pelago uersus fontes,ex quibus oritur fluuius fertur spiritu quodā ipsum a mari depellente. Regionē uero ab eo flumine Bæticam cognominatā,optimā,uberrimāq; esse tradūt. Ciuitatibusq;,& pascuis abundantem Deriuat aūt fluuius per omnes urbes,agri uero egregie culti affatim omnia ferūt. Cœli temperies talis est, qualis autumni tēpore in Attica esse solet.Ex uerbis Philostrati apparet,cur Papinius dixerit Sylua septima lib.secundi.Attollat refluos in astra fontes.

c ¶ Carthaginē apud Iberos.) Conformiter Mela in secundo.Ply.in.3.Martianus in sexto.Stra.lib.3.asserunt Carthaginē nouā constructā ab Hasdrubale,qui(inquit Stra.)Barcæ Hānibalis genitori successit. Syllius autē lib.tertio, & quintodecimo scribit Carthaginē hanc fundatā a Thelamonio Teucro.Versus Syllij, ex lib.15.sunt.

Vrbs colitur Teucro quondā fundata uetusto
Nomen Carthago,Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyę sua,sic terris memorabile Iberis
Hæc caput est,nō ulla opibus certauerit auri,
Non portu,celsoue situ, non dotibus arui
Vberis,aut agili fabricāda ad tela uigore.

Inuade aduersis nate hanc ductoribus urbem &c.Hæc nō possunt de uetere Carthagine ullo modo intelligi, sed de noua,quā Scipio superior summis uiribus expugnauit, author Liuius lib.6.&.zo.ab urbe cōdita.Nisi quis dicat id poetica licentia dictum a Syllio.Vel quod placet magis,Carthaginē nouā primū fundatā a Teucro,a Pœnis tandē instauratā,& mox coloniā factam fuisse.

d ¶ Tarraconem.) De Tarracone Ply.ca.3.tertij.Tarrago(inquit)Scipionū opus,sicut Carthago Pœnoꝝ. Meminit Ausonius in Catalogo urbiū nobiliū.Ab hac urbe,Tarraconensis prouincia dicta est,de qua Ply.cap.zo. lib.quarti.Plura Ptole.ca.6.li.secūdi.Laudat Martialis Tarraconense uinū,sic enī scribit.1.Distichoꝝ.

Tarraco Campano tantum cessura Lyeo,
Hæc genuit Tuscis æmula uina cadis.

Hinc Syllius in tertio eā uitiferā nominat,& Latio tantum cessura Lyeo.

e ¶ Gemma Ceraunia.)Sumpsit hæc Solinus ex ca.9.tricesimiseptimi libri naturalis historiæ.Est(inquit)inter candidas,& quæ Ceraunia uocatur,fulgorem syderum rapiens.Ipsa Crystallina splendoris cærulei,in Carmania nascens.Albam esse Zenothemis fatetur,sed habere int⁹

stellã concursantẽ Sotacus, & alia duo genera fecit Ceruniæ, nigras, rubentesq́. Per illas, quæ nigræ sunt, & rotundæ, urbes expugnari, & classes, easq́ Betulos uocari. Faciũt & aliã rarã admodũ, & Parthorũ magis quæsitã, quoniã nõ alibi inueniatur, q̃ in loco fulmine icto. Vnde & nomen habet, κεραυνός enim græce, latine fulmen dicitur. De qua re sic Marbodęus inquit. Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen, Illis quippe locis, quos cõstat fulmine tactos Iste lapis tantũ reperiri posse putãt, Vnde κεράυνιος est Græco sermone uocatus. Nã quod nos fulmen Gręci dixere κεραυνόμ &c. Albertus secũdo Mineraliũ perperã Ceraurũ, uel Coranũ nominat. Itẽ in Germania reperiri. Sed esse potest ut id factũ sit non authoris, sed scriptoris uitio Ceraurũ, pro Cerauniũ, & Germania pro Carmania scriptũ sit. Color est Pyropo similis, idest ignei aspectus. a ¶ Cassiterides insulæ.) Ply. ca. zz. quarti lib. Ex aduerso Celtiberiæ (inquit) cõplures sunt insulæ κασσιτέριδες dictę, a Gręcis a fertilitate plũbi. Idẽ Strab. & Mela Pompo. uterq́ libro. 3. Ptole. ca. 6. secundi dicit has esse numero decẽ in occiduo mari sitas. Diod. Siculus lib. 6. Sup Lusitaniã (inquit) plurimum stagnũ effodit, in insulis Oceani Iberiæ proximis, quæ a stagno Cassiterides nominantur. Gręcis enĩ κασσίτερος stannũ dicit. b ¶ Tres Fortunatæ.) Ply. ca. zz. lib. quarti scribit has esse sex. E regione (inquit) Arrotrebarũ promõtorio deorũ sex, quas aliqui Fortunatas appellauere. Ptol. ca. 6. secundi meminit duarũ insularũ, quas etiã deorũ appellat. c ¶ Ebusus.) De Ebuso, & Dianio insulis omnia ex Plynio in fine ca. 5. lib. tertij. Versus est in Sylua sexta primi Statij, quo loco de Saccharo meminit. Et quas (inquit) præcoquit Ebusita cannas, quẽ locum emendat Hermolaus ca. 306. sui Corollarij, ut non Ebusita, sed Hipasyta legendũ sit. d ¶ Colubraria.) De Colubraria quoq́ insula omnia ex Plynio ca. 5. lib. tertij. Plura Mela Põponius in fine secundi. e ¶ Bocchoris.) Bocchoris regis meminit Diod. Siculus in secũdo. Item Plutar. in uita Demetrij, sed qđ fuerit harum insularũ rex, non memini me legisse apud alios. Ply. autem sic ait. Baleares funda bellicosas. Græci Gymnasias dixere. Maior. C. M. p. longitudine, circuitu uero. cccclxxx. M. Oppida habet ciuiũ Romanorũ palmam, & pollentiã. Latinorũ ciuiũ, & Tucini qđ fęderatũ Bocchorũ fuit. Capite autem. zz. quarti scribit Boccoros esse gentẽ Bęticæ. Ab hoc fortassis rege nomen sumptũ. f ¶ Baleares.) De his insulis scripsi pauca apud. L. Florum ca. 8. lib. tertij. De euersione autẽ frugũ in eis, a cuniculis, sumptũ est ex fine ca. 5. tertij Plynij. Capite aũt. z9. lib. octaui. Nec minus (inquit) clara exitij documenta sunt etiã ex contẽnendis animalibus. M. Varro author est a cuniculis suffossum in Hispania oppidũ a talpis in Thessalia, ab ranis ciuitatẽ in Gallia pulsam, ab locustis in Africa &c. g ¶ Ad euersionẽ frugũ.) Sũt exemplaria, in quibus falso pro frugũ, Phrygũ scriptũ sit. Esse frugum legendũ ex uerbis Plynij clare mõstratur. Ebusi terra (inquit lib. 3.) serpentes fugat, Colubrarię parit. Ideo infesta omnibus nisi Ebusitanã terrã inferẽtibus. Græci Ophiusam dixere. Nec cuniculos Ebusus gignit populãtes Balearium messes. h ¶ In capite Bęticę.) Sumpsit hæc omnia Solinus ex ca. zz. quarti Plynij. In ipso uero cap. mox Bætice (inquit) ab ostio freti passuũ. lxxv. M. Gadis longa, & (ut Polybius scripsit). xij. M. Lata. iij. M. p. abest a continenti. Proxima parte minus pedes. D. CC. Reliq̃ plus septẽ. M. ipsius spatiũ. xv. M. pass. est. Habet oppidũ ciuiũ Romanorũ, quod appellãt Augustana urbs Iulia. Gaditani ab eo latere, quo Hispaniã spectat pass. fere centum. Altera insula est in longũ. cc. milliũ pass. xl. M. lata, in qua prius oppidum Gadiũ fuit. Vocatur ab Ephoro, & Philistide, Erythrea a Timęo, & Sylęo. Aphrodias, ab indigenis Iunonis. Maiorẽ Tymęus Cotinusam apud eos uocatã ait, nostri Tarteson appellant, quam Pœni appellarunt Gadira, nã Pœni Gadira punica lingua septum significãt. Erythręa dicta est, quoniã Tyrij ab origine eorũ orti ab Erythręo mari ferebantur. De ea Dio. Siculus lib. 6. Phœnices quondã, inqt,

a quã etiam Indicis præferũt. Huius Ceruniæ co
lor est e Pyropo. Qualitas igni probatur. Quem
si sine detrimento sui perferat, aduersus uim ful
gurũ creditur opitulari. Cassiterides [a] insulę spe
b ctant aduersus Celtiberiæ latus/plumbi fertiles.
Et tres Fortunatæ, [b] e quibus solũ uocabulũ sig
nandũ fuit. Ebusus, [c] e Balearibus, quæ a Dianio
abest septingenta stadia. Serpentem non habet,
c utpote cuius terra serpentes fuget. [d] Colubraria,
quæ Sucronẽ uersus est, fœta est anguibus. Boc
choris [e] regnũ Baleares [f] fuerũt, usq́ ad euersio
nem [g] frugũ cuniculis animalibus quondã copi
d osæ. In capite Bæticę, [h] ubi extremus est noti or
bis terminus, insula a cõtinenti septingentis pas
sibus separatur, quã Tyrij a Rubro profecti ma
ri Erythræã, Pœni lingua sua Gadir, id est sepem

ad diuersa emporia nauigantes sępius plures in Lybia, nōnullas in Europa, quę ad occidentē spectat, colonias condidere. Multis deinde opibus coactis, extra colūnas Herculis oceanum ingressi, in Chersoneso Europæ littoris colūnis propinquo, condidere urbem, quā Gadirā dixerunt. In ea inter cætera ædificia templū Herculi, quod ad nostrā usq; ætatem, summa in ueneratione, honoreq; est habitum. Statis de more Phęniciorū sacris sumptuoso opere cōstruxerūt. Plures Romanorum duces clarissimi,

nominarunt. In hac Geryonē [a] habitasse pluri- a
mis monimentis probatur, tametsi quidam pu-
tent Herculē boues ex alia insula [b] abduxisse, q̃
Lusitaniā contuetur. Sed Gaditanū fretum a Ga-
dibus dictum. Atlanticus ęstus [c] in nostrum ma- b
re discidium orbis immittit. Nam ὀκεανός, [d] quem
Græci sic nominant, a celeritate, ab occasu solis

magnis rebus gestis, uota huic deo suscepta persoluerūt, Hæc Diod. Hinc a Lucano in septio Gades Tyrię nuncupantur. Et Syllio lib. 16. A Statio Sylua. 1. tertij. Solis cubilia, q᷑ exacto dic motu, sol illuc occidat, & lucem terminet. De hac insula lege uersus Rufi Auieni. Gadir prima fretum &c. Stephanus sic inqt, γάδειρα πόλις καὶ νῆσος ἐν τῷ ὠκεανῷ στενή, καὶ περιμήκης ὥσπερ ταινία τῆς γῆς δέρά. Hoc est, Gadera urbs, & insula in Oceano angusta, & oblonga existens uitta quędā, & terræ ceruix. De ea scribunt Herod. in. 4. Diony. poeta, Strabo, & Mela Pom. lib. 3. Claud. Ptole. ca. 4. secundi. Plura Philostratus in principio quinti uitę Apollonij. a ℂ Geryonē habitasse.) Fabulant̄ poetæ ex sanguine Medusæ a Perseo peremptæ, fuisse genitos Chrysaora, & Pegasum. Chrysaora autem dictum ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἄορος, hoc est, ab auro, & ense quē gestarit. Ex Chrysaore autē Geryonē natum dicunt, quā rem Hesiodus sic in Theogonia cecinit.

Horrendus Chrysaor, subitis & Pegasus alis
Exiliunt, equus oceani sub fontibus ortus
Dicitur, est quoniam fons dictus Hellane πηγή.
Alter ab aurato manibus, quem fulminat ense
Fit Chrysaor, sonat ensis ἄορ, sonat at χρυσὸς aurum
Edidit at Chrysaor sibi Geryonęa trifaucem,
Ante suas illum uis Herculeia iuuencas
Perdidit, atq; animam claua deponere iussit.
Senserat ereptum infelix Erythræa tyrannū,
Ditariq; sua doluit Tirynta rapina.

Fabulam multis prosequitur Diod. Siculus in quinto. Decimus (inquit) labor ab Euristheo Herculi iniunctus, ut Geryonis boues, qui in Iberia, loca uersus oceanum sita pascebantur, ad se deduceret &c. Scribit idem Diod. Siculus in sexto, incolas earū regionū, quibus Geryon imperauerat, aureo numo, aut argenteo non uti, quæ afferri ad insulam prohibent, causam afferentes Geryonē Chrysauri filiū, auro, atq; argento opulentissimū quondā, ab Hercule bello expugnatū. Existimant enim eo pacto cum auro, atq; argento careant, sese facile omnes uitæ insidias euasuros. Canit Apollonius primo Argonauticon Aeseritas fuisse terrigenas iniuriosos, atq; agrestes homines, quibus singulis sex fuisse manus. Huius genus monstra fuisse sæpe orta, multis historijs comprobatur. Lege libellū, inter cætera, Iulij obsequentis, qui de prodigijs inscribitur. Non minus impossibile factu uidetur, quod in Melpomene scribit Herod. de uirgine quadā Hyleę terræ, quā scribit ancipitis fuisse naturæ, humanæ, ac serpentinæ, supernæ quidē femorū tenus fęminā, inferius autē uiperā, ex qua Hercules etiā filios ꝓcreauit. An aūt hęc, & q̄liter generari possint, aperit Arist. decima Sectione problematum, & ca. 4. quarti de generatione animaliū. Adeas Albertū. 18. de Animalibus libro. Qui putant hoc fabulosum esse, exponunt unde fabula sumpta fuerit. Lege ad id Iustinū lib. ultimo, & latius apud Seruiū. 7. Aeneidos libro super illud. Geryone extincto &c. Suetonius in Tiberio scribit fuisse iuxta Patauiū, Geryonis oraculū. b ℂ Herculē ex alia insula abduxisse boues.) Aristoteles (ut Aelianus refert) scribit Erythręā hanc insulā non esse, nec ex ea Herculē abduxisse boues, sed ex Hypate insula altera, idq; notū esse dicit ueterū Epigrāmate in colūna quadā eius insulæ sculpto, locūq; eum, ubi id factum sit, Erythrū nominatū. c ℂ Atlanticus æstus in nostrū mare.) Sumpsit hæc oīa Solinus ex fine capitis quinti tertij Plynij. Lege quæ ca. 28. supra sunt annotata. d ℂ Oceanus, quē Græci.) ὠκύς Græcis uelox dicitur, ob uelocitatem ergo oceanus dictus est. De Oceano ab occasu solis irrūpente, & Abila, Calpeq; columnis Herculis. Lege Pom. Melā in principio. Itē lib. 1. ubi Mauritaniā describit. Ply. in Prologo tertij naturalis historiæ. Diodorū Siculum libro quinto. Philostratus in uita Apollonij libro secundo, tribuit hæc omnia Herculi Aegyptio, nō Thebano. Cicero tertio de natura Deorum dicit fuisse sex Hercules a ueteribus celebratos. Marcus Varro. 44. Hercules fuisse testatur.

irrumpens læuo latere Europam radit, Africam dextro, ſciſsisq; Calpe, & Abila montibus, quos dicũt columnas [a] Herculis, inter Mauros funditur, & Hiſpaniã. Ac freto iſti [b] cuius quindecim milia paſsuũ efficit lõgitudo, latitudo uix ſeptẽ. Quodam oſtio aperit limen interni ęquoris mixtus mediterraneis ſinibus, quos aduſq; orientẽ propellit. Horum, qui [c] Hiſpanias perfundit, Ibericus fertur, & Balearicus. Qui Narbonẽſem ꝓuinciam, Gallicus, mox Liguſticus. Ab eo ad Siciliam Thuſcus, quem Gręci Ioniũ, [d] uel Tyrrhenum, Itali inferum uocant, A Sicilia Cretam uſq; Siculus. Inde Creticus, qui in Pamphyliã, & Aegyptium protenditur mare. Quę aquarum moles torto in Septemtrionẽ [e] prius latere, anfractibus magnis iuxta Græcias, & Illyricũ per Helleſpontum in anguſtias ſtringitur [f] Propontidis, quæ Propontis Europam, Aſiamq; diſcriminãs ad Męotidẽ peruenit. Cauſas nominũ [g] non uniformis dedit ratio. Aſiaticum, [h] & Phœnicium a

a ℭ Columnas Herculis.) De ijs columnis Herculis, alibi abunde retulimus. b ℭ Freto iſti, cuius xv.M.paſs.) Sumpſit hęc Solinus ex prologo tertij Plynij. Quindecim (inquit) paſsuũ in longitudine, quas diximus fauces oceani patent quinq; milliũ in latitudine a uico Mellaria Hiſpaniæ, ad promõtoriũ Africæ Album, authore Turãnio Gracula iuxta genito. T. ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus. vij. M. paſs. ubi uero plurimũ. x. M. Tam modico ore, tã immenſa æquorꝝ uaſtitas proditur. Pom. Mela lib. primo, Hoc primũ anguſtum (inquit) nec amplius decẽ millibus paſſuum patens, terras aperit, atq; intrat. c ℭ Horum qui Hiſpanias.) Sumpta ſunt hæc oĩa ex fine ca. qnti tertij Plynij, ad quẽ breuitatis cauſa lectorem remittimus. d ℭ Quẽ Gręci Ioniũ.) Ply. ca. 5. tertij non Ioniũ, ſed Notium habet. Ab eo (inquit) ad Siciliã inſulã Thuſcum, qđ ex Gręcis alij Notiũ, alij Tyrrhenum &c. De utroq; mari, quo Italia alluitur. Virg. octauo Aeneidos.

Et mare, qđ ſupra teneãt, qđq; (alluit infra.

e ℭ Torto in ſeptẽtrione prius latere.) Mare Aegæum intelligit. Mare enim Mediterraneũ, poſt arces Patereidas, hoc ẽ poſt Lyciam, ſeſe in Boream flectiẽ, & Aegęum efficit pelagus. Dionyſius Afer.

Hinc uero pontus rurſus con- (uerſus ad Arctos.

Hinç apud Auienum legendũ alias docuimus.

Ac rurſus in Boream uada ſe- (met cęrula curuãt,

Cũ ante in Zephyrũ legereẽ. Priſcia. trãſtulit. Poſt hęc Arctoas ad partes &c. Mare ultra Siciliã, quod eſt ad Salentinos, Auſoniũ Polybius appellat. Eratoſthenes autem inter oſtiũ oceani, & Sardiniã, quicquid eſt, Sardoũ. Inde ad Siciliã Tyrrhenũ. Ab hac Cretam uſq; Siculũ. Ex Plynio & hæc lib. tertio. f ℭ In anguſtias ſtringitur.) Mela Pomp. lib. primo, de mari noſtro loquens. Qua diffunditur (inquit) alia, alijs locis cognomina acceptat. Vbi primũ ſe coarctat, Helleſpontus uocatur. Propontis ubi expãdit. Vbi iterum pręſsit, Thracius Boſphorus. Vbi iterum effundit, Pontus Euxinus. Qua paludi committitur. Cimmerius Boſphorus. Palus ipſa Męotis. Si quis hos maris anfractus, uel ſenſu cupit aſpicere, is adeat Ptolemęi decimã Europæ tabulã, & primã, & ſecundã Aſiæ. g ℭ Cauſas nominum.) Capite primo Geneſeos a Moſe ſcriptum eſt. Congregentur aquæ, quæ ſub cęlo ſunt, in locũ unũ. Et mox ſubiungit. Congregationes aquarũ appellauit maria. Id exponẽs Beda homo de ſacris literis optime meritus. Cũ (inquit) multa cõſtat eſse maria, in unũ tamẽ locũ dicit aquas cõgregatas, qa cũcta magno mari iuguntur. Siqui lacus in ſemetipſis ſtricti uidentur, occultis tamen meatibus in mare reuoluuntur. Foſsores quoq; puteorꝝ hoc probant, quia omnis tellus per inuiſibiles uenas, aquis repleta eſt, quibus ex mari principiũ eſt. Vna aquarũ (inquit diuus Ambroſius ca. 3. tertij Hexameron) iugis, & continua cõgregatio eſt, ſed diuerſi ſinus maris. Nãq; portus maris noſtri ſinus ampliſsimus. Meritoq; in diuerſis locis, diuerſa ſunt nomina, quia uocabula aqs ex regionũ uocabulis adhęſerunt. Vna autem congregatio aquarum, eo qđ iugis unda, atq; continua ab Indico mari, uſq; ad Gaditani oram littoris, & inde in mare Rubrum, extrema, circumfuſo orbem terrarum includit oceano. Interius quoq; Tyrrheno Adrias, Adriæ cætera maria miſcentur, nominibus diſtincta, non fluctibus. Et infra. Sicut enim multæ terræ, ut Africa, Hiſpania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, atq; Italia, pro regionũ appellantur uocabulis, & una eſt terra, ita multa dicuntur pro locorꝝ appellationibus maria, & unum eſt mare &c. h ℭ Aſiaticum, & Phœnicium.) Ab his pręſertim prouintijs,

prouincijs dictum. Ab insulis Carpathium, Aegeum, Icareum, Balearicum, Cypriū. A gentibus Ausonium, Dalmaticum, Ligusticū, Thuscum. Ab oppidis Adriaticū,[a] Argolicū, Corinthium, Tyrium. A casibus hominū Myrtoum,[b] uel Hellespōtum.[c] A memoria regis Ioniū. A bouis trāsitu, uel angustijs, etiam meatibus boum peruijs Bosphorus.[d] A moribus accolarū Euxinus ἄξενος[e] ante appellatus. Ab ordine[f] fluenti Propontis, Aegyptium pelagus Asiæ[g] datur. Gallicum Europæ, Africum Libyæ. His ut quæq; proxima sunt, uenerunt in partes partium. HAEC in gremijs[h] terrarum. Oras autem extimas ocean⁹ amplectitur, qui a littoribus[i] suis Arabicus, Persicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caspius, Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlāticus, Libycus, Aethiopic⁹ dicit̄. Cui⁹ accessus incremēta circa littora[k] Indiæ uehemētissime ꝓruūt, maximosq; ibi exitus faciunt, siue qđ suspensus altius sustollatur ui caloris, seu qđ in ea parte orbis & fontiū, & fluminū copia sit effusior. DVbitatur

denominata sunt maria, quæ uel maris imperio sortitæ sunt, uel nauigandi peritia plurimū ualuerunt. De Carpatho, & Icarco mari unde dicta sunt, ca.21 dictum est. De Aegæo ca. 15. De Balearico, Ausonio, Ligustico, Thusco, Plynius ca. quinto tertij naturalis historiæ. a ℂ Adriaticū.) De Adriatico mari cap. 16. lib. tertij sic inquit Plynius. Nobili portu oppidi Thuscorꝫ Atriæ, a quo Atriaticū mare ante appellatū, qđ nunc Adriaticū. Eustathius refert q̄rundā sententiā, ita scribentiū. Iaon (inqt) Italus Adriæ pater fuit, a quo sinus Ionius, qui mox ab Adria filio dictus est Adriaticus. Appianus secundo bellorꝫ ciuiliū libro scribit Ioniū Dyrrhachij filium ab Hercule per errorem fuisse peremptum, cumq; Ionij corpus tumularet in mare proiecisse, ut cognomen illi tandē imponeret. Seruius tertio Aen. tradit Ionium sinū esse immēsum, ab Ionia usq; Siciliam, & huius partes esse Adriaticū, Achaicum, Epiroticū. Maria enī (inquit) uel a prouīcijs, uel ab insulis, uel a ciuitatibus nomē accipiunt. Sūt qui dictum Ionium tradant ab Ius erroribus. Alij ab Ionibus populis, qđ in eo naufragio perierint. b ℂ Myrthoum.) Hoc mare, itra Ioniū, & Aegæum interiacet, a Myrthilo Mercurij filio nomē habens. Oenomaus enim Pysæ tyrānus hac lege Hippodamię filiæ nuptias statuit, ut eam petens si ab ea curruli certamine uictus foret/ interficeretur, uictor eam uxorē duceret. Pelops Myrthilum puellæ aurigā promissis corrupit, ob quam rem cursu Hippodamiā superans uxorem ex pacto duxit. Myrthilū ne ei pactā mercedē solueret, in mare præcipitē dedit. Ex eius ergo morte, Myrthoū mare dictum postea. Authores Acron primo Carminū Horatij. Placidus. 4. Thebaid. Dio. Siculus in fine quinti. Alij a Venere dictum uolunt, cui sit Myrthus consecrata. Pausanias existimat ab Myrthus insignis mulieris nomine, nomenclaturā inditā. c ℂ Hellespontum.) Hellespontū dictū esse ab Helle Atamantis filia ibi summersa, nemo est, qui ambigat. d ℂ Bosphorus.) Mare tam arctum, ut bubus etiam transnari possit, unde & nomen inditum apud Græcos. Flaccus Valeri⁹ quarto Argonauticon dictum scribit a boue, in quā Io a Ioue conuersa fuerat.

Bosphoron hic ueteres errantis nomine diuæ
Vulgauere.

Sunt autem Bosphori tres authore Eustathio Dionysij interprete, Thracius, qui olī Mysius dictus est, quod iuxta eū Mysij quondā habitauerint. Cimmerius a Cimmerijs populis nomē habens. Tertius Indicus. e ℂ Euxinus, ἄξενος.) Euxinus apud Græcos bonū hospitiū, siue bonum amicū significat, ab εὖ bonū, & ξένος hospitiū, qđ per cōtrariū intelligimus ob sęuitiā scilicet incolarum. Antea enim ἄξενος .i. inhospitalis ab effectu dicebatur. Hinc ab Ouid. 3. Tristiū dictū est. Euxinus falso nomine dictus habet. Et quarto quarti eiusdē operis. Dictus ab antiquis Axinus ille fuit. f ℂ Ab ordine fluenti, Propontis.) Propontis ex eo dicta, quod pro .i. ante Pontū sita sit. g ℂ Asię datur.) Ea Aegypti pars, quæ ultra Nilū, orientem uersus est, ad Asiā pertinere dicitur. h ℂ In gremijs terrarum.) Idest, ad maria, quæ intra terrā sunt/ pertinent. i ℂ A littoribus suis.) Sicut enim (inqt) mare mediterraneū a locis proximis, ita & oceanus terrā ambiens, a suis etiā littoribus sortitur cognomina. Improprie autem Caspiū, & Hircanū mare. Oceani partes enumerat hic Solinus. Solini exemplaria ferme omnia sic habēt. Atlanticus, Libycus, Aegyptius dicitur. Verū Aegyptiū pelagus nequaq̄ pars oceani recte dicitur. k ℂ Circa littora Indiæ.) Scribunt tā Philosophi, q̄ Astronomi. Lunam maiorem

maiorē uim habere in India, q̄ alibi, sicut de sole ipso experientia deprehenditur. Constat etiā ui caloris, aquā altius tolli, ut in feruente aqua nosse licet. De Indię ingenti fontiū, & fluminū copia, patet infra ca.65. Sunt ergo maris Indici accessus incrementorꝫ causæ tres. Lunæ ipsius uis, Solis ingens calor, & aquarū illo fluentiū ingens copia. a ℭ Dubitat̄ etiā nūc.) Inter naturę miracula, nō paruū illud est, qđ maria statis tēporibus, ac lunaribus horis fluunt, & refluunt. Eius effectus diuersi diuersas causas attulerūt. Quidā uentis idipsum totū tribuūt, qui quoties uiolenter efflauerint, undas maris concitāt, & euertūt. Vndę enim maris cū in tumorem redactæ fuerint, terras proximas fluctibus irrigant. At cessante uentorꝫ impetu, in locū consuetum mox mare reuertitur. Aristoteles, & Heraclitus, a sole maris fluxus, & refluxus fieri existimant, qđ uidelicet/solis propinquitate mare ęstuans intumescat, fluensq; tandē ꝓxima queq; uerberet. Quodsi caloris solis inde abierit, refluere in seipsum mare necesse est. Timęus flumina causat̄ per Celtarū montes Atlanticū irrumpentia. Protrudendo enim (inquit) suo impetu, mari æstum ciere. Cōtraq; remisso mare retro denuo agere, & ęstū tandē refluū sic efficere. Sunt qui in sydera hunc redigant effectum. Opinantur enim sydera, qđ sint naturæ flāmeę aquarū uaporib⁹ sursum tractis omnino ali. Vi ergo syderum aiunt maria sursum tolli, quæ sic elata in diuersum effluunt. Seleuchus Mathematicus mouens ipse terrā, circūactui, motuiq; eius occursare lunæ uertiginē dicit. Quo impetu colligente se inter hæc duo corpora, flatu, & in Atlanticum irruente, probabili ratione cōturbari mare. Plato (ut Plutar. refert) in elationē quandam huius causam confert. Aquas enim cuiusdā specus hiatu sustolli, & late effluere, subindeq; eodē affluere, ex quo undabunda maria iactari. Pytheę Massyliensis, quē plures sequunt̄, opinio uerior. Is enī scribit maris accessus, lunę fieri incremento. E diuerso, decremento recessus fieri. Probus insignis Grāmaticus secundi Georgicorꝫ cōmentario, ait æstus maris ad lunæ motum, & rationem fieri. Sed lunæ (inquit) sunt quinq; motus. Diurnus, menstruus, annotinus, altitudinis, depressionis. Hi extremi (inquit) ad mare pertinent. Macrob. 1. de som. Scipionis libro, tradit hos maris fluxus, & refluxus uariari secundū lunę diuersitatē, ita ut oceanus primo nascentis lunę die fiat solito copiosior, minuitur paulisper secundo, minorēq; uidet eū tertius, q̄ secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit. Rursus octauus dies, manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, & undecimus fit quarto par, tertio quoq; duodecimus, & tertiusdecimus fit similis secundo, quartusdecimus primo. Tertia uero hepdomas eadē facit, quę prima, quarta, quę secūda. Nihil est quod ad huius rei notitiā pertineat, quod nō eleganter simul, & copiose scribatur a Plynio ca.99. secūdi natu. historiæ. Vide diuū Ambro. ca.7. quarti Hexameron. Herod. lib. septimo scribit esse mare in Græcia, ubi totū diē ęstus atq; reciprocatio fluctuū fiat. b ℭ Phisici autumant.) Stoicorꝫ fuit opinio mundū hūc animatum esse, ac sensu pręditū. Moti aūt sunt quibusdā apparētibus argumentis. Sic enim argumentant̄. Fieri non posse, ut sensu careat, qđ sensibilia ex se creat. Mundus aūt generat hominē, qui est sensu prędit⁹. Ergo & mundū ipsum sensibilē esse. Item sine sensu esse non posse, cuius pars habeat sensum. Igit̄ q̄a homo sensibilis est, etiā mundo cuius pars homo est inesse sensum. Siquis plura cupiat, adeat Lactan. ca.6. secundi. Laertiū lib.7. in uita Zenonis. M. Tulliū secundo de natura Deorꝫ, & lib. de Vniuersitate. Pōp. Mela in principio tertij Geographiæ fere eadē refert, quæ a Solino hac parte de causa motus maris referuntur. Neq; adhuc (inquit) satis cognitū est, anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractāq; cū spiritu regerat undā undiq;, si (ut doctioribus placet) unū animal est. An sint depressi aliqui specus, q̄ reciproca maria sidant, atq; inde se rursus exuberantia attollant. An luna causas tantis meatibus ꝓbeat. Ad ortus certe eius, occasusq; uariantur. Neq; eodē assidue tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, ita decedere, atq; aduentare comperimus. Adscripsi Strabonis uerba ex primo Georaphiæ libro, huic loco maxime conuenietia. Mare (inquit) natura ipsa, refluens terrā reuerberat. Animantibus enim simile est. Sicut enim illę spiritum assidue admittūt, & remittunt, sic mare semper in se, & ex se recurrenti quadam agitatione mouetur. Id autem perstanti in littore indicat fluctuatio. Pariter enim alluuntur, & undantur, & rursus alluuntur, & istud assidue, & fluctui supercurrit quoq; unda, & si tranquillum sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram. Magnum indi-

a etiam nunc[a] quibus ex causis intumescat Oceanus, uel quatenus cum superfluus sibi fuerit, rursus in se residat. Nec in obscuro est, plura pro ingenijs disserentiū, potius quā pro ueritatis fide
b expressa. Sed omissa ancipiti concurrentiū quęstione, has opiniones probatissimas inuenimus. Physici[b] autumant mundū animal esse, eūq; ex uarijs elementorꝫ corporibus conglobatū, moueri spiritu, regi mente. Quæ utraq; diffusa per

membra omnia, æternæ molis uigorē exerceāt. a
Sicut ergo in corporibus nostris cōmercia sunt
spiritalia, ita in profundis oceani nares quasdam
mundi constitutas, per quas emissi anhelitus, uel
reducti, modo inflent maria, modo reuocēt. At b
hi qui syderum [a] sequuntur disciplinā, contendūt
meatus istos commoueri lunæ cursibus, adeo ut
sic uicissitudines inter maciem aquarū, & pleni-
tudinē respiciāt ad auctus eius, uel [c] defectiones. c
Neq; eodem semper tempore, sed prout illa aut
mergat, aut surgat, uariāt se alternātes recursus.

DE LIBYA, HORTI HESPERIDVM, ac Atlante monte. CAP. XXXVII. d

DE Hispania [c] excursus [d] in Libyam. Nam e
Belone progressus, quod Bęthicæ oppidum est, ultra interiacens [e] fretum trium & triginta milium passuum Tingi ex-

cium est e mari alga permulta in littus proiecta. Hoc magis spirante uento contingit &c. Hunc Strabonis locū transtulit in suū. Cęlius ca. 17. quartidecimi Anti. lectionū. a ¶ At ij qui syderū sequunt disciplinā.) Astrologorū constans sententia est, lunā humidis prędominari, queadmodū solē calidis. Vnde consequens est, ut super regionē quācunq; eleuata luna fuerit, in ea maris aqua directe sursum tollat, ueluti naturalē eius sequens causam. Quod si ita est, apparet aquā maris in eo loco altiorē esse, qui directe opponitur lunę cētro. Fit autem hæc aquarū eleuatio, ut est author Albumasar, quadā lunæ naturali uirtute, qua luna maris aquas ad se trahit, uti ui sua magnes ferrū solet. Aliorū cōmunior est opinio, id accidere asserentiū angulorū diuersitate, quos lunæ radij super aquas faciunt, dū uel luna oritur, uel in cęli medio existens fuerit. Hanc lunarē uim sup maris aquas late Scotus exequitur quęstione tertia, distinctionis quartædecimę secundi sententiarū libri. Aristo. uerba sunt ex sexto capite eius libri, quem de Elementorū proprietate inscripsit. Cum æquat (inquit) luna cęli medium, ad suam formā reuertitur maris aqua, deide cū occidere cæpit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit, tuncq; diminui aqua incipit, quemadmodū cū luna oriri uult, aqua augeri mox incipit. Ad hunc quoq; locum, faciunt q̄ scribit Diuus Ambro. ca. 7. quarti Hexameron. Non aliena sunt præterea, quæ cap. ultimo Noctiū Atticarū scribit Gellius. Versus ad idē sunt Syllij libro tertio. Mira dehinc cernit &c. Et Lucanus primo Pharsaliæ. Ventus ab extremo pelagus sic axe uolutet,
Destituatq; furens, an sydere mota secundo
Tethyos unda uagæ lunaribus ęstuet horis.
Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas
Erigat Oceanum, fluctusq; ad sydera tollat.

Lucretius lib. quinto. Nam modice fluere &c. Nec prętereundum, quod Diodorus Siculus refert libro quarto, Esse uidelicet in Oceano loca, ubi nulla sit tempestas, aut fluctuū maris inundatio. Sed loca consignasse satis sit. b ¶ Defectiones.) Sunt uetusta exēplaria, & quidē plurima, in quibus scriptum sit, eliquia. i. defectus, & effluxiones, a uerbo eliquo, quod dissoluo, defluoq; significat. c

DE HISPANIA excursus in Libyam.) Hucusq; Solinus, Plynianū ordinē immitatus, egit de Europa, & ijs, quæ in ea digna relatu uisa sunt, nunc eiusdem Plynij sequens seriem ad Libyā describendam stilū uertit. Vt enim Hispania prima Europæ pars est, ita Mauritania Africæ. Veteres Geographi littoralem Aphrycā, siue Libyam in quatuor prouincias diuiserunt. Mauritaniā, Numidiā, Africam minorē, & Cyrenaicā. Sed a posteris (ut Sex. Rufus refert) per omnē Africā, sex prouinciæ factæ sunt. Alij plures in ea prouincias esse dicunt. Libyā minorē, Cyrenensem, Pentapolim, Tripolim, Bizantium, Carthaginē, Numidiam, Mauritaniam Citifensem, Mauritaniam Cæsariensem, Mauritaniam Tingitanam, & circa solis ardorē Aethiopiam. Lege Ptolemęum in principio quarti, & Solinum ipsum capite quadragesimo. d ¶ Excursus.) Idest ex Hispania Europæ fine in Libyam trāsitus est. e ¶ Interiacens fretum trium & triginta miliū passuum.) Hūc Solini locum quidā deprauatum putant, reponuntq; pro trium & triginta milium passuum, triginta milia passuum, quod apud Plyniū capite primo quinti sic legatur. Tingi abesse a Belone oppido Bæticæ proximo traiectu xxx. M. pass. Quid si nūerus apud Ply. nō apud Solinū deprauatus sit. Nā eandē cū Solino horū locorū

a cipit Mauritaniæ [a] nunc colonia, & cuius pri-
mus author fuit Antęus, Porro quia in illo ambi
tu Aegyptiũ [b] finitur pelagus, & Libycũ incipit,
placuit ut Africam, Libyam diceremus. Quidã
b tamen Libyam a Libya Epaphi [c] filia, Africã autẽ
ab Afro [d] Libys Herculis [e] filio potius dictam re-
ceperunt. Lix quoq; [f] colonia in eodem tractu
constituta est, ubi Antæi [g] regia, qui implicandis,
c explicandisq; nexibns humi melius sciens ue-
lut genitus matre terra, ibidem ab Hercule ui-
ctus, & extinctus est. NAM de hortis Hesperi-
dũ, [h] & peruigili dracone, ne famę licẽtia uulne-

distantiã tradit etiã Martianus in uicinis terris natus, & in mensuris locoꝝ reddendis plurimũ studiosus author. Sunt autem eius uerba ex lib. 6. hæc. Belonensis (inquit) Bethicæ ciuitas trigintatribus milibus a Tingi oppido disparatur, quæ colonia est Mauritanię Cęsariensis, huius author oppidi Antę⁹ dicitur. Antoninus quoq; Augustus in Itinerario hanc distantiã. ccxx. stadioꝝ esse ait. Eam urbẽ, quã Barbari Tinga uocant. Strabo lib. ultimo, ab Artęmidoro Lingam, ab Eratosthene Lixum appellari tradit, contra Gades Octingentoꝝ stadioꝝ transitu dirẽptã. a ℭ Tingi Mauritaniæ nunc colonia.) Ply. cap. primo tertij Vltra columnas Herculis nunc est Tingi quondam ab Antæo conditũ, postea a Claudio Cæsare cũ coloniã faceret, appellatum traducta Iulia. b ℭ Aegyptium finitur pelagus.) Africam (inquit Plynius libro quito) Græci Libyam appellauere, quia mare ante eam Libycum incipiens, Aegypto finit̃ Africa, siue Libya a finibus Aegypti incipit iuxta meridiem per Aethiopiã pergẽs ad Atlantem usq; montem, a septemtrionali uero parte mediterraneo mari coniuncta clauditur. Finitur autem in Gaditano freto. c ℭ Libya Epaphi filia.) Tam Græci, q̃ Latini concordant de Libyæ nomenclatura. Herod. in Melpomene. Iam (inquit) Libya quidẽ. i. Africa a plerisq; Gręcoꝝ fertur sortita nomen, a Libya quadã muliere indigena. Qui Iudęoꝝ sequuntur opinionẽ, dicũt ex Cham Noe filio fuisse natũ Mesraim, cuius filius Libyus fuerit, a quo Libyam denominatã uolunt, author Iosephus ca. 12. primi Antiq. Iudeoꝝ. d ℭ Ab Afro.) De Africæ nomine scripsi in cõmentariolo Dionysij super illud. Nũc tibi telluris regiones carmine pandam. Iosephus idẽ ca. 23. eiusdẽ lib. authoritate Alexandri Polyhistoris, tradit Abraam ex Cethusa coniuge genuisse filios sex, quoꝝ unus Afer dictus est. Hic (inquit) dum castra fixisset in Libya, & filioꝝ eius filij habitassent in ea, terrã illam ex illi⁹ nomine Africam uocauerũt. Eadem refert Euseb. ca. ult. noni Præparationis Euangelicę. e ℭ Herculis Libys.) Fuit hic (si Beroso credimus lib. 5.) Osiridis Aegyptij regis filius, qui quoniã Libyos uicerit, Libyus cognominatus est, author Hierony. ca. 10. lib. Geneseos. Huius sunt, nõ Thebani Herculis duodecim illi labores a poetis mille uoluminibus decantati. f ℭ Lix quoq; colonia cõstituta.) Ab eodẽ Claudio Cæsare. Lix a Plynio, & Eratosthene Lixos dicitur. Corrigẽdus Martiani codex, ubi Elissos ꝓ Lix, uel Lixos passim legit̃. g ℭ Antęi regia.) Ἀντᾶιος Græcis contrarius dicit̃, qđ Antęus. i. terrenus homo uirtutibus sit contrarius. Mira sunt, quæ authoritate Gabini Romani scriptoris ultimo uolumine refert Strabo. Scribit enim apud Lingen urbẽ Antęi sepulturã esse, & ibidem eius tibiã repertã cubitorum sexaginta, eãq; a Sertorio nudatã, & terræ demandatã iterũ. Antæi, & Herculis luctã multis carminibus Lucanus cecinit libro quarto.

Inde petit tumulos, exesasq; undiq; rupes &c.

Plura Dio. Siculus li. quinto. Ply. ait hęc fabulosissime ab antiquis narrata. Antæi fabulã allegorice exponit Fulgentius secundo Mythologiarũ ad Carum libro. Antæus (inquit) in modũ libidinis ponit̃. Vnde & ἄντιον contrariũ dicimus. Ideo & de terra natus, qđ sola libido de carne concipit̃. Deniq; tacta terra ualidior exurgebat. Libido enim quãto carni consenserit, tanto surgit iniquior. Ea quasi a uirtute gloriæ ueluti ab Hercule superat̃. Nã denegato sibi terræ tactu/moritur, altiusq; eleuatus, materna nõ potuit mutuari suffragia &c. Lactantius Placidus. 6. Theb. Statij sup illud. Terrigenã sudasse Libyn, dicit id factũ apud Sumentũ Africæ ciuitatẽ. DE Gigãtibus qd credendũ sit, ca. 5. supra abunde retulimus. h ℭ Hortis Hesperidũ.) Atlas ex Hesperide coniuge septẽ filias ꝓcreasse dicit̃. Maiã, Electrã, Taygeten, Asteropen, Meropen, Alcyonen, & Celeno. Hæ a matris nomine, Hesperides. Atlãtides uero a patre dictę sũt, author Dio. Siculus in. 4. Lactan. 2. Theba. sup illud. Lucẽtes a fronte iubas, hic flebile germen, dicit earũ nomina fuisse, Eglen, Aretusam, Hespertusam. Quo loco fabulã eã abũde refert. Has Hesperides secundũ fabulã hortũ habuerũt, in quo erant mala aurea Veneri consecrata, q̃ Hercules missus ab Euristheo rege Argiuoꝝ, occiso puigili dracone, sustulisse dicit̃. Re uera autẽ nobiles fuerũt puellæ, q̃rũ greges abegit Hercules occiso eoꝝ custode. Vñ is mala fingit̃ sustulisse, hoc est oues. Mala eni. i. μῆλα, & poma, & oues significãt. Vñ μηλονομος ouiũ pastor dicit̃. Etenim νέμω est pasco. Et νομός pascua, uel pabulũ. Hęc ex Seruio. 4.

Aeneidos ſuper illud.Heſperidũ templi cuſtos.Aliter multo de Heſperidibus tradit Palephatus in eo libro,quẽ περὶ ἀπίσων ἱστοριῶν.i.de falſis hiſtorijs inſcripſit, aſſerens Heſperũ Mileſium fuiſſe hominem Cariã incolentẽ.Huic filias duas fuiſſe tradit,quæ a patre Heſperides dicebãtur.Huius erãt oues pulcherrimæ,ac fęcundæ plurimũ,quales ſua tẽpeſtate Mileſias fuiſſe ait. Ex eo aureas dictas ait, qđ auro nil inter mortales pulchrius habeatur.Cũ itaq; eę oues pulcherrimę fuerint,nõ ab re aureæ dictę ſunt.μῆλα autem Græce(ut dictũ eſt)& poma ſimul, & oues nuncupantur. Has oues iuxta mare paſcentes,Herculẽ auertiſſe tradunt,& nauibus cũ paſtore,cui Draco nomẽ erat impoſitas/ſecum abduxiſſe.Hoc Heſperidũ pomariũ, in Aethiopia Placidus fuiſſe tradit, in quo(inquit)poma aurea naſcebantur. Vnde apud Martialẽ quarto Epigrãmaton ſumptũ prouerbiũ. Hortis Heſperidũ beatiora.Hyperbole in re cæteris ob eius fertilitatem anteponenda.Hos hortos eleganti carmine deſcribit Lucanus lib.9.

Fuit aurea ſylua
Diuitijsq; grauis,& fuluo germine rami,
Virgineusq; chorus nitidi cuſtodia luci &c.

a ℂ Flexuoſo meatu.) Ply.ca.1.quinti naturalis hiſtoriæ. Affunditur (inquit) huic æſtuariũ e mari flexuoſo meatu,in quo Draconis cuſtodiæ inſtar fuiſſe nunc interpretantur. Eadem ferme tradit Martianus in ſexto.

retur,fides,& ratio hæc eſt.Flexuoſo[a] meatu æ- a
ſtuariũ e mari fertur adeo ſinuoſis lateribus tor-
tuoſum,ut uiſentibus procul lapſus angueos fra
cta uertigine mentiatur.Itaq; qđ hortos appel-
lauere circundat.Vnde pomorꝶ cuſtodẽ inter- b
pretantes ſtruxerunt iter ad mendaciũ fabulan-
di.Sed hæc inſula[b] ſinuata ſinibus aluei recurrẽ-
tis,& in qbuſdã æquoris ſpiris[c] ſita pter arbores
Oleaſtri[d] ſimiles,& aram ſacram Herculi aliud c
nihil præfert,quod propaget[e] uetuſtatis memo
riam.Verũ ultra frutices aureos,& metalla fron
dentia,illud magis mirũ,qđ ſolũ inferiore licet
libra depreſſius,nunq̃ tamen acceſſus[f] freti ſup- d
labitur,ſed obſtaculo naturalis repaguli in ipſis
marginibus hæret unda,& intimis orarũ ſuper-
cilijs ſponte fluctus in gyrũ reſiſtũt.Ita ſpectan-
do[g] loci ingenio nimirum planicies manet ſic- e
ca, quamuis prona ſuperueniant æquora. Sala
oppidum imminet Sale flumini. Ab hoc per

b ℂ Sed hæc inſula.)Ply.Amplectitur intra ſe inſulã,quã ſolã e uicino tractu aliquanto excelſiore, non tamen æſtus maris inundant.Extat in ea & ara Herculis,nec præter Oleaſtros aliud ex narrato illo aurifero nemore.Stra.lib.ult.id totũ fabuloſum exiſtimat.Dicunt(inquit)in Emporico ſinu antrũ eſſe, qđ interius ſuſcipit uſq; ad ſeptem ſtadia.In eius aũt fronte locũ eſſe humilẽ,& planum, in quo Herculis ara ſit,eãq; minime oblui ab influxu,qđ ego(inquit)unũ ex figmentis puto. c ℂ Spiris.) Reuolutionibus,circulis,flexuoſis meatibus.Vnde fabula conficta eſt de Dracone uigili hortorum cuſtode. d ℂ Oleaſtri ſimilis.)Ob quandã oleaſtri cũ oliua ſimilitudinẽ,in ſummo honore ea arbor a ueteribus habita eſt.Eius enim frondibus Nemeę certaminis uictores coronabant. Vnde a Papinio ſexto Thebaidos dictũ eſt.

Puluereumq; fera crinem deterſit oliua

Ideſt oleaſtro,inquit Placitus.Ply.ca.4.quintidecimi Athenę(inquit)uictores olea coronant,Gręci uero oleaſtro Olympię.Et ca.45.ſextidecimi,Olympię oleaſter,ex quo primus Hercules coronatus eſt.Oleaſter enim arbor nec cariem,nec uetuſtatẽ ſentire dicitur.Mela Pomp.in Hiſpaniæ ſitu tradit eſſe lucũ,quẽ Oleaſtrũ appellant. e ℂ Qđ propaget uetuſtatis memoriã.)Protrahat,& extendat.Dicit nihil in his locis reperiri,quod memoratis a ueterib⁹ iure reſpondeat.Nec mirũ quidẽ,cũ omnia uates in maius celebrata ferant.In his ſeruandũ Ouidianũ præceptũ Elegiarum tertio.

Exit in immenſum fęcunda licentia uatum,
Obligat hiſtorica nec ſua uerba fide.

f ℂ Nunq̃ acceſſu freti ſuperlabitur.) Verba Plynij, & Strabonis aſcripſimus parũ ante. g ℂ Ita ſpectando loci ingenio.)Id accidere philoſophi exiſtimãt partim ſoli ſiccitate, partim aſtrorꝶ quorundã naturali influxu.Strabo, ut dictũ eſt, fabuloſum eſſe cõtendit.Sunt uetuſti codices,qui ſic habeant.Et intimis orarũ ſupercilijs pendent fluctus, nec tamen defluunt.Ita ſpectando &c.)In Scythia,qđ ea regio maxime diſtet a ſole.

Neq; ullæ
Aut herbæ cãpo apparent,aut arbore frondes,
Sed iacet aggeribus niueis informis,& alto
Terra gelu late,ſeptemq; aſſurgit in ulnas.
Sempꝰ hyems,ſemper ſpiranteis frigora Cauri.

Ad hunc locū uidetur posse referri Græcū Adagium μῆλον ἡρακλῆς. Pomū Hercules. In eos qui nihil omnino præter nomen magnifici in se habent. Et ut Satyrus inquit. Præclaro nomine tantum. Alij ad fabellam referendū putant, quā ex Apollodoro li. de Dijs refert Tarreas in prouerbiorꝫ Collectaneis, de rusticis qui arborē bouis effigiem referentis, cum bos aufugisset, pro boue Herculi immolarūt. a ℂ Per Autololū gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedū pnicitate memorandi. Syllius lib. 3.

a Autololū [a] gentem iter est in Atlanticas solitudines. ATlas mons [b] e media arenarū consurgit uastitate, & educt⁹ in uiciniā Lūaris circuli, ultra nubila [c] caput cōdit. Qua ad oceanū extēdit, cui a b se nomē dedit, manat fontib⁹, nemoribus īhorrescit, rupib⁹ asperat̃, squalet ieiunio, [d] humo nuda, nec herbida. Qua Africā cōtrauersus est, opim⁹

Nec non Autololes leuibus gēs ignea platis,
Cui sonipes cursu, cui cesserit incitus amnis,
Tanta fuga est, certant pennæ, campumq; uolatu,
Cum rapuere pedum frustra uestigia q̄ras. Et Claud.
Repetunt deserta fugaces Autololes.

Hinc nō inelegans Prouerbium, Autololibus fugacior. De homine mira pedū pernicitate prædito. Vel, cuius (ut inquit Maro) pedib⁹ timor addidit alas. De Sala Ply. ca. primo quinti. Ptol. tradit Salā esse, multarum prouinciarū urbem, utpote Mauritaniæ, Hispaniæ, Pānoniæ, Asiæ, Armeniæ. b ℂ Atlas mons.) Atlanti Cęli, uel ut tradunt alij, Iapeti, & Clymenes filio, in diuisione imperij cū fratribus, loca ad occidentē Oceanū sorte euenerunt, qui & populos a suo nomine, & maximū prope Oceanū, montiū appellauit Atlantē. Hic cum hospitio nō susciperet Perseum Iouis, & Danaes filiū, qui a Polyclete rege missus fuerat ad Medusam Gorgona occidendā, quā Minerua monstrante ipse Perseus interfecit. Rediens cū ab Atlante Libyæ finibus ob redditū oraculū, prohiberet̃, mōstrato Gorgonis capite, in montem sui nominis uertisse traditur. Sed quoniā Solinus hoc loco de Atlante scribens Plynium imitatur, apposui Plynij uerba ex ca. primo quinti naturalis historiæ. Ab ea (inquit) totidē milib⁹ passuū oppidū Sala, eiusdē nominis fluuio impositū, iam solitudinibus uicinū, Elephantorꝫ gregib⁹ infestum. Multo tamē magis Autololū gentē, per quā iter est ad montē Africæ uel fabulosissimū Atlantem. E medijs nunc arenis in cęlū attolli prodiderunt, asperū, squalentē, qua uergat ad littora oceani, cui nomen imposuit. Eundē opacū, nemorosum, & scatebris fontiū riguū, qua spectat Africā fructibus omniū generum sponte ita subnascentibus, ut nunq̄ satietas uoluptatibus desit. Incolarū neminē interdiu cerni. Silere omnia haud alio, q̄ solitudinū horrore, subire tacitam religionem animos propius accedentiū pręterq; honorē elati super nubila, atq; in uicinia lunaris circuli. Eundemq; nocti bus micare crebris ignibus, Aegypanū, Satyrorumq; lasciuia. Impleri tibiarū, ac fistulæ cantu, tympanorꝫ, & Cymbalorꝫ sonitu strepere. Similia scribit Strabo libro Geographiæ. 17. Herod. libro quarto. Cui (inquit) confinis est mons nomine Atlas exilis, & undiq; teres, &, ut fertur, adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod a nubibus nunq̄ relinquatur, neq; hyeme, neq; æstate, Columnā cęli illum esse indigenæ aiunt. Hactenus ille. Annotat Seruius primo, & q̄rto Aen. Atlantē Latine Telamonem dici, sicut Nilū Melonē. Atlantem montē eleganter describit Maro. 4. Aeneidos.

Iamq; uolans apicem, & latera ardua cernit
Atlantis duri, cęlum qui uertice fulcit &c.

Et sexto Aeneidos.

Extra anni, solisq; uias, ubi cęlifer Atlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Atlantem gigantē iccirco uertice cęlum sustinere fingunt, quoniā eum Astrologiæ fuisse peritū tradunt, deq; Sphera primū eum inter homines disputasse, Qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere, locū prębente fabulæ sphęrę inuentione. De eo sic Hesiodus in Thegonia.

Maximus Hesperidum iuxta consederat Atlas
Prędia, qua oceano iungit confinia tellus,
Infractis humeris cęlum, mirabile uisu
Sustinet, & nullo deflectit pondere collum.

Dicunt Herculē ab Atlante Astrologiā didicisse. Vnde & cęlū ab Atlante susceptum sustinuisse dicitur. Lege Seruiū in fine primi Aeneidos. Claudianus.

Sic Hercule quondam
Sustentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit signifer astris,
Perpetuaq; senex subductus mole parumper.
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas.

Ob miram gigantis huius proceritatem,

per derisionẽ, & spretum, Prouerbiali figura nauũ Iuuenalis, Atlanta uocauit, a contrario. c ℭ Vltra nubila caput condit.) Geometrę dicunt, neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris/ultra decem stadia protendi, author Plutar. in Paulo. d ℭ Squalet ieiunio.) Traslatio sumpta ex animalibus, quæ ieiunio, & a cibis abstinentia in maciem, & squalorem abeunt. Squaloris autẽ, & sterilitatis terræ, ausa est nimia terræ siccitas. Ea saxosis locis, cuiusmodi sunt mõtes, maxime accidit. Ex humore enim terræ tã plantæ, q̃ herbæ procreantur, aluntur, & uirent. a ℭ Subnascentibus sponte frugibus.) Videt̃ nõ frugibus, sed fructibus legendum ex ascriptis parũ ante uerbis Plynij. Idẽ Põpo. in fine tertij in Fortunatis insulis esse dicit. Cõtra (inquit) Fortunatæ insulæ abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus nihil sollicitos alunt. b ℭ Odor grauis.) De arboribus Atlantis montis lege Ply. ca. primo quinti, & c. 16. tertijdecimi. c ℭ Herba Euphorbia.) De Euphorbia herba sic Ply. ca. prmo li. 5. Præterq; gigni ibi herbam Euphorbiã nomine ab inuẽtore medico suo appellatam, cuius lacteum succũ miris laudibus Iuba Ptolemæi pater celebrat in claritate uis⁹, contraq; serpentes, & uenena omnia, priuatim dicato uolumine. Plura de hac herba idem Plynius ca. 7. uicesimiquinti naturalis historię. Dioscorides ca. 523. Euphorbiũ arborum generi tribuit, non herbæ. Dicit præterea prouenire in Africa, monte Tmolo Mauritaniæ. Sed locum satis fuerit consignasse. Auicenna tractatu secundo secundi Canonis ca. 236. Isidorus ca. 9. decimiseptimi Ethymo. dicit dictũ Euphorbiũ, qđ eius succus oculorum acuat uisum. Cuius uis (inqt) tãta est, ut duris carnibus superadiectum citius coqui cõpellat. Gręci codices Eupholbion pro Euphorbio fere scribũt. d ℭ Vertex semper niualis.) Hinc a Virgilio dictum est.

Piniferum caput & uento pulsatur, & imbri,
Nix humeros infusa tegit tum flumina mento
Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.

Scribit Ply. ca. 2. decimiseptimi naturalis historiæ Niuem esse aquarũ cęlestium spumã. Capite autem. 62. lib. secundi ait niuẽ gigni hymbre mollius congelato. Posidonius in octauo de ratione naturæ ait niuem esse humorem ex concreta excussum nube. Aristo. primo Meteororum ait niuem, & pruinã idem esse, licet differant secundũ magis, & min⁹. Aitq; niuem esse cum congelatur nubes, cũ autẽ uapor, pruinã fieri. Ply. ait ca. 106. secũdi in alto mari niues non cadere. e ℭ Lucet nocturnis ignibus.) Nisi alia mira in Atlante monte fieri conspiceremus, posset existimari non alia ratione idipsum contingere, q̃ qđ locis plurimis modo cõsimili euenire historiæ prodidere. Ardet in Sicilia mons Aetna, in Phaselide Chimęra, Hephesti mõtes in Lycia. In Bactris Caphanti montis uertex. Campus Babylonię quadã ueluti piscina iugeri magnitudine, interdiu flagrat. Itẽ sexcenta miro modo ardentia loca alia a peritioribus referuntur f ℭ Choris Aegypanũ.) Tantũ a ueritate stultam gentilitatẽ aberrasse constat, ut nedũ homines quosdam, & bruta plurima in deorum numerum transtulerit, uerum & monstra, ac naturę portenta multa pro dijs habuerit, templa construxerint, annua sacrificia persoluerit. E quorum numero Aegypanes sunt, de quib⁹ infra ca. 44. dicendum restat. g ℭ Perseo, & Herculi.) Eadem scribit Ply. ca primo lib. qninti. Perseũ autem fuisse in Atlante monte, canit Ouid. quarto Transformationũ libro de Perseo sic inquiens.

Iamq; cadente die ueritus se credere nocti
Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe.

Hercules præterea ab Atlante Astrologiã didicisse tra-

nascentibus sponte [a] frugibus, arboribus proceris opacissimus, quarum odor grauis, [b] comę cupressi similes, uestiuntur lanugine Sericis uelleribus nihilo uiliore. In eo latere, & herba Euphorbia [c] copiosa, cuius succus proficit ad ocularíam claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex semper [d] niualis. Saltus eius quadrupedes, ac serpentes, feræ, & cum his Elephanti occupauerũt. Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis [e] ignibus, choris Aegipanum [f] undiq; personatur. Audiuntur & cantus tibiarum, & tinnitus Cymbalorum per orã maritimam. Alixa abest quinq;, & ducentis milibus passuum. Lix a Gaditano freto centum duodecĩ milibus, habitatus ante, ut indicat loci facies, quondam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis, & palmæ extãt uestigia. Apex Perseo, & Herculi [g] peruius, cæteris inaccessus. Ita fidem ararum inscri-

ditur. Vnde,& cęlum post Atlantem humeris sustinuisse creditus est,ut parum ante exposuimus. a ¶ Ararum inscriptio.)Consueuerunt maximi imperatores,in magnarū a se gestarū rerū memoriā, in his præsertim locis,ad quæ postremo peruenissent ipsi,queue uiribus subegissent,suis titulis inscriptas aras erigere.Id fecisse Liberum patrē,Herculē,Semiramidem, Magnū Alexandrū, Cyrū regem, Seleucum,Antiochum,Cæsarē Dictatorem,puresq; alios, memoriæ prodiderunt. b ¶ Per quadringenta nonaginta sex milia passuū.)Apud Ply.ca.1.quinti legitur per.cccclxxxv.milia pa. qui numerus in quibusdā etiā uetustis Solinianis exemplaribus inuenitur. Martianus q̊q; Capella cccclxxxxvi. M. pass. scriptū reliquit. Nescio an uolens, uel errore potius factum sit,ut Alexāder Benedict⁹.cccc xxx.mil.pass. apud Plyniū reposuerit. c ¶ Asana.)Sic legitur apud Plyniū. Apud Ptolemęum Asama scriptum. DE Crocodilis,& Hippopotamis, infra ca.45.dicetur latius. d ¶ Vltraq; adhuc amnis,q Niger uocatur.)Sic enim ex Plynio legendum uidetur. Verba Plynij sunt ca.primo qninti.Et ultra ad fluuiū, qui Niger uocatur,per solitudinis nigri pulueris,eminentibus interdū uelut exustis cautibus loca inhabitabilia feruore, q̄q̄ hiberno tempore expertus. e ¶ Dyrin nominant.) Sic ex Plynio, Strabone, Ptole.legendum est, quāuis uetusta Solini, & Martiani exemplaria Adirim habent fere omnia. f ¶ Iuba etiam Ptolemæi filius.) Ex Ply. ca.primo quinti, & Strabone 17.Geographiæ lib.legendū uidetur.Iuba etiam Ptolemæi pater.Iuba(inquit Ply.)Ptolemæi pater,qui primus utriq; Mauritaniæ imperauit, studiorum claritate memorabilior etiam, q̄ regno,similia prodidit de Atlante.Quid si sic legas.Iuba etiā Iubæ filius.Strabo libro ultimo.Paulo (inquit)ante nostra tempora,Bogus,& Bochus reges,Romanorū amici eam tenebant,quibus deficientibus Iuba successit in imperio.Is Iubæ filius fuit,eius qui contra diuū Cæsarem, cū Scipione bellū gessit.Quom uero Iuba nuper dīc obijsset,successit in imperio Ptolemęus ex Antonij,& Cleopatrę filia ortus,hucusq; Stra.Fuit ergo Iuba Iunior,Iubę fili⁹,& Ptolemęi pater.Fieri etiā potuit,ut a Solino, sicut a Plynio scriptū fuerit.Iuba etiā Ptolemæi pater,sed scriptor quispiā pro uerbo pater,dictionem filius perperam cōmutarit. g ¶ Suetonius quoq; Paulinus.)Ply.ca.primo quinti dicit se hunc Paulinum consulem uidisse.De eo sæpe meminit Cor.Tacitus in uita Iulij Agricolæ

a ptio[a] palam facit. Qua spectat occasum inter ipsum,& flumen Anatim per quadrīgenta[b] nonaginta sex milia passuū infames syluæ bestijs obsident. Amnes circa eum non tacendi,qui licet se
b parentur interuallis amplioribus,transierunt tamen in quoddam Atlantici montis ministeriū. Asana[c] marino haustu,Bambotum Crocodilis, & Hipopotamis refertū. Vltraq; adhuc amnis
c qui[d] atro colore exit per intimas,& exustas solitudines,quæ torrente perpetuo,& sole nimio, plus q̄ ignito nunq̄ ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante,quem Mauri Dyrin nominant,[e] & Hā-
d nonis Punici libri,& nostri annales prodiderūt. Iuba etiā Ptolemęi[f] filius,qui utriusq; Mauritaniæ regno potitus est. Suetonius quoq;[g] Paulinus summā huic cognitioni imposuit manum,q
e ultra Atlantem primus,& pene solus Romana signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, IN EA DE ELEphantis, De Draconibus, unde cinnabaris. CA.XXXVIII.

f E Prouincijs Mauritanijs Tingitana, qua Sostitiali plagæ obuia est, quaq; porrigitur ad internum mare, exurgit mon-

E PROVINCIIS Mauritanijs Tingitana.) Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanā, & Cæsariensem,a colonijs dictas Tingi,& Cæsarea. Vtriusq; sitū tradit Ptolemęus ca.primo,& secundo li.4.Nomen Mauritaniæ a Gręcis inditū,ab incolarū nigredine. Gręci eñ μαυρόν nigrum dicunt.Id autem solis propinquitate contingere certum est.Refert Strabo ultimo Geographiæ libro q̄rundam esse sententiam,Mauros Indos esse,qui cum Hercule in hunc locum descenderint.Quos Latini Mauros dicunt,Græci Maurusios plerumq; appellant.Ply.ca.secundo lib.quinti de Mauritania

tibus septem, [a] qui a similitudine fratres appella- a
ti freto imminent. Hi montes Elephantis frequē-
tissimi sunt. Monet a principio hoc genus [b] ani-
mantium dicere. Igitur Elephanti iuxta sensum
humanum [c] intellectum habent, memoria pollēt, b
syderum seruant disciplinā. Luna nitescente gre
gatim amnes petunt, mox aspersi liquore, solis
exortum motibus, quibus possunt, salutant. De-
inde in saltus reuertuntur. Duo eorum genera c
sunt, [d] Nobiliores indicat magnitudo, minores
Nothos dicunt. Candore dentiū [e] intelligitur iu-
uenta. Quorꝝ alter semper [f] in ministerio est, al-
teri parcitur, ne hebetatus assiduo repercussu mi d
nus uigeat si fuerit dimicandū. Cum uenatu pre-

loquens. Gens (inquit) in ea quondā præcipua Maurorꝝ. Vnde nomen prouinciæ, quos plæriq; Maurusios dixerunt. Mela lib. primo ait Mauritaniā regionē ignobilem esse, & uix quicq; illustre sortitam. Paruis oppidis habitari, parua flumina emittere. Strabo autem lib. ultimo scribit Mauritaniā feracē esse, parte tamen excepta, quæ deserta est, & fluminibus, ac lacubus abundare, ab omnibus concessū esse ait. Miratur autem qđ cum Mauri adeo uberem regionē inhabitent, tamē ad suū usq; tempus magna ex parte pastoraliter uiuūt. Aitq; Mauros comæ cincinnis exornari, & barba, & auro, & tersura dentiū, & unguiū cultu. Raro uideas (inquit) inter se contingere dū ambulāt, ne capillorꝝ ornatus ꝑturbetꝰ. Pugnāt freqntius ab equo hastati, equis nudis utentes. Leonū, & Pardaliū, & Vrsorū pelles induunt, & dormientibus substernunt. Tingitanæ prouinciæ longitudinē centū septuaginta mil. pass. Plynius, & Martianus esse dicunt. Martianus lib. sexto Vtriusq; Mauritaniæ longitudinē decies. xxxviij. M. Latitudo. cccclxvij. a ℭ Mōtibus septem.) Ex Plynio hęc capite secundo lib. quinti. Ipsa (inquit) prouincia ab oriente mōtosa, fert Elephantos. In Abyla quoq; monte, & quos septē fratres a simili altitudine appellant freto imminenti iuncti Abylæ. Eadē quoq; libro primo Mela refert. Ex his (inquit) quæ cōmemorare non piget, montes sunt alti, qui cōtinenter, & quasi de industria in ordinē expositi, ob numerū septem, ob similitudinē fratres uocantur. Ptolemęus hos Eptadelphos uocat ca. primo quarti, & tabula prima Africæ. Lege Strabonē. 17. Geographiæ libro. Et Martianū in sexto. b ℭ Hoc genus animantiū.) Quoniā in Elephantis plurima sunt admiratione dignissima, non ab re Solinus hoc loco plura de Elephantis cōpendio refert. Præterea, quæ de Elephantis duodecim primis cap. lib. octaui eleganter refert Ply. Lege Arist. capitibus prio, quinto, & sexto secundi, & ca. 9. octaui, & ca. 46. noni de natura animaliū. Itē ca. 16. secundi de partibus animaliū. Diuum Ambrosium ca. quinto sexti Hexamerō. Strabonē lib. 15. Diod. Siculū lib. tertio. Philostratū lib. 2. Vitæ Apollonij. Horatius Ode. 12. Epodon, Elephantem, Barrum dixit.

Quid tibi uis mulier nigri dignissima Barri.

Sunt qui Elephantem a magnitudine corporis uocatum putent, qđ formā montis præferat. Græce enim mons Elephos dicitur. Elephas (inquit Apollonius) maxime omniū ferarū disciplinabilis est, atq; ubi semel sub homine uiuere coacta est, ab homine perfert, & morū similitudinē ab ipso capit, gaudetq; non secus ac parui canes ex manu cibū capere, uenientēq; proboscide amplectitur, caputq; intra fauces immittere hominē patitur aperto rictu tā diu permanens, quoad homini libitum fuerit. c ℭ Iuxta sensum humanū intellectum habent.) Ex Plynio hæc ca. primo octaui. Terrestriū (inquit) animaliū, maximū est Elephas, proximūq; humanis sensibus. Quippe intellectus illis sermonis patrij, & in primis obedientia, officiorūq;, quæ didicere memoria. Amoris, & gloriæ uoluptas, immo uero quæ etiā in homine rara, probitas, prudentia, æqtas. Religio quoq; syderum, solisq; ac lunæ ueneratio. Authores sunt in Mauritaniæ saltibus ad quendam amnē cui nomē est Anulo, nitescente luna noua, greges eorꝝ descendere, ibiq; se purificantes solenniter aqua circumspergi, atq; ita salutato sydere, in syluas reuerti. Ab Elephantis, religionis inscij, uel contēptores potius, reuerentiā, honoremq; Deo factori rerū omniū discant reddere. d ℭ Duo eorꝝ genera.) Elephantorꝝ tria esse genera. 2. uitę Apollonij scribit Philost. Alios palustres, mōtanos alios, tertios cāpestres esse dicit. Indi tradunt eos, qui in paludibus capiunt demētes, leuesq; esse. Montanos uero ꝑuersos, & insidiosos, & nisi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmi. Cāpestres aūt benigni perhibentur, & mansueti, etiā immitationis amatores. Scribunt, atq; tripudiant, & ad fistulæ sonitū saliunt, seq; a terra saltando subleuant. Ply. eodē ca. Indicis Arabici minores, quos appellamꝰ Nothos. Festus Pompeius scribit νόθον a Græcis uocari, natū ex uxore non legitima, q apud nos spurio patre natꝰ dicitur. Titulo decimo primi Institutionū de Nuptijs, paragrapho Vnde solent spurij appellari, uel a Græca uoce νόθοσ. i. uulgo cōcepti, uel ἀπατροσ. i. quasi sine patre filij. Lege Modestinū tit. 5. pri-

mi Digestoꝝ.L.27.Sicq; dicunt notos Elephantes ab Indicis plurimũ degenerantes. e ¶ Candore dẽtium.)Cõmune id fere cunctis animãtibus, ut senecta dentibus candorẽ adimat.Ply.c.3.octaui. Dentium candore intelligitur iuuenta.In equis certe contra agitur, atq; in cęteris animalibus.Cũ enĩ cæteris senectute dentes nigrescant, equo candidiores redduntur.Author ca.3.secũdi de nat.animaliũ Aristoteles. f ¶ Quoꝝ alter semper in ministerio est.)Et in hoc quoq; animantis huius prudentia deprehenditur. Et id ex Plynio sumptũ ca.3.octaui.Circa dẽtes(inquit)belli cura summa.Alteri⁹ mucroni parcunt, ne sit pręlijs hebes, alterius operario usu fodiunt radices, impellũt moles. a ¶ Confringũt utrosq;.) Ply. eodẽ capite. Circũuenti (inqt) a uenatoribus, primos constituũt, qbus sunt minimi, ne tãti p̃lium puteť. Postea fessi, impactos arbori frangũt, prędaq; se redimunt. Idẽ astus & in Castorib⁹ est, ut.c.23.sup̃ dictũ est. Quot sunt homines, qui seruãdi opes gratia seipsos morti frequenter exponunt.
Salubre nimirum Catonis p̃ceptum, quo monet inquiens.
Quæ nocitura tenes, q̃uis sint chara relinque.

a munť, pariter cõfringũt utrosq;, [a] ut ebore damnato non requiranť. Hanc enim sibi causam periculi præsentiunt. Oberrant [b] agminatim. Natu
b maximus ducit agmen, ætate proximus cogit sequentes. Flumẽ transituri minimos antemittũt, ne maiorũ ingressu alueum atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciant. Venerem ante annos [c] decem fœminæ, ante quinq; mares
c nesciunt. Biennio coeunt, quinis nec amplius in anno diebus, non prius ad gregariũ numerum reuersuri, q̃ uiuis aquis abluantur. Propter fœminas nunq̃ dimicant. Nulla enĩ nouerũt [d] adulteria. Inest illis [e] clementiæ bonũ. Quippe si per

b ¶ Oberrant agminatim.)Id Plynius ca.5.octaui sic explicat. Elephanti gregatim semper ingrediunť. Ducit agmẽ maximus natu. Cogit ætate proximus. Amnem transituri minimos præmittunt, ne maiorum ingressu atterente alueum, crescat gurgitis altitudo. Discrepat a Plynio Apollonius Tyanęus de transitu amniũ ab Elephantis. Cuius uerba ex secũdo Philostrati subscripsimus. Cũ uideret Apollonius(inquit) Elephantos Indũ flumen transeuntes. Erant autem circiter triginta, & duce utebantur eo, qui inter ipsos minimus erat. Maiores uero ipsoꝝ super dentiũ eminentias pullos gestabant, Proboscide tanquam uinculo ipsos complectentes. Hæc(inquit)o Damis nullo iubente &c. c ¶ Venerem ante annos decẽ.)Plynius ca.5.octaui. Pudore nunq̃ nisi in abdito coeunt, mas quinquẽnis, fęmina decennis. Initur autem biennio quinis (ut ferunt) cuiusq; anni diebus, nec amplius. Sexto perfunduť amne non ante reduces ad agmen. Nec adulteria nouere, nullaue propter fœminas inter se prælia, cæteris animalibus pernicialia. Nec quia desit illis amoris uis &c. Aristo.ca.27.sexti natu.animaliũ, a Plynio, & Solino discrepat de primo Elephantũ coitu. Elephantus(inquit) tam mas, q̃ fęmina incipit coire anno ætatis uicesimo. Multo aliena a dictis sunt, quæ scribit Aristot.ca.29.de Admirandis in natura. Elephantes(inquit) traditur non ante producere fętum, quam duos fuerint annos nacti. Sunt tamen qui dicũt illos decimooctauo mense procreasse, & parere gemellos cõsueuisse. d ¶ Nulla nouerunt adulteria.)Hyettus Argiuus cũ Molurũ in uxoris adulterio deprehensum/peremisset, primus in adulteros legem tulisse dicitur. Sunt qui Lamech primũ adulteriũ cõmisisse dicant. Constat enim ante hunc Lamech nulli hominũ fuisse simul uxores plures. Vxorum autem multitudo sine adulterio esse non potest, qđ a primordio unica unico facta sit mulier, & esse duos in carne una deus præceperat ab initio. Scribit Bardesanes, ut Eusebius refert, apud Seres nullã mulierẽ esse meretricem, aut adulteram. Ediuerso Getulis legem esse, qua cautum sit mulieres quoscunq; uelint, cõueniant uiros, nec tamen eas a maritis uel accusari, uel adulteras appellari, cũ tamen passim omnibus misceantur, ac præcipue aduenis. Sancta nimirum lex illa, quã in Leuitico hominibus Moses sanxit. Si męchatus quis fuerit cum uxore alterius, adulteriumue perpetrauerit cũ coniuge proximi sui, morte moriatur, & męchus, & adultera. Et alibi. Si dormierit uir cũ uxore alterius, uterq; moriatur. Zaleucus lęgem tulit, ut quisquis męchus, aut adulter deprehensus fuerit, erutis oculis pęnas lueret. Apud Gortynios conuictus adulter in mollitię suę signum lana coronabatur. Hincq; & ignominiosus est semper & reipub.ipsius in nullo particeps. Adulterij pęnam apud Romanos ex Catonis oratione, refert Gellius capi.23.decimi suarum noctium. Hanc optimã Elephantum adulteria nescientiũ, consuetudinem, illi utinã intelligerent, qui nolunt tetigisse nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita ueste. e ¶ Inest illis clementię bonũ.) Ex Plynio hæc cap.4. libri octaui. Elephas(inquit) homine obuio forte in solitudine, & simpliciter oberrante, clemens, pla-

deserta uagabundum hominē forte uiderint, du ctus usq; notas uias præbent. Vel si confertis pecoribus occursitent, itinera sibi blanda, & placida manu faciunt, ne qđ obuiū animal interimāt. At conflictu fortuito si quando [a] pugnatur, non mediocrem habent curā saucioꝝ. Nā fessos uulneratosq; in medium receptant. Cum captiuitate uenerint in manus hominū, mansuescunt hausto ordei succo. Maria [b] trāsmeaturi, naues non priꝰ subeunt, q̄ de reditu illis sacramentū luatur. Indicos Elephantos [c] Mauri timent, & quasi paruitatis suæ conscij aspernantur ab his uideri. Nō annis [d] .x. ut uulgus, sed biennio, ut Aristoteles definit, utero grauescūt, nec amplius, q̄ semel gignunt, nec plures, q̄ singulos. Viuūt in [e] annos trecentos. Impatientissimi frigoris. Trūcos [f] edunt. Lapides hauriunt. Gratissimas in cibatu palmas habent. Odorē muris [g] uel maxime fugiunt. Pabula etiā, quę a musculis contacta sunt, recusant. Siquis casu Chamæleontē [h] deuorauerit, uermē

cidusq; etiā demonstrare uiā traditur &c. a ℭ Siquando pugnatur.) Ply. ca. 7. octaui libri. Equitatu circumuenti, infirmos, aut fessos, uulneratosue in mediū agmen recipiūt, ac uelut imperio, aut ratione per uices subeunt. Capti celerrime mirificantur ordei succo. b ℭ Maria transmeaturi.) Ply. ca. primo lib. octaui. Alienæ quoq; religionis (inquit) intellectu credunt maria transituri nō ante naues conscendere, q̄ inuitati rectoris iureiurando de reditu. c ℭ Indicos Elephantos.) Ply. ca. 9. lib. octaui. Indicū (inquit) Afri pauēt, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo est. Philostratꝰ in secūdo. Quāto equo Nysęo maior est Libycus Elephas, tanto Libycis Elephantes maiores sunt Indici. d ℭ Nō annis decē.) Ply. ca. 10. lib. octaui. Decem annis (inquit) gestare in utero uulgꝰ existimat. Aristoteles biennio, nec amplius semel gignere. Sed nequis Aristotelis uerba dispendio quærit, ea ex ca. 27. sexti naturæ animaliū ascripsimus. Elephantꝰ tam mas, q̄ fęmina incipit coire (inquit) anno ætatis uicesimo. Ferendi uteri tempus, alij annum & sex menses, alij triennium statuunt. Causa, quā ob rē incertum hoc sit, qđ non pateat coitus. Plautꝰ ex uulgi sententia in Sticho sic inquit. Audiui sæpe hoc uulgo multis dicier solere Elephantū grauidā perpetuos decē esse annos. Hic sumptū Adagiū. Celerius Elephanti parient. In pigros, & segnes homines dici solitum. Alterum preterea impossibilitatis Adagiū ab Ennio usurpatū. Prius pariet Locusta Lucam bouem, ad magnitudinem Elephantis, & paruitatem locustæ poeta respiciens. e ℭ Viuunt in annos trecentos.) Plynij uerba sunt ex ca. 10. octaui. Plures (inquit) uiuere ducentis annis, & quosdā trecentis, iuuenta eoꝝ sexagesimo incipit. Aristo. ca. 9. octaui Naturę animalium. Elephantē (inquit) alij annos ducentos uiuere aiunt, alij trecentos. Et ca. 46. noni de animaliū natura. Viuere (inquit) Elephantos mares alij annos ducentos, alij centū & uiginti narrant. Hyemis, ac frigoris impatiens hoc animal esse dicitur. Scribit Philostratus Apolloniū inuenisse apud urbem Taxilā omniū urbiū, q̄ apud Indos sunt maximā, Elephantē, quē uittis, & Mirteis coronis indigenæ ornabant. Eū homines regionis illius ex ijs unum esse agebant, qui pro rege Poro cōtra Alexandrū pugnauerat, quē ꝑpterea, qđ in pugna ꝓmptissime pugnasse ferebat̄, Alexander Soli dicauit, torq̄s aureos circa cornua adaptās. In torquibus Græcis literis hāc ferme sententiā inscriptā dicūt. Alexander Iouis filius Aiacem. Soli (id enim Elephanto nomē erat) magnū nomine exornās. Cōijciunt aūt indigenę annos quinquaginta supra trecētos ab ea, quā diximus pugna ad ea tēpora intercessisse cū tn̄ scire nō possint, q̄t fuerit natus annos q̄n pugnę interfuit. Cur aūt tādiu uiuāt, diuus Ambro. hāc affert rationē. Nūc aūt (inqt) & trecentis, & amplius feruntur annis uitā ꝑducere, qa omnia sibi ad magnitudinē mēbra cōueniūt. Ideoq; nō distincti, ut nobis, sed cōpacti artus sunt, quo sint robustiores. Quam cito hominibus si diu steterint, aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexant̄ & plātę. Cōiuncta eni & articulata facilius q̄ concreta atq; solidata, aut doloris sensum, aut casū offensiōis admittūt. f ℭ Truncos edunt.) Ex Ply. ca. 10. lib. octaui. Et terrā (inquit) edisse ijs tabificū est nisi sæpius mandant, deuorāt aūt & lapides. Truncos quidē gratissimo in cibatu habent. Palmas excelsiores fronte prosternunt, ac ita iacentiū assumūt fructū, manduntore. g ℭ Odorē muris.) Ply. c. & li. eisdem. Animaliū (inquit) maxime odere murē, & si pabulū in pręsepio positum attingi ab eo uidere, fastidiunt. h ℭ Chamelęontem deuorauerit.) Plynius ca. 27. lib. octaui. Elephas Chamelęonte cōcolori

a Elephantis ueneficum, oleastro sumpto pesti me
detur. Durissimũ [a] dorso tergus est, uentri mol-
lius. Setarum hirsutię nullę, inter hos, [b] & Draco
b nes iugis discordia. Deniq; insidiæ hoc [c] astu prę-
parãtur. Serpentes propter semitas delitescunt,
per quas Elephanti assuetis callibus euagantur,
atq; ita prætermissis prioribus postremos ado-
riuntur, ne qui antecesserint, ualeant opitulari.
c Ac primũ pedes nodis illigant, ut laqueatis cru-
ribus impediant gradiendi facultatem. Nã Ele-
phanti nisi præuenti hac spirarũ mora uel arbo-
ribus se, uel saxis applicant, ut pondere nitibun-
d do attritos necent angues. Dimicationis præci-
pua [d] causa est, qđ Elephantis, ut aiunt, frigidior
inest sanguis, & ob id a draconibus auidissime
torrente captantur æstu. Deniq; nunq̃ inuadunt
e nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis
maiorem sumant de oppressis satietatẽ. Nec ali-
ud magis q̃ oculos [e] petunt, quos solos expugna
biles sciũt. Vel interiora auriũ, qđ is tantũ locus
f defendi non potest Proboscide. Itaq; cũ ebibe-
rint sanguinẽ, dum ruunt belluæ, dracones ob-
ruuntur. Sic utrinq; fusus cruor terram imbuit,
fitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod
Cinnabarim [f] uocant. Elephãtes [g] Italia anno ur-

fronde deuorato occurrit oleastro huic ueneno suo. De Chamelęonte plura ca. 53. infra Solinus refert. a ℭ Durissimũ dorso tergus.) Ply. ca. 10. octaui. Durissimũ (inquit) dorso terg⁹. Ventres molles. Setarum nullum tegumentũ, ne in cauda quidẽ præsidiũ abigendo tedio muscarũ. Namq; & id tanta uastitas sentit &c. b ℭ Inter hos, & Dracones.) Verba Plynij sunt ex ca. xi. libri octaui. Elephantes fert Africa, ultra Syrticas solitudines, & in Mauritania. Ferunt Aethiopes, & Troglodítæ, ut dictum est. Sed maximos India, bellantesq;, cum ijs perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circũflexu facili ambiant, nexuq; nodi perstringant. Cõmoritura dimicatio, uictusq; corruens, cõplexũ elidit pondere. Similia scribit Diod. Siculus parum post pricipium lib. quarti. Non aliena sunt, quæ ca. 65. Solinus refert. c ℭ Insidiæ hoc astu præparantur.) Hanc Draconũ, & Elephantum pugnã Ply. lib. 8. his uerbis eleganter explicat. Mira animalium pro se cuiq; præcipua solertia est, ut ijs una scandendi in tantam altitudinẽ difficultas, Draco itaq; iter ad pabula speculatr̃. Ab excelsa se arbore inijcit. Sic ille imparẽ sibi luctatum cõtra nexus. Itaq; arborum aut rupiũ attritũ q̃rit. Cauent hoc Dracones ob idq; gressus primũ alligant cauda. Resoluũt illi nodos manu, at hi in ipsa nare caput condunt, pariterq; spiritũ præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Iidem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt. Ita fit ut plerumq; cæci ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. Quã quis aliam tantæ discordiæ causam attulerit, nisi naturę spectaculũ sibi, ac paria cõponentis. Dio. Siculus lib. 4. Tradunt quidã (inquit) in desertis, ac feris locis, serpentes, qui cũ Elephantis propter aquas pugnant magnitudine, numeroq; admirabiles esse. Complicant enim in corpus assurgentes, annixiq; uiribus Elephãtoℝ crura, cõnectuntq; pluribus plicis adeo arcte, summaq; ui, ut spumãtes bestias natura graues, ad casum cõpellant. Tum pluriũ concursu facto, bestiã haud facile mobilẽ depascunt̃ &c. d ℭ Pręcipua est.) Ply. ca. 12. octaui. Est (inquit) & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidissimũ esse sanguinem, ob id æstu torrente præcipue a draconibus expeti. Quã ob rem in amnes mersos, insidiari bibentibus arctatisq; illigata manu in aurem morsum defigere, quoniã is tantũ locus defendi non possit manu. Dracones esse tantos, ut totũ sanguinẽ capiant. Itaq; Elephantos ab ijs ebibi, siccatosq; concidere, & dracones inebriatos opprimi, cõmoriq;. e ℭ Oculos petunt.) Plynius eodẽ loco. Oculos maxime petunt. Ita fit, ut plęrumq; cęci, ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. f ℭ Quod Cinnabarim uocant.) Hic locus euidens fit ex uerbis Plynij cap. 7. tricesimitertij naturalis historiæ. μίλτον (inquit) uocant Græci miniũ, quidã Cinnabarim. Vnde natus error Indico Cinnabaris nomĩe. Sic eñ appellant illi, saniẽ Draconis elisi Elephantoℝ morientiũ pondere permixto utriusq; animalis sanguine, ut diximus. Neq; alius est color, qui in picturis proprie sanguinẽ reddat. Illa Cinnabaris Antidotis, medicamentisq; utilissima est &c. g ℭ Elephantes Italia.) Et hæc ex Ply. Iulius Solinus mutuatus est ca.

sexto libri iã sæpius citati. Elephantes (inquit) Italia primũ uidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit in Lucanis uisos, anno urbis quadringentesimo septuagesimosecundo. Roma aũt in triumpho septem annis ad superiorẽ numerũ additis. Eadẽ plurimos annos quingentesimosecundo, uictoria L. Metelli Pontificis, in Sicilia de Pœnis captos. Centũ quadragintaduo fuere, trauecti ratibus, q̃s doliorꝶ consertis ordinibus imposuerant. Mutianus ter consul scribit Elephantes, quos literarũ Græcarꝶ dictus didicisse, Hos uidelicet, αὐτὸσ ἐγὼ τάδε ἔγραψα λάφυρατε κέλτ' ἀνέθηκα, qđ latine significat. Ipse ego hęc scripsi, spoliaq; Celtica dicaui. Boues Lucas Elephãtos dictos uolũt, uel a Lucania, uel a Libya, uel (ut Varroni placet) a luce, qđ scilicet clypeis regijs auratis reluceant. a ℭ Cæsariẽsi coloniæ.) Quæ de Cæsariẽsi Mauritania scribit hoc loco Solinꝰ, sumpta sunt ex ca.2. quinti Plynij. Oppidũ (inquit) ei celeberrimũ Cæsarea antea uocatum Iol/Iubæ regia a diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis. b ℭ Oppidum Siga.) Ply. ait Sigam fluuiũ nauigabilem esse. Alij oppidũ, quod e regiõe Malacam urbem Hispaniæ cõtẽplatur. Sed tam flumẽ, q̃ oppidũ esse potest, ut alterũ, ab altero nomen habeat. De Bocho Maurorꝶ rege, scribunt Liuius lib. 66. Salustius in Iugurtino. Plutar. in Mario. Strabo lib. ultimo. Syllius in.3. atrocem eũ uocat, qđ is Iugurtham prodiderit, & uinctũ eum Romano Syllæ tradiderit. DE Syphace Numidiæ rege, abunde Liuius.29.&.30. ab urbe condita uoluminibus. Salustius in Iugurtha. Florus ca.6. secundi Epitomes. Is quoniã ictum cum Romanis fœdus fregerit, & Carthaginensibus adhęserit, uictus tandẽ, & captus a P. Scipione uita functus in triumpho ductus est. Syllius lib. ultimo.

Ante Syphax feretro residens captiua premebat
Lumina, & auratæ seruabant colla cathenæ.

c ℭ Icosium.) Huic urbi a conditorꝶ numero nomen inditum, qđ a uiginti Herculis Comitibus conditũ fuerit, εἴκοσι enim Gręce, Latine uiginti. Id fabulosum, ut cætera gesta Herculis, nõ nulli autumant. Icosij urbis meminerunt etiã Ptol. & Plynius.

bis conditæ quadringẽtesimo septuagesimo secundo in Lucanis primũ bello Epirotico uidit, & boues Lucas inde dixit. Cæsariensi [a] coloniæ Cęsaria ĩest a Diuo Claudio deducta, Bochi prius regia, postmodũ Iubę indulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga, [b] quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab [c] Icosio taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte uiginti, q a comitatu eius desiuerant, locum deligũt. Iaciũt mœnia, ac ne q̃s imposito a se nomine priuatim gloriaretur, de condentium numero urbi nomẽ datum.

DE NVMIDIA, ET IN EA DE VRSIS. CA. XXXIX.

QVod est a flumine Ampsaga [d] Numidiæ datur. Huius incolæ q̃diu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti [e] sunt. Vrbes in ea quãplurimæ, nobilesq;, sed Cirta [f] eminet. Dein

QVOD EST a flumine Ampsaga.) Ply.ca.3. lib. quinti. Ampsagã flumẽ principiũ, Tuscã uero fluuiũ finem facit. Numidia (inquit Mela lib. primo) spacio, q̃ Mauritania angustior est, sed culta magis, & ditior. Plynius ait in Numidia præter marmoris Numidici, ferarũq; prouentũ nihil aliud reperiri insigne. Numidia Metagonitis appellatur a Græcis. e ℭ Nomades dicti sunt.) Ply. ca.3. lib. quinti tradit Nomades dictos esse a permutandis papilionibus, Mapalia sua, hoc est domus plaustris circũferentes. Græci autẽ νομάδεσ Numidas, & pastores nominãt, a uerbo νομεύω, quod pastoriam exerceo significat. Sunt qui Numidiã dictam uelint ab incolis passim uagantibus, qđ nullã habeant certam sedem. Nã lingua eorꝶ, incertę sedes, & uagæ, Numidiæ nuncupant. Seruij Honorati sententiã ca.37. retulimus. Scribit Strabo ultimo Geographiæ uolumine, Numidas ante Masinissam regẽ a cõmunibus hominũ moribus exulasse. Is enim primus Numidas ciuiles, & agricultores reddidit, & pro latrocinio eos miliciã docuit. Sunt & gentes aliæ consimilẽ ob causam νομάδεσ appellatæ, ut sup ca.25. & infra ca.43. Solinus refert. f ℭ Cirtia.) Per t scribendũ, nõ th, ex Appiano. Hãc Ply. & Mela dicunt Sittianorꝶ coloniã, a Sittio, qui Romę accusatus, & iudicio interesse ueritus, in Africam collecta manu fugerat. De eã urbe scribunt Salustius, Ply. Mela, Martianus, itẽ cæteri. Strabo circa finem libri

libri ultimi, tradit Cirtam mediterraneã urbem esse munitissimã, & optime structam, cũ a cæteris, tũ a Mycipsa rege, eamq; tantã effecisse, ut decem equitũ milia, & peditũ uiginti milia emitteret. a ℭCullu.) Hęc urbs (ut Hermol. etiã annotauit) Colops a Ptol. dicitur. Plynius, & secũ plures, Cullu nominãt. Sunt qui nõ per c sed per ch scribendũ putent. De purpura Ply. ca. 36. noni nat. historiæ. Ad hũc uero locũ facit, qđ scribit Syllius lib. 16. Getulis ne magis fucaret uellus ahenis. b

a Cullu[a] purpurario fuco Tyrijs uelleribus comparata, Omnis hæc regio finibus in Seugitanum limitem[b] desinit. Qua parte syluestris est, feras educat, qua iugis ardua, equos[c] alit. Eximio etiã
b marmore[d] prædicat. Numidici[e] ursi forma cæteris præstant, rabie[f] dumtaxat, & uillis[g] profundioribus. Nam genitura[h] par est quoquo loco editis. Eam protinus dixero. Coeunt non[i] itidẽ
c quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis cõiugationibus copulantur. Desiderium ueneris hyems suscitat. Secreti[k] ho-

ℭ In Zeugitanũ limen.) Zeugitana regio (inquit Martianus) ea est, quæ proprie uocatur Africa. Ply. ca. 4. quinti. A Tusca (inquit) Zeugitana regio, & q̃ proprie uocatur Africa est. c ℭ Eq̊s alit.) In his locis, ut Stra. refert, incolæ paruis equis utũtur, celeribus tamen, & obtemperantibus adeo, ut sola uirga gubernent. Equi collaria ex ligno habent, aut pilo confecta, e quibus habena dependet. Sũt qui etiã tracti dominũ sequũt. ut canes. Claudia. in Gildonẽ.

Cætera nudus eques, sonipes (ignarus habenæ
Virga regit.

Non ignoro hęc Strabonẽ Mauris tribuere, sed ob locoꝝ uicinitatem ad equos Numidię referri possunt. Syllius li. 16. de Syphace Numidiæ rege. Tum cognita primũ Cornipedũ frena. Et libro primo.

Hic passim exultant Numidę gens inscia freni.

Et Maro quarto Aen. Numidas infrenos dixit. d ℭEximio marmore.) De marmore Numidico nobilissimo Ply. ca. 6. tricesimisexti naturalis historiæ. De eo sic Statius Sylua quinta primi.

Mæret onyx longe, queriturq; exclusus Ophites,
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis.

De Numidico marmore intellexit Horatius Ode. 18. secundi Carminũ. Non trabes Hymetiæ Pręmunt columnas ultima recisas Africa. e ℭ Numidici ursi.) Ply. ca. 36. octaui naturalis hist. miratur Annalibus notatum esse. M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitiũ Aenobarbũ Aedilem Curulẽ, ursos Numidicos centũ, & totidẽ uenatores Aethiopas, in circo dedisse. Miror (inquit) adiectum Numidicos fuisse, cũ in Africa ursos non gigni constet. Idẽ scribit ca. 58. eiusdem libri, in Africa nec apros, nec ceruos, nec capreas, nec ursos gigni. COntra Plynij sententiã sunt Herod. lib. 4. Apud Maxies (inquit) Africæ populos serpentes sunt supmodum grandes, ac leones. Elephantes quoq;, & ursi, & aspides, & asini cornibus præditi, & Cynocephali. i. capita canina habentes, & Acephali. i. nõ habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, nec nõ uiri, fœminæq; agrestes, & aliæ multæ feræ haud ementitæ, quoꝝ nihil apud pastorales est. Et infra. Ceruus, & aper in Africa nullus est. Virg. quinto Aeneidos.

Horridus in iaculis, & pelle Libystidis ursæ.

Et libro octauo.

Effultum spolijs, & pelle Libystidis ursæ.

Et illud Martialis.

Et freno Libyci domantur ursi.

Et Iuue. Satyra quarta.

Profuit ergo nihil misero, qđ cominus ursos
Figebat Numidas Albana nudus arena
Venator.

Plynij sententia uidetur uerior, qđ ursi suapte natura locis frigidioribus generentur. Et ut Solinus ait. Desyderium ueneris ursis hyems suscitat. Africa autem (ut nomen indicat) sine frigore, & hyeme est. Hinc Syllius lib. primo.

Aeolijs candens Austris, & lampade Phœbi
Aestifero Libyæ torquetur subdita cancro.

f ℭVillis profundioribus.) Natura ursi omnes hirsuti sunt, ac uillis asperis. Vnde prouerbio dici cęptũ. Vrsis asperior, pilosiorq;. De homine, qui sit prę cæteris pilosior, hirsutiorq;, sicq; tractatu asperior. Vtitur eo obscęni carminis quisquis is fuerit author. g ℭ Rabie.) Ex Vrsi rabie apud Martialem in sexto adagium sumptum crediderim. Ne nasum uiui temptaueris ursi. In hominem furentem, & bile cõcitum dici solitum. h ℭ Genitura.) Generandi modus. i ℭ Coeunt non itidem.) Plynius ca. 36. octaui. Eorum coitus (inquit) hyemis initio, nec uulgare quadrupedum more, sed ambobus cubantibus, complexisq;. Aristoteles capite tricesimo sexti Naturæ animalium. Vrsi coeunt (inquit) non superuenientes, sed humi strati. k ℭ Secreti honore.) Plynius lib. & cap. eisdem. Deinde secessus in specus separatim, in quibus pariunt tricesimo die.

nore reuerant mares grauidas, & in iisdem licet a
foueis, partitis tamen per scrobes secubationib'
diuiduntur. Lucinæ illis [a] properatius tẽpus est.
Quippe uterũ tricesimus dies liberat. Vnde eue b
nit, ut præcipitata fœcũditas, informes creet par-
tus. Carnes pauxillulas [b] edunt, quibus color cã-
didus, oculi nulli, & defestina immaturitate tan-
tum rudis sanies exceptis unguium liniamentis.
Has lambendo [c] sensim figurant, & interdũ ad c
pectora eas fouent, ut assiduo incubatu calfactæ
animalem trahant spiritũ. Interea cibus [d] nullus.
Sane diebus primis [e] quatuordecim matres in
somnum ita [f] concidunt, ut nec uulneribus exci- d
tari queant. Enixæ quaternis [g] latent mensibus.
Mox egressæ in diẽ liberũ tantã patiunt insolen-
tiã lucis, ut putes obsitas cæcitate. Inualidum ur-

a ℭ Lucinæ illis ꝑperatius tẽpus est.) Aristoteles eodẽ capite. Fert uterum ursa dies triginta. Parit tum unum, tũ etiã duos, sed cum plurimũ quinq;. b ℭ Carnes pauxillulas edunt.) Plynius ibidẽ. Hi sũt candida, informisq; caro, paulo muribus maior. Sine oculis, sine pilo, ungues tantũ prominẽt. Aristo. cap. iam dicto. Fœtum (inquit) minimũ pro sui corporis magnitudine edit. Quippe quę minorẽ cato, maiorẽ mure parere soleat. Nudũ item & cęcũ, & cruribus propemodũ, membrisq; aliis indiscretum, & rudem. c ℭ Lambendo.) Ply. Carnem hanc lambendo paulatim figurãt. Scribunt nõ nulli, Vrsus ideo dictus, quod ore suo formet fœtus, quasi orsus. Vnde illud est.

Sic format ligua fœtum cũ ꝓ-
(tulit ursa.

Id autem ex partus immaturitate accidere certum est, qd' triginta dierũ spacium tantæ moli corporis, exiguũ tempus sit. Hanc informem ursæ generationem canit Ouidius. 15. Metamorphoseos.

Ne catulus partu, quem reddi
(dit ursa recenti
Sed male uiua caro est lamben
(do mater in artus
Figit, & in formam quantũ cu
(pit ipsa reducit.

Virgilium poetam dicere solitum ferunt parere se uersus, more, atq; ritu ursino. Namq; ut illa bestia fœtum edere ineffigiatum, informẽq;, lambendoq; id postea, quod edidisset, conformaret, & fingeret. Perinde ingenii quoq; sui partus recentes nudi esse facie, & impfecta. Sed deinceps tractando, colendoq; reddere iis se oris, & uultus liniamenta. Hæc ex ca. 10. decimiseptimi Noctiũ Atticarum ascripsimus. d ℭ Interea cibus nullus.) Vel qd' eo tempore priorum pedum suctu uiuant, uel quod cibi uicem suppleat humor nimius. Plynius ibidem. Cibi tunc nulla argumenta, nec nisi humoris minimũ in aluo inueniri. Sanguinis exiguas circa corda tãtum guttas, reliquoq; corpore nihil inesse. e ℭ Diebus primis quatuordecim.) Primis diebus bis septenis (inquit Ply.) tam graui somno premuntur, ut ne uulneribus quidẽ excitari queant. f ℭ In somnũ ita concidunt.) Id Alcmęon accidere existimat, qd' tunc sanguis omnis in uenas confluat. Quod ex eo constare dicit, quoniã per id tẽpus sanguis exiguas circa corda tantũ guttas reperiri uenatores asseuerẽt. Empedocles somnũ sanguinarii caloris refrigerationẽ esse, quæ quidem si modice tẽperata sit, seq somnũ, sin immodica sit mortem. Diogenes, si penitus sanguis diffusus uenas corporis implerit, intestinũq; earũ aerem ad pectus, subditumq; illi uentrẽ propulerit, tũ deniq; somnũ fieri, ex quo ꝓcordia cõcalescere. Qd' si omnis funditus aer ex uenis eruperit, mortem existere. Plato, & Stoici somnũ fieri sensilis quidẽ spiritus remissione, & tanq̃ laxatione queadmodũ & super terrã considente flatu, eodẽ uero se recipiente ad superciliorũ interstitium, id est animæ principatum. At uero cũ omnifaria fit spiritus sensilis remissio, tũ demũ consequi mortem. Ex Plutarcho hęc. Sunt qui ex nimio humore tam diutinũ Vrsis somnum opinentur accidere. Somnum enim maxime ex humore non naturali contingere philosophi autumant. g ℭ Enixæ quaternis mensibus latent.) Plynius. Nec quicquã rarius homines, q̃ parientẽ uidere ursam. Ideo mares quadragenis diebus latent, fęminæ quaternis mensibus &c. Aristoteles cap. 17. octaui Naturæ animaliũ. Conduntur (inquit) & ursi, sed propter frigus, an alia de causa ambigitur. Pinguescunt ursi per id tempus tum mares, tum fœminæ uehementer, ut mouere sese facile nequeant. Parit etiam fœmina eo tempore, & tam diu latet, quoad tempus sit, ut suos catulos in apertum producat, quod uerno tempore, mense a bruma tertio facit. Sed quod minimum dies circiter quadraginta latet, ex quibus bis septem ita sopitur, ut se nihilo moueat. Reliquis postea pluribus latet quidem, sed mouetur, & surgit. Fœtu grauida ursa, uel a nemine, uel a paucissimis capta est. Tempore sui latibuli, hoc animal nihil edere certum est. Quippe, quod neque exeat, & captum, uentre, intestino inani uideatur. Hactenus Aristoteles Philosophorum princeps. Id ipsum qdẽ non sine causa a natura excogita-

a ſis[a] caput. Vis maxima in bracchijs, & in lumbis,
unde interdum poſticis pedibus inſiſtūt. Inſidi-
antur aluearibus apū, maxime fauos appetunt,
nec auidius aliud q̃ mella captant. Cū guſtauere
b Mandragoræ[b] mala moriunť. Sed eunt obuiā,
ne malū in perniciem cōualeſcat, & formicas uo
rant ad recuperandā ſanitatem. Siquando tau-
ros[c] adoriuntur, ſciunt quibus potiſsimū parti-
c bus immorentur. Nec aliud q̃ cornua, aut nares
petunt. Cornua ut pondere defatigent, nares ut
acrior dolor ſit ī loco teneriore. M. Meſsala[d] cō-
ſule, Lucius Domitius Aenobarbus curulis ædi-
d lis urſos Numidicos[e] centū, & totidem Aethio-
pas uenatores in circo Romano[f] edidit. Idq; ſpe
ctaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA. DE LEONIBVS. DE HYAEna. De uarijs ſerpentum differentijs. De gēmis, deq; monſtroſis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu digniſsimis.

CAP. XL.

e OMnis Africa a Zeugitano pede incipit,
pmōtorio Apollīs Sardinię cōtrouerſa,

tum eſt, ne ſcilicet huius feræ uires in perniciem cęterorum, ſi nimis eſsent ualidæ, uerti poſsent. Scribit Philoſtratus ſecundo uitæ Apollonij libro. Vrſum feritate cæteras belluas ſuperare. Sunt ediuerſo, q-bus ſit ualidiſsimū caput, ut de Pſitaco cap. 65. Solinus refert. a ℭ Inualidum urſis caput.) Plynius Inualidiſsimū urſo caput, quod leoni fortiſsimū. Ideo urgente ui præcipitaturi ſe ex aliqua rupe manibus, eo operto iaciuntur, ac ſæpe in arena colaphis inflictis exanimanť. b ℭ Cū guſtauere Mandragorę mala.) Sumpſit hæc Solinus ex ca. 27. octaui Plynij Vrſi (inquit) cum Mandragorę mala deguſtauere, formicas lambunt. Et cap. 6. uiceſimi noni eiuſdem operis. Vtuntur & per ſe ouis Formicarū. Namq; & huic animali eſt medicina, Conſtatq; urſos ægros hoc cibo ſanari. Ariſt. ca. 5. octaui Naturæ animaliū. Vrſus (inquit) animal omniuorum eſt. Quippe qui & fructus arboris, quas cōſcendūt corpore lubrico ędat, & legumina, & apes perfringēs alueos, & cancros, & formicas. Carne etiam ueſcitur. Eadē ſcribit Plynius ca. 73. lib. decimi. c ℭ Siquando tauros.) Idē Ply. ca. 36. octaui. Tauros (inquit) ex ore, cornibusq; eorum pedibus omnibus ſuſpenſi pondere fatigant. Ariſtot. ca. 5. octaui Naturæ animalium. Vrſus (inqt) uiribus ſuis confidens, inuadit non ſolū ceruos, ſed etiā ſues feros, ſi clam, repenteq; potuerit agere. Taurū aperto Marte aggreditur conſerta iam pugna, ſternit ſe reſupinū, dumq; taurus ferire conatur, ipſe ſuis bracchijs amplectitur cornua, ore morſus armis defigit, proſternitq; aduerſariū. d ℭ Meſsala. Ply. ca. 36. octaui, utrūq; cōſulē nominat. Annalibus (inqt) notatum eſt. M. Piſone. M. Meſſala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitium Aenobarbū Aedilem Corulem &c. Vnde ſcriptoris uitio accidiſse uidetur, ut alterius cōſulis fuerit nomen obmiſsum. e ℭ Numidicos urſos.) Id falſū exiſtimat Caius Plynius, cuius ſententiā ante retulimus. f ℭ In circo Romano.) De Circo ex Varrone quarto de lingua latina, & alijs plura cōgeſsit Io. Tortelius in libro quem Orthographiā inſcripſit. Vide Ply. ca. 15. triceſimi ſexti naturalis hiſtoriæ. Mira eſt in multis huius animalis uerſutia. Quoties enim ſe præpinguem ſenſerit, latebras quærit, ubi tam diu latitat cibo abſtinēs, donec pinguedo, qua corpus inabile reddebatur, reſoluatur omnino. Rurſus ſiquando ſpecus latendi cauſa petierit, nō pedibus, ſed reſupina ſeipſam trudens locū ingreditur, ne a uenatoribus eius ueſtigia deprehendantur. Scribit Herod. in Euterpæ Aegyptiorum fuiſse morem, urſos, qui ſacri ſunt, eo loco ſepelire, ubi iacentes inueniuntur, quos loco numinis, ut multa alia, uenerantur.

OMNIS AFRICA.) Quemadmodū in Aſia tertia orbis parte, regio eſt, quæ minor, uel proprie Aſia dicitur, ſic & in Africa, altera orbis portione, minor, uel proprie Africa nuncupatur. Hæc alio nomine (ut Ply. & Martiāus tradūt) Zeugitana regio nominať. Pōp. Mela li. 1. ſcribit regionē, q̃ ſequitur a promontorio Metagonio ad aras Philęnorum proprie nomē Africæ uſurpare. Plynius tradit Numidiam a Mauritania Ampſaga flumine dirimi, Tuſca a minore Africa. Idem Plynius capite quarto qninti. Eam partem, quam Africam appellamus, in duas prouincias dicit eſse diuiſam, Veterem ſcilicet & Nouam diſcretas foſsa. Ptolemæus non facit Numidiam unam ex Africis prouincijs,

sed eam sub Africa minore cōplectitur. Africæ (inquit) latus occidentale terminatur Mauritania Cæsariensi iuxta expositam lineam Ampsagæ fluuij, qđ secunda Africæ tabula clare monstrat. Secundū hanc igit̄ Ptol. partitionē, Africa ab Ampsaga flumine initium sumit. Non dissimilia ex ultimo Strabonis uolumine diligens lector reperiet. Ascripsi hęc nequis existimet Plyniū cōniuere, cū inquit. Ad hunc finē Africa a fluuio Ampsaga populos.25. habet, qui Romano parent imperio. Fit enim plerumq; a nobiliori denominatio. Totā regionē (inquit Stra.) Carthaginensibus subditam, Romani prouinciā effecere, atq; Masinissam ei præfecerunt, & Micipsę posteros. Potest enī quispiam prouinciæ alicui esse subiectus, licet sub terminis prouinciæ illius nō contineat̄. Plynij uerba, quæ hoc loco imitatur Solinus ex cap.4. qnti sunt hæc. A Tusca Zeugitana regio, & quæ proprie uocatur Africa est. Tria promontoria, Candidū, mox Apollinis aduersū Sardiniæ, Mercurij aduersum Siciliæ in altū procurrentia duos efficiunt sinus, Hipponensem proximū ab oppido, qđ Hipponē dilutum uocant, Dyarrhitū a Græcis dictum propter aquarū irrigua. Nō uideo Solinū statuisse Candidū promontoriū uersus ortus, nec eum a Plynio, & Pomponio discrepare, Quāuis promontoria hęc tria, nō eo ordine, quo Plynius, & Pōp. nominet. a ℭ Apollinis, & Mercurij promontoriū.) Nomen inditum ijs, qđ in eis Apollo, & Mercurius colerentur. Strabo ea Apolloniū, & Hermean nuncupat ἑρμείασ enim Græce Mercurius dicitur, & ἑρμέασ, uel ἑρμαῖος Mercurialis. b ℭ Phicuntem uocant.) Ex Plynio & hæc ca.5. Mox. ccl. mil. promontoriū Phicus per Creticū mare excurrit, distans. cccl. mil. pass. A Tænaro Laconicæ promōtorio. A Creta uero ipsa. cxxv. mil. DE Tænaro promōtorio supra. ca.12. c ℭ Inter duas Syrtes.) De Syrtibus diximus in Cōmentariolo Dionysij, super illud. Hanc minor insequitur Syrtis. Syrtibus autē ab effectu nomen inditū, qđ ita fluctibus earum trahatur aqua, ut non facile nosci possit, cui elemento ea pars pelago, an ne terræ potius ascribi debeat. Hinc Lucanus in nono.

Syrtes uel primā mundo natura figuram
Quom daret in dubio terræ, pelagiq; reliquit,
Nam neq; subsedit penitus, quo stagna profundi
Acciperet, nec se defendit ab æquore tellus,
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes
Aequore fracta uadis, abruptaq; terra profundo,
Et post multa sonant proiecti littora fluctus &c.

Græci enim σύρειν trahere dicunt. Ply. ca.100. secundi hanc Syrtium fluctuationē accidere tradit, propter dispares syderū exortus, tēpore, nō natura discordes. Alij uentis, plures utrisq;, huius rei effectum tribuūt, quod ea loca sint maxime uentis exposita. Lege Strabonē circa finē operis, & Solinū infra hoc eodē capite. Ex Syrtium natura, & nauigandi illac difficultate prouerbiali figura a Lucano nono Pharsaliæ dictum est. Syrtes audax sperat sibi cedere uirtus. In rem arduā, & factu difficillimā dici conuenit. RVrsus cum ingens periculū euaserimus, consimili figura dicimus. Traiectæ Syrtes. Vtitur hac Propertius li. tertio. d ℭ Nigri flumine.) Ply. cap. octauo quinti. Nigri fluuio eadem natura, quæ Nilo. Calamum, & papyrū, & easdem gignit animantes, ijsdemq; tēporibus augescit. Similia scribit ca.9. eiusdē quinti, & ca.21. octaui. Itē Martianus li.6. Et Solin⁹ ipse c.43. infra. e ℭ Fontiū inops.) Similia scribit Ply. c.16. li.8. Africa hęc (inqt) maxie spectat inopia aquarū, ad paucos amnes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animaliū partus &c.

promontorio Mercurij [a] procedens in frontem Sicanā. Proinde extenta in duas prominentias, quarum altera promontoriū Candidū dicit̄, alteram, quæ est in Cyrenaica regione Phicuntem uocant. [b] Ea per sinū Creticum opposita Cretæ insulæ, contra Tænarō Laconicæ excurrit arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui ꝓxima Cyrenensis extendit̄ inter duas [c] Syrtes, quas inaccessas undosum, ac reciprocū mare efficit. Cuius sali defectus, uel incrementa haud promptū est deprehēdere, ita incertis motibus nūc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc æstibus inundatur inqetis. Varro author est, ꝑflabilē ibi terrā uentis penetrātibus subitā uim spiritus citissimi, aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc plaga ab Aethiopia, & terminis Asiæ [d] nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scinditur. Latere quo ad meridiē uergit, fontium [e] in-

Lucanus in nono.In tota Libyes fons unus arena Ille fuit.Et infra.Vadimus in campos steriles,exustaꝗ mundi Qua nimius Titan,& raræ in fontibus undę.Et post.53.Sed & hęc non fontibus ullis Soluit &c.Causam tradit Seneca nō multū post principiū tertij Naturaliū quęstionū. a ℭ Aquarū larga.) Ply.ca.1.quinti.Eundē(inquit)opacū,nemorosumꝗ,& scatebris fontiū riguū, qua spectat Africam, & cętera. b ℭ In agro Byzacęno.)Nō cōueniunt scriptores in nomine,aut regionis huius,aut incolarū.

a ops est,& infamis siti. Altrinsecus qua septemtri
onem patitur,aquario[a] larga.In agro[b] Byzacęno
qui patet ducētis passuum uel amplius milibus,
glebis ita prępinguis,ut iacta ibi semina cū incre
b mento centesimæ frugis renascantur. Externos
in[c] ea plurimos conuentasse argumēto de locis,
& urbibus dabimus.Borion[d] promontoriū,qđ
Aqlone cędit,Græci aduenę sic uocauerūt.Hip-
c ponē Regiū[e] postea dictum. Itē Hipponē alterū
de interfluēti freto Diarrhyton nuncupatū,no-
bilissīa oppida equites Gręci cōdiderūt. Clypeā
ciuitatē[f] Siculi extruūt,& Aspida primū noīant.
d Veneriā etiā in q̄ Veneris Erycinę[g] religiōes trā
stulerūt. Achęi Tripolin līgua sua signāt de triū
urbiū[h] nūero. Taphrę, Abrotoni,leptis Magnę.

Strabo eā Bizacium, unde Byzacęnus.Ptolemęus Byzacitin.Stephanus Byssacitas, & Byssacęnos populos eos dicit. Herodotus,& Herodianus Gyzantas,Polybius Byssatida.De eius mira fertilitate Plynius ca.4.quinti.Libyphœnices (inqt) uocantur, qui Byzantiū incolunt.Ita appellat̄ regio.ccl.mil. pass. per circuitum fertilitatis eximię,cū cētesima fruge agricolis fœnus reddente terra. Et ca.5.decimiseptimi. In Africæ (inquit)Byzantio illū centena & quinquagena fruge fertilē campū.Item ca.10.decimioctaui. Vtpote (inquit) cū e medio si sit aptum solū, quale in Byzatio Africæ cāpo,centeni quiquageni modij reddantur.Etiā si Solinus,Martianus,& Plynius in quinto centesimam tantum dicant. Cęlius ca.20.sexti Antiquarū lectionū plura docte,& elegāter cōgerit,explicās,quæ sint causæ fertilitatis tū corporum, tum animorum. Herodotus in quarto mirę fertilitatis Cynipem terrā esse dicit,nec alteram præter hanc. c ℭ Externos.)Ex uarijs locoꝝ nominibus ostendit in Africā plures externas cōmigrasse gentes,præsertim Græcos.Pœnoꝝ regionē(inquit Herod.in Melpomene(quatuor nationes incolūt, quarum duę sunt indigenę,totidē non indigenæ.Indigenæ quidē Pœni,atꝗ Aethiopes,quoꝝ alteri ad Aquilonē Africæ,alteri ad Austrū incolunt.Aduenæ uero Phœnices,& Græci.Tāta est Libyæ fertilitas, ut in prouerbium abierit,Libycæ messes,pro ingenti frugū copia. Hora.primo Carminū, & Seneca in Thyeste.Lucanus in tertio. Effusis magnum Libyæ tulit imbribus annum. d ℭBorion.)Gręci βόρειον Aquilonarē dicūt.Sic dictū(inquit Solinus)qđ Aquilone cęditur. e ℭ Hipponē regiū.) Hippona stabuli dea uocatur, ab Apuleio tertio de Asino.Ab hac ergo dea Hippones dicti uidentur, qđ ibi dea hæc maxime coleretur.Regius, qđ in eo reges plerumꝗ morarent̄.Syllius in tertio.

Et uaga,& antiquis dilectus regibus Hippo.

Διάρδω p̄terea apud Græcos,irrigo significat.Vnde Διαῤῥαίω, Vasto.Vnde uetusta Plynij exēplaria sic habent.Qđ Hipponē dirutū uocant,quasi uastatum,destructū,& ut ait Plynius dirutū. Vide Hermol.ca.4.quinti Plynij.Solinus dictos uult, qđ equites Gręci condiderint.Quid si ab equis optime illic prouenientibus nomē habeāt? f ℭ Clypeā Aspida primū nominant.)Hęc urbs clypei formā habuisse dicitur.Græcis etenim ἀσπὶς scutū dicitur. Syllius libro tertio. In clypei speciem curuatis turribus Aspis. g ℭ Veneris Erycinæ.)De Venere Erycina Maro quinto Aeneidos Tunc uicina astris, Erycino in uertice &c. Et Naso secundo Remedij. Est prope Collinā &c.Idem.4.Fastoꝝ.Templa frequentari Collinæ &c. h ℭ De trium urbiū nūero.) Has urbes tres alij alijs nominibus uocauere.Exemplaria tam scripta,q̄ impressa plerumꝗ Oeæ, Sabratæ,& Leptis Magnę retinent,id quod Syllij uersus, quos mox subscribā,significare uidētur.Cū ueteri Solini lectione concordat Isidorus ca.5.uoluminis quartidecimi.Quāuis pro Oea Ocea, pro Tabrata Tabarce,uel Sabreta,scriptoris,non authoris uitio,corrupte legatur.Hermolaus autem Barbarus ca.4.quinti Plynij,legit Taphræ, Abrotoni,Leptis Magnę.Vadianus hunc Solini locū sic legendū censet.Oeę, Taphrę,Leptis Magnæ,aitꝗ quosdā Abrotanū annumerasse, sed falso. Nos autem Hermolai ipsius uiri undecunꝗ doctissimi cēsurā secuti,reposuimus. Taphrę,Abrotoni, Leptis Magnæ. Arbitrati tutius cū eo errare, q̄ cum eo inferioribus uerum dicere. Non ignoro esse in Africa urbem, quæ Oea dicta est, per œ diphthongum, quoniā per æ Colchica urbs est, ex qua Circen Aeęam cognominant. Vnde Propertius Tusculū Aeęum dixit, a Thelegono Vlyssis, & Circes filio lib.2.Et lib.tertio

Philænis fratribus [a] a laudis cupidine [b] graium a
uocamen datum. Adrymeto, atq; Carthagini au
thor est a Tyro populus. [c] Sed quæ super Car-
thagine ueraces libri prodiderũt, hoc loco red-
dam. Vrbem istam, ut Cato in oratione Sena- b
toria [d] autumat, cum rex Lapon [e] rerũ in Libya
potiretur, Elissa [f] mulier extruxit [g] domo Phœ-
nix, & Carthadã dixit, quod Phœnicũ ore expri
mit ciuitatem nouã. Mox sermone uerso in uer- c
bum Punicũ, & hęc Elissa, & illa Carthago dicta
est. Quæ post annos [h] septingẽtos trigintaseptẽ

Acęam puellã pro Circe dixit: Et thalamũ Acęę flentis fugisse puellæ. De ijs locis lege Ply. ca. 4. lib. quinti. Syllius lib. 3. sic de ijs urbibus. Sabrata tum Tyriũ uulgus, Sarranaq; Leptis, Oeaq; Trinacrios Afris permixta colonis. a ¶ Philęnis fratribus.) Inter Carthaginenses, & Cyrenenses de agrorum terminis est ingens quondã orta discordia. Sed ut ea lis aliquando finẽ caperet, concordi uoto utrisq; placuit, ut eodem tẽpore iuuenes ultro, citroq; mitterentur. Isq; locus, in quem, qui missi fuerant/cõuenissent, finis ambob9 populis haberet. Cum aũt Philæni fratres, qui a Carthaginensibus missi erant anticipato/astu/ tpe/ plurimũ Cyrenensis agri cursu occupassent, & Cyrenẽses iuuenes multum, diuq; conquæsti essẽt, ad extremũ sic inter eos conuenit, ut si Carthaginenses iuuenes, eo sese loco uiuos oblui paterẽtur, futurũ, ut is finis ratus haberetur in posterum. Ea conditione accepta, Philęni fratres, uitæ suæ patriam præferentes, seipsos/ijs terris operiẽdos/tradiderunt. Hinc factũ est, ut eo loco Carthaginenses, Philęnis fratribus aras dicarint, quæ a sepultis fratribus, Philęnę sunt ab incolis nuncupatæ. Meminerunt Val. Max. tit. 6. lib. quinti. Salustius in Iugurthino. Strabo lib. ultimo. Pomp. Mela lib. primo. Ply. ca. 4. lib. 5. b ¶ A laudis cupiditate.) φίλος amicus, αἶνος laus, & φιλέω amo. Inde φίλαινος amor laudis. Facunda facit (inquit Naso) pectora laudis amor. c ¶ A Tyro populus.) In hoc nulla est scriptorum diuersitas. d ¶ In oratiõe Senatoria.) Hæc iniuria temporis cum multis Catonis scriptis intercidit. e ¶ Rex Lapon.) Id fortassis apud Catonẽ scriptum fuerat, sed alij dicunt Carthaginẽ a Didone conditã, eo tẽpore, quo Hiarbas rerum in Libya potiebatur. Non lego aliquẽ Laponem inter Libyæ reges annumeratũ. Placet igitur, ut Hiarbas pro Lapon hoc loco reponatur, etiam si in omnibus Solini codicibus Lapon scriptum sit. Esse potuit, ut Hiarbas alio quoq; nomine Lapon diceretur. f ¶ Elissa.) Fuit hoc propriũ Didonis nomẽ, nã Dido ab effectu dicta est, qđ uirorum opus exercuerit. Dido enim uirago interpretatur. g ¶ Mulier extruxit.) De Carthaginis Africæ conditoribus plurimũ uariant scriptorum sententiæ. Philistus (ut refert Eusebius) scribit Azaro, & Carthagine Tyrijs circa annũ mũdi. 3980. hoc est annis ferme. 470. ante Romã Carthaginẽ fuisse conditã a Xoro, & Carchedone Phœnicibus, annis quinquaginta ante Ilij captiuitatẽ. Romani, & Carthaginenses ipsi, tradunt eã a Didone e Tyro profecta, fuisse constructã, annis. 72. ante, q̃ Romã. Virgilius, Ouidius, & Syllius poetæ, eo tẽpore a Didone conditã, quo Aeneas capto Ilio mox in Africam nauigauit. h ¶ Post annos septingentos triginta septem.) Liuius lib. 51. & Eutropius, & Orosius lib. 4. dicunt Carthaginem anno. 700. postq̃ condita erat fuisse deletã. Nec horum, nec Solini numerum reddit exacta annorum computatio. Si enim Carthago, Iustini authoritate, condita est. 72. annis ante Romã. Deleta autem anno. 606. urbis conditę, ut omnes fere consentiunt, consequens est, ut anno. 678. Carthago deleta fuerit postq̃ fuerit constituta. Quod si ex Appiani relata sententia, annis. 50. ante captum Ilium fuerit Carthago condita, palam erit, eius excidium fuisse post annos. 1089. q̃ fuerat primũ exędificata. Si autem uera fuerit altera Eusebij computatio, qua refert quorundã fuisse opinionẽ, esse Carthaginẽ conditã annis. 143. post captum Ilium, erunt a conditione Carthaginis ad eius excidiũ, anni. 896. Ex poetarum autem computatione, anni reperiuntur. 1039. Tot enim sunt anni medij inter Ilij captiuitatem, &. 606. annum urbis conditæ. Hæc diuersitas accidit ex eo, qđ non omnino constet, qñ fuerit Carthago primũ cõdita. Carthaginis situm, magnitudinẽ, ac potentiã ijs uerbis lib. ultimo Strabo explicat. Carthago (inquit) in peninsula quadã iacet, quæ ambitum habet stadiorum. ccc. &. lx. muro cinctum. lx. stadiorum longitudinẽ iugum occupat, quod a mari in mare descendit. Et infra. Adeo fortunata fuit hæc Phœnicum colonia, ut Carthaginẽses ea quæ in Iberia est, etiã usq; ad Herculis columnas, ut adhuc optimã Europæ partem, & in continenti cõplura loca, & adiacentes insulas habebant. At Libyam profecto omnẽ adepti sunt, quæ quidem nõ pastoraliter habitari poterat. His opibus urbem Romã imperij ęmularunt/compararunt &c. Scribit Diod Siculus lib. 6. in Iberia nobilissima metalla a Carthaginensibus fuisse reperta, eo tempore, quo ijdem Carthaginenses Iberiæ dominabantur, hancq; fuisse causam, ut eorum postmodũ excrescerent uires, precio enim optimis militum conductis, plura gesserunt aduersus hostes bella. Neq; do

mestico, necque sociorum milite Romanos, Siculosque, ac Libyos in maxima deduxerunt pericula, cũ omnes diuitijs ob auri, argentique copiã superarent, perspicaces sane (ut uidẽtur priscis temporibus) extitere ad quęstum Phęnices, Itali nullis alijs cessere. a ℭ A.C.Graccho.) Strabo circa finẽ suæ Geographiæ instauratione Carthaginis Diuo Cæsari ascribit. Cum uero (inquit) diu Carthago deserta permansisset, eodem fere tẽpore, quo & Corynthus rursum a Diuo Cæsare per id fere tempus instaurata est missis colonis, quicunque uellent, & ex militibus non nullis, & nunc quoque bene habitatur. Eutropius ca.3. quarti sic inqt. Lucio Cęcilio Metello, & Tito Quinto Flaminio CONS. Carthago in Africa iussu Senatus, reparata est, quæ nunc manet annis duobus & uiginti reuolutis, postq̃ a Scipiõe fuerat euersa. Deducti sunt ciues Romani, hucusque Eutropius. Orosius ca.12. lib. quinti. Anno (inquit) ab urbe condita. 637. Lucio Cæcilio Metello, & Quinto Tito Flaminio CONS. Carthago in Africa restitui iussa uicesimo & secũdo anno, q̃ fuerat euersa, deductis ciuiũ Romanorum familijs, quæ eam incolerent. Restituta, & repleta est magno ante prodigio præcedente &c. Sed fieri potuit, ut pluries a diuersis, & alijs temporibus fuerit restituta Carthago. Credibile enim est, nec ab uno, nec eodem tempore tantã urbẽ potuisse restitui. b ℭ Ipsa suo cingitur angulo.) Sunt codices in quibus desit hæc clausula. c ℭ Plurimæ bestiæ.) Id maxime contingit propter Africæ solitudines, qđ homines ibi propter aeris intemperiẽ, morari

a exciditur, q̃ fuerat extructa. Deinde a.C.[a] Graccho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis humili, & languido statu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis
b interiectis centũ & duobus annis. M. Antonio. P. Dolobella consulibus enituit, alterum post urbem Romã terrarum decus. Verum, ut ad Africam redeamus, ipsa suo cingitur[b] angulo. In-
c terna eius plurimæ quidem[c] bestiæ, sed principaliter Leones[d] tenent. Qui, ut Aristoteles perhibet, soli ex eo genere, quod dentatum uocant, uident protinus atque nascuntur. Quorum trifariã
d genus[e] scinditur. Nam breuiores, & iubis crispi plerumque ignaui sunt, & imbelles. Lõgiores, & coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi, q̊s creant Pardi, in plebe remanẽt iubarum inopes.
e Pariter omnes parcunt a sagina,[f] primũ qđ alternis diebus potum, alternis cibum capiunt. Ac frequenter si concoctio non est insecuta, solitæ cibationi superponũt diem. Tũ qđ carnes iusto
f amplius deuoratas cum grauãtur insertis in ora unguibus sponte protrahunt. Sane & cum fugi-

non facile possint. Quæ bestiæ in Libya reperiãtur, docet Herodotus libro quarto. Ex hac bestiarum Libycarum diuersitate ortum Adagium. Semper aliquid noui Africam afferre. Aristoteles capite.28. octaui naturæ animalium, & ca.5. secundi de generatione animalium, repetitum a Plynio cap.16. octaui naturalis historiæ. d ℭ Leones.) Nomen ex Græcis sumptum, Quibus λέων dicitur. Leo Græce (ut quidam uolunt) rex interpretaur, quod sit bestiarum omniũ princeps, & rex. Sunt, qui deducãt nomen a uerbo λάω, quod uideo significat, quoniam id animal sit uisus omniũ acutissimi, quod uel nunq̃ dormiat, uel quod non nisi apertis oculis soporem admittat. e ℭ Quorum trifariã genus scinditur.) Plynij uerba sunt ex capite.16. octaui naturalis historiæ. Leonum (inquit) duo genera, compactile, & breue crispioribus iubis. Hos pauidiores esse, q̃ longo, simplicique uillo, eos contẽptores uulnerum. Eadem prius tradidit Aristoteles capite.44. noni naturæ animalium. Leonum (inquit) duo sũt genera, alterum breuibus, crispioreque pilo, qđ ignauius est. Alterũ longius, piloque probiore, qđ generosius est. Quod uero Solinus dicit trifariã genus scindi, enumerat etiã id genus qđ Pardi generauere, cuius (ut inquit Plynius) nec colla, nec armos iubę uestiunt, de quo genere ca.27. satis diximus. f ℭ A sagina.) Plynius eodem capite. Raros in potu (inquit) uesci alternis diebus. A saturitate interim triduo cibis carere. Quæ possint in mandendo solida deuorare, nec capiente aluo coniectis in fauces unguibus extrahere, ut si fugiendum sit, non in satietatem abeant. Aristoteles capite quinto octaui Naturæ animaliũ. Leo (inquit) uescitur quidem carne ritu cæterorum syluestriũ serratorum. Sed cibo incõtinenter admodũ utitur, multaque deuorat solida sine ullo dissectu, mox nihil triduo, aut certo biduo edit. Ferre enim inediam potest, ut qui iam ad multam satietatem repletus est.

endum est, in satietate idem faciunt. Senectã defectio [a] probat dentium. Nam clementiæ indicia multa sunt. Prostratis parcunt. [b] In uiros potius q̃ in feminas sæuiũt. Infantes nõ nisi in magna fame perimũt. Nec a misericordia separãtur. Assiduis deniq; exemplis patet eos pepercisse, cum multi captiuoꝝ aliquot Leonibus obuijs intacti repatriauerint. Gætulæ [c] etiam mulieris nomen Iubæ libris cõprehensum est, quæ obtestata occursantes feras impunis redijt. Auersi [d] coeunt, nec hi tantum, sed & Lynces, & Cameli, & Elephanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Leænæ fœtu primo catulos [e] quinq; edunt. Deinde per singulos partus numerum decoquunt annis insequentibus. Sed postremo cũ ad unũ materna fœcunditas recidit, ut ultimo singulos procreẽt, steriles fiunt inæternũ. Animos Leonũ frons, & cauda [f] indicãt, sicut motus equini de auribus [g] intelliguntur. Dedit enim has duas notas generosissimo cuiq; natura. Vis summa [h] in pectore est,

a ℭ Senectam defectio probat dentiũ.) Ex Plynio ca. 16. octaui, & Aristotele ca. 44. noni Naturæ animaliũ. b ℭ Prostratis parcunt.) Plynij & hæc immitatio est, cap. eodẽ. Leoni (inquit) tantũ ex feris clementia in supplices. Prostratis parcit, & ubi sæuit, in uiros prius, q̃ in fœminas fremit. Infantes nõ nisi magna fame. Credit Libya intellectũ prouenire ad eos precũ. Hanc leonũ clementiã eleganter expressit Claudianus. Prætereunt subiecta feræ, toruiq; leones

Quæ statuisse ualent, ea mox (prostrata relinquunt,
Nec nisi bellacis gaudent cer(uice iuuenci.

Et Ouid. tertio Tristium.

Corpora magnanimo satis est (prostrasse leoni,
Pugna suum finem, cum ia(cet hostis habet.

c ℭ Getulæ etiã.) Plynius ijs uerbis hanc historiã refert. Captiuam certe Getulæ reducẽ audi multoꝝ in syluis impetum a se mitigatum alloquio, ausæ se dicere, fęminã, profugã, infirmam, supplicem animalis omniũ generosissimi, cæterisq; imperantis indignã eius gloria p̃dam &c. d ℭ Auersi coeũt.) Locus hic sumptus ex cap. 63. decimi Caij Plynij. Coitus (inquit) auersus, Elephantis, Camelis, Tigribus, Lyncibus, Rhinoceroti, Leoni, Dasipodi, cuniculis, quibus auersa genitalia. Extat caput secundũ quinti de natura animaliũ Aristot. Quomodo scilicet quæq; animalia generatim coeant, unde hæc Plynius, & Solinus mutuati sunt. e ℭ Primo fœtu catulos quinq;.) Plynius ca. 16. octaui citans Aristotelẽ sic ait. Is ergo tradit Leænã primo fœtu parere qnq; catulos, ac per annos singulos uno minus, ab uno sterilescere. Locus Aristotelis, quem citat Plynius nequis dispendio requirat, est ex ca. 31. sexti Naturæ animalium, cuius hæc uerba sunt. Leo (inquit) coit, & parit non omni tẽpore, singulis tamen annis uere parit, & magna ex parte geminos, sed cũ plurimos sex catulos, nonnunq̃ etiã unũ. Et infra eodem capite. Leones (inquit) terræ Syriæ quinquies uita pariunt. Primũ quinq;, post uno subinde pauciores, deinde steriles degunt. Eadẽ habentur etiã capite primo tertij de generatione animalium. Refert Philostratus lib. primo uitæ Tyanei. Eum reperijsse Leænã a uenatoribus interfectam, cuius cæso uentre catulos octo inuenisse. Traduntur autem (inquit) de Leænæ partu huiusmodi. Gestare Leænã, in utero fœtum mensibus sex, terq; omnino in tota uita parere. Parit aũt, ut aiunt, prima quidem uice tres, secunda autem duos, qđ si tertio forte parere illam contingat, unũ dumtaxat parere consueuit, quasi natura uolente rariora producere, q̃ magnã in se feritatem habent. Ascripsi hæc, quoniã alioꝝ sententiæ contraria uideantur. Aiunt Leænã inter pariendum esse omnino immobilem. Hinc ortum Adagium apud Græcos λέχω δέδοικε λέαιναν. Idest parturientem timuisti Leænam. De ijs, qui non timenda timent. f ℭ Frons, & cauda.) Plynius ca. 16. octaui. Leonũ index (inquit) cauda, sicut & equoꝝ aures. Nã & has notas generosissimo cuiq; natura tribuit, immota ergo placido clemens, blandientiq; similis, quod rarũ est. Frons (inquit Aristoteles ca. octauo primi Naturæ animaliũ) quibus magna, segnes, quibus parua, mobiles, quibus lata, mente moueri idonei, quibus rotunda iracundi. Similia refert Plynius cap. 37. & 52. libri undecimi. g ℭ De auribus intelliguntur.) In equis, & omniũ iumentoꝝ genere aures inditia animi præferũt. Fessis marcidæ, nutantes pauidis, subrecte furentibus. Plura Aristoteles cap. xi. primi Naturæ animaliũ. Marcus Varro cap. 7. secundi de re rustica. Columella ca. 27. septimi. Signa plura optimi equi refert Virgilius tertio Georgicoꝝ. Continuo pecoris generosi &c. h ℭ Vis summa in pectore.) Ex Ply. ca. 16. octaui.

Vis ſumma in pectore inquit,& ca.36.eiuſdem lib.Inualidiſsimũ urſo caput, inquit, qđ leoni fortiſſimũ.Ariſtoteles ca.46.noni Naturæ animaliũ.Leo infirmus parte Iliũ eſt contra ictus,ſed reliquo corpore multas patitur plagas,& capite ualidiſsimo eſt. a ℭ Cũ præmũtur a canibus.)Illa(inquit Plynius)nobilior animi ſignificatio,qualibet magna canum,& uenantiũ urgente ui contemptim, reſtitansꝗ cedit in campis,& ubi uideri poteſt.Idem ubi uirgulta, ſyluaſꝗ penetrauerit, acerrimo curſu

a firmitas in capite præcipua. Cum[a] premuntur a canibus contemptim recedunt , ſubſiſtentesꝗ interdum ancipiti receſſu diſsimulant timorem. Idꝗ agunt,ſi in campis patentibus, ac nudis ur-
b geantur.Nam ſylueſtribus locis quaſi teſtem ignauiæ non reformidantes,quanta poſsunt ſe fuga ſubtrahunt.Cum inſequũtur,niſum ſaltu adiuuant.Cum fugiũt,non ualent ſalire. Gradien-
c tes mucrones[b] unguiũ uaginis corporum claudunt,ne accumina attritu retundãtur. Hoc adeo cuſtodiũt,ut non niſi auerſis falculis currant. Septia uenantibus[c] obtutu terrã contuentur, quo
d minus conſpectis uenabulis terreantur. Nunq̃ limo uident,[d] minimeꝗ ſe uolũt aſpici. Cantus gallinaceoꝝ,[e] & rotarum timent ſtrepitus. Sed ignes magis. LEontophonos[f] uocari accepimꝰ

fertur,uelut deputans abſconſione turpitudinẽ. Dum ſequitur,inſilit ſaltu,quo in fuga nõ utitur.Similia ſcribit Ariſtote. ca.46. noni Naturæ Animaliũ. b ℭ Mucrones unguiũ.)Ply.c. 15.octaui.Mirum(inquit)Pardos,Pantheras,Leones, & ſimilia cõdito in corporis uaginas unguiũ mucrone,ne refringantur,hebetenturꝗ ingredi,auerſiſꝗ falculis currere, nec niſi appetẽdo prętẽdere. Et hoc beſtiarum prudentiæ aſcribendum. c ℭ Septĩ a uenantibus.) Ply.ca.16.octaui. Cũ pro catulis (inquit) fœta dimicat, oculoꝝ aciem traditur defigere in terram,ne uenabula expaueſcat.Sumptũ,ut uidetur, ex 17.Iliados Homeri,quo loco,ꝑ Patroclo ſic Aiacem pugnantẽ facit.Tum(inquit) Aiax Patroclum lato contegens clypeo ſtetit, & ſicut Leo pro catulis, in ſylua eum comitantibus,ſi uenatores obuiã ſibi uenientes aſpiciat,uiribus is toruus conuellit ſupercilium,ut oculos tandem contegat. d ℭ Nunq̃ limo uident.)Ideſt obliquo, & tranſuerſo.Et hoc ex Plynio ſumptum etiã.Nec limis(inquit)oculis intuentur,aſpiciꝗ ſimili modo nolunt. e ℭ Cantꝰ Gallinaceoꝝ.)Ply.cap.16.lib.octaui.Atꝗ hoc tale,tamꝗ ſęuum animal rotarum orbes circũacti, curruſꝗ inanes,& gallinaceoꝝ criſtę,cantuſꝗ etiã magis terrent,ſed maxime ignes. Diuus Ambroſius c. quarto ſexti Hexameron dicit utiꝗ leonem uereri gallum,ſed maxime album.Plutarchus in libro de differentia inter odiũ,& inuidiã.Credibile(inquit)eſt,& maximũ illud tã leonis in gallum, ꝗ Elephanti in aprum odium,ex timore natum eſse.Quod enim timent,facile oderunt omnes. Lucretius cauſã aſsignans,cur leo gallum timeat,ſic inquit quarto de rerum natura libro.

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis
Auroram clara conſuetum uoce uocare,
Quem nequeunt rapidi contra conſtrare leones,
Inꝗ tueri,ita continuo meminere fugai,
Nimirum,quia ſunt galloꝝ in corpore quædam
Semina,quæ cum ſunt oculis immiſsa leonum
Pupillas interfodiunt,acremꝗ dolorem
Præbent,ut nequeant contra durare feroces,
Cum tamen hæc noſtras acies nil lędere poſsint,
Aut quia non penetrant,aut quod penetrantibus illis
Exitus ex oculis liber datur in remeando
Lędere ne poſsint ex ulla lumina parte.

Extat apud Ariſtotelẽ nobile caput,de hís quæ perpetuas inter ſe inimicitias gerunt,& earum cauſis ca.primo noni Naturæ animaliũ, quæ in ſuũ opus tranſtulit Plynius ca.74.decimi natu.hiſtoriæ.Scribunt aliqui iure gallinaceoꝝ perunctos,a Pantheris,leonibusꝗ non attingi. f ℭ Leontophonos.) Gręci φονέω interficio dicunt. Hinc nomen ſumptum Leontophonos,leonẽ perimens.Alij ἀπὸ τῆσ φονῆσ, aut ἀπὸ τοῦ φόνου nomen deriuant,ideſt a cęde.Ply.ca.38.octaui Leontophonon(inquit)accepimus uocari paruũ,nec aliubi naſcẽs,q̃ ubi leo gignitur.Quo guſtato (tanta illa uis eſt)ut cæteris quadrupedum imperitans,illico expiret. Ergo corpus eius &c. Non grauabor aſcribere uerba Ariſtotelis ex ca.132.eius libri, quẽ de admirandis in natura

inſcripſit. In Syria quoddā animal eſſe, inquiunt quod Græci λεωντόφονον uocant, eo quia leonem omniū præſtantiſsimū interimat, ſed miro quodā, & incredibili modo, cū leo ipſe non eum inſectat̃, etſi uiderit, ſed aufugit ab eius contagione, tanq̄ pernicioſsima peſte, cum uideatur intelligere, ſi ex eo quippiā ediderit ſtatim ſe eſſe interiturū. Nam ſic eſſe eius naturā ferunt, ut a quouis cōmeſtum cōtigerit illum interimat. Verum a uenatoribus decipi hac maxime uia dicitur. Quom enim captū fuerit huiuſmodi animal a uenatoribus aiunt illud ab eis conciſum uehementer decoqui, ac deinde eius carnes contuſas in maſsam quandā redigi, ex potuq; tum illam feris, quā ſiquā deguſtarit, interiturā illam ſtatim affirmant. Idq; etiam leonibus cōtingere, quibus ea eſt regio refertiſsima, hucuſq; Ariſt. Albertus lib. zz. de animalibus hunc Solini locū nominatim citans Leoucophona (ut dicit Solinus) eſt beſtia modica &c. Quæ iccirco non aſcripſimus, ne bonarū litterarū ſtudioſis ridendi materiā pręberemus. a ℂ Spectaculū ex his.) Plynius hęc copioſius exequit̃ c. 16. octaui libri. Leonū ſimul pugnam pluriū Romæ princeps dedit. Q. Scęuola Publij filius in Curuli ædilitate &c. b ℂ Hyænā quoq;.) Ply. ca. 30. li. octaui. Hyenis (inquit) utrāq; eſſe naturā, & alternis annis eſſe marem, alternis fęminā fieri. Parere ſine mare uulgus credit. Ariſtoteles negat. Collum ex Iuba continuitate ſpinæ porrigitur, flectiq; niſi circumactu totius corporis nequit. Multa præterea mira traduntur, ſed maxie ſermonē humanū inter paſtorū ſtabula aſsimulare, nomēq; alicuius addiſcere, quē euocatū foras, laceret. Item uomitionē hominis immitari ad ſollicitādos canes, quos inuadat. Ab uno animali ſepulchra erui inquiſitione corporū. Fęminā raro capi. Oculis mille eſſe uarietates, oculorumq; mutationes. Præterea umbræ eius contactu canes obmuteſcere. Et quibuſdā Magicis artibus omne animal, qđ ter luſtrauit, in ueſtigio hærere. Alia quæ de Hyęna ſcribunt̃ a Plynio, in eius Indice conſignauimus. De Hyæna ſic Ariſtot. cap. 3z. ſexti Naturæ animaliū. Hyæna (inqt) colore lupi prope eſt, ſed hirſutior, & iuba per totum dorſum prædita eſt. Quod aūt de ea fertur genitale ſimul, & maris, & fœminæ eandem habere coniectitium eſt &c. Idē ca. 5. octaui naturæ animaliū. Quā alij (inquit) Glanum, alij Hyænā appellant, corpore non minore, quā lupus eſt, iuba, qua equus, ſed ſeta duriore, longioreq;, & per totum dorſum porrecta. Molitur hęc inſidias homini. Canes etiam uomitionē hominis imitando capit, & ſepulchra effodit humanæ auida carnis, ac eruit. Similia ſcribit idem Ariſtot. cap. 6. tertij de generatione animaliū, eorū opinionē reprobans, qui aſserunt Hyænis utrumq; ineſse ſexū. Verba eiuſdem authoris ſunt ex cap. 13z. eius libri qui de Admirandis in natura ſcriptus eſt. In Arabia (inquit) quoddā dicitur Hyænarum genus eſſe, quę quando præuiderint ferā aliquam, aut hominē quempiā, ſtatim ad umbratilem quendā, & contectū locū ſe recipiunt, cōpri muntq; loco uocem, ac tantā pręſeferunt formidinē, ut non poſsint ęx eo loco facile moueri. Qđ idē etiā aduerſus canes facere affirmant, hucuſq; Ariſt. Huius ferę naturā ſic eleganter canit Oui. 15. Meta.

Si tamen eſt aliquid miræ nouitatis in iſtis,
Alternare uices, & quæ modo fœmima tergo

beſtias modicas, quæ captę exuruntur, ut earum [a]
cineris aſpergine carnes pollutæ, iactæq; per, cō
pita concurrentiū ſemitarum Leones necent, ſi
quātulūcunq; ex illis ſumpſerint. Propterea Le-
ones naturali eas præmunt odio, atq; ubi facul- [b]
tas data eſt, morſu quidem abſtinent, ſed dilani-
atas exanimant pedū niſibus. Spectaculum [a] ex
his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius
in curruli ędilitate. HYęnā quoq; [b] mittit Africa, [c]
cui cum ſpina riget, collum continua unitate fle-
cti nequit, niſi toto corpore circumacto. Multa
de ea mira. Primū qđ ſequitur ſtabula paſtorū,
& auditu aſsiduo adiſcit uocamen, quod expri- [d]
mere poſsit imitatione uocis humanę, ut in ho-
minem aſtu accitū nocte ſęuiat. Vomitus quoq;
humanos mentit̃, falſisq; ſingultibus ſollicitatos
ſic canes deuorat. Qui forte ſi uenātes umbram [e]
eius dum ſequūtur cōtigerint: latrare nequeunt
uoce perdita. Eadē Hyęna inqſitione corporū ſe
pultorū buſta eruit, propterea prōptius eſt marē
capere. Fœminis .n. ingenita eſt callidior aſtutia.
Varietas multiplex ineſt oculis, colorumq; mu-
tatio. In quorū pupillis lapis inuenitur. Hyæniū

Pafsa marem eſt,hinc eſse marem miremur Hyænam. a ℂ Hyęniũ dicũt.) Plynius cap.10.triceſimiſeptimi.Hyęniæ ex oculis Hyęnæ,& ob id in uaſe inueniri dicuntur.Etſi credimus, linguæ hominis ſubditæ,futura pręedicere.De ea Marbodęus Gallus ſic inquit.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyęnæ,
Dictus Hyęnia, quam ueteres ſi credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti,
Quo queat imbutus pręedicere quęq; futura,
Sub linguæ lotus ſi contineat̃ in ore.

[a] dicũt,[a] prædítum illa poteſtate, ut cuius hominis fuerit linguæ ſubditus, prædicat futura. Verum Hyæna quodcũq; animal ter luſtrauerit, moueɾe ſe non poteſt. Quapropter Magicam ſcientiã [b] ineſse[b] ei pronunciauerunt. IN Aethiopiæ parte coit cũ lęena, unde naſcitur monſtrũ, cui Crocutæ[c] nomen eſt. Voces hominum & ipſa pariter affectat. Nunq̃ conniuet aciem orbium, ſed [c] in obtutũ ſine nictatione cõtendit. In ore gingiua nulla, dens unus, atq; perpetuus, qui ut nunq̃ retundatur, naturaliter capſularum modo clauditur. INter ea, quæ dicunt herbatica, eadẽ Africa [d] Onagros[d] habet, in quo genere ſinguli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis metuunt. Inde eſt qđ grauidas ſuas ſeruãt, ut in editis maribus, ſiqua facultas fuerit, generandi ſpem morſu detruncet. Quod cauentes fœminę in ſeceſsibus partus occulunt. AFrica[e] ſerpentibus adeo fœcunda eſt, ut mali huius merito illi

Albertus. 2. Mineraliũ more ſuo Ienam uocat. Addit ex ſuis, Hyænę oculos in hunc uerti lapidem. b ℂ Magicã ineſse ſcientiã.) Lucanus in ſexto, inter ea, quę magicæ uim habeãt, enumerat & Hyęnã. c ℂ Cui Crocutę nomen eſt.) Hyęnæ coitu leęna Aethiopica parit Crocutam, ſimiliter uoces imitantẽ hominũ, pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris. Nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occurſu hebetetur, capſarum modo includitur. Ex Ply.ca.30.lib.octaui. Idẽ cap. 21.eiuſdem libri. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cõceptos, omnia dentibus frangentes, protinusq; deuorata cõficientes uentre. Diodo. Siculus lib.4. Quos uero (inquit) Aethiopes appellant Crocotas mixti ſunt canis, lupiq; natura, ſed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut oſsa omnia facile conterant, & digerant comeſta. Hoc animal, ſcribunt qdã uocem hominis, qđ nobis procul a uero uidetur immitari. Sciens præterirem Albertum, niſi hũc Solini locum nominatim corrupiſset. Ait enim lib.22.de Animalibus. Cyrocrothes, ut dicit Solinus, beſtia eſt, & cætera, ne gẽmis tã celebriũ authoꝝ, aniles nugas totiens inſeramus. d ℂ Onagros habet.) Græci ὄνον, aſinũ dicunt, ἄγριον agreſtem, & ferocem. De Onagro Plynius ca.30.octaui. Africa (inquit) aſinoꝝ ſylueſtriũ multitudinẽ fundit. Mares in eo genere ſingulis fœminarũ gregibus imperitat. Timent libidinis ęmulos, & ideo grauidas cuſtodiunt, morſuq; natos mares caſtrant. Contra grauidæ latebras petunt, & parere furto cupiunt, gaudentq; copia libidinis. Et ca.44.eiuſdẽ lib. Onagri in Phrygia (inquit) & Lycaonia præcipui. Scribit idem Plynius ex equa, & onagris manſuefactis generari mulas ueloces in curſu, duricia eximia pedum, uerũ rugoſo corpore, indomito animo, ſed generoſo. Onagro, & Aſina genitum mulũ omnes antecellere. Pullis eoꝝ ceu præſtantibus ſapore Africa gloriatur, quos Laliſiones appellant. Vnde Martialis in Diſtichis.

Dum tener eſt onager, ſolaq; Laliſio matre
Paſcitur, hoc infans, ſed breue nomẽ habet.

Vix crediderim, quod Albertus de Onagris refert, de Animalibus uiceſimo & ſecundo uolumine q̃ſdã dicere, Onagros quintadecima die menſis Martij duodecies rudere in nocte, & duodecies in die æquinoctiũ indicantes. e ℂ Serpentibus adeo fœcunda eſt.) Conſtat apud nobiles authores, in Africa maximã eſse ſerpentũ copiã, qđ ob nimiũ loci feruorem accidere philoſophi prodiderunt. Qui autem fabuloſa conſectantur, tradunt tantam ſerpentũ peſtẽ ex Meduſæ capitis ſanguine originẽ habuiſse, id quod eleganter .9. Pharſaliæ canitur a Lucano.

Cur Libycus tantis exundet peſtibus aer &c.

Et Syllio lib.tertio. Quippe atro rapidas &c. DE ijs Africæ ſerpentibus Diod. Siculus lib.quarto ſic inquit. Varia ſerpentum genera, incredibiliq; magnitudine conſpici dicunt, qui loca deſerto incolunt propinqua. Centum eni cubitoꝝ longitudine nonnullos eſse aiunt, ut merito non ſolũ a nobis, ſed alijs quoq; id falſum eſse exiſtimetur. Addũt inſuper ijs multo maiora haud digna fide. Nã cũ plana ſit regio (inquiunt) ſerpentes uero maximi circũuolu-

potissimũ palma detur. Cerastæ[a] præferunt quadrigemina cornicula, quorũ ostentatione ueluti esca illice sollicitatas aues perimunt. Nam reliq̃ corporis de industria arenis tegunt, nec ullum indicium sui præbent, nisi ex ea parte, qua inuitatis dolo pastibus necem[b] præpetum aucupentur. Amphisbæna[c] consurgit in caput geminũ, quorũ alterum in loco suo est, alterum in ea parte, qua cauda. Quę causa efficit, ut capite[d] utrinq; secus nutabundo serpat tractibus orbiculatis. Iaculi arbores[e] subeunt, e quibus ui maxima turbinati, penetrant animal quodcunq; obuiũ fortuna fecerit. Scytale[f] tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet, & q̃niam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupentes. In hoc tamẽ squamarum nitore hyemales exuuias prima ponit. Plures, diuersæq; Aspidum[g] species sunt, uerũ

tos in gyrum longe procul aspicientibus locũ editiorem, & quasi collem quendam uideri &c. a ℭ Cerastæ.) Ply. ca. 23. octaui Nat. histo. Cerastis (inquit) corpore eminere Cornicula sæpe quadrigemina, quorũ motu, reliquo corpore occultato, sollicitent ad se aues. Id serpentum genus nomen habet. ἀπὸ τοῦ κέρατος idest à cornu. Alber. lib. 25. de animalibus a Plynio, & Solino, i. a ueritatis authorib⁹ dissentiens, scribit Cerastem serpentẽ habere cornua octo in capite flexuosa, sicut cornua arietis, eundemq; sine spinis esse, cartillaginesq; pro spinis habere. Lucanus in nono. Spinaq; uagi torquente Cerastæ. b ℭ Pastib⁹ necem præpetum.) Sunt qui legant, Necem perpetuam. Sunt rursus codices in quibus pro pastibus passeribus scriptum est. c ℭ Amphisbęna.) Græci hunc serpentem ἀμφισβαῦναν, uel ἀμφισιβαίναν dicũt, ἀπὸ τοῦ ἀμφὶ circum, & βαίνω uado, incedoq;, quasi utrinq; circumuadens. Plynius eisdẽ lib. & capite. Geminum caput Amphisibęnæ, hoc est (inquit) & ad caput, & ad caudam tãq̃ parum esset uno ore fundi uenenum. Lucanus in nono.

Et grauis in geminum surgens (caput Amphisibęna.

Galenus insignis medicinæ author. Amphisbęna (inquit) etiã biceps est, & utraq; parte ingreditur, unde nomen. Plura de Amphisbena Dioscorides c. 7. &. 25. octaui de materiali medicina. Albertus corrupte (ut solet) Amphyleam uocat. 25. de Animalibus lib. Et subdit. Sicut in multis, mentitur Solinus, ita & in hoc falsum dicit, cum refert hunc serpentem duo habere capita. Nullũ eni (inquit) animal naturaliter duo habet capita. Et deceptus est ideo &c. Quis nisi ἄμουσος tot nobilibus posthabitis authoribus, Alberto soli credendum putarit? Quod autẽ dicit nullũ animal habere naturaliter duo capita. In eam fallaciam incidit reprehendens, quæ a Dialecticis principij petitio nuncupat̃. Quod rursus subdit, in multis mentiri Solinũ, & in hoc quoq; loco falsum dicere. Dicam illud Satyricum.

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis enim tulerit Gracchos de seditione querentes?
Si fur displiceat Verri? si homicida Miloni?

Essent utinã Solini, & Alberti selecta mendacia. Hũc paruus cumulus, mox illum maximus Atlas Opprimet. d ℭ Capite utrinq; secus nutabũdo serpat.) Sic enim legendũ putamus, q̃uis exemplaria plerumq; habeant capite uterq; sexus nitibundo. Vel sic, capite utrinq; secus nitidundo. Primæ lectionis ordo, & sensus est. Quæ causa efficit (inq̃t) ut Amphisbęna utrinq; secus serpat capite nutabundo, idest nutanti, & casum, ruinamq; minitanti simili. Secus autem minus, & tardius hoc loco significat. e ℭ Iaculi arbores subeunt.) Plynius eodẽ loco. Iaculũ ex arborum ramis uibrari. Nec pedibus pauendas tantum serpentes, sed & missili uolare tormento. Lucanus in nono. Iaculiq; uolucres. Albertus Plynij authoritate, dicit hunc serpentem alatũ esse. Sed ubi hoc Plynius dicat, quærat nemo. Vel ibi quærat, qua Cerui amittunt cornua. f ℭ Scytale tanta.) Græcũ nomen σκυτάλη, qđ scuticã, & hũc ipsum serpentẽ significat. Est p̃terea σκύταλος teli genus, & uirgę, ex cuius similitudine serpens hic nomen accepit. De q̃ sic Lucanus in nono.

Et Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis Exuuias positura suas.

Quæ sint signa eius, quem hic serpẽs momorderit, & q̃ curatio docet Diosco. ca. 7. octaui, & Ply. ca. 4. tricesimisecundi nat. hist. Albertus li. 25. de animalibus dicit huius serpẽtis duas esse species, aitq; is serpens, qui Gręce Dipsas dicit̃. Latine Situla interpretat̃, eo qđ situla indiget ille, quẽ momorderit, quia tantum sitit, qđ sitiẽdo, & bibendo morit̃. Vix risu abstinebã, cũ hæc authoris huius ridicula subnotabã. Sed cõsuetus fortassis in ijs error, hominẽ excusabit. Quã bñ Solino cõsultũ, qđ ab ijs oino nugamẽtis abstinuerit. g ℭ Aspidum species.

a dispares effectus ad nocendum. Dipsas siti [a] interficit. Hypnale [b] somno necat, teste etiam Cleopatra [c] emitur ad mortem. Aliarũ uirus, quoniam medelas admittit, minus famæ meretur. Hæ-
b morrhois [d] morsu sanguinem elicit, & dissolutis uenarũ cõmertijs, qcquid animæ est, euocat per cruorem. Prester [e] quẽ percusserit distenditur, enormique corpulentia necatur extuberatus.

dum species.)Græci ἀσπίδα scutum dicunt. Vnde & huic serpenti nomen datũ, qđ reliquo corpore tanq̃ scuto, caput contegat. ἀσπίζω enim defendo significat. Albertus originẽ nominis ignorans. Aspis (inquit) dictus, quod Græce sonat uenenũ, eo qđ morsus uenena diffundit. De Aspide sic Plynius ca. 23. octaui natu. historiæ. Colla Aspidum intumescere nullo ictus remedio, præterquam si confestim partes contactæ amputentur. Vnus huic tam pestifero animali sensus, uel potius affectus est. Cõiuga ferme uagantur, nec nisi cũ cõpare uita est. Itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Persequitur interfectorem, unũq; eum in quantolibet populi agmine, notitia quadã infestat. Perrumpit oĩs difficultates, permeat spacia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Non est fateri rerũ natura largius mala, an remedia genuerit. Iam primũ hebetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte, aut ex aduerso cernere, sed in tẽporibuis. Ita excitatur, sed sæpius auditu, q̃ uisu, hucusq; Plynius. Vide quę de eo scribit Aristo. ca. 29. octaui naturæ animaliũ. Vulnus Aspidis, puncto acu facto simile est, omninoq; per exiguũ ęgre, ut appareat, adeo nihil tumet, sanguis inde non copiosus, sed breuis, uterq; distillat. Oculi celeriter obscurantur. Corpus totũ multiformiter, sed omnino leuiter laborat, non sine quadã uoluptate, ut Nicander poeta recte dixerit.

Eripiturq; homini sine sensu uita dolores.

Color parum elegans, herbaceus, ac maligne uirens. Tremor cordi modicus. Frons identidẽ conuellitur, palpebris nictantibus, & ereptis, ut in somno sensibus. Inter has notas matura mors, ne diei quidem tertiã partem morata. Hæc ex octauo Dioscoridis. Multa de hoc serpente Auicenna sexta Fen quarti Canonis ca. 21. & 25. tertij tractatus. Remedia morsus Aspidũ notauimus in Indice Plyniano. a ℭ Dipsas siti interficit.)Ab effectu nomen inditũ. Nã sitis Græce δίψα, dicitur. Et διψάω sitio. Luca. in nono. In medijs sitiebãt Dipsades undis. Albertus Solinũ citans. De hoc serpente (inquit) dicit Solinus, qđ adeo paruus est, qđ quasi inuisibiliter percutiat &c. Sed ubi hoc Solinus dixit, ipse uiderit. Dioscoridis libro octauo. Dipsadis morsus (inquit) comites sunt tumor quidã solutus, sitis contenta uehementer nunq̃ explebilis, nunq̃ interquiescens. Proinde, qui ita sunt affecti, potũ hianti ore trahunt, semperq; in principio desyderij eius sunt tanq̃ si nihil adhuc bibissent. Proinde toto illo habitu aguntur haustu. Ob id ipsa Dipsas, ab aliquibus Prester, ab alijs Causos uocata est. Ab Auicenna sitim faciens nuncupatur ubi supra capitibus 38. & 39. QVęstio apud philosophos est. Cur hominibus morsis a Dipsade, sitiq; ob eam rem intolerabili detẽtis Theriaca, quæ calida, & sicca est, sitim epota extinguat, non augeat. Censendũ nõ sui habitus ratiõe Theriacã sitim posse extinguere, sed auxilio, qđ membris afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione. Constat enim ex pluribus herbis, quæ singulæ membris principalibus subueniũt singulis. Dictamũ enim cordi accõmodaẽ. Quippe qđ mirifice cor firmet, atq; cõseruet. Eupatorium iecur adiuuat. Scolopendriũ lienen. Petrapiũ os uentriculi. Hysopus transuersum septũ, atq; pulmonẽ. Inula campana renes, ruta laxum intestinũ. Gentiana cerebrũ, Seseli uesicã, his omnibus uiperarum carnes miscentur, quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera, onnẽq; illatã iniuriã auxilianẽ. Igitur cum membra omnia præsidiũ sibi ex Theriaca trahãt, merito malũ sedaẽ, qđ sitim creat, atq; ita extingui sitim congruũ est. Ex primo Problematũ Aphrodisiei. b ℭ Hypnale.)Et hic quoq; serpẽs ab affectu nomen habet, qđ somnũ inducat, ὕπνος enim Græce Latine somnus. c ℭ Teste Cleopatra.)Cleopatra metu, ne capta ducereẽ in triumphũ, corpori suo serpentes apposuit, quorũ interiret ueneno. Meminerunt Liuius libro. 103. Horatius ultima primi Carminũ. Propertius undecima tertij. Virg. in fine octaui Aen. Augustus post Atticã uictoriã, cũ Cleopatrã triumpho magnopere reseruare cupiens, ei Psyllos amouit, qui uenenũ, ac uiros exugerent, qđ ea perisse morsu Aspidis putabatur, author Sueto. in Augusto. Nec id Solino cõtrariũ est, qm̃ Hypnale, inter Aspidũ species nũeraẽ. d ℭ Hęmorrhois.)Huic quoq; serpenti ab effectu nomẽ inditũ, quasi sanguinẽ morsu eliciens. Græci enim αἷμα sanguinẽ dicũt, ῥέω fluo, αἱμοῤῥοίδα fluxũ sanguinis. Mirã interpretationẽ excogitauit Albertus. Luca. in nono. At nõ stare suũ &c. Remedia eius, quẽ hic serpens momorderit, ponit Dioscorides ca. 27. octaui de materiali medicina. e ℭ Prestet.)πρηστῆρα Gręci flãmã, & cõbustiuũ nominãt. Hinc huic serpenti nomen datũ, uel qđ flãmã ex ore emittere uideaẽ, uel qđ flãmã, & ardorẽ imittat ei, quẽ momorderit. Luca. in. 9. Oraq; distendẽs auidus spumãtia Prester. Remedia morsus eius notauimus apud Plyniũ.

Ictus Sepium [a] putredo sequitur. Sunt & Am- a
moditæ, [b] est & Cenchris, [c] Elephantiæ, [d] Chersy
dri, [e] Chamædracontes. [f] Postremo quãtus no-
minum, [g] tantus mortium numerus. Nã Scorpi-
ones, Scinci [h] lacertiq; uermibus, nõ serpentibus b
ascribuntur. Monstra hæc si bibant, [i] clementius
feriunt. Habent affectus. [k] Nõ temere nisi coniu-
ges euagantur. Capto altero, uel occiso uter su-
perfuerit/efferatur. Subtiliora sunt capita fœmi- c
nis, alui tumidiores, pestis nocentior. Masculus
æqualiter teres est, sublimior etiã mitiorq;. Igit
anguibus uniuersis hebes uisus est. [l] Raro in ad-
uersum contuent. Nec frustra cũ oculos non in d
fronte habeant, sed in temporibus, adeo, ut citiꝰ
audiant q̃ quid aspiciant. DE gemma Heliotro-
pio [m] inter Aethiopiã, Africã &, Cyprũ certamẽ
fuit, quænã mitteret generis huius eminentissi- e
mã, dẽphensumq; est documentis plurimis Ae-
thiopicã, aut Libycã palmã tenere. Viridi colore
est, [n] nõ ita acuto, sed nubilo magis, & represso,
stellis puniceis supersperſa. Causa [o] nominis de

a ¶ Ictus sepium.) Hic serpens, qđ morsu suo putredinẽ inducat, nomẽ accepit, quoniã Græce σήπω putrefacio significet. Lucanus in nono. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. b ¶ Ammoditæ.) Ab arena, cuius colorem immitantur, uel sub qua lateant, nomẽ habent. Nam Græcis ἄμμος arena dicitur, διορύττω fodio. c ¶ Cenchris.) A colore milij nomen inditũ, quod Græce κέγχρος milium dicitur. d ¶ Elephantiæ.) Quod Elephantiã morbũ inducant si momorderint. e ¶ Chersydri.) Ab elemẽtis, in quibus degit nomen sumptũ, idest a terra, & aqua, qđ nõ terram modo, sed aquam quoq; incolat, χέρσος terra, χερσαῖος terrestris, ὕδος, uel ὕδωρ aqua. Lucanus in nono.

Natus & ambiguæ coleret qui (Syrtidos arua.

Chersydros. f ¶ Chamædracontes.) A χαμαί, ut uidetur, idest humi, quasi dracones humi, & in terra residẽtes. Sunt, q diuisim legant, Chamæ, Dracontes. g ¶ Quantus nominũ, tantus mortiũ numerus.) Raro accidit ut serpentũ eius regionis ictus, nõ sequatur eiꝰ interitus, quẽ momorderit. DE Scorpionibus Ply. ca. 25. xi. nat. historiæ. Qui plura de serpentibus scire cupiunt, legant Dioscoridem lib. 8. per totũ. Auicennã sexta Fen quarti Canonis Tractatus tertij ca. 21. & sequentibus. Isidorũ ca. 3. duodecimi Ethimol. Extat opus nobile Nicandri poetæ. Multa Albertus lib. 25. per totum. Plurima elegãter Luca. nono Pharsaliæ.

Rarior, inuẽtus medijs fons u- (nus arenis &c.

Quæ de serpẽtibus a Plynio scripta sũt, alibi copiose signauimus. h ¶ Scinci.) Miror quosdam reposuisse Scythici, Scinci loco. De Scincis infra Solinus ca. 45. i ¶ Si bibant.) Serpentes omnes natura frigidos esse naturales tradunt, nec nisi cum calescunt quippiã feriunt. Cũ igitur potus calorẽ remittat, cõsequens est, epota hæc monstra clementius ferire, q̃ si sitiant. Hinc euenit, ut nocte minus q̃ die, hyeme minus, q̃ æstate, in locis frigidis minus, q̃ in locis calidis, sint pernitiosi serpentes. Auicenna ubi supra redarguit opinionẽ quorundã asserentium serpentũ uenenũ esse frigidũ. k ¶ Habẽt affectus.) Ply. (ut parũ ante retulimus) id ipsum Aspidibus peculiariter tribuit. l ¶ Visus hebes est.) Id euenit, q̃m serpentes magna ex parte sub terra degũt. m ¶ Heliotropio.) Hãc alij solis gẽmã nominãt. Rhẽniꝰ.

Gemmaq; quæ radios emittit candida solis.

Eius qualitatẽ Plynius ca. 10. tricesimi septimi sic eleganter refert. Heliotropiũ (inquit) nascitur in Aethiopia, Africa, Cypro Porracei coloris. Sanguineis uenis distincta. Albertus lib. 2. Mineraliũ, eam nõ in Africa, sed in India cõtra aliorũ sententiã ꝑdidit inueniri. n ¶ Viridi colore.) Porracei dicit Plynius. Rhennius candidi. Sed reuera colore quodã inter hos medio præditum est. Nisi candidã pro pulchra accipias. o ¶ Causa nominis.) Græci ἥλιον solem dicunt, τροπὴν mutationẽ, conuersionẽue. τροπέω retrouerto. Hæc enim gẽma (inquit Solinus) deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo repercussu. Plynius eodẽ loco. Causa nominis, q̃m deiecta in uas aquæ fulgorẽ solis accedentẽ percussu sanguine mutat, maxime Aethiopica. Eadẽ extra aquã speculi modo solẽ accipit, dẽphendit defectusq; subeuntẽ lunã ostẽdẽs. Marbodæꝰ hoc sic cecinit.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma,
Quæ solis radijs in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem,
Eclypsimq; nouam terris effundere cogit &c.

a effectu lapidis est, & potestate. Deiecta ĩ Labris
æneis radios solis mutat sanguineo repercussu,
extraq; aquam splendorem aeris abijcit, & auer-
tit. Etiam illud posse [a] dicitur, ut herba [b] eiusdem
b nominis mixta, & precãtationibus legitimis cõ-
secrata, cum a quocũq; gestabitur, subtrahat ui-
sibus obuiorꝝ. Inter Syrtes q̃uis terra [c] pergenti-
bus iter syderibus destinaт̃, uec aliter cursus pa-
c tescit. Nam putris soli faciem aura mutat, & mi-
nimo licet uento tantam diuersitatem flatus effi-
cit, ut subinde euersis sitibus [d] locorꝝ nulla indi-
cia agnitioni relinquantur, cũ modo quæ fuerãt
d tumulis ardua, in ualles residunt, modo quę ual-
libus præssa cœtu pulueris aggerantur. Ita etiã
continẽs [e] naturã maris sui patitur. Nec interest
ubi potius sint procellæ, cum ad exitium uiantiũ
e elementis congruentibus in terris flabra sæuiãt,
in mari terræ. Vtræq; Syrtes [f] ducentis quinq̃-
ginta milibus passuum separantur, aliquãto cle-
mentior, quæ minor est. Cneo deniq; [g] Seruilio
C. Sẽpronio CONS. inter hęc uadosa classẽ Ro
manã ĩpune accepimus pfretasse. In hoc sinu Me
nix [h] ĩsula post Mynturnẽses paludes. [i] C. Mario

a ℭ Etiam illud posse.) Plynius ibidem. Magorum (inquit) impudentiæ uel manifestissimũ hoc q̊q; exemplum est, quoniã admixta herba Heliotropio, quibusdam quoq; additis precationibus gerentẽ conspici neget. Idem Marbodęus. Cui tamen amplior ijs concessa potentia fertur.

Nam si iungatur eiusdem nominis herbæ, Carmine legitimo, uerboq; sacrata potenti,
Subtrahit humanis oculis quemcunq; gerentem.

b ℭ Herba eiusdẽ nominis.) Herba hæc iccirco nomen a Sole sortita creditur, quoniã cum sole se circũagit, etiam nubilo die tantum syderis amor est. Noctu uelut desyderio contrahit cęruleum florẽ. Dioscorides lib. 4. duo eius genera esse dicit, maius scilicet, & minus. Plynius etiam ca. 21. uicesimisecundi naturalis historiæ duo eius genera refert. Tricoccum, & Heliostrophiũ. Multa de hac herba tradũtur a Medicis. Poetæ fabulãtur Clytien Nympham in hãc herbã fuisse conuersam, qđ a Sole, cuius amore tenebaт̃, fuerit derelicta.

Attamen illa suum, q̃uis radice tenetur
Vertitur ad solẽ, mutataq; seruat amorem.

c ℭ Terra pergentibus iter syderibus desti.) Ply. ca. 4. quinti. Et terra hæc aũt (inquit) syderum obseruatione nobilis. Ad eam per deserta arenis, perq; serpentes iter est. Lucanus in nono.

Iamq; iter omne latet, nec sunt discrimina terræ
Vlla, nisi æthereæ medio uelut ęquore flammæ,
Syderibus uenere uias, nec sydera nota
Ostendit Libycæ finitor circulus orę.

Idem scribit Syllius in fine tertij.

Has obseruatis ualles enauimus astris, Namq; dies confundit iter &c.

Inter miracula certe numerandũ, ut terrestre iter syderibus peragatur, cum sit id proprium nauigantibus. d ℭ Euersis sitibus.) Loci qualitatibus, itinerum distinctionibus, idest uijs, quibus uelut indicijs illac pergentibus mõstrantur itinera. Sunt qui falso pro sitibus, Syrtibus reposuerint. e ℭ Ita etiam continens.) Varie locus hic in exemplaribus reperitur. In quibusdam enim scriptũ est. Ita enim continens naturam maris ui patitur. In multis aliter. Nobis autem placet, ut legatur. Ita etiam continens, naturã maris sui patitur. Ad hunc sensum scilicet. Terram Syrtibus proximã, maris sui. i. Syrtici naturã etiã experiri. Id qđ sequens mox litera explicat euidenter. Hanc ipsam regionẽ mercatores, qui ea loca adire solent, Arenosum mare nnncupant. Vltra qđ undecim Iudeorꝝ Tribus hac quoq; tempestate integras reseruari, Hebręi pręsdicant. f ℭ Vtræq; Syrtes ducentis.) Plynius ca. quarto quinti. A regione (inquit) q̃ duas Syrtes interiacet, par utriq; interuallo, sed littore inter duas Syrtes ducentorꝝ quinq̃ginta milia passuũ g ℭ Cneo deniq;.) Historiam referunt Eutrop. in fine secundi, & Orosius cap. 8. lib. quarti. h ℭ Meninx insula.) De hac insula Ply. ca. septimo lib. quinti, & Strabo libro ultimo. Auienus Dionysij interpres.

Paruaq; ceruleo circumsonat ęquore Meninx.

Sic enim alibi legendum esse docuimus. i ℭ Caio Mario fuit latebra.) Plutar. in. C. Marij uita. Marius (inquit) ex industria recedens, & pelagus legens, Meningaq; insulã petẽs, hic primũ &c. Etiam si Meuingã passim legamus. Marij in Africã fugã, & ibidem latebrã describũt Appia. primo bellorꝝ Ciuiliũ. Liuius li. 78. & 79. Lucanus in. 2. Item cæteri.

fuit latebra. Supra Garamantas Pſylli [a] fuerunt, a
contra noxium uirus muniti incredibili corporis firmitate. Soli morſibus anguium nō interibant, & q̄uis dente letali appetiti, incorrupta durabant ſanitate. Recens etiam editos [b] ſerpenti- b
bus offerebāt. Si eſsent partus adulterini, matrū crimina plectebant īteritu paruulorū. Si pudici, probos ortus a morte paterni ſanguinis priuilegium tuebatur. Sic originis fidem probabant ue- c
nenis iudicantibus. Sed hæc gens interijt [c] a Naſamonibus capta. Necꝗ quicꝗ aliud præter opinionē de ueſtigio nominis ſui Pſylli reliquerūt. Naſamoniten lapidem [d] Naſamones dant ſan- d
guineum uniuerſum nigris uenulis adumbratū. In intimo receſsu Syrtis maioris circa Philænorum aras Lothophagos [e] fuiſse didicimus. Nec incertum eſt. Aphilænorum aris non procul palus eſt, quā Triton amnis īfluit. Vbi [f] ſpeculatā ſe

a ℭ Pſylli fuerunt.) Ply. cap. z. ſeptimi. Similis & in Africa (inquit) gens Pſyllorū fuit, ut Agatharchides ſcribit, a Pſyllo rege dicta, cuius ſepulchrum in parte Syrtium maiorū eſt. Horum corporum ingenitum fuit uirus exitiale ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas. Mos uero liberos genitos obijciendi ſæuiſsimis earū. Eoꝗ genere pudicitiā cōiugum experiendi nō profugientibus adulterino ſanguine natos ſerpentibus &c. Plura de Pſyllis Gel. ca. xi. decimiſexti Noctiū Atticarū. Herod. lib. 4. Elegāter Lucan⁹ lib. 9.

Gens unica terras
Incolit, a ſęuo ſerpentum innoxia morſu
Marmaridę Pſylli, par lingua potentibus herbis.
Ipſe cruor tutus, nullumꝗ admittere uirus,
Vel cantu ceſsante poteſt, natura locorum
Iuſsit ut immunes mixti ſerpētibus eſsent,
Profuit in medijs ſedem poſuiſse uenenis,
Pax illis cū morte data eſt.

b ℭ Recēs editos.) Lucanus in. 9.

Fiducia tanta eſt
Sanguinis, in terram paruus cum decidit infans
Nequa ſit externæ Veneris mixtura timentes
Letifica dubios explorant Aſpide partus.

Sylli. in. 1.

Nec non ſerpentes diro exarmare ueneno
Doctus Atir, tactuꝗ graues ſopire Chelydros,
Ac dubiam admoto ſobolem explorare Ceraſte.

c ℭ Interijt.) Ex Plynio cap. z. ſeptimi. Vide Gellium, & Herodotum ubi ſupra. d ℭ Naſamoniten.) Huic lapidi a loco, ubi prouenit, nomen inditum. Ply. ca. 10. libri ultimi. Naſamonites (inquit) eſt ſanguinea nigris uenis. e ℭ Lotophagos.) nomen compoſitum ex λωτοῦ Loto, & φάγω cōmedo, quod hi populi loto arbore ueſcantur. De Loto arbore plura Plynius cap. decimoſeptimo tertijdecimi naturalis hiſtoriæ. Theophraſtus ca. decimo quarti de hiſtoria plantarum. Et Dioſcorides cap. 181. libri primi. De Lotophagis præter cæteros Homerus nono Odyſseæ. Loti (inquit Plynius) tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiam genti, terræꝗ dederit nimis hoſpitali aduenarum obliuione patriæ. Virgilius in Culice.

Impia Lotos,
Impia, quę ſocios Ithaci merentis abegit
Hoſpita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Hinc natum Adagium λωτὸν ἔφαγες. Lotum cōmediſti. De ijs, qui regionis alterius amore capti, in patriam redire negligunt. Apollonius (ut in fine primi eius uitæ refert Philoſtratus) Qui enim (inquit) ad Lotophagos nauigant, eius cibi ſuauitate capti, domeſticarum rerum obliuiſcuntur. f ℭ Vbi ſpeculatam ſe.) Pallas inuenta Tibia cum buccis tumidis ex aqua ſe conſpexiſset, eam ipſam Tibiam in Tritonem Libyæ paludē abiecit. Authores Herodotus libro quarto. Diodorus Siculus libro quarto. Quintus Curtius libro tertio. Lactantius ſecundo Thebaidos. Syllius in tertio.

Hinc qui ſtagna colunt Tritonidos alta paludis,
Qua uirgo (ut fama eſt) bellatrix edita Lympha
Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Lucanus in nono de Tritone.

Hanc & Pallas amat, patrio quę uertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima cœlo eſt
Vt probat ipſe calor) tetigit, ſtagniꝗ quieta
Vultus uidit aqua, poſuitꝗ in margine plantas,
Et ſe dilecta Tritonida dixit ab unda.

Alij ſcribunt id factum eſse in Meandro Phry-

giç flumine.Propertius tertio Elegiarum libro. Quæ non iure uado Meandri iacta natasti, Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem sentit Claudianus secūdo in Eutropiū lib.Hic cecidit &c. a ℂ Artium deā.)Mineruā intelligit,cui nobiliū artium inuentionē ascribūt.Ouid.tertio Fastorum. Mille dea est operum,certe dea carminis illa est. Peritiores per Mineruam,partem illam superoirem animæ,idest mentem,& rationē intelligunt.Constat enim artes omnes nobiles esse a mente, & ratione repertas.Hinc a Grçcis Minerua τϱιτογένεια dicitur, qđ nomen,ut Democritus interpretatur,prudentiā significat. Ex prudentia autem tres hominis actus prouenire existimant.Bene cogitare,bene dicere,ac postremo bene facere. Hinc compactū nomen a τϱίτοσ,& γεννάω.i.Trigenia.Aliĳ eam Tritoniam a Tritone palude, ut ex Lucani relato carmine cōstat, potius dictam uolunt.

a artium Deam [a] crediderunt. Maior Syrtis ostentant oppidum,Cyrenas uocant, [b] quod Battus Lacedæmonius [c] Olympiade quinta, & quadragesima [d] rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam [e] quingentesimo octogesimosexto condidit. Quæ domus Callimachi poetæ fuit patria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis [f] milia passuum

b ℂ Cyrenas uocāt.)Grin⁹ Therę insulæ rex,Batto, multisq; ciuibus eum comitantibus,Delphicum oraculū aliĳs de rebus consulturus,quondā adiĳt,cui ab oraculo responsum est,ut urbē in Africa conderet.Quo audito,Ego(inquit) o Pythia senior sum, ac grauis admodū.Tu uero quempiā meoꝝ comitum ista iube facere.Tum Pythia continuo Battū ostendit.Erat enim is ex Polymnestri genere apud Minias gratus plurimū. Cum uero Therçi Pythiæ uatis diu oraculū neglexissent,in Thira annis septem nunq̄ pluit. Qua ex re,in ea insula præter unā omnes arbores aruerunt.Vnde eius insulæ incolæ suos Delphos sciscitatū mittūt,q̄bus itidē,quod antea responsum est,irā numinis placaturos,si in Africa coloniā condendā curarent. Euenit,ut adultus iam Battus idē,& linguæ uitio laboraret Delphos,& ipse adiĳt linguæ præpeditæ oraculum petiturus. Cui consulenti,ĳs ab oraculo carminibus responsum est

Batte uenis uocis causa,dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

His toties auditis,Therçi duce Batto missis duabus biremibus iuxta oraculi responsum,tandem ,Cyrenen insignem urbem in Africa cōdiderunt.Battus autem(ut in quarto scribit Herod.)cognominatus est,cū propter oraculū apud Delphos sibi redditū,tū propter honorē,quē assecutus est.Battū enim Pœni regē appellāt. Hinc a Pythia oraculū reddente Punica lingua Battus dictus est,quod futurus rex esset in Africa.Copiose id Herod. exequitur in Melpomene.Plura de ea urbe refert Strabo in fine lib.ultimi sui operis.Diod.Siculus lib. quinto scribit ex quorundā sententia huic urbi nomen inditum a Cyrene Ipsei filia, quæ cum apud Peleū uirgo educaretur,Apollo eius forma captus,raptā uirginē,in Lybiā ad ea loca, in quibus postmodū ciuitas cōdita est/asportauit,& ab eius nomine Cyrene dicta.Aliĳs placet dictā a Cyre ei⁹ regionis fonte.Eā regionē esse fertilissimā in fine quarti tradit Herod. c ℂ Lacedęmonius.) Conueniunt fere omnes Cyrenen fuisse a Therçis conditā.Hi autem ex Laconica profecti Theram insulā coluerūt. Thera autem olim Calisto dicebatur.Vnde Callimachus.

Nomine Calisto primum sed postmodo Thera
Dicta fuit tellus urbis origo meç.

Ea urbs(ut Strabo refert)uiros claros cōplures habuit,q & libertati optime præesse poterant,& imminentibus Barbaris fortiter resistere.Qualis autem fuerit Cyrenaica philosophia,docet Diogenes in Aristippi uita lib.z. d ℂOlymp.quinta,& quadragesima.) Ply.ca.tertio decimononi naturalis historiæ asserit oppidū Cyrenarum fuisse conditū urbis Romę anno.CXLIII.Hic aūt annoꝝ numerus discrepat aliquantulū a Solino.Cincius(ut ca.z.supra retulim⁹) scribit Romam fuisse conditā Olympiade.iz.Primi autē q̄tuor Romani reges,Romulus,Numa,Tullus Hostilius, Ancus Marcius,regnanerunt annis.136.hoc est Olympiadibus.34.Secundū igitur hanc Olympiadū supputationē,Ancus Martius obiĳt Olympiade.46.Ergo secundum hoc,Cyrenę conditæ sunt,rege Martio res Romanas tenente.Apud hunc Ciciū legerat fortassis Solinus, qđ de Cyrenarū conditione hoc in loco refert.PRopter curiosos aduertendū, fieri potuisse,ut Martio res Romanas tenente,Cyrenas cçptas çdificari,licet post huius regis obitum finē cçperint. Constat autem Ancū Martium obiĳsse mortem anno secundo primæ,& quadragesimæ Olympiadis, author lib.3. Dionysius. Eusebius libro temporū scribit Cyrenen çdificatam uicesimoquarto anno, Erichthonĳ quarti Atheniensium regis,idest,ferme annis septingentis ante Romam.Alibi dicit çdificatā eam quarta Olympiade,hoc est annis paucis ante Romam.Alibi refert çdificatā Olympiade.37.Ex uerbis igiť Eusebĳ,non est quærenda de Cyrenarum conditione certa ueritas hoc in loco. e ℂPost Troiā captā anno.586.)

quadringenta[a] sunt. Templo fons proximat Soli sacer,[b] qui humoris nexibus humũ stringit, fauillam etiã in cęspitem solidat. In qua gleba non sine miraculo locus uiret undiq; sec⁹ agris arentibus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocãt cornu.[c] Nam ita tortuosus est, & inflexus, ut effigiẽ reddat cornu arietini. Fulgore aureo est. Prædiuina somnia repsentare dicitur subiectus capiti

Constat ex primo, & secundo Dionysij uoluminibus, post erutum Iliũ anno quadringentesimo tricesimo secundo fuisse Romã conditã. Ab urbe autem condita usq; ad obitum Anci regis, sunt anni ferme. 136. Sumptis itaq; annis. 432. & . 136. fiunt annni. 568. Qui annoꝝ numerus (ut iam diximus) ad Cyrenarum initium referendus est. Solini autem numerus ad completam urbis illius ędificationem. Esset omnino plana, & uera cõputatio, si sic legeretur apud Solinũ. Olympiade prima, & q̃dragesima, rege Martio res Romanas tenẽte. Anno post Troiã captam, quigentesimo sexagesimooctauo condidit. Sed exemplaria oĩa, quæ uiderim retinẽt primũ numerum. Sed in re parum commoda satis multa. f ℂ Templũ Ammonis.) Ab arena, quę Græce ἄμμος dicitur, nomen iditũ. Liber enim pater, quom Indos peteret, uel (ut placet alijs) ex India ueniens, & per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxiliũ. Et statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni ab arenis dicto simulacrũ cum capite arietino. In eo autẽ loco, in quo aqua fluxit, templũ constituit. Quod ideo fingitur, quia satis eius oraculi sunt inuoluta responsa. Ex Seruio. 4. Aene. super illud. Hic Ammone satus. Et Lactantio tertio Thebaid. Statij super illud. Caonias sonuisse tibi. Diod. Siculus in gestis Alexãdri, idest. 17. historiarũ libro, Ammonis templũ Danaũ Aegyptioꝝ regẽ construxisse tradit. Idem docet qualiter in eo oracula ederentur. Eius autẽ simulacrũ ex Smaragdis, ac gemmis alijs factum fuisse tradit. In eo autem loco ager est in medio arenarum exiguus. Quippe ubi latior ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum, palmarumq;, ac cæterarum cultarum arborũ ferax, rosidus solus, ex omnibus circumiectis. Ex tertio Arriani lib. Diodorus dicit eam regionẽ in latum, & longũ stadijs quinquaginta patere. Incredibile dictu (inquit lib. 4. Q. Curtius) inter uastas solitudines, ita undiq; ambientibus ramis uix in densam umbrã cadente sole contecta est. Multiq; fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cœli quoq; mira temperies uerno tẽpori maxime similis. Omnes anni partes pari salubritate percurrit. Similia & Diod. Siculus refert. Politianus cap. 52. primæ Centuriæ contendit Ammonis hoc templũ fuisse pauperrimũ, nec inter orbis miracula reponendũ. De Ammonis tẽplo Herod. lib. 2. & . 4. Diod. lib. quarto. Syllius in fine tertij. Lucanus in nono. Ventum erat ad templũ &c. a ℂ Milia passuũ trecenta.) Legendũ est. Quadringenta ex Plynio cap. 5. quinti, & Martiano libro sexto. b ℂ Fons soli sacer.) Ex Plynio ca. 106. secundi. Iouis Ammonis fons (inquit) interdiu frigidus, noctibus feruet. De hoc fonte Arrianus in principio tertij Gestoꝝ Alexandri. Ex eo (inquit) fons manat cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior. Postea deinde deferuescere incipit, ac sub diei exortũ rursus tepidior oritur, atq; ita per singulos dies, ac noctes æstus, ac frigoris uices uariat. Similia scribunt Diodorus Siculus in Alexandro. Et. Q. Curtius li. 6. Pomp. Mela lib. primo. Multa Herod. in Melpomene. Syllius in fine tertij.

Stat fano uicina, nouum, & memorabile lympha,
Quæ nascente die, quæ deficiente tepescit,
Quæq; riget, medium cum sol ascendit olympum,
Atq; eadem rursus nocturnis feruet in umbris.

De eo etiã Ouidi. libro ultimo Meta.

Medio tua corniger Ammon
Vnda die gelida est, ortuq;, obituq; calescit.

Huius effect⁹ causa inter naturæ secreta merito cõputatur, sicut de quibusdã aquis colorẽ ouium mutãtibus inquit Saty. 12. Iuuenalis. Egregius fons Viribus occultis &c. Lucre. li. 6. de rerũ natura ex eo id euenire ait, qđ apud huiusmodi fontes ignis semina terrę inclusa sint. Hęc aũt ignis semina terrã nocte linquũt, & in aquã ipsam fontiũ transeunt. Die aũt ui solis eandẽ terrã repetũt. Idipsum elegãter canit in Meteoris Pontanus ueteribus poetis nõ inferior. Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis Intus alunt ignes &c. Versus Lucretij sunt.

Est apud Ammonis fanum fons luce diurna
Frigidus, & calidus nocturno tempore fertur.
Hunc homines fontem nimis admirantur, & acri
Sole putant subter terras feruescere partim
Nox ubi terribili &c.

Aduertendum hunc fontem alterum esse ab eo, qui est apud urbẽ Debrida, de quo infra ca. 42. Sunt tamen qui eundem esse existiment. c ℂ Ammonis cornu.) Ply. ca. 10. lib.

a incubantium.Et arbor eſt Metops [a] nomine, ex
qua profluit lentus humor, quē a loco Ammo-
niacū nominamus. Apud Cyrenēſes præterea
Syrpe gignit̃ [b] odoratis radicibus uirgulto her-
b bido magis, q̃ arbuſto. Cuius e culmo exudat æ-
ſtatis tempore pingue roſcidum, idq; paſcentiū
hircoꝝ inhæret barbulis. [c] Vbi cū areſactum in-
oleuit, guttis ſtyriacis legit̃ ad uſum menſarū, uel
c medelæ magis. Dictū eſt primū lac Syrpicum,
quoniã manat in modū lacteum, deinde uſu de-
riuante Laſer nominatum. Quæ germina initio
barbaricæ impreſsionis uaſtatis agris, poſtea ob
d intolerandam uectigalis nimietatem, ferme pe-
nitus ipſi accolæ eruerunt. Cyrenis ab lęua Afri-
ca eſt, [d] ab dextra Aegyptus, a fronte ſæuū, & im
portuoſum mare, a tergo Barbaroꝝ uariæ nati-
ones, & ſolitudo inacceſsa, incultaq;, & ſqualēs,
quæ Baſiliſcum creat [e] malū in terris ſingulare.

ultimi. Ammonis cornu inter ſacratiſsimas Aethiopiæ gemmas, aureo colore, arietini cornus effigiem reddens, promittitur prędiuina ſomnia repreſentare. a ℂ Metops.) Melopos, uel Melops in exemplaribus paſsim legitur. Sed legendum Metops, uel Metopiū, ex cap.24. duodecimi naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Ergo (inquit) Aethiopiæ ſubiecta Africa, Ammoniaci lachryma ſtillat in arenis ſuis. Inde etiam nomine Ammonis oraculo, iuxta quod gignitur arbor, quã Metopion uocant, reſinæ modo, aut gummi. Genera eius duo &c. Dioſcorides ca.524. Galbanum (inquit) ſucc⁹ e ferula eſt, naſcit̃ in Syria. Metopion uocant aliqui &c. Lege etiã caput immediate ſequens, qđ de Ammoniaco eſt. Eſt & eiuſdem nominis oleum, quod Hippocrates Netopum uocat. Aetius etiã Halinon ab amaritudine uocari tradit. b ℂ Syrpe gignit̃.) Hermolaus cap.520. Corollarij in Dioſcoridē ſcribit ex ijs Solini uerbis ſatis indicari ipſum de Silphio loqui uoluiſse qdē, ſed parum (inquit) nouiſse qd diceret, ita ſalebroſus, & deſuetus in eo genere ſermo eius ē. Affert tamen ex Rudente Plautino uerſiculū, quo Sirpis meminit. Speras (inquit) multum hoc anno futurū Sirpe, & Laſerpitium? De Laſerpitio, qđ Græci σίλφιον uocant. Ply. ca. 3. deciminoni natu. hiſtorię. Ab ijs (inquit) proximū dicetur authoritate clariſsimū Laſerpitium, quod Græci σίλφιον uocant, in Cyrenaica prouincia repertum, cuius ſuccus uocant Laſer, magnificum in uſu, medicamentisq;, & ad pondus argenti denarij penſum. Multis iã annis in ęa terra non inuenitur, qm̃ publicani, q paſcua conducunt, magis ita lucrum ſentientes depopulantur pecoꝝ pabulum. Vnus autem caulis repertus noſtra memoria, Neroni principi miſsus eſt. Siquando incidit pecus in ſpem naſcentis, hoc deprehenditur ſigno, oue cū comederit, dormiente protinus, capra ſternutante. Diuq; iam non aliud ad nos inuehitur, q̃ qđ in Perſide, aut Media, & Armenia naſcitur Laſer, multo infra Cyrenaicū &c. Plura Dioſcorides ca.520. & Theophraſtus ca.2. quarti, & cap.3. ſexti, & ca.1 noni de hiſtoria plantarum. Magnæ eſtimationis fuiſse apud ueteres Silphiū, indicat prouerbiū inde natū βάττου σίλφιον. Batti Laſerpitiū. De ijs dici ſolitum, qui ſummos honores adipiſcuntur. Cyrenęi enī Batto, de q̊ parū ante diximus, Silphium tanq̃ rem pręcioſiſsimã dono dediſse tradūtur. Præterea in una nomiſmatis eorum parte Iouē Ammonē, in altera Silphiū ſculpere moris erat, author Tarręas in prouerbioꝝ collectaneis. c ℂ Inhæret barbulis.) Hoc etiam pacto Ladanum, & Ceſyphū caprarū ſcilicet uillis colligi ca.18. duodecimi tradit Plynius. d ℂ Africa eſt.) De ſitu, & terminis minoris Africæ, lege Ptole. ca.3. quarti Geographiæ, & Strabonē lib. ultimo. e ℂ Baſiliſcum creat.) Græca dictio βασιλίσκος quæ regulum, uel tyrannū ſignificat, quod inſtar regis cunctis animantibus ſit terrori. Vel qđ in oēs tyrannidem, & ſęuitiam exerceat. Scribit Seruius ſeptimo Aene. apud Gręcos tyranni, & regis nullum eſse diſcrimen. Plynius aliã nominis rationē affert, cuius ex cap.21. octaui uerba ſunt. Eadem (inquit) & Baſiliſci ſerpentis eſt uis. Cyrenaica hunc generat prouincia. xij. non amplius digitoꝝ magnitudine. Candida in capite macula, ut quodã diademate inſigni. Sibilo omnes fugat ſerpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, ſed celſus, & erectus in medio incedens. Necat frutices, nō contactas modo, uerum & afflatas. Eruit herbas, rumpit ſaxa. Talis uis malo eſt. Creditum quondã ex equo occiſo haſta, & per eã ſubeuntem ui, non equitē modo, ſed equū quoq; abſumptū. Huic tali monſtro (ſæpe enim enectum concupiuere reges uidere) muſtelarū uirus exitio eſt, adeo naturæ nihil placuit eſse ſine pari. Interficiunt eos cauernis facile cognitis, ſola tabe. Necat illi ſimul odore, moriunturq;, & naturæ pugnam conficiunt. Alia de eo lege ca.4. uiceſiminoni lib. eiuſdē operis. Albertus lib.25. de ani-

malibus scribit Plyniū dicere, Basiliscum non occidere hominē nisi prius uiderit hominē, q̄ ecōuerso uideatur ab homine, & qđ uisus hominis si prius uideat Basiliscū, interficiat Basiliscū. Qui scire uult ubi hæc scribat Plynius, illic quærat, ubi mittunt cornua cerui. Cætera q̄ de Basilisco tradit Albertus, sumpta sunt ex ca.22. tertij Tractatus sextæ Fen quarti Canonis Auicennæ. Dioscorides lib.8. Herasistrati authoritate ponit signa morsi a Basilisco ca.15. Capite autē ultimo eiusdem libri ait. Percussis a Basilisco prodesse fibroꝝ testas denario ponderis sumptas in uino. In auxilio esse etiā lachrymam papaueris. Auicēna scribit nullam eius prorsus esse curationē. a ℭ Ad semipedē longitudinis.) Duoꝝ palmoꝝ dicit Auicenna. b ℭ Mitrula lineatus caput.) Coronatum caput habere idem Auicenna scribit. c ℭ Sibilum eius.) Lucanus in nono.

Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes
Ante uenena nocens, late sibi submouet omne
Vulgus, & in uacua regnat Basiliscus arena.

d ℭ Mustelis tamen uincitur.) Legitur in aliquibus exemplaribus. Mustelis tantum uincit̄. Sed prima lectio purior. Hinc non inelegans Adagium sumi conuenit. Et mustelis Basiliscus uincitur. Ouidiano illi persimile. A cane non magno sæpe tenetur aper. In eos, qui inferiores uires in sui sæpe perniciem spernunt, & eleuant. e ℭ Nec alites inuolarēt.) Simili fortassis ratiōe factum est, ne muscę, aut canes, sacellum Herculis in foro Boario ingrederētur. Nec ales ulla sacrā Achillis ædē, ut ca.2.&.29. a Solino tradit̄. Etenim quacunq; ratione, uana gentilitas conata est, ad falsoꝝ Deoꝝ cultum miseros mortales inducere. Quod ante CHRISTI SALVATORIS Aduentum/effecisse constat.

Serpens est pene ad semipedē [a] longitudinis, alba quasi mitrula, [b] lineatus caput. Nec hominis tantum, uel alioꝝ animantiū exitijs datus, sed terræ quoq; ipsius, quam polluit, & exurit, ubicūq; ferale sortitur receptaculum. Deniq; extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiā corrūpit auras, ita ut in aera nulla alitum impune transuolet, infectum spiritu pestilēti. Cū mouetur, media corporis parte serpit, media arduus est, & excelsus. Sibilum eius [c] etiā serpentes alij perhorrescunt. Et cum acceperint fugā, quæq; quoquo possūt/ properant. Quicquid morsu eius occiditur, non depascitur fera, non attrectat ales. Mustelis tamē uincitur, [d] quas illinc homines inferūt cauernis, quibus delitescit. Vis tamen ne defuncto quidē deest. Deniq; Basilisci reliquias amplo sestertio Pergameni compararūt, &, ut ædem Apollinis manu insignē, nec araneæ intexerent, nec alites inuolarent, [e] cadauer eius reticulo aureo suspensum ibidem locarunt. Circa extimū Syrtiū [f] cornu Berenicen ciuitatē alluit Lethon [g] amnis, inferna, ut putant, exundatione prorūpens, & apđ pristinos uates latice memoratus [h] obliuionis. Hanc Beronice muniuit, quæ Ptolemæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne aūt

f ℭ Extimum Syrtium.) Ex Plynio ca.5. quinti. Berenice (inquit) in Syrtis extimo cornu est, quondā uocata Hesperidum supradictarum, uagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluuius Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur. Eadem scribunt Strabo lib. ultimo, & Martianus lib.6. Faciunt, quæ scribit Iustinus libris.27.&.30. Stephanus sex urbes huius nominis cōnumerat. Sexta (inqt) prius ἑσπερίς. Cognominata autem Berenice a Ptolemæi regis coniuge. g ℭ Lethon amnis.) Græci λήθην obliuionē dicunt. Constat q̄busdā in locis aquas esse quæ suapte natura, uel memoriā, uel memoriæ contrariā obliuionē inducunt. Sicut in Bœotia ad Trophoniū deum iuxta flumen Orchomenon duo sunt fontes, quoꝝ alter memoriā, alter obliuionē affert. Inde numinibus inuētis. Similis effectus & huius amnis Lethes credit̄ esse aqua. Quib⁹ fabulas consectari mos est, dicūt nomē inditū, qđ ex Lethe inferno flumine ortū habeat. Luca. in nono. Quā iuxta Lethes tacitus prælabitur amnis. Infernis ut fama trahens obliuia uenis. Et Syllius primo bellorum Punicorum. Quiq; sup Grauios lucentes uoluit arenas Infernę populis referens obliuia Lethes. Vnde autem sumptū sit a poetis/ Lethes aquā obliuionē animabus inducere, produnt Macrob. primo de Somnio Scipionis, & Seruius sexto Aeneid. super illud. Lethęūq; domos placidas q̄ pnatat amnis. h ℭ Latice memora-

a latifundiũ, quod inter Aegyptum, Aethiopiam, Libyamq; diffunditur, quacunq; lucis opacum est, uarium impleuit Simiarũ genus [a]. Nec quisq̃ offensus nominis cognitione grauetur. Enimuero operæpreciũ est nihil omittere, in quo naturę spectanda sit prouidentia. b Vulgus simiarũ in his est, quas passim uidemus non sine ingenio [b] æmulandi, quo facilius in manus ueniũt. Nam dũ auide uenantiũ gestus affectant, c relicta consulto uisci unguilla, quod mendacio factum uidet, oculos suos oblinunt. Ita uisu obducto, pronum est eas corripi. Exultant noua luna, tristes sunt cornuto, & cauo sydere. Immoderate fœtus [c] amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos im-

tus obliuionis.) Codices sunt in quibus tum latex, tum Laticeę legatur. a ❡ Simiarum genus.) Propter plurimã Simiarũ cum hominibus similitudinẽ creditum est fuisse eas homines aliquando Pithecusarum insularum incolas, qui Cercopes dicebantur. Eos quom Iupiter eorum detestaretur perfidiam,

In deforme uiros animal mutauit, ut idem
Dissimiles homini possent, similesq; uideri,
Membraq; contraxit, naresq; a fronte remissas
Contudit, & rugis perarauit anilibus ora,
Totaq; uelatos flauenti corpore uillos
Misit in has sedes, nec non prius abstulit usum
Verborum, & natę dira periuria linguæ,
Posse queri tantum rauco stridore reliquit.

Nõ multũ dissimilia ab ijs scribit Ply. ca.44.xi. naturalis historiæ. Nã Simiarũ (inquit) genera perfectam hominis similationẽ continent, facie, naribus, auribus, palpebris. Quæ sole quadrupedum, & inferiorem habent genam. Iam mãmas in pectore, & brachia, & crura in contrariũ flexa. Similiter in manib⁹ ungues, digitos, longioremq; medium. Pedibus paululum differũt. Sunt enim, ut manus prę longi, sed uestigium palmæ simile faciunt. His quoq; pollex, & articuli, ut homini, & præter genitale tantum. Et hoc in maribus. Viscera etiã interiora omnia ad exemplar. Plura ijs similia scribit Aristo. cap.8. secundi Naturæ animalium. Galenus insignis medicinę author, tũ ridiculã hominis immitationem, tum ludicram ludentiũ puerorum inuentionẽ, simiã nuncupauit. Idem Aristo. cap. iamiam citato, tradit plura simiarum genera, quo loco eleganter explicat, quæ sit simiarum forma. Simia (inq̃t) tam parte sui corporis prona pilosa est, utpote quadrupes, q̃ supina, ut speciem gerens hominis, quin contra atq; quadrupedes obtinet pilum, ut dictum iã est, sed crassiore pilo simiæ uestiuntur, longeq; hirsutiores parte utraq; sunt. Conueniunt cum homine plurimũ sua specie. Quippe, quæ nares, aures, dentes tam primores, q̃ maxillares hominis more habeant. Cilium etiã cũ cæteræ quadrupedes nõ in utraq; palpebra habeant, hę q̃ prætenue, ac prolixius potissimũ in inferiore &c. Capite aũt decimo q̃rti de partibus animaliũ docet cur simia cauda, & natibus careat. Simia (inquit) q̃d forma ambigua sit, ut & in neutro, & in utroq; genere sit constituenda, ideo nec caudã habet, neq; nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. Simiarum copiã in India esse tradit Philostratus in tertio uitę Apollonij libro. Eas Indi maximi faciunt, quoniã piperis (ut sic dicã uindemiatrices sunt. Quapropter & armis, & canibus, leones, & cæteras feras ab ipsis arcent. Dicitq; leones simijs insidiari, p̃sertim cum ęgroti fuerint, quod tunc ceruos, capreasq; uenari non possint. b ❡ Nõ sine ingenio ęmulandi.) Plynius ca.54. octaui naturalis historiæ de simijs. Mira solertia (inquit) uisco inungunt laqueos, calceariq; immitatione uenantiũ traduntur. Similia refert Strabo uolumine.15. Martianus & latrunculis lusisse fictis cęra, nuces uisu distinguere. Martialis in Distichis scribit simiã scire etiam immissas hastas declinare.

Callidus emissas eludere simius hastas.

Vnde factum est, ut eos, qui facile hominum gestus, moresq; imitantur, prouerbiali figura simias uocitemus. Vtitur eo in Milite glorioso sæpe Plautus. Hinc nonnulli simiã dictã uolunt, uel q̃d multa sit in ea humanæ rationis similitudo, uel q̃d plurimũ simulet gestus hominũ. Alijs placet a simis naribus nomẽ inditum. Simias capiendi modũ refert Diodor⁹ Siculus libro historiarum decimoseptimo. Item Strabo.15. Geographiæ libro. INter uenenatos animalium morsus enumerat Auicenna etiã morsum Simiæ, eius mentionẽ docens cap.12. quarti tractatus sextæ Fen quarti Canonis. c ❡ Immoderate fœtus amant.) Simiarum generi (inquit Plyni⁹) præcipua erga fœtum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactæ intra domos peperere. Omnibus demõstrant, tractariq; gaudent, tractatu gratulationẽ intelligentes. Itaq; magna ex parte complectendo necant. Ex hoc simiarum erga fœtus suos amore, Adagium non incõcinnũ sumi posse uidetur, Vt simia

pendio diligunt, & ante se gestiant, quoniã neglecti pone matrem semper hærẽt. CErcopitheci[a] caudas habent. Hęc sola discretio est inter prius dictas. Cynocephali[b] & ipsi sunt e numero simiarum in Aethiopiæ partibus frequentissimi. Violenti ad saltum, feri morsu, nunq̃ ita mansueti, ut non sint magis rabidi. Inter Simias habent & Sphinges[c] uillosæ comis, mãmis prominulis, ac profundis, dociles ad feritatis obliuionẽ. Sũt & quas uocant Satyros,[d] facie admodum grata, gesticulatis motibus inquiete. Callitriches toto pene aspectu a cæteris differũt. In facie barba est, lata cauda. Has capere non est arduum, sed proferre rarum, Neque enim uiuunt in altero, q̃in Aethiopico, hoc est, suo solo.

fœtus diligit. In eos, qui ob immoderatã erga natos dilectionẽ, paternæ sæueritatis obliuiscunt̃, corrũpiq; eos obscęnis moribus patiuntur. Non ab simile ei, qđ a Salomone relatũ est. Qui parcit uirgæ, odit filium suũ, qui autem diligit illũ instanter erudit. a ℭ Cercopitheci.) Verbum de uerbo, Caudatæ Simiæ ἀπὸ τῆσ κέρκου cauda, καὶ πιθήκου simia. Itali Maimonẽ, Germani maris catum uocant. Aristoteles ca.8.&.9. secundi naturæ animaliũ κῆβον nominat. Plynius ca.21. octaui. Cercopithecos (inquit) nigris capitibus, pilo asinino, & dissimiles ceteris uoce. Strabo lib.15. scribit syluã esse non longe a Nicea urbe, in qua sylua maximã, ingentiũq; Cercopithecorũ multitudinẽ esse, adeo ut cũ Macedones aliquãdo multos in collibus quibusdam apertis uidissent in aciem instructos. Nam id animal (inquit) ad humanũ accedit ingenium, non minus quam Elephãtũ castra putasse, & in eos tanq̃ in hostes irruisse. Sed cũ a Taxilo, qui cum Alexandro erat, rem agnouissent, cessasse. Quo astu capi soleant, docet idem Strabo li.15. b ℭ Cynocephali.) Canicipes. Sic eni Theodorus trãstulit ca.8. secũdi naturæ animaliũ Aristotelis. Græcis enim κυνὼς canis dicitur, κεφαλή caput. Cynocephalus, siue Canips (inquit Aristot. ubi supra) etiam eadem forma, qua simia est, sed maior, ualidiorq;, & facie caninæ similior, unde & nomen accepit. Ad hæc moribus ferocior est, & dente robustiore, caninoq; propiore. Diod. Siculus lib.4. Qui Cynocephali (inquit) uocantur, corpore sunt, & forma homini persimiles, uocemq; immitant̃ humanã. Ferũ omnino, atq; indomitũ animal, ratione carens. Superciliis, aspectuq; sunt horrido, ac truci, Fœminis sua natura accidit, ut palam expositam extra corpus uuluã, per omnem uitam ferant. Lege quæ de Cynocephalis scribit Ply.ca.2. septimi naturalis historiæ. Hos & India q̊q; nutrit infra ca.65. c ℭ Sphinges.) Ab effectu nomen inditũ, qđ homiẽs suis q̃stionibus ita stringerent, ut se expediri nõ possent. Nã Græce σφίγγειν cõstringere, uel uincere dicitur. Vel q̃si omniũ mẽtes suis ꝓpositionibus ligare. Lactan.1. Theb. scribit Sphinga monstrũ fuisse, alas, & ungues habens in similitudinẽ Arpyarum, qđ insidẽs scopulo uię imminẽti, insolubilia ænigmata transeuntibus ꝑponebat, quæ cũ soluere nõ possent, ex improuiso ueniẽs, alis, & unguibus ad se in rupẽ trahebat. Cuius locutionis ambages Oedipodes sua calliditate soluit. Inde Adagionis origo apud Teren. Dauus sum non Oedipus. Idest seruili officio, nõ q̃stionibus soluendis aptus sum. De Sphingibus sic Diod. Siculꝰ lib.4. Sphinges & apud Troglodytas, Aethiopesq; nascunt̃, forma haud ei dissimili, qua pingunt̃, sed paulo pinguiores. Naturã habent mansuetã, pluribus exercitiis, disciplinisq; aptã. Lege Ply.ca.21. octaui. κέβησ ἐν πίνακι tabulæ suæ expositionẽ Sphingis ænigmati ꝑsimilẽ esse dicit. Nã quicunq; (inqt) ipsum intellexerat salutẽ, q nõ intellexat exitiũ cõsequebat̃. Eadẽ est huius enarratiõis cõditio. Sphinx enim hominibus ipsa insipientia &c. Tradunt falbulæ σφυγγά triforme monstrũ, cuius pars una uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Ausonius in Grippo ternarii numeri,

Terruit Aoniam, uolucris, leo, uirgo, triformis
Sphinx, uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Albertus cũ loqui uellet de Cercopithecis, Cynocephalis, & Sphingibus li.22. de animalibus in dictione Simia, Sphingicis ænigmatibus, inuoluit omnia. d ℭ Satyros.) σάτην ueteres Græci uirile membrũ dicebãt. Vnde esse Satyris nomẽ datũ quidã putant, qđ proni sint plurimũ ad libidinẽ. Aegyptii plurimas Satyrorũ imagines, in gratiã fœcunditatis eorũ in tẽplis ponebãt in hirci naturę, quã libidinosam esse dicũt, similitudinẽ, author Diodorus Siculus in secundo. Lege Euseb.ca.1. secũdi ꝑparationis. Sumpsit hæc de Satyris Solinus ex cap.2. septimi. C. Plynii. Sunt (inquit) & Satyri Subsolanis Indorũ mõtibus, Cartadulorũ dicitur regio, pernicissimũ animal tanq̃ quadrupedes tã recte currentes, humana effigie, ut propter uelocitatẽ, nisi senes, aut ægri, non capiantur. Plura de Satyro refert Philostratus lib.6. quẽ lector adeat si libuerit.

DE HAMMANIENTVM GENTE, deq; in ea domibus sale constructis.

CAP. XLI.

a INter Nasamonas,[a] & Troglodytas[b] gẽs
Hammanientum est, quæ salibus domos
extrruũt, quos in modũ cautium e mon-
tibus excitatos ad usum ædium cementicijs ne-
b ctunt struibus. Tanta ibi huiusce uenę copia est,
ut tecta faciãt e salinis. Hi sunt Hãmaniẽtes, q cõ-
mertia cum Troglodytis habẽt. Carbunculi gẽ-
mæ[c] citra Hãmaniẽtes propiores Nasamonibus.
c Asbystæ[d] Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis
edile[e] est.

DE GARAMANTIBVS, DEq; miro apud eosdem fonte.

CAP. XLII.

d GAramantũ oppidum[f] est Debris[g] fonte
miro, qui deniq; alternis uicibus die fri-
geat,[h] nocte ferueat, ac per eadem uena-

INTER Nasamonas.) Hos populos Hammanientes uocat Ply. ca. 5. li. quinti. Post Nasamonas (inquit) Hasbytæ, & Macę uiuunt. Vltra eos Hammanientes undecim dierũ itinere a Syrtibus maioribus ad occidentem, & ipsi quaq̃ uersus arenis circumdati. Et parum infra. Domos sale e montibus suis exciso ceu lapide construũt. Et lib. 31. ca. septimo. Carrhis (inquit) Arabiæ oppido muros, domosq; massis salis faciunt, aqua ferruminantes. Herodo. lib. 4. porrigitur id superciliũ (inquit) ad columnas usq; Herculeas, atq; ulterius. Intra quod est metallũ. i. effossio salis decem dierũ itinere. Et homines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Isti enĩ tractus Africæ uacant himbribus. Nã si plueret illic, nõ possent manere parietes salis. In Solinianis codicibus plerũq; gens Amantũ scriptum reperies. De Sale capite undecimo supra abunde diximus. b ℂ Troglodytas.) De Troglodytis ĩfra ca. 44. c ℂ Carbũculi gemmę.) Ply. Ab Hammanientibus ad Troglodytas hiberni occasus plaga, dierum quatuor iter, cũ quibus cõmertiũ, gemmæ tm̃, quã Carbunculũ uocamus ex Aethiopia uectæ. De Carbunculis, quos quidã ab igneo colore Pyropos, & Apyrustas qđ ignem nõ sentiant, uocant. Ply. ca. 7. tricesimiseptimi. d ℂ Asbystę.) Herodotus, Dionysius, Callimachus Asbystas pronũciant. Alij Asbitas Syllius, Ptolemęus, Eustathius. Dicti autẽ ab Asbysta eius loci urbe. Sunt qui nomen habere dicant ab Asbyte regina Hiarbæ regis filia, de qua plura Syllius lib. 2. belloꝝ Punicoꝝ. DE Lasere, quo Asbystæ uiuunt. Plynius cap. 3. decimi noni. Et nos ca. 40. supra, ubi de Metopio scripsimus. e ℂ Edule est.) Edule uocant quicquid manducari potest. Horatius Satyra quarta secundi Sermonũ.

Vinea summittit capreas nec semper edules.

Sunt codices, qui habeant tũ edile, tum dulce, tum edulce est, tum edulcescit.

GARAMANTVM oppidũ.) Eas præsertim regiones rimatur Solinus, in quibus aliqua naturæ uisuntur miracula, tria apud Garamantes memoratu digna referens. Quod illic fons die frigeat, calescat nocte. Alterum qđ eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremũ quod Gauli insulæ terra serpentibus, & scorpionibus sit pernitialis omnino. g ℂ Debris.) Hanc Solini nomenclaturã approbat Hermolaus ca. 5. quinti Castigationũ Plynianarũ, cũ apud Plyniũ legatur tũ Detris, tũ Dedris. Apud Ptolemęũ Bedron, uel Bediron. h ℂ Die frigeat.) Quidã causam huius miraculi hanc esse putant. Quod uidelicet ignes noctis frigoribus intus alantur, extuentq; sub terrã. Vnde euenit, ut noctis tempore sit is liquor calidus. Ediuerso autẽ die, qđ sol terrã exurat, igneaq; uis exhalet solis ardore, uenas eas recreari aiunt. Sicq; aquã ipsam gelidã fieri, utpote in uim suam naturaliter redeuntẽ. Sed profecto hæc non propria, sed communis nimis, & uniuersalis causa est. Ex ea enĩ ratione, aquis cæteris præsertim ubi similis fuerit solis uis, diuersitas consimilis ascriberetur omnino. Quod rationẽ consimilẽ, consimilis consequatur effectus. Ego autem causam esse existimo in terra, ex qua huiusmodi fontes scaturiunt, & emanant. Possibile namq; est, eam terrã talem esse natura, ut solis præsentia uim sibi calfaciendi adimat. Solis uero absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Harum diuersitatũ, uarietatumq; regionibus, & locis alijs, duas esse causas, naturales aiũt. Mundi inclinationẽ, & solis impetũ, proprius, & longius, cursum faciendo. Eam rem Vitruuius Architecturæ octauo uolumine exemplis plurimis aperit eleganter. Idem Vitruuius cap. secũdo eiusdẽ libri causam

docet caliditatis aquarū. Neq; enim (inquit) calidæ aquæ est ulla proprietas, sed frigida aqua cū incidit percurrens in ardentem locū/efferuescit, & percalefacta egreditur per uenas extra terram. Ideo diutius non potest permanere, sed breui spatio fit frigida. Namq; si naturaliter esset calida, nō refrigeraretur calor eius. De hoc fonte lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 5. lib. quinti. Ascripsi huic loco Dionysij interpretis uersus. Hanc habitant iuxta Garamātes Debrite clari,

Quæ superat cunctas urbs miro munere fontis,
Frigore qui noctis feruet calefactus & umbris.
At solis friget radijs, glacialis & igni.

rum commertia[a] interdū ignito uapore æstuet, interdū glaciali horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tam breui tēporis curriculo,[b] natura tam dissonā sui faciat uarietatem. Idque qui perconctari uelit, tenebris inesse fluori illi æternam facem credat. Qui rimet die brumales scatebras, nunq̄ aliud existimet, q̄ perpetue rigere. Vnde non immerito per gentes Debris[c] inclyta est. Cuius aquę ex cœlesti uertigine mutant qualitatem q̄uis controuersa syderū disciplina. Nam cū mūdum a calore uesper temperet, ab occasu incipit ita incalescere, ut ni tactu abstineas, noxiū sit contigisse. Rursus cū ortus solis incāduerit, & radijs feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigines, ut hauriri etiā a sitiētibus nequeat. Quis ergo non stupeat fontem, qui friget calore, calet frigore? Garamanticæ regionis caput est Garamana,[d] ad quā iter diu īextricabile fuit, & inuiū. Nam latrones[e] puteos arenis operiebāt, ut temporaria fraude subductis aqs in fame, & siti iter submoueret accessus uiantiū. Sed Vespasiano principe bello, quod cum Oensibus gestum est, difficultas hæc interijt cōpendio spacij breuioris

Faciūt ad hūc quoq; locū, quæ ca. 40. de Ammonis fonte ex alijs annotauimus. a ℭ Per eadē uenarū commertia.) Sunt q alia existimēt esse uenarū cōmertia die, alia noctu. Aiunt enim ui solis quadā occulta euenire, ut per loca alia die scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, utputa per sulphurea noctu loca, p terrā qualitate contraria affectā die. b ℭ Tam breui temporis curriculo.) Non ita mirū contemplantibus uideretur, si ea fontis mira mutatio fieret aliquo magno temporis interuallo. Quoniā diutino quodā tēpore, uenarū quoq; cōmertia uariari posse existimarent, qđ breui temporis curriculo uix fieri posse conijcit ipsa ratio. c ℭ Per gētes Debris inclyta est.) Naturale est, ut fortioris agētis præsentia, debilius agēs in opus suū exire non possit. Fieri autē potest ut loca per quæ scaturiunt huius naturæ fontes, calfaciendi aquam uim habeant p naturā. At uero solis ipsius obsistente presentia idipsum nequeunt operari. Operantur autem idipsum noctis tempore, qđ tunc sol occidens procul absit. Quod uero non alibi idem accidat, facit locorū diuersa qualitas, & natura hic, & alibi. Quid si mirum hoc, & sexcēta alia lucri, uel famæ causa excogitata fuerint astu hominū: Consimilis hominū astus olim solis mensam mirā fecit. Serapis simulacrū adorādū prębuit. Canopus uersutia sacerdotis Chaldęorū Dei uictor effectus est. Sed uero p̄ximius est, ut huius miri causa nōdum sit ratione deprehensa, sicut de fonte altero Iuuenalis inquit. Sed & egregius fons. Viribus occult9 &c. Pomp. Mela, & secum plures non distinguūt inter hunc Garamanticæ regionis fontē, & eum qui iuxta Ammonis oraculū esse dicitur. Qui idcirco solis nuncupatur, qđ uel mira solis uis in eo appareat. Vel qđ solis uarietate, ipse quoq; maxime uarietur. Plynius autem hūc ab eo, qui soli sacer est, alterum facit, ut ex eis uerbis cap. 106. secundi colligit Hermolaus. d ℭ Garamana.) Ptol. Garama, quidā Plynij codices Garadamū habēt, ca. 5. quinti. Sunt Solini uetusti quidā codices, in quibus Garama scriptum sit. Verū maiori ex parte Garamana retinent. Hanc urbem dictā uolunt a Garamante Apollinis filio, & Garamantidis Nymphæ patre, ex qua, & Ammone Ioue Hyarbam regē natū fuisse quarto Aneidos scribit Maro.

Hic Ammone satus, rapta Garamantide Nympha.

Habitant autem Garamantes super Psyllos Austrū uersus, in loco fero, frequētiq;. Hi aūt oium hominū cōmertiū, aspectūq; refugiūt, nihil bellicę armaturę habētes, ac ne defendere qdē sese audētes. Authores Hero. in. 4. & Steph. de Vr. De ijs Ply. c. 4. 5. 8. li. qnti. Stra. li. ult. Itē cęteri. Scribūt defūctos reclusa nudos Garamātes arena īfodere. e ℭ Nā latrones pu.

trones pu.

trones puteos.)Ex Plynio cap.5.quinti.Ad Garamantes(inquit)iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis eius.Puteos, qui sunt non alte fodiendi si locoꝝ notitia adsit,arenis operientibus. Proximo bello,qđ cum Oensibus Romani gessere auspicijs Vespasiani imperatoris compendiū uię quatriduo deprehensum est.Hoc iter uocatur præter caput saxi. a ℂ Cornelius Balbus.)Clarissimū oppidum (inquit Ply.eodē loco)Garadamū,caput Garadamantū,omnia armis Romanis superata,& a Cornelio Balbo triumphata,uni omnium curru externo, & Quiritiū iure donato.Quippe Gadibus nato ciuitas Romana cū Balbo maiore patruo data est. b ℂ Armenta gentis istius.) Ply.ca.45.octaui.Boues animaliū soli,& retro ambulātes pascunť.Apud Garamantas qdē haud aliter.Et ca.37.undecimi. Troglodytarum (inquit)in terram directa,qua de causa obliqua ceruice pascūtur.Mela Pō. lib.primo.Apud Garamantes enim(inquit)armenta sunt ea, quæ obliqua ceruice pascunť. Nam pronis,directa in humū cornua officiunt.Hæc eadē ante hos scripsit Herodotus lib.4 Ab Alberto perperā Trogodide nominanť lib.22. c ℂ Ex parte,qua Cercina.) Insula hęc circa Africam a lęuo, cū urbe eiusdem nominis lōga.xxv.M. pass.Lata dimidiū ei⁹ ubi plurimū,ac in extremo nō plus.v. M.pass. d ℂ Gaulon insulam.) Ply.ca.7.lib. quinti. Mox Gaulos(inquit)& Galata,cui⁹ terra scorpionē dirum animal Africę necat.Dicunť & in Clupea emori. Vitruuius ca.3.octa ut scribit esse locū in Africa, q̄ alias est parens,& nutrix ferarum bestiarū,maximeq; serpentiū,ubi nulla nascitur, & si quando illata ibi ponať,statim moritur.Neq; id solū(inquit)sed terra ex eo loco si alio translata fuerit. Id genus terræ etiā Balearibus esse dicitur.Alia loca enumerat Solinus,in quibus serpentes non reperianť ca.10. tricesimiquinto &.36.Extat apud Plyniū ca.58.lib.octaui, ubi docet,quæ animalia, quibus locis non sint.Eandē rem etiānū cōtinet caput.28.octaui Naturę animaliū apud Aristotelē.Causæ huius (ut etiā ibidē Aristoteles insinuat)sunt cœli,situsq; conditio.

a reperto.Garamātas Cornelius Balbus [a] subegit,
& primus ex hac uictoria triumphauit. Primus
sane de externis,utpote qui Gadibus genitus accessit ad gloriā nominis triumphalis. ARmenta
b gentis [b] istius obliquis ceruicibus pabulantur.
Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiunt
prona in humū cornua,& obnixa,Ex parte, [d] qua
Cercina [c] est.Accipimus Gaulon insulam, [d] in q̄
c serpens neq; nascitur,neq; uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocunq; gentium puluis arcet angues.Scorpiones supiactus illico perimit.

d DE AETHIOPIA. DE EIVS REGIOnis hominū obscęnis morib⁹,ac eorundē hominū monstrosis formis,De Draconibus, miræq; naturæ

e ibidē feris alijs.De Cinnamomo aromate,deq; Hyacitho lapide.

CA.XLIII.

f AEthiopes, [e] & Atlāticę gētes Nigri flumine [f] diuidunť,quā partem [g] putant Nili.

AETHIOPES.)Sunt qui Aethiopiā dictā nelint a uerbo Gręco ἄιθω,qđ uro,incendo,ardeoq; significat,& ὄψις facies,& aspectus,qđ solis aspectu plurimū torreat.Ply.ca.30.li.sexti dictā tradit ab Aethiope Vulcani filio,cui p̄fuit.Ambro.aūt ca.3.eius lib.quē de paradiso scripsit, Aethiopiam uilem,& abiectā interp̄tari asserit.Ply.ca.30.li.sexti scribit uniuersam eā gentē Aetheriā, & Atlantiam, appellatā,mox ab Aethiope Aethiopiā.Iosephus c.12.primi ant.Iudeoꝝ scribit Aethiopes ante a Chuso Cham ipsius filio,fuisse Chusęos cognominatos.Ptole.duplicē Aethiopiā esse dicit,unā q̄ sub Aegypto est.Alterā interiorē nominat.De prima ca.7.de secūda.ca.8.lib.quarti tab.4.Africę.Sita est Aethiopia ab oriente hiberno ad occidentē hibernū.Meridiano cardine syluę hebeno maxime uirēt. Meridiana eius parte iminens mari mōs excelsus ęternis ardet ignibus Aenocauma dictus &c. Ply.ca.30.sexti abunde satis.Plutar.ca.ult.qnti de Placitis philosophoꝝ scribit Aethiopes canescere ꝓcitissime. f ℂ Nigri flumine.)Quę de Nigri flumine annotāda uisa sunt,retulim⁹ ca.40.post pricipiū. g ℂ Quē partē putant Nili.)Sūt exēplaria,q̄ nō partē Nili,sed patrē habeāt,quasi Nilus ex Nigri flumine ortū habeat,& principium.Ex eo,quæ coꝝ plura in Nigri flumine,q̄ & in Aegyptio Nilo reperiunť, infert Nigrim flumen esse Nili ipsius partē,aut originem.Qui autem uolunt Nili ortum penitus ignorari,

dicerent ex similibus illis utriq; flumini accidentibus, nō continuo inferri posse, alterū esse partē, aut originē alterius. Præsertim ex eo, qđ papyro uireat, calamo prætexatur, quodq; eadē anialia edat. Sed nec ob hoc quoq; qđ ijsdem temporibus exundet, & intra ripas suas tunc redeat, cū contentus est alueo suo Nilus. Nā & Euphrati flumini similia accidunt, ut ca.50. infra Solinus ostendit. a ¶ Sic papyro uiret, sic calamo prætexitur.) De Papyro, & Calamo præter ea, quæ lib.13. & .16. tradit Ply. Lege

Sic papyro uiret,[a] sic calamo prætexitur, animalia eadem edit, ijsdem temporibus exūdat, intra ripas tunc quoq; redit, cum contentus est alueo suo Nilus. Garamantici Aethiopes matrimonia priuatim[b] nesciunt, sed omnibus uulgo in uenerem licet. Inde est, qđ filios matres tantum recognoscunt. Nam paterni nominis nulla reuerentia est. Quis enim uerū patrem nouerit in hac luxuria incesti lasciuientis? Eapropter Garamantici Aethiopes inter omnes populos degeneres habentur. Nec immerito, quia afflicta castitatis disciplina, succesionis noticiam ritu improbo perdiderunt. Nomen Aethiopum[c] late patet in parte Africana, qua Meroen uidet[d] Libya. Plurimæ eorum sunt, & uariæ nationes. Harum e numero Nomades[e] Cynocephalorum[f] lacte uiuūt. Syrbotæ[g] lōgi sunt ad pedes. xij.[h] Asachæi captos uenatib⁹ Elephātos deuorāt. Apud Sambros[i] nulla est aurita q̄drupes, nec Elephāti q̄dē.

Dioscoridē ca.122. & ca.123. lib. primi, Quo loco nil de ijs p̄terijt Hermolaus. Ex Papyro, & Calamo non paucas medelas posse confici, secundo Canonis author est Auicenna. b ¶ Matrimonia priuatim nesciunt.) Herodotus lib.4. scribit Machlyes, & Auses esse Africæ populos. Hos promiscue cum mulieribus non una habitātes, sed pecudū more cōcumbere. Sed ubi apud mulierē puer robustus est factus, apud quem uirum habitare sustinet (nam tertio quoq; mense uiri conueniunt) eius filius censetur. Mela Pomponius libro primo: Nulli Garamantū (inq̄t) certa uxor est. Ex ijs, qui tam confuso parentum coitu passim, incertiq; nascūtur, quos pro suis colāt, formę similitudine agnoscunt. Eadem scribit Ply. ca.8. li. q̄nti. Lactantius ca.21. tertij. Aristot. in principio secundi Politicorū. Plato.5. de Repub. Diuus Hieronymus ca.6. secundi aduersus Iouinianū. Claudianus in Gildonē. Connubia mille,
Non illis generis nexus, non pignora curæ,
Sed numero languet pietas. Sunt & gentes aliæ matrimonioꝝ expertes, ut ca.35. tetigimus. Nec minus Persarum matrimonia reprehensione digna sunt, apud quos lex erat, filias, sorores, matresq; ipsas in matrimoniū ducere. Nec in Perside solū, uerumetiam quicūq; Persarum ad alia climata orbis e patria exiuerunt, nefanda hæc matrimonia celebrabant. Author Euseb. ca.8. sexti Præparationis Euangelicæ. Matrimoniū a quo, quando, & cur institutū fuerit, disserit docte Scotus distin.26. quarti Sententiarū lidri. Quo loco probat idē author Matrimoniū apud gētes omnes esse debere. Definit eodem loco docte simul, & eleganter quid Matrimoniū ipsum sit. Sed locū consignasse satis modo. c Nomen Aethiopū late patet.) Scribit Homerus primo Odysseæ Aethiopes populoꝝ ultimos, in duo diuidi. Alios in orientē, alios in occidentem solem. Eā Homeri diuisionē multis uerbis exequitur Strabo lib. primo. Ply. ca.30. lib. sexti. Aethiopū (inquit) terrā uniuersam cū mari rubro, patere in longitudinē semel, & uities.70. mil. pass. In latitudinē cum superiore Aegypto duodecies. XCVII. Agrippa existimauit. Quidā in longitudinē ita diuiserūt, a Meroe &c. d ¶ Qua Meroen uidet Libya.) Sūt exēplaria, quæ sic habeant, quā a Meroe diuidit Libya. Vide Ply. ca.30. lib. sexti e ¶ Nomades.) De Nomadibus abunde diximus capitibus.25. & .39. supra. f ¶ Cynocephaloꝝ.) Quales sint, & unde sumptū nomen, in fine capitis.40. dictū est. Sumpsit autem hæc omnia Solinus ex cap.30. sexti Plynij. g ¶ Syrbotæ.) Quædā exēplaria (ut etiam Hermol. meminit) Serbotę, alia Sorbotę habēt. Plynius ca.30. lib. sexti. Syrbotæ (inquit) qui octonū cubitoꝝ esse dicuntur. Idē ca.2. septimi. Solinus ait Syrbotas lōgos esse ad pedes duodecim, qui numerus etiānum cubitos octo efficit. Nam ex pede, & semis cubit⁹ integratur. h ¶ Asachæi.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Apud Plyniū aūt ca.30. li. sexti Aschę, uel Asachæ legit̄. In ipsis uero mōtibus Aschæ multis nationibus. Abesse a mari dicunt̄ dierum q̄nq; itinere. Viuūt Elephātoꝝ uenatu. In uetustis Plynij codicibus nō Aschę sed Asachę. Capite aūt.13. li.8. apud eundē Ply. sic habet̄. Asachęi uocant̄ Aethiopes, apđ q̄s maxie nascant̄ dracones. i ¶ Apud

a His proximi ſummã regiæ poteſtatis Cani tra-
dunt,[a] de cuius motibus quidnam imperitet/au
gurantur. Maritimos Aethiopas quaternos ocu
los[b] dicunt habere. Sed fides alia eſt. Illi deniq;
b qđ & uident plurimum, & manifeſtiſsime deſti
nant iactus ſagittarum. Occidentẽ uerſus Agri-
ophagi[c] tenent, qui ſolas Pantherarũ, & Leonũ
carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte ocu-
c lus unus eſt. Sunt & Pamphagi,[d] quibus eſca eſt
quicquid mãdi poteſt, & omnia fortuitu gignẽ-
tia. Sunt & Anthropophagi,[e] quorũ mores uo-
camen ſonat. Cynamolgos[f] aiunt habere cani-
d nos rictus, & ꝓminula ora. Arthabathitę[g] proni,
atq; quadrupedes, nec ſecus, ac feræ ſine ſedibus
euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempo-
re Locuſtas terreſtres[h] legunt, duratasq; ſalſu-
e gine in præſidium uitæ ſolas habent. Sed ex illis
quadrageſimum[i] æui annum nullus ſupergre-
ditur. Ab Oceano iſto ad Meroen, quam inſu-
lam amplexu primo Nilus facit, milia paſsu-
f um[k] ſunt ſexcenta uiginti. Vltra Meroen ſu-
per exortum ſolis Macrobij Aethiopes uocan-
tur. Dimidio enim eorum protentior, quam
noſtra uita eſt. Hi Macrobij[l] iuſticiam colunt,

Sambros.) Plynius ca.30.ſexti. Oppidũ eorũ (inquit) Nilo impoſitum Tẽpſis Sambri, apud quos q̃drupedes omnes ſine auribus etiã Elephanti. Id, tum ad ſoli diſpoſitionẽ, tũ ad cœli qualitatem referendum cenſent. a ℭ Cani tradunt.) Ply. eodẽ capite. At (inquit) ex Africæ parte Ptœmbari, Toemphanę, qui canẽ pro rege habent, motu eius imperia augurantes. QVod regiæ poteſtatis ij populi cani tradiderint, ex eius animalis erga homines fidelitate ortũ habuiſse crediderim. Quẽ ritũ licet ſtolidũ, ob maiorũ ſuorũ reuerentiã, poſteris tandẽ placuit obſeruare. Sunt qui falſo Pannoniæ regnicolis id ipm ſemel aſſerant contigiſse. Sed hæc non niſi ab inconſtanti uulgo nata eſt opinatio. b ℭ Quaternos oculos.) Plynius eodẽ loco. Regio (inquit) Sirbitũ, ubi deſinunt montes, traditur a quibuſdã habere maritimos Aethiopas Niſicaſtes, Niſitas, quod ſignificat ternũ, & quaternum oculorũ uiros. Nõ quia ſic ſint/ ſed quia ſagittis p̃cipua contẽplatione utuntur. Non minus mirũ, & a natura hominis alienum eſse uidetur, homines eſſe ſcilicet, quibus oculi ſint in pectore. Eſse rurſus alios, qui oculũ unicũ in fronte habeãt. c ℭ Agriophagi.) Quaſi Agreſtiuori, feriuoriq; dicamus. ἄγριος agreſtis, immitis, ferox, φάγοσ uorax Græce dicitur. Plynius eodem capite. Agriophagi Pantherarũ, & Leonum carnibus maxime uiuentes. d ℭ Pamphagi.) Latine Cunctiuori, uel omniuori dici poſsũt. πᾶν totum. φάγοσ uorax. Ply. eodẽ loco. Pãphagi omnia mãdentes. e ℭ Antropophagi.) Homiuori ſi uerbũ uerbo reddas, de q̃bus ſupra ca.25. abũde diximus. De ijs etiã Ply. c.30. lib. ſexti. f ℭ Cynamolgi.) κυνῶσ canis, ἀμολγὴσ mulctra, ἀμολγόσ mulgendi tẽpus. A forma ergo corporis, & mulgẽdi exercitio nomẽ habẽt. Ply. eodẽ ca. Cynamolgi caninis capitibus. Stra. li.16. Supra hos (inq̃t) q̃ſi ad meridiẽ ſunt Cynamolgi, qui ab indigenis Agrij appellant̃, Comati, & Barbari. Hi canes maximos alũt, q̃bus Indicos boues uenant̃ e uicina regione uenientes, ſiue a feris pulſos, ſiue paſcuorũ inopia. g ℭ Arthabathitæ.) Ply. Arthabathitæ q̃drupedũ ferarũ modo uagi. h ℭ Locuſtas terreſtres legũt.) Ex Ply. & hęc ſũpta ſunt ca.30. lib.6. Pars q̃dã (inq̃t) Aethiopũ locuſtis tm̃ uiuit fumo, & ſole duratis in annua alimẽta. Hi quadrageſimũ uitę annũ nõ excedũt. Ferũt Ioannẽ CHRISTI pręcurſorẽ locuſtis ueſci ſolitũ in deſerto. Ob hoc de eo canit̃ in Eccleſia. Prębuit hirtũ tegimen Camelus Artubus ſacris, Strophiũ bidentes, Cui Latex hauſtũ, ſociata paſtũ Mella locuſtis. Qui plura de locuſtis noſse cupiunt, legant caput.29. xi. naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Et diuũ Ambro. ca.23. quinti Hexameron. Itẽ Ariſtotelẽ ca.17. & .28. quinti naturæ animaliũ. i ℭ Quadrageſimũ ęui annũ.) Conſtans Medicorũ ſententia eſt ex alimentorũ diuerſitate, fieri cõtractius, uel ꝓtenſius ęuũ hominis. k ℭ Milia paſsuũ ſunt ſexcenta uiginti.) Vel hic, uel apud Plyniũ nũerus deprauatus eſt. In totũ enim (inquit) ab Oceano ad Meroen. DCC. milia. xxv. milia paſsuum eſse inter authores conuenit, capite triceſimo libri ſexti. Sunt quædam Solini exemplaria, quę habeant Milia paſsuum ſexcenta triginta. l ℭ Macrobij.) μακροβίοι, Latine longæui. μακρόσ longus, βίοσ uita. Ex aduerſo in Africæ parte Macrobios ſitos aiunt. Mela Pomponius libro tertio Merœni (inquit) habent terram, quam Nilus primo ambitu amplexus inſulam facit. Pars quia uitæ ſpacium dimidio fere, quam nos longius agunt

Macrobij. Pars quia ex Aegypto aduenere, dicti Automolę. Pulchri forma, æqui corporis, parūq; ueneratiores, ueluti optimarum alumni uirtutū. In illis mos est, cui potissimū pareant specie, ac uiribus, legere. Apud hos plus auri, q̄ Persis est, ideo quod minus est, præciosius censent. Aere exornant̄. Auro uincula fontiū fabricant. Hucusq; Mela. Macrobioꝝ regionē, corporis magnitudinē, pulchritudinēq; mores integros, regum electionē, uictum, longā ætatem, multis uerbis prosequitur Herodotus in Thalia. Refert inter alia esse apud eos fontem, in quo loti efficiūtur perinde atq; inuncti uiolā olentes. Eam aquā tam leuē esse dicit, ut in ea nihil innatare possit, ne lignū quidē, & quę leuiora sunt ligno, se omnia pessum ire i ꝓfundū. Ex potu igit̄ eius aquæ euenit, ut ad centū uiginti annos perueniāt, non nulli etiā hoc ætatis transcendant. Quærit Aristoteles. Cur diutius uiuunt, qui locis calidis suam degunt ætatem? An quia natura sunt sicciore. Firmius autem, diuturniusq;, qđ siccius est. Mors autem putredo quædā est. An qđ mors caloris interioris refrigeratio est. Refrigerari autem omnia solent ambientis aeris qualitate, qui ut locis calidis calet, sic frigidis friget. Itaq; interiorē calorem ocyus magisq; corrumpit. An qđ humorē, caloremq; amplius seruant, quarum rerum introitus mors est. DE Macrobijs aliqua retulimus supra cap.21.

amant æquitatem, plurimū ualent robore, præcipua decent pulchritudine. Ornantur ære. Auro uincula faciunt noxiorum. Locus apud eos est Heliutrapeza [a] opiparis epulis semper refertus, quibus indiscrete omnes uescuntur. Nam & diuinitus [b] eas augeri ferunt. Est & ibidem lacus, quo [c] perfusa corpora uelut oleo nitescunt. Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sane adeo liquidus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, sed illico folia lapsa ad fundum demittat laticis tenuitate. [d] Vltra hos desertæ, inhumanæque solitudines adusque Arabicos sinus. Deinde in ultimis Orientis monstrosæ gentium [e] facies.

a ℂ Heliutrapeza.) Gręci ἡλίου τράπεζαι / Solis mensam dicunt. Ex eo sic nominata, qđ ui quadam solis eum apparatū fieri creditum sit. Qui de ea mensa aliquid scripserunt, Herodotū ueterē historicū habent authorē. Eius uerba ex tertio historiarū lib. ascripsimus. Solis (inquit) mensa talis esse memorat̄. Est in suburbano pratū omniū quadrupedū assa refertū carne, quā per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere. Ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatū licet accedere. Hęc ipsa terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidē, quæ Solis uocatur, talis esse fertur. Ex ijs fit euidens, quid possit inter homines astus hominū. Erubesco ea referre, quæ consimili, uel maiori sępe fraude fiunt hodie. Meminerunt huius mensæ Mela Pom. in fine tertij, Pausanias in Attica, Diuus Hierony. in prologo ueteris testamenti. Ex hoc opiparo solis mensæ apparatu sumptū Adagium ἡλίου τράπεζα Solis mensa, de sumptuoso, ac lautissimo conuiuio dictū congrue, nō absimile illis, quæ ab Horatio referuntur secundo Carminū Ode.14. Pontificū potiore cœnis. Et Saty. sexta secundi Sermonū. Deoꝝ cœnæ. b ℂ Diuinitus.) Id potius ad magistratus loci eius superstitiosam fraudē tribuendū reor. c ℂ Lacus.) Sententiā Herodoti parū ante retulimus. Meminit & Mela Pom. lib.3. Aquæ, quæ perpingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpūt, uti Solis, qđ oppidū est Ciliciæ flumē nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipsa aqua unguntur. Similiter & hic Aethiopię lacus, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui sereno cœlo, emittit magnā olei multitudinē. Itē Carthagine fons est, in quo natat insuper oleum odore uti scobe citreo, quo oleo etiā pecora solēt ungi. Hæc ex ca.3. octaui Vitruuij. Annotat Plynius ca.4. tricesimiprimi natu. historiæ Tales esse aquas, qualis terra est, ꝑ quā fluunt, qualesq; herbarū, quas lauāt succi &c. d ℂ Laticis tenuitate.) Tenuitas aquæ facit, ne aliquid in ea supernatare queat. Tales sunt etiā Sideris stagni in Indis, Auerni lacus in Italia. Sunt e diuerso aquæ plurimæ, in quibus nil summergat̄, sed supernatet corpus quodlibet, ut in Asphaltide, Arethisa, & huius genus plures. e ℂ Monstrosę gentiū facies.) Ply. ca.30. sexti de Aethiopia loquens. Animaliū, hominūq; (inquit) effigies monstriferas circa extremitates eius gigni minime mirū artifici ad formanda corpora, effigiesq; celandas mobilitate ignea. Empedocles mōstra fieri per exuberantiā, defectumq; seminis, aut propter agitationis turbulentiā, aut si in plusculas partes secet̄. Aut si aberrauerit. Has fere causas monstroꝝ cōmentus ille uidetur. Strato ꝑ additamentū, ademptione, aut transpositionē, aut inflationem. Medicoꝝ quidam propter distortā id tēporis uuluā distendente spiritu. Hæc ex Plutar.5. de Placitis philosophoꝝ lib. Qui plura expetit, adeat Arist. c.4. quarti de Generatione animalium, & Problemate.60. decimæ Sectionis. Multa de ijs monstrosis hominibus refert Gellius capite quarto noni Noctium Atticarum. Qui Alberti lectione delectantur eum adeant capite sexto primi Tractatus, & capite tertio secundi Tractatus decimioctaui de Animalibus.

a Aliæ sine naribus[a] ęquali totius oris planicie in-
formes habent uultus. Alijs concreta ora sunt,
modicoq; tantum foramine calamis auenarum
pastus hauriunt. Nōnullæ linguis carent, in uicē
b sermonis utentes nutibus, motibusq;. Quædam
ex istis nationibus ante Ptolemæū[b] Lathyrum
regē Aegypti incognitū habuerūt[c] ignis usum.
Aethiopia omnis[d] ab oriente hyberno ad occi-
c dentē hybernū tenet. Quicquid eius est sub me-
ridiano cardine lucis nitet, qui maxime uirēt hy
eme. A meridiana parte mons editus mari im-
minet, ingenuo igne per æternum feruidus, &
d inquiete[e] iugis flagrantibus. Inter quæ incendia
iugis æstus, Draconum magna copia est. Porro
ueris Draconibus[f] ora parua, & ad morsus non

a ℂ Aliæ sine naribus.) Plynius ca.30.sexti. Ferunt certe ab orientis parte intima gentes esse sine naribus, æquali totius corporis planicie. Alias superiori labro orbas. Alias sine linguis. Pars etiā ore concreto, & naribus carens, uno tantū foramine spirat, potumq; calamis auenę trahit &c. Nariū fabricā, & officiū eleganter describit Lactantius ca.xi. eius operis, quod de opificio dei inscripsit. b ℂ Ante Ptolemęū.) Ply.ca.eodē. Quibusdā (inquit) ante Ptolemęū Lathyrū regem Aegypti, ignotus fuit usus igniū. Non discrepat Mela Pōponius a Plynij, & Solini sententia cū dicit. Sunt, qbus ante aduentum Eudoxi ignotus fuerit usus ignis. Quoniam Ptolemęus hic, & Eudoxus eodē tēpore floruerunt. Plynius ca.69. secundi. Cornelius (inquit) Nepos author est/ Eudoxū quendam sua ętate, cū Lathyrū regē fugeret, Arabico sinu egressū, Gades usq; peruectū. c ℂ Ignis usum.) Variæ sunt scriptorum sententiæ de prima ignis repertiōe, eiusq; usu primo. Fabulæ tradunt Prometheū post factos a se homines Mineruæ auxilio, cœlū ascendisse, & adhibita facula ad rotā Solis, ignem furto subripuisse. Quod ideo fictū est (authore Plynio) quoniam Prometheus primus ignem facula asseruare docuit. Multa Serui9 Ecloga sexta Virgiliana super illud. Caucasœasq; refert uolucres, furtumq; Promethei. Alij scribunt, ignem fulminibus primū delatū in terrā. Sunt, qui ex arborꝫ quarundā mutua inter se collisione, fuisse ignē primitus generatū in terris. Vtrūq; modū eleganter, ut cętera, canit Lucretius quinto de Rerum natura libro.

Illud in his rebus tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terrā mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditus ardor. Et infra.
Vt ramosa tamen cum uentis pulsa uacillans
Aestuat in ramos incumbens arboris arbor
Exprimitur ualidis extritus uiribus ignis,
Et micat interdum flammai feruidus ardor,
Mutua dum inter se rami, stirpesq; teruntur.

Tradit Plynius libris quarto & septimo, Pyrotem Cilicis filiū, ignem e silice primū excussisse. Ouid.4. Fastorꝫ repertionē eam pastoribus tribuit.

Pars quoq; cum saxis pastores saxa feribant,
Sintillam subito prosiluisse ferunt.
Prima quidem perijt, stipulis excepta secunda est
Hoc argumentum flamma Palilis habet.

Miram ignis in agendo efficaciā, lege apud Plynium cap.ult. tricesimi sexti. Ob eam rem Heraclitus, & Hyppasus Metapontinus, Vniuersæ naturæ principiū ignē dixerunt. Ex igne enim omnia nasci, & in ignē omnia desinere, quo extincto in hanc mundi formā omnia digesta esse. Nā primū crassissimū quodq; cōpactili in se nixu in terræ formā coactum. Qua deinde ab igne soluta, naturæ ui aquā confectā. Deniq; aquæ suffitu, aerem procreatū. Rursusq; mundū, atq; omnia corpora in uniuersi olim conflagratione/ solutum iri. Principiū igitur ignis. Qñquidē ex hoc omnia. Finis etiamnū ignis, quoniā in ipsum intereunt omnia. d ℂ Aethiopia omnis ab oriente hyberno.) Ply.ca.30.lib.sexti. Sita est (inquit) Aethiopia, ab oriente hyberno, ad occidentem hybernū. Meridiano cardine syluę Hebeno maxime uirent. Meridiana eius parte, imminens mari mōs excelsus æternis ardet ignibus Aeonocauma dictus. e ℂ In quiete.) Noctis tempore. Sunt exēplaria, q̄ habeāt, & inqetus. Alia autē sic, per æternū feruidus, & æstuosus in qete &c. Hūc montē (ut dictū est) Ply. Aeonocauma dictū ait. f ℂ Veris Dra.) δράκων Gręca dictio, q̄ & Latini ꝓ sua utunt̃. Plynij uerba sūt ex ca.13. libri.8. Generat (inqt) Dracones Aethiopia Indicis pares, xx. cubitorꝫ. Id mō mirū unde cristatos Iuba crediderit. Asachęi uocant̃ Aethiopes, apđ q̊s maxie nascant̃. Narrat̃ in maritimis eorꝫ

dehiſcentia,ſed arctæ fiſtulæ, per quas & trahũt a
ſpiritus,& linguas exerunt. Quippe non in den-
tibus uim,ſed in caudis habent,& uerbere potiꝰ
q̃ rictu nocent. Exciditur ex cerebris Draconũ
Dracontias lapis,[a] ſed lapis non eſt,niſi detraha- b
tur uiuentibus.Nam ſi obeat prius ſerpens, cum
anima ſimul euaneſcit duricies ſoluta. Vſu eius
Orientis reges præcipue gloriantur, q̃q̃ nullum
lenocinium artis admittat ſoliditate,& quicquid c
in eo nobile eſt,non manus faciunt, nec alterius
q̃ naturæ candor ſit,quo reluceat. Author Sota-
cus gemmã hanc etiam ſibi uiſam ſcribit, & qui-
bus intercipiatur [b] modis, edocet. Præſtantiſſi- d
mi audacia uiri explorant anguiũ foueas,& rece
ptus,inde præſtolati ad paſtum exeũtes,præter-
uectiq; percitis curſibus obijciunt gramina me-
dicata, quantum poteſt ad incitandũ ſoporẽ. Ita e
ſomno obſopitis, e capitibus execant lapides, &
de manubijs præcipitis auſi / prædam reuehunt
temeritatis. Quæ locorum Aethiopes tenent, feris
plena ſunt, e quibus quam Nabim [c] uocant, nos

quaternos, quosq; inter ſe cratium modo implexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. Alia quæ de Draconibus refert Ply. in Indice Plyniano conſignauimus. Scribit Philoſtrarus lib. tertio uitæ Apollonij, omnẽ Indiæ regionẽ Draconibus abundare, & multitudine, & magnitudine mirandis. Itaq; paludes ijs plenas eſſe, & montes, neq; tumulũ ullũ ijs uacuũ reperiri. Verum paluſtres pigros, tardosq; eſſe. Eſſe longitudine cubitorum triginta, uix caput attollentes. Terreſtres eſſe ranis ſimiles, terga ſubnigra habentes, & cæteris minus ſquamoſa. Homerus Dracone rubentem dixit ſecũdo Iliados. Dracones, qui in cacuminibus montium habitãt, alijs maiores ſunt, fluminibus q̃uis rapacibus ueJociores, ita ut ab illis euadere nihil poſſit. Hisq; iuuenibꝰ criſta naſcitur, mediocriter prominens, prouectis uero ætate grandior in alterã partẽ deflexa. Sunt Dracones alij coloris ignei, qbus in dorſo ſquamæ eminent ferræ inſtar. Barba eis annaſcitur, qui altius ceruices attollunt, quorum ſquamæ inſtar argenti fulgent. Oculorum autẽ pupillæ lapides ſunt tanq̃ ignis fulgentes, quorum uim maximã eſſe ad morbos cõplures colliḡdos. Quapropter & lucrũ uenationibus afferunt. Albertꝰ de Animalibus lib. dicit Plynium, & Solinũ de Draconibꝰ loquentes referre potius audita uulgi, q̃ philoſophica dictorũ ſuorum oſtendãt experta. Sicq; ſpretis ijs, ſequitur ipſe præter Auicennã, neſcio quem Semeryonẽ a nullo quantum legeri antea nominatũ. A Vdeo dicere uix fuiſſe uel apud Græcos, uel apud Latinos nobilẽ aliquẽ ante Plyniũ authorẽ, a quo non excerpſerit idem Plxnius, ea maxime, quæ poſteritate digna uiderentur. In his præterea rebus, Venatorũ, Aucupũ, piſcatorum, eorumq;, quibus uiuaria, armenta, aluearia, piſcinæ, auiaria, in cura erãt, experientiã potius q̃ rationẽ aliquã oſtenſiuã ſcriptores requirant. Hac ratione Ariſto. ſummus in omni ſcientia uir, quinquaginta ferme uolumina illa præclara de animalibus condidit, quę tandẽ a Plynio (ut ipſe refert) in arctum collecta ſunt. a ℂ Dracontias lapis.) Ex Plynio ca. 10. triceſimiſeptimi. Draconites (inquit) ſiue Dracontias e cerebro fit Draconũ, ſed niſi uiuentibus abſciſſo nunq̃ gemmaſcit, inuidia animalis mori ſe ſentientis. Igitur mos eſt, ut dormientibus animalibus caput amputent. Sotacus, qui uiſam eam gemmã ſibi apud regem ſcripſit. Bigis uehi quærẽtes tradit, & uiſo dracone ſpargere ſomnifica medicamenta, atq; ita præcidere. Eſſe autem candore tranſlucido, nec poſtea poliri, aut artẽ admittere. Ab Alberto Diaconides, uel Draconides dicitur, ſecundo Mineraliũ. b ℂ Quibus intercipiatur modis.) Alium modũ refert Philoſtratus lib. 3. Palleum (inquit) coccineũ literis aureis ſuper intextum ante cubiculũ extendunt. Scripta autẽ incantatoria uerba ſomnũ dicunt̃ inducere. His Draconum oculi q̃ duriſſimi ſuperant̃. Ipſi quoq; plurima uerba ex arcana ſapientia ſuper incantantes eo Draconẽ perducunt, ut literis pallio intextis ſuperdormitet. Dormientẽ autem inſtantes Indi ceruicem ſecuri feriunt, ſciſſoq; capite lapillos intus extantes auferunt. Traditur enim montanorum Draconũ capitibus ineſſe lapillos ſpecie, & aſpectu iucundos, & ſplendorẽ quendã coloribus inducentes. Viribus autem, potẽtiaq; mirabiles, quod annulus teſtatur, quẽ habuiſſe Gigem uulgatũ eſt. Euenit aũt interdũ, ut Draco Indũ cum ſecuri, & arte intra cubile trahens deuoret. Ipſum etiã, ut pene dixerim, montem concutiens. Tales autem Dracones montem, qui ad Rubrũ mare pertinet / dicũtur incolere, eorũq; horrẽdos ſibilos audiri, quoniã etiam mare ingreſſi, longius natãdo prouehunt̃. c ℂ Nabim

uocant.)Ex Plynio ca.18.lib.octaui.Nabim(inquit)Aethiopes uocant, collo similē equo, pedibus, & cruribus boui,Camelo capite,albis maculis rutilum colorem distinguentibus. Vnde appellata Camelopardalis.Dictatoris Cæsaris Circensibus ludis primū uisa Romæ. Ex eo subinde cernitur aspectu magis,q̃ feritate conspicua.Quare etiā ouis feræ nomen inuenit.Vulgo hanc Girafam uocant.Quale autem animal sit,multis uerbis describit Heliodorus Grẹcus author,cuius uerba siquis uidere cupit, adeat Angelū Politianū.c.3.primẹ Centuriæ.Varro quarto de lingua Latina lib.Camelus(inquit)suo nomīe Syriaco in Latium uenit,ut Alexandrea Camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut Camelus, maculis ut Panthera. Vt animal raro uisum notius fieret, ascripsi Strabonis uerba ex.16. Geographiæ suẹ libro.In his locis (inqt) Camelopardales nascunt̃,,nullā cum Pardalis similitudinem habentes.Coloris enim uarietate hinulo simillima est, uirgatis pilis distincto. Posteriora q̃q; humiliora sunt anterioribus,ut a cauda sedere uideatur, ad bouis altitudinē. Anteriora uero crura a Camelis cruribus non superant̃. Collum rectum est,auectum, uerticem paulo sublimiorem Camelo habet. Vnde propter hāc incōmensurationē,nec tantam celeritatem habere eam puto, quantā dixit Artemidorus, q eam excellentē fecit.At nec fera est,sed pecus.Nullā enim præ se sẹuitiā præfert. Hæc Strabo. Quærebā quid de hac belua memoria dignū Albertus traderet.Reperi eo homine nequaq̃ indigna. Eius uerba hæc sunt,ex.22.de Animalibus lib.Anabula(ut scribit Ply.)bestia est Aethiopiæ, quā Arabū quidam, & Italicorꝝ Seraphat appellant.Est autē capite Cameli,collo equi,cruribus,& pedibus bouis prætendens similitudinē &c.Et subdit.Vnam(inquit)harū temporibus nostris habuit Fridericus imperator in partibus nostris .Fecisset indubie prudentius,si Plynij mentionē præterisset.Nisi huius genus errores tempori,nō homini duxeris ascribendos.Sed nec eo tempore nobiliū authorꝝ,quos immitari par erat,copia defuit.Alibi Camelopardalū idē author nominat,existimans id animal esse aliud.

a ℭ Cephos appellant.)Ply.ca.19.octaui Pompeij Magni(inquit)primū ludi ostenderūt ex Aethiopia, quas uocant Cephos,quarū pedes posteriores pedibus humanis,& cruribus,priores manibus fuere similes.Hoc animal postea Roma non uidit.Sunt qui per p,nō ph,scribant. Stra.lib.ult.Cepus (inqt) faciem habet Satyro similē,cætera inter canē,atq; ursum, & in Aethiopia nascitur. Libro autē.16.sic inquit.Cepi faciem leonis,reliquū corpus pantheræ,magnitudinē damẹ habent. Hāc ferā Babylonij, qui sunt iuxta Memphim,pro deo colunt.Albertus lib.22.dicit hanc ferā Confusam a Solino nominari.Cuius(inqt)anteriora crura p̄tendūt similitudinē brachiorꝝ, & manuū hominis. Et post pauca. Et hanc etiā(inquit)temporibns nostris uidimus in syluis Sclauiæ deprehensam masculū,& fœminā, & præcedente tēpore,uoces quasdā expressit.Et hoc est animal de genere Simiarū,hæc ille.Miror in tā distincta nobiliū scriptorū feræ huius cōmemoratione,unde Confusam eā,Solini etiā authoritate Albertus nuncupauerit.Nisi confusionē ad monstri huius habitū referendā putes.Vel quod magis approbo.Solini codex,unde escripserat hæc Albertus,corrupte Confusa,pro Cephos scriptū fuerat.Sed ad uirū tanti nominis,diligentiore in ijsce tractandis rebus,indagine opus erat.

b ℭ Rhinocerotē. Veluti naricorniū dicas,ῥὶν natis,κέρας cornu.Pausanias scribit Aethiopicos tauros ab re ῥινοκέρως nuncupatos.Ply.ca.20.octaui.Hisdem ludis,& Rhinoceros unius in nare cornu,qualis sæpe uisus. Alter hic genitus hostis Elephanto,cornu ad saxa limato præparat se pugnæ,in dimicatione aluū maxime petens,quā scit esse molliorē.Longitudo ei par.Crura multo breuiora,color buxeus. Strabo li.16. Rhinocerotes(ut Artemidorus ait)longitudine parū ab Elephantis exceduntur, quos Alexandriæ se

a Camelopardalim dicimus,collo equis similem, pedibus Bubulis,capite Camelino,nitore rutilo, cādidis maculis superspersa.Hoc animal Romæ Circensibus Dictatoris Cæsaris primū publicatum.Hisdem ferme temporibus illinc exhibita monstra sunt,Cephos [a] appellant, quorꝝ posteriores pedes crure, & uestigio humanos artus mentiuntur,perinde priores hominū manus referunt,quæ tamē a nostris non amplius, q̃ semel uisa sunt. Ante ludos Cnei Pompeij Rhinocerota [b] Romana spectacula nesciebāt.Cui bestiẹ color Buxeus,in naribus cornu unicū,& repandū, quod subinde attritum cautibus in mucronē excitat,eoq; aduersus Elephātos præliatur, par ipsis prope lōgitudine,breuior cruribus, naturali telo aluum petens,quam solam intelligit ictibus suis peruiam. Iuxta Nigrin fluuium Catoble-

In the left margin of the main text, beside the lines beginning "monstra sunt", "ferunt,quæ tamē", and "lor Buxeus"/"quod subinde": b, c, d

uidisse affirmat. Eius aũt quẽ nos (inquit) uidimus colore buxeo, sed Elephanti similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantũ ad rictũ pter nasum, qui cornu quoddam est recuruũ omni osse durius. Eo pro armis utuntur, queadmodũ aper dentibus. Habet etiam duo cingula tanq̃ Draconũ uolumina a dorso usq; ad uterũ circũetia, alterũ iubã uersum, alterũ ad lumbũ. Nos hæc de eo dicimus, quia nobis uisus est. Hucusq; Strabo. Non omittã Diod. Siculi sententiã ex li. Bibliothecæ eius quarto. Est animal (inquit) quod ab re Rhinocerotem uocant, par uirib⁹ Elephanti, magnitudine inferior, pelle durissia, colore buxi. In sumitate nariũ cornu gerit simũ forma, durumq; istar ferri. Hoc pabuli causa cũ Elephãte certat. Acuit eñ ad saxa cornu. Deinde cũ Elephante congressus, uentrẽ grauiter ictum cornu, tanq̃ gladio ꝑscindit. Hoc pacto pugnans, bestiam exanguem reddit. Si uero Elephas illius ictum præoccuparit, proboscide captũ, cũ superior sit uiribus, dentibus laniat. Albertus falso unicornẽ nominat lib. zz. de animalibus. Ex hoc nasi Rhinocerotis forma, in derisores apud Martialẽ in primo ortũ Adagiũ. Nasum Rhinocerotis habent.

pa [a] nascitur modica, atq; iners bestia. Caput p̃grauẽ ægre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. a

FOrmicæ [b] ibi ad formã canis [c] maximi, arenas aureas pedibus eruunt, quos Leoninos habent, quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necem persequuntur. Eadem Aethiopia mittit b

a ℭ Catoblepa.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. z1. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Apud Hesperios Aethiopas fons Nigris (inquit) ut Plerięq; existimauere Nili caput, ut argumenta, quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica alioquin, cęterisq; membris iners. Caput enim p̃graue ægre ferens, id deiectum semper in terrã. Alias internecio humani generis omnibus, qui oculos eius uidere, confestim expirantibus. Albertus hanc corrupte Cathaplebã nominat de animalibus uigesimosecundo. b ℭ Formicę.) Formicã a ferendis micis dictã uolunt. Eã Græci μύρμηκα uocitant. Animal nulli fere prætetq̃ sibi cõmodũ. Nam (ut inquit Ply.) apes utiles faciunt cibos, formicæ condunt. Hę arbores pernitiose lędunt, sata inficiunt, hortoꝝ non minimũ exitiũ. Sabinus Tyro in lib. κηπουρικῶν. i. Hortulanoꝝ ad Mœcenatẽ, contra Formicas remedia monstrauit. Limo marino, aut cinere, obturatis earum foraminibus, sed efficacissime Heliotropio herba necantur. Multa contra eam pestẽ tradit Dioscorides. Extat rursus caput apud Auicennã, De fugandis Formicis. T tract. 3. septimæ Fen quarti Canonis. Sulphur, & origanũ agreste sic abhominant, ut si ea in puluerem redacta super ea receptacula dispergantur, ea omnino deserant. Omnia fęre, quæ de Formicis dici possunt, ca. 30. undecimi natu. historiæ Plynius cõplexus est paucis. Mira formicarum in conquęrendis necessarijs solertia. Exigua est (inquit Ambro. cap. 4. sexti Hexameron) Formica, quæ maiora suis audet uiribus. Neq; seruitio ad operandũ cogitur, sed spontaneæ proposito prospicientię futura alimentoꝝ subsidia sibi ꝑstruit. Cuius, ut imiteris industriã scriptura cõmonet te dicens. Confer te ad formicam o piger, & æmulare uias eius, & esto illa sapientior. Illa enim nullã culturã possidet, neq; eam, quæ se cogat habens, neq; sub domino agens, quemadmodũ præparat escã, quæ de tuis laboribus sibi messem recondit. Et cum tu plerumq; egeas, illa nõ indiget. Nulla sunt ei clausa horrea, nullę impenetrabiles custodię, nulli iuiolabiles aceruι. Spectat custos, furtaq; prohibere non audet. Aspicit sua damna possessor, nec uindicat. Nigro conuectatur agmine preda, per campos feruent semitæ comitatu uiantũ, & quæ cõprehendi angusto ore nõ possunt, humeris grandia frumenta truduntur. Spectat hæc dominus messis, & erubescit tã parca pię industriæ negare compendia. Hæc Ambrosius. Aristo. ca. 48. noni Naturæ animaliũ. Iã formicarũ (inquit) negotia omnibus imprompτu habentur, utq; eadem semita semper ambulant, & cibaria recõdunt, & cellas promptuarias faciunt, nec interdiu solũ, sed etiam noctibus. Plena luna laborem exercent. Nemo est, qui nõ uideat. Auari dum se formicæ exemplo excusare conantur, sic inquiunt.

Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunq; potest, atq; addit aceruo,
Quem struit haud ignara, ac non incauta futuri.

Elegãs Adagiũ apud Ouid. octaua primi Tristium. Formicæ tendunt ad inania nunq̃ Horrea. In eos, qui non nisi utilitatis causa amicitiã expetũt. c ℭ Ad formã canis.) Has formicas alij Indicas esse dicunt. De quibus lege Plyniũ ca. 31. lib. undecimi. Herodotũ lib. 3. Straboñẽ lib. 15. Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. Indoꝝ Gryphes (inquit) & Aethiopum formicæ, quãq; sint forma dissimiles, eadẽ tamen agere student. Nam aurũ utrobiq; custodire perhibentur, & terrã auri feracẽ adamare. Nearchus formicas quidẽ se nõ uidisse cuiusmodi, alij q̃dã scribunt in India enasci. Pelles autẽ a se uisas, & earũ multas in castra Macedonũ allatas. Megasthenes autem affirmat certa esse, quæ de illis uulgata sunt. Eas esse, quæ aurũ ex terra effodiunt. Nõ quidem

auri ſtudio, ſed ut ſibi ſpecus longe ſub terrã parent. Has enim Vulpibus maiores, terramq; fodere auro mixtã, & ex ea purgata, Indos aurũ conflare. Sed ex auditu, non ex uiſu hæc narrat. a ℂ Lycaonem.) Mela Pom. in deſcriptione Aethiopiæ lib. 3. Sunt (inquit) & ſęuiſsimæ feræ omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas. Ply. ca. 34. octaui. Lycaonẽ colorẽ mutare in Indis, cui (inquit) iubata traditur ceruix. Nec uerũ eſt a Solino Plynianã lectionẽ conturbatam eſse, ut quidã exiſtimãt,

Lycaonẽ.[a] Lupus eſt ceruice iubatus, & tot modis uarius, ut nullum illi colorem dicant abeſse. Mittit & Tarandũ[b] boum magnitudine, biſulco ueſtigio, ramoſis cornibus, capite ceruino, urſino colore, & pariter uillo profundo. Hũc Tarandũ affirmant habitũ metu uertere, & cũ deliteſcat, fieri aſsimilem[c] cuicunq; rei proximauerit, ſiue illa ſaxo alba ſit, ſeu fruteto uirens, ſiue quam aliã præferat qualitatem. Faciunt hoc idẽ in mari Polypi,[d] in terra Chamęleontes. Sed & Polypus, & Chamęleon glabra ſunt, & pronius eſt cutis leuitate ſpeculi modo proximãtia æmulari. In hoc nouũ eſt, ac ſingulare hirſutiã pili colorum uices facere. Hinc euenit, ut difficulter capi poſsit. Aethiopicis lupis propriũ eſt, qđ in ſaliendo ita niſus habent alitis, ut non magis proficiant curſu, q̃ meatu, homines tamen nunq̃ impetunt. Bruma comati ſunt, æſtate nudi. Thoas uocant.[e] Hyſtrix[f] quoq; inde loci frequẽtiſsima,

cũ hæc fera tã in Aethiopia, q̃ in Indis reperiatur. b ℂ Mittit Tarãdum.) Vetuſta omnia fere Solini exemplaria, quæ legerim Parandrũ habẽt, ſed ex Plynio ca. 34. octaui. Tarandũ legendũ putat. Tarando (inqt) magnitudo q̃ boui eſt, caput maius ceruino, nec abſimile. Cornua ramoſa, ungula bifida, uillus magnitudine Vrſorũ. Sed cũ libuit ſui coloris eſse aſino ſimilis eſt. Tergori tãta duritia, ut thoraces ex eo faciant, colorẽ omniũ arborũ, fruticũ, florum, locorumq; reddit metuens, in quibus latet. Ideoq; raro capitur. Mirum eſset habitũ corpore tam multiplicem dari mirabilius, & uillo. Albertus libro de Animalibus. 22. Pyradũ nominat. Sed ab eo authore in hiſce rebus non requirenda ueritas, qđ uel in notiſsimis hallucinetᷣ maxime. Plynius eodẽ ca. dicit Tarandũ Scytharum animal eſse non Aethiopię. Sed poſsibile eſt, ut in utraq; regiõe proueniat. c ℂ Fieri aſsimilem cuicũq; rei proximauerit.) Huius mutationis cauſam eſse tradunt, qđ huius, & aliorũ multorũ animaliũ pili, uel cutes potius, ſpeculi naturę ſint aſsimiles. Species ergo circumſtantiũ rerũ per aerẽ diffuſæ, & ad huius genus animalia terminatæ, reddunt eis talem colorem, qualis earũ rerũ fuerit, quibus proximant. d ℂ Polypi.) A multitudine pedũ nomen inditũ, πολύ multũ, πούς pes. Græce πολύπους dicitur. De Polypis lege Ply. ca. 29. noni. Ariſtoteles ca. 37. noni Naturæ animaliũ. Polypus (inquit) fatuus quidẽ eſt, cũ ad manũ dimiſsã hominis accedit, ſed prudens rei familiaris, cũ omnia colligat, & ſuo in domicilio recondat. Cũq; conſumpſerit quantũ utile ſit, abigit teſtas, & cancrorũ cruſtas, & putamina conchularũ, & ſpinas piſciculorũ. Sui etiã mutatione coloris, uenatur piſces. Trahit enim ſibi colorẽ ſimilem ijs, quibus apropinquarit ſaxis. Quod idem etiã, cũ metuerit/facit &c. Plura diuus Ambro. ca. 8. quinti Hexameron, quæ huic loco maxime quadrant. Ex Ariſtotelis, Ambro. & Ply. uerbis, liquet ſenſus Adagionis huius, πολυπόδος νόον ἴσχε, Polypi mentẽ obtine. Quo ſignificatᷣ pro loco, & tẽpore, mentẽ quoq; conſuetudinẽq; mutandã eſse, noſq; ijs hominibus conformandos, quibus cũ conuerſamur. Poſset & ad piſcis huius aſtũ prouerbiũ adaptari. Vtitur eo Plynius eo quẽ modo citauimus loco. Polypus natura rapax, utpote quicquid brachijs apphendit, idipſum fortiter retineat. Vnde ꝓuerbiali figura eleganter a Plauto in Aulularia dictũ eſt. Ego noui iſtos Polypos. In furacẽ hominẽ, ac rapinæ deditũ dici ſolitum. De Chamęleonte infra cap. 53. dicendi locus. e ℂ Thoas uocant.) Plynius ca. 34. octaui. Thoes (inquit) luporũ genus ꝓcerius longitudine, breuitate crurũ diſsimile, uelox ſaltu. Venatu uiuens. Innocuũ homini. Habitũ non colorẽ mutat. Per hyemẽ hirti, æſtate nudi. Lege Ariſtotelẽ ca. 44. noni Naturæ animaliũ. Multa de hoc ipſo animali diſputat Hermolaus ca. 34. octaui Plynianarũ Caſtigationũ. Herod. lib. 4. has feras dicit lupo, & Hyęna genitas. Hæc ea fera eſse uidetur, quã Albertus Chamã, uel nomine alio Rufinũ uocari dicit, de Animalibus libro ſecundo & uiceſimo. f ℂ Hyſtrix.) Plyni⁹ ca. 35. octaui. Hyſtrices generat India, & Africa ſpina contectas, ac Erinaceorũ genere, ſed Hyſtrici longiores aculei, & cum intendit cutem/miſsiles. Ora urgentiũ figit canum, & paulo longius iaculatᷣ. Hy-

erinacijs similis, spinis tergum hispida, quas plerumque laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduis aculeorum nimbis canes uulneret ĩgruentes. Illius cæli ales est Pegasus.[a] Sed hæc ales equinũ nihil preter aures habet. Tragopa[b] quoque auis maior aquilis, cornibus arietis proferens armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamomũ.[c] Id frutetũ situ breui nascitur, ramo humili, & represso, nunq̃ ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius[d] prouenit, eximiũ magis ducit. Quod in grossitudinem extuberatur, despectui est. Verum legitur per[e] sacerdotes hostijs prius

bernis autem se mensibus condit. Hystricem ferã eleganti carmine describit Claudianus de ea inter alia sic inquiens.

Cognitus Hystrix Herculeas affirmat aues, os longius illi
Assimilat porcum, mentitæ cornua setæ
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor
Parua sub hirsuto catuli uestigia dorso.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præsidio dignata feram, stat corpore toto
Sylua minax, iaculisque rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute (fixa tenaci
Altera succescit &c.

Ex hispida, & spinosa Hystricis natura sumptũ Adagiũ. Hystrice spinosior. In hominẽ, cui

Hispida membra quidem, & (duræ per brachia setę.

Potest & ad animũ quoque asperum, & intractabilem non inconcinne prouerbiũ adaptari. Vtitur eo ĩ Eclogis suis Calphur. a ¶ Pegasus.) Ales hęc a loco, ubi prouenit ἀπὸ τῆς πηγῆς hoc est a fonte, quod iuxta Oceani fontem nascatur, nomẽ habet. Plynius ca.21. octaui. Aethiopia (inqt) generat multa mõstro similia, Pennatos equos, & cornibus armatos, quos Pegasos uocant. Capite autẽ.49. lib. decimi. Pegasos quemadmodũ & Gryphos inter fabulosa cõnumerat. Pegasi meminit etiã lib.3. Mela Pomp. Scribit Homerus sexto Ilia. Bellerophontẽ Pegasi alati equi pernicitate, Chimerã monstrũ horrens peremisse. Hinc in eos, qui plurimũ inter se distantia comparant, prouerbio dici ceptum fuerit. χελώνην πηγάσῳ συγκρίνεις, hoc est. Testudinẽ Pegaso confers. Quasi dicas. En Testudo uolat. Quæ de Pegaso equo fabulosa dicuntur, describunt Ouid.3.&.5. Meta. & Higinus ca.17. secundi Astronomicon. b ¶ Tragopa.) Ab hirco nomen inditũ uideri potest, quẽ Greci τράγον nominãt. Sumpsit hæc Solinus ex ca.49. lib. decimi Caij Plynij. Equidẽ & Tragopanadem, quã plures affirmant maiorẽ aquila. Cornua in temporibus curuata habentẽ, ferruginei coloris, tantũ capite Phœniceo. Hanc alitem Plynius, uti & superiorẽ, fabulosam putat. Eius & Mela meminit lib. tertio. Albertus lib.23. de Animalibus more suo, scribit a Plynio, Trogopales nominari. c ¶ Cinnamomũ.) Græca dictio κιννάμωμον. Quidã scribunt sic dictũ, qđ cortex eius in modũ cannæ sit rotundus, & gracilis. Ply. ca.20. duodecimi. Ipse frutex (inquit) duorũ cubitorũ altitudine amplissimus, palmique minimus. Quatuor digitorũ crassitudinis. Statim a terra sex digitis surculosus arido similis &c. Diosco. ca.13. facit Cinnamo species plurimas, quæ ab ea regione, cui gentiles sunt, suis quæque nominibus separantur. Præstantissimũ (inquit) dicitur Mosylon, ex quadã similitudine cũ Casia ea, quæ Mosyletios uocatur. Est & quod montanũ uocat, crassũ, & breue admodũ colore subrufo. Tertiũ quoque habetur nigrũ, & ut Mosylon appellatum, odore uehementer iucundo, surculosum minus, multis geniculis. Est & quartum fastigiũ candidi, fungosi, tumidi, aspectu uili, protinus fragilis, grãdi radice, Casiam redolente. Redditur & quintũ, cui cortex subrufus, & ad similitudinẽ Casiæ rubræ coloratũ, solidũ, firmũque tactu, nec magnopere neruosum, stirpibus crassis. Tradit & Cinnamomũ mentitum, unde nomen Pseudocinnamomo. Theophrastus autẽ ca.5. noni. de historia plantarũ. Cinnamomũ decerptum in quinas partes discerni tradit, & esse precipue bonitatis, qđ germinibus proximum fuerit. Id quod ad palmi longitudinẽ cedi, aut paulo maius. Secundũ quod sequit, qđ etiã minus cesura est. Tertium deinde, & quartũ notat. Vltimũ uero, qđ deterrimũ, proximũque radici. Hoc enim minimũ corticis habet, in quo summa gratia est nõ in ligno. Qua de causa præferri cacumina solẽt, qđ corticis plurimũ habeant. Quidã sic aiunt. Alij uero Cinnamomũ fruticosum enarrãt. Eiusque genera duo, alterũ nigrũ, alterũ candidũ. Philostra. uitę Apollonij li.3. tradit Cinnamomũ nasci in radicibus Caucasi mõtis, q̃ in Rubrũ mare porrigit. Idque nouis sarmentis assimilari. Bonitatis aũt suę caprã experimentum dare. Siquis enim Cinnamomũ caprę porrexerit, tanq̃ catulus admurmurat, abeuntemque sequit, nares quoad põt ipsi ꝓpinquãs. Qđ si pastor eã amouerit, nõ secus q̃rit, ac si a pabulo distracta esset. Ex hoc quoque Alberti opinio reprobat asserẽtis aialia nulla ṗter hominẽ odoribus delectari, aut tristari omnino. Sed hãc eius sententiã falsam esse, ca.27 supra abũde mõstrauimus. Existimãt Theophra. & Plynius fabulosa esse, quę de Cinnamomi collectione Herodotus retulit lib.3. d ¶ Quod gracilius.) Id ṗter The-

a cæsis. Quæ cum litauerint, obseruatur, ut messis
nec ortum solis anticipitet, nec egrediatur occa-
sum. Quisquis principatū tenet, sarmētorū acer-
uos hasta diuidit, quæ sacrata est in hoc ministe-
b rium. Atq; ita portio manipulorū soli [a] dicatur,
quæ si iuste diuisa est, sponte incenditur. Inter
hæc, q̄ diximus nitore cæruleo Hyacinthus [b] in-
uenitur lapis preciosus, si quidē inculpabilis in-
c ueniatur. Est enim uitijs nō parce obnoxius. Nā
plerumq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo ob-
ducitur, aut albicantius in aquaticum eliquescit.
Optimus in illo tenor, si nec densiore succo sit
d obtusior, nec propensa perspicuitate deiectior.
sed ex utroq; temperamento lucis, & purpuræ
moderatum suauiter florem trahat. Hic est, [c] qui
sentit auras, & cum cælo facit mutationē, nec æ-
e qualiter rutilat, cum aut nubilosus est, aut sere-
nus dies. Præterea in os missus [d] magis friget.
Sculpturis certe [e] minime accōmodatus, ut qui
attritū respuat. Nec tamen penitus inuictus. Nā
f Adamante scribitur, & notat̄. Vbi Hyacinthus,
ibi & Chrysolāpis [f] apparet, quē lapidē lux cęlat,
prodit obscurū. Hęc enim est in illo diuersitas,
ut nocte igneus sit, die pallidus. Ex ipso solo su-
mimus Hæmatiten [g] rubore sanguineo, ac pro-
pterea Hęmatites uocatus.

phrastū, & Dioscoridem docet eleganter Plynius ubi supra. e ℭ Legit̄ per sacerdotes.) Plynius eodē loco. Metitur (inquit) nō nisi permiserit Deus. Iouem hunc intelligūt aliqui. Assabinū illi uocāt. XLIIII. boum, caprarumq;, & arietū extis impetratur uenia metendi, non tamen ante ortū solis, aut post occasum licet. Sarmenta hasta diuidit sacerdos. Deoq; partē ponit. Reliquū mercator in Nassas condit. Est & alia fama, cū Sole diuidi, ternasq; partes fieri. Deinde sorte germina discerni. Quodq; Soli cesserit/relinqui, ac sponte conflagrare. Cinnnamomi uis feruēs, urinas aperiendi, emolliendi, conquoquendi, trahendi menses, & partus, si datū potui sit. Plures Cinnamomi medendi uires, referunt Dioscor. ubi supra, & Auicenna cap. 128. Tractatus secūdi/secūdi Canonis. Quæ omnia ad uerbū fere in suū transtulit Albertus cap. 12. secundi tracta. quinti de Vegetabilibus, & plantis, nulla Auicennæ habita mentione. a ℭ Soli dicatur.) Gentes plurimas Solem pro Deo coluisse, sciunt etiam mediocriter eruditi. Non ergo mirum, qđ Cinnamomi Aromatis nobilissimi partē Aethiopes Soli dicare consueuerint. Veteres enim gentiles etsi circa diuinum cultum maxime oberrarint, erga tamē Deos suos multo diligētiores fuisse constat, q̄ sint uel Iudęi, uel Christiani erga deū uerum, quem uerbis potius q̄ operibus uenerantur. b ℭ Hyacinthus.) Ex similitudine floris sui nominis sic uocat̄. Eū cęruleū colorē habere dicūt.

Optimus huic tenor est, quem
(non depressior ęquo
Obscurat succus, aut rarum
(perspicuum dat,
Sed flos purpureus mixtū cō-
(ponit utrumq;.

c ℭ Hic est q̄ sentit auras.) Nāq;/

Nubilus obscuro, rutilans, clarusq; sereno.

Multa sunt, quæ auræ mutationes mox persentiscunt, nedū uiuentia, sed frequenter, quæ animæ omnis expertia sunt. d ℭ In os missus.) Hunc locū unico uersiculo Marbodęus cōpressus est. Hic & in os missus plus frigidus esse putatur. Causa autem est, quoniā natiuū Hyacinthi frigus, calorem oris lapidis huius naturæ contrariū fugiens, seipsum in unū recolligit. Sicq; uis maior frigoris ex eo lapide omnino egreditur. Virtus enim unita, seipsa dispersa, ut dicitur, maior est. e ℭ Sculpturis minime accōmodatus.) Quoniam

Duritie solida cędi, sculpiq; recusat,
Fragmentis tantum superabilis est Adamantis.

De hoc ipso lapide abunde scribit Plynius cap. 9. tricesimiseptimi natura. historiæ. f ℭ Chrysolampis.) Sic ex Ply. ca. 10. lib. ultimi hunc locū restituim⁹, quom antea in omibus Solinianis exēplaribus legeret̄, tū Chrysotapsus, tū Chrysoprasus, uel Chrysoprassus. Apud Isidorū cap. 14. decimisexti Ethimolo. legitur Chrysolansis, pro Chrysolampis. Albertus secundo Mineraliū uocat Chrysopagion. Plynij uerba sunt, quæ hoc loco Solinus immitatus est. Chrysolampis (inquit) in Aethiopia nascitur, pallidi coloris die, & noctu ignei. Marbodęus Chrysopasion nominat.

Aethiopum tellus lapidem Chrysopasion edit,

Quem tenebræ produnt, occultant tēpora lucis, Absq; nitore iacens, auri pallore sepultus.
Noctibus igne micans, uanescit luce diurna Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo, Nam
quem lux cælat solito nox more reuelat. Dictus autem Chrysolāpis ἀπό τοῦ χρυσοῦ, καὶ λάμπω, Idest, ab auro, & splendeo, quasi lapis splendens auro. Quid si apud Marbodęū legas, Aethiopum tellus lapidem Chrylampiden edit. g ℭ Hæmatiten.) A sanguineo natino eius colore nomen inditū. Gręci enim αἷμα sanguinem, αἱματηρόν, & αἱματόεντα cruentum dicūt. Marbodęus contra syllabę rationem corripuit primā. Sūpsit Hęmatites Græcum de sanguine nomen. Vix credendas uires huic lapidi Zachalias Babyloni⁹ tribuit. De Hęmatite plura referunt Plynius cap. 10. libri ultimi, & Dioscorides de materiali medicina ca. 98o. Varius præterea lapidis huius apud Medicos us⁹ est, Galenū, Serapionē, cęteros.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS Libyæ, de lapide Hexecontalitho.

CAP. XLIIII.

QVod ab Atlante ad usq; Canopitanū a
ostium panditur, ubi Libyæ finis est,
& Aegyptium limen dictum a Canopo Menelai [b] gubernatore ibi sepulto. In ea insula, quæ ostiū Nili facit, gentes tenēt b
dissonæ, quę in auiæ [c] solitudinis secretū recesserunt. Ex his Atlantes [d] ab humano ritu prorsus exulant. Nulli propriū uocabulū, nulli speciale
nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus c
prosequuntur, ustiq; torrentis plagę sydere oderunt deū lucis. Affirmāt eos somnia [e] nō uidere,

QVOD ab Atlante.) Describit hoc capite intimas quasdam Libyæ gentes, quibus qđ cęlum mirū influx⁹ incolant, diuersi sunt earum a cæteris hominibus tam corporum habitus, ꝙ animoꝝ mores, ritusq; uiuendi. Locus enī est (inquit Porphyrius) generationis principiū, quēadmodū & pater. Mutuatus est autem Solinus hæc omnia ex ca. 8. quinti Plynij, & Mela Pom. suæ Geographiæ lib. primo. b ℭ A Canopo Menelai gubernatore.) Insularū ante Asiā (inquit ca. 31. quinti Plynius) Prima est in Canopico ostio Nili, a Canopo Menelai gubernatore (ut ferunt) dicta. Strabo lib. ultimo. Canopus (inquit) centū, ac uiginti stadijs distat ab Alexandria, pedestri itinere uadentibus, dicta de nomine Canopi, qui Menelai classem gubernabat, & ibi mortuus est. Eadem scribunt Mela in secundo, & Seruius. xi. Aeneid. super illud. Exulat Aetneos &c. Sunt qui Canobū per b. nō per p. scribendū uelint. c ℭ Auiæ solitudinis.) Idest ad quā uia, & iter nullū, uel q̊ uix pateat accessus alijs. d ℭ Atlantes.) A monte eiusdē nominis nomen habent. Herodotus dictos tradit, quod sales quorum ingens ibi copia est, apud eos uocanť Atlantes. Pōp. Mela lib. primo. Ex ijs (inquit) qui ultra deserta memoranť Atlātes, solē execrantur, & dū oritur, & dū occidit, ut ipsis, agrisq; pestiferum. Nomina singuli nō habent. Nō uescuntur animalibus. Neq; illis in quiete, qualia cæteris mortalibus uisere datur. Eadē de ijs scribit ca. 8. quinti Caius Plynius. Herodot⁹ lib. 4. Atlantibus solis omniū hominū, quos ipsi nouimus innominatis. Singulis (inquit) eorū nullum nomen imponiť. Hi solem transcedentē execrantur, eiq; præterea omnia conuitia ingerunt, qđ torridus & ipsos, & regionē perdat. Quæ de Atlantibbs scribit Diodorus Siculus lib. 4. multo ab ijs aliena sunt. Atlantes (inquit) ut accepimus loca propinqua oceano, & quidē felicia incolentes, tū pietatis, tū erga aduenas humanitatis prę cęteris finitimis gentibus laudē tulerūt. Ab ijs deoꝝ genus manasse trādunt &c. Qualis eoꝝ theologia fuerit, ex sententia eiusdē Dio. tradit Euseb. ca. 3. secundi Præparationis euangelicæ. e ℭ Somnia non uidere.) Cum tam multa de Somnijs a sapiētibus scripta simul, ac disputata sint, mirum est, nondū posse pcipi quid de ijs indubie asserendū sit. Themistius ca. 20. de Insomnijs. Somniū esse air uisum, qđ secundū quietē occurrit, quotiens uis, quæ iudicat obligata, desertaq; langore corporis est. Hinc consequens esse ait, neq; uisa ea, & terriculamenta proprie insomnia esse posse. Neq; aliud quicꝙ, quod sensibus excubantibus, & solutis appareat. Neq; itē quicquid occurrit in somno/insomniū esse, nisi ratio ea, quæ iudicat possessa omnis, & obuoluta sit. Macrobius Somniū definiens. Somniū (inquit) proprie uocatur, quod tegit figuris, & uelat ambagibus nō nisi interpretatione intelligendā significationē rei, quæ demonstratur. Eius autem species qnq; esse ait. Propriū, alienum, cōmune, publicū, generale. Democritus (ut Plutar. refert) dicit somnia fieri aductitijs, appulsisq; imaginibus. Strato mente in somnijs ea natura, quæ rationis expers est quodāmodo pręualentius sentiente. Herophilus somnia diuinitus inspirata, e necessitate esse. Naturalia autē fieri, anima cōmodarū sibi rerum effingente simulachra, quæq; ab ijs futura sunt. Ex utroq; uero genere temperata imaginū appulsu fieri, cū quæ expetimus, uidemus, cuiusmodi ijs accidunt, qui amicos in somnijs attrectare uidentur.

uidentur. Macrobius de Somno Scipionis lib. primo, quinq; ſomniãdi ſpecies eſse dicit. ὄνειρον. i. ſomniũ, ὅραμα, hoc eſt, uiſionẽ, ἐνύπνιον. i. inſomniũ, χρηματισμόν, & χρησμόν, qbus oraculũ ſignificat. φάντασμα, hoc eſt uiſum, ut Tullius annotauit. Hæc omnia uerbis multis docte, eleganterq; interpretatur. Non grauabor, quo res fiat dilucidior, aſcribere diui Auguſtini uerba, ex cap. 25. eius libri quẽ de ſpiritu, & anima inſcripſit. Nec ignoro tamen eſse, qui tradant id opus non eſse ab Auguſtino, ſed

a & abſtinere penitus ab animalibus [a] uniuerſis, Troglodytæ ſpecus [b] excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi [c] amor, a diuitijs paupertate ſe abdicarunt uoluntaria. Tantum lapide uno
b glorientur, quem Hexecontalithon [d] uocant, tam diuerſis notis ſparſum, ut ſexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo depre-

ab alio quopiã cõſcriptũ. Eius authoris uerba ſunt. Omnium quæ ſibi uidere uidenť dormientes, qnq; ſunt genera, uidelicet. Oraculũ, Viſio, Somnium, Inſomniũ, & Phantaſma. Oraculum (inquit) eſt, cũ in ſomnis parens, uel aliqua ſancta, grauisq; perſona, ſeu ſacerdos, uel etiã deus, euenturũ aliquid aperte, uel non euẽturum faciendum, uel deuitandũ denunciat. Viſio eſt cũ id quod uidet quis, eodẽ modo, quo apparuerat/eueniet. Somniũ eſt figuris tectum, & ſine interpretatione intelligi non poteſt. Inſomniũ eſt qñ id, quod fatigauerat uigilantem ingerit ſe dormienti, ſicut eſt cibi cura, uel potus, uel aliqua ſtudia, uel artes, uel infirmitates. Secundũ nãq; ſtudia, quæ quiſq; exercuit/ſomniat, & ſolitarum artiũ ſimulacra in præſentia mentis impreſsa, apparent in ſomnijs. Iuxta etiã infirmitatum diuerſitates, diuerſa accidunt ſomnia. Etiã ſecundũ morũ, & humorꝝ uarietates/uariantur & ſomnia. Alia namq; uidẽt ſanguinei, alia cholerici, alia phlegmatici. Et cum illi uident rubea, & uaria, iſti nigra, & alba. Phantaſma eſt quando qui uix dormire cępit, & adhuc ſe uigilare extimat, aſpicere uidetur irruentes in ſe, uel paſsim uagantes formas, diſcrepantes, & uarias, lętas, uel turbulentas. In iſto genere eſt Ephialtes, quẽ publica perſuaſio, quieſcentes opinatur inuadere, & pondere ſuo preſſos, ac ſentientes grauare. Quod non eſt aliud, ꝙ quædã fumoſitas a ſtomacho, uel a corde ad cerebrũ aſcendens, & ibi uim animalem comprimens. Hucuſq; Auguſtinus. Ariſtoteles Philoſophus ca. 10. q̃rti de natura animaliũ ſcribit hominẽ maxime animaliũ ſomniare. At editis nuper in lucem, & infantibus adhuc nullũ penitus contrahi ſomniũ. Compertum inſuper eſt, eos, qui grauiter, & ſuauiſsime dormiunt, nihil ſomniare. Ait inſuper animũ noſtrũ maxime iactari in ſomnijs, propter calorẽ ſcilicet, qui undiq; in partẽ ſe colligit interiorẽ. Atq; ita efficitur, ut plurima, uehementiſsimaq; illa obſtãte iactatione, nullũ interuenire ſomniũ poſsit. De quibus maxime ſomnia eſse ſoleant, eleganti carmine cecinit Claudia. prologo quarti cõſulatus Honorij Auguſti.

Omnia quæ ſenſu uoluunť uota diurno &c.

Item Lucreti⁹. 4. de rerũ natura libro. Ex quo quiſq; &c. Ea omnia prius ab Ariſtotele philoſopho relata ſunt triceſima Sectione Problematũ. Idem Ariſto. in li. de Somno, & Vigilia, docet cur quidã nũꝗ ſomniẽt. Alij in iuuẽtute nunꝗ, cũ tamẽ in ſenectute eos ſomniare cõtingat. Huius nimiã ciborũ euaporationẽ ꝑpter intenſum calorẽ accidentẽ cauſam eſse dicit. Ea autẽ nimia euaporatiõe ciborũ fieri reſeruatarũ ſpecierũ nimiũ fortẽ motũ. Hinc (inquit) ſomnia tunc fieri nequaꝗ poſsũt. Themiſti⁹ ca. ultimo eius libri quẽ modo citauimus, hãc non ſomniãdi cauſam ijs qdẽ uerbis exprimit. Exẽpla etiã ſunt alios ad multã ætatẽ non ſomniaſse. Cauſa eadẽ, quæ facit, ut & infantes quoq; nõ ſomniẽt, neq; cæteri ſtatim a paſtu. Quorꝝ enim ita conſtat tẽperamentũ, ut ad ſuperiorẽ locũ plurimus e cibis fluxus ſuccedat neceſse eſt, ut cũ delatu ad ima humoris eius, multę motiões citenť, nullũ ijs Phantaſma, aut Viſum appareat. Proficiſcẽte uero ętate, concocta, & ſubacta materia nihil ꝓhibet, quin ſomnia illis poſsint reſtitui. Nã immutatione uel ætatis, uel affectiõis alicuius ſecuta, neceſsariũ eſt naturã ꝗq; ipſam, & tẽperamentũ mutari. Hęc Themiſtius. Fecit rei difficultas, ut ꝑter ſolitum, plurimis in hac re uerbis uteremur. a ℭ Ab animalibus uniuerſis.) Dogma id Pythagoricũ fuiſse conſtat, qđ ult. Met. libro multis carminibus Naſo cecinit. Decearchus Peripateticus tradit antiquos Græcos, nullũ animal occidiſse. Idẽ feciſse ueteres Aegyptiorꝝ ſacerdotes, Cheremon Stoicus ꝓdidit. Idipſum factitaſse Eſsęos, & Gymnoſophiſtas author Porphyrius lib. 4. eius operis, quod de abſtinendo a carnibus edidit. b ℭ Troglodytę ſpecus.) A locis, in quibus degunt, nomen habent. Ideſt, ἀπὸ τῆς τρώγλης, hoc eſt, a ſpecu, & cauerna, quod in ſpecubus, & cauernis degant. Sunt qui nomen prouinciæ inditũ tradant a Troglodytice amne, qui Arſinoen ꝑterfluit. Lege Plyniũ cap. 29. lib. ſexti. De ijs eadem ſcribunt Plynius capite octauo quinti, & Mela Pomponius libro primo. Herodotus in Melpomene. Troglodytæ (inquit) Aethiopes omniũ, q̃s fando cognouimus, perniciſsimis pedib⁹ ſunt. Serpẽtibus, lacertisq;, & alijs id genus reptilibus ueſcentes. Lingua nulli alteri ſimili utẽtes, ſed Veſptilionũ more ſtridentes.

c ℭ Nullus habendi amor.) Esset omnino monstro, si id genus hominũ hac tempestate inter uiuentes homines uerseretur, qđ ijs habendi cupiditas extingui nequeat, & quibus ueluti oraculũ quoddã assidue in ore est. Quærenda pecunia primũ est, Virtus post nummos. d ℭ Hexecõtalithon uocãt.) Is lapis, qđ sexaginta gemmarũ colores in se habeat, nomen habet. Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, λίθων lapidem dicunt. Ply. libri ultimi ca. 10. Hexecontalithos (inquit) in parua magnitudine multicolor hoc sibi nomen adoptauit. Reperiť in Troglodytica regione.

hendantur. Isti carnibus uiuunt[a] serpentum. Ig- a
nariq́ʒ sermonis strident potius, quã loquuntur.
Augylæ[b] uero solos colunt Inferos.[c] Fœminas
suas[d] primis noctibus nuptiarum adulterijs co-
gunt patere. Mox ad perpetuã pudicitiã legibus b
stringunt seuerissimis. Gamphasantes[e] abstinẽt
prælijs, fugiunt cõmercia, nulli se externo misce-
ri sinũt. Blemmias,[f] sed nõ eos, qui uicina rubro
mari incolunt, credũt truncos nasci parte, qua ca c
put est, os tamẽ & oculos habere in pectore. Sa-
tyri[g] de homibus nihil aliud p̃ferũt, q̃ figurã. Ae
gipanes[h] hoc sunt, qđ pĩgui uidemꝰ. Himãtopo
des[i] fluxis nisibꝰ crurũ repũt potius, q̃ incedunt,

a ℭ Carnibus serpentũ.) Idẽ scribũt post Herodotũ Plyniꝰ, & Pompo. ubi supra. Hos populos Græci ὀφιοφάγους nuncupant serpentibus uesci assueti. Ply. ca. 29. libri secundi. b ℭ Augylæ.) A loco, cui Augyla nomẽ est, dicti sunt. Post Ammonios (inquit Herodotus lib. quarto) per superciliũ sabuli decem rursus dierum itinere, est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circũhabitãtibus, cui nomen est Augyla. Sumpsit hæc de Augylis Solinus ex cap. 8. quinti Plynij. c ℭ Solos colũt inferos.) Mela Pom. lib. primo. Augylæ manes tantũ, deos putant, per eos deierant, eos, ut oracula cõsulunt, præcatiq́ʒ, quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferũt somnia. d ℭ Fœminas suas.) Idẽ Mela Pom. libro eodẽ. Fœminis eorʒ solenne est, nocte, qua nubũt, omniũ stupro patere, qui cũ munere aduenerint, & tũ cũ plurimis cõcubuisse maximũ decus, in reliquũ pudicia insignis est. Mos fuit, ut ij sacrificantes Dijs inferis aspergerenť, ut spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ. Qui uero superis sacrificabãt, abluebanť, ut,

Donec me flumine uiuo
Abluero.

Ex Seruio. 4. Aen. sup illud. Dic corpus. e ℭ Gamphasantes.) Pom. li. 1. Nudi sunt (inquit) Gamphasantes, armorũq́ʒ omniũ ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoq́ʒ obuios fugiunt, neq́ʒ aliorʒ q̃ quibus idẽ ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Similia quoq́ʒ & Plynius ipse refert lib. quinto. Esset utinam mos is in terris hodie,

Quando homini ferrum letali incude nefanda
Produxisse parum est.

Felix nimirum tempus illud crediderim, cũ rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nesciuerint primi gladios excudere fabri.

f ℭ Blemmias.) Ply. ca. 8. lib. quinti. Blemmijs (inqt) tradunť capita abesse, ore, oculis, pectore affixis. Eadẽ & Mela Pomp. refert ubi supra. Diuus Aug. sermone. 37. ad Eremitas asserit se huius genus homines adijsse, ut ijs CHRISTI euangeliũ prædicaret. Vidisseq́ʒ ibi multos homines, ac mulieres capita nõ habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra æqualia nobis habentes. Inter quos (inquit) sacerdotes eorʒ uidimus uxoratos, tantæ tamen abstinentiæ erãt, ut licet uxores sacerdotes omnes haberent, nunq̃ tamen nisi semel in anno eas tangere uolebant, qua die ab omni sacrificio abstinebãt. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines unũ oculũ tantum in fronte habentes, quorʒ sacerdotes a conuersationibus hominũ fugiebant &c. Multa de Blemmijs Procopius lib. primo de bello Persico. Sunt qui huius genus uiuentiũ inter bruta uerius, q̃ inter homines enumerandũ putẽt. g ℭ Satyri.) Ex Plynio, & Pomponio hæc ubi supra. In fine ca. 40. de Satyris abunde satis diximus. h ℭ Aegipanes.) Græci αἰγίπανες semicapros uocãt, a forma Capro simili nomẽ inditũ. Aegipanes, qui & Syluani dicebanť, nudi, capris persimiles, miramq́ʒ leuitatem præ se ferentes pingebantur. Eos uana gentilitas syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. Aegypanem quondam peperisse Valeriã Tusculanariam nutricis dolis Valerij patris sui expertã concubitum, ex Aristide Milesio tertio rerũ Italicarũ, in Paralelijs Plutarchꝰ refert. De Aegypanibus supra capite tricesimoseptimo Solinus retulit. Sunt & animalia ab ijs alia, q̃ a Græcis αἰγίποδες Idest Capripedes nominantur. i ℭ Himantopodes.) Dicti ἀπὸ ἱμάντος, καὶ ποδός. Idest a loro, & pede. Latine Loripedes uocitant, quod quasi loro eorum sint pedes implicíti, & recurui. Plynius capite octauo libri quinti. Himantopodes (inquit) Loripedes quidam, quibus

ſerpendo ingredi natura eſt.Mela Pomp.in fine ſui operis.Ab eo tractu(inquit)quẽ ferę infeſtant, proximi ſunt Himantopodes inflexi lentis cruribus, quos ſerpere magis,q̃ ingredi referunt. a ¶Pharuſi.)Põponio, Stephano,& Ptolemęo Pharuſij dicti & Plynio, Solino,&Martiano Pharuſi.Ply.ca.8.qnti.Pharuſi quondã Perſæ comites dicuntur fuiſse Herculis ad Heſperidas tendentis.Pomponius in fine tertij.Deinde (inquit)Pharuſij aliquando tendente ad Heſperidas Hercule dites,nũc inculti, & niſi

a & pergẽdi uſum lapſu magis deſtinãt,q̃ ingreſſu.Pharuſi [a] cum Herculi ad Heſperidas pergenti forent comites / itineris tedio hic reſederunt. Hactenus Libya.

b DE AEGYPTO. DE NILI FLVMInis origine,augumento,oſtijs. De Api boue.De Crocodilis Trochilo aue,Scincis,Hippopotamis,Ibi-
c de aue.De miris Aegypti arborib⁹. De Alexãdria,de Pyramidibus.CA.XLV.

d Aegyptus [b] a Meridie introrſus recedit, quoad ꝑtendãt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit,

qđ pecore alũtur,admodũ inopes. Meminit ipſoꝝ Artemidorus,& Dionyſius,ut Stephanus quoq; memorat.Qui fabuloſa narrant,Thebano hęc Herculi tribuunt, at qui hiſtoricã ueritatẽ proſecũtur, Aegyptio Herculi, qui Libyc⁹ cognoiat⁹ eſt,potius aſcribẽda cenſent. b AEGYPTVS a meridie.) Scribit Lactãtius ſecũdo Thebaid. ſuper illud. Toruaq; iam Danai.Aegyptum,& Danaũ Beli Babylonioꝝ regis fuiſse filios. Aegyptus autẽ (ut Manethon hiſtoricus uetuſtiſſimus tradit) eiecto fratre Danao,in Aegypto annis ſexagintaocto regnum tenuit,& ex ſuo nomine regionẽ eam Aegyptũ dixit,cũ antea Aeria diceretur. Addit Diod. Siculus.2.Bibliothecæ libro,quoſdam fabulari Nilũ amnem amore captum Ogdoi regis filiæ,qui Mẽphim urbẽ condidit,inq; taurũ uerſum,eã puellã cõpreſsiſse.Exq; ea genitũ, ob inſignẽ eius uirtutẽ, ab incolis Aegyptũ uocitatũ, a quo & regionẽ omnẽ cognominatã. Eũq; regẽ iuſticia,& hũanitate plurimũ excelluiſse.Eã ob rẽ cõprobata ab oĩbus eius erga ſingulos beneuolẽtia, hũc honorẽ nominis fuiſse ſortitũ.Nõ fuiſse olim eos Aegypti terminos, qui modo ſunt,ex Strabone, ac multis alijs ſcire licet. Terminatur aũt Aegyptus ab occaſu Cyrenaica,& interioris Libyæ parte. A ſeptẽtrione Aegyptio pelago,parte Iudeæ.Præterea Arabia,ac ſinus Arabi portione ab oriẽte. A Meridie eã terminat Aethiopia.Strabo lib.ult.Aegyptũ ipſam,expanſæ manui,dicit eſse perſimilẽ. Fuerũt (ut ca.9.quinti refert Ply.)qui Aegyptũ inter inſulas retulere.Signis qbuſdã opinat̃ Herod.in Euterpe, fuiſse olĩ mare,ubi mõ Aegypt⁹ eſt.Aegyptij tã ueteres ſe eſse iactitãt, ut dũ ipſi ſunt,q̃ter curſus ſuos uertiſſe ſydera, Solẽq; bis iã occidiſse,unde nũc orit̃.Inter Aegyptios,& Scythas,uel(ut Herod. putat) Inter Aegyptios,& Phrygas diu fuit de gẽeris uetuſtate cõtẽtio.Apud ſe Aegyptij primos hoĩes ꝓcreatos affirmãt,tũ ob eoꝝ regiõis tẽperiẽ,q̃ fit,ut neq; hibernis frigoribus,neq; ęſtiui ſolis ardore,eius incolæ premerent̃.Tũ qđ ſolũ regionis eius ſit fœcundiſsimũ earũ rerũ omniũ, q̃ ſint ad uſus hominũ neceſsarię.Nili q̊q; fluminis fertilitate idipſum mõſtrare conant̃.Is eñ fluuius q̃plurima gñat,& quæ genuit ſuapte natura facillime nutrit.Hinc euenit,ut Aegyptus plura,q̃ alia omnis regio mirabilia habeat,& præter omnẽ regionẽ exhibet opera relatu maiora.Lege Iuſtinũ in ſecundo.Diodorũ Siculũ lib.primo.Euſebiũ ca.primo ſecundi Præparationis.Athenienſes, Argiuos, Arcades,inter Gręcos, Aegyptij,& Phryges,inter Barbaros,ut author eſt in Attica Pauſanias,Plurimũ inter ſe,de uetuſtate contendunt.Scribit Herodotus apud Aegyptios inſtituta,& iura eſse,ut fœminæ negocientur, cauponẽtur,& inſtitoris operis uacent. Viri autem intra domos texant,& mulierum noſtratiũ reliqua opera exerceant.Preterea eoꝝ fœminæ ſtantes mingunt, uiri ſedentes. Apud eoſdem nulla mulier Dei, aut Deę ſacerdos eſt,ſed uiri deorum omniũ,& dearum.Aegyptiorum præterea mos eſt,ut Iudęorũ more ſcribant a dextro in ſiniſtrum,non ſicut Græci,& Latini factitant a ſiniſtra in dexteram manum. Virilia præterea circumcidunt mundiciæ gratia,pluris facientes ſe mundos eſse,quam decoros.In Aegypto(authore Herod.)ſeptem ſunt hominum genera a ſuo quoq; artificio appellata. Sunt enim alij ſacerdotes.Alij qui pugnatores appellantur.Calaſiries,& Hermothyebies nuncupati.Paſtores boũ alij.Subulci genus quartũ.Alij Inſtitores.Alij interpretes. Vltimi nauales gubernatores. Inter mira eius regionis hoc quoq; enumerant, qđ Aegyptij nunq̃ caluefcãt. Aegyptum eſse fere terrarum omnium fertiliſsimam Hiſtoricoꝝ omnium ſententia eſt. Pomponi⁹ Mela libro primo. Aegyptus expers im-

brium, mire tamen fertilis, & hominũ, aliorumq; animaliũ perfœcunda genetrix, Nilus efficit amniũ in nostrum mare permeantium maximus ob Aegypti fertilitatem ab Antiphilo poeta eleganter dictum est.

καρποῖς, οὐςαδίοισιν ἐρηζόμεν ὐδέ γὰρ ἄυλαξ
Αἰγύπτον, λιβύης ψάμμου ἐπιςρέφεται. Idest.

Fructibus, haud stadijs certamus, sed neq; sulcus
Aegypti, Libyam curat arenariam.

qui scissus a loco, cui Delta [a] nomen est, ad insulæ faciem spatia amplectitur interna, & incerto pene [b] fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originẽ habet [c] a monte inferioris Mauritaniæ, qui Oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepim⁹ tradidisse. Igiť protinus lacũ efficit, quem Nilidem dicunt. Nilũ aũt iã inde esse cõiectant, qđ hoc stagnũ herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quã in Nilo uidemus. Ac si quando Mauritania, unde ei

De eiusdem fertilitate sic Claudianus.

Aegyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis, quas ipsa uehit &c. Et Luca. 8. Pharsaliæ.
Terra suis contenta bonis, non indiga mercis,
Aut Iouis, in solo tanta fiducia Nilo.

Herodotus in secundo scribit Aegyptum uitibus carere. Vnde fit, ut uino utatur ex ordeo facto. Non assentitur Herodoto in hac parte, qui quęrit. Cur in Aegypto, quæ regionũ aliarũ calidissima est, uinũ nõ calida, sed pene dixerim frigida uirtute nascatur? Qui huius rei causam scire cupit, adeat Macrobiũ Saturnaliũ lib. septimo. Diod. præterea Siculus lib. primo. Vineæ quoq; (inquit) eodẽ rigatę modo, uino abundant. In Cõmẽtariolo nostro in Dionysij Periegesin, multorũ authoritate docuimus Aegyptios ueteres fuisse sapientissimos, artium, ac scientiarũ pluriũ inuẽtores. Nam/

Primus aratra manu solerti fecit Osiris
Et teneram ferro sollicitauit humum,
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem,
Hic uiridem dura cędere falce comam &c.

Septima primi Tibullus. His tot bonis, nõ pauciora Aegyptijs uitia, nobiles authores tribuũt. Quã rem eleganti uersiculo quarto Epigrãmaton Martialis comprehensus est, sic de Aegypto inquiens.

Nequitiam tellus scit dare nulla magis.

Vnde in eos, qui male morati sunt, prouerbio dici cęptum αἰγυπτιάζειν, Aegyptizare. Plura ad id recolligit Cœlius ca. 3. noni Antiq. lectionũ. De Aegypto abunde Herodotus in secundo. Strabo lib. ult. Ply. cap. 9. quinti. Mela Pomp. lib. primo. Ammianus Marcellinus lib. zz. Ptolemęus ca. 5. quarti. Martianus Capella lib. 6. Diodo. Siculus primo, & secundo Bibliothecæ. Iusti. in secundo. Claudianus de Nilo. Item cæteri.

a ¶ Cui Delta nomen est.) Apud Memphim urbẽ omniũ Aegypti urbiũ præstantissimã. Nilus in plures partes scissus, formã Deltæ, id est. Δ. efficit. Quo fit, ut tanq̃ in Nili claustro posita, aditũ prębeat, prohibeatq; ad superiora loca nauigantibus. Author in secũdo Diod. Siculus. Scribit idem in primo, tot Nilũ insulas continere, ut ferme sit incredibile. Nã pręter eũ locũ, quem a forma Deltam appellãt, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingentas. Harum quasdam ab Aehiopibus incoli, militũq; in eis seri. Ply. ca. 9. quinti. Inferiorẽ Aegypti partẽ Nilus dextra, lęuaq; diuisus, amplexu suo determinat Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco centum septuaginta mil. pas. interuallo. Quam ob causam inter insulas quidã Aegyptũ retulere, ita se findente Nilo, ut triquetrã terræ figurã efficiat. Ideo mnlti Gręcę literæ uocabulo Deltã appellauere Aegyptũ.

b ¶ Incerto fonte.) Poetæ fere omnes scribũt Nili originem penitus ignorari. Lucan. in decimo.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis paruum te Nile uidere.
Amouitq; sinus, & gentibus maluit ortus
Mirari, q̃ nosse tuos.

Et Claudianus.

Fontibus ignotis nostrũ procurrit in orbem
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet, nec contigit ulli
Hoc uidisse caput, fertur sine teste creatus.

Papinius tertio Syluarum.

Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili.

Diodorus Siculus lib. primo huius rationẽ esse dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ sint tum serpentibus, tũ Cynocephalis,

a origo est, aut niuibus densioribus, aut imbribus
largioribus irrigatur, inde incrementa exunda-
tionis in Aegypto augeantur. Sed effusus [a] hoc
lacu arenis sorbetur, & cuniculis cæcis abscon-
b ditur. Deinde in Cæsariensi specu [b] prorumpẽs,
amplior eadẽ indicia præfert, quę in exortu no-
tauimus. Rursusq; subsidit, nec se prius reddit, q̃
post interualla itineris extenti contingat Aethi-
c opas. Vbi exit, Nigrũ facit fluuiũ, quẽ supra di-
ximus terminum esse limitis Africani. Astapum
eum inde gentes uocant, scilicet aquam tenebris
profluentem. Multas, magnasque ambit [c] in-
sulas. Quarum pleræque sunt tam diffusæ, &

uarijsq; feris syluestribus infestata, ac propterea illius accessus difficiles. Ouid. secũdo Transformationũ lib. poeticã fabulã referens, reicit idem Phaetontis incendium/qđ/

Nilus in extremũ fugit perterritus orbem,
Occuluitq; caput.

Nili primã originem noscendi,

Et Pharijs, Persisq; fuit, Macedũq; tyrannis,
Nullaq; non ætas uoluit cõferre futuris
Notitiam, sed uicit adhuc natura latendi.

Fuerunt autem hi pręcipue. Magnus Alexander, Sesostris Aegyptiorũ rex, Cambyses Persarum rex, Cæsar dictator, Itẽ cæteri plures. Nilũ (ut alibi ex Seruij sententia. 9. Aenei. super illud. Per tacitũ Gangem, aut pingui flumine Nilus) retulimus dictũ esse νέαμ ἴλυν, hoc est (iquit) nouũ limũ trahentẽ. Plurima fuisse apđ ueteres Nili nomina, refert Diod. Siculus lib. primo. Fluuij (inquit) nomẽ uetus Oceanus fuit. Postq̃ cõprehensus eius cursus est Aquila. Deinde a rege quodam Aegyptus appellatus, quo nomine & Homerũ usum fuisse dicit. Postmodũ a Nileo rege Nili, quo nunc utuntur/nomen sortitum. Hunc Nileum Hermippus/Cyclopis filium fuisse tradit. Triton etiam authore Plynio dictus est Nilus. Idem Seruius. 4. Georgico. super illud. Et uiridẽ Aegyptũ. Nilum antea Latine Melonẽ cognominatũ fuisse prodit. Hebręis Nilus Geon dicitur, iuxta quem (ut ca. 3. de Paradiso scribit Ambrosius) Israelitis cum essent in Aegypto constituti, lex data est. c ℂ Originẽ habet a monte inferioris Mauritaniæ.) Verba Plynij ex cap. nono quinti, unde Solinus transtulit, hæc sunt. Nilus incertis ortus fontibus, ut per deserta, & ardentia, & immenso longitudinis spacio ambulans, famaq; tantum inermi, q̃ situ cognitus sine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere originẽ, ut Iuba rex potuit exquirere, in monte inferioris Mauritaniæ, non procul oceano habet, lacu protinus stagnãte, quẽ uocant Nilidem. Ibi pisces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Siluri. Crocodilus quoq;. Inde ob argumentum hoc. Cæsareæ ortus creditur, in his, quæ Nili alueo spectantur, hocq; lacu educantur, in Theseo dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea obseruatum est, prout in Mauritania niues, imbresq; satiauerint, ita Nilum increscere ex hoc lacu. Aegyptij sacerdotes, ab Oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. Quibus argumentis Alexander Magnus se Nili caput reperisse suspicatus est. Refert Arrianus a principio libri sexti. d ℂ Quem Nilidem dicunt.) De Nilide lacu, uel fluuio capite quadragesimo dictum est. a ℂ Sed effusus hoc lacu.) Plynius de Nilo. Rursus (inquit) indignatũ fluere per arenosa, & squalentia, conditq; se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu maiore, in Cæsariensis Mauritaniæ gente Masesylum erumpit, & hominũ cętus ueluti circumspicit ijsdem animalium argumentis. Iterum arenis receptus conditur rursus uiginti dierum desertis ad proximos Aethiopas. Atq; ubi iterum senserit hominẽ, prosilit fonte (ut uerisimile est) illo, quem Nigrin uocauere. Inde Africã ab Aethiopia dispescens, etiã si non protinus populis, feris tamen, & beluis frequens, syluarumq; opifex medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, qđ illarũ gentiũ lingua significat aquã e tenebris profluentẽ. b ℂ In Cæsariensi specu.) Sunt exemplaria, quæ non specu, sed specie habeant. Sũt rursus alia, in quibus nec specu, nec specie scriptum sit. Sed prima lectio castigatior. c ℂ Multas, magnasq; insulas.) Eas Diodorus Siculus circiter septingentas esse dicit, ut hoc ipso capite retulimus. Plynius etiã idem cum Solino refert. Insulas (inquit) ita innumeras spargit, quasdamq; tam uastę magnitudinis, quamq̃ rapida celeritate, ut tamẽ dierum quinq; cursu non breuiore transuolet. Circa clarissimam earum Meroen Astabores lęuo alueo dictus, hoc est ramus aquæ uenientis tenebris, dextra uero Astusapes, quod latentis significationis adijcit. Nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus iunxit, & cætera. Ammianus libro uigesimosecundo, inter Nili insulas, duas clariores esse dicit, Meroen, & Deltam a triquetrę literæ forma uocabulo signatius appellatam. Supradictis similia de Nili cursu scribunt Strabo libro ultimo, & Pomponius Mela libro primo. Ammianus libro uigesimosecũdo. Clarius ea omnia, quæ ab authorib⁹ de Nili cursu dicunt̃, refert Diodorus Siculus libro primo. Nilus (inquit) a Meridie ad Septemtrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ

finibus. Ad quæ loca (deserta enim sunt) propter æstus intemperiẽ nullus aditus fuit. Maximũ omniũ flumen cũ per uarias, plures'q; feratur regiones, magnos flexus facit. Quandoq; ad orientẽ, & Arabiã, quandoq; ad occidentẽ, & Libyã fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ montibus usq; ad mare, stadia duodecim ferme milia cũ eius flexibus complectit̃. Facit autem insulas in Aethiopia tum plures alias, tum maxime unã insignẽ nomine Meroen. Vbi duorũ & uiginti stadiorũ latitudinẽ habet &c. a

uastæ magnitudinis, ut uix eas dierum quin- a
que [a] cursu prætermeet, quamuis concitus ibi
feratur. Nobilissima earum est Meroe, [b] circum
quã diuisus dextro alueo Astusapes, læuo Asta-
bores nominant̃. Tunc quoq; emensus magna, b
longinquaq; loca primum occursantibus scopu
lis asperatur, tantis agminibus extollit̃ inter ob-
iecta rupium, ut ruere potius, q̃ manare credat̃.
Demumq; a [c] cataracte ultimo tutus est. Ita enim c
quædam claustra eius Aegyptij nuncupant. Re-
licto tamen hoc pone se nomine, quod Siris [d] uo-
catur, mox inoffensus meat. Septem [e] ostijs con-
ditur, in meridiẽ uersus, excipit̃ Aegyptio mari.

¶Dierum quinq.) Marcellin⁹ aliter. Nilus (inquit) insulas efficit plures, quarum aliquæ ita porrectis aquis dicũtur extentæ, ut singulas ęgre tertio die relinquat. Diod. eam patere lõgitudine stadijs tribus milib⁹, latitudine mille. Eius formam scuto persimilem esse ait. b ¶Meroe.) Cambyses occupata Aegypto, cũ Aegyptijs usq; in Meroen progressus est, & nomen urbi, & insulæ ab illo impositum ferunt/ Meroe sorore ibi mortua. Alij eam uxorẽ fuisse tradũt. Nomen itaq; ob honorem mulieris loco dedit. Lege Strabonẽ, Ptol. Diodorum, Stephanũ, item cęteros. c ¶A cataracte.) Idest (ut Ammianus ait) a prærupto scopulo a uerbo κατα ῤῥέω quod defluo significat. Est enim Cataractes ad mediũ fere flumen petrosum quoddam superciliũ in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uero in pręcipitium, ex aqua præcipitatur. Vtrinq; secus terrã alueus est, qui facile adnauigari potest. Hac itaq; adnauigantes defluunt in Cataractem, & cum scapha in præcipitiũ detruduntur, & ipsi, & scaphæ illęsi. Est (ut Stra. lib. 14. prodidit) amnis in Pamphylia, qui Cataractes appellatur multus, & torrentis more impetuos⁹, ab alta petra descendens, adeo, ut longissime strepitus exaudiatur. In Nilo locus quidã est latitudine stadiorũ decem accliuis, præceps in angustum clausus inter conualles, ubi frequentia saxa scopulis similia, aquã magna uertigine, mirabiliq; illeiam reflectunt, inq; contrariũ cursum spumis agunt redundãtibus. Quæ res stuporem aspicientibus præbet. Est enim ita uelox hoc in loco aquæ decursus, ut sagittæ similis uideatur, cũ augetur aquarum incremento Nilus, ideoq; leniori cursu aqua superemínente scopulos, qui per cataractas nauibus uenti contrarij descendunt. Ascendendi nulla est facultas fluminis impetu, omne hominũ ingeniũ superante. Sũt autẽ in Nilo (authore Diod.) Cataractæ plures, sed maxima in Aethiopia, atq; Aegypti finibus sita. Duas Nili cataractas, multis uerbis describit Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. d ¶Siris.) Vetusti Solini codices habent omnes ferme Nigris. Hermolaus autem ca. 9. quinti Castigationũ Plynianarũ, authoritate Dionysij Afri, Stephani, & Eustathij, legendũ censet Siri, quasi a Sirio stella nomen habeat, quoniã sub ortũ Canis, per introitũ Solis in Leonem augeatur, & crescat. Vitruuius ca. 2. octaui Architecturæ, ab Atlante monte, qui Diris etiã appellat̃, Dirin nominat. Esse tamen potest, ut utroq; nomine fuerit appellatus. Nescio qua ratione motus Philippus Beroaldus, pro Siris, uel Nigris, Girin reposuerit in Solino. Dionysij uersus est. σίριος ὑπ' αἰθιόπων κικλήσκεται. i. Siris ab Aethiopibus uocatur. e ¶Septem ostijs.) De Nili ostijs septem Oui. quinto Metamor.

Donec fessos Aegyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.

Idem secundo Elegiarum.

Quaq; celer lato Nilus delapsus in alueo
Per septem portus in maris exit aquas.

Claudianus primo in Ruffinum.

Hinc bibat æstiuum septeno gurgite Nilum.

Sunt qui plura, q̃ septem Nili ostia esse tradant. De ijs Plynius ca. 10. lib. quinti. Sunt in honore (inquit) & intra decursum Nili multa oppida, p̃cipue, quæ nomina dedere ostijs, non omnibus. Vndecim enim reperiuntur, superq; quatuor, quæ ipsi falsa ora appellant. Sed celeberrimis septem. Proximo Alexandriæ Canopico. Deinde Bolbitino. Sebenico. Phatnitico. Mendesico. Tanitico, ultimoq; Pelusiaco. Strabo quoq; ijsdem ostijs enumeratis, hæc subdit. Sunt inter hæc alia quædã ostiola ignobiliora, falsa ostiorũ appellatione. Habent enim hæc ostia ingressus, non tamẽ aptos magnis nauigijs, sed scaphis. Propterea qđ breuia, ac paludes, loca obtineãt &c. De ijs septem Nili ostijs lege Diod. Siculũ lib. primo. Ammianũ lib. 22. & Ptol. ca. 5. quarti. Horum

ostioꝝ pictura est apud eundem tabula tertia Africæ. Annotandũ uero, eum locũ, ubi Nilus in mare defluit, θεόνκυ uocari antiquũ Aegypti Emporium, author Diod. Siculus lib. primo. a ℭ Ignari syderum, uel locoꝝ uarias causas.) Incrementũ Nili aspicientibus uidetur admirabile, incredibile audientibus, ut primo lib. Diod. ait. Solus enim inter reliqua flumina adeo æstate crescit, cũ decrescant cætera, ut inundet Aegyptum. Hyeme minuit̃, cũ reliqua augeantur. Est Aegyptus plana, & campestris, cumq; urbes, Vici, agricolarũ mapalia aggerib⁹ munita, aq̃ inundationẽ deuitẽt, tamq̃ Cyclades apparent aspicientibus. Terrestres beluæ omnes, quæ in campis remanent suffocant̃ aqua, quæ euadunt ad altiora confugiunt loca. Pecora inundationis tempore, in stabulis reclusa nutriũtur a colonis, ad id antea pręparato pastu. Vulgus remissis opibus rusticis, ociosum epulis indulget, ac uoluptati.

a Ignari syderum, [a] uel locoꝝ uarias de excessibus eius causas dederunt. Aliȷ affirmant Etesias [b] nubium dẽsitatem illo cogere, unde amnis hic auspicatur, ipsumq; fontẽ superno humore subla-
b tum tantam inundatiõis habere substantiã, quantam pabuli ad liquorẽ nubila sumministrauerĩt. Ferunt aliȷ [c] qd' uentoꝝ flatibus repercussus, cũ fluorem solitæ uelocitatis nõ queat promouere,

De Nili statis quibusdam temporibus augmento, tot sunt scriptoꝝ sententiæ, quot penè iȷ sunt, qui eam materiã tractauerunt. Sed quoniã eas sententias Plutarchus Cheronęus in unũ paucis recollegit, ascribã eius ex. 4. de Placitis Philosophoꝝ lib. uerba. Thales (inquit) Aquilones anniuersarios aduersos Aegypto flantes. Nili exuberantiã attollere, utiq; emissariȷs eius rugefaciendo mari obstructi. Euthymenes Massyliensis oceano, & exteriore mari suapte natura dulcis Nilũ expleri. Anaxagoras Aethiopię niuibus æstate quidem liquefactis, hyeme uero uigentibus. Democritus ad septemtrionẽ soluta, diffusaq; sub Solstitium niue, nubila ex uaporibus cogi, quibus a statis Aquilonibus in meridiem, Aegyptumq; propulsis, citatissimos imbres fundi, quibus stagna redundent, ipseq; amnis Nilus. Herodotus illũ ex suis tantũdem fontibus hyeme, ęstateq; inuehere, hyeme tamen minori uideri, cuius causam in sole esse. Quippe qui illo tempore anni proxime Aegyptum accedat, eiusq; flucta sorbeat. Ephorus historiæ scriptor Aegyptũ prodidit æstate totã laxari, & ueluti uim quandã undarũ exundare. Suggere etiãnũ illi Arabiã, & Libyen soluto earum arenido solo. Eudoxus Aegyptioꝝ sacerdotes huius causam in pluuias referre aquas tradit, anniq; temporũ circum obsistentiã, idest Antiperistasim. Etenĩ cũ nobis est æstas, qui sub Solstitiali circulo agimus, tunc illis hyems est, qui sub brumali ad perpendiculum incolunt. Propterea Nili aqua alueos superans expatiatur per Aegyptum. Hucusq; Plutar. Sunt, qui scribant Eratosthenem dicere, ęstiuos imbres causam esse, idq; ab Aristotele sumpsisse, Aristotelẽ uero a Trasyalco Thasio, qui unus fuit ex antiquis Physicis. Trasyalcum aũt ab alio, atq; illũ ab Homero, qui Nilum cęlestem dixit, eo uersiculo.

Rursus ad Aegypti cęlestem nauigat amnem.

Herodo. in secundo. Strabo lib. ultimo. Seneca. 4. naturaliũ. q. Plynius, Diod. Siculus. Pom. Mela. Ammia. Marcellinus lib. 22. plura disputant, quæ nã sit causa eius inundationis. Luca. lib. 10. existimat Nili inundationis non posse aliã rationẽ reddi, nisi, qd' deus Aegypto, quæ plerumq; uacat pluuiȷs, consulere uoluit.

Quis causas reddere possit?
Sic iussit natura parens decurrere Nilum,
Sic opus est mundo, Zephyros quoq; uana uetustas
His ascripsit aquis, quoꝝ stata tempora flatus
Continuiq; dies, & in aera longa potestas.
Vel qd' ab occiduo depellant nubila cœlo
Trans Noton, & fluuio cogunt incumbere nimbos.
Vel qd' aquas totiens rumpentes littora Nili
Assiduo feriunt, coguntq; resistere fluctu.
Ille mora cursus, aduersiq; obice ponti
Aestuat in campos &c.

Lucreti⁹ quoq; lib. 6. uarias causas refert, cur Nilus ęstatis tẽpore extuet.

Nilus in æstate crescit, campisq; redundat
Vnicus in terris Aegypti totius amnis &c.

Extat liber Aristo. qui de Nilo inscriptus est. Eudoxus præterea, & Aristo. philosophi librũ de Nilo composuerunt. Theophrastus (ut Seneca refert) author est in ponto quosdã amnes crescere ęstiuo tempore, cuius rei quatuor causas esse dicit. Aut quia nũc maxime in humore mutabilis terra sit. Aut quia maiores in remoto imbres sunt, quorum aqua per secretos cuniculos reddita tacite effũditur. Tertia sub crebrioribus ostium cæditur, & reuerberatur fluctu

amnis resistit, qui crescere uidet, quia non effunditur. Quarta ratio est syderũ. Hæc enim quibusdam mensibus magis urgent, & exhauriuntur flumina, cũ longius recesserunt, minus consumunt, atq; trahunt. Itaq; qđ impedio solebat, id incremento accidit. Hucusq; Theophrastus. b ℂ Ethesias.) Fuit hæc Thaletis Physici sententia, ut Seneca, & Diod. Siculus recensent. Plynius. Causas huius incrementi uarias prodidere, sed maxime probabiles Etesiarũ eo tẽpore ex aduerso flantiũ repercusso ultro in ora acto mari. c ℂ Ferunt alij.) Hãc quoq; rationẽ Theophrastus enumerat. Pom. Mela. Aut (inquit) uenienti obuię aduerso spiritu cursum descendentis impediunt. Aut Arenis, quas cum fluctib⁹ littoris applicãt, ostia obducunt. Lucretius lib. sexto. Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra &c. a ℂ Vrgentis elementi.) Aquarum copia. Sicq; duas huius incremẽtis causas esse dicit, fluminis ingentem aquæ copiã, & uentorũ Nili cursum ꝑpedientiũ uiolentiã. Libuit ascribere Ammiani ex lib. historiarũ. zz. uerba, qđ elegantia plurimũ, & tersa sint. Opinio est celebrior alia, quod spirantibus Prodromis, perq; dies q̃draginta, & quinq; Etesiarum cõtinuis flatibus repellentibus eius meatũ uelocitate cohibita superfusis fluctibus intumescunt, & reluctante spiritu controuerso adolescens in agros, hinc ui reuerberante uentorũ, inde urgente cursu uenarum perenniũ progrediens, in sublĩe tegit omnia a dumis oppressa per supina camporũ, speciem exhibet maris. Id ipsum quoq; alijs interdũ euenit fluminibus. Claudianus secundo in Rufino.

Quosq; rigat retro pernicior unda Garumnæ
Oceani pleno quoties impellitur ęstu.

b ℂ Qui Phiala.) Ply. ca. 9. quinti. Timęus Mathematicus occultam protulit rationẽ. Phialã appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos ipsum amnẽ uapore anhelantẽ fumidus cautibus ubi conditur. Verum sole per eos dies cõminus facto extrahi ardoris ui, & suspensum abundare, ac ne deuoretur abscondi. Idq; euenire a Canis ortu per introitum Solis in Leonem contra perpendiculũ fontis sydere stante, cũ in eo tractu absumant umbræ. c ℂ Syderũ motibus.) Theophrastus quatuor causarum hãc unã esse dicit. d ℂ Cum per Cancrũ sol uehatur.) Scribit Columella cap. z. duodecimi. Solem ingredi signũ Cancri octauo Calendas Iulias. Ouidi. sexto Fastorum. Sol abit e Geminis, & Cancri signa rubescunt. Ply. ca. 9. quinti. Incipit crescere luna noua, quęcunq; post Solstitiũ est, sensim, modiceq; Cancrum Sole transeunte, abundantissime autẽ Leonem. Et residet in Virgine, ijsdem, quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodo. centesimo die. e ℂ Ingressus Leonem.) Id teste Columella ubi supra, accidit nono Calendas Augusti. f ℂ Natalẽ mundi.) Aegyptij sacerdotes opinati sunt ita fuisse factum in primo mundi natali, sicut in Aegypto annis singulis fieri experiebantur. In Aegypto enim,

Vbi deseruit madios septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alueo,
Aethereoq; recens exarsit sydere limus,
Plurima cultores uersis animalia glebis
Inueniunt, & in ijs quædam modo cœpta per ipsum
Nascendi spacium, quædam imperfecta, suisq;
Trunca uident humeris, & eodem corpore sæpe

aquis in arcto luctantibus intumescat, & quanto a
impensius controuersi spiritus repugnauerint,
tanto excelsius sublimari in altitudinis uertices
repercussam celeritatem, quando nec solitus ex-
tenuet cursus alueum, & stipato iam flumine ue- b
nis originalibus torrentũ pondera superueniãt.
Ita concordi uiolentia hinc urgentis [a] elementi,
hinc resistentis undis exultantibus molem colli-
gi, quæ excessus facit. Nonnulli affirmant fontẽ c
eius, qui Phiala uocatur [b] syderum motibus [c] ex-
citari, extractumq; radijs candentibus cęlesti ig-
ne suspendi, non tamen sine certa legis disciplĩa,
hoc est lunis cœptantibus. Verum omnẽ exces- d
sus originem de sole fieri, primamq; exultantiã
tumoris concipi, cum per Cancrum [d] sol uehat.
Postmodum triginta eius partibus euolutis, ubi
ingressus Leonem [e] ortus Syrios excitauerit, ꝓ- e
pulso omni fluore tãtam uim amnis erumpere.
Quod tempus Sacerdotes natalem [f] mundi iu-

a dicarunt, idest inter tertiūdecimū kalendas Au-
gustas, & undecimū diem. Deinde reuocari exi-
tus uniuersos, cum in Virginem [a] transeat, peni-
tusq; intra suas ripas capere cū Librā sit īgress⁹.
b Hoc etiā addunt pariter eum nocere, siue abun-
dantius [b] exæstuet, siue parcius, quandoquidem
exiguitas minimū fœcunditatis apportet. Pro-
pensior copia diuturno humore culturam mo-
c retur. Maximos eius exitus cubitos duodeuigin
ti consurgere, iustissimos sexdecim temperari.
Nec in quindecim abesse prouētus fructuarios,
sed quicquid intra sit, famem facere. Dāt illi etiā
d hoc maiestatis, ut portendat futura, argumentā-
tes quandoquidem Pharsalico bello nō fuerit e-
gressus quinq; ulnas. Iam illud palam est, qđ so-
lus ex amnib⁹ uniuersis nullas expiret auras. Di-
e tiōis Aegyptiæ esse incipit a Syene, [c] in qua fines
Aethiopum, & inde usq; dum mari intimatur,
Nili nomen tenet. INter omnia, quæ Aegyptus
habet digna memoratu, pręcipue bouē mirant̄,

Altera pars uiuit, rudis est pars altera tellus. Quippe ubi temperiem sumpsere humorq;, calorq; Concipiunt, & ab ijs oriuntur cuncta duobus. Sic quoq; a principio cum terra, quæ tunc fuerat aquis obducta, arida apparuisset, multiformis in ea, rerum facta est generatio. Theologi tradunt, primā mundi creationē factam fuisse in primi temporis æquinoctio. i. Verno. Qui dies intelligitur. xi. Calendarum Aprilis, hoc est. zz. Martij dies, quando primus est Paschatis dies. i. primi mēsis dies primus. In lege enim mādatū est, ut undecima die primi mēsis uespere præpararent ad Pascha faciendū. 14. mensis die. i. ab undecimo. Iam enim uesper decimi diei, in undecimū lucet, ut ab xi. Calendas Aprilis initiū esset primi mensis. Sumpsimus hæc ex Diuo Augustino Quęstiōe. 106. eius operis, qđ Quæstionū Veteris, & noui testamēti inscripsit. Sacris literis concordāt gentiliū plures, qui mūdi natalē tribuunt Verno tempori. Hinc Maro nullius expers scientiæ secundo Geor. cecinit.

Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies, aliumue habuisse tenorem
Crediderim, Ver illud erat, Ver magnus agebat
Orbis, & hibernis parcebant flatibus Euri.
Cum primum lucem pecudes hausere &c.

Similia scribit & in quinto Lucretius. Aiunt quidā (ut primo de somnio Scip. refert Macrob.) incipiente die illo, qui primus omnium luxit, i. quo in hunc fulgorē cœlū, & elementa purgata sunt, qui ideo mundi natalis iure uocitatur, Arietē in medio cœlo fuisse. Et quia mediū cœlum, quasi mundi uertex est, Arietē propterea primū inter omnes habitū, qui ut mundi caput exordio lucis apparuit. a ¶ Cum in Virginē transeat.) Columellą cap. z. duodecimi scribit Solem transire in Virginē decimo Calendas Septēbris. In Librā autē. xi. Calendas Octobris. b ¶ Siue abundantius exęstuet.) Iustum incrementū est (inquit Ply.) cubitoꝶ. xvi. Minores aquæ nō oīa rigant. Ampliores detinet, tardius recedendo. Hę serendi tempora absumūt sole madente, illę nō dant sitiente. Vtrumq; reputat prouintia. In. xij. cubitis famem sentit. In. xiij. etiamnū esurit. xiiij. cubita hilaritatem afferunt. xv. securitatem. xvi. delicias. Maximū incrementū ad hoc ęui fuit cubitoꝶ. xviij. Claudio principe. Minimūq; Pharsalico bello, ueluti necem Magni prodigio quodā flumine auersante. Cū stetere aquæ apertis molibus admittuntur, hucusq; Plynius. Ammianus ubi supra. Abunde ita luxuriam, ita est noxius, ut infructuosus si uenerit partior. Gurgitū enim nimietate humectans diutius terras, culturas moratur agrorum. Paruitate aūt minatur steriles segetes. Eumq; nemo aliquando extolli cubitis altius sexdecim possessor optauit. Et si inciderit moderatius aliquoties iactæ sementes in loco piguioris cespitis cū augmento fuere, septuagesimo renascuntur. Solusq; fluminū auras nullas inspirat. c ¶ A Syene.) Vrbs hæc sita est supra Alexandriā quinq; milibus stadioꝶ, in qua Solstitij die medio nullā umbrā iaci, puteumq; eius experimenti gratia factum totum illuminari. Author secūdo naturalis historiæ Caius Plynius. Plura Macrob. secūdo de Somnio Scipionis. Verū quoniā plurima cura, molestiaq;, agricolis Nili inundatio urgebat, excogitata est in Memphi quædam incrementi, & mensurādi a regibus obseruatio. Itaq; quibus id negotij demādatū erat, per epistolas urbibus, uicisq; significabant, quot cubitis, quotue digitis fluuius auctus esset. Et simul quo tempore cępisset decrescere, quo modo uacuus reddebat̄. Ea sollicitudine populus, incremēti magnitudine, decremētoq; notis, ubertatem futurā euestigio ab inundationis modo, notatis prioribus temporibus noscebant. Au-

Apim [a] uocant. Hunc ad instar colunt numinis, a
insignẽ notæ albæ macula, [b] quæ dextro eius late
ri ingenita corniculantis lunæ refert faciem. Sta-
tutum æui spatium est, qđ ut affuit profundo sa-
cri fontis immersus necaẽ, ne diem longius tra- b
hat, q̃ licebit. Mox alter [c] nec sine publico luctu
requiritur, quem repertũ centũ Antistites Mem
phim prosequunẽ, ut incipiat sacris ibi initiatus,
sacer fieri. Delubra, [d] quibus succedit aut incu- c
bat, mystice thalamos nominant. Dat omnia ma
nifestantia [e] de futuris. Illud maximũ, si de consu
lentiũ manu cibũ capiat. Deniq; auersatus Ger-
manici Cæsaris [f] dextram, prodidit ingruentia,

thor Diod. Siculus lib. primo. a ℭ Bouẽ mirantur, Apim uocant.) Quẽ Aegyptij Apim, Greci Epaphum uocitãt. Apis Straboni idẽ est qđ Osiris. Hunc (ut ex Maneto. secundo Præparationis refert Eusebius) Osiris, & Isis primi consecrarũt, & ut ab Aegyptijs numinis loco publice colereẽ/ instituerunt, qđ frumentorũ inuentoribus ad cõmittenda terris semina cũ Mneui plurimũ profuisset. Alij tradunt icirco hunc diuinũ honorem impensum Apidi, qđ defuncti Osiridis anima in bouẽ trãsmigrasset, q̃ deinceps ad posteros pergẽs fuerit trãsfusa. Sũt q dicãt Osiridis a Typhone percẽpti, Apim quendã mẽbra in unũ collecta, in bouẽ ligneum albi bouis corio circumdatũ/ coniecisse. Sed uerius ad gentis uanitatem (ut alia multa) referamus. Hac Aegyptiorũ superstitione Cambyses ille Persarum rex offensus/ Apim bouem a sacerdotibus ad se iussum duci, educto mox mucrone cachinansq; ad sacerdotes. O capita neq;(inquit) huiuscemodi Dij existunt, sanguine, atq; carne prẹditi, & ferrum sentientes. Dignus nimirũ Aegyptijs hic deus. Qualis autẽ is Apis fuerit, paucis Mela Pom. definiuit. Apis (inquit) populorum omniũ in Aegypto numẽ est. Bos niger, certis maculis insignis. Et cauda, linguaq; dissimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus, & cœlesti igne conceptus, diesq;, quo gignitur genti maxime festus est. Plura Plynius capite 46. octaui. Tantæ diuinitatis apud Aegyptios Apis esse credebaẽ, ut Iudęi quoq; eundẽ sibi numẽ (ut in Exodo, & quarto Regũ libro scriptũ est) conflauerint aliquando. Cũ enim Moyses Iudęorũ dux ascendisset in montem, atq; ibi quadraginta diebus moraretur, aureũ caput bouis, quẽ uocant ipsi Apim, qđ eos præcederet/ figurarunt. Quo peccato, & scelere offensus Deus, impiũ, & ingratum populũ, pro merito pœnis grandibus affecit, & legi, quã p Moysen dederat/ subiugauit. Refert hęc Lactãtius Diuinarum institutionũ lib. .. b ℭ Notæ albæ macula.) Herodoti uerba ex Thalia. Apis idẽq; Epaphus e uacca genitus, quæ nullũ dũ alium potest concipere fœtũ, quã Aegyptij aiunt fulgure ictam cõcipere ex eo Apim. Habet hic uitulus, q appellaẽ Apis, idẽ hæc signa. Toto corpore est niger, in fronte habẽs candorẽ figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilę, Cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Ab Ouidio nono Metamorphoseon uarijs coloribus diciẽ. Strabo lib. ultimo de eius notis. Memphis (inquit) Apidis tẽplum habet, qui idẽ est, qđ Osiris. Ibi bos Apis in septo quodã alitur. Albus frontẽ, & quasdã paruas corporis partes. Cætera uero niger, quibus signis iudicat, qui sit ad successionẽ idoneus, alio uita functo. c ℭ Mox alter, nec sine pub. luctu requiritur.) Apide mortuo, magnificeq; sepulto, quęrunt, ad id delecti sacerdotes uitulũ priori persimilẽ, inuento populus luctũ finit. Sacerdotes, quibus ea imminet sollicitudo, primũ in ciuitatem Nili uitulũ perducũt, in qua eũ nutriunt diebus quadraginta. Deinceps in nauim contectã, habitaculũ aureũ habentẽ introducentes, & ad Memphin ut deũ ducentes, in Vulcano fano locant. His diebus solæ mulieres taurũ uident, quæ ante eius faciem astantes, uestib⁹ sublatis, ei abrasum fœmen ostendunt. Reliquo tẽpore prohibentur in conspectũ huius dei accedere. Authores sunt Diod. Siculus lib. primo, & Euseb. ca. 1. secundi Præpara. d ℭ Delubra quibus succedit.) Sunt (inquit Ply.) delubra ei gemina, quæ uocant thalamos, Auguria populorũ. Alterũ intrasse lætum est, in altero dira portendit. Responsa priuatis dat, e manu consulentiũ cibũ capiendo &c. e ℭ Dat omnia manifestantia de futuris.) Scribit Fauorinus in Cõmẽtarijs Apidẽ bouẽ, Eudoxi Astrologi, cũ adhuc in Aegypto moraretur, palliũ linxisse, quo ostento eũ Sacerdotes celebrẽ qdẽ futurum, sed non longęuũ responderunt. Quã rem hoc epigrãmate Diogenes compressus est.

A boue cornuto propriam prædicere sortem At quia sermonẽ uitulo natura negauit,
Eudoxum fama est quondã Memphitis in urbe. Nil dixit, stolã lingens obliquus aperte Hoc docuit, moriere cito. &c. f ℭ Germanici Cæsaris.) Fuit hic Drusi, & iunioris Antoniæ filius, agens annũ quartũ & tricesimũ, Antiochiæ obijt, nec sine ueneni suspitione. Sunt qui eius mortem Tyberio tribuãt. Cn. Pisone legato Syriæ id exequẽte. Plynius ca. 46. octaui li. Responsa priuatis dat de manu con-

ſulentium cibū capiẽdo. Germanici Cæſaris manū auerſatus eſt, haud multo poſt extincti. a ℭ Pueri Apim.) Cætero (inquit Plynius) ſecreto cū ſe prorupit, in cętus incidit ſummotus ſtrepitu lictoris, grexq; puerorum comitatur carmen honori eius canentiū, intelligere uidet̃, & adorari uelle. Hi greges repente lymphatici, uẽtura præcinunt. Fœmina bos ſemel ei anno oſtenditur, ſuis & ipſa inſignibus, q̃q̃ aliis, ſemperq; eodẽ die, & inueniri eã, extinguiq; tradunt. b ℭ Memphitici celebrant.) Memphi eſt

a nec multo poſt Cęſar extinctus eſt. Pueri[a] Apim gregatim ſequunt̃, & repente uelut lymphatici uentura præcinunt. Bos illi fœmina oſtenditur in anno ſemel, & ipſa non abſq; certis ĩſignibus,
b quæ atq; inuenta, & oblata eſt, eadẽ die neci dat̃. Apis natalem Memphitici celebrãt[b] iactu aureę patheræ, quam proiiciunt in Nili gurgitẽ. Hæc ſolennitas per dies. vii. agitur. Quibus diebus cũ
c ſacerdotibus quaſdã Crocodili inducias habẽt, nec attrectant lauantes. Verum octauo die cerimoniis iam peractis, uelut reddita ſæuiendi licẽtia ſolitã reſumũt atrocitatem. CRocodilus ma-
d lum[c] quadrupes & in terra, & in flumine pariter ualet, linguam non habet, maxillã mouet[d] ſuperiorem. Morſus eius horribili tenacitate conueniunt ſtipante ſe dentium ſerie pectinatim. Ple-
e rumq; ad uiginti[e] ulnas magnitudinis coaleſcit. Qualia anſeres edit oua. Metatur locum[f] nido naturali prouidentia. Nec alibi fœtus premit, q̃ quo creſcentis Nili aquæ non poſſunt peruenire. In partu fouẽdo mas, & fœmina uices ſeruãt.

locus in Nilo, quẽ a figura uocant Phialam, omnibus annis ibi auream paterã, argenteãq; mergentes diebus, quos habẽt natales Apis. Septem hi ſunt. Mirũq; neminẽ per eos a Crocodilis attingi. Octauo poſt horam diei ſextã, redire beluę feritate. Plynius lib. & capite eiſdẽ. c ℭ Crocodilus malũ quadrupes.) Gręci κρόκοδειλομ dicunt. ἀπὸ τοῦ κρόκου, καὶ δειλοῦ. i. a Croco, & timido, quod mirum immodũ Crocũ timeat. Aegyptii enim ſup mel, qđ conſitiunt, crocũ ſternunt, ne a Crocodilis abſumat̃ id maxime expetentibus. Aduertendũ ab Aegyptiis non Crocodilos, ſed Campſas uocari. Quod de Crocodilis hic ſcribit Solinus, ſumptũ ex ca. 25. octaui Plynii. Crocodili naturã iis quidẽ uerbis in Euterpe deſcribit Herod. Crocodilo (inqt) talis ineſt natura, ut quatuor menſibus maxime hibernis nihil omnino edat. Et cum ſit quadrupes, tamẽ terreſtre, & aquatile eſt. Nã oua parit humi, excluditq;, & plerumq; die in ſicco agit, ſed totam noctẽ in flumine. Quippe calidiore a qua, q̃ nocturno ſereno, & roſido. Ex omnibus, quæ mortalia agnoſcimus, hoc maximũ exiſtit, ex minimo ſiquidem. Oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fęt⁹ excludit̃. Excret⁹ ad. 17. & ãplius cubitos ꝑuenit. Oculos habet ſuillos, dẽtes magnos ꝓportiõe corporis, & prominentes, atq; ſerratas. Cui ex omnibus feris ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorẽ maxillã ſolũ non mouet, ſed ſuperiorẽ, inferiori admouet. Vngues quoq; robuſtos habet, pellemq; circa tergũ impenetrabilem. Inter aquas cœcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Diodo. eum longitudine uitæ hominis ferme eſſe ait. Neq; ſolum homines comedere, ſed & cætera terreſtria animãtia flumini appropinquãtia, unguibus grauiter diſcerpere. Morſu eſſe aſpero, tetroq;. Et qđ dentibus laceret, nunq̃ ſanari. Eum capi tum hamis, tum ferreis inſtrumentis, tum deniq; retibus ualidiſſimis. Crocodilorum tũ in Nilo, tũ in ſtagnis flumini proximantibus ingentẽ multitudinẽ eſſe dicit, & qđ ſuapte natura fœcundũ animal. Parit enim (ut ca. 33. quinti Naturę animaliũ Ariſto. docet) plurimũ oua ſexagita, & qđ q̃ rariſſime capiatur. d ℭ Maxillã mouet ſuperiorẽ.) Hoc idem præter Herodotũ, & Caiũ Plynium ſcribit Ariſtoteles ca. xi. ſecundi Naturæ animaliũ, & cap. 17. ſecundi de partibus animalium. e ℭ Plerũq; ad uiginti ulnas.) Ariſtoteles c. 33. quinti Naturæ animaliũ, ad quindecim cubita creſcere ait, augeriq; q̃diu uiuit quoſdam affirmare refert. Plynius ait eum magnitudine plerumq; excedere duodeuiginti cubita. f ℭ Metatur locum.) Ex Plynio hoc ipſum ſumptum eſt. Tradunt nõ nulli Crocodilos uiſo homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare, qui appropinquarit. Hinc factũ prouerbiũ κροκοδίλου δάκρυα Crocodili lachrymæ. In eos, qui ſub pietatis ſpecie homines fallant. Aegyptii, qui Hieroglyphicis literis uſi ſunt, cũ malũ aliquod ſignificare uolebant, Crocodili effigie id exprimebãt. Hinc Aegyptiorum perpendas amentiam, qui tam atrocem, ac pernicioſam hominibus, rebusq; aliis beluam (ut inquit ille) Crocodilon adorant. Sunt apud Aegyptios, qui ubi Crocodilũ mortem obierit,

eũ ſale conditus ſacris in ürnis ſepeliant. Huius facti ratione afferũt, qđ dũ Crocodili ab Arabiæ, Libyæꝙ uicinis latronibus timent, toti ipſi regioni ſecuritatē præſtent. Alij ob id factum autumãt, quod quendã de priſcis regibus ſuoꝝ rabiem canũ fugientē ad paludē, quæ præter opinionē hominũ, a Crocodilo ſuſceptus in alterã ripã traiectus fuerit. Authores Euſeb. ca. 1. ſecundi Præpa. Euangelicæ, & Dio. Siculus in ſecundo. Mira de ſacro Crocodilo, in lacu quodã nutrito, & ſacerdotibus manſueto, ſe uidiſse, ultimo uolumine refert Strabo. a ¶ Trochilos.) Hęc omnia eleganter cap. 25. octaui reperies apud Plyniũ. Aſcribã tamē Ariſto. uerba ex ca. 6. noni Naturę animaliũ. Crocodilis (inquit) hiantibus, Trochili aues inuolantes, depurgãt dētes. Quo munere & ipſi alunt. Et Crocodilus ſentiens ſecũ cõmode agi, nihil nocet. Sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Scribit idē Ariſtoteles cap. xi. eiuſdē libri. Trochilum uocari etiã Senatorem, & regē. Quam ob rē Aq[u]ilam pugnare cũ eo referũt. Eũ fruteta incolere, & foramina. Capi difficile poſse ait. Fugax enim, atꝙ infirmis moribus ē, ſed uictus probitate, & ingenij ſolertia prędiţus. b ¶ Scalpit.) Aelianus negat omnē Trochilum id facere, ſed ex multis unã tantum eius ſpeciem, quæ κλαδαρόρυγχος (inquit) appelletur. c ¶ Aditũ ſibi facit.) Semper fere (inquit Herodot⁹) hoc ad Zephyrum facere ſolet, aitꝙ in os beluæ penetrantem, deuorare ſanguiſugas. Quas Herod. Sanguiſugas nominat. Solinus eas Rediuios (ſic enim legendũ uidetur) nũcupat. Sũt enim Rediuij beſtiolæ infixos ſemp ſanguini capite uiuētes, atꝙ ita intumeſcentes. Vnũ animaliũ genus, cui cibi non ſit exitus &c. Ply. ca. 34. undecimi nõ nominat. Theodorus Rediuos ca. 31. qnti Naturæ animalium apud Ariſto. tranſtulit. Columella quoꝙ lib. 7. ca. 2. Rediuios, uel Rediuiuos uocat. Itali Zeccas uocitant. Ammianus eſcarũ minutias eam auiculã captare dicit lib. hiſtoriarum. 22. d ¶ Enhydrus.) Ammianus eodem libro. Hydrũ Ichneumonis genus id facere tradit. Sed uterꝙ idē ſignificat. Eſt enim Enhydrus, uel Hydrus anguiũ genus in aqua degentium. Arſinoitæ Ichneumones, colunt. Hi Crocodilis, & Aſpidibus perniciē inferunt. Eas enim, & eadē oua delent luto incruſtati. Inuoluũtur enim in eo, poſtea ad ſolē ſiccati Aſpides per caput, uel caudã capientes in flumen trahunt, atꝙ occidunt. Crocodilis uero applicantibus inſidiantes, in oris hiatum intrat, & exęſis uiſceribus e uentre mortuoꝝ egrediunt. Similia ſcribunt Plynius, Dio. Siculus, & Ammianus. Enumerat hæc Ariſto. nono Naturæ animaliũ inter eas animantes, quas prudentia quadã natura inſtituit. e ¶ Eſt & Delphinũ genus.) Sũt codices, qui habeant. Sunt & Delphines. Idem autē ſenſus. f ¶ Interimũt.) Verũ in Crocodilo (inqt Plynius) maior erat peſtis, ꝙ ut uno eſse eius hoſte natura contenta. Itaꝙ & Delphini immeantes Nilo, quoꝝ dorſo tanꝙ ad hunc uſum cultellata ineſt penna abigentes eos pręda, ac uelut in ſuo tantũ amne regnãtes alioquin impares uiribus ipſi, aſtu interimũt. Callent enim in hoc cuncta animalia, ſciũtꝙ non modo ſua cõmoda, uerũ & hoſtiũ aduerſa. Norunt ſua tela, norunt occaſiones, parteſꝙ diſsidentium imbellis. In uentre mollis eſt, tenuiſꝙ cutis Crocodilo, ideo ſe ut territi immergũt Delphini, ſubeunteſꝙ aluũ illã ſecant ſpina. g ¶ Habitant in inſula.) Idipſum ca. 25. octaui docte, & eleganter refert Plynius. h ¶ Audacia eo uſꝙ pręditi.) In cunctis fere animalibus generibus euenit, ut minora ſint maioribus audaciora, proꝙ ſui corporis magnitudine fortiora. Hic exit Papinianũ illud. 1. Theb. Maior in exiguo regnabat corpore uirt⁹. Sed ut Naſo canit, In audaces nõ ē audacia tuta. i ¶ Fugiētes ſecunt.)

Præter hiatum oris, armatus eſt etiã unguiũ immanitate. Noctibus in aqua degit, per diem humi acquieſcit. Circumdatur maxima cutis firmitate, in tantum, ut ictus quouis tormēto adactos tergore repercutiatur. TRochilos[a] auis paruula eſt. Ea dum reduuias eſcarum affectat, os belluæ huiuſce paulatim ſcalpit,[b] & ſenſim ſcalpurigine blandiente aditum ſibi[c] in uſꝙ fauces facit. Qđ Enhydrus[d] conſpicatus alterum Ichneumonum genus penetrat belluã, populatiſꝙ uitalib⁹ eroſa exit aluo. Eſt & Delphinum genus[e] in Nilo, quoꝝ dorſa ſerratas habent criſtas. Hi Delphines Crocodilos ſtudio eliciunt ad natandũ, demerſiꝙ aſtu fraudulento tenera uentrium ſubternatãtes ſecant, & interimunt.[f] Præterea habitant in inſula[g] Nili homines forma perexigui, ſed audacia eo uſꝙ[h] præditi, ut Crocodilis ſe offerant obuios. Nam hæc monſtra fugientes[i] ſequũtur, formidant reſiſtentes. Ergo capiuntur, ſubactiꝙ etiam intra aquas ſuas ſeruiunt, & per-

a domiti metu ita obsequunt̃, ut ĩmemores atro-
citatis uictores suos inequitantes dorso uehant.
Hanc ergo insulã, & hanc gentem ubicunq; indi-
cio odoris præsenserint, procul fugiunt. In aqua
b obtusius uident, in terra acutissime. Hyeme nul-
lum cibum capiunt, quin etiã quatuor menses a
cœptu brumæ inedia exigũt. SCinci [a] quoq; cir-
ca Nilum frequentissimi, Crocodilis quidẽ simi
c les, sed modica forma, & angusta. Verũ ad opẽ
salutarẽ non qualibet necessarĳ. Medentes quip
pe ex ipsis pocula inficiunt, quibus & stupor ner
uorũ excitetur, & ueneni uis extinguatur. Hip-
d popotamus [b] in eodem flumine, ac solo nascitur,
equino & dorso, & iuba, & hinnitu, rostro resu-
pino, ungulis bifidis, aprinis dẽtibus, cauda tor-
tuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas per-
e git auersus astu doloso, ut fallente uestigio re-
uertenti nullæ ei insidiæ præparentur. Idem cũ
distendit̃ nimia satietate, arundines recens [c] cæ-
sas petit, per quas tamdiu obuersatur, quoad stir
f pium acuta pedes uulnerent, ut profluuio san-
guinis leuetur sagina. Plagam deinde cæno ob-
linit, usque dum uulnus conducatur in cicatri-
cem. Hippopotamos, & Crocodilos primus

tes secuntur.) Elegans hinc sumetur Adagiũ, κροκοδείλου λαμύρια. Crocodili audacia. In eos, qui p̃sente hoste nec os quidẽ aperire audent, quod si isdem casu abfuerit, eũ Aeacidinis minis (ut inquit Plautus(insectantur, & terrent. Non absimile Virgiliano illi Aene. lib. 10. Absentem in prælia poscit. Et illi ex undecimo. Fuge fidens, & cœlum territat armis. a ℭ Scinci quoq;.) Similis Crocodilo, sed minor etiam Ichneumone est in Nilo natus Scincos, contra uenena præcipuũ Antidotũ. Itẽ ad inflammãdã uirorũ Venerem. Scincũ, quidã terrestrem Crocodilum esse dixerunt. Candidiore autem, & tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoscitur a Crocodilo aquatico, squamarũ seta a cauda ad caput uersa. Maximus Indicus, deinde Arabicus. Afferunt̃ salsi &c. Ex Plynio hæc libris octauo & 28. nat. hist. Existimat Pausanias in Libya Scicum, duos cubitos excedere. Scinci, qui uenales ex Aegypto afferuntur, sunt lacerti magni similitudĩe. Proueniũt in Vincẽtino quoq; agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptĳs interdum medici subĳciunt. Medicinas ex Scinco, scribunt Plynius ca. 8. uicesimioctaui, Et Diosc. ca. 270. Nemo ambigat/ in huius animantis descriptione/ Albertũ. 24. de Animalibus lib. meras nugas tradere, qđ ut intelligat̃, eius uerba, ut sunt ab eo scripta/ subiecimus. Scinti (inquit) animalia sunt aquatica in Nilo natantia Crocodilis similia, sed sunt multo minora, & contractiora. Horum carnibus infecta pocula, uim ueneni extingunt. Prænunciant etiã tempestates antra sua intrantia, & ostium ab opposito uenti illius, qui flaturus est, aperientia, & cauda uillosa, quam habent/ foramẽ, qđ ad uentũ respicit/ obturantia, hucusq; Alber. Ex Scinco, & Sciuro Alber. peperit monstrũ unũ. Quæ eni parte prima suorũ uerborũ cõtinent̃, ad Scincũ indubie ptinẽt, q̃ uero secũda/ Sciuro, ca. 38. octaui tribuit. C. Ply. Est eni Sciurus id aial, qđ Grãmatici plures nostri tẽporis Asperiolũ nominãt. Nomẽ ab umbra, & cauda sortitũ. i. ἀπὸ τῆσ σκιᾶς καὶ οὐρᾶς. b ℭ Hippopotamus.) Nomẽ ab equo & flumine sumptũ a Græcis. i. ἀπὸ τοῦ ἵππου, equo, καὶ ποταμοῦ flumine, Latine equus fluuialis dici põt. Diod. Sicu. li. 1. hũc fluuialẽ equũ ĳs quidẽ uerbis elegãter describ[illegible]s. Equi (inqt) quẽ Hippopotamũ uocãt, magnitudo haud minor cubitis. 5. q̃tuor pedibus, ungula more bouis fixa. Dẽtes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminẽtiores aures, caudã, uocemq; equis similẽ, reliquum corpus haud dissimile Elephãto. Pellis est ultra ceteras beluas durissĩa. Aq̃tilis, ac terrestris bestia. Die qdem in imis aquis latet, noctu in terrã egressus, tũ frumenta depascit̃, fœnũ destruẽs passim ꝓpinquãs agrorũ messes. Fecũdissimũ ꝓle animal, aut qđ singulis annis parturiat. Capit̃ arte q̃dã &c. Hero. in Euter. ait eũ esse simo naso, eqna iuba, eminẽtibus, & cãcellatis dẽtibus, fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tã crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila missilia. In plaga Papremitana sacros esse, in cætera Aegypto minime. c ℭ Arundines recẽs cæsas petit.) Ex ca. 26. octaui Plynĳ sumpsit hæc Solinus. Ascribam Ammiani Marcellini uerba ex uicesimosecundo uolumine suarum historiarum. Hippopotami quoq; in illis partibus, ultra cuncta ratione carentia sagacissimi. Ad speciem equorũ bifidas ungulas, caudasq; breues, quorũ solertiæ duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines

Romæ.M.Scaurus [a] inuexit.Circa eaſdem ripas a
ales [b] Ibis.Ea ſerpentū [c] populat̃ oua,gratiſsimãq;
ex his eſcam nidis ſuis defert. Sic rareſcunt pro-
uentus fœtuū noxiorum. Nec tamen aues iſtæ
tantū intra fines Aegyptios proſunt. Namq; cū b
Arabicæ paludes pennatorū anguiū mittunt ex-
amina,quorū tam citū uirus eſt, ut morſum ante
mors,q̃ dolor inſequat̃. Sagacitate, qua ad hoc
ualēt aues excitatæ,in procinctum eunt uniuer- c
ſæ, & prius q̃ terminos proprios externū malū
uaſtet,in aere occurſant cateruis peſtilētibus, ibi
agmen deuorāt uniuerſum. Quo merito ſacræ
ſunt,& illeſę. Ore [d] pariunt.Nigras ſolum Pelu- d
ſium mittit, reliqua pars candidas. De arbori-
bus,quas ſola fert Aegyptus, pręcipua eſt Ficus

cęſas,& ſqualentes nimia denſitate.Hęc belua cubilibus poſitis otiū peruigili ſtudio circumſpectat, laxatq; copia ad ſegetes depaſcendas egreditur.Cūq; iam cępit redire,diſtenta auerſis ueſtigijs diſtinguit tramites multos,ne unius plani itineris lineas/inſidiatores ſecuti repertū ſine difficultate confodiant.Item cū auiditate nimia exuberato uentre pigreſcit,ſuper calamo recens exſecto fœmore conuoluit,crura,uel pedibus uulneratis,cruor egeſtus/madeſcentū faciat leuem,& carnes ſaucias cęno oblinit,q̃diu in cicatrices conueniant plagę. a ¶.M.Scaurus.) Ex Plynio hęc,& Ammiano eiſdem locis late cognoſces. Nihil fere natura procreauit in orbe, quod non aliqua ſui parte ad hominū commodū conuerti poſsit.Eteni Hippopotami corij cinis,cū aqua illitus Panos ſanat.Adeps frigidas febres. Itē funus ſuffitu.Dentes parte læua, dolores dentiū ſcarificatis gingiuis.Pellis eius e ſiniſtra parte frontis in inguina alligata, Venerem inhibet.Eiuſdem cinis Alopecias explet. Sanguine pictores utuntur. Et (ut inquit libro ſecundo Dioſcorides)Teſticulus Hippopotami ſiccatus,tritusq; bibitur contra ſerpentes ex uino. b ¶ Ales ibis.) Græcis quoq; ἶβισ dicit̃. Ibes Aegypti(ut ca.27.noni nat.animaliū Ariſto.ꝓdit)duplici genere diſtinguunt̃.Sunt enim aliæ candidæ,aliæ nigræ.Candidæ apud Peluſium tantū non ſunt,cum in reliqua tota Aegypto habeant̃.Nigrę contra apud Peluſiū tantū,in cętera Aegypto nullæ.Albertus lib.23.de animalibus,nulla fultus authoritate,Ibin in Aegypto iuxta Nilū,uariam eſſe dicit,in Aethiopia uero Nigrā.Eam rurſum aquaticā eſſe tradit,aquas tamen non ingredi.Earū ſpecies(ut in Euterpe ſcribit Herod.)talis eſt.Nigra tota uehemēter eſt,Cruribus Gruinis.Roſtro maxima ex parte adunco.Eadē,qua Crex magnitudine.Et hæc quidē ſpecies eſt nigrarū,quę cum ſerpentibus pugnant.At earum,quæ pedes humanis ſimiles habent(Nā bifarie Ibides ſunt)gracile caput, ac totū collū pennæ candidæ præter caput,ceruicēq;,& extrema alarū,& natiū,quæ omnia,quæ dixi, ſunt uehementer nigra,crura,& facies alteri conſentanea.Inter Aegyptias alites(inquit Ammianus lib.hiſtoriarū.22.)q̄rū ueritas nullo modo cōprehendi nūero poteſt,Ibis ſacra eſt,& amabilis,& innocua ideo, qđ nidis ſuis ad cibum ſuggerens oua ſerpentiū efficit,ut rareſcant mortiferæ abſumptæ.Occurrūt hędē uolucres pennatis agminibus anguiū,qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes. Eoſq; ante, q̃ finibus ſuis excedunt pręlijs ſuperatos aerij uorant,quas aues per roſtra edere fœtus accepimus. c ¶ Serpentū populat̃ oua.)De ſerpentibus memorandi maxime,quos paruos admodū,& ueneni pręſentis certo anni tēpore ex limo cōcretarū paludiū emergere,in magno examine uolantes, Aegyptum tendere,atq; in ipſo introitu finiū ab auibus,quas Ibidas appellant,aduerſo agmine excipi, pugnaq; confici/traditū eſt.Author Mela Pom.lib.3.Ex auibus,quas Aegyptij pro dijs uenerant̃ Ibis utiliſsima eſt,ad ſerpentes,ac locuſtas,brucoſq; delendos.Aduocant(inquit Ply.) Aegyptij Ibes ſuas, contra ſerpentium aduentū,uti & Cyrenaici Achorem Deū muſcarū multitudine peſtilentiā afferente,q̃ protinus inte eunt,q̃ litatū eſt illi deo.Inter alias huius alitis utilitates,mōſtrauit roſtri aduncitate per eam partē ſe perluens,quà reddi ciborū onera maxime ſalubre eſt.Hinc ab Aegyptijs lege ſancitū, ut qſqs Ibin necauerit,ſiue uolens,ſiue nolens,neceſsario morte afficiat̃,qđ Herodotus etiā annotauit. In hac Aegyptiorū de colendis brutis ſuperſtitione/annotandū/eſſe q̄dā animalia,q̃ Aegyptij uniuerſi colūt. Ex terreſtribus tria,bouē,canem,felē.Ex uolatilibus duo,Accipitrem,atq; Ibin. Ex aquatilibus rurſus duo,Lepidotū,Oxyrynchum piſces.Sunt alia,quæ quiſq; ſeorſum colit,ut Saitę ouē.Latū piſcē Latopolitani.Lupū Licopolitani.Cynocephalū Hermopolitani. Cepū Babyloni. Leonē Leontopolitani. Mencheſij Capram,& Hircum.Murem Araneum Athribitæ.Aquilam Thebani.Itē alij aliud.Ex Strabonis ſententia ultimo uolumine relata hæc. d ¶ Ore pariunt.)Inter errores enumerat Ariſtoteles capite ſexto tertij de Generatione Animalium,quod quidam ſint, qui Coruos, & Ibin ore coire/opinentur. Inter quadrupedes etiam Muſtellam ore parere. Hæc enim (inquit) & Anaxagoras, & alij

quidam naturales authores ſcribunt ſimpliciter ualde, & inconſiderate, qui in auium genere ratiocinatione illa falluntur, qđ raro coruorꝝ coitus cernatur, roſtrorum coniunctio ſępenũero, quæ omnibus id genus auiũ ſolita eſt, quod in monedulis quas manſuetas alimus/ planũ eſt. Genus etiã Columbinũ hoc idem facit &c. Idẽ quod Ariſto. refert. Ply. ca. 12. decimi nat. hiſt. Et Ammia. li. 22. Forte apud Solinũ legendũ eſt. Vt q̄dã ſcribũt, ore pariunt. a ¶ Ficus Aegyptia.) Hãc (ut author eſt Dioſco.

a Aegyptia, [a] folijs moro cõparanda, non ramis
tantum [b] geſtitans, ſed & caudice uſq; adeo fœ-
cunditatis ſuæ auguſta eſt, ut uno anno [c] ſepties
fructum ſufficiat. Vnde pomũ decerpſeris, alte-
b rum ſine mora protuberat. Materia eius in aquã
miſsa ſubſidit. Deinde cum diu deſederit in liq̊-
re/ leuior facta ſuſtollitur, & uerſa uice, qđ natu-
ra in alio ligni genere nõ recipit, fit humore ſic-
c ca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res eſt, pro-
prie Adipſos [d] uocatur, ut dici oportuit, eaq; gu
ſtata arcet ſitim. Odor eidem, qui & malis Cydo
nijs. Sed demũ ſitim ſedat, ſi prius q̃ maturuerit
d decerpatur. Nã ſi matura ſumatur, ſenſum inter-
cipit, greſsum præpedit, linguam retardat, ob-
ſeſsisq; officijs mentis, & corporis imitatur uiti-
um ebrietatis. Aegyptium limitem, qua ad Lace
caumenen [e] tendit, incolũt populi, qui momen-
tũ, [f] quo reparari mundũ ad mot⁹ ferũt annuos,

ca. 192.) Alij Sycomoron, alij Sicaminon appellant. Fructum fert cognomie Sycomorꝝ ex argumento guſtus ignaui. Sunt qui morum appellẽt. Cor. Celſus Moroſyton eam uocat. Gręci σῦκην αἰγυπτίαν nũcupãt. In Aegypto (inquit ca. 7. tredecimi nat. hiſt. C. Plynius) multa arborꝝ genera. Ante omnia fic⁹ ob id Aegyptia cognominata. Arbor moro ſimilis, folio, magnitudine, aſpectu. Pomũ fert non ramis, ſed caudice ipſo. Id q; ipſum ficus eſt prędulcis ſine granis interioribus, perq; fœcundo prouẽtu, ſcalpendo tñ ferreis unguibus, aliter nõ matureſcit. Sed cum factum eſt, quarto die metitur, alio ſubnaſcente, ſepteno ita numeroſa partu, per ſingulas ætates multo lacte abundante. Subnaſcit̃ etiam ſi non ſcalpat̃ fœtus q̃ter ęſtate, prioremq; expellit immaturum. Materies proprij generis inter utiliſsimas, cęſa ſtatim ſtagnis mergitur. Hoc eſt eius ſiccari. Et primo ſidet, poſtea fluitare incipit, certoq; eam ſurgit alienus humor, qui aluũ omnem rigat. Cũ innatare cępit, tempeſtiue habet ſignũ. Hæc a Plynio ad uerbũ tranſlata ſunt ex ca. 2. quarti de hiſtoria plantarum Theophraſti. b ¶ Poma nõ ramis tantũ.) Theophraſtus eodem loco aliter. Fructum (inquit) præter cæteras peculiariter gignit (ut uolumine primo diſseruimus) Non enim germinibus, nõ ramis, ſed caudice pomũ parit magnitudine ficus, & uiſu ꝓximũ. Dioſc. eodẽ loco. Fructus (inq̄t) anno q̊q; ternos, q̃ternosq; fundit, eosq; nõ ramis, ut ficus, ſed caudice ipſo gerit ſimiles Caprificis, dulcioresq; groſſulis &c. Idẽ & Ply. (ut iam citatũ eſt) aperte refert. Hermolaus ueriores eos putat, qui utroq; modo naſci prodãt. c ¶ Vno anno ſepties.) Dioſc. ter, quaterq;, dicit. Theophraſtus. Alij (inq̄t) ter, alij ſæpius id factitare affirmãt. Ply. ut Solinus ſcribit. d ¶ Adipſos.) Ab effectu huic arbori nomen inditũ, qđ ea guſtata arcet ſitim, inquit Solinus, ab α. ſine, & δίψης ſiti, quaſi ſine ſiti. Dionyſij interpres. Extinguitq; ſitim pomo, cui nomen Adipſos. Dioſcorides ca. 431. multis nominibus appellari tradit herbam quandã, quę etiã Adipſos nuncupat̃. Ply. ca. 23. duodecimi nat. hiſt. Myrthobalano (inquit) in unguentis ſimilem, proximũq; uſum habet palma in Aegypto, quę uocat̃ Adipſos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno. Colligitur autem pauloante, q̃ incipiat matureſcere. Facit, quod ſcribit idẽ cap. 9. uiceſimiſecundi de Glycyriza herba quæ linguæ ſubdita famem, ſitimq; ſedet, ob id quidam Adipſon appellauere eã. e ¶ Lacecaumenen.) Loco, ut uidetur, nomẽ inditũ a uerbo λάκω, quod reſono, clamo, & oracula do/ ſignificat, qđ ea animalia in eum lucũ cõpulſa, uocis ſono, & clamoribus ſenſibus, quibus poſsunt oracula produnt. Sunt exemplaria quæ habeant tũ Diacaumenen, tum Diacecaumenen. Sunt rurſus, qui Deltæ cacumen pro ijs reponendũ cenſent. Cũ hæc dictaremus nullus huius nomenclaturæ locus ab aliquo authore memoratus/ ſuccurrebat. f ¶ Qui momentũ, quo reparari.) Ab Aegyptijs tradunt̃ ordo, & aſtrorꝝ motus, eorumq; deſcriptio, res multis antea ſęculis ſummo ſtudio obſeruata. Planetarũ inſuper motus, cõiunctiones, epiciclos, cuilibet. Quæ etiã uires erga animantiũ generationem. Quæue aut bona, aut mala importarent hominibus, diligenter ſcrutati ſunt. Sępius quoq;/ quo melius occurri futuris poſset. Sterilitatẽ ꝑterea, fructuũ ubertatẽ, morbus tũ hominibus, tũ pecoribus imminẽtes. Terręmotuũ, atq; inundationũ tẽpora, Cometarumq; ortus prędicebatur. Multa etiam cognitu difficillima diutina obſeruatione nota ſignificabant. Plura his ſimilia Diodorus Siculus libro ſecundo.

hoc ſtudio deprehendunt. Eligitur ſacer [a] lucus, a
in quem cōpellūt animalia diuerſiſsimi generis.
Ea ubi ad ſtatutū [b] modū cęleſtis uertigo proue-
cta eſt, ſenſus ſuos ſignificationibus produnt, q-
bus poſsunt. Alia ululant, alia mugiunt, quædā b
ſtridunt, quædā rugiunt, nō nulla ſimul confugi
unt ad uolutabra. Hoc argumentū illis eſt magi-
ſterium ad indicium temporis deprehendendi,
ferunt ījdem populi a primis ſibi gentis ſuæ auis c
traditum, ubi nunc occaſus eſt, quondā ibi ortū
ſolis [c] fuiſse. Inter Aegyptias urbes numero por
tarū [d] Thebæ nobiles, ad q̄s cōmertia Arabes un
diq; gentiū ſubuehūt. Hīc regio Thebaica. Aby- d
dos, [e] & ipſa nobilis olī Mēnonis regia, nūc Oſy
ris fano exculpta. Alexādriā [f] & opis ipſius mag-
nitudo, & author Macedo nobilitant. Quā me-

a ℂ Eligitur ſacer lucus in quem &c.) Sunt exemplaria, in quibus ſcriptum ſit. Eligitur ſacer locus, in quo conſectant &c. b ℂ Ad ſtatutū modū &c.) Quidā uetuſtiſsimi codices ſic habent. Ea ubi ad ſtatutā lineā cęleſtis uertigo prouecta eſt &c. c ℂ Quondā ibi ortū ſolis fuiſse.) Pom. Mela referens Aegyptiorꝫ ſententiā lib. 1. ſcribit Aegyptios dicere, dū ipſi ſunt, quater curſus ſuos mutaſse ſydera. Solēq; bis iā occidiſse, unde nunc orit̃. Tradit. M. Cice. li. 2. de na. Deorꝫ, maxie admirabiles eſse mot⁹ earū quoq; ſtellarū, q̄ falſo uocant̃ errātes. Nihil enim (inquit) errat, quod in omni ęternitate, cōſeruat progreſsus, & regreſsus, reliquosq; motus conſtantes, & ratos. Conſtat autem maxime erraſse Solem, ſi bis iam occidiſset, unde nūc oritur. Quare inter Aegyptiorꝫ leuitates (nam Aegyptijs leuitate uitium plerūq; ſcriptores tribuūt) & hęc non iniuria adnumeranda eſt. Niſi Philolai Pythagorei opinionem ſecuti Aegyptij, in obliq̄ circulo, ſimiliter Soli, & Lunę, circum ignem terrā uerti crediderint. Vel Heraclidem Pōticū, & Ecphantum Pythagoricum immitati, terrā rotę inſtar cardine ſuo fixā, ab occaſu / in ortum circa eū uolui uoluerint. Aut, qđ ſtultius multo eſt, Nicetę Syracuſano aſsenſi fuerint. Hic enim (ut Theophraſtus retulit) cœlum, Solem, Lunā, ſtellas, ſuperaq; deniq; ſtare omnia cenſet. Neq; pręter terrā, rem ullam in mundo moueri, qđ circū axem ſe ſumma celeritate cōuertat, & torqueat, eadē effici omnia q̄ſi ſtante terra cęlum moueret̃. Ad hoc etiā Platonē in Timęo dicere quidā arbitrantur, ſed paulo obſcurius. Nō eſt conſilium noſtrū in re tam leui, tāq; falſitatis, erroriſq; plena / plurima diſserere parte iſta. Nec ambigimus tamē, Aegyptios inter uetuſtiſsimas gentes annumerandos eſse, qđ ex Cham Noe filio (ut Ioſephus, & Auguſtinus teſtantur) ducant originē. Vetuſtiores tamen Aegyptijs Phrygas eſse fatentur, & ipſi. Nam (ut inquit Claudianus) Dat cuncta uetuſtas principiū Phrygibus. d ℂ Numero portarū Thebę nobiles.) Stephanus de Vrbibus tradit fuiſse nouem urbes, quæ Thebæ dictæ ſunt. Aegypti Theben. Homerus nono Iliados ἑκατόμπυλον nuncupauit, quaſi centuportiū dicas. Homeri uerſus ſunt, quos Strabo etiam refert li. ult. Quis centū portę, portarū quāq; ducenti Sublimes in eq̄s homines, & curribus errant. Eius autē urbis diuitias explicans ſubdit. Nec quot diuitias Aegyptia Theba recōdit. Hanc urbē, ut in. 2. Diod. Siculus author eſt, Buſiris unus ex Aegypti regibus condidit. Hāc Aegyptij διός πόλιν nominānt. i. Iouis urbem, qđ Ioui fuerit conſecrata. Gręci eā Thebas appellāt. Mœnia eius centum quadraginta ſunt ſtadia ambitu cōplexa. Eā magnis ędificijs, ac ſpecioſis deorꝫ templis, alijſq; ornamētis pulcherrimis exornauit. Simili modo & priuatorū domos uſq; ad quartā, aut quintā cognationē conſtruxit. Ciuitatē inſuper omnem omniū non Aegypti ſolū, ſed aliarū orbis omniū reddidit feliciſsimā. Quidā aſserunt nō centum portas fuiſse ciuitatis, ſed plures, egregiaſq; templorꝫ portas, a quibus centū ſit, tanq; plurimarū portarū dicta. Mira plurima huius urbis apud eundē Dio. ſcripta reperies. Hanc inſignē urbē Cambyſes rex & diruit, & eius ingentes opes in Aſiā tranſportauit. Ammia. li. hiſtoriarū. 22. Stra. li. ult. Herod. in. 2. Ply. ca. 10. quinti. Mela. Pō. lib. 1. multa de Thebis Aegyptijs retulerūt ſed nullus copioſius Diodoro. e ℂ Abydos.) Supra Ptolemaicā ciuitatē eſt Abydus, in qua eſt Mennonis regia mirifice conſtructa, tota ex lapide, ſicut Laberynthus conſtructus fuerat. Multa de hac urbe refert Stra. & Ply. ca. 9. qnti. f ℂ Alexandriā.) Tot ſunt de hac urbe ab hiſtoricis relata, ut nemo fere ſit, qui nō eius excellentiā plene norit. In huius urbis augumentū poſtea reges Aegypti omnes incubuerūt. Hāc ciuitatē qdā Deorꝫ donis, plurimiſq; decoris rebus adeo exornarūt, ut prima apđ q̄ſdā, aut ſecūda in orbe habeat̃. Eā Dio. Sicul. in Alexādri Magni geſtis ſcribit, magnitudine, ſpecie, amplis reditibus, oīumq; copia hūano uictui neceſsariorꝫ lōge cūctis alijs p̄ſtare. Aſserit eo tempore, quo ipſe Aegyptum petijt, fuiſse Alexandriæ ſupra trecenta milia liberorꝫ, exq; uectigalibus Aegypti regem ſupra ſex milia capere talentorum. Quintus Curtius quarto Geſtorum Alexandri uolumine ſcribit Alexandrum in hac urbe conſtruenda / complexum quicquid loci eſt inter

a tatus Dinocrates [a] architectus secundũ post conditorem inter memorabilia locũ sortitꝰ est. Cõdita autem Alexandria est duodecima centesimaq; [b] Olympiade. L. Papyrio Spurij filio. C. b Pætilio Caij filio consulibus Romanis, haud longe [c] ab ostio Nili fluminis, qđ Heracleoticon alij, alij Canopicon appellãt. Est & Pharos [d] colonia a Cæsare Dictatore deducta, ex qua facibus c accẽsis nocturna dirigit̃ nauigatio. Nã alexãdria insidioso accessu adit̃ fallacibꝰ uadis, cæco mari, tribusq; tantũ [e] canalibus admittit nauigãtes, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc igit̃ in portibꝰ d machinas ad ꝑlucendi ministeriũ fabricatas Pharos dicũt. Pyramides [f] turres sunt in Aegypto fastigiatę ultra excelsitatẽ omnẽ, q̃ fieri manu possunt. Itaq; mensurã umbrarũ egressæ, nullas habent umbras. Nũc ab Aegypto ꝓueamus stylũ.

paludem, & mare octuaginta stadioꝝ muris ambitum destinasse. Fama est (ut is, & Arrianus lib.3. referunt) cum rex urbis futuris muris, polenta, ut Macedonũ mos est/ destinasset, auiũ greges aduolasse, & polentas esse pastas. Cumq; id omen pro tristi esset acceptũ/ respondisse uates, & in primis Aristandrũ Thelmisęum, uel ut alij, Miletensem, magnã illã urbem aduenarũ frequẽtia, cultura, multisq; eã terris alimenta prębiturã. Plura sunt, q̃ hanc urbẽ insignẽ reddiderunt. Loci salubritas. Inibi enim (ut Ammianus ait) aurę salubriter spirant, aer tranquillus, & clemens, atq; ut periculũ docuit, per uarias collectũ ætates, nullo pene die, incolentes hanc ciuitatem, solem serenũ non uident. Huc accedunt altis sufflata fastigijs templa inter q̃ eminet Serapiũ, quo olim post Capitoliũ, nihil orbis terrarũ ambitiosiꝰ cernat. In ea urbe bibliothecæ fuerunt inestimabiles, ut loculi monimentoꝝ ueterũ cõtinentes fere septingenta uoluminũ milia. Inde Aristarchꝰ Grãmaticæ rei donis excellens, & Herodianus artiũ munitissimus suscitator, & Saccas Ammonianꝰ Plotini magister. Calcenterus. Didimus, alijsq; plurimi scriptores multoꝝ in literis nobiliũ studioꝝ. Lege Plynium ca.10. quinti, & Ammianũ 22. historiarũ suarũ uolumine.

a ℭ Dinocrates.) Strabo, & Aelianus (ut Hermolaus etiam annotauit) non Dinocrates, sed semper Chirocrates χειροκράτης τοῦ αὐτοῦ δὲ, καὶ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσιν. In Latinis tamen codicibus Vitruuio, Ammiano, Plynio multis locis. Ausonio in Mosella. Solinus infra cap.53. Dinochares dicitur. b ℭ Duodecima centesimaq; Olympiade.) Idem scribit Eusebius in tẽporibus. Dio. Siculꝰ in gestis Alexandri scribit hanc urbem ędificatã imperij Alexãdri anno quinto. Eusebius, & Eutropiꝰ anno septimo. Quod si illũ ad initiũ, hos ad finẽ constructę urbis referas, nulla erit authorũ discordia.
c ℭ Haud longe &c.) Distat enim ab ostio Canopico, inquit Plynius. xij. M.p. iuxta Mareotin lacũ.
d ℭ Pharos colonia.) Quemadmodũ Canopus a Canopo Menelai classis gubernatore dicta est, sic & a Pharo eiusdẽ Menelai nauclero, Pharos insula, authore Anticlide, nomẽ habuit, qđ eo loco ab Aspide perẽptus sepultus fuerit. Ammianus Marcellinus. 22. historiarũ libro. Pharon a loco ipso cognominatũ tradit. Hoc littus (inquit) cũ fallacis & insidiosis accessibus affligeret antehac nauigantes discriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatrã, turrẽ excelsam, quæ Pharos a loco ipso cognominat̃, prælucendis nauibus nocturna suggerens ministeria, cũ quondã ex Paretonio &c. Græcis φαίνειν apparere, ostendere, manifestareq; significat. Solinus hoc loco Plyniũ immitatur, cuius uerba ex ca.31. quinti hæc sunt. Insularũ ante Asiam, altera iuncta ponte Alexandriæ colonia Cæsaris Dictatoris Pharus, quondã dici nauigatione distans ab Aegypto. Nũc e turri nocturnis ignibus cursum nauium regens. Namq; fallacibus uadis Alexandria tribus omnino adit̃ alueis Tegamo Posidonio. Tauro. Hanc insulã eleganter describit Homerus, cuius ex quarto Odysseæ libro uersus sunt.

Præterea undisono quædã iacet insula ponto, Quã Pharon appellant, Aegyptia littora contra &c.

Turrim hanc unde nocturna dirigit̃ nauigatio, constitisse octingẽtis talentis tradunt. Magno animo Ptolemęi ascribit Ply. qđ in ea ꝑmiserit Sostrati Cassidis architecti structuræ ipsius nomẽ ascribi. Vsꝰ eius nocturno nautarũ cursui ignes ostendere ad ꝓnuntianda uada, portusq; introitũ. Ex Ply. cap.12. tricesimisexti nat. hist. e ℭ Tribusq; tantũ canalibus &c.) Ex Ply. ca.31. lib. quinti. f ℭ Pyramides turres sunt.) Pyramides ubi, & quot fuerint, a quibus, & cur factæ, qualis earum figura, formaq;, q̃ ingẽs earũ ꝑtiũ, abũde tradit Ply. cap.12. tricesimisexti naturalis hist. Dicta Pyramis a Gręcis ἀπὸ τοῦ πυρός, idest ab igne, qđ ignis figurã maxime immitet̃. Nã (ut Ammianus. 22. historiarum libro ait) ultra omnem hominum altitudinem, quæ humanis confici potest, erectæ sunt turres ab imo latissime in summitates acutissimas desinentes, quæ figura apud Geometras ideo sic appellat̃, qđ id ignis speciẽ

in pyros(ut nos dicimus)extenuatur in conū, quarū magnitudo, quoniā in celsitudinē nimiā cadēs, gracilescit paulatim. Vmbras quoq; mechanica ratione cōsumit. Hucusq; Ammianus. Mensurā altitudinis earum, omniūq; similiū deprehendere, inuenit Thales Milesius umbrā metiēdo, qua hora par esse corpori solet. Mirum qđ earum unā trecēta sexaginta hominū milia annis uiginti construxisse, p̄duntur, in Rhaphanos, alliū, ac cepas, mille octingenta talenta erogata. Alterā a Rhodope meretricula Aesopi fabularū philosophi cō serua quondā, & contubernali & quidē meretricio quęstu/exędificatā tradūt. Qui de ijs scripserunt, sunt, Herodotus, Euhemerus, Duris Samius, Aristagoras, Dionysi⁹, Artemidorus, Alexander Polyhistor, Butarides, Antisthenes, Demetrius, Demoteles, Appion, Diodorus, Strabo, Mela. Itē cæteri.

DE ARABIA, IN EA DE THVRE, ET Myrrha. De Phœnice, ac Cinnamolgo auibus. De Arabum moribus. Deq; lapidum pretiosorum generibus. a b

CAP. XLVI.

VLtra Pelusiacum [a] ostiū Arabia est ad Rubrum [b] pertingens mare, quod Erythręum ab Erythra rege Persei, & Andromedæ filio non solum a colore appellatum Varro dicit, qui affirmat in littore maris istius fontem esse, quē si oues [c] biberint, mutent uellerum qualitatem, & antea candidæ amittant, qđ fuerint usq; ad haustū, ac fuluo postmodū nigrescant colore. Rubri autē maris Arsinoe oppidū. c d

a VLTRA PELVSiacum.) Quoniā Arabia flagrātissimi Solis radijs subiecta est, iccirco plurima odoramentorū genera, lapidumq; differentias procreat. Hæc autem tunc abunde, optimaq; proueniūt, cū in terræ rimis Solis ardore, humor ipse terræ excoquitur. Ex duobus uero id accidere, capite. 27. sexti de causis plantarū lib. Theophrastus ait, cœli uidelicet, & alimenti conditione. Hinc euenire dicit, ne omnia odoratorū genera, locis omnib⁹ feruidis proueniant. De ijs odoramentis, & gemmis scripturus Solinus, paucis Arabiæ, in qua hæc nascunt̄, descriptionē aggreditur eius primū terminos explicans. Claudius Ptolemęus Arabiā triplicem esse dicit. Petręā unā, Desertam alterā. Tertiā felicem. De prima, & secunda, ca. 17. & 19. lib. quinti. De ultima ca. 8. lib. sexti Earū picturā. Asiæ sexta Tabula abunde continet. Ipsa Arabia (ca. 28. sexti inquit Ply.) intra duo maria/Rubrū, Persicumq; percurrens quodā naturæ artificio/ad similitudinē atq; magnitudinē tali maris etiā circūfusa. In eandē cęli partē, nulla differentia spectat. b ❡Ad Rubrū pertingens mare.) Vetera exemplaria plerumq; habent. Ad Rubrū pertinens mare. Sed legendū pertingens ex Plynio ca. xi. libri quinti. Vltra Pelusiacū (inquit) Arabia est ad Rubrū mare pertingens, & odoriferā illā, ac diuitē, & beatę cognomine inclytam &c. Apud Martianū quoq; pertingens legitur, non pertinens. Potest etiā pertinens legi ex Mela Pom. lib. primo. Arabia hinc (inquit) ad Rubrū mare pertinet, sed illic magis læta, & ditior. Thure, atq; odoribus abundat &c. Quid si apud Melā nō pertinet, sed pertingit legatur. Ply. ca. 23. lib. sexti, uerbis paucis pluriū sententias refert, unde Rubro mari fuerit nomen inditū. Irrumpit (inquit) deinde & in hac parte geminū mare in terras, quod Rubrū dixere nostri, Græci Erythręū a rege Erythra, aut (ut alij) Solis repercussu talem reddi colorem existimantes. Alij ab arena, terraq;. Alij tali aquæ ipsius natura. Q. Curtius lib. 7. Mare Rubrū (inquit) nec colore quidē abhorret a cæteris, ab Erythro rege inditum est nomen. Idē scribit & in principio lib. noni. Philostratus lib. 3. Vitæ Apollonij. Rubrū mare (inquit) uehementer cęruleū esse tradunt. Denominant autem Rubrū (ut ipsi perhibent) a rege Erythra. i. Rubro, qui ex suo nomine mare denominauit. Scribit Arrianus octauo gestorū Alexandri lib. esse in mari Rubro insulā cultā, cuius longitudo sint stadia. DCCC. Cataractā uocat. In ea insula, authore Nearcho, sepulchrū extat, qui primus imperiū insulæ tenuisset, Rubro nomē fuit, a cuius nomine mare illud Rubrū appellatū. Hunc Solini locū in suū transtulit Martianus. Vltra Pelusiacū ostium (inqt) Arabia est, ad Rubrū pertingens mare, quod Erythræū ab Erythra rege, Persæ, & Andromedæ filio/uocitatum. A colore etiā dictum Rubrū. Nā fons est in littore, quē cum greges biberint, in rubrū colorem incipiunt mutare lanas. Huius maris oppidū Arsinoe. Hęc ille. Quod Latini Rubrū dicunt. Græci ἐρυθρόν nuncupant. Scribit Procopius lib. primo belli Persici, in tenebris mare Rubrū minime procellosum, in luce uero æstuosum plerūq; contingit esse. Mela lib. 3. hoc mare ait esse procellosum, asperum,

profundum, & magnorũ animaliũ magis, q̃ cætera capax. De hoc mari infra ca. 68. Agrippa (ut ca. xi. quinti refert Plynius) a Pelusio, Arsinoen Rubri maris oppidũ per deserta centũ uigintiquinq; milia passuũ tradit, tã paruo distat ibi tanta rerum natura diuersitas. c ℭ Si oues biberint.) Sunt huius effectus aquæ plurimæ uarijs orbis locis, ut Bœotię flumina Cephisos, & Melas, Lucanis Cratis, Troia Xantus. Inq; agris Clazomeniorũ, & Erythręorũ, & Laodicensium fontes &c. Lege Vitruuiũ ca. 3. li.

a Verum hæc Arabia procedit adusq; illã odori-
feram, & diuitem terram, quã Catabani,[a] & Sce-
nitæ tenent. Arabes nobiles monte Casio. Qui
Scenitę[b] causam nominis inde ducunt, qđ ten-
b torijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa au
tem Tentoria Cilicina sunt. Ita nuncupant uela-
menta e caprarũ pilis texta. Pręterea carnib9 su-
illis[c] prorsus abstinent. Sane hoc animalis gen9,
c si inuectum illo fuerit, moritur illico. Hanc Ara-
biã Gręci ἐυδαίμονα,[d] nostri Beatam nominarũt.
Habitatur[e] in colle manu facto inter flumen Ti-
grin, & flumen Euleum, quod ortũ a Medis tam
d puro fluore inclytũ est, ut inde omnes reges nõ
alias q̃ eius aquas[f] bibant. Eudæmonem nõ fru-
stra cognominatam hinc capessas, qđ præter o-
dores, quos creat plurimos, sola thus mittit, nec
tamen[g] uniuersa. Nam in medio eius sunt Atra-

octaui. Ply. ca. 106. secũdi, & ca. 2. tricesimiprimi naturalis hist. Et Senecã Naturaliũ quęsti. lib. tertio. a ℭ Catabanes, & Scenitę.) Ex Plynio hæc cap. xi. lib. quinti. Hæc Catabanũ (inqt) & Esbonitarum, & Scenitarũ, Arabum uocatur sterilis, præterq̃ ubi Syriæ confinia attingit, nec nisi Casio monte nobilis. Sunt, qui nullo authore, Casium montẽ eum putent, qui in sacris literis Synai nominatur. Eum Iustinus Synęum sexto & tricesimo uolumine nuncupat, quẽ (inquit) Moses Damascena patria antiqua repetita/occupauit, in quo septem dierum ieiunio per desertam Arabiæ cũ populo suo fatigatus, cũ tandẽ uenisset septimũ dierum more gentis Sabatum appellatum in omne ęuũ ieiunio consecrauit, quoniã illa dies famem illis, erroremq; finierat. In hoc ipso Synai mõte ad nostra usq; tẽpora, Diuæ CATERINAE corpus feliciter requiescit, quo annis ferme singulis peregrini, qui Hierosolimã petunt, nõ paruis tũ itineris, tũ latronũ periculis proficiscuntur. b ℭ Scenitæ causam nominis.) Ply. ca. 28. lib. sexti. Scenitæ & ipsi uagi, sed a tabernaculis (inquit) cognominati, quæ Cilicijs metanẽ ubi libuit. Cilicia (authore Asconio) tecta sunt de pilis, in castrorum usum, atq; nautarũ. Græci enim σκηνή, & σκῆνος habitationẽ, tabernaculũq; dicũt. c ℭ Carnibus suillis abstinẽt.) Peculiariter Iudęis a legislatore Mose præceptum est, ne suillis carnibus uescerentur. Leuitici. xi. & Duteronomij ca. 14. Hinc a Iuuenale Satyra sexta dictum est.

Vetus indulget senibus clementia porci.

A suibus etiam Aegyptios abstinuisse author est Herodotus in Melpomene. d ℭ ἐυδαίμονα.) ἐυδαίμον Græci felicẽ, & fortunatũ uocãt. Ply. ca. 13. duodecimi natu. historiæ. Cinamomo gentilitas (inquit) proxima erat Nilus, ni prius Arabiæ diuitias indicari cõueniret, causasq; q̃ cognomẽ illi felicis, ac beatæ dedere. Principalia ergo in illa thus, & Myrrha. Hæc & cũ Troglodytis cõmunis. Extat apud eũ dein Plyniũ caput. 19. eiusdẽ li. de felicitate Arabiæ. Herodotus lib. 3. Ad meridiẽ ultima e regionibus, quæ habitantur Arabia est, in qua sola omniũ nascuntur, Thus, Myrrha, Casia, Cynnamomũ, & Ledanũ. Cuncta hæc facilia ad nascendũ præter Myrrhã &c. Diodo. Siculus lib. 3. Ab Arabia deserta, aridaq;, prima uicina Arabia adeo differt, ut multitudine fructuũ, ceterarũq; rerũ, quæ in ea nascunẽ, felix nomineẽ &c. e ℭ Habitaẽ in colle manu facto.) Plynius ca. 27. lib. sexti. Corax (inquit) oppidũ Persici sinus intimũ, a quo Arabia ἐυδαίμον cognominata excurrit. Habitaẽ in colle manu facto inter confluentes dextra Tigrin, lęua Euleum triũ mil. pass. laxitate conditum est. f ℭ Eius aquas bibant.) Ply. ca. 3. tricesimiprimi naturalis historiæ. Parthorũ reges ex Coaspe, & Euleo tantum bibunt. Eę q̃uis in longinqua comitanẽ illos. Et horũ placere potum, nõ quia sint amnes/apparet. Quoniã nec e Tigri, nec Euphratæ, nec e multis alijs bibũt. Idẽ infra ca. 51. g ℭ Nec tamen uniuersa.) Gręcis Thus λιβάνοσ, & λιβανωτὸς dicitur. Ply. ca. 14. duodecimi. Thura (inquit) præter Arabiam nullis, ac ne Arabiæ quidẽ uniuersæ. In medio eius sunt fere Attramitæ pago Sabęorũ capite regni Sabota, in monte excelso, a quo octo mansionibus distat regio eorũ Thurifera, Saba appellatur, quod significare Græci mysteriũ dicunt, spectans ortus Solis æstiui, undiq; rupibus inuia, & a dextra maris scopulis inaccessa. Id solũ e Rubro lacteum traditur. Syluarum longitudo est

mitæ pagus Sabæorꝫ, a quo octo mansionibus regio Thurifera distermiatur. Arabia appellata est,[a] id est sacra. Hoc enim significari interpretatur. Virgulta hæc[b] non sunt publica, sed, qđ inter barbaros nouū in ius posteriorū per successiones transeunt familiarum. Ergo quicunq; dominatum istius tenēt nemoris, Arabice sacri uocantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel incidunt, non funeribus intersunt, nō congressibus fœminarū polluunt. Hanc arborem prius q̄ penitus fides proderetur, alij Lentisco,[c] alij mage Terebintho cōparabant, usq; dū libris, quos Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, palam fieret, intorto eā esse uimine, ramis ad Aceris qualitatem Amygdalę modo succū fundere, incidi ortu Canis flagrantissimis[d] solibus. In ijsdem saltibus Myrrha[e] prouenit, cuius radices ut

Schœnorꝫ.xx.latitudo dimidiū eius &c. Theophrastus ca.4.noni de historia plantarū. Gignitur (inq̄t) Thus, & Myrrha, & Casia, & Cinamomū regiōe Arabū media circa Saba, & Adramytta, & Citibęna, & Marnali. Et exeūt thuris, myrrhæq; arbores, aliæ super montē, alię in pede mōtis culturis ꝓprijs. Quā ob rem aliæ colunt̄, aliæ uitam agunt incultæ.. Montem istū pręaltū affirmāt, & ningi solitū. Amnes quoq; de eo in plana fluere. a ℭ Arabia appellata idest sacra.) Sunt qui Arabiā ab Arabo, Apollinis, & Babylonis filio, quē medicinę repertorē fuisse scribit Ply. dictam putent. Alij existimant dictam ἀπὸ τοῦ ὁραιοῦ, καὶ βίου. i. a uitæ mollicie. Nam tāta rerum nobiliū copia incolas eius regionis, molles reddit. Virgilius primo Georgicorum. India mittit Ebur, molles sua (thura Sabæi. Hieronymus testimonio Aquilæ, & Symmachi Arabiā interpretatur tū planā, tū campestrem, tū deniq; occidentalem, & uesperam. Nō desunt qui eam nocentē uitā interpretentur, uitęq; nocumentum. Græcis enim ἀζά nocumētū βίος uita dicit̄. b ℭ Virgulta hæc non sunt publica.) Nec præterea (inquit Ply. ca.14. duodecimi) Arabum alij thuris arborē uident, ac ne horum quidem omnes. Feruntq; trecentarū non amplius esse familiarū, quæ ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo cōgressu fœminarū, funerumq; cū incidant eas arbores, aut metāt pollui, atq; ita religione merces augeri. Quidam promiscuū ius ijs populis esse tradūt in syluis. Alij per uices annorꝫ diuidi. c ℭ Alij Lentisco.) Idipsum sic refert Plynius. Nec arboris ipsius, quæ sit facies constat. Res in Arabia gessimus, & Romana arma in magnā partē eius penetrauere. C. etiam Cæsar Augusti filius, inde gloriā petijt, nec tamen ab ullo (quod quidē sciā) Latino arborum earū tradita est facies. Græcorꝫ exempla uariāt, alij folio Pyri minore dumtaxat, & herbidi coloris prodidere. Alij Lentisco similē sub rutilo folio. Quidā Terebinthum esse, & hoc uisam Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad. C. Cæsarem Augusti filiū ardentē fama Arabiæ, tradit contorti esse caudicis, ramis Aceris maxime ponti. Succū amygdalæ modo emittere. Talesq; in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemęorꝫ regnantiū. Cortice lauri esse constat. Q̄uidā & foliū simile dixere. d ℭ Flagrantissimis solibus.) Plynij uerba sunt ex cap.15. uoluminis duodecimi, prior, atq; naturalis uindemia circa Canis ortum, flagrantissimo æstu incidentibus, qua maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, nō adimit̄, inde prosilit squma pinguis. Hæc concreta densatur &c. Hæc omnia q̄ de Thure ex Plynio retulimus, abunde scribunt̄ a Theophrasto ca.4. lib. noni de historia plantarum. Seruius primo Georg. docet thus dici ἀπὸ θύω, quod est sacrifico, q̄m eo dijs sacrificat̄. Latini a tundendo dici uolunt a glebis tusis, cū quibus dicitur fluens de arboribus coalescere. Qui plura de Thure scire cupiunt, legāt Dioscoridē ca.84. & tribus sequentibus. Albertus post uulgarē Thuris relationē, ex proprijs addit, thure eos uti maxime, qui Necromantiæ operā dant, qđ dij (inquit) qui inuocant̄ per caracteres, & sigilla, uel sacrificia, faciliores se exhibent, & exaudibiliores in thuris ipsius oblatiōe. Scribit etiā thuris arborē proceram esse, cū tamen Theophra. nō magnā esse dicat, sed quinis fere cubitis attolli. Scribit hęc Albertus ca.34. primi Tracta.6. lib. eius operis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. e ℭ Myrrha prouenit.) Hanc Græci σμύρναν uocāt. Quicquid de Myrrha memoratu dignū referri potest, Plynius Secundus, capitibus.16. &.17. duodecimi naturalis histo. docte, & eleganter complexus est, ad quem lectorem relegans, ascribā Theophrasti uerba ex ca.4. noni de historia plantarū. Vnde & Ply. plurima transtulisse constat. Myrrhā (inquit) minorē etiā altitudine, fruticosioremq; narrant. Caudice duro, contortoq; iuxta terrā, crassioriq; sura hominis, cortice leui, similiq;

a uitiū rastris proficiunt, ablaqueationibus [a] gau-
dent. Nudatę piguiori fluunt lachryma. Sponte
manans præciosior ex ea sudor est, elicitus cor-
ticis uulnere uilior iudicatur. Cortex in uertigi-
b nem flexus, & spinis hispidus, folium licet crispi-
us oliuæ tamen simile. Maxima altitudine extol-
litur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes sar-
mentis eius ignes fouent, quorū fumo satis no-
c xio, nisi odore cremati Storacis occurrāt, plerū-
que insanabiles morbos [b] cōtrahunt. Apud eos-
dem nascitur auis [c] Phœnix aquilæ magnitudi-
ne, capite honorato, in conum plumis extantibꝰ,

potulace. Aliĳ uero, qui se uidisse affirmant, de magnitudine ferme consentiunt. Neutrā earū arborum magnā referunt, & minorē Myrrhæ, humilioremq;. Myrrhæ foliū aculeatū, non leue, ulmeo simile, crispum tamen, extremo spina horridulū ilignei modo. Et post multa. Myrrhæ autem arborē (inquit) Terebintho similem reddidere, sed scabrosiorē, spinosioremq;, folium paulū rotundius, gustatu proximū Terebintho. Earū quoq; ueteres præstantiores haberi. Et infra. Thus, & Myrrham nasci ex eadē arbore putauerūt &c. Quod Theophrastꝰ dici cortice simili potulacę, Plynius similē Vnedoni esse dicit. Dioscorides ca. 80. li. primi. Myrrhæ genera plura eē dicit. Quæ Pediasimos dicit, pinguis est, de Stacte exprimitur. Altera Gabirça, & hæc (inquit) pinguissima, solo crasso restibili, stactem plurimam sudans Troglodytica alia omnibus antefertur. Nomē habet a loco, unde uehit, colore subuiridis, mordax, plucida. Colligitur & alia tenuior, secū post Troglodyticam facile remollescens sub digito, ut Bdeliū, odore putiuscula. In locis solis ostētis, Caucalis uocatur, alia maturitate insignis, colore atro, retorrida. Ergasime appellatur, quæ pessima inter omnes, squarosa, macilenta, gustu acri, aspectu, & uiribus gūmi. Damnatur & quæ Minnça dicitur &c. Vis Myrrhæ in medicina excalfacere, caput tentare, agglutinare, siccare, astringere. Vuluas / quæ contractæ sint / mollire, reducere, mēses trahere, partus uelociter pellere, cū absinthio, aut aqua, in qua lupinū maduerit, aut succo rutæ naturalibus apposita contra ueterem tussim magnitudine fabæ deuoratur. Plurima alia eius remedia prodidit author idē. Item Auicenna ca. 479. secundi tractatus. 2. Canonis. Hunc Auicennæ de Myrrha locum, nulla facta authoris mentione, in suū transtulit Albertus ca. 26. eius lib. quē modo citauimus. a ℂ Ablaqueationibus gaudent.) Scribit Palladius Rutilius in principio secundi. Ablaqueare Italos excodicare appellare. Vtrumq; autē significat circa arboris codicem / dolabra terrā diligenter aperire, & purgatis, ueluti lacus efficere, ut solis teporibus, & imbribus prouocentur. Poetæ fabulant Myrrhā puellam Cinyrę, & Cenchreidos filiā, patris amore fuisse correptam, quo cū nutrice uiā pręmonstrante / cōcubuit, quo concubitu Adonidē procreauit. Quod scelus quom pater resciuisset, ense filiā insecutus est, eam autem Deorum miseratione, in arborem sui nominis tradunt fuisse conuersam.

Quæ quanquam amisit ueteres cum corpore sensus,
Flet tamen, & trepidę manant ex arbore guttæ.
Est honor & lachrymis, stillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet.

b ℂ Morbos insanabiles contrahunt.) In omnibus exēplaribus, mox post hanc clausulam, sequitur Cinnami, siue Cinnamomi descriptio, quā quoniā sub eisdē omnino uerbis cap. 43. supra Solinus retulit, superuacaneū uisum est huic loco iterato subnectere. c ℂ Phœnix auis.) De Phœnice aue primo quæri solet, an sit. Philostratus tertio uitæ Apolloniĳ libro refert Iarcam hæc de Phœnice Apollonio retulisse. Auem quoq; (inquit) Phœnicem esse percredimus, quæ quingentesimo quoq; anno in Aegyptum ueniens, hanc ipsam Indiā superuolat. Aiunt autē unicā tantū hanc auem esse, & ex se radios emittere, atq; auri colore fulgere. Magnitudine uero, formaq; aquilæ, in nido considere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipsamet sibi construit. Hæc uero, quæ de ipsa decātant Aegyptĳ, quo pacto in Aegyptum deferatur, ipsi etiā Indi testificantur sermoni consentientes, q̃ dicunt Phœnici liquescenti lugubres hymnos decantari oportet, hoc & ipsum Cygni facere perhibent ei, qui sapientissimus inter ipsos obtemperantes. Ex his Iarcę uerbis patet nedū Phœnicē esse, sed eum unicum esse. Plynius se nescire fatetur ca. 2. decimi, an fabulose unū in toto orbe, nec uisum magnopere. Aliĳ fere omnes scribunt Phœnicē unicū esse. Ouidius sexta secundi Elegiarum.

Et uiuax Phœnix unica semper auis. Lactantius de Phœnice.
Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phœnix
Vnica sic uiuit morte refecta sua.

Idipsum quoq; nomine significari uidetur. Nā Phœnix Arabica uox est, qua unicū, & solum significat. Sunt tamē, qui a colore phœniceo nomen sumptū uelint.

cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus absq; cauda,[a] in qua roseis pennis cæruleus inter scribitur nitor. Probatum est quadraginta & quingentis[b] eum durare annis. Rogos suos struit Cinnamis, quos prope Panchaiã concinnat in solis urbem[c] strue altaribus superposita. Cum huius uita magni anni[d] fieri cõuersionẽ rata fides est inter authores, quãuis plurimi eorũ magnũ annum non quingentis &.xl. sed duodecim milibus noningentis quinquaginta quatuor annis cõstare dicant. Q. itaq; Plautio,[e] Sex. Papinio CONS. Aegyptum Phœnix inuolauit, captusq; anno octingentesimo urbis conditæ, iussu Claudij principis in Comitio publicatus est. Quod gestum præter Censurã, quæ

Ex horũ opinione ortũ Adagium. Phœnice id rarius ipso, de ijs quæ nullo modo, uel perq̃ rarissime reperiri queunt. Qualis autem eius forma apud scriptores fere conuenit eum esse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. Is (inquit in Euterpe Herodotus) si picturę adsimilis est, talis, tantusq; est, pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte tũ habitu, tũ magnitudine simillimus aquilæ. Eius formã sic eleganter Claudianus explicat.

Arcani radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honor rutilo, cognatũ uertice sydus
Attollit cristat⁹ apex, tenebrasq; serena
Luce secat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Ante uolãt Zephyrum pennæ, quas cęrulus ambit
Flore color, sparsoq; simul ditescit in auro.

a ¶ Absq; cauda.) Nõ uult Solinus, hanc alitem esse absq; cauda, sed eã esse ubiq; coloris purpurei preterq̃ in cauda. Id clarius Plynius exprimit. Cæterũ (inquit) purpureus, cęruleã roseis caudã pennis distinguentibus. b ¶ Quadraginta & quingentis eum durare annis.) Plynius, authore Manilio, ait eum uiuere annis sexcẽtis sexaginta. Herodotus, & Mela lib. tertio fere cum Solino conueniunt. Ouid. 15. Meta. Hæc ubi quinq; suæ compleuit sæcula uitæ &c. Albertus lib. de Animalibus. 23. scribit quosdã dicere hanc auẽ sine masculi, & sexus commixtione solam in sua esse specie, & conuenire in orbem, & trecentis. xl. annis uiuere solitariam. Sed apud quos id legerit, me consule nemo quærat. Poetæ cæteri plerumq; annis eum uiuere mille canunt. Lactantius.

Quæ postq̃ uitæ iam mille peregerit annos &c. Et Claudianus.

Namq; ubi mille uias longinqua retorquerit æstas &c. Martianus quinto Epigrammatum.

Qualiter Assyrios reuocant incendia nidos
Vna decem quotiens sęcula uixit auis.

Ausonius in Grippo ternarij numeri dicit Phœnicem uiuere nouem corui ętates. Cor. Tacitus quinto historiarũ lib. de numero (inquit) Phœnicis annorũ uaria tradunt. Maxime uulgatũ, quingentorũ spacium. Sunt, qui asseuerent mille quadringentos sexaginta. c ¶ In Solis urbem.) Hanc urbem Græci Heliospolin uocant. Eam urbem nobilissimã fuisse scribit Diod. Siculus lib. 2. stadiorum. 140. d ¶ Magni anni fieri conuersionẽ.) Id ex Plynio sumptũ ca. 2 lib. decimi. Antiqui tempora de syderibus computabant, & dixerunt primũ lunarem annum triginta dierum. Vnde inueniť uita in aliquibus noningentorũ annorũ. s. lunarium. Postea Solstitialis annus repertus est, qui duodecim continet menses. Mox maiori cura annũ esse magnũ uoluerunt, omnibus planetis in eundẽ recurrentibus locũ. Et hic fit secundũ Ciceronis Hortensium post annos duodecim milia noningentos quinquagintaquatuor Solstitiales. Hęc ex Seruio primo & tertio Aene. Vergilij. Qui plura de annorũ diuersitate scire cupiunt, adeant Censorinũ capitibus. 14. 15. &. 16. libelli, quem de die natali inscripsit. e ¶ Q. ita p Plautio, Sextio Papinio CONS.) Apud Plyniũ cap. 2. decimi sic habetur. Cor. Valerianus, Phœnicem deuolasse in Aegyptũ tradit. Q. Plautio. Sex. Papinio CONSS. Allatumq; esse in urbem Claudij principis censura, anno urbis. DCCC. & in Comitio propositũ, qđ actis testatum est. Sed quæ falsa esse nemo dubitarit. Nõ grauabor ascribere huic loco Cor. Taciti uerba ex quinto historiarũ libro. Paulo Fabio. L. Vitellio CONS. (inqt) post longũ seculorũ ambitũ, auis Phœnix in Aegyptũ uenit, prębuit materiẽ doctissimis indigenarũ, & Gręcorũ multa super eo miraculo disserendi, de quibus congruũt, & plura ambigua, sed cognitu nõ absurda promere libet. Sacrũ Soli id animal, & ore, ac distinctu pinnarũ a cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formã eius difiniere. Et infra. Soside primũ post Amaside dominantibus. Dein Ptolomęo, qui ex Macedonibus tertius regnauit in ciuitatẽ, cui Heliopolis nomen, aduolauisse multo cæterarũ uolucrũ comitatu nouã faciem mirantiũ. Sed antiquis quidẽ obscura, inter Ptolomęũ, ac Tiberiũ minus ducenti quinqua-

ginta anni fuerunt. Vnde nõnulli falsum hunc Phœnicem, nec Arabũ e terris/credidere. Et post multa subdit. Hæc incerta (inquit) & fabulosis aucta. Cæterũ aspici aliquando in Aegypto eã uolucrẽ nõ ambigitur. Diuus Amb. ca. 23. quinti Hexameron, & ca. 13. eius lib. qui de fide resurrectionis inscribitur, ex Phœnicis renouatione, nititur probare futurã hominũ resurrectionẽ. a ¶ Cinnamolgus.) Hanc auem ex eo dictam uolunt, qđ sibi ex Cinnamo in altissimis arboribus nidũ paret. De ea Ply. cap. 33.

a manet, actis etiã urbis continetˀ. [a] Cinnamulgus perinde Arabiæ auis in excellentissimis lucis texit nidos e fructibus Cinnamoꝝ, ad quos quoniam non est peruenire propter ramoꝝ altitudinem, & fragilitatem, accolę illas congeries plũbatis petunt iaculis, deiectasꝗ precijs uendunt amplioribus, qđ hoc Cinnamum magis, ꝗ̃ aliud mercatores probent. Arabes longe, [b] lateꝗ diffusi, diuersis moribus [c] uiuunt, & cultibus. Pluri mis crinis intonsus, mitrata capita, redimitu pari, pars rasa in cutem barba. Cõmercijs student, aliena non emunt, uendunt sua. Quippe & syluis, & mari diuites. Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, [d] illis sinistrę. Pars eoꝝ, ꝗbus asper est uictꝰ,

libri decimi. In Arabia Cinnamulgus (inquit) auis appellatˀ Cinnami surculis nidificat. Plũbatis igitur eos sagittis decutiunt, idigenæ mercis gratia. Aristoteles ca. 13. noni Naturę animalium nõ Cinnamolgũ, sed κινάμωμον uocat. In Arabia (inquit) Cinnamomus auis appellatur, quam surculos Cinnamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat excelsis arboribus, & ramis. Sed incolæ sagittis plumbatis, nidum petunt. Atꝗ ita discusso in terrã, Cinnamomũ legunt. Ad stomachum faciunt, quæ ex suis subiungit Albertus de Cinnamulgo loquens. Ipsa etiã (inquit) auicula, cũ suis interioribus nõ ex uiscerata cõmeditur propter Aromaticitatẽ eoꝝ, quibus nutritur. b ¶ Longe, lateꝗ diffusa.) Arabia (inquit Plynius ca. 28. sexti) gentium nulli postferenda amplitudine longissima a monte Ameano a regiõe Ciliciç, Comagenisꝗ descendit, multis gentibus eoꝝ deductis illo a Tigrane magno, sponte uero ad mare nostrũ, littusꝗ Aegyptiacũ, nec non & in media Syrię ad Libanũ montẽ penetrantibus nubeis, quibus iuncti Ramisi &c. Arrianus li. 7. Oræ Arabicę magnitudinẽ haud minorẽ esse ꝙ̃ Indiæ referri tradit. c ¶ Diuersis moribus.) Ply. ca. iamiã citato. Arabes (inquit) mitrati degũt, aut intonso crine, barba abraditur, ꝑterꝙ̃ in superiore labro, alijs & hæc intonsa. Mirumꝗ dictu ex innumeris populis pars coęqua in cõmertijs, aut latrocinijs degit. In uniuersum gentes ditissimæ, ut apud quas maximę opes Romanoꝝ, Parthorumꝗ subsistant, uendentibus quæ e mari, aut syluis capiant, nihil inuicẽ redimentibus. Arabibus morẽ fuisse usꝗ ad Adriani principis tempora, annis singulis puerum immolandi/scribit Euseb. ca. 7. quarti præparationis lib. Idem quoꝗ author tradit ca. 8. sexti operis eiusdẽ, apud Arabes, adulteras omnes fœminas interimi, suspectas uero solũmodo puniri. Sunt, qui scribant apud eosdem, uxorem cõmunẽ esse omnibus eiusdem familiæ uiris, filios coisse cũ matribus, aut fratres cũ sororibus, neꝗ̃ apud eos esse impium. Refert Arrianus septimo gestoꝝ Alexandri libro, Arabas duos tantũ deos colere, Cœlũ. s. ac Dionysium. Cœlũ, qđ astra contineat, tũ cætera tũ solẽ cunctis rebus humanis manifesto utilem, ac salutarẽ. Dionysiũ uero, quoniã exercitũ aduersus Indos duxisset. d ¶ Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistræ.) Ex luminũ situs diuersitate, diuersæ umbrarũ proueniũt differentiæ. Si enim lumẽ aliquod supra corpus directe sitũ fuerit, nulla tunc umbra poterit causari, ut in Arabiorum, & Oritarum oris. In Syene quoꝗ urbe, & Meroe quodã anni tempore accidere Nearchus, & Onesicritus tradiderunt. Cũ ante corpus/lumen fuerit collocatũ, retro tunc efficiet umbrã corpus. E diuerso autẽ eueniet si lumen post corpus sit, umbra uidebitur ante corpus. Sed quo locus hic fiat notior, ascribã Macrobij uerba ex secundo de Somno Scipionis lib. Hic notandũ est (inquit) de tribus tantũ cardinibus in quãcunꝗ ędem ingredi solem, de quarto nunꝗ̃. Nã & ab ortu, & ab occasu sinistra Solem recipit. Quippe quẽ orientẽ, abeuntem prospectet. Incipit & a meridie, quia omne iter Solis in nostro Meridie est. Nunꝗ̃ uere solem fenestra septemtrionis admittit. Eiusdem rei probationẽ umbra quoꝗ cuiuslibet corporis efficiet astruere. Nã & in occasum cadit oriente Sole, & in ortũ cum fit occiduus. Medio autem die, quia sol meridiem tenet, in septẽtrionẽ umbra depellitur. In Austrũ uero circa nostram habitationẽ impossibile est umbrã cuiuslibet corporis cadere, quia semper aduersam Soli partem umbra iactatur. Aduersus autem Austro apud nos sol esse non poterit, cũ nunꝗ̃ fines Septẽtrionales attingat. Sane quoniã pars illa pustæ, quæ temperatę uicina est admittit habitãtes, illic idest trãs Tropicum quęcunꝗ habitantur spatia, umbram mittunt in Austrũ, eo tempore, quo sol Cancrum

tenet. Tunc enim ei Sol fit Septētrionalis cum tropicū tenet, qđ ab illis ad Septētrionē recedit &c. Plura loca enumerat Ply. ca. 75. & 76. secundi. Itē ca. 19. & 29. lib. sexti, in quibus umbræ ad septētrionem cadunt hyeme, æstate in Austrū per senos menses. Diod. Siculus lib. 3. In multis Indiæ locis aiunt erectum lignū nullā a sole umbrā reddere. Nocte Arctos non uideri. In ultimis uero minime aspici Arcturū, q̄ in loco (inquit) umbras uersus meridiē inclinare dicunt. Loca sunt (inquit Ammianus. 22. hist. lib.) in quib⁹ per nonaginta dies, umbræ nostræ in contrariū cadūt. Vnde Antiscios eius regionis incolas uocant. Luca. in nono Pharsaliæ.

At tibi quęcunq; es Libyco gēs (igne dirempta
In Noton umbra cadit, quę nobis exit in Arcton.

angues edunt,[a] nulla illis animi, uel corporis cura, ac propterea ὀφιοφάγοι[b] nominantur. Ex istius littoris sinu Polycrati[c] regi aduecta Sardonyx [a]

De Arabibus, quod ad hunc Solini locū maxime attinet, sic idem Lucanus libro tertio.

Ignotum nobis Arabes uenistis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire sinistras.

Quem locū exponūt quidā ex ijs Solini uerbis. Vmbræ enim (inquiunt, q̄ nobis ad occidentē conuersis / dextræ sunt, Arabibus sunt sinistræ. Quę expositio tū uera est, tū etiā poetæ sensui plurimū consona, qđ Arabes Pharsalica Pompei castra petentes, ex orientali regione, occidentē uersus progrediebantur. Qui autē hunc Lucani locum occultiorē doctrinam cōtinere arbitrantur, tradunt ex sex mundi positionibus, habitudinibusq; orientē posteriorem, Occidentē uero anteriorē, Meridiem sinistrā, dextrā septemtrionē esse tradunt. Id sensit indubie Cleomedes Græcus author ca. primo primi libri, eius operis, quod circularē inspectionē Meteorōꝝ inscripsit. Eius sententia ijs ferme uerbis continetur. Mundus is (inquit) quoniā corpus est, habet quippiā, qđ supra, quodue infra sit, reliquasq; positionis habitudines. Anteriora ipsius esse dicūt, quę sunt ad mūdi occasū qđ is ad occasū ipulsū habeat. Posteriora uero ea eē, q̄ ad ortū sunt. Etenī ad anteriora ꝓcedit. Eius autē dextera ad Septētrionem, ad meridiē sinistra locanda. Hę autem quatuor positionis genera, nihil omnino occulti habēt, cū cæterę habitudines, quæ sunt, sursum, deorsumq;, plurimū difficultatis / Physicis prębuerint. Ex hac Cleomedis sententia notū dicunt, cur Lucanus, Solinusq; sinistras umbras Arabibus tribuerint. Idē cū Cleomede sensisse Pythagorę os secundo de Cœlo, & mūdo refert Aristo. Idē autē Aristoteles multo aliter has positiones mundo tribuit, utpote dextrā orienti, sinistram occidenti. Meridici sursum, Septētrioni deorsum ascribens. Eius uerba ascripsi. Poloꝝ (inquit) unus quidem nobis imminens apparet superne, pars est deorsum. Aliter uero nobis incertus / sursum, dextrum nāq; cuiuslibet dicimus. Vnde principiū per motū. Locus uero conuersionis cęli / principiū est, unde astroꝝ ortus, proinde hoc fuerit dextrū. Cuius autem occasus / sinistrū. Si itaq; a dextris orditur, & in sinistra fertur, supernus / qui nobis nō apparet polus / esse necesse est. Nā si sit manifestus in sinistra erit motus, quod neutiq̄ dicimus. Nō dubium igitur quin non apparens polus sit, id quod sursum, ac qui illic habitant, in superno sunt Hęmisphærio, & ad dextrā. Nos autē in inferno, & in sinistro econtrario, q̄ ut Pythagorę i dicunt. Illi enim nos supra faciunt, & in dextra parte, eo autem, qui illic, infra, & in sinistra. At euenit contrariū. Cæterū secundæ conuersionis, ut planetarum, nos quidem in supernis, & dextris sumus. Illi uero in infernis, & sinistris. Contra enim is principiū motus est, quod ferantur in contrariū. Et perinde contingit nos quidē in principio esse, illos uero in fine. Hucusq; Aristoteles. SCRIBIT Seruius. 9. Aene. lib. qđ ab hoc Solini loco minime alienū est, ea, quę sinistra nobis uidentur intuentibus cœlū, illic dextra esse. Quoniā dextra cœli (inquit) nobis sinistra sunt. Seruianæ sententiæ suffragantur, quæ scribit Plutar. Quęstionū suarū proble. 76. Item. M. Cicero libro de Vniuersitate. De umbris multa Aristot. Sectione. 15. Problematū. Ascripsi hæc, prolissa nimiū fortassis, ne omnem se quispiā, ex Lucani loco nodū sustulisse glorietur. Sed ut ad propositum reuertamur, ex hoc qđ ait Solinus. Vmbræ, quæ nobis dextræ sunt, illis sinistrę, aliqua sibi incuria debet ascribi, sicut nec Lucano, cū inquit. 2. Pharsaliæ. Vmbras nusq̄ flectente Syene, cū id semel tantū anno eueniat. Non enī asserit Solinus hoc de omni Arabia, nec id omni tēpore euenire fatetur. a ¶ Angues edunt.) Plyni⁹ ca. 29. sexti de Arabibus loquens. Introrsus (inquit) Candei, quos Ophiophagos uocant, serpentibus uesci assueti. Neq; alia regio fertilior earū. b ¶ ὀφιοφάγοι.) Si uerbum uerbo reddas, Latine Anguiuori dici possunt. ὄφις Gręce / Latine anguis, φάγος uorax. c ¶ Polycrati regis Sardonyx.) Polycrates Aeaci filius, Samo insula ui tyrannide occupata, breui tandē tempore eius res adeo profecerūt, ut per Ioniā, totamq; Gręciam celebrarentur. Is Amasis Aegyptiorum regis persuasione, conscensa bireme, gemmā signatoriā uolens proiecit in pelagus. Quo facto domū redijt. Sed cū ex ea iactura (erat enim tyranno ea gemma rerū omniū suarū gratissima) plurimū tristaretur, quinto, sextoue, q̄ hæc acta sunt die, piscator quidā captum cum piscem, qui Polycratis gemmā casu absorbuerat, Polycrati dono detulit, in cuius euiscerati aluo / gemma ea reperta est. Ex qua re ingenti Polycrates gaudio affectus traditur.

-ctus traditur. Historiã scribunt Herodotus in Thalia. M. Cicero in fine quinti de finibus bonorum, & malorum. Caius Plynius ca. primo tricesimiseptimi naturalis historiæ. ADuertendum sane Herodotũ scribere eam gemmã fuisse non Sardonicem, sed Smaragdũ. De eius nomine Marbodęus Gallus in lib. de lapidibus pretiosis sic inquit. Sardonicem faciunt duo nomina, Sardus, Onyxq;, Tres capit ex binis unus lapis iste colores, Albus, & hinc niger est rubeus supereminet albo &c.

a gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit
facem. Nec multum de ea disserendũ puto, adeo
Sardonyx in omniũ uenit notitiam. Superficies
eius probatur, si meratius rubeat, arguitur si fu-
b erit fœculentior, medietas circuitur limite candi
dante. Optima est, si nec colorem suum spargat
in proximũ, nec ipse ex altero mutuet. Reliqua
nigro finiuntur. Qđ si transluceat uitio uerti-
c tur, si perspicuitatem arceat, proficit ad decorẽ.
Et Molochitem [a] Arabs inuenit, uirentem cras-
sius q̃ Smaragdus contra infantum pericula in-
genita ui resistentem. Inuenit & Iridem [b] in ma-
d ri Rubro sicut Crystallum sexangulatam, quæ
radijs icta solis rutilo aeris repercussu cœlestis
arcus ex se iacit speciem. Androdamantem [c] ijdẽ
legunt Arabes nitoris argentei, lateribus æqua-
e liter quadris, quem de Adamante nonnihil mu-
tuatum putes. Datum illi nomen ex eo censent,
qđ animorum calentium mollit impetus, & tu-
mentes refrenat iras. Pęderotem [d] etiam Arabi-
f cum inde sumim⁹. Arabica aspectu eburnea est,
radi abnuit. Contra neruorũ molestias prodest
habentibus. In Pęderote congruit quicqd eximi
um est, quadã decoris prærogatiua. Crystallinũ
g lucet, rubet purpuram, in orarum extimis coro-
na crocea uelut e liquido renitente. Hac suaui-
tate oculos afficit, uisum illicit, detinet intuẽtes,
hac etiã gratia Indis placet. Hoc Arabiæ sat est,
hinc ad Pelusium repatriemus.

Multa de eo lapide Plynius ca. 6. tricesimiseptimi. a ℂ Molochitem.) Lapis hic a Malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet. Maluam enim Gręci μαλάχην dicunt. Plynius ca. 8. libri ultimi. Nõ translucet (inquit) Molochites spissius uirẽs a colore Maluæ nomine accepto reddendis laudata signis, & infantium custodia quadã innato contra pericula ipsorũ medicamine. b ℂ Iridem.) Hæc gemma iccirco Iris dicta est, quoniam figuram, & colores Iridis arcus cœlestis plurimũ immitetur. Ply. ca. 9. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Effoditur in quadã insula (inquit) Rubri maris, quæ distat a Beronice urbe sexaginta milia pass. cętera sui parte Chrystallus. Itaq; quidam radicẽ Chrystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa Sole, species, & colores arquus cęlestis in proximos parietes eiaculatꝰ, subinde mutans, magnaq; uarietate ammirationẽ sui augens. Sexangulũ esse, ut Chrystallum cõstat &c. De arcu cœlesti, præter ea, quę scribunt Aristot. tertio Meteororum. Seneca primo Naturaliũ. q. Plynius lib. secundo, Lege copiose apud Marcellinum lib. 21. historiarum suarum. c ℂ Androdamantẽ.) Dicta aũt gemma hæc ἀπὸ τοῦ ἀνδρόσ. καὶ δαμάξω. i. a domandis uiris. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas. Quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq; nomen impositum, eo qđ impetus hominũ, & iracundias domet &c. d ℂ Pęderotem.) Lapis hic Opalius dicitur uero nomine, sed ob eximiã pulchritudinẽ, & gratiam Pęderos cognominat⁹. Est enim in eo (authore Plynio ca. 6. tricesimiseptimi nat. historiæ) Carbunculi tenuior ignis. Est Amethysti fulgens purpura. Est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Pęderos autem dictus est ἀπὸ τοῦ παιδόσ, καὶ τοῦ ἔρου. i. a puero, & amore, qđ pueri pulchritudinem referat. Sunt & qui priuatum eius genus faciunt. Sangenonq; ab Indicis uocari dicunt. Genus etiam quoddam Amethysti Pæderotem uocant similibus his, quas diximus causis. Id Amethysti genus Anteros quoq; dicitnr, quasi mutuũ amorem dicas. Lege Plynium ca. 9. eiusdem uoluminis. Est etiãnũ Pędęros herbę, & spinę genus, de qua Ply. cap. 8. deciminoni. Et Dioscoridei. lib. 3. & quarto.

A PELVSIO Casius mons.) Ex Plynio hæc omnia cap. 12. lib. quinti. A Pelusio (inquit) Gabriæ castra, Casius mons, delubrū Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracinę. Arabia finitur a Pelusio. LXV. milia pass. Hic mons Casius Aegyptū, Syriamq; disterminat. Huius montis accolæ uersuti maxime existimati, ac malis moribus affecti. Ob id de eis Adagium Tarręas existimat. ἅμματα πλέκεις, Vincula texis, ex eo natū, qđ ij homines naturali quadam arte ligamina texere consueuerint trabes/super trabes cōponētes. Effertur & in hunc modū κασσιώτικον ἅμμα Casioticum ligamen. In eos qui dolo malo, nodis quibusdam difficillimis homines implicant. b ¶ Pōpeij Magni sepulchro.) Præter ea quę de Pompeij Magni sepulchro, scribunt Appianus. 2. bellorum Ciuilium. Plutarch⁹ in Pompeium. Strabo lib. 16. Itē cæteri, id ipsum multis carminibus exequitur Lucanus octauo Pharsaliæ.

Non preciosa petit cumulato
(thure sepulchra &c.

Eodem loco Lucanus Epitaphium huiusmodi in Pompeij sepulchro infuisse refert.

Hic situs est Magnus, placet hoc fortuna sepulchrum
Dicere Pompeij, quo condi maluit illum,
Quam terra caruisse socer &c.

Appianus, hunc uersiculum inscriptum dicit.

Templi pondus erat, modica qui clauditur urna.

DE CASIO MONTE. DE POMPEII Magni sepulchro. Deq; Ioppe oppido. CA. XLVII.

A Pelusio Casius mons[a] est, & delubrum Iouis Casij, atq; ita Ostracinæ locus Pōpeij Magni[b] sepulchro inclytus. Idumæa[c] inde incipit palmis opima. Deinde[d] Ioppe oppidū antiqsimū orbe toto, utpote ante inundationē[e] terrarū conditū. Id oppidū saxum ostētat, qđ uinculorū Andromedæ uestigia adhuc retinet, quā expositā beluę[f] nō irritus rumor cir-

c ¶ Idumęa palmis opima.) Idumęa Syriæ prouintia. Huius incolas Nabatęos esse lib. 16. Strabo tradit, qui orta seditione inde egressi, ac Iudæis inhærentes, eisdem legibus cōmunicauerunt. Quid Iudæi de Idumeę nomine sentiāt refert Iosephus ca. 1. secundi Antiquitatum Iudęorū. In hac prouincia palma arbor plurimū luxuriat. Lucanus in tertio.

Gazaq;, & arbusto palmarū diues Idume.

Martialis in decimo.

Frangat Idumęas tristis uictoria palmas.

Ob palmarū copiam eleganter a Statio tertio Syluarū dictum est. Dulce nemus florentis Idumes. d ¶ Ioppe.) Stephanus per unū π scribit. Dictam autem refert, ἀπὸ ἰόπης τῆς αἰόλου θυγατρὸς, τῆς γυναικὸς κηφέως. i. ab Iope Aeoli filia, uxore Cephei a qua primū ea urbs constructa est. De hac Iope Propertius Elegeia. 29. secundi intellexisse uidetur cū inquit. Vobiscū est Iope, nō de Abdromeda illic quondā beluæ exposita, sicut quidā eum locū interpretantur. Est autem (ut diuus Hieronymus lib. de Hebraicis locis scribit) Palestinæ oppidū in tribu Dan. Hebraice Ioppe interpretatur, pulchritudo, ut idē Hieronymus author est. Ioppe portus est Iudeę (ut in regnorū, & Paralipomenon libris legimus) ad quem Hiran quoq; rex Tyri, ligna de Libano ratibus transferebat, quæ Hierusalē terreno itinere perueherent. Hic locus est, in quo usq; hodie saxa mōstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persei quondā sit liberata Præsidio. Author idē Hieronymus in principio Cōmentariorū super Ionam prophetā. Plura Stra. lib. 16. Nautę nostri tēporis Zapphum uocitant. Quo loco Peregrini (sic enī ij uulgo appellant, qui uisendi CHRISTI domini sepulturam Hierosolyma proficiscuntur) primū e mari egrediunt. Distat autem a Hierosolymis/stadijs ferme trecentis uiginti. Vix decē nunc casulis habitatur. e ¶ Ante inundationē terrarū conditum.) Mela Pompōnius libro primo. Est (inquit) Iope ante diluuiū (ut ferunt condita, ubi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, qđ titulū eius, fratrisq; Phinei, ueteres quędā aræ cū religione plurimæ retinent. Quin etiā rei celebratæ carminibus, ac fabulis, seruatæq; a Perseo Andromedę clarum uestigiū beluę marinę ossa immania ostentant. Eadē breuius tamen cap. 13. libri quinti & Plynius refert. Hanc Andromedę marinæ belluæ expositionē fabulosam esse lib. 16. putat Strabo. Quod scribit hic Solinus alios authores secutus, Ioppen scilicet ante terrarum inundationē fuisse conditam proculdubio falsum est, si eam inundationem intelligat, quā Noe temporibus accidisse sacræ literæ testantur. De alijs ergo particularibus inundationibus (nam plures fuisse huiusmodi Xenophon de ęquiuocis author est) intelligendum est. f ¶ Expositam beluę.) Historiam, uel fabulam potius, Andromedæ mōstro expositæ, multis carminibus referunt Ouidius quarto Metamorphoseos.

Illic immeritā maternę pēdere linguę Andromedā &c. M. Manili⁹. 5. Astronomicō li. Andromede seq̄t

sydus &c.Iginus cap.12.secundi.Item cæteri. a ℂ Ossa monstri illius.M.Scau.)Plynius ca.5.noni naturalis historiæ.Belluę(inqnit)cui dicebatur exposita fuisse Andromede,ossa Romæ apportata ex oppido Iudęæ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in ædilitate sua.M.Scaurus longitudine pedũ quadraginta,altitudine costarum Indicos Elephantos excedente spine crassitudine sexquipedali.QVærit Aristoteles decima sectione problematum.Cur maris animalia maiora, uegetioraq; sunt, q̃ terræ? An (inquit) qđ uis Solis consumẽdo, quæ terrã ambiunt, copiã detrahit nutrimẽti. Quã ob rẽ, quæ abdita uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incõmodis cũ genus mari timũ sit immune, merito tum adolescere potest corpore ampliori, & uegetiori. Similia scribit Plynius cap.2.noni naturalis historiæ. Dionysius Afer de maris Rubri beluis Rhennio interprete sic inquit.

Per fines Asiæ, iacet hæc sub sydere Cancri,
Littoribus cuius saliũt densissima Cete,
Quæ pascit uastum mare Rubrum, montibus ęqua
Tenditur horribilis, quorum per terga, per harmos
Spina ferens cladem, fatumq; sub ore feroci.
Quippe solent pariter nauem sorbere, uirosq;.
Nam mala tam pelagus, quam terra merentibus offert.

Quidam Auieni uersus i stis correspondentes, in omnibus exemplaribus deptauati reperiuntur. Eos in Cõmentariolo super Dionysij Afri Periegesin, sic legendos censuimus.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc in terga salis lembum contorqueat unq̃,
Aut se monstrigenis hostem licet inferat ęstus
Fluctibus.

Duobus primis uersibus, duo uitanda monet. Nequis scilicet, hęc maria, uel natandi, uel nauigandi gratia ingrediatur. Tertio uersiculo si Dionysij sententiã referat, dicit hæc maris pericula in scelestorum penam Deum instituisse. Verba Dionysij sunt. τοῖσ γαρ ἀλιτροῖς εἰν ἁλί, καὶ γαίη κακὰ μυρία θήκατο δαίμων. Idest. Namq; flagitiosis in mari, atq; terra/mala innumera instituit Deus. Nos in Latinũ carmen sic uertimus.

Namq; merenti
Tum mare, tũ tellus homini condigna rependit.

Ex ijs sic quoq; apud Auienum legi posse uidetur.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Nec in terga salis lembum contorqueat unq̃.
An ne monstrigenis hostem licet inferat æstus
Fluctibus?

Nunquid (inquit) licet/ęstus inferat hostem.i.flagitiosum hominẽ fluctibus monstrigenis? Quasi dicat, immo iure licet.

a cumtulit. Quippe ossa monstri [a] illius. M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate sua Romę publicauit. Annalibus nota res est. Mensuræ quoq; ueracibus libris continentur.s.qđ costarum lon-
b gitudo excesserit pedes. xl. excelsitas Elephantis fuerit Indicis eminẽtior. Porro uerticuli spinæ ipsius latitudinẽ semipedem sunt supgressi.

c DE IVDAEA, IN EA DE FLVMINIbus, & lacubus. De Balsamo. De Sodomo, & Gomorro. De Essęnis gentibus. CAP. XLVIII.

d IVdæa illustris [b] est aquis, sed natura nõ eadem aquarũ omnium. Iordanis [c] amnis

IVDAEA illustris est aquis.) Inter Iacob patriarchæ filios Iudas quoq; enumeratur, a quo Iudæa, & Iudæi nomen sortiti sunt, quom antea a Chananęo quarto Cham filio, Chananęa, & Chananęi dicerentur, authores Iosephus primo Antiquitatum libro, & Eusebius libro temporum. His similia scribunt Trogus Pompeius, & Iustinus libro Historiarum tricesimosexto. Post Damascum principẽ (inquit) Abraam, Mosem, Israel reges fuere. Sed Israel felix decem filiorum prouentus maioribus suis clariorem fecit. Itaq; populum in decem regna diuisum filijs tradidit, omnesq; ex nomine Iudæ, qui post diuisionem decesserat, Iudæos appellauit, coliq; eius memoriã ab omnibus iussit. Eius portio omnibus accesserat. Cor. Tacitus lib.21.mira de Iudęorũ origine, & nomine refert. Iudęos (inquit) Creta insula profugos, nouissima Libyę insedisse memorãt, qua tempestate Saturnus, vi. Iouis pulsus

eximiæ ſuauitatis Peneade fonte demiſſus, regiones perterfluit amœniſſimas, mox in Aſphaltiten [a] lacum merſus ſtagno corrumpitur. Qui Aſphaltites gignit bitumen. Animal non habet, nihil in eo immergi poteſt. Tauri etiam, Cameli que impune/ibi fluitant. Eſt & lacus [b] Geneſara extenſus paſſuū ſexdecim milibus circumſeptus urbibus plurimis, & celebribus, ipſe par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus anteponitur, ſalubris ingenuo æſtu, & ad ſanitatem uſu efficaci. Iudææ caput [c] fuit Hieroſolyma,

ceſſerit regnis. Argumentū e nomine petitur. Inclytum in Creta Iden montem. Accolas Idæos aucto in Barbarum morem cognomento, Iudęos uocari, quaſi Idęos. Quidam regnante Iſide exundantem per Aegyptū multitudinē ducibus Hieroſolymo, ac Iuda, proximas in terras exoneratā. Plerią Aethiopū prolem, quos rege Cepheo metus, atq; odium mutare ſedes perpulerit. Sunt qui tradant Aſsyrias cōuenas indigum agrorum populum parte Aegypti potitos, mox proprias urbes, Hebręasq; terras, & propriora Syriæ coluiſse. Clara aliij Iudęorū initia. Solimos carminibus Homeri celebratā gentem, conditā urbem Hieroſolymā nomine ſuo feciſse. Plurimi authores conſentiunt, orta p Aegyptū tabe, q̄ corpora fędaret, regem Bocchorim &c. Stephanus autem de Vrbibus ἰουδαία, ἀλέξανδρος, ὁ πολυΐστωρ ἀπὸ τῶν παίδων σεμιράμιδος ἰούδα, καὶ ἰδουμαία. ὡς δὲ κλαύδιος ἴολαος, ἀπὸ ἰουδαίου σπάρτωνος, ἐκ θήβης μετὰ διονύσου ἐστρατευκότος. Iudęæ terminos eleganter tradit idem Cornelius ubi ſupra. c ℭ Iordanis amnis.) Nomen cōpoſitū a Ior, & dan. Eſt enim Dan uiculus in quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum, qui uſq; hodie ſic uocatur. Terminus Iudęæ prouinciæ contra ſeptētrionem, de quo & Iordanis flumen erumpens, a loco ſortitus eſt nomen. Ior quippe ῥέθρον. i. fluuiū, ſiue riuū Hebręi uocant. Is enī fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, uſq; ad mare mortuum fluens, poſt multos circuitꝰ iuxta Hiericho, mortuo commixtus mari, nomen amittit. Author Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Ply. ca. 15. lib. quinti. Fontem unde Iordanis oritur/Peneadē nuncupat. Aliij fere omnes Paneadem uocant. Aegeſippus cap. 27. lib. tertij Pauiū. Oſtenditq; non ex eo primū oriri, ſed ex fiala. Quod ex iniectis paleis a Philippo Tetrarche deprehenſum tradit. Quo loco plurima de Iordane idem author refert. Cor. Tacitus eodem libro Iordanem ex Libano mōte ali, effundiq; autumat. a ℭ Aſphaltiten.) Nomen habet a bitumine, qđ Græci ἄσφαλτον uocitant. Sunt qui a uerbo ἀσφαλίζω, quod tueor, & munio ſignificat, quoniā nihil uiuū in eo lacu ſubmergitur, ſed tuta ſunt omnia. De eo, & eius bitumine. Plynius ca. 15. lib. ſeptimi, & ca. 16. quinti. Plura Diodo. Siculus lib. 3. Non grauabor aſcribere Cor. Taciti de hoc ipſo lacu uerba. Nec Iordanes (inquit) pelago accipitur, ſed unum, atq; alterū lacū integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenſo ambitu, ſpecie maris, ſapore corruptior, grauitate odoris accolis peſtifer. Neq; uento impellitur, neq; piſces, aut ſuetas aquis uolucres patitur. Incertū unde, ſuperiacta, ut ſolido feruntur. Periti, imperitiq; nandi perinde attolluntur. Certo enim tēpore bitumen egerit, cuius legendi uſum, ut cæteras artes experientia docuit. Ater ſuapte natura liquor, & ſparſo aceto concretus innatat. Hunc manu captū, quibus ea cura in ſumma nauis trahunt. Inde nullo iuuante influit, oneratq;, donec abſcindas. Nec abſcindere ære, ferroue poſsis. Fugit cruorem, ueſtemq; infectam ſanguine, quo fœminæ per menſes exoluunt. Sic ueteres authores. Sed gnari locoꝝ tradunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad littus. Mox ubi uapore terræ ui ſolis inaruerint, ſecuribus, cuneiſq;, ut trabes, aut ſaxa diſcindi. Hucuſq; Tacitus. Sunt autem lacus plures ex ſeſe bitumina emittentes, ueluti limniaſphaltis lacus ſub Babylone amplíſsima magnitudine, quo bitumine, & latere teſtaceo, conſtructo muro/Semiramis Babylonē dicitur circumdaſse. Item Tope in Syria, Arabiaq; Numidarū lacus ſunt immani magnitudine, ex ſe maximas bituminis moles emittentes. Id aūt in cauſa eſt, qđ iuxta huiuſmodi lacus crebræ ſunt bituminis lapidicinæ. Fit ergo, ut cū per bituminoſam terrā eruperit aquę uis, ſecū extrahat, & cum egreſsa fuerit/ſecernitur, & ita bitumen a ſe reijcit. b ℭ Geneſara.) De hoc lacu, & circum eum urbibus, abunde Plynius capite ſextodecimo libri quinti. DE Tiberiade lacu Plynius capite quintodecimo libri quinti. Fit de utroq; lacu etiam in Euangelio mentio Mathęi quartodecimo. Marci ſexto. Lucæ quinto. Ioannis ſexto, & uiceſimoprimo capitibus. c ℭ Iudææ caput fuit Hieroſolyma.) Quam Iudęi, & Barbari Heruſalem nominant. Gręci, & Latini Heroſolyma dicunt. Euſebius ca. ultimo noni Pręparationis authoritate Eupolemi uſus a Salomone Hieruſalem cognominatam tradit. Eius uerba de Salomone loquētis hæc ſunt. Hieruſalem quoq; urbem muris, turribus, ac foueis ab eo fuiſse circumductam. Regiam quoq; ſibi ædificaſse, quę Hieron Salomonis ideſt Latine Salomonis ędes fuit appellata. Vnde corrupto poſtea uo-

a ſed exciſa eſt.[a] Succeſsit Hiericus, & hæc deſijt caput eſse Artaxerxis[b] bello ſubacta [c]Callirhoe. Hieroſolymis proximus fons calore medico ꝓbatiſsimus, & ex ipſo aquarũ præconio ſic uocatus eſt. In hac terra tantũ Balſamũ naſcit̃,[d] quæ ſylua intra terminos uiginti iugerum uſq; ad uictoriam noſtrã fuit. At cũ Iudæa potiti ſumus, ita luci illi propagati ſunt, ut iam nobis latiſsimi colles ſudent Balſama. Similes uitibus ſtirpes habent, malleolis digerunt̃, raſtris niteſcunt, aquis gaudent, amant amputari, tenacibus folijs ſempiterno inumbrant̃. Lignũ caudicis attrectatũ ferro ſine mora moritur. Eapropter aut uitro, aut cultellis oſseis, uel in ſolo cortice artifici plaga uulnerat̃, ex qua eximiæ ſuauitatis gutta manat. Poſt lachrymã ſecundũ in precijs locũ poma obtinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Lõgo ab Hieroſolymis receſsu triſtis ſinus pandi-

(Marginal keys beside the lines above: b at "tus eſt. In hac terra", c at "colles ſudent Balſama", d at "ro ſine mora moritur".)

cabulo, urbem Hieruſalem uocatã fuiſse, & Hieroſolymã Græce appellari. Nicolaus Lyranus inſignis Theologus, ca.28. Cõmentarioꝝ Geneſeos refert Diſtichum, quo diuerſa huius urbis nomina continentur. Id autem eſt huiuſmodi. Solyma Luza, Bethel, Hieroſolyma, Hierus Aelia
Vrbs ſacra Hieruſalem, dicitur atq; Salem. Quo etiã loco docet eam primum a Melchiſedek fuiſse conſtructam, Salemq; cognominatam.i.pacificam, quod is pacis, & iuſtitię rex fuerit. Cæteroꝝ eius urbis cognominum apud eundẽ reperies ratiões. Ioſeph⁹ ca.26. ſeptimi de bello Iudaico libro dicit primũ eius cõditorẽ fuiſse Chanam eoꝝ potentiſsimũ, qui patria lingua iuſtus appellatus eſt rex, qui fano primũ ędificato, Hieroſolimã ciuitatem uocauit, cũ ante Solyma uocaretur &c. Diuus Hieronymus de locis Actoꝝ Apoſtoloꝝ. Hieruſalem (inquit) metropolis quondã totius Iudęæ, quę nũc ab Aelio Adriano Cęſare, qđ eam a Tito deſtructã, latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt. Cuius opere factum eſt, ut loca ſancta ideſt dominicæ paſsionis, & reſurrectionis. Sed & inuentionis ſanctæ crucis quondã extra urbẽ iacentia, nũc eiuſdẽ urbis muro ſeptemtrionali circũdentur. Tradit Plynius ca.14. lib. quinti. Hieroſolyma longe clariſsia urbiũ orientis. Nã (ut ex Hecatæo capite ſecundo noni Præparationis refert Euſebius) Hieroſolyma urbs munitiſsima, quinquaginta pene ſtadioꝝ habens circuitũ, plures q̃ centũ & uiginti milia hominũ habitant &c. a ℭ Exciſa eſt.) Extant Ioſephi lib. ſeptẽ, q de bello Iudaico inſcripti ſũt. Item Aegeſippi libri quinq; Hieroſolymitani excidij titulo præſignati, quibus abunde aperiũt quotiens, a quibus, quoue tẽpore urbs Hieroſolymorũ exciſa fuerit. Admiratione/dignũ eſt, qđ ca.50. lib. quinti/idem Aegeſippus Gręcus author refert. Per omne tempus, quo ea urbs a Tito Veſpaſiani filio obſeſsa eſt, decies centena hominũ milia fuiſse cęſa. Centũ, & decẽ Myriadas pleriq; aſserunt. Iudęorũ (inquit) omniũ, ſed non eiuſdẽ regionis omniũ, & loci, ſed qui illuc undiq; ad paſca celebrandũ confluxerint. Captiuoꝝ aduectorum ad nonaginta ſeptẽ milia &c. Lege Ioſephum ca.25. uoluminis ſeptimi de bello Iudaico. Capta eſt autem, ut idẽ Ioſephus ca.26. eiuſdem libri tradit principatus Veſpaſiani anno ſecundo, ſeptẽbris menſis octauo die. Quinquies autẽ prius capta, tũc iterũ uaſtata eſt Aegyptioꝝ quidẽ rex Aſobeus, & poſt eũ Antiochus &c. b ℭ Artaxerxis bello ſubacta.) Diuus Hieronymus de locis Hebraicis, hanc urbem Iordane tranſgreſso ſubuertiſse Ieſum/rege illius interfecto, pro qua extruxiſse aliam Ozam de Betel ex tribu Effraim & cætera. Artaxerxis contra Iudæos geſta refert Ioſephus capite ſexto undecimi Antiquitatum libri. Scribit Strabo libro ſextodecimo Hiericuntem campum eſse, a montana quadam, quæ in theatri ſpeciem ad ipſum declinare. Hoc in loco eſse palmetum, cui alia quoq; materies immixta eſt, domeſtica, & ferax, palmis abundans, ſpatio ſtadiorum centũ, & totũ irriguũ, & habitationibus plenum. Similia ſcribit Plynius capite quartodecimo quinti. Hiericontem (inquit) palmetis conſitam, fontibus irriguum &c. c ℭ Callirhoe.) Si uerbum uerbo reddas, pulchre fluens/interpretari poteris, κάλλος pulchritudo, ῥόος fluxus. De eo fonte Plynius ca.16. li. quinti. Eodẽ (inquit) latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Callirhoe aquarum gloriam ipſo nomine præferens. EST & fons alter eiuſdẽ nominis apud Athenas. Eſt & urbis nomen. d ℭ Balſamum naſcitur.) Græci σίλφιον uocitant. Sumpſit hæc omnia Solinus ex capite uiceſimoſexto duodecimi libri naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Elegãter præterea ſcribit Theophraſtus capite ſexto noni de hiſtoria plantarum. Balſamum (inquit) in ualle Syriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant. Alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo, quæ malo punicæ

magnę, rami multi. Foliū rutæ simile, candidū tamen, perpetuo uirens, fructus similes Terebintho, tā magnitudine, q̄ colore. Is quoq; admodū odoratus est, & magis q̄ lachryma. Colligi lachrymā in caudice, & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, sub sydere, cū ęstas maxīe angit &c. De Balsamo nemo authorū Dioscoride disserit copiosius. ca. 18. lib. primi. Auicenna ca. 85. tractatus. 2. secundi Canonis præter alioꝝ sententiā dicit Balsamū esse Aegypti tantū arborē in eo loco nascentem, qui dicitur Solis oculus. Ply. & Diosco. aiūt uni terrarū Iudęæ quadā conualle, & Aegypto cōcessa, Balsamū prouenire. Sed ex hoc, quod Diosco. ait, & Aegypto concessa, nō habetꝰ Balsamum in Aegypto prouenire. Quibus morbis sit utile Balsamū, abunde Diosco. & Auicēna prodidere. Eiusdē cū Auicēna sententiæ est Albertus capite 8. primi tractatus sexti libri, de Vegetabilibus, & Plantis. Lege quę scribūt Stra. lib. 16. Cor. Tacitus lib. 21. Aegesippus ca. 15. lib. primi. Iustinus lib. 36. Seruius secūdo Georg. super illud. Balsamaq;. a ❡ De cœlo tactum testatur humus.) Nemo ferme est ex ījs, qui historias cōscripserunt, qui nō huius e cœlo incendīj meminerint. Moses ipse Gene. 19. Iosephus ca. 19. primi antiqui. Augustinus ca. 10. primi de mirabilibus sacrę scripturę. Ca. 30. decimisexti, & ca. 5. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Orosius ca. 6. primi. Abunde Aegesippus ca. 18. lib. quarti. Ascribā tamen Cor. Taciti ex. 21. historiarū lib. uerba, qđ hanc ipsam historiā eleganter referat. Haud procul inde (inqnit) campi, quos ferunt olim uberes, magnisq; urbibus habitatos, fulminis iactu arsisse, & manere uestigia, terramq; specie torridā, uim frugiferam perdidisse. Nā cuncta sponte edita, aut manu sata, siue herbas tenues, aut flores, seu solitā in speciem adoleuere, atra, & inania uelut in cinerem uanescunt. Ego sicut Iudaicas quondā urbes igne cœlesti flagrasse concesserim, ita habitu lacus infici terrā, corrumpi superfusum spiritū, eoq; fœtus segetū, & autumni putrescere reor, solo, cęlo iuxta graui. Hucusq; Tacitus. b ❡ Duo ibi oppida.) Catholici scriptores dicunt fuisse oppida quinq; cęlesti igne consumpta. Eoꝝ nomina Adama, Gomorra, Seboym, Segor, & Sodoma. Diuus Hieronymus ca. 14. secūdi aduersus Iouinianū, Et li. de locis Hebraicis. Sodomū autem, & Gomorrū hoꝝ fuerant potiora. c ❡ Apud quæ pomū, qđ gignitur.) Vetusta exemplaria habent, apud quem, ut sinū intelligas, nō oppida. Aegesippus ca. 18. lib. quarti. Quinq; itaq; urbes incensæ, quarū umbra quædā, & species in fauillis uidetur. Arsere terræ, ardent aquæ, in quibus cęlestis ignis reliquiæ recognoscunt̄, atq; adhuc manent. Spectes illic speciem poma uiridantia, formatos uuarū racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias, fatiscunt, ac resoluuntur in cinerem, fumūq; excitant, quasi adhuc ardeant. d ❡ Esseni tenēt.) Philo existimat Esseos dictos, ἀπὸ ὁσιότητος, hoc est a sanctitate. Hinc fit, ut quidā eam dictionē aspiratā proferāt. Diuus Hieronymus ca. 9. secūdi aduersus Iouinianū. Iosephus (inquit) in secunda Iudaicæ captiuitatis historia, & in octauodecimo Antiquitatū lib. & contra Appionē duobus uoluminibus, tria describit dogmata Iudęoꝝ. Pharisęos, Saducæos, Essæos, quoꝝ nouissimos miris effert laudibus, quod & ab uxoribus, & uino & carnibus semper abstinuerint, & cotidianū ieiuniū uerterint in naturā. Sup quoꝝ uita, & Philo uir doctissimus propriū uolumen edidit. Sed ne quis Iosephi uerba diu quęritet, ea reperiet ca. 4. decimioctaui Antiquitatū Iudęoꝝ lib. Porphyrius Christianis hostis acerrimus. 4. lib. eoꝝ quos de abstinendo ab animalibus scripsit, narrat Essęorum uitā religiosoꝝ apud Iudęos, atq; philosophoꝝ omnia eos habuisse cōmunia. Charitatē mutuā, & abstinentiā, patientiamq; ante omnia coluisse, cultui diuino intētos assidue, tā forti animo prēditos, ut necari se prælegerint, q̄ deū negare. Cruciatus ita spernere sueti, ut in his ridere soliti sint. Vnde alacres cū cruciarentur animā emittebant, qđ animas indubie crederent immortales, easq; ab tenuissimo ęthere descendentes corporibus applicari ξυμικῆ, hoc est naturali impetu, & instinctu tractas ad corpora. At postq̄ e corporeo carcere migrarint, ueluti e longa iam liberas seruitute, sese attollere ad sublimia, ac eo, unde descenderint, remigrare. Hi prætera abstinebant tū animalibus multis, tū deniq; in continētia qualibet. Hinc factum esse ait, ut multi

tur, quem de cœlo tactum [a] testatur humus nigra, & in cinerē [b] soluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatū alterū, alterū Gomorrū. Apud quæ pomū [c] gignitur, qđ habeat speciē licet maturitatis, mandi tamen nō potest. Nā fuliginē intrinsecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cutis cohibet, quæ uel leui tactu pressa fumū exhalat, & fatiscit in uagum puluerē. Interiora Iudęæ quæ occidentē contuentur, Esseni tenent, [d] præditi memorabili disciplina recesserunt a ritu gētium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc morem destinati. Nullę ibi fœminæ. Venere se penitus abdicarūt. Pecuniā nesciunt.

inter eos futura prędicerent. Quapropter Prophetę nominabantur. Hucusq; ex Porphyrio. Qui de Essęis plura nosse uolunt, legant Eusebiũ ca.4.octaui, & ca.primo noni Præparationis Euangelicæ, & Plynium capite decimoseptimo libri quinti. a

TRANSEO Damascũ.) Scribit Plynius ca.18.li.quinti e latere Syrię iunctam esse Decapolitanã regionẽ, ab oppidorũ numero sic uocitatã. Harum decẽ urbiũ (ut Aegesippus in tertio author est)

a Palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen
deficit hominũ multitudo. Locus ipse addictus
pudicitiæ est. Ad quem plurimi licet undiq; gen
tium properent, nullus admittitur, nisi quem ca-
b stitatis fides, & innocentiæ meritum prosequat.
Nam qui reus est uel leuis culpæ, quãuis summa
ope adipisci ingressum uelit, diuinitus summo-
uetur. Ita per immensum spacium sęculorũ incre
c dibile dictu æterna gens est cessantibus puerpe-
riјs. Engada oppidum infra Essęnos fuit, sed ex-
cisum est. Verum inclytis nemoribus adhuc du-
rat decus, lucisq; palmarũ eminentissimis, nihil
d uel æuo, uel bello derogatum. Iudææ terminus
Massada castellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, & monte Casio. CA. XLIX.

e TRanseo Damascum,[a] Philadelphiã, Rha
phanan. Scythopolis primos incolas, &
authorẽ dabo. Liber pater cum humo
nutricem tradidisset, condidit hoc oppidũ, ut se-
f pulturę titulũ etiã urbis mœnibus ampliaret. In-
colæ deerant, e comitibus suis Scythas delegit,
quos ut animi firmaret ad promptã resistendi ui
olentiã, premiũ loci nomen dedit. In Seleucia al-
g ter Casius[b] mons est Antiochiæ proximus, cu-
ius e uertice uigilia adhuc[c] quarta cõspicit glob⁹
solis, & breui corporis circũactu radiјs caliginẽ
dissipãtib⁹, illinc nox, hic dies cernit. Talis e Ca-
sio specula est, ut lucẽ pri⁹ uideas, q̃ auspicet dies.

Scythopolis maxima fuit. Ea Galileæ proxima fuit Nysa dicta prius a Libero patre sepulta nutrice Scythis ibi deductis, author est Plynius. Nysa autẽ Bacchi nutrix, Aristhęi fuit filia. Cui (ut inquit Diodo.in.4.) Ammon Libyæ rex Bacchum puerum in antro, in quo neq; flos unq̃, neq; folium defuit, ad euitandas Rheæ nouercæ insidias, nutriendũ dedit. Inter Liberi patris nutrices septem q̊q; Hyades a Pherecyde nũerant. Earum nomina, ut Hyginius ca.22.secũdi Astronomicon refert, sũt. Ambrosia, Eudora, Padile, Coronis, Polisso, Phyleto, Thyene. Hę Nymphę Dodonidę antea dicebantur. Inuenti sunt, qui nutrices matribus, & contra nutrices repertæ, quę alumnos suos filiјs ex se genitis prętulerint. Exemplo sunt Chiron, & Phœnix. Alcestes, & Dyctis, qui Achillem, Pallãta, Perseumq; alumnos, nõ minus, q̃ parentes dilexerunt. Ino prætere a Gaieta, & Acca larentia, nõ minore amore Bacchum Aeneam, & Romulũ, q̃ uel Semele, uel Venus, uel Ilia ꝓsecutæ sũt. Hinc pendet Papinianũ illud.

Non omnia sanguis
Proxim⁹, aut serie grauis promissa propago
Alligat, interius noua sæpe, ascitaq; serpunt
Pignora connexis.

Scythopolis Græce, Latine Scytharum urbs, qđ eã Scythę illuc a Baccho deducti incoluerit. De Damasco. Philadelphia, Raphana Plynius eisdẽ lib. & cap. b

℄ Alter Casius mons.) Nã alter est in Arabia, uel uerius iuxta Arabiã, de quo supra ca.46. & 47. Solinus meminit. c

℄ Vigilia adhuc quarta conspicitur globus Solis.) Plynius cap.22. libri quinti de Syria Antiochia loquens. Super eam (inquit) mons eodem, quo alius nomine Casius, cuius excelsa altitudo quarta uigilia orientẽ per tenebras solem aspicit breui circumactu corporis diẽ, noctemq; pariter ostendens. Ambitu ad cacumen. XIX. milia passuũ est. Altitudo per directum quatuor. Eadem fere Mela Pomponius libro primo, ubi de Arabia disserit. Et Marcellinus libro historiarum uicesimosecundo. Quę faciunt ad huius loci expositionem supra ca.16. de monte Ida copiose annotauimus.

EVPHRATEN.)Scribit Moyses Gene.z.ca.Deū Paradisum ꝓduxisse, ex qua fluuius egrediebatᷣ ad eam irrigandā.Inde autem is fluuius(inquit)in quatuor capita diuiditur. Horū nomina sūt Phison.i.Ganges.Geon hoc est Nilus.Tigris,& Euphrates.Idē scribit Iosephus ca.z.primi Antiqui.Euphrates aūt,ut docet Ambrosius ca.3.eius lib.quē de Paradyso inscripsit,latine fertilitas, atq; abundantia fluctuū nuncupatur, præferens quoddā insigne iustitię,quæ omnē pascit animā. Nulla enim abundantiores uidetur habere fructus uirtus,q̃ æquitas, atq; iustitia,quæ magis alijs, q̃ sibi prodest,utilitates suas negligit, cōmunia emolumenta pręponens. Pleriq; Euphratem ἀπὸ τοῦ εὐφραίνεσθαι dictū putāt, hoc est a lętando,eo qđ hominum genus nullo magis, q̃ iustitia,& æquitate lętetur. Hieronymus autem interpretatur Euphratem frugiferū,siue crescentem.Sunt qui non nisi Allegoricę hęc flumina e paradiso effluere autument,nec id aliter uerū esse uideāt.Sed Augu. credendū potius, qui exponēs z.cap.Geneseos sic de horū fluminū ortu scriptū reliquit. Debemus hęc prius ad literā accipere,nec figuratā tantū locutionem putare, sed & res esse, & aliquid significare.Quo etiā loco soluit,quæ in contrariū adduci solent. Qui ultra literalem sensum allegoriam quærunt,adeant Ambrosiū Gregoriū,& Isidorū, in eius loci expositione.Itē Hieronymū de locis Hębraicis.Qui dicunt Tigrim,& Euphratem uno fonte nasci,Moysen authorē secuti uidenť, ut Boetius de Consu.Philosophiæ libro quinto.

Tigris,& Euphrates uno se fonte resoluunt,
Et mox ab iunctis dissociantur aquis.

Idem & Lucanus tertio Pharsalię sentire uideť,cū inqt.

Quaq; caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates,quos non diuersis fontibus edit
Persis &c.

Nec obstat ijs,quod tertio Bibliothecæ lib.Diod.prodit,Tigrim,& Euphratem distare ab inuicem stadijs mille,& quingentis.Nā(ut Augustinus,Beda,& cū ijs plures tradunt)hæc duo flumina plerisq; locis sub terras eunt,& post longos tractus erumpunt,ubi tanq̃ suis fontibus nota esse perhibenť,quēadmodū & flumina quędā alia sępe faciunt.Hinc euenit ut Geographi nō eundem ortum ijs fluminibus tribuant.Quidā enim Euphratē oriri aiunt in præfectura Armeniæ maioris.Alij in monte Aba.Licinius Mutianus sub radicibus montis,quē Capotē appellāt,supra Zymarā duodecim milibus pass. b ℭ Receptis aliquot amnibus.)Veluti sunt, Lycus,Arsania,Arsanus &c. c ℭ Plurimas gentes.)Prælabitur enim per Armenios,Cappadocas,Syros,Arabas,Meroꝝ regionē, Comaginē mediā,Gordianoꝝ terras,Parctanos.Lege Ply.Strabonē,Melā Pom.Ptol.item cęteros.De Babylonia quondam Caldęoꝝ capite,infra ultimo libelli huius capite. d ℭ Mesopotamiā opimat.) Interpres Dionysij appositæ μεσοποταμίαν Mediamnem transtulit in Latinum.

Hoc tamen omne solum,fluuius quod cingit uterq;
Indigenæ populi pro re dixere Medamnem,
Quod medias amnes has terras flumine cingunt.

ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ποταμοῦ.i.a medio & flumine.Idem scribunt Curtius lib.5.Arrianus in septio. Diodorus in tertio, de Tigri,& Euphrate loquens.Dilati(inquit)per mediā, & Paretanos descendunt in Mesopotamiā, quam undiq; circumdantes regioni nomē indiderunt.Deinde per Babyloniā fluentes,in mare Rubrū deferuntur.Vides ex ijs Diod.uerbis,Tigrim,& Euphratē in mare Rubrū defluere, quod Herodotus in Clio.Q.Curtius in quinto,& cū ijs plures indubie tradiderunt.Arrianus in septimo,& Ptolemęus ca.18.quinti Tabularū Asiæ tertia,& quarta.Et Solinus hoc eodē capite scribunt dicta flumina mare Persicum influere.Nearchus(ut idem Arrianus refert)prodidit, ab ostio Euphratis usq; Babylonē,tria milia,& trecenta stadia contineri.Sunt,qui Euphratem in nullū effluere pelagus autument,sed in paludem quandā eius partem maximā dilabi, rursusq; in terra sui finem recipere.

DE EVPHRATE, ET TIGRIDE FLVminibus, deq; uarijs gemmarū generibus. CAP. L. a

EVphraten [a] maior fundit Armenia, ortus supra Zimarā sub radicibus mōtis, b
quem Capoten accolæ nominant Scythis proximū. Hic receptis in se aliquot [b] amnib⁹ c
conualescit,& stipatus conuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quem apud Eligeā scindit, resistat licet duodecim milibus passuum latitudine, longisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiam læua relinquit. Deinde prælabēs plurimas [c] gentes Babyloniā quondā Chaldęorū

a caput diuidit. Mesopotamiā [d] opimat annuæ inundationis excessibus, ad instar Aegyptij [a] amnis terris superfusus, [b] inuecta soli fœcunditate. Iisdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, so-
b le scilicet in parte Cancri uicesima constituto. Tenuatur cū iam Leone decurso ad extima Virginis curricula facit transitū. Quod [c] Gnomonici similibus parallelis accidere contendūt, quos pa-
c res, & cœli, & terrarū positione æqualitas normalis efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumina ad modulū eiusdem perpendiculi constituta, licet e diuersis manent plagis, easdem incremen-
d ti causas habere. DE Tigride quoq; hoc [d] loco dicere par est. In Armeniæ [e] maioris regione caput tollit mire q̄ lucido, conspicuoq; fonte in loco edito, [f] qui Elongosine nominatur. Nec tamē
e ab exordio statim tot⁹ est. Primū pigre fluit, nec cum suo nomine. At cū fines Medorū inuectus est, Tigris statim dicit̄. Ita enim Medi nominant

Hęc Philostratus retulit lib. primo. Mirum & illud est quod de Euphrate primo belli Persici Procopi⁹ refert. Euphrates (inquit) fertur ab initio in quendā pronū locum, longeq; procedens postea latitat, nō qđ sub terrā ingrediatur, sed mira quadā causa. Etenim super aquam eius limus fit altus longitudine stadijs quinquaginta, latitudine uiginti, adeoq; durescit, ut tangentibus nihil aliud, q̄ continēs esse uideatur, super quo & pedites, & equites secure contingit ambulare. Currus item plures cotidie. Super eodē calami quoq; numerosi nascuntur, qui ab accolis singulis annis uento secundo flante usq; ad radices comburunt, ne uia prętereuntibus impediant &c. De Mesopotamię fertilitate idem Dionysij interpres. Agricolis pariter, pastoribus (atq; feracem Vbere nam lęto &c. Lege Plynium ca. 17. &. 18. uoluminis. 18 naturalis historię. a ℂ Instar Aegyptij amnis.) Verba Plynij sunt ex ca. 18. lib. decimioctaui. Similis ratio, sed fęlicitas maior Babyloniæ Seleuciæ / Euphrate atq; Tigri restangnantibus, quoniā ibi rigādi modus manu temperatur. Cap. autem 17. eiusdem uoluminis Limum (inquit) nō inuehunt Euphrates, Tigrisq; sicut in Aegypto Nilus. Nec terra ipsa herbas gignit. Vbertatis tamē tātę sunt, ut sequenti anno sponte restibilis fiat seges, impressis uestigio seminibus. Fertilitatis causam Curtius affert humorē qui ex utroq; amne manat toto fere solo per uenas aquarū resudante. Arrianus lib. 7. scribit Euphratē per altiora excurrere, ubiq; ripis ęqualem, multas fossas ab eo deriuari, alias quidem perennes, ex quibus accolæ utrinq; cāpos irrigāt, alias tēporarias esse. Raros in his locis himbres cadere. Quapropter (inquit) & uadosus est, & haud magnā uim aquarū uehit. b ℂ Terris superfusus.) Sunt codices, qui sic habeant. Terras contegēs, inuecta soli fęcunditate. c ℂ Quod Gnomonici similibus parallelis.) Arguit̄ incuriæ hic Solinus, qđ crediderit Euphratem instar Aegyptij Nili, ijsdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, soli fœcunditatem inuehere, non aliā ob causam, quā Gnomonici reddant, id scilicet similibus parallelis accidere, quos pares & cœli, & terrarū positione ęqualitas normalis facit lineę &c. Nō asserit hoc Solinus, sed id Gnomonicos contendisse refert. Præterea quis neget alicubi Nilū, & Euphratem sub eisdē parallelis sitos esse? Nec uerū est, immo plerumq; falsum horū, uel aliorū fluminū augmentū, semper in ipsorū fontibus quęrendū esse. Quid si tam Nili, q̄ Euphratis augumenti causam eā esse putemus, quā Thales, & secū plures reddiderunt, qđ uidelicet uenienti flumini obuij quidā uenti aduerso spiritu cursum descendentis impediant. Aut arenis, quas cū fluctibus littori applicant (ut Mela inquit) ostia obducant. Ephorus Nili augmenti causam tradit, q̄ Aegyptus tota, ęstate laxetur, & ueluti undarū uim quandā exudet. Hęc nō minori ratione in Euphrate, q̄ in Nilo poterunt reperiri. Retulimus præterea parū ante. Nilū, & Euphratem idem omnino habere principiū, quod in Paradiso Moysi testimonio ortū habeant. Sicq; hæc duo flumina, ad modū eiusdem perpendiculi constituta. d ℂ De Tigride quoq;.) Plynius cap. 27. scribit Tigri flumini a uelocitate nomen inditū. Ita enim (inquit) appellant Medi sagittam. Diuus Hieronymus in lib. de locis Hębraicis uocari ait hoc nomine propter uelocitatem instar bestiæ nimia pernicitate currentis. Fluuius hic de Paradiso exiens iuxta scripturæ fidem, pergensq; cōtra Assyrios, & post multos circuitus (ut uult Iosephus) in mare Rubrum influit. e ℂ In Armeniæ regione caput tollit.) Oritur Tigris (inquit Plynius) in regione Armeniæ maioris, fonte cōspicuo in planicie. Loco nomen Elongosine est, ipsius, qua tardior fluit Diglito &c. f ℂ Edito loco.) Videtur legendū, haud edito loco. Plynius ca. 27. lib. sexti. Orit̄ in regiōe Armeniæ maioris fonte cōspicuo in pla-

sagittam. Influit in Arethusam[a] lacū omnia pondera sustinentē. Cuius pisces nunq̄ se alueo[b] Tigridis immiscent, sicut nec amnici pisces in stagnum transeūt Arethusę, per quem dissimilis colore, & uolucri meat cursu. Mox Tauro resistēte[c] in profundum specū mergitur, quem subter labēs in altero eius latere apud Zoroandā emicat, uluas, & purgamenta plurima secum trahēs. Deinde identidē absconditur, rursusq; redditur. Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Mesopotamiam amplectitur. Amnem nobilissimum Choaspen[d] accipit, Euphraten defert in sinū[e] Persicū. Quęcunq; Euphratem bibunt gentes, diuerso nitent lapide. Zmilaces[f] in ipso Euphratis alueo legitur, gēma ad imaginē marmoris Proconesi, nisi qđ in medio umbilico lapidis istius, glaucū uelut oculi pupula internitet. Sagda a Chaldæis[g] ad nos usq; pfluxit haud facilis repertu, ni (ut perhibēt) ipsa capessendā se daret. Nāq; ingenita spiritus efficacia supmeantes naues e profundo petit, & carinis ita tenaciter adcorporatur, ut nisi abrasa parte ligni ægre separetur. Ea Sagda apud Chaldæos propter effectus, quos ex ea sciunt, habetur loco principe, cæteris propter gratiā magis complacet iucundissime uirēs. Myrrhites[h] Parthis familiaris est. Hūc si uisu æstimes, Myrrhæ color est, & nō habet qđ afficiat aspectū. Si penitus explores, & attritu incites ad calorē, spirat Nardi suauitatē. In Perside lapidū tāta copia est, tantaq; diuersitas, ut longū pene sit ipsis uocabulis immorari. Mitridax[i] sole percussa coloribus mi-

nicie. Loco nomen Elongosine est &c. a ¶ In Arethusam.) Plynius c. 106. secundi, & ca. 27. sexti hunc lacum Aretissam uocat. Strabo Arsenem, & Thopitin. Dionysius poeta Thonitin. Nata confusio (inquit Hermolaus) qđ utrumq; stagnū Tigris amnis transuectus in cuniculos, specusq; mergitur. Ptolemęus in Armenia maiori tria ponit stagna, Lychnitin, Arissam, Thospitin ab urbe Thospia, siue qđ idem est Thopitin. b ¶ Nunq̄ se alueo Tigridis.) Ex Plynio & hoc a principio capitis. 27. li. sexti. c ¶ Tauro resistente. Plynij uerba/unde sumpsit Solinus sunt hęc. Transuectusq; occurrente Tauro monte, in specu mergitur, subterq; lapsus, a latere altero eius erupit. Locus uocatur Zoroanda. Eundē esse manifestū est, qđ demersa perfert &c. d ¶ Choaspen accipit.) Vetusti Solini codices ferme omnes Hidaspen habēt, sed ex Plynio ca. 27. lib. sexti Choaspen legi cōuenit. Postea (inquit) recipit ex Media Choaspen, atq; (ut diximus) inter Seleuciam, & Ctesiphontem uectus in lacus Chaldaicos &c. e ¶ Euphraten defert in sinū Persicū.) Plynius eodē, quē modo citauimus loco Mox (inquit) uasto alueo profusus dextera Characis oppidi infertur mari Persico decimo ore &c. Herodotus primo, & sexto uoluminibus. Diodo. lib. 3. Q. Curtius lib. 5. Diuus Hieronymus. Iosephus cap. 2. primi Antiquitatū, & plures alij, asserunt Tigrin amnem non in sinū Persicū, sed in mare Rubrū inferri, sicut de Euphrate hoc eodem capite recensuimus. f ¶ Zmilaces.) Sic ex Plynio legendū est ca. 10. li. ultimi. Zmilaces (inquit) in Euphrate nascitur. Proconneso marmori similis, medio colore glauco. DE Proconneso marmore Ply. ca. 32. li. quinti. Id alio nomine Cyzicenū marmor uocitant. g ¶ Sagda a Chaldęis.) Huius lapidis paucis meminit Plynius ca. 10. ultimi uoluminis. Solini sententiam nouē carminibus Marmodęus Gallus cōplexus est, tit. 54. eius libelli, quē de lapidibus pretiosis scriptum reliquit. Albertus uocū prorsus indiligens Sardā nominat, secūdo de Mineralibus uolumine. h ¶ Myrrhites.) Nomen habet, quoniā colore, odoreq; Myrrhæ persimilis sit. ἀπὸ τῆς μύῤῥας. De quo Plynius cap. 10. lib. ultimi. Myrrhites (inquit) Myrrhę colorem habet, faciemq; minimę gemmę unguenti odorē attrita, etiam Nardi. Interpres Dionysij.

Myrrhitenq; bonum Nardi cum reddit odorem. i ¶ Mitridax.) Apud Plynium nō Mitridax, sed Mitrax scriptum est ca. 10. lib. ultimi. Mitrax (inquit) Persis accepta est, & Rubri maris montibus multicolor, contra Solem uarie refulgens. Sed siue Mitridax, siue Mitrax nuncupetur, certum est a Mitra

a cat uarijs. Tecolithos [a] nucleo oliuæ similis sper-
nitur/cum uidetur, sed remedijs bonus uincit a-
liorꝝ pulchritudinem. Solutus quippe, & haust⁹
pulsis calculis renū dolores, ac uesicę leuat. Am-
b mochrysos [b] arenis auro intermixtis, nunc bra-
ctearum, nunc pulueris habet quadrulas. Aeti-
tes [c] & fuluus est, & tereti positione, alterum la-
pidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sono-
c rus est, cum mouetur, quamlibet tinnitum illum
non internū scrupulū facere, sed spiritum scien-
tissimi dicant. Hunc Aetitem Zoroastres præ-
fert omnibus, maximãq; illi tribuit potestatem.
d Inuenitur autem in nidis aquilę, aut in littoribus
oceani. In Perside tamē plumus. Subnexus spem
uteri defendit a fluxib⁹ abortiuis. [d] Pyrrhites ful-
uus est, teneriq; se uehemētius non sinit, ac si qñ
e artiore manu premitur, digitos adurit. Chalazi-
as [e] grandinis, & candorem præfert, & figuram,
duritia robustissīa, & inuicta. Echites [f] uipereas

idest a Sole nomē habere. Scribit Lactantius Papinij interpres in fine primi Thebaid. Apollinē, siue Solem, a diuersis gentibus uarijs appellari nominibus. Apud Achemenios Titana, apud Aegyptios Osirim, apud Persas, ubi in antro colitur, Mitrā. Ab effectu igitur Mitræ. i. Solis nomen inditū. a ℭ Tecolithos.) Quasi calcularis lapis, τέκοσ calculus, λίθοσ lapis. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi. Tecolithos (inquit) oleę nucleo similis uidetur. Neq; est gemmæ honos, sed lingentium calculos frangit, pellitq;. Dioscorides li. quinto, idest ca. 901. Iudaicū lapidē nuncupat. Nomen (inquit) a gente, cui nascit̃ grandis, effigie candidus, speciosusq;, respondentibus ordine quodam lineis tā exacte, ut manu, & torno ductæ uideri possint. Diffuso fatuus sapor, magnitudine ciceris, ut collyrium ad coticulas. Si cū aquæ calidę cyathis ternis bibat̃, urinæ difficultatibus auxilium præstat, calculosq; in uesica frāgit. Hæc Diosco. Eum frangere calculos a Galeno falsum existimatur. Ab Alberto. 2. Mineraliū libro Cegolites dicitur, sed ei nominum nulla cura. Auicenna tractatu sexto quinti Canonis refert plurima calculorum remedia. Solini de hoc lapide sentētiam eleganter satis refert Marbodęus tit. 44. de lapidibus. b ℭ Ammochrysos.) Græcis ἄμμοσ, καὶ ἄμμοσ arena dicit̃. χρυσόσ aurū, lapidi nomē inde datum, qđ aurearū arenarum speciem prę se ferat. Ply. c. xi. libri ultimi. Arenarū similitudo est in Ammochryso, uelut auro arenis mixto. c ℭ Aetites) Ab aquila, quā Græci ἀετὸν uocitant, qđ in aquilarū nidis reperiatur. Quæ de Aetite lapide scribit Plynius, in Indice super eū authorē in unū redegimus. Ascribā tamen Diosco. ex lib. 5. uerba. Aetites lapis (inquit) ceu pręgnans, intusq; uelut in aluo alterū lapidē habens, sonū si quatias remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, læuo brachio suspensus partum continet. Sed cum in eo sunt, ut pariant translato eo ad femur citra dolorē soluentur. Deprehendi & furta illo pręedicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit porrectus furi, cōmanducatusq; transmitti nō poterit &c. Hinc elegans prouerbiū sumi conueniet. Aetiticus panis huic porrigendus. In hominē, cui furandi uitium natura sit insitū. Hunc lapidem quidā Gagiten nominant. Strabo Gangiten, inq; Armenia repertū tradit, quo serpētes fugant̃. Notatu dignū est, qđ secundo uitæ Apollonij Philostratus refert. Aues quoq; (inquit) quis non uideat pullorꝝ causa multa facientes uelut Aquilas, ac Ciconias? Quæ nunq̃ nidos extruūt, quin lapides illis imponāt. Hæc quidē a se Aquilinū uocatū, illa uero Lychnitū appellatū. Propterea, qđ facem adhibent ut oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent. Ab Alberto more suo Ethices nuncupatur. d ℭ Pyrites.) Ab effectu gemmæ nomē inditū. i. ἀπὸ τοῦ πυρόσ. i. ab igne, qđ teneri se uehementius non sinat, aduratq; digitos siquando artiori manu premi contingat. Ply. ca. xi. lib. ultimi. Pyrites (inquit) nigra quidē, sed attritu digitos adurit. Eius naturā quatuor uersibus exprimit Marbodęus. Cui fuluus color est, cui nomē ab igne Pyrites &c. Est etiā lapidis genus, de quo æs perficitur, de quo Plynius cap. 19. tricesimisexti naturalis historæ. Itē Diosco. lib. 5. idest cap. operis totius. 979. si capitum numerum bene correxeris. e ℭ Chalazias.) Suut qui Chalaxias scribant, sed si ethimologiā seruemus per z nō x scribendū uidetur. Nā ἀπὸ τῆσ χάλαζησ sumptū nomen, idest a grandine, qđ grandinis candorem, figuramq; plurimū immitetur. Ply. ca. xi. tricesimiseptimi nat. historiæ. Chalazias (inquit) grandinū & colorem, & figurā habet, adamantinæ duritie. Narrāt etiā in ignem additę manere suū frigus.

Marbodęus.

Est quę candorem fert grandinis, atq; figuram Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma,

habet maculas. Dionysias [a] fuscus est rubentibus notis sparsus. Idem si aquæ mixtus conteratur, uinum flagrat, & quod in illo odore mirificum est, ebrietati resistit. Glossopetra [b] deficientibus lunis cœlo cadit. Linguæ similis humanæ, non modicæ (ut Magi ferunt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putant. Solis gemma [c] percandida est ad speciem fulgidi syderis, rutilosq; ex se iacit radios. Veneris crinis [d] nitet nigro, intenis ductibus ostentans ruforũ criniũ similitudinem. Selenites [e] translucet fulgore candido, melleoq;, continens lunæ imaginẽ, quem iuxta cursum astri ipsius perhibent diebus singulis uel minui, uel augeri. Meconites [f] papauera exprimit. Myrmecites [g] reptantis formicæ effigie notatur. Calcophtongos [h] resonat ut pulsata æra. Pudice habitus seruat uocis claritatem. Siderites [i] a contemplatione ferri nihil dissonat. Verũ maleficus quoq̃ inferat discordias excitat [k] Phlo-

Cuius naturæ uis tanta probatur, ut omni Tempore frigida sit, nulloq; calescat ab igne. Miranda passim Alberti licentia, qui hunc ipsum lapidẽ Gelosiã asserit nuncupari. f ℭ Echites.) Plures gemmæ sunt, quæ ab animalibus sortiuntur cognomina, ut Carcinias, Scorpites, Scarites, Triglites, Aegophthalmos, Geranites, Hieracites, Aeatites, Myrmecites, & sexcentę aliæ huius genus. Sic etiã Echites a uipera nomen habet, quę Gręcis ἔχισ dicitur, & ἔχιδνα, sed prior mas, sequens fœmina est. a ℭ Dionysias.) A Dionysio uini repertore nomen inditum. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Dionysias (inquit) nigra, ac dura mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietate resistere putatur.

Nigra micat rubeis Dionysia (consita guttis,
Hanc in aqua tritam uinũ fla(grare locuntur,
Et tamen ebrietas ipsius odore (fugatur,
In quo naturæ solito nihil ordi(ne currit
Dum lapis e lympha uini pro(ducit odorem,
Quamq; citare solet uinũ fu(gat ebrietatem.

b ℭ Glossopetra.) A linguæ similitudine nomẽ habet, i. ἀπὸ τῆσ γλώσσησ, hoc est, a lingua. Ply. cap. 10. tricesimiseptimi nat. historiæ. Glossopetra linguę similis humanæ. In terra non nascitur, sed deficiente luna, cœlo decidere, & lenocinanti necessaria creditur. Quod ne credamus pmisi quoq; uanitas facit. Ventos enim ea comprimi narrant. c ℭ Solis gemma.) Effectu Soli hic lapis similis. Vnde est nomen. Plynius ca. 10. ultimi. Solis gemma candida est (inquit) & ad speciẽ syderis in orbẽ fulgentes spargit radios. d ℭ Veneris crinis.) Ob pulchritudinẽ nomen inditũ uideri potest. De quo Plynius eisdẽ lib. & capite. Veneris crines (inquit) nigerrimi nitoris continẽt in se speciẽ rufi crinis. e ℭ Selenites.) A luna nomen inditũ, quæ Gręce σεληναῖα, καὶ σελήνη dicitur. σελασ καὶ σελέασ iubar, splendor, quasi lunæ iubar, & splendorẽ dicas. Sunt qui eũ Aphroselenon, quoniã noctu inueniatur plenus luna crescente. Diosco. ait eum nasci in Arabia, Translucereq; ex candido, ponderis exigui. Docet eodem loco, idest cap. 995. qualis sit eius utilitas. Illud mirũ quod eo arbores fertiles fieri uidẽtur, si uinctum eũ contineant. Mira de eodem refert Marbodęus, quẽ corrupto uocabulo immitatur Albertus. 2. de Mineralibus libro. Vide Plyniũ ca. 10. tricesimiseptimi nat. histo. f ℭ Meconites.) Dictus Meconites, qđ papaueri plurimũ assimiletur. Gręci enim μήκωνα papauer nominant. Eadem omnino uerba cap. 10. tricesimiseptimi reperies apud Plyniũ. g ℭ Myrmecites.) A formica, q̃ Gręce μύρμηξ dicitur, nomen habet. Plynio Myrmecias dicta. Habet enim (inquit) eminentias similes uerrucis. Verrucas autem Græci μυρμηκίας, ἢ μυρμηκίασ uocitant. Non uideo cur quidã Myrmictes reposuerint. h ℭ Chalcophtongos.) Ab ære, & sono cõpactũ nomen, latine ęrisonũ diceremus. Gręci enim χαλκόν æs, φθόγγον sonũ nũcupant. Apud Plyniũ Chalcophonos passim legitur, consimili tamen significatu ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ, καὶ φωνῆσ, ἢ φωνέω, ueluti æriuocũ dicamus. Verba Plynij ex cap. 10. tricesimiseptimi naturalis historiæ sunt hæc. Chalcophonos (inquit) nigra est, sed illisa æris tinnitum reddit, Tragędis ut suadentur gestanda, potest & alia nominis esse ratio, quoniã/ut ait Solinus/pudice habitus seruat uocis claritatem. i ℭ Siderites.) A ferro, cui plurimũ similis est/nomẽ habet. Græce enim ferrũ σίδηροσ dicitur. De eo lapide Plynius ca. 10. tricesimiseptimi. Sideritis ferro similis, & litigio illata discordias facit, quęq; nascitur in Aethiopia. k ℭ Phlogites.) A flamma lapis iste nomen habet, quæ Gręce φλόξ dicitur. Ostentat enim intra se (inquit Solinus) quasi flammas æstuantes. Hanc gemmã, ni fallor, Plynius cap. xi. lib. ultimi Phlegontidem nominat, a uerbo φλέγω, i. ardeo nomen trahens. Quare uel hic, uel apud

nel apud Plynium dictio deprauata esse uidetur. In ueteribus Solini exemplaribus, plerũq; Flogites/ scriptum inuenies. a ℭ Anthracias.)Apud Plyniũ cap.xi.lib.ultimi Anthracitis legitur, non Anthracias.In Anthracitide(inquit)scintillæ discurrere aliquando uidentur.A pruna nomẽ sumptum, quam ἀνθρακιάν, ἢ ἀνθρακίδα Græci nominãt. Potest & a carbone.i.ἀπὸ τοῦ ἀνθράκου fuisse nomen inditum. b ℭ Enydros.)Gręcis ἔνυδρος aquosus, uel aquatilis dicitur.Plynius ca.xi.li.ultimi.Enydros semper rotunditatis absolutæ, in candore est leuis, sed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor. Huius dictionis nõ aspiranda media, si Gręcã literaturã seq uolumus.

a gites ostentant intra se quasi flammas ęstuantes. Anthracias [a] coruscat uelut sintillantibus stellis. Enydros [b] exudat, ut clausam in eo putes fontaneam scaturiginem.

b

DE CILICIA, ET ANTRO CORIcyo, Deq; monte Tauro. CA.LI.

c Ciliciam, [c] de qua agitur, si ut nunc est, loquamur, derogasse uidebimnr fidei uetustatis. Si terminos sequimur, quos habuit olim, absonũ est a contemplatione rerum

d præsentiũ. Ergo inter utrãq; culpam, factu optimũ est, amborũ temporũ statum persequi. Cilicia antea usq; ad Pelusium [d] Aegypti pertinebat Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia

e sub imperio Cilicum constitutis. Mox ab Assyrijs subacta [e] in breuiorem modũ scripta est. Plurima iacet campo, [f] sinu lato recipiens Issicum mare a tergo montium Tauri, & Amani iugis clausa. A Cilice [g] nomen trahit, quem ætas

CILICIAM, de qua.)Qualis sit Cilicię situs, & quibus finibus terminetur, docet Ptolemęus ca.8.libri quinti, & prima tabularum Asiæ. Ammianus.14.historiarum uolumine.Superatis(inquit) Tauri montis uerticibus, qui ad Solis ortum sublimius attollunt, Cilicia spatijs porrigitur late distinctis.Diues bonis omnib⁹ terra, eiusq; lateri dextro anexa Isauria est &c.Q.Curtius.3.gestorũ Alexandri libro.Ciliciam eleganter describit ijs qdẽ uerbis.Perpetuo iugo montis asperi, ac prerupti Cilicia (inqt) includitur.Quod cum a mari surgat, uelut sinu quodam, fluxuq; curuatum, rursus altero cornu in diuersum littus excurrit.Per hoc dorsum, q̃ maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus, & perangusti sunt, quorũ uno Cilicia intranda est.Campestris eadem qua uergit ad mare.Planiciem eius crebris distinguẽtibus riuis &c.Ciliciũ gens(ut primo de Diuinatione scribit Cicero(uolatus auiũ, cantibusq; certissimis signis declarari res futuras putat.Mos eorũ in bellis fuit, ut pro scutis paruulas galeas e crudo bouis corio factas, laneis uestibus induti. Bina singuli iacula gestantes ensem machęrę Aegyptiacæ persimilẽ, Xerxi Græcis bellũ mouenti, centũ naues tribuerunt, quod & Herodotus lib.7.annotauit.Inter cętera uitia Cilicibus tũ mendacium, tũ furacitas solent ascribi.Hinc ex utroq; natum Adagium.κίλιξ οὐ ῥᾳδίως ἀληθένει.Cilix non facile uerum dicit.Item Plautus in Trinummo.Latrocinatũ aut in Asiã, aut in Ciliciã ibit. d ℭ Vsq; ad Pelusiũ.) Varijs temporibus, uarie facta est regionũ diuisio, id quod ex Sex.Rufo licet agnoscere. e ℭ Ab Assyrijs subacta.)Diod.Siculus Ethesiã historicũ secutus scribit Ninum primũ Assyriorũ regẽ imperio suo subiecisse omnes maritimas, ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, & interiorẽ Syriam, Ciliciam, Pamphiliã, Lyciam, Cariã, Phrygiã, Mysiam, Lydiã, Troada, & Phrygiã, quæ est supra Hellespontũ &c.Iustinus etiam lib.primo ex Trogo refert, eundẽ Ninũ primũ intulisse bella finitimis gentibus, rudesq; adhuc ad resistendũ populos, ad Libyæ usq; terminos perdomuisse. Idem scribit Augustinus ca.z.decimioctaui Ciuitatis dei.Herodotus pręterea in Clio tradit Crœsum Lydiæ regẽ, inter alias nationes.Cilices etiam subegisse. f ℭ Plurima iacet campo.)Strabo lib.14.diuidit Lyciam, quæ extra Taurũ est, in Liciam Tracheã, & campestrẽ.Gręci enim τραχέα asperũ dicunt, & τραχῶνα saxosum locũ. Trachea orã maritimã perangustam habet, & nullũ, uel raro locũ planũ. Et Taur⁹ imminet male habitatus, usq; ad latera Borealia, q̃ circa Isauria sunt, & Homonades, usq; in Pisidiam. Eadem Trachiotis dicitur, & incolæ Trachiotę.Campestris uero a Solis Tarso Issum usq; pertendit. Hęc regio magna ex parte cãpis, & locis optimis abundat. g ℭ A Cilice nomẽ trahit)Iosephus ca.xi. 1.Antiqtatũ tradit Ianũ Iaphet filiũ tres habuisse filios, quorũ uni Tarsis nomẽ fuit.Is a se Tarsos populos appellauit, Sic enĩ(inqt) antiqtus Cilicia uocabaẽ.Scribit Herod.li.7.Cilices a Cilice Phœnice Age-

pristina pene ultra æuum memoriæ abscondit. a
Hunc aiunt Phœnice ortum, qui antiquior [a] Ioue de primis terræ alumnis habetur. Matrem urbiũ habet Tharson, [b] quam Danaes proles nobilissima Perseus locauit. [c] Hanc urbẽ intersecat Cydnus amnis. Hunc Cydnũ, [d] alij præcipitari Tauro, alij deriuari ex alueo Choaspis tradiderunt. b
Qui Choaspes ita dulcis est, ut Persici reges [e] q̃diu intra ripas Persidis fluit, soli sibi ex eo pocula uendicarint, & cũ eundũ foret pegre, aquas ei⁹ secũ uectitet. Ex illo igit̃ parẽte Cydnus mirã trahit suauitatẽ. Quicqd candidũ est Cydnũ gentili lingua Syri dicunt, unde amni huic nomẽ datũ. c

noris filio cognominatos esse, quom antea Hypatei (inquit) dicerentur. Diuus Hieronymus Ciliciã interpretatur. Cœtũ, luctum, assumptionẽ, uomitum, uocationẽq; lamentabilẽ. a ¶ Antiquior Ioue.) Si fabulis creditur, eisdem cũ Ioue ætatis. Cilix enim Agenoris filius, Cadmi frater, missus a patre ad Europam sororẽ a Ioue raptam inuestigandã, ueritus patrẽ, qđ eam nõ repererit, hanc ipsam regionem occupauit, quã tandẽ de suo nomine Ciliciã nominauit. Patet ergo eodem cũ Ioue tempore floruisse. Potuit autẽ annosior esse Ioue. b ¶ Matrem urbium habet Tarson.) Matrem urbium uocat tũ ob eius uetustatem, tum ob excellens in ea urbe studiũ. Tantum (inquit Strabo) Tarsensibus studium circa philosophiã fuit, & alias disciplinas, q̃ in corona uersantur, ut Athenas, & Alexandriã superarent, & siquis alius loc⁹ dici potest, in q̃ scholæ, & philosophiæ exercitationes fuerint. Sed hoc uno plurimũ excelluit, qđ hic indigenæ discunt, peregrini uero nõ multi huc adueniunt &c. Viri ex ea urbe illustres fuere. Ex Stoicis, Antipater, Archelã⁹, & Nestor, & duo Anthenodori. Hor̃ alter Catonis familiaris, alter Cæsaris dictatoris præceptor. His omnib⁹ multo excellentior Paulus ille Apostolor̃ maximus, & doctor gentiũ, quo uno quantũ CHRISTI ecclesia profecerit, notius est, q̃ ut hoc loco recensendum sit. c ¶ Perseus locauit.) Strabo lib. 14. Arrianus li. gestor̃ Alexandri secundo. Eusebius lib. tempor̃ scribunt Sardanapalum ultimũ Assyrior̃ regem una die condidisse, idq; in eius monumẽto Assyrijs literis insculptum ijs quidem uerbis, Sardanapalus Anacindaraxis filius, Anchialem, & Tarsum una die condidit, ede, bibe, lude, &

Cum te mortalem noris, præsentibus exple
Delicijs animum, post mortem nulla uoluptas &c.

Alior̃ sententia est (ut idem Stra. refert) Tarsum esse Argiuor̃ opus, quos Io quærentes illuc nauigasse, condidisseq; Tarson ipsam urbem. Dionysius poeta a Bellerophonte eam urbem conditã sentire uidetur. Vnde & a Pegaso eius equi planta urbi nomen datũ, idest, ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ. i. ab ungula. Dionysij uersus Auieno interprete hi sunt.

Cydnus item mediæ discernit mœnia Tarsi,
Pegasus hoc olim suspendit cespite sese,
Impressęq; solo liquit uestigia calcis,
Esset ut insigni reuoluta in sęcula semper
Nomen humo, clari post ultima Bellerophontis.

Fuisse autem Tarsum a Perseo conditã, scribũt cũ Solino Ammianus. 14. Historiarũ lib. & Lucanus tertio Pharsaliæ. Alia de ea urbe in Cõmentariolo nostro super eum Dionysij locũ, paucis annotauimus, super illud. Flexilis & Cydnus, dirimit qui flumine Tarson. Sed ne scriptores in ea re contrarij uideanẽ, intelligendũ eor̃ alios de prima urbis fundatione, reliquos uero de instauratione, uel ampliatione eiusdem intellexisse. d ¶ Hunc Cydnũ.) Strabo lib. 14. Tarson (inquit) Cydnus mediã perfluit, iuxta gymnasiũ iuniorũ. Eius ortus nõ procul est, alueus uero per profundã uallem illatus recta in urbem egredit̃. Aqua est rapidissima, & frigida, quapropter hominibus, ac bestijs auxiliatur, quæ neruos crassiores habent. Q. Curtius lib. 3. Cydnus (inquit) inclytus amnis, nõ spatio aquarũ, sed liqre memorabilis. Quippe leni tractu e fontibus labẽs puro solo excipitur. Nec torrentes incurrunt, qui placide manantẽ alueũ turbent. Itaq; incorruptibilis idemq; frigidissimus. Quippe multa riparũ amænitate inumbratus, ubiq; fontibus suis similis in mare euadit. Ex Tauro monte eũ oriri, tradit Arrianus. 2. gestor̃ Alexandri lib. Ply. ca. 2. tricesimiprimi naturæ hist. dicit eũ amnẽ podagris mederi. Idẽ scribit Vitruuius in. 8. Nõ lego apud nobilẽ quempiã autorem Cydnũ amnem, ex Choaspis alueo deriuari. e ¶ Persici reges.) Herodotus libro primo de Cyri regis exercitu. Ducit rex (inquit) magnum exercitum probe domi comparata re frumentaria, atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaspe Susa præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaspis aquam decoctam, & in argentea uasa diffusam ferentes. Permultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocumque ille proficis-

a Tumet uere cum niues soluuntur, reliqua parte
anni tenuis est, & quietus. Circa Corycũ [a] Ciliciȩ
crocum plurimũ, [b] optimũq́ꝫ, det licet Sicilia, det
Cyrena, det & Lycia, hoc primum est. Spirat fla-
b grantius, colore plus aureo est. Succi ope citius
proficit ad medelã. Ibi Corycus oppidum est, &
spec⁹, [c] qui montẽ impositũ mari a summo cauat
uertice, patulus hiatu amplissimo. Nã deiectis la
c teribus in terræ profundũ, nemoroso orbe am-
plectitur mediam inanitatẽ, uirens introrsus lu-
cis pendentibus. Descensus in eũ per duo [d] milia
& quingentos passus nõ sine largo die, hinc in-
d de fontiũ assidua scaturigine. Vbi peruentũ ad
ima primi sinus, alter rursum specus panditur.
Quod antrũ latis primũ patet faucibus, postmo-
dum in processu per angustias obscuratur. In eo
e sacrum est [e] Iouis fanum, in cuius recessu intimo
Typhonis Gigantis [f] cubile positum accolæ cre-

citur. Meminit Ausonius de Burdegala scribens. Impia iam dudum &c. Similia scribit Ply. ca. 3. tricesimiprimi nat. histo. ut cap. 46. retulimus. a ℭ Circa Corycũ.) Coricos authore Ply. ca. 27. lib. quinti nomen tũ oppidi, tũ portus, tũ deniq́ꝫ specus Ciliciæ. Sunt & loca alia nominis eiusdẽ. Antrum quoq́ꝫ Parnasi montis Coryciũ nymphis sacrum. Vnde & Corycides dictȩ sunt ab Ouidio Transformationum lib. primo. Meminit Herodotus in Vrania. Plura Stephanus de Vrbibus. In Coryco monte (ut Ply. lib. 31. author est) amnis erupit, postq́ꝫ cœptus est coli. In eodem distillantes guttæ in lapides durescunt. b ℭ Crocum plurimũ, optimũq́ꝫ.) Græca dictio κρόκον, καὶ κρόκοσ, tam neutri, q̃ masculini generis, qđ & latini etiam seruauerunt. Crocum alij (ut Dioscori. refert) Castoreũ, alij Cymmorphon. Prophetȩ Haema Heracleum. i. sanguinẽ Herculis dicunt. Quæ de Croco hoc loco Solinus refert, ex Plynio sumpta sunt omnia ca. 6. uicesimiprimi nat. historiæ cuius inter cętera hęc uerba sunt. Crocum nec ubiq́ꝫ fęcundũ, etiam Cyrenis, ubi semper flores laudatissimi. Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco monte. Dein Lycio, monte Olympo. Mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegręo secundũ locum dedere &c. Similia scribit Dioscorides ca. 25. lib. primi. Croci (inquit) prima nobilitas ad medicinȩ usum Cilicio, & ibi Coryco monte. Optimũ ubicunq́ꝫ, qđ recentissimũ, coloratissimũq́ꝫ, & cui parum candoris in Capreolo est. Præterea oblongũ, in frangendo lentũ, incolume, solidũ, callosum, manus fricantis inficiens, neq́ꝫ situm redolens, neq́ꝫ squalidum, odore subacuto, qđ tale non est, aut uetus intelligitur, aut dilutum. Secundũ locum dedere Corycio parte, quæ ostenta Lyciæ est. Tertiũ Lycio, mõte Olympo. Quartum Aetolico ab Aegybus. Ita enim uocat̃ locus. Mox Cyrenaico, & Centuripino Siciliæ, uiribus languidis, naturaq́ꝫ oleracea. Sane in Italia mortarijs tingendis propter abundantiã succi, colorisq́ꝫ præstantiam officinȩ illo utuntur, & immenso mercantur. c ℭ Specus, qui montẽ impositũ mari.) De hoc specu sic Stra. lib. 14. Corycũ promontoriũ, ultra quod ad stadia uiginti est Corycum antrũ, in q̊ Crocus optimus nascitur. Id autem est ingens quędã concauitas in orbem deducta, cui labrum petrosum, ac satis altum circumiacet, quom descenderis, solũ est inęquale, & magna ex parte petrosum, & fruticosa, & semper uirenti, ac domestica materie plenũ. Hunc specum nullus copiosius describit Mela Pomponio lib. primo. Non longe hinc (inquit) Coricos oppidũ, portu, saloq́ꝫ incingit̃, angusto tergore continenti anexum. Supra specus est nomine Corycius singulari ingenio, ac supra, q̃ ut describi facile possit/eximius. Grandi namq́ꝫ hiatu patens, montẽ littori appositũ, & decem stadioꝝ cliuo satis arduũ, ex summo statim uertice aperit. Tunc alte demissus, & quanto demittitur amplior. Viret lucis pubentibus undiq́ꝫ, & totum se nemoroso laterũ orbe complectit̃, adeo mirificus, ac pulcher, ut mentes accedentiũ primo aspectu consternat, ubi contemplati durauere, non satiet. Vnus in eo descensus est angustus, asper quingentoꝝ, & mille passuum per amęnas umbras, & opaca syluæ quiddã agreste resonantis. Riuis hinc, atq́ꝫ illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentum est, rursus specus alter aperitur, ob alia dicendus &c. Meminit Lucanus tertio, & octauo Pharsalię. Est & eiusdẽ nominis specus in Parnaso monte, de quo Herodotus in octauo. Itẽ Stephanus, Strabo, Pausanias, cæteri. Statius. 7. Thebaid. Coryciumq́ꝫ nemus, propellentemq́ꝫ Lilęam. d ℭ Per duo milia, & quingẽtos passus.) Mela Pomponius quingentorum & mille passuum dicit, ut uel in Solini, uel Melæ codice mendum sit. Solini autem numerus/specus admirationem adauget magis. e ℭ In eo sacrum est Iouis fanum.) Pomponius Mela libro primo. Specus totus (inquit) angustus, & uere sacer, habitarique

dunt. Soloe[a] antiquũ oppidum Ciliciæ fuit, pa- a
tria[b] Chryſippi Stoicę ſapientię potẽtiſsimi, qđ a
Tigrane armenio ſubactũ, & diu poſt Pompei-
opolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cog-
nominauit. MOns Taurus[c] ab Indico primum b
mari ſurgit, deinde a ſcopulis Chelidonijs inter
Aegyptum, & Pamphyliũ pelagus obiectus, ſe-
ptemtrioni dextero latere, læuo meridianæ pla-
gæ, occidenti obuerſus frõte profuſa. Palam eſt c
terras eum continuare uoluiſse penetrato mari,
niſi profundis reſiſtentibus extendere radices ſu
as uetaretur. Deniq; qui ratiocinantur naturas
locorũ, tantaſse eũ omnes exitus pmõtorijs pro- d
bant. Nã quoquerſum mari alluitur, procedit in
pminentias, ſed modo intercluditur Phœnicio,
modo Põtico ſinu, interdũ Caſpio uel Hyrcano,

a dijs & dignus, & creditus, nihil non uenerabile, & quaſi cum aliquo numine ſe oſtentans. f ℭ Typhonis Gigantis cubile.) Idem Mela. Alius (inquit) ſpecus ultra eſt, quẽ Typhoneũ uocant ore anguſto, & multum (ut experti tradidere) pręſsus, & ob id aſsidua nocte ſuffuſus, neq; unq̃ perſpici facilis, ſed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demiſsa in ſe confeſtim exanimat, natura, fabulaq; memorandus. Intelligit fortaſsis Typhonem Aegyptium Oſiridis, Iſidis, Apollinis, & Veneris fratrem, qui Oſiridẽ in Aegypto iuſte regnantem, omnibus Gigantibus conſcijs / peremit, ac in ſex & uiginti partes diſsecuit, cuiq; eorũ, qui ſecum tanti ſceleris participes fuerãt / partem tribuit, ueluti eius facinoris conſcios, & ſimul, ut ipſos defenſores, cuſtodesq; haberet regni fidos. Authores Beroſus in quinto. Diod. Siculus libris primo. 2. & 6. Euſeb. ca. primo ſecundi Præparationis. a ℭ Soloe antiquũ oppidũ.) Exemplaria ferme omnia Helioſpolim habent, ſed Soloe legendũ uerius. Error natus ex nominis ſimilitudine, qđ Helioſpolis Solis urbs interpretatur. Hęc urbs qđ a Solone uno ex ſeptem ſapientibus condita fuerit / nomẽ habet. Is enim Solon Piſiſtrati tyrannidem peroſus ad Crœſum Lydię regem nauigauit. A quo deinde in Ciliciam profectus / urbem condidit, atq; ex ſuo nomine Solos appellauit, in qua paucos Athenienſiũ ſtatuit, q tractu temporis / cum patriã uocẽ corrupiſsẽt, Soloecizare dicti ſunt. Et appellabanť ij quidẽ Solenſes, q Cyprij uero / Solij. Author Laertius lib. 1. Stra. autẽ lib. 14. tradit Solos urbẽ Achiuorũ, ac Rhodiorũ, qui ex Lindo uenerũt, opus eſse. Poſtmodũ a Magno Põpeio, qđ illuc Piratas quoſdã tranſtuliſset, Pompeiopolis appellata eſt. Apud. Q. Curtiũ ſic paſsim legiť lib. 3. Alexander uiribus corporis receptis, ad urbẽ Solis peruenit. Sed legendũ puto potius, ad urbẽ Solos, non Solis. Ambigit Stra. fuerit ne Soloeciſmi nomen, a Solis urbe dictũ / a modo alio. Herod. lib. 4. Scribit Sauromatas ſoloecizare creditos, qđ Græcã linguã ab initio nõ probe didicerint. Eodẽ quoq; libro docet eſse in Africa promontorium quoddã, cui Soloe nomen fuerit. b ℭ Patria Chryſippi.) Alexander in ſucceſsionibus (ut lib. 7. Laertius refert) ſcribit Chryſippũ fuiſse Tarſenſem. Strabo eodẽ lib. Hinc ideſt ex Solis (inquit) fuere uiri memoratu digni, Chryſippus philoſophus Stoicus ex parte Tarſenſi ortus, qui inde migrauit. Item Philemon poeta Comicus, & Aratus, qui de aſtris uerſu ſcripſit. Chryſippũ hunc (nã quinq; huius nominis fuiſse taduntũ) cantandi ludo philoſophantẽ (Hermippus ait) a diſcipulis ad ſacrifitiũ uocatũ fuiſse, ibiq; cũ oblatũ dulce merũ hauſiſse, anguſtijs ſpirit⁹ fatigari cępiſse, atq; ita demũ qnta die defunctum eſse, cũ ſeptuaginta & tres uixiſset annos. Olympiade (ut ait Apollodorus in Chronicis) centeſima quadrageſima tertia. Sunt q dicãt riſu cõprehenſum expiraſse. Nã cum aſinus manducaret ficus, aniculę dixiſse, uinũ aſino ſorbendũ daret, nimioq; riſu detentũ exhalaſse animã. Lactan. ca. 18. li. tertij tradit Chryſippũ cũ ęternas eſse animas ſuſpicareť, tanq̃ in cœlũ migraturus eſset, ſibi manus intuliſse. c ℭ Mons Taurus.) Quoniã mons hic Tauri formã plurimũ exprimat, Taurus ab authoribus cognominatus eſt. Stra. lib. 16. poſtea (inquit) ſunt Tauri duo quidẽ montes, qui a longe formam quandam oſtendunt Tauris ſimilem. Sed quoniam quicquid de Tauro monte hac parte Solinus refert, idipſum totum ex Plynio tranſtulit, libuit huic loco authoris eius ex capite uiceſimoſeptimo quinti naturalis hiſtoriæ uerba ſubſcribere, ut appareat q̃ apte, appoſiteq; fuerit Solinus Plynium immitatus. Taurus mons (inquit) ab Eois ueniens littoribus Chelidonio promõtorio diſterminať. Immenſus ipſe, & innumerarũ gentiũ arbiter. Dextro latere Septemtrionalis, ubi primum ab Indico mari ſurgit. Lęuo Meridianus, & ad Occaſum tendens, mediamq; diſtrahens Aſiam, niſi opprimenti terras occurrerent maria. Reſilit ergo ad Septemtriones, flexusq; immenſum iter, quærit uelut de induſtria rerũ natura, ſubinde ęquora opponẽte. Hinc Phœnicum, hinc Ponticũ, illinc Caſpiũ,

& Hircanium, contra Mæoticũ lacũ torquetur. Itaq; collisus inter hæc claustra, & tamen uictor flexuosus euadit usq; ad cognata Riphȩorum montium iuga numerosis nominibus, & nouis quocũq; incedit insignis. Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Pharphariades, Cohatras, Oreges, Oroades, Nyphates, Taurus. Atq; ubi se quoq; exuperat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis. Sarpedon, Coracesius, Catragus, iterumq; Taurus etiam ubi dehiscit, seq; populis aperit &c. Martianus addit dici etiã Nypetem, Hyrcanũ, Coraxicum, Scythicum. Cerauniũ ca. 34. li. sexti. Melę/ ubi de Lycia lib. primo etiam Hęmodes dictus est. Tauri huius initium (inquit lib. 14. Strabo) montes quidam dicuntur, qui supra Chelidoneas sunt, quæ insulæ in Pamphiliæ, ac Lyciæ confinio iacẽt. Hinc enim iam Taurus in altũ cõsurgit &c. Siquis Tauri mõtis formam cernere uisu cupiat/ is adeat primã secũdã & tertiam Asiæ tabulas apud Claudium Ptolemȩũ. a ¶ Quarum primȩ sunt Armeniæ.) Idẽ Plyni⁹ de Tauro mõte loquẽs, portarum nomine unitatẽ sibi uendicans, quæ alibi Armenicæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ uocãtur. Quin etiã confractus effugiẽs quoq; maria plurimis pluribus se gentiũ nominibus hinc, & illic implet, & a dextra Hyrcanius, Caspius, a lęua Pariedrus, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus &c. Ciliciæ portæ eę uidentur esse, quas etiam ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinũ Issicũ. Pilas quidam eas nũcuparũt. Has Alexander Macedo quondam ingressus contẽplatus locorum situs, nõ alias magis dicitur admiratus esse felicitatẽ suam obrui potuisse, uel saxis confitebatur/ si fuissent, qui subeuntes propellerent. Iter uix (inquit Curtius) quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uię non angustæ modo, sed plerũq; pręruptę crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montiũ manant. Sunt quædã Ptolemȩi tabulæ, quę Arminicas portas iuxta sinũ Issicum in Amano etiam monte sitas habeant. De Caspĳs portis infra Solinus cap. 60. b ¶ Despicit.) Sunt codices, in quibus scriptũ sit/ dispicit. Alĳ dispescit habẽt, dispartit alĳ.

a quibus renitentibus subinde fractus contra Mȩoticum lacum flectitur, multisq; difficultatibus fatigatus Rhiphȩis se iugis annectit. Pro gentiũ, ac linguarum uarietate plurifariam nominatus.
b apud Indos Imaus, mox Paropanisus, Cohatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, at ubi in excellentissimã consurgit sublimitatem/ Caucasus. Interea etiam a populis appellationẽ
c trahit. A dextro latere Caspius dicitur, uel Hircanus, a leuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit hiulcis iugis facit portas, quarũ primæ sunt [a] Ar-
d meniæ, tum Caspiæ, post Ciliciȩ. In Gręciam uerticem exerit, ubi Ceraunius prædicatur. A Ciliciæ finibus Asiaticum limitem despicit. [d] Quantus meridiẽ uidet, sole inæstuat. Quicquid sep-
e tentrioni oppositum est, uento tunditur, & pruina. Quod syluestre est/ efferatur plurimis bestĳs, & Leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMERAE MONstri fabula. CAP. LII.

f QVod in Campania [c] Vesuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mõs Chimæra. [d] Hic:

QVOD IN CAMPANIA Vesuuius.) Stephanus tradit Lyciã dictam ἀπὸ λύκου τοῦ πανδίονος. i. a Lyco Pandionis filio. Lycios & Creta oriundos in Polyhimnia docet Herodotus. Cum quondã (inquit) Termilę uocarentur, sed a Lyco uiro Atheniensi Pandionis filio, Lycĳ cognominati. Idem Pomponius retulit lib. primo, & Strabo. 14. Geographiæ lib. In Lycia religiosissime quondam Apollo colebatur. Vnde & Lyciæ sortes, pro oraculis & responsis Apollinis accipi solent a Virgilio 4. & 12. Aeneidos. Et Statio tertio, & octauo Thebaidos. Ad maximã Lyciorum laudem pertinet, quod quom essent uicinæ eis gentes moribus corruptissimis, ipsi tamen Lycĳ adeo ciuiliter, & continenter uixerunt, ut cum feliciter usq; in Italiam mari dominarentur, tamen in nullo unquã turpi lucro sese extulerunt secundum patriæ morem. Author Strabo quartodecimo Geographiæ libro. Scribit Aristoteles sic, Lycios comam studiosius fouere consueuisse, ut mulctã subire maluerint, q̃ eam pręcidere.

mons nocturnis æstibus fumidũ exhalat. Vnde a fabula triformis monstri in uulgum data est, qđ Chimerã animal putauerunt. Et quoniã natura ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximã Lycij dicarunt, quam de uocabulo sui nominis b Hephæstiam [a] uocant. Olympus [b] quoque inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit, nunc castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne fluoris spectaculo sunt uisentibus. c

DE ASIA MINORI. DE EPHESIAE DIAnæ tẽplo. De Alex. Magni ortu. De inclytis Asię scriptoribus. De Phrygia. De Bonaso quadrupede. De Homeri, & Hesiodi temporibus. De Memnonijs auibus. De Chamęleonte fera. De Ciconijs. Deque Galatarũ origine. CA. LIII. d

SEquitur Asia, [c] sed non eã Asiã loquor, e quæ in tertio diuortio [d] terminos amnes habet, ab Aegyptio mari Nilum, a Męotico lacu Tanaim. Verũ eã, quę a Telmesso Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicat̃ f sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia includit, & Phrygia, ab occidente Aegęa littora, a meridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septẽtri-

Vnde in prouerbiũ abijt, Lycia coma, pro ea, quæ sit promissior, ac comptior. Adagij originẽ uerbis plurimis refert Cęlius ca. 19. sextidecimi Antiquarũ Lect. libri. d ℂ Mons Chimęra.) Secundũ Hesiodum in Theogonia.

Hydra grauem, uastamque nimis genuisse Chimęram
Dicitur, Illa lenes uelocior anteit auras,
Aestuat & rapidos de naribus euomit ignes.
Acribus aspirat flammis, multaque fauilla
Huic caput est triplex monstro, pars prima Leonem
Monstrat, habet mediũ serpẽs, stat fine Chimęra.
Pegasus hanc magno rapuit (sub consule tandem
Bellerophontęos, quis non audiuerit ausus?

Hesiodicam sententiam duobus uersibus. 9. Meta. complexus Ouidius inquit.

Quoque Chimęra iugum, medijs in partibus ignem
Pectus, & ora leę, caudamque serpentis habebat.

Id ex Homero sumptum. 6. Iliados libro, cuius carmẽ hoc est.

πρόσθε λέων ὄπισθε δὲ δρά(κων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Fabulam, & Phisicam sub eã rationem, paucis affert Seruius sexto Virgilianæ Aeneidos, ijs quidẽ uerbis Chimęra, ore leo, postremis partibus draco, media capra, secundũ fabulas fuit. Re uera autem mons est Lyciæ, cuius hodieque ardet cacumen, iuxta quod sunt leones. Media autẽ pascua sunt. Ima uero mõtis serpentibus plena. Hunc montẽ Bellerophon habitabilem fecit, unde Chimęrã dicitur occidisse. Lucre. 6. de rerum natura libro Chimęrã esse ex impossibilibus unũ existimat. Cur autem montes semp, uel ad tempus ardeant, cap. xi. supra multas ascripsimus rationes. De Vesevi montis incendio/alibi retulimus. Lege tamẽ Seruiũ, & reliquos cõmenta. z. Georg. Virgilij super illud. Tales diues erat Capua, & uicina Vesevo Ora iugo. a ℂ Hephęstiã.) Ab eo deo nomen inditũ, cui ea urbs sacrata est. Græci enim Vulcaniã ἡφαίσιαν dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quę consimili ratione Vulcano quoque dicata est. Et in freto Siculo ἡφαισίαι insulæ. i. Vulcaniæ, de quibus ante diximus. b ℂ Olympus.) Artemidorus (ut Strabo refert) author est, sex esse in Lycia urbes maximas Xanthũ, Patara, Pinara, Olympũ, Myra Tlon. Vide Plyniũ ca. 27. lib. quinti. Plynius, & Martianus lib. 6. tradunt Lyciã quondam habuisse oppida. lxx. nunc (inquiũt) trigintasex sunt. c

SEQVITVR Asia.) Asia (ut in Melpomene scribit Herodotus) ab Asia Promethei uxore nomen habuit, quãquam Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manęi filio, Asiam appellatã, non ab uxore Promethei. Vnde & Sardis familiã quandã esse uocatã Asiadẽ. Est aũt duplex Asia, cõmunis una, quę triũ orbis partiũ una est, alijs duabus partibus fere ęqualis. Est & Asia, q̃ ꝓpria dicit̃, qđ sit maioris Asiæ pars ipsa quædã. Hanc propriã rursus Asiã in duas partes Agrippa diuidit, unã includit ab Oriente Phrygia, & Lycaonia, ab occidente Aegęo mari, a meridie Aegyptio, a septẽtrione Paphlagonia. Huius longitudinẽ. cccclxx mil. pass. Latitudinẽ. ccc. milia pas. fecit. Alterã determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphilia, a septẽtrione ꝓuincia Pontica,

a one. Ephesus [a] in ea urbs clarissima est. Epheso
decus templũ Dianæ [b] Amazonũ fabrica adeo
magnificum, ut Xerxes cum omnia Asiatica tẽ-
pla igni [c] daret, huic uni pepercerit. Sed hæc Xer-
b xis clementia sacras ædes non diu a malo uindi-
cauit. Namq; Herostratus, [d] ut nomen memoria
sceleris extenderet, incendiũ nobilis fabricæ ma
nu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscen
c dę famæ latioris. Notatur ergo eadem die [e] con-
flagrauisse templũ Ephesi, qua Alexander Ma-
gnus Pellæ natus est. Qui oritur, ut Nepos edit.
M. Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino
CONS. post Romã conditam anno. cccLxxxv.

a meridie mari Pamphylio. Longa DLXXV. mil. pass. Lata. CCCXXV. millia. Lege Plyniũ ca. 27. libri quinti, & Martianũ ca. 34. lib. sexti. d ℭ In tertio orbis diuortio.) De orbis in partes tres diuisione, alibi retulimus. Lege Plyniũ in principio lib. tertij. a ℭ Ephesus in ea urbs clarissima.) Hanc urbem/ alterũ Asiæ lumen uocat Plynius. Strabo Miletũ, & Ephesum optimas urbes, atq; clarissimas esse dicit. A diuo Hieronymo Ephesus interpretaẽ uoluntas mea, consiliũ meũ. De Ephesi conditoribus, non omnes idẽ sentiunt. Ply. cap. 29. lib. quinti Amazonum opus Ephesum esse dicit. Rursus Iustinus ex Trogi sententia tradit Marthesiã, & Lampedo Amazonũ reginas, ac Marte genitas Ephesum, multasq; urbes alias cõdidisse. Strabo in principio quartidecimi uult Ephesum ab Androclo Codri Atheniensiũ regis legitimo filio fuisse cõditam. Hunc non Androclum, sed Androcum, uel Andronicũ Eusebius nominat in temporibus. Pausanias in Attica asserit hanc urbem Agathoclem, Lysimachi filium construxisse. Hic enĩ Agathocles, cũ primũ militiæ tirocinia poneret, a Getis captus est, sed cum ex ea captiuitate redijsset, Lysandrum Ptolemęi Lai filiam, & Eurydices uxorem duxit, atq; in Asiam nauibus transgressus, antigoni regnũ in ditionẽ redegit. Ephesum præterea (inquit) urbẽ, quæ nunc cernitur/ ad mare condidit, in quã Lebedios, Colophoniosq; deletis, illoꝝ urbibus migrare, ut Phœnix Colophonius poeta Iambicus, patriæ euersionẽ carmine defleuerit. Condita autem Ephesus fuit, si Eusebio credimus, anno. 28. regni Dauidis. i. anno fere centesimo quinquagesimo supra quatuor milia ab orbe condito. Ea urbs successu tẽporis uaria est sortita cognomina. Nam Alopes, cum pugnatũ apud Troiã est, mox Ortygia, & Morges uocata est, & Smyrna cognomine Trichia, & Hemonion, & Ptelea. Attollitur monte Chione, ut ait Plynius, alluitur Caystro flumine, in Cylbianis iugis orto, multos amnes deferente. b ℭ Templum Dianę.) Templũ hoc Dianæ, tam celebre, & excellens fuit, ut inter septem orbis miracula annumerari meruerit. Gręcæ magnificentiæ (inquit cap. 14. tricesimisexti naturalis historiæ Caius Plynius) uera admiratio extat templũ Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum a tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terręmotus, aut hiatus timeret. Rursus ne in Lubrico, atq; instabili fundamenta tantæ molis locarentur, ante calcatis ea substrauere carbonibus, dein uelleribus lanę. Vniuerso templo longitudo est quadringentoꝝ uigintiquinq; pedũ. Latitudo ducentoꝝ uiginti. Colũnæ centum uigintiseptem a singulis regibus factæ sexaginta pedum latitudine. Ex ijs trigintasex cęlatę &c. Fuisse autem ab Amazonibus conditũ, author est etiã Mela Pomp. lib. primo. Conuenit inter authores templi eius tectum fuisse e cedrinis trabibus, ualuas e cupresso. Id ipsum templũ quadringentis prope annis, ante Plynij ætatem fuisse constructũ refert idem cap. 41. uoluminis sextidecimi. Ply. cap. 14. tricesimisexti tradit tẽpli huius Architectum Ctesiphontẽ fuisse. Strabo Archiphronẽ. Sed id ad aliã, aliamq; constructionẽ referri potest, cum fuerit id templũ (authore Plynio) septies restitutũ. c ℭ Templa igni daret) Habẽtur hęc ex principio quartidecimi Strabonis. Xerxes hic Persico fastu ad tantam insolentiã uenerat, ut nõ cum hominibus tantum, sed cum dijs immorralibus bellũ gereret. Fuisse Persis morem templa incendendi sæpe ab Herodoto relatum est. d ℭ Herostratus.) Historiam hanc refert Val. Max. titulo de famæ cupiditate lib. octauo. Quamuis non referat huius nomẽ, nec eum incendisse dicat, sed incendere uoluisse. Strabo Herostratũ incendisse templũ. Meminit Aulus Gellius ca. 6. secũdi Noctiũ Atticarum. Hinc non inelegans sumetur Adagiũ. Herostrati gloria. In hominẽ qui ex re nefaria famã q̃ritat. Illi simile. Laudemq; a crimine sumit. e ℭ Eadem die, qua Alexander.) Id refert semel, & iterum M. Cicero. 2. de natura Deoꝝ. Concinne, ut multa Timęus, qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ templũ deflagrauisset, adiunxit, minime id esse mirandũ, q̃ Diana quom partui Olympiadis adesse uoluisset, abfuisse domo. Et primo de Diuinatione. Qua nocte (inquit) templũ Ephesię Dianæ deflagrauit, eadẽ constat ex Olympiade natum esse Alexandrũ, atq; ubi lucere cępisset, clamitasse Magos, pestem, ac perniciem Asiæ maximã nocte natã. Ex ijs uidet

Id templū cum poſtmodū ad cultū auguſtiorem Epheſij reformarent,[a] faber operi[b] Dinocrates præfuit, quem Dinocratē Alexandri iuſſu Alexandriā in Aegypto metatum ſupra expoſuim⁹. Nuſq̄ orbe toto tam aſsiduos terræ motus,[c] & tam crebras urbiū demerſiones, q̄ in Aſia eſſe, cladibus Aſiaticis patuit, cū Tiberio[d] principe urbes duodecim ſimul una ruina ceciderint. Ingenia Aſiatica[e] inclyta per gentes fuere. Poetæ Anacreon, inde Mimnermus, & Antimachus, deinde Hipponax, deinde Alcęus, inter quos etiam Sappho mulier. At hiſtoriæ cōditores Xanthus, Aecathęus Herodotus, cum quibus Ephorus, & Theopompus. Nam de ſeptem ſapientia

legendum apud Solinū, non eodem die, ſed eadem nocte. Scribit Arrianus geſtorum Alexandri lib. primo, quarto poſt pugnā ad Granicum fluuiū die/Alexandrū in Epheſum deueniſſe, in qua urbe (inquit) Diana magnificentiſsimo templo ſumma religione celebratur. Ex quibus uerbis apparet ea tēpeſtate Dianę templū in Epheſo, nondum igne fuiſſe conſumptū. Niſi eo tempore magna ex parte inſtauratum fuerit. Itemq; Dianæ Epheſiæ templū, authore Euſebio, Olympiade. 95. incenſum fuit. Alexander autem Magnus Olympiade. 106. natus eſt. Mortuus autem ut idem aſſerit Olympiade. 114. Plynius etiā cap. 8. trigeſimiquarti naturalis hiſtorię tradit centeſima quartadecia Olympiade Lyſippū floruiſſe, & cū eo Alexandrū. Ex ijs ſequi uidetur nec id Dianæ templū incenſum, nec Alexandrū natum fuiſſe poſt Romā conditā anno. ccclxxxv. Videtur igitur legendū, poſt Romā conditam anno. cccc. Gellius cap. ult. decimiſeptimi Noctiū ſuarū. Circa annum deinde (inquit) urbis conditę quadringenteſimū Philippus Amintę filius Alexādri pater, regnum Macedoniæ adeptus eſt, inq; eo tēpore Alexander natus eſt. a ℭ Epheſij reformarent.) Strabo lib. 14. Cum Heroſtratus quidā Epheſiæ Dianæ templū incendio conſumpſiſſet, aliud præſtantius conſtruxerunt, mulierū ornamentis, & multis opibus ad id collatis, refectiſq; prioribus columnis. Addit idem Strabo Artemidori teſtimonio, Alexaudrū impenſas omnes pro eo templo reſtituendo fuiſſe pollicitū, dūmodo ipſe titulū haberet, illos autem noluiſſe. b ℭ Dinocrates.) Strabo hunc Chinocratem nūcupat, ut ca. 45. ſupra etiā meminimus. c ℭ Tam aſsiduos terrę motus.) Cauſam, qua terra concutitur, alij in aqua eſſe, alij in ignibus, alij in ipſa terra, alij in ſpiritu putauere, alij in pluribus, alij in omnibus. Quidā liquere ipſis aliquā ex iſtis cauſam dixerunt, ſed non liquere, quæ eſſet. Qui de terræ motibus plura ſcire cupiunt, legant Ariſt. 2. Meteoro. libro. Senecā ſexto Naturaliū quęſtionū. Plyniū ca. 81. & ſequentibus ſecundi Naturalis hiſtorię. Marcellinū lib. hiſtoriarū decimoſeptimo. Lucretium libro ſexto.

Nunc age quæ ratio terrai motibus extet &c.

Scribit Ariſto. in eo, quē modo citauimus libro, fortiſsimos fieri terrę motus circa ea loca, ubi mare fluxibile ſit, aut regio ſpongioſa, ſubantroſaq; (ut uerbis eius utar) Propter quod (inquit) circa Helleſpontū, Achaiā, Siciliamq; circa etiam Eubœę loca. Circa enim iam dicta loca terrę motus fiunt maximi propter anguſtiā. Spiritus enim factus uehemēs, & propter multitudinē maris allati, repellitur iterum in terrā, qđ natum erat efflare ex terra. Regiones quoq; quæcunq; habent maria, & quę ſubtus loca multum ſuſcipientes ſpiritū/cōcutiunt magis. Seneca item ait omnē orā maris obnoxiā eſſe motibus. Sic paphos nō ſemel corruit. Sic nobilis, & huic iam familiaris Malonicopolis Ciprū ambit altum mare, & agitatur. Tyros & ipſa tam mouetur, q̄ diluitur. d ℭ Tiberio principe urbes duodecim.) Meminit Seneca ſexto Naturaliū queſt. libro. Plyni⁹ ca. 86. ſecundi Nat. hiſt. Maximus (inquit) terræ memoria mortaliū extitit motus Tiberij Cæſaris principatu, duodecim urbibus Aſiæ una nocte proſtratis. Euſebius in temporibus treſdecim urbes corruiſſe dicit. Earum urbium, quę corruerunt, nomina ſunt, Epheſus, Magneſia, Sardis, Moſchene, Megara, Cæſarea, Philadelphia, Hymolus, Themis, Cyme, Myrrhina, Apolonia, Dicearchia. Meminit Strabo quoq; in fine duodecimi Geographiæ. e ℭ Ingenia Aſiatica.) Quos hic Solinus enumerat, fuerunt maiore ex parte, uel Aſiatici quidem, uel ex ijs inſulis, quæ Aſiæ adiacent. Anacreon Teius, de q̄ Cicero, Plynius, Aelianus, cęteri. Hunc amatoria tantū carmina ſcripſiſſe aiunt. Mimnermus Colophonius Elegiarū ſcriptor non incelebris. Antimachus & ipſe Colophonius, hic cū carmen perobſcurum in auditorio recitaret, Platone uno dempto, reliqui omnes/qui aderāt/abierunt. At ille, Plato mihi (inquit) pro omnibus. Hipponax Epheſius Iambicorum ſcriptor, ab Athanagora, & Conia tyrannis (ut Suidas refert) pulſus patria. Alcęos duos fuiſſe Suidas author eſt. Lyricum unum/Athenis oriundum. Mithylenęum alterum, priſcę Comœdiæ ſcriptorē inſignē. Sappho ob ſexum non minus, q̄ ob,

a prędititis [a] Bias, Thales, Pittacus, Cleantes Stoicę
eminētiſsimus, Anaxagoras naturæ [b] indicator.
Heraclitus etiā ſubtilioris doctrinæ arcanis [c] im-
moratus. Aſiam excipit Phrygia, [d] in qua Cele-
b nę, [e] quæ antiquato priori nomine in Apamæam
tranſiere oppidum a rege Seleuco poſtmodum
conſtitutū. Iſtic Marſyas ortus, iſtic & ſepultus.
Vnde qui proximat fluuius Marſyas dicit̄. Nam
ſacrilegi certaminis factum, & audaces in deum

poeticam celebrata Xanthus e Sardib⁹ urbe oriundus. Hic Lydoꝝ hiſtoriā quatuor uoluminibus cō plexus eſt. Fuiſse Xanthū alterū Melicū poetā Aelianus author eſt. Hecatheus Mileſius natione, Protagoram habuit pręceptorē. Floruit autem Darij temporibus, cuius præter cæteros ſępius Strabo habuit mentionē. Herodotus ob ſtili elegantiā (q̄uis plurima fabulis ſimilia ſcripſerit) inter Græcos hiſtoricos primatū tenuit. Fuit autem Halicarnaſeus, ut ipſe de ſe refert. Ephorus Cumęus, & Theopompus Chius, uterq; Iſocratis diſcipulus, quoꝝ alter (ut Suidas tradit) freno, alter calcaribus indigebat. a ℂ De ſeptem ſapientia præditis.) De eorū nūero, & nominibus, qui ob peculiarem quandā excellentiā/ ſapiētiæ nomen adepti ſunt, plurimū ſūt authores diuerſi, quā rem Diogenes Laertius abunde proſequitur lib. primo. Lactantius Firmianus a principio quarti Diui. Inſtitutionū ait, qđ ij ſeptem primi de reb⁹ naturalibus quęrere, ac diſputare ſunt auſi, ſapiētes haberi, appellariq; meruerunt. O miſerum (inquit) calamitoſumq; ſęculū, quo per orbē totū ſeptem ſoli fuerunt, qui hominū uocabulo cierentur. Nemo enim poteſt iure dici homo, niſi qui ſapiens eſt. Sed ſi cæteri omnes pręter iſtos ſtulti fuerunt, ne illi quidē ſapientes, quia nemo ſapiens eſse uere, iuditio ſtultorum poteſt &c. Et idem libro ſexto. Nec illi quidē ſeptē (inquit) ſed ex medioꝝ officioꝝ frequentia, ſimilitudinē quandā gerebant, ſpeciēq; ſapientiæ. Extant Decij Auſonij docti, & eleganter libelli, q̄rum primus de Ludo ſeptem ſapientū inſcriptus, cuius principiū eſt. Agnoſcenda iſthęc ex quo loco eorū dicta prudenter/ apte refert. Alter libellus eſt quo eoꝝ ſeptem ſapientū ſententiæ/ ſeptenis uerſibus explicantur. Quę nam ſumma boni &c. Bias cū rogaretur, Quod prudentis opus? cū poſsit nolle nocere. Quid ſtulti propriū? nō poſse, & uelle nocere. Thaletis plurima ſapienter dicta, præſertim hæc. Turpe qđ auſurus, te ſine teſte time. Et uita perit, mortis gloria non morit̄. Et illud. Quid facturus eris, dicere ſuſtuleris. Et crux eſt ſi metuas, uincere quod nequeas. Rurſus & illud. Nil nimiū. Pictaci autē ſunt hęc. Loqui ignorabit, qui tacere neſcit. Bono probari malo, q̄ multis malis. Pareto legi quiſq; legem tuleris. Plures amicos re ſecunda compares. Paucos amicos rebus aduerſis proba. De Cleante Laertius lib. ſeptimo. Anaxagoras non modo generis gloria, & opibus, uerum animi quoq; magnitudine clariſsimus fuit. Omne enim patrimoniū, ut liberius ſtudijs incumberet/ ſuis ſponte conceſsit. Indignanti cuidam, ac moleſte ferenti, qđ in alieno ſolo moreret̄. Bono (inquit Anaxagoras) eſto animo. Idem enim undiq; in infernū deſcenſus eſt. Rogatus cuius rei cauſa natus eſset? Et inſpiciēdi (inquit) cęli, & Solis, & Lunę. b ℂ Indicator.) Indagatur legendū potius. c ℂ Subtilioris doctrinę arcanis immorat⁹.) Inter cætera Heracleito peculiaris fuit in uerbis obſcuritas. Hinc factum eſt, ut cognomento σκοτεινός diceretur. Hic (ut. z. Diui. Inſtitu. refert Lactantius ex igne credidit omnia eſse nata. Miſeriæ humanæ memor

Hic flebat quotiens a limine moueret unum
Protuleratq; pedem. Sed enim.
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.

d ℂ Aſiam excipit Phrygia.) Gomer (ut Ioſephus ca. xi. primi Antiquitatum Iudęoꝝ refert) tres filios habuit, Abſtenegam, qui de ſuo nomīe Abſtenegos appellauit. Hoc Gręci poſtea Reginos dixerūt. Riphaat, a quo Riphęi. Tygram, a quo Tygramęi, populi dicti ſunt, quos Gręci tandē Phrygios appellarunt. Hi (ut Macedones aiunt) tamdiu Bryges uocati ſunt, q̄ diu Europęi fuerunt Macędonū accolæ, ſed tranſgreſsi in Aſiam, una cū loco immutauere in Phrygas, authores Stephanus, & Herod. lib. 7. Sophocles autem in Athamante, a Phryxo Athamantis, & Nepheles filio, Phrygios appellatos dicit, unius tantū literæ immutatione, q̄ſi Phryxias, qđ Phryxus in Colchidē ꝓficiſcens primū illuc delatus fuerit. Eſt autem duplex Phrygia, maior, & minor, de quibus Ptolemęus cap. z. quinti, ac prima Aſiæ Tabula abunde ſatis. Phrygia, authore Curtio, pluribus uicis, q̄ urbibus frequens eſt. Phryges (ut alibi retulimus) cū cęteris de uetuſtate contendunt. Euſeb. 10. Pręparationis ex Clemente refert, Phryges auium uolatus primū obſeruaſse. Qualis fuerit Phrygum Theologia, multis proſequitur cap. 4. ſecundi Pręparationis idem Euſeb. e ℂ In qua Celenę.) Plynius ca. z9. lib. quinti. Tertius (inquit) conuentus Apameā uadit, ante appellatā Celenas. Dein Cibothon. Sita eſt in radice montis Signiæ, circumfuſa Marſya. Marſyas ibi creditur ortus, ac paulo

mox conditus, ubi certauit Tibiarum cantu cū Apolline. Aulocrenes/ ita uocatur uallis decem miliū passuū. Phrygiam ab Apamea petentibus. Idem quoq; refert capite.45. sextidecimi eiusdē operis libri. Et. T. Liuius lib. octauo de bello Macedonico. Lactantius quarto Thebaidos super illud.

Nosset & illustres Satyro pendente Celenas. Dicit Celenas esse Lydiæ ciuitatem, in cuius antro Marsyam ab Apolline uictum, ac supplicio affectū fuisse tortoribus, de cuius sanguine fluuiū eiusdem nominis natū fabulant. Ascribam. Q. Curtij ex.3. libro uerba, qđ ad huius loci expositionem plurimū faciant. Media illa tēpestate mœnia interfluebat Marsyas amnis/ fabulosis Grecorū carminibus inclytus. Fons eius ex summo montis cacumine excurrens in subiectam petrā, magno strepitu aquarum cadit. Inde diffusos circumiectos rigat cāpos. Liquidus, & suas dumtaxat undas trahēs. Itaq; color eius placido mari similis, locum poetarum mendatio fecit. Quippe traditum est, Nymphas amore amnis retentas, in illa rupe considere. Cęterum q̄diu intra muros fluit, nomen suū retinet, at cū extra munimēta se euoluit, maiore ui, ac mole agentē undas, Lycū appellant. a ℂ Audaces in deū tibias.) Pallas in-

tibias,[a] testatur non procul cū fonte uallis, quæ a
euentum gestæ rei signat, & ab Apamea decem
milibus passuū separata/ Aulocrene[b] usq; adhuc
dicitur. Ex arce huiusce oppidi Meander[c] amnis
caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuosus in- b
ter Cariam, & Ioniam pręcipitatus in sinum, qui
Miletum diuidit, & prienam. Ipsa[d] Phrygia Tro
adi superiecta est, aquilonia parte Galatiæ colli-
mitata, a meridiana Lycaoniæ, Pysidię, Mygdo- c
niæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Ly-
diæ, a septētrione Mysiæ, Cariæ, a parte, qua di-
es medius est, mons Lydiæ[e] Tmolus croco flo-
rentissimus. Amnis Pactolus,[f] quē aurato fluo- d
re incitū, aliter χρυσορόαν uocant. In his[g] locis ani-
mal nascitur, quod Bonasum dicunt, cui Tauri-

uenta a se tibia, cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset, eam tibiā in Tritonem Libię paludem/ abiecisse fertur. Eam cū Marsyas Satyrus reperisset, tractareq; didicisset, Phœbum prouocare ausus est, a quo cū uictus fuisset, detracta eius pelle, & in alta Platano suspensa, in flumen sui nominis conuersus est. Quam rem secundo in Eutropiū Claud. eleganter cecinit, cū de Phrygia loqueret, sic inqt.

Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim Hic & Apollinea uictus testudine pastor
Tibia, fędatā cum reddit umbra Mineruā. Suspensa memores illustrat pelle Celenas.

Fabulā abunde refert Naso.6. Meta. ibi. Rettulit exitium Satyri. Et sexto Fast. ibi. Inuentā Satyrus primā mirat &c. Lege Strabonē circa finē duodecimi Geographiæ lib. Herod. lib.7. In urbis Celenarum (inquit) foro uisitur suspensa Syleni Marsyę pellis in utrem formata, quā a Phrygibus fertur Apollo illi detracta/ suspendisse. Lege etiā Ply. ca.29. quinti, & ca.45. sextidecimi nat. hist. Syllius Italicus bellorū Punicorū octauo canit Marsyā non peremptū ab Apolline, sed uictū ab eodē, in Italiam aufugisse, Marsyosq; populos ex suo nomine nuncupasse, sic inquiens de Marsys Italiæ populis.

Sed populis nomen posuit metuentior hospes
Cum fugeret Phrygios trans ęquora Marsya Crenos
Mygdoniā Phœbi superatus pectine Loton.

b ℂ Aulocrene.) Hæc uallis a Marsyę tibia, & fonte, in quē isdem conuersus dicitur/ nomen sortita est, hoc est ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ, καὶ κρήνης. i. a tibia, & fonte. Syllius Phrygios Crenos dixit. Vide Plyniū locis iamiam citatis. c ℂ Meander amnis.) Ex Ply. ca.29 lib. quinti. De Męandri recurrentibus ripis sic Ouidius octauo Metamorphoseos.

Nō secus ac liqdis/ Phrygius Męandros in undis Occurrensq; sibi uenturas aspicit undas,
Ludit, & ambiguo lapsu refluitq;, fluitq;, Et nūc ad fontē, nunc ad mare uersus aptū

Incertas exercet aquas. d ℂ Ipsa Phrygia Troadi superiecta est.) Plynij uerba fere cap.32. libri quinti. Phrygia (inquit) Troadi superiecta, populisq; a promontorio Lecto ad flumen Celeū prędictis, septētrionali sui parte Galatię cōtermina. Meridiana Lycaoniæ, Pysidiæ, Mygdonię. Ab oriente Cappadociā attingit. Similia & cap.29. eiusdē quinti. e ℂ Mōs Lydię Tmolus.) Seruius exponēs illud Maronis primo. Geor. Gramina nōne uides croceos ut Tmolus odores. Tmolū Cilicię montē dicit. Idē scribit secundo eiusdē uoluminis lib. super illud. Tmolus assurgit quibus &c. Alij omnes cū Solino Lydiæ montem faciunt. Plynius, & multi alij, Tmolum uino, melle, croco fertilem esse dicunt. Nomen (ut quidam uolunt) mōti datum a Tmolo Protei, Torones filio. f ℂ Pactolus.) Tmolus, qui ante Timolus appellabat, uitibus consitus, ex quo fluente Pactolo, eodēq; Chrysoroa χρυσορόαν Grçci di-

a num caput,ac deinceps corpus omne, tantum iuba equina,cornua autem ita multiplici flexu in se recurrentia,ut siquis in ea offendat,nō uulneretur.Sed quicquid præsidij monstro illi frons ne-
b gat;aluus sufficit.Nam cū in fugā uertitur, proluuie citi uentris fimū egerit [a] per longitudinem trium iugerū, [b] cuius ardor quicquid attigerit adurit. Ita egerie noxia summouet insequentes.
c Miletos Ioniæ caput, [c] Cadmi olim domus, sed eius, qui primus inuenit prosæ orationis disciplinā.Non longe Epheso Colophon ciuitas nobilis oraculo Clarij Apollinis. [d] Vnde haud procul Minas mons surgit,cuius uertices de nubib⁹

cunt aurifluū χρυσός aurum ῥέω fluo.Poetæ fabulant̄ Midā Lydorū regē in aurū uersum iubente Libero patre,in Pactolo se flumine lauisse,uimq; aureā tinxisse flumē,&(ut Naso inquit)hūano de corpore cessit in amnem.Ply.ca.4.tricesimitertij natura.histo.tradit aurū apud nos tribus modis reperiri. Fluminū ramētis,ut in Tago Hispaniȩ,Pado Italiȩ,Hebro Thraciæ,Pactolo Asiȩ,Gange Indiȩ.Nec ullum absolutius(inquit)aurū est,ut cursu ipso,tritucq; politū.Alio modo puteo℞ scrobib⁹ effodi, aut ruina montium &c. g ℭ In his locis.)Aristoteles,Aelianus, Plynius,Pausanias scribūt Bonasum animal non in ijs locis, hoc est in Lydia, uel Phrygia, sed in Pœonia Thraciȩ,uel Macedoniæ regione reperiri.Vnde non immerito quidā hoc loco Solinū arguūt.Existimant aūt erroris eius causam fuisse, qđ apud Plyniū nō Pœoniam,sed Mœoniā legerit.Vel qđ Piones pro Pœonibus acceperit.Quid si in utracq; regione idipsum animal reperiatur? Verba Plynij ex ca.15.octaui.De Scythicis,& septemtrionalibus animalibus disserentis.Tradunt(inquit)in Pœonia feram, quæ Bonasus uocetur, equina iuba, cætera Tauro similē, cornibus ita in se inflexis,ut non sint utilia pugnȩ.Quapropter fuga sibi auxiliari,reddentem ea fimū interdū & trium iugerum longitudine,cuius contactus sequentes,ut ignis aliquis cōburat.Integrū de hac fera caput est apud Aristotelē de natura animaliū lib.nono.Bonasus (inquit)gignitur in terra Pœonia,mōte Mesappo,qui Pœoniæ & Mediæ terræ collimitiū est,& Monapios a Pœonibus appellatur. Magnitudine tauri,sed corpore,q̄ bos latiore.Breuior & in latera auctior est.Tergus distentū eius locū septē accubantiū occupat.Cætera forma bouis similis est,nisi qđ ceruix iubata armo℞ tenus/ ut equi est, sed uillo molliore,q̄ iuba equina,& compositiore.Color pili totius corporis flauus,iuba prolixa, & ad oculos usq; demissa,& frequēs colore inter cinereū,& rufum,non qualis equo℞,quos Partos uocant/est,sed uillo supra squalidiore,subter lanario.Nigri,aut ad modū rufi nulli sunt. Vocem similē boui emittunt.Cornua adunca in se flexa,& pugnȩ inutilia gerunt/magnitudine palmari/aut paulo maiora,amplitudine nō multo arctiore,q̄ ut singula semisextariū capiant nigritie proba,anciæ ad oculos usq; demissȩ,ita ut in latus potius,q̄ ante pendeăt.Caret superiore dentiū ordine, ut bos, & reliqua cornigera omnia.Crura hirsuta,atq; bisulca habet,caudā minorem,q̄ pro sui corporis magnitudine/similē Bubulæ.Excitat puluerē,& fodit,ut taurus,tergore contra ictus prȩualido est.Carnē habet &c.Ridicula omnino sunt,quæ de hoc animali prodit Albertus cap.1.tracta.quinti octaui de Animalibus lib.Libro quocq;.22.eiusdem uoluminis,dicit hanc ipsam ferā Bonachū a Solino uocari. a ℭ Fimū egerit.)Scribit hoc præter Plyniū Arist.ca.2.tertij de partibus animaliū.Bonasis excrementi profusionē natura pro auxilio dedit.Hoc enim cū metuūt,se tuentur.Hac eadē profusione,alia quocq; seruari certū est. b ℭ Per longitudinē triū iugerum.)Sunt codices,in quibus sic scriptū est.Per longitudinē triū iugerū,per longas aspergines,quarum ardor qcquid attigerit/adurit. Ita egerie noxia amouet insequentes. c ℭ Miletos Ioniæ cap.)Ex Ply.ca.29.lib.quinti. Miletus (inquit) Ioniæ caput. Lelegeis antea,& Phytiusa,& Anactoria nominata,super.lxxx.urbiū per cuncta maria genitrix. Nec fraudanda ciue Cadmo,qui primū prosaicā orationem condere instituit. Fuit autē hic Cadmus alter ab eo,qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanȩ urbis extitit primus author. De hac urbe sic Mela Pomp.lib.1.Miletum urbē(inquit)quondā Ioniȩ totius belli,pacisq; artibus principem, patriā Thaletis Astrologi,& Timothæi musici,& Anaximandri physici,aliorumq; ciuiū inclytis ingenijs merito inclytā,utcunq; Ioniā uocant.Strabo in principio quartidecimi scribit Miletum a Neleo,qui genere Pylius fuit/fuisse conditā.Est autem urbs uetustissima,utputa nono anno Aegæi Atheniensium regni condita,author in temporibus Eusebius.Milesij ob opum copiā mire luxui,& delicijs dediti fuisse tradunt̄.De ijs illud fertur.Nemo nostrum frugi esto,alioquin cū alijs eijciatur. Hinc ꝓuerbio dici cȩptum.Milesius sermo,pro delicato,ac delicioso. d ℭ Clarij Apollinis.)Ex Plynio ca. 29.quinti.Huius oraculi originē explicat Pom.Mela lib.primo ibi. Lebedos (inquit) Clarijq; Apolli-

superuolantibus [a] futuræ tẽpestatis significant qualitatẽ. Caput Mœoniæ Sipylus excipit, Tantalis antea dictus, & in illã uocabuli memoriam orbitatibus [b] datus Niobe. Smyrnã Melas circũfluit, inter flumina Asiatica facile pręcipuus amnis. Smyrnęos uero cãpos fluuius Hermꝰ secat, ortus Dorylao Phrygiæ, Phrygiam scindit a Caria. Hunc quoq; Hermũ fluctibus aureis æstuasse antiquitas credidit. Smyrna, unde p̃cipue nitet, Homero uati patria [c] extitit, qui post Ilium captum anno ducentesimo septuagesimosecundo humanis rebus excessit, Agrippa Syluio Tyberini filio Albæ regnante, anno ante urbem conditam centesimo sexagesimo. Inter quẽ, & Hesiodum poetã, qui in auspicijs Olympiadis primę obijt, centum trigintaocto anni [d] interfuerunt. In Rhetæo littore [e] Athenienses, & Mitylenæi

nis fanum, qđ Manto Pyresiæ filia fugiens uictores Thebanoꝝ Epygonos, & Colophon, quã Mopsus eiusdem matris filius statuit ad promontoriũ, quo sinus clauditur. Meminit Strabo lib.14. Plynius ca.106. secundi. Colophone (inquit) in Apollinis Clarij specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula bibentiũ breuiori uita. Meminit & Macrob. Saturnaliũ lib. primo. De Sypilo, qui antea Tantalis dicebatur. Plynius capite uicesimonono quinti. Item cæteri. a ℂ De nubibus superuolantibus.) Exemplaria ferme omnia habent. De nebulis superuolitantibus. b ℂ Orbitatibus Niobe.) Niobes ob filioꝝ, filiarũq; nũerũ se Latonę pręferẽtis, & eam ob causam natis orbatę fabulam multis carminibus retulit Ouidius Meta. lib. sexto. Quot aũt fuerint Niobes filij, ac filię, mira est apud Gręcos authores diuersitas. Nam Homerus uicesimoquarto Iliad. lib. pueros, puellasq; eius senos dicit fuisse. Euripides bis septenos. Sappho bis nouenos, Bachilides, & Pindarus bis denos. Quidã alij scriptores tres fuisse solũ dixerũt, author est Gellius capite sexto uicesimi Noctium Atticarum. DE Hermi flumis fluctibus aureis meminerunt Virgilius, Statius, Claudianus. c ℂ Homero uati patria extitit.) Aulus Gellius capite undecimo tertij Noctium suarum refert Gręcum Distichum, quo septẽ urbes certare dicit de Homeri uatis patria.

ἑπτὰ πόλεισ διερίζουσι περὶ ῥίζαυ ὉΜΗΡΟΥ,
Σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἰόσ, ἄργος ἀθῆναι. Hoc est.
Septem urbes certant de stirpe insignis HOMERI,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ius, Argos, Athenæ.

Hæc lis facile dirimi potest ex ijs quę scribit Archilocus in libello suo de Temporibus. Quo loco tradit uarijs temporibus, ac locis, octo Homeros floruisse. Et enumeratis septem, subdit. Vltimũ hunc Homerum ætas nostra cernit, qui Olympiade.xxiij. & a Troiæ excidio anno quincentesimo, patria Mœon, Olympico certamine uictor, iudicio totius Gręciæ eximius Poetarũ est habitus, & ei solius tributũ emendandi characteres, & nomina, & linguã Gręcam, quę (ut ferunt) Cadmus Samotrax fere barbara, & plena ruditatis attulit &c. Hinc factum uidetur, ut nec de Homeri poetæ tempore conueniãt authores. Quidã eum / ex quibus Crates / ante descensum Heraclidarum ponunt. Eratosthenes post centesimũ annũ Troianę captiuitatis. Aristarchus Ionica emigratione, siue post annũ centesimũ. Philochorus emigrationis Ionicæ tẽpore, sub Archippo Atheniensiũ magistratu, & post captã Troiam anno.180. Apollodorus Atheniẽsis post.240 annum euersionis Ilij. Extiterunt alij, qui modico tempore anteq̃ Olympiades inciperẽt.400. retro annis Troianæ captiuitatis eum fuisse putent. Licet Archilocus.23. Olympiade quingentesimũ Troianę captiuitatis annum supputent. Hæc ex Eusebio lib. temporũ. d ℂ Centum trigintaocto anni interfuerunt.) Aulus Gellius in eo, quẽ modo retulimus loco plura disserit de Homeri, & Hesiodi poetarũ ætate. Philochorus, & Zenophanes Homerũ, q̃ Hesiodũ maiorem natũ fuisse scripserunt. L. Actius poeta, & Ephorus historiæ scriptor minorẽ natu Homerrum esse dixerunt. M. Varro in primo de Imaginibus, non esse dubiũ tradit, quin aliquo tẽpore eodẽ uixerint. Idq; ex Epigrãmate ostendit, quod in Tripode scriptũ est, in monte Helicone ab Hesiodo positum traditur. Lege eundem ca. ultimo.17. eius uoluminis. M. Cicero in Dialogo de Senectute referens Catonis sententiam. At Homerus (inquit) qui multis (ut mihi uidetur) ante seculis, q̃ Hesiodus fuit. e ℂ In Rhetęo littore.) Plynius cap.30. li. quinti. Extra sinum (inquit) sunt Rhetęa littora, Rhetęo, & Dardanio, & Arisbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidũ iuxta tumulũ Achillis conditum a Mytilenęis, & mox Atheniensibus, ubi classis eiꝰ steterat.

a ad tumulũ ducis Thessali Achilleon oppidum
condiderũt, quod propemodũ interijt. Deinde
interpositis. xl. ferme stadijs ĩ altero cornu eius-
dem littoris ob honorem Salaminij Aiacis alte-
b rum oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rho
dij extruxerunt. At iuxta Ilium Memnonis [a] stat
sepulchrum, ad quod sempiterno ex Aethiopia
cateruatim aues aduolant, quas Ilienses Memno
c nias uocant. Cremutius author est has easdem
anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, &
undiq; uersum quousq; gentium sint, ad regiam
Memnonis conuenire. Mediterranea quæ sunt
d supra Troadis partem Teutrania tenet regio, [b] q̃
primo Mysorum fuit patria. Persunditur Teu-
trania Caico flumine. Per omnem Asiã Chamę-
leon [c] plurimus animal quadrupes, facie, qua la-
e certæ, nisi crura recta, & longiora uentri iunge-
rentur, prolixa cauda, eademq; in uertiginem
torta, hamati ungues subtili aduncitate, incessus
piger, & fere idem qui testudinũ motus, corpus
f asperum, cutem qualẽ in Crocodilis deprehen-
dim9, subducti oculi, & recessu cõcauo introrsũ
recepti, q̃s nunq̃ nictatiõe obnubit. Visum deni-
q; nõ circulatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis
intẽtat. Hiatus ei9 ętern9, ac sine ulli9 usus ministe
rio. Quippe cũ neq; cibũ capiat, neq; potu alat,

ffeterat. De sepulchro Achillis, & Aiacis in his locis meminit etiã Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est, 17. historiarũ libro. a ℭ Memnonis sepulchrũ.) Memnon Titoni, & Auroræ filius, Priamo cũ uiginti peditũ milibus, ducentis curribus auxiliũ ferens, ab Achille, uel, ut Diod. ait, per insidias a Thessalis tandem peremptus est. Huius exusti corporis fauillæ (ut fabulæ tradunt) Auroræ matris precibus in uolucres uersę sunt, quę ob hoc Memnonides nũcupant. Hę Memnonis memores annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulã refert Ouidius. 13. Trasformationũ libro. Cætera Diod. Siculus lib. 3. De his Auibus sic Plynius ca. 26. li. decimi. Authores sunt (inquit) omnibus annis aduolare Iliũ ex Aethiopia aues, et cõfligere ad Mẽnonis sepulchrum, quas ob id &c. Quam a probis authorib9 diuersa de his auibus prodat Albertus. 23. de Animalibus li. ex eius uerbis, quę ut iacẽt sub scripsimus deprehenditur. Mẽnonides quędã uocantur aues, a loco ab Aegyptijs sic uocatas. Cateruatim enim ab Aegypto uolant ad Ilium ad sepulchrũ Memnonis Pythagorici philosophi semp in qnto anno, & cũ biduo ibi circumuolauerunt, decimo die pugnam ineunt, & se rostris, & unguibus lacerant, & tunc reuertuntur in Aegyptum. Hucusq; Albertus. Quæ q̃ falsa sint, ex Plynij, & Solini uerbis emunctę naris quilibet mox aduertet. b ℭ Teutrania tenet regio.) Ply. ca. 30. libri quinti. Supra Aeolida, & partẽ Troadis in mediterraneo est, q̃ uocatur Teutrania, quã Mysij antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus oritur. c ℭ Chamęleon.) Græci χαμαὶ humile, & paruũ dicunt. Hinc Chamęleon paruus leo. Plynij uerba ex quibus hæc Solinus transtulit ex c. 33. octaui nat. historiæ sunt. At Chamęleontem & ipsa. i. Africa, q̃ q̃ frequentiorẽ India. Figura, & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta, & excelsiora. Latera uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminet rostrum ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda pręlonga in tenuitatem desinens, & implicãs se uiperinis orbibus. Vngues adunci. Motus tardior ut testudini. Corpus asperũ, ut Crocodilo. Oculi in recessu cauo/tenui discrimine prægrandes, & corpori concolores. Nunquã eos aperit, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo, nec potu semper alitur, nec alio quam aeris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior. Mutat namq; eũ subinde, & oculi, & cauda, & toto corpore. Redditq; semper quemcumq; proxime attingit, præter rubrum, candidumq;. Defuncto pallor est. Caro in capite, & maxillis, & ad commissuram caudæ admodum exigua. Nec alicubi toto corpore. Sanguis in corde, & circa oculos tantum. Viscera sine splene. Hybernis mensibus latet, ut lacerta. Plura de eodem idem Plynius capite octauo uicesimioctaui. Extat caput duodecimum decimi Noctium Atticarum apud Aulum Gelliũ. Itẽ caput undecimũ secundi de natura animaliũ apud Aristotelẽ. Mire

nec alimento alio, q̄ hauſtu aeris uiuat. Color uarius,[a] & in momento mutabilis, ita ut cuicunq; rei ſe coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo ſunt, quos fingere non ualet, rubrus, & candid⁹, cęteros facile mentitur. Corpus pene ſine carne, uitalia ſine licne, nec niſi in corculo pauxillum ſanguinis deprehenditur. Latet hyeme, producitur uere. Impetibilis eſt coraci, a quo cū interfectus eſt, uictorem ſuum perimit interemptus. Nam ſi uel modicū ales ex eo ederit, ilico moritur. Sed Corax habet præſidium[b] ad medelā natura manū porrigente. Nā cum afflictum ſe intelligit, ſumpta fronde laurea recuperat ſanitatē. Pythonis Come eſt[c] in Aſia locus in campis patentibus, ubi primo aduētus ſui tempore Ciconiæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, laniant uniuerſæ. Aues iſtas ferunt linguas nō habere, uerum ſonum quo crepitant, oris potius q̄ uocis eſse. Eximia illis ineſt pietas.[d] Etenim quantū temporis impenderint fœtibus educandis, tantū & ipſæ a pullis ſuis inuicem aluntur. Ita enim impenſe nidos fouent, ut incubitus aſsiduitate plumas exuant. Noceri eis, omnibus quidem locis nefas ducunt, ſed in Theſsalia uel maxime, ubi ſerpentum immanis copia eſt, quos dum eſcandi gratia inſectantur, regionibus Theſsalicis plurimum mali detrahunt. Galatiam[e] pri-

degenerat ab Ariſtotele, & cæteris Albertus cum de Chamęleonte ſcriberet cap.5. primi tractatus ſecūdi de animalibus lib. a ℭ Color uarius, & in momento mutabilis.) Præter ea, quæ de mutabilitate huius animalis ſcribunt Ariſtoteles, Plynius, Ambroſius quinto Hexameron. Seneca primo Naturaliū quęſtionū ſic canit Ouidius. 15. Meta. Id quoq; quod uentis animal nutritur, & aura Protinus aſsimilat, tetigit quoſcunq; colores. Hinc natum Adagium apud Gręcos χαμαιλέοντος ἐυμεταβολώτερος. Chamęleonte mutabilior, de homīe omnino inconſtanti, & uario, non abſimile illi, qd' alibi ex Plauto retulimus. Verſipellis. b ℭ Sed Corax habet præſidiū.) κόρακα Græci coruū dicunt. Coruus (inquit Plynius ca.27. lib. octaui) occiſo Chamęleonte, qui etiā uictori nocet, lauro infeſtum uirus extinguit. c ℭ Pythonis Come eſt.) Plura de hoc ipſo loco diſputat Hermolaus ca.23. decimi Plynianarū caſtigationū. Pythonis Comen uocant (inquit Plynius) in Aſia patentibus campis, ubi Ciconiæ congregatę inter ſe cōmurmurāt. Eam deniq;, quę nouiſsime aduenit lacerant, atq; ita abeunt. Notatū poſt Idus Auguſtas nō temere uiſas ibi. Sūt qui Ciconijs nō ineſse linguas confirment. Honos his ſerpentium exitio tantus, ut in Theſſalia capitale fuerit occidiſse, eadem legibus pœna, quæ in homicida. Ciconias ferunt (inquit quinto Hexameron diu⁹ Ambroſius) collecto proficiſci agmine, ſiquo pergēdū putāt, & ſimul pleriſq; circa orientē locis inuehi, & quaſi teſsera militari pariter omnes moueri. exercitum credas cū ſignis ſuis pergere. Sic omnes uiandi, comitandiq; præeūdi ordinē ſeruāt &c. d ℭ Eximia illis ineſt pietas.) Ciconias genitorū ſenectutem inuicē educare iuulgatum eſt. Sed ſunt qui Meropes idem facere confirmēt, uicemq; reddi, ut parentes non modo ſeneſcentes, uerumetiā ſtatim, cū iam datur facultas, alantur opera liberorū. Nec matrē, aut patrem exire, ſed in cubili manētes paſci labore eorū, quos ipſi genuere/enutrierunt, educarūt. Hæc ex Ariſt. ca. 13. noni Naturę animaliū. Hinc in parentum pietatē ſumptū adagiū ἀντιπελαργεῖν. i. Mutuā beneficiorū uicem rependere. Supplendum conuenit, par eſt, uel quippiā ſimile. Citat Tarręas in Prouerbiorū Collectaneis hunc, quē modo aſcripſimus Ariſtotelis locū. Hanc ipſam Ciconiarū in parentes pietatē, multis explicat Ambroſius ca.16. quinti Hexameron. Leges, quibus iubentur liberi parentes ſuos alere Ariſtophanes eleganti uocabulo πελαργικοὺς νόμους nuncupat, quaſi Ciconiarias leges dixeris. Ciconiarū pietatē ueteres attendentes, in regijs ſceptris parte ſumma Ciconiā, parte uero infima Hippopotamū improbiſsimū animal inſculpere ſoliti ſunt. Qua re uiolentiā obnoxiā eſse iuſticiæ ſignificare uolebant. Eſt enim Ciconia δικαιοσύνης σύμβολον. i. iuſticiæ ſignū. Inter Decalogi pręcepta non infimū locū tenet, quo parentes honorare præcipimur. e ℭ Galatiam.) Plynius capite.32. quinti. Dicendum ſimul (inquit) uidetur

& de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet. Caputq; quondã eius Gordium. Qui partem eam insedere Gallorũ Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati uocantur. Gallorũ in Asiã processus describit abunde. T. Liuius. 8. lib. de bello Macedonico. Plura Strabo circa finem duodecimi, & L. Florus ca. 11. secundi. Claudianus secundo in Eutropiũ. Thini Thraces erant &c. a

a mis sæculis priscæ Gallorũ gentes occupauerũt. Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati, quæ uocabula adhuc permanent, q̃uis Galatia unde dicta sit, ipso sonat nomine.

DE BITHYNIA, ET HYLAE RAPTV, deq; Hannibalis exitu, ac sepulchro. CA. LIIII.

b Bithynia [a] in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ opulenta, ac diues urbiũ, a fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta, c deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbẽ pretermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credũt delitias Herculis Hylam puerũ [b] Nymphis rapinam, [c] in cuius memoriã usq; adhuc solẽni cursi-

BITHYNIA.) De origine, & nomine Bithyniorũ Appianus in Mithridatico, hęc fere tradit. Thraces Gręci eos existimant, qui cum Rheso ad Ilium pro Troianis castra habuere, Rheso deinde nocte a Diomede (ut Homerus canit) perempto fugientes ad Ponti ostia, q̃ arctiora in Thraciam sunt, quosdam ratibus destitutos, in ea tellure cõsedisse, partemq; eã tenuisse, quę Bebrycia appellaẽ. Quosdã trãsgressos, ultra Bizãtiũ, & Thraces, qui Bithynij dicuntur, ꝓpe Bithim habitasse fluuiũ. Fame deinde compulsos, in Bebryciã redijsse, & Bithyniã, pro Bebrycia a fluuij nomine, iuxta quẽ incoluissent / nominasse. Eius uero appellationẽ nulla ratiõe cũ tempore ab illis immutatã, cũ parum admodũ Bithyniæ nomẽ a Bebrycia uideatur differre, hoc multi iã existimant. Alij uero Bithym Iouis, et Thracis filiũ eorũ regem primũ extitisse, & utriusq; appellatione / utriq; terrę nomen inditum. Secundã opinionem Stephanus quoq; sequitur. Bithynia (inquit) ἀπὸ βιθυνοῦ τοῦ διός, καὶ θράκης τῆς τιτανίδος, hoc est a Bithyno Iouis, & Thraces Titanidos filio. Herodotus in septimo eos olim Strimonios uocatos refert. Bithynia, ut in principio quinti Ptol. ait, terminaẽ ab occasu ore Ponti, & Thracio Bosphoro, & parte Propontidis. Eius figurã appingit tabula prima Asię. Martianus, qui hunc Solini locũ immitatur. Bithynia (inquit) initium Ponti est, & ab ortu Thracię aduersa, a Sagari flumine primos habitatores habet, qui fluuius alij fluuio Gallo miscetur, a quo Galli dicuntur ministri matris Deũ. Hęc & Bibrycia, & ¶ Mygdonia dicta est, a Bithynio rege Bithynia. Lege Plyniũ ca. ultimo li. quinti. Sunt authores transisse ex Europa Mysas, & Phrygos, & Thynos, a quibus appellantur, Mysi, Phryges, Bithyni. b

Hylam puerũ.) Hylas Thiodamantis filius Dryopum regis, quorũ gens subiecta Parnasso fuit. Hic patre interfecto, Herculem secutus studio eius uirtutis ardens. Quom ex comitatu Argonautarũ in Mysia Hercules recessisset ad materiã quęrendam remi, quẽ fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnã extulisset, dũ accedit ad ripam, adamatus a nymphis est, propter hunc Herculem comites deseruit, nec deinceps secutus Iasonẽ. Hunc quom in fonte perisse cognitum est, sacra ei instituta sunt, quibus mos fuerat, ut eius nomen clamaretur in fontibus. Hinc a Virgilio dictum est. Vt littus Hyla Hyla omne sonaret. Et Valerius Flaccus tertio Argonauticon.

Rursus Hylan, & rursus Hylan per longa reclamat
Auia, responsant syluæ, & uaga certat imago.

Hæc ex Probo tertio Georgicorũ Virg. Seruio Ecloga sexta. Placido quinto Theb. Item ex Commentarijs Apollonij. Strabone lib. 12. Annotatũ ab Authoribus est, Hylan turpi amore dilectum ab Hercule. De loco ubi raptus est, non omnes idẽ sentiunt. Herodotus lib. septimo scribit in Magnesiæ sinu locum esse quendã, in quo fertur Hercules quom e naui Argo aquatũ missus esset, fuisse eum ab Iasone, atq; socijs derelictũ, dũ in terrã Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur esse Aphete, quoniam Græce ἀφετή dimissio dicatur. Strabo libro duodecimo ait eum apud Arganthonium montem raptum fuisse. Quo loco adhuc (inquit) festa quędam apud Prusienses celebrantur, in quibus per montes uagi, ac saltantes, Hylan uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum / egrediantur. Propertius etiam uicesima primi ad Argantiphagũ fuisse Hylan raptũ prodidit. c ¶ Nymphis

tatione lacum populus circuit, & Hylan uoce clamant.[a] In Bithynio quoq; agro Libyssa[b] locus Nicomediæ proximus sepulchro Hannibalis famæ datus, qui post Carthaginense iudicium[c] transfuga ad regem Antiochum, deinde post Antiochi apud Thermopylas pugnā tam malam, fractumq; regem fortunæ uicibus in hospitium Prusiæ[d] deuolutus, ne traderetur Tito Quintio ob hanc causam in Bithyniam misso, captiuusq; Romā ueniret, ueneni mali poculo animā expulit, & a Romanis se uinculis morte defendit.

DE ORA PONTICA. CA. LV.

IN ora Pontica[e] post Bosphori fauces, & Rhesum amnē, portūq; Calpas Sagaris fluui⁹ ort⁹ in Phrygia, dictusq; a plerisq;

rapinam.) Theocritus, & Nicandrus scribunt Hylan a Nymphis eius loci omnibus fuisse raptum. Apolloni⁹, & Flaccus in Argonauticis, ab una tantum nympha. Onasus in primo Amazonicorū, eum in mare lapsum, mersumq; perisse. a ℭ Hylan uoce clamant.) Tarręas in prouerbiorum Collectaneis Paremiā refert, ex eo clamore sumptam, quo Hylan festis illis uoce clamant. Ea autem est huiusmodi. ὕλαν κραυγάζειν, Hylan inclamare, de his, qui aliquid inani labore prosecuntur. Quo loco Hylę historiam uel fabellā potius/abunde refert. Aitq; inter cætera Polyphenium Cyclopē fuisse missum ad Hylan requirendum, Hylanq; inclamasse, nominatimq; uocasse cum nihil tamē eo clamore profecerit. b. ℭ Libyssa.) Gentile a Libya deductum nomen. Hinc Libyssa locus dictus qđ ab Hānibale Libysso conditus fuerit. Est autē Libyssa, authore Stephano. φρούριον βιθυνίας, idest præsidium, propugnaculū, & loc⁹ quidā munitus Bithyniæ. Appianus in eo lib. qui Syrius inscribitur, ait Libyssum fluuiū esse in Bithynia, & cāpū subinde ab eo Libyssam dictū. Meminit Libyssæ Plynius ca. ultimo libri quinti. Item Martianus in sexto. Plynius Cęcilius dicit Hannibalem fuisse sepultum apud Libyssā in arca lapidea, in qua hodie quoq; (inquit) inscriptum est. Hannibal hic situs est. c ℭ Carthaginēsi iuditiū.) Quo pacis cōditiones a Scipione Carthaginensibus dictæ sunt, inter quas Scipio ante omnia postulabat, ut Hannibal sibi traderetur, author Liuius. 30. ab urbe condita libro. Authores sunt (ut in Hannibalis uita Plutar. tradit) qui dicant Hannibalē ueritum, ne petenti Scipioni dederetur, statim re male gesta in Asiā profugisse. d ℭ In hospitium Prusiæ deuolutus.) Post uictum apud Termopylas Antiochū, Hannibal ad Prusiam Bithyniæ regem confugit. Prusias autem præsenti iam flaminio, Romanisq; gratificaretur, a se necandi, aut Romanis tradendi Hannibalis consiliū cępit. A primo colloquio Flaminij milites extemplo ad domū Hannibalis custodiendā missi sunt. Semper talem exitū uitę suæ prospexerat Hannibal omnino, & Romanorum inexplicabile odium in se cernens, & fidei regū nihil sane confisus. Prusiæ uero leuitatē etiam expertus erat. Flaminij quoq; aduentū uelut fatalem sibi horruerat, ad omnia undiq; infesta, ut iter semper aliquod pręparatum fugę haberet, septem exitus e domo fecerat, & ijs q̄sdā occultos ne custodia sepirentur. Sed graue imperiū regū nihil inexploratū, qđ inuestigare uolunt, effecit totius circui domus ita custodijs complexi sunt, ut nemo inde elabi posset. Hanibal posteaq; est enunciatū milites regis in uestibulo esse postico, qđ deuij maxime, atq; occultissimi exitus erat/fugere conatus, ut id quoq; occursu militū obseptum sensit, & omnia circa clausa custodijs dispositis esse, uenenū, qđ multo ante præparatum ad tales habebat casus poposcit. Liberemus (inquit) diuturna cura populum Ro. quando mortē senis expectare longum censent. Nec magnā, nec memorabilem ex inermi, proditoreq; Flaminius uictoriā feret. Mores quidem populus Romanus quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hosti armato exercitum in Italia habenti, ut a ueneno caueret/prædixerunt, ij legatum consularem, qui author esset, Prusiæ qui scelus occidendi hospitis miserunt. Execratus deinde in caput, regnumq; Prusiæ, & hospitales deos uiolatę ab eo fidei testes inuocans, poculū exhausit. Author Liuius lib. 39. ab urbe condita. Appianus in Syrio scribit Hannibalem huiusmodi oraculo fidentem fuisse deceptum. Libyssa gleba corpus teget Hannibalis, cum in Libya moriturum se speraret. e

IN ORA PONTICA post Bosphori fauces.) Caput istud totum ex principio sexti Plynij transumptū est. Pōtus Græca dictio πόντοσ per Syncopen quasi πόνοσ hoc est labor, dolorue, qđ sit mare

a Sagarius, exordium facit Mariandi sinus, in quo
oppidum Heraclea appositũ Lyco [a] flumini, &
Acone portus, [b] qui prouẽtu maloꝝ graminum
usq; eo celebris est, ut noxias herbas Aconita il-
b linc nominemus. Proximus inde Acherusi⁹ spe-
cus, [c] quem foraminis cæci profundo adusq; in-
ferna aiunt patere.

ipsum laboribus, & doloribus plenũ/ut est. Qui nauigant mare, enarrãt pericula eius Ecclesiastici.43. Alij dictum putant a uerbo ποντίζω quod mergo significat, quoniã in mari plurima mergi soleant. Est autem pontus id mare, quod inter Mæotidẽ paludẽ, & Tenedon insulã interiacet. Mensuram ponti (inquit capite primo sexti Caius Plynius) a Bosphoro, ad Mæotiũ lacum quidã fecere.xiiij.xxxviij. mil.D.pass. Eratosthenes.c.minorem. Agrippa a Chalcedone ad Phasin.x.mil. Inde Bosphorum Cimmerium.ccclx.mil. Nos interualla generatim ponimus comperta in nostro æuo, quando etiã in ipso ore Cimmerio pugnatũ est. Ergo a faucibus Bosphori est amnis Rhebas, quem aliq; Rhesum dixerunt. Deinde Psillis, portus Calpas, Sangaris fluuius ex inclytis. Oritur in Phrygia, accipit uastos amnes, inter quos Tembrogiũ, & Gallum. Et idem Sangarius, a plerisq; dictus Coralius, a quo incipiunt Mariandini sinus, oppidũq; Heraclea Celeceno, uel ut alij codices habent, Lyco flumini appositum. Abest a Ponti ore miliarijs ducentis. Portus Acone ueneno Aconito dirus. Specus Acherusia. Hucusq; Plynius. De Ponti mensura, & circa eum nationibus plura Herodotus libro quarto. Ammianus libro uicesimosecundo. Strabo libro duodecimo. Ptolemęus capite primo quinti. Capella cap. tricesimoquinto lib. sexti. a ℭ Lyco flumini.) Hermolaus cap. primo sexti Castigationũ Plynianarum contendit ex Thucydide libro quarto apud Plynium non Lyco flumini legi oportere, qui per Heracleensem agrum meat, ut sit Celex Celecis producta media. Nisi quis (inquit) utrumq; flumen haberi parte illa sentiat. b ℭ Acone portus.) Valerius Flaccus quarto Argonauticon meminit, in ijs locis Aconis fluminis.

Quid memorem quas Iris aquas, aut torqueat Acon? Naso septimo Trnnsformationũ scribit Aconitum, a Caute in qua nascitur dictum esse.

Quæ quia nascuntur dura uiuacia caute.

Agrestes Aconita uocant. Græci enim ἀκόνην cotem dicunt. Vnde ἀκόνιτον sumptũ nomen. Scribunt Aconitum prius fuisse innoxium, sed contactum spuma Cerberi, uim contraxisse ueneni. Aconitum interdum pro quocũq; letalissimo ueneno capitur. Vnde prouerbiali figura a Iuuenali dictũ. Nulla Aconita bibuntur fictilibus. In eos dictum, qui mortis sępe causam diuitias ardenter cupiunt. Si quis Aconitum nesciens hauserit, haustu eum meri plurimi curari solet. Infusum enim uisceribus trahit ad se calorem, & ueneno frigido quasi calidum iam repugnat. Si uero Aconitum ipsum cum uino tritum potui datum sit, haurientem nulla curatio a morte defendit. Tunc enim uinum natura frigidum admixtione sui frigus auxit ueneni. Nec in interioribus iam calescit, quia nõ liberum, sed admixtum alij, immo in aliud uersum descendit in uiscera. Ex Macrobio Saturnaliũ libro septimo. De Aconito plura Ply. cap.2.&.3. uicesimiseptimi naturalis historiæ. c ℭ Acherusius specus.) Nomen sumptũ ab α, sine, & χαίρον leticia, quod locus is, quo per Acherusium specum iter est, sit omni penitus lætitia uacans. Plynius capite secundo uicesimiseptimi. Fabulæ (inquit) narrauere e spumis Cerberi canis extrahente ab inferis Hercule, ideoq; apud Heracleam Ponticam, ubi monstratur eius ad inferos aditus gigni. Meminit Ammianus libro uicesimosecũdo. Pomponius Mela libro primo. Iuxta specus (inquit) est Acherusia ad Manes (ut aiunt) peruius, atq; inde extractum Cerberum existimant.

Valerius Flaccus quarto Argonauticon.

Inde premente noto tristes Acherusidos oras.
Præterit. Est & Italiæ palus Acherusia prope Puteolos, & Cumas
Qua fama est Acherontis ad undas
Pandere iter, cęcas stagnante uoragine fauces
Laxat, & horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumq; nouo perturbat lumine manes.

Ex eo loco mortui transmittuntur persoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis transnatione, Authores Plutarchus, & Plautus in Truculento. Is numus Gręce δανάκη dicebatur, qui in ore defuncti poni consueuerat. Meminit Propertius Elegia tertiadecima libri quarti, & Apuleius sexto de Asino aureo. Item Diodorus Siculus circa finem secundi.

PAPHLAGONIAM limes.)Paphlagonia/authore Stephano/dicta est ἀπὸ παφλάγον τοῦ φινέως παιδός.i.a Paphlago Phinei filio.Paphlagoniã(ut Plynius ca.2.sexti refert)Pylęmoniã qdã dixerunt inclusam a tergo Galatia.Oppidũ Mastya Milesiorum,deinde Cromna.Quo loco Henetos adijcit Nepos Cornelius,a quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos credi postulat. Paphlagonas(ut lib.12. Strabo tradit)ad orientem Halys flumen terminat, a Meridie fluens inter Syros, atque Paphlagonas,exitq; (ut Herodotus ait)in eum,qui Euxinus pontus appellatur. Paphlagoniæ situm scribit Ptole.capi.4. quinti,& prima tabularum Asię. b ¶ Cytoro.) Idẽ Strabo scribit Amastris arcem Cytorum dici olim Synopensium Emporium, dictum a Cytoro Phryxi filio,ut Ephorus tradit.Cytor⁹ mons plurimã buxum habet, ut Plynius cap.17.sextidecimi, & Strabo dicto li.prodiderũt. Virgilius secundo Georgicorum.

Et iuuat undantem buxo spectare Cytorum.

Quo loco Seruius magno errore(nisi scriptori uitium ascribam⁹) tradit Cytorum Macedoniæ montem esse cũ reliqui omnes eum montẽ Paphlagoniæ esse dicant. c ¶ Insignis loco Heneto)Henetorum meminit Homerus secundo Iliados libro.

Paphlagonasq; ferox ducebat in arma Pylemon
Ex Henetis muli ducunt genus unde feroces.

Sed quęritur quosnam poeta Henetos dicat.Sunt enim qui dicant Henetos in tota Paphlagonia nusq̃ ostendi. Alij dicunt uicum esse in littore decem schœnis ab Amastri distantem.Zenodotus de Henetia scribens/putat eã significari,quę nunc Amisius appellatur.Non nulli nationẽ quandã Cappadocibus finitimã prodiderũt cum Cimmerijs militasse,postea Adriã peruenisse.Sed qđ maxime inter omnes constat,est qđ Heneti clarissima Paphlagonũ natio erant,ex qua Pylemon fuit,cũ quo plurimi ex illis militarũt. Amisso autem duce post captã Troiã,in Thraciã traiecerunt.Errantes uero in eam regionẽ deuenere, quæ nunc Henetia appellatur.Quidã Antenorem dicunt,& eius filios,classis huius participes in interiore Adrię recessu constitisse.Atq; iccirco uerisimile est/Henetos defecisse,& nusq; in tota Paphlagonia apparere.Lege eundem Strabonem in principio quinti, & parum post principium duodecimi. Rem paucis explicat.T.Liuius in principio primi ab urbe condi.&.Q.Curtius in principio tertij Cato in Originibus,scribit Venetis cunctis primã originẽ Phaetonthęã esse, quę Gręcis (inquit) occasionem mentiendi de Phaetonte,& Eridano prębuit.Posterius mixta ijs nobilis stirps Troiana, a quibus Patauiũ suo conditore inclytũ.Idẽ fere scribit.C.Sempronius in lib.de Italię diuisione. Seruius.1.Aeneid. super illud.Illyricos penetrare sinus.In hac quoq; historia turpiter lapsus est,existimãs iccirco dixisse Virgiliũ Illyricos,qđ inde(inquit)uenit quidã Henetus rex,qui Venetiã tenuit,cuius nomen Henetiã dictam,posteri Venetiã nominauerũt.De Henetis,& Antenore ca.8.supra non nulla retulimus. d ¶ Eupatoriã.)Plynij uerba sunt ex ca.2.lib.sexti.Amysso iunctũ fuit oppidũ Eupatoria a Mithridate conditum.Victo eo Pompeopolis utrunq; appellatum est.Theophrastus,Plynius ca.37.undecimi, & A.Gellius.16.Noctiũ Atticarũ,scribunt in Paphlagonia bina perdicibus corda esse.Aristo.cap.63.eius lib.quẽ de Admirandis in natura scripsit,tradit in Paphlagonia pisces esse,qui sola ipsius telluris natura foueãtur,coalescantq;.Paphlagonibus post mortẽ Philomenis regis populi Romani amici, prouincia a Romanis imposita est,ut a Sexto Rufo relatum est. e

DE PAPHLAGONIA, ET VENEtorum origine. CA.LVI.

PAphlagoniã limes [a] a tergo Galaticus amplectitur.Ea Paphlagonia Carambi promontorio spectat Tauricã,consurgit Cytoro [b] mõte porrecto in spatiũ triũ & sexaginta miliũ,insignis loco Heneto, [c] a quo (ut Corneli⁹ Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam transuecti,mox Veneti sunt nomĩati. Plurimas in ea regione urbes Milesij condiderunt. Eupatoriam [d] Mithridates,quæ subacta a Pompeio/Põpeiopolis est dicta.

DE CAPPADOCIA, ET EQVOrum natura. CA.LVII.

CAppadocia [e] gentiũ uniuersarũ,quę Pontũ accolunt præcipue introrsus recedit.

CAPPADOCIA.) Ply.ca.3.li.sexti,Cappadoces a Cappadoce amne dictos putat,cũ antea(inqt) Leucosyri dicerent.Sũt,qui Cappadociã dictã uelit a Cappadoce Nini filio.Ea prius,ut Plutar.

a Latere læuo utrasq; Armenias, & Comagenem
simul transit, dextro plurimis Asiæ populis cir-
cumfusa. Attollitur ad Tauri iuga, & solis ortus
Præterit Lycaoniã, Pisidiam, Ciliciam. Vadit su
b per tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis al-
terius in Scythiam pertendens, ab Armenia ma-
iore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, un-
de Pariedri [a] montes sunt/auspicatur. Multæ in
c Cappadocia urbes inclytæ. Verũ, ut ab alijs re-
feramus pedem, [b] coloniã Archelaidem, [c] quam
deduxit Claudi9 Cęsar, Halys [d] pręterfluit. Neo-
cæsaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semi-
d ramis condidit. Mazacã [e] sub Argęo sitam Cap-
padoces matrem urbiũ numerant. Qui Argęus
niualibus [f] iugis arduus ne æstiuo quidem tor-
rente pruinis caret. Quęq; indigenæ populi ha-
bitari Deo credunt. TErra illa ante alias altrix e-
quorum, [g] & prouentui equino accõmodatissi-

refert/Syria dicebatur, a Syro scilicet Apollinis, & Synopes filio nomen trahens. Cappadocię regio, ut lib. secũdo Strabo ait, ad Euxinũ uergens cęteris Tauro appositis magis, ac magis ad Aquilonẽ spectat. Idẽ in principio duodecimi eã multas partes habere, plurimasq; mutationes accepisse dicit. Qui enim Austrũ uersus sunt, Cilicio, qui Taurus dicitur/terminatur. Orientẽ uersus Armenia, Colchide, ac diuersarum linguarũ gentibus, quę intermediæ sunt. Septemtrionem uersus Euxino usq; ad Halys ostia. Occasum uersus Paphlagonũ gentem, & Galatis, qui in Phrygiã transmigrarunt usq; ad Lycaonas, & Cilices Ciliciã Tracheam incolentes. Quidã Cappadociã in decẽ Præturas diuidunt. Alij eam in duas Satrapias fuisse a Persis diuisam aiunt. Appiano in proemio sui operis dicit Cappadoces Cilicum finitimos esse, Armeniorumq; partem, quã Armeniã minorem uocant. Eius situm appingit Ptolemæus cap.6.lib. quinti prima tabularum Asię. Cappadoces (ut in Clio Herodotus tradit) coriacea subligacula, e corioq; reliquã uestem ferunt. Non quibus uolunt cibis uescuntur, sed quos habẽt utpote religionẽ asperam incolentes. Potu non uini utuntur, sed aquæ. Non ficos ad comedendum, nec aliud quicq; boni habentes. Fuisse Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatũ uulgo inditio est. τρία κάππα κάκιστα, Tria κκκ. pessima. Id Suidas de Cretensibus, Cilicibus, & Cappadocibus dictum refert. Augustinus autem ca.3. de Grammatica ad tres Cornelios referendũ putat. i. Syllã, Cinnam, Lentulũ, qui bipedũ pessimi existimati sunt. Illud admiratione dignũ est, & inter mortales rarissimũ, qđ cũ Romani libertatẽ Cappadocibus obtulissent, eam ij, & instanter quidẽ renuerint, sibiq; tandẽ Ariobarzanẽ.5. regem immemores summi boni pręfecerint. Id.12. uolumine Strabo refert. Extat in Cappadocas de modici sale plenum Distichum.

καππαδόκην ποτ' ἔχιδνα κακὴ δάκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτή.
κάτθανε, γευσαμένη αἵματος ἰοβόλου.

Idest Cappadocẽ quandoq; uipera mala apprehendit, & ipsa interijt, qđ uenenosum sanguinẽ gustauerit. a ℭ Pariedri.) Sic enim legendũ est, non Panhydri, uel Panthydri, siue Pantidri, ut in omnibus Solini exemplaribus legitur. Locũ restituimus ex ca. nono sexti Plynij. b ℭ Referamus pedẽ.) Esse hanc prouerbialẽ figurã cap. primo supra cõmonstrauimus c ℭ Archelaidẽ.) Ply. cap.3. lib. sexti. Cappadocia (inquit) intus habet coloniam Claudij Archelaidẽ, quã pfluit Halys. d ℭ Halys.) Fluuius hic ex Armeno monte ortus Medicum, ac Lydũ imperiũ disterminat/perfluit primũ Cilicas, dehinc Mantienos, qui sunt ad dexterã, & Phrygas, qui sunt ad lęuam. Tũ Boreã uersus tendens Syros, Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit, Cappadoces a dextra. Paphlagones a sinistra perstringens, author Herodo. lib.1. Hũc fluuiũ Lucanus in.3. Crœso fatalẽ dixit. Crœsus enim Lydorũ rex cũ contra Cyrũ Persarũ regẽ bellũ gerere statuisset, Apollinis oraculũ consuluit, cui sic Pythia respondisse dicit̃. Crœsus perdet Halym transgressus plurima regna. Vel ut secũdo de Diuinatiõe ait Cicero. Crœsus Halym penetrans magnã peruertet opum uim. Hostiũ uim sese peruersurũ putauit, peruertit autẽ suã. De Neocęsarea, & Melita, Ply. eodẽ qđ modo citauimus capite. e ℭ Mazacã.) Semper (inquit Sex. Rufus) in auxilia Romanorũ fuere Cappadoces, & ita maiestatẽ coluere Romanã, ut in honorẽ Augusti Cęsaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima Cęsarea nuncuparetur. Plura de hac urbe ca.2. sexti Plynianarũ castigationũ Hermolaus Barbarus annotauit. f ℭ Qui Argeus niualibus.) Strabo lib.12. de Mazaca loquens. Latet (inquit) sub Argęo monte omniũ altissimo, qui semper in summo niues habet, ex quo qui eo ascendunt, q̃q̃ ij per-

ma est. Quorum hoc in loco[a] ingeniũ reor pse- a
quendum. Nam equis inesse iudicium documē-
tis plurimis patefactum est, cum iam aliquot in-
uenti sunt, qui non nisi primos dominos recog-
noscerent obliti mansuetudinis, siquando mu- b
tassent consueta seruitia. Inimicos partis suæ no-
runt, adeo, ut inter prælia hostes morsu petant.
Sed illud maius est, qđ rectorib⁹ perditis, quos
diligebant/accersunt fame mortem. Verum hi c
mores in genere equorũ præstantissimo reperi-
untur. Nam qui infra nobilitem sunt sati, nulla
documenta sui prebuerunt. Sed nequid uidea-
mur dicendi licētia contra fidem arrogasse, ex- d
emplum frequens dabimus. Alexandri Magni
equus [b] Bucephalus[c] dictus siue de aspectus tor-

pauci sunt, sereno cœlo utrumq; ęquor perspici, Issicum scilicet, ac Ponticũ &c. g ℭ Altrix equoꝝ.) Claudianus de Phaleris equi regij. Turbidus Argęa seu niue lauit Halys. Et secundo in Rufinum. Iam pascua fumant Cappadocum, uolucrumq; parens Argęus equorum. a ℭ Quorũ hoc in loco ingenium reor persequendum.) Omnia quæ hoc loco de equis Solinus recenset, ex Plynio sumpta sunt ca.42. octaui naturalis historiæ. Equi (ut quibusdam placet) ex eo dicti sunt, qđ cum quadrigis iunguntur, ęquari uideantur, paresq; forma, & cursu similes copulentur. Qui fabulas consectantur, scribunt Neptunũ ꝑcussa in petreis Thessaliæ campis tellure primũ equum, animal bellis aptum/produxisse. Lucanus.6. Pharsaliæ de Thessalia loquens.

Hac tellure feri micuerunt semina Martis,
Primus ab æquorea percussis cuspide saxis
Thessalicus sonipes bellis feralibus omen
Exilijt, primus Calybem, frenosq; momordit,
Spumauitq; nouis Lapithę domitoris habenis.

Eum equũ alij Scyphiũ, alij Scyronē nonnulli Arionē nominatum fuisse aiunt. Hinc factum est, ut Romani Neptunũ equestrem uocent, Gręci ἱππικὸν ποσειδῶνα. i. equestrem Neptunũ, quod existimetur princeps originis equoꝝ. Lege Probũ, & Seruiũ primo Georgicoꝝ Virgilij, qui fabularũ originē ad naturã redigunt. Refert Plynius ca.56. septimi natu. histo. equo uehi Bellerophontē, frenos, & strata equoꝝ Peletroniũ, pugnare ex equo Thessalos inuenisse. Idē Plynius ca.40. octaui/tradit fidelissimos ante omnia homini canes, atq; equos. Equinũ genus (ut capi. 25. septimi Columella scribit) tripartito diuiditur. Est enim generosa materies, quę Circo, sacrisq; certaminibus equos prębet. Est mularis, quę precio fœtus sui corporatur generoso. Est & uulgaris, quæ mediocres fœminas, maresq; ꝓgenerat. Vt quæq; est præstantior, ita ubere campo pascitur &c. Vide Aristotelem ca.22. sexti, & cap.24. octaui naturæ animaliũ. Itē Varronē ca.7. secundi de re rustica. Quãdo, & cur se equus homini subiecerit, canit Horatius epistola decima li. primi. b ℭ Alexandri Magni equus.) Verba Plynij unde transtulit hæc Solinus/sunt. Eidem Alexandro, & equi magna raritas contigit. Bucephalan eum uocarunt, siue ab aspectu toruo, siue ab insigni taurini capitis armo impressi. Sexdecim talentis ferunt ex Philonici Pharsali grege emptũ, etiã tum puero capto eius decore. Neminē hic aliũ, q̃ Alexandrũ regio instratus ornatu/recepit in sedem, alios passim rejciens. Idem in pręlijs memoratę cuiusdam perhibetur operę. Thebarum oppugnatione uulneratus/in aliũ transire Alexandrũ non passus. Multa præterea eiusdē modi, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias. Vrbem tumulo circumdedit nomine eius. Extat de huius equi excellentia caput secundũ quinti Noctiũ Atticarum apud Aulũ Gelliũ quo loco inter cætera scribit fuisse eũ equum emptũ talentis tresdecim cũ Plynius sexdecim dicat. Subscripsi Arriani uerba ex quinto gestoꝝ Alexandri lib. qđ hunc equum eleganter describat. Is equus (inquit) forma fuit, & natura præter cęteros equos insigni magnitudine, quæ mediocrem excederet, spiritu alto, ac generoso, taurino capite, cuius rei causa id sibi nomen inditum, uel qđ, ut alijs placet, cum toto corpore niger esset, albã in capite maculã taurino capiti maxime similē habuerit. Nullum omnino sessorē pręter Alexandrũ dignatus est unq̃. Hunc cũ apud Vxios amisisset Alexander summa cura conquiri iussit, Vxijs exitium minatus ni continuo reducerent, isq; redditus est. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multumq; ei ad gloriã contulit. Ad postremũ trigesimũ iã annũ nactus non ullo uulnere, sed ætate simul & labore æger factus in castris, unde mouerat citra Hidaspem uitã finijt. Diod. Siculus lib.17. scribit hunc equũ regi donasse Corynthium Demarathum, eoq; Alexandrũ in omnibus Asiæ pręlijs usum fuisse. Multa de eo Plutarchus in Alex. Quintus Curtius lib.5. Iustinus lib.12. Item cæteri. c ℭ Bucephalus.) Factum nomen ἀπὸ τοῦ βοός, καὶ κεφαλῆς. i. a boue, & capite, quod eius equi caput bubulo capiti foret persimile. Strabo lib.15. a

latitudine frontis dictum putat, cecidisseq́ cũ in prælio, quo ab Alexandro Porus uictus fuerat. Quõ loco Bucephalam, & Niceã urbes condidit, primã ab equo, alterã a uictoria appellauit. a ℭ Equus Caij Cæsaris. Plynius ca.42. octaui. Nec Cæsaris dictatoris (inquit) quemq̃ aliũ recepisse dorso equus traditur. Idemq́ hominis similes pedes priores habuisse. Hac effigie locatus ante Veneris genitricis ædẽ. Suetonius lib. primo. Vtebatur autẽ (inquit) equo insigni, pedibus prope humanis, & in modũ digitorum ungulis scissis, quẽ natum apud se, quom Aruspices imperiũ orbis terræ significare domino pronunciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit. Eadẽ ferme uerba refert Plutarchus in uita Cæsaris Dictatoris. b ℭ Regem Scytharum.) Ex Plynio & hoc trãsumptũ. Scythæ quidẽ (inquit) equitatus, & equorum gloria strepunt. Occiso deniq́ ipsorũ regulo ex prouocatiõe dimicante, hostem cum uictor ad spoliandum uenisset, ab equo eius ictibus, morsuq́ confectũ. c ℭ Agrigentina regio.) Plynius eodem cap.42. octaui. Agrigenti compluriũ (inquit) equorũ tumuli Pyramides habent. d ℭ Voluptatem ijs inesse.) Nã in circo, ait Plynius, ad currus iuncti nõ dubie intellectum adhortationis, & gloriæ fatentur. Item. Docilitas tanta est, ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphoniæ cantũ saltatione quadã moueri solitus inueniat. Iidem præsagiũt pugnam, & amissos lugent dominos, lachrymasq́ interdum desyderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam finiuit. e ℭ Cũ prælio Antiochus.) Plynius hoc ipsum ijs uerbis exprimit. Philarchus refert Centaretriũ e Galatis in prælio occiso, Antiocho potitum equo eius cõscendisse ouantem. At illum indignatione accensum domitis frenis, ne regi posset, præcipitem in abrupta isse, exanimatumq́ una. Contraria est omnino Solini hoc loco Plynianæ sententiæ. Nam Solinus ait Antiochũ a Centeretrij occisi equo peremptũ. Plynius autem econtrario Antiochi occisi Centeretriũ conscendisse equũ, sicq́ Centeretriũ exanimatum una. Item plura Cæcilius ca.54. de uiris illustribus. f ℭ Claudij Cæsaris Circenses.) Claudij Cæsaris secularium ludorum Cyrcensibus (inquit Plynius) excusso in carceribus auriga, albati equi palmã occupauere, primatum obtinuere, opposita effundentes omnia, quæ contra æmulos debuissent, peritissimo auriga insistente facientes. Cũ puderet hominũ artes ab equis uinci, peracto legitimo cursu ad metã stetere. Maius auguriũ circa priscos plebeijs Cyrcẽsibus excusso auriga, ita ut si staret, in Capitoliũ cucurrisse equos, sedemq́ ter lustrasse.

a uitate, seu ob insigni, qđ taurinum caput harmo
inustum gerebat, uel qđ de fronte eius quædam
extantium corniculorum minæ protuberabãt. Cũ
ab equario suo alias etiã molliter sederetur, ac-
b cepto regio stratu neminẽ unq̃ alium præter do
minum uehere dignatus est. Documenta eius in
prælio plura sunt, quibus Alexãdrũ e durissimis
certaminibus sospitẽ ope sua extulit. Quo meri-
c to effectũ, ut defuncto in India exequias rex du-
ceret, & supremis sepulchrũ daret. Vrbem etiã
conderet, quã in nominis memoriã Bucephalã
nominauit. Equus. C. Cæsaris[a] nullũ præter Cæ-
d sarem dorso recepit, cuius primores pedes facie
uestigij humani tradunt fuisse, sicut ante Vene-
ris Genitricis ædem hac effigie locatus est. Regẽ
Scytharum[b] cum singulari certamine interem-
e ptũ, aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo
eius calcibus, morsuq́ laniatus est. Agrigentina
etiam regio[c] frequens est equorũ sepulchris, qđ
supremorũ munus meritis datum creditur. Vo-
f luptatem his inesse[d] Circi spectacula prodide-
runt. Quidam enim equorum cantibus tibiarum,
quidam saltationibus, quidam colorũ uarietate,
nõnulli etiam accensis facibus ad cursus prouo-
g cantur. Affectum equinum lachrymæ probant.
Deniq́ interfecto Nicomede rege equus eius in-
edia uitam expulit. Cũ prælio Antiochus[e] Ga-
latas subegisset. Centaretrij nomine ducis, qui in
acie ciderat, equum ouatur[9] insiluit. Isq́ adeo
spreuit Lupatos, ut de industria cernuatus rui-

na, & se, & equitem pariter affligeret. Ingenia equorũ & Claudij Cæsaris [f] Circenses probarũt, cum effuso rectore quadrigæ, cursus ęmulos nõ minus astu, q̃ uelocitate præuerterẽt. Et post decursa legitima spatia, ad locum palmæ sponte cõsisterent, uelut uictoriæ præmiũ postularẽt. Excusso quoq; auriga, quem Ratumenã nominabant, relicto certamine ad Capitolium quadriga prosiluit, nec ante substitit, quamlibet obuijs occursibus impedita, q̃ Tarpeium Iouem trina dextratione lustrasset. In huiusce animalis genere ætas longior [a] maribus. Legimus sane equũ adusq; annos. lxx. [b] uixisse. Iam illud non uenit in ambiguũ, quod in annũ tertiũ & tricesimum generant, utpote qui etiã post uicesimũ mittanť ad sobolẽ reficiendã. Notatũ etiam aduertimus Opuntem nomine [c] equum ad gregariã Venerem durasse in annos. xl. Equarum libido extinguitur iubis tonsis. [d] In quarũ partu amoris nascitur ueneficium, qđ in frontibus preferunt recens editi, fuluo colore Caricis simile, [e] ἱππομανὲς nominatũ. Quod si prereptum statim fuerit, ne-

Maximũ uero eodem peruenisse a Veijs cum palma, & corona effuso Ratumena, qui ibi uicerat. Vnde postea nomen portæ est. Locum hunc Hermolaus plurimis interpretatur cap. 42. octaui Plynij. a ℂ Aetas longior maribus.) De equorũ ætatibus hęc ex Aristotele fere Caius Plynius refert. Viuunt (inquit) annis quidem quinquagenis. Fœminæ minore spatio. Eędem quinquennio finem crescendi capiunt, mares anno addito. Generat mas ad annos trigintatres adiutum modo in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animaliũ minor fertilitas. Qua de causa per interualla admissuræ danť, nec tamen quindecim initus eiusdem anni ualet tolerare. Gignunt annis omnibus ad quadragesimũ. Vixisse equũ septuagintaquinq; annis proditur. Verba Aristotelis ne quis dispendiose quęrat, ex ca. 22. sexti naturæ animaliũ ascripsimus. Vita equorũ plurimis (inquit) ad decimũoctauum & etiam uicesimũ annum, sed nõ nulli etiã quinq;, & uiginti, atq; triginta egerunt, & si cura diligẽter adhibeať, uel ad quinquaginta protrahiť ætas. Longissima tamen uita in pluribus ad tricesimũ annũ, qđ magna ex parte fieri norimus. Fœmina magna quidẽ parte, quinq; & uigiti annos uiuere potest, sed iam non nullæ etiã quadraginta uixere. Minus temporis mares uiuunt, q̃ fœminæ propter coitũ, & qui domi aluntur minus q̃ gregarij. b ℂ Ad annos. lxx.) Septuagitaquinq; dicit Plyni⁹, ut in alterutro sit annorũ numerus deprauatus. c ℂ Opuntem nomine equũ.) Opuntem non equi nomen intelligas, sed oppidi, apud quod is equus repertus fuerit. Fuit autem opus, uel ut alij opuns, aut ut lib. secundo legitur apud Melam opoes, Metropolis e regione Eubœę, a qua magnus Opuntius sinus dictus est. Authores Ply. ca. 7. libri quarti. Strabo nono Geographiæ lib. Sumpsit autem hoc Solinus ex ca. 22. sexti naturę animaliũ apud Aristotelẽ. Equum (inquit) apud Opuntum gregariũ fuisse accepimus, qui annos quadraginta natus posset coire, sed adiumentũ quoad sui pedes priores attollerenť / desyderabat. Ex ijs reor apud Solinũ sic legendum esse. Notatũ etiam apud Opuntem nomine, equũ ad gregariã Venerẽ & ce. Sed exẽplaria quotquot uiderim, sine particula /apud/ scripta sunt. d ℂ Iubis tonsis.) Et id quoq; ex Plynio sumptum est. e ℂ ἱππομανὲς nominatũ.) Quasi equinam furiam dicas. ἵππος equus, μανία furia, ab effectu, qđ si quis id uirus prereptũ habeat, olfactu in rabiem id genus agitur. De eo Aristo. ca. 22. sexti naturæ animaliũ. Cum equa (inquit) peperit, statim secundas deuorat, atq; etiã qđ pulli nascenti fronti adhęret, Hyppomanes dictum, magnitudine min⁹ Carica parua, specie latiusculũ, orbiculatum, nigrum. Hoc si quis prerupto odorẽ moueat, equa excitatur, furitq; agnito eo odore. Quapropter id a Veneficis petitur, & percipitur mulierculis. Et cap. 24. octaui naturæ animaliũ. Quod Hippomanes (inquit) uocant, hæret quidem fronti nascentis pulli, ut narratur, sed equæ perlabentes, abstergentesq; id abrodunt. Quę autẽ de hoc fabulanť figmenta muliercularũ, & professorum carminis, incantamentorũ esse credendũ potius est. Emitti etiã ab equa prius, q̃ pullũ, quod puliũ dicitur. Idem repetitur apud Ply. eo capite qđ sæpe citauimus. Virg. 3. Georg.

Hinc demum Hippomanes, uero qđ nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus

Hippomanes, qđ sæpe malę legere nouercę. Quo loco plura Seruius, & Probus referũt, loca alia citauimus in Poetarũ Collectaneis. Risu digna sunt, quæ de Hippomane scribit Albertus ca.2. secundi tractatus septimi de Animalibus, cuius uerba eradenda potius, q̃ ascribenda uel mediocriter eruditꝰ iure censebit. Licet is culpã ei ascribat, qui Aristotelẽ uerterit in latinũ. Sed consulendi fuerant, quos citauimus authores. Sunt qui nõ Alberto, sed tẽpori culpã tribuant, quo floruerit.

a quaq̃ mater pullo ubera præbet fellicanda. Quo quis acrior fuerit,[a] speiq; maioris, eo profundiꝰ nares mersitat in bibendo. Mas ad bella nunquã producitur apud Scythas,[b] eo qđ fœminę leuare uesicas etiam in fuga possint. Edunt equæ[c] ex uentis conceptos, sed hi nunq̃ ultra triennium æuum trahunt.

b

DE ASSYRIA. DEQVE VNGVENtorum origine. CAP. LVIII.

c ASsyriorum initium[d] Adiabene facit. In cuius parte Arbelitis regio est, quẽ locũ uictoria[e] Alexandri Magni nõ sinit prę-

a ℭ Acrior fuerit, speiq; maioris.) Cũ natus est equinus pullus, confestim licet indolem existimare. Si hilaris, si intrepidus, si neq; conspectu, nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem procurrit, si lasciuia, & alacritate, interdũ & cursu certaminis æquales exuperat, si fossam sine cunctatione transilit, pontem, flumenq; trãscendit: Hæc erunt honesti animi documenta. Corporis uero forma ex quibus constare debeat, abunde simul, & eleganter tradunt Varro eo, quẽ ante citauimus, loco. Columella ca. 27. li. septimi. Seneca epistola. 95. Virg. 3. Georgicoꝝ. Nec non & pecori &c. In generosis equis, ut aiũt ueteres, quatuor expectantur. Forma, pulchritudo, meritum, color. Hæc haud indocte quidẽ explicat Isidorus ca. primo duodecimi Ethimologiaꝝ lib. quo loco de equis abunde disserit. b ℭ Apud Scythas.) Eadẽ uerba fere reperies apud Plynium. c ℭ Edunt equę ex uentis.) Authores assertionis huius, abunde citauimus cap. 36. cum de Hispania ipsa scriberemus. d

ASSYRIORVM initiũ.) Scribit Iosephus ca. 14. primi Antiquitatũ Iudęoꝝ, Assur unũ ex Noe filijs Ninũ constituisse ciuitatem, ac sibi subditos Syros a se Assyrios appellasse, quos felicissimos fuisse tradit. Idem refert Diuus Augustinus ca. 3. decimisexti Ciuitatis dei. Polystephanꝰ eosdem esse Assyrios, & Syros dicit. Syros autem dictos ait a Syro Apollinis, & Synopes filio. Porphyrio Horatianus interpres Ode. 14. secundi Carminũ scribit eam regionẽ, quæ nunc Syria dicitur, olim addita syllaba, fuisse Assyriã nominatam. Strabo in principio. 16. Assyriã proximã Babylonicę regioni locat, in qua Ninus, Nisibisq; urbes sunt. Ad orientẽ autẽ solẽ uergens Mesopotamiæ pars Adiabene. Qui uero proprie nunc (inquit) Syri appellantur, usq; ad Cilices, & Phœnices, & Libes, & Aegyptium pelagus, & Issicum sinũ, & ab hoc olim usq; ad Euxinũ. Quare utriq; Cappadoces, tũ qui ad Taurum, tũ qui ad Pontũ iacent ad hoc usq; tempus. Leucosyri appellantur, ac si sint aliqui Syri nigri. Herodo. lib. septimo eos a Græcis Syros dici ait, qui Assyrij appellantur a Barbaris. Lib. autẽ. 4. dicit Syros Arabico pelago allui. Oppianꝰ Assyrios amnis Tigridis accolas esse dicit. Xenophon Syros ab Assyris passim separat. Ptolemæus tradit in principio lib. sexti Assyriã terminari a septẽtrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montẽ, ab occasu Mesopotamia, a meridie Susiana, ab oriente parte Medię. Eius figurã (si quis figuris capitur) appingit quinta tabularũ Asiæ. Plurima, quæ ad Assyrios, & Syros pertinẽt, refert Cęlius ca. 34. decimi Antiquarũ lectionũ. PRincipiũ ex Plynio sumptũ est ca. 13. li. sexti. Armenię maiori) inquit) a frontis parte, quę uergit in Comaginẽ/Sophone (ut diximus) copulatur, eiq; Adiabenẽ Assyrioꝝ initium. Cuius pars est Arbelitis, ubi Dariũ Alexander debellauit proxima Syriæ. Totã eam Macedones Mygdoniã cognominauerunt a similitudine. e ℭ Quem locum uictoria Alexandri Magni.) Arrianus gestoꝝ Alexandri lib. 6. Ptolemęi, & Aristoboli testimonio ostendit, Arbellã urbẽ ab eo loco, in quo ultimã pugnã Darius, Alexanderq; pugnauerunt, opinione eoꝝ, qui plurimũ sexcentis stadijs, eorũ uero qui minimũ quingẽtis distare. Quã quidẽ pugnã ad Gausamela uicũ ignobilem, iuxta Bumelũ flumen ijdẽ Ptolemæus, & Aristobolus cõmissam tradunt. At quoniã Arbella urbs erat per id temporis non incelebris, prælium illud ingens, maximeq; memorabile apud illam accidisse, ut mihi quidem uidetur (inquit) uulgatũ est &c. Sed esse põt, ut Gausamela Arbelitidis regionis uicus sit, licet ab Arbella urbe quingentis, uel sexcentis distet stadijs. f ℭ Scrinium unguentis refertũ.) Verba Plynij sunt ex proemio. 13. naturalis historiæ lib. unde hęc Solinus transtulit. Castris (inquit)

Darij regis expugnatis, in reliquo eius apparatu Alexander cœpit Scriniū unguentoꝶ, postea uoluptas eius a nostris quoq; inter laudatissima, atq; etiā honestissima uitæ bona admissa est &c. Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Vnde latius se luxuria protulit. Nos tamen longo tempore uirtute ueterum ab hac uitioꝶ illecebra defensi sumus atq; adeo in tempus Publij &c. a ℭ Romana luxuria fecit ingressum.) Syria (inquit ca. 12. tertij. L. Florus) prima uicta Ro. mores corrupit. Lege Liuiū lib. 39. ab Vrbe condita. Augustinum ca. 21. tertij Ciuitatis. Iuuenalis Saty. 3. Iam pridē in Tyberim Syrius defluxit Orontem &c. b ℭ In censurā Publij Crassi, & Iulij Cæsaris.) Plynius cap. 3. tertijdecimi natu. histo. Quando id primū (inqt) ad Romanos penetrauerit, non facile dixerim. Certum est Antiocho rege, Asiaq; deuictis urbis anno quingentesimo sexagesimo qnto. P. Licinium Crassum, Iuliū Cæsarē Censores edixisse, neqs uenderet unguenta exotica. Sic enim appellauere &c. c ℭ Sicut. L. Plotium.) Et hæc etiamnū ex Plynio ex mox citato ca. sampta sunt. L. Plotium. L. Plotij bis cōsulis, censorisue fratrē proscriptū a triumuiris in Salernitana latebra, unguenti odore proditum constat. Quo dedecore tota absoluta proscriptio est. Quis enim non merito iudicet perisse tales? Natura q̄dam insitum animantibus est, ut q̄ sunt uni grata, atq; profigua, sint reliquis contraria, ac pernitiosa frequēter. Hinc Lucretius libro sexto.

Deniq; Amaricinū fugitat sus, & timet omne
Vnguentum, nam setigeris subus acre uenenū st,
Quod nos interdum tanq̄ recreare uidetur.

Vnde authore Gellio in calce Noctium suarum in prouerbium abijt. Nihil cū Amaracino sui. i. unicuiq; gratum est, qđ suæ naturæ cōforme fuerit. d

teriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq; subegit. Expugnatisq; eius castris in reliquo apparatu regis repperit scriniū[f] ungnentis refertum, unde primū Romana luxuria[a] fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquātisper tamen uirtute ueterū ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeo in Censurā Publij Crassi,[b] & Iulij Cæsaris, qui edixerunt anno urbis cōditæ qngentesimo. lxv. nequis unguenta inueheret peregrina. Postmodū uicerunt nostra uitia, & senatui adeo placuit odoꝶ delitia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uteref. Sicut. L. Plotiū[c] fratrem. L. Plotij bis cōsulis proscriptum a triūuiris in Salernitana latebra unguēti odor ꝓdidit.

DE MEDICA ARBORE. CA. LIX.

HOs terrarum[d] ductus excipit Media, cuius arbor inclaruit etiā carminibus Mātuanis.[e] Ingēs ipsa, & cui tale ferme,

HOS terrarū ductus.) Iosephus ca. xi. primi Antiquitatū Iudæoꝶ, ex filijs Iaphet Madæum fuisse ait, ex eoq; gentes esse, quæ a Græcis Medi uocantur. Stephanus Mediā dictam tradit ἀπὸ μήδου τοῦ μηδίας. i. a Medo filio Medeæ. Idem sentiunt Strabo in. xi. & Diod. Siculus lib. 5. & ex nostris Varro, & Probus. Herodotus in Polyhymnia, Medos quondā ab omnibus Arios uocatos, sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutasse, & ipsos nomen, ut Medi dicerentur. Ita (inquit) de se ipsis Medi cōmemorant. Strabo Mediā in duas partes diuisam tradit. Vna q̄ maior dicitur, altera quæ Media Atropatia ab Atropato duce nomen habens. Media habet ab ortu Caspios, & Parthos a meridie Sitacenen, & Susianē, & Persida, ab occasu Adiabenen, a septemtrione Armeniā. Lege Plyniū ca. 14. & 26. lib. sexti. Eius situm Ptol. ca. 2. sexti quinta tabularum Asiæ explicat copiose. e ℭ Carminibus Mantuanis.) Mantuani Maronis carmina de hac ipsa arbore sunt ex secūdo Georgicoꝶ libro.

Media fert tristes succos, tardumq; saporem
Felicis mali, quo non præstantius ullum
Pocula siquando sęuæ infecere nouercæ,
Miscueruntq; herbas, & non innoxia uerba,
Auxilium uenit, ac membris agit atra uenena.
Ipsa ingens arbos, faciemq; simillima Lauro.
Et si non alium late iactaret odorem
Laurus erat, folia haud ullis labentia uentis.

✱

Flos a prima

Flos apprima tenax, animas, & olentia Medi Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis. Plynius ca.3. duodecimi Asyriā Malum eam nominat. Malus Asyria (inquit) quā alij uocant Medicam/ uenenis medetur. Folium eius est Vnedonis intercurrentibus spinis. Pomū ipsum alias non manditur, odore pręcellit foliorum quoq;, qui transit in uestes una conditus, arcetq; animaliū noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs uero subnascentibus &c.

a quale Vnedonibus folium est, tantū eo differt,
qđ aculeatum spinosis fastigijs hispidatur. Ge-
stat malum inimicū uenenis, sapore aspero, & a-
maritudinis meræ. [a] Odoris autem [b] fragrantia
b plus q̄ iucundum, longeq; sensibile. Verum po-
mo illi [c] tanta ubertas inest, ut onere prouentus
semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius
ceciderint, maturitate alia protuberant, eaq; tan-
c tum est opimitati mora, ut fœtus decidant ante
nati. Vsurpare sibi [d] nemora ista optauerunt &
aliæ nationes, per industriā translati germinis &
inserti, sed beneficium soli Mediæ datū natura
resistente/terra alia non potuit mutuari.

DE CASPIIS PORTIS. CA.LX.

d CAspię portę [e] pādunt̄ itinere manu facto,
longo octo milibus [f] passuū. Nā latitudo

Naturā, formā, effectusq; hui⁹ arboris multis uerbis describit Theophrastus ca.4. quarti lib. de historia plantarum, additq; etiā Persicam uocari. Addubitant peritiores, sit ne Malus Medica ea omnino arbor, quam Latini Citreum uocant. Apuleius (ut Seruius.2. Georgicoꝝ refert) in his libris, quos de arboribus scripsit, tradit longe aliud esse genus arboris. Alij eandem esse arborē omnino cōtendunt. Macrob.3. Saturnaliū libro, pluribus docet Virgiliū Medicæ arboris nomine/Citreum intellexisse. Vtitur autem Oppij, ac aliorum authoritate. Idem ex Dioscoridis uerbis euidens fit, cuius uerba ex ca.176. lib. primi subscripsimus. Nota sunt omnibus (inquit) Medica, q̄ alij Cedromela, alij Persica, Romani Citria appellant. Arbor hæc omnibus horis pomifera est, ita ut antecedentem fructum subnascens identidē occupet nouus. Pomū ipsum oblongū, caperatumq; rugis, colore in aurū inclinato. Suaui odore, alioquin graui. Semen habet pyro simile. Contra uenenū in uino bibuntur. Aluū laxant. Oris halitū, & suauitatē commendant. Decocto coꝝ colluto, aut succo expresso &c. Clarius idipsum constat ex ijs, quę Palladius Rutilius retulit titulo.xi.lib. quarti. Multa congessit Hermolaus ca.176. Corollarij sui in Dioscoridem. Vsus arboris, & pomi huius, lege apud Auicennā tractatu septimo quinti Canonis. Et tractatu.2. eius libelli, quē de Viribus cordis scriptum reliquit. a ¶ Et amaritudinis meræ.) Sunt qui legant, amaritudinis miræ. Vetusti quidā codices sic habent. Sapore aspero, & amaro &c. b ¶ Odoris fragrantia.) Theophrastus lib. sexto de causis plantarū, reddit causas, cur plantis, earūq; fructibus insint odores, saporesq; mire uarij, atq; diuersi. c ¶ Verū pomo illi.) Sunt qui legant. Verū pomoꝝ illius &c. d ¶ Vsurpare sibi.) Plynius eo, quē modo citauimus loco. Tentauere (inquit) gentes transferre ad se propter remedij præstantiā fictilibus in uasis dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos, & in Perside nasci noluit. Hæc est cuius grana Parthoꝝ proceres incoquere diximus esculentis cōmendandi halitus gratia. Nec alia arbor laudatur in Medis.

e

CASPIAE portæ.) Ply.ca.14.lib.sexti. De Caspijs portis. Causa (inquit) portarum nominis eadē, quæ supra, interruptis angusto trāsitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine.vij. mil. pass. toto opere manu facto. Dextra, lęuaq; ambustis similes impendent scopuli sitiente tractu per xxxviij. pass. Angustias impendit corriuatus salis e cautibus liquor, atq; eadem emissus. Preterea serpentiū multitudo, nisi hyeme transitū non sinit. Martianus ca.37.li. sexti. Sed Caucasus portas habet, quas Caspias dicunt, cautiū pręcisiones etiā ferreis trabibus obseratas ad externoꝝ transitū cohibendū. Quāuis uerno etiā serpentibus occludant̄, a quibus ad Pontū ducenta milia passuū esse non dubiū est. De ijs portis Caspijs Auienus ex Diony. sic inqt. Caspia ut extēto cōtingat cespite claustra,
Hæc Asiæ dixere fores, hict ore quod illo
Porta quasi, & longas biuium discedat in oras,
Quippe niuosa poli, qua cardine uertitur Arctos
Panditur Hyrcani hinc ianua, ianua Persis

uix eſt plauſtro permeabilis.In his anguſtijs etiã a
illud inter alia difficile,qđ pręciſoꝝ laterum ſa-
xa liquentibus inter ſe ſalis uenis, exundant hu-
morem [a] affluentiſsimũ.Qui mox ui caloris cõ-
ſtrictus,uelut in glaciem coit. Ita labes inuia ac- b
ceſsum negat.Præterea octo & uiginti milibus
paſsuum tractus omnis quoquo inde pergitur
nullis puteis,uel fontibus,humo arida,ſine præ-
ſidio ſitit. Tunc ſerpentes undiq; gentiũ conue- c
næ a uerno ſtatim die illuc confluunt.Ita pericu-
li,ac difficultatis concordia ad Caſpios niſi hye-
me acceſsus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA regione. CAP. LXI.

A Caſpijs ad orientem [b] uerſus locus eſt, d
qđ Direum [c] appellatur, cuius ubertati
non eſt quod uſpiam comparari queat,
quem locum circumſidunt Tapyri Anariaci,
& Hyrcani. Ei proximat Margiana regio [d] in-
clyta cœli, ac ſoli commodis, adeo ut in toto

Hinc patet imbriferum qua uergit mundus in Auſtrum. Aſcendenti Iberoꝝ montes ſemita quædam in anguſtia multa ſtadijs ſupra quinquaginta producitur.Ea ſiquidem uia in abrupto q̊dã ac penitus inuio deſinit loco.Exitus autem nuſq; apparet, præterq̃ porta quadã a natura inuenta,q̃ Caſpia antiquitus dicitur.Hinc campi ſunt equis apti paſcendis,& aquis multis abſq; arte referti a-lioquin ſupini,ubi Vnnoꝝ gentes fere omnes habitant,uſq; ad paludem Mæotidem pertinentes, au-thor Procopius belli Perſici libro primo. Harum portarum formã quinta tabularũ Aſiæ Ptolemęus expreſsit.Aliqua de eiſdem cap.51. retulimus. f ℂ Octo milibus paſsuũ.) Septẽ milibus dicit Plynius, ut ante retulimus.Procopi⁹,ſtadijs ſupra quinquaginta. Caſpiarũ portarum aſperitas nõ omnino a gentis eius regionis moribus aliena eſt.Nã Caſpijs morẽ fuiſse tradunt,in bellũ canum aciem ductitare,eosq; uita functos/cum hominibus ſepelire. Vale.Flaccus.6.Argonauticon.

Caſpiadæ,quis turba canum (non ſegnius acres
Exijt ad lituos,pugnasq; capeſcit heriles
Inde etiam par mortis honos,tumulisq; recepti
Inter auos, poſitusq; uirũ &c.

Scribit Euſeb.ca.3.primi Præparationis, Caſpiorum gentẽ ſeniores ſuos canibus proijcere fuiſse ſolitã.Tandẽ ſola Euangelica uirtute undiq; truculentiſsimã hanc peſtem fuiſse exploſam.Strabo.xi.Geographię libro ſcribit Caſpios parentes incluſos fame necare,cũ iam ſeptuageſimũ annũ exceſserint, quibus in ſolitudine expoſitis,euentũ eminus ſpeculant̃.Nã quos ab auibus e lectulis diſtrahi uiderint,felices putant,ſi a feris, uel canibus,nequaq̃: ſi a nullo,ducunt infelices.Hyrcani,qui (ut quibuſdam placet)nõ alij a Caſpijs ſunt, ſuoꝝ regum defunctoꝝ corpora,canibus obijciunt. Syllius bellorum punicorum tertiodecimo.

Regia cum lucem poſuerunt membra probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes.

a ℂ Humorẽ affluentiſsimũ. Qui ui caloris mox conſtrictus.) Exẽplaria uetuſta ſunt,quę ſic habeant.Exundant fluore affluctiſsimo.Qui mox ſole conſtrictus &c. b A CASPIIS AD ORIENTEM.)Regionẽ,in qua hic mirę fertilitatis locus eſt.Plynius ca.16.li.ſexti.Zapauortenen,Trogus Zapaortenen uocat a monte dictam,in quo (ut Hermolaus etiam annotauit)Daſan urbem condiderit rex Perſarum Arſaces.Verba Plynij ex eodem capite ſunt.A Caſpijs ad orientem uerſus regio eſt Zapauortene(uel ut alij)Zapaorte dicta,& in ea fertilitatis inclytę locus Dareum mons,gentes Tapyri, Anariaci &c.Eadem cum Plynio, & Solino ſcribit Martianus capite triceſimoſeptimo,ſed neq; Direi,neq; Dariei meminit fortaſsis,quod de eo nomine nil certi, qđ ſcriberet/occurrebat. c ℂ Direum.) Sunt Plyniani quidam ſcripti codices,in quibus ſcriptum ſit Clareium,uetuſtiores Darieum ſeruant.A Ptolemęo cap.z.ſexti.Daritis in his locis regio nominatur. De Tapyris,& Anariacis,plura diſserit eodem capite Barbarus Hermolaus.Arrianus tertio geſtorum Alexandri libro ſemel,& iterum Tapurios eos nominat. d ℂ Margiana regio.) Plynij eodem capite ad uerbũ hæc fere omnia.Sequit̃(inquit)regio Margiana apricitatis inclitæ, ſola in eo tractu uitifera,hinc inde incluſa montibus amœnis.Ambitu ſtadioꝝ mille q̃ngentoꝝ. Difficilis aditu ꝓpter arenoſas ſolitudines ꝑ centũ uiginti mil.paſs.Et ipſa contra Parthium tractũ ſita. In qua Alexãder Ale-

xandriā condiderat, qua diruta a Barbaris, Antiochus Seleuci filius eodē loco reſtituit Seleuciā. Nam interfluente Margo, qui corriuatur in Zotale, is maluerat illā Antiochiam appellare. Vrbis amplitudo circuitu. lxx. ſtadijs. In hanc Orodes Romanos Craſsiana clade captos/deduxit. Hucuſq; Plynius. Strabo Geographię ſecundo de Hircania, Aria, Margiana, & Bactria, quæ regiones ad Septemtrionale Tauri latus extentæ ſunt/loquens. Tanta uero (inquit) felicitate fruuntur, ut ab inhabitabili quam plurimum abſint. In Hyrcania uitem uini metretā ferre dicūt, ficulneam, ficorꝝ modios ſexaginta. Triticum delapſo e culmis fructu, denuo renaſci. Arboribus apes operari, & mella de frondibus fluere. In Margiana uero uitem ſępius inueniri aſserunt, cuius ſtipitem duorꝝ uix hominū ulnę complectantur. Racemum duorꝝ cubitorꝝ longitudinem implere &c. Similia li. xi. reperies apud eum. Huius regionis pagos Diodorus Siculus libro hiſtoriarum 17. Fortunatos nec ab re nuncupari dicit eandem ferme cum Strabone referens. Arborem in eo tractu eē dicit, quę a quercu non multum differat, ex cuius frondibus mellis guttas defluere, idq; ab incolis colligi, adhiberiq; ad uſus uitæ plurimos. Meminit & Quintus Curtius Geſtorꝝ Alexandri libro quinto. a ℂ Alexander Magnus uſq; adeo mi.) Ariæ longitudo eſt ad duo milia ſtadiorum, cāpi latitudo. cc. Vrbes Artacagna, Alexandria, Achaia a conditoribus appellata. Hæc regio optimi uini ferax eſt, qđ in uaſis non picatis ad generationes tris, ideſt, ad annos nonaginta ꝑdurat. Similis eſt Margiana. Campis deſertis ambit̃. Quapropter Antioch⁹ Soter muro/admiratur loci naturā/circumdedit. Cuius ambitus mille & quingentorꝝ erat ſtadiorꝝ, atq; urbiū Antiochiā condidit. Author Stra. xi. Geographię lib. b ℂ In ſtadia. LXXV.) In numero ſtadiorꝝ Martianus cū Solino conuenit. Plynius autem (ut recitauimus) urbis amplitudinē circuitu. lxx. ſtadijs eſse dicit. c ℂ Craſsiana clade.) De hac Craſsiana clade ſcripſimus ca. xi. lib. tertij apud Florū. d ℂ Heraclea dictum.) Quaſi Herculeā dicas ἡρακλεῖα, Herculea Græcis dicitur. Stephanus ſupra uiginti huius nominis urbes enumerat, eas nos in Indice Plyniano conſignauimus. De hac Heraclea ſic Plynius ca. 16. lib. ſexti. Oppidum Heraclea ab Alexandro conditum, qđ deinde ſubuerſum, ac reſtitutum/Antiochus/Achaida appellauit.

a illo latifundio uitibus ſola gaudeat. In faciē theatralem montibus clauditur ambitu ſtadiorꝝ mille quingentorꝝ inacceſsa pene ob incōmodum arenoſæ ſolitudinis, quæ per centum & uiginti
b milia paſsuum undiq; uerſum circumfuſa eſt. Regionis huius amœnitatē Alexāder [a] Magnus uſqueadeo miratus eſt, ut ibi primū Alexandriā conderet, quam mox a Barbaris exciſam Antio-
c chus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus ſuæ dixit Seleuciam. Cuius urbis circuitus diffundit̃ in ſtadia. LXXV. [b] In hāc Orodes Romanos captos Craſsiana clade [c] deduxit.
d Et aliud in Caſpijs Alexander oppidū excitauit, idq; Heraclea dictum [d] dum manebat, ſed hoc quoq; ab ijſdem euerſum gentibus, deinde ab Antiocho reſtitutum, ut ille maluit Achais poſtmodum nominatum eſt.

e DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM gētibus. De itineris Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino, deq; Camelorꝝ natura.

CA. LXII.

f OXus amnis [e] de lacu Oxo orit̃, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxyſtagę accolūt, ſed

OXVS amnis.) Ante Hermolaū, in Plynianis codicibus ſic paſsim legebat̃. Oaxus amnis ortus in lacu Oaxo. Quæ lectio Seruio Grāmatico, & alijs quibuſdam in eius Virgiliani uerſus expoſitione. Rapidum Cretę ueniemus Oaxem, Ecloga. 1. anſam tribuit oberrādi. Is enim Seruius Rapidum cretę, turbulentū expoſuit, quod cretā. i. albā terrā rapiat. Nā Oaxis (inquit) fluuius eſt Meſopotamiæ, q uelocitate ſua rapiens albā cretā/turbulentus efficitur. Vel Oaxis fluuius Scythiæ. In creta enim non eſt (inquit) ſed aqua cretei coloris eſt. Landinus exiſtimauit Cretā apud Virgiliū eē Scythiæ oppidū, ex illo Val. Flacci primo Argonauticon. Quoties paucos ad littoris ictus
Deficiam, Scythicū metuens pontumq; Cretamq;? Hermolaus igit̃ primus hūc nodū ſuſtuliſse

creditus est ca.16.sexti Plynianarum Castigationū, tradens hanc esse uerā Plynij lectionē. Oxus amnis ortus in lacu Oxia/ut Ptolemæus, siue Oxo, ut Solinus, authores Strabo, Plynius alibi. Q. Curtius, Capella Martianus. Nam Oaxis ille Virgilianus (inquit) in Creta est insula, nō ut quidā putauerunt in Mesopotamia &c. Vibius sequester ad Virgilianū filiū, inter flumina enumerat Oaxem Cretæ fluuiū, a quo (inquit) ciuitas Oaxia Varro hoc docet. Quos magno Anchiale partus adducta dolore, Et geminis capiens tellurē Oaxida palmis. Hæc Vibius. Siquis autem Virgilianā sententiā introspexerit, non de Oaxæ Cretæ fluuio intellexisse eum fatebitur. Melibæus enim enumerat eo loco regiōes exulibus asperrimas, per Afros/meridiem, per Scythiam/septemtrionē, per Oaxem/orientē. Postremo per Britannos/occidentē intelligens. Quod enim ingēs malū rustico, & pastori, si is relicto Mantuano agro, in Cretā insularū nobilissimā iturꝰ sit? Quod præterea inconueniens eum fluuiū, & lacū qui Oxus dicitur a quibusdam, fuisse ab alijs Oaxum nuncupatū? In codicibus p̄terea Capellæ sic plerumq; legitur. Inde Oaxus amnis circa Bactrā eius oppidum nominis, fluuioq;. Verba Plynij, quę Solinus hac parte in suum transtulit ex ca.16.lib.sexti hæc sunt. Derbices, quorꝫ medios fines secat Oxus amnis ortus i lacu Oxo, Sarmatę, Oxij, Togę, Heniochi, Bateni, Saraparæ, Bactri, quorꝫ oppidum Zariaspe, qđ postea Bactrum a flumine appellatum est. Gens hęc obtinet aduersa montis Paropamisi &c. Stra.2. Geographiæ libro scribit Oxū flumen, quod Bactriā, & Sogdianā disterminat, adeo nauigatu cōmodū esse, ut transportata ab India in ipsum onera, in Hyrcaniā facile deuehant. a ℭ Præcipuā partē Bactri.) Sunt Geographi, qui Bactros extra habitabilē, & temperatā terræ zonā posuerint, qđ Strabo eodem uolumine falsum esse euidenter ostendit. b ℭ Vltra hos.) Plynius eodem ca. Vltra Sogdiani, oppidum Panda, & in ultimis eorꝫ finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditū oppidū. Aræ ibi sūt ab Hercule, & Libero patre constitutæ. Item Cyro, & Semiramide, atq; Alexandro. Finis omniū eorū ductus ab illa parte terrarū includente flumine Iaxarte, qđ Scythæ Silyn uocant. Alexander, militesq; eius Tanain putauere esse. Transcendit eū amnem Dæmodamas Seleuci, & Antiochi regū dux, quem maxime sequimur in ijs, Arasq; Apollini Dydimęo statuit. Eadem fere Martianus retulit lib. sexto. c ℭ Itineris sui terminos.) xxx. ab Hypaside flumine stadiorꝫ spatio, arę sunt cū huiusmodi inscriptiōe Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladię, & Ioui Olympo, & Samothracibus Cabyris, & Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneā q̄q; columnā eodē loco erectā tradūt ijs uerbis. ALEXANDER HIC STETIT. Et aras quoq; Alexandri etiā opus Imperij fines hoc monumento signantis. Ex Philostra.2.uolumine, & Arriano in.5. De aris Bacchi Diod. in.4. Herculis in.5. Semiramidis in.3. De Cyro abunde alibi dictū est. d ℭ Apollini Didymęo.) ἀπόλλωνα, δίδυμαιον uocant, qđ geminā speciē sui numinis pręfert ipse illuminādo, formando lunā. Eteni ex uno fonte lucis gemino sydere spatia die, & noctis illustra. Vnde & Romani solē sub nomine, & specie anni Didymęi Apollinis appellatione uenerant. Hęc ex.1. Saturna. Macro. Horꝫ altariū, ararūq; meminerunt Ply. & Capella uterq; lib.6. Fuit pręterea Didymęi Apollinis oraculū in Ionia regione, qđ antea Branchidarū appellatū est, de quo Plynius, Strabo, Pomponius, cæteri. Vide Placitū.8. Theba. super illud. Delon, & intonsi &c.

p̄cipuam partē Bactri [a] tenent. Bactris p̄terea est a
ꝓpriꝰ amnis Bactros. Vnde & oppidū, qđ inco
lunt Bactrum. Gentes huiusce quę pone sunt. Pa
ropamisi iugis ambiuntur, quæ aduersa Indi fon
tibus terminant. Reliqua includit Oxus flumen. b
Vltra hos [b] Panda oppidū Sogdianorꝫ, in quorꝫ
finibus Alexander Magnus tertiā Alexandriam
condidit, ad cōtestandos itineris sui [c] terminos.
Hic enim locus est, in quo primū a Libero patre c
post ab Hercule, deinde a Semiramide, postre
mo etiā a Cyro aræ sunt constitutæ, quod proxi
mū gloriæ omnes duxerūt, illo usq; promouisse
itineris sui metas. Vniuersi eius ductus duntaxat d
ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius secat fi
nes. Quem tamen Iaxarten soli uocant Bactri.
Nam alij Scythę Silyn nominant. Hunc eundem
esse Tanain exercitus Alexādri Magni credide e
rūt. Verū Demodamas dux Seleuci, & Anthio
chi satis idoneꝰ uero author trāsuectꝰ amnē istū,
titulos omniū supgressꝰ est, aliūq; esse q̄ Tanain
dep̄hendit. Ob cuiꝰ glorię insigne, dedit nomini
suo ut altaria ibi statueret Apollini [d] Didymæo.

a Hoc est Colliminiũ [a] in quo, limes Persicus Scy-
this iungit, quos Scythas Persæ lingua sua Sacas
dicunt, & inuicem Scythæ Persas Chorsaros no
minant, montēq; Caucasum Graucasum, id est,
b niuibus candicantē. Densissima hic populorũ fre
quentia cũ Parthis legem placiti ab exordio mo-
ris incorrupta custodit disciplina. E quibus cele-
berrimi sunt Massagetę, Essedones, Sacę, Dahę,
c & Assæi. Post quos immanissimis Barbaris in-
teriacentibus de ritu aliarũ nationũ pene incon-
stanter [b] definitum aduertimus. Bactri [c] Camelos
fortissimos mittũt, licet & Arabia plurimos gi-
d gnat. Verũ hoc differũt, qđ Arabici bina tube-
ra [d] in dorso habent, singula Bactriani. Hi nun-
quã pedes atterũt. Sunt enim illis reciprocis qui-
busdam pulmunculis uestigia carnulenta. Vn-
e de & contraria est labes ambulantibus nullo
fauente præsidio ad nisum insistendi. Habentur
in duplex ministeriũ. Sunt alij oneri ferendo ac-
cõmodati, alij perniciores. [e] Sed nec illi ultra iu-
f stum pondera recipiunt, nec isti amplius q̃ solita
spatia uolunt egredi. Genituræ cupidine effe-
rant adeo, ut sęuiãt cũ Venerē requirunt. Ode-
rũt equinũ [f] genus. Sitim etiã in q̃driduũ tolerãt.

a ℭ Hoc est Colliminiũ.) Ex Plynio ca. 17. lib sexti. Vltra sunt (inquit) Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere a proxima gēte. Antiqui Aramęos. Scythæ ipsi Persas Chorsaros, & Caucasum montē Graucasum, hoc est, niue candidũ. Multitudo populorũ innumera, & quę cũ Parthis ex ęquo degat. Celeberrimi eorũ Sace, Massagetæ, Dahę, Essedones, Ariacę, Rhymnici, Assęi &c. b ℭ Inconstanter definitum.) Plynius ca. eodem. Nec in alia parte maiore authorũ inconstantiã, credo propter innũeras, uagasq; gentes. c ℭ Bactri Camelos mittunt.) Gręca omnino uox, qua pro latina utimur κάμηλος eis dicitur. Sunt qui Camelũ dictum uelint ἀπὸ τῆς καμῆς, uel καμπῆς quod flexuram, et curuamē significat, quoniam cum id animal onerat, ut breuior, & humilior fiat accumbat. Alij a uerbo κάμπτω. i. flecto nomen deductũ aiunt. Plynius ca. 18. octaui nat. historiæ. Camelos (inquit) inter armenta pascit oriens, quorũ duo genera Bactriæ, & Arabiæ differunt, qđ illi bina habent tubera in dorso, ij singula, & in pectore alterum, cui incumbant. Dentium superiore ordine/ut boues carent, in utroq; genere. Omnis autem iumentorũ in ijs terris dorso fungũtur, atq; etiã equitatu in p̃lijs. Velocitas inter equos, sed sua cuiq; mensura sicuti uires, nec ultra assuetum procedit spaciũ, nec plus iusto onere recipit. Odium aduersus equos gerunt naturale. Sitim, & quadriduo tollerant. Implentur cũ bibendi occasio est & in præteritum, & in futurum obturbata conculcatione prius aqua, aliter potu nõ gaudent. Viuũt quinquagenis annis, quidã & centenis. Vtcunq; rabiē & ipsi sentiũt. Castrandi genus etiã fœminas, quæ bello præparent̃ inuentũ est. Fortiores ita fiunt coitu negato. De Camelis hęc tradit Aristo. ca. 1. secundi naturæ animaliũ. Camelus (inquit) propriũ inter cæteras quadrupedes habet in dorso, qđ tuber appellant, sed ita ut Bactrianę ab Arabijs differant. Alteris enim bina, alteris singula tubera habentur. Sunt etiã omnibus singula parte ima, quale in dorso tubera, quibus incũbat reliquũ corpus, & firmet̃, quoties in genua inclinant̃. Papillas quatuor modo uaccę habet Camelus. Caudã asino similē. Genitale retro. Genua singula in singulis cruribus sunt, & flexus artuum, nõ ut quidam perhibent plures, sed propter alui interuallum plures esse uidentur. Habet etiam talum similem bubulo. Clunes proportione magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est, nec utrinque dentatum. Sed bisulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum. Parte autem priore summa quadripartito fundatur discrimine paruo, quãtũ primotenus digiti inflexu, & quiddã inter fissuras, perinde, ut in anserum pellibus adiectum contexat. Pes uestigio est carnosus, ut ursę. Qua de causa eas, quæ per exercitũ longiore itinere fatiscunt calceant carbasinis. Philostratus in secundo scribit Indiæ Camelos albos esse. d ℭ Arabici bina tubera.) Diod. Sicul⁹ li. 3. Multa q̃q; (inqt) & diuersa Camelorũ Arabia p̃bet genera tũ pinguiũ, tũ macilentorũ, quorũ nõnulli gibbũ duplicē in dorso habent, a quo & Ditili nominant̃. e ℭ Alij p̃niciores.) Sũt codices, q habeãt. Alij ad pernicitatē leues. f ℭ Oderunt equinum genus.) Cyrus Persarum rex edoctus ab Harpago Medo, uel (ut alijs placet) ab Artagerse, Camelos equis maxīe terrori esse (adeo enim Camelos equi re-

formidant, ut nec ſpeciem quidē, nec odorem ſentire ſuſtineant) Camelos, quos in uſu belli plurimos habebat, contra Crœſi equitatum immitti iuſsit. Sicq; equitatum Crœſi, quo ille ſe pręualiturũ ſperabat, inutilem omnino reddidit. Nã ſimul atq; in pugnã itum eſt, equi olfactis protinus, cõſpectiſq; Camelis, retro ſe auertunt. Vnde omnis Crœſi ſpes fruſtrata interijt. Herodotus idipſum retulit lib. 1.

Verum cum occaſio [a] bibendi data eſt, tantum a
implentur, quantũ & ſatiet deſyderia præterita,
& in futurũ diu proſit. Lutulentas aquas captãt,
puras refugiunt. Deniq; niſi cenoſior liquor fu-
erit, ipſi aſsidua proculcatione limum excitãt, ut b
turbetur. [b] Durant in annos centũ, niſi forte trã-
ſlati in peregrina/inſolẽtia mutati aeris morbos
trahant. Ad bella fęminæ præparantur. Inuen-
tumq; eſt, ut deſyderium eis coitionis quadam c
caſtratione execaretur. Putant enim fieri ualidi-
ores, ſi a coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO VELLERE. CAP. LXIII.

QVa ab Scythico Oceano, [c] & mari Ca- d
ſpio in Oceanũ Eoum curſus flectit,
ab exordio huiuſce plagæ profundæ

a ℭ Cum occaſio bibendi data eſt.) Elegans hinc in bibulos ſumetur Adagium. Camelina potatio, pro maxima, & quę in quadriduũ ſufficiẽs ſit. Eſt & aliud in eos, qui dũ aliena, & ſuæ naturæ repugnantia concupiſcunt, ea plerumq; amittunt, quæ iure eis cõueniũt, & natura. Pręterea/qđ hoc animal ſit oneri ferendo aptiſsimũ prouerbio dici cęptũ. κάμηλοσ καὶ ψωριῶσα πολλῶν ὄνωμ ἀνατίθεται φορτία. i. Camelus q̃uis ægra multorũ aſinorũ defert onera. Scribit Diod. in. 3. in Arabia cẽ Camelos, ferendis oneribus aptiſsimos, qui ſupra decem frumẽti minas, homĩes uero qnq; in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. ubi de Gabino monte, & Debis populis, hæc refert. Hi Camelos ad omnẽ uitæ uſum paratos habent. Nã in his bellanẽ his uaria ferent onera, horum lac potant, his uitã ducunt. Super his diuerſa perambulãt loca. NON præteribo (qđ ad materni nominis reuerentiã maxime pertinet) Camelos matres nunq̃ ſupuenire ſuas, ſed etiã ſiquis cogat, idipſos non pati. Iam enim cũ aliquando admiſſarius non haberetur, curator pullũ matri opertæ admiſit, qui dum coiret delapſo opcrimento, agnouit matrẽ, & q̃uis coitũ abſoluerit, memor tamen cõmiſsi ſceleris, paulo poſt Camelariũ illũ morſu defixo/ interemit. Refert hoc Ariſto. ca. 47. lib. noni eius operis, quod de natura animaliũ ſcriptum eſt. κάμηλοσ quoq; tam apud Grecos, q̃ apud Latinos, ſignificat rudentẽ. i. ualidum funem, quo nautæ cũ cupiũt naues ſiſtere anchoras alligant. In hac ſignificatione CHRISTI parabola intelligenda eſt cum (inqt) Math. 19. Marci. 10. Lucę. 18. Facilius eſt Camelũ per foramen acus tranſire, q̃ diuitem intrare in regnũ cœlorũ, quo loco nõ impoſsibilitas, ſed difficultas intelligenda eſt. Ved de diuite in ſuis diuitijs confidente Hyperbole omnino exponenda eſt. Qui eum locum pro Camelo iumento interpretantur, CHRISTI ſenſum peruertunt potius, q̃ exponant. Quæ enim Cameli beluæ cũ acu proportio?

b ℭ Vt turbetur.) Vetuſti codices/turbidetur/ habent.

c QVA AB Scythico Oceano.) Deſcribit eã maritimã orã, quæ a Scythico Oceano, & mari Caſpio incipiens, Oceanũ flectitur in Eoum. Id autem iccirco facit, ut tandẽ Serum gentis referat mira quędã. Sericæ regionis ſitum abunde reddidit Ptol. ca. 16. lib. ſexti Aſię tabularũ octaua. Sed quo locus iſte fiat notior, aſcripſi uerba Plynij ex ca. 17. lib. ſexti. A Caſpio (inquit) mari, Scythicoq; Oceano in eam curſus inflectitur ad orientẽ conuerſa littorũ fronte. Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio ob niues. Proxima inculta ſæuitia gentiũ. Anthropophagi Scythæ inſident humanis corporibus ueſcentes. Ideoq; iuxta uaſtę ſolitudines, ferarumq; multitudo haud diſsimilẽ hominum immanitatem obſidens. Iterũ deinde Scythæ, iterũq; deſerta cum beluis uſq; ad iugum incũbens mari, quod uocãt Tabin. Nec ante dimidiã ferme longitudinẽ eius orę, quę ſpectat ęſtiuũ orientem inhabitatur illa regio &c. Similia ſcribit etiã Mela Pomponius lib. 3. Rhennius ex Dionyſio

Aſt alia hinc Scythiæ gens eſt extrema per arua, Quos prope ſunt triſtes uentis, & frigore terræ,
Namq; niues ſemper pulſant has grandine mixtæ. Auienus quoq; ex eodem Dionyſio.

Vltima Epitrimos tellus habet, & procul iſta
Caſsa uirum eſt, nullis pecorum balatibus agri
Perſultant, herbæ uiduus iacet undiq; ceſpes

a niues, mox longa deserta, post Antropophagi
gẽs asperrima, dein spatio sęuissimis bestijs effe-
rata ferme dimidiã itineris partem impenetrabi-
lem reddiderunt. Quarum difficultatum termi-
b num facit iugũ [a] mari imminens, qđ Tabin Bar-
bari dicunt. Post quem adhuc longinquę solitu-
dines. Sic in tractu eius oræ, quæ spectat æstiuũ
Orientem, ultra inhumanos situs primos homi-
c num Seres cognoscimus, [b] qui aquarũ aspergi-
ne inundatis frondibus uellera arboꝝ admini-
culo depectũt liquoris, & lanuginis tenerã sub-
tilitatem humore domant ad obsequiũ. Hoc il-
d lud est Sericum in usum publicum damno seue-
ritatis admissum, & quo ostendere potius cor-
pora, q̃ uestire, primo fœminis, nunc etiã uiris p-
suasit luxuriæ libido. Seres ipsi [c] quidem mites,
e & inter se quietissimi. Alias uero reliquorum
mortalium cœtus refugiunt, adeo ut cæterarum
gentiũ cõmercia abnuant. Primũ eoꝝ fluuium
mercatores ipsi transeũt, in cuius ripis nullo in-
f ter partes linguæ commertio, sed depositarum
rerum pretia oculis æstimantes sua tradunt, no-
stra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS. CA. LXIIII.

g SEquitur Attacenus [d] sinus, & gens At-
tacorum, quibus temperies p̃rogatiue

Fronde carens, nunq̃ terra intersecat amnis. De Antropophagis ca. 25. & 43. dictum est. a ℂ Iugum mari imminens, qđ Tabin Barbari dicunt.) Ex hoc loco emaculandus est locus alter ca. 25. ut legas sic, usq; ad iugum mari imminens, quod Tabin uocant. Apud Melam Pomp. per th. scribit Thabin. b ℂ Seres cognoscimus.) Verba Plynij, unde hæc sumpta sunt. Primi sunt hominũ (inqt) qui noscantur, Seres, Lanitio syluarũ nobiles perfusam aqua depectentes frondiũ caniciem. Vnde geminus fœminis nostris labor redordiendi fila, rursumq; texendi tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona transluceat. De Seribus, & Serico sic Maro secundo Georgicoꝝ

Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres.

Quo loco Seruiꝰ Grãmaticus. Apđ Indos, & Seres (inquit) sunt q̃dam in arboribus uermes, qui Bombices appellantur, qui aranearũ more fila tenuissima deducunt, unde est Sericũ. Nã lanã arboreã nõ possumus accipere, quæ ubiq; procreatur. Diuus Ambrosius ca. 23. qnti Hexameron. Et quia (inquit) de uolatilibꝰ dicimꝰ, nõ putamꝰ alienũ ea cõplecti, quæ de uerme Indico tradit historia, uel eorum relatio, qui uidere potuerunt. Fertur hic Corniger uermis conuerti primũ in speciẽ caulis, atq; in eam mutari naturã, inde processu quodam fieri Bõbilis, nec eã tamẽ formã, figurãq; custodit, sed laxis, & latioribus folijs uidet̃ pennas assumere. Ex ijs folijs mollia illa Seres depectunt uellera, quæ ad usus sibi proprios diuites uendicarunt. Hunc uermiculũ a Pausania Ser uocatus, a quo & populis nomen datũ. Huius regionis Metropolis Ptolemæo Sera fuit. Viuit aũt is ex Mori arboris folijs. Procopiꝰ primo belli Persici lib. scribit id genus uermiũ Iustiniano principi a qbusdã monachis ex Serũ regione, in semine primũ Byzantiũ allatum. Lege quæ scribit Ply. ca. 22. xi. nat. historię. Et ante eũ Aristo. ca. 19. quinti de natura animaliũ. c ℂ Seres ipsi quidẽ mites.) Plynius ca. 17. lib. sexti. Seres quidem (inquit) mites, sed & ipsis feris persimiles. Cœtũ reliquoꝝ mortaliũ fugiunt, cũ cõmertia expectant. Plura lege apud Marcellinũ. 23. historiarũ libro. Strabo lib. 15. refert Seres tã longæ esse uitę, ut ducentesimũ annũ excedant. Plynius author est ca. 14. tricesimi quarti naturalis hist. ex omnibus generibus palmã Serico ferro esse. Seres hoc tamẽ uestibus suis, pellibusq; mittere. Apud Seras (ut ca. 8. sexti Pręparationis Euseb. refert) lex est, nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare simulachra. Vnde in illa regione nullũ templũ conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera. Nemo fur, nemo homicida &c. d

SEQVITVR Attacenus sinus.) De huius gentis nomine non usq̃quaq; conuenit. Ptolemæus enim in Serica regione enumerat Ortorocorã tam montem, q̃ ciuitatem. Item Ortorocoras gentes. Hi

autem esse uidentur, quos Solinus Attacoros nominat. Sūt qui Ottocoros, uel Atrogos eos dictos uelint. Pynius, & Martianus, ut Solinus Attacoros, uel Attacores. Et gens hominū Attacorꝝ (inquit) apricis ab omni noxio afflatu seclusa collibus, eadē, qua Hyperborei uiuunt temperie. De ijs priuatū condidit uolumen Amonetus, sicut Ecatheus de Hyperboreis ca.17. lib. sexti. a ¶ Auras pestilentes.) Pestilentem aerem plerumq; ex noxijs flatibus prouenire compertum est.

Hinc pars Sardiniæ, quę respicit Arcton
Immitis, scopulosa, procax, subitisq; sonora
Flatibus, insanos infamat nauita montes
Hinc hominū, pecudumq; lues, hinc pestifer aer
Sęuit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri

Causas affert Aristo. prima Problematū sectione. Plura ca. primo secundi reperies apud Celsum. Docte multa Auicenna Fen secunda ca.8. & sequentibus primi Canonis. b ¶ Par illis, & Hyperboreis.) Onesicritus, Simonides, Pindarus, & poetæ alij, tradunt Hyperboreos mille annos uiuere. Timagines (ut q̄ntodecimo uolumine refert Strabo) scribit apud Hyperboreos, æneis guttis pluere, seq; ea pluuia tactū fuisse. Quod idē Strabo fabulosum putat. c ¶ Cyconas.) Ex Plynio ca.17. libri sexti. Sunt & in Thracia Cycones, ut ca.15. exposuimus.

mirā aeris clementiā sumministrat. Arcent sane a
afflatum noxiū colles, qui salubri apricitate undiq; secus obiecti prohibent auras [a] pestilentes.
Atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis, [b] &
Hyperboreis genus uitæ est. Inter hos, & Indiā b
gnarissimi Cyconas [c] locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MORIBUS. De eius regionis cœli clementia. c De Indiæ fluminibus. Deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorꝝ generib⁹. De Indis itē pretiosis d lapidibus.

CAP. LXV.

AB Emodis [d] montibus [e] auspicatur India e
a meridiano mari porrecta, [f] Fauonij spi

AB EMODIS montibns.) India, ut a nomine sumatur initiū, ab Indo flumine, authoribus Stephano, & Arriano lib.8. cognominata est. Eam Ptolemęus in principio septimi a situ duplicem esse dicit. Intra Gangem unā, quæ ab occasu terminatur Paropanisadum, & Aracosia, Gedrosiaq;, a Septētrione Imao monte superiacente. Ab oriente Gange flumine. A meridie, ac etiā occasu parte Indici pelagi. Alteram extra Gangē. Hæc ab occasu Gange flumine terminatur, a septētrione Scythiæ, Sericæq; regionis partibus. Ab oriente Sinarum regione. Indico pelago a meridie, & Prassoidis maris parte. Primę tabula decima Asiæ, secundæ undecima situm appingit. Indiā in quatuor latera Diodo. Siculus lib.3. dicit esse distinctā. Qđ ad orientē, quodue ad meridiē uergit/ magnū mare circumdat. Quod Arctos spectat, Emodes mōs, ab ea Scythia quā habitant ij, qui Sacę appellant/ diuidit. Quartum, qđ est ad occidentem/ fluuius Indus termiuat, omniū uere post Nilum maximus. Similia quintodecimo Geographiæ lib. de situ Indiæ refert Strabo. Herodotus in Thalia Indicæ regionis id qđ ad Solē uergit/ fabulosum esse dicit. Idipsum quoq; in fine operis sui sensit Plynius. Strabo a principio quintidecimi scribit rerum Indicarum exiguā esse apud scriptores certitudinē. Megasthenes antiquis Indorꝝ historijs fidem non esse adhibendā tradit. Mela Pomponius lib. tertio Indiā notissimā esse prodit. De India præter iamdictos scribunt Plynius ca.17. & sequentibus lib. sexti. Philostratus lib.3. uitæ Apollonij. Curtius li.7. Copiosius cęteris Arrianus gestorꝝ Alexandri li. ult. e ¶ Emodis montibus.) Vetusta exēplaria ferme habēt. A Medis mōtibus. Martian. li.6. a Medijs mōtibus. Philippus Beroald⁹ q̄ se relegisse nuper, emēdasseq;, haud sane indiligenter (inquit) IVLIVM SOLINVM affirmat, hunc locum legendū censuit. Ab Emodis montibus, motus (ut credo) codice Plyniano ca.17. li. sexti. Nomades quoq; (inquit) Indiæ uagantur. Sunt, qui ab Aquilone contingi ab ipsis, & Cyconas dixere, & Brisanos. Sed inde (ut plane consentiunt omnes) Emodi montes assurgunt. Indorumq; gens incipit &c. Inter montes quoq; Indiæ eodem capite Hemodū recenset. Similiter & Mela Pomponius prodidit li.3. Artemidorus scribit Gangē flumen ex Emodis montibus ad Austrū deferri. Strabo etiā inter Indiæ terminos Emodū montem enumerat. Indiā (inquit) a septētrione Tauri extrema termināt. Ab Ariane usq; in orientale mare, quæ indigenę particulatim nominant Paropamisum, Emodū, Imaum, & alijs

a ritu ſaluberrima. In anno bis [a] æſtatem habet, bis
legit frugem, uice hyemis Eteſijs potitur. Hanc
Poſsidonius aduerſam Galliæ ſtatuit. Sane nec
quicq̃ ex ea dubium. Nã Alexandri Magni [b] ar-
b mis comperta, & aliorꝝ poſtmodũ regum dili-
gentia peragrata penitus cognitioni noſtræ ad-
dita eſt. Megaſthenes ſane apud Indicos reges a-
liquantiſper cõmoratus [c] res Indicas ſcripſit, ut
c fidem quã oculis ſubiecerat, memoriç daret. Di-
onyſius quoq;, [d] qui & ipſe a Philadelpho rege
ſpectator miſsus eſt gratia periclitandæ [e] uerita-
tis paria prodidit. Tradunt ergo in India fuiſse
d quinq; milia [f] oppidorũ prçcipua capacitate, po-
pulorꝝ nouem milia. Diu etiam credita eſt, ter-
tia pars eſse [g] terrarũ. Nec mirum ſit, uel de ho-

nominibus. Macedones uero Caucaſum uocant. Idẽ (ut iamiam recenſui) Diod. affirmat. Preterea cõſtat Indiã a Medis montibus longo interuallo ſeiunctam eſse. f ¶ Porrecta.) Quidã contra uetuſta omnia exemplaria poſt dictionẽ/porrecta/hæc uerba ſuperioribus addiderunt. Ad Eoũ, & a ſeptẽtrione uſq; ad Montẽ Caucaſum. Terra hæc adeo Fauonij &c. a ¶ In anno bis æſtatem habet.) Plyni⁹ ca. 17. lib. ſexti. Poſsidonius ab æſtiuo Solis ortu ad hybernũ exortũ metatus eſt. Eam aduerſam Galliç ſtatuẽs, quã ab occidẽte çſtiuo, ad occidentẽ hybernũ metabatur, totam a Fauonio. Itaq; obuerſam eius uẽti afflatu iuuari Indiã, ſalubremq; fieri haud dubia ratione docuit. Alia illi⁹ cœli facies. Alij ſyderũ ortus. Binç meſses in anno. Binç çſtates media inter illas hyeme Eteſiarũ flatu, noſtra uero Brumali. Lenes ibi aures. Diodo. Siculus li. 3. India (inquit) diuiſa eſt fluminũ multitudine agros pluriſariã rigantiũ. Iſta ex re bis in anno præbet fructus. Animantia uarijs generis producit præ cçteris magna, ac robuſta, partim terreſtria, partim uolãtia. In India (inquit Herodo. lib. 3.) animantes tam quadrupedes, ꝙ uolucres, multo ſunt grandiores, q̃ cæteris in locis, prçter ꝙ equi &c. Megaſthenes Indiæ fœcunditatẽ ex eo maxime declarat, qđ eam bis fructum ferre dicit, & bifariã nominat quemadmodũ Eratoſthenes, qui (inquit) alterã hybernã ſementẽ, alterã æſtiuã quomodo & hymbrẽ. Nullũ enim annũ inueniri dicit utroq; tempore ſine pluuia, quapropter contingit annũ feracẽ eſse, cum ſemper terra ſit fœcunda. Fructus autẽ arboreos multos gigni. b ¶ Alexandri Magni armis comperta.) Nearchus (ut Strabo refert) ait Alexandrum Magnũ contendiſse per Gedroſiã cũ exercitu proficiſci, cũ intelligeret Semiramidẽ, ac Cyrum exercitum in Indiam duxiſse. Et illã cum uiginti hominibus, Cyrũ cũ ſeptẽ aufugiſse. Maximãq; eſse Alexandri gloriã, qui per eadem loca, & gentes uictor cũ exercitu ſeruatus fuerit. Geſta Alexãdri Magni in India notiora ſunt, q̃ ut hoc loco exponi debeant. c ¶ Aliquantiſper cõmoratus.) Hic Megaſthenes (ut ſecundo Geographiæ Strabo inquit) ad regem Indiæ Sadrocotũ miſsus fuit. Res Indicas ſcripſit Eratoſthene in tertio Geographiæ lib. ut etiã Strabo cõmemorat. d ¶ Dionyſius.) Dubiũ/ſit ne is Dionyſius poeta, qui Periegeſin. i. orbis ſitum quam carmine conſcripſit, Auienus, & Rhennius latinitate donarunt. Eadem de Diony. & Philadelpho refert Plynius ca. 17. lib. 6. Strabo citat Dionyſiũ conditarum urbiũ ſcriptorẽ. e ¶ Periclitandæ.) Experiendæ. Cicero de Oratore. Subeundus uſus omniũ, & periclitandç uires ingenij. f ¶ Quinq; milia oppidorꝝ.) Sunt quædã Plynij exẽplaria, in quibus legitur quindecim milia oppidorꝝ, ſed Hermolaus ex Strabone lib. 15. quinq; milia legendũ monſtrauit. Idem & Martianus tradidit lib. 6. g ¶ Tertia pars terrarum.) Cteſias dicit Indiã non eſse minorem reliqua Aſia. Oneſicritus affirmat eam eſse tertiã orbis partem. Nearchus quatuor menſium iter per campũ. Megaſthenes, & Deimachus moderatius. Supra .xx. milia ſtadiorꝝ eam partem ponentes, quæ ab Auſtrali mari in Caucaſum tendit. Indiã (inquit Plynius) tertiã partem eſse omniũ, multitudinẽ gentium innumerã, probabili ſane ratiõe. Indi enim prope gentiũ ſoli nunq̃ emigrauere finibus ſuis. Megaſthenes dicit, nec ab Indis unꝗ̃ emiſsam expeditionẽ, nec extrinſecus in Indiam quemꝗ̃ cũ exercitu profectum eſse, aut uiciſse, prçter Herculẽ & Liberũ patrẽ, & nuper Macedonas. Multæ, uariçq; gentes Indiã (inquit Diod.) incolunt, quarũ nulla originẽ extra Indiã trahit, ſed omnes indigetes appellantẽ. Nunꝗ̃ externa colonia illuc adijt, neq; ipſi ad alias gentes miſere. Scribit prçterea idem Megaſthenes neq; Seſoſtrim Aegyptium, neq; Tearconẽ, neq; Aethiopẽ, ſed nec Nabocodroſorꝝ, qui magis a Chaldçis probatur, ꝗ̃ Hercules. Rurſus neq; Idanthyrſum Scythã, immo neq; Perſas ipſos aut Cyrum regẽ Indiã attigiſse. Semiramin autem prius, ꝗ̃ egrederetur/obijſse. Liberi patris expeditionẽ apud Indos, & gentes alias ijs uerſibus Euripides in Bacchis, Bacchũ loquentẽ faciẽs ſic inquit.

Auriferam adiui, & culta Lydorum loca,

minum, uel de urbium copia, cum soli Indi nun- a
q̃ a natali solo recesserint. Indiã Liber pater pri-
mus ingressus est, utpote qui Indis subactis pri-
mus omniũ triũphauit. Ab hoc ad Alexandrum
Magnum numerant̃ annoꝝ sexmilia [a] quadrin- b
genti quinquagintaunus, additis eo amplius tri-
bus mensibus habita per reges computatione, q
centum quinquagintatres tenuisse medium ęuũ
deprehenduntur. Maximi in ea amnes [b] Ganges, c
& Indus, quoꝝ Gangen [c] quidã fontibus incer-
tis nasci, & Nili modo exundare perhibent. Alij
uolũt a Scythicis mõtibus exoriri. Hypasis [d] etiã
nobilissimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni d
iter terminauit, sicuti arę in ripa eius positæ pro-
bant. Minima Gangis latitudo [e] per octo milia

Et Phrygiam, & ustos sole Persarum campos, Bactraq́, rigentemq́ hyeme Medorum terram. Felicem Arabiam, atq́ Asiam permeaui omnem. SVnt, qui Herculem nunq̃ Indiã fuisse ingressum/affirmẽt. Eratosthenes, & alioꝝ scriptoꝝ pars magna Herculis, & Liberi patris gesta fabulosa, & minime credẽda arbitrentur. Bacchi res gestas tũ in India, tũ alijs in locis Diod. Siculus lib. 3. & 4. abunde refert. Herculis lib. quinto. a ℂ Numerantur annoꝝ sex milia .ccccli.) Sic habent quęcunq́ uiderim exẽplaria, sed Plyniani omnes codices sex milia. cccciij. retinent. Verba Plynij ex ca. 17. li. sexti sunt hæc. Colliguntur a Libero patre ad Alexandrũ Magnũ, reges eorũ cliij. annis sex milia. cccciij. adijciũt, & menses tres. Fieri potuit, ut in alterutro eoꝝ i pro l uel l pro i fuerit transmutata, sic scilicet. ccccli. uel. cccciij. Scribit Herodotus in Euterpe, a Dionysio, qui ex Semele Cadmi genitus fertur ad suã ætatẽ esse annos ferme mille sexcẽtos. Ab Hercule uero Alcmenę filio/ferme nõgentos. Ergo si Plynij, & Solini computatio uera sit, ad aliũ Dionysiũ referenda est, uel minores ãni q̃ Solares sint/accipi debent. Lege q̃ scribit Arrianus in principio quinti. b ℂ Maximi in ea amnes.) Scribit Strabo li. 15. quindecim flumina uniuersa mentiõe digna quæ in Indum influunt, ex quibus omnibus auctus est. Vbi ad centum stadia, uel/ut alij tradunt/ad quinquaginta, tandem duobus ostijs in Australe mare immitti, & Patalenã insulã facit. Philostrat⁹ li. secundo eius latitudinẽ, quæ nauigabilis est, stadijs ferme quadraginta protendi. Quo loco Indũ flumen late describit. In principio autem sexti ex multis prodit Indũ, & Nilum similes esse. Indus, qui est omniũ fluminũ maximus, nõ aqua solũ agros letificat, & mitigat, sed eos etiã conserit. Magnam enim ui seminũ secũ frumenti, similiumq́ dicit̃ deportare. Ex M. Tullio. 2. de Natura Deorum. De eo multa Arrianus gestoꝝ Alexandri lib. ultimo. Curtius lib. septimo. Diodo. Siculus lib. 3. Abunde, ut cætera, Plynius ca. 20. lib. 6. Amniũ (inquit eodẽ cap. Caius Ply.) mira uastitas. Proditur Alexandrũ Magnum nullo die minus stadia sexcenta nauigasse in Indo, nec potuisse ante menses quinq́ nauigare, adiectis paucis diebus, & tamen minorẽ Gange esse constat. Megasthenes tẽtata Indiæ cõmentatione/sexaginta amnes eius prodidit. Cur autẽ in India plura, maximaq́ sint flumina, causas philosophi, phisiciq́ asserunt, Indiã situ humidã, Scythas uero, Bactrianos, Arrianosq́ uicinas gentes elatiores. Merito igit̃ humiditatẽ ex superioribus locis ad infimã fluentẽ plures, & aq̃siores fluuios reddidere. Hęc Diod. Siculus lib. 3. c ℂ Quoꝝ Gangen.) Gangem (inqt ca. 18. sexti Ply.) alij incertis fontibus, ut Nilum, irrigantẽq́ uicina eodẽ modo. Alij in Scythicis montibus nasci dixerunt. Influere in eũ. xix. amnes &c. Hos amnes circa principiũ. 8. Arrianus nominat. Ganges (inqt Stra.) a mõtibus descendẽs, quom in planiciem peruenit ad orientẽ conuersus, & Palibothra ciuitatẽ maximã p̃terfluens/in eius mare ꝑgredit̃, & unũ ostiũ habet, q̃q́ omnium Indicoꝝ flumen maximum sit. Strabo libro. 15. Eratosthenes dicit Indiam ęstiuis hymbribus madere, & eo tempore linum seri, & milium, sesamũ, orizam, bosmorumq́. Hiberno autem tempore/triticum, hordeum, ligumina, aliasq́ esculentas, fruges, quarum nos ignaros esse ait. In India p̃terea omnia fere nasci prodit, quæ & in Aethiopia, & Aegypto nascunt̃. In sacris literis flumen hoc Phison nuncupat̃, unũ ex q̃tuor Paradisi fluminibus. Eũ Hierony. caternã interpretari dicit. Iosephus inundationẽ ca. 2. li. primi. De eo p̃ter supra dictos diuus Ambro. ca. 3. eius li. quẽ de Paradiso inscripsit. Suidas ait Gangẽ flumen a Gange Aethiopũ rege sortitũ nomẽ. d ℂ Hypasis.) De huius fluminis nomine duę sunt scriptoꝝ sentẽtiæ. Plures Hypanin, nõ pauciores Hypasin id uocantes. Dio. Sicu. li. 3. Hypanin, li. uero. 17. & Arrianus in. 5. Hypasin nuncupãt. De eo ca. 24. abũde diximus, id qđ & Hermol. nõ p̃terijt ca. 17. sexti Plynianarũ Castig. Hyspasis latitudinẽ stadioꝝ septẽ, ꝓfunditatẽ uero ulnarũ sex. 17. uolumine Dio. Sicu. fuisse tradit. Eius cursum adeo p̃cipitẽ esse, ut nullo unq̃ tẽpore possit traijci. In eo uero loco Alexãder suoꝝ gestoꝝ terminũ eẽ statuẽs. 12. aras qnquaginta cubi. magnitudine dijs extruxit. Authores idẽ Dio. & Arrian⁹ in fine. 5. gesto. Alexãdri. e ℂ Mini-

ma Gangis latitudo per octo.M.pass.)Obscura in hac parte Plynij satis lectio. Vbi minimũ octo milia pass. latitudine, ubi modicum stadiorum centũ. Altitudine nusq̃ minore pass. uiginti. Martianus, latitudo Gangis ubi diffusior. xx. mil. pass. Vbi angustiss. octo profundus pedibus centũ milia. Hęc uerba Solino maxime conformia. Diod. lib. tertio Gangis latitudinẽ dicit esse stadiorꝫ triginta. Alibi triginta duo eum in latitudine patere ait Arrianus lib. 8. Patet autem Ganges (inquit) qua maxime angustus ad centum stadia. In multis uero locis in modũ stagni, usq; adeo diffunditur, ut qua terra depressior, nec tumulꝰ usq̃ appareat, trans alteram ripam nihil oculis discerni queat.

a passuũ, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi uadosissimus est, mensurã centũ pedum deuorat. Gangarides [a] extimus est Indiæ populus, cuius rex equites mille, Elephantos septingentos, b peditum sexaginta milia [b] in apparatu belli habet. Indorꝫ [c] quidam agros exercent, militiã plurimi, merces alij, optimi, ditissimiq; rempublicã curant, Reddunt iudicia, assident regibus. Quic etum ibi eminentissimæ sapientiæ genus est, uita repletos incẽsis rogis mortem accersere. Qui uero ferociori sectæ se dediderunt, & syluestrẽ agunt uitam, Elephantos uenantur, quibus perdomitis ad mansuetudinẽ, aut arant, aut uehunt. In Gange [d] insula est populosissimã, & amplissi-

a ℂ Gangarides exti.) A Gange ij populi authore Seruio tertio Georgicorꝫ nomen habẽt. Nec est uerum, ut idem Seruius existimat, eos inter Indos, & Assyrios habitare. Sed minus uerũ eosdẽ Augustũ superasse. Immo nec Alexander quidẽ. Nec solum hic Gangarida facit, sed etiã Gangaris, uel Gangaridis reperitur. Plynij ex cap. 19. sexti uerba sunt. Nouissime gentes Gandaridum, Calingarũ. Regio Partalis uocatur. Regi. lxx. milia peditum, equites mille, Elephanti. DCC. in procinctu bellorꝫ excubant. Q. Curtius li. octauo. Vlteriores Gangis ripas (inquit) colere gentes Gangaridas, & Pharrasios, uel (ut Diod. nominat) Tabręsios, eorumq; regem esse Aggramnem, uel (ut Dio.) Xandramen, uiginti milia equitũ, ducentiq; peditum obsidentem uias. Ad hęc quadrigarũ duo milia trahere, & præcipuũ Elephantos, q̃s triũ miliũ numero explere dicebat. Similia scribit Diod. 17. historiarũ lib. Libro autem tertio dicit Alexandrũ Macedonẽ totius Asiæ imperium adeptũ, solos Gangaros (sic enim eos ibi nominat) non oppugnasse. Ex ijs apparet apud Plyniũ, nõ Gandaridum, sed Gangaridũ legendũ esse. Et apud Iustinũ lib. 12. Gangaridę, nõ Gangaritæ. b ℂ Peditum sexaginta milia.) Plynius, ut iamiã retulimus. lxx. milia dicit, non sexaginta milia. Sunt Solini quædã exemplaria, in quibus. xl. milia scriptum est. c ℂ Indorꝫ quidam agros exercent.) Diod. Siculus. 3. Bibliothecæ lib. scribit Indorꝫ populũ, in tribus septem esse distributum. Primã philosophorꝫ esse dicit, qui cæteris numero pauciores supereminẽt dignitate. Secundã tribũ Agricolarũ esse tradit, qui multitudine superantes cęteros, a bello, reliquoq; opere liberi solis agris colendis tempus impartiunt. Tertiam tribum conficiunt omnis generis pastores, qui neq; in ciuitatibus, neq; in uillis morantur. Quartũ locũ artifices tenẽt, quorꝫ pars armis, pars rusticis instrumentis, alij alijs utilibus rebus fabricandis uacant. Quinto ordine milites esse dicit, qui belli disciplina exercentur. Ephorum est sextus ordo. Hi quęcunq; in India aguntur inspicientes, regi referunt. Vbi rex desit/ principibus. Loco septimo existunt, qui consilijs publicis pręsunt. Hi numero paucissimi licet sint, nobilitate tamen, & prudentia maxime insignes sunt. Ex ijs enim tum ad regum consilia, tum ad rempublicam curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas asciscuntur. Duces insuper ex ijs deliguntur, ac principes. Has in partes Politia Indiæ distributa haud quaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare. Neque enim fas est militem agrum colere, aut philosophari artificem. Eadem diffuse refert Strabo ante mediũ quintidecimi. Megasthenes, ut in. 8. Arrianꝰ refert, Indicas gẽtes centũ ac uiginti duas esse tradit. Quod unde didicerit eidem Arriano mirum uidetur. Plynij sunt omnia quæ de Indorum exercitijs Solinus refert. Vita mitioribus populis Indorꝫ multi (inquit) partita degitur. Alij tellurẽ exercent. Militiam alij capessunt. Merces alij suas euehunt, res externas inuehunt. Res publicas optimi, ditissimiq; temperãt. Iudicia reddunt. Regibus assident. Quintũ genus celebratæ illic, & prope in religionẽ uersæ sapientiæ deditum, uoluntaria semper morte uitã accenso prius rogo, finit. Vnũ super hoc est semiferũ, ac plenũ laboris immensi, a quo supra dicta continenẽ, uenandi Elephantes, domandiq;. His arant, His inuehunt. Hæc maxime nouere pecuaria. His dimimicant, militantq; pro finibus. d ℂ In Gange insula.) Plynij uerba ex ca. 19. lib. sexti sunt hæc. Insula in Gange est, magnę amplitudinis gentem continens, nã Modoga-

hicam nomine. Vltra siti sunt Modubiæ, Molindę. Vbere cū oppido eiusdē nominis magnifico, Modroesi, Præti, Calissę, Saluri, Phasulæ, Colubæ, Orzulæ, Abali, Taluctę. Regiorū peditū quinquaginta milia, equitū quatuor milia, Elephantoꝝ.cccc. in armis habet. Non dicit Plynius regē huius Insulæ tot pedites, milites, currusq; in armis habere, sed rex hoꝝ populoꝝ eam multitudinē possidere, nisi & ij omnes populi eius insulæ sint incolæ. a ℭ Prasia gens.) Ply.ca.19.sexti. Prasia amplissima urbe, ditissimaq; Palybotra. Vnde quidam ipsam gentē Palybotros uocant, imo uero tractū uniuersum a Gange. Regi eorum peditum sexcenta milia, equitum triginta milia, Elephantorum.ix. milia, per omnes dies stipendiantur. Vnde coniectatio ingens opum est. In Elephantoꝝ numero Plynius dissidet a Solino. Hanc urbē Ptolemęꝰ, & Stephanus Palembotra numero multitudinis nuncupāt. Stephanus per θ nō per τ scribit παλίμβοθρα. Eam Diodorus in tertio ab Hercule dicit fuisse constructā. Error in eius impressis codicibus, in qbus Palicotra, pro Palibotra scriptū est. b ℭ Mons Maleus.) Post Palibotros ponit Plynius Monedes, & Suaros, quoꝝ (inqt) mons Maleus, in quo umbræ ad septemtrionē cadunt hyeme, æstate in Austrū per senos menses. Septētriones eo in tractu semel in āno apparere, nec nisi quindecim diebus Bethon author est. Hoc idem pluribus locis Indiæ fieri Megasthenes tradit. c ℭ Vmbræ hyeme in Septē. æsta. in Aust. cadunt.) De Vmbris, & earum ex uario terrę situ, differētijs, abūde satis ca.46. disseruimus. Quo loco Solinū ipsum ab incuria defendimꝰ. d ℭ Pygmæi tenent.) Plynij sunt hæc ca.19.li.sexti. Indus (inquit) statim a Prasioꝝ gente, quoꝝ in montanis Pygmæi traduntur. De Pygmæis, & eoꝝ cū Gruibus pugna, plura.15.ca. a nobis relata sunt. e ℭ Pandea gens a foe. regitur.) Pande hæc gens ca.20. sexti a Plynio nuncupaẗ. Ab ijs (inquit) gens Pande sola Indoꝝ regnata fœminis. Vnā Herculi sexus eius genitā ferunt, ob idq; gratiorem regno donatam præcipuo. Ab ea deducentes originē imperitant.ccc. oppidis. Peditū.cl. milia, Elephantis quingentis. Indi affirmant Herculi multos fuisse uirilis sexus filios. Filiā uero unicā nomine Pandeā. Terrā q̃q; in qua nata est, quā pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatā. Datos insuper ei Elephantos quingentos. Equites ad quatuor milia. Pedites circiter centū triginta milia. Author Arrianus.8. gestoꝝ Alexandri lib. Diodo. Siculus dicit Herculē cū multas cępisset uxores, filios plures, natam unicā genuisse, filijs/cū ad ætatem peruenissent/Indiā omnem distribuisse, regnis pro numero filioꝝ constitutis. Filiā ab se nutritam reginā fecisse. Arist. ca.6. septimi Naturæ animaliū scribit fabulari de Hercule eum inter duos & septuaginta liberos fœminā unā tantūmodo genuisse. Sunt qui scribāt Herculē cū Pandea filia prolis procreandæ causa concubuisse, quom ea septem tantum esset annoꝝ. Canit Claudianus primo in Eutropium esse regna plurima quibus fœmine imperant.

Medis, leuibusq; Sabæis
Imperat hic sexus, reginarumq; sub armis
Barbariæ pars magna iacet.

Quæ offitia fœminę exercere nō possint, docet Vlpianus lib.50. Digestoꝝ tit. ultimo. Fœminæ (inquit) ab omnibus offitijs ciuilibus, uel publicis remotæ sunt. Et ideo nec iudices esse possunt, nec magistratū gerere, nec postulare, nec pro alio interuenire, nec procuratrices existere.

mam continens gentem, quoꝝ rex peditū quinquaginta milia, equitum quatuor milia in armis habet. Omnes sane quicunq; præditi sunt regia potestate, non sine maximo Elephantoꝝ equitū, peditumq; numero militarē agitant disciplinā. Prasia gens [a] ualidissima Palibotram urbem incolunt, unde quidam gentem istam Palibotros nominauerunt. Quorū rex sexcentena milia peditum, equitum triginta milia, Elephantoꝝ octo milia omnibus diebus ad stipendium uocat. Vltra Palibotram mons Maleus, [b] in quo umbræ hyeme [c] in septemtriones, æstate in Austros cadunt, uicissitudine hac durante senis mensibus. Septētriones in eo tractu in anno semel, nec ultra quindecim dies apparent, sicuti author est Bethon, qui perhibet hoc in pluribus Indiæ locis euenire. Indo flumini proximātes uersa ad meridiem plaga ultra alios torrentur calore. Deniq; uim syderis prodit hominū color. Montana Pygmæi tenent. [d] At ij quibus est uicinus oceanus, sine regibus degunt. Pandea gens [e] a fœminis

exiſtere. Vnde quom alicui negotium aliquod comittitur, ad quod penitus ineptus ſit, prouerbio dicitur apud Græcos, γυνὴ ϛρατηγεῖ, καὶ γυνὴ ϛρατεύεται. Hoc eſt, mulier imperat, atq; regnat. Plato tamen rempublicam ordinans, non arcet omnino mulieres a reipublicæ gubernatione, ſiquando ad id munus quępiam reperiatur idonea. a ℭ Nyſa urbs.) Plynius ca. 21. libri ſexti. Nyſam urbem plęriq; Indiæ aſcribunt, montemq; Merū Libero patri ſacrum. Vnde origo fabulæ Iouis fœminæ ęditū.

a regitur, cui reginā primā aſsignant Herculis filiam. Et Nyſa urbs [a] regioni iſti datur. Mons etiā Ioui ſacer Meros nomine, [b] in cuius ſpecu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex
b cuius uocabuli argumento laſciuienti famæ creditur Liberum patrem fœminę natum. Extra Indi oſtium ſunt inſulæ duæ Chryſe, & [c] Argyre adeo fœcundę copia metallorum, ut plerique eas aurea ſola prodiderint, & argentea habere. Indis omnibus promiſsa cæſaries [d] non ſine

Eadem refert Mela Pomp. lib. 3. cū dicit. Niſa eſt clariſsima, & maxia, montiū Meros, Ioui ſacer &c. Et Capella Martia. in. 6. Indorum quidam perhibent Bacchum, qui & Liber pater dictus eſt, Indi fluminis fuiſse filiū, ueniſseq; ad eum Bacchū alterum Thebis genitū, ab eoq; donatū Tyrſo tradūt, quom Thebanus Bacchum Orgia ſacra celebranda docuerit, dixeritq; ſe Ioue genitum, in primis femore uſq; ad partus maturitatem fuiſse geſtatum, inuenitq; montem Nyſæ propinquum, quem coxam, ſeu femur nuncupauit. Nyſam uero, ut illi tradunt, in honorē Bacchi uitibus conſeuerunt, homines qui Thebis uitium ſemina eo trāſtulerunt. Author Philoſtratus ſecundo uitæ Apollonij lib. Ab hac urbe Indiæ Bacchus Nyſeus dictus eſt. Is enim multis cognominibus (ut quarto Meta. canit Ouidius) nuncupatus eſt. Stephanus de Vrbibus urbes decem eſse tradit, quæ Nyſæ fuerint nuncupatæ. b ℭ Meros nomine.) μηρόν Græci coxam, femurq; uocitant. Montis huius, & fabulæ meminit etiā Theophraſtus cap. 4. libri quarti de hiſtoria plantarum. Multis uerbis id explicat apud Arrianū libro quinto. Acuphis Nyſęorū princeps, q legatus ad Alexandrū uenerat. Fabulam canit Ouidius tertio Metamorphoſeos libro.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioq; tener (ſi credere dignum eſt)
Inſuitur femori, maternaq; tempora complet.
Furtim illum &c.

Rei autem ueritas hæc eſt. Cum Bacchus exercitum per Indiam duceret, isq; ob ingentes loci æſtus peſte periret, ipſe ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit. Vbi cum uenti frigidi efflarent, & aquæ potu uterētur, quæ pura ex fontibus manabat, a morbo, quē contraxerant, liberantur. Bacchus ipſe locum montanū, in quo exercitus a peſte μηρόν. i. femur appellauit. Vnde & Græcos tradidiſse de eo Deo poſteris ferunt in Iouis femore Dionyſiū eſse nutritum. Ex Diodoro Siculo libro tertio. c ℭ Chryſe, & Argyre.) Aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula eſt. Græci enim χρυσόν aurum, χρυσοφόρον auriferum. ἄργυρος argentū dicitur, ἀργυροῦς argenteus. Plynius cap. 21. libri ſexti. Extra oſtium Indi Chryſe, & Argyre fertiles metallis, ut credo. Nam quod aliqui tradidere aureum, argenteumq; ijs ſolum eſse, haud facile crediderim. Has Martianus libro ſexto Chryſeram, & Argyream nominat. Ibi (inquit) inſulas duas auri, argentiq; metallis, ac fœtura prędicandas, etiam uocabulis approbatur. Nam una Chryſera, Argyrea altera nuncupatur. Non locat eas Mela extra Indi oſtium, ſed Chryſen ad Tamum, ad Gangem Argyren. Altera (inquit) aurei ſoli (ita ueteres tradidere) altera argentei. Atq;, ut maxime uidetur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula eſt. De Chryſe inſula Dionyſij interpres intellexit, cum inquit.

Inſula, quæ priſci ſignatur nominis uſu
Aurea, quod fuluo ſol hic magis orbe rubeſcat.

Tradunt apud Gaſandos Arabas eſse fertiliſsimam regionem licet hominū incuria male cultā, in qua e cuniculis nulla arte factis aurū effodi, non ſic, ut e terra igne concocta exprimant, ſed ipſa natura purum. Vnde ex re nomen ei inditum, ut id ἄπυρον dicatur, quaſi ſine igne perfectum. d ℭ Promiſsa Cęſaries.) Quintus Curtius octauo geſtorum Alexandri libro de Indis maritimis, prominent ungues (inquit) nunquam reciſi. Comę hirſutæ, & intonſæ ſunt. Martianus in ſexto. Omnes Indi comarum fuco decorantur. Scribit Strabo Indos meridionales colore Aethiopibus, aſpectu, ac capillatura alijs perſimiles eſse. Nam propter aeris (inquit) humiditatem non criſpantur. Diodorus Siculus libro quarto ait, Indorum moris eſse per omnem uitam barbam nutrire. Hunc morem a Dionyſio accęperunt. Vnde eum barbatum cognominauerunt.

fuco cærulei, aut crocei coloris. Cultus præcipu- a
uus in gemmis.[a] Nullus funerũ apparatus.[b] Præ
terea, ut Iubæ, & Archelai regum libris editum
est, in quantum mores populorũ[c] dissonant, ha-
bitus q̊q; discrepãtissim⁹ est. Alij lineis, alij laneis b
peplis uestiuntur, pars nudi. Pars obscœna tantũ
amiculati, plurimi etiã flexibilibus libris circum-
dati. Quidam populi adeo proceri,[d] ut Elephan
tos uelut equos facillima insultatione transiliant. c
Plurimis placet neq; animal occidere, neq; uesci
carnibus.[e] Pleriq; tantum piscibus alũtur,[f] & e
mari uiuunt. Sunt, qui proximos,[g] parentesq;
prius q̃ annis, aut egritudine in maciẽ eant ante d
uelut hostias cædunt. Deinde peremptorũ uisce-
ra epulas habent, quod ibi non sceleris, sed pie-
tatis loco numerant. Sunt etiam qui cũ incubue-
re morbi, procul a cæteris in secreta abeunt, ni- e
hil anxie mortem expectantes, Aspagonũ[h] gens
laureis uiret syluis, lucis Buxeis. Vitium uero, &
arborũ uniuersarũ, quib⁹ Græcia dulcis est, pro-
uentibus copiosissima. Philosophos habẽt Indi,

a ℭ In gemmis.) Ostendimus apud Plyniũ Indiã gemmis plurimũ abundare. b ℭ Nullus funerũ apparatus.) Strabo de Indis. In tumulis (inquit) & sepulturis faciendis perparci. In cultu corporis nimij. Nam et aurum gestant, & lapillis ornantur, & sindonẽ candidissimũ induunt. Et umbellas secũ portant. Pulchritudinẽ enim excolentes, omnia faciunt, quæ ad decorandã faciem pertinent. Idipsum de Indis funeribus & Arrianus lib. 8. retulit. Multifariam funerum curationẽ apud uarios eleganter canit Syllius tertiodecimo bellorum Punicorum libro. Tellure (ut perhibent) is mos &c. Plura M. Cicero secundo de Legibus. Extat titulus undecimi Digestorũ libri qui de sumptibus funerum præsignatus est. c ℭ In quantũ mores philosophorum.) Ascribam Melæ Põponij ex lib. 3. uerba/unde hæc Solinus mutuatus est. Cultorũ (inquit) habitus, moresq; dissimiles. Lino alij uestiuntur, aut lanis, quas diximus, alij ferarũ auiumq; pellibus. Pars nudi agunt. Pars tantum obscœna uelati. Alij humiles, paruiq;. Alij ita proceri, & corpore ingẽtes, ut Elephantis etiam, & ibi maximis, sicut nos equis facile, atq; habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne uesci optimũ existimãt. Quosdam tantũ pisces alunt. Quidam proximi parentes prius, q̃ annis, aut egritudine in maciem eant, uelut hostias cædunt, cæsorumq; uisceribus epulari fas, & maxime piũ est. At ubi senectus, aut morb⁹ incessit, procul a cæteris abeunt, mortemq; in solitudine nihil anxij expectant eã, sed in gerendo semet ignibus læti, & cũ gloria accersunt. d ℭ Adeo proceri.) Plynius ca. 2. lib. septimi. Multos (inquit) in India quina cubita constat longitudine excedere. Id non solũ de hominibus, sed de rebus quoq; alijs uerum dicit. Horum causas esse tradit. Vbertatem soli, temperiem cœli, aquarũ abundantiã. Omnes ferme Asiatici (inquit Arrianus in. 5.) Prægrandibus membris sunt, in quibus multi quinq; cubitorũ, uel paulo minus magnitudine. e ℭ Neq; uesci carnibus.) Pythagoricum (ut alibi retulimus) institutũ. f ℭ Tantum piscibus alunt.) Hos Græci ἰχθυόφαγους nominant/quasi pisciuoros. De quibus sæpe Plynius, cæteriq;. Dio. Siculus li. 4. eos littus Carmaniũ, Gedrosiumq; habitare tradit. Addit Strabo nedũ ipsos uesci piscibus, sed etiamnũ eorũ pecora. Pecorum autem carnes piscibus præbere. De Ichtyophagorũ origine/fabellam quandã in. 8. Arrianus refert. g ℭ Proximos, parentesq;.) Eadem de ijs (ut retulimus) Mela prodit. Multis idipsum uerbis Herod. explicat in Thalia. Libuit huic loco Eusebi⁹ Pamphili uerba subscribere ex ca. 8. sexti Præparatiõis Euãgelicæ. Apud Indos, & Bactros (inquit) multa milia hominũ sunt, qui Bragmanes appellantur. Hi tam traditione patrũ, q̃ legibus, nec simulacra colunt, nec animatũ aliquid comedunt. Vinũ, aut Ceruisiã nunq̃. Ab omni demũ malignitate absunt soli deo attendentes. At uero cæteri omnes Indi in eadẽ ipsa regione, adulterijs, cæde, temulentia, simulachrorũ cultu inuoluũtur. Inueniunturq; ibi nonnulli, immo uero gens quædã Indorũ est in eodem Climate habitans, qui homines uenãtes, atq; sacrificãtes deuorat &c. Hibernica quoq; gens (ut Stra. in quarto refert) defunctos parentes esse/in eximia honestate ponit. h ℭ Aspagonũ gens.) Sic enim legendũ est, etsi uetusti omnes ferme codices/Astiacanorũ, uel Asticanorũ scriptum retinent. Plynius capite uicesimoprimo libri sexti. Item Aspagonas (inquit) gentẽ uitis, & lauri, & buxi, pomorumq; omnium in Græcia nascentium fertilẽ. Quæ memoranda, & prope fabulosa de fertilitate terræ, ac genere frugum &c.

a Gymnoſophiſtas [a] uocant, qui ab exortu aduſq;
ſolis occaſum contentis oculis orbē candentiſsi-
mi ſyderis contuentur in globo igneo, rimantes
ſecreta quædam, areniſq; feruentibus perpetem
b diem alternis pedibus inſiſtunt. Ad montē [b] qui
Milo dicit̃, habitãt quibus aduerſæ plantæ ſunt,
& octoni in plantis ſingulis digiti. Megaſtenes
per diuerſos Indiæ montes eſse ſcribit nationes
c capitibus caninis, [c] armatas unguibus, amictas
ueſtitu tergorum, ad ſermonem humanum nul-
la uoce, ſed latratibus tantum ſonantes, aſperis ri
ctibus. Apud Cteſiam legitur quaſdam fœmi-
d nas ibi ſemel parere, [c] natosque canos ilico fie-
ri. Eſse rurſum gentem alteram, quæ in iuuenta
ſit cana, nigreſcat in ſenectute ultra æui noſtri
terminos perennantem. [e] Legimus Monoſce-
e los [f] quoque ibi naſci ſingulis cruribus, & ſin-
gulari pernicitate. Qui ubi defendi ſe uelint a ca
lore, reſupinati plantarum ſuarum magnitu-
dine inumbrētur. Gangis fontem qui accolunt,

a ℭ Gymnoſophiſtas uocant.) Quod nudi philoſophiæ ſtudeant/ſortiti nomen. γυμνόσ enim grę ce latine nudus, σοφιςὴσ ſapiens, & pręceptor. Sunt enim philoſophi ſemper nudi incedentes. Plynius capite ſecundo lib. ſeptimi. Philoſophos Indorũ (inquit) quos Gymnoſophiſtas uocant, ab exortu ad occaſum præſtare contuentes Solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſiſtere. Porphyrius libro.4. de ſacrificijs tradit duo fuiſse Gymnoſophiſtarũ genera. Primi Bragmanes nominati, qui quadã generis ſucceſsione, in religionis, & ſapientiæ ſtudio procedebant. Alij Samanei dicti ſũt, qui idem ſtudiũ clectione tantum profitebantur. Hi Samatei Gymnoſophiſtæ uitæ hui9 tempus, tanq̃ ſeruitutē quandam neceſsariã naturæ ipſi miniſtrantem inniti ferebant, ſtudebantq; animas e corpore ſoluere. Cum autem corpus proſpere ſe habere cognoſcerent, ſæpe nihilo ad hoc urgente e uita hac egrediebantur. Hos domeſtici obitu beatos exiſtimabant. Eos uero, qui illis ſupereſſent ut infelices deflebant. Subdit Gymnoſophiſtas pręter reliquã temperantiã, atq; ſanctimoniã, animalibus om̃ino abſtinuiſse. Quo autem cibo ueſcebantur, tradit Plynius ca.6. duodecimi naturalis hiſtoriæ. Plura de ijs Philoſtratus lib. ſexto. Docent autem (ut lib. primo Laertius refert) Deos eſse colendos, nil mali faciendum, fortitudinē exercendã. Eſse etiaminum mortis penitus contēptores. Scribit Arrianus.8. geſtorũ Alexandri lib. eos ſolos eſse diuinandi peritos, nec cuiq̃ extra illos diuinationē permitti. Prædicunt autē ea tantũmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel ſiqua publica calamitas immineat illic incolis. Siquis eorũ ter in diuinãdo errauerit, ſilentij tantum pœna mulctatur. Nec eſt quiſquam, qui indictum ſilentiũ cogere poſsit, ut loquat̃. Seruaretur utinã lex hæc hodie cum ijs, qui futura ſe prædicere profitentur. Quæſtio nobilis ab Ariſtotele diſseritur in problematis. Cur locis calidis homines ſapientiores ſunt, q̃ frigidis? Diſsoluitur ea quæſtio eius operis Sectione.14. Sed locum ſignaſse ſatis ſit in præſentia. b ℭ Ad montem qui Milo dicitur.) Ex Plynio cap.2. ſeptimi. In monte (inquit) cui nomen eſt Milo/homines eſse auerſis plantis, octonos digitos in ſingulis pedibus habentes, author eſt Megaſthenes. c ℭ Capitibus caninis.) Plynij idem continentia uerba ſunt, eodem quē modo citauimus loco. In multis montibus genus hominũ capitibus caninis, ferarum pellibus uelati. Pro uoce latratum edere, unguibus armatum, uenatu, & aucupio ueſci. Hos Græci κυνοκέφαλουσ nuncupãt, de quibus in fine ca.40. abunde dictum eſt. d ℭ Semel parere.) Et hæc ex Plynio loco eodem ſumpta ſunt. Cteſias ſcribit (inquit) in q̃dã gente Indiæ fœminas ſemel in uita parere, genitoſq; confeſtim caneſcere. Huius rei cauſas aſsignauimus ca.25. ſupra. e ℭ Perennantē.) Sunt qui non perennantem, ſed permanentem legant. Perennio uerbo/frequenter Columella uſus eſt. f ℭ Monoſcelos.) Si uerbum uerbo reddas, unicrures latine dicendum eſt. ἀπὸ τȣ̃ μόνου, καὶ σκελέος .i. ab uno, & crure. Aulus Gelli9 capite quarto noni ſuarum Noctium. Monomeros, quoniam μηρὸσ coxam, femurq; ſignificat. Plynius capite ſecundo lib. ſeptimi. Item (inquit) hominum genus, qui Monoſceli uocarentur, ſingulis cruribus, miræ pernicitatis ad ſaltum. Eoſdemq; Sciopadas uocari, qui in maiori æſtu humi iacentes ſupini, umbra ſe pedum protegant. Hæc Plynius. Latine Vmbripedes dici poſsunt. Ab umbra, & pede nomen factum. Ideſt. ἀπὸ τῆς σκιᾶσ, καὶ ποδὸσ. Omnia Solini exemplaria quotquot uiderim pro Monoſcelos, Monoculos habent.

nullius ad escam opis indigent. Odore[a] uiuunt a
pomoꝝ syluestrium, longiusq; pergentes eadẽ
illa in præsidio gerunt, ut olfactu alantur. Qđ si
tetriorem spiritũ forte traxerint, exanimari eos
certum est. Perhibẽt esse & gentem fœminarũ, b
quæ quinquennes concipiunt,[b] sed ultra octauũ
annum uiuendi spatium non protrahunt. Sunt
qui ceruicibus carẽt,[c] & in humeris habent ocu-
los. Sũt q syluestres hirti corpora[d] caninis dẽtib⁹ c
stridore terrifico. Apđ eos uero, qbus ad uiuẽdi
rationẽ ꝓpensior cura est, multæ uxores[e] ĩ eiusdẽ

a ℂ Odore uiuunt.) Plynius eodẽ ca. ijs uerbis id ipsum refert. Ad extremos (inquit) fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Astromoꝝ gentẽ sine ore, corpore toto hirtã, uestiri frondiũ lanugine, halitu tantum uiuentẽ, & odore, quẽ naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum. Tantũ radicum, floruq; uarios odores syluestriũ malorum, quæ secum portant longiore itinere/ne desit olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Strabo lib. quintodecimo, ex Megasthenis sententia scribit, adductos fuisse quosdam carentes ore, mites homines, qui circa Gangis ortum habitent. Eos uaporib⁹ assarum carniũ, & fructuum, ac florum odoribus enutriri. Et pro ore spiramenta quædã habere. Rebus fœtidis oppido grauari, adeo, ut uix superueniant præsertim in castris. Meminit & Gellius ca. 4. noni suarum Noctium. Affert Aristote. causas ꝓblema. 3. duodecimæ sectionis. Cur quę ad solem orientem spectant, odoratiora exurgant, ꝙ quæ ad aquilonẽ. Et coꝝ ipsorum, quæ ad ortũ plus uergunt, ꝙ quæ ad meridiem &c. Exigeret hic locus eius quæstionis inuestigationẽ. Sit ne possibile hominẽ, uel animal qđuis alterum, annos aliquot, odore tantũ uiuere sine cibo. Varia super ea re a Medicis, & philosophis disputata sunt. Aristo. eo lib. quem de Sensu, & Sensato inscripsit, asserit ex sententia/odorem ipsum/ea ratione qua odor est, nihil ad nutrimentũ conferre, ꝙuis plurimũ ad sanitatem conferat animalis. Id multis rationibus suadere conatur Pythagoræ id sentiẽtis sententiã reprobans. De hac ipsa quæstione multa in unum congessit Conciliator differentia. 155. Ea eleganter refert Cœlius Rhodiginus cap. 21. decimitertij Antiquarũ lectionũ. Ioannes de Magistris quęstione secunda de Sensu, & Sensato cõpendio rem totam explicat copiose. b ℂ Quinquennes concipiunt.) Plynius ca. 2. septimi ijs uerbis id ipsum refert. In Calingis (inquit) eius Indiæ gente quinquennes concipere fœminas, octauum uitæ annũ non excedere. Hæc Plynius. Id autem cœli, terræq; qualitate accidere, philosophi tradiderunt. Est enim locus, authore Porphyrio/ generationis principiũ, quemadmodũ & pater. c ℂ Ceruicibus carent.) Hos Plynius ca. 2. septimi post Monoscelos, & Troglodytas esse dicit occidentem uersus. His Blemyas similes esse ait ca. 8. quinti de quibus supra ca. 44. dictum est. Hoꝝ ca. 4. noni noctiũ Atticarũ Gellius similiter meminit. Et id ex loci dispositione euenire non ambigitur. d ℂ Syluestres hirti corpora.) Ex Plynio & hæc ca. iam citato. Choromandarum (inquit) gentem uocat Tauron, syluestrẽ sine uoce, stridoris horrendi hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Similiũ meminit Gellius ubi supra. Hos potius feras, ꝙ homines crediderim, quadã effigie hominibus tantum similes, sicut de Simijs, & reliquis huius genus in fine cap. 40. retulimus. e ℂ Multæ uxores.) Strabo libro. 15. Multas nuptas (inquit) Indij habent, quas a parentibus accipiunt pari boum emptas. Alias obedientiæ gratia, alias prolis, ac uoluptatis. Et nisi castas esse cogant, fornicari licet. Disputant nostrates Theologi dist. 33. quarti Sententiarũ. An liceat uni uiro plures simul uxores habere, aut contra? Quid in hac re tenẽdum sit, paucis, ut sui moris est eadẽ dist. Franciscus Mayronis aperuit. Extat ad hoc dis. 26. Decretoꝝ Canonicoꝝ. Iulianus præterea iure peritus tit. 2. tertij Digestoꝝ. L. prima scribit eũ notari infamia, qui bina sponsalia, binasue nuptias in eodem tẽpore constitutas habuerit. Idem habetur tit. 9. noni Codicis. L. Cũ qui duas. Et tit. 10. primi Institutionũ. §. Quia duas. De hac ipsa re diximus aliq̃ ca. 15. supra. f ℂ Ascendat rogũ cõiugis.) Idẽ scribunt Cice. 5. Tusc. quęstionũ. Val. Maxi. tit. 1. secũdi. Euseb. ca. 8. sexti Præparationis. Hierony. ca. 27. primi aduersus Iouinianũ. Versus Propertij sunt ex li. 3.

Felix Eois lex funeris una maritis,
Quos aurora suis rubra colorat equis.
Namq; ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
Vxorum fusis stat pia turba comis.
Et certamen habent lęti, quæ uiua sequatur
Coniugium, pudor est non licuisse mori.
Ardent uictrices, & flammæ pectora prębent,
Imponuntq; suis ora perusta uiris.

Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella est,
Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Huius consuetudinis causam ex Onesicrito affert Strabo quintodecimo Geographiæ lib. Vxores (inquit) cũ uiris defunctis comburuntur ob hanc causam, qđ cũ aliquando adolescentulos adamarent, a uiris secedebant, uel eos ueneno interimebant. Vt ergo ueneficia tollerent, hanc legẽ conditã esse. Quę profecto lex, & causa non satis probabilis uideť. Faciũt ad hunc locũ qđ scribit Seneca secũda declamatione li. secũdi

a uiri coeunt matrimoniũ, & cum maritus deces-
serit, apud grauissimos iudices suã quęq; de me-
ritis agũt causam, & quæ officiosior cæteris sen-
tentia uicerit iudicantiũ, hoc palmæ refert pre-
b mium, ut arbitratu suo ascendat rogum coniu-
gis,[f] & supremis eius semetipsam det Inferias.
Cęterę nota uiuũt. Enormitas in serpentibus[a] tã-
ta est, ut ceruos, & animantiũ alia ad parem mo-
c lem tota hauriant. Quin etiam oceanũ Indicum
quantus est penetrent, insulasq; magno spatio
a continenti separatas pabulandi petant gratia.
Idq; ipsum palam est potentia amplissimæ ma-
d gnitudinis fieri, quæ per tantã sali latitudinẽ ad
loca permeent destinata. Sunt illic multę, ac mi-
rabiles bestiæ. Harum e multitudine, & copia
partem persequemur. LEucrocuta[b] uelocitate
e pręcedit feras uniuersas. Ipsa asini magnitudine,
cerui clunib⁹, pectore, ac cruribus leonis, capite
Camelino, bisulca ungula, ore adusq; aures de-
hiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo
f ad formã. Voce autem loquentiũ hominum so-
nos æmulatur. Est & EAle[c] alias ut equus, cau-
da uero Elephãti, nigro colore, maxillis aprinis,
præferens cornua ultra cubitalem modũ longa
g ad obsequium cuius uelit motus accommodata.
Neq; enim rigẽt, sed flectunť ut usus exigit præ-
liandi. Quorum alterum cum pugnat/ proten-
dit, alterũ replicat, ut si ictu aliquo alteri⁹ acumẽ
obtusum fuerit, acies succedat alteri⁹. Hippopo-
tamis cõparať, & ipa sane aquis fluminũ gaudet.

a ℭ Enormitas in serpẽtib⁹.) Deimach⁹, & Megasthenes scribunt in India serpentes esse, q boues, & ceruos una cũ cornibus deglutiant. In Macra cãpo (ut Posidonius author est) uisum fuisse serpentẽ mortuum iugeris longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraq; parte astantes se inuicem intueri non possent, hiatu autem tanto, ut hominẽ equo insidẽtẽ reciperet. Exuuiarũ squamam quãlibet clypeo maiorẽ. Hæc a Strabone lib. 16. sunt relata. Verba Plynij de hac ipsa re ascripsi ca. 38. sup̃. Causam magnitudinis animalium apud Indicos, ex Plynio hoc ipso ca. retulimus. Strabo quoq; li. 15. ijs uerbis explicat. Indus aer udus est (inquit) & fœcundus, & ualde nutritiuus. Eodẽ modo & terra, & aqua. Quapropter animalia tũ terrestria, tum aquatilia apud Indos, q̃ cæteros magna sunt. Hinc causam afferunt, ut maris beluæ sint maiora terrestribus, lege Aristo. decima sectiõe problematũ, & Plynium ca. z. lib. noni. b ℭ Leucrocuta.) A Plynio hæc omnia sumpta sunt ca. 21. octaui naturalis historiæ. Leucrocutã (inquit) perniciosissimã ferã, asini fere magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite Meliũ, bisulca ungula, ore ad aures usq; rescisso, dentium locis osse perpetuo. Hanc ferã humanas uoces tradunt immitari. In forma capitis animalis huius, dissidet Solinus a Plynio. Plynius enim capite Melium, Solinus capite Camelino eam dicit. Dubium quæ lectio uerior. Legi in uetustissimo Solini codice, non Camelino sed Melino. Melem eam feram uocant, quæ uulgo Taxo dicitur, de qua Plynius ca. 38. octaui libri. Albertus, cui nominum nulla cura, libro uicesimosecundo de Animalibus Leutrochocham uocari dicit. Leucrocutæ nomen ex leone, & Crocuta compactũ creditur. De Crocuta Ply. ca. 21. lib. octaui. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cõceptos, omnia dentibus frangẽtes, ptinusq; deuorata cõficientes uẽtre. Lege Dio. Siculũ li. 4. c ℭ Est & Eale.) Plynij fere uerba ex ca. 21. lib. octaui. Apud Indos (inqt) & quæ uocať Eale magnitudine equi fluuialis, cauda Elephanti, colore nigra, uel fulua, Maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia,

quæ alterna in pugna sistit, uariatq; infesta, aut obliqua, utcunq; ratio monstrauit. Albertus ex suis addit, Ealem esse animal aquatile. Verum non idem est gaudere aquis fluminũ, & esse aquatile animal. Plynius ait. Ealen esse magnitudine equi fluuialis, nõ qđ ipsa fluuialis sit. a ¶ Indicis tauris color fuluus est.) Et hæc ex Plynio eodem capite sumpta sunt. Sed atrocissimos India habet tauros syluestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis cęruleis, pilo in contrariũ uerso, rictu ad aures dehiscẽte, iuxta cornua mobilia. Tergoris duritia silicis omne respuens uulnus, feras omnes uenantur. Ipsi non aliter, q̃ foueis capti feritate semper intereunt. Albertus lib. zz. de Animalibus. Et si (inquit) credendũ est uerbis Solini philosophi, tauri Indiæ fuscum habẽt colorẽ, caput grãde, setas cõdensas, & horridas. Et parum infra. Ejiciunt autem (inquit) stercus post se uehemẽtissime, cuius calore, & uiscositate retardant & canes, & uenatores: hucusq; Albertus. Nõ dicit Solinus, nec etiamnũ Plynius/ Indicos tauros habere fuscũ colorem, nec grande caput, aut setas condensas. Quod subdit Albertus. Indicos tauros projicere stercus post se uehementissime, cuius calore, & uiscositate retardent & canes, & uenatores, id omnino falsum est, sed Bonaso ferę id tribuunt, authores, ut ca. 53. supra abunde docuimus. Nisi ex Indico tauro, & Bonacho suo, monstrum quoddã Albertus genuerit. Libuit huic loco Diod. Siculi ex lib. 4. uerba subscribere, qđ hanc ferã eleganter exprimat. Horũ animal omniũ (inquit) syluestris taurus, qui carnibus pascit̃, feritatẽ excedit, penitusq; est inexpugnabilis. Corpore maior est domesticis tauris, equi uelocitate, ore usq; ad aures fisso, rubicundo colore, oculis albis, noctęq; fulgentibus. Cornua ueluti aures mouens, in certamine firma tenet. Pili contra naturã cæterorũ animaliũ uersus caput ducuntur. Et hæc fera uiribus, fortitudineq; mirabili pugnat cũ cęteris bestijs, quas superatas cõmedit. Est quoq; infestus admodum armentis, nihil nec pastorum uires, neq; canũ multitudinẽ timens. Dicitur eius pellis haud quaq; uulneribus patere. Cũ multi illũ conentur ui capere, frustra defatigantur. In foueã delapsus, aut alio captus dolo seipsum ex ira suffocat pristinæ libertatis amore. Merito igitur Troglodytæ hanc bestiam optimã iudicant, cui a natura indita sit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri. Quodq; maximũ est, haud inferior natura ferri. Hucusq; Diod. In hoc/ ut uidetur/ ab alijs discrepans, qđ eum non in India, sed Aethiopia, & apud Troglodytas reperiri asserit. Sed esse potest, ut tam in India, q̃ Aethiopia reperiatur, propter consimilẽ situs qualitatẽ, cœliq; influxũ non absimilẽ. b ¶ Manticora q̃q;.) Quod ex Plynio sumpserit hæc Solinus, non ab re fuerit Plynij uerba subnectere ex lib. & cap. paulo ante citatis. Apud eosdem Indos. s. nasci Ctesias scribit, quã Manticorã appellat, triplici dentiũ ordine pectinatim coeunti. Facie, & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentẽ. Vocis, ut si misceatur, fistulæ, & tubæ concentus. Velocitatis magnæ. Humani corporis uel præcipue appetentẽ. Philostratus tertio uitę Apollonij lib. scribit Manticorã ferã esse quadrupedẽ beluam, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonẽ æq̃re. Habere aũt in capite setas cubitales spinarũ instar, quas contra psequẽtes sagittarũ modo iaculet̃, Albertus dicit hanc ferã esse Marintomorioni similẽ. Sed quæ fera sit Marintomorion, ab ijs requiras q Alberti iurarunt in uerba Magistri. Fateor enim me nondũ eius μαντείαν, ne dicã μανίαν attigisse. c ¶ Boues unicornes.) Ply. ca. 21. octaui. In India & boues solidis ungulis unicornes. Scribit idẽ Plynius ca. 37. xi. a principio id ipsum cornu in medio frontis esse. Sunt Solini exẽplaria, q̃ sic habeant, boues unicornes, & tricornes. Sed cũ ex Plynio id sumptũ sit, dictio tricornes tanq̃ addititia eradenda. Annotat eodem loco Plynius, q̃ iure cornua intelligantur qundrupedi tantũ generi a natura tributa. Nec alibi (inquit) maior lasciuia naturę lusit animaliũ armis. Quẽ Latini unicornẽ dicũt, Gręci μονόκερον

Indicis tauris color [a] fuluus est, uolucris pernicitas, pilus in contrariũ uersus, hiatus omne qđ caput. Hi quoq; circumferunt cornua flexibilitate, qua malint, tergi duricia omne telum respuentes, tam immiti feritate, ut capti animas projiciant furore. MAnticora quoq; [b] nomine inter hæc nascitur, triplici dentiũ ordine, coeũte uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore leonino, cauda ueluti scorpionis aculeo spiculata. Voce tam sibila, ut imitetur fistularũ modulos, tubarumq; concentũ, humanas carnes auidissime affectat, pedibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec extentissima spatia possint, nec obstacula latissima. SVnt præterea boues unicornes, [c] solidis ungulis, nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoce-

a ros [a] monstrum mugitu horrido, equino corpore, Elephanti pedibus, cauda suilla, capite ceruino. Cornu e media eius fronte protenditur, splendore mirifico, ad longitudinē pedū quatuor, b ita acutū ut quicquid impetat, facili ictu eius perforetur. Viuus non uenit in hominum potestatem, & interimi quidem potest, capi non potest. A Quæ etiam gignunt [b] miracula non minora. Anguillas [c] ad tricenos pedes longas edu-

nuncupāt, uerbū de uerbo expressum. a ℭ Monoceros.) Non idē animal cū superiori, licet & huic etiā unicū cornu sit. Eum ipsum sic Plynius ca.21. octaui eleganter describit. Asperrimā feram (inquit) Monocerotē reliquo corpore equo similē, capite ceruo, pedibus Elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorum duū eminente. Hanc ferā uiuā negant capi. Monocerotem eundē esse existimant, cū ea fera, quā Indicū asinū nominant, de quo Aristoteles ca.1. secundi Naturæ animaliū, & Plynius ca.37. undecimi naturalis historiæ. Non alienū fuerit Philostrati uerba ascribere ex tertio uitæ Apollonij lib. Asinos preterea (inquit) syluestres in uicinis paludibus multos capi dicunt. Esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissime pugnant. Conficere aūt Indos ex illis cornibus pocula, asserūtq; nullis morbis illo die affici, qui eiusmodi poculo potauerint, neq; si uulnerati fuerint dolore, & ex igne etiā incolumes egredi, neq; ullis uenenis lędi, quęcunq; nocendi gratia in potu dantur, icciroo regum esse eadē pocula, & regi tantū eiusmodi ferę uenationē permitti. Apolloniū itaq; ferā aspexisse, eiusq; naturā cū admiratione considerasse ferunt. Interroganti autem Damidi, an sermoni, qui de poculo iam dicto ferebat̃/fidem adhiberet. Adhibeo (inquit Apollonius) si huius regionis immortalē regē esse intellexero. Qui enim mihi, aut alteri cuiq̃ poculum ita salubre dare potest, nōne uere similius est ipsum cotidie illo uti, & ex eo cornu frequenter ad extremā usq; plenitudinē bibere. Nemo enim (ut puto) calumniabit̃ eum, qui tali poculo etiā inebriet̃. Mirum ex Monocerote, & Rhinocerote Albertū, unū, ideq; animal ꝑcreasse. Sed quantū eæ duę feræ inter se distent, ex ijs liquet, quæ de Rhinocerote ca.43. abunde retulimus. Huius ferę cornu tantæ nostro quoq; tēpore estimationis est, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Isido. ca.2. duodecimi Ethimo. Tātæ (inqt) fortitudinis est, ut nulla uenantiū uirtute capiat̃, sed sicut asserunt, qui naturas animaliū scripserunt. Virgo puella ꝓponit̃, quę uenienti sinū aperit, in quo ille omni ferocitate deposita, caput ponit. Sicq; soporatus, uelut inermis capitur. Ita esse uulgus quoque nostri temporis etiā iureiurando asserere non dubitat. b ℭ Aquę etiā gignunt miracula.) In omnibus ferme, quæ in India procreantur, mira quędā super cætera, quæ alibi proueniunt/proceritas reperitur. Id autem tā in terrigenis, q̃ aquaticis uerū esse authores nobiles prodiderunt. Hoc autē accidere aiunt tū cœli, tum locorum Indiæ qualitate. Inter locorum naturas quantū intersit, libello suo de Fato disserit, M. Cicero. Plynius in calce naturalis historiæ fabulosa esse multa, quæ de India referūtur, licet minime sit ambigendū, maximā eorum partem esse uerissimā. Quod Alexādri Macedonis bellis/compertum est. De piscium quorundā magnitudine, quæ uel in Indiæ fluminibus, uel æquoribus generātur contentus Solinus paucis, refert tum anguillarū, tū uermiū quorundā, tū deniq; Balænarum, Physeterumq; insolitam, & uelut monstrosam magnitudinē. In aquis (inquit Plynius) cōpluria sunt, maiora etiā terrestribus. Causa euidens humoris luxuria. Alia sors alitum, quibus uita pendentibus. In mari autem tam late supino, molliq;, ac fertili accremēto accipiente causas genitales, sublimi, semperq; pariente natura, pleraq; etiā monstrifica reperiuntur perplexis, & in semet aliter, atq; aliter nūc flatu cōuolutis seminib⁹, atq; principijs. Vt uera fiat uulgi opinio. Quicquid nascitur in parte natura ulla, & in mari esse, præterq; multa, quæ nusq̃ alibi. Rerum quidē nō solū animaliū simulacra inesse licet intelligere intuentibus, uuā, gladiū, serras. Cucumim uero, & in colore, & in sapore. Quo minus miremur equorum capita in tam paruis eminere cocleis. QVærit Aristo. decima Problematum sectione. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; sunt, q̃ terræ? An (inquit) qđ uis solis consumendo, q̃ terrā ambiunt/copiā detrahit nutrimenti. Quā ob rem quæ abditā uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incōmodis, cū genus maritimū sit immune, merito tū adolescere potest corpore ampliori, & uegetiori. c ℭ Anguillas ad tricenos pedes lon. edu. Ganges.) Anguilla ob quandā cū anguibus similitudinem nomē habet. Eam Gręci ἔγχελυα uocitant. Aristo. ca.16. sexti Naturæ animaliū asserit hoc unū inter sanguinea genus totū, sine coitu, sine ouo procreari. Quod ita esse eo argumento constare dicit, qđ in nonnullis fœculentis stagnis, aqua omni exhausta, & limo detracto, anguillę denuo generantur, ubi aqua accesserit pluuia. Aegyptij/ut in secundo refert Herodo. existimant anguillas sacras esse. Anguilla suapte natura tam lubrica est, ut uix uiuens manibus teneri queat. Hinc in hominem

argutũ, uafrum, & plurimũ astutũ/prouerbio dici cęptũ. Anguilla est. Vtitur eo Plautus in Pseudolo. Quid (inquit) cũ manifeste tenetur? Respondet Charinus. Anguilla est, elabitur. Scribunt ueterũ quidam, uini tediũ omnino fieri, cũ quis uinũ biberit, in quo Anguillæ fuerint enecatę. Plynij sunt, quæ de Anguillis hoc loco Solinus refert. ca.3. noni natu.hist. a ℭ Vermibus abundare.) Ex Plynio ca.15. lib.noni. In eodẽ Gange esse Statius Berosus haud modico miraculo affert brachijs binis, sexaginta cubitorum, ceruleos, qui nomẽ a facie traxerunt. His tantas esse uires, ut Elephantos ad potũ uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant. b ℭ Cubitorum non minus senũ.) Quod de brachiorum magnitudine Solinus refert, Albertus li. 24. de animalibus, ad totius animantis magnitudinẽ falso retulit. In Gange eni (inquit) fluuio, in quo anguillæ magnæ sunt, uermes quidã esse dicuntur, qui bifurcata crura anterius habẽt, sicut cancri, qui lõgitudinẽ habent sex cubitorũ, & corripiũt Elephantes, & mergũt eos. Hucusque Albertus. Mõstro simile esset, uermes sex cubitorum magnitudine nõ excedentes/corripere, ac tandem mergere Indos Elephantes. Plynio ergo, q̃ Alberto de ijs uermibus credendũ magis. Alibi hos uermes Statias nominari dicit, ubi de Platanista sermo est. c ℭ Balęnas habent.) Græcis id maris monstrũ φάλαιναν uocant. Dicta a uerbo βάλλω, quod mitto significat, qđ cæteris maris beluis altius undas iaciãt, & emittant. Lege quæ scribit Arrianus ex Nearchi sententia gestorum Alexandri lib. ultimo. Plynius cap.3. noni naturalis historię. Plurima, & maxima (inquit) in Indico mari animalia, e quibus Balęnę quaternum iugerũ. Balęnę, ut idem sexto capite eiusdem lib. scribit/etiã in nostra maria penetrant. Verũ Balęnę, & alterius generis pisces multo maiores in Indico oceano, q̃ in nostro mari nascuntur. Inter naturę miracula non immerito enumeratur, qđ Balęnę (est enim pene exoculata) musculus pisciculus quandoque prægraui superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestantia magnitudinẽ uada prætentans/demonstrat, oculorumque uice fungitur. Id Claudianus poeta secundo in Eutropium sic eleganter cecinit.

Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua, sulcandas cui præuius edocet undas,
Immensumque pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehensa uadis ignara reuerti
Palpitat, & uanos scopulis illidit hiatus.

De horum piscium magnitudine, scripsimus in Commentariolo in Dionysiũ de situ orbis super illud. Littoribus cuius saliunt &c. Quo loco Auieni uersus restituimus, ut legendum sit.

Hac ne quis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc integra salis lembum contorqueat unque,
Aut se monstrigenis &c.

Sunt, qui Balęnas, & Cęte eadẽ esse existiment. Sunt & qui Pristes eas nominent. Faciunt quæ ca.10. quinti Hexameron diuus Ambrosius refert. d ℭ Quatuor iugerũ.) Iugeris mensura est pedum.240. in lõgitudine, author Plynius ca.3. decimioctaui nat. historiæ. Erit igitur Balęnę longitudo pedum nongentorum sexaginta. Eas montibus ęquas esse plures affirmant. e ℭ Physeteras nuncupant.) Physeter dictus uideri potest ἀπὸ τῆς φύσης .i. a folle, qđ is piscis diluuiẽ quandã aquarum ita eructet, ueluti flatus e folle mitti solet. φυσάω præterea inflo, & spiro significat. In Gallico oceano (ca.4. noni inquit Ply.) Physeter ingentis colũnæ modo se attollens, altiorque nauiũ uelis diluuiem quandã eructãs. Albertus.24. de animalibus lib. scribit a Plynio hoc marinũ animal pistris dictus. Libuit subscribere Alberti uerba, ne quis id me finxisse suspicetur. Pistris animal marinũ est (inquit) magnũ ualde, ut dicit Plynius in oceano Gallias attingente aliquando inuentũ. Hoc animal aliquando se effert supra mare in modũ altissimæ colũnæ ultra uela nauigantiũ apparens, & aquam ingentem spargit, ita qđ in pauorem uerti nauigantes. Hactenus ille. Sed in hoc, ut plerumque in reliqs

cat Ganges, quem Statius Sebosus inter præcipua miracula ait uermibus abundare,[a] ceruleis nomine, & colore. Hi bina habent bracchia longitudinis cubitorum non minus senum,[b] adeo robustis uiribus, ut Elephantos ad potũ uentitantes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapiant in profundũ. Indica maria Balænas[c] habent ultra spatia quatuor iugerũ[d]. Sunt & quos Physeteras[e] nuncupant, qui enormes ultra molem, ingentium columnarũ super antennas se nauiũ extollunt, haustosque fistulis fluctus ita eructant,

a ut nimbosa alluuiæ plerumq; depriment alueos
nauigantium. SOla India [a] mittit Psitacū [b] auem
colore uiridi, torque puniceo, [c] cuius rostri tan-
ta duritia est, ut cum e sublimi pręcipitatur in sa-
b xum, nisu se oris excipiat, & quodā quasi præsi-
dio utatur extra ordinariæ firmitatis. Caput ue-
ro tam ualens, ut siquando ad discendū plagis sit
admonendus (nam studet [d] ut quod homines lo-
c quatur) ferrea clauicula [e] sit uerberandus dum
pullus est, atq; adeo intra [f] alterum ætatis suę an-
num, quę monstrata sunt, & citius discit, & tena-
cius retinet. Maior paulo senior est, & obliuio-
d sus, & indocilis. Inter nobiles, & plebeios discre-
tionem digitorum facit numerus. Qui præstant
quinos in pede [g] habent digitos, cæteri ternos.

hallucinatur Albertus. Cum ubiq; Plynius Pristes à Physeteribus diuersos faciat ca.3.&.4.noni, & ca. 7.tricesimisecundi. Quo differunt pristis, & pistrix, docet Seruius Grāmaticus.3.Aene.super illud. Pube tenus, postrema immani corpore pistrix. a ℭ Sola India.) Diod. Siculus lib.tertio, ultima Syriæ psitacos procreare tradit. Aristo.ca.34.de Admirandis in natura, Persidis regionē quandam esse ait, quæ Psitacena dicitur, a qua fortassis Psitacus nomen habet. Albertus.23.de Animalibus lib. ut aliquid ex suis addat, scribit, Psitacum in montibus Gelboe, in quibus raro pluit, nidificare. b ℭ Auem Psitacū.) Quoniā in Psitaci auis descriptiōe Plyniū imitatur Solin⁹, ascripsi uerba Plynij ex cap.42. lib.decimi. Super omnia (inqt) humanas uoces reddunt Psitaci, & quidē sermocinantes. India auē hāc mittit. Sitacen, uel Psitacen uocāt, uiridē toto corpore torque tantū miniato in ceruice distinctam. Imperatores salutat, & quæ accipit uerba / pronunciat. In uino pręcipue lasciua. Capiti eius duritia eadem, quæ rostro. Hæc cū loq discit, ferreo uerberatur radio. Nō sentit aliter ictus. Cū deuolat rostro se excipit. Illi innititur, leuioremq; se ita pedum infirmitati facit. Aristo.ca.12.octaui Naturæ animaliū, iis psitacę (sic enim nominatur a Græcis) uerbis meminit. Omnes deniq; aues uncę breui sunt collo, & lingua lata, aptęq; ad imitandū. Nam & Indica (inquit) auis, cui nomen Psitacę, quā loqui aiunt, talis est, & loquatior, cū biberit uinum / redditur. Nearchus, ut refert Arrianus gestorū Alexandri lib.ult. tanquā rem mirandam narrat psitacos. c ℭ Puniceo.) Miniato torque dicit Plynius. Puniceum colorem eū esse aiunt, quē φόινικα Græci nuncupant, alio nomine, Rutilus, & Spadix dicitur. Significat autem exuberantiā, splendoremq; ruboris. De eo, ac coloribus reliquis, abunde Gellius ca.26.secundi Noctiū Atticarum. Albertus nullius authoritate existimat psitaci torquē esse aliquantulum coloris aurei. d ℭ Nam studet, ut qđ homines loquatur.) Sic enim retinent uetera exemplaria. Est autē sensus, & ordo. Nam studet, ut ipse loquatur, quod homines, supple loquūtur. Verba quædā sunt, quæ suapte natura discunt psitaci, ut χαῖρε, salue. Hinc ait Persius. Quis expediuit psitaco suum χαῖρε? Martialis ultimo Distichorum.

Psitacus a uobis aliorum nomina discam,
Hoc didici per me dicere / Cæsar aue.

Cæsar Agustus sublimis Attiaca uictoria reuertebatur, occurrit ei inter gratulantes coruū tenens, quē instituerat hoc dicere. AVE CAESAR / VICTOR / IMPEPATOR. Miratus Cæsar officiosam auem .xx. milibus nūmum emit. Salutatus similiter a psitaco, emi iussit eū. Idem miratus in Pica, hanc quoq; redemit. Ex secundo Saturnaliū Macrobij. Ex hac psitaci docilitate ortū Adagiū. Psitacū Coturnici comparas. In eum, qui imperito, & pene elingui cuipiā facundum, & elegantē hominē æquare satagit. Vtitur eo Martialis .10. Epigrammaton. Credis hoc prisce uoce, ut loquatur Psitacus Coturnicis? Quod hæc omnino indocilis, ille super omnes alites, humanas uoces ediscat. Scribit Plynius certum Picarū genus esse, cui expressior loquacitas, q̄ Psitacis. Hæ adamant uerba, quæ eloquuntur, nec discunt tantū, sed diligunt, meditantesq; intra semet cura / ac cogitatione intentionē non occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. De auibus, quę sermonē humanū ediscunt, plura idem Plynius ca.42.& ca.43.lib.decimi. e ℭ Clauicula.) Virgula, a Claua diminutum nomen. Est autem claua teli genus quoddā, quo Herculē scribunt usum. Plynius non Clauiculā, sed Radiū.i. uirgam nuncupat. f ℭ Intra alterū ætatis suæ annū.) Plynius id non psitacis, sed picis tribuere uidetur. g ℭ Quinos in pede digitos.) Et hoc ad picas, nō psitacos, identidē refert Plynius. Minor nobilitas (inquit) quia non ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Et parū infra. Nec uulgaris his forma, q̄uis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani. Verum addiscere alias negant posse, q̄ quæ ex genere earum sunt, quæ glande

uescuntur. Et inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus. Ac ne eas quidem ipsas primis duobus uitæ annis. Hucusq; Plynius. Sed fieri potest, ut eadē psitacis quoq; scriptores alij tribuerint. a ¶ Lingua lata, multoq; latior, ꝙ cæteris.) Plynij uerba sunt ex cap.42. libri decimi. Latiore (inquit) ijs est lingua omnibus in suo cuiq; genere, quæ sermonē imitantur humanum, ꝙꝙ id pene in omnibus contingit &c. Aristotelis uerba ex ca.12. secundi Naturę animaliũ, qđ docta, & elegantia sint, subscripsimus. Lingua auibus est, sed uarie (inquit) Alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omniũ maxime animaliũ post hominē literas proferre non nulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipue, quibus lingua latior est. Plura ca.ult. secundi de Partibus animalium. Multa Plynius de linguarũ differentijs ca.37. undecimi natu. historiæ. b ¶ Vt articulata uerba penitus eloquatur.) Extat tricesimũ caput apud Themistiũ Paraphraseos secundi de anima Aristotelis, de ijs, quæ ad uocis articulatæ formationē requirantur.

Lingua lata,[a] multoq; latior, ꝙ cæteris auibus. a
Vnde perficitur, ut articulata uerba[b] penitus eloquatur. Quod ingenium ita Romanæ[c] delitię miratæ sunt, ut Barbari Psitacos mercem fecerint. INdorum nemora in tam proceram[d] subli- b
mātur excelsitatem, ut transiaci ne sagittis[e] quidem posint. POmaria ficus[f] habent, quarum caudices in orbem spatio sexaginta passuum ex-

Auicenna, quem ob singularem doctrinā Medicorũ principem non iniuria uocitāt, sexta Fen tertij Canonis a principio scribit linguā, quæ plurimũ lata sit, aut parua nimiũ, penitus ineptā esse ad uocis articulatæ formationē. Aptissimā autem eam linguā esse, quæ in sua lōgitudine, magnitudineq; cōmensurata fuerit, quæue subtilis iuxta extremitatem exteriorē suā. Linguę autem substantiā esse, carnem mollem, albamq;, quā uenas paruas, sanguineas, obq; eius calorem rubras intrare cōfirmat. Diogenes Babylonius uocem esse ait, ictum aerem, siue auditus sensibile propriũ. Differre autē hominis uocem a cæterorũ animaliũ uoce, qđ hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. Hæc autem (inquit) a quartodecimo ætatis anno consumat̄. Eam Stoici contra aliorũ sententiā corpus esse definiunt. Sed de ijs alibi plura tradidimus. c ¶ Romanæ delitiæ.) Hac quoq; tēpestate magno eos interdum pretio mercantur, ij præsertim, quibus est nequaꝗ̄ res angusta domi. Vidi ego Psitacũ centum aureis, nec a multũ locuplete quidē homine quondā emptum. Qui de animalium naturis scripserunt, tradunt inter Psitacũ, & turturē esse naturalem quandā amicitiæ affinitatem. Id intellexisse Nasonem eo uersiculo autumant.

Et niger a uiride turtur amatur aue.

Expressius idipsum cecinit sexta secundi Amorũ libelli, de morte Psitaci loquens.

Tu tamen ante alias turtur amice dole &c.

d ¶ In tā procerā excelsitatem.) Ex Plynio ca.2. lib. septimi. Theophrastus ca.xi. secundi de Plantarũ causis, proceritatis in arboribus ijs uerbis causas prodidit. Arborũ (inquit) ipsarum semper quæ locis opacis, & afflatu silentibus sunt, proceræ, leues, atq; excelsiores exurgunt, nec non si breui sitæ sint interuallo, modo eodem adolescunt. Cōtra, quæ locis flantibus, ac uento expositis, atq; apricis, uel raris, solutisq; exeunt, minus tales euadunt. Incrementũ enim profunditatis, altitudinē uetat, & flatus exasperant, nodosq; faciunt, ut retulimus. Retorsionis, & consistentiæ causa, quæ cum illis abdicata sint, incrementũ longitudinis tantũmodo agitur. Quā ob rem illa etiā &c. Idem quoq; author ca.xi. de historia plantarũ lib. Cæterũ (inquit) uel natura humi ad radicis altitudinē, longeq; magis ad longitudinē plurimũ conferre uidetur, si leuis, rara, transmeatuq; facilis sit, nā in eiusmodi locis ulterius producit̄, & maiora incrementa sequunt̄. Constat id maxime in genere urbanissimorũ. Hæc enim si aquæ copiā habent, in quantũ libeat, progredi possunt. Pręsertim si locus inanis sit, nec aliquid obstet. Ad summā, quæ raro corpore sint, rectamq; agant radicē, lōgius mittunt, & nouę si ad uigorē ætatis suæ peruenerint, magis ꝗ̄ ueteres, lōgitudine, altitudineq; radicis fulcientur. Plynius causas refert in ubertatē soli, temperiē cœli, aquarũ abundantiā. Easdē ferme causas.8.lib. retulit Q. Curtius, &.15. uolumine prius Strabo. Dio. Siculus.17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altũ surgere, tantæq; crassitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Onesicritus eas arbores in Musicani terra Indiæ Australissima esse tradit. Quarũ stipitē (inquit) uix quinq; homines complecti queunt. Similes arbores in Perside regione Lucanus tertio Pharsaliæ esse dicit, cum inquit.

Aethera tangentes syluas liquere Coatræ.

Sunt enim Coatræ Persidis regionis urbs. e ¶ Sagittis.) Virgilius tertio Georgicorum.

Aut quos oceano proprior gerit India lucos
Extremi sinus orbis, ubi aera uincere summum

a tuberantur. Ramorꝝ umbræ [a] ambitu bina stadia consumunt. Foliorum latitudo formę Amazonicæ peltæ [b] comparatur. Pomum eximię suauitatis. QVæ palustria sunt, arundinem creant
b ita crassam, [c] ut fissis internodijs lembi uice uectitet nauigantes. E radicibus eius [d] exprimitur humor dulcis ad melleam suauitatem. Tylos In-

Arboris, haud ullæ iactu potuere sagittæ? Id ipsum eleganter canit Valerius Flaccus Argonauticon libro sexto. Densior haud usquam, nec celsior extulit ullas Sylua trabes, fessæq; prius rediere sagittæ Arboris ad summum quam peruenere cacumen. f ℭ Pomaria ficus habent.) De ficu Indica sic Plynius ca.5.lib.duodecimi. Ficus ibi (inquit) exilia poma habent. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorꝝ pondera adeo in terram curuanť, ut annuo spatio infigantur, nouãq; sibi propaginẽ faciant circa parentem in orbes quodam opere Topiario. Intra sepem eam ęstiuãt pastores, opacã pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuẽti, procul ue fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsũ emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta pass. pleræq; orbem colligant. Vmbræ uero bina stadia aperiant. Foliorꝝ latitudo Peltæ effigiem Amazonicæ habet. Ea causa fructum integens crescere prohibet. Rarusq; est, nec fabæ magnitudinẽ excedens. Sed per folia solibus coctus prædulci sapore digno miraculo arboris. Gignitur circa Acesinem maxime amnẽ. Subscripsimus Plynianis uerbis, quæ de Indica ficu multo ante Plyniũ/Theophrastus scripta reliquit ca.5.quarti de historię Plantarum libro, ut appareat, quam feliciter Plynius nobiliũ authorum doctrinã in suũ opus transtulerit. Indica regio (inquit) arborem ficum uocatã sortitur, quę e ramis radices dimittit singulis annis, ut primo uolumine retulimus, dimittit autem non ex nouellis, atq; etiã uetustioribus, illæ se terræ cõiungentes, ceu sepem circum arborem faciunt, ita ut ueluti tabernaculũ condatur, qua etiam morari homines solent, radices autem nascentes euidentissime a ramis discernuntur. Sunt enim albiores, tortuosæq;, binaq; fronde foliatæ. Item arbor comã supernã lasciuã gerit, totaq; fornicato ambitu pulchre orbiculať, & magnitudine uehementer excellit, quippe umbrã bino stadio facere fertur, & crassitudine caudicis, plerasq; ultra, quam sexaginta graduũ orbem colligere, magna uero ex parte quadraginta, foliũ pelta non minus habet, fructum admodũ paruũ, magnitudine ciceris, ficui similẽ. Quam ob rem Græci ficum eam arborẽ appellabant, parũ mirum in modũ fructificat, non tantũ pro magnitudinis desyderio, uerum etiã omnibus rebus. Nascitur arbos hæc circa Acesinã amnem. Multa de hac arbore ex Onesicriti & Aristobuli sententia lib. Geographiæ quintodecimo Strabo refert. a ℭ Vmbræ ambitu bina stadia.) Dio. Siculus. 17. historiarũ lib. scribit harũ arborũ umbrã ad pedes trecentos sese extendere. Nearchus tradit eandẽ ad quinq; iugera in circuitu extendi, tantæq; amplitudinis has esse arbores, ut dena hominũ milia sub una aliqua earũ sese possint ab æstu solis defendere. Sunt, ut Strabo refert, q dixerunt trans Hyarotidem amnem uisam fuisse arborem, quæ umbrã in meridiẽ faceret quinq; stadiorꝝ. Hi autem cunctos exuperant de arborꝝ magnitudine. b ℭ Amazonicæ Peltæ.) Pelta Amazonica scuti genus breuissimi in modũ lunæ iam mediæ. Eo Amazones uti solitæ. Virg. primo Aeneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. c ℭ Arundinẽ ita crassam.) Plynij uerba, unde hęc Solinus transtulit, ex ca.2.lib.septimi sunt hæc. Arundines uero (inquit) tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant, cap. autem.37.sextidecimi. Arundini (inquit) Indicę arborea amplitudo qualem uulgo in templis uidemus. Herodotus in Thalia. Indorꝝ (inquit) complures sunt gentes, atq; eæ lingua inter se dissonæ. Quarum aliæ sunt deditæ rei pecuarię, alię non. Item aliæ in palustribus fluminis habitant, crudis uictitantes piscibus, quos aggressi, & arundinis nauigijs exceptant. Singula autẽ nauigia e singulis arundinis internodijs fiunt. Scribit Theophrastus ca.12.quarti de historia plantarũ, circa Acesinẽ amnem ... usculas arundines prouenire, quę tamẽ (inquit) non frutetant, folio non longo, sed salici simile, magnitudine præstantes, atq; robustæ, ut uicẽ hastarum præbeant. Quo loco de arundinũ generibus abunde simul, & eleganter disserit. Lege eundẽ Plynium ca.37.sextidecimi naturalis historiæ. d ℭ Humor dulcis ad melleam suauitatem.) Saccharon intelligit. Plynius ca.8.duodecimi. Saccharon (inquit) & Arabia fert, sed laudatius India. Est autẽ mel in arundinibus collectum gummiũ modo candidũ &c. Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus, quod in India (inquit) prouenit, & Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus, & Saliũ modo concretũ, dentibusq; fragile. Meminit Strabo.15.suę Geographiæ libro. Saccharum hac tempestate abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdã Italiæ locis. Qui gulæ student, nullum epulũ delicatũ putant, nisi Saccharo conditũ fuerit. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus. Circũferuntur de Saccharo huiusmodi Varronis uersiculi. Indica non magna

diæ insula est.[a] Ea fert palmas, oleam creat, uine- a
is abundat. Terras omnes hoc miraculo sola uin
cit, qđ quæcunq; in ea arbos nascitur, nunq̃ ca-
ret folio. Mons Caucasus[b] inde incipit, qui ma-
ximam orbis partem[c] perpetuis iugis penetrat. b
Idem fronte, qua soli est[d] obuersus, arbores[e] pi-

nimis arbore crescit Arundo, Illius & lentis premitur radicibus humor, Dulcia cui nequeant succo contendere mella. Hos uersiculos ne diutius quæras, refert ex Varrone Isidorus ca.7. decimiseptimi Ethimologiarũ lib. Lucanus. 3 Pharsaliæ. Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine succos. Papinius Sylua sexta primi Syluarũ. Et quas præcoquit Hypasita cannas. Sic enim eum locũ primus Hermolaus restituit. Vir, cui plurimũ studiosi debeãt. Sacchari naturã, operationes, proprietates, usúsq; in medicinis edocet Auicenna in fine secundi Canonis. Vulgo id Zuccarũ nuncupat. AVdiui quondam ego Viennæ Pannoniæ Ioannẽ Mainardum Ferrariensem, uirum humanitate, sciẽtijs, ac candidissimis moribus præstantissimũ multis rationibus, ueterumq; scriptoꝝ sententijs disserentem, non esse Plynianum Saccarum id omnino, qđ hodie uernacule Zuccarum uocari diximus, ædito opinionis suæ super ea re tractatulo elegantissimo ab eodem, cuius mihi legendi copiã fecit. a ℭ Tylos Indiæ Insula.) Tylos insula (inquit ca. 10. duodecimi Caius Plynius) In eodem sinu est, repleta syluis, qua spectat orientẽ, quaq; & ipsa æstu maris perfunditur. Magnitudo singulis arboribus fici &c. Et ca. mox sequenti de eadem Tylo. Fert eadẽ (inquit) palmas, oleas, ac uites, & cum reliquo pomorũ genere ficos. Nulli arboꝝ folia ibi decidunt. Rigaturq; gelidis fontibus, & imbres accipit. Hãc insulã in sinu Arabico Theophrastus ca. 9. quarti, & ca. 6. quinti de historia Plantarũ esse dicit. In ea parte insulæ, quæ ad orientem spectat, tantã arboꝝ multitudinẽ esse aiunt, ubi æstus recesserit, ut locus frequentissimo uallo munitus relinquatur, atque ijs omnibus magnitudo, quæ fico, flos odore excellens, fructus ingustabilis, & uisu lupino similis. Lanigeras quoq; arbores multas candẽ insulas ferre proditum est. Scribunt præterea in Tylo insula materiem esse, ex q̃ naues ædificant, quæ mari incorrupta pene perduret. Quippe cum annos plus q̃ ducentos demersa immunis ab omni offensa seruetur. Extra aquã diuturna quidẽ eadẽ est, sed non tantundẽ. Ocyus eni putrere incipit. b ℭ Caucasus.) Caucasus mons, ut authoritate Aristoboli. 5. gestoꝝ Alexandri Arrianus refert, nulli montiũ qui sunt in Asia altitudine secundus. In longitudine maxime porrigit. Nãq; & Taurum montẽ, qui Ciliciam, Pamphiliamq; disterminat, ex Caucaso esse perhibent, & alios itẽ permagnos montes, qui pro uarietate gentiũ, a quibus incolunt nomina uariant. Nihil uero in eo nasci præter Termintũ, & Silphiũ, idem ipse Aristobolus author est, & nihilominus multas in eo incolas esse, magnamq; pecudũ, & armentoꝝ uim ibidem pasci. Herodotus in Clio scribit Caucasum montẽ cũ maximæ uastitatis, tum summæ altitudinis esse, multas, atq; omnifarias gentes habere, ac plerasq; omnes agresti materia uictitantes. Tauri montis summitates in tantũ exurgere perhibentur, ut sol circa ipsas scindi uideatur. c ℭ Maximã orbis partem.) Plynius, & Solinus, ut ca. 51. retulimus, Caucasum montem partem Tauri montis esse dicunt. Philostratus in principio secundi Vitæ Apollonij scribit Caucasum, Mediã, atq; Indiã terminantẽ, in mare Rubrũ altero cubito descendere. Idẽ author est ex monte Caucaso iucundũ aromatũ odorem sentiri. Eamq; ob causam Pantheris eum montẽ refertum tradit. Pantheræ enim plurimũ aromatibus delectantur. In eo rursus monte Prometheum ob nimiũ amorem erga homines a Ioue ligatũ, & Aquilæ dilaniandũ expositũ fabulantur, abq; Hercule, non quidem Thebano illo, sed quopiã altero tandem solutum. Scribunt nobiles authores in Caucaso monte ea inter alia peculiariter ꝓuenire, quæ ad magicã uanitatẽ plurimũ faciũt. d ℭ Fronte qua soli obuersus est.) Id addit, quoniã fronte altera, qua Scythiã prospicit maxime asper, & incultus est. Eapropter ab Horatio primo Carminum, inhospitalis Caucasus dictus est. Et a Virg. 4. Aeneidos.

Duris (inquit Dido) genuit te cautibus horrens
Caucasus.

Hinc & prouerbio dici cœptũ. Caucaso inhospitalior. Caucaseis cautibus horridior. de loco horrido, atq; inaccessibili, homineq; feris, q̃ hominib⁹ similiori. e ℭ Arbores piperis.) Vox, ut creditur, ijs gentibus propria, apud quas id Aromatũ genus maxime prouenit. Græci etiam τὸ πέπερι uocitant. Nicander Peperion. Hippocrates, tũ Medicum, tũ Indicũ Pharmacũ appellat. Interdũ Piper, semen Indicum nominat idem author. Philostratus tertio Vitæ Apollonij libro. In montis Caucasi præruptis lateribus arbores, e quibus Thus distillat, procerimas nasci, & Aromatũ alias multas species. Inter quas & piperis arbores esse, qđ tanq̃ agricolæ (inquit) genus Simiarum colit, quæ a Græcis πίθηκοι appellantur. Passim arbores quæ piper gignunt, Iuniperis nostris similes, q̃q; in fronte Caucasi solibus opposita gigni tantũ eas aliqui tradidere. Semina a Iunipero distant paruulis siliquis, q̃les in Phasiolis uidemus. Hæ priusq̃ dehiscant, decerptæ, tostæq; sole, faciunt, qđ uocatur piper longum. Paulatim uero dehiscentes per maturitatem, ostendunt candidũ piper, qđ deinde tostũ solibus,

calore

colore, rugisq; mutatur. Lege Plyniū ca.7.duodecimi nat.historię. Piper (inquit ca. ultimo noni de historia plantarū Theophrastus) fructus est, eius genera duo, unū enim rotundum, erui modo, tegmine, carneq; constans, sicut laurina bacca, subrutilū, alterum oblongū nigrum, semina papaueris cōtinēs, longe hoc ualidius altero, ambo uim calefactoriā obtinent. Quamobrem contra cicutam auxiliant̃, & etiam thus. Extat nobile de pipere cap.393. secundi apud Dioscoridem. Piper (inquit) arbor esse tra-

a peris ostentat, quas ad [a] Iuniperi similitudinem diuersos fructus edere asseuerāt. Eorum qui primus erumpit, uelut Corilorum Fimbria, dicitur Piper longum. Quod incorruptum est, Piper al-
b bum. Quorum cutem rugosam, & torridam calor fecerit, Piper nigrū. Qui demū caducus torretur feruido sole, uocamen trahit de colore. At qđ ex ipā arbore stringit̃, ut est, albū Piper dicit̃. Sed ut piper sola India, ita & Hebenū sola [b] mittit,

dit̃ in India breuis, fructu inter Initia oblongo, effigie siliquarum, quæ collectæ piper lō gum uocantur. Interius quiddam milio tenui simile est, qđ quidem si consumatū sit, piper fiat. Hoc igitur temporib⁹ suis dehiscens. Pandensq; sese racemulos fundit, ferētes qualia ipsi nouim⁹ piperis grana, e quibus acida, & antequā maturescant decerpta, candidū piper appellant. Quo loco plurima piperis remedia eleganter refert. Auicenna, qui ob singularem doctrinā medicorꝝ princeps non iniuria appellatur ca.558. secundi tractatus/secundi Canonis, abunde refert piperis naturā, qualitatem, operationes, proprietatesq; plurimas. Extat apud Aristotelem philosophum 44. problema primæ Sectionis. Cur piper si large sumatur, uesicā soluet, si parce, aluū: Econtrario Scamonea si large sumatur, uesicam soluet, si parce, & quæ uetus est/uesicā: Eū locum adeas huius rei causam expetens. Martianus iureperitus lib.39. Digestorꝝ titulo quarto lege.16. inter species ad uectigal pertinentes, enumerat piper longū, & piper album. a ℂ Iuniperi similitudinē.) Philostratus aliquorꝝ de arbore piperis sententiā referens/sic in eo, quem modo citauimus uolumine, inquit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quā Græci ἄγνον .i. castam appellant, cum partibus alijs, tum maxime fructuum racemis. Nascitur autem, ut dictum est, in extremis, pręruptisq; locis/hominū generi inaccessibilibus, ubi Simiarum multitudo montis cauernas, & omnia foramina incolit. Eas autem maximi faciunt Indi, quoniā piperis, ut sic dicam, uindemiatrices sunt. Quapropter & armis, & canibus Leones, & cęteras feras ab ipsis arcēt. Quod autē ad piperis collectionem attinet, sic se habet. Accedentes Indi ad arbores/quæ in parte montis infima nascuntur, fructusq; ab illis decerpentes, paruas quasdam sub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quasi casu illic ipsum proijcientes, ceu rem neglectam, & minimi ab hominibus existimatā, circumstantes uero, atq; in auijs abditę simiæ talia desuper aspicientes, ubi nox aduenit Indorꝝ opus imitatæ auulsos arborum ramusculos, in areas, quas diximus/ cōferunt. Indi autem, ubi dies illuxit, piperis aceruos asportant, quos nihil laborantes sed dormientes acquisierunt. Qui Alberto authore delectantur, legant eum de pipere, cap. tricesimo sexti, eius uoluminis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. Ea omnia copiosius reperies apud authorem Pandectarum, in dictione, Falfel. Sic enim Arabes piper nuncupant. b ℂ Hebenum sola mittit.) Theophrastus, & plerunq; Græci, non aspirant dictionem ἔβενον, latinis undecunq; aspirandam placuit. Qui de Hebeno scribunt, tradunt eam tū in India, tum in Aethiopia prouenire. Hebenus (inquit cap.137. primi Pedacius Dioscorides) laudatur Aethiopica nigri splēdoris, sine lęuore cornus expoliti arte. Pręde nsa materie si frangat̃. Mordax, substringēsq; linguā, & quæ in carbone posita citra flammam, & fumum uratur. Odore iucundo gratuita. Nam recēs Hebenus propter pinguitudinē succensa igni conflagrat. Ligno ad cotem trito ruffescit. Inuenitur & Indica Hebenus uenas habens fuluas, & candidas maculis frequentibus. Alioquin melior quæ supra dicta est &c. Herodotus libro tertio, cuius authoritatē etiā Plynius aduocauit, sic inqt. Aethiopes, eorūq; finitimi eodē, quo Indi Calistiæ semine utuntur, subterraneasq; obtinent domos. Horum utriq; tertio quoq; anno munera portabant, portantq; ad meam usq; memoriam, binos semodios auri rudis, & ducenos fasces Hebeni &c. Solinus asserens/solam Indiam Hebenū mittere/Virgilium sequutus est. Plynius capite quarto duodecimi naturalis historiæ. Indiæ (inquit) arborum magnitudinem unam, quā peculiarius Virgilius celebrauit Hebenum nusquam alibi nasci professus.

Virgilij carmen secundo Georgicorum hoc est.

Diuisæ arboribus patriæ, sola India nigrum
Fert Hebenum.

Quo loco Seruius ait, Indiam omnem plagam Aethiopiæ accipiendam. Sunt, qui Hebenum Aethiopicam nō aliam, quam palmarum generis esse dicant. Lucanus decimo

nec tamen uniuerſa, uerũ exigua ſui parte, ſyluis[a] hoc genus gignit.[a] Arbor eſt plerũq; tenuis,[b] & frequentior. Vimine raro in craſsitudinẽ caudicis extuberata, hiulco cortice, & admodũ reticulato, dehiſcentibus uenis, adeo ut per ipſos ſinus pars intima uix tenui libro contegatur. Lignum omne[c] atq; mediale, eadẽ ferme & facie, & nitore, q eſt in lapide Gagate.[d] Indi reges ex eo[e] ſceptra ſumũt, & quaſcũq; deorũ imagines[f] nõ niſi ex Hebeno habẽt. Iidẽ ferũt materia iſta liq̃rẽ nõ cõtineri[g] noxiũ. Et quicq̃d maleficũ fuerit tactu eiꝰ

Pharſaliæ Hebeni Marcoticæ meminit, tanq̃ ea apd paludẽ Mareotin prouehiat, inquiens. Hebenus Mareotica uaſtos Non operit poſtes, ſed ſtat pro robore Nili. a ℂ Syluis hoc genus gignit.) Vetera exemplaria gignit / habent. Has ſyluas trans Hypanin, uel uerius trans Hypaſin flumen quintodecimo Geographiæ lib. Strabo tradit. Sunt etiã tũ in Aethiopia, tũ in Arabico ſinu ſyluæ, in quibus Hebenus copioſe ꝓueniat. Authores c.30. ſexti. C. Plynius, & Mela Põ. li.3. b ℂ Arbor eſt plerũq; tenuis.) Theophraſtus in fine noni de plantarũ hiſtoria aſſerit Hebeni lignũ aſpectu Buxo ſimile eſſe, ſed decorticatũ nigerrimũ reddi. Vtile (inq̃t) oculis ad cotem tritum. Huius duo genera conſtãt. Alterũ materię laudatum, pulchrũq;. Alterum uile uitiatumq;. Rarũ qđ pręſtantius. Reliquũ per multũ habet colorem cõmendatũ, nõ recõdita, ſed ſtatim ſua natura capeſcit. Fructicoſa eſt Cytiſi modo. Idem author cap.5. quarti de hiſtoria plantarũ libro. Theophraſti ſententiã trãſtulit eiſdem lib. & cap. C. Plynius. Duo genera (inquit) eius. Rarum id, quod melius. Arboreum trunco enodi. Materię nigri ſplendoris, ac uel ſine arte protinus iucundi. Alterũ fruticoſum Cytiſi modo, & tota India diſperſum eſt. Idẽ Plynius ca.41. ſextidecimi eiuſdem libri ſcribit. Spiſsiſsimã ex omni materie, ideo & grauiſsimã iudicari Hebenũ, & Buxum, graciles (inquit) natura neutra in aquis fluitat. Tradit idem eodẽ loco Hebenũ non ſentire cariẽ. Auicenna ca.230. ſecũdi tractatus ſecũdi Canonis ſcribit eã Hebenũ meliorem eſſe, quæ nigra, ęqualiſq; ſit, & in qua lineæ minime reperiant̃, quęq; tactu ſuo cornu tornatili ſit perſimilis, plurimũ compacta, ac ſolida, quęue mordax ſit, conſtringenſq; guſtantis linguã. Exq; ea ſuper carbonẽ poſita, bonus, acutus tamen ꝓgrediatur odor. Eam calidã, & ſiccã eſſe aſſerit in ſecundo. Quę autẽ ſint eius operationes, ac proprietates, multis uerbis eodem loco aperit idem author. Galenus ſexto Simpli. Pharma. Hebani uirtutẽ abſterſiuã, calfactiuamq; eſſe demonſtrat. Tanta eſt inter Seſamina ligna, & Acanthi cũ Hebeno ſimilitudo, ut ea pro Hebeno mercatores uenditent. Sed dep̃hendunt̃ (inq̃t Dioſco.) qđ hient, ſolidioraq; ſint, quodq; in Taleolas minutas, & colore quaſi purpureas fatiſcant, qđq; admota linguæ non mordeãt, nec accenſa fragrent. Auicennæ ſunt quæ de Vegetabilibus, & Plantis Albertus retulit lib.6. c ℂ Lignum omne, atq; mediale.) Ideſt omnes Hebeni partes tam exterę, q̃ medulacę ſimiles ſunt Gagati lapidi. Ex ijs enim arboribus, quæ medullas certe habent, alijs carnoſa medulla eſt, alijs lignoſa, alijs mẽbranis ſimilis. Carnoſa, uiti, fico, punicę, ſambuco, ferulæ. Lignoſa Larici, abieti, pino. His durior, atq; ſpiſsior corno, ilici, robori. Cytiſo, moro, hebeno, celti. Ex Theophraſto cap.9. primi de hiſtoria plantarum. Sunt qui legant. Lignũ omne abſq; mediali, quod ex Theophraſti uerbis falſum eſſe conuincit̃. d ℂ In lapide Gagate.) De lapide Gagate ca.35. abunde diximus. e ℂ Ex eo ſceptra ſumunt.) Hebenina ligna nigri coloris, ut in cõmentarijs Ezechielis Hieronymus tradit, prętioſiſsima ſunt. Nõ ergo mirum, ſi ex eo ligno Indi reges ſceptra ſumunt. In tanta ueneratione ſceptra habita ſunt apud ueteres, ut uiris fortes per ea, tanq̃ per numen aliquod iurare conſueuerint. Sic iurat Latinus rex apud Virgilium. 12. Aen. cũ Aenea fœdus iniens.

Vt ſceptrũ hoc (dextra ſceptrũ nam forte gerebat)
Nunq̃ fronde leui &c.

Eius cõſuetudinis rationẽ eodẽ loco affert Seruius. Is iurandi modus, ex.1. & 7. Iliados Homeri ſumptus eſt. καὶ ματό δ'εσκῆ προντό μέν &c. Sed re uera plerumq; damnoſa ſuperbia ſceptri. Reuoluerent utinã mundi principes mente ſępius Agamẽnonis regis potentiſsimi, ac ſapientiſsimi ſententiam. Ego eſſe (inquit) quidq; ſceptra niſi uano putem

Fulgore tectum nomen? & falſo comam
Vinclo decentem? caſus hęc rapit breuis.

De ornatu, & luxuria Indorũ regũ, plura refert Cælius ca.2. quinti antiquarum lectionũ libri. f ℂ Deorũ imagines.) Scribit Plutar. & poſt eum Euſebius capite.3. tertij Pręparationis euangelicę, ſimulacrũ, & Deorũ imaginũ fictionẽ / eſſe uetuſtiſsimã. Has aũt priſci ex ligno faciebant ſolũ. Ligneum enim erat Apollinis ſimulacrũ in Delo, ligneũ Palladis in Athenarum urbe, ligneum Iunonis in Samo. Paras etiam ille, qui primus Argolicę templum condidit, & Callithiam filiam ſuam antiſtitem conſecrauit. Ex Cypri trunco ſimulacrũ Iunonis dicitur confor-

a auerti. Hac gratia pocula ex Hebeno habent. Ita nihil mirum[a] ſi peregre ſit in pretio, quo etiam ipſi quibus prouenit/honorantur. Hebenum ex India Romæ Mithridatico triumpho[b] primum
b Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & Calamos odoratos,[c] potentes aduerſum inteſtinæ ægritudinis incommoda. Dat & multa alia[d] fragrantia mirifici ſpiritus ſuauitate grata. INdicorum lapidum in Adamantibus[e] dignitas prima,

maſse. Lapidem enim rem duram,& inanē in Deorū effigiē celare nolebant. Aurum uero,atq; argentū infęcundæ terræ,atq; infelicis morbos colores eſse putabant. Ebore uero propter uarietatē abuſi ſunt. Refert eodē loco idē Euſebi⁹ de hac ipſa re in legibus Platonis ſententiā. Veriſsima Cheremonis ſententia exiſtimantis fuiſse eos mortales homines,quibus imagines, ac ſimulacra a ueteribus illis tributa ſunt. Dei autem ueri nullū ex ligno,uel materia quauis alia uerum ſimulacrum eſse poteſt. Quis (inquit) adeo ſtultus erit,ut ligneum ſimulacrum,ac effigiē dei creatoris omnium ſimilitudinem habere arbitretur? Natura enim diuina omnē materiā, & omnia quæ percipimus excedit mente ſolummodo, ac ſanctis animis intellecta. g ℂ Liquorē nō contineri.) Mira rerum naturæ uis, qua plura inter ſe diſsident, cōuenientib⁹ alijs. Aiunt, qui de natura commentātur hircorū carnes uirus non recipere, ſi panem hordeaceum eo die,quo interficiantē ederint, laſer ue dilutum biberint. Stygis aquā tam præſentis ueneni eſse aiunt,ut non niſi mularū ungulis contineri queat. Si uas fiat ex hederę ligno,uina transfluunt,ac remanere aquam,ſi qua mixta fuerit. Sunt & innumera natura diſsidentiū exempla. a ℂ Nihil mirum ſi peregre &c.) Locus a minori ad maius affirmandò. Raro enim res gratæ ſunt ijs, apud quos abunde proueniunt. Humanas (inquit Claudianus) oblimat copia mentes. Et illud Propertij ſecundo Elegiarum.

Eleuat aſsiduos copia longa uiros. b ℂ Mithridatico triumpho.) Nec ex India, nec primū addit Plynius ca.4. duodecimi, ſed qđ Romæ eam Magnus Pompeius in triumpho Mithridatico oſtēdit. c ℂ Calamos odoratos.) Græcis κάλαμοσ ἐυώδησ dicitur Hippocrates medicus μεϱεψικόμ, ſiue μυϱεψικόμ.i. unguentariū nominat. Conſtat autē eundē eſse Calamū odoratū,& calamum Aromaticū. Nomen autē habet ex ſimilitudine calami uſualis. Theophraſt⁹ ca.7. noni de hiſtoria plantarum. Calamus uero (inquit)& iuncus trans Libanū montē intra ipſum Libanū,& aliū quendā montem paruū ualle minima exeunt. Nō ut quidā dixere inter Libanum,atq; Antilibanū, inter quos cāpus ampliſsimus,& pulcherrimus eſt, quē Aulonē appellant. Qua uero Calamus,& iuncus proueniunt lacus in amplū ſpatiatur, iuxtaq; eū paluſtribus ſiccatis iſti aſsurgunt. Occupant lucū plus q̄ triginta ſtadia. Virides nequaq̄ eſse uidentur, ſed ſicci, forma uero nihil ab alijs differunt. Locū ingredienti protinus odor aſpirat, non tamen odor ſpiratur, ut quidā referunt. Hic enim locus a mari plus quā ſtadia centū quinquaginta. Sed in Arabia ſpiratione agri odoratiſsimū eſse inter omnes conſtat. Quæ in Syria odore ſuperuacuo ſunt. Hæc ferme nota habemus. DE eodē Dioſco.ca.17. lib. primi. Calamus odoratus (inquit) ex India eſt præcipua bonitas Ruffo, geniculis frequentibus,& qui confract⁹ in aſsulas multas diſsiliat, plenis araneo fiſtulis, ſubalbidus, in cōmanducādo glutinoſus, aſtringēsq; linguā guſtu ſubacri, urinam potus elidit, eoq; cum gramine, aut Apij ſemine incoctus, ſubſtillo, hydropi, renibus ruptis/conuulſis bibendus pręcipitur, menſes quoq; admotu, potuq; detrahit, tuſsi, euaporatus per ſe, aut cum reſina Terebinthina, fumo per fiſtulam attracto in os/medetur, ad muliebres uſus decoquitur, inſeſsione, infuſioneq; profuturus. Eodē in malagmatis, ſuffimentisq; ad odorē utuntur. Similia de Calamo odorato, quē Aromaticū nuncupat, ſcribit Auicenna cap.161. tractat.2. ſecundi Canonis, addens eum eſse naturæ calidæ,& ſiccæ ad ſecundū uſq; gradū. Quo loco eius proprietates abunde docens, aperit qualis ſit eius in medicinis uſus. d ℂ Dat & multa alia.) Quæ aūt ea ſint docent inter alios Theophraſtus lib.9. de hiſtoria plantarum. Ply. lib.12. naturalis hiſtoriæ. Dioſcorides maxime lib. primo. Arrianus in.8. Strabo lib.15. Diod. Siculus lib.3. Itē cęteri. e ℂ In Adamantibus.) Conſtat Adamantibus ex natiua duritie nomē inditū, qđ ſcilicet ob eius inſuperabilē duritiem uix frangi poſsit, ſumptū nomē ab ἀ priuatiua particula,& δαμάζω uerbo, quod domo, & ſupero ſignificat. Hinc Adamas indomabilis dictus. Serui.6. Aen. Duritiei cauſam tā in Adamāte, quā reliquis lapidibus natiuā ſiccitatē philoſophi prodiderūt. Serapion ſcribit Adamantem eſse frigidū, & ſiccum in quarto gradu, aitq; has duas naturas raro aggregari in aliquo certe lapide. Lucretius ſecundo de rerum natura libro ex Atomis cuncta componens, ait Adamantis duritiem ex Atomis hamatiorib⁹ prouenire.

Deniq; quæ nobis durata, ac ſpiſsa uidentur,

Hæc magis hamatis inter se se esse necesse est,
Et quasi per ramos alte compacta teneri.
In quo iam genere in primis Adamantina saxa
Prima acie constant ictus contemnere sueta.

Sunt ex Hesiodi interpretibus, q Adamantē ferri speciem esse dicant. Adamantis durities efficit, ut is maxiinum in rebus humanis non solum inter gemmas pretium habeat, diu (inquit Plynius) nō nisi regibus, & ijs admodū paucis cognit⁹, unus modo in metallis repertus perq̃ raro comes auri, nec nisi in auro nasci uidebatur. Scribit idē Ply. ca. 4. tricesimiseptimi nat. histo. ueteres eū in Aethiopum tantū metallis inueniri existimasse inter delubrū Mercurij, atq; insulā Meroen, dixisseq; non ampliorē Cucumeris semine, aut colore dissimili inueniri. a ℭ Qui lymphationes abigant.) Adamas (inquit Plynius) & uenena irrita facit, & lymphationes abigit, metusq; uanos expellit a mente, ob id quidā Anchitem uocauere. ἄνχοσ enim apud Græcos angorem significat. Dionysij poetæ interp̃s has Adamātis uires ijs uersibus elegāter exprimit.

Hic fulget lymphata Adamas, (qui pectora sanat,
Et prohibens miseris occulta (damna ueneni.

b ℭ Adamātū sint species) Quę, quotue sint Adamantum species abunde refert Plynius ca. 4. lib. ultimi. ADuertendū Adamantū differentias interdum sumi ex locis, in quibus ꝓueniunt, aliqñ ex colore eoꝝ, sępe ex habitu, & forma, ab eorum frequenter duritie, nōnunq̃ effectus eoꝝ uarij speciem aliā arguunt, & naturam. c ℭ In quodam Crystalli genere.) Quoniam hæc Adamantis species eodem loco, ubi & Crystallus prouenit/ reperitur, nō mirum si Adamas hic sit plurimū Crystallo consimilis. Plynius. Indici (inquit) non in auro nascentis, sed quadā Crystalli cognatione. Siquidē & colore trāslucido nō differt. Et laterū sexangulo leuore turbinatus in mucronē &c. d ℭ Adeq; similis.) pereq;, pariter, omnino similis. Apuleius. 4. de Asino aureo. Quos incontāter adeq; latrones arbitrarere. Plautus in Casſina. Neq; est, neq; fuit me/senex quisq̃ amator, adeq; miser. Miror quosdā/pro adeq; similis splendore liquidissimo/reposuisse, ad aquę similis splendorem liquidissimū. e ℭ Huic ꝓximus.) Hūc Arabicū Ply. nūcupat supradicto minorē tantū esse perhibens. Similis est huic quidē Arabicus, minor tantū. Similiter & nascens cæteris pallor gentis, & in auro non nisi excellentissimo natalis. Incudibus ij deprehenduntur, ita respuentes ictum, ut ferrum utrinq; dissultet, incudes etiā ipsę dissiliant. Quippe duritia inenarrabilis est, simulq; igniū uictrix natura, & nunq̃ incalescēs. Vnde & nomen indomita uis Gręca interpretatione accepit. f ℭ Tertius in uenis Cypri.) Duo alia Adamantis genera Solinus pręterit, de quibus hæc retulit Caius Ply. Vnū ex ijs (inquit) uocant Cenchron, qđ est milij magnitudine. Alterū Macedonicū in Philippico auro repertū, & hic est Cucumi semine par. Post hos Cyprius uocat̃ in Cypro repertus, uergēs in ærēū colorē, sed in medicina, ut dicemus, efficacissimus. g ℭ In Metallis ferrarijs.) Hunc Ply. Sideriten uocat. Post hunc (inquit) est Siderites ferrei splendoris, pondere ante cæteros, sed natura dissimilis. Nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari potest. Quod &/Cyprio euenit. Græci enim σίδηρομ ferrum dicunt. σιδήρεομ, & σιδηρόν ferreum. Sicq; a colore nomen habet. Sunt, qui sic legant. Tertius in uenis Cypri apparet proprior ad æream faciē, & plurimū ualet in medicamine, qui Siderites appellat̃. Sed nō aduertūt Sideriten eē aliud Adamātis genus, ut ex ascriptis Ply. uerbis euidēs est. h ℭ Nec ferro uincunt̃.) Siqdē (inqt Ply.) illa inuicta uis duarū inuiolētissimę naturę rerū/ferri/ignis cōtentrix hircino rūpit̃ sanguine, ac ne aliter, q̃ recēti, calidoq; macerata. Et sic q̊q; multis ictibus, tūc etiā ꝑterq̃

utpote qui lymphationes abigant,[a] uenenis resi- a
stant, pauitantium mentiū uanos metus pellant.
Hæc primū de ijs prædicari oportuit, quæ respi-
cere ad utilitatem uidebamus. Nunc reddemus
quot, quæue Adamantū sint species,[b] & quis co- b
lor cuiq; eximius. In quodam Crystalli[c] genere
inuenitur materię, in qua nascitur adeq;[d] similis,
splendore liquidissimo in mucronē sexangulū
utrinq; secus leuiter turbinatus, nec unquā ultra c
magnitudinem nuclei auellani reperitur. Huic
proximus[e] in excellentissimo auro deprehendi-
tur. Secundus pallidior, ac magis ad argenti co-
lorem renitens. Tertius in uenis[f] Cypri apparet d
propior ad aeriam faciem. Quartus in metallis
ferrarijs legitur,[g] pondere cæteros antecedens,
non tamē & potestate. Nam & hic, & qui in Cy-
pro deprehenduntur, frangi queunt, pleriq; e- e
tiam Adamante altero perforantur. At illi, quos
primos dixim⁹, nec ferro uincunt̃,[h] nec igni do-

eximias incudes, malleosq́ ferreos frangens. Idipsum Rhennius ijs uerbis cecinit. Quem minime ualeat ferrum superare nec ignis, Frangitur hircino maceratus sanguine tantum, Sed tepido fractis multis incudibus ante. Adamantis duritia in Prouerbia abijt. Adamante creati. Adamante durior. Adamantina tunica. Adamantini claui. De homine, qui ne utiq́ a proposito flecti potest. Vtuntur ijs Statius primo Syluarū. Hesiodus primo Georgicon. Horatius primo, &. 3. Carminū. Sunt Medicorū quidam, qui dicunt Adamantem hirci sanguine frangi posse, si eiusmodi hircus aliquandiu ante uinū bibetit, uel montanum Sileos, aut Petroselinum commederit. Plumbo quoque hūc ipsum lapidē frangi posse confirmant. Miratur Plynius cuius hoc ingenio inuentū fuerit? Quoue casu repertū? Aut quæ fuerit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animaliū omnium, profecto muneris talis inuētio hominis est. Gemmarij nostri tēporis id omnino falsum esse contendunt.

a mantur. Veruntamen si diu sanguine hircino
macerētur, nec aliter, q̃ si calido, uel recenti mal-
leis aliquot ante fractis, & incudibus dissipatis,
aliquando cædunt, atq́ in particulas dissiliunt.
b Quæ fragmēta sculptoribus in usum insignien-
dæ cuiusq́ modi gemmæ expetūtur. Inter Ada-
mantem, & Magnetē [a] est quædam naturæ oc-
culta dissensio, adeo ut iuxta positus non sinat
c Magnetem [b] rapere ferrum. Vel si admotus Ma
gnes ferrum traxerit, quasi prædam quandam
quicquid Magneti hæserit, Adamas rapiat, atq́
auferat. LYchniten [c] deinde fert India, cuius

a ℭ Inter Adamantem, & Magnetem.) Plynij uerba, quæ hoc loco Solinus mutuatus est, hęc sūt. Adamas (inquit) dissidet cum Magnete lapide, in tantum, ut iuxta positus ferrum nō patiatur attrahi, aut si admotus Magnes apprehenderit, rapiat, atq́ auferat. Dionysij interpres.

Hic iuxta positus Magnetem uiribus arcet
Occultus raptu ferri, uel tractibus ante
Admotum retrahit, defendens robore miro.

Quæ de Adamantis, & Magnetis pugna se uidisse Augustinus refert. Lege apud eundem ca. 4. uicesimiprimi Ciuitatis dei. DE contrarietate Magnetis, & Allij. Lege Ply. in Prologo lib. uicesimi nat. histo. Nescio quas nugas referat de Adamante Serapio, de Simplicibus & Mineralibus scribens. b ℭ Magnetē.) Plynius Nicandri testimonio scribit Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius lib. 6. a patria, hoc est a Magnesia sic uocatum.

Quod superest agere incipiam, quo fœdere fiat
Naturæ, lapis hic ut ferrum ducere possit,
Quem Magneta uocāt patrio de nomine Graij,
Magnetum quia sit patrijs in finibus ortus.

Heraclium quoq́. i. Herculeum eundē dictū ait, uel ab Heraclia Ponti regione, ubi prouenit, ut Didimus author est, uel quod is lapis Herculeis. i. maximis uiribus præditus sit. Ab effectu quoq́ Siderites dicitur, qđ ad se scilicet ferrum trahat. Eius Plynius Sotaci authoritate quinq́ genera esse tradit, quā diuersitatem a locis, in quibus prouenit, omnino trahens. Diogenianus uerum Magnetem sic argento similem esse, ut sępe aspicientes fallat. Eum autem lapidem, qui ferrū trahit, non Magnetem dici ait, sed Heracleon potius appellandū. Ob hanc Magnetis trahendi ferri uim, Anaxagoras Magnetē animatū esse credidit. Vnde autem ea uis huic lapidi insit multis carminibus sexto de rerum natura Lucretius demonstrare conatur. Principio omnibus a rebus &c. Mirum qđ Magnes/

Ex ferro meruit uitam, ferriq́ rigore
Vescitur hoc dulces epulas, hoc pabula nouit,
Hinc proprias renouat uires, hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absenti perit, tristi morientia torpent
Membra fame, uenasq́ sitis consumit apertas.

Scribit Dioscor. ca. 168. q̄nti de materia medicinali lib. Magnetē lapidē tanto esse meliorē, quanto facilius trahit ad se ferrū. Itē quātomagis cęruleus colore fuerit, p̄sertim si spissus sit, neq́ admodū ponderosus. Vix crediderim, qđ ca. 394. de Mineralibus Serapio de Magnete lapide ꝓdidit. Nec minus fidē excedūt, quę. z. q̄q́ Mineraliū sunt ab Alber. relata. Sed loca cōsignasse satis fuerit. Ex Magnetis natura nō incōcinnū sumet Adagiū. Vti Magnete ferrū. Cuiꝰ usus maxīe in auaros q̃drabit, q nō secꝰ auri sacra fame, q̃ Magnetis ui soleat ferrū trahi. Scribit Alb. Aristotelis authoritate rępiri Magnetis genꝰ, cuius pars una ad se trahat, ꝓcul abijciat pars altera

lucis uigorem flagrantia excitat lucernarũ, qua a
ex causa λυχνίτην Græci uocauerunt. Duplex ei fa-
cies, aut in purpuream emicat claritatẽ, aut me-
racius suffunditur cocci rubore. Per omne inti-
mum sui/ si quidem pura sit / inoffensam admit- b
tit perspicuitatem. At si excanduit radijs solis in-
cita, uel ad calorem digitorũ attritu excitata est,
aut palearum cassa, aut chartarũ fila ad se rapit,
cõtumaciter scalpturis resistens. Ac siquãdo in- c
signita est, dum signa exprimit, quasi quodam a-
nimali morsu partem ceræ retentat. BEryllos[b] in
sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem co-
loris leuitatem angulorũ repercussu excitent ad d
uigorem. Beryllorũ genus diuiditur in [c]speciem
multifariam. Eximij interuirente glauci, & cæ-
ruli temperamento, quandã præferunt puri ma-
ris gratiam. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui lã- e
guidius micãtes aurea nube circumfunduntur.
Chrysoprasos [d] quoq; ex auro, & Porraceo mi-

ferrum. Rursus esse Magnetem alterum, qui hominũ carnem non secus ac ferrum ad se trahat. Magnetis contrariã naturam Theamedes lapis omnino possidet, utpote qui ferrum omne abigit, respuitq; id quod etiam Plynius annotauit. c ℭ λυχνίτην deinde.) λύχνον Græci lucernã dicunt, ex cuius similitudine constat huic lapidi fuisse nomen inditum. Ex eodẽ genere ardentium (inquit cap. 7. tricesimiseptimi Caius Plynius) Lychnites appellata a lucernarũ accensarũ præcipua gratia. Nascitur circa Orthosiam, totaq; Caria, ac uicinis locis. Sed probatissima in Indis. Quã quidã remissiorem Carbũculũ esse dixerũt &c. Lychniten duob[9] uersiculis expressit Rhennius Dionysij interp̃s.

Hic Lychnis lucẽ simulat splẽ-
(dore lucernæ,
Hinc meruit nomen præclaro
(nomine dignum.

Sũt & huius nomenclaturæ tum herba, tũ marmor quoddã, q'bus ob similẽ causam nomen inditum. a ℭ Duplex ei facies.) Plynius. Et alias inueni differentias. Vnam, quæ purpura radiet, quæ cocco. Sole excalfacta, aut digitorum attritu paleas, & cartharum fila ad se rapere. Omnia autem hæc genera scalpturæ contumaciter resistunt, partemq; ceræ in signo tenent. b ℭ Beryllos.) A gentibus, apud quas proueniunt nomen habent. Græci etiã βηρύλλους uocant. Marbodęus cõtra syllabę rationem corripuit primam.

Conspicuos reddit sexangula
(forma Beryllos.

Plynius ca. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Eandem (inquit) multis naturam, aut certe similem habere Berylli uidentur, in India originẽ habentes, raro alibi reperti. Poliuntur omnes sexangula figura artificũ ingenijs, quoniã hebescunt ni color surdus repercussu angulorũ excitetur. Aliter enim politi non habent fulgorem eundem. c ℭ In speciem multifariam.) Plynius idipsum sic explicat. Probatissimi sunt ex ijs, qui uiriditatem puri maris immitanẽ. Proximi qui uocantur Chrysoberylli, & sunt paulo pallidiores, sed in aureum colorẽ exeunte fulgore. Vicinũ genus huic est pallidius, & a quibusdam proprij generis existimaẽ, uocatur Chrysoprasus. Quarto loco numerantur Hyacinthizontes. Quinto, quos Heroides uocant. Post eos autem Cærini. Ac deinde Oleagini, hoc est colore olei. Postremi Chrystallis fere similes. Hi capillamenta habent, sordesq; alioquin & uanidi, quæ sunt omniũ uitia. Indi mire gaudent longitudine eorũ, solosq; gemmarũ esse prędicant, q carere auro malint. Et ob id perforatos Elephantorũ setis religant. Et alios conuenit nõ oportere perforari, quorũ sit absoluta bonitas umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus. Ideoq; Cylindros ex ijs facere malunt, q̃ gemmas, quoniã est summa commendatio in longitudine. Quidam & angulosos putant statim nasci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoq; auro repercussa, aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinẽ. d ℭ Chrysoprasos.) Chrysoprasos ab auro, & porri succo nomẽ habet. De eo Plynius ca. 5. & 8. tricesimiseptimi nat. histo. Vetusta ferme omnia Solini exemplaria Chrysopassos habent. Chrsopassus enim latine sparsus, uel uarius auro dicitur ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ auro, & σπάσσω spargo, uarioq;, q̃d is lapis auri uenis sparsus sit. Est autẽ Chrysopassus unus ex duodecim pretiosis lapidibus, qui ciuitatis sanctæ Hierusalem fundamenta erant. Non placet expositio glossematis cuiuscunq; ea fuerit super ca. 21 Apocalypsis. Quo loco exponens Chrysopassum. Chrysos (inquit) aurum, passos porrum dicitur. Porrum enim non passos, sed Prason. i. πράσον nominatur a Græcis. πάσσων autem unde Chrysopassus dicitur, Latine spargens, uarians, tingensq; significat. Vnde Crysoprasus alter ab hoc lapis est. a ℭ Hyacinthizontas.) Græci ζώννυμι ligare dicunt ζώνην zonam. Hinc Hyacinthizontes/ Hyacinthi quasi zona, & cingulo quodam

a xtam lucem trahentes, æque Beryllorum generi adiudicarunt. HYacinthizontas [a] scilicet qui hyacinthos prope referant, & ipsos probant. Eos uero, qui Crystallo similes capillamentis inter-
b currentibus obscurantur (hoc enim uitio illorũ nomen est) scientissimi lapidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemmarũ in lõgissimos Cylindros [b] amant fingere, eosq; perforatos Ele-
c phantorꝝ setis subligant, ac monilia habent, aut plerumq; ex utroq; capite insertis aureis umbilicis, ut marcentem faciem ad nitelam incendant pinguiorem, quo per industriam metallo hinc
d inde addito fulgentiorem trahant lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET qua ratione primũ innotuerit. Qualis illic nauigatio. Quis gẽtis ei⁹ mos in rege eligendo. Itẽ de Conchis, Margaritis, Vnionibus. CAP. LXVI.

e TAprobanen [c] insulam anteq̃ [d] temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu [e] orbem alterũ putauerũt, & quidem eum, quem habitare [f] Antichthones

circumligati. Hinc maxime inter Hyacinthos probati sunt. b ℭ Cylindros.) κυλίνδειν Græci uoluere dicunt. Hinc Cylindrũ uocant, quicquid teres, & oblongũ fuerit. Vnde etiamnũ lapidi nomẽ datum, a forma scilicet terete, & oblonga. Fiunt Cylindri ex alijs etiam lapidibus pretiosis, ut ex Beryllis. Plynius ca.5. tricesimiseptimi nat. histo. de Beryllis loquẽs. Indi ideo (inquit) Cylindros ex ijs facere malunt, q̃ gemmas, quoniã est summa cõmendatio in longitudine. Elegans prouerbiũ apud Iuuenalem. Donant secreta Cylindros. In perditũ quemq; hominẽ, qui dum sua uitia abscõsa esse cupit, & ne a conscijs ea detegantur, timent, pretijs, & muneribus consciorꝝ taciturnitatem comparant. c TAPROBANEN.) Post Indiæ descriptionẽ, ad Taprobanen insulam stylũ uertit, affirmans eam fuisse incognitam usq; ad Alexandri Macedonis tempora. Ptolemæus ca.4. libri septimi scribit Taprobanen diu antea Simonidi insulã fuisse dictam. Postea Salycam, eosq; qui eam habitant Salas, uel Salos communi uocabulo nũcupatos. Taprobanes insulę Boreum promontoriũ est gradus habens longitudinis. 126. Latitudinis uero. 12. cum .2. Hoc inquã promontoriũ Cory Indiæ promõtorio oppositum esse idem Ptolemæus refert. Formam eius insulæ appingit ipse ultima tabula Asię. Huius insulæ ingens a terris alijs distantia, facit ut de eius situ, magnitudine, ac incolarum moribus plurimũ discrepent authores. Hinc factum est, ut cum de loco remotissimo sermo incidit, prouerbiali figura dici consueuerit. Vbi Taprobanen Indica tingit aqua. Ea figura primo de Ponto Ouidius usus est. d ℭ Temeritas humana exquisito penit⁹ mari.) Scribit Flaccus Horatius fuisse eum audacissimũ, qui primus fuerit nauigare ausus. Illi (inquit) robur, & æs triplex Circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit pelago ratem Primus, nec timuit pręcipitem Aphricũ decertãtem Aquilonibus. Nec tristes Hyadas, nec rabiẽ Noti. Quem mortis timuit gradum, Qui siccis oculis monstra natantia, Qui uidit mare turbidũ, & Infames scopulos Acroceraunia? Nequicq̃ deus abscidit Prudens oceano dissotiabili Terras si tamen impię Non tangenda rates trãsiliunt uada. Audax omnia perpeti Gens humana ruit per uetitum nefas. Hanc humanam temeritatem eleganter Claudianus cecinit in pręfatione Raptus Proserpinæ. Seneca Tragędus in Medea. Audax nimiũ, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; sua post terga uidens Animã leuibus credidit auris &c e ℭ Orbem alterũ.) Plynius ca.22. sexti nat. hist. Taprobanẽ alterum orbem terrarũ esse diu existimatũ est Antichthonũ appellatione. Similia de Britania insula fuisse creditum cap.35. supra Solinus tradidit. f ℭ Antichthones.) Ab ἀντί contra, & τίθημι pono. Græci Antichthonas, uel uerius Antochthonas eos dicunt, qui e regiõe nobis, i.e contraria parte terræ, qui aduersis uestigijs stent contra nostra uestigia, quos Antipodas etiã uocamus. Sũt enim contra eos positi, quos ἀντοίκους uocamus. Subtilis semper apud ueteres inquisitio. Sint ne omnino homines, qui sub terra sua uestigia nostris opposita habeant nec ne. Eos esse euidenti satis ratiõe

crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus a
ignorantiam publici erroris non tulit ulterius
permanere, sed in hæc usq; secreta propagauit
nominis sui gloriã. Missus igitur [a] Onesicritus
præfectus classis Macedonicę, terrã istam quãta b
esset, quid gigneret, quomodo haberetur explo-
ratam noticiæ nostræ dedit. Patet in longitudi-
nem stadiorũ septem milium, [b] in latitudinẽ qnq;
milium. Scinditur amne [c] interfluo. Nam pars ei⁹ c
bestijs, & Elephantis repleta est, maioribus mul-
to q̃ fert India. Partem homines tenent. Marga-
ritis scatet, & gemmis omnibus. Sita est inter or-
tum, [d] & occasum. Ab Eoo mari incipit præten-
ta Indię. A Prasiana Indorũ gente [e] dierũ uiginti

Macrobius secũdo de Somnio Scipionis conatur ostendere. Eandem sententiã sequitur Plynius ca. 67. secundi naturalis histo, & Martianus Capella non multũ post principiũ lib. sexti. Et Cleomedes cap. 2. primi Meteororum.

Altera pars orbis sub aquis iacet inuia nobis,
Ignotæq; hominum gentes, nec transita regna
Commune ex uno lumen ducentia sole
Diuersasq; umbras, lęuaq; cadentia signa,
Et dextros ortus cœlo spectantia uerso.
Nec minor est illis mũdus, nec lumine peior,
Nec numerosa minus nascunt sydera in orbe.

Author Manilius primo Astronomicon. Theologi. i. ueritatis authores fabulosa esse omnia, q̃ de Antipodibus ab alijs sunt relata. Idipsum inter cęteros ostẽdunt Augustinus cap. 9. sextidecimi Ciuitatis dei, & Lactan. ca. 24. tertij Diuinarũ Institutionum. Quamuis non desint, quibus Lactantij persuasiões frigidę nimis esse uideant. Theologis assentitur Lucreti⁹ etiã libro primo.

Illi cum uideant solem, nos sydera noctis
Cernere, & alternis nobiscum tempora cœli
Diuidere, & nocteis parileis agitare diebus.
Sed uanus stolidis hæc omnia parturit error &c.

Alij altius intelligunt (inqt. 6. Aen. Seruius Honoratus) qui sub terra esse Inferos uolũt secundũ Corographos, & Geometras, qui dicũt terrã σφαιροειδῆ. i. Sphæreã esse, quæ aqua, & aere sustentatur. Quod si est, ad Antipodes (inquit) potest nauigatione perueniri. Quia quantũ ad nos spectat, inferi sunt, sicut nos illis. Hinc, qđ sub terra inferos dicimus esse. Tiberianus etiã inducit epistolam uento allatam ab Antipodibus, quæ habet. SVPERI INFERIS SALVTEM. Sunt, ut etiam Strabo retulit lib. primo, qui orientis extremi, & maxime ad occasum inclynatæ regionis incolas, quales sunt Indi, atq; Hispani, Antipodas esse contendant. Ratione consimili Antipodas esse, qui tum extremã Meridiei, tũ Septemtrionis incolunt partem ultimam. a ℂ Missus igitur Onesicritus.) Eadem quoq; & a Plynio relata sunt. Aduertendũ non solum Onesicritum Taprobanen insulã adijsse, sed rerum scriptores alios plures, Megasthenem, Eratosthenem, Nearchum, Aristobulũ, Deimachum. Hi omnrs de ea insula plurima tradiderunt, a quibus tandem posteri sunt mutuati. b ℂ Stadiorũ septem miliũ.) De Taprobanes magnitudine nõ usq;quaq; scriptores consentiunt. Eratosthenes, & secum plures, ut lib. 15. Strabo refert, Taprobanen distare dicit ab Australissimis partibus, quæ sunt apud Coniacos meridiẽ uersus septẽ dierũ nauigatione. Eius longitudinẽ esse ad octo milia stadiorũ Aethiopiã uersus. Onesicritus huius insulæ magnitudinẽ facit stadiorũ quinq; miliũ. Longitudinẽ uero, & latitudinẽ nullã distinguit. Ex Strabone lib. 15. quæ a Plynio, Martiano, & Solino discrepare uidentur, qđ ille ad octo milia stadiorũ eius longitudinẽ dicat, ij uero septẽ milium. c ℂ Amne interfluo.) Quid de Taprobanes fluminibus Nearchus scribat, refert Strabo non multum post principiũ quintidecimi. d ℂ Sita est inter ortum, & occasum.) De situ Taprobanes sic Strabo lib. primo. Ipsa uero Taprobane (inquit) Indię obiecta esse uehementer est credita. Insula in pelago permagna ad Austrũ sita. Porrigitur autem in Aethiopiã supra stadiorũ milia quinq;, ut fama est, e qua multum eboris ad Indorũ nundinas & testudines, & reliqua eiusmodi onera subuehi. Huic insulæ latitudo ad proportionẽ adijcitur longitudini. Eleuatio ex India in ipsam stadiorũ triũ milium &c. Dionysius Afer eam sub sydere Cancri sitam esse ait. e ℂ Dierum uiginti primo.) Idipsum Plynius ijs quidem uerbis explicat. Incipit ab Eoo mari inter ortum, occasumq; solis Indiæ pretenta. Et quondã credita uiginti dierum nauigatione a Prasiana gente distare. Mox quia Papyraceis nauibus, armamentisq; Nili peteretur ad nostrarũ nauium cursus septem dierum interuallo taxato. Strabonis uerba sunt ex. 15. Geographię li. Distare eam a continenti uiginti dierum nauigatione. Sed naues uelorũ uitio male nauigare. Quæ etiam alias non mitratis sint fabricatæ. Inter eam, atq; Indiam alias esse insulas, Ipsam uero omnium Australissimam. INgens apud quosdam quæstio nuper orta,

a primo in eam fuit curſus, ſed cum papyraceis, & Nili nauibus illo pergeretur, mox curſu noſtrarum nauium ſeptem dierum iter factum eſt. Mare uadoſum [a] interiacet altitudinis non amplius
b ſenum paſsuum. Certis autem canalibus adeo altum, adeo depreſsum, ut nullæ unquã anchoræ ad profundi illius ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando ſyderum obſeruatio. Nam neq;

Quanã in parte orbis Taprobane inſula ſita ſit? Vltra ne æquatorem, an citra, an uero ſub ipſo directe æquatore locari debeat? Reor in iiſce rebus nobiliũ ſcriptorꝝ authoritatẽ, hominumq; experientiã rationibus præferendam. Situs enim locorꝝ ab iis maxĩe ediſci põt, q uel ea loca cõſpexerint ipſi, uel ab eis didicerint, q ſe ea uidiſse indubie profitẽtur. Sunt autẽ ii tum locorꝝ incolæ, tũ cæteri, qui ex terris aliis, ut exotica loca noſcerẽt, illuc olim ꝓfecti ſunt. Quantũ experiẽtiæ ſit tribuendũ, Ariſt. inſinuat tradẽs exptũ q̃uis arte careat, certius operari artifice q̃uis alio non experto. Id ipſum in fine decimi Aethicorꝝ uerbis plurimis uerum eſse monſtrauit. Non immerito igitur, ut inquit Plynius, experimentis optime creditur. Huc tendit Cynici aſperſus ſale iocus. Is enim ad eũ, qui de cœleſtibus audacter nimis diſserebat. Quando, inqt, de cœlo ueniſti? Innuens nimirum, præſentiã omnino requiri ad ea noſcenda, quæ ſint maxime ſeiuncta loco. Seruandum in locorꝝ deſcriptionibus, Plynianũ pręceptum, authorem neminem unum ſequendũ monens. Sed ut queq; uerisſimũ in quaq; parte arbitratur. Quoniam (inquit) cõmune ferme omnibus fuit, ut eos quisq; diligentiſsime ſitus diſceret, in quibus ipſe prodebat. Ptolemæus præterea inſignis Geographus ſe ea, in orbis deſcriptiõe ſcripturũ promittit, quę partim ex uiſu, partim ex aliorũ traditione cognouerit. Probatum uerbum eſt. Indi noſcunt ſua rura coloni. Conſtat autem multorꝝ experientia in Auſtraliſsimis Indiæ partibus, umbras in meridiem ipſum cadere, quod ab authoribus quoq; probatiſsimis proditum eſt. Eſse uero Taprobanen multo Auſtraliorem, quolibet loco Indiæ, nulli in dubiũ uerti debet. In Taprobane igitur inſula, umbræ in meridiem cadant neceſse eſt. Rurſus experientia deprehenſum, quibus in locis, in die umbræ non ſint. Septemtrionẽ nõ cõſpici. Vnde ea loca non immerito ἄσκια nuncupantur a Græcis.i. umbra carentia. Quod ſi in India id euenit, quanto magis in Taprobane, quã multo Auſtraliorem India eſse cõſtat? Scribit Plynius, & ſecum plures, in India Patalis nobiliſsimo portu, ſolem dexteriorẽ oriri.i. Septẽtrionaliorem, qđ Septẽtrio dexter ſit, ſicut ſiniſter meridies. Ex iis conſequens eſse uidetur, ut Taprobane ex parte ſaltem aliqua, ultra æquatorem locari debeat. Vnde Hipparcho prima pars orbis alterius dicitur. Nec obſtat proximũ eſse Indiæ promontoriũ, quod uocatur Calaicum quadridui nauigatione medio in curſu ſolis inſula incurrente, cum prouentorꝝ qualitate fieri tardam, aut uelocem nauigationẽ. Alexandriã Aegypti urbe longe ab Italia ſemotam eſse/nemo ambigit. Cum tamen Galerius a freto Siciliæ Alexandriã ſeptima die peruenerit. Babillus ſexta. Valerius Marianus a Puteolis nono die leniſsimo flatu. Rurſus uariant authores quantũ Taprobane diſtet ab India. Quod Seres uideant, facit ingens montiũ altitudo, ac aeris purgati qualitas. Nõ ergo piaculũ cuipiã uideri debet, qđ a Plynio, Solino, Martiano, Diodoro, cæteris, in Taprobane, nec Septẽtriones, nec Vergilias aſpici. Quodq; ab Hytani Carmaniæ fluuio primũ aſpici Septemtriones incipiant. Lunã; quoq; non niſi ab octaua in ſextãdecimã ſupra terras uideri. Non paruũ nimirum ueritatis indiciũ, qđ hæc omnia comprobat Martianus uir in Mathematicis diſciplinis plurimũ eruditus. Vide Clęomedem ca.5. primi Meteororꝝ. Inſuper de Taprobane, uel locis reliquis ſcribens Plynius ſatisfeciſse uidetur, ſi ab iis, qui ſe pręceſserint ſcripta, aut quauis alia ratione relata/poſteris prodiderit. Non enim ad hiſtoriarũ ſcriptorẽ omnino pertinet, ab aliis tradita demonſtrationibus cõprobare. Scribunt qui de natura cõmentati ſunt, multas eſse cauſas, cur in rem quampiã uidendi aſpectus tendere nequeat. Inter quas numeranẽ nimia extremorꝝ diſtantia, medii qualitas. Rurſus ſi uapores cũ ſe e terra ſurſum tollunt, inter aſpectum, & rem uiſibilem mediarint. Aliam cauſam affert Ply. ca. 72. ſecundi. Hæc pauca e multis, quæ a nobis alibi ſunt relata, in hunc locum tranſtulimus, ut Plyniũ, & Solinũ de bonis ſtudiis q̃ optime meritos, a calumnia uindicaremus. Non laudo eos, qui Heroſtrati more τὸν κλκδ́ώνα aucupantur. Menandrũ Comicum nobiliſsimũ in Comœdiarũ certaminibus ſępe a Palemone nequaq̃ pari ſcriptore uictum ferunt. Eũ Palemonẽ cum forte Menander habuiſset obuiã. Quæſo (inquit) Palemon bona uenia dic mihi, quom me uincis, non erubeſcis? a ℭ Mare uadoſum interiacet.) Mare, inquit Plynius, intereſt uadoſum, ſenis non amplius altitudinis paſsibus, ſed certis canalibus adeo profundum, ut nullæ anchorę ſidãt. Ob id nauibus utrinq; proræ ne per anguſtias aluei circumagi ſit neceſse. Sæpe quęſitũ a Philoſophis, quęnã ſit maxima maris altitudo, cur ue non eadem eius ubiq; profunditas? Altiſsimũ mare quindecim ſtadiorꝝ Fabius tradit. Atqui, ut in Paulo Plutar. refert, dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis,

neq; profunditatē maris ultra decem stadia protendi.Esse præterea in mari,planities,montes,uallesq; non secus atq; in terra conspicim⁹.Hic ergo euenit,ut alibi uadosum sit mare,profundū alibi,locis alijs profundissimū.In ponto ex aduerso Coraxorū gentis,uocant alij Bathea ponti trecentis fere a cōtinenti stadijs immensam altitudinē maris tradunt uadis nunq; repertis. a ¶ Nam neq; Septētriones.)Scribit Plynius ca.72.secundi.Nec Troglodyticen,nec confinē Aegyptū Septētriones cernere.Horum,& pluriū, quæ miramur causa in ipsius terræ figura est, quā globo similem,& cū ea aquas ijsdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubie ut nobis Septētrionalis plagæ sydera nunq; occidant.Contra Meridianæ nunq; orianť. Rursusq; hæc ab illis non cernantur attollente se contra medios usus terrarum globo. Lege Cleomedē ca.10.primi.Id potius ad gentis eius regionis obtusum ingenium tribuerim, cum alia possent sydera cum nauigant obseruare,utpote ea,quæ iuxta polū alterum sita sunt.Cū luceat ibi Canopus sydus clarissimū,amplissimūq;.Nisi ad Magnetē lapidē,q̄ nauigantes indicis instar uti uidemus,id ipsum referendū putemus.Mirum profecto Magnetis cū polo Arctico naturę cōmertiū quod ferrū eo tactū lapide,mox ad polū hunc suapte sese natura cōuertat. Plynius. Syderū in nauigando nulla obseruatio.Septētrio non cernitur,sed uolucres secum uehunt emittentes sępius, meatumq; earū terras petentiū comitanť.Nec plusq; ternis mensibus in anno nauigant.Cauent a Solstitio maxime centum dies tunc illo mari hyberno.De Septētrionibus,& Vergilijs notiora sunt omnia,quā ut hoc loco exponi debeant.Nihil enim est de ijs notatu dignum,quod uel ab Arato,uel Ouidio,uel a Manilio,aut ab Hyginio,Plynioq; non abunde simul, & eleganter relatū sit. b ¶ Lunā ab octaua in sextamdecimā tantum supra terrā uident.)Sic legendū esse ex uetustis Plynij codicibus,& Martiano Capella/Hermolaus ostendit in Plynianis Castigationibus lib.6.Quod uero non nisi ab octaua in sextamdecimā non uideant,id aliqua occulta locorū ratione fieri potest,etsi loci positio aliud omnino suadeat.Non minus admiratione digna sunt,quæ de Arabia scribens Diodorus refert.Præcipua (inquit)admiratione uidentur digna, quæ de Arcto scribunť.,multumq; dubij afferunt nauigantibus.A mense enim Martio nullū eorū septem,quæ circa Arcton sunt astra usq; ad primā uigiliā uideri dicūt. Maior autem usq; ad secundā,pauloq; post parū aspici a nauigantibus. At qui planetæ appellantur, non aspici omnino.Aliorū autem quędā maiora nostris uideri, quędam dissimili ortu, atq; occasu Solem non tanquā apud nos paulo ante ortum iubar emittere,sed adhuc nocte obscura subito apparere lucentem.Ideo nunq; diē in eis locis priusq; sol uideatur oriri,quē ex medio pelagi tradunt surgere incensis carbonibus similē,radiosq; permagnos procul afferre.Forma autem apparere nō rotunda, quemadmodū apud nos,sed columnę simili,paulum ab summo capite luculentiorē aspectum habente.Præterea neq; splendorem neq; radios usq; ad primā horā prębere, sed uelut ignē absq; luce in umbra uideri.Secunda hora ueluti clypeū fieri,lumenq; prębere continuū, & supra modū feruentē. Circa occasum econuerso contingit.Nā uidetur aspectu orbem nouis radijs illuminare horis duabus. Ad hunc locū faciunt quę scribit Ply.ca.72.secundi.Nisi hęc quoq; falsa esse contendas. Ignorant naturæ uim,ac eius maiestatem eleuant,qui ob quasdam friuolas ratiunculas,certis eam limitibus coarctare satagunt. c ¶ Lucet ibi Canopos.)Sunt qui per b nō per p Canobū scribāt.Posidonius refert ab excelso quodā domicilio,in urbē,quæ a quibusdā Hispaniæ locis quadringenta distat stadia, stellam se uidisse,quā Canobū ipsum suspicatur.Speculū Eudoxi non multo alijs habitaculis altiorē esse aiūt.Hoc ex loco eā stellam Canobū intueri eū solitū dicunt.Ex Strabone lib.3.Lege quę de Canopo scribit Plynius ca.72.secundi,& ca.22.sexti. Videtur Canopus sydus a Canopo insula primū cognominatū,quod in ea insula obseruatū fuerit,& inde tandē sortitū nomen. d ¶ Solem Orientem dextra habent.)Idest Septemtrionē uersus. Quæ sint in mundo ipso positionis differentiæ.i.sursum, deorsum dextra,sinistra,antica,& postica,docet Cleomedes cap.primo primi Meteororum,quā rem multis uerbis exequitur Cælius capite nono primi Antiquarū lectio.Quid de dextra,& sinistra mundi sentiant Peripatetici,habes secundo de cœlo,& mundo Cōmento septimo,& sequentibus. Multa Albertus capite septimo primi cœli.Non me fugit esse alios, qui aliam de dextra, & sinistra mundi sententiam probent.Multa huiusmodi loca refert Plynius capite septuagesimoquinto secundi,& capite uicesimonono sexti naturalis historiæ.

Septemtriones [a] illic conspiciuntur, nec Vergiliæ apparent.Lunā ab octaua [b] in sextamdecimā tantum supra terrā uident. Lucet ibi [c] Canopos, sydus clarum, & amplissimū. Solem [d] orientem dextra habent,occidentem sinistra. Obseruatione itaq; nauigandi nulla suppetente,per quā ad destinata pergentes/ locum capiant. Vehunt alites, quarum meatus terram petentium regendi

a

b

a ℭ Quaternis mensibus.) Ternis dicit Plynius, ut iam retulimus, ut in alterutro mendũ sit. Solstitĳ enim tempore nauigare non audent. b ℭ Adusqꝫ Claudĳ principatum.) Eadem omnino & Plynius ipse refert. c ℭ Capta erat cum eo.) Sunt qui legent nõ capta, sed rapta, quod Annĳ Procanĳ libertus non captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus (inquit Ply.) præter Carmaniã quintodecimo die Hippuros portũ eius inuectus, hospitali regis clementia sex mensium tempore imbutus alloquio &c. Rapta igitur uti ipse ab Aquilonibꝰ. Quod raptis nobis, rapiantur etiã quæ nobiscum sunt. Vel capta hic & captiua apud Plynium pro reperta intelligatur. Vel capta ab ĳs, qui olim Romanoꝝ hostes fuerant. d ℭ Signata disparibus uultibus.) Hodie uetustissima Romanoꝝ numismata uarĳs reperiuntur locis, quæ disparibus principũ tum uultibus, tum inscriptionibus disparibus signata sunt, tametsi sit ponderis modus idem. Facit ad hoc, quod scribitur li. xi. Codicis tit. 10. lege prima. e ℭ Cuius æqualitatis contemplatione.) Plynius autem sic. In auditis iusticia ille suspexit, qđ pares pondere denarĳ essent in captiua pecunia, cum diuersæ imagines indicarent a pluribꝰ factos. Et hoc maxime sollicitatus ad amicitiã legatos quatuor misit principe eoꝝ Rachia. Hoc exemplo nimirũ noscitur quantũ in principibꝰ iusticia, & æquitas ualeant in regendo. Sed hac tempestate ea dũtaxat malis principibus curę sunt, q̃ censum augeant. Taxant nec immerito optimũ alias Vespasianũ principem, qui reprehendenti se Tito filio, qđ uectigal etiã Vrinæ cõmentus esset, pecuniã ex prima urinæ pensione admouit ad nares filĳ interrogans an odore offenderetur. Illo autem negante. Atqui, inquit, e lotio est. Huc Iuuenalis Saty. 14. respexisse uidetur cum inqt. Lucri bonus est odor ex re Qualibet. Ad tyrannũ non bonũ principẽ pertinet Photini monitũ, cũ sic is apud Lucanum/Ptolemęum alloquitur. Ius, & fas multos faciunt Ptolemęæ nocentes,

Dat pęnas laudata fides, & post. Sydera terra
Vt distant, & flamma mari, sic utile recto.
Sceptrorum uis tota perit, si pendere iusta
Incipit. Euertitqꝫ arces respectus honesti.
Libertas scelerum est, quæ regna inuisa tuetur,
Sublatusqꝫ modus gladĳs. Et infra. Exeat aulam
Qui uult esse pius, uirtus, & summa potestas
Non coeunt, semper metuet, quem sęua pudebunt.

f ℭ Corporũ magnitudine.) Hoc, & quæ mox sequuntur peculiarẽ loci dispositionẽ demonstrant. Quærunt philosophi quã ob rem homines uaria statura proueniãt. Vel si in uniuersum queras. Cur in animantiũ genere alia paruo, alia magno consistunt corpore? Huius effectus causam duplicem esse dicunt, locũ scilicet, & alimentũ ipsum, per locũ tum solũ, tũ cœlum intelligentes. g ℭ Terrifico sono uocis.) Quærit Aristo. undecima Problematum sectione. Cur omnes, qui natura sunt calida, magnã uocẽ emittere soleant. An, inquit, qđ multum in ĳs aerem, feruidũqꝫ inesse necesse est. Vis enim caloris facile ad se, & spiritum trahit, & aerem, eo qđ amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna tũ oritur, cũ aeris multũ agitaẽ. Vtqꝫ acuta cũ celeriter, sic grauis cum tarde aer incitatur. Esse autẽ Taprobanes Insulæ incolas natura calida, ex

a cursus magistros habent. Quaternis non ampli-
us mensibus[a] in anno nauigatur. Adusqꝫ Clau-
dĳ principatum[b] de Taprobane hęc tantũ noue-
ramus. Tunc enim Fortuna patefecit scientię ui-
b am latiorem. Nam libertus Annĳ Plocanĳ, qui
tunc Rubri maris uectigal administrabat, Ara-
biam petens, Aquilonibus præter Carmaniam
raptus, quintodecimo demũ die appulsus est ad
c hoc littus, portumqꝫ aduectus, qui Hippuros no
minatur. Sex deinde mensibus sermonem per-
doctus, admissusqꝫ ad colloquia regis, quę com-
pererat/reportauit. Stupuisse scilicet regem pe-
d cuniam, quæ capta erat cum ipso,[c] qđ tametsi si-
gnata disparibus[d] foret uultibus, parem tamen
haberet modũ ponderis. Cuius æqualitatis con-
templatione[e] cum Romanã amicitiã flagrantius
e cõcupisset, Rhachia principe legatos adusqꝫ nos
misit, a quibus cognita sunt uniuersa. ERgo inde
homines corpoꝝ magnitudine[f] alios omnes an-
tecedunt. Crines fuco imbuunt, cæruleis oculis,
ac truci uisu, terrifico sono uocis.[g] Quibus im-
[illegible]

matura mors est, in annos centum æuum [a] trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & pene ultra humanam extenta [b] fragilitatem. Nullus aut ante diem, [c] aut per diem somnus. Noctis partē quieti destinant. Lucis ortum uigilia [d] anteuertunt. Aedificia modice ab humo tollunt. Annona [e] semper eodem tenore est. Vites nesciunt. Pomis abundant. Colunt [f] Herculē. In regis [g] electione

loci situ deprehenditur euidenter. a ¶ In annis centum.) Et id quoq; optimę loci dispositioni tribuendum est. Qui loca calida incolunt, diutius uiuere, q̄ qui frigida habitant, experimento deprehensū est. Causa ea creditur, qđ illi sint licciore natura. Hi humecta magis. Quæ autem licciora sunt/ firmiora, diuturnioraq; esse manifestum est. Rursus quoniam, qui in locis calidis sunt humorē, calorē amplius seruare credantur. Humoris autem, & caloris defectum mortē esse medici autumāt. b ¶ Vltra humanā extēta fragilitatē.) Physici uiuendi metam dicūt, cum, Decas, qui perfectissim⁹ numerus est, perfecto numero .i. ἑπτά cōiungitur, ut aut decies septem, aut septies decem computantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum spatium numerāt. Quod siquis excesserit ab omni officio uacuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum sui in suadendo habet, aliorū munerū uacatione reuerēdus. Hetruscis q̄q; libris fatalem ętatem hominis duodecim hebdomadibus scribi Varro cōmemorat, quæ ad decies septenos annos posset fatalia deprecando rebus diuinis proferre. Ab anno autem septuagesimo nec postulari debere, nec posse a dijs impetrare. Cæterum post annos octuagintaquatuor a mente sua homines abire, neq; ijs fieri prodigia, sed ex ijs hominibus proxime uidentur accessisse naturā, qui hebdomadibus humanā uitam emensi sunt. Staseas Peripateticus spatium plenæ uitæ quatuor & octuaginta annorū esse dixit. His conformis sententia est eius psalmi, qui Oratio Moysi hominis dei/ inscriptus est. Dies, inquit, annorū nostrorū in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octuaginta anni, & amplius eorū labor, & dolor. ADnotandum esse obseruatum in multa hominū memoria, expertūq; senioribus plerisq; omnibus sexagesimū tertiū uitæ annū cum periculo, & clade aliqua uenire aut corporis, morbiq; grauioris, aut uitę interit⁹, aut animi ęgritudinis. Propterea qui rerum, uerborūq; istiusmodi studio tenenē, eum ętatis annū appellant κλιμακτηρικόν. Ergo loci dispositionibus, incolarumq; complexionibus tribuendum, quod in Taprobane insula, uel locis alijs, hunc terminū illic homines omnino excedant. Ex Ply. lib. 7. Gellio. 3. & quintodecimo Noctium Atticarum. Macrobio primo de somnio Scipi. Censorino in eo lib. quem de die Natali inscripsit. c ¶ Nullus aut ante diem, aut per diem somnus.) Quid sit somnus paucis in fine decimi nat. histo. Plynius ijs uerbis explicat. Est autem somnus (inquit) nihil aliud, q̄ animi in mediū sese recessus. Somnū ipsum maxime ex humore contingere philosophi autumant. Eum quoque de non naturali humore nasci certum est. Constat autem somnum multū in infantia esse, qđ ea ætas sit humecta plurimū, non quidē superflui abundantia, sed naturalis humoris. Ediuerso in senectute somnus modicus, qđ sit uitalis humor lōgæuitate siccatus. In de senecta sicca est inopia naturalis humoris, humecta est abundantia uitiosi ex frigore procreati. Quid philosophi de esse, & causa somni senserint, refert cōpendiose Plutarchus in eo libro quē de Placitis philosophorū inscripsit circa finē. Ex temperata igitur calidi, & humidi natura, Taprobanes insulæ incolis nullus, aut ante diē, aut per diē somnus accidit. d ¶ Lucis ortum uigilia anteuertūt.) Id uitandi solis caloris causa facere credunē. Sunt & apud nos, ut Maro canit, quædā opera, quę nocte melius, q̄ die perficiuntur. e ¶ Annona semper eodē tenore.) Annuus prouentus earum rerū omnium, quibus homines utuntur ad uictū. Hoc euenire credendū est ob soli Taprobanes insulæ fertilitatem, qua annonę caritatē non sentiunt. f ¶ Colunt Herculem.) Dæmonū peruersitate factum est, ut totum pene terrarū orbem falsa religio occuparit. Tradunt quidā Herculē post subactam a se Indiam etiā in Taprobanen nauigasse. Alijs malunt ab alijs audita gestorū eius fama, in ea quoq; insula pro deo coli cęptum fuerit. g ¶ In regis electione.) Regum nomen uetustissimū esse constat, utpote, qđ a primo Saturno, uel ut Euhemerus, & Ennius opinantur, ab Vrano Saturni patre initiū sumpserit. Memoriæ autem traditū a ueteribus est, hunc Saturnū anno centesimo tricesimoprimo post uniuersale totius orbis diluuiū floruisse. Hinc, ut Trogus refert, principio rerum, gentiū, nationūq; imperium penes reges erat, quos ad fastigiū huius maiestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Populus nullis legibus tenebaē. Arbitria principū pro legibus erant. Qđ enim principi placuit, ut Vlpianus ait, legis habet uigorē, utpote cum lege regia, quæ de imperio eius lata est, populus ei, & in eum omne suū imperiū, & potestatem concessit. Qui de regni, & ciuitatis gubernatione scripserunt, quęrunt & quidē prudentissime. Sit ne optabilius regnū, ciuitatemue ab optimatibus, an ne a rege quopiā gubernari, Aristoteli summo in omni sciētia uiro uisum est/ optabilius

esse tam

a non nobilitas [a] præualet, ſed ſuffragiũ uniuerſorum. Populus enim eligit ſpectatum [b] moribus, & iueteratę clemẽtię, [c] & iã annis [d] grauẽ. Sed hoc

eſſe tam principatui, q̃ ciuitati ab optimatibus gubernari, q̃ a rege & cum poteſtate, & ſine poteſtate. Modo (inquit) reperiri queant plures uirtute optimos. Ait rurſus melius eſſe ciuitatem ab optima lege, q̃ ab optimo uiro gubernari. Vnde (inquit) qui præeſſe iubent, uidentur iubere deum pręeſſe, & leges, qui autem hominem iubet præeſſe, adiungit & beſtiam ſęuã. Memoria ediſcendum, qd Politicorum libro tertio ſcriptũ reliquit. Ait enim cum quiſpiã in ciuitate uirtute excellat, eum nec eſſe de ciuitate pellendum, nec gubernationi aliorũ ſubijciendũ. Putandũ enim (inqt) talem uirũ tan q̃ deum in hominibus eſſe. Reſtat ergo, ut uidetur, naturam huius talẽ eſſe, ut omnes ſpõte ſua illi parere debeant, ſitq; rex perpetuus in ciuitate. Salubre principibus præceptum ab eodem Ariſtotele traditum eiuſdem uoluminis lib. quinto, quo monet oportere principẽ erga dei religionẽ uehementer affici. Minus enim (inquit) formidabunt populi ne quid contra iuſticiã fiat, ſi religioni desitũ illum exiſtimabunt, deiq; timorẽ habere. Minuſq; contra illum audebunt inſurgere, quaſi deum habeat propitium, & fauentem. Fuiſſe Romanis regiũ nomen inuiſum. P. Scipionis innotuit teſtimonio. Hunc eni in Hiſpanijs pro Romanis bellũ gerentem ob ipſius erga omnes humanitatẽ, eius regionis gentes una omnes,

Concordes regem appellant, regemq; ſalutant,
Scilicet hunc ſummum norunt uirtutis honorem,
Sed poſtq̃ miti reiecit munera uultu
Auſonio non digna uiro, patrioſq; uiciſsim
Edocuit ritus, & Romã nomina regum
Monſtauit neſcire pati.

Si quis aduerſa principum rite extimet, cenſebit eorum cõditionẽ penitus fugiendã. Inter cætera illud præcipue regnandi cupidos tenere debet, qd,

Ad generum Cereris ſine cęde, & uulnere pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.

Maximũ hoc regni bonum eſt, authore Seneca in Thyeſte, Quod facta domini cogitur populus ſui Quam ferre, tam laudare. a ¶ Non nobilitas.) Nobilitas generis una, de qua dictum eſt. Qui genus iactat ſuum, aliena laudat.

Et apud Ouidiũ.

Genus, & proauos, & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra uoco.

Virtutis altera. Tertia ex utraq; conſtans. De his ambabus Iuuenalis locut9, ſic inquit.

Tota licet ueteres exornent undiq; cęræ
Atria, nobilitas ſola eſt, atq; unica uirtus.
Paulus, uel Coſſus, uel Druſus moribus eſto.

Circumferuntur duo de ijs nobilitatibus p elegantes uerſiculi.

Nobilitas ſine mente ruit, ſapientia uiles
Eleuat, haud uirtus refugit quicunq; ſequatur.

Prima apud uulgus in pretio, apud ſapientes poſtremæ duæ. Prudenter igitur apud hos populos, in regis dectione non nobilitas præualet &c. Aurea illa Theodoſij principis ſententia.

Virtute decet non ſanguine niti.

b ¶ Spectatũ moribus.) Enimuero qnemadmodum princeps præſtat alijs dignitate, ita eum moribus, uirtutibuſq; omnibus præſtare conuenit. Pręſertim, quod ſint cunctis gentibus eius facta palam, nec poſſe dari regalibus uſquam ſecretum uitijs. c ¶ Inueteratæ clementiæ.) Quæ non tantum in ſenectute infuerit, ſed in qualibet etiam ætate alia. Scribit Seneca nullum clementiã ex omnibus magis, q̃ regem, ac principem decere. Iſtæ enim uirtutes magnis uiris decori/gloriæq; ſunt. Nam peſtifera uis eſt ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo ſtabilis, fundataq; eſt, quem omnes tam ſupra ſe, q̃ pro ſe ſciunt. Cõtemplandũ aſsidue regibus, principibuſq; reliquis eiuſdem Theodoſij monitum cum ad filium loquens/ ſic inquit.

Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, ſola deos æquat clementia nobis.

d ¶ Et iam annis grauem.) Huius affert Ariſtoteles rationem, quod iuuenis rudis ſit earum rerum, quæ in uita uerſantur, Tenero (inquit Claudianus) tractari pectore neſcit publica maieſtas.

Apud ueteres Romanos,

Martis opus iuuenes, annoſaq; bella gerebant
Et pro dijs aderant in ſtatione ſuis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,
Nomen & ætatis mite senatus habet.
Iura dabat populo senior, finitaq; certis
Legibus est ætas, unde petatur honos.

Apud antiquissimos Romanorũ, ut a Max. Valerio, & A. Gellio relatum est, neq; generi, neq; pecuniæ præstantior honos tribui, q̃ ætati solitus. Maioresq; natu a minoribus colebãtur, ad deum prope, et parentũ uicem. Atq; in omni loco, inq; omi specie honoris priores, potioresq; habiti. Ap̄d eos Romanos lege cautum erat, ne quispiam ante tricesimũ annum, aut consul efficeretur/aut triũphum duceret. Hinc Magnus Pomp. a Cæsare carpitur ap̄d Lucanum, q̄d annum quartũ & uicesimum agens, & consul factus fuerit, & ea etiam ætate triumphum duxerit.

Ille reget currus nondum pati-
(entibus annis:
Ille semel raptos nunq̃ dimit-
(tet honores:

Quis nesciat ad magnarum rerũ gubernationẽ, tum sapientiam, tum multorũ experientiam requiri: Has autem usus esse filias, Afranium poetam prudenter, & lepide scripsisse refert Gellius.

in eo quæritur, cui liberi [a] nulli sint. Nam qui pa- a
ter fuerit, etiam si uita spectatꝰ sit, non admittitur
ad regnandum. Ac si forte dum regnat pignus
sustulit, exuitur potestate. Idq; maxime custodit̃,
ne fiat hæreditarium regnum. Deinde etiam si b
rex maximam præferat æquitatem, nolunt ei to-
tum [b] licere. Quadraginta ergo rectores accipit,
ne in causis capitum solus iudicet. Et sic quoq; si
displicuerit iudicatũ, ad populũ prouocat̃. A quo c
datis iudicibus septuagĩta fert̃ sentẽtia, cui neces-
sario acqescit̃. Cultu rex [c] dissimili a cæteris. Ve-
stit̃ Syrmate, [d] ut est habitus, q̃ Liberũ patrẽ ami-

a ☾ Cui liberi nulli sint.) Tantũ est parentum erga liberos suos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura sæpe maxima aliorũ conentur extollere. Existimant præterea principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent. Quibus ergo curæ est/ne fiat hœreditarium regnũ, prudenter eum regem eligunt/ cui liberi nulli sint. Non minus grauis apud Hebudes insulas regis conditio, q̄d earum insularum rex nihil suũ habeat, sed sint uniuersorũ omnia. Quiq; ad æquitatem certis legibus astringatur. Et ne eum auaritia diuertat a uero discit paupertate iusticiam, utpote cui nihil sit rei familiaris, sed e publico alatur. Cui prҽterea nulla detur fҽmina propria, sed per uicissitudines in quamcunq; commotus fuerit, usurariã sumat. Diuersa multo ab ijs, populi Romani institutio, qui postq̃ soboles ciuitati necessaria uisa est, et ad prolҽm populi frequentandam premijs, atq; inuitamentis usus fuit, tum antelati quibusdam in rebus, qui uxorem, quiq; liberos haberent, senioribus neq; liberos, neq; uxores habentibus. Sicuti capite septimo legis Iuliæ, priori ex Consulibus fasces sumendi potestas sit, non qui plures annos natus est, sed qui plures liberos, q̃ collega, aut in sua potestate habet, aut bello amisit. Sed si par utriq; numerus liberorũ est, maritus, aut qui in numero maritorum est/præfertur. Hæc ex secundo Noctium Atticarum apud Gellium. b ☾ Nolunt ei totum licere.) Longo experimento deprehensum/q̃ uera sit Publiana sententia. Cui plus licet, q̃ par est, plus uult, q̃ licet. In rebus grauibus prudens, ac graue iudicium esse cõuenit. Constat autem res capitum graues esse, utpote, in quibus de uita hominis agatur. Merito igitur institutum est apud hos, ut in ea re plures rex rectores accipiat. Valerius Publicola unus ex primis Romanorũ CONS. legem tulit, qua sancitum est, ut nulli magistratui liceret quempiã Romanum ciuem indicta causa condemnare, liceretq; damnatis ad populũ Romanũ prouocare. c ☾ Cultu rex dissimili.) Plynius. Regi cultũ Liberi patris, cæteris Arabũ. Seruatũ maxime est apud ueteres, ut pro personarum conditionibus/fieret uestium uarietas. Turpe enim existimarunt si foret uirorum, puerorum, mulierũ, familiariumq; uestis eadẽ. Scribit eleganter Vlpianus titulo secũdo tricesimiq̃rti li. Digestorum, lege Vestis, an uestimenta legẽtur. Vestimenta omnia aut uirilia esse, aut puerilia, aut muliebria, aut cõmunia, aut familiaria. Ea omnia eodem loco disserit copiose. Regum præterea, cæterorumque principum, corporis insignia pro gentiũ diuersitate uaria fuisse constat. Romulus, ut libro primo ab urbe condita Liuius author est, ut honor, ac ueneratio maiestati regiæ haberetur, purpura usus est, qua & posteri Romani principes usi sunt. d ☾ Syrmate.) Syrma genus uestis, quæ in grauioribus poematis recitandis ab Histrionibus trahebatur.

Martialis quarto Epigrammaton.

Musa nec insano Syrmate nostra tumet.

Syrmate præterea ueste mulieres etiam utebantur.

a ciri uidemus. Quod si etiam ipse in peccato aliq̃ argutus sit,[a] ac reuictus morte mulctatur. Non tamen ut cuiusq; attrectetur manu, sed consensu publico rerum omnium interdicitur ei facultas,
b etiam colloquij potestas punito negatur. Culturæ student[b] uniuersi. Interdum uenatibus indulgent, nec plebeias agunt prædas. Quippe cum Tigrides, aut Elephanti tantum requirãtur. Ma-
c ria quoq; piscationibus inquietãt, marinasq; testudines capere gaudent, quarum tanta est magnitudo, ut superficies earum domum faciat, & numerosam familiam non arcte receptet. Maior
d pars insulæ huius, calore ambusta[c] est, & in uastas desinit solitudines. Lat⁹ eius mare alluit peruiridi colore fruticosum, ita ut iubæ arborũ plerũq; gubernaculis atterant. Cernũt latus[d] Sericũ de montiũ suorũ iugis. Mirant[e] aurũ, & ad gratiã poculoꝝ omniũ gemmarũ adhibẽt apparatum.

Fuisse Syrmate Bacchum usum inter ceteros canit Seneca Tragœdus in Hercule furente.

Non erubescit Bacchus effusos tener
Sparsisse crines, nec manu molli leuem
Vibrasse Thyrsum, cum parum forti gradu
Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Sunt qui Bacchum quoq; post Indicam expeditionem Taprobanem adijsse dicant. A quo eius insulæ regis inter cætera Syrmate uti edocti sunt. a ℭ In peccato aliquo argutus.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita, & moribus sanctioribus preditus esse debet. Huius ratio euidens, qđ tunc obseruantior æqui

Fit populus, nec ferre uetat, q̃m uiderit ipsum
Authorem parere sibi componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta ualent, quã uita regẽtis,
Mobile mutatur semper cum principe uulgus.

Cum ergo regis crimen sit multo deformius, q̃ priuati cuiusuis hominis, non immerito ab ijs populis institutũ est, ut rex in peccato aliquo argutus sit, ac conuictus/ morte mulctat̃. Sed prudenter factum est, nec cuiusq; attrectetur manu, qđ uices Dei reges in terris gerant id quod ab Homero secundo & nono Iliados etiam scriptũ est. Plynij uerba, quæ hac parte immitatur Solinus/ sunt. Regem siquid delinquat, morte mulctari nullo interimente, sed aduersantibus cunctis, & commertia etiam sermonis negantibus. b ℭ Culturæ student.) Plynius. Festa uenatione absumi. Gratissimam eam Tigribus, Elephantisq; constare. Agros diligenter coli. Pomis abundare. Esse & in piscatu uoluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium contegi tanta reperiri magnitudine. c ℭ Calore ambusta est.) Concors scriptorum sentẽtia est, Taprobanen sitam esse sub sydere Cancri. Dionysij Afri interpres.

Insula Taprobane gignit tetros Elephantos,
Et super æstiferi torretur sydere Cancri.

Ambustionem hanc ex eo dicunt accidere, qđ hæc insula directe ferme Soli subiecta sit. Præterea quod sit niuium, & pluuiarum plurimũ expers. Scribit Aristobulus, qui eam regionem perlustrauit Taprobanes insulæ solos montes, & montium ima, pluuiam & niuem sentire. Campos uero tum hymbrium, tum niuis expertes esse. Ex incremento tamen fluminum regionem ipsam inundari. Scribit Albertus capite tertio secundæ Distinctionis eius libri quẽ de natura locorum inscripsit, secundum Clima, quod sub Cancro est, esse maximam ardoris intemperantiam. d ℭ Cernunt latus Sericum, de montium suoꝝ iugis.) Plynius capite uicesimosecundo sexti naturalis historiæ. Seras quoq; (inquit) ab ipsis aspici, notos etiam commercio patrem Mabaciem commeasse eo aduenis ibi feras occursare. Quantum Taprobane distet a Serica regione, Geographi non explicant. Compertũ tamen est tanto uisum longius protẽdere, quanto fuerit res uisibilis erecta magis. Ex tribus aiunt philosophi prouenire, ut res in maiori, uel minori distantia uideatur. Ex uisus complexione, medij dispositione, & rei tandem uisibilis loci situ. Qui de animæ potentijs scripserunt/ tradunt, in æqua terrarum planicie. Similiter intrãquilla pelagi libertate, quæ nullam oculis offensam obijcit, aciem contrauidentis, centum & octuaginta stadios non excedere. Nec obstare aiunt, quin sæpe in longissimo positi montes. Rursus ipsa cœli superna conspiciantur ab oculis. e ℭ Mirantur aurum.) Mira profecto auri natura, ut conspecto eo mox ita ad se hominis alliciat affectum, ut pro se adipiscendo sæpe salutis propriæ obliuiscatur.

Ob auri sacram famem,

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Hic mutat merces surgente a sole/ad eum, quo
Vespertina tepet regio, qui per mala præceps
Fertur, uti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana Cumini.

Sed illud multo detestabilius, qđ pleriq; acquirendi auri causa animam quoq; uendere non formidant. Prudentius multo egisse creditur.

Græcus Aristippus, qui seruos (proicere aurum
In media iussit Libya, quia tar (dius irent
Propter onus segnes.

a Secant marmora testudinea uarietate. Margaritas legunt [a] plurimas, maximasq;. Conchæ sunt, in quibus hoc genus [b] lapidum requiritur, quæ certo anni tempore [c] luxuriante conceptu sitiunt rorem uelut maritum, cuius desyderio hi- b ant. Et cum lunares maxime liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem cõcupitum. Sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de saginæ qualitate reddunt habitus Vnionum. Nã c si purum fuerit, quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum. Si turbidum, aut pallore languescunt, aut rufo innubilantur. Ita magis de cęlo, quam de mari partus habent. Deniq; quoties d excipiunt matutini aeris semen, fit clarius margaritum. Quotiens uesper fit obscurius. Quanto magis hauserit, tanto magis profecit lapidum magnitudo. Si repente micauerit coruscatio, in- e tempestiuo metu comprimuntur, clausæq; subita formidine/uitia contrahunt abortiua. Aut enĩ perparuuli fiũt scrupuli, aut inanes. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maculari timent. Cũ- f q; flagrantioribus radijs excanduerit dies, ne fuscentur lapides solis calore subsidunt, & se profundis ingurgitant, ut ab æstu uendicentur. Huic tamen prouidentiæ ætas opitulatur. Nam candor senecta disperit, & grãdescentibus Conchis flauescunt margaritæ. In aqua mollis est Vnio, duratur euisceratus. Nunq̃ duo simul reperiunt.

Tigris alueo oppidum est Babytace. Abest Susis centũ triginta qnq; milibus passuum. Ibi mortalium soli aurum in odio contrahunt. Id defodiunt, ne quo cui sit in usu. Felices in hoc Sarmatæ auri, argenti maximarũ pestium ignari. a ℭ Margaritas legunt.) Dictio Indis peculiaris credit̃, apud quos huius genus Conchæ abunde prouenïunt. Græci etiam μαργαρίτασ nuncupant. Latini q̃q; Margaritũ neutro genere inflectũnt, quod Seruius primo Aeneidos, & Placidus sexto Thebaidos scriptũ reliquerũt. Annotant eisdem locis multos gẽmam a margarita separare, Cicero. Nullã gemmã, aut margaritam. Gemmas enim dici uolũt diuersi coloris. Margaritas uero albas. Vel gẽmas integras, margaritas pertusas. Sabinus præterea, & Pomponius iurecõsulti/Margaritas, nec gemmis, nec lapillis contineri satis constitisse aiunt, titulo secundo tricesimiquarti Digestorũ: lege Et si non sunt. Conchæ genus, ex quo margaritæ, unionesq; uelluntur Berberion, & Berberi ab incolis nominantur/pinnę, aut pectunculi effigiæ. Apud ueteres Conchis gulæ primatũ datum est. Hinc elegans natum Adagium. Conchilia uiduarum cupediæ. Vtuntur eo Sophron Mimographus, & Demetrius Phaleręus. In prouerbiorum Græcorum Collectaneis refertur & hoc. κόγχην διελεῖν Concham diuidere. De ijs qui facile quippiam operantur. Paulus iureperitus titulo de acquirenda, uel amittenda possesione libri quadragesimiprimi Digestorum/lege prima/tradit margaritas in littoribus inuentas eius fieri, qui primus earum possessionem nactus est. b ℭ Hoc genus lapidum reqritur.) Improprie margaritam lapidem nuncupat. Nihil est de Conchis, Margaritis, & Vnionibus, quod non eleganter capite tricesimoquinto noni referatur a Plynio. c ℭ Certo anni tempore luxuriante conceptu.) Hoc idem tradit Caius Plynius capite tricesimoquinto lib. noni naturalis historiæ. Has (inquit) ubi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam obscitatione impleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumque Concharum esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conspici. Si uero turbidus,

fœtum sordescere. Eundem pallere cęlo, minante conceptũ. Ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societatẽ esse q̃ maris, inde nubilũ trahit colorẽ, aut pro claritate matutina serenũ. Si tempestiue satientur, grandescere & partus. Si fulguret, comprimi conchas, ac pro ieiunij modo minus. Si uero & tonuerit, pauidas ac repente compressas quę uocant Physemata, efficere speciẽ, uerum inani inflatã sine corpore. Hos esse concharum abortus.

Inde Vnionibus nomen [a] datum. Vltra semunciales inuentos negant. Piscantiũ insidias timent Conchæ, inde est, ut aut inter scopulos, aut inter marinos canes plurimũ delitescãt. Gregatim natant. Certa examini dux est. [b] Illa si capta sit, etiã quæ euaserint in plagas reuertuntur. Dat & India [c] Margaritas. Dat etiam littus [d] Britannicum, sicut diuus Iulius thoracem, quẽ Veneri genitrici in templo eius dicauit, e Britannicis margaritis factum subiecta inscriptione testatus est. Lolliã Paulinã [e] Caij principis coniugem uulgatum est habuisse tunicã ex margatitis sestertio tunc quadringẽties æstimatã. Cuius parandæ auaricia pater ipsi⁹. M. Lollius spoliatis Oriẽtis regionibus offendit Caium Cæsarẽ Augusti filium, interdictaq; amicitia prĩcipis ueneno interijt. Illud quoq; expressit uetus diligentia, quod [f] Syllanis primum temporibus Romam illati sunt Vniones.

a ¶ Inde unionibus nomẽ.) Plynius. Dos omnis in candore, magnitudine, orbe, leuore, põdere haud promptis rebus in tantũ ut nulli duo reperiantur indiscreti. Vnde nomen Vnionum Romanæ s. imposuere deliciæ. Nam apud Græcos non est, nec apud Barbaros inuentores ei⁹ aliud, quã margaritæ. b ¶ Certa examini dux est.) Quidam tradunt sicut apibus, ita concharũ examinibus singulas magnitudine, & uetustate pręcipuas esse ueluti duces, mirę ad cauendũ solertiæ. Has urinantiũ cura peti, illis captis facile cęteras palantes retibus includi. Idẽ scribit Megasthenes, ut octauo Gestorũ Alexandri uolumine Arrianus refert. Conchas (inquit) in quibus margaritæ, & Vniones gignũtur, retibus capi, gregatimq; multas ueluti apes depasci. Regemq; suũ habere, ac si contingat regẽ comprehendi a piscatoribus, eas protinus circumfundi, nec uim effugere, fugiẽte rege, & ipas effugere. c ¶ Dat & India.) Fertilissima margaritis est Taprobane, & Toidis. Item Perimula promontoriũ Indiæ. Præcipue autem laudant circa Arabiã in Persino sinu maris Rubri. In nostro quoq; mari Vniones reperiri solebant. Crebrius circa Bosphorũ Thracium rufi, ac parui in conchis, quas μύασ appellant. At in Acarnania, quæ uocatur pinna gignit. Quo apparet (inquit Plynius) non uno conchæ genere nasci. d ¶ Dat littus Britannicum.) In Britannia paruos uniones, atq; decolores nasci certũ est. Quoniã Diuus Iulius Thoracem, quẽ Veneri genitrici in templo eius dicauit, ex Britannicis margaritis factũ uoluerit intelligi. De margaritis plura eleganter refert Ammianus in fine uicesimitertij historiarum libri. e ¶ Lolliã Paulinã.) Plynij uerba sunt ex citato capite. Lolliam Paulinã, quæ fuit Caij principis matrona, nec serio quidem, aut solenni cerimoniarũ aliquo apparatu, sed mediocrium etiã sponsalium cęna, uidi Smaragdis, margaritisq; opertã, alterno textu fulgentibus toto capite crinibus, spiris, aurib⁹, collo, monilibus, digitisq;. Quæ summa quadringẽties sestertiũ colligebat. Ipsam confestim ꝓparatam nuncupationẽ tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed auitæ opes, prouinciarũ scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarũ exitus. Hoc fuit quare. M. Lollius infamatus regũ muneribus in toto Oriente interdicta amicitia a Caio Cæsare Augusti filio uenenũ biberet, ut neptis eius quadringẽties sestertium operta spectaret ad lucernas. f ¶ Syllanis temporibus.) Ex Fenestellæ sententia ꝓdit hoc Solinus, qui primũ cępisse circa Syllana tempora minutas, & uiles manifesto errore tradit, cũ Elius Stilio Iugurthino bello Vnionum nomen impositum maxime grandibus Margaritis ꝓdat. Plynius in luxum sui temporis inuehens capite tricesimoquinto noni naturalis historiæ de Margaritis loquens. Subeunt (inquit) luxuriæ eius nomina, & tędia exquisita perdito nepotatu. Sic enim hunc Plynij locum primus restituit Cœlius Calcagninus Ferrariensis uir ingenio, humanitate, summa in utraque lingua elegantia, ac in cunctis bonis literis / nulli / pace dixerim aliorum, hac tempestate secundus.

INDICVM ITINERARIVM. CAP. LXVII.

AB inſula Auſea[a] conſequens eſt ad continentem. Igitur a Taprobane Indiam reuertamur, conuenit res Indicas uidere. Sed ſi Indicis[b] aut urbibus aut nationibus inſiſtamus, egrediemur repromiſsæ[c] cõcinnitatis modum. Proximã Indo flumini urbem habuere Capiſsam, quam Cyrus diruit. Arachoſiam Aracotæ flumini impoſitam[d] Semiramis condidit. Cadruſia oppidum ab Alexandro Magno ad Caucaſum conſtitutum eſt, ubi & Alexandria quæ patet amplitudine ſtadia. xxx. Multa & alia ſunt, ſed hæc cum eminentiſsimis. Poſt Indos montanas regiones Ichthyophagi[e] tenent, quos ſubactos Alexander Magnus ueſci piſcibus uetuit. Nã antea ſic alebantur. Vltra hos[f] deſerta Carmanię. Perſis deĩde, atq; ita nauigatio, in q̃[h] Solis inſula rubẽs ſemp, & omni animantiũ gñi inac-

a b c d

AB INSVLA Auſea.) Sic in omnibus Solinianis exẽplaribus ſcriptum eſt. Verũ non reperio ab aliquo nobili authore/Auſeam inter inſulas recenſeri. Quid ſi ex literarũ ſimilitudine ſic legendum ſit. Ab inſula autẽ ea, ut conſequens &c. Vt Taprobanen intelligamus, ex qua iterum in Indiam reuertendum dicit. Poſset & loco Auſea, reponi eundum, uel rurſus eam. Sunt quibus legendum uidetur, ab inſula autem conſequens eſt ad continentem. Subintelligendum autem redeundum, uel quid ſimile. Sunt pręterea qui ſic legant. Ab inſula ut conſequens eſt ad continentem &c. Hæc non niſi monendi gratia. Quæ hoc capite Solinus refert abunde tradit Plynius capi. 23. lib. ſexti. A proximis inde gentibus montana Capiſsenę habent Capiſsam urbẽ, quam diruit Cyrus. Arachoſia cũ oppido, & flumine ei⁹ nominis, qđ quidam Cophen dixere, a Semiramide conditum. Amnis Hermandus præterfluens per Abeſtem Arachoſiorũ &c. b ℭ Sed ſi Indicis, aut urbibus, aut nationibus.) Gentes, & urbes Indiæ (inquit c. 17. ſexti Plynius) innumerabiles, ſi quis omnes pſeq uelit &c. Omnino aũt (ut ait Megaſtenes) Indicæ gentes centũ ac duę & uiginti ſũt. Sed mirum unde didicerit Megaſtenes hunc eſse certũ, ac definitum numerũ, cum nec ipſe magnã Indiæ partẽ peragrauerit, nec ſit Indis comertium inter ſe omnibus. c ℭ Repromiſsæ concinnitatis modum.) Dixerat in Proemio. Liber eſt ad compendium præparatus, quantumque ratio paſsa eſt, ita moderate repreſsus, ut nec in eo prodiga ſit copia, nec damnoſa concinnitas. d ℭ Aracoſiam Aracotæ flumini impoſitam.) Solini tum ſcripta, tum impreſsa exemplaria plerumq; habent. Erimãto flumini impoſitã. Sunt qui Hermando, uel Rimando legendũ putent. Sed ex aſcriptis uerbis Plynij, Arachotę legendũ potius. Hunc locum Hermolao Barbaro lector debes. e ℭ Ichthyophagi.) Latine piſciuori dici poſsunt, ἀπὸ τοῦ ἰχθύοσ, piſce, καὶ φάγου, uorace Pegadẽ Oritarũ regionem eſse dicunt, apud quã petras æneas, ęneamq; arenam, æris inſuper fruſta deferre flumina aſserunt. Nõ longe ijs locis Ichthyophagos eſse, qui urbem incolunt nomine Stoiurã, ubi ex magnorũ piſcium mẽbranis ueſtis intexunt. Ibiq; pecudes eſse etiã piſciuoras, qđ ea comedãt, quæ minime naturæ ſuæ conueniant. Aiunt enim paſtores piſcibus illas alere conſueuiſse, ſicut in Caria ficubus eaſdem paſcunt. De Ichthyophagis Herodotus in tertio. Diodorus Siculus in quarto. Strabo in ſecundo. Philoſtratus uitæ Apollonij libro tertio. Plynius capite. 23. & uiceſimooctauo, & uiceſimonono libri ſexti. Martianus in ſexto. f ℭ Vltra hos.) Ex Plynio capite uiceſimotertio libri ſexti. g ℭ Solis inſula.) Plynius. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut uiginti dierũ ſpatio prænauigauerint inſulam, quæ Solis appellatur, & eadẽ cubile Nympharũ rubens, in qua nullũ non animal abſumitur incertis cauſis. Quod Plynius ait, incertis cauſis. Martianus dicit ui feruoris ca. 39. lib. ſexti. Dum Ichthyophagorũ Nearchus oras præteruehereť, cognouit inſulã quandã in eo mari eſse centum ferme ſtadijs a littore diſtantem. Hanc incultã, ſacramq; Soli indigenæ aiebant, Noſalam nomine, nec a quoquã adiri. Quam ſi quis imprudens adierit, non amplius apparere. Ex octauo Arriani uolumine. a ℭ Ab Hytani flumine.) Sic enim legendũ eſt ex Plynio, & Martiano. Solini plerũq; exemplaria non ab Hytani, ſed ab Azanio corrupte habent, cũ Azanius ex Plynio, & Solino infra nõ fluentis, ſed maris nomen ſit. Flumen Carmaniæ Hytanis (inquit Plynius) portuoſum, & auro ferule. Ab eo primũ Septẽtriones apparuiſse ad-

notauere. Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquã. Achęmenide usq; illo tenuisse. Inde promontorium Carmaniæ est. Ex quo inaduerso ora ad gentem Arabiæ Macas traiectus distat quinquaginta milia passuũ. Insulæ tres quarum organa tantum habitatur. A Cosa a continenti. xxv. milia passuum insulę quatuor intimo in sinu ante Persida. Circa has Hydri marini uicenum cubitorum adnantes terruere classem. Eadẽ cum Solino Capella refert.

a cessa. Quippe quæ nullum non animal illatum necet. Ex India reuertentes ab Hytani[a] Carmanię flumine Septemtriones primũ uident. Achęmenidis[b] in hac plaga sedes fuerunt. Inter[c] Car-
b maniæ promontorium, & Arabiam quinquaginta milia passuum interiacent. Deinde tres insulæ, circa quas Hydri marini egrediuntur, uicenum cubitorum longitudine. DIcendum[d] hoc loco,
c quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur usque Indiam. Nilo uehente Copton usq; Etesijs flatibus cursus est. Deinde terrestre iter Hydreum tenus. Post transactis aliquot mansionibus Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris portus est. Inde Ocelis[e] Arabiæ portus tangitur.

b ℭ Achęmenidis sedes.) Achęmenes primus Persarum, seu Parthorũ rex, qui quondam totũ orbem tenuit. Ab eo secuti Persarum reges omnes Achæmenes dicti sunt. Persæ quoq; Achæmenij. Author Porphyrio tertio Carminum Horatij. Fuit & Achæmenidarum familia authore Herodoto libro quinto. Placidus octauo Thebaidos scribit Achæmenen Parthoꝝ, seu Medorum ciuitatem fuisse. c ℭ Inter Carmanię promontoriũ.) Carmania, ut Stephanus, & Strabo tradunt, χώραν τῆς ἰνδικῆς, i. Indiæ regionẽ. Ptolemęus capitibus sexto, & nono libri sexti tradit duplicem esse Carmaniã. Desertam unã, cultam alterã. Pomponius Mela lib. 3. scribit Carmanos sine ueste, sine fruge, sine pecore, ac sine sedibus esse. Eos se pisciũ cutibus uelare, eorũq; carnibus uesci, esseq; eã gentem præter capita toto hirtã corpore. De Carmania p̃ter alios lege Marcellinũ li. historiarũ. 23. Idẽ Stephanus refert καρμανίομ esse insulã ἀπὸ τῶν καρμάνων.

d ℭ Dicẽdũ hoc loco quatenus ad Alexãdria.) Quoniã iter ex Aegypto in Indiã cõcise nimis hac parte Solinus refert/ libuit, ut locus totus fieret dilucidior, uerba Ply. ex ca. 23. li. sexti, ut iacẽt/ subscribere. Nec pigebit (inqt) totũ cursum ab Aegypto exponere, nũc primũ certa notitia patescẽte. Digna res nullo ãno minus sextertijs qngentis milibus impẽ nostri exhauriẽte India, & merces remittẽte, q̃ apud nos centuplicato ueneant. Mille millibus pass. ab Alexandria abest oppidũ Heliopolis. Inde nauigant Nilo Coptũ. ccciij. milia pass. qui cursus Etesijs flantibꝰ peragitur. xv. diebus. A Copto Camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis. Prima appellatur Hydreum. xxxij. Secunda in mõte diei itinere. Tertia in altero hydreumate a Copto. xcv. Deinde in mõte. Mox ad Hydreum Apollinis a Copto clxxxiiij. milia passus. Rursus in mõte mox ad nouum Hydreum a Copto. ccxxxiij. passus. Est & aliud Hydreum uetus, Troglodyticum nominatur, ubi præsidium excubat diuerticulo duum milium. Distat a nouo Hydreumate quatuor milia pass. Inde Berenice oppidũ, ubi portus Rubri maris a Copto cclviij. passus. Sed quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus, & statim die absumũtur totum a Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æstate media ante canis ortum, aut ab exortu protinus. Veniuntq; circiter. xxx. die Ocelin Arabiæ, aut Canan thuriferæ regionis. Est & tertius portus, qui uocatur Muza, quẽ Indica nauigatio non petit, nec nisi thuris odorumq; Arabicoꝝ mercatores. Intus oppida regia eius; unũ appellatur Saphar, aliudq; Sabę. Indos aũt petentibus utilissimũ est ab Oceli egredi. Inde uento Hipalo nauigant diebus. xl. ad primũ emporium Indiæ. Muzirum nõ expetendũ propter uicinos Pyratas, qui obtinent locũ nomine Hydras, neq; est abundans mercibus. Præterea longe a terra abest nauium statio, lintribusq; efferuntur onera quæ geruntur. Regnabat ibi cum proderem hæc/ Celebothras. Alius utilior portus gentis Necanidon, qui uocatur Becare. Ibi regnat Paridion, longe ab Emporio mediterraneo distante oppido, quod uocãt Modusa. Regio autem ex qua piper Monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocant Cottonara, quæ omnia gentium, portuumue, aut oppidoꝝ nomina apud neminem priorum inueniuntur. Quo apparet mutari locorum status. Ex India renauigant Mense Aegyptio Tybi incipiente nostro Decembri, aut utique Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra Idus Ianuarias nostras. Ita euenit, ut eodẽ anno remeent. Nauigãt autẽ ex India uento Vulturno, & cũ intrauere Rubrũ mare Africo, uel Austro. e ℭ Ocelis.) Exẽplaria ferme omnia Ocelia habent, sed Ocelis (ut retulimus) legitur apud Ply.
a ℭ Monoxylis lintribus.) Græci μονόξυλα nauigia ex uno solo ligno compacta uocitant ἀπὸ τοῦ

Proximum Indiæ emporiū excipit Muzirū in- a
famе piraticis latronibus. Deinde per diuersos
portus Cottonaræ succeditur, ad quā Monoxy-
lis lintribus [a] Piper cōuehunt. Petentes Indiā ante
exortū Canis, aut ꝓtinꝰ post exortū nauigia me- b
dia æstate soluūt. Reuertētes renauigāt Decēbri
mēse. Secūdus ex India uētus est Vulturnus. At
cū uentū est in Rubrū mare aut Africus, aut Au-
ster uehunt. Spatium Indiæ [b] decies septies cen- c
tena & quinquaginta milia passuum proditur.
At Carmaniç centum milia, cuius pars non caret
uitibus. Præterea habet genus hominū, qui non
alia, q̄ testudinis carne uiuunt, hirsuti [c] omnia fa- d
cie tenus, quę sola leuis. Iidem corijs piscium ue-
stiuntur Chelonophagi [d] cognominantur.

DE SINV PERSICO, ATQVE Arabico. Deq; Azanio mari. CAP. LXVIII.

IRrumpit hæc littora [e] Rubrū [f] mare, idq; e
in duos sinus scindit. Quorum qui ab ori
ente est, Persicus appellatur, qnandoqui-
dem orā illā habitauere Persidis populi, [g] uicies

μόνου solo, uel uno, καὶ ξύλου ligno. b ℭ Spatium Indiæ.) De Indiæ spatio, & mensura uarias sententias refert Plynius ca. 17. lib. sexti. Mela Pom. lib. 3. dicit Indiā tantum spatiū littoris occupare, quātū per sexaginta dies, noctesq; uelificantibus cursus est. Incertū apud Melam, an apud Plyniū sit Indiæ lōgitudinis numerus deprauatus. Complures (inquit Plynius) totam Indiæ longitudinem quadraginta dierum, nocti umq; uelifico nauium cursu determinauere, cum sexaginta dicat Mela Pomponius. Sed nec multum non omnino conuenire scriptores, qđ ea regio longissime abest, & a non multis ex nostris uisa, & siqui uiderunt non nisi partem uiderūt. Pleraq; autem narrāt ex auditu. De Indis (inquit Procopius de bello Persico lib. primo) qđ fabulosa multa dicantur, qsq; suo modo loquatur. Huc accedit, qđ in mensuris eorꝫ etiā locorꝫ, in quibus degunt, sępiꝰ discrepāt authores. c ℭ Hirsuti omnia.) Plynius c. 24. sexti. A flumine Arbi ꝓmontorium ipsum inhabitant, pręter capita toto corpore hirti, corijsq; piscium uestiti. Plura Mela Pom. lib. 3. d ℭ Chelonophagi.) Testudiniuori, si uerbū uerbo reddas, latine dici possunt. Grçci enim χελώνην testudinē, φάγον uoracem dicunt. Ply. ca. 24. lib. sexti. In Carmaniæ angulo sunt Chelonophagi Testudinū superficie casas tegentes, carne uescētes &c. De ijs populis plura Diod. Siculus li. 4. Est & Chelonitis isula sic dicta, uel quod Testudinibus abundet, uel qđ eius incolæ Testudinibus uiuant. Ply. ca. 28. lib. sexti. Sunt & apud nos homines, q q̊rundā morborꝫ curandorꝫ causa, Testudinū carne uescuntur interdum. e

IRRVMPIT hęc littora mare Rubrum.) De utroq; horꝫ sinuum Plynius ca. 24. lib. sexti. Sed in duos (inquit) diuiditur sinus. Is qui ab oriente est, Persicus appellatur. xxv. Milia passu. circuitu, ut Eratosthenes tradit. Ex aduerso est Arabia, cuius. xij. Milia pass. est longitudo. Rursus altero ambitur sinu Arabico nominato, oceanum, qui influit Azanium appellant &c. Similia scribit Pomponius lib. 3. Qui picturis delectantur, adeāt sextam Asiæ tabulā Claudij Ptolemęi. Perses Medeæ filius fuit, authore Stephano, a quo & Persia, & Persæ cognominati sunt. Nec me fugit Herodotū scribere lib. septimo, Persen Iouis, & Andromedes fuisse filium, qui Persiæ, & Persis ipsis nomen dederit. Prius enim Persæ tum Cephenes, tum Artei dicebantur a Græcis. f ℭ Rubrum mare.) De mari Rubro ca. 46. supra abunde diximus. g ℭ Vicies & sexagies centena milia passuū.) Quid de sinus Persici mensura tradat Plynius, in hoc capite retulimus a principio. Pomponius. Persicus, qua mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande ostium quasi ceruice complectitur. Deinde terris in omnē partē uaste, & ęqua portione cędentibus magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formā capitis hnmani. h ℭ Alter Arabicus uocatur.) Idem Pōponiꝰ lib. 3. eleganter Arabicū sinū exprimit. Arabici (inquit) & os arctius, & latitudo minor est, maior altquanto recessus, & multo magis longa latera. Init penitus, introrsumq; dū Aegyptū pene, & montem Arabiæ Casium attingit, quodam fastigio minus, ac minus latus, & quo magis penetrat, angustior. Dio. Siculus lib. 4. Arabici sinus ostia (inquit) patent ad oceanū, qui meridiē respicit, pluriū stadiorum

longitudine, quæ Arabiæ, Troglodytarumq; finibus terminat &c. Lege Plyniũ eo, quod modo citauimus capite. Itẽ Procopiũ primo de bello Persico uolumine. Scribit Arrianus gestorum Alexandri lib. 7. quosdam existimare, magnitudinẽ oræ Arabicę haud minorem esse, q̃ Indiæ. a ¶ Carmaniæ Persis annectitur.) Ptolemęus c. 6. & 16. li. sexti duplicẽ Carmaniã esse dicit. Carmania, ut li. 15. Stra. refert, ab Indi fluminis ostio ultima est. At primũ quidẽ eius promontoriũ ad Austrũ in mare magnũ expositum est. Cum uero Persici sinus fecerit, ad promontoriũ felicis Arabiæ, quo in conspectu est sinũ uersus, inflectitur/ quousq; Persicæ coniungatur, multũq; in mediterraneã inter Gedrosiam, Parthiamq; porrigitur. Onesicritus scribit flumẽ esse in Carmania, quod auri strigilem ferat. Item argẽti fossilis, & æris, & rubricę miniĳ uenam, & montes duos, alterum Arsenici, alterũ Salis. b ¶ Ab insula Aprodisia.) Grẹci ἀφροδίτην Venerẽ dicũt. ἀφροδίσιον Venereũ. Nomen datũ insulæ, qđ in ea Venus religiosissime coleretur. Alio nomine hæc insula κολιάσ dicitur, quo nomine etiam Venerea significatur, de qua Auienus. Altaq; Coliados &c. c ¶ Variarũ opũ diues.) Multæ sunt Persidis regiones. Ea quę campestris, omnium ferax, & opima pecorum, nutrix, fluminibus, & lacub⁹ plena. De Persicis diuitĳs Auienus Dionysĳ interpres.

a & sexagies centena milia passuũ circuitu patens. Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur.[h] Oceanum uero qui ibi influit, Azanium
a nominarunt. Carmaniæ Persis annectitur,[a] quæ
b incipit ab insula Aphrodisia[b] uariarũ opum diues,[c] translata quondã in Parthicũ nomen, littore, quo occasui obiacet porrecta[d] in milia passu-
d um quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum
c Susa,[e] in quo templũ Susiæ Dianæ.[f] A Susis Babytace[g] oppidum. cxxxv. milibus passuũ distat, in quo mortales uniuersi odio auri coemũt hoc genus metalli, & abĳciunt in terrarũ profunda,
d ne polluti usu eius auaritia corrumpant æquitatem. Hinc inconstantissimus[h] est terrarũ mod⁹, nec ĩmerito cũ aliæ circa Persida natiões Schœnis,[i] alię Parasangis, alię incõperta disciplina/terras metiantur, & incertam fidem faciat mensuræ ratio discors.

Vita opulens genti, Gazas quoq; terra ministrat,
Omnibus & largum populis producitur ęuum,
Diues in ĳs mos est iam longi tempore sęcli,
Ex quo meonĳ bello triuere cruento.
Illidunt auro uestes, & cuncta teguntur
Auro membra uiris, auro uestigia condunt,
Tantus Persarum dissoluit pectora luxus.

Persarum montes, ut in Sticho inquit Plautus, esse aurei perhibentur. Hinc prouerbiũ natũ. Persidis Gaza. Pro ingentibus opibus, & diuitĳs. Vtunt eo Statius primo Syluarũ, & Iuue. Satyra. 14. d ¶ Porrecta in milia passuũ D. L.) Sic enim ex Plynio cap. 25. sexti legendũ est, cũ Solini exẽplaria passim habeant, in milia passuũ quinquaginta. Inde (inquit) Persidis initiũ ad flumen Aroatim, quo diuiditur ab Elimaide. Ipsa Persis aduersus occasum sita obtinet littora. D. L. milia pass. in luxũ diues, in Parthorum iampridẽ translata nomẽ. e ¶ Oppidũ Susa.) Hanc urbẽ authore Plynio ca. 27. li. sexti. Darius Histapis filius cõdidit. Strabo aũt, & Stephan⁹ scribunt eã conditã a Tithono Memnonis patre. Vnde urbs ipsa authore Herodoto lib. 5. Memnonia dicta est, & arx eius Memnoniũ/ut idẽ Strabo refert uolumine. 15. Eius urbis ambitus centũ & 20. stadiorum figura oblonga. In ea urbe, ut Ply. & Marcellinus tradũt, uetus fuit Persarũ regio. Dicta autẽ Susa, ut Stephanus inquit, ἀπὸ τῶν κρίνων, hoc est, a lilĳs, quorum est in ĳs locis ingẽs copia. Incolæ enim regionis eius Susa lilia nuncupant. f ¶ Susiæ Dianę.) Ply. ca. 27. li. 6. Amnis Euleus per Mesobatenen lapſ⁹ circuit arcẽ Susorũ, ac Dianę templũ augustissimũ. Meminit etiã Martianus in. 6. g ¶ A Susis Babytace oppidũ. cxxxv. mil. pass.) Tigridis alueo oppidũ est Babytace. Abest a Susis. cxxxv. mil. passuũ. Ibi mortaliũ soli aurũ in odio cõtrahunt. Id defodiunt, ne q̃ cui sit in usu. Solini exẽplaria fere omnia habent, tũ Carbyle, tũ Barbyte. Corrigendus Martiani codex in fine sexti, ubi sic legit̃. Oppidũ ibi (inqt) nobile Susa. In quo templũ Dianæ Susæ iuxta Carbile, siue Barbytace in. cxxx. milibus. In q̃ sunt homines, q aurũ in ꝓfunda defodiunt ne cui sit in usu. Legendũ enim est Dianę Susiæ iuxta Barbytacen cxxxv &c. h ¶ Hinc incõstantissimus est terrarũ modus.) Ex Ply. hęc cap. 26. lib. 6. Euphrate (inquit) nauigari Babylonẽ, & Persico mari. ccccxxĳ. mil. pass. tradũt Nearchus, & Onesicritus. Qui uero postea scripsere a Seleucia. ccccxc. mil. Iuba a Babylone Characẽ. clxxv. D. fluere, aliqui ultra Babylonem continuo alueo priusq; distrahit̃ in irrigua. lxxxvĳ. mil. Vniuerso autẽ cursu. xi. mil. pass. Inconstantiã

mensuræ diuersitas authorū facit, cum Persæ quoq; Schœnos, & Parasangas, alia mensura determinent. i ℭ Schœnis.) σχοῖνος inter significata alia/mensuræ genus est, apud Græcos, quo terrā metiuntur. Plurimū tamen in eius mensuræ quantitate sunt authores diuersi. Herodotus in Euterpe scribit Schœnum mensurā .lx. terræ stadia cōtinere. Eius uerba sunt. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριάκοντα στάδια. ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος μέτρον ἐὼν αἰγύπτιον ἑξήκοντα στάδια. Parasanges (inquit) constant tricenis, Schœni sexagenis stadijs. Mos enim fuit apud Aegyptios, qui modicum terræ possiderent illam passibus metirentur. Qui minus inopes terræ erant, stadijs eam metiebantur. Qui multum terrarum habebant Parasangis. Qui uero plurimum eam sane Schœnis. Plynius ca. 14. duodecimi naturalis historiæ Eratosthenis ratione dicit Schœnum patere stadia .xl. hoc est, passus quinq; milia. Alij sunt (inquit) qui uiginti duo stadia singulis Schœnis dedere. Mendum esse uidetur apud eum authorem capi. 10. libri quinti. Quo loco sic passim scriptū est. Alij Schœnos in latitudinē patere .xl. faciunt, Schœnumq; stadia triginta. Quid si sic legas? Alij Schœnos .xl. in latitudinem patere .xl. faciunt Schœnum, Parasangamq; stadia .xxx. Sunt qui ubiq; apud Plynium pro .xl. .lx. reponant, caracterum tantum immutatione.

DE PARTHIA, ET CYRI SEpulchro, CAP. LXIX.

PArthia[a] quanta omnis est a meridie Rubrum mare, a Septētrione Hyrcanum salum claudit. Regna in ea [b] duodeuiginti discecātur in duas partes. Vndecim quæ dicuntur superiora, incipiunt ab Armenico limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocitant) habent ab ortu Arios, Arianosq;. Carmaniā a medio die. Medos ab occidui solis plaga. A septētrione Hyrcanos. IPsa autem [c] Media ab occasu transuersa utraq; Parthiæ regna amplectitur. A septemtrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie

a PARTHIA quanta omnis est.) Parthi (inquit ex Trogo li. q̄dragesimoprimo Iustinus) penes quos uelut diuisione orbis cum Romanis facta, nunc orientis imperium est/Scytharum exules fuerūt. Hoc etiam ipsorū uocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorū, & Medorū temporibus inter orientales populos obscurissimi fuere. Postea quoq; cum imperiū orientis a Medis ad Persas translatum est, ueluti uulgus sine nomine præda uictorum fuere. Postremo Macedonibus triumphato oriente seruierunt, ut cuius mirū uideatur, ad tantam eos felicitatem per uirtutem prouectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperium ueluti seruile uulgus fuerunt &c. Parthiæ situm describit Ptolemæus ca. 5. sexti quinta tabularū Asiæ. Parthia nō multa est, quapropter Parthi cum Hyrcanis Persice uiuebant, etiam multo post tempore, q̄ Macedones imperarent. Ad paruitatem accedit, qđ nemorosa est, montana, atq; inops. Qua propter eā reges cursu præteribant, cum regione minimā quidē exercitus partem alere posset. Nunc uero aucta est. Nā Camessena, atq; Chorina, & tota fere regio usq; ad Caspias portas, & Aragos, & Tapyros, quæ prius Medorū erāt/Parthorū sunt. Ex Strabone lib. Geographiæ undecimo. b ℭ Regna in ea duodeuiginti.) Plynius cap. 25. lib. sexti. Parthorū de imperio nunc paucis. Regna Parthorū duodeuiginti sunt omnia. Ita enim diuidunt prouincias circa duo (ut diximus) maria, Rubrū a Meridie, Hyrcanum a septētrione. Ex ijs undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armeniæ, Caspijsq; littoribus pertinent ad Scythas, cū quibus ex æquo uiuunt. Reliqua septem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, semp fuit Parthia in radicibus montium sæpius dictorū, qui omnes eas gentes prætexerunt. Habet ab ortu Arios. A meridie Carmaniā, & Arianos, Ab occasu Hispratitas, Medos. A Septētrione Hyrcanos undiq; desertis cincta. c ℭ Ipsa autem Media.) Media ab occasu transuersa oblique Parthiæ occurrēs utraq; regna includit. Habet ipsa ab ortu Caspios, & Parthos. A meridie Sitacenen, & Susianē, & Persida. Ab occasu Adiabenen. A septemtrione Armeniā. Ex Plynio ca. 26. sexti. Media est in partes duas diuisa, quarum alteram maiorem uocant, cuius Metropolis sunt Ecbatana magna ciuitas, & Medici imperij caput, qua quondam etiam Parthi regia utuntur. Nam reges ibi æstatē agunt. Frigida enim est Media. Hyemē uero Seleuciæ, quæ secus Tigrim est prope Babylonē. Altera pars est Media Atropatia ab Atropate duce nominata. Ex Strabone .xi. Geographiæ libro. Dicta autem Media a Medo Aegæi, & Medeæ filio, qui post patris obitū regno succedēs, & rex fuit egregius, & populos denominauit

a Persidem. Deinde tractus hic procedit usq; ad castellum, quod Magi obtinent Passargada[a] nomine. Hic Cyri sepulchrum.

b DE BABYLONE. DE ATLANtico oceano. De Gorgonũ, ac Fortunatis insulis. CA.LXX.

c CHaldeæ gentis caput[b] Babylon est, a Semiramide[c] condita tam nobilis, ut propter eam & Assyrij, & Mesopotamij in

Medos. Sunt qui Medum non Aegei, sed cuiusdam Pheniceæ filium fuisse autument. Lege Diodorũ Siculum libro quinto. Eadem undecimo Geographiæ libro Strabo refert. Mediæ situm appingit Ptolemæus cap.2. sexti Asiæ tabularum quinta. Medi fędera ineunt feriendo brachia, qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem deligendo. Id Herodotus in Clio antea annotauit. A Medis diligenter seruatum, ut uxores plurimas quisq; duceret. Rursus eius regionis fęminis maritos plures duxisse summa laus. At uero maritorum paucitas deforme habitũ, ac non minimũ infelicitatis genus. Miserrimũ si quinarium numerum non fuerint supergressę. Ex Strabone hæc.xi. suæ Geographiæ libro. Misera omnino eius gẽtis sors, quę exiguæ uoluptatis causa, tot sese uinculis alligari nõ horreat. a

¶ Passargada.) Omnia fere Solini exemplaria habent Satarchida, uel Phylasarchyda. In quibusdam Sartachida reperitur. Nos autem ex cap.26. sexti Plynij Passargada reposuim⁹. Inde (inquit) ad orientem magi obtinent Passargada castellũ, in quo Cyri sepulchrum est. In Plynianis codicibus passim scriptum est, Passagarda, pro Passargada i. πασσαργάδα ex Stephano, & Strabone. Scribit Strabo lib.15. iccirco Cyrum regem Passargadas in honore habuisse, qđ ibi Astyagem Medum ultimo prælio superarit. Quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Fuisse autem in eo sepulchro Persicis literis, ut in fine sexti gestorũ Alexandri Arrianus, & idem Strabo ex Aristobuli sententia tradunt, huiusmodi Epitaphiũ. O MORTALIS/ CYRVS EGO SVM CAMBYSAE FILIVS, qui Persarũ regnum cõstitui, Asięq; imperaui. Itaq; ne mihi ob hoc monumentum inuideas/ rogo. Onesicritus ait/ turrim decem tabulatis excelsam fuisse, & in superiori tabulato Cyrum iacere, cum Græco Epigrammate Persicis etiã literis insculpto.

Cyrus ego rex olim regum conditus hic sum.

Cyri sepulchrum Magnus Alexander aperiri iussit, in quo erat conditum eius corpus, cui dare uolebat Inferias. Auro, argentoq; repletum esse crediderat. Quippe ita fama Persæ uulgauerant. Sed pręter Clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos, & Acinacem/ nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita amiculo, cui assueuerat ipse solium, in q̊ corpus iacebat/ uelauit. Miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud preciosius sepulchrum esse quasi fuisset e plebe. Ex Curtio libro nono. b

CHALDAEAE gentis caput Babylon est.) Vrbem, quæ a Græcis, & Latinis Babylon dicitur, Hębręi Babel nuncupant. Nomen ex eo sumptum, qđ in eo loco linguarum fuerit facta confusio. Babel enim Hebręi confusionẽ dicunt. Erat Babylon ciuitas regni Nemrod, in qua eorum, qui ędificauerunt turrim, diuisæ sunt linguę, quorũ principem Iosephus fuisse Nembrod affirmat. Testemq; eius historiæ Sibyllam Græcam exhibens. Locus (inquit) in quo turrim ædificarunt nunc appellatur Babylon, propter confusionẽ sermonis eorum, qui altissimã turrim omni studio fabricabantur. Siquidẽ (inquit) Hebręi confusionem Babel uocant. De hac turre, & diuersitate linguarum scribit & Sibylla in hunc modum. Cum omes mortales una lingua uterentur, quidã ex ijs altissimã turrim ędificauerũt, cœlum per eam cupientes scandere, dij uero turbines mittentes euertere turrim, & propriã, atq; diuersam unicuiq; tribuit linguam. Vnde urbem quoq; contigit appellari Babylonẽ. Hæc ex ca.xi. Geneseos, Iosepho ca.9. primi Antiquitatum, Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Augustinus ca.3. & 4. sexti decimi de Ciuitate dei. Eusebius cap.4. noni Præparationis. Plures ad idem aduocat authores. c

¶ A Semiramide condita.) De prima Babylonis origine gentiles historici ab ecclesiasticis plurimum discrepant. Cõmunis eorum sententia est fuisse Babylonẽ a Semiramide primũ constructam. Diodo. Siculus lib.3. Iustinus lib. primo. Strabo lib.16. Item cæteri. Ouidius quarto Metamorphoseos.

Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Has contrarias opiniones concordat Berosus lib. quinto. Belus (inquit) secundus Assyriorũ rex fundamenta designata Babyloniæ oppidi magis, q̃ urbis erexit. Post Semiramis hanc urbem maximã ex oppido fecit, ut magis dici possit illã ędificasse, q̃ ampliasse. Idem scribit Archilocus de temporibus, & Augustinus ca.2. decimioctaui Ciuitatis dei. Alexander Polyhistor Eupolemon ait dicere Babylonem urbem ab ijs conditã primum fuisse, qui a dilu-

Babyloniæ nomen transierint. Vrbs est. LX. milia passuum [a] circuitu patens, muris circumdata, quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra q̄ mensura nostra est altioribus. Amne interluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, [b] quē inuentorem cœlestis disciplinæ [c] tradidit etiam

uio euaserunt. Quos omnes (inquit) Gigantes fuisse constat dispersos per uniuersam terrā postq̄ turris, quā ædificabant diuinitus concussa/ decidit. Ex Euseb. nono Præparationis euangelicę uolumine. Quæ de Babylone hoc loco Solinus refert, habentur omnia ex cap. 26. sexti naturalis historiæ Caij Plynij. Babylon (inquit) Chaldęarum gentium caput diu summā claritatem obtinuit in toto orbe. Propter quā reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæq; Babylonia appellata est. SEmiramidē Dercetis deæ, & formosi cuiusdam adolescentis cōcubitu progenitam ferūt. Quāobrem pudore affectam matrem mox natā filiā, in loco quodam aspero exposuisse. Ibi diuino (ut credit̄) nutu puellam a columbis rapto a proximis pastoribus primū coagulato lacte, demum confecto caseo nutritam. Eam a pastoribus repertam Summæ cuidā pastoꝝ presidi dono datā. Hic præses liberis carens puellæ ueluti ex se genitæ/ curam gessit, exq; euentu Semiramidē uocitans, qđ Syroꝝ lingua Semiramides columbæ dicantur. At cum Semiramis mira pulchritudine adoleuisset. Memnoni Syriæ præfecto despōsata est. Demum Ninus Assyrioꝝ rex in Bactrianos bellum gerens puellæ ortū, pulchritudinē, uirtutemq; demiratus uxorē duxit. Ex qua Ninū filium sustulit. At cum Ninus maritus non diu post uita excessisset, coniugi Semiramidi Assyrioꝝ regnū reliquit, qđ cōmunē filium ob adolescentiam nondum tanto regno pręesse posse consideret. Semiramis igitur se pro uxore Nini filium simulans, pro fęmina puerū. Erat enim tam matri, q̄ filio tū statura, tū uocis gracilitas, tum demū reliqua lineamētoꝝ qualitas omnino assimilis, annos duos & quadraginta aucto a se plurimū regno præfuit. Hęc, ut Berosus author est, antecessit militia, triumphis, diuitijs, uictorijs, & imperio, mortales omnes. Scribit Ethesias fuisse in Semiramidis exercitu cū ea contra Indos bellum gereret, militū numerū ter decies centena miliū, equitū milia quingenta. Currus ad milia centū. Fuisse præterea totidem numero homines supra Camelos cum gladijs cubitoꝝ quatuor. Ad postremū (nā, ut inquit Flaccus, Nihil est ab omni parte beatum) quom concubitū filij petijsset, ab eodē dicitur interfecta, cum uixisset annos duos, & sexaginta fœminarū omniū felicissima. Fuisse Semiramidis morē aiunt, ut eos ad concubitū eligeret, qui forma, & decore cunctis præstarent. Verū peracta re, omnes, ne eius incontinentiæ notaretur/ uita priuabat. a ℂ Sexaginta milia passuū.) Cum Solino in Babylonici ambitus magnitudine concordant Plynius, & Herodotus, cuius in Clio hęc uerba sunt. Vrbs Babylon in ingenti planicie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenū uicenū stadiorum. In summa quadringentorū, & octoginta, in circuitu quatuor laterū urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo. Strabo li. 16. mulco aliter. Babylon (inquit) in campo iacet, muri ambitū habet. ccclxxxv. stadioꝝ. Eius crassitudinē pedum. xxxij. Altitudinē inter turres cubitoꝝ quinquagenū. Turriū ipsarum sexagenū. Viā super mœnibus tam latā, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint. Vnde & hoc ex septē spectaculis orbis unū dicitur. Diod. Siculus lib. 3. ait Babylonis męnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complecti, frequētibus turrib⁹, ac magnis. Fuisseq; tantā operū magnificētiā, ut in muri latitudine sex equoꝝ currus una prodire possent. Altitudinē incredibilē audientibus Ethesias Gnidius fuisse ait. Clitarch⁹, & qui cū Alexandro in Asiam profecti sunt, pedū trecentoꝝ sexaginta quinq; eā altitudinē esse scripserunt. Sunt qui tradant, quolibet anni die stadiū muri absolutū, ut tot sit stadioꝝ circuitus, quot dies annū conficiunt. Hanc authoꝝ diuersitatē natā aiunt, qđ non eadē sit passim stadioꝝ quantitas. Q. Curtius lib. 5. nisi sit codex deprauatus, scribit totius operis ambitū. ccclviij. stadia complecti. b ℂ Beli Iouis templū.) De hoc Beli Iouis tēplo Plynius ca. 26. libri sexti. Auienus Dionysij interpres.

Qua sunt flabra noti Babylon subducitur arce
Procera in nubes, hanc prisca Semiramis urbem
Vallauit muris, quos non absumere flammæ,
Non aries penetrare queat, stat maxima Beli
Aula, quoq; argento, domus Indo dente nitescit,
Aurum tecta operit, sola late contegit aurū.

Fuisse in urbe Babylone Beli Iouis puluinar, ad qđ confugientes tuti erant, Herodotus retulit lib. tertio. c ℂ Inuentoꝝ cœlestis disciplinæ.) Plynius ca. 26. sexti. Durat adhuc (inquit) in Babylone Iouis Beli templū. Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite autē. 56. libri septimi Astrologiā dicit reperisse Atlante Libyæ filiū. Vt alij Aegyptios, ut alij Assyrios. Sunt qui Syderalis scientiæ inuentionem Phœnicibus tribuant. Interpres Dionysij de Phœnicibus loquens.

loquens.Et primi stellis numeros,nomenq; dedere.Clemens,ut cap.secundo decimi Præparationis refert Eusebius,scribit Astrologiā primū Chaldęos,Aegyptios deinde ędidisse.Alexāder, cui Polyhistor cognomē fuit,in eo opere,quod Iudaicā historiā inscripsit,Polemi authoritate/scribit Habraam, qui decima post diluuiū generatione in Camerine Babyloniæ urbe natus est,quiq; sapiētia omnibus excelluit,apud Chaldæos Astrologiā reperisse.Idem Eusebius cap.4.noni Præparationis libri. Sunt, qui eam inuentionē Mercurio Aegyptio tribuant.Hinc a Manilio primo Astronomicon dictum est.

a ipsa religio,quæ deū credit.In æmulationē urbis huius Ctesiphontę Parthi [a] condiderunt. Tēpus est ad oceani oras [b] reuerti represso in Aethiopiam stylo.Namq; ut Atlanticos æstus accipere ab
b occidente , & Hispania dudum dixeramus, [c] ab his quoque partibus mundi , unde primum Atlantici nomen induat exprimi par est. Pelagus Azanium usque ad Aethiopū littora promouet.

Tu priceps,authorq; sacri Cyllenie tanti,
Per te iam cęlum terris,iam sydera nota.

Idem scribunt primo & secundo uoluminibus Diodorus Siculus, & Strabo lib.ultimo. Nō desunt, qui id mun⁹ Aeyptijs sacerdotibus ascribendum censent.

Hi tantum mouere decus, primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata.
Singula nam proprio signarunt tempora casu,
Longa per assiduas complexi sęcula curas,
Nascendi quæ cuiq; dies, quæ uita fuisset.
In quas fortunæ leges,quæq; hora ualeret.
Quantaq; q̄ parui facerent discrimina motus.

Berosus lib.tertio Noam dicit docuisse homines astrorum cursus,annumq; distinxisse ad cursum solis,& duodecim menses ad motū lunæ. Qua scientia prædicebat illis,initio quid in anno,& cardinibus eius futurū contingeret.Non diuersa ab ijs refert Iosephus ca.8.primi Antiquitatū lib.Idē Iosephus ca.4.primi Antiquitatū Iudęorū scribit Seth Adę filium q̄ plures egregios genuisse filios.Hos patris uirtutes imitatos,inter alia cęlestium rerū disciplinā primitus inuenisse.Res uetusta nimis hanc authorū diuersitatē peperit. Vel, qđ placet magis. Cęlestiū rerum disciplina ante uniuersale diluuiū reperta,ab ijs,quos retulimus authoribus/uarijs tēporibus exculta,perfectaq; est.Sed an sit homini possibile ex syderū quorundā cognitione/futura prædicere, non parua apud sapientes dissensio.Asserunt Theologi simul omnes/esse dei propriū futura nosse.Esse insuper homini a futurorū inuestigatione omnino desistendum monuit,CHRISTVS dominus cū discipulis id scire petentibus sic inquit.Non est uestrum nosse tēpora,uel momenta,quæ pater posuit in sua potestate.Non sperniendū Anaximenis seruæ dictū.Cum enim is,ut consueuerat, una cū ancillula sydera inspecturus atrio domus maturius exiuisset,immemor,ut sese loci situs haberet.Dū æthera secur⁹ explorat,in subiectā foueam cecidit.Fertur ancilla ea dixisse domino. Miror(inquit) quanā ratione quæ in cœlo sunt præscire existimes,quom/quæ sunt ante pedes nequeas pręuidere.Pacunius poeta in eos,qui soleant futura pędicere.Nam siqui(inquit)quæ euentura sunt/pręuideant, ęquiperent Ioui.Non minus acutū Accianū illud.Nihil (inquit) credo auguribus,qui aures uerbis diuitāt alienas,suas ut auro locupletent domos.Non minus eleganter,q̄ docte Phauorinus Philosophus diuinatores istos argumentis quibusdā conuincere solitus est. Aut aduersa (inquit) euentura dicunt, aut prospera.Si dicunt prospera,& fallunt,miser fies frustra expectando.Si aduersa dicunt,& mentiunē, miser fies frustra timendo.Si uera respondent,eaq; sunt non prospera; iam inde ex animo miser fies, antequā e fato fias.Si felicia promittunt,eaq; euentura sunt,tum plane duo erunt incōmoda,& expectatio te spei suspensum fatigabit,& futurū gaudij fructum spes tibi iā deflorauerit. Nullo igitur pacto utendū esse istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. Retulit hæc uolumine.14.suarum noctium prius Gellius.Plura de futurorū cognitione retulimus locis alijs. a ℂ Ctesiphontē Parthi condiderunt.)Ex Plynio cap.26.libri sexti.Prope Seleuciā(inquit Strabo uolumine sextodecimo)uicus maximus est nomine Ctesiphon,in quo Parthorū reges hyemant,Seleucię parcentes ne a Scythiā, & militari natione opprimerentur.Hic uicus ciuitatis potentiā,ac magnitudinē habet, adeo ut Parthorum multitudinē,& apparatū omnē recipiat,ac uenalia, & necessaria artificia illis suppeditet. In eo Parthorum reges in hyeme propter aeris temperiem degere solent,ęstate uero in Hyrcania, & Ecbatanis agunt. b ℂ Tempus est ad oceani oras.)Exposuit oceanum nauigabilē fere totū, præter eam eius partem, quæ inter Azanium,& Atlanticū mare interiacet.Qua in parte Gorgades,& Fortunatæ insulæ sitæ sunt.Ad eas igitur exponendas reuertendum esse ait. c. ℂ Dudum dixeramus.)Capitu-

Aethiopicum ad Mosſyilicum [a] promontorium, a
unde rurſus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uni-
uerſæ partis, quam plurimi propter ſolis ardorē
peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiū, uel
inſularum cōmemoratione ad confirmandæ fi- b
dei argumentum, omne illud mare ab India uſq;
ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen
flatibus, cuius ſpiritus præter Arabiam, Aegyp-
tum, Mauritaniam euehere, quāuis queant claſ- c
ſem, dummodo ab eo promōtorio Indiæ curſus
dirigatur, qđ alij Lepten [b] acran, alij Drepanū
nominauerunt. Addidit & ſtationum loca, & ſpa
tiorum modum. Nam ab Indica prominentia ad d
Malachum inſulam affirmant eſſe quindecies cē
tena [c] milia paſſuum, a Malacho ad Sceneon du-
centa. xxv. milia. Inde ad Inſulam Sadanum cen-
tum quinquaginta milia. Sic confici ad [d] apertum e
mare decies octies centena & ſeptuagintaquinq;
milia. Idem opinioni plurimorum, qui ob ſolis
flagrantiam/maximam partis iſtius regionem fe
runt humano generi inacceſſam ſic reluctatur, f
ut mercantium ibi tranſitus [e] infeſtari ex Arabi-
cis inſulis dicatur, quas Aſcitæ habent Arabes, q-
bus e re nata datum nomen. [f] Nam bubulis utri-
bus cōtabulatas crates ſupponunt, uectatiq; hoc
ratis genere prætereuntes infeſtant ſagittis uene-
natis. Habitari etiam [g] Aethiopiæ aduſta Tro-

bus.28.&.36. a ¶ Moſſylicum promontoriū.) Sic enim legendū eſt ex Plynio ca.29. ſexti naturalis hiſtoriæ. Oppidum (inquit) Gaza, promontoriū, & portus Moſſylicus/ quo Cinnamomū deuehitur. Hucuſq; Seſoſtris exercitum duxit. Aliqui unū Aethiopiæ oppidū altera ponunt in littore Baragaza. A Moſelite promontorio Atlanticū mare incipere uult Iuba, prçter Mauritanias ſuas Gadis uſq; nauigandum Coro, cuius tota ſententia hoc in loco ſubtrahenda non eſt. A promontorio Indoꝝ, quod uocatur Lepte acra, ab alijs Drepanū, proponit recto curſu ꝑter exuſta, & Malacho inſula. xv. milia paſſuū eſſe. Inde ad locū, quē uocant Sceneos. ccxxv. mil. Inde ad inſulā Sardanum cl. mi. paſſ. Sic fieri ad apertum mare. xviij. lxxxv. mili paſſuū. Reliqui omnes propter ſolis ardorem nauigare poſſe nō putauerunt. Moſylicus promontoriū Ptolemço Moſſylos dicit. b ¶ Lepten acran.) Promōtoriū gracile ea uox ſignificat. c ¶ Quindecies cętena mil. paſſuum.) xv. milia paſſ. paſſim legitur apud Plyniū. Quid ſi ſic etiam legerimus locum Plynij xv. c. milia paſſuū. Ideſt. Quindecies centena milia paſſuum. d ¶ Sic confici ad apertum mare decies octies centena, & ſeptuagintaquinq; milia.) Multo aliter hunc numerū, ut adduximus, reperies apud Plynium. Sed forſitan a Plynio ſic ſcriptū fuerat. xviij. clxxv. Sed hæc prudentis lectoris iudicio relinquimus. Diuerſitas hæc fuit fortaſis in cauſa, ut huius menſuræ non meminerit Martianus. Cum tamen in menſuris reddendis ſatis fuerit alias accuratus. e ¶ Mercantiū tranſitus.) Quin & commercia ipſa, inquit Plynius, infeſtant ex inſulis Arabes Aſcitæ appellati, quoniam bubulos utres binos ſternentes ponte Pyraticam exercent ſagittis uenenatis. f ¶ E re nata datum nomen.) Græci ἀσκόν utrem dicunt. Inde Aſcitæ cognominati, qđ utribus Pyraticam exerceant. Hos Ptolemæus cap.8. ſexti in felice Arabia eſſe dicit. g ¶ Habitari etiam addidit.) Sic enim hunc locum reſtituimus/ cum prius legeretur, tum addita, tum abdita. Addidit Iuba ſcilicet. Plynius ca.29. libri ſexti. Gentes Troglodytarum Iuba tradit Therothoas a uenatu dictos miræ uelocitatis, ſicut Ichthiophagos nantes ceu maris animalia. θηρατήν Græci uenatorem dicunt. Videtur autem apud Plynium legendū Theratoas, nō Therothoas. De Ichthiophagis capite ſexageſimoſeptimo ſupra diximus. De Troglodytis capite quadrageſimoprimo, & quadrageſimoquarto. Diſputat Albertus cap. ſeptimo primæ Diſtinctionis de natura locorum. Sit ne habitabilis quarta terræ, quæ eſt ab Aequinoctiali uſq; in polum Auſtralem? Quo loco refert Ariſto. & Auerrois opinionē, cui aſſentit & ipſe, aliquam ſcilicet quartam partem, quę eſt ultra Aequinoctialem nedum eſſe ſecūdum naturam habitabilem, ſed habitatā quidem. h ¶ Gorgones inſulæ.) Gorgonibus ab horrendo aſpectu, & uelocitate nomen inditū. Gręci enim γοργόν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones monſtris pernicioſiſſimis non abſimiles,

a gloditarum, & Ichtyophagorũ nationibus, quorũ Troglodytæ tanta pernicitate pollent, ut feras quas sagittant/ipsi cursibus persequantur. Ichtyophagi nõ secus q̃ marinæ beluæ nando in aqua b ualent. Ita exquisito Atlantico mari usq; occasum etiam Gorgonũ meminit insularũ. Gorgones insulæ [h] ut accepimus obuersæ sunt promontorio, quod uocamus Hesperionceras. [a]Has incoluerũt c Gorgones monstra, & sane adhuc monstruosa gens habitat. Distant a continenti bidui nauigatione. Prodidit deniq; Xenophon Lampsacenus Hannonem Pœnorũ regem in eas permeauisse, d repertasq; ibi fœminas aliti pnicitate, atq; ex omnibus, quæ apparuerunt duas captas tam hirto, atq; aspero corpore, ut ad argumentũ spectandæ rei duarũ cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspẽderit, q̃ durauere usq; ĩ tẽpora excidĳ

occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse constans est authorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine præstans non paruo discrimine bellum gessit. Meminerunt Gorgonũ Hesiodus in Theogonia. Ouidius quarto Meta. Lucanus in nono. Diodo. Siculus libro quarto. Tarræas in puerbiorũ Collectaneis, puerbio ἄϊδος κυνῆ, Plutonis galea. Itẽ puerbio. γοργόνα περσεὺσ ἐχειρώσατο, Gorgona Perseus apprehẽdit. Fuerũt autẽ Phorci filiæ numero tres. Vnde & Phorcydes a patre cognominatæ sunt. Earum nomina, ut canit Hesiodus sunt. Euriale, Sthenoq; potens, multisq; Medusa Nota malis, mortẽ sola est hæc passa sororum. Medusæ caput habuisse in pectore Mineruã iccirco fictum est, quoniã in pectore prudentia omnis sit. Prudentia autem confundit se carentes alios, & imperitos, ac saxeos cõprobat. Gorgones/cũ sæpe uicinis Atlantibus bellum intulissent, ad postremum tandem a Myrina Amazonũ regina Atlantidum gratia, precibusq; impulsa uictæ, ac penitus deletæ narrant̃. Author Diod. Siculus li. quarto. a ℂ Hesperionceras.) Quasi occidẽtale cornu dicas. Vel, ut capite sexto quarti Ptolemæus ait, Hesperi cornu, ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου occidentali, καὶ κέρατοσ cornu. Plynius cap. 31. libri sextu. Ab ea (inquit) quinq; dierum nauigatione solitudines ad Aethiopas Hesperios, & promontoriũ, quod uocamus Hesperionceras. Inde primũ circũagente se terrarum fronte, in occasum, ac mare Atlanticũ. Contra hoc quoq; promontoriũ Gorgones insulæ narrant̃/Gorgonũ quondam domus bidui nauigatione distantes a continenti/ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorũ imperator, prodiditq; hirta fœminarũ corpora uiros pernicitate euasisse, Duarumq; Gorgonũ cutes argumenti, & miraculi gratia in Iunonis templo posuit spectatas usq; ad Carthaginẽ captã. b ℂ Hesperidũ insulæ.) Plynius cap. tricesimoprimo lib. sexti. Vltra Gorgonas (inquit) etiamnũ duæ Hesperides insulæ narrantur. Adeoq; omnia circa hæc incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonũ insulis prænauigatione Atlantis dierum quadraginta ad Hesperidũ insulas cursũ prodiderit, ab ĳs Hesperionceras unius. Meminit & Mela Pompo. in fine operis. De Hesperidibus ca. 37. supra abunde diximus. c ℂ Fortunatas contra læuam Mauritaniæ.) Ex eo quidã nomen accepisse tradunt, quod cũ sint aere salubri, solo uberi, fructibus optimis abundantes, uentis quoq; salubribus agitatæ, suos incolas felices, ac beatos assidue reddant. Vnde nõ immerito Fortunatæ appellatæ creduntur. Fortunatæ insulæ (inquit Mela Pomponius lib. tertio) abundant sua sponte genitis, & subinde alĳs super alĳs innascentibus, nihil sollicitos alunt, beatius q̃ aliæ urbes excultæ. Harũ insularum fertilitatẽ, rerumq; copiam eleganter cecinit Flaccus Horatius.

Hos manet oceanus circumuagus arua beata
 Petamus aura diuites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et imputata floret usq; uinea,
Germinat & nunq̃ fallentes termes oliuæ,
 Suamq; pulla ficus ornat arborem,
Mella caua manant ex ilice montibus altis
 Leuis crepante Lympha desilit pede,
Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ
 Refertq; tenta grex amicus ubera,
Nec uespertinus circumgemit ursus ouile,
 Nec intumescit alta uiperis humus &c.

Sextadecima Epodon. Mira de quadam insula, & septem alĳs sibi adiacentibus scribit Diodorus Siculus in fine tertĳ. Apud has insulas credunt Homerum, & Hesiodũ, & post eos poetas alios/Elysios posuisse campos, lege Straboñe primo, & tertio Geographiæ libro. Plautus in Trinũmo. Sicut Fortunatorũ memorant insulas, quo cuncti, qui ætatẽ egerunt/caste conueniant. Contra istoc detrudi maleficos æquũ uidetur, qui quidem istius sint modi, hospitium est calamitatis. Quæ de Fortunatis insulis

Carthaginensis. Vltra Gorgonas [b] Hesperidum a
insulæ, sicut Sebosus affirmat, dierum. xl. nauiga-
tione in intimos maris sinus recesserunt. Fortu-
natas contra læuam Mauritaniæ [c] tradunt iacere,
quas Iuba sub meridie quidẽ sitas, sed proximas b
occasui dicit. De harũ nominibus expectari ma-
gnũ mirũ reor, [a] sed infra famã uocabuli res est.
In prima earum, cui nomen est Ombrion, [b] ædi-
ficia nec sunt, nec fuerunt. Iuga montium stagnis c
madescunt. Ferulæ ibi surgunt [c] ad arboris mag-
nitudinẽ. Earum, quæ nigræ sunt, expressę liquo-
rem reddunt amarissimũ. Quę candidę aquas re-
uomunt etiã potui accõmodatas. Alterã insulam d
Iunoniã [d] appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes
ignobiliter ad culmen fastigiatę. Tertia huic pro-
ximat eodem nomine, [e] nuda omnia. Quarto lo-
co Capraria [f] appellatur enormibus lacertis plus e
q̃ referta. Sequitur Niuaria [g] aere nebuloso, & co
acto, ac propterea semper niualis. Deinde Cana-
ria repleta canibus, forma etiam eminentissimis,
inde etiam duo exhibiti [h] Iubæ regi. In ea ædifici- f
orum durant uestigia. Auium magna copia, [i] ne-
mora pomifera, palmeta [k] Caryotas ferentia, mul
ta nux pinea, larga melle, amnes siluris [l] piscibus
abundantes. Perhibent etiam expui in eam un- g
doso mari belluas, deinde cum monstra illa pu-
tredine tabefacta sunt, omnia illic ĩfici tetro odo-
re, Ideoque nõ penitus ad nũcupationem [m] suam
congruere insularum qualitatem.

Solinus hac parte refert copiosius cap. 32. sexti reperies apud Plynium. a ❡ Expectari magnũ mirum reor.) Quippiam tanto nomini non indignũ. Fortunatũ enim id esse constat, cui fortunæ bona abunde suppetant. Hinc prouerbio datum initium. Fortunæ filij. De his, q̃bus ad uota, cuncta succedant. A natura siquidẽ gratę parenti insitũ constat, Conferat ut nati quanta habet ipsa bona. Vtitur eo Hora. Satyra. 6. secundi Sermonũ, & Iuuenalis Satyra rursus sexta. b ❡ Cui nomẽ est Ombrion.) Gręci ὄμβριον pluuialẽ dicũt. Credibile enim est in hac insula frequẽter pluere, qđ eius iuga montiũ stagnis madescant. Vbi enim stagnorũ copia, ibidẽ nubes frequẽter causari uidemus. Pluuiã autem fieri Stoici autumant, cum nubes in aquã conuertuntur, cũq; siue ex terra, siue ex mari, siue ex aquis alijs ui solis sursum elatus humor/effectu caruerit. Similia prodidit Aristoteles in Meteoris. c ❡ Ferulæ ibi surgunt.) Plynius ait/arbores similes ferulæ, ex quibus aqua (inquit) exprimitur. Ex nigris amara, ex cãdidioribus potui iucunda. De Ferulis Plynius ca. 22. libri. 13. d ❡ Iunoniã.) Nomẽ a Iunone, quã deam præ alijs uenerantur. e ❡ Tertia huic proximat eodem nomine.) Plynius, Ab ea in uino eodem nomine minorẽ. Martianꝰ hãc Fortunatarũ tertiam Theoden nominat. Nisi binomiam hanc esse dicamus. f ❡ Capraria.) A caprarũ multitudine nomẽ putant inditũ. Sicut altera a canũ copia/Canaria nũcupatur. De Lacertis plura expetẽs, adeas quę notauimꝰ apud Plynium. Lacertis Arabiæ cubitales. In India uero in Nysa monte. xxiiij. in longitudine pedum, colore fului, aut punici, aut cęrulei. g ❡ Niuaria.) Plyniani codices plerumq;, Ninguaram habent, Martianus, ut Solinus Niuariam, a niue scilicet, cuius sit in ea ingens copia/denominatã. Sunt q̃ Ningariã nuncupãt a ningendo. h ❡ Duo exhibiti.) Ply. ait. Ex quibus perducti sunt a Iuba duo. Quin apparẽt ibi fastigia ædificiorum. i ❡ Auium magna copia.) Plynius hæc, & sequentia ijs uerbis explicat. Cum autem (inquit) copia omnes pomorum, & auium omnis generis abundent, hanc & palmetis Caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam quoque mellis. Papyrũ quoque, & Siluros in amnibus gigni. Infestari eas beluis, quæ expellantur assidue putrescentibus. k ❡ Palmaria Caryotas ferentia.) Hæc, & sequentia Canariæ Plynius tribuit, ante dicta uero huic, & alijs. Martianus Solino omnino conformis. Omnes (inquit) auibus plenę, nemorosæ, palmiferæ, nuce pinea, mellis copia, amnibꝰ, ac Siluris piscibus/abundantes. l ❡ Siluris piscibus.) Sic enim legendum est, ut ex Plynio, & Martiano retulimus, etsi Solini exemplaria omnia ferme sic habeant. Amnes salubres piscibus abundantes. m ❡ Ad nuncupationẽ suam congruere insularũ qualitatem.) Supra dixerat. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed infra famam uocabula res est.

FINIS.

OB imprimendi difficultatem fieri non potuit quin adhibita etiam ſumma diligentia errores aliqui inter imprimendũ nõ interciderint. Eos igitur relecto libro in hunc locum reportauimꝰ, ut breui mora temporis facile quisquis tollere poſsit.

Errores Textus.

IN Paginarum enumeratione ſemel erratũ pagina.137.Reponendum ergo.137.loco.139.Tertuliani in pręliminari epiſtola.Sed & illuſtrarũt.ibidẽ. Quinqꝫeccleſienſis, ibidẽ omiſerit.in uita Solini. cõditæ, ccvij.Olympias.15.e.Maxime hunc menſem principem teſtatur fuiſse, quod qui.18.c.alter.xxviij.dies continebat.19.a.plura.Huius tamẽ.23.a.ſudare conſueuiſse.32.b.certaminum obijt.33.b.ex Aethiope 35.a.pudicicię.At Sulpitia.50.a.Aborigines.52.d.Feſcẽninũ.54.a. Meſsapię.57.d.filiũqꝫ eius.64.c.proluuies.69.e.feruentis Rhodani.71.a.planaſiam.72.c.in metallis.75.b.it perditum.78.d.a dehiſcẽdi.78.f. Sicanus rex.79.a.canicie.81.a.ἠφαισίαι.86.c. paruulis.89.b.eſt ad quę.97.e.monſtroſi.104.c.fatigatis.114.d ducit̃.126.c.ętas prorogabat̃.129.b.naualibꝰ.129.c. paluſtri ſpecie.135.a. carthilagines.137.a.p̃liati.140.f.nomina ſua.140.g.Axiacę.141.d.& extenta.144.e.pretioſiſsimũ.145.a.Itaqꝫ uterqꝫ.147.d.ſegmentis.149 a.phaneſioꝶ.155.c.membranis auriũ.155.d.ſenij.157.e.potuũ.159.d.nulla illi fœ.168.c.ὠκεανὸσ.174.b. modo efflent.178.b.in zeugitanũ.189.a.reuerentur.190.a.uadoſum.192.c.aquarũ larga.193.a.prępinguibus.193.a.Septi à uenantibus.197.c.libidinis ſuę.199.d. extruunt.211.a.edule.211.c.protenſior.215.f.in craſsitudinẽ.222.c.quod pingi.226.c.loca cũ primũ.230.b.repercutiat.236.b.Romam.238.a.comparanda, poma non.239.a.manu poſsit.241.d.prouehamus.241.d.Catabanes.243.a.congreſsionibus.244 c.fruticibus.247.a.oſseis, ſed in.253.d.tenent, qui prędití.254.c.tamen plurimus.259.d.internis.260.c.oſtentat.261.a.tẽtaſset.264.d.in tertio orbis diſs.266.e.indagator.269.a.Sangaris.276.d.Sãgarius.277.a.Mariandini.277.a.infra nobilitatẽ.280.c.iamdudum.333.b.Moſsilicum.334.a.

Nonnulla, quæ uarie apud Solinum legi poſsunt.

Suo quoqꝫ/alia litera/ſuo quęqꝫ.2.b.memoratu digna.a.l.digna memorantur.2.c.quod in primis.a.l. quod ante omnia dimittere in pectus tuum uelim.2.d.Quid enim afferre nouum poſsumus, quod ꝓprium noſtrũ eſse poſsit.2.d. Valentiã Latine nominatã.4.d.inclareſceret.a.l.enũtiaretur.5.b.Cælius.a.l Gellius.6.b.Hoc ſacellũ 7.b.cõuiuij, & maieſtatis.7.c.Hidem & montẽ.7.d.quinto poſtqꝫ.11.d.Sic inter 15.b.Auguſtus, & cõſul factus eſt.16.b.curſus annui.17.a.quia apud.a.l.qui apud Aegyptios quatuor mẽſibus terminabat̃.17.b.ultra nouem neceſsarios.21.e.mortes filioꝶ.22.d.quibus nimis.Sunt qui legant minus, uel munus neceſsitatis huius.25.d.prius Romanoꝶ Cæſar.30.a.conſueuiſse.32.b.Nam in factum, uel ſic.Nam huic factum Elogium.33.b.Scripta quoqꝫ, quę ex antiquitate mo.acce.in fidem ueri, hoc etiã receperunt, quod bello Cretico.&c.38.a.fluminũ.a.l.fructuum.38.a.inceſsu tardum, & ſenſu hebetem.38.c.Hæ ſunt & in Sardinia.Sunt codices, qui hanc clauſulã non habeãt. 41.a.exeuntẽ claſsem punicam.40.c.Quod attinet ad titulũ.50.b.nobilia pecuaria.52.c. Tepẽtes fontibus.52. c. perpetuo ſenatuſconſulto.63.e.filiumqꝫ eius.64.b.inuidia ſcilicet.a.l.inuidæ ſcilicet.67.b. Cõgreges uolitãt 69.a.in ortũ ſolis.69.d.ob uerſus occaſui eſt.69.e.niſi, quod fretum.71.b.uocãt aliæ.72.a. Ithaceſiã Vlyſsis, ut proditur, ſpeculã 72.a.is proximũ in.74.-.aut molliũt, aut abolent, 76.a.apices canicie perpetua brumalẽ detinent faciem.81, a.mixtis ignibus niues.80.b.aquæ proximauerit, 83.d.per diuerſas officiorum, & nominũ ſpecies.84.c.ſi ſacrum probatur 85.b.in triduo portendant 87. b.ſuopte incendio 88.b.inuiſus.a l.inuius 89.d.Eſt & Tęnaron promon.89. d.aſperis ſurculoꝶ 97.e. obtectu. a. l. obiectu, 98.d.Meridiana Theſsali, & Epirotæ 102.c.quę ſeptentrione tundit̃ 102.d.Orpheo uate inrer principes iudicatur, quẽ &c, 111.c.Tunc contendũt 114.a.ſunt pennę 131.c. Simones nominant̃ 132. c. celerius hauriunt 132.c.terminis inferatur, ubi 136.b. obiacet orienti 138.d.& aſtu, quãtalibet fuga, &c.150.a. inundationẽ, & eliquia 152.b.uertant 154.c.perſequemur 155.e.pro ætate ramulos 156.e.nox degat, & denſet &c.159.a.ibi etiã natã 160.c.accomodæ 162.a.inſula qualibet 164.c.ut niſu, & pondere attritos 187.c. Elephãtis copioſior, ut aiũt, & frigidior 187.d.pręepinguibus 193.a.faculis 197.c.lucus uiret, 206 a.ſub cœlo 210.c.glaciali algore inhorreſcat 212.a. hæc diſsoluta compendio 212.e. filij matres 214. b. uſtiqꝫ undiqꝫ 224.c.miſceri ſolẽt 226.b.pingi 226.c.interamnia 228.a.Nigrim facit 229.c.ampliora eadem 229.c. e tenebris 229.c.quo Siris 230.c.& quo impẽſius 232.a.Ita cõcurrente cõcordi 232. b. quẽ Apim 234.a.ſtatutũ, cui ſpaciũ 234.a.incũbit 234.c.ingruẽtia bella nec 234. c.dat oia manifeſta 234. c.ꝓijciũt in Nili ſtatim, uel ſtantem gurgitẽ 235.b.fœtus promit 235.e.Sũt Delphines in Nilo, quoꝶ 236.c.roſtro reſimo 237.d.Nam quęcũqꝫ 238.b.ubi agmen 238.c.Nũc ab Aegypto, a.l.Hinc ab Aegypto 241.d.ac furuo 242.d.proderet 244.c. e fruticibus 247.a.nulla uel animi 248.a.latitudine ſemipedem 251.b.qui præditi 251.c.oſseis ſed in 253.d.quos ut animo 255.f.ortum ſupra 256.b.amnis terras contegẽs 257.a.remedijs bonis 259.a.quã iuxta 260.c.de naturis locoꝶ ꝑſcrutant̃. Alias naturas locoꝶ periclitant̃ 264.c.indagator 269.a.lancinant 274.d.nocere 274.f.aiũt pertẽdere 277. b.ſed ꝓ illa aut minuatur, aut creſcat 278.c.ſicem ante 281.d.uelut q uic.282.b.in pęnalibus 284.c. faſtigijs hiſpida turgeſcat.Malũ 285.a.dein ſpatia 291.a.uice hyemis, & ęſtatis potit̃ auris 293.a. ad uiuẽdi rõnẽ exactior cura eſt 300.c.modulos tibiarũqꝫ cõcentꝰ 302.c.At qui ex ipſa 309.b.ſyluas has gignit 310.a Cuius æquitatis 319.d.ex margaritis pondus duaꝶ libraꝶ & ſemis ſextertio.&c.325.c.

Sortita.2.25.ἀυτὸσ.2.47 Olympiade.10.30. reconciliationis.12.23. Tulliā.13.34.certa.17.21.quaſi.18.51. addidit ut in trecentos.19.4.ode.22.50. rettulit.23.3. natura. 23.18.animantium.23.56. cōuulſione.26.29. portēdit.31.32.cōcepta.34.2.v.& .xl. 40.2. reflectione.40.30.dictę q;.41.2.dominatione.42.15.in fine decimiſeptimi.44.46.adiectum.44.50.excepiſſe.44.57.in deos.49.25.qua.50.24.Qui attingat.50.36.Veſeuum 52.44.dicta,uel condita.52.58.feſcenninū.52.58. linquunt.54.34.conſtructo. 56.56. Euſtathius.58.53.rutuli.59.32.conuerſa.59.45.ardereq;.61.50.ca.16.tertij,& cap.2.37.62.58.per urbem capuā.62.36.noxius.66 5.tradit,eradendū eſt.69.57.uolcarū.71.58.χαίρε.73.57. ſexageſimoſecundo.78.5.eos.78.15. tertio. 78.24. Palicos.80.18.ore.80.56.Sūmo caua iugo cohibet(mirabile dictu)81.3.μυριὰσ δ'ραχμὰσ ἢ τάλαντοι. 81.55.κόρινθοι.81.56.κύκρου.82.15.ab orbe condito.82.49. exportarentur.83.1. ſegeſtanos.83.54.36.unde ſal effoditur.83.41.an nitro.83.36.Archeſilaus.90.58.uſq; quaq;.91.42.Perſius pro Theſeus.94.5.tenues. 95.31.crinita.96.51.explendę.98.33.abducat a nidis.98.51.conuexis.100.31.pennarūq;.103.2.diruat.105 14.terris pro tellus.105.14.conſentiat.105.18. exitiū.105.21. incumbant.105.22.fidibus ſciebant. 106.53. Pindarū quiſquis.106.57.expetit.107.4.excęcatus cyclops.107.40. Brachmanę.110.37.bina ſpōſalia.110 44.amne.111.33.πεδίου.113.28.craſſamq;.118.47.ſcutigerū.120.15.ſine cibo.121.31.centenis.129.44.metu 130.49.Ante lupos.130.55.ipē citis.131.35.illud Dionis.131.48.amiſerint.131.59.placidorū,ac mitiū.132. 43.ἐν χέρσῳ βία.133.50.Thunni(inquit)134.3.Thunnos prę nimia.134.9.ῥίνω.134.34.attilis, attilū 137.35.fabulariter.137.47.dilabantur.139.14.non gerunt.139.23.ex tigride,& cane.141.1. humanę uitæ 145.9.Tranſiſſent.145.4.ſemel occidere.145.53.Delum.147.24.ſacros haberi narrant,inuiolatosq; etiā 147.47.ῥιπίζω.147.52.acceſſus pateat.148.43.foras extra.154.3.influētiū amniū.154.37.Improbatis.154 46.ſed ne proprię.156.9.Nos numerus ſumus.156.14.menſurā.158.30.in quibus ignis prędominatur natura.158.58.τῶν ὄρων.159.36.dicuntur.159.56.bonas artes docuiſſet.166.1.ſoceri.165.36.relicta.166.2 qualitatem.166.2.θανατόω.167.41.ferro picta.169.51.non contentus.170.52.pepuliſſe.172.31.philoſtratus.172.35.hiſtoriæ C.Ply.172.58.in ipſo uero capite mox.173.50.Et quarta quarti.176.51. Hebdomas 177.39.νέμω.179.59.placidus.180.34.pręterq; horrorē.181.34.terrę cauſa eſt.182.5.conſtruxerit.182. 54. coactus.184.40.gręcarū ductus.188.6.Cirta.188.56.lingua.190.12.nec catulus.190.20.Et poſt.Sed.193.2 profecta.194.37.certe.195.57.imperitant.199.40.Eſſent utinā Alberti,& Solini ſelecta.200.40.dioſcorides.201.32.Attiacā.201.50.necant.207.57.teſtes.208.6.Sumptos.108.7.dira in periuria.209.12.Mutianus & Latrūculis.209.46.eius curationē.209.54.ἐν πίνακι.210.45.σφυγγά.210.47.IN fine capitis quadrageſimi in cōmento hæc uerba omiſſa ſunt. c ¶ Callitriches.)Pulchros crines habentes quidā interpretantur καλοί pulchri,τρίχεσ capilli.Callitriches(inquit Plynius ca.54.octaui)toto pene aſpectu differunt.Barba eſt in facie,cauda lata,diffuſa priori parte.Hoc animal negatur uiuere in alio niſi in Aethiopico,quo gignitur cœlo.Aeonocauma.213.53.Ex eo,qđ eorum plura.213.57.naris.219.54. putant.221.12.uerſaretur.226.2.λίθον.226.2.Ply.ca.29.lib.ſexti.226.13.mos fuit,ut ſacrificantes.226.30.dicti, at Plynio.227.3.Arabici.227.35.reicit id in Phætontis.229.2.Seris.230.42. Operibus.231.17.Turgefaciendo.231.23.Impendio.232.3.Madidos.232.52.detinent.233.42.fimus.238.16.Leuitatis.240.15.mouetur,Hoc etiā.240.32.Cognominatā.241.41.omnē nominū.241.58.ſecunda poſt.245.20.putidiuſcula 245.23.Martialis quinto Epigrāmaton.246.35.Amano.247.29.Ignotū uobis.248.15. Nequaq; aliqua 248.47.Moſes.251.54.Panium.252.30.Latini Hieroſolyma.252.55.ca.27.ſexti.257.52.Arſiſſam.258.4. Ex patre Tarſenſi.264.41.e Creta.265.50.leues.266.4.mouerat.269.43. Marſos.270.40.prothei, & Torones.270.57.polyphemū.276.7.Non lyco flumini,ſed Celeno flumini.277.24. Vnedonis.285.3.Eadē.287 22.Admiratus.287.43.illuſtrat.288.56.Pauſanias Ser uocat.291.40. magnitudinē.304.24.latior (inqt) 306.3.abſente.313.51.timet.315.10.comparat.315.12.locis Indię.317.28. Vrbē.317.36.medios uiſus.318 16.Terrere debet.321.25.Ab Alexandria.327.31.tantum nouere.333.19.Sadanum.334. 11.natis.336.4. in uicino.336.29.punicei.336.42.Ninguariā.336.44.uocabuli.336.59.

IMpoſita eſt operi huic extrema manus,CAROLO V.Cæſare deſignato, ac Hiſpaniarum, Hieruſalem,vtriuſq; Siciliæ &c. Rege Catholico, Orbi terrarum Imperante feliciter.

EXCVSVM EST HOC OPVS SOLINI-
anum cū Enarrationibus egregij sacrę The-
ologiæ Doctoris IOANNIS CA-
MERTIS Minoritani, Anno na-
tiuitatis domini. M.D.XX.
Viennæ Austriæ, per Io-
annē Singreniū, im-
pensis honesti
LVCAE ALANTSE, ciuis, & Bibli-
opolæ Viennensis.

PER PRIMVM NVMERVM SEMIPAGINA, PER SECVNDVM EIVSDEM SEmipaginę/Cōmētarij linea. Per Alphabeti literas. a. b. c. &c. textus ipsius particula designať. Eapropter tū numeros, tū elemētares literas ob faciliorē usum/suis locis ascribi curauimus.

Hippona

¶ PROVERBIA QVAE HIS Solinianis Cōmentarijs inserta sunt / secundum literarum ordinem.

τέλος

SCIO QVOSDAM CONTRACTVROS FRONTEM, QVOD IN IIS SOLINIANIS Cõmentarijs nostris, tam frequenter Magnum Albertũ coarguerim. ID autem ea ratione factum sciant, ne scilicet quempiã pulchro allectum nomine, falsum pro uero, uel cõtra, quod studiosis pniciosius nihil est, amplecti contingat. Simulq; ut quorundam tolleretur anilis error, qui in ijs, in quibus Albertus a primę etiã classis authoribus contraria pdidit, abiectis Ptolemęo, Solino, Põponio, Strabone, Plynio, Columella, Varrone, Theophrasto, Aristotele iudicio omniũ peritissimo, ijsq; non inferioribus, uni Alberto, ad aras usq; etiam peierando / credendum putant. Maluimus enim iure Albertum carpere, q̃ iniuria amicam lędere ueritatem. Miror quosdam politiorum etiam literarũ studiosos, tanti eum facere authorem, cũ in ijs quæ ad particularia, & bonas fruges maxime pertinent, raritate rarius uerum dicat. Fatebuntur id, qui libros eius de natura locoꝝ, de lapidibus preciosis, de uegetalibus, & plantis, de animalibus, deq; alijs q̃plurimis diligenter introspexerint. Nisi quis nõ Alberto, sed tempori, quo floruit / culpam tribuat. Affuit alia me rursus causa mouens magis, quod is Solinũ, quem in manus sumpseram exponendum, pręter ius omne, idest, in quibus uerum dicit, plerumq; laniat, & sugillat. Peperci Alberto plurimũ, deum testor, cum sexcenta errata eius alia, quę iam ad manus erant, ijs Cõmentarijs inserere distulerim. Vellem Alberti sectatores tam gratum eis authorem in manus sumerent, eumq; tandem quacũq; ratione / ab erroribus uendicarent. Sed reor hoc laboriosius multo esse, q̃ uel Ioui fulmẽ, uel Herculi clauam subtrahere.

IOANNES SYNGRENIVS CALCOGRAPHVS LECTORIBVS.

CVperem equidem humanissimi Lectores in Solino tãto authore, eoq; demum nitore prodituro, cum a me imprimeretur, hoc præstari potuisset, uti expectationi omnium ac desyderijs uelocitate excudendi responderem, tantamq; utilissimi & eximij operis gratiam festinatione cumularem. Verum quando id a me in tanta laboris amplitudine fieri non potuit, ut susq; deq; feratis moram hanc maiorem in modum rogo, quam mihi partim fides mea atq; diligentia (dum laboro quam emendatissimũ ex officina mea proficisci) excusabilem, partim nouitas difficultasq; ex ipso archetypo primũ feliciter efformandi fecerunt etiam necessariam. Vos certe morę ueniam dabitis, fidei atq; industrię meę fructum & nunc, ut spero, accipientes aliquem, & quantum erit mearum uiriũm deo duce sępius accepturi. Valete.

MELCHIOR Heduigerus Typicarum notarum compactor, ad Lectorem.

Germanis omnis debet studiosa Iuuentus,
Scribere quod prælis ij docuere notas.
Scriptorum nobis debes studiose Camertis,
Quod uigiles nostras hęc habuere manus.

IOANNES

SINGRENIVS

CALCOGRAPHVS

VIENNENSIS.

18874447

CAMERATI

ENARRATIONI

IN C. 3. SOLIT

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm